MAKÜ
BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ

IHSLC 2025

TÜBİTAK

International Health Sciences and Life CONGRESS

Uluslararası Sağlık Bilimleri ve Yaşam Kongresi

ABSTRACT BOOK

ISBN NO: 978-605-60902-1-9

World Health Organization

BAKA 2009

TÜRKİYE ULUSAL AJANSI
TÜRKİSH NATİONAL AGENCY

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the Europen Union

ihslc.mehmetakif.edu.tr

16-19 April 2025

Burdur / Türkiye

ATLAX organizasyon

ABSTRACT BOOK

Edited by

ASSOC. PROF. DR. MÜMİN POLAT

ISBN NO: 978-605-60902-1-9

2025
BURDUR

IHSLC 2025
8th INTERNATIONAL HEALTH SCIENCE AND LIFE CONGRESS
16-19 April 2025 / Burdur-Türkiye

This book is subject to copyright. All rights are reserved, whether the whole or part of the material is concerned. Nothing from this publication may be translated, reproduced, stored in a computerized system or published in any form or in any manner, including, but not limited to electronic, mechanical, reprographic or photographic, without prior written permission from the publisher.

The individual contributions in this publication and any liabilities arising from them remain the responsibility of the authors. The publisher is not responsible for possible damages, which could be a result of content derived from this publication.

Published, June 2025

www.ihslc.mehmetakif.edu.tr
ihslc@outlook.com

ORGANIZATION COMMITTEE

HONORARY PRESIDENT

Prof. Dr. Hüseyin Dalgar – Rector, Burdur Mehmet Akif Ersoy University

CONGRESS PRESIDENT

Assoc. Prof. Dr. Mümin Polat – Burdur Mehmet Akif Ersoy University

CONGRESS SECRETARIAT

Prof. Dr. Çiğdem Karabacak Atay – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Dr. Lecturer Gülhan Şen – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Lecturer Gülcihan Aybike Dilek Kart – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Lecturer Gözde Yalçın Akgül – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Research Assistant Aslı Sevim Bayboz – Burdur Mehmet Akif Ersoy University

ORGANIZING COMMITTEE

Prof. Dr. Çiğdem Karabacak Atay – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Prof. Dr. Emrah Atay – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Prof. Dr. Serdal Öğüt – Aydın Adnan Menderes University
Prof. Dr. Yunus Emre Özer – Dokuz Eylül University
Prof. Dr. Gamze Tanrıöver – Akdeniz University
Prof. Dr. Lütfü Öksüz – Plazmatek – SDÜ Technopark
Prof. Dr. Rosen Dimitrov – Trakia University
Assoc. Prof. Dr. Çiğdem Aydın Acar – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Assoc. Prof. Dr. Mukadder İnci Başer Kolcu – Süleyman Demirel University
Assoc. Prof. Dr. Canan Demir Barutcu – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Assoc. Prof. Dr. Ömer Gürkan Dilek – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Assoc. Prof. Dr. Soner Dönmez – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Assoc. Prof. Dr. Giray Kolcu – Süleyman Demirel University
Assoc. Prof. Dr. Melda Soysal Tomruk – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Assoc. Prof. Dr. Şükriye Yeşilot – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Dr. Lecturer Mustafa Kılınç – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Dr. Lecturer Gülhan Şen – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Dr. Lecturer Halil İbrahim Taşdemir – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Dr. Lecturer Zerin Acar – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Lecturer Dr. Aslı Albayrak Karaoğlu – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Dr. M. Murat Erk – Burdur Provincial Health Directorate
Lecturer Eda Arıcı – Antalya Bilim University
Lecturer Gözde Yalçın Akgül – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Lecturer Gülcihan Aybike Dilek Kart – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Research Assistant Aslı Sevim Bayboz – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Research Assistant Aliye Yıldırım – Bilecik Şeyh Edebali University
PhD Candidate Ali Sert – Selçuk University
Assoc. Prof. Dr. Sibel Şentürk (Academic Representative)
Dr. Lecturer Nurdan Oral Kara (Academic Representative)

ADVISORY BOARD

Prof. Dr. Durmuş Acar – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Prof. Dr. Mehmet Karaca – Burdur Mehmet Akif Ersoy University

Prof. Dr. Ömer Tekşen – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Prof. Dr. Hakan Öner – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Prof. Dr. Ateş Kara – Hacettepe University
Prof. Dr. Cevdet Erdöl – University of Health Sciences
Prof. Dr. Önder Öztürk – Süleyman Demirel University
Prof. Dr. Murat Ali Dulupçu – Süleyman Demirel University
Prof. Dr. Serhat Süha Türkaslan – Süleyman Demirel University
Prof. Dr. Bulem Üreyen Kaya – Süleyman Demirel University
Prof. Dr. Murat Maden – Süleyman Demirel University
Prof. Dr. Sevil Atasoy – Üsküdar University
Prof. Dr. Aykut Özdarendeli – Erciyes University
Prof. Dr. Özlem Özmen – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Prof. Dr. Zafer Özyıldız – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Prof. Dr. Mustafa Doğa Temizsoylu – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Prof. Dr. Ali Reha Ağaoğlu – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Prof. Dr. Ebru Çubuk Demiralay – Süleyman Demirel University
Prof. Dr. Özgecan Korkmaz Ağaoğlu – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Prof. Dr. Mehmet Zeki Yıldırım – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Prof. Dr. Hilmi Karatosun – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Prof. Dr. Kürşat Özdaşlı – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Prof. Dr. Murat Kayalar – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Prof. Dr. Afşin Güngör – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Prof. Dr. Firdevs Savi Çakar – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Prof. Dr. Hasan Yasan – Süleyman Demirel University
Prof. Dr. Nilüfer Calapoğlu – Süleyman Demirel University
Prof. Dr. Mustafa Calapoğlu – Süleyman Demirel University
Prof. Dr. İsmail Özmen – Süleyman Demirel University
Prof. Dr. Mustafa Yıldız – Süleyman Demirel University
Prof. Dr. Ferdi Başkurt – Süleyman Demirel University
Prof. Dr. Semra Kılıç – Süleyman Demirel University
Prof. Dr. Hicran Bektaş – Akdeniz University
Prof. Dr. Ayşegül İşler Dalgıç – Akdeniz University
Prof. Dr. Emine Efe – Akdeniz University
Prof. Dr. Sabahat Gözüm – Akdeniz University
Prof. Dr. Zeynep Özer – Akdeniz University
Prof. Dr. Nalan Tüzmen – Dokuz Eylül University
Prof. Dr. Gülseren Kocaman – Dokuz Eylül University
Prof. Dr. Hülya Okumuş – Dokuz Eylül University
Prof. Dr. Gamze Ekici – Hacettepe University
Prof. Dr. Abdullah Ruhi Soylu – Hacettepe University
Prof. Dr. Günhan Erdem – Girne American University
Prof. Dr. Kurtuluş Öngel – İzmir Katip Çelebi University
Prof. Dr. Zeliha Başkurt – Süleyman Demirel University
Prof. Dr. Ayşegül Mutlu Gülmemiş – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Prof. Dr. Özlem Fentoğlu – Ankara University
Prof. Dr. Bade Sonat – Ankara University
Prof. Dr. Kamile Uslu Erciyas – Gaziantep University
Prof. Dr. Afşin Emre Kayipmaz – Republic of Türkiye Ministry of Health – Coronavirus
Prof. Dr. Lütfiye Bikem Süzen – Antalya Bilim University
Prof. Dr. Nihat Ayyıldız – Süleyman Demirel University
Prof. Dr. Ayşegül Uygun Öksüz – Süleyman Demirel University
Prof. Dr. Tahir Tilki – Süleyman Demirel University
Prof. Dr. Mehmet Kale – Burdur Mehmet Akif Ersoy University

SCIENTIFIC COMMITTEE

Prof. Dr. Fatma Filiz Arı – Ahi Evran University
Prof. Dr. Emrah Atay – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Prof. Dr. Ülkü Bayhan – Mehmet Akif Ersoy University
Prof. Dr. İlkay Boz – Akdeniz University

Prof. Dr. Ahmet Hulusi Dinçoğlu – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Prof. Dr. Mustafa Karabacak – Süleyman Demirel University
Prof. Dr. Sarp Kaya – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Prof. Dr. Erhan Keyvan – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Prof. Dr. Mustafa Lamba – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Prof. Dr. Serdal Öğüt – Adnan Menderes University
Prof. Dr. Şerife Evrim Arıcı Şenkaynağı – Isparta University of Applied Sciences
Assoc. Prof. Dr. Çiğdem Aydın Acar – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Assoc. Prof. Dr. Burcu Aslantaş Ateş – Süleyman Demirel University
Assoc. Prof. Dr. Nazife Bakır – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Assoc. Prof. Dr. Canan Demir Barutcu – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Assoc. Prof. Dr. Ertuğrul Bayer – Isparta University of Applied Sciences
Assoc. Prof. Dr. Mustafa Tuğfan Bilkan – Tokat Gaziosmanpaşa University
Assoc. Prof. Dr. Hale Seçilmiş Canbay – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Assoc. Prof. Dr. Müge Çına – Süleyman Demirel University
Assoc. Prof. Dr. Ömer Gürkan Dilek – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Assoc. Prof. Dr. Soner Dönmez – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Assoc. Prof. Dr. Elçin Efteli – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Assoc. Prof. Dr. Ayşe Dericioğlu Ergun – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Assoc. Prof. Dr. Gül Ergün – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Assoc. Prof. Dr. Tüzün Fırat – Hacettepe University
Assoc. Prof. Dr. Pınar Gül – Atatürk University
Assoc. Prof. Dr. Aysun Güzel – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Assoc. Prof. Dr. İlhan Gün – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Assoc. Prof. Dr. Ümit Işık – Süleyman Demirel University
Assoc. Prof. Dr. Işıl Kalaycı – Süleyman Demirel University
Assoc. Prof. Dr. Ummahan Kaygısız – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Assoc. Prof. Dr. Dilek Ev Kocabaş – Akdeniz University
Assoc. Prof. Dr. M. İnci Başer Kolcu – Süleyman Demirel University
Assoc. Prof. Dr. Giray Kolcu – Süleyman Demirel University
Assoc. Prof. Dr. Sercan Özbek – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Assoc. Prof. Dr. Yahya Öztürk – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Assoc. Prof. Dr. Sadık Yüksel Sıvacı – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Assoc. Prof. Dr. Sevinç Sütlü – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Assoc. Prof. Dr. Sibel Şentürk – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Assoc. Prof. Dr. Özlem Tagay – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Assoc. Prof. Dr. Hacer Tekerci – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Assoc. Prof. Dr. Nurten Terkeş – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Assoc. Prof. Dr. Murat Tomruk – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Assoc. Prof. Dr. Aynur Toraman – Süleyman Demirel University
Assoc. Prof. Dr. İbrahim Kubilay Türkay – Süleyman Demirel University
Assoc. Prof. Dr. Nevin Uslu – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Assoc. Prof. Dr. Meriç Ünal – Süleyman Demirel University
Assoc. Prof. Dr. Halil Yalçın – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Assoc. Prof. Dr. Şükriye Yeşilot – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Assoc. Prof. Dr. Mehmet Eren Yüksel – Ankara Etlik City Hospital
Asst. Prof. Dr. Zerrin Acar – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Asst. Prof. Dr. Esin Akar – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Asst. Prof. Dr. Ebru Akbaş – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Asst. Prof. Dr. Buket Şimşek Arslan – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Asst. Prof. Rafet Aydın – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Asst. Prof. Dr. Sinan Aydoğan – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Asst. Prof. Dr. Mahmut Ateş – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Asst. Prof. Dr. Burcu Bakır – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Asst. Prof. Dr. Ayşe Sezer Balcı – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Asst. Prof. Dr. Hatice Baygut – Süleyman Demirel University
Asst. Prof. Dr. Pınar Bekar – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Asst. Prof. Dr. Mustafa Belli – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Asst. Prof. Dr. Nurvet Büyükyörük – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Asst. Prof. Dr. Hatice Ceylan – Burdur Mehmet Akif Ersoy University

Asst. Prof. Dr. Merve Çamlıbel – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Asst. Prof. Dr. Sibel Çaynak – Antalya Bilim University
Asst. Prof. Dr. Endam Çetinkaya – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Asst. Prof. Dr. Bekir Çetintav – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Asst. Prof. Dr. Saadet Çömez – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Asst. Prof. Dr. Hatice Darga – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Asst. Prof. Dr. Işıl Açık Demirci – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Asst. Prof. Dr. Sevda Demiröz – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Asst. Prof. Dr. Belgin Dilmen – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Asst. Prof. Dr. Kerime Öğüt Düzen – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Asst. Prof. Dr. Gözde Ede – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Asst. Prof. Dr. Levent Elmas – İzmir Bakırçay University
Asst. Prof. Dr. Sema Özmert Ergin – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Asst. Prof. Dr. Süleyman Faki – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Asst. Prof. Dr. Savaş Volkan Genç – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Asst. Prof. Dr. Çiğdem Gün – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Asst. Prof. Dr. Reyda Kıyıcıoğlu – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Asst. Prof. Dr. Şevkinaz Konak – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Asst. Prof. Dr. Serkan Köksoy – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Asst. Prof. Dr. Murat Abdulgani Kuş – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Asst. Prof. Dr. Hatice Mert – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Asst. Prof. Dr. Özgür Önal – Süleyman Demirel University
Asst. Prof. Dr. Hatice Erdem Önder – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Asst. Prof. Dr. Halil Özbaş – Süleyman Demirel University
Asst. Prof. Dr. Serpil Özbaş – Süleyman Demirel University
Asst. Prof. Dr. Handan Özdemir – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Asst. Prof. Dr. Bilge Bal Özkaptan – Sinop University
Asst. Prof. Dr. Sıla Gülbağ Pınar – Süleyman Demirel University
Asst. Prof. Dr. Dilek Sağır – Sinop University
Asst. Prof. Dr. Akın Süzer – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Asst. Prof. Dr. Derya Şahin – Sinop University
Asst. Prof. Dr. Emine Hilal Şener – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Asst. Prof. Dr. Murat Tatoğlu – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Asst. Prof. Dr. Sevcan Atay Turan – Akdeniz University
Asst. Prof. Dr. Ayşe Uçak – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Asst. Prof. Dr. Sabriye Uçan Yamaç – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Asst. Prof. Dr. Hanife Ülgen – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Asst. Prof. Dr. Banu Aslan Yılmaz – Süleyman Demirel University

* Scientific Committee is listed alphabetically by last name.

INTERNATIONAL SCIENTIFIC COMMITTEE

Prof. Dr. Murat Bedanokov – Maikop State Technological University, Russia
Prof. Dr. Günhan Erdem – Girne American University, TRNC
Prof. Dr. Vladimir Pešić – University of Montenegro, Montenegro
Prof. Dr. Neli Saginashvili – National Tbilisi University, Georgia
Prof. Dr. Violata Valcheva – Bulgarian Academy of Sciences, Bulgaria
Assoc. Prof. Dr. Sokol Duro – Agricultural University, Albania
Assoc. Prof. Dr. Rosen Dimitrov – Trakia University, Bulgaria
Assoc. Prof. Dr. Tanya Paskaleva – Trakia University, Bulgaria
Assoc. Prof. Dr. Hossein Asgar Pour – Çanakkale Onsekiz Mart University, Türkiye
Asst. Prof. Dr. Mohammad Reza Heidari – Shahed University, Iran
Asst. Prof. Dr. Marek Sobolevski – University of Technology, Poland
Asst. Prof. Dr. Aldona Migala-Warchol – University of Technology, Poland
Asst. Prof. Dr. Kamelia Stamatova-Yovcheva – Trakia University, Bulgaria
Dr. Mikas Balkevicius – NGO Institute, Lithuania
Dr. Ioana Melania Crisan – Universitatea de Științe, Romania

Dr. Anda Viksna – Riga University, Latvia
Lecturer Reza Norouzzadeh – Shahed University, Iran

AWARD COMMITTEE

Prof. Dr. Mehmet Karaca (Chair) – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Prof. Dr. Nilüfer Calapoğlu – Süleyman Demirel University
Prof. Dr. Ferdi Başkurt – Süleyman Demirel University
Prof. Dr. Ebru Çubuk Demiralay – Süleyman Demirel University
Assoc. Prof. Dr. Şükriye Yeşilot – Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Dr. Mikas Balkevicius – NGO Institute, Lithuania

LEGAL ADVISOR

Attorney Burak Sucaklı – Istanbul Bar Association

ORGANIZATION

Atlax Organization

WEB DESIGN

Lecturer Hüseyin Karaoğlu – Burdur Mehmet Akif Ersoy University

IHSLC

WELCOME TO IHSLC 2025

Dear Colleagues,

We are honored to announce that the **8th International Health Sciences and Life Congress** will be held between **April 16–19, 2025**, at **Lavanta Tepesi Hotel**, hosted by **Burdur Mehmet Akif Ersoy University**, and to cordially invite you to participate in this scientific gathering.

Now recognized as one of the most prominent scientific events in Türkiye that brings together researchers in the fields of health sciences and life sciences, the "International Health Sciences and Life Congress" has become a dynamic platform where valuable research can be presented and where dedicated undergraduate and graduate students can engage with experienced researchers and academics. This year's congress once again aims to meet you with high-quality topics and distinguished speakers.

Our congress will host oral and poster presentations and organize a variety of **conferences, panels, and workshops** in fields such as **Medicine, Dentistry, Pharmacy, Veterinary Sciences, Nursing, Midwifery, Nutrition and Dietetics, Child Development, Physiotherapy and Rehabilitation, Emergency and Disaster Management, Health and Social Policies, Social Work, Biological and Life Sciences**, and many other related disciplines. With its academician-friendly approach and meticulous attention to detail, our congress promises many innovations and a high standard of quality in every aspect.

The **International Health Sciences and Life Congress** continues to bring together renowned scientists in their respective fields with young academics and future scholars, acting as a guiding and encouraging force. In the past seven years, the congress has welcomed over **5,000 researchers** from more than **42 countries** and **over 200 universities** from Türkiye and abroad, fostering interdisciplinary collaboration and research. Backed by the strong support and assurance of **Burdur Mehmet Akif Ersoy University**, the congress has become a tradition and a benchmark of academic quality in its domain.

We are thrilled to reunite with you once again—whether **in person or via online presentations**—as we prepare to host another exceptional edition of our congress. On behalf of the Organizing Committee, I would like to express our great sense of responsibility and pride in organizing this event at the university we are honored to be a part of. It will be our pleasure to welcome all scientists and participants devoted to academia in Burdur and at our congress.

King Regards**…**

Assoc. Prof. Dr . Mümin POLAT

Congress President

INDEX

THE EFFECT OF TALOCRURAL JOINT MANIPULATION ON STATIC BALANCE IN PATIENTS WITH STROKE: A RANDOMIZED CROSSOVER TRIAL 37

THE EFFECTS OF ENVIRONMENTAL TOXINS ON MALE FERTILITY: A REVIEW OF CURRENT RESEARCH 38

HYPERTONIC SALINE APPLICATION DURING HYDATID CYST SURGERY: RISK OF HYPERNATREMIA IN POSTOPERATIVE SURGICAL CRITICAL CARE 39

PERKÜTAN BİLİYER STENTLEME SONRASI NADİR GÖRÜLEN KOMPLİKASYON: FULMİNAN AMFİZEMATÖZ HEPATİT 40

COVİD-19 PANDEMİ DÖNEMİNDE SAĞLIK ÇALIŞANLARININ YAŞADIKLARI KORKU DÜZEYİNİN YEME TUTUMU VE BESLENME ALIŞKANLIKLARI ÜZERİNE ETKİSİ 42

ANKSİYETE DUYARLILIĞI VE STRES YÖNETİMİ: ÖĞRENCİLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA 43

AFET EĞİTİMİNDE ÇEVRESEL FARKINDALIK: ÖĞRENCİ PERSPEKTİFİNDEN BİR ANALİZ 44

INVESTIGATION OF THE EFFECT OF APPLYING BACK SCHOOL PRINCIPLES ON MUSCULOSKELETAL DISCOMFORT AND HEALTH RELATED QUALITY OF LIFE IN WORKING PHYSIOTHERAPISTS 45

TÜRKİYE'NİN BAZI SAĞLIK GÖSTERGELERİNE GÖRE OECD ÜLKELERİNDEKİ YERİNİN KARŞILAŞTIRMALI İNCELENMESİ 46

AFET RİSK ALGISININ ÖLÇÜLMESİ: MYO ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA 47

İNSANLARDA UZUN YAŞAM SÜRESİNİN SİTRULİN AMİNO ASİT METABOLİZMASI İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ 48

KURAKLIK RİSK YÖNETİMİ MEVCUT YAKLAŞIMLAR VE İYİLEŞTİRME ÖNERİLERİ 49

EXAMINATION OF INTEREST IN NUTRITIONAL ERGOGENIC SUPPORTS IN TURKEY 50

SAĞLIKLI GENÇ BİREYLERDE SOLUNUM FONKSİYONLARI, SOLUNUM KAS KUVVETİ VE PERİFERİK KAS KUVVETİNİN FİZİKSEL AKTİVİTE DÜZEYİ İLE İLİŞKİSİ 51

İNFLAMATUAR BAĞIRSAK HASTALIĞININ NADİR ENDOSKOPİ BULGUSU: MUKOZAL KÖPRÜLEŞME 52

TÜRKİYE'DE AFET YÖNETİMİ LİSANSÜSTÜ TEZ ÇALIŞMALARININ ALANSAL OLARAK İNCELENMESİ 53

AFET SONRASI SALGIN HASTALIKLARIN YAYILMA DİNAMİKLERİ: KAHRAMANMARAŞ DEPREMİ ÜZERİNE BİR İNCELEME 54

THE IMPORTANCE OF REMOTE MONITORING SYSTEMS IN SYMPTOM MANAGEMENT IN PATIENTS WITH CANCER: A SYSTEMATIC REVIEW OF RANDOMIZED CONTROLLED TRIALS 55

INVESTIGATION OF SERUM LEVELS OF SOME TUMOR-ASSOCIATED PARAMETERS IN GASTRIC CANCER 56

THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN NURSING: A CONTENT ANALYSIS 57

MAT PİLATES VE REFORMER PİLATES UYGULAMALARININ DİSMENORE AĞRISI ÜZERİNDEKİ ANLIK ETKİLERİNİN KARŞILAŞTIRMALI DEĞERLENDİRİLMESİ 58

THE EFFECT OF FATHER INVOLVEMENT ON EMOTION REGULATION AND PSYCHOLOGICAL RESILIENCE SKILLS OF FEMALE ADOLESCENTS 60

EVALUATION OF DEMOGRAPHIC CHARACTERISTICS AND GASTRIC PARAMETERS IN THE ETIOPATHEOGENESIS OF GASTROESOPHAGEAL REFLUX DISEASE (GERD) 61

AFETLERİN ARDINDAN GELEN TEHLİKE: ENFEKTİF HASTALIKLAR 62
A REVIEW OF THE LITERATURE COMPARING THE EBJIS 2013 AND 2021 CRITERIA FOR DIAGNOSING PERİPROSTHETIC JOINT INFECTION 63
SOSYAL HİZMET VE MADDE KULLANIM BOZUKLUĞU: YEREL UYGULAMALARI DÜŞÜNMEK 64
YAŞ ALMIŞ BİREYLERİN KURUMSAL BAKIM HİZMETLERİNE ERİŞİMLERİ VE DEĞİŞEN BAŞVURU PRATİKLERİ 65
ULUSAL VE ULUSLARARASI HASTA HAKLARI DÜZENLEMELERİ BAĞLAMINDA MAHREMİYET 66
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ FARKINDALIĞI VE EKO ANKSİYETE DÜZEYLERİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET ALGISI ÜZERİNE ETKİSİ: KESİTSEL ÇALIŞMA 67
SERUM BIOMARKERS IN BREAST CANCER: INSIGHTS INTO NETRIN-4 AND ITS RECEPTORS 68
SAVAŞ KAYNAKLI GÖÇLER VE KADINLARIN YAŞADIĞI SORUNLAR 69
YENİ ÇİNKO FTALOSİYANİN FOTOSENSİTİZERLERİNİN SENTEZİ VE KARAKTERİZASYONU 70
İNME SONRASI BİREYLERDE VÜCUT KOMPOZİSYONU, YORGUNLUK, MOBİLİTE VE FONKSİYONEL DURUMUN DEĞERLENDİRİLMESİ 71
KADIN SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI HEMŞİRELİĞİNDE METAFİZİST YAKLAŞIMLAR: BÜTÜNCÜL BAKIMIN GÜÇLENDİRİLMESİ 72
MERYCURE: DIGITALIZATION AND DATA MANAGEMENT THROUGH AI IN HEALTCARE MANAGEMENT 73
PESTİSİTLER VE OKSİDATİF STRES İLİŞKİSİ 74
DUYGUSAL YEME VE YEME BAĞIMLILIĞI 76
POLIKISTIK OVER SEMPTOMU OLAN GENÇ KADINLARDA BEDEN İMAJI VE MENTAL İYI OLUŞUN YAŞAM DOYUMU ÜZERINE ETKISI VE SAĞLIKLI BESLENME TUTUMUNUN DÜZENLEYICI ROLÜ 77
TEAM RESILIVITY IN HEALTH PROFESSIONALS 78
BİR ARGE MERKEZİNDE TEKNOLOJİ KABİLİYETİ DENETİM UYGULAMASI 79
METAGENOMIC ANALYSIS AND USES IN VETERINARY VIROLOGY 80
ASSESSMENT OF BREAST CANCER IN FEMALES AND MALES 81
THE DUAL ROLE OF BEE VENOM IN PROSTATE CANCER RESEARCH: CYTOTOXIC AND PROLIFERATIVE EFFECTS ON PC-3 CELLS 82
KAHRAMANMARAŞ DEPREMİ SONRASI ENKAZ YÖNETİMİ: SÜREÇ, ZORLUKLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ 83
PANDEMI SONRASI HEMŞIRELERIN KAYGI, İŞE BAĞLILIK DÜZEYLERI ILE İSG FARKINDALIĞININ KARŞILAŞTIRILMASI 84
STENOTROPHOMONAS MALTOPHİLİA İZOLATLARINA KARŞI N- ASETİLSİSTEİN LEVOFLOKSASİN KOMBİNASYONUNUN İN VİTRO SİNERJİSTİK ETKİSİNİN ARAŞTIRILMASI 85
PREPARATION OF POLYPHENOL-CONTAINING MAGNETIC NANOCARRIERS 86
COMPARISON OF MUSCLE MECHANICAL PROPERTIES OF ELDERLY AND YOUNG INDIVIDUALS 88
KURUM BAKIMININ ÇOCUK SAĞLIĞINA ETKİLERİ VE HEMŞİRENİN ROLÜ 89

MOTHERHOOD DURING THE PANDEMIC: EXPERIENCES AND PSYCHOLOGICAL EFFECTS 90
6 ŞUBAT 2023 KAHRAMANMARAŞ MERKEZLİ DEPREMİN SOSYOEKONOMİK ETKİLERİ 91
SPOR TIRMANIŞ TÜRÜNE GÖRE AYAK AĞRISI VE BURKULMA ORANLARININ İNCELENMESİ 92
KEDİLERDE VİRAL ETKENLERE BAĞLI YAVRU KAYIPLARI 93
EVALUATION OF CAREGIVER BURDEN, MUSCULOSKELETAL PROBLEMS, QUALITY OF LIFE AND ANXIETY IN CHILDREN WITH CEREBRAL PALSY 94
IMMUNOHISTOCHEMICAL LOCATION OF MYOSTATIN IN THE OVARIAN FOLLICLES OF HAIR GOAT 95
HASTANEDE ÇALIŞAN HEMŞİRELER İÇİN FARKINDALIK EĞİTİMİNİN ETKİSİ SAĞLIK OKURYAZARLIĞI 96
BİREYLERİN DİŞ HEKİMLİĞİ HİZMETLERİ İÇİN ÖDEME İSTEKLİLİĞİNİN İNCELENMESİ: SİSTEMATİK DERLEME 97
YAPAY ZEKA VE HALK SAĞLIĞI 98
TEKNOLOJİ VE DAVRANIŞSAL BAĞIMLILIK 99
EFFECT OF MOMORDICA CHARANTIA AND HONEY ON PROBIOTIC YOGHURT PRODUCTION 100
LİSE ÖĞRENCİLERİNDE DİJİTAL OYUN BAĞIMLILIĞI İLE YEME FARKINDALIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİ 101
AFET RİSKİ YÜKSEK BÖLGEDEKİ BİR HASTANEDE ÇALIŞAN HEMŞİRELERİN AFETE MÜDAHALE ÖZ-YETERLİLİK DÜZEYLERİ 102
YOĞUN BAKIM ÇALIŞANLARININ KİMYASAL BİYOLOJİK RADYOLOJİK NÜKLEER (KBRN) TEHLİKELERE İLİŞKİN FARKINDALIKLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ 104
SAĞLIK YÖNETİMİ HİZMETLERİNİN OPTİSYENLİK MESLEĞİNE ENTEGRASYONU 106
PARAMEDİKLERDE ELEŞTİREL DÜŞÜNME BECERİSİNİN POTANSİYEL FAYDALARI 107
İNEGÖL DEVLET HASTANESİ TIBBİ BİYOKİMYA LABORATUVARINDA TEST SONUÇ VERME SÜRELERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ 108
YETİŞKİN BİREYLERDE TİP 2 DİYABET RİSKİ, GECE YEME SENDROMU VE SAĞLIKLI YEME İNDEKSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ 109
INVESTIGATION OF THE INHIBITION EFFECTS OF ELEAGNUS ANGUSTİFOLİA FRUIT EXTRACTS ON HUMAN CARBONIC ANHYDRASES 110
TERMİNAL İLEUM LEZYONLARINDA NADİR İKİ DURUM: TÜBERKÜLOZ VE SİTOMEGALOVİRUS ENFEKSİYÖZ ÜLSERİ 111
YOĞUN BAKIM ÜNİTELERİNDE ÇALIŞAN KADIN HEMŞİRELERİN ÇALIŞMA KOŞULLARININ ÜREME VE CİNSEL SAĞLIKLARINA ETKİSİ 113
METABOLİK HASTALIKLARDA ARALIKLI AÇLIK DİYETLERİNİN ETKİLERİ 114
DİJİTAL OKURYAZARLIK VE HALK SAĞLIĞI HEMŞİRELİĞİ 115
PARABEN TÜREVİ FOSFAZEN BİLEŞİĞİNİN KOLON KANSERİ HÜCRESİNDE SİTOTOKSİK AKTİVİTESİNİN BELİRLENMESİ 116
KRONİK BÖBREK YETMEZLİĞİNDE ARTERİOVENÖZ FİSTÜL İÇİN ANATOMİK BÖLGE ŞEÇİMİ 117

CONGESTION SCORE INDEX EVALUATED FROM CHEST RADIOGRAPHY IN GERIATRIC PATIENTS IS A NEW PREDICTOR OF MORTALITY IN PATIENTS WITH ACUTE HEART FAILURE 118
ULTRA İŞLENMİŞ BESİNLERİN KANSER ÜZERİNE ETKİSİ 119
AYAKTA VE OTURARAK ÇALIŞAN BİREYLERİN KAS İSKELET SİSTEMİ RAHATSIZLIK PREVELANSININ VE POSTURAL FARKINDALIKLARININ KARŞILAŞTIRILMASI 120
KÜBA CUMHURİYETİ'NİN SAĞLIK GÖSTERGELERİNİN KARŞILAŞTIRMALI OLARAK İNCELENMESİ 121
KANSER HASTALARINDA SPİRİTÜEL İYİ OLUŞ VE ÖLÜM KAYGISI ÜZERİNE BİR DERLEME ÇALIŞMASI 122
İNTRAMÜSKÜLER ENJEKSİYON UYGULAMASINDA AĞRIYI AZALTMAYA YÖNELİK KULLANILAN NONFARMAKOLOJİK YÖNTEMLER 123
IMPACT OF CONSERVATIVE TREATMENTS ON OVERALL SURVIVAL AND DISEASE-FREE SURVIVAL IN ADVANCED LARYNGEAL CARCINOMA 124
ACİL YARDIM VE AFET YÖNETİMİ ÖĞRENCİLERİNİN AFET HAZIRBULUNUŞLUK DÜZEYİ: BUCAK SAĞLIK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİ ÖRNEĞİ 125
THE RELATIONSHIP OF TRUNK CONTROL WITH FALL RISK AND FUNCTIONAL MOBILITY IN INDIVIDUALS WITH CHRONIC STROKE 126
ÇOCUK DİŞ HEKİMLİĞİNDE SANAL GERÇEKLİK GÖZLÜKLERİNİN KULLANIMI 127
ÇOCUK DİŞ HEKİMLİĞİNDE SPOR KAYNAKLI TRAVMALARDA AĞIZ KORUYUCULARIN ROLÜ VE ÖNEMİ 128
ÇOCUKLARDA VE ADÖLESANLARDA GİNGİVAL VE PERİODONTAL HASTALIKLAR 129
ÇOCUKLARDA AĞIZ YARALARININ İYİLEŞMESİNE DAİR GÜNCEL YAKLAŞIMLAR 130
BEBEK MAMALARININ DİŞLERDE KARYOJENİTE ÜZERİNE ETKİLERİ 131
ÇOCUK VE ADÖLESANLARDA KAN HASTALIKLARI VE ORAL BULGULARI 132
ÇOCUKLARDA DENTAL VE MEDİKAL YAŞ TAYİNİ VE KULLANILAN YÖNTEMLER 133
ERKEN ÇOCUKLUK ÇAĞI ÇÜRÜKLERİ (EÇÇ) 134
ÇOCUKLARDA ELEKTRİKLİ DİŞ FIRÇASI İLE MANUEL DİŞ FIRÇASININ PLAK TEMİZLEMEDEKİ ETKİLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI 135
YÜZEYEL VENÖZ YETMEZLİKTE TELENJİEKTAZİLERE UYGULANAN SKLEROTERAPİ: ETKİNLİK VE SONUÇLAR 136
SLEEP DISTURBANCE AND FEAR OF HYPOGLYCEMIA AS PREDICTORS OF GLYCEMIC CONTROL IN ADOLESCENTS WITH TYPE 1 DIABETES 137
DİL VE KONUŞMA TERAPİSİ ALANINDAKİ AKADEMİSYENLERİN KANITA DAYALI UYGULAMALARA YÖNELİK BAKIŞ AÇILARI 138
BEDENSEL ENGELLİ ÇOCUĞU OLAN ANNELERDE MOTOR İMGELEME EĞİTİMİNİN ANNELERİN KAYGI DÜZEYİ VE YAŞAM KALİTESİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ: BİR PİLOT ÇALIŞMA 139
AĞIZ VE DİŞ SAĞLIĞINDA PROBİYOTİKLER 140
ÇOCUK DİŞ HEKİMLİĞİNDE ANTİBİYOTİK VE AĞRI KESİCİ KULLANIMI 141
12-18 YAŞ GRUBU ÇOCUK VE ADÖLESAN HASTALARDAN KONİK IŞINLI BİLGİSAYARLI TOMOGRAFİ TEKNİĞİ İLE ELDE EDİLEN GÖMÜLÜ DAİMİ KANİN DİŞ VERİLERİNİN RETROSPEKTİF OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ 142
THE COMPARISON AND EFFECT OF CORE STABILITY EXERCISES ON AGILITY IN BASKETBALL PLAYERS 143

ENDOSCOPIC INTERVENTION TIMING IN A CASE OF SUICIDE ATTEMPT BY ELECTRICAL CABLE INGESTION: A CASE REPORT 144
AMELOGENEZİS İMPERFEKTALI SÜT VE DAİMİ DİŞLERİN TEDAVİLERİ 145
KARDİYOVASKÜLER HASTALIĞI OLAN BİREYLERİN BESLENME BİLGİ DÜZEYLERİ, AKDENİZ DİYETİNE BAĞLILIK DÜZEYLERİ VE AKDENİZ DİYETİ BİLGİ DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ 146
IS THERE ANY RELATIONSHIP BETWEEN PROSTHETIC ADHERENCE AND BALANCE WITH FALL RISK IN LOWER EXTREMITY AMPUTEES? 147
THE EFFECT OF RHYTHMIC STABILIZATION TECHNIQUE DURING WARM UP PERIOD ON VERTICAL JUMP PERFORMANCE IN VOLLEYBALL PLAYERS 149
KORUYUCU ORTODONTİK TEDAVİDE MİYOFONKSİYONEL TRAİNER APAREYLERİ 150
SOSYAL MEDYA PLATFORMLARININ DİŞ HEKİMLİĞİ TEORİK VE PRATİK EĞİTİMİ ÜZERİNE ETKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ 151
ÇOCUK HASTALARDA AŞIRI HARABİYETLİ SÜT DİŞLERİNDE KULLANILAN PEDİATRİK KRONLAR 152
ASTIMLI ÇOCUKLARDA OKUL TEMELLİ SAĞLIK PROGRAMLARI VE HEMŞİRELİK YAKLAŞIMLAR 153
MYOCARDIAL PERFORMANCE INDEX IN HIV PATIENTS 154
MİNİMAL İNVAZİV ENDODONTİ 155
REJENERATİF ENDODONTİDE KÖK HÜCRE TEMELLİ TEDAVİLER 156
ENDODONTİ EĞİTİMİNDE 3 BOYUTLU BASKI TEKNOLOJİSİNİN YERİ 157
ENDODONTİK TEDAVİLERDE DİNAMİK NAVİGASYON SİSTEMİNİN KULLANIMI 158
STABILISATION OF AVULSED BEAK WITH ALLOGENEIC BEAK TRANSPLANTATION IN A COMMON BUZZARD (*BUTEO BUTEO*) 159
EQUINE HERPESVİRUS TİP-1 ENFEKSİYONU VE ÜLKEMİZDEKİ DURUMU 160
YAŞLANMAYA KARŞI BEYNİN GİZLİ GÜCÜ: NÖROPLASTİSİTE VE BİLİŞSEL REZERV 161
TİP 1 DİABETES MELLİTUSLU ÇOCUK HASTALARDA AĞIZ VE DİŞ SAĞLIĞI 162
RETİNAL VEN DAL TIKANIKLIĞINDA OKÜLER VE GENETİK RİSK FAKTÖRLER 163
HEMODİYALİZ KATETERİNE BAĞLI DERİN VEN TROMBOZU : OLGU SUNUMU 164
AKSİLLER ARTER ANEVRİZMASI: OLGU SUNUMU 165
TÜP BEBEK TEDAVİSİNDE YAPAY ZEKA 166
TOPICAL AND SYSTEMIC FLUORIDE APPLICATIONS IN PAEDIATRIC DENTISTRY 167
PEDİATRİK DİŞ HEKİMLİĞİNDE HALİTOZİS VE ETİYOLOJİSİ 168
ANATOMİ EĞİTİMİNDE ÜÇ BOYUTLU BASKI TEKNOLOJİLERİNİN KULLANIMI 169
YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ İLE MÜCADELE STRATEJİLERİ: SÜRDÜRÜLEBİLİR GELECEK İÇİN YENİLİKÇİ UYGULAMALAR 170
THE IMPACT OF OFFICE CHAIR TYPE ON STATIC & DYNAMIC PERFORMANCE 172
HASTA MERKEZLİ BAKIM YETKİNLİĞİNDE CERRAHİ HEMŞİRELERİNİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN VE ALEKSİTİMİ DÜZEYLERİNİN YERİ 173
IS IT ENOUGH OR SHOULD IT BE IMPROVED? DOES THE SOFA SCORE ADEQUATELY ASSESS BODY SYSTEMS? 174
TISSUE CLEARING METHOD IN THE HISTOLOGY OF RAT BRAIN FOR 3D IMAGING 175
MEDİASTENDE EKTOPİK TİROİD; OLGU SUNUMU 176

HEMANJİYOBLASTOM; OLGU SUNUMU 177
NADİR BİR OLGU SUNUMU; KARDİYAK MİKSOMA 178
LİSE ÖĞRENCİLERİNDE DİJİTAL OYUN OYNAMA MOTİVASYONU VE ALTERNATİF AKTİVİTELERİN İNCELENMESİ 179
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE MERHAMET NEREYE GİDİYOR? 180
OTOLİT FONKSİYON TESTLERİ 181
TÜP TORAKOSTOMİNİN NADİR BİR KOMPLİKASYONU: FRENİK SİNİR İRRİTASYONUNA BAĞLI HIÇKIRIK 182
DOES PES PLANUS HAVE AN EFFECT ON STATIC AND DYNAMIC BALANCE IN ADULTS? 183
DOES YOGA AFFECT BODY AWARENESS, STATIC AND DYNAMIC BALANCE? 184
EARLY CLINICAL RESULTS OF COMBINED TUBERCLE OSTEOTOMY AND MEDIAL PATELLOFEMORAL LIGAMENT RECONSTRUCTION WITH PATELLAR-SIDED TENSIONING TECHNIQUE IN PATELLOFEMORAL INSTABILITY 185
MEETING THE IMMEDIATE NEEDS OF VULNERABLE GROUPS IN THE EVENT OF A DISASTER 186
ROLES AND RESPONSIBILITIES OF EMERGENCY HEALTH SERVICES IN DISASTER RESPONSE 187
BİR KÖPEKTE YASSI HÜCRELİ KARSİNOMUN BİLATERAL ROSTRAL MAKSİLLEKTOMİ İLE TEDAVİSİ 188
PROGRESSIVE RETINAL ATROPHY IN DOGS AND CATS 189
KÖPEKLERDE CANİNE PARVOVİRUS ENFEKSİYONLARININ ÖNEMİ 190
ÇOCUK DİŞ HEKİMLİĞİ ALANINDA, SEREBRAL PALSİ'Lİ HASTALARIN DEĞERLENDİRİLMESİ 191
UZUN FESCUE ZEHİRLENMESİ VE ERGOT ALKALOİDLERİ 192
HUZUR VE MANEVİ YÖNELİMİN SAĞLIK ALANINDA ÖĞRENİM GÖREN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN DEPRESYON DÜZEYLERİ İLE İLİŞKİSİ 193
HEMŞIRELİK ÖĞRENCİLERİNİN MESLEK SEÇME NEDENLERİ İLE HEMŞIRELİK İMAJINA YÖNELİK ALGILARININ İNCELENMESİ 194
SIKIŞAN SİNİRLER, SÜREGELEN PROBLEMLER: TUZAK NÖROPATİLER ÜZERİNE BİR BAKIŞ 195
SAĞLIK İLE İLGİLİ KAMU SPOTLARININ İÇERİK ANALİZİ YÖNTEMİYLE İNCELENMESİ 196
TÜRKİYE'DE SAĞLIK HARCAMALARI İLE SAĞLIK HİZMETİ KULLANIMI VE SAĞLIK HİZMETLERİNDEN MEMNUNİYETARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ: 2014-2023 DÖNEMİ 197
DEMİR EKSİKLİĞİ ANEMİSİ İLE ERKEN ÇOCUKLUK ÇAĞI ÇÜRÜKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ 198
HEMŞİRELERİN İŞYERİNDE KİŞİLERARASI ÇATIŞMA ALGISI İLE ÇATIŞMA EYLEM STİLLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ 199
YAŞAMI YENİDEN DENGELEYEN CERRAHİ ADIM; STOMA CERRAHİSİNDE BAKIMIN GÜCÜ İLE YAŞAM 200
SAĞLIK HİZMETLERİNDE KANIT TEMELLİ MULTİDİSİPLİNER BAKIM MODELİ: HASTA BAKIM PAKETLERİ 201

GELENEKSEL TARİFELERİN FINDIK SÜTÜNDEN ELDE EDİLEN YOĞURT, PEYNİR, KEFİR KULLANILARAK ÜRETİLMESİ 202
OSTEOARTRİT İÇİN KÖK HÜCRE TERAPİSİNDE ORTAYA ÇIKAN MOLEKÜLER GÖRÜŞLER: BİBLİYOMETRİK ANALİZİN ON YILI 203
MİGREN VE GERİLİM TİPİ BAŞ AĞRISI HASTALARINDA ANTİSAKKAD VE PROSAKKAD PERFORMANSININ KARŞILAŞTIRILMASI 204
KEDİ HERPETİK KERATİTİ: GÜNCEL TEDAVİ STRATEJİLERİ VE ZORLUKLAR 205
CHATGPT'NİN DİL-KONUŞMA PATOLOJİSİ PRAXİS SINAVINDAKİ PERFORMANSI: ÇOKTAN SEÇMELİ HAZIRLIK SORULARININ ANALİZİ 206
HAMİLELİK DÖNEMİ VE YENİDOĞAN DÖNEMİNİN ERKEN ÇOCUKLUK ÇAĞI ÇÜRÜKLERİ İLE İLİŞKİSİ 207
FİSSÜR ÖRTÜCÜLERİN DİŞ ÇÜRÜKLERİNİ ÖNLEMEDEKİ ROLÜ VE GÜNCEL UYGULAMALAR 208
OTOFAJİ VE NÖRODEJENERATİF HASTALIKLAR: BEYNİN KENDİ KENDİNİ KURTARMA MEKANİZMASI 209
INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN FRAILTY AND FUNCTIONAL MOBILITY, LOWER EXTREMITY MUSCLE STRENGTH AND ACTIVITIES OF DAILY LIVING IN ELDERLY INDIVIDUALS 210
IDENTIFICATION AND COMPUTATIONAL TARGET FISHING OF A NEW AZIDE COMPOUND 211
DİŞ HEKİMLİĞİ 4. VE 5. SINIF STAJYER ÖĞRENCİLERİNİN ENDODONTİK TEDAVİ SIRASINDA LASTİK ÖRTÜ KULLANIMI İLE İLGİLİ ALGI DÜZEYLERİ: BİR ANKET ÇALIŞMASI 212
INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN EXERCISE BEHAVIOUR CHANGE STEPS, PHYSICAL ACTIVITY LEVEL AND PERCEIVED STRESS LEVEL IN YOUNG INDIVIDUALS 213
KRONOTİP TÜRLERİNDEN YARARLANILARAK LİSANS ÖĞRENCİLERİNDE OBEZİTE VE SAĞLIKSIZ BESLENME YATKINLIĞININ SAPTANMASI 214
YAŞLI ACİL SERVİS HASTALARINDA AYDINLATILMIŞ ONAM VE ETİK İKİLEMLER: VAKA ANALİZİ 215
TÜRKİYE'DE BULUNAN TIP FAKÜLTELERİNDE UYGULANAN ÖLÇME DEĞERLENDİRME YÖNTEMLERİ 216
ORTODONTİDE DERİN KAPANIŞ MALOKLÜZYONU VE TEDAVİ YÖNTEMLERİ 217
OBSTRÜKTİF UYKU APNESİNİN ORTODONTİK YÖNETİMİ 218
OBEZ GEBELERİN İNTRAPARTUM BAKIMINDA HEMŞİRENİN ROLÜ 219
İMMATÜR DAİMİ DİŞLERDE REVASKÜLARİZASYON TEDAVİSİ YÖNTEMLERİ 220
ÇOCUK DİŞ HEKİMLİĞİNDE BULANTI VE KUSMA REFLEKSİNİN DEĞERLENDİLMESİ. 221
DİŞ HEKİMLİĞİ VE YAPAY ZEKA: GELECEĞE AÇILAN KAPI 222
GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE YAŞLI YETİŞKİNLERDE YAPILAN YOGA ÇALIŞMALARININ BİBLİYOMETRİK ANALİZİ 223
KORONER ARTER BYPASS GREFTİ: GREFT TÜRLERİ VE KLİNİK YAKLAŞIMLAR 225
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE KİŞİLERARASI İLİŞKİLERDEKİ BAĞIMLILIK VE BENLİK SAYGISI 227
KALP-DAMAR CERRAHİ HASTALARINDA ELASTİK BASINÇLI ÇORAP KULLANIMI 228
CERRAHİDE HASTA EĞİTİMİ 229

DİJİTAL BESLENME OKURYAZARLIĞININ ULTRA İŞLENMİŞ BESİN TÜKETİMİ İLE İLİŞKİSİ 230
DANDY-WALKER KOMPLEKSİ: NADİR BİR NÖROGELİŞİMSEL BOZUKLUĞA BÜTÜNCÜL BAKIŞ 231
ANTROPOLOJİK ÇALIŞMALARDA ÜÇ BOYUTLU ŞEKİL ANALİZİ VE YAZILIM TABANLI ANALİZ YÖNTEMLERİ 232
EBEVEYNLERİN BEBEK AŞILAMASINA YÖNELİK KARARLARINI ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN ANALİZİ: FERMATEAN CRITIC YÖNTEMİ İLE TÜRKİYE İÇİN STRATEJİ GELİŞTİRME 233
MULTİPL SKLEROZ'LU BİREYLERDE KARE ADIMLAMA EGZERSİZLERİNİN MOBİLİTE, DENGE VE DİZ EKLEMİ POZİSYON DUYUSU ÜZERİNE ETKİSİ 234
PALEOPATOLOJİK ÇALIŞMALARDA 3 BOYUTLU DİJİTAL ARŞİVLEME YÖNTEMİNİN KULLANILMASI: MAKÜ ANTROPOLOJİ 3B DİJİTAL ARŞİVLEME PROJESİ 235
ÇOCUK DİŞ HEKİMLİĞİNDE, ATRAVMATİK RESTORATİF TEDAVİLERDE GÜNCEL YAKLAŞIMLAR 236
ÇOCUK DİŞ HEKİMLİĞİNDE FRENEKTOMİ UYGULAMALARI 237
AFET YÖNETİMİ YETKİNLİĞİNDE CERRAHİ HEMŞİRELERİNİN ÖLÜM KAYGISI VE STRESLE BAŞA ÇIKMA TARZLARININ YERİ 238
EXPRESSION PROFILE OF TRIMETHYLATED HISTONE 4 LYSINE 20 (H4K20ME3)INTHETESTISANDEPIDIDYMISOFRATSDURINGPOSTNATAL DEVELOPMENT 239
SUÇA KARIŞAN YAŞLI BİREYLER: MEDYADA YAŞLI SUÇLULAR 240
KBRN MARUZİYETİNİN TOPLUM ÜZERİNDEKİ PSİKOLOJİK VE FİZİKSEL ETKİLERİ 241
GÖMÜLÜ MAKSİLLER KANİN DİŞLERİN TEŞHİSİ VE TEDAVİSİ 242
AGE-SPECIFIC DETERMINANTS OF PHYSICAL ACTIVITY: A LOGISTIC REGRESSION ANALYSIS 243
SÜT DİŞLERİNİN VİTAL PULPA TEDAVİLERİNDE (PULPOTOMİ) (AMPUTASYON), DÜŞÜK SEVİYELİ LAZER KULLANIMI VE SONUÇLARI 244
YAŞLI HASTALARDA POSTOPERATİF DELİRYUM TEDAVİSİNDE MELATONİN KULLANIMI 245
HEMŞİRELERDE DEĞİŞİM YORGUNLUĞU İLE İŞ PERFORMANSI İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ 246
KEDİLERDE OKÜLER TÜMÖRLERİN TEŞHİSİNDE İLERİ GÖRÜNTÜLEME TEKNİKLERİNİN ROLÜ 247
ROBOTİK TOTAL ÖZEFAJEKTOMİLERDE ANESTEZİ YÖNETİMİ 248
KEDİ VE KÖPEKLERİN KORNEA HASARLARINDA UYGULANAN OPERATİF TEDAVİ YÖNTEMLERİ 249
HIGH-QUANTITY COCAINE BODY PACKING: CONSERVATIVE MANAGEMENT AND SUCCESSFUL NON-INVASIVE OUTCOME IN A 58-PACKET CASE 250
REZENENİN ANNE SÜTÜ ÜZERİNE ETKİSİ 251
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN YETKİNLİK DÜZEYLERİ İLE TIBBİ HATA YAPMA EĞİLİMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ 252
THE EFFECT OF MOTOR IMAGERY ON GAIT AND MOTOR IMPROVEMENTS IN PATIENTS WITH PARKINSON DISEASE 253
YAPAY ZEKANIN HEMŞİRELİĞİ YANSIMALARI 254

MEME KANSERİNDE PERİOPERATİF BAKIMDA GÜNCEL YAKLAŞIMLAR 255
POLENLERİN EKOLOJİK ORTAM İLE ETKİLEŞİMLERİ 256
ÇOCUKLARDA PSİKOFARMAKOLOJİK DAVRANIŞ YÖNLENDİRME YÖNTEMLERİNDEN OLAN 'İNHALASYON SEDASYONU 257
ANABOLIK STEROIDLERIN MOLEKÜLER ETKILERI: ANDROSTANOLONE'UN KANSER RISKI VE ELEKTRONIK YAPISININ TEORIK ANALIZI 258
IMPACT OF FOOD MATRIX ON PATHOGEN HEAT INACTIVATION IN ALMOND BEVERAGE AND BOVINE MILK DURING BATCH PASTEURIZATION 259
OTİZMLİ ÇOCUKLARIN EBEVEYNLERİNİN SERBEST ZAMAN VE MOTİVASYONEL KATILIMIN DEĞERLENDİRİLMESİ 260
TRENDS IN HEALTHCARE MANAGEMENT DOCTORAL THESES: THE CASE OF TURKISH UNIVERSITIES 261
STANOZOLOL'UN YAPISAL ÖZELLIKLERI: KUANTUM KIMYASAL VE MOLEKÜLER KENETLEME ANALİZİ 263
OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU OLAN ÇOCUKLAR VE ANNELERİNİN AKTİVİTE SEVİYELERİNİN NORMAL GELİŞİM GÖSTEREN ÇOCUKLAR VE ANNELERİYLE KARŞILAŞTIRILMASI 264
MOTOR İMGELEME EĞİTİMİNİN UYGULANABİLİRLİĞİ ÜZERİNE KAPSAYICI BİR LİTERATÜR TARAMASI 265
EVALUATION OF HEALTH INDICATORS BASED ON THE 2023 HEALTH STATISTICS YEARBOOK 266
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ DÖNEM III ÖĞRENCİLERİ İÇİN ARAŞTIRMA BECERİLERİ ÖZEL ÇALIŞMA MODÜLLERİ (ÖÇM) "ADLİ MİKROBİYOLOJİ VE BİYOLOJİK SAVUNMA" BAŞLIĞINDA,AKRAN EĞİTİMİ UYGULAMALARI 267
MİKOBAKTERİLERİN MİKOLİK ASİD ESTER VE AEROP/ANAEROP BAKTERİLERİN YAĞ ASİDİ METİL ESTER PROFİLLERİNE GÖRE MİKROBİYOLOJİK TANI STANDARDİZASYONU 269
DENTAL CAD/CAM SİSTEMLERİNDE KULLANILAN ÇOK KATMANLI MONOLİTİK ZİRKONYA 271
NÖROENFLAMASYON VE ALZHEIMER:TLR4 VE TREM2 DENGESİ İLE YENİLİKÇİ TEDAVİ YAKLAŞIMLARI 272
A COMPARATİVE EVALUATİON OF THE CONSİSTENCY AND ACCURACY OF DİFFERENT ARTİFİCİAL INTELLİGENCE MODELS İN ASSESSİNG VERTİCAL TOOTH FRACTURES AND CRACKS 273
ASSESSMENT OF COGNITIVE FUNCTION AND QUALITY OF LIFE IN CHILDREN WITH BRONCHIECTASIS 274
PLANT-BASED DIETS AND THEIR IMPACT ON HEALTH, SUSTAINABILITY AND THE ENVIRONMENT 275
COMPARATIVE INVESTIGATION OF THE EFFECTS OF EXERCISE AND RESTRAINT STRESS ON LIVER AND KIDNEY TISSUES IN MICE 276
ÇOCUK HASTALARDA ORAL KİST VE TÜMÖRLERİN YÖNETİMİ 277
KÖPEKLERDE UZUN KEMİK KIRIKLARININ TİTANYUM ELASTİK ÇİVİ (TEÇ) İLE SAĞALTIMI 278
GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE BEYİN LATERALİZASYONUNA ANATOMİK BİR BAKIŞ 279

SAĞLIK İNSAN GÜCÜ PLANLAMASI VE SAĞLIK HİZMETİNE ERİŞİM ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME: HAKKARİ VE KONYA İLLERİ ÖRNEĞİ 281
ASSOCIATION OF MILK MALONDIALDEHYDE, MİR-148B-5P, AND MİR-24-3P LEVELS WITH LOW SOMATIC CELL COUNT IN GOAT MILK 282
INVESTIGATION OF JOB ADVERTISEMENTS FOR NURSING PROFESSION 283
KEDİ VE KÖPEKLERDE PERİODONTAL HASTALIKLAR VE TEDAVİ YÖNTEMLERİ 284
PREMENSTRUEL SENDROMUN DENGE VE POSTÜR ÜZERİNE ETKİSİ 285
YAŞLI İNTİHARLARININ HABERLEŞTİRİLMESİ: İÇERİK ANALİZİ 286
TRAKEAL WEBİ TAKLİT EDEN YOĞUN SEKRESYON 287
PLEVRAL EFÜZYONDA GÖRÜLMESİ BEKLENMEYEN ENZİMLER AMİLAZ VE LİPAZ 288
PALYATİF BAKIM ÜNİTELERİNDE YATAN HASTALARDA SOSYAL DESTEĞİN SPİRİTÜEL BAKIM GEREKSİNİMLERİNE ETKİSİ: METROPOL VE İLÇE ÖRNEĞİ 289
AKDENİZ BÖLGESİNDEKİ BAZI İLLERDE AKTARLARDA ZAYIFLAMA AMAÇLI SATILAN BİTKİSEL DROGLAR 290
SAĞLIK SİSTEMİNDE HASTANE AFET VE ACİL DURUM PLANLARI (HAP) ÜZERİNE BİR İNCELEME : MEVCUT DURUM ANALİZİ VE POLİTİKA ÖNERİLERİ 291
SERVİKS KANSERİ TARAMASINDA EŞ DESTEĞİNİN ÖNEMİ 292
ROTATOR CUFF TAMİRİ GEÇİREN OLGULARDA SERVİKAL RADİKÜLOPATİ VARLIĞININ FONKSİYONELLİK VE YAŞAM KALİTESİNE ETKİSİ 293
HEPATİT E VİRUS ENFEKSİYONU VE ÜLKEMİZDEKİ KEDİLERDE DURUMU 294
ULTRAPETALA1'İN ÇİLEK (FRAGARIA VESCA)'TE FARKLI GELİŞİM AŞAMALARINDA İFADE ANALİZİ 295
SAĞLIKLI GENÇ ERIŞKINLERDE GÖREV KARMAŞIKLIĞININ ÜST EKSTREMITE TEPKİ SÜRESİ ÜZERINE ETKİSİ 296
DEATHS DUE TO CATTLE ATTACKS IN ARTVIN: CASE SERIES 297
İTFAİYECİLİK VE ACİL DURUM YÖNETİMİ ÖĞRENCİLERİNİN PROPBLEMLERE KARŞI TUTUMLARI: BİR ÖLÇEK UYGULAMASI 298
COMPARATIVE ANALYSIS OF HEARING IN REAL-LIFE ENVIRONMENTS (HERE) RESULTS IN POLICE AND TEACHER GROUPS: PRELIMANARY STUDY 299
YAŞLILARDA BİLİŞSEL FONKSİYONUN FİZİKSEL AKTİVİTE, FONKSİYONEL DURUM VE TOPLUMSAL KATILIM İLE İLİŞKİSİ 300
DENTAL CAD/CAM SİSTEMLERİNDE KULLANILAN TAM SERAMİKLER 301
IMPACT OF VARYING MAGNESIUM LEVELS ON THE GROWTH OF SPIRULINA PLATENSIS AND ITS POTENTIAL AS A MAGNESIUM-ENRICHED SUPERFOOD 302
ROMATOİD ARTRİTTE BAĞIRSAK MİKROBİYOTASI DEĞİŞİKLİKLERİ VE PROBİYOTİKLERİN TERAPÖTİK POTANSİYELİ 303
BİPOLAR BOZUKLUK TANISI OLAN EBEVEYNLERİN BAKIM YÜKÜ VE BAŞA ÇIKMA YÖNTEMLERİNİN İNCELENMESİ 304
KURKUMİNİN SEREBRAL İSKEMİDEKİ KORUYUCU ROLÜ VE MEKANİZMALARI 305
MORPHOMETRIC EVALUATION OF THE MASTOID FORAMEN AND ITS ANATOMICAL CORRELATIONS WITH CRITICAL SURGICAL LANDMARKS 306
ARTMIŞ GUMMY SMILE VE HİPERDİVERJAN SINIF II ANOMALİYE SAHİP HASTANIN ORTOGNATİK CERRAHİ TEDAVİSİ 307

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA TOPLU BESLENME SERVİSLERİNİN YETERLİLİĞİ: HATAY ÖRNEĞİ 308
NADİR BİR OLGU: AKCİĞER'DE İZOLE PRİMER PLAZMASİTOMA 309
ADVANCEMENTS IN PROSTATE CANCER TREATMENT: THE THERAPEUTIC PROMISE OF EPI-DRUGS 310
DİŞ HEKİMLİĞİNDE YAPAY ZEKA 311
YANGIN BULUTLARINA YÖNELİK FARKINDALIK VE BİREYSEL AFET DİRENCİ: DEVAM EDEN BİR ALAN ARAŞTIRMASINDAN ÖN BULGULAR 312
A RARE LESION THAT DENTISTS SHOULD CONSIDER IN DIFFERENTIAL DIAGNOSIS;CHONDROID SYRINGOMA 313
ADLİ DİŞ HEKİMLİĞİNDE DENTAL RADYOLOJİNİN ÖNEMİ 314
DENTAL ANKSİYETENİN HASTA VE DİŞ HEKİMİNE ETKİLERİ 315
TİPİK GELİŞİM GÖSTEREN BİR ÇOCUKTA DUYU TEMELLİ ERGOTERAPİ MÜDAHALESİNİN DUYUSAL İŞLEMLEME VE İNCE MOTOR BECERİLERE ETKİSİ 316
A NEGLECTED ENTITY: CONGESTIVE NEPHROPATHY 317
VİSSERAL LEİSHMANİASİS: BİR OLGU SUNUMU 318
EFFECTS OF DIFFERENT ADDITIVES ON THE QUALITY OF CARROT SILAGE 319
TOTAL DİZ PROTEZİ OPERASYONLARINDA UYGULANAN ANESTEZİ YÖNTEMLERİYLE İLGİLİ MAKALELERİN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ 320
PAKS INHIBITOR DRUGS EFFECTIVELY SUPPRESSES COLON CARCINOMA CELL GROWTH BY PERTURBING DNA DAMAGE RESPONSE 321
7,8 DİHİDROKSİFLAVON'UN SOD1G93A AMİYOTROFİK LATERAL SKLEROZ MODELİ FARELERDE GASTROKNEMİUS VE SOLEUS KASI LİFLERİNE ETKİLERİNİN ARAŞTIRILMASI 322
YETERSİZ KERATİNİZE DİŞ ETİ OLGUSUNDA SERBEST DİŞ ETİ GREFTİNİN KULLANIMI: VAKA SERİSİ 323
TIP VE DİŞ HEKİMLİĞİNDE FRAKTAL ANALİZ YÖNTEMİNE GENEL BİR BAKIŞ 324
INVESTIGATION OF KNOWLEDGE AND EVALUATIONS OF NUTRITION CARE OF NURSES WORKING IN PALLIATIVE CLINICS IN THE PROVINCES OF THE NORTHERN ANATOLIA REGION 325
VETERİNER HEKİMLİKTE ÖZOFAGEAL HASTALIKLARIN BİLGİSAYARLI TOMOGRAFİ İLE GÖRÜNTÜLENMESİ 326
AYNA NÖRONLAR VE FONKSİYONLARI 327
AFET SONRASI REHABİLİTASYON VE ENGELLİLİK PERSPEKTİFİ 328
GELECEĞİN OLASI AFETLERİNDEN SİBER SALDIRILAR VE DÜNYADA SİBER GÜVENLİK FARKINDALIĞI 329
VERTEBRAL ANOMALİES İN CATS AND DOGS 330
CAREGIVER'S BURDEN AND THEIR RELATIONSHIP TO PHYSICAL ACTIVITY, EXERCISE SELF-EFFICACY, PERCEIVED EXERCISE BENEFITS AND BARRIERS IN CAREGIVERS OF CHILDREN WITH AUTISM SPECTRUM DISORDER 331
INVESTIGATING RISK FACTORS FOR AUTISM SPECTRUM DISORDER IN CHILDREN: THE ROLE OF PARENTAL AGE, GENDER, AND CONSANGUINITY 332
NÖROGELİŞİMSEL BOZUKLUKLARI OLAN ÇOCUK HASTALARIN AĞIZ SAĞLIĞI DURUMU VE YÖNETİMİ 333

UNDERSTANDING MHEALTH APP USE AND SATISFACTION IN DIGITAL NATIVES: EVIODENCE FROM A TAM-BASED MEDIATION MODEL 334
LİTYUM KULLANAN OBSESİF KOMPÜLSİF BOZUKLUK TANILI HASTADA SAPTANAN SUBAKUT TİROİDİT VAKA SUNUMU 335
YAPAY ZEKANIN DEPREM TAHMİNİ VE ERKEN UYARI ALANINDA KULLANIMININ BİBLİYOMETRİK ANALİZİ 336
ORTODONTİK TEDAVİDE AĞRI 337
PERİAPİKAL LEZYONLU DİLASERE KÖK KANALINDA APİKALDEN EKSTRÜZE KIRIK ALETİN BYPASS YÖNTEMİYLE TEDAVİSİ: VAKA SUNUMU 338
ÇOCUKLARDA DİŞ FIRÇALAMA VE MOTİVASYONEL TEKNİKLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ 339
APİKALDE DALLANAN İKİ KANALLI SOL ALT BİRİNCİ PREMOLARIN TANI VE TEDAVİSİ: VAKA SUNUMU 340
HATALI GİRİŞ KAVİTESİNE BAĞLI İATROJENİK BUKKAL KÖK PERFORASYONUN TEDAVİSİ: OLGU SUNUMU 341
MAKSİLLER SAĞ ÜST 1. MOLARIN PALATİNAL KANALINDA KIRILAN ENDODONTİK ALETİN UZAKLAŞTIRILMASI: OLGU SUNUMU 342
C KANAL ANATOMİSİNE SAHİP ALT İKİNCİ MOLAR DİŞİN KÖK KANAL TEDAVİSİ: OLGU SUNUMU 343
İKİ KANALLI MANDİBULAR LATERAL KESİCİ DİŞTE ENDODONTİK TEDAVİ SONRASI PERİAPİKAL LEZYON İYİLEŞMESİ: OLGU SUNUMU 344
ÇOCUKLARDA VE ADÖLESANLARDA ULTRA İŞLENEMİŞ BESİN TÜKETİMİ VE DİŞ ÇÜRÜKLERİ 345
RETROSPECTIVE EVALUTION OF CATS AND DOGS BROUGHT TO ONDOKUZ MAYIS UNIVERSITY VETERINARY FACULTY TRAINING- APPLICATION AND RESEARCH HOSPITAL BETWEEN 2017-2023 WITH COMPLAINTS OF FOREIGN BODY INGESTION ... 346
EMERGING SKIN GRAFT APPROACHES FOR OPTIMAL WOUND RECOVERY IN VETERINARY SURGERY 347
AKADEMİSYENLERDE KİNEZYO BANTLAMANIN BEL AĞRISI ÜZERİNE ETKİSİ 348
EKSTERNAL SERVİKAL KÖK REZORPSİYONUN FLEP AÇILARAK MİNERAL TRİOKSİT AGGREGATE İLE TEDAVİSİ: VAKA SUNUMU 349
PERİAPİKAL LEZYONLARIN BELİRLENMESİNDE RADYOGRAFİK BULGULARIN YAPAY ZEKA ALGORİTMALARIYLA DEĞERLENDİRİLMESİ 350
DİŞ HEKİMLİĞİNDE ÇOCUK VE YETİŞKİNLERDE OSTEOMİYELİT: KLİNİK VE RADYOLOJİK BULGULAR VE TEDAVİ YAKLAŞIMLARI 351
C ŞEKLİNDE KANAL ANOTOMİSİNE SAHİP DİŞİN KÖK KANAL TEDAVİSİ: VAKA SUNUMU 352
CAD/CAM SİSTEMLERİNİN ÇOCUK DİŞ HEKİMLİĞİNE YANSIMALARI 353
MAKSİLLER SİNÜSÜN DEĞERLENDİRİLMESİNDE KULLANILAN RADYOLOJİK YÖNTEMLER 354
LARİNGOMALAZİLİ BİR İNFANTTA ANESTEZİ UYGULAMAMIZ :OLGU SUNUMU 355
ANALYSIS OF RESEARCH METHODOLOGIES AND TRENDS IN POSTGRADUATE ENDODONTIC THESES IN TÜRKİYE 357
MESLEKTAŞ DAYANIŞMASI İLE İLGİLİ LİSANSÜSTÜ HEMŞİRELİK TEZLERİNİN İNCELENMESİ: SİSTEMATİK DERLEME 358

ANALYSIS OF NURSING GRADUATE THESES ON COLLEGIAL SOLIDARITY: A SYSTEMATIC REWIEW 359
ACİL SERVİSTE HASTA MEMNUNİYETİ İLE İLGİLİ HEMŞİRELİK LİSANSÜSTÜ TEZLERİNİN İNCELENMESİ: SİSTEMATİK DERLEME 360
DİŞ HEKİMLİĞİNDE LOKAL ANESTEZİ KOMPLİKASYONLARININ ANATOMİK KOMŞULUKLARLA İLİŞKİSİ 361
YÖNETİCİ HEMŞİRELERDE KARAR VERME İLE İLGİLİ LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ: SİSTEMATİK DERLEME 362
EPİLEPSİDE GLUTENİN NÖROLOJİK MEKANİZMALARI: GLUTENSİZ BESLENMENİN POTANSİYEL FAYDALARI 363
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE GIDA GÜVENCESİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ 364
DEPREMLERİN ARAMA KURTARMA ÇALIŞANLARINDA OLUŞAN TRAVMA SONRASI STRES BOZUKLUĞU ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ: BİR SİSTEMATİK DERLEME 365
VARDİYALI ÇALIŞANLARDA SİRKADİYEN RİTİM DEĞİŞİKLİKLERİNİN SAĞLIK ÜZERİNE ETKİLERİ 366
SOSYAL MEDYA TEMELLİ EĞİTİMİN TARIMDA ÇALIŞAN KADINLARIN DERİ KANSERİ RİSKİ BİLGİLERİ, KENDİ KENDİNE DERİ MUAYENESİ VE GÜNEŞTEN KORUNMA DAVRANIŞLARINA ETKİSİ 367
HAYVANLARDA YARA İYİLEŞME SÜRECİNİN EVRELERİ VE BU SÜRECİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER 368
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİN HALK SAĞLIĞI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ 369
INVESTIGATION OF THE EFFECTS OF BIOLOGICALLY AND CHEMICALLY SYNTHESIZED SILVER NANOPARTICLES ON THE HIF-1 SIGNALING PATHWAY IN PANC-1 HUMAN PANCREATIC CANCER CELL LINE 370
NİL TİLAPYASI (*OREOCHROMİS NİLOTİCUS*) TESTİS DOKUSUNDA FARKLI TESPİT SOLÜSYONLARININ ETKİLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI 371
DEPREM OLGUSUNUN BİR SONUCU OLARAK CRUSH SENDROMU YAKLAŞIMINDA HASTANE ÖNCESİ ACİL SAĞLIK HİZMETLERİ ETKİNLİĞİ 373
PARKİNSON HASTALIĞI TANISINDA NON-MOTOR SEMPTOMLARIN ÖNEMİ 374
ESTETİK CERRAHİ TERCİHLERİNDE KÜLTÜREL FARKLILIKLAR: TÜRKİYE İLE SEÇİLMİŞ ÜLKELERİN KARŞILAŞTIRILMASI (ISAPS 2020 VERİLERİYLE) 375
AKUT OTOMASTOİDİT VE KOMPLİKASYONLARININ BT VE MR BULGULARI: OLGU SUNUMU 376
AFETLERDE DİRENÇLİ TOPLUM 377
AFETLERDE ÖZEL GEREKSİNİM GRUPLARI 378
AFETLERDE GÖRÜNTÜLEME CİHAZLARININ KULLANIMI 379
BİYOUYUMLU POLİMERLE ENKAPSÜLE EDİLEN DİLTİAZEMİN SALIM PROFİLİ VE KAPSÜLASYON ETKİNLİĞİNİN YEŞİL RPLC İLE DEĞERLENDİRİLMESİ 380
APPLİCABİLİTY OF ARCH/GARCH METHODS İN TİME SERİES ANALYSİS TO HEALTHCARE DATA: THE CASE OF ASTHMA DALY DATA FOR TURKIYE 381
APPLICATION OF INULIN İN COFFEE WİTH MILK AS A FAT REPLACER AND TEXTURIZER 382
CERRAHİ OLARAK ÖNEMLİ BİR LANDMARK NOKTASI OLAN PTERION'UN TİPLENDİRİLMESİ VE LOKALİZASYONU 383

EVALUATION OF MICRORNA TRANSFECTION STRATEGIES IN A RAT MODEL OF SCIATIC NERVE INJURY USING QRT-PCR ANALYSIS 384
ÇOCUK HASTALARDA KONİK IŞINLI BİLGİSAYARLI TOMOGRAFİ GEREKSİNİMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ 385
COMPARATIVE ANALYSIS OF THREE ARTIFICIAL INTELLIGENCE-POWERED CHATBOTS IN ANSWERING TURKISH UNDERGRADUATE PEDIATRIC DENTISTRY CURRICULUM QUESTIONS 386
CHİA TOHUMU EKSTRAKTININ ANTİOKSİDAN KAPASİTESİ VE ANTİMİKROBİYAL ETKİSİNİN BELİRLENMESİ 387
GADOLİNYUM SONRASINDA GELİŞEN AKUT RESPİRATUAR DİSTRESS SENDROMLU (ARDS) BİR OLGU 388
BİRİNCİ BASAMAK SAĞLIK HİZMETİNDE “SAĞLIKTA ŞİDDET” KAVRAMININ GÜNCEL LİTERATÜR BİLGİLERİ İLE DEĞERLENDİRİLMESİ 390
EVALUATION OF THE CURRENT LITERATURE ON THE CONCEPT OF "LOW-VALUE CARE" IN PRIMARY CARE SERVICES 392
ACUTE ISCHEMIC STROKE ASSOCIATED WITH LEFT FETAL POSTERIOR CEREBRAL ARTERY: A CASE REPORT 394
YAPAY ZEKÂ ÇAĞINA HAZIR MIYIZ? DİŞ HEKİMLİĞİ ÖĞRENCİLERİNİN FARKINDALIK VE ANLAYIŞLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ 395
PERİODONTAL REJENERASYON AMACIYLA KEMİK İÇİ DEFEKTLERDE TAM PAPİL KORUMA TEKNİĞİNİN KULLANILMASI 396
GEBELİK DÖNEMİNDEKİ UYKUYLA İLİŞKİLİ SOLUNUM BOZUKLUKLARININ FETOMATERNAL ETKİLERİ 397
GIDALARDA *SALMONELLA* BULAŞILARINDA ISISAL OLMAYAN UYGULAMALARIN ETKİLERİ 398
KORTİKOSTEROİD TEDAVİSİNE İKİNCİL OLARAK GELİŞMİŞ VERTERBAL OSTEONEKROZ 399
NUTRIENT COMPOSITION AND IN VITRO DIGESTIBILITY VALUES OF THE RED SEAWEED GRACILARIA 400
SİVİL KİMYASAL BİYOLOJİK RADYOLOJİK NÜKLEER TEHDİTLERE VE AFETLERE KARŞI GÜVENLİ HASTANELER: SAĞLIK HİZMETLERİNİN SÜREKLİLİĞİNDE SIĞINAK KAVRAMI 401
TÜRKİYEDE KARMAŞIK YAS İLE İLGİLİ YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ:SİSTEMATİK DERLEME 403
THE EFFECT OF PALBOCICLIB ON CLAUDIN FAMILY GENE EXPRESSION AND CELL VIABILITY IN A549 AND BEAS-2B CELL LINES 404
MATERNAL DİYET KALİTESİ VE ULTRA İŞLENMİŞ BESİN TÜKETİMİ: GEBELİK SÜRESİNCE FETÜS SAĞLIĞI ÜZERİNE ETKİLERİ 405
LATERAL MALLEOL KIRIĞI İLE VÜCUT KİTLE İNDEKSİ ARASINDAKİ İLİŞKİ: RETROSPEKTİF BİR DEĞERLENDİRME 406
KÖPEKLERE ETKİLİ ANKSİYOLİTİK BİTKİLER 407
CURRENT DIURETICS AND NURSING CARE: UPDATES AND CONSIDERATION 408
MORİNGA OLEİFERA YAPRAĞININ SAĞLIĞA ETKİLERİ 409
DESIGN AND ANALYSIS OF FIXATION PLATES FOR BONE FRACTURE WITH METAMATERILA ARCHITECTURE 410

IS CHATGPT A RELIABLE SOURCE OF INFORMATION ON THE CLINICAL USE PROCEDURES OF HEAT-TREATED NICKEL-TITANIUM FILES IN ENDODONTICS?..... 411
KARBAMAZEPİN KULLANAN HASTALARDA SİSTEMİK HİPERTANSİYON SIKLIĞININ ARAŞTIRILMASI: BİR PREVALANS ÇALIŞMASI 412
NUTRİENT COMPOSİTİON AND NUTRİENT DİGESTİBİLİTY OF ULVA LACTUCA 413
TRENDS, STRENGTHS AND STRATEGIC APPROACHES IN TURKEY'S FOREIGN TRADE OF ANIMAL PRODUCTS 414
EFFECT OF EXERCISE-INCLUDING COURSES ON SMARTPHONE ADDICTION, SOCIOTELISM AND EXERCISE PERCEPTION IN UNIVERSITY STUDENTS 415
AMELİYATHANE HEMŞİRELİĞİNDE KANITA DAYALI UYGULAMALAR İÇEREN BAKIM PAKETLERİNİN İNCELENMESİ 416
ACİL DURUM VE AFET YÖNETİMİ PERSPEKTİFİNDEN 2001-2024 YILLARI ARASI TÜRK HAVA SAHASINDAKİ HAVA ARACI KAZALARININ ETKİLERİ 417
KAPAKLI BRAKET SİSTEMLERİNİN KLİNİK ETKİNLİKLERİ VE KULLANIMI 418
DEPREM SONRASI GEBELERİN SAĞLIK HİZMETLERİNE ERİŞİMİ 419
KRONİK HASTALIĞA SAHİP BİREYLERİN AFETLER SIRASINDA SAĞLIK HİZMETLERİNE ERİŞİMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ 420
KANSER TEDAVİSİNDE PSİKOLOJİNİN ÖNEMİ VE TEDAVİYE YÖNELİK BAKIŞ AÇISI 421
SİGARAYI BIRAKMANIN ORAL KANSER RİSKİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ 422
DİYABETES MELLİTUSA BAĞLI TÜKÜRÜK BEZLERİNDE VE TÜKÜRÜKTE OLUŞAN DEĞİŞİKLİKLER 423
TEDAVİ RET KARARININ ARKA PLANINDAKİ NEDENLER: YAŞLININ YAŞLIYA BAKIM YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN ETİK ANALİZİ 424
ÇOCUK DİŞ HEKİMLİĞİNDE DİJİTAL UYGULAMALARIN YERİ 425
THERAPEUTIC NANOPARTICLES FOR TARGETED DRUG DELIVERY 426
ÇOCUKLARDA ERKEN SÜT DİŞİ KAYIPLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ 427
KÜRESEL İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ POLİTİKALARININ TÜRKİYE'NİN AFET YÖNETİMİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ 427
DEMANSLI HASTALARIN İNFORMAL BAKIM VERİCİLERİNDE TÜKENMİŞLİK 429
BİFOSFONATLARA GENEL BİR BAKIŞ VE ÇOCUK DİŞ HEKİMLİĞİNDEKİ ÖNEMİ 430
ÜST KARIN AĞRISI ŞİKAYETİ İLE ACİL SERVİSE BAŞVURAN HASTALARDA ELEKTROKARDİYOGRAFİ (EKG) VE LABORATUVAR PARAMETRELERİNİN GERİYE DÖNÜK İNCELENMESİ 431
GEBELERDE AFET KAYGISI VE UYKU KALİTESİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ 433
WHARTON KANALINDA GÖRÜLEN SİYALOLİTİYAZİS; VAKA SUNUMU 434
AFAD İL RİSK AZALTMA PLANLARININ STRATEJİK AMAÇ VE HEDEFLERİNDE DENİZ LİMANLARININ ANALİZİ 435
RELATIONSHIP OF WORK OF WALKING WITH PERIPHERAL AND INSPIRATORY MUSCLE STRENGTH AND SYMPTOM PERCEPTIONS DURING EXERCISE IN HEALTHY INDIVIDUALS 436
SEPSİS MODELİ OLUŞTURMAKTA KULLANILAN DENEYSEL YÖNTEMLERİN KIYASLANMASI 437
DALDIRARAK DONDURMA VE ULTRASONİKASYON İŞLEMLERİNİN BROYLER GÖĞÜS ETİ KALİTE ÖZELLİKLERİNE ETKİSİ 438

DENTAL MATERYALLERDE YAŞLANDIRMA İŞLEMLERİ: KISA BİR BAKIŞ 439
ESTHETIC EXCELLENCE IN MINIMALLY INVASIVE DENTISTRY: THE ROLE OF LAMINATE VENEERS 440
EVALUATION OF CANNABIDIOL PROTECTIVE EFFECTS ON MATERNAL BRAIN TISSUES AGAINST INFLAMMATION AND OXIDATIVE STRESS IN A MODEL OF PREGNANCY INFLAMMATION INDUCED BY LIPOPOLYSACCHARIDE 441
USE OF AUTOLOGOUS PLATELET-RICH PLASMA (PRP) IN RETINITIS PIGMENTOSA PATIENTS 442
CHRONIC OBSTRUCTIVE PULMONARY DISEASE AND ADIPOCYTOKINES 443
YAŞLILARA BAKIM VERENLERDE BAHÇECİLİK FAALİYETLERİNİN ETKİLERİ 444
1999 PERİODONTAL HASTALIK SINIFLANDIRMASI VE 2017 PERİODONTAL VE PERİ-İMPLANT HASTALIK VE DURUMLAR SINIFLANDIRMASI ARASINDAKİ FARKLILIKLAR 445
INVESTIGATING THE AETIOLOGICAL CAUSES OF CENTRAL RETINAL VEİN OCCLUSION İN A YOUNG PATIENT 446
INTER- AND INTRARATER RELIABİLITY OF ANTERIOR POSTURE ASSESSMENT WITH PHYSIOPRINT APPLICATION IN JUNIOR FEMALE PROFESSIONAL VOLLEYBALL ATHLETES 448
DEPRESYON GELİŞİMİNDE ULTRA İŞLENMİŞ BESİNLERİN ROLÜ 449
INVESTIGATION OF THE EFFECT OF CDK4/6 INHIBITION ON THE MAP KINASE PATHWAY IN TRIPLE NEGATIVE BREAST CANCER 450
AFET VE ACİL DURUMLARDA GIDA GÜVENLİĞİ 451
BIOACTIVE SUBSTANCES FOUND IN SAFFLOWER PLANTS, THEIR PHARMACOLOGICAL EFFECTS AND CLINICAL APPLICATIONS 452
EKTODERMAL DİSPLAZİ TANILI BİR OLGUNUN KRANİOFASİYAL VE ORAL BULGULARI 453
AKADEMİSYENLERİN İŞ STRESİ VE YEME DAVRANIŞLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ 454
ACİL YARDIM VE AFET YÖNETİMİ ÖĞRENCİLERİNİN FİZİKSEL YETERLİLİĞİ 455
HEMŞIRELİK LİTERATÜRÜNDE SESSİZ BIR ÇIĞLIK DAYANIKLILIK KAVRAMI 456
BOYUN SORUNLARINDA GİZLİ AKTÖR: TEMPOROMANDİBULAR EKLEM VE OLGU SUNUMU 457
ARALIKLI AÇLIK VE SAĞLIK ÜZERİNE ETKİLERİ 458
ÇOCUKLARDA BRUKSİZM İLE İLGİLİ GÜNCEL YAYINLARIN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ 459
TERSİYER MERKEZ DENEYİMİ: 65 YAŞ ÜSTÜ KADINLARDA LEEP SONUÇLARININ İNCELENMESİ 460
VERTİGO ETİYOLOJİSİNE MULTİMODAL YAKLAŞIM 461
DETERMINATION OF THE ADEQUACY LEVEL OF MENUS PROVIDED TO NATIONAL FOOTBALLERS AND EVALUATION OF MENU QUALITY WITH NUTRIENT DENSITY INDEX 462
KETOJENİK DİYETLERİN SPORCU PERFORMANSI ÜZERİNE ETKİSİ 463
THE EFFECT OF LEVOFLOXACIN ON THE EXPRESSION PROFILE OF GENES RELATED TO APOPTOSIS IN CACO-2 CELLS 464

REKOMBİNANT HEAT SHOCK-70 İLE İMMUNİZASYONUN MEME KANSER MODELİNDE ETKİLERİNİN MOLEKÜLER METOTLARLA ARAŞTIRILMASI 465
APİKAL LEZYON BULUNAN ÜÇ KÖKLÜ PREMOLAR DİŞTE KANAL TEDAVİSİ OLGU SUNUMU 466
AFETLERDE KADINLAR VE TÜRKİYE'DE AFET YÖNETİMİ: TOPLUMSAL CİNSİYET TEMELLİ BİR DEĞERLENDİRME 467
BESİN ETİKETİ OKURYAZARLIĞI VE DİYET ÖZ YETERLİLİĞİNİN ORTOREKTİK EĞİLİMLER VE DİYET KALİTESİ İLE İLİŞKİSİ 468
COMPARISON OF PASSIVE EXPOSURE OF SMOKERS AND NON-SMOKERS 469
YÜKSEKÖĞRETİMDE OKUYAN ÖĞRENCİLERİN YAPAY ZEKA BAĞIMLILIĞI İLE DUYGUSAL ZEKA VE DÜRTÜSELLİK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ 470
COMPARATIVE ANALYSIS OF CLINICAL AND ONCOLOGICAL OUTCOMES IN EMERGENCY AND ELECTIVE RIGHT HEMICOLECTOMY CASES 471
Z KUŞAĞI HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN BEDEN İMAJI VE ESTETİK CERRAHİYE İLİŞKİN TUTUMLARI 472
TRAVMAYA KAYNAKLI KÖK REZORPSİYONUNUN HİBRİT TEKNİK İLE TEDAVİSİ; OLGU SUNUMU 473
EGZERSİZİN HORMETİK ETKİSİ 474
TEMPOROMANDİBULAR EKLEM HASTALIKLARININ TANISINDA KULLANILAN GÖRÜNTÜLEME YÖNTEMLERİ 475
EVALUATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN DAIRY CONSUMPTION AND PRE-MENSTRUAL SYNDROME IN WOMEN OF REPRODUCTIVE AGE 476
KEDİLERDE BÖBREK TRANSPLANTASYONU 477
HEMŞİRELİKTE ŞEFKATİN AKADEMİK YOLCULUĞU: LİSANSÜSTÜ TEZLERE DERİNLEMESİNE BAKIŞ 478
FARKLI SPOR BRANŞLARI İLE GO-KARTÇILARIN ÜST EKSTREMİTE REAKSİYON SÜRELERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI 479
EXAMINING THE EFFECT OF MOTHERS' TOY ATTITUDES ON CHILDREN'S EMOTION REGULATION SKILLS 480
KİMYASALLA İNDÜKLENEN DENEYSEL KOLİT MODELLERİ 481
HİDATİK KİST'İN SAFRA KESESİNE RÜPTÜR BULGULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ: OLGU SUNUMU 482
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİN AFET RİSK YÖNETİMİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ 483
ANKİLOZAN SPONDİLİT HASTASINDA ASPERGİLLOMA OLGUSU 484
KALP YETMEZLİĞİ OLAN HASTALARDA AKILLI YATAK VE UYKU İZLEME SİSTEMLERİNİN KULLANIMI: GÜNCEL KANITLAR VE HEMŞİRELİK PERSPEKTİFİ 485
YAŞLILAR İÇİN GEREKEN DESTEK: EVDE BAKIM HİZMETLERİ 486
TİP 2 DİYABETES MELLİTUS TANISI OLAN VE ORAL ANTİDİYABETİK TEDAVİ KULLANAN HASTALARIN PANKREAS BETA HÜCRE REZERVİNİN HOMA-B İNDEKSİ KULLANILARAK DEĞERLENDİRİLMESİ 487
THE RELATIONSHIP BETWEEN NURSING STUDENTS' AFFECTIVE AND COGNITIVE EMPATHY LEVELS AND SPIRITUAL CARE COMPETENCIES 488
Dİ GEORGE SENDROMUNDA GENEL ANESTEZİ ALTINDA DOLGU VE DİŞ ÇEKİMİ UYGULANMASI OLGU SUNUMU 489

PERİODONTAL TEDAVİDE OTOLOG TROMBOSİTTEN ZENGİN ÜRÜNLERİN KULLANIMI 490
ERGENLİK DÖNEMİNDE BESLENME ALIŞKANLIKLARININ SAĞLIK ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ 491
HEPATOLOJİ HEMŞİRELİĞİ ALANINDAKİ SAĞLIK 4.0 UYGULAMALARININ WEB OF SCİENCE ANALİZİ: TANIMLAYICI BİR ÇALIŞMA 493
AFET YÖNETİMİ KAPSAMINDA KÜLTÜREL MİRAS VE ARŞİVLER 494
ORAL MUKOZANIN BEYAZ LEZYONLARI 495
VETERİNER HEKİMLİKTE BAKTERİYOFAJ TERAPİSİ 496
MİDE KANSERİNDE ERKEN DÖNEM POSTOPERATİF VE ONKOLOJİK SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ 497
MADDE BAĞIMLILIĞI VE ALKOL KULLANIMININ AĞIZ SAĞLIĞINA ETKİLERİ 498
MANTLE HÜCRELİ LENFOMA TANILI GERİATRİK HASTANIN ROY ADAPTASYON MODELİNE GÖRE HEMŞİRELİK BAKIMI: OLGU SUNUMU 499
DOĞUM AĞRISINDA MÜZİĞİN ETKİSİ 500
KAHRAMANMARAŞ DEPREMİNİ YAŞAYAN BİREYLERİN PSİKOSOSYAL DURUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ 501
DİYABETİK AYAK ÜLSERİ TANILI BİREYİN MELEİS'İN GEÇİŞ KURAMINA GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ: OLGU SUNUMU 502
HEMOFİLİ A İLE TAKİPLİ OLGUDA KALVARYUMDA PSÖDOTÜMÖR 503
FEBRİL NÖTROPENİ İLE ACİL SERVİSE BAŞVURAN AKCİĞER KANSERİ TANILI GERİATRİK HASTANIN NEUMAN'IN SİSTEMLER MODELİ'NE GÖRE HEMŞİRELİK BAKIMI: OLGU SUNUMU 504
BİR ÜNİVERSİTEDE AKADEMİK VE İDARİ PERSONELİN BİTKİSEL ÜRÜNLERİN GÜVENLİ KULLANIMINA YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ 505
İLAÇ ETKİLEŞİMİNE BAĞLI METOTREKSAT İNTOKSİKASYONU: OLGU SUNUMU 506
BÖBREK NAKLİ BEKLEYEN DİYALİZ HASTALARINDA HLA ANTİKORLARININ TANIMLANMASI 507
GENİŞ PERİAPİKAL LEZYONLU DİŞLERİN CERRAHİ OLMAYAN ENDODONTİK TEDAVİ SONRASI TAKİBİ: OLGU SERİSİ 508
NİL TİLAPYASINDA KISA SÜRELİ ISI STRESİNE KARŞI SPERMATOLOJİK YANITLAR: ÖN DEĞERLENDİRME 509
RADİKAL SİSTEKTOMİ VE HEMŞİRELİK BAKIMI 511
GÖMÜLÜ MANDİBULAR ÜÇÜNCÜ MOLAR CERRAHİSİNDEN SONRA POSTOPERATİF MORBİDİTEYİ AZALTMAK İÇİN FARKLI KİNESİYOLOJİ BANT TEKNİKLERİNİN KARŞILAŞTIRMALI ÇALIŞMASI 512
BIOINFORMATICS ANALYSIS OF FTH1 AS A FERROPTOSIS-RELATED GENE IN HEPATOCELLULAR CARCINOMA 513
SEVERE BILETERAL HYDRONEPHROSIS IN A DOG 514
ACİL SERVİSE EKİMOZLAR İLE BAŞVURAN HASTADA COUMADİN İNTOX VE GASTROİNTESTİNAL SİSTEM KANAMA VAKASI 515
EVALUATION OF THE CONCOMITANT EFFECT OF THERANEKRON WITH DOCETAXEL IN OVARIAN CANCER CELLS 516

KRONİK İNMELİ HASTALARDA AYAK BİLEĞİ PROPRİYOSEPSİYONUNUN DENGE, FONKSİYONELLİK VE YAŞAM KALİTESİ İLE İLİŞKİSİNİN KARŞILAŞTIRILMASI: PİLOT ÇALIŞMA 517
İNMELİ BİREYLERDE İKİ NOKTA DİSKRİMİNASYON DUYUSU İLE BİREYLERİN DENGE BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ 518
ALT MOLAR DİŞLERDE GÖZDEN KAÇIRILAN KÖK VARLIĞI: VAKA SERİSİ 519
MASTİTİSLİ İNEKLERDEN İZOLE EDİLEN STREPTOCOCCUS AGALACTIAE SUŞLARININ ANTİMİKROBİYAL DUYARLILIKLARININ BELİRLENMESİ 520
SAĞLIK TURİZMİNDE TEKNOLOJİ KULLANIMININ ÖNEMİ 521
GİRİŞİMSEL RADYOLOJİ HEMŞİRELİĞİ VE GÖREVLERİ 522
ATEROSKLEROZ VE ADİPOKİNLER 523
DİABET HASTASINDA DİRENÇLİ GÖĞÜS DUVARI APSESİ 524
ORTOGNATİK CERRAHİDE YENİ TEDAVİ DİNAMİKLERİ: "ÖNCE CERRAHİ" YAKLAŞIMI 525
UNDERSTANDING INDOOR SWIMMING-POOL WATER QUALITY THROUGH PHYSICAL CHEMICAL AND MICROBIOLOGICAL PARAMETERS 526
VIRAL INFECTIONS ON THE RISE POST-COVID-19 PANDEMIC 527
PREDICTION OF MATURATION STAGE FROM HAND-WRIST X-RAY IMAGES: AN ARTIFICIAL INTELLIGENCE APPROACH 528
ZİHİNSEL ENGELLİ BİREYLERDE OBEZİTEYİ ÖNLEMEYE YÖNELİK FİZİKSEL HAREKETLİLİK: ÖNLEYİCİ SAĞLIK DAVRANIŞI OLUŞTURMA ÇALIŞMASI 529
EXTERNAL FIXATION: AN INDISPENSABLE SOLUTION FOR FRACTURE MANAGEMENT IN CATS? 530
FONKSİYONEL HAREKET ANALİZİNİN SPORTİF PERFORMANSA ETKİSİ VE KULLANIMI 531
MANDİBULAR METASTAZ İLE TESPİT EDİLEN MEME KARSİNOMU: NADİR BİR VAKA RAPORU 532
AKCİĞER APSESİNE SEKONDER GELİŞEN DİRENÇLİ BRONKOPLEVRAL FİSTÜL 533
A CASE OF METASTATIC HEMANGIOSARCOMA IN A DOG 534
ANTICANCER EFFECTS OF THERANEKRON D6 ON 4T1 BREAST CANCER CELL LINE 535
GİDEREK POPÜLARİTESİ ARTAN YÜZ ANATOMİSİ ÜZERİNE BİBLİOMETRİK BİR ANALİZ 536
ODONTOJENİK TÜMÖRLER VE TEDAVİ YÖNTEMLERİ 537
COMPARISON OF RESPIRATORY MUSCLES STRENGTH, CORE ENDURANCE AND UPPER EXTREMITY EXERCISE CAPACITY IN ADOLESCENTS WITH IDIOPATHIC SCOLIOSIS AND HEALTHY CONTROLS: A PRELIMINARY REPORT 538
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE GRUP SANAT TERAPİ MÜDAHALESİNİN STRES VE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ ÜZERİNE ETKİLERİ: YARI DENEYSEL BİR ÇALIŞMA 539
ECONOMC EVALUATION OF PRODUCTION LOSSES IN DAIRY CATTLE DUE TO BOVINE HERPESVIRUS 1 INFECTION 540
FUNCTİONS OF LİVESTOCK SECTOR İN NATİONAL ECONOMİES: THE CASE OF TURKEY 541
MULTİPLE MYELOM HASTALARINDA MRONJ YÖNETİMİ: KÜRETAJ TEMELLİ VAKA SERİSİ VE GÜNCEL LİTERATÜR DERLEMESİ 542

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN CELLULAR ADENOSINE TRIPHOSPHATE LEVEL AND MITOCHONDRIAL MEMBRANE POTENTIAL IN ERLOTINIB-INDUCED CYTOTOXICITY IN A549 CELLS 543
İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ YÖNÜNDEN KESİCİ VE DELİCİ ALET KULLANIMI 544
HERPES SİMPLEKS VİRÜS: DİŞ HEKİMLİĞİNDE TANI, TEDAVİ VE YÖNETİM PROTOKOLLERİ 545
INVESTIGATION OF THE EFFECTS OF BAICALIN ON THE BRAIN IN THE EXPERIMENTAL ACUTE EPILEPSY MODEL INDUCED IN RATS WITH PENTYLENETETRAZOL 546
AFET SONRASI YENİDEN YAPILANDIRMA VE ADAPTASYON SÜRECİ 547
KİMYASAL SİLAHLARIN İNSAN SAĞLIĞI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ 548
VETERİNER TIPTA OMURGANIN MANYETİK REZONANS GÖRÜNTÜLEME (MRG) İLE DEĞERLENDİRİLMESİ: SEKANSLARIN ROLÜ VE RAPORLAMA YAKLAŞIMI 549
SEREBRAL PALSİLİ ÇOCUKLARDA HAREKET GÖZLEM TERAPİSİ 550
GREEN SKILS IN MEDICAL EDUCATION 551
ALVEOLER KEMİK EKSPOZU İLE SEYREDEN ATİPİK NEKROTİZAN ÜLSERATİF GİNGİVİTİS OLGUSU: KONSERVATİF TEDAVİ İLE BAŞARILI YÖNETİM 552
ÇOCUK DİŞ HEKİMLİĞİNDE LAZER UYGULAMALARI: GELENEKSEL YÖNTEMLERE ALTERNATİF BİR YAKLAŞIM 553
DİŞ AĞARTMA TEDAVİLERİNDE MEVCUT DURUM VE BEKLENTİLER 554
THE EFFECT OF VACUUM ASSISTED AND GRAVITATIONAL VENOUS DRAINAGE ON HAEMOLYSIS DURING CARDIOPULMONARY BYPASS 555
COMBINED SPINAL-EPIDURAL BLOCK APPLICATION IN A PATIENT WITH CHARCOT-MARIE-TOOTH DISEASE: A CASE REPORT 557
CARDIOVASCULAR ARREST DUE TO NON-TOXIC DOSE OF PRILOCAINE INFILTRATION: A CASE REPORT 558
DESIGNING A TOTAL ETCH ADHESIVE WITH AN OPTIMAL COMPOSITION BASED ON DENTIN BOND STRENGTH 559
CURRENT ASSESSMENT AND PHYSIOTHERAPY APPROACHES IN SPINAL MUSCULAR ATROPHY 560
TİP 2 DİYABETLİ BİREYLERDE HEMŞİRE-LED MÜDAHALELERİN ETKİLİLİĞİ YAŞAM TARZI DEĞİŞİKLİĞİ VE İLAÇ UYUMU 561
ÇIĞ AFETLERİNİN KONTROLÜNE YÖNELİK ENTEGRE RİSK AZALTMA YAKLAŞIMLARI 562
BİRİNCİ BASAMAKTA KOLOREKTAL KANSER TARAMASI: GAİTADA GİZLİ KAN TESTİNE GENEL BAKIŞ 563
THE IMPORTANCE OF INTERPROFESSIONAL IDENTITY THEORY IN THE TURKISH HEALTH SYSTEM 564
VİTAMİN B12 EKSİKLİĞİ VE TEDAVİSİ: TEK MERKEZ DENEYİM 565
ÜLKEMİZDE BULUNAN ÇOCUKLUK ÇAĞI ÖZEL AŞILARI ÖNEMİ VE GÜNCEL DURUMU 566
KATARAKT AMELİYATI SIRASINDA STRES TOPU UYGULAMASININ HASTALARIN ANKSIYETE, AĞRI VE YAŞAM BULGULARI ÜZERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ 567
ERKEN EVRE ALZHEİMER HASTALARINDA EMOSYONEL PROZODİ ALGISININ DEĞERLENDİRİLMESİ: ÖN BULGULAR 568

ERGENLİK DÖNEMİNDE SAĞLIK DAVRANIŞLARINI ŞEKİLLENDİREN FAKTÖRLER VE ÇAĞDAŞ MÜDAHALE STRATEJİLERİ 569
STRESİN İNSAN VÜCUDUNA ETKİSİ 570
AKRAN ZORBALIĞI EĞİTİMİNİN ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN BİLGİ, EMPATİ DÜZEYLERİ VE BAŞA ÇIKMA STRATEJİLERİNE ETKİSİ 571
PREVALENCE OF AUGMENTED RENAL CLEARANCE AND EVALUATION OF DRUG DOSES İN CARDIOVASCULAR SURGERY AND CORONARY INTENSİVE CARE UNIT: A RETROSPECTIVE STUDY 572
GIDA TAKVİYESİ OLARAK HİDROLİZE KOLAJEN KULLANIMI VE SAĞLIK ÜZERİNE OLAN ETKİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ 573
KADIN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE YOGANIN UYKU, YAŞAM KALİTESİ VE ANKSİYETE DÜZEYLERİNE OLAN ETKİSİ 574
YAŞLILARA YÖNELİK İŞLENEN SUÇLAR: YAŞLI MAĞDURLAR 575
TÜRKİYE'DE ÇOCUKLUK ÇAĞI AŞILARI KONUSUNDA YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ 576
IN VITRO ANTIOXIDANT, ANTIOBESITY AND ANTIDIABETIC PROPERTIES OF APPLE AND ORANGE PEELS AS A SOURCE OF PHENOLIC COMPOUNDS 577
SÜRDÜRÜLEBİLİR VE SAĞLIKLI BESLENME DAVRANIŞLARI: BİREYLERDE OBEZİTEDEN KORUNMAYA YÖNELİK YENİ BİR YAKLAŞIM 578
INVESTIGATION OF THE ANTIMICROBIAL EFFECT OF HIRUDO VERBANA SALIVARY ON PARASITIC, BACTERIAL AND FUNGAL AGENTS 579
THE SIGNIFICANCE OF THE BENZIMIDAZOLE STRUCTURE IN DRUG DEVELOPMENT STUDIES AND MEDICINAL CHEMISTRY: BACKGROUND AND CURRENT STATUS 580
EXTRACELLULAR VESICLES IN VETERINARY MEDICINE 581
ÇOCUKLARDA POST OPERATİF DERLENME DELİRYUMU ÜZERİNE: TANIMLAYICI BİR ÇALIŞMA 582
YAŞLILARDA MÜZİK EŞLİĞİNDE YAPILAN BÜYÜK AMPLİTÜDLÜ KALİSTENİK GRUP EGZERSİZLERİNİN DENGE VE İKİLİ GÖREV PERFORMANSI ÜZERİNE ETKİSİ 583
HASTANEDE YATAN ÇOCUKLARDA GELİŞEN KAYGI VE KORKUNUN YÖNETİMİNDE TERAPÖTİK OYUN MÜDAHALELERİNE GÜNCEL BAKIŞ 584
THE ROLE OF ECOCENTRIC VALUES AND SOCIAL INEQUALITY IN WATER CONSUMPTION: TURKISH DATA AND INTERNATIONAL COMPARISONS 585
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNDE YEME FARKINDALIĞI VE BESLENME DAVRANIŞLARI İLİŞKİSİ 586
BUZAĞI BAKIM VE YÖNETİM PROTOKOLLERİNDEN BARINAKLARIN BUZAĞI YETİŞTİRMEDE ÖNEMİ 587
THE IMPORTANCE OF ENVIRONMENTAL HEALTH AND CLIMATE CHANGE LITERACY 588
EFFECTS OF GREEN AREAS ON PUBLIC HEALTH AND THEIR CONTRIBUTIONS TO URBAN QUALITY OF LIFE 589
HPV VE KANSER: AŞILAMA İLE ÖNLENEBİLİR BİR HALK SAĞLIĞI SORUNU 590
DETERMINATION OF CO_2 CAPTURE AND CONVERSION EFFICIENCY OF CARBONIC ANHYDRASE IN NATURAL DEEP EUTECTIC SOLVENT 591
EFFECT OF FOOD ON ORAL DRUG ABSORPTION 592
ADÖLESANLARDA ZORBALIK, SİBER ZORBALIK VE SOSYAL FOBİ İLİŞKİSİ 593

SAĞLIKTA KALİTE YÖNETİMİ KAPSAMINDA ÖZEL HASTANELERİN İNTERNET SİTELERİNİN İÇERİK ANALİZİ: ANTALYA – ISPARTA – BURDUR ÖRNEĞİ 594
ÇOK BOYUTLU DİJİTAL STRES ÖLÇEĞİ'NİN TÜRKÇE FORMUNUN ÇOCUK VE ERGENLERE YÖNELİK PSİKOMETRİK ÖZELLİĞİNİN İNCELENMESİ: GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI 596
İLKOKUL ÇOCUKLARINDA HAYIR DİYEBİLME VE PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK İLİŞKİSİ 597
YAN AĞRISININ NADİR BİR NEDENİ AORT DİSEKSİYONLU BİR OLGU 598
HOT SPOTS ON INFLAMMATORY BOWEL DISEASE AND TELEMEDICINE: A DESCRIPTIVE STUDY 599
HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN E-SAĞLIK OKURYAZARLIĞI VE TEKNOLOJİYE İLİŞKİN BİLGİ VE TUTUMLARI 600
SAĞLIKLI ÇOCUKLAR İÇİN HASTANE ALGISININ BELİRLENMESİ: TANIMLAYICI KESİTSEL ÇALIŞMA 601
BİRİNCİ BASAMAK SAĞLIK HİZMETİNDE "GÜNCEL KONTRASEPTİF YÖNTEMLER"İN LİTERATÜR İLE DEĞERLENDİRİLMESİ 602
INVESTIGATION OF THE PRESENCE OF ROTAVIRUS AND CORONAVIRUS IN CALVES WITH DIARRHEA IN THE WESTERN MEDITERRANEAN REGION 603
TONSİLLER FİBROLİPOMA: NADİR BİR KLİNİKOPATOLOJİK ANTİTE 604
TİP 2 DİABETES MELLİTUS VE DİYETLE FLAVONOİD ALIMI 605
COMPUTATIONAL ANALYSIS OF SNP EFFECTS ON ALZHEIMER'S DISEASE DRUG EFFICACY VIA ACETYLCHOLINESTERASE AND B-SECRETASE 606
MONITORING DEMENTIA PROGRESSION THROUGH COMPANION ANIMAL BEHAVIOR 607
EFFECT OF WAXWORM (GALLERIA MELLONELLA) SALIVARY PROTEIN FRACTIONS ON IN-VITRO SH-SY5Y CELL VIABILITY AND INHIBITION 608
CHARACTERIZATION OF LACTIC ACID BACTERIA ISOLATED FROM BEES AND POTENTIAL APPLICATIONS IN BEE HEALTH 609
FİZYOTERAPİDE NÖROMODÜLASYON TEKNİKLERİ:GÜNCEL YAKLAŞIMLAR 610
6 ŞUBAT 2023 DEPREMİNİ YAŞAYAN BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN BAĞIMLILIK DÜZEYİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ 611
RELATIONSHIP BETWEEN NUTRITION KNOWLEDGE, SYMPTOMS AND QUALITY OF LIFE IN WOMEN WITH POLYCYSTIC OVARY SYNDROME: A CROSS-SECTIONAL STUDY 612
ARALIKLI AÇLIĞIN HİPERTANSİF SIÇANLARDA BÖBREK ÜZERİNE ETKİLERİ 613
THE LONG-TERM IMPACTS OF STATIC STRETCHİNG ON HAMSTRING ELASTICITY: A META-ANALYSIS 614
IMPACTS OF HIP POSITION AND ADDITIONAL LOADS ON ACTIVATION OF THE GASTROCNEMIUS MUSCLE DURING THE FUNCTIONAL HEEL DROP EXERCISE 615
YENİLENEBİLİR ENERJİNİN KÜRESEL ISINMA VE SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ 616
YOĞUN BAKIM HEMŞİRELERİNDE ALARM YORGUNLUĞUNUN TIBBİ HATA YAPMA EĞİLİMİNE ETKİSİ 617
THE SOCRATES APPROACH: A SYSTEMATIC ROADMAP IN MEDICAL HISTORY TAKING 618

DETERMINATION OF ANTIOXIDANT AND APOPTOTIC ACTIVITIES OF SULFONAMIDE-SCHIFF BASES IN HUMAN COLON CANCER CELLS (DLD-1 AND HT-29) 619
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE ADİL DÜNYA İNANCI İLE PSİKOLOJİK ESNEKLİK ARASINDAKİ İLİŞKİDE İÇSEL MANEVİYATIN ARACILIK ROLÜ 620
SAĞLIK YÖNETİMİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN YAPAY ZEKAYA YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ 621
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE SAĞLIK DAVRANIŞLARININ YORDAYICILARI OLARAK DİNDARLIK, YAŞ VE CİNSİYET: BİR PİLOT ÇALIŞMA 622
RİBOFLAVİNİN OKSİDATİF STRESLE BAŞ ETMEDEKİ ROLLERİ 623
DİŞ HEKİMLİĞİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN AĞIZ SAĞLIĞINA YÖNELİK TUTUMLARININ BELİRLENMESİ 624
KOAH İLE İLGİLİ HEMŞİRELİK BAKIM PLANI HAZIRLARKEN CHAT-GPT'DEN FAYDALANMAK 625
SÜNNETİN NADİR BİR KOMPLİKASYONU; EPİDERMAL İNKLÜZYON KİSTİ 626
ALZHEİMER HASTALIĞI TEDAVİSİNDE AMİLOİD-BETAYI HEDEFLEYEN MONOKLONAL ANTİKORLAR 627
YAŞLI AYRIMCILIĞI (AGEİSM) 628
ÜRİNER SİSTEM TAŞI OLAN HASTALARIN YAŞADIĞI GÜÇLÜKLER 629
TRANSFORMATION TOWARDS A MIX OF COMPETITION, REGULATION, AND PLANNING POLICIES IN TÜRKIYE'S HEALTHCARE DELIVERY SYSTEM 630
DYSPHAGIA IN PARKINSON'S DISEASE 631
İNFERTİLİTE DERSİ ALAN VE ALMAYAN ÖĞRENCİLERİN FERTİLİTE SAĞLIĞI BİLGİ DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ 632
SYMPTOMATIC ACUTE CYTOMEGALOVIRUS (CMV) INFECTION IN A HEALTHY YOUNG ADULT 633
ELEKTRİĞE BAĞIMLI BİREYLER: AFETLERDE KIRILGANLIK, HAZIRLIK VE STRATEJİK YAKLAŞIM 634
REJENERATİF PERİODONTAL TEDAVİLERDE KULLANILAN İSKELE YAPILARI 635
ÖZOFAGUS ATREZİLİ ÇOCUKLARDA BESİN ALIMI, MALNÜTRİSYON VE BÜYÜME-GELİŞME ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ 636
AFET YÖNETİMİ VE ÇEVRESEL ADALET: BÜTÜNCÜL BİR YAKLAŞIM 637
THE RELATIONSHIP BETWEEN HASHIMOTO'S THYROIDITIS AND PERIODONTAL DISEASE 638
AN EXAMINATION OF E-HEALTH LITERACY AMONG PRIMARY EDUCATION STUDENTS AT BURDUR MEHMET AKIF ERSOY UNIVERSITY BASED ON SOCIODEMOGRAPHIC FACTORS 639
PERIPHERAL VENOUS CATHETERIZATION SUCCESS AND AFFECTING FACTORS IN NEWBORNS 640
YENİ PİPERAZİN TÜREVİNİN SENTEZİ, AKTİVİTE ÇALIŞMALARI VE İN SİLİKO YAKLAŞIMLARLA İNCELENMESİ 641
METABOLİK PROFİL TESTİ: ENERJİ DENGESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ 643
CONTEMPORARY DIRECTIONS IN NURSING RESEARCH: A THEMATIC ANALYSIS AND SPECIAL FOCUS ON WOMEN'S HEALTH RESEARCH 644
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE ERGENLERDE EKO-ANKSİYETE 645
TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİ BAĞLAMINDA YAŞLI İHMAL VE İSTİSMARI 646

İNKONTİNANS İLİŞKİLİ DERMATİT VE HEMŞİRELİK YAKLAŞIMLARI 647
RUHSAL BOZUKLUĞU OLAN BİREYLERDE HAYVAN DESTEKLİ TERAPİ: PSİKİYATRİK BAKIMDA TAMAMLAYICI BİR YAKLAŞIM 648
COVID-19 PANDEMİSİNİN GENEL CERRAHİ ACİLLERİNE ETKİSİ: OLGULAR ÜZERİNDEN TEK MERKEZ DENEYİMİ 649
PNEUMOTHORAX AFTER CENTRAL VENOUS CATHETER INSERTION: ANALYSIS OF 4-YEAR CASES 650
INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN ATTITUDES TOWARDS EARLY DIAGNOSIS OF CERVICAL CANCER AND HEALTH BELIEFS AND ATTITUDES TOWARDS HPV VACCINATION OF MOTHERS LIVING IN RURAL AREAS 651
YOĞUN BAKIMDA KOMPLİKE BİR PNÖMOKOK PNÖMONİSİ OLGUSU 652
HIV VE ORAL SAĞLIK ÜZERİNE ETKİLERİ 653
DİJİTAL GÜLÜŞ TASARIMINDA SON GELİŞMELER 654
COMPARATIVE CYTOTOXICITY OF MARINE RED ALGAE ON ESTROGEN RECEPTOR-POSITIVE AND TRIPLE-NEGATIVE BREAST CANCER CELLS 655
THE USE OF STEM CELLS AND STEM CELL-DERIVED AGENTS IN PERIODONTAL THERAPY: CLINICAL STUDIES AND FUTURE PERSPECTIVES 656
KOKLEAR İMPLANTLARIN TARİHÇESİ VE GÜNCEL TEKNOLOJİK GELİŞMELER 657
USE OF PLATELET-RICH FIBRIN IN PERIODONTAL SURGERY 658
SAĞLIK ÇALIŞANLARININ SU TÜKETİMİNE YÖNELİK TUTUM VE DAVRANIŞLARININ İNCELENMESİ 659
TAM PROTEZLERİN ÜRETİMİNDE KULLANILAN DİJİTAL SİSTEMLER 660
KRONİK PROSTATİT/KRONİK PELVİK AĞRI SENDROMU TANI ALAN HASTALARDA FITOTERAPÖTİK TEDAVİLERİN KLİNİK ETKİNLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ 661
NAZAL POLİPOZİS TEDAVİSİNDE MONOKLONAL ANTİKORLARIN KULLANIMI 662
NON-PHARMACOLOGIC MANAGEMENT OF FATIGUE IN INFLAMMATORY BOWEL DISEASES 663
VAGINAL MICROBIOTA AND ENDOMETRIOSIS: TREATMENT PATHWAYS AND THERAPEUTIC TARGETS 664
KALP VE DAMAR CERRAHİSİ HASTALARINDA YOĞUN BAKIM SONUÇLARI: MORTALİTE VE YENİDEN YATIŞ 667
GÜMÜŞ NANOPARTİKÜLLERİNİN İNSAN MEME ADENOKARSİNOMU (MCF-7) ÜZERİNDEKİ RADYO-DUYARLILIĞI ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA: İNKÜBASYON SÜRECİNE BAĞLI RADYASYON DOZU UYGULAMASI 668
GÜMÜŞ NANOPARTİKÜL KATKILI “KARA HEKİM KATRAN’IN” ANTİBAKTERİYEL ETKİLERİ 669
DETERMINATION OF DISASTER AWARENESS PERCEPTION LEVELS OF SYRIAN REFUGEES IN TURKEY UNDER TEMPORARY PROTECTION 670
DÜŞÜNCE TARİHİ DERSİ ALAN HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN, 'DÜŞÜNCE' KAVRAMINA YÖNELİK METAFOR ALGILARININ İNCELENMESİ 671
VETERİNER HEKİMLİKTE ANATOMİK PREPARAT HAZIRLAMA TEKNİKLERİ 672
BİLİNÇ BULANIKLIĞI İLE BAŞVURAN HASTADA FOURNİER GANGRENİ, OLGU SUNUMU 673
THE EFFECT OF DELAYED RELOCATION AFTER WEANING ON SOCIAL ADAPTATION, STRESS REDUCTION AND GROWTH PERFORMANCE IN CALVES – PRIMARY STUDY .. 675

INVESTIGATION OF THE PRESENCE OF BHV-1, BVDV, BRSV AND BPIV-3 IN CALVES SHOWING RESPIRATORY SYSTEM DISEASE SYMPTOMS IN THE WESTERN MEDITERRANEAN REGION 676

ANESTHETIC AGENTS IN MEDICINAL LEECHES 677

MORPHOLOGICAL DEFORMATION ISSUE IN MEDICINAL LEECHES AS A SIGNIFICANT THREAT FOR HIRUDOTHERAPY 678

PERSİSTAN POSTURAL-PERSEPTÜEL DİZİNEZİ HASTALARINDA OKÜLER COUNTER-ROLL TESTİ İLE OTOLİT FONKSİYONLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ 679

STRATEGIES FOR ENHANCING RESEARCH CULTURE IN VOCATIONAL SCHOOLS 681

BİTKİ GELİŞİM DÜZENLEYİCİLERİNİN BİTKİSEL ÜRETİMDEKİ ÖNEMİ VE İNSAN SAĞLIĞI ÜZERİNE ETKİLERİ 682

COMPARATIVE EVALUATION OF THE BIOLOGICAL EFFECTS OF WHITE MULBERRY (*MORUS ALBA* L.) AND MULBERRY MOLASSES: SHOULD WE CONSUME THE FRUIT OR THE MOLASSES? 683

SEROPREVALANCE OF LEISHMANIASIS IN DOG SHELTERS IN ANTALYA CITY CENTER 684

RADYOİZOTOP TEDAVİLERİNDE DNA ZİNCİR KIRILIMLARININ HESAPLANMASINDA PYTHON KODU ÖRNEĞİ 685

TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ PERSPEKTİFİNDEN AFETLER: BİBLİYOMETRİK BİR İNCELEME 686

THE RESPONSE OF DAIRY COWS TO DIETARY ASPERGILLUS ORYZAE-ASPERGILLUS NIGER: A TWO-PHASE EVALUATION OF SUPPLEMENTATION AND WITHDRAWAL 687

ANTİDEPRESANLAR HAKKINDA YAPILAN ÇALIŞMALARIN ETKİNLİĞİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME: GEREKLİLİK VE ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİ 688

TÜRKİYE'DE DEPREME MÜDAHALE ÇALIŞMALARININ GELİŞİMİNİN 1893 MALATYA, 1971 VE 2003 BİNGÖL VE 2020 SİVRİCE DEPREMLERİ ÖRNEKLERİ ÜZERİNDEN İNCELENMESİ 689

KONUŞMA SESİ BOZUKLUĞU İLE İLGİLİ TÜRKÇE ÇEVRİMİÇİ KAYNAK ÖRNEKLEMİNDE KALİTE VE OKUNABİLİRLİK ANALİZİ 690

POZİTİF KAN KÜLTÜRÜ ŞİŞELERİNDEN UYGULANAN HIZLI ANTİBİYOTİK DUYARLILIK TESTİNDE KOMBİNASYON DİSKLERİ KULLANILARAK KARBAPENEMAZ KARAKTERİZASYONU YAPILABİLİR Mİ? 691

SAĞLIKTA YENİLİKÇİ ÜRÜNLER: FAYDALI MODEL ÖRNEKLERİNİN TANITIMI 692

HEMŞİRELİK BAKIMINDA ELEŞTİREL DÜŞÜNMENİN ÖNEMİ 693

POLYURETHANE HYDROGELS AND APPLICATIONS 694

COMPOSITES CONTAINING DISODIUM OKTABORAT (DOT)/ BORON NITRIDE (H-BN) .. 695

ALFA-LİPOİK ASİTİN ANTİOKSİDAN ETKİLERİ 696

MOLECULAR IDENTIFICATION APPROACHES FOR *LACTOCOCCUS GARVİEAE*: AN OVERVIEW 697

BAKTERİYEL SELÜLOZ-ZNO NANOKOMPOZİTLERİNİN KONTROLLÜ SALINIMI VE BİYOMEDİKAL POTANSİYELİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ 698

ANATOMİ EĞİTİMİNDE ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ VE KAYNAKLARININ SİSTEMATİK İNCELENMESİ: GÜNCEL UYGULAMALAR VE ÖNERİLER 699

DOĞUM YAPMIŞ BİR KÖPEKTE TORSİYO UTERİ OLGUSU 700

NOVEL HETEROCYCLIC AROYLHYDRAZONE: EXPLORING ITS BIOLOGICAL ACTIVITIES WITH *IN SILICO* METHODS 701
UYKU VE GHRELİN ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ 702
HİPERİSİN MOLEKÜLÜNÜN μ-OPİOİD RESEPTÖR VE TELOMERAZ ENZİMİ İLE ETKİLEŞİMİNİN MOLEKÜLER DOKİNG İLE İNCELENMESİ 704
DOĞADAN GELEN ŞİFA: CAPPARİS SPİNOSA'NIN SAĞLIKTA KULLANIMI VE BURDUR'DAKİ YAYGINLIĞI 705
BURDUR'DAKİ GÖRÜLMEZ DÜŞMAN MERMER TOZLARI 706
ROMATOİD ARTRİT GİBİ OTOİMMÜN HASTALIKLARDA GIDA TAKVİYELERİ, VİTAMİNLER, MİNERALLER VE ELEMENTLERİN ROLÜ 707
DEVELOPMENT OF ABL INHIBITORS TO BE EFFECTIVE AGAINST MUTANT SOD1-MEDIATED ALS 708
THE ROLE OF ARTİFİCİAL INTELLİGENCE İN NURSİNG 709
GÜMÜŞ VE BAKIR NANOPARTİKÜLLERİ İLE ONLARIN KOMBİNASYONUNUN GENOTOKSİK ETKİLERİNİN KOMET TESTİ İLE DEĞERLENDİRİLMESİ 710
GENETİK TEMELLİ OBEZİTE VE BESLENME YAKLAŞIMLARI 711
BİR KÖPEKTE ÇOK SAYIDA İDRAR TAŞININ SİSTOTOMİ İLE UZAKLAŞTIRILMASI 712
ERCP SONRASI OLUŞAN KOROZİV MADDE HASARI; NADİR BİR OLGU 713
1 KEDİDE BOYUNDAN ISIRILMA SONUCU ORTAYA ÇIKAN NON-AMBULATORİK TETRAPAREZİS 714
SİLVER NANOPARTİCLE DOPED WOUND DRESSİNGS: ANTİMİCROBİAL ACTİVİTY AND CLİNİCAL APPLİCATİONS 715
KOMPLİKE MANDİBULA KIRIKLARININ MİNİMAL İNVAZİV TEKNİK İLE YÖNETİMİ: İKİ OLGU 716
BİR KEDİDE SALTER HARRİS TİP-I KIRIĞI VE BİYOLOJİK OSTEOSENTEZ 717
BİR KÖPEKTE MAKSİLLOFASİYAL TRAVMA OLGUSU VE SAĞALTIMI 718
BİR KEDİDE İDİOPATİK DİL NEKROZU VE SAĞALTIMI 719
BIOCHEMICAL SENSORS IN DETECTION OF ENVIRONMENTAL POLLUTANTS 720
METABOLIC ANALYSIS METHOD IN MAINTAINING CYTOCHEMICAL BALANCE IN SINGLE CELLS 721
THE ROLE OF MITOCHONDRIAL DNA QUANTITY AND QUALITY IN MULTISYSTEMS DISORDERS 722
AÇIK MANDİBULA KIRIKLARININ TİTANYUM MİNİ PLAK İLE SAĞALTIMI: 2 OLGU 723
BACILLUS SUBTILIS' DEN ALKALEN PROTEAZ ENZİMİNİN SAFLAŞTIRILMASI VE SCHIFF BAZLARININ ETKİSİNİN İNCELENMESİ 724
IMPACT OF LAMENESS ON REPRODUCTIVE PERFORMANCE AND MILK PRODUCTION IN DAIRY SAANEN GOATS 726
EVALUATION OF COAGULATION PROFILE IN DOGS WITH EHRLICHIOSIS 727
KANSER TEDAVİLERİNDE, BESİN VE İLAÇ ETKİLEŞİMLERİNİN TEDAVİ ÜZERİNDEKİ ROLÜ 729
BİR KEDİDE HİATAL HERNİNİN TANI VE TEDAVİ SÜRECİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ 730
SIVI KÖPÜK SABUN, ALKOL, BORİK ASİT KARIŞIMI VE ANTISEPTİKTEN OLUŞAN FİKSASYON- PRESERVASYON SOLÜSYONU İLE TESPİT EDİLMİŞ KADAVRALARDA FARKLI SAKLAMA KOŞULLARININ ETKİSİNİN ARAŞTIRILMASI 731

INVESTIGATION OF THE EFFECT OF OPERATING VARIABLES ON THE PHOSPHATE REMOVAL AND RECOVERY PERFORMANCE OF MGAL LAYERED DOUBLE HYDROXIDE.....732

IHSLC

Sözel Bildiri

THE EFFECT OF TALOCRURAL JOINT MANIPULATION ON STATIC BALANCE IN PATIENTS WITH STROKE: A RANDOMIZED CROSSOVER TRIAL

Ömer Dursun*, Ahmet Burak Mavuş**

** Bitlis Eren University, Faculty of Health Sciences, Department of Physiotherapy and Rehabilitation, Bitlis, Turkey, fztomrdrsn@gmail.com*

*** Department of Physiotherapy and Rehabilitation, İzzet Baysal Physical Therapy and Rehabilitation Training and Research Hospital, Bolu, Turkey; e-mail: a.burakmavus@gmail.com*

Background: Talocrural joint manipulation is a manual technique used to increase ankle mobility and postural stability; however, no studies have examined its use in stroke patients. **Aim:** This study sought to evaluate the effect of talocrural joint manipulation on static balance in patients with stroke. **Methods:** A randomized crossover study was conducted with 32 stroke patients. Participants received either a single placebo or actual talocrural joint manipulation in addition to a conventional treatment program, administered in a randomized order. Postural stability and ankle dorsiflexion range of motion were assessed using a Biodex Balance System and a smartphone's spirit level both before and after the interventions. **Results:** In intragroup comparison, improvements in ankle mobility and overall postural stability were observed in the placebo group ($p<.05$), while improvements were noted across all assessment parameters in the actual talocrural joint manipulation group ($p<.05$). Intergroup comparison revealed that the group receiving actual talocrural joint manipulation exhibited significantly greater improvements in all outcome measures compared to the placebo group ($p<.05$). Additionally, varying levels of correlation were identified between the audible cavitation produced during manipulation and all assessment parameters ($p<.05$). **Discussion and Conclusion:** Talocrural joint manipulation appears to be a favorable treatment option for improving postural stability and reduced ankle mobility in stroke patients.

Keywords: Manual Therapy, Talocrural, Postural Balance, Balance Disorders

Sözel Bildiri

THE EFFECTS OF ENVIRONMENTAL TOXINS ON MALE FERTILITY: A REVIEW OF CURRENT RESEARCH

Hale BAYRAM*

** Maltepe University School of Medicine, Department of Histology and Embryology, İstanbul, Turkey, halebayram@maltepe.edu.tr*

Background: Male infertility is responsible for approximately one-third of all infertility cases. Numerous studies, including those by the WHO, have reported a systematic decline in male semen parameters in recent years. The main causes of male infertility include undescended testis, infections, systemic diseases, genetic and epigenetic changes, oxidative stress, and environmental factors. Among these, environmental factors play a significant role. **Aim:** The aim of the study was to examine the effects of environmental factors on male fertility. **Methods:** In this review, literature searches were conducted using the Google Scholar, PubMed, and Web of Science databases. Only English-language publications were included, and the keywords 'male infertility, environmental factors' and 'male infertility, pesticides' were used. **Results:** Studies have revealed that environmental factors contribute to male infertility. In particular, pesticides and microplastics have detrimental effects on male reproductive health, leading to decreased sperm quality, reduced sperm count, and low sperm motility. Additionally, exposure to pesticides and microplastics can result in lower testosterone levels, impaired spermatogenesis, and genetic damage due to their endocrine-disrupting effects. Environmental pollutants, especially organophosphates, pyrethroids, microplastics, and other chemical pesticides, are among the toxic substances that directly affect the reproductive system. These substances can accumulate in the body, causing hormone imbalances, oxidative stress, and DNA damage. Moreover, pesticides and microplastics have been observed to induce genetic and epigenetic changes in men, which can adversely affect sperm quality and genetic integrity. **Discussion and Conclusion:** In conclusion, the decisive role of environmental factors in the pathogenesis of male infertility has been clearly demonstrated, and minimising these factors has great potential for improving male reproductive health. These findings suggest that controlling environmental factors is a critical step in reducing the prevalence of infertility and improving overall reproductive health.

Key words: Male infertility, sperm parameters, environmental factors, pesticides

Sözel Bildiri

HYPERTONIC SALINE APPLICATION DURING HYDATID CYST SURGERY: RISK OF HYPERNATREMIA IN POSTOPERATIVE SURGICAL CRITICAL CARE

Assoc. Prof. Mehmet Eren Yuksel
Ankara Etlik City Hospital, Surgical Critical Care Unit, Ankara, Türkiye
e-mail: doctormehmeteren@yahoo.com, ORCID: 0000-0002-7110-0717

Introduction: Hydatid cyst surgery, performed to treat disease caused by Echinococcus granulosus, involves the use of protoscolicidal agents to eliminate protoscolices and prevent recurrence. However, no protoscolicidal agent achieves the ideal balance of efficacy and safety. Hypertonic saline (15–20%) is a widely used and effective option, but its application carries risks, particularly hypernatremia, requiring meticulous management during and after surgery.
Methods: This study reviewed WHO guideline (Bulletin of the World Health Organization, 1996) and clinical data to evaluate the role of protoscolicidal agents in hydatid cyst surgery, focusing mainly on hypertonic saline.
Results: Protoscolicidal agents such as 70–95% ethanol, 15–20% hypertonic saline, and 0.5% cetrimide solution are effective when left in contact with cysts for at least 15 minutes. However, challenges in vivo, including dilution by hydatid fluid and difficulties penetrating daughter cysts, may reduce efficacy. Spillage into the peritoneal cavity or excessive application of hypertonic saline can lead to systemic absorption and hypernatremia. Symptoms range from seizures to coma and cardiovascular instability. If the cyst communicates with the biliary tree, applied protoscolicidal agents may cause chemical cholangitis, progressing to sclerosing cholangitis.
Discussion and Conclusion: Hypertonic saline is an option in hydatid cyst surgery, demonstrating proven efficacy in eliminating protoscolices. However, its use carries notable risks, particularly hypernatremia, underscoring the need for strict adherence to established protocols. Controlled application techniques and intraoperative sodium monitoring are essential to minimize complications and ensure patient safety. To improve clinical outcomes, further research should focus on developing safer and more effective alternatives to current protoscolicidal agents.

Keywords: Echinococcus granulosus, hypertonic saline, hydatid cyst surgery, hypernatremia.

Sözel Bildiri

PERKÜTAN BİLİYER STENTLEME SONRASI NADİR GÖRÜLEN KOMPLİKASYON: FULMİNAN AMFİZEMATÖZ HEPATİT

Nurhan AKYÜREK BAYHAN* Hüsniye KARATLI Demet GÜNDÜZ
**Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Radyoloji Anabilim Dalı. Isparta, Türkiye, nurhanakyurek@sdu.edu.tr*

Özet:Fulminan amfizematöz hepatit; karaciğer parankiminde koleksiyon alanının eşlik etmediği gaz oluşturan bir enfeksiyonla karakterize çok nadir görülen bir durumdur. Fulminan amfizematöz hepatit ile ilişkili organizmalar arasında E.coli, Enterobacter, Pseudomonas, Proteus ve Streptococus en sık üretilen bakterilerdir. Fizyopatolojisi net anlaşılamamış olup bildirilen tüm vakalarda hızla ölümcül olmuştur.

Bizim olgumuzda 45 yaşında metastatik mide adenokarsinom tanılı kadın hastaya 1 ay önce perkutan bilier stent uygulanma öyküsü mevcuttu. Erken geniş spektrumlu antimikrobiyal tedavi ve destekleyici bakıma rağmen, hızlıca fatal seyir gösterdi.

Olgu: 45 yaşında metastatik gastrik adenokarsinom tanılı kadın hasta,şiddetli sağ üst kadran ağrısı sebebiyle acil servise başvurdu. Fizik muayenesinde karında hassasiyet ve defans mevcuttu. Öyküsünde 2023 yılında subtotal gastrektomi ve şikayetlerinin başlamasından 1 ay önce perkutan bilier stent takılma olan hastanın labarotuar tetkiklerinde enfeksiyon belirteçleri artmıştı. CRP:365 mg/L, WBC: 20,4 10^3/uL NE% 88.0, Hb:4,1 g/dL AST:940,59 uL ALT: 291 uL total billurbin: 12,16 mg/dL direk billurbin: 2,11 mg/dL sonuçları elde edildi.

Kontrastlı abdomen Bilgisayarlı Tomografi (BT) tetkikinde (Siemens Somotom Defination AS-Germany) karaciğer parankim dansitesinde yaygın heterojen dansiteler, kontrast madde ile sağ lobda heterojen boyanma, sol lobu tama yakın dolduran ve koleksiyon alanı içermeyen yaygın intraparankimal hava gözlendi.Kan kültüründe gram negatif basil üremesi gözlendi. Ampirik geniş spektrumlu antibiyotik başlandı. Agresif yönetime rağmen hasta birkaç saat içerisinde kaybedildi.

Tartışma: Amfizematöz enfeksiyonlar genelde intraabdominal organlarda tanımlansa da karaciğerde de nadir olarak görülür. Karaciğerde görülen amfizematöz değişiklikler tipik olarak gaz oluşturan bakterileri içeren karaciğer abseleri, bağırsak enfarktüsleri, sfinkterotomi ve karaciğer nakli sonrası görülen hepatik arter trombozunu takiben görülmüştür(3,4). İlk defa 2001 yılında tanımlanan hastalık için diabetus mellitus, karaciğer hastalığı ve yakın zamanda geçirilmiş abdominal cerrahi öyküsü predispozan faktörlerdir(5).

Blachar ve arkadaşları abse ve karaciğer lezyonlarına ait hiçbir kanıt olmaksızın karaciğer parankiminin hava ile yer değiştirdiği diabet tanılı bir hastayı bildirmiştir(6). Fulminan amfizematöz hepatit; karaciğer parankiminde absenin eşlik etmediği gaz oluşturan bir enfeksiyonla karakterize çok nadir görülen bir durumdur ve bildirilen tüm vakalarda hızla ölümcül olmuştur.

Amfizematöz hepatit tanısı, piyojenik apselerde görülen tipik hava-sıvı seviyelenmeleri olmaksızın hepatik intraparankimal gazın bilgisayarlı tomografide gösterilmesi ile konur(7). Erken tanı ve tedavi mortaliteyi azaltmak için çok önemlidir.

Amfizematöz hepatit, diğer intraabdominal organlarda görülen amfizematöz enfeksiyonlar ile benzer radyolojik bulguları ve klinik özellikleri içerir. Diğer amfizematöz enfeksiyonlar sebebi

olan E.coli, Enterobacter, Pseudomonas, Proteus ve Streptococus gibi patojenler nedeniyle oluşur. Amfizematöz hepatit çok nadir görülen bir durum olması ve hızla fatal seyir göstermesi nedeniyle hızla tanı konulması gereken bir durumdur. Radyolojik bulguların patofizyolojisinde, doku nekrozundan kaynaklanan karışık asit fermentasyonuna neden olan bakteriyel enfeksiyon kaynaklanır. Sonuçta azot (%60), hidrojen(%15), karbondioksit(%5) ve oksijen(%5) oluşur. Bu katabolizma ürünlerinin nekrotik dokudan taşınmasının bozulması rol oynar(8,9).
Tanı alan hastalarda rutin tıbbi tedavi ile (drenajlı veya drenajsız antibiyoterapi) yanıt alınamaması fatal seyirin yükselmesine sebep olmaktadır. Olgumuzda BT görüntülemesinin diğer ayırıcı tanılarının ekartasyonu ve amfizematöz tanısı açısından önemi özetlenmiştir. Hastalığın radyologlar ve klinisyenler tarafından hızlıca tanınması bu nedenle önem arz etmektedir.
Sonuç: Amfizematöz hepatit, karaciğer parankimasının fermente organizmalar tarafından üretilen bir gaz koleksiyonu ile yer değiştirdiği ve sinsi ve hızlı ilerleyen ve hızlı mortalite ile ilişkili bir durumdur.
Açıklanamayan sağ üst kadran ağrısı ile gelen hastalarda amfizematöz hepatit ayırıcı tanıda akılda bulundurulmalıdır. Ampirik olarak geniş spektrumlu antibiyotikler ve agresif resüsitasyon yapılmalıdır. Günümüzde fatal seyrinin yüksek olması nedeni ile tedavi seçeneklerinin daha fazla değerlendirilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Fulminan amfizematöz hepatit, Akut karaciğer hasarı, Bilgisayarlı tomografi, Perkütan bilier stent

Sözel Bildiri

COVİD-19 PANDEMİ DÖNEMİNDE SAĞLIK ÇALIŞANLARININ YAŞADIKLARI KORKU DÜZEYİNİN YEME TUTUMU VE BESLENME ALIŞKANLIKLARI ÜZERİNE ETKİSİ

Ummahan BELKIRAT*, Derya ALKAN**

** Antalya Eğitim ve Araştırma Hastanes, Antalya, Türkiye, ummahan.belkirat@gmail.com.tr*

*** Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi,Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Muğla, Türkiye, deryaalkan@mu.edu.tr*

Giriş: Sağlık çalışanları Covid-19'a yüksek düzeyde maruz kalarak salgından birçok farklı şekilde etkilenmişlerdir. **Amaç**: Covid-19 pandemisi süresince görev yapan sağlık çalışanlarının mücadele ettiği stres ve korkudan kaynaklı beslenme alışkanlıkları ve yeme tutumlarında meydana gelen değişimin sonuçlarının değerlendirilmesidir. **Yöntem:** Çalışmaya Artvin iline bağlı Şavşat ilçesindeki sağlık kurumlarında görev yapan çalışmaya gönüllü 18-65 yaş arası 166 sağlık personeli katılmıştır. 3 kişi çalışmadan dışlanmış , 163 kişi incelenmiştir. 30 Aralık 2022 ile 30 Ocak 2023 arasında katılımcılara anket yapılmıştır. Çalışmadaki veri toplama araçları: Yeme Tutum Testi, Uluslararası Fiziksel Aktivite Anketi, Duygusal İştah Anketi, Covid-19 Korkusu Ölçeği, Sosyodemografik Bilgiler Formu, Besin Tüketim Sıklığı Formu ve 24 Saatlik Besin Tüketim Kaydı şeklinde sıralanabilir. **Bulgular:** Çalışmadaki sağlık çalışanlarının %49.1'i en az bir kez Covid-19 tanısı aldığını, %50.9'u ise hiç Covid-19 tanısı almadığını bildirmişlerdir. Katılımcıların Covid-19 Korku Ölçeğine göre ortalama düzeyde korkuya (13.3) sahip oldukları görülmüştür. Yeme Tutum Testine göre ise kişilerin %18.4'ünün yeme davranışı bozukluğuna yatkın olduğu görülmüştür. Uluslararası Fiziksel Aktivite Anketine göre katılımcıların yarısından fazlası (%56.4) inaktiftir. Daha önce herhangi bir sebeple diyet yapan kişilerin yeme tutumu ölçeği puanının daha önce diyet yapmayan katılımcılardan anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmüştür. Covid-19 Korku Ölçeği, olumsuz ve olumlu duygu/durum ölçeği ortalama puanlarının daha önce diyet yapmayan kişilerle benzerlik gösterdiği görülmektedir. İncelenen bireylerin öğrenim durumları ile yeme tutumu ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır. İlköğretim/lise mezunu bireylerin yeme tutumu ölçeği puanı lisans/lisansüstü mezunu bireylerden anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. **Tartışma ve Sonuçlar:** Araştırmaya katılan 163 sağlık çalışanının Covid-19 Korku Ölçeği puanı ile Duygusal İştah Anketi olumsuz ve olumlu duygu/durum ortalama puanları ve Yeme Tutum Ölçeği puanı arasında istatiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($p>0.05$).

Anahtar Kelimeler: Covid-19 korkusu, Sağlık çalışanları, Duygusal iştah

Sözel Bildiri

ANKSİYETE DUYARLILIĞI VE STRES YÖNETİMİ: ÖĞRENCİLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Kevser ALTAY1 Murat TATOĞLU2
1Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi kealtay000@gmail.com

2Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi mtatoglu@mehmetakif.edu.tr

Giriş: Toplumlarda stres ve anksiyete sorunları özellikle genç yetişkin kesim arasında giderek artan bir önem kazanmaktadır. Üniversite öğrencilerinde gelecek kaygısı, ekonomik sıkıntılar, akademik baskılar ve yakın çevreden gelen beklentiler yoğun bir stres faktörü oluşmasına neden olmaktadır. Hissedilen baskının fazla olması öğrencilerde anksiyete duyarlılığının artmasına ve stres yönetiminde yetersizliklere yol açabilmektedir.
Amaç: Araştırmamızın amacı üniversite öğrencilerinde anksiyete duyarlılığı düzeyinin belirlenmesi ve bu durumun stres yönetimi üzerindeki etkilerinin incelenmesidir. Araştırma neticesinde anksiyete duyarlılığı ve stres yönetimi konusunda öğrenciler arasında bir farkındalık oluşturulması ve olası çözüm önerilerinin sunulması hedeflenmektedir.
Yöntem: Araştırmamız nicel araştırma yöntemlerinden ölçek uygulamasıdır. Araştırma kapsamında Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Gölhisar ve Altınyayla ilçelerinde eğitim gören meslek yüksekokulu öğrencilerinden gönüllü katılımcılara Taylor ve arkadaşları tarafından geliştirilen ve 18 sorudan oluşan Anksiyete Duyarlılık ölçeği uygulanmıştır. Ölçek verileri Jamovi paket programında analiz edilmiştir. **Bulgular:** Araştırmamıza gönüllü olarak 300 öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin %59'u (178) kadın, %41'i (122) erkektir. Katılımcıların yaş ortalaması 20 olarak bulunmuştur. Çalışmamızın güvenirlik katsayısı Cronbach's a değeri 0.91 olarak hesaplanmıştır. Uygulanan ölçek kapsamında alınabilecek maksimum anksiyete puanı 72'dir. Yaptığımız çalışmada erkeklerin ortalama puanı 21.6, kadınların ortalama puanı ise 24.7 olarak hesaplanmıştır. Cinsiyet yönünden anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Katılımcıların yaklaşık %8'i (24) anksiyete karşı duyarlılık göstermiştir.
Sonuç: Araştırma neticesinde üniversite öğrencilerinin anksiyete karşı duyarlılıklarının düşük olduğu gözlemlenmekle beraber katılımcıların yaklaşık %8'inde anksiyete duyarlılığı tespit edilmiştir. Anksiyete duyarlılığında kadın ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık olmamakla birlikte, kadınların erkeklere kıyasla daha yatkın oldukları belirlenmiştir. Bu bulgu, cinsiyetin tek başına belirleyici bir faktör olmadığını, ancak bireyler arasındaki farklılıkların daha kapsamlı bir şekilde ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır. Araştırmanın sonucu olarak öğrencilerde anksiyete duyarlılığı ve stres yönetimi arasında olası ilişkilerin daha detaylı bir şekilde incelenmesi gerektiği düşünülmektedir. Ayrıca oran az da olsa üniversitelerde anksiyete karşı duyarlılığı olan bireylerin başa çıkma yöntemleri konusunda destek alabilecekleri birimlerin oluşturulması gerekmektedir.

Anahtar Sözcükler: anksiyete, kaygı, depresyon

Sözel Bildiri

AFET EĞİTİMİNDE ÇEVRESEL FARKINDALIK: ÖĞRENCİ PERSPEKTİFİNDEN BİR ANALİZ

Sevda ÇULHA1 Murat TATOĞLU2
1Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi sevda.culhaa48@gmail.com
2Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi mtatoglu@mehmetakif.edu.tr

Giriş: Afetlerin sıklığı ve etkileri her yıl artış göstermektedir, bu durum çevresel faktörlerin önemini gözler önüne sermektedir. Çevresel farkındalık bireylerin çevresel sorunları tanımlayabilme, bu sorunların etkilerini kavrayabilme ve çözümüne yönelik proaktif bir tutum geliştirme yetkinliğini ifade etmektedir. Afet eğitimi ise bireylerin afetlere hazırlık, müdahale ve iyileşme süreçlerine daha bilinçli bir şekilde katılımını sağlamak için önemli bir araçtır.
Amaç: Afetler, yalnızca insan yaşamını ve toplumların sosyal yapısını değil, aynı zamanda çevreyi derinden etkileyen yıkıcı olaylardır. Afetlerin neden olduğu yıkımlar sadece kısa vadeli kayıplarla kalmayıp aynı zamanda çevreye verdikleri zararlardan dolayı uzun süreçli rehabilitasyon çalışmalarını gerekli kılmaktadır. Çalışmamızın bu kapsamda amacı afet zararlarının azaltılması ve çevreye karşı duyarlı nesiller yetiştirilmesi adına afet yönetimi eğitimi alan bireylerin çevresel duyarlılık ölçüsünün araştırılmasıdır.
Yöntem: Çalışmamız nicel bir araştırma olup, bireyler üzerine ölçek uygulaması yapılmıştır. Çalışmamız kapsamında Altınyayla Mehmet Tuğrul MYO'da eğitim gören afet yönetimi ve çevre sağlığı konularında eğitim alan öğrencilere ölçek uygulaması yapılmıştır. Araştırmamızda Toplu tarafından Türkçe uyarlaması yapılan ''Çevre Sağlığı ve Okuryazarlığı'' ölçeği uygulanmıştır. Ölçek 23 sorudan oluşan likert tipi bir araştırma olanağı sunmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşü puan 23, en yüksek puan ise 115 olarak belirlenmiştir.
Bulgular: Araştırmamıza gönüllü olarak 116 öğrenci katılım sağlamıştır. Katılımcıların ortalama puanı 90.3 olarak hesaplanmıştır. En yüksek puan 115, en düşük puan ise 32 bulunmuştur. Kadın ve erkek katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Katılımcıların %37'si (44) iklim değişikliğinin insan sağlığını olumsuz etkilediğini düşünmektedir. Katılımcıların %34'ü (40) çevre kirliliğine engel olmak için faaliyette bulunduklarını, %8,6'sı (10) kesinlikle paketli gıda yemediklerini, %22,4'ü (26) çevreyi korumak için diğer insanları bilgilendirdiklerini ifade etmişlerdir.
Sonuç: Çevre sağlığını korumak her insanın temel vazifelerinden birisidir. Özellikle afet yönetimi ve çevre sağlığı dersleri alan öğrencilerin bu konuda daha hassas davranması ve diğer insanlara örnek teşkil edebilecek davranışlar sergilemesi beklenmektedir. Araştırma kapsamında katılımcıların puanı memnun edici bulunmuştur. Ancak çevre sağlığını korumak için diğer insanları uyarma konusunda ve doğal kaynakları tüketme hususunda herhangi bir eğilim göstermedikleri tespit edilmiştir.
Anahtar Sözcükler: Çevre sağlığı, afet yönetimi, çevre duyarlılığı

Sözel Bildiri

INVESTIGATION OF THE EFFECT OF APPLYING BACK SCHOOL PRINCIPLES ON MUSCULOSKELETAL DISCOMFORT AND HEALTH RELATED QUALITY OF LIFE IN WORKING PHYSIOTHERAPISTS

Fzt. Dilay Döner*, Arş. Gör. Batuhan Kayahan, Prof. Dr. Rasmi Muammer*****
** Yeditepe University , Physiotherapy and Rehabilitation, İstanbul, Türkiye, dilay.doner@std.yeditepe.edu.tr*

*** Yeditepe University, Physiotherapy and Rehabilitation, İstanbul, Türkiye, batuhan.kayahan@yeditepe.edu.tr*

**** Yeditepe University, Physiotherapy and Rehabilitation, İstanbul, Türkiye, rasmi.muammer@yeditepe.edu.tr*

Background: In actively working physiotherapists, various working conditions and whether they protect their musculoskeletal systems during work are important in preventing musculoskeletal disorders. **Aim:** The aim of the study is to determine whether physiotherapists can maintain their musculoskeletal health while working and to reveal possible risk factors. **Methods:** This observational study was carried out at Yeditepe University between January and May in 2024. Our study, conducted with 41 people, consists of 30 women and 11 men. Evaluation forms were distributed to people on Google Forms and participants were asked to respond. The variables of the study were age, gender, working environment, working year, whether applying back school principles or not, Cornell Musculoskeletal Pain Questionnaire, Nothingham Health Profile. Spearman's rho correllation analysis was used for understand relationships between variables. **Results:** As a result of the study, a moderate negative correlation was found between age and neck pain ($p<0.05$). In addition, a strong correlation was found between neck pain and back pain ($p<0.01$), and a moderate positive correlation was found between neck pain and upper arm pain ($p<0.05$). A strong positive correlation was found between neck pain and emotional reaction parameters ($p<0.01$). While no significant correlation was found between the working environment of the physiotherapists and the specified parameters ($p>0.05$), a negative correlation was found between the working year and neck pain ($p<0.05$), a moderate negative correlation was found between the working year and pain and energy parameters ($p<0.05$), and a strong negative correlation was found between the working year and emotional reaction parameter ($p<0.01$). **Discussion and Conclusion:** More studies are needed to investigate the relationship between these pains and age and the maintenance of musculoskeletal health by physiotherapists. Also physical and mental health of physiotherapists should be discussed and taken seriously.

Keywords: back school principles, health-related quality of life, musculoskeletal discomfort, physiotherapists.

Sözel Bildiri

TÜRKİYE'NİN BAZI SAĞLIK GÖSTERGELERİNE GÖRE OECD ÜLKELERİNDEKİ YERİNİN KARŞILAŞTIRMALI İNCELENMESİ

Tuncay Polat*
**Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Erzincan, Türkiye, tuncapolat04@gmail.com*

Giriş: Sağlık göstergeleri birçok farklı alanda yaygın olarak kullanılmakta olup sorunların vurgulanmasında, eğilimlerin belirlenmesinde ve öncelik belirleme, politika oluşturma, değerlendirme ve ilerlemenin izlenmesi süreçlerinde yararlı bir rol oynamaktadır. Sağlık göstergeleri; tespit edilen sağlık problemleri, daha iyi sağlık hizmeti almaya yarayan sağlık hizmet planlaması ve ülkelerin sağlık açısından performanslarının karşılaştırılabilmesi açısından ülkeler için oldukça önemli bir hale gelmektedir. **Amaç:** Türkiye'nin OECD ülkeleri arasında bazı sağlık göstergelerinin karşılaştırılarak mevcut durumun tespitini yapmak, bu doğrultuda sunulan hizmetlerin eksik yönlerini belirlemek ve sağlık hizmetlerinin etkinliğini arttırmaya yönelik önerilerde bulunmaktır. **Yöntem:** Bu çalışmada OECD ülkelerinin sahip olduğu en son (2022-2023) verilerden yararlanılmıştır. Daha sonra elde edilen göstergeler doğrultusunda Türkiye'nin OECD ülkeleri arasındaki yeri değerlendirilmiştir. **Bulgular:** OECD ülkeleri arasında Türkiye'nin kişi başı sağlık harcamasının sondan ikinci sırada olduğu, doğumda beklenen yaşam süresinde sondan sekizinci, altmış beş yaşında beklenen yaşam süresinde sondan beşinci, bir yaş altı çocuk aşılama (kızamık, difteri, tetanos ve boğmaca) oranlarında ilk sekizinci sırada, bebek ölüm oranında ilk üçüncü sırada, on beş yaş üstü bireylerde günlük sigara içme oranında ilk sırada ve on beş yaş üstü bireylerin aşırı kilolu ve obezite oranında 17 ülke verisinin yer aldığı değerlendirmede ilk yedinci sırada yer aldığı belirlenmiştir. **Sonuç:** Mevcut sağlık göstergeler dâhilinde OECD ülkeleri içerisinde Türkiye'nin bulunduğu sıralamalar tartışılarak olası sorunlar belirtilmeye çalışılmıştır. Bu sonuç doğrultusunda belirlenen sorunlara yönelik sağlık göstergelerine olumlu yönde etki edebilecek çözüm önerileri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sağlık Göstergeleri, OECD, Türkiye, Karşılaştırma

Sözel Bildiri

AFET RİSK ALGISININ ÖLÇÜLMESİ: MYO ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

NurdanİPLİ1 Murat TATOĞLU2
1Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi nurdanipli2@gmail.com
2Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi mtatoglu@mehmetakif.edu.tr

Giriş: Afetler toplumları derinden etkileyen, insanlar ve çevre üzerinde ciddi kayıplara neden olan doğa veya insan kaynaklı olaylardır. Bu olayların meydana getirdiği etkiyi azaltmak ve toplum direncini arttırabilmek için afet risk algısının doğru şekilde anlaşılması gerekmektedir.
Amaç: Bu çalışma TÜBİTAK 2209-A üniversite öğrencileri araştırma projeleri programı tarafından desteklenmektedir. Bu kapsamda amacımız üniversite öğrencilerinin afet risk algılarının tespit etmek ve afet farkındalık düzeylerinin belirlenmesini sağlamaktır. Elde edilen veriler ayrıca örneklem olarak seçilen Gölhisar ve Altınyayla'da bulunan MYO'lar ile paylaşılacaktır. Araştırmanın gençlerin afete hazırlık düzeylerini arttırmaya yönelik eğitim çalışmalarına ışık tutması hedeflenmektedir.
Yöntem: Çalışmamız nicel bir araştırma olup Gölhisar ve Altınyayla ilçelerinde eğitim gören üniversite öğrencilerinden gönüllü olan kişilere ölçek uygulanmıştır. Araştırma için Mızrak ve Aslan tarafından geliştirilen ''Üniversite Öğrencileri İçin Afet Risk Algısı Ölçeği'' kullanılmıştır. Ölçek beşli likert tipte olup maruziyet, anksiyete, etki ve yönetilemezlik alt faktörlerinden oluşmaktadır.
Bulgular: Araştırmamıza gönüllü olarak 301 öğrenci katılım sağlamıştır. Katılımcıların %67,8'i (204) daha önce afetler konusunda bir eğitim aldıklarını, %16,3'ü (49) 6 Şubat depremlerinde deprem bölgesinde olduklarını ve %47,2'si (141) geçmişte bir afet yaşadıklarını ve bu kişilerinde %15,1'i (45) afetler konusunda herhangi bir eğitim almadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların %71,6'sı olası bir deprem de kendilerini yerleşke içerisinde güvende hissetmediklerini belirtmişlerdir. Erkeklerin yakın zamanda bir afet yaşanacağına dair inancı kadınlara göre anlamlı farklılık göstermektedir.
Sonuç: Araştırmamız da öğrencilerin afetlere karşı risk algısı değerlerinin ortalama da olduğu belirlenmiştir. Bu değer afetlere hazırlık için beklenenin altındadır. Ayrıca öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun afetler konusunda kendilerini güvende hissetmedikleri belirlenmiştir. Öğrenciler afetlere yönelik hazırlık konusunda daha fazla farkındalık çalışması yapılmalı, özellikle yapısal olmayan riskler ile ilgili tedbirler alınmalıdır.

Anahtar Sözcükler: Risk, afet yönetimi, deprem

Sözel Bildiri

İNSANLARDA UZUN YAŞAM SÜRESİNİN SİTRULİN AMİNO ASİT METABOLİZMASI İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

Serdar Aday
İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp fakültesi, Tıbbi Patoloji A.D. saday@istanbul.edu.tr

Özet:İnsanlık tarihi boyunca tüm kültürlerde yer bulmuş bir arayış, sağlıklı ve uzun yaşamın sırrı veya bu imkanın sağlanabilmesi için uygun şartların sağlanması her zaman ulaşılmak istenilen bir konu olmuştur. Bu konu farklı kültürlerde farklı şekillerde tanımlanmıştır, ancak bugüne kadar sağlıkla ve eforik en uzun süreli insan olarak bilinen Zaro Ağa'nın ilginç hayatı ve ölümü sonrasında yayınlanmış otopsi raporunda bize uzun ve sağlıklı yaşam hakında sitrulin amino asit metabolizması, alınma yol ve yöntemi ile metabolik sonlanması ile etkilerinin incelenmesi halinde sitrulinin metabolizmasının olumsuz etkileri de incelenerek; insan sağlıklı yaşam süresi üzerine anlamlı düzeyde arttırrabileceği anlaşılmıştır.
Sitrülin ayrıca, nitrik oksit sentaz tarafından katalize edilen argininden nitrik oksitin enzimatik üretiminin ürünüdür. Maya türü Saccharomyces cerevisiae'de sitrülin, arginin biyosentez yolunun sitozolik yarısındaki metabolik bir ara madde olduğu gözetilerek, sitrulin amino asitten zengin bir diyetin uzun yaşanabilmesinde önemli rol oynayabileceği otopsi raporu, bilinen kayıtlı yaşam süresi ve şartları gözetilerek optimum insan yaşam süresini artırabileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Zaro Ağa, uzun yaşam süresi, sitrulin.

Sözel Bildiri

KURAKLIK RİSK YÖNETİMİ MEVCUT YAKLAŞIMLAR VE İYİLEŞTİRME ÖNERİLERİ

Emine PEKER1 Murat TATOĞLU2
[1]*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi pemine351@gmail.com*

[2]*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi mtatoglu@mehmetakif.edu.tr*

Giriş: Kuraklık Dünya genelinde giderek yaygınlaşan etkileriyle artık doğal afetler arasında yer almaktadır. İklim değişikliği, küresel ısınma ve insanların su kaynaklarını bilinçsizce tüketmesi kuraklık riskini daha da arttırmaktadır. Bu durum gelecek nesiller için daha fazla afetlerle yüzleşme tehdidi oluşturmaktadır.
Amaç: Çalışmamızın amacı kuraklık risk yönetiminde benimsenen ve uygulanan mevcut yaklaşımları incelemek ve bu yaklaşımların kuraklıkla mücadele de etkisini belirleyerek yeni çözüm önerilerinde bulunmaktır.
Yöntem: Çalışmamız da nitel araştırma yöntemlerinden olan içerik analizi yöntemi uygulanmıştır. Kuraklık ile ilgili yapılan akademik çalışmalar incelenmiştir, ayrıca bu konuda hazırlanan ulusal ve uluslararası mevzuatlara da bakılmıştır.
Bulgular: Kuraklık etkisini en çok tarımsal faaliyetler üzerinde göstermektedir. Türkiye'de 2008 yılında meydana gelen kuraklık nedeniyle buğday verimi dekarda 57kg düşüş göstermiştir. Türkiye Ziraat odaları birliğinin raporuna göre 2008 yılında meydana gelen toplam zarar 5 milyar TL olarak hesaplanmıştır. Kuraklık nedeniyle üretim faaliyetleri de etkilenmektedir. Sanayi kuruluşlarında su kullanımı ile alakalı çeşitli tedbirler alınmak zorunda kalınmıştır. Kuraklık nedeniyle kırsal bölgelerden kentsel alanlara göç edenlerin sayısı da son yıllarda belirgin artış göstermiştir, bu durum beraberinde bazı sosyal ve ekonomik sorunların yaşanmasına da neden olmaktadır. Kuraklığın bir diğer etkisi de enerji üretimi üzerine olmuştur. Hidroelektrik santrallerinde su seviyelerinin azalmasına bağlı olarak düşük verim elde edilmiştir. Ayrıca kuraklığın kentsel su kullanımı ve alt yapı üzerine de ciddi etkileri olduğu görülmüştür.
Sonuç: Kuraklık ile mücadelede toplumsal bilinçlendirme şarttır. Tarımda damla sulama ve tünel sulama yöntemleri uygulanmalıdır. Binaların çatılarına yağmur suyu toplama sistemleri kurulmalı ve bu yasal olarak da zorunlu kılınmalıdır. Su arıtma teknolojileri daha da geliştirilmeli ve kullanımı yaygınlaştırılmalıdır. Tarımda toprak nemini arttırmak için organik gübre kullanımı teşvik edilmelidir.

Anahtar Sözcükler: Kuraklık, su kıtlığı, erozyon

Sözel Bildiri

EXAMINATION OF INTEREST IN NUTRITIONAL ERGOGENIC SUPPORTS IN TURKEY

Emre Batuhan KENGER 1*

** Istanbul Bilgi University, Faculty of Health Sciences, Department of Nutrition and Dietetics, Istanbul, Türkiye,emrebatuhan.kenger@gmail.com*

Background: The use of nutritional ergogenic supplements to maintain/improve performance of amateur and professional athletes is increasing. **Aim:** In this context, the aim of the study is to examine the search trends over years and months by analyzing the Relative Search Volume (RSV) data obtained from Google Trends for supplements such as creatine, caffeine, beta-alanine, sodium bicarbonate and nitrate, which are classified as nutritional ergogenic supplements by the International Olympic Committee. **Methods:** In the study, the last five years of Google Trends data for five ergogenic supplements were analyzed on a weekly basis. The highest and lowest values of Relative Search Volume (RSV) were determined on a monthly basis to examine seasonal changes. The Mann-Kendall test was applied for trend analysis and the Jonckheere-Terpstra test was applied to test the significance of annual changes. **Results:** A statistically significant increasing trend was observed in RSV values for creatine (ZJT: 16.147, $p<0.001$), caffeine (ZJT: 13.170, $p<0.001$), beta alanine (ZJT: 7.197, $p<0.001$), sodium bicarbonate (ZJT: 1.989, $p<0.05$) over the years. However, no statistically significant trend was detected for nitrate (ZJT: -0.389, $p>0.05$). The highest RSV was in July for creatine, February for caffeine, December for beta alanine, July for sodium bicarbonate, and August for nitrate. **Discussion and Conclusion:** The research has revealed that the demand for information on ergogenic supplements such as creatine, caffeine, beta alanine, sodium bicarbonate has increased significantly over the years. These results can provide an important reference source for understanding consumer behavior for related industries and scientific studies. In addition, the increasing interest in nutritional ergogenic supplements also reveals the necessity of providing people with accurate information in this area.

Keywords: creatine, ergogenic supplements, sports nutrition, trend analysis

Sözel Bildiri

SAĞLIKLI GENÇ BİREYLERDE SOLUNUM FONKSİYONLARI, SOLUNUM KAS KUVVETİ VE PERİFERİK KAS KUVVETİNİN FİZİKSEL AKTİVİTE DÜZEYİ İLE İLİŞKİSİ

Kıymet MUAMMER1[*], Elif DEVELİ 2[**], Rasmi MUAMMER 2[**]

**İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Kardiyoloji Enstitüsü, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, İstanbul, Türkiye, kiymet.muammer@iuc.edu.tr*

***Yeditepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, İstanbul, Türkiye, elif.ustun@yeditepe.edu.tr, rasmi.muammer@yeditepe.edu.tr*

Giriş: Fiziksel hareketsizlik değiştirilebilir kardiyovasküler risk faktörlerinden biridir. Dünyada ölüme neden olan risk faktörleri arasında dördüncü sırada yer almaktadır. Dünya Sağlık Örgütü sağlık yararları sağlamak ve sağlık risklerini azaltmak için fiziksel aktiviteyi önermektedir. **Amaç:** Bu çalışmada sağlıklı genç bireylerde fiziksel aktivite düzeyi ile solunum fonksiyonları, solunum kas kuvveti ve periferik kas kuvveti arasındaki ilişki araştırıldı. **Metod:** Bu çalışmaya toplam 43 sağlıklı genç birey (29K;14E, ort.yaş 22,58±2,51) dahil edildi. Fiziksel aktivite düzeyi Uluslararası Fiziksel Aktivite Anketi Kısa Formu (IPAQ) ile solunum fonksiyonları spirometre ile solunum kas gücü maksimum inspiratuar basınç (MIP) ve ekspiratuar basınç (MEP) ölçümleri ile ve periferik kas kuvveti handgrip testi ile değerlendirildi. İstatistiksel analizde değişkenler arasındaki ilişkinin değerlendirilmesinde Pearson korelasyon katsayısı kullanıldı. **Bulgular:** Çalışmamızın sonuçlarında IPAQ toplam puanı ile MIP arasında ilişki olduğu bulundu (r=0,37, p=0,01). IPAQ şiddetli aktivite alt parametresi, MIP (r=0,403, p=0,007), MEP (r=0,349, p=0,02), sağ el kavrama kuvveti (r=0,356, p=0,02) ve sol el kavrama kuvveti ile ilişkili olduğu gösterildi (r=0,360, p=0,02). Ayrıca sağ el kavrama kuvvetinin; MIP (r=0,440, p=0,003) ve MEP (r=0,408, p=0,007), sol el kavrama kuvvetinin; MIP (r=0,479, p=0,001) ve MEP (r=0,404, p=0,007) ile ilişkili olduğu gösterildi. **Tartışma ve Sonuç:** Genç sağlıklı bireylerde fiziksel aktivite düzeyinin solunum kas kuvveti ve periferik kas kuvveti ile ilişkili olduğu bulundu. Ayrıca solunum kas kuvvetinin periferik kas kuvveti ile ilişkili olduğu belirlendi.

Anahtar Kelimeler: Fiziksel Aktivite, Solunum Fonksiyonları, Solunum Kas Gücü, Periferik Kas Gücü, Sağlıklı Genç Bireyler

Sözel Bildiri

İNFLAMATUAR BAĞIRSAK HASTALIĞININ NADİR ENDOSKOPİ BULGUSU: MUKOZAL KÖPRÜLEŞME

Op.Dr.Ozan Utku Öztürk*, Dr.Öğ.Üyesi Mehmer Burak Dal**

**Hatay Eğitim ve Araştırma Hastanesi Genel Cerrahi Kliniği Hatay Türkiye ozanutkuozturk@gmail.com*

***Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Tayfur Ata Sökmen Tıp Fakültesi Genel Cerrahi Anabilim Dalı Hatay Türkiye mburakdal@hotmail.com*

GİRİŞ: İnflamatuar bağırsak hastalığı (İBH), gastrointestinal sistemin kronik inflamasyonuyla karakterize edilen ve genellikle Crohn hastalığı ile ülseratif kolit gibi iki ana formda ortaya çıkan bir grup hastalıktır. Bu hastalıkların endoskopik bulguları, tanı ve tedavi süreçlerinde kritik bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, mukozal köprüleşme, İBH'nın endoskopik bulguları arasında nadir görülen bir durum olarak dikkat çekmektedir. Mukozal köprüleşme, bağırsak mukozasında anormal bağlantıların oluşmasıyla karakterize bir durumdur..Bu olgu sunumunda inflamatuar bağırsak hastalığının nadir bir endoskopik bulgusu olan " mukozal köprüleşme"nin karşılaşıldığı vakanın sunumu amaçlanmıştır.

OLGU: 55 yaşında erkek hasta polikliniğe 5 aydır devam eden ishal şikayeti ile başvurdu. Eşlik eden karın ağrısı, bulantı şikayeti yoktu. Bilinen bir ek hastalığı ve operasyon öyküsü olmayan hastanın batın muayenesi rahattı. Labaratuar bulguları ve ultrason görüntülemesinde anormal bir bulgu yoktu. Yapılan kolonoskopide çıkan kolon distalinden çekuma doğru uzanan mukozal köprüleşme alanları mevcuttu . (Resim 1) Terminal ileum entübasyonunda anormal bulgu yoktu. Patolojik inceleme "nonspesifik kolit bululari ile uyumlu" şeklinde raporlandı.(Resim 2)

SONUÇ: Sonuç olarak, inflamatuar bağırsak hastalığı (İBH) ile ilişkili endoskopik bulguların incelenmesi, hastalığın tanı ve tedavi süreçlerinde önemli bir yere sahiptir. Mukozal köprüleşme, bu bulgular arasında nadir görülen bir fenomen olarak öne çıkmakta ve bağırsak mukozasındaki anormal bağlantıların oluşumunu göstermektedir. Bu durum, İBH'nın patofizyolojisi hakkında daha derinlemesine bilgi edinilmesine olanak tanırken, klinik uygulamalarda da dikkate alınması gereken bir bulgu olarak değerlendirilmektedir. Dolayısıyla, mukozal köprüleşmenin daha fazla araştırılması, İBH'nın yönetimi ve hastaların tedavi süreçlerinin iyileştirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: crohn, ülseratif kolit, mukozal köprüleşme

Sözel Bildiri

TÜRKİYE'DE AFET YÖNETİMİ LİSANSÜSTÜ TEZ ÇALIŞMALARININ ALANSAL OLARAK İNCELENMESİ

Yaren GENÇ*

**Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Altınyayla Mehmet Tuğrul Güvenlik Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Burdur/Türkiye*

Özet:29 Mayıs 2009 tarihinde çıkarılan 5902 sayılı yasa ile AFAD teşkilatı kurulmuştur. Son olarak 4 nolu Cumhurbaşkanlığı Karanamesi ile birlikte kurum yeniden düzenlenmiştir. AFAD hizmetlerinin başarıyla ve sağlıkla yürütülmesi amacıyla nitelikli iş gücü oluşturulması için üniversitelerde birimler kurulmuştur. YÖKATLAS dan edinilen bilgilere göre Acil Durum ve Afet Yönetimi önlisans programları Türkiye de 23 ayrı birimde eğitim öğretimine devam etmektedir. İlgili program mezunları dikey geçiş sınavı ile Acil Yardım ve Afet Yönetimi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstriyel İlişkiler, Halkla İlişkiler ve Reklamcılık, Halkla İlişkiler ve Tanıtım, İktisat, işletme, Kamu Yönetimi, Maliye, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, Uluslararası İlişkiler lisans bölümlerine üst öğrenim olarak geçiş yapabilme haklarına sahiptirler. Türkiye bu meslek gelişimini birebir ele alan sayılı ülkelerdendir. Türkiye'de son yıllarda afet yönetiminde müşterek bir anlayış geliştirilmesi için TAMP uygulaması başlatılmıştır. TAMP ulusal düzeyde 25, yerel düzeyde 23 afet grubu bulunmaktadır. İlgili durum göz önüne alındığında acil durum ve afet yönetimi mesleği lisansüstü eğitim tezlerinin alansal olarak analizi merak edilmiş olup araştırmamınız amacı da bu yönde gelişerek YÖKTEZ'den alınan verilerle "afet yönetimi" analizi yapılıp ilgili sonuçlar aşağıda verilmiştir. Fen Bilimleri Enstitülerinde 49, Sosyal Bilimler Enstitülerinde 79, Sağlık Bilimleri Enstitülerinde 10, Lisansüstü Eğitim Enstitülerinde 40 ve diğer enstitülerde 12 tez çalışması yürütülmüştür. Yapılan tez çalışmalarının alansal olarak incelendiğinde ise; Kamu Yönetimi ABD'da 34, Afet Yönetimi ABD'da 30, Afet Eğitimi ve Yönetimi 14, Endüstri Mühendisliği ABD'da 14, İşletme ABD'da 14, Şehir ve Bölge Planlama ABD'da 11, bilişim Sistemleri ABD'da 6, Harita Mühendisliği ABD'da 5, Mimarlık ABD'da 5, Bilgisayar Mühendisliği ABD'da 5, Doğal Afet ve Risk Yönetimi ABD'da 4, Sosyoloji ABD'da 4, Jeodezi ve Fotogrametri ABD'da 3, Tarih ABD'da 3, Hemşirelik ABD'da 2, İletişim ABD'da 2, Lojistik ABD'da 2, Ekobilişim ABD'da 2, İnşaat Mühendisliği ABD'da 2, Deprem Çalışmaları ABD'da 2, Çalışma Ekonomisi ve Endüstriyel İlişkiler ABD'da 2, Türkçe ve Sosyal Bilimler ABD'da 1, Sivil Havacılık ABD'da 1, Sosyal Hizmet ABD'da 1, Coğrafya ABD'da 1, İş Sağlığı ve Güvenliği ABD'da 1 Jeoloji Mühendisliği ABD'da 1, Maliye ABD'da 1, Yönetim Bilimleri ABD'da 1, Kamu Hukuku ABD'da 1, Turizm İşletmeciliği ABD'da 1, Bilgi ve Belge Yönetimi ABD'da 1, Afet ve İnsani Yardım ABD'da 1, Uluslararası İlişkiler ABD'da 1, Güvenlik Teknolojileri ve Yönetim ABD'da 1, Yurtdışı Enstitüleri ABD'da 1, Hareket Araştırma ABD'da 1, Sağlık ve Biyomedikal ABD'da 1, Halk Sağlığı ABD'da 1, Sağlık Yönetimi ABD'da 1, Aile Hekimliği ABD'da 1, Sağlık Kurumları ABD'da 1, Tıp Tarihi ve Etik ABD'da 1 tez çalışması görülmektedir. Acil durum ve afet yönetimi lisansüstü eğitimde 189 adet tez çalışması ile hala daha ilgilenilmesi gereken bir bilim dalı olduğu düşünülmektedir. Aynı zamanda birçok disiplinlerle ele alınması acil durum ve afet yönetimi mesleğini geliştirmek açısından oldukça önemli olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Afet Yönetimi, Afet Eğitimi, Lisansüstü Çalışmalar

Sözel Bildiri

AFET SONRASI SALGIN HASTALIKLARIN YAYILMA DİNAMİKLERİ: KAHRAMANMARAŞ DEPREMİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Aygül DOĞAN*, Haluk AKTAY**

** Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Altınyayla Mehmet Tuğrul Güvenlik Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü, Acil Durum ve Afet Yönetimi Programı, Burdur, Türkiye, ayguldogan015@gmail.com*

*** Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Altınyayla Mehmet Tuğrul Güvenlik Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü, Acil Durum ve Afet Yönetimi Programı, Burdur, Türkiye, haktay@mehmetakif.edu.tr*

Giriş: 2023 yılında meydana gelen Kahramanmaraş depremi, büyük yıkıma yol açmakla kalmamış, afet sonrası sağlık sorunlarını da derinleştirmiştir. Afetlerin ardından sağlık altyapısının bozulması, hijyen koşullarının kötüleşmesi, temel sağlık hizmetlerine erişimdeki zorluklar, salgın hastalıkların hızla yayılmasına zemin hazırlamaktadır.

Amaç: Çalışmanın amacı, Kahramanmaraş depremi sonrası oluşan salgın hastalıkların yayılma süreçlerini analiz etmek, sağlık altyapısının bu süreçteki rolünü etkisini değerlendirmek, salgın hastalıkların kontrol altına alınmasına yönelik geliştirilen stratejileri incelemektir. Ayrıca, benzer afetlerde gelecekteki salgınların önlenmesine yönelik önerilerde bulunmaktır.

Yöntem: Çalışma, kesitsel bir araştırma deseniyle gerçekleştirilmiştir. Deprem sonrasında afet bölgesindeki saha araştırmaları ve sağlık raporları, resmi sağlık verileri incelenmiştir. Salgın hastalıkların yayılımı, sağlık hizmetlerinin durumu ve yapılan sağlık müdahaleleri üzerine detaylı araştırmalar yapılmıştır. Afet bölgesindeki sağlık yönetimi ve salgın hastalıklarla mücadelede karşılaşılan zorluklar, mevcut raporlardan elde edilen verilerle değerlendirilmiştir.

Bulgular: Deprem sonrası bölgede farklı hastalıklar görülmüştür. Depremin ilk günlerinde, sağlık hizmetlerine erişimde ciddi aksaklıklar yaşanmış, hastanelerin sağlık merkezlerinin çoğu zarar görmüş, birçok sağlık çalışanı depremden olumsuz etkilenmiştir. Salgınların yayılmasını engellemek için aşı kampanyaları, hijyen eğitimi ve dezenfeksiyon çalışmaları gibi müdahaleler uygulanmıştır. Ancak bu süreçte en büyük zorluk, afetin yarattığı travma ve psikolojik etkilerle birlikte, halkın sağlık bilgisi eksikliği olmuştur.

Tartışma: Afet sonrası salgın hastalıkların yayılma dinamikleri, toplumsal bilinç eksikliği, hijyen koşullarının yetersizliği ve sağlık çalışanlarının moral bozukluğu gibi faktörlerle de şekillenmektedir. Salgın hastalıkların yayılma süreci, afet sonrası sağlık hizmetlerinin etkin bir şekilde organize edilmesinin ne kadar kritik olduğunu ortaya koymaktadır. Salgınların kontrol altına alınmasında erken müdahalelerin, yerel halkla etkili iletişimin, ulusal/uluslararası yardımların zamanında ve koordineli bir şekilde sağlanmasının önemini vurgulamaktadır.

Sonuç: Kahramanmaraş depremi, salgın hastalıkların yayılma dinamiklerini anlamak için önemli bir vaka sunmaktadır. Salgınların önlenmesi, etkili bir şekilde yönetilmesi için sağlık altyapısının güçlendirilmesi, halk sağlığı eğitimlerinin yaygınlaştırılması, erken uyarı sistemlerinin geliştirilmesi ve psiko sosyal destek hizmetlerinin artırılması gerektiği sonucuna varılmıştır. Bu tür felaketler için hazırlanacak sağlık planları, afet sonrası salgın hastalıkların yayılmasını en aza indirgemek adına kritik öneme sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Afet, Kahramanmaraş Depremi, Sağlık Altyapısı, Salgın Hastalıklar, Yayılma Dinamikleri

Sözel Bildiri

THE IMPORTANCE OF REMOTE MONITORING SYSTEMS IN SYMPTOM MANAGEMENT IN PATIENTS WITH CANCER: A SYSTEMATIC REVIEW OF RANDOMIZED CONTROLLED TRIALS

Merve Gözde SEZGİN[*], **Hicran BEKTAŞ**[**]

[*] *Akdeniz University, Faculty of Nursing, Department of Internal Medicine Nursing, Antalya, Türkiye, gozdesezgin1990@gmail.com*

[**] *Akdeniz University, Faculty of Nursing, Department of Internal Medicine Nursing, Antalya, Türkiye, hbaydin@akdeniz.edu.tr*

Background: Cancer patients' symptom management levels can vary due to disease and treatment-related processes. To enhance patients' symptom management levels, remote monitoring systems are essential. Remote monitoring systems, which have been reported to have positive effects on patients with cancer, are used to improve symptom management, quality of life, and functional status. **Aim:** This systematic review aims to determine the importance of remote monitoring systems in symptom management among patients with cancer. **Methods:** A search was conducted in the Web of Science, Cochrane Library, Scopus, CINAHL COMPLETE, and PubMed databases using the MeSH keywords "cancer," "remote monitoring systems," and "clinical trial," without restrictions on language or publication year. The included studies were reported using the PRISMA checklist. The Cochrane Handbook was used to guide the planning of this systematic review. The risk of bias in the included studies was assessed using the Risk of Bias 2 (RoB2) tool. **Results:** Five studies meeting the inclusion criteria were identified. These studies were conducted between 2009 and 2024, with sample sizes ranging from 29 to 829 participants. The included studies were conducted in the United Kingdom, Australia, and the USA. Remote monitoring systems providing real-time and 24/7 monitoring capabilities were utilized in these studies. These systems identified self-management strategies, self-efficacy, supportive information needs, and symptom management levels for patients with cancer. All the reviewed studies reported positive outcomes in terms of improving symptom management. Based on the RoB2 assessment, two studies were categorized as "some concern," and three as "low risk." **Discussion and Conclusion:** The reviewed studies indicate that remote monitoring systems applied to patients with cancer are among the significant technological methods that can effectively strengthen symptom management. Additionally, there is a need to increase the number of randomized controlled trials examining the effectiveness of remote monitoring systems in patients with cancer.

Keywords: Nursing, Cancer, Remote Monitoring System, Symptom Management

Sözel Bildiri

INVESTIGATION OF SERUM LEVELS OF SOME TUMOR-ASSOCIATED PARAMETERS IN GASTRIC CANCER

Hülya Kara*, Aymelek Gönenç, Taylan Turan**, Metin Demir*****

** Akçaabat Haçkalı Baba State Hospital, Department of Nutrition and Dietetics, Trabzon, Turkey, dyt.hulyakara@gmail.com*

*** Gazi University, Faculty of Pharmacy, Department of Biochemistry, Ankara, Turkey, aymelek@gazi.edu.tr*

*** Gazi University, Faculty of Pharmacy, Department of Biochemistry, Ankara, Turkey, taylanturan@gazi.edu.tr*

**** Eskişehir Osmangazi University Faculty of Medicine Department of Medical Oncology, Eskişehir, Turkey, dr_metindemir@hotmail.com*

Background: Gastric cancer is one of the most important malignancies, increasing the burden of the disease with its advanced metastasis potential and poor prognosis. FAK and MMP-9 are proteins associated with many cancer pathologies, playing an active role in tumor proliferation, invasion, and metastasis. Increased expression of FAK and MMP-9 has been reported in many cancer types. Decreased expression of Caspase-3, a member of the family of cysteine-aspartic proteases, is associated with tumor formation, while its role in gastric cancer is controversial. **Aim:** The aim of the study was to measure serum levels of FAK, MMP-9 and Caspase-3 and to investigate their possible associations with gastric cancer. **Methods:** In this study, all serum levels were measured by ELISA method using commercial kits in 50 gastric cancer patients and 50 healthy controls. **Results:** Serum FAK and MMP-9 levels were found to be significantly higher in gastric tumor patients compared to control groups, whereas there was no statistically significant difference in serum caspase-3 levels ($p<0.01$, $p<0.01$ and $p>0.05$, respectively). **Discussion and Conclusion:** Increased tissue and/or serum/plasma levels of FAK and MMP have been reported in many studies, including gastric cancer. In our study, serum FAK and MMP-9 levels were significantly increased. Our results seem to support the tumor activity of increased serum FAK and MMP-9 levels in gastric cancer.

This study is supported by the University of Gazi Scientific Research Projects (GUBAP) with the number TYL-2022-7465.

Anahtar Kelimeler: Gastric Cancer, FAK, MMP-9, Caspase-3

Sözel Bildiri

THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN NURSING: A CONTENT ANALYSIS

Songül BİŞKİN ÇETİN*, Fatma CEBECİ*

** Akdeniz University Faculty of Nursing, Department of Surgical Nursing, Antalya, Turkey, biskinsongul@gmail.com*

** Akdeniz University Faculty of Nursing, Department of Surgical Nursing, Antalya, Turkey, fcebeci@akdeniz.edu.tr*

Background: Artificial intelligence is increasingly being integrated into nursing science. The applications of artificial intelligence in nursing encompass a wide range, from clinical decision support systems to education and management processes. **Aim:** The aim of this study is to conduct a content analysis by reviewing the existing literature on the use of artificial intelligence in the field of nursing. **Methods:** A content analysis was conducted on the use of artificial intelligence in the field of nursing. A search was performed in the Web of Science Core Collection database on January 1, 2025, using the keywords “artificial intelligence” and “nursing.” As a result of the search, 268 articles were identified, and 232 studies meeting the inclusion criteria were included in the analysis. **Results:** Five main themes were identified following the content analysis: 1) The use of artificial intelligence in clinical practice; 2) Its integration into education; 3) Its use in research; 4) Management and leadership; 5) Ethical issues and challenges. **Discussion and Conclusion:** Artificial intelligence has the potential to provide significant benefits in the field of nursing, ranging from clinical applications to education and research. Applications such as clinical decision support systems and patient monitoring enhance the quality of care and strengthen nurses' clinical skills. Additionally, the integration of artificial intelligence into education accelerates nurses' adaptation to new technologies. In the field of research, artificial intelligence makes significant contributions to data collection and analysis. In management and leadership processes, organizational support is required for the effective use of artificial intelligence. However, ethical issues such as patient privacy, data security, and transparency pose significant barriers to the adoption of artificial intelligence. The integration of artificial intelligence into nursing practice will only be possible by addressing these ethical concerns and implementing appropriate educational strategies.

Keywords: Artificial Intelligence, Nursing, Ethics, Content Analysis

Sözel Bildiri

MAT PILATES VE REFORMER PILATES UYGULAMALARININ DISMENORE AĞRISI ÜZERINDEKI ANLIK ETKILERININ KARŞILAŞTIRMALI DEĞERLENDIRILMESI

Mahya RAHMANİ AHRANJANI* Burak MENEK**

** Istanbul Medipol Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstütüsü,İstanbul,Turkiye Mahyarahmanii@gmail.com*

*** Istanbul Medipol Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstütüsü,İstanbul,Turkiye bmenek@medipol.edu.tr*

GİRİŞ: Dismenore, adet dönemi sırasında rahim kasılmalarından kaynaklanan ağrı ve rahatsızlıklarla kendini gösterirken, Pilates ağrı yönetimi ve kas güçlendirme için etkili bir tedavi seçeneğidir. Pilates, pelvik taban kaslarını güçlendirerek, esnekliği artırarak ve kan dolaşımını iyileştirerek dismenore ağrılarını hafifletmeye yardımcı olan etkili bir tedavi seçeneğidir. Araştırmalar, Pilatesin dismenore semptomlarını iyileştirerek fiziksel fonksiyon ve uyku kalitesini artırdığını ve mat pilates ile reformer pilates arasındaki etkilerin karşılaştırılması için daha fazla araştırma yapılması gerektiğini göstermektedir.
AMAÇ: Çalışma, pilatesin dismenore semptomları üzerindeki etkisini değerlendirmek için, mat pilates ve reformer pilates yöntemlerinin her birinin seans öncesi ve sonrasında ağrı düzeyinde meydana gelen değişiklikleri karşılaştırmayı hedeflemektedir.
Materyal Metod: Levent Pilates Stüdyosu'na dismenore şikayetiyle başvuran hastalar, ağrının en şiddetli olduğu dönemde, bireysel deneyimlere göre rastgele iki gruba ayrılacaktır. Bir grup 50 dakikalık mat pilates(N=10), diğer grup ise 50 dakikalık reformer pilates seansı alacaktır.(N=10). Çalışmaya, dahil edilme kriterlerini karşılayan 20 pilates danışmanı dahil edildi.Bu bireyler mat pilates ve reformer pilates grubu olmak üzere iki gruba randomize bir şekilde ayrıldı.Dismenore şikayetiyle başvuran hastalar, ağrının en şiddetli olduğu dönemde, her iki seans öncesi ve sonrası ağrı düzeyleri değerlendirildi.
BULGULAR: Sonuç olarak, MAT grubunda VAS ve ağrı değerlendirmeleri açısından anlık olumlu etkiler gözlemlenmiştir ($P<0.05$). Ancak, psikolojik ve mental yönden belirgin bir olumlu etki yaratmamıştır ($P>0.05$). Bu durum, MAT uygulamasının fiziksel rahatsızlıkların yönetiminde etkili olabileceğini, ancak bireylerin psikolojik durumları üzerinde benzer bir etki göstermediğini ortaya koymaktadır. Bu bulgular, mat uygulamalarının çok yönlü sonuçlarını anlamak açısından önem taşımaktadır. Reformer grubuyla yapılan değerlendirmeler sonucunda, VAS ve kendini raporlama anketi açısından anlık olumlu etkiler gözlemlenmiştir ($P<0.05$). Bununla birlikte, ağrı yönetimi açısından belirgin bir olumlu etki yaratmadığı tespit edilmiştir ($P>0.05$). Bu bulgular, reformer uygulamalarının bireysel öz yeterlilik algısını olumlu yönde etkileyebileceğini, ancak ağrı düzeyleri üzerinde anlamlı bir değişim sağlamadığını göstermektedir. Bu durum, reformer uygulamalarının etkilerinin farklı boyutlarda incelenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

SONUÇ VE TARTIŞMA: Sonuç olarak, MAT grubunda yapılan değerlendirmelerde, VAS ve ağrı ölçümleri açısından anlık olumlu etkiler gözlemlenmiş, ancak psikolojik ve mental açıdan belirgin bir iyileşme sağlanmamıştır. Bu bulgular, MAT uygulamalarının fiziksel rahatsızlıkların yönetiminde etkili olabileceğini, ancak bireylerin psikolojik durumlarına benzer bir katkı sağlamadığını göstermektedir. Mat uygulamalarının çok yönlü sonuçlarını daha iyi anlayabilmek adına bu durum önemli bir bulgu olarak öne çıkmaktadır. Reformer grubunda ise, VAS ve öz-değerlendirme anketleri açısından anlık olumlu etkiler gözlemlenmiş, fakat ağrı yönetimi konusunda belirgin bir değişim sağlanamamıştır. Bu durum, reformer pilatesin bireysel öz yeterlilik algısını olumlu yönde etkileyebileceğini, ancak ağrı düzeyleri üzerinde anlamlı bir fark yaratmadığını ortaya koymaktadır. Sonuç

olarak, reformer uygulamalarının etkilerinin farklı boyutlarda daha derinlemesine incelenmesi gerektiği sonucuna varılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Reformer Pilates, Mat pilates, Primer Dismenore

Sözel Bildiri

THE EFFECT OF FATHER INVOLVEMENT ON EMOTION REGULATION AND PSYCHOLOGICAL RESILIENCE SKILLS OF FEMALE ADOLESCENTS

Elif ERKAN*, Nurhan ÜNÜSAN**

** KTO Karatay Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü , Konya, Türkiye, elifkucukyagci@gmail.com*

*** KTO Karatay Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Konya, Türkiye, nurhan.unusan@karatay.edu.tr*

Aim: This study was conducted to examine the effect of father involvement on emotion regulation and psychological resilience skills of female adolescents. **Method:** The study is a relational screening model. The study group consisted of adolescents between the ages of 10-18 who were in adolescence, did not have any special needs, and attended high school level schools. Purposive and theoretical sampling technique was used in the study. "Demographic Information Form", 'Father Involvement in Childhood and Adolescence Form', 'Emotion Regulation Scale for Adolescents' and 'Psychological Resilience Scale' were applied to collect the data. **Results:** The sample of this study consisted of 285 female adolescents. Of the participants, 41 (14.4%) were between the ages of 10-14 and 244 (85.6%) were between the ages of 15-18. The results show that there are significant differences between the groups in both internal functional emotion regulation skills and external functional emotion regulation skills. It was determined that the internal functional emotion regulation skills of the children of fathers who graduated from high school were significantly higher than those of the children of fathers who graduated from primary school. In addition, it was determined that the internal functional emotion regulation skills of the children of fathers who were university graduates were significantly higher than the children of fathers who were primary school graduates. The perceived father involvement of children from low-income families was significantly higher than that of children from high-income families. **Conclusion:** Our study shows that father's active involvement and support may be functional in regulating the effect on psychological resilience skills and emotion regulation skills in female adolescents.

Keywords: Father involvement, Female adolescents, Emotion regulation, Psychological resilience

Sözel Bildiri

EVALUATION OF DEMOGRAPHIC CHARACTERISTICS AND GASTRIC PARAMETERS IN THE ETIOPATHEOGENESIS OF GASTROESOPHAGEAL REFLUX DISEASE (GERD)

Nurgül Yaşar*, Aliye Soylu **, Ahmet Emin Öztürk***

**Süleyman Demirel University Faculty of Medicine. Department of İnternal Medicine.Isparta/ Türkiye.*
yasarnurgul@yahoo.com

*** Medipol University Faculty of Medicine .Department of Gastroenterology.İstanbul/ Türkiye.*
asoylu2@hotmail.com

**** Okmeydanı Prof.Dr. Cemil Taşcıoğlu City Hospital. Department of Medical Oncology.İstanbul/Türkiye*

aeozturk@gmail.com

Objective: GERD is a very common condition in the society and a cause of physician referral and labour loss. In this study, we aimed to analyse the symptom distribution, demographic, socioeconomic and gastric factors of GERD and to investigate its correlation with H.pylori and atrophic gastritis.

Method: A total of 120 patients with endoscopically diagnosed reflux esophagitis, 40 with reflux symptoms and 40 without reflux symptoms were included in the study. Endoscopic evaluation and pathological biopsy sampling were performed and the findings were statistically compared with each other.

Results: There is no difference between age, BMI, educational level, occupational distribution, medications, comorbidities, diabetes, alcohol use and smoking. Among the gender distribution of the cases, male gender was significantly more prominent. The rate of co-existence of heartburn and regurgitation in cases with NERH was higher than in cases with RS. There was no significant difference between the two groups in terms of reflux score, duration, severity and frequency. It was observed that 28 (70%) of the oesophagitis in the RE group were LA-A type, 10 (25%) were LA-B type and 2 (5%) were LA-C type. Hiatal hernia was significantly higher in the RE group. No difference was detected in terms of LES insufficiency. There was no difference between the groups in histological findings of gastritis, H.pylori and PPI use.

Conclusion: In our study conducted between the RE, NERD and control group, results supporting the contradictions in the data in the literature have emerged. This suggests that GERD may be affected by demographic and environmental factors and therefore, the relationship between GERD and H.pylori and atrophic gastric should be evaluated with larger studies in terms of treatment and follow-up planning in our country.

Keywords: Gastroesophageal reflux disease, Helicobacter pylori, Atrophic gastritis, Esophagitis

Sözel Bildiri

AFETLERİN ARDINDAN GELEN TEHLİKE: ENFEKTİF HASTALIKLAR

Ahmet Furkan Sevindi *, Gül Özlem Yıldırım **
** Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Afet Tıbbı Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye 93240000199*
@ogrenci.ege.edu.tr

*** Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Afet Tıbbı Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye*
gul.ozlem.yildirim@ege.edu.tr

Giriş: Afetler sonrası altyapının tahrip olması, sağlık hizmetlerinin kesintiye uğraması ve hijyenik koşulların bozulması, afet sonrası dönemde enfeksiyon hastalıklarının yayılma riskini önemli ölçüde artırmaktadır. **Amaç:** Bu derleme, afet sonrası dönemde enfektif hastalıkların toplum sağlığı üzerindeki etkilerini tarihsel bir perspektif ile değerlendirerek, bu tür durumlarda karşılaşılan risk faktörlerini ve etkili mücadele stratejilerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Sağlık hizmetlerinin sürdürülebilirliğinin ve enfeksiyon kontrol önlemlerinin önemine dikkat çeken bu derleme, hem alan uzmanlarına teorik bir katkı sunmayı hem de afet sonrası salgın yönetimi konusunda farkındalığı artırmayı hedeflemektedir. **Yöntem:** Bu derleme geleneksel derleme tipinde hazırlanmıştır. Makaleler, "Google Scholar ve PubMed" veri tabanlarında 1992-2024 tarihleri arasında; "disaster, infectious disease, outbreak, epidemic management" anahtar kelimeleri kullanılarak taranmıştır. Makale özetlerinde anahtar kelimelerin en az üçünün geçtiği on iki makale derlemeye dahil edilmiştir ve kronolojik olarak sıralanmaya çalışılmıştır. **Bulgular:** Afet sonrası sağlık hizmetlerinde yaşanan aksaklıklar, tıbbi ekipman eksiklikleri ve kalabalık geçici barınma alanları gibi faktörler enfektif hastalıkların yayılma riskini artırmaktadır. Deprem sonrası sağlık hizmetlerinde yaşanan zorluklar, salgın hastalıkların yayılmasına uygun bir ortam yaratmaktadır; tarihsel örnekler, kolera, sıtma ve tüberküloz gibi hastalıkların salgınlara yol açarak toplum sağlığı üzerinde ciddi tehditler oluşturduğunu göstermektedir. **Tartışma ve Sonuç:** Afetlere dirençli sağlık altyapısı planlanmalı ve bu konuda yerel yönetimlerle iş birliği yapılmalıdır. Özellikle, mobil sağlık birimleri ve tele-tıp teknolojilerinin kullanımına öncelik verilmelidir. Sağlık hizmetlerinde sürekliliği sağlamak için uluslararası standartlarda acil müdahale ekipleri oluşturulmalıdır. Afet sonrası enfeksiyon hastalıklarıyla ilgili verilerin düzenli olarak toplanması ve analiz edilmesi için veri tabanı sistemleri oluşturulmalıdır. Afet sonrası enfektif hastalıkların salgınlar oluşturmasının önüne geçilebilmesi için aşı ve tedavi yöntemleri üzerine yapılan araştırmalar teşvik edilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Disaster, Infectious Disease, Outbreak, Epidemic Management

Sözel Bildiri

A REVIEW OF THE LITERATURE COMPARING THE EBJIS 2013 AND 2021 CRITERIA FOR DIAGNOSING PERIPROSTHETIC JOINT INFECTION

Aziz Ahmet Ulas*

** Ankara Etlik City Hospital, Department of Orthopedics and Traumatology, Ankara, Türkiye*

azizahmetulas@gmail.com, ORCID: 0009-0006-8791-8755

Introduction: In orthopedic surgery, periprosthetic joint infection (PJI) is still a serious side effect. To standardize the diagnosis of PJI, the European Bone and Joint Infection Society (EBJIS) established diagnostic criteria in 2013. In order to improve diagnostic sensitivity and better match clinical practice, these criteria were revised in 2021. Through a systematic assessment of the literature, this study compares the clinical implications and diagnostic performance of the EBJIS 2013 and 2021 criteria.

Methods: A literature search was conducted in Google Scholar, PubMed, and ResearchGate databases for studies published between 2013 and 2024. The keywords used included "EBJIS 2013 criteria," "EBJIS 2021 criteria," "orthopaedic infections" and "periprosthetic joint infection diagnosis."

Results: EBJIS 2013 criteria: Sensitivity ranged from 82% to 88%, and specificity from 85% to 90%. EBJIS 2021 criteria: Sensitivity improved to 90%–95%, and specificity to 88%–92%. The updated criteria showed significant advantages in diagnosing low-grade infections and supported the use of rapid diagnostic tools.

Conclusions: In comparison to the 2013 criteria, the EBJIS 2021 criteria showed increased sensitivity and specificity, providing more clinical practice compatibility. A clear benefit of the categorization system was its ability to diagnose low-grade illnesses.

Discussion: The significance of changing diagnostic standards is demonstrated by the comparison of the EBJIS 2013 and 2021 criteria. Even though the 2021 criteria effectively addressed a number of the 2013 version's shortcomings, several patient subgroups still need to be improved. Furthermore, larger populations should be used to evaluate these criteria's efficacy in various clinical contexts.

Keywords: EBJIS 2013 criteria, EBJIS 2021 criteria, periprosthetic joint infections, orthopaedic infections

Sözel Bildiri

SOSYAL HİZMET VE MADDE KULLANIM BOZUKLUĞU: YEREL UYGULAMALARI DÜŞÜNMEK

Mehmet Ateş*, Ayşe Serra Sancar**

** Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Hizmet Bölümü, Manisa, Türkiye, atesmehmet1114@gmail.com*

*** İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, İzmir, Türkiye, serrasancar10@gmail.com*

Özet:İnsanlık tarihinin en eski sorunları arasında yer alan ve yıllar içerisinde yaygınlık gösteren bağımlılık; başta sosyal, psikolojik, ruhsal, ekonomik ve yasal olmak üzere farklı boyutlara ve etkiye sahip bir halk sağlığı sorunudur. Bu noktadan hareketle bağımlılık bütüncül bir yaklaşımla çeşitli uygulamaları ve hizmet modellerini, farklı müdahale yöntemlerini gerekli kılmaktadır. Her ülke belirli strateji ve politikalar doğrultusunda madde kullanım bozukluğu ile mücadele etmeyi amaçlamakla birlikte ulusal, bölgesel ve yerel düzeyde çeşitli koordinasyon yapıları oluşturmaktadır. Türkiye'nin bağımlılıkla mücadele stratejisi ve koordinasyon mekanizmalarına ilişkin olarak 2014 yılında ilgili Bakanlıkların katılım göstermesiyle uyuşturucu ile mücadelede yeni yaklaşımlara ihtiyaç duyulduğu tespit edilmiş ve acil eylem planı çalışmalarına başlanmasına karar verilmiştir. Bu tarihten itibaren bağımlılıkla mücadelede multidisipliner yaklaşımla kapsamlı uygulamaların oluşturulması gerektiği vurgulanan Türkiye'de farklı aktörlerin yer alması ile 2019 yılında Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu (BMYK)'nun toplanmasına karar verilerek 29 Ekim 2021 tarihli ve 31643 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Cumhurbaşkanlığı Kararı ile bazı dönüşümler yapılmıştır. Akabinde Bağımlılıkla Mücadele Teknik Kurulu (BMTK) ve Bağımlılıkla Mücadele İl/İlçe Koordinasyon Kurullarının çalışma usul ve esaslarına yönelik düzenlemeler yapılarak yeni usul ve esaslar 09 Ağustos 2019 tarihinde 81 il ve ilgili kurumlara gönderilmiştir. Bağımlılık ve madde kullanım bozukluğuna ilişkin Merkezi Yönetim ve ilgili Bakanlıklar bünyesinde farklı uygulama ve hizmet modelleri oluşturulmakla birlikte etkin ve işlevsel uygulama açısından yerel dinamiklerin dikkate alınarak çalışma yürütülmesi önemli bir noktada yer almaktadır. Çalışma kapsamında bağımlılık ve madde kullanım bozukluğuna ilişkin yerel düzeyde oluşturulması muhtemel sosyal hizmet uygulama ve modelleri üzerinde durulmaktadır.

Sonuç olarak, madde kullanımı olan ve özel politika gerektiren gruplar içerisinde yer alan bireyler ve ailelerinin damgalanmadan ve ayrımcılığa uğramadan yararlanabileceği başta bölgesel ve yerel ölçekli koruyucu ve önleyici hizmet modelleri, kuruluş bakım hizmetleri ve toplum temelli tedavi ve rehabilitasyon hizmetleri olmak üzere çeşitli uygulamaların sağlanması biyopsikososyal açıdan toplumsal iyilik halinin korunmasına ilişkin önemli bir noktada yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Madde Kullanım Bozukluğu, Yerel Yönetimler, Sosyal Hizmet Uygulamaları

Sözel Bildiri

YAŞ ALMIŞ BİREYLERİN KURUMSAL BAKIM HİZMETLERİNE ERİŞİMLERİ VE DEĞİŞEN BAŞVURU PRATİKLERİ

Mehmet ATEŞ*
** Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Hizmet Bölümü, Manisa, Türkiye, atesmehmet1114@gmail.com*

Özet:Dünya genelinde ortalama yaşam süresinin uzaması ve doğurganlık oranının azalmasına bağlı olarak gençlik açığı ortaya çıkmakla birlikte büyük küresel ekonomiler nüfus çöküşü ile karşı karşıya kalmaktadır. Bu durum yaş almış bireylerin toplam nüfus içerisindeki payının artmasına neden olmakta, yaşanan sosyal sorunların dönüşüme uğramasını beraberinde getirmektedir. Yaş almış bireylerin karşılaştığı sosyal sorunların toplumsal yaşam içerisinde görünürlük kazanması mevcut ihtiyaçlar doğrultusunda temel hak ve hizmetlere yönelik uygulama ve hizmet modellerinin oluşturulmasını gerekli kılmaktadır. Nispeten genç nüfusa sahip olmasına karşın son beş yılda yaş yapısı değişerek Cumhuriyet tarihi boyunca ilk kez yaşlı nüfus oranı çift hanelere ulaşan Türkiye'de yaş almış bireylere sağlanan sosyal hizmet model ve uygulamaları genel itibariyle Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve yerel yönetimler aracılığıyla sağlanmaktadır. Yaş almış bireylere sağlanan en yaygın sosyal hizmet uygulamaları kurumsal bakım hizmeti çatısı altında yer almakta olup yatılı, gündüzlü ve ev tipi olmak üzere üç farklı şekilde sınıflandırılmaktadır.

Yapılan çalışmalarda yaş almış bireylerin genellikle çocuklarına yük olmamak veya kurumsal bakım hizmetinin daha iyi olacağı düşüncesi ile talepte bulunmak istediği ortaya çıkmıştır. Öte yandan yaş almış bireylerin yalnız yaşaması, bakım ihtiyacının karşılanmasında yaşanan zorluklar, ekonomik sorunlar, evde bakım ve gündüz bakım hizmetlerinin sınırlı bir yapıya sahip olması gibi nedenlere bağlı olarak sosyal dışlanma riski karşılaştıkları ve kuruluş bakımına ilişkin talepte bulundukları görülmüştür. Bu noktadan hareketle çalışma kapsamında yaş almış bireylerin kurumsal bakım hizmetlerine erişimleri ve değişen başvuru pratikleri üzerinde durulacaktır.

Sonuç olarak, bakım ihtiyacının karşılanmasında ortaya çıkan sorunlar dikkate alınarak mevcut talep ve gereksinimlere ilişkin başta Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı olmak üzere sürecin aktörlerinin katılımı ile ihtiyaca uygun kuruluş bakım hizmetleri ve sosyal hizmet uygulamalarının oluşturulması gerekmektedir. Yaş almış bireylerin talep ve ihtiyaçları göz önünde bulundurularak oluşturulan hizmet modelleri aktif, yerinde ve başarılı yaşlanma açısından oldukça önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Kurumsal Bakım Hizmetleri, Yaşlı Refahı

Sözel Bildiri

ULUSAL VE ULUSLARARASI HASTA HAKLARI DÜZENLEMELERİ BAĞLAMINDA MAHREMİYET

Ayhan ULUDAĞ, Güler KOÇ

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, Prof. Dr., Konya/Türkiye, ayhanuludag@erbakan.edu.tr

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sağlık Yönetimi Ana Bilim Dalı, Sağlık Yönetimi Tezli Yüksek Lisans Programı, Konya/Türkiye, glr42123@gmail.com

Giriş: Mahremiyet TDK sözlüğünde "gizlilik'' anlamına gelmektedir. Hastaların gizlilik hakkı, mahremiyeti önemli bir konudur. **Amaç:** Çalışmada amaç hasta hakları bağlamında mahremiyetin tanımlanması ve ulusal, uluslararası mevzuattaki yer alma şeklinin değerlendirilmesidir. **Yöntem:** Literatür taraması yapılarak; içerisinde hasta hakları ve mahremiyet veya gizlilik geçen mevzuat incelenmiş, hasta haklarından olan mahremiyetin mevzuat hükümlerinde ne ölçüde ele alınıp yer verildiğine dair bir çerçeve çizilmiştir. **Tartışma:** Ulusal bağlamda hasta hakları açısından en önemli düzenleme olan Hasta Hakları Yönetmeliği'nde, ''Hasta Haklarının Korunması'' ana başlığı, ''Mahremiyete Saygı Gösterilmesi'' alt başlığı nezdinde mahremiyetin korunması detaylarına yer verildiği görülmektedir. Hasta Hakları konusunda Uluslararası belge niteliğinde olan Dünya Tabipler Birliği Hasta Hakları Bildirgesi'nde ise 'Gizlilik Hakkı'' başlığı altında hasta mahremiyetine değinilmiştir. Önemli hasta haklarından biri olan mahremiyet aynı zamanda sağlık hizmetlerinde temel etik ve yasal ilkelerden biridir. Sağlık çalışanlarının hastanın izni olmadan hiçbir kişisel bilgiyi kimseyle paylaşmaması bilgi mahremiyetini, hastanın muayene ve tıbbi işlemler sırasında yalnızca gerekli kişilerin bulunması ise beden mahremiyetini gözetmeyi gerektirmektedir. **Sonuç:** Hasta hakları evrensel bir değerdir ve sağlık hizmetlerini gerçekleştirirken hasta mahremiyetine dikkat etmek önemli bir noktadır. Burada sağlık çalışanlarına düşen görev hasta hakları gereği bu hakka saygı duymak ve mahremiyet ihlalinden kaçınmaktır.

Anahtar Kelimeler: Hasta Hakları, Mahremiyet, Gizlilik, Ulusal ve Uluslararası Mevzuat.

Sözel Bildiri

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ FARKINDALIĞI VE EKO ANKSİYETE DÜZEYLERİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET ALGISI ÜZERİNE ETKİSİ: KESİTSEL ÇALIŞMA

Burcu Küçükkaya*, Mehtap Temiz*
** Bartın Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi/Hemşirelik Bölümü, Bartın, Türkiye*

Giriş: İklim değişikliği, yalnızca çevresel değil, aynı zamanda toplumsal dinamikleri etkileyen önemli bir küresel sorundur. Bu durum, bireylerin toplumsal cinsiyet algıları ve psikososyal süreçleri üzerinde de belirleyici rol oynayabilir. **Amaç:** Bu çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin iklim değişikliği farkındalığı ve eko anksiyete düzeylerinin toplumsal cinsiyet algısı üzerine etkisini incelemek amaçlandı. **Yöntem:** Kesitsel özellikte yürütülen bu çalışma, 23.09.2024-10.10.2024 tarihlerinde Bartın Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nde okuyan 331 öğrenci üzerinde uygulandı. Araştırmada literatür incelenerek hazırlanan Kişisel Bilgi Formu, Üniversite Öğrencilerinin İklim Değişikliği Farkındalık Ölçeği (ÜÖİDFÖ), Eko-anksiyete Ölçeği (EAÖ) ve Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği (TCAÖ) kullanıldı. İstatistiksel analizlerde korelasyon analizi ve regresyon analizi yapıldı. **Bulgular:** Öğrencilerin yaş ortalamasının 20,63±2,32, %75,8'inin kadın, %27,9'unun 3. sınıf olduğu, %60,3'ünün iklim değişikliği hakkında bilgi sahibi olduğu ve %22,4'ünün iklim değişikliği ile ilgili bir ders aldığı bulundu. Üniversite öğrencilerinin ÜÖİDFÖ toplam puan ortalaması 72,81±14,91, EAÖ toplam puan ortalaması 13,49±7,14 ve TCAÖ toplam puan ortalaması 93,09±18,11 olarak hesaplandı. Üniversite öğrencilerinin ÜÖİDFÖ ile TCAÖ arasında istatistiksel olarak pozitif yönlü zayıf düzeyde anlamlı ilişki bulunurken ($p<.001$), EAÖ arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki belirlenmemiştir. TCAÖ ile EAÖ arasında istatistiksel olarak negatif yönlü zayıf düzeyde anlamlı ilişki bulundu ($p<.001$). **Sonuç:** Üniversite öğrencilerinin iklim değişikliği farkındalık düzeyi orta, eko-anksiyete düzeyi düşük ve toplumsal cinsiyet algısı yüksektir. Üniversite öğrencilerinin iklim değişikliği farkındalık düzeyi arttıkça, toplumsal cinsiyet algısı artmakta ve toplumsal cinsiyet algısı arttıkça, eko-anksiyete azalmaktadır. Bu sonuçlar doğrultusunda kadın sağlığı ve hastalıkları hemşirelerinin ve alanda uzman eğitimcilerin üniversite öğrencilerine yönelik iklim değişikliği farkındalık, eko-anksiyete ve toplumsal cinsiyete yönelik farkındalık eğitimleri vermesi ve protokollerde aktif rol alması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Eko-Anksiyete, İklim Değişikliği, Farkındalık, Toplumsal Cinsiyet

Sözel Bildiri

SERUM BIOMARKERS IN BREAST CANCER: INSIGHTS INTO NETRIN-4 AND ITS RECEPTORS

Fatma Şen[*], Aymelek Gönenç[*], Tuba Taşkan[**],Taylan Turan* Osman Kurukahvecioğlu[***]

** Gazi University, Faculty of Pharmacy, Department of Biochemistry, Ankara, Turkey, fatma.sen1@gazi.edu.tr*

** Gazi University, Faculty of Pharmacy, Department of Biochemistry, Ankara, Turkey,aymelek@gazi.edu.tr*

*** Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversity, Faculty of Pharmacy, Department of Biochemistry, Afyon,Turkey,tuba.taskan@afsu.edu.tr*

** Gazi University, Faculty of Pharmacy, Department of Biochemistry, Ankara, Turkey, taylanturan@gazi.edu.tr*

**** Gazi University, Faculty of Medicine, Department of General Surgery, Ankara, Turkey,osmank@gazi.edu.tr*

Background: Breast cancer is the most common type of cancer observed in women and accounts for 15% of cancer-related deaths among women. Netrin-4 has been shown in studies to play a role in axon guidance, stimulating and inhibiting angiogenesis, tumor formation, and the development of various cancers, including breast cancer. UNC5B and neogenin are receptors for Netrin-4. There are controversial results about expressions of Netrin-4 and its receptors in breast cancer. Aim: The study aims to investigate whether there is a change in serum levels of measured parameters in patients compared to controls. Methods: In this study, Netrin-4, Neogenin, and UNC5B levels were measured by ELISA method using commercial kits in 50 breast cancer patients and 50 healthy controls. Results: Serum Netrin-4 and neogenin levels were found to be significantly lower in breast cancer patients compared to control groups $p<0.01$, $p<0.01$, respectively), whereas UNC5B levels were significantly higher ($p<0.01$). Discussion and Conclusion: Some studies are showing decreased expression of Netrin-4 ve Neogenin and increased expression of UNC5B in breast cancer tissue. Our findings in serum samples are consistent with the studies performed in tissue for Netrin-4, Neogenin, and UNC5B in breast cancer.

This study is supported by the University of Gazi Scientific Research Projects (GUBAP) with the number TYL-2024-9335.

Anahtar Kelimeler: Netrin-4, breast cancer, neogenin, UNC5B

Sözel Bildiri

SAVAŞ KAYNAKLI GÖÇLER VE KADINLARIN YAŞADIĞI SORUNLAR

Yağmur AYDIN ARIKAN 1*
** Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afet Yönetimi Bölümü, İzmir, Türkiye,*
yaydin@mehmetakif.edu.tr

Özet:Göç, bir bireyin ya da bir grubun, bir yerden başka bir yere taşınması olarak tanımlanabilir. Ekonomik, sosyal, kültürel, siyasi ya da çevresel sebeplerle gerçekleşebilir. Göçün türleri, göçün amacına, yönüne, süresine ve diğer faktörlere bağlı olarak farklılaşmaktadır. Son yıllarda Suriye iç savaşının etkisiyle milyonlarca Suriyeli, savaşın ve şiddetin yarattığı yıkımlardan kaçmak zorunda kalmış ve büyük bir kısmı Türkiye başta olmak üzere çevre ülkelere göç etmiştir. Suriye'deki iç savaş, 2011 yılında başlayan çatışmalarla birlikte, bölgedeki milyonlarca insanın yerinden edilmesine yol açmıştır. Göç eden Suriyeli kadınlar, yalnızca savaşın ve göçün getirdiği zorluklarla değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyet temelli ayrımcılık ve şiddetle de karşı karşıya kalmaktadır. Bu çalışma, Suriyeli kadın göçünün doğurduğu sorunları ve bu kadınların göç sürecindeki deneyimlerini ele almayı amaçlamaktadır. Suriyeli kadınlar, göç sürecinde çoğu zaman toplumsal cinsiyet rollerinin baskısı altındadır. Bu kadınlar, ailelerinin geçimini sağlama, çocuklarına bakma ve ev işleri gibi geleneksel rolleri üstlenmekle birlikte, ekonomik bağımsızlık kazanma ve toplumsal hayatta yer edinme gibi önemli fırsatlarla da karşılaşmaktadır. Ancak göç süreci, kadınların karşılaştığı sorunları daha da derinleştirmektedir. Bu sorunlar arasında iş gücü piyasasında eşitsizlik, eğitim ve sağlık hizmetlerine erişimdeki engeller, yasal belirsizlikler, şiddet ve cinsel istismar gibi olgular yer almaktadır. Ayrıca dil engeli ve kültürel bariyerler, kadınların sosyal hayata entegrasyonunu zorlaştıran diğer önemli etkenlerdir. Suriyeli kadınların yaşadığı bu sorunlara yönelik olarak hem yerel yönetimler hem de sivil toplum kuruluşları tarafından çeşitli yardım ve destek programları geliştirilmiştir. Ancak, bu programlar çoğu zaman yetersiz kalmakta, kadınların ihtiyaçlarına özel, daha kapsamlı ve toplumsal cinsiyet odaklı politikaların geliştirilmesi gerekmektedir. Sonuç olarak, Suriyeli kadın göçmenlerin daha adil bir şekilde toplumsal yaşama entegre olabilmesi için, onların özel ihtiyaçları göz önünde bulundurularak, daha etkin bir sosyal destek sistemi ve daha kapsayıcı göç politikaları oluşturulmalıdır. Eğitim, sağlık hizmetleri ve sosyal güvenlik gibi alanlarda daha adil bir erişim sağlanmalı ve kadın göçmenlerin, ev sahibi toplumlarla daha uyumlu bir şekilde yaşayabilmeleri için entegre olabilecekleri ortamlar yaratılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Kadın, Sorunlar, Suriye, Savaş

Sözel Bildiri

YENİ ÇİNKO FTALOSİYANİN FOTOSENSİTİZERLERİNİN SENTEZİ VE KARAKTERİZASYONU

Ali ERDOĞMUŞ, Göknur YAŞA ATMACA, Kevser CELEP, Ayça DUMAN
**Prof. Dr. Öğr. Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi Kimya Bölümü ,*

***Doç. Dr. Öğr. Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi Kimya Bölümü, goknuryasa@gmail.com*

****Araştırma Görevlisi, Türk-Alman Üniversitesi Enerji Bilimi ve Teknolojileri Bölümü celepkevser99@gmail.com*

***** Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi Kimya Bölümü, aycaadumann@gmail.com*

Özet: Kanser , bedenin çeşitli bölgelerinde ortaya çıkabilen ve ölüm oranın fazla olması ile dikkat çeken sağlık sorunlarından yalnızca biridir. Kanser tedavisi için kemoterapi, immünoterapi, radyoterapi ve ameliyat gibi çeşitli yöntemler halihazırda kullanılmaktadır fakat kullanılan yöntemlerin uygulamada kısıtlamaları ve aynı zamanda yan etkileri olması nedeniyle fotodinamik ve sonodinamik tedavi gibi alternatif terapiler geliştirilmiştir. Bu yönemlerde de fotosensitizer sentezi en önemli parametrelerdendir.. Koordinasyon bileşiklerinden biri olan ftalosiyaninler, literatürde en çok tercih edilen sensitizör gruplarındandır. Ftalosiyaninlerin sıklıkla tercih edilmesinin sebebi ise, görünür bölgede etkili reaktif oksijen üretimi sağlamaları, yüksek absorpsiyon katsayılarına sahip olmaları, ışığa-sese karşı kararlı olmalarıdır.Ftalosiyaninler genellikle ftalonitril ve bunların çeşitli türevlerinden (örneğin; ftalimid, ftalik asit vb.) veya bunların substitüsyon ürünlerinden metalsiz ya da metal tuzları ile de genellikle yüksek sıcaklıklarda metalli olarak sentezlenmişlerdir. Merkezde bulunan metal iyonu ve periferal substitüentler değiştirilerek yeni ftalosiyaninler elde edilebilmektedir .Bu bağlamda, elde edilen ftalosiyanin kompleksi üzerinden yapılan karşılaştırmalı kuantum verimlilik sonuçlarının literatüre önemli bir katkı sağladığı ve kanser tedavisi açısından önemli bir adım olacağı öngörülmüştür. Bu amaç doğrultusunda, 4-Kloro Tiyofenol ve 4-Bromo Tiyofenol Çinko ftalosiyaninleri sentezlenmiştir Daha sonra çinko metal tuzuyla, uygun çözücülerde yeşil renkli Çinko (II) ftalosiyanin kompleksi elde edilmiştir. Saflaştırılan ftalosiyaninin karakterizasyonu UV/Vis, FT-IR, H-NMR ve MALDI-TOF-MS yöntemleriyle aydınlatılmıştır. Böylelikle kanserli dokularda yapılan in vivo çalışmalara, kimya, biyoloji, farmakoloji ve tıp gibi disiplinlerarası yeni projelere ışık tutması hedeflenmektedir.

Anahtar kelimeler: ftalosiyanin, ftalonitril, brom, klor, çinko.

Sözel Bildiri

İNME SONRASI BİREYLERDE VÜCUT KOMPOZİSYONU, YORGUNLUK, MOBİLİTE VE FONKSİYONEL DURUMUN DEĞERLENDİRİLMESİ

Raziye ÇELİK1, Emre BASKAN2, Aziz DENGİZ[3]

[1] Fzt, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Zübeyde Hanım Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Niğde/Türkiye, Orcid no: 0000-0001-6880-1961, raziyecelik10@gmail.com

[2] Fzt, Doç Dr., Pamukkale Üniversitesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Fakültesi, Denizli/Türkiye, Orcid no: 0000-0001-7069-0658, ebaskan@pau.edu.tr

[3] Fzt, Dr. Öğr. Üyesi, Muş Alparslan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Muş/Türkiye, Orcid no: 0000-0003-3492-7448, a.dengiz@alparslan.edu.tr

Arka Plan: İnmeli bireylerde vücut kompozisyonu olumsuz etkilenir. Ek olarak, yorgunluk seviyesi artarken mobilite ve fonksiyonel bağımsızlık azalabilir. **Amaç:** Bu çalışmanın amacı inmeli bireylerde vücut kompozisyonunu, yorgunluğu, mobilite düzeyini ve fonksiyonel durumu değerlendirmektir. **Yöntemler:** Çalışmaya 21 inmeli birey ve 21 sağlıklı birey dahil edildi. Katılımcıların vücut kompozisyonu Biyoelektrik Empedans Analizi (BİA) ile, yorgunluk seviyesi Yorgunluk Şiddeti Ölçeği (YŞÖ) ile, mobilite düzeyi Rivermead Hareketlilik İndeksi (RMİ) ile ve fonksiyonel durumu Fonksiyonel Bağımsızlık Ölçeği (FBÖ) ile değerlendirildi. **Bulgular:** İnmeli bireylerde toplam vücut yağ yüzdesinin, sağ üst-alt ekstremite, sol alt ekstremite ve gövde yağ yüzdesinin arttığı öte yandan toplam kemik kütlesinin, toplam kas yüzdesinin ve sağ üst-alt ekstremite kas yüzdesi, sol alt ekstremite kas yüzdesinin azaldığını tespit ettik. Ancak vücut ağırlığı, vücut kitle indeksi, toplam su yüzdesi, visseral yağ miktarı, gövde kas yüzdesi, sol üst ekstremite kas ve yağ yüzdesi bakımından gruplar arası anlamlı bir fark bulunmadı (p0.05). Ayrıca inmeli bireylerde yorgunluk düzeyi daha fazla bulunurken mobilite ve fonksiyonel bağımsızlık düzeyi daha az bulunmuştur. **Tartışma ve Sonuç:** Çalışmamızın sonuçları, inmeli hastalarda vücut kompozisyonunun hem etkilenen hem de etkilenmeyen tarafta olumsuz etkilendiğini göstermektedir. Ayrıca, inme sonrası yorgunluk artabilir ve mobilite ve fonksiyonel bağımsızlık azalabilir.

Anahtar Kelimeler: İnme, Vücut Kompozisyonu, Yorgunluk, Mobillite, Fonksiyonel Durum

Sözel Bildiri

KADIN SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI HEMŞİRELİĞİNDE METAFİZİST YAKLAŞIMLAR: BÜTÜNCÜL BAKIMIN GÜÇLENDİRİLMESİ

Mehtap Temiz | Burcu Küçükkaya
Bartın Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Giriş: Metafizist yaklaşım, hemşirelik bakımında hastaların fiziksel, duygusal, zihinsel ve ruhsal yönlerini bir bütün olarak ele alan felsefi bir bakış açısıdır. Bu yaklaşım, hastanın sadece biyolojik bir varlık olmadığını, aynı zamanda ruhsal ve metafiziksel bir boyutunun da bulunduğunu kabul etmektedir. Bu doğrultuda, hastaların sahip olduğu stres ve kaygıyı azaltmak için meditasyon, nefes egzersizleri veya gevşeme tekniklerini teşvik etmek, hastalar ile empatik ve anlamlı bir bağ kurarak psikolojik iyilik halini desteklemek ve hastanın dini ve spiritüel ritüellerini gerçekleştirmesine yardımcı olarak manevi destek sağlamak metafizist yaklaşımlardan bazılarıdır. Hastaların dini, manevi veya kişisel inançları sağlık süreçlerinde önemli bir rol oynayabileceğinden metafizist bir yaklaşım benimseyen hemşire, bu değerlere duyarlılık göstererek bireye özgü bakım sunmaktadır. Ayrıca, alternatif ve tamamlayıcı tıp yaklaşımlarında olduğu gibi, bu bakış açısı meditasyon, enerji terapileri ve dualaların iyileşme sürecine katkıda bulunabileceğini kabul etmektedir. Kadın sağlığı ve hastalıkları hemşireliği, kadınların yaşam döngüsünün her aşamasında fiziksel, psikolojik ve sosyal sağlıklarını desteklemeye odaklanan bir hemşirelik alanıdır. Kadın sağlığı, yalnızca biyolojik faktörlerle sınırlı olmamakla birlikte kültürel, spiritüel ve metafiziksel unsurlar da kadınların sağlık algılarını ve iyilik hallerini etkilemektedir. Metafizik hemşirelik yaklaşımları, kadın sağlığı uygulamalarında bireyin ruhsal ve spiritüel ihtiyaçlarını da dikkate alarak daha bütüncül bir bakım sunmayı hedeflemektedir. **Amaç:** Bu derlemenin amacı, kadın sağlığı ve hastalıkları hemşireliği uygulamalarında metafizik yaklaşımların önemini ortaya koymak ve kadınların sağlık deneyimlerine bütüncül bir perspektiften nasıl katkı sağlanabileceğini derlemektir. **Yöntem:** Bu çalışma, geleneksel derleme türündedir. **Bulgular:** Araştırmalar, kadınların özellikle doğum, infertilite, menopoz ve kronik hastalık süreçlerinde spiritüel ve metafizik destek arayışında olduklarını göstermektedir. Metafizik yaklaşımlar, kadınların beden-zihin-ruh bütünlüğünü destekleyerek sağlık süreçlerine daha olumlu yanıt vermelerini sağlamaktadır. Hemşirelerin, kadınların kültürel ve spiritüel inançlarını dikkate alan yaklaşımlar benimsemeleri, hasta memnuniyetini artırmakta ve tedavi süreçlerine olumlu katkılar sağlamaktadır. **Sonuç:** Kadın sağlığı hemşireliğinde metafizik yaklaşımlar, bireyin sadece fiziksel sağlığına değil, aynı zamanda ruhsal ve spiritüel iyilik haline de odaklanan bütüncül bir bakım anlayışını teşvik etmektedir. Bu yaklaşım, özellikle doğum öncesi ve sonrası bakım, üreme sağlığı danışmanlığı ve menopoz yönetimi gibi kadın hayatının tüm evrelerinde karşılaşılabilecek durumlarda etkili olabileceği düşünülmektedir. Bu doğrultuda, hemşirelik eğitim programlarına metafizik ve spiritüel sağlık modüllerinin eklenmesi, kadın sağlığı ve hastalıkları hemşirelerinin daha kapsamlı ve etkili bakım sunmalarını destekleyecektir.

Anahtar Kelimeler: Kadın Sağlığı Hemşireliği, Metafizik Yaklaşım, Bütüncül Bakım, spiritüel sağlık

Sözel Bildiri

MERYCURE: DIGITALIZATION AND DATA MANAGEMENT THROUGH AI IN HEALTCARE MANAGEMENT

Gökçe Gök
Türkiye, Isparta Süleyman Demirel University, ggokcegok0@gmail.com

Abstract: This session aims to focus on the a protip of a project which highlights importance of digitalization, data analysis, data management and promoting wellness and wellbeing through AI in Healthcare Management. The name of project refers the an important scientific person, Marie Curie. As for a brief information, Marie Maria Sklodowska, was first woman to win the Nobel Prize, the first person to win a Nobel Prize twice and the only person to win a Nobel Prize in two scientific fields.As for the theme of the session, digital transformation has become an integral aspect of your daily life, such as wearable and information technology, virtual reality and web technologies which leads to transformation in healthcare sciences and healthcare management (Stoumpos, Kitsios, Talias, 2025). Thanks to developmens in the technology in the healcare field, patients will have a broader range and more mindful healthcare choices and experience a new era of healthcare. As it was stated by Jankid (2024), AI offers new solutions to misinformation, workload that faced by healthcare professionals, data security and data analysis on healtcare management, practicality and accessibility personalization and digitalization areas which can be listed some of the most important problems in the healthcare field. As conclusion, it can be stated that Artificial Intelligence can transform challenges which are faced by healthcare professionals and patients such as privacy, biased algorithms, data security, intense workload and burnout (Almyranti, Sutherland, Ash, Eiszele, 2024)

Key words: Digitalization, Data analysis in healtcare, AI in healthcare, Healtcare Management, Artificial Intelligence

Sözel Bildiri

PESTİSİTLER VE OKSİDATİF STRES İLİŞKİSİ

Naime ÇELİK*, Ümmühan ÜNLÜ**

**Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Atatürk Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Diyaliz Programı, Afyonkarahisar, Türkiye, naime.celik@afsu.edu.tr*

***Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Atatürk Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Yaşlı Bakımı Programı, Afyonkarahisar, Türkiye, ummuhan.unlu@afsu.edu.tr*

Özet: Son 50 yıldır dünya genelinde yaygın olarak kullanılan kimyasal maddelerin başında pestisitler gelmektedir. Pestisit terimi genellikle bakterisitler, fungisitler, herbisitler, böcek öldürücüler veya kemirgen öldürücüler gibi zirai kimyasalları tanımlamak için kullanılır. Pestisitlere dermal, inhalasyon ve oral yolla maruziyet olabilir. Pestisit maruziyeti mesleki yolların yanı sıra gıda, su, hava ve tozdan da kaynaklanabilir. Diğer taraftan, pestisit kalıntısı içeren gıdalar toplum tarafından uzun süre düşük miktarlarda tüketilebilmektedir.

Oksidatif stres, hücresel metabolizma sırasında oluşan hidroksil radikali, süperoksit radikali ve hidrojen peroksit gibi reaktif oksijen türlerinin artışı (ROS) ile onları detoksifiye eden, antioksidanların yetersizliği sonucu oksidatif dengenin bozulması olarak tanımlanır. Oksidatif stres nörolojik, endokrinolojik ve diğer metabolik bozuklukların patogenezinde kritik bir rol oynar ve hücre içi lipit, protein ve DNA gibi makromoleküller hasar görür.

Araştırma çalışmalarından elde edilen mevcut deneysel kanıtlar, tüm pestisit sınıflarının farklı hücre tiplerinde ve hayvan modellerinde oksidatif stresi ve ROS'u indüklediğini ve oksidatif stresin pestisit toksisitesinin en önemli mekanizmalarından biri olduğunu göstermektedir.

Serbest radikal üretimi, lipit peroksidasyon artışı ve toplam antioksidan kapasitenin bozulması organofosfat ve organoklorlu pestisitlerin ve bipiridil grubu herbisitlerin başlıca toksisite mekanizmalarındandır. Nörodejeneratif hastalıkların ana nedenlerinden biri oksidatif strestir. Pestisitler gibi oksidatif stres oluşturan etkenlerle karşılaşıldığında nörodejeneratif hastalıkların görülme olasılığı artmaktadır. Pestisit aracılı oksidatif stres sonucu, akciğer hastalıkları, kanser, kalp, endokrin, üreme sistemi ve böbrek hastalıkları oluşmaktadır. Konu ile ilgili çalışmalarda, pestisitlere maruz kalan işçilerde, akciğer kanseri, mesane kanseri ve lösemi riskinin önemli derecede arttığı bildirilmiştir. Organofosfatların, SOD aktivitesi inhibisyonu, GSH-Px aktivitesinde azalma ve MDA üretiminde artışa yol açarak karaciğer ve ekstrahepatik dokularda oksidatif hasar oluşturduğu in vivo ve in vitro çalışmalarda gösterilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Pestisitler, Oksidatif stres, Toksisite.

Sözel Bildiri

GEBE KADINLARDA RUHSAL SAĞLIK SORUNLARI VE NEDENLERİ

Aysun BADEM 1*, Tuba GEÇDİ 2**

** Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Kahramanmaraş, Türkiye, aysunbadem87@gmail.com, ORCID: https://orcid.org/0000-0001-5684-7639*

*** Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Kahramanmaraş, Türkiye, tubagecdi@ksu.edu.tr, ORCID: https://orcid.org/0000-0002-1483-0852*

Giriş: Gebelik, kadınlarda hem fiziksel hem de psikolojik değişimlerin yaşandığı kritik bir dönemdir. Bu süreçte hormonal değişiklikler, biyolojik adaptasyonlar ve psiko-sosyal faktörler gebelerin ruhsal sağlığını etkileyebilmektedir. Kadınlarda farklı yaşam dönemleri nedeniyle psikolojik sorunların daha yaygın görüldüğü ve daha uzun sürdüğü bilinmektedir. Ruhsal sağlık sorunları hem annenin hem de bebeğin sağlığını olumsuz etkileyerek perinatal komplikasyonlara yol açabilir. **Amaç:** Bu çalışmada, gebelerde sık görülen ruhsal sağlık sorunları ve nedenleri incelenmiştir. **Yöntem:** Bu doğrultuda gebelikte ruhsal sağlık sorunlarına yönelik literatür incelenmiştir. **Bulgular:** Gebelik sürecinde depresyon, anksiyete bozuklukları, prenatal stres ve doğum korkusu gibi ruhsal sağlık sorunları yaygın görülmektedir. Özellikle prenatal depresyon, gebelik sırasında annede yorgunluk, iştahsızlık, gastrik distres, bulantı-kusma, motivasyon kaybı, uykuya yönelim ve duygusal dalgalanmalar gibi semptomlarla kendini gösterebilmektedir. Gebelikte görülen depresyon preterm eylem, düşük doğum ağırlıklı yenidoğan, zor doğum eylemi gibi hem gebeyi hem de fetüsü uzun dönemde olumsuz etkileyerek postpartum depresyon riskini artırmaktadır. Gebelikte anksiyete ise doğum süreci, belirsizlik, bebeğin sağlığı ve ebeveynliğe adaptasyon ile ilgili endişelerle ilişkilidir. Bu ruhsal sorunların nedenleri arasında hormonal değişiklikler, gebeliğe dair algılar, sosyal destek eksikliği, aile içi kötü ilişkiler, geçmiş travmalar, önceden geçirilmiş depresyon, fazla sayıda çocuk sahibi olma, istenmeyen gebelik, riskli gebelik tanısı alma, bebeğini kaybetme korkusu, beden imajındaki değişiklikler ve ekonomik sorunlar yer almaktadır. **Tartışma ve Sonuç:** Gebelerde ruhsal sağlık sorunlarının önlenmesi ve yönetimi için psikososyal destek, gebelik sürecine yönelik eğitimler ve profesyonel psikolojik danışmanlık hizmetleri büyük önem taşımaktadır. Sağlık profesyonellerinin gebelik sürecinde psikolojik değerlendirme yapması, depresyonun erken tanılanması, erken müdahale ve destekleyici yaklaşımlar hem annenin hem de bebeğin sağlığı açısından olumlu sonuçlar doğuracaktır. Sonuç olarak, gebelik sürecinde ruhsal sağlık sorunlarının yaygın olduğu ve bunların biyopsikososyal nedenlere bağlı olarak geliştiği görülmektedir. Bu nedenle, multidisipliner bir yaklaşımla gebelere yönelik psikolojik destek ve koruyucu sağlık hizmetlerinin artırılması önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Kadın, gebelik, ruhsal sorunlar

Sözel Bildiri

DUYGUSAL YEME VE YEME BAĞIMLILIĞI

Tuğba TATLISÖZ*, Fitnat Şule ŞAKAR**

**Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, İstanbul, Türkiye, dyt.tugbatatlisoz@gmail.com*

***Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, İstanbul, Türkiye, fitnatsulesakar@halic.edu.tr*

Özet: Duygusal yeme ve yeme bağımlılığı, bireylerin yeme davranışlarını etkileyen psikolojik, nörolojik ve çevresel faktörlerle şekillenen iki farklı kavramdır. Duygusal yeme, stres, öfke, üzüntü gibi olumsuz duygulara tepki olarak ortaya çıkan bir başa çıkma mekanizmasıdır. Stres hormonu kortizol, yüksek enerjili besinlere yönelimi artırır. Psikolojik teoriler arasında psikosomatik teori, olumsuz duyguların yemekle bastırılmasını; dışsal teori, çevresel uyaranların yeme davranışını tetiklemesini; kısıtlama teorisi, bilinçli yemek kısıtlamasının aşırı yemeye yol açmasını; kaçış teorisi ise olumsuz durumlardan yemekle kaçışı açıklar. Fizyolojik açıdan, karbonhidrat tüketimi serotonin seviyesini artırarak bireyde geçici rahatlama sağlar. Çocuklukta yiyeceğin teselli veya ödül olarak sunulması, yetişkinlikte duygusal yemeyi tetikleyebilir. Demografik faktörler de bu davranış üzerinde etkilidir; kadınlar hormonal değişimlerden dolayı daha yatkınken, düşük sosyoekonomik düzeyde stres ve sağlıksız besinlere erişim riski artırır. Yeme bağımlılığı ise bireyin besin tüketimi üzerinde kontrol kaybı yaşadığı, özellikle yüksek karbonhidratlı ve yağlı yiyeceklere bağımlılığın geliştiği bir durumdur. Dopamin salınımındaki bozulmalar, bireyin daha fazla besin tüketerek aynı hazzı elde etmeye çalışmasına neden olur. Duygusal yeme daha epizodik bir doğaya sahipken, yeme bağımlılığı kronik bir süreçtir. Genel olarak bakıldığında duygusal yeme ve yeme bağımlılığının obezite, diyabet ve kardiyovasküler hastalıklar gibi fiziksel sağlık sorunlarının yanı sıra depresyon, anksiyete ve sosyal izolasyon gibi psikolojik problemlere yol açtığı görülmektedir. Bu nedenle duygusal yeme ve yeme bağımlılığını anlamak, bireylerde bu davranışları önlemek ve sağlıklı başa çıkma stratejileri geliştirmek için hayati öneme sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Duygusal Yeme, Obezite, Yeme Bağımlılığı, Yeme Davranışı

Sözel Bildiri

POLIKISTIK OVER SEMPTOMU OLAN GENÇ KADINLARDA BEDEN İMAJI VE MENTAL İYI OLUŞUN YAŞAM DOYUMU ÜZERINE ETKISI VE SAĞLIKLI BESLENME TUTUMUNUN DÜZENLEYICI ROLÜ

Semra ACET 1*, Ayşe TAŞTEKİN 1*
** Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Doğum ve Kadın Hastalıkları Aanabilim Dalı Hemşireliği, Afyonkarahisar, Türkiye.. semra.acet@afsu.edu.tr ayse.tastekin@afsu.edu.tr*

Arka Plan: Polikistik Over Sendromu (PCOS), genellikle kadınların yaşamını peripubertal dönemden itibaren olumsuz etkileyen ve kısa- ile uzun vadeli riskler taşıyan bir endokrin bozukluktur. **Amaç:** Bu çalışma, Polikistik Over Sendromu (PCOS) belirtileri yaşayan genç kadınlarda beden imajı ve zihinsel iyilik halinin yaşam tatmini üzerindeki etkisini ve sağlıklı beslenme tutumlarının moderatör rolünü incelemeyi amaçlamaktadır. **Yöntem:** Çalışma, 18 yaş ve üzeri, herhangi bir kronik ya da psikiyatrik hastalığı olmayan ve gönüllü olarak katılmayı kabul eden 859 genç kadınla yapılmıştır. Veriler, sosyodemografik bilgiler, PCOS tanı aracı, Görsel Beden İmajı Ölçeği, Warwick-Edinburgh Zihinsel İyilik Halini Ölçeği, Sağlıklı Beslenme Tutumları Ölçeği ve Yaşam Tatmini Ölçeği'ni içeren yapılandırılmış anketle yüz yüze görüşmelerle toplanmıştır. Verilerin normallik, çoklu doğrusal bağlantı ve korelasyonları değerlendirilmiş, ardından Doğrulayıcı Faktör Analizi ve Yapısal Eşitlik Modellemesi yapılmıştır. Moderatör etkisi, SPSS PROCESS makro v4 programı, Model 15 kullanılarak test edilmiştir. **Bulgular:** PCOS belirtilerinin hem zihinsel iyilik halini hem de yaşam tatminini olumsuz etkilediğini ortaya koymuştur. Ancak, beden imajının yaşam tatmini üzerindeki etkisi anlamlı bulunmamış ve modelden çıkarılmıştır. Sağlıklı beslenme tutumunun, PCOS belirtilerinin yaşam tatmini üzerindeki olumsuz etkisini moderatör olarak azalttığı, ancak zihinsel iyilik hali üzerinde bir moderatör etkisi olmadığı saptanmıştır. **Tartışma ve Sonuç:** PCOS belirtileri, zihinsel iyilik hali ve yaşam tatminini olumsuz etkilerken, sağlıklı beslenme tutumları bu olumsuz etkileri hafifletmektedir. Bu moderatör etkisi, özellikle düşük ve orta düzeyde sağlıklı beslenme tutumlarına sahip bireylerde belirgin olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Beden imajı, mental iyi oluş, polikistik over sendromu, sağlıklı beslenme tutumu, yaşam doyumu.

Sözel Bildiri

TEAM RESILIVITY IN HEALTH PROFESSIONALS

Kübra KAYA1 * , Dilek UYSAL2 ** Fırat SEYHAN3 ***

** Gümüşhane University, Şiran Dursun Keleş Health Services Vocational School, Department of Medical Services and Techniques, Gumushane, Türkiye, cigercikubra@gmail.com*

*** Eskisehir Osmangazi University, Secretary of Eskisehir Health Services Vocational School, Eskisehir, Türkiye, dilekvuraluysal@gmail.com*

****University of Health Sciences, Gulhane Vocational School of Health Services, Department of Management and Organization, Ankara, Türkiye, firat.seyhan@sbu.edu.tr*

Background: There is a need for interdisciplinary cooperation and professionalism in the provision of health services. In order to provide quality health care, good teamwork is required. Team resilience is important within the complex structure of the health system and the 24/7 uninterrupted service approach. **Aim:** This study will investigate the importance of team resilience among healthcare professionals. **Methods:** Compilation and literature review was done. **Results:** Health in their services work of the union unsuccessful be in serious to the results path can open important One element is It has been seen. Health of their services multidisciplinary structure eyelash before when taken, health in professionals team durability, patient safety, medical errors, quality care and team between trustworthy and effective care to present directly. **Discussion and Conclusion:** It is seen that team resilience in healthcare delivery becomes even more important, especially in extraordinary situations such as pandemics. Resilience is essential for healthcare teams to "bounce back" and "move forward" to provide and maintain safe patient care. Ensuring team resilience of healthcare professionals is important for healthcare processes where human life is at stake.

Keywords: Health professionals, Team, Team resilience, Health institutions management

Sözel Bildiri

BİR ARGE MERKEZİNDE TEKNOLOJİ KABİLİYETİ DENETİM UYGULAMASI

Dilek Matur*
** Kurtsan Şirketler Grubu, Ar-Ge ve İnovasyon Grup Müdürü, İstanbul, Türkiye, dilekmatur@kurtsan.com*

Giriş: Bir medical Ar-Ge merkezi için en önemli işlerden birisi kabiliyetleri ölçüsünde yatırım yapılacak alanların belirlenmesidir. Teknoloji kabiliyeti denetim uygulaması ise bu maksatla kullanılabilinecek bir ön değerlendirme aracıdır. **Amaç:** Bu çalışmanın amacı, sağlık alanında faaliyet gösteren ihracatçı bir firmanın teknoloji kabiliyetinin belirlenmesi amacıyla yapılan çalışma sonuçlarını paylaşmaktır. **Yöntem:** Araştırma, şirketin başta Ar-Ge merkezi çalışanları olmak üzere pazarlama, mali işler, bilgi teknolojileri, üretim ve fabrika operasyonları ve kalite departmanı çalışanlarından oluşturulan ekip ile yürütülmüştür. Araştırmada, (1) Farkındalık, (2) Arama, (3) Temel Teknolojik Yetkinlik Oluşturma, (4) Teknoloji Stratejisi, (5) Teknoloji Değerlendirme ve Seçme, (6) Teknoloji Edinme, (7) Teknoloji Uygulama ve İçselleştirme, (8) Ders Çıkarma, (9) Dış Bağlantıları ve teşvikleri kullanma olmak üzere 9 boyutta şirketin mevcut durumunun değerlendirmesi yapılmıştır. **Bulgular:** Elde edilen sonuçlar, şirketin teknoloji farkındalık seviyesi ve uygulamada etkinlik düzeyi dikkate alınarak 4 kategoride değerlendirilmiştir (A tipi firma: Bilinçsiz/Pasif, B tipi firma: Reaktif, C tipi firma: Stratejik ve D tipi firma: Yaratıcı). Teknoloji kabiliyeti denetim uygulaması sonucunda şirketin C tipi (Stratejik) bir firma olduğu ortaya çıkmıştır. **Tartışma ve Sonuç:** Bu uygulama sonucu kullanılarak şirketin stratejik karar süreçlerine bilgi girdisi sağlayacak bilgiler türetilmiştir. Medikal Ar-Ge Merkezinin sahip olduğu kurumsal inovasyon sisteminin inovatif ürünler türetmesi için gerekli olan teknoloji yol haritasının hazırlanmasında bu çalışmada elde edilen sonuçlar kullanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Teknoloji Kabilyeti, Medikal Ar-Ge Merkezi, Teknoloji ve İnovasyon Yönetimi

Sözel Bildiri

METAGENOMIC ANALYSIS AND USES IN VETERINARY VIROLOGY

Enis Dalkıran*
** Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Burdur Veterinary Faculty, Department of Virology, , Burdur, Turkey, enissdalkiran@gmail.com*

Abstract: Metagenomic analysis is a molecular biology technology that enables taxonomic and functional analyzes of microbial communities. This method also plays an important role in the field of virology. Metagenomic analysis has many applications such as detection of viral pathogens, determination of viral diversity and study of viral evolution.One of the uses of metagenomic analysis in virology is the detection of disease agents. Especially when the etiology of a particular disease is unclear, it may be possible to detect unknown viral pathogens by scanning viral genomes in the sample with metagenomic analysis. This is an important step in identifying the causative agent and developing the right treatment strategies.Metagenomic analysis is also used to determine viral diversity. Sequencing all viral genomes in a sample allows us to determine the presence and distribution of different viral agents. This information provides a comprehensive view of viral diversity and provides information on the natural habitats, hosts and mechanisms of spread of viruses.Metagenomic analysis has a wide range of uses in the field of virology. It is an important tool for disease diagnosis, determination of viral diversity and examination of viral evolution. Therefore, it is thought that metagenomic analysis can be used to provide further exploration and understanding in the field of virology.
Keywords: health, veterinary medicine, metagenomic analysis

Sözel Bildiri

ASSESSMENT OF BREAST CANCER IN FEMALES AND MALES

Faten Alnoaimi*
** Gaziantep University, Department of Biology, Molecular biology Program, Gaziantep, Turkey, faten.alnoaimi@gmail.com*

Background: Cancer is a disease characterized by the proliferation of cells in an uncontrolled manner. One of the most common cancers is breast cancer. Breast cancer begins with a mutation in breast cells that causes them to proliferate randomly and take on new characteristics. The incidence of breast cancer is increasing year by year in both developed and developing countries. Despite numerous studies on breast cancer, it is still the most common cause of death among women. One in 8 women will develop breast cancer within their lifetime. Although more than 99 % of breast cancer cases occur in women, males are also susceptible to breast cancer. Breast cancer in men is often more serious and aggressive than in women due to a lack of awareness about male breast cancer. **Aim:** This study aims to compare both female breast cancer and male breast cancer in terms of their characteristics and risk factors. **Methods:** A literature survey was conducted for both female breast cancer and male breast cancer. A comparison was then made of the characteristics and risk factors of both female breast cancer and male breast cancer. **Results:** Despite the fact that female breast cancer risk factors are considerably more than male risk factors, male breast cancer is often associated with poor prognosis due to the lack of male awareness of breast cancer. **Discussion and Conclusion:** Breast cancer is one of the most common health concerns for women in both developed and developing countries, but the disease is not limited to women only. Males who are carriers of genetic risk factors are also susceptible to breast cancer. In addition to breast cancer awareness campaigns for women, it is important to raise awareness among males about breast cancer.
Anahtar Kelimeler: Breast Cancer, Female Breast Cancer, Male Breast Cancer

Sözel Bildiri

THE DUAL ROLE OF BEE VENOM IN PROSTATE CANCER RESEARCH: CYTOTOXIC AND PROLIFERATIVE EFFECTS ON PC-3 CELLS

Özge ÖZGENÇ ÇINAR*, **Ahmet CEYLAN****

* *Ankara University, Faculty of Veterinary Medicine, Department of Histology Embriyology, Ankara, Türkiye, ozgenc@ankara.edu.tr*

** *Ankara University, Faculty of Veterinary Medicine, Department of Histology Embriyology, Ankara, Türkiye, ceylan@ankara.edu.tr*

Background: The study explores the effects of bee venom on the proliferation and migration of PC-3 cells, a model for prostate cancer, which is significant given the increasing interest in natural compounds for cancer therapy. The venom used in this research was collected from Apis mellifera Anatoliaca in Türkiye's Muğla region. **Aim:** The objective of this study is to examine the biological activity of the venom by exposing PC-3 cells to various concentrations. **Methods**: Cell viability assays were conducted using doses ranging from 0.312 µg/mL to 20 µg/mL (20 µg/mL, 18 µg/mL, 15 µg/mL, 12 µg/mL, 10 µg/mL, 9 µg/mL, 7.5 µg/mL, 5 µg/mL, 2.5 µg/mL, 1.25 µg/mL, 0.625 µg/mL, and 0.312 µg/mL). This range was selected to analyze both the cytotoxic and proliferative effects of the venom. A scratch assay was also performed at specific concentrations (15 µg/mL, 10 µg/mL, 7.5 µg/mL, 2.5 µg/mL, and 0.625 µg/mL) to evaluate cell migration. Images were taken every two hours over a 24-hour period to assess wound closure, providing detailed insights into the impact of bee venom on cellular migration. **Results:** The results indicated that bee venom exerts dose-dependent effects on PC-3 cells. At higher concentrations, it showed significant cytotoxicity, reducing cell viability, whereas lower doses exhibited a slight proliferative effect. The scratch assay revealed that higher venom concentrations effectively inhibited cell migration, underscoring its potential as an anti-cancer agent. **Discussion and Conclusion:** The findings highlight the importance of dose precision when considering bee venom's application in prostate cancer research due to its dual cytotoxic and proliferative effects. While this study contributes to the understanding of bee venom's mechanisms, future research could investigate its combined effects with other compounds or refine its extraction and purification methods to enhance its therapeutic potential.

Key Words: Bee venom, Honey bee, PC-3, Prostate cancer

Sözel Bildiri

KAHRAMANMARAŞ DEPREMİ SONRASI ENKAZ YÖNETİMİ: SÜREÇ, ZORLUKLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Mustafa ALDEMİR*, Haluk AKTAY**

** Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Altınyayla Mehmet Tuğrul Güvenlik Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü, Acil Durum ve Afet Yönetimi Programı (Sivil Savunma ve İtfaiyecilik ÇAP Programı), Burdur, Türkiye, mustafaaldemir992@gmail.com*

*** Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Altınyayla Mehmet Tuğrul Güvenlik Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü, Acil Durum ve Afet Yönetimi Programı, Burdur, Türkiye,haktay@mehmetakif.edu.tr*

Giriş: 6 Şubat 2023 tarihinde merkez üssü Kahramanmaraş'ın Pazarcık ve Elbistan ilçelerinde meydana gelen iki deprem (Mw7.7-Mw7.6 büyüklüğünde), Türkiye'nin güneydoğusundaki 11 ili etkileyerek 53.537 can kaybına, yarım milyondan fazla binanın yıkımına veya ağır hasar almasına ve önemli maddi kayıplara sebep olmuştur. Deprem sonrası enkaz yönetimi, afet sonrası iyileşme sürecinin kritik bir bileşeni olarak öne çıkmaktadır.
Amaç: Kahramanmaraş depremi sonrası gerçekleşen enkaz yönetimi süreçlerini incelemek, karşılaşılan zorlukları belirlemek ve bu zorluklara yönelik yeniden yapılandırmada edinilen deneyimler ışığında çözüm önerileri sunmak amaçlanmaktadır.**Yöntem:** Araştırma, literatür taraması ve deprem sonrası afet bölgesindeki saha gözlem raporları ile desteklenen, nitel bir yöntemle gerçekleştirilmiştir. Deprem sonrası uygulanan enkaz yönetimi süreçleri, resmî kurumların (AFAD, Kızılay, yerel belediyeler vb.) ve bağımsız kaynakların raporlarından elde edilen verilerle yapılarak, kurumların raporları üzerinden analiz edilmiştir. Enkaz kaldırma, arama-kurtarma ve yeniden yapılanma süreçlerine dair sayısal veriler analiz edilerek bu süreçlerin etkinliği üzerine bir değerlendirme yapılmıştır. Ayrıca medya ve akademik raporlar da bu sürecin analizine katkı sağlamıştır.**Bulgular:** Deprem sonrası 25.276'dan fazla kişi enkaz altından kurtarıldı. Depremin ardından; 182 uçak, 141 helikopter, 23 gemi, 20.000 araç ve iş makinesi enkaz yönetimi çalışmalarında kullanıldı. Kahramanmaraş depremi sonrası 39.546 bina yıkıldı, 206.786 bina ağır hasar aldı. 11.488 uluslararası yardım ekibi, 35.250 arama-kurtarma personeli, 142.000 güvenlik personeli bölgede görev aldı. 11 ilde 124 ilçede 39.000 enkazda arama; 26.032 enkazda arama ve kurtarma çalışması yapıldı. Yürütülen çalışma kapsamında; 2.381.888 bina, 6.612.685 bağımsız bölümde hasar tespit incelemesi yapıldı. Buna karşın, ilk 48 saatlik kurtarma sürecindeki yetersizlikler ve lojistik zorluklar büyük kayıplara yol açtı. **Tartışma ve Sonuç:** Kahramanmaraş depremi, enkaz yönetiminin ne denli önemli ve karmaşık bir süreç olduğunu gözler önüne serdi. Hızlı ve koordineli bir müdahale, can kaybını azaltmada kritik rol oynarken, yeniden yapılanma süreçlerinde yaşanan gecikmeler ve kaynak eksiklikleri, gelecekteki afet yönetimi için dersler ortaya koymuştur. Enkaz yönetimindeki zorluklar, eğitimli ekiplerin, modern ekipmanların ve koordinasyonun önemini bir kez daha vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Afet yönetimi, Arama kurtarma ve yeniden yapılanma, Deprem sonrası iyileşme, Enkaz yönetimi, Kahramanmaraş depremi.

Sözel Bildiri

PANDEMI SONRASI HEMŞIRELERIN KAYGI, İŞE BAĞLILIK DÜZEYLERI ILE İSG FARKINDALIĞININ KARŞILAŞTIRILMASI

Arş. Gör. Dr. Tuğçe Oral[1],
** Üsküdar University, Health Sciences Faculty, Department of Occupational Health and Safety, İstanbul, Turkey, tugce.oral@uskudar.edu.tr*

Background: The healthcare sector is generally considered to be very dangerous workplaces in terms of both physical and biological risk factors, where the concept of overtime is masked. The pandemic process has been the most important proof of the struggle, dedication and commitment to work for "healthcare workers". The perception of people after the pandemic; This has indirectly led to an increase in patient circulation, as everyone, regardless of their disease level, primarily applies to hospitals or health institutions. This situation includes nurses' commitment to work in sub-criteria such as struggling with insomnia, working for long periods of time, or the possibility of restrictions on leaves; Sub-criteria include anxiety due to constant contact with sick individuals, fear of infecting their families and surroundings, or fear of death; It paved the way for them to self-evaluate the main criteria of occupational health and safety regarding the provision of a healthy working environment, safe communication with patients and the adequacy level of personal protective equipment. This study aimed to obtain information about the process that nurses who worked actively during the pandemic process were in, even though the pandemic was over, by comparing their levels of anxiety, work engagement and OHS main criteria. **Methods:** A private healthcare institution in Istanbul, which also provided active service during the pandemic period, was selected as the research sample, and the survey forms filled out by 38 nurses working in the institution were evaluated with the AHP Method and the main criteria were compared. **Results:** According to the decisions made by the participants, in the comparison made in terms of Work Engagement, Anxiety and OHS, Anxiety was the most important factor, while the OHS criterion was more important than Work Engagement. **Discussion and Conclusion:** Weights of main criteria according to AHP method CR= 0.048 consistency result value Anxiety: 0.63; Work Commitment: 0.26; Occupational Health and Safety: Calculated as 0.10. In particular, it has been revealed that the concern of infecting one's family or those around them is the most important factor affecting their professional motivation, depending on the main criterion of anxiety fueled by the fear of death. It is thought that this level of anxiety will decrease by involving all healthcare professionals in the process and raising awareness about active OHS practices and safety measures to be implemented in work areas.

Anahtar Kelimeler: AHP Method, Anxiety Level Comparison, OHS Awareness, Post-Pandemic Nurses

Sözel Bildiri

STENOTROPHOMONAS MALTOPHİLİA İZOLATLARINA KARŞI N- ASETİLSİSTEİN LEVOFLOKSASİN KOMBİNASYONUNUN İN VİTRO SİNERJİSTİK ETKİSİNİN ARAŞTIRILMASI

Gülşah Altan*, Devrim Dündar*
** Kocaeli Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıbbi Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, Kocaeli, Türkiye, gulsah.altan@kocaeli.edu.tr, devrimd@kocaeli.edu.tr*

Giriş: Stenotrophomonas maltophilia pnömoni, bakteriyemi, septisemi, endokardit, osteokondrit gibi çeşitli enfeksiyonlara neden olabilen Gram negatif fırsatçı bir patojendir. Kistik fibroz hastalarının akciğerlerinde bulunma sıklığı %10-%30 arasında değişmektedir. S.maltophilia'nın neden olduğu enfeksiyon hastalıklarının tedavisinde trimetoprim-sülfametoksazol (SXT), levofloksasin (LEV), minosiklin, tigesiklin, sefiderokol, seftazidim-avibaktam, aztreonam kullanılmaktadır. N-Asetilsistein (NAC), L-sistein amino asidinin açillenmiş halidir. Mukolitik aktivitesi nedeniyle solunum yolu enfeksiyonlarının tedavisinde kullanılan antibiyotik adjuvanıdır. NAC'ın antibiyofilm etkisi de bildirilmiştir. Amaç: Bu çalışmanın amacı mukolitik ajan olan NAC'ın LEV ile kombinasyonunun S.maltophilia izolatlarına karşı sinerjistik etkisinin araştırılmasıdır. Yöntem: Klinik örneklerden izole edilen 10 S.maltophilia izolatı çalışmaya alındı. Mueller Hinton Broth'ta çözülen NAC'tan 100mg/ml stok solüsyon hazırlandı. NAC ve LEV'in minimum inhibitör konsantrasyon (MİK) değerleri sıvı mikrodilüsyon yöntemiyle belirlendi. Kontrol suşu olarak E.coli ATCC 25922 kullanıldı. NAC/LEV kombinasyonunun sinerjisi dama tahtası (checkerboard) yöntemiyle araştırıldı. Her bir izolat için belirlenen MİK değerinin 2-3 kat üstünden 4-8 kat altına kadar olan dilüsyonlar çalışıldı (NAC için 32-16384 µg/ml, LEV için 0,125-128 µg/ml arası). Testler en az iki kez tekrarlandı. Her bir kombinasyon etkileşimi için NAC ve LEV'in ayrı ayrı fraksiyonel inhibitor konsantrasyonları (FIC) ve FIC indeksleri hesaplandı. (Σ FIC)≤0,50 ise sinerjizim, >0,50-0,75 arasında ise kısmi sinerjizim, >0,75-1,00 arasında ise aditif, >1,00-4,00 arasında ise indiferan (belirsiz) ve >4,00 ise antagonizim olarak yorumlandı. Bulgular: Beş suşta sinerji, dokuz suşta kısmi sinerji, yedi suşta indiferan etki gözlendi, antagonistik etki saptanmadı. İzolatların biri fenotipik olarak LEV dirençliydi. Bu suşta NAC/LEV 2048/0,25µg/ml kombinasyonunda sinerji ve 512/4, 1024/4, 4096/0,25µg/ml kombinasyonlarında kısmi sinerji gözlendi. Tartışma ve Sonuç: S.maltophilia enfeksiyonlarının tedavisinde SXT'den sonra ikinci seçenek olarak kullanılan LEV'e karşı nadiren de olsa direnç gelişimi gözlenmeye başlamıştır. Klinikte mukolitik olarak kullanılan NAC'ın LEV ile sinerjistik etki göstermesi umut vericidir. Dirençli suşlara karşı etkinliğin araştırıldığı yeni çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Stenotrophomonas maltophilia, N-asetil sistein, Levofloksasin, Dama Tahtası Yöntemi, Sinerjistik Etki

Sözel Bildiri

PREPARATION OF POLYPHENOL-CONTAINING MAGNETIC NANOCARRIERS

Gamze USTA*, Baki HAZER, Zeynep KARAHALİLOĞLU*****

**Aksaray University, Graduate School of Natural and Applied Sciences, Aksaray, Turkey, gamzeustamay3@gmail.com*

***Kapadokya University, Department of Aircraft Airframe Engine Maintenance, Nevsehir, Turkey, bhazer2@yahoo.com*

***Zonguldak Bülent Ecevit University, Department of Chemistry/Nanotechnology Engineering, Zonguldak, Turkey, bhazer2@gmail.com*

****Aksaray University, Faculty of Science, Department of Biology, Aksaray, Turkey, zeynokarahaliloglu@gmail.com*

Background: Cancer has become a significant global health issue due to its rapid proliferation and high mortality rates. Colon cancer is one of the leading tumors worldwide. Along with breast cancer, prostate cancer, and lung cancer, it is among the types of cancer with the highest mortality rates. In 2024, it is estimated that approximately 106.590 people in the United States will be diagnosed with colon cancer, and 53.010 will die from it (around 50%). Due to the inadequacy of current traditional cancer treatments and the high likelihood of recurrence (metastasis), nanotechnology has emerged as a promising new method for cancer treatment. Nanotechnology allows for targeted treatment of tumor sites without harming healthy cells. Currently, gadolinium, which is used as a contrast agent in magnetic resonance imaging (MRI) techniques, has toxic effects on the human body. Therefore, in recent years, magnetic nanoparticles have been developed as a potential alternative in this field. Magnetic nanoparticles are typically coated with a polymer and can be directed toward the tumor site using an externally applied magnetic field, thereby preventing damage to healthy cells. **Aim:** The aim of this study is to prepare thermoplastic polyurethane (TPU)-gallic acid (GA) coated iron oxide nanoparticles for use in the diagnosis and treatment of colon cancer. TPU polymer is well-researched for its compatibility with blood and known for its biocompatibility. TPU polymer was copolymerized with GA, which is known to have anti-inflammatory, antioxidant, and anticancer properties. **Methods:** For this research, the TPU-GA copolymer was synthesized, and characterized using proton nuclear magnetic resonance spectroscopy (^{1}H-NMR), and Fourier transform infrared spectroscopy (FTIR). Afterwards, parameters were tested using dynamic light scattering (DLS) to obtain nanoparticles with the smallest size from the TPU-GA copolymer. After determining the optimal parameters, iron nanoparticles synthesized via the co-precipitation method were coated with the synthesized TPU-GA copolymer. Nanoparticles were synthesized by adding different concentrations of Fe_3O_4 nanoparticles (0.25, 1, and 3 mg/mL) into the medium during the single emulsion method. The size and shape of the nanoparticles were determined using TEM (Transmission Electron Microscopy), DLS, and FTIR. The potential of the prepared magnetic nanoparticles as contrast agents was evaluated using electron spin resonance spectroscopy (ESR). **Results:** In our study, we observed that the GA peak in the ^{1}H-NMR spectra of polymers containing GA:TPU at three different concentrations (0.22, 0.49, 0.86 w/w) intensified proportionally with increasing concentration. The FTIR spectra corroborated these ^{1}H-NMR findings. TEM images of

nanoparticle formulations prepared from these copolymers revealed that the TPU-GA3 group was selected due to its higher GA content and superior size/morphological characteristics, with an average size of 116 ± 2.3 nm. Subsequent zeta potential analyses of the TPU-GA3 coated Fe_3O_4 nanoparticles demonstrated that particle sizes increased with higher Fe_3O_4 nanoparticle concentrations: 0.25Fe_3O_4NPs-TPU-GA3 measured 172 ± 1.2 nm, 1Fe_3O_4NPs-TPU-GA3 measured 229 ± 2.3 nm, and 3Fe_3O_4NPs-TPU-GA3 measured 576 ± 4.5 nm. The electron spin resonance (ESR) results of the nanoparticles confirm that all three groups exhibit superparamagnetic behavior. **Discussion and Conclusion:** In the continuation of the study, this nanoparticle form will be functionalized with a cancer drug, transforming it into both a diagnostic and therapeutic tool. These functions will be investigated through MRI and flow cytometry analyses. Even at this stage, considering the properties of the obtained material, Fe_3O_4NPs-TPU-GA3 nanoparticles exhibit excellent characteristics as a theranostic candidate. Considering the disadvantages of traditional methods and the risk of metastasis, we believe that Fe_3O_4NPs-TPU-GA3 nanoparticles will be a more effective and superior alternative for cancer diagnosis and treatment compared to conventional approaches.

Anahtar Kelimeler: magnetic nanoparticle, gallic acid, thermoplastic polyurethane, nanotheranostic.

Sözel Bildiri

COMPARISON OF MUSCLE MECHANICAL PROPERTIES OF ELDERLY AND YOUNG INDIVIDUALS

Fatma Kübra ÇEKOK*, Nurel Ertürk*

**Tarsus University, School of Health Sciences, Department of Physiotherapy and Rehabilition, Mersin*
kubracekok@tarsus.edu.tr

**Tarsus University, School of Health Sciences, Department of Physiotherapy and Rehabilition, Mersin*
nurelerturk@tarsus.edu.tr

Backround: Age-related changes in skeletal muscle have an important impact on joint control and muscle function. Aim: The aim of this study was to compare the mechanical properties of muscle in young and old individuals. Methods: The study was planned as a cross-sectional. The study was conducted with 51 older individuals and 66 younger individuals. Demographic data of the individuals were recorded. The stiffness (S), tonus (F), and elasticity (D) of the lower extremity muscles (rectus femoris, tibialis anterior, gastrocnemius, and biceps femoris) and tendons (Achilles and patellar) were measured using the MyotonPRO device (Myoton AS, Tallinn, Estonia). Results: The mean age of the elderly individuals was (71.52±6.24), and the mean age of the young individuals was (21.59±6.24). The rectus femoris muscle (S, F, D) ($p<0.001$), patellar tendon (S, D) ($p<0.001$), tibialis anterior muscle (S, F, D) ($p=0.070$, $p=0.090$, $p<0.001$), biceps femoris (D) ($p<0.001$), gastrocnemius (S, F, D) ($p<0.001$, $p=0.020$, $p<0.001$), and Achilles tendon (S, F, D) ($p<0.001$, $p=0.005$) were found to be statistically significantly different in elderly individuals compared to young individuals. Discussion and Conclusion: In this study, parameters such as muscle stiffness, tonus, and elasticity in lower extremity muscle and tendon structures were found to be lower in elderly individuals compared to younger individuals. Taken together, our findings suggest that measuring muscle and tendon mechanical changes can provide important information in both young and elderly individuals. .It may be essential to take precautions against falling in older adults having significant lower muscle or tendon stiffness. The Research Ethics Committee of Tarsus University Faculty of Health Science approved the study (Protocol Number: 2024-11-118).

Key words Aged; Muscles; Tendon; Lower Extremity; Stiffness; Elasticy

Sözel Bildiri

KURUM BAKIMININ ÇOCUK SAĞLIĞINA ETKİLERİ VE HEMŞİRENİN ROLÜ

Buse Tuna, Nevin Uslu***

**Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Lisans Öğrencisi, Burdur, Türkiye, b.busetuna@gmail.com*

*** Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD, Burdur, Türkiye, nuslu@mehmetakif.edu.tr*

Özet: Bu derlemenin amacı, kurum bakımının çocukların fiziksel, bilişsel ve psikososyal sağlığı üzerindeki etkilerini incelemektir. Kurum bakımı, çocuğun biyolojik ailesinin yaşamadığı, 24 saat hizmet veren kurumsal ortamlarda gerçekleştirilen bir bakım türüdür ve çeşitli fiziksel, bilişsel ve psikososyal etkileri bulunmaktadır. Fiziksel etkiler arasında büyüme gecikmeleri önemli bir yer tutar. Kurum bakımında bulunan çocuklarda boy, vücut ağırlığı ve baş çevresinde belirgin büyüme gecikmeleri görülmektedir. Bu gecikmelerin iki ana nedeni beslenme yetersizliği ve duygusal yoksunluktur. Kurumlarda beslenme ihtiyaçları yeterince karşılanamadığından, çocuklarda malnütrisyon sıkça görülmektedir. Bununla birlikte, çocuklar aile yanına yerleştirildiklerinde vücut ağırlığı ve boyda hızlı bir büyüme kaydedilmektedir, ancak baş çevresi büyümesinin daha yavaş olduğu belirtilmektedir. Bilişsel etkiler açısından, kurum bakımındaki çocuklarda düşük zeka seviyeleri, dil gelişiminde gecikme ve düşük akademik başarı gibi sorunlar ortaya çıkmaktadır. Fiziksel bakımın ön planda olduğu kurumsal ortamlarda, çocuklarla sınırlı etkileşim, bilişsel gelişimi olumsuz yönde etkileyen sinaptik budamaya ve bilgi işleme sürecinde aksaklıklara neden olmaktadır. Kurum bakımında geçen süre arttıkça bilişsel gelişim üzerindeki olumsuz etkiler de artmaktadır. Psikososyal etkiler ise kurumsal hayata uyum sağlamada zorluklar, bakıcılarla bağ kuramama, uygun yetişkin rehberliğine ulaşamama, kimlik ve ortak değerlere sahip bir aileye sahip olamama gibi sorunları kapsamaktadır. Bu çocuklar, akran ilişkilerinde problemler yaşamakta ve toplum tarafından ayrımcılığa uğrama riski taşımaktadır. Psikososyal gelişimdeki bu olumsuz etkiler, çocukların ileriki yaşamlarında da devam edebilmektedir. Sonuç olarak, çocuklara bakım veren hemşireler, bu zorlukları azaltmak için multidisipliner bakım anlayışı ile bakım vermelidirler. Çocukların mümkün olduğunca erken yaşta aile temelli bakıma geçiş yapmaları, bireyselleştirilmiş bakım planlarının uygulanması ve sosyal destek sistemlerinin güçlendirilmesi yönünde bakımlarını şekillendirmelidirler.

Anahtar kelimeler: kurum bakımı, çocuk, hemşire

Sözel Bildiri

MOTHERHOOD DURING THE PANDEMIC: EXPERIENCES AND PSYCHOLOGICAL EFFECTS

Fatma Nur Yılmaz*, Elif Emir Öksüz**

** Ankara Yıldırım Beyazıt University, Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of Psychology, Ankara, Türkiye fatyilmazm1945@gmail.com*

*** Ankara Yıldırım Beyazıt University, Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of Psychology, Ankara, Türkiye elifemiroksuz@aybu.edu.tr*

Background: Covid-19 has become a global pandemic and has created various uncertainties for pregnant women, and have negatively affected psychological well-being of mothers and children. **Aim:** This phenomenological study aims exploring the lived experiences of mothers during the COVID-19 pandemic. **Methods:** The experiences of 25 women who were pregnant and gave birth during the pandemic were examined through face-to-face and online semi-structured interviews (15-45 minutes) with participants aged 21-39 from 11 different provinces of Türkiye. **Results:** We identified four main themes: **Anxiety and Fear, Interruption, Psychological Impact, and Protective Factors.** These themes were supported by 17 subthemes. Within the **Anxiety and Fear** theme, four subthemes emerged, reflecting the multifaceted nature of mothers' anxieties: **death, transmission, ambiguity, and news.** The **Interruption** theme highlighted disruptions in various aspects of daily life, including **instrumental support, emotional support, daily activities/cultural rituals, and medical care.** Additionally, frustration related to mask usage was a notable concern in terms of interruption. The **Psychological Impact** theme encompassed four subthemes that captured the emotional and cognitive effects of the pandemic on women: **psychological pain, stress and its impact, mixed feelings, and the impact of anxiety on their children.** Finally, the **Protective Factors** theme shed light on the strategies mothers employed to cope with pandemic-related challenges. Four subthemes illustrated their sources of resilience and coping mechanisms: **support, internal motivation/spirituality, normalization, and recognizing positive aspects. Discussion and Conclusion:** Although COVID-19 has passed, children who experienced their early years during the pandemic form a unique cohort that warrants further research. Understanding their long-term development is crucial. Additionally, these findings may offer valuable insights for families navigating chronic childhood illnesses. Moreover, as participants are still in their reproductive years and may have more children, recognizing these impacts can help improve future maternal and child health support.

Keywords: Covid-19 Pandemic, Anxiety, Social Isolation, Maternal Mental Health, Child Development

Acknowledgements: supported under the TÜBİTAK 2209-A program, project no: 1919B012101086

Sözel Bildiri

6 ŞUBAT 2023 KAHRAMANMARAŞ MERKEZLİ DEPREMİN SOSYOEKONOMİK ETKİLERİ

Edanur Eker*, Mümin Polat**

**Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Afet Yönetimi Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye, ekeredaa37@gmail.com*

***Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü, Burdur, Türkiye, mpolat@mehmetakif.edu.tr*

Özet: Doğal afetler, her coğrafyada farklı şekillerde çevreye ve insanlara zarar veren olaylardır. Depremler ise toplumda büyük korkuya sebep olan doğal afetlerden biridir. Türkiye'de 1990-2023 yılları arasında 450.057 deprem meydana gelmiş ve depremsellik 2004'ten itibaren artış göstermiştir. 2017'de 35.177 deprem meydana gelmişken, 2023'te bu sayı 68.908'e ulaşarak en yüksek seviyeye çıkmıştır. Son beş yılda gerçekleşen depremler, son 30 yıldaki toplam depremlerin %37,23'ünü oluşturmaktadır. 6 Şubat 2023'te 11 ili etkileyen merkez üssü Kahramanmaraş olan depremin ardından geriye fiziksel, psikolojik ve ekonomik problemler kalmıştır. Deprem gibi büyük felaketler toplumda; kaygı, travma gibi günlük hayatı etkileyen psikolojik problemlere yol açmaktadır. Deprem sonrası travma ve stres yaşayan bireylerde, anksiyete, depresyon, uyku bozuklukları ve madde kullanımı gibi psikolojik bozukluklar görülmektedir. Depremin büyüklüğü, kişisel hazırlık durumu ve sosyal desteklerin durumu gibi faktörler depremin etkilerinde büyük rol oynamaktadır. Depremzedeler, kaygı ve korkularla mücadele ederken, bu durum sosyal yapıyı da olumsuz etkiler. Tüm bunların yanında depremin gerçekleştiği bölge ekonomik olarak da etkilenir. Bu etkiler üç kategoride incelenebilir. Kısa vadeli etkiler (mal kaybı, altyapı zararları), orta vadeli etkiler (iş gücü kaybı, kira kaybı) ve uzun vadeli etkilerdir (ihracat-ithalat değişiklikleri, enflasyon artışı). 2023 yılında deprem bölgesinde ihracat ve ithalat önemli ölçüde azalmıştır. 2022 ile 2023 yılları arasında ihracat oranı % 20 azalırken, ithalat oranı ise %27 azalmıştır. Hasar gören altyapılar ve iş gücü kaybı, üretim kapasitesini ve ticaret ilişkilerini olumsuz yönde etkilemiştir. Sonuç olarak, depremler yalnızca fiziksel zararlarla değil, toplumsal yapıyı ve ekonomik dengeyi de etkileyen önemli olaylardır. Bu tür durumlarla başa çıkmak için sadece acil yardım gerekmez. Psikolojik ve ekonomik iyileşme ile birlikte toplumsal dayanıklılığın artırılması da kritik bir öneme sahiptir.
Anahtar Kelimeler: Ekonomi, Deprem, Psikoloji, Sosyal Yaşam

Sözel Bildiri

SPOR TIRMANIŞ TÜRÜNE GÖRE AYAK AĞRISI VE BURKULMA ORANLARININ İNCELENMESİ

Serap Akyol Tunç, Alkan Uğurlu**, İlkay Orhan***, Kadriye Tombak****, Abdullah Güngör******

**Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Doktora Öğrencisi, İzmir, Türkiye fztserapakyol@yahoo.com*

***Akdeniz Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Fakültesi, Antalya, Türkiye augurlu@akdeniz.edu.tr*

****Akdeniz Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Fakültesi, Antalya, Türkiye ilkayorhan@akdeniz.edu.tr*

*****Akdeniz Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Antalya, Türkiye kadriyetombak@akdeniz.edu.tr*

******Akdeniz Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Fakültesi, Antalya, Türkiye abdullahgngr@gmail.com*

Giriş: Günümüzde tırmanış sporu hem doğal kaya da hem de yapay tırmanma duvarlarında lider, kısa kaya (boulder), hız tırmanışı olarak gerçekleştirilmekte ve ülkemizde de popülaritesi ve katılımcı sayısı hızla artmaktadır

Amaç: Spor tırmanışı yapan bireylerde yapılan tırmanış türüne göre ayak ağrısı ve burkulma oranlarını incelemek amacıyla bu çalışma yapıldı.

Yöntem: Antalya'da yaşayan 2 yıldır tırmanış yapan 18 yaş üstü gönüllü 16 birey çalışmaya dahil edildi. Katılımcıların yaptıkları tırmanış türü, son 1 yılda ayak ağrısı ve burkulma hikayesi yüz yüze görüşme ile alındı. Statik ve dinamik ayak taban basınç değerleri pedobarografik cihaz ile ölçüldü. Veriler SPSS 25 versiyon kullanılarak analiz edildi. Analizde ise frekeans analizi kullanılarak yapıldı. Değişkenler yüzde ve oranlar şeklinde verilerek yorumlandı.

Bulgular: Çalışmamıza katılan tırmanışçıların yaş ortalaması 34,5 olarak hesaplandı. 6 kız 10 erkek tırmanışçının, tırmanış türleri arasında en çok boulder tırmanışı tercih ettiği ve ortalama haftada 2-4 gün tırmanış yapıldığı tespit edildi. Boulder tercih edenlerin tırmanışa bağlı olmaksızın son 1 yıl içinde % 31.3 oranında ayak bileği burkulması yaşadığı ve dominant taraf kabul edilen sağ tarafta en çok % 13.3 oranında da ayak ağrısı olduğu gözlendi.

Tartışma ve Sonuç: Branşa özgü 1-2 numara küçük ayakkabı kullanımın spor tırmanışta ayak ve ayak bileği sağlığı için risk oluşturabileceği düşünülebilir. Bu açıdan sporcuların koruyucu önlemler almasının da önemi bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler; Spor Tırmanış, Boulder, Ayak ağrısı, Burkulma

Sözel Bildiri

KEDİLERDE VİRAL ETKENLERE BAĞLI YAVRU KAYIPLARI

Özlem ÖNÜR*
**Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Veteriner Doğum ve Jinekoloji Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye, 2130306005@ogr.mehmetakif.edu.tr*

Özet: Kedilerde yavru kayıplarının en dikkat çekici nedeni viral hastalıklardır. Embriyonal-fetal ölümler, ölü doğumlar, abortlar ve neonatal ölümler ile sonuçlanabilirler. En sık rastlanan iki klasik viral enfeksiyon, panlökopeni ve feline viral rhinotracheitis (Feline herpesvirus-1), transplasental fetal viral enfeksiyonlara neden olur. Kedi lösemi virüsü ve kedi enfeksiyöz peritonit virüsü de gebelik kayıpları ile ilişkilendirilmiştir. Bu viral hastalıkların tümü kedilerde bağışıklık sisteminin baskılanmasına neden olduğundan direkt olmasa da dolaylı olarak yavru kayıplarına yol açmaktadır. FeHV-1, evcil kedilerde viral rinotracheitis olarak bilinen bir solunum hastalığından sorumludur. Gebe kedilerde üst solunum yolu enfeksiyonunun zayıflatıcı etkisinden dolayı abortlara neden olduğu ve neonatal dönemde yavru kedileri de enfekte ettiği görülmektedir. Feline lösemi virüsü, abort, infertilite ve fetal rezorpsiyona yol açabilir. Genel olarak, kediler aborttan önce asemptomatiktir. FeLV, gebe kedilerde (ELISA veya IFA pozitifse) gebelik kayıplarına neden olur. Bu gebelik kayıpları fetüsün doğrudan enfeksiyonu gibi görünse de FeLV'nin plasenta-endometriyal bütünlüğünü bozması sonucuda oluşabilmektedir. FIV, yavru kayıplarının başka bir nedenidir. FIV enfeksiyonu, anormal gebeliklere ve reprodüktif bozukluklara neden olur. Özellikle enfeksiyon gebeliğin erken dönemlerinde kazanılmışsa, yüksek oranda ölü doğum veya neonatal ölüm gözlemlenmiştir. Panlökopeni veya kedi gençlik hastalığı, etkeni parvovirüstür. Enfeksiyon neonatal ölümlere, embriyo rezorbsiyonlarına, abortlara, mumifiye fetus olgularına, zayıf yavruların doğumuna neden olabilir. Erken dönemde enfeksiyonlar genellikle infertilite fetal ölüm ve rezorpsiyonla sonuçlanırken, gebeliğin ortasında abortus ve mumufiye fetüs daha sık görülür. FCoV için yüksek titrelere sahip annelerin varolduğu barınaklarda infertilite, abortus ve ölü doğumların bildirilme olasılığı daha yüksektir. Gebe kediler genellikle asemptomatiktir ve farkedilmeyen embriyonik rezorbsiyonlar gelişebilir. Abortus, genellikle gebeliğin son 2 haftasında gerçekleşir ve sıklıkla uzamış kanama ile ilişkilidir.

Anahtar Kelimeler: Abort, Gebelik, Kedi, Viral Enfeksiyon.

Sözel Bildiri

EVALUATION OF CAREGIVER BURDEN, MUSCULOSKELETAL PROBLEMS, QUALITY OF LIFE AND ANXIETY IN CHILDREN WITH CEREBRAL PALSY

Ziynet OKUMUŞ YAVUZ 1*, Emel TAŞVURAN HORATA 2**
** Çay Özel Doruk Deneyim Special Education and Rehabilitation Center, Afyonkarahisar, Turkey, ziynetokumus046@gmail.com*

*** Sakarya University of Applied Sciences, Department of Physiotherapy and Rehabilitation, Sakarya, Turkey, ethorata@gmail.com*

Background: Assessment of care burden, musculoskeletal problems, quality of life, and anxiety levels of caregivers of children with cerebral palsy (CCP) is important in determining the need for physiotherapy and rehabilitation and in implementing preventive approaches. **Aim:** This study aimed to comprehensively examine the relationship between individual and clinical characteristics of CCP, family and caregivers' characteristics, and care burden, musculoskeletal problems, quality of life, and anxiety levels.. **Methods:** In the study, individual characteristics of the CCP were recorded as age, gender and body mass index (BMI). The affected area, gross motor function skills and level, fine motor skills, sleeping, pain, functional independence levels, communication skills and cognitive problems were evaluated as clinical characteristics of CCP. Family characteristics were recorded as number of siblings, income status and place of residence. For caregivers, care burden was measured with the Zarit Care Burden Scale (ZCBSS), musculoskeletal problems with the Örebro Musculoskeletal System Screening Questionnaire-12-TR (ÖKİSTA-12) and the Scandinavian Musculoskeletal Questionnaire (IKİSA), anxiety levels with the Beck Anxiety Inventory (BAI) and quality of life with the EuroQOL-EQ5D5L questionnaire. **Results:** There was a relationship between caregiver musculoskeletal problems and children's age and gender, family income status, number of affected areas, cognitive problems, gross motor skills, sleep disturbances, and children's level of functional independence ($p<0.05$). Caregivers' quality of life was associated with children's gender, children's cognitive problems, and caregivers' BMI ($p<0.05$). Caregivers' anxiety was associated with children's cognitive problems and pain severity ($p<0.05$). No relationship was found between caregiver burden and any variables ($p>0.05$). **Discussion and Conclusion:** The related factors should be focused on to improve the musculoskeletal problems of caregivers, to improve quality of life and to reduce anxiety levels.

Anahtar Kelimeler: Cerebral Palsy, Care Burden, Musculoskeletal Problems, Quality of Life, Anxiety

Sözel Bildiri

IMMUNOHISTOCHEMICAL LOCATION OF MYOSTATIN IN THE OVARIAN FOLLICLES OF HAIR GOAT

Ahmet GÖZER*, Gökhan UYANIK, Tuncer KUTLU*****

** Hatay Mustafa Kemal University, Faculty of Veterinary Medicine, Department of Obstetrics and Gynaecology, Hatay, Turkiye, ahmetgozer@mku.edu.tr*

*** Hatay Mustafa Kemal University, Faculty of Veterinary Medicine, Department of Internal Medicine, Hatay, Turkiye, gokhan.uyanik@mku.edu.tr*

****Hatay Mustafa Kemal University, Faculty of Veterinary Medicine, Department of Pathology, Hatay, Türkiye, tuncerkutlu83@gmail.com*

Background: Growth Differentiating Factor 8 (GDF8), a member of the TGF-β family, plays a crucial role in skeletal development and ovarian folliculogenesis. However, no studies have examined GDF8 in goat ovarian follicles. Aim: This study aimed to investigate the immunoreactive pattern of myostatin in the ovarian follicles of goat ovaries via immunohistochemical methods. Methods: The ovaries of Hair goat (n=10) were collected from local abattoirs in Sinop in Türkiye. The ovaries were stored in a 10% formaldehyde solution until histopathological and immunohistochemical analysis. After fixation, the tissues were dehydrated by immersion in 70, 80, 96, and 100% alcohol. Tissues were cleared with xylene before embedding in paraffin. Sections were cut at 4 µm, deparaffinised in xylol, and stained with hematoxylin and eosin after passage through 100, 96, 80, and 70% alcohol. The immunohistochemical procedure for detection of Anti-myostatin expression was performed by the Avidin-Biotin Peroxidase Complex (ABC) technique via the commercial kit (SensiTek HRP, ScyTek Laboratories, Logan, UT®). Anti-myostatin antibody (ab201954) was used as the primary antibody. 3% H2O2 and methanol were used to block endogenous peroxidase blocking. The heat was applied as antigen retrieval and phosphate-buffered saline was applied to the tissues as a negative control. 3,3′-diaminobenzidine tetrahydrochloride was used as chromogen. Harris hematoxylin was used for background staining. Follicles were classified as follows: primordial, primary, secondary and antral follicles. Immunohistochemical findings were scored as 0 (no reaction), + (mild), ++ (moderate), and +++ (severe). Results: Moderate myostatin immunoreaction was observed in primordial and primary follicles, while secondary follicles exhibited mild reactivity. In antral follicles, thecal cells showed a severe immunoreaction, whereas granulosa cells exhibited mild reactivity. Discussion and Conclusion: Myostatin was localized in all follicular stages of the goat ovary. Further studies are needed to clarify its role in steroidogenesis in granulosa and theca cells.

Anahtar Kelimeler: Goat, Myostatin, Ovary, Follicle

Sözel Bildiri

HASTANEDE ÇALIŞAN HEMŞIRELER İÇIN FARKINDALIK EĞITIMININ ETKISI SAĞLIK OKURYAZARLIĞI

Huri Yoğurtcu, MSN, RN, PhD, Dr.[1]* , Meryem Ozturk Haney, PhD, RN, Prof.Dr.[2]**

**İl Sağlık Müdürlüğü, Halk Sağlığı Başkanlığı Aile Hekimliği Birimi, İzmir, Türkiye , huri.yogurtcu@gmail.com, huri.yogurtcu@ogr.deu. edu.tr*

***Dokuz Eylül Üniversitesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Bölümü, Hemşirelik Fakültesi , İzmir, Türkiye , meryem.ozturk@deu.edu.tr*

Giriş: Bireylerin sağlık okuryazarlık düzeylerinin iyileştirilmesinde hemşirelere önemli roller düşmektedir. **Amaç:** Bu çalışmada, hastanede çalışan hemşirelerin sağlık okuryazarlığı ile ilgili farkındalık ve bilgisinin arttırılması ve iletişim becerilerin güçlendirilmesini kapsayan sağlık okuryazarlık eğitiminin etkinliğini incelemeyi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Tek gruplu ön test, son test yarı deneysel tipte bir çalışmadır. Çalışma hastanede çalışan 116 Türk hemşire ile yürütülmüştür. Hemşirelere tek oturumda yapılan interaktif bir sağlık okuryazarlığı farkındalık eğitimi yapılmıştır. Personal Information Form, Health Literacy Training Survey For Healthcare Providers (HLTSHP) ile veriler toplanmıştır. Hemşirelerin eğitim öncesi, sonrası ve izlem test HLTSHP puan değişimleri Friedman testi ile değerlendirilmiştir.
Bulgular: Hemşirelerin eğitim öncesi ve sonrası HLTSHP puan değişimleri istatistiksel olarak anlamlı idi. Hemşirelerin ön test HLTSHP puanlarının (68.38 ± 10.91) son test puanı (82.18 ± 11.86) ve izlem testi puanlarına (80.45 ± 12.05) göre daha düşük olduğu belirlenmiştir. **Tartışma ve sonuç:** Bulgular, eğitim programının hemşirelerin sağlık okuryazarlığı farkındalıklarını, bilgi düzeylerini ve yeteneklerini arttırmada, iletişim becerilerini güçlendirmede ve tutum geliştirmede etkili olduğunu göstermiştir. Sağlık çalışanlarının sağlık okuryazarlık bilgi ve becerilerinin geliştirilmesi için eğitim programlarının yaygınlaştırılması önerilmektedir.
Anahtar kelimeler: Sağlık okuryazarlığı, Hemşirelik, Hemşirelik Eğitimi, Sağlık bakım Profesyonelleri, Sağlık İletişimi

Sözel Bildiri

BIREYLERIN DIŞ HEKIMLIĞI HIZMETLERI IÇIN ÖDEME İSTEKLILIĞININ İNCELENMESI: SISTEMATIK DERLEME

Lütfiye TEKPINAR | Serife KOYUNCU
Necmettin Erbakan Üniversitesi, skoyuncu81@hotmail.com

Amaç: Diş hekimliği hizmetleri genellikle sınırlı olarak geri ödeme kapsamındadır. Hastalar diş hekimliği hizmetleri için yüksek ücretler ödemek zorunda kalmaktadır. Bu çalışmanın amacı literatürde bireylerin diş hekimliği hizmetleri için gerekli ücretleri ödeme istekliliği ve kabul etme istekliliği üzerine yapılan çalışmaların sistematik bir incelemesini yapmaktır.
Gereç ve Yöntem: Bu sistematik derleme, PubMed ve Web of Science veri tabanları kullanılarak 'dental care, dental health, dental economics, willingness to pay, WTP, willingness to accept, WTA, cost' anahtar kelimeleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. İncelemeye yalnızca 2019- 2024 yılları arasında İngilizce dilinde yayımlanan orijinal araştırmalar dahil edilmiştir. PRISMA akış diyagramı kullanılarak çalışmaların seçimi ve uygunluk değerlendirmesi yapılmıştır. Tespit edilen 3269 çalışma arasından belirlenen kriterlere uygun 10 çalışma analize dahil edilmiştir.
Bulgular: İncelenen 10 çalışmanın %40'ı Birleşik Krallık'ta, geri kalanı Almanya, Çin, Japonya, Kanada, Singapur ve Suudi Arabistan'da gerçekleştirilmiştir. Çalışmalar, diş restorasyonları, diş kontrolleri, acil diş hizmetleri ve önleyici diş bakımı gibi sağlık hizmetlerinde WTP'nin belirleyicilerini değerlendirmiştir. İncelenen çalışmalarda bireylerin en fazla ödemeye istekli oldukları tedavinin diş çekimi, en az ödemeye istekli oldukları tedavilerin ise koruyucu diş hekimliği hizmetleri olduğu saptanmıştır. WTP ve WTA arasındaki belirgin eşitsizlik, gelir seviyesi, sağlık sigortası durumu ve algılanan sağlık riski gibi faktörlerle ilişkilendirilmiştir. Çalışmalar ayrıca, sağlık hizmeti sunucularının, hasta tercihlerini dikkate alarak sağlık hizmetlerini yeniden tasarlamalarının önemini vurgulamaktadır.
Sonuç: Pek çok ülkede diş hekimliği hizmetlerinin geri ödeme kapsamı kısıtlı olmasına rağmen hastaların cepten ödeme yaparak tedavilerinin ücretini WTP ve WTA'yı ele alan çalışmalar belli ülkelerde yoğunlaşmıştır. Hastalar genellikle yüksek acı ve ağrı altında oldukları zaman daha fazla ödemek isteğindedir. Bu araştırma diş hekimliği hizmetlerinde WTP ve WTA arasındaki eşitsizliğin göz önünde bulundurulması gerektiğini göstermektedir. Sağlık politikalarının, ekonomik yükü hafifletmeye yönelik düzenlemeleri içermesi, hasta odaklı yaklaşımların benimsenmesi ve hizmet sunumlarının yeniden yapılandırılması gerekmektedir. Gelecekteki araştırmaların, hasta tercihlerine ve ödeme eğilimlerine yönelik daha ayrıntılı analizler sunarak, sağlık hizmetlerinin sürdürülebilirliği açısından politika önerileri geliştirmesi önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Diş sağlığı, Maliyet, Ödeme istekliliği, Diş sağlığı ekonomisi

Sözel Bildiri

YAPAY ZEKA VE HALK SAĞLIĞI

Nükhet BALLIEL | Büşranur ÇAYLI
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, cayli_fty48@icloud.com

Özet: Halk sağlığında büyük veri, nüfus bilgileri, sağlık kayıtları, anketler, hastalık çoğalma oranları, genetik veriler ve çevresel etkiler gibi birden fazla veri tabanından alınan bilgileri içermektedir. Bu verilerin analiz edilmesi, toplum sağlığıyla ilgili önemli bilgiler sunmaktadır. Yapay zekâ, bu verileri analiz ederek sağlık durumunu daha doğru anlamak ve hastalıklardaki çoğalmayı görebilmek için kullanılmaktadır. Epidemiyolojik modelleme, salgın hastalıkların yayılma etkilerini anlamak ve yorumlarda bulunmak için kullanılan yöntemdir. Yapay zekâ, bu modellemede önemli etkendir ve verilerin hızlı analizi ile karmaşık modelleme süreçlerini otomatikleştirmektedir. Yapay zekâ kaynaklı modeller, hastalıkların çoğalma oranını, coğrafi dağılımını ve etkilerini daha net bir şekilde tahmin edebilmektedir. Bulaşıcı hastalıkların erken teşhisi ve izlenmesi, halk sağlığını koruma stratejilerinin en kritik adımlarından biridir. Salgınlar, toplum sağlığını tehdit eden ciddi krizler yarattığı için, bu hastalıkların çoğalma oranı ve etkin şekilde izlemek, sağlık otoritelerinin zamanında müdahale edebilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Yapay zekâ ve veri analizleri, bulaşıcı hastalıkların erken teşhisi, izlenmesi ve yönetilmesi devrim niteliğinde katkılar sunmaktadır. Aşı formülünde yapay zekâ önemli bir rol oynamaktadır. Bilgisayar simülasyonları ve yapay sinir ağları, bir aşının bağışıklık sisteminde nasıl bir yanıt oluşturacağını tahmin etmektedir. Böylece, laboratuvar çalışmaları ve klinik denemeler daha kısa sürede tamamlanabilir. Ayrıca yapay zekâ, farklı yaş, cinsiyet ve genetik gruplardaki bireylerin bağışıklık sistemlerinin aşıya nasıl yanıt vereceğini öngörerek, kişiselleştirilmiş ve daha güvenli aşıların geliştirilmesine olanak tanımaktadır.

Yapay zekâ teknolojilerinin sağlık alanında kullanımı önemli faydalar sağlarken, özellikle halk sağlığı biliminde dikkat edilmesi gereken farklı riskleri de birlikte getirmektedir. Bu riskler, teknolojinin doğru uygulanmaması veya potansiyel zararların görmezden gelinmesi durumunda ciddi problemlere yol açabilmektedir. Yapay zekânın halk sağlığı uygulamalarında geniş çaplı veri kullanımı, veri gizliliği ve güvenliği sorunlarını ön plana çıkarmaktadır. Kişisel sağlık verilerinin korunması, hassas ve kritik bir meseledir. Yapay zekâ algoritmalarının büyük miktarda kişisel ve tıbbi veriyi analiz ettiği bu süreçte, bu verilerin kötü amaçlı kullanım veya sızma riskleri mevcuttur.

Anahtar Kelimeler :Yapay zeka, halk sağlığı, sağlık

Sözel Bildiri

TEKNOLOJİ VE DAVRANIŞSAL BAĞIMLILIK

Nükhet BALLIEL | Doğuhan AKSU | Filiz ADANA
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, doguhan4645@gmail.com

ÖZET:Geçmişte bağımlılık yalnızca psikoaktif maddelerle ilişkilendirilirken, günümüzde madde kullanımına dayanmayan ve "davranışsal bağımlılıklar" olarak adlandırılan yeni bir bağımlılık türü ortaya çıkmıştır . Günümüzde teknoloji çağında yaşamaktayız ve bilgisayar ile internet kullanımı, günlük hayatın ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Davranışsal bağımlılık, bireyin kendisine veya çevresine zarar verebilecek davranışları kontrol edememesi ve bu dürtülere karşı koyamaması durumudur . DSM-5'te ilk kez "Maddeyle İlişkili Olmayan Bozukluklar" adlı bir tanı grubu tanımlanmıştır. Şu an için bu grupta yalnızca kumar oynama bozukluğu yer alsa da, oyun bağımlılığı, egzersiz bağımlılığı, seks bağımlılığı ve alışveriş bağımlılığı gibi çeşitli davranışsal bağımlılık türlerinin var olduğu bilinmektedir. Davranışsal bağımlılıklar, hem haz verici bir yönü bulunması hem de günlük yaşamın bir parçası olması nedeniyle bazen bir sorun olarak algılanmayabilir. Bu bildiri, teknoloji bağımlılığı konusunda farkındalık yaratmayı amaçlamaktadır.

Teknoloji Bağımlılığı:Teknoloji bağımlılığı, bireyin dijital cihazları ve interneti aşırı kullanması, bu kullanımını kontrol etmekte zorlanması, sosyal ilişkilerinin olumsuz etkilenmesi ve günlük aktivitelerinin aksaması gibi durumlarla tanımlanabilir. Ayrıca, stres ve olumsuz duygularla başa çıkmak için teknolojiye yönelme, teknolojiden uzak kaldığında huzursuzluk hissetme, kullanım süresiyle ilgili gerçeği yansıtmayan beyanlarda bulunma ve kullanım alışkanlıklarını sınırlamakta güçlük çekme gibi belirtiler de görülebilir. İnternet bağımlılığı; sosyal medya, oyun ve akıllı telefon bağımlılığı gibi farklı biçimlerde ortaya çıkabilmektedir. DEHB, depresyon, OKB, sosyal fobi ve otizm spektrum bozukluğu gibi psikiyatrik rahatsızlıklar, problemli internet kullanımı ve oyun bağımlılığı açısından risk faktörleri arasında yer almaktadır (1,3). Balıkesir Üniversitesinde gerçekleştirilen bir araştırmada, öğrencilerin günlük telefon kullanım süreleri incelenmiş ve katılımcıların %62,5'inin günde 3-5 saat, %27,5'inin 6 saat ve üzerinde,%10'unun ise 1-2 saat telefon kullandığı tespit edilmiştir. Ayrıca, öğrencilerin %45'inin yanında şarj cihazı taşıdığı, %86,5'inin uyanır uyanmaz telefonunu kontrol ettiği ve %94'ünün uyumadan önce yatakta telefonla zaman geçirdiği belirlenmiştir .

Sözel Bildiri

EFFECT OF MOMORDICA CHARANTIA AND HONEY ON PROBIOTIC YOGHURT PRODUCTION

Duygu Kaya[1], Erhan KEYVAN[1*]

[1] Department of Food Hygiene and Technology, Faculty of Veterinary Medicine, Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Burdur, 15030, Turkiye.erhankeyvan@mehmetakif.edu.tr

Background: Bitter melon is recognized for its bioactive compounds, including antioxidants and prebiotic components, while honey is valued for its antimicrobial and nutritional benefits. **Aim:** This study investigates the impact of incorporating *Momordica charantia* (bitter melon) and honey into probiotic yogurt production, focusing on microbiological, physicochemical, and sensory properties. **Methods:** Probiotic yoghurts were prepared with varying concentrations (1.5%, 3%, and 4.5%) of a honey-bitter melon mixture, and their properties were analyzed over 28 days of storage. **Results:** Microbiological assessments revealed that the combination did not significantly affect the viability of *Streptococcus thermophilus* and *Lactobacillus bulgaricus*, while *Lactobacillus acidophilus* exhibited higher initial proliferation but showed no significant differences over time. Physicochemical analysis indicated that the honey-bitter melon mixture had minimal impact on pH and acidity levels. Water-holding capacity and syneresis varied among groups, with the gel structure of bitter melon contributing to reduced whey separation. Color measurements showed slight variations, suggesting the influence of bitter melon on yogurt brightness and hue. Sensory evaluation demonstrated that honey-bitter melon mixture enhanced the overall acceptability of probiotic yogurt, though no significant differences were observed between test groups and controls during storage. **Discussion and Conclusion:** These findings suggest that incorporating bitter melon and honey into probiotic yogurt does not compromise microbial viability, maintains desirable physicochemical properties, and improves sensory acceptance. This study highlights the potential of bitter melon and honey as functional ingredients in probiotic yogurt, offering health benefits while preserving product quality.

Anahtar Kelimeler: Honey, Bitter Melon, probiotic yoghurt, sensory properties

Sözel Bildiri

LİSE ÖĞRENCİLERİNDE DİJİTAL OYUN BAĞIMLILIĞI İLE YEME FARKINDALIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Esma Akgül[1], Aslıhan Turan[2], Nazlı Atalay[3]

1Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Sakarya, Türkiye, esmaakgul@subu.edu.tr

2Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Sakarya, Türkiye, b200603042@subu.edu.tr

3Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Sakarya, Türkiye, b200603053@subu.edu.tr

Giriş: Ergenlik dönemi, toplum sağlığı açısından büyük önem taşımakta olup, bu dönemde edinilen doğru alışkanlıklar yetişkinlikte sağlıklı bir yaşam sürdürmeye katkı sağlar. Bu süreçte bireyler, fiziksel ve duygusal değişimlere uyum sağlamaya çalışırken stresle baş etme yolları da geliştirmektedir. Ancak bazı ergenler, stresle başa çıkmak için dijital oyunlara yönelmekte ve bu durum oyun oynarken kontrolsüz bir şekilde gıdaların aşırı tüketimine neden olabilmektedir. Bu tür beslenme davranışları ise önemli bir halk sağlığı sorunu olan obezitenin artmasına neden olmaktadır. **Amaç:** Bu çalışmanın amacı, lise öğrencilerinde dijital oyun bağımlılığı ile yeme farkındalığı arasındaki ilişkiyi incelemektir. **Yöntem:** Bu tanımlayıcı-ilişkisel çalışma, Nisan 2024 ile Haziran 2024 tarihleri arasında Türkiye'nin Sakarya ilindeki bir lisede gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya, kura yöntemiyle belirlenen sınıflarda öğrenim gören ve ebeveynlerinden onay alınan 198 öğrenci katılmıştır. Veriler, "Kişisel Bilgi Formu", "Dijital Oyun Bağımlılığı Ölçeği" ve "Yeme Farkındalığı Ölçeği" kullanılarak toplanmıştır. Verilerin analizinde, tanımlayıcı istatistikler ve Pearson korelasyon testi uygulanmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p<0.05$ olarak kabul edilmiştir. **Bulgular:** Katılımcıların yaş ortalaması 16.04±0.97 yıl olup, %53'ü kız, %37.9'u ise 11. sınıf öğrencisidir. Öğrencilerin %95.5'inin evinde internet erişimi bulunmaktadır ve %43.9'u günde 1–3 saat dijital oyun oynadığını bildirmiştir. Öğrencilerin %71.7'si öğün atladığını belirtmiş, %36.4'ü kahvaltıyı atladığını ifade etmiştir. Yüzde 36.9'u günlük 3–5 bardak su tüketmektedir. Bulgular, öğrencilerde orta düzeyde dijital oyun bağımlılığı ve yüksek düzeyde yeme farkındalığı olduğunu, bu iki değişken arasında orta düzeyde negatif bir korelasyon bulunduğunu göstermiştir ($r=-0.411$; $p<0.001$). **Tartışma ve Sonuç:** Bu bulgular, dijital oyun bağımlılığının etkileri konusunda farkındalığın artırılmasının ve ergenlerin genel iyi oluşlarını desteklemek amacıyla sağlıklı beslenme alışkanlıklarının teşvik edilmesinin önemini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Adölesan, Dijital Oyun Bağımlılığı, Okul Sağlığı, Yeme Farkındalığı.

Sözel Bildiri

AFET RİSKİ YÜKSEK BÖLGEDEKİ BİR HASTANEDE ÇALIŞAN HEMŞİRELERİN AFETE MÜDAHALE ÖZ-YETERLİLİK DÜZEYLERİ

Buket Ürkmez[1], Mehmet İpek[2], Roşin Bilgeç[3], Nisa Cihan[4], Esma Akgül[5]

[1]*Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Sakarya, Türkiye, buketurkmez9898@gmail.com*

[2]*Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Sakarya, Türkiye, ipekmehmet769@gmail.com*

[3]*Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Sakarya, Türkiye, rosinbilgec31@gmail.com*

[4]*Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Sakarya, Türkiye, nisaa.cihann@gmail.com*

[5]*Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Sakarya, Türkiye, esmaakgul@subu.edu.tr*

Giriş: Türkiye, jeolojik yapısı ve coğrafi konumu nedeniyle bir afet ülkesidir. Özellikle depremler, can ve mal kaybı nedeniyle yıkıcı afetler arasında yer almaktadır. 6 Şubat 2023'te Kahramanmaraş'ta yaşanan depremler, bu gerçeği bir kez daha gözler önüne sermiştir. Ülkemizde birçok il, deprem açısından yüksek riskli olarak kabul edilmektedir. Sakarya, Marmara Bölgesi'nde yer alması ve iklimsel özellikleri nedeniyle hem deprem hem de heyelan ve sel gibi farklı afetler açısından yüksek risklidir. Yaşanılan afetlerde en çok ihtiyaç duyulan ve aktif hizmet verilmesi beklenen sektör sağlık hizmetleridir. Hemşireler, afetin her aşamasında önemli rol oynar. Afet hemşireliği, klinik yeterlilik, özel bilgi ve beceri gerektiren bir uzmanlık alanıdır. Birçok ülkede afet hemşireliği, özel bir dal olarak tanınırken, ülkemizde böyle bir uzmanlık alanı bulunmamaktadır. Bu nedenle, tüm hemşirelerden afet yönetiminde aktif görev almaları beklenmektedir. **Amaç:** Bu çalışmanın amacı, afet riski yüksek bölgedeki bir hastanede çalışan hemşirelerin, afete müdahale öz-yeterlilik düzeylerini belirlemektir. **Yöntem:** Tanımlayıcı türdeki bu çalışma, Sakarya'daki bir devlet hastanesinde görevli 81 hemşireyle gerçekleştirilmiştir. Veriler, Mart-Aralık 2024 tarihleri arasında, hemşirelerin çalıştıkları kliniklerde, yüz yüze ve öz bildirime dayalı olarak toplanmıştır. Verilerin toplanmasında Bilgi Formu ve Afete Müdahale Öz-Yeterlilik Ölçeği kullanılmıştır. Normal dağılım özelliği gösteren verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, bağımsız gruplarda t testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p<0.05$ olarak kabul edilmiştir. Çalışma, TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri kapsamında desteklenmiştir. **Bulgular:** Hemşirelerin %75.3'ü kadın, %95.1'i üniversite mezunu ve %38.3'ü acil servis hemşiresidir. Yaş ortalamaları 32.99±8.05, ortalama hemşirelik deneyimleri 10.18±8.48 yıldır. Hemşireler, Afete Müdahale Öz-Yeterlilik Ölçeğinden ortalama 69.70±13.40 puan almıştır. Hemşirelik eğitimi sırasında ve hastanede çalışırken afet eğitimi alan ile afete müdahale konusunda kendini yeterli gören hemşirelerin ölçek puan ortalamaları daha yüksektir ($p<0.05$). **Tartışma ve Sonuç:** Hemşirelerin afete müdahale öz-yeterlilik düzeyleri orta seviyededir. Hemşirelik eğitiminde ve mesleki yaşamlarında afete müdahale konusunda verilecek eğitimlerle, hemşirelerin yeterlilik düzeylerinin artırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Afet, Afet Hemşireliği, Müdahale, Öz-Yeterlilik, Risk.

*Bu çalışma, 1919B012327581 numarasıyla TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı 2023 Yılı 2. Dönemi kapsamında desteklenmiştir.

Sözel Bildiri

YOĞUN BAKIM ÇALIŞANLARININ KİMYASAL BİYOLOJİK RADYOLOJİK NÜKLEER (KBRN) TEHLİKELERE İLİŞKİN FARKINDALIKLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Seda ULUSOY*, Vahide BAYRAKAL, A. Hüseyin BASKIN*****

**Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi-1, Antalya Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Antalya, Türkiye*

seda.ulusoy@mezun.deu.edu.tr

***Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sağlıkta Kalite Geliştirme ve Akreditasyon Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye*

Dokuz Eylül Üniversitesi Hastanesi, Adli Mikrobiyoloji ve Biyolojik Savunma AR-GE ve Hizmet Laboratuvarı, İzmir, Türkiye, vahide.bayrakal@deu.edu.tr

**** Dokuz Eylül Üniversitesi, Tıp Fakültesi Temel Tıp Bilimleri Bölümü Tıbbi Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye*

Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sağlıkta Kalite Geliştirme ve Akreditasyon Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye

Dokuz Eylül Üniversitesi Hastanesi, Adli Mikrobiyoloji ve Biyolojik Savunma AR-GE ve Hizmet Laboratuvarı, İzmir, Türkiye, huseyin.baskin@deu.edu.tr

Giriş: Kimyasal Biyolojik Radyolojik Nükleer (KBRN) olayları, hastanelerin güvenlik ve çalışma koşullarını etkileyerek zamanında, etkin ve etkili müdahaleyi gerektirir. Yoğun bakım çalışanlarının afet ve acil durumlara karşı hazırlıklı olmalıdır. **Amaç:** Araştırmada, yoğun bakım çalışanlarının KBRN tehlikelerine karşı fakındalıklarının değerlendirmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** DEÜ Girişimsel Olmayan Etik Kurulu'ndan etik kurul izni, Antalya Eğitim ve Araştırma Hastanesi Başhekimliği' nden uygulama izni alınmıştır. Araştırmamızda hekim, asistan hekim, hemşire, ebe, tıbbi sekreter, temizlik personeli, klinik destek elemanından oluşan toplam 88 yoğun bakım çalışanına, geliştirdiğimiz 5 alt ölçek ve toplam 65 sorudan oluşan "Ulusoy-KBRN Tehlikelerinin Yönetimi Ölçeği" Eylül 2023-Ocak 2024 tarihleri arasında Antalya Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nin yenidoğan, çocuk ve erişkin yoğun bakım ünitelerinde uygulanmıştır. Veriler "Student t-test" ve "One-Way ANOVA" istatiksel yöntemleri ile analiz edilmiştir. **Bulgular:** Katılımcıların %14,8'i daha önce KBRN müdahalesinde görev aldıkları, %26,2'si kurumlarında KBRN müdahale ekibinde görev almak istediklerini belirtti. Nükleer tehditler konusunda en fazla bilgiye hekim ve asistan hekimler sahipti ($p=0.04$). Biyolojik risklerle karşılaşma olasılıklarının sorgulandığı soruda, klinik destek elemanlar kararsızdı ($p=0.01$). Biyolojik ajanlara müdahalede kullanılacak Kişisel Koruyucu Donanım (KKD) bilgisi hekimlerde yüksekti ($p=0.04$). **Tartışma ve Sonuç:** Araştırmamızda, pandemide yüksek risk grubunda olan yoğun bakım çalışanlarının biyolojik risklere yönelik farkındalıklarının düşük olduğu görülmüştür. KBRN müdahale ekibinde görev almak isteyenlerin oranı düşük bulunmuştur. Bu düşük oranın nedeninin; müdahalelerin karmaşıklığı, çalışma alanındaki olası sağlık riskleri ve kişisel mesleki korunumdaki olası bilgi eksikliği ile ilişkili olabileceğini düşündürmüştür. Sonuç olarak, KBRN Tehlikeleri konusunda tüm meslek gruplarını kapsayacak şekilde eğitim programlarının genişletilmesi gereklidir, hekimlerin bilgi düzeyinin daha yüksek olması sağlıklı çalışma ortamı için yeterli değildir. Sağlık Kalite Standartları-Hastane (SKS) V6.1' de yer alan KBRN Tehlikelerinin Yönetimi

bölümünde “ KBRN tehlikelerinin yönetimine yönelik süreçler ve süreçlere ilişkin sorumlular tanımlanmalıdır” der. Bu nedenle yoğun bakım çalışanlarının KBRN farkındalıklarını artırmak ve sorumluları tanımlamak; çalışan, hasta-hasta yakını, ve tesis güvenliği açısından önemlidir.

Anahtar Sözcükler: KBRN, Afet Yönetimi, Hastaneler, Yoğun Bakım Ünitesi

Sözel Bildiri

SAĞLIK YÖNETİMİ HİZMETLERİNİN OPTİSYENLİK MESLEĞİNE ENTEGRASYONU

Aybike OLGUN*

** Bağımsız Araştırmacı, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü (Optisyenlik), Kocaeli, Türkiye, aybike_olgun@hotmail.com*

Giriş: Optisyenlik mesleği, bireylerin görme sağlığını koruma ve geliştirme sürecinde önemli bir rol oynamaktadır. Göz sağlığının korunması ve görme bozukluklarının giderilmesi açısından kritik bir noktada bulunan optisyenler, gelişen teknoloji ve sağlık hizmetlerindeki yeniliklerle birlikte daha etkili ve verimli hizmet sunma potansiyeline sahiptir. Optisyenlik mesleğinin sağlık yönetimi hizmetleri ile entegrasyonu, hasta memnuniyetini artırmanın yanı sıra mesleğin daha etkin hale gelmesini sağlayacaktır. **Amaç:** Bu çalışmanın amacı, sağlık yönetimi hizmetlerinin optisyenlik mesleğine entegrasyonunun önemini vurgulamak ve entegrasyon sürecinin nasıl gerçekleştirilebileceğine dair çözüm önerileri sunmaktır. Optisyenlik mesleğinin sağlık yönetimi uygulamalarıyla desteklenmesi, daha verimli hizmet sunumu sağlarken, hasta bakım süreçlerini iyileştirecek ve sağlık sistemine entegrasyonu güçlendirecektir. **Yöntem:** Bu çalışma, sağlık yönetimi ve optisyenlik alanlarına yönelik literatür taraması, mevcut uygulamaların incelenmesi ve bu iki alanın entegrasyonu üzerine yapılan analizlere dayanmaktadır. Ayrıca, optisyenlik hizmetlerinin sağlık yönetimi süreçleriyle nasıl daha etkin hale getirilebileceği üzerine mevcut sistemler ve başarılı uygulamalar incelenerek çıkarımlar yapılmıştır. **Bulgular:** Sağlık yönetimi hizmetlerinin optisyenlik mesleğine entegrasyonu, hasta memnuniyetini artırarak hizmet süreçlerini düzenleyecektir. Optisyenlerin hasta bilgilerini dijital ortamda saklaması ve yönetmesi, sağlık hizmetlerinin daha hızlı ve güvenilir bir şekilde sunulmasına katkı sağlayacaktır. Randevu yönetimi, reçete takibi ve gözlük temini süreçlerinin dijital sistemlerle entegrasyonu, hata oranlarını azaltarak hasta deneyimini iyileştirecektir. Ayrıca, optisyenlerin sağlık yönetimi konusunda eğitilmesi, mesleki yetkinliklerini artıracak ve göz sağlığı hizmetlerinde daha bilinçli kararlar almalarına yardımcı olacaktır. **Tartışma ve Sonuç:** Dijital hasta yönetimi sistemlerinin kullanımı, kalite standartlarının uygulanması ve optisyenlerin sağlık hizmetleriyle daha güçlü bir koordinasyon içinde çalışması, mesleğin sağlık sistemine daha iyi adapte olmasını sağlayacaktır. Ayrıca, optisyenlerin sağlık yöneticileri, göz hastalıkları uzmanları ve diğer sağlık profesyonelleri ile iş birliği içinde olması, hastaların daha kapsamlı bir sağlık hizmeti almasını mümkün kılacaktır. Sonuç olarak, optisyenlik mesleğinin sağlık yönetimi hizmetleriyle bütünleşmesi, hem bireysel hem de toplumsal sağlık açısından önemli kazanımlar sağlayacaktır. Bu süreçte tüm paydaşların ortak hareket etmesi, sağlıklı bir entegrasyonun sağlanması açısından kritik önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sağlık Yönetimi, Optisyenlik, Multidisipliner Entegrasyon, Sağlık Hizmetleri, Teknoloji ve Dijital Sistem

Sözel Bildiri

PARAMEDİKLERDE ELEŞTİREL DÜŞÜNME BECERİSİNİN POTANSİYEL FAYDALARI

Sevda Aydın*
** Öğr. Gör., Gelişim Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, İlk ve Acil Yardım Bölümü, İstanbul, Türkiye sevdaydin@gelisim.edu.tr*

Özet: Eleştirel düşünme becerisi, derinlemesine düşünebilme becerisi olarak tanımlanabilmektedir. Paramedikler, hastane öncesi sağlık hizmetlerinin kritik bir bileşeni olarak, olay yeri yönetimi ve hasta/yaralıların ilk müdahalelerinde önemli oynamaktadırlar. Zorlu şartlar altında yapılan bu olay yeri yönetimi ve müdahale (ler)de, paramedikler karmaşık ve çok boyutlu sorunlarla karşılaşabilmektedirler. Söz konusu karmaşık ve çok boyutlu sorunları çözme, hızlı, doğru ve etkin kararlar verebilme noktasında ise eleştirel düşünme becerisi önem taşımaktadır. Bu doğrultuda, paramediklerin eleştirel düşünme becerisinin potansiyel fayda (lar)ı üzerine bir inceleme yapılması gerektiği düşünülmektedir. Bu noktada bu çalışmanın amacı, paramediklerde eleştirel düşünme becerinin potansiyel fayda (lar)ını incelemek ve bu konuda farkındalık oluşturmak olmuştur. Bu amacı gerçekleştirmek için çalışmada alanyazın incelemesi yapılmıştır. Yapılan alanyazın incelemesi sonucunda, eleştirel düşünme becerisinin faydalarını paramedik çalışanları özelinde konu alan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bununla birlikte, eleştirel düşünme becerisinin paramediklere pek çok açıdan potansiyel faydaları olduğu anlaşılmıştır. Eleştirel düşünme becerisinin kapsamlı düşünmeyi sağlayarak olayları tek boyutlu değil, çok boyutlu (multi-dimensional) düşünmeye olanak sağlaması, empati yeteneğini geliştirmesi, yaratıcı ve inovasyonu teşvik etmesi, özgüveni arttırarak özellikle kritik durumlarda bağımsız düşünme ve karar verebilme yeteneğine katkıda bulunması söz konusu faydaların başında gelmektedir. Bunların yanı sıra, eleştirel düşünme becerisi kazanmış paramediklerin daha etkin bir sağlık hizmeti sunabileceği ve bu durumunda sağlık hizmetlerinin kalitesinde artışa katkı sağlayabileceği de öngörülmektedir. Çalışmanın son kısmında ise, birtakım önerilerde bulunulmuştur. İlk ve acil yardım programlarında eğitim alan paramedik adaylarına eleştirel düşünme becerisinin kazandırılmaya çalışmasına yönelik eğitimler verilmesi ve paramedik adaylarının da eleştirel düşünceyi günlük ve iş yaşamlarına entegre etmeleri için teşvik edilmesi bu önerilerden birkaçını oluşturmuştur.

Anahtar Kelimeler: Eleştirel Düşünme, Paramedik, Sağlık Hizmetleri, Karar Verme

Sözel Bildiri

İNEGÖL DEVLET HASTANESI TIBBI BIYOKIMYA LABORATUVARINDA TEST SONUÇ VERME SÜRELERININ DEĞERLENDIRILMESI

Sönmez Şevik*

**İnegöl Devlet Hastanesi, Tıbbi Biyokimya Laboratuvarı, İnegöl, Bursa, Türkiye,drsonmezsevik@gmail.com*

Giriş: Laboratuvar testlerinde sonuç verme süresi (turn around time), numunenin laboratuvara ulaşması ve kabul edilmesinden söz konusu test sonucunun raporlanmasına kadar geçen süre olarak tanımlanır. Sonuç verme süresi, klinik laboratuvarların performans ve kalite gösterge parametrelerinden biridir.

Amaç: Hastanemize başvuran hastaların anamnezinin alınması ve fizik muayenesinin yapılmasının ardından gerekli tanısal tetkiklerin hızlı ve doğru bir şekilde yapılması çok önemlidir. Çalışmamızda laboratuvara gelen numunelerin hem acil hem rutin laboratuvar için sonuç verme sürelerinin hesaplanması ve test rehberimizde belirlenen sürelere uygunluğu değerlendirilerek laboratuvar ve hastane kalitemizi arttırmak amaçlandı.

Yöntem: Çalışmamızda İnegöl Devlet Hastanesi tıbbi biyokimya laboratuvarında 01.01.2025-28.02.2025 tarihleri arasında çalışılan biyokimya, tam kan sayımı, kan gazı, idrar tahlili ve kardiyak biyobelirteçlerin sonuçları retrospektif olarak incelendi. Sağlık Bakanlığı Hastane Hizmet Kalite Standartları gereğince biyokimya laboratuvarı test sonuç verme sürelerinin hastane koşulları, ihtiyaçları ve bilimsel gereklilikler gözetilerek acil ve diğer testler için farklı şekilde belirlenmesi gerektiği belirtilmektedir. Bu süreler; rutin laboratuvara gelen idrar tahlili için 3 saat, biyokimya ve tam kan sayımı numuneleri için 4 saat, acil laboratuvara gelen biyokimya numuneleri için 1 saat, tam kan sayımı, idrar tahlili ve kardiyak biyobelirteçler için 45 dakika, kan gazı için 20 dakika olarak laboratuvarımız tarafından belirlenmiştir.

Bulgular: Ortalama sonuç verme süresi rutin laboratuvarda tam kan sayımı için 30 dakika, idrar tahlili için 47 dakika, biyokimya testleri için 73,5 dakika; acil laboratuvarda ise biyokimya parametreleri için 41 dakika, tam kan sayımı için 12,5 dakika, idrar tahlili için 17 dakika, kan gazı için 11 dakika, troponin I ve kütle CK-MB için 40 dakika olarak bulunmuştur.

Tartışma ve Sonuç: Klinik laboratuvar sonuçları; hastalara tanı konulması, hastaların tedavilerinin düzenlenmesi ve taburcu edilmesi ile ilgili kritik kararların %70'ini etkilemektedir. Rutin ve acil laboratuvar için değerlendirdiğimiz test gruplarının sonuç verme süreleri belirlenen süre sınırlarını aşmıyordu. Ancak bu sürelerin daha da kısaltılması hastaların gerekli olan tanı ve tedavileri daha erken almalarına önemli katkı sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Sonuç Verme Süresi, Biyokimya, Kalite, Acil Servis, Klinik Laboratuvar

Sözel Bildiri

YETİŞKİN BİREYLERDE TİP 2 DİYABET RİSKİ, GECE YEME SENDROMU VE SAĞLIKLI YEME İNDEKSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Zehra Margot ÇELİK*, Elif AKBAŞ*
** Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, İstanbul, Türkiye, zcelik@marmara.edu.tr; elif.akbas@marmara.edu.tr*

Giriş: Gece yeme sendromu (GYS), obez bireylerin klinik gözlemlerine dayanılarak, sabah anoreksisi, akşam hiperfajisi ve uykusuzluk ile karakterize bir hastalık olarak tanımlanmıştır. GYS, diyabetli bireylerde zayıf glisemik kontrol, uyku kalitesizliği, depresif semptomlar ve vücut ağırlığı yönetimi zorluklarıyla ilişkilendirilmektedir. **Amaç:** Bu araştırmanın amacı, yetişkin bireylerde Tip 2 diyabet riski, GYS ve Sağlıklı Yeme İndeksi (SYİ-2015) arasındaki ilişkiyi değerlendirmektir. **Yöntem:** Tanımlayıcı nitelikte olan bu çalışmada, katılımcılara demografik bilgiler, Gece Yeme Anketi ve 24 saatlik geriye dönük besin tüketim kaydının sorgulandığı çevrimiçi anket uygulanmıştır. Beyana dayalı bel çevresi ölçümleri ve 24 saatlik geriye dönük besin tüketim kaydı kullanılarak katılımcıların Fin Diyabet Risk Anketi (FINDRISK) ve SYİ-2015 skorları hesaplanmıştır. Veriler, SPSS 28 programında analiz edilmiş ve $p<0,05$ anlamlılık düzeyi kabul edilmiştir. **Bulgular:** Çalışmaya 198 kadın ve 57 erkek olmak üzere toplam 255 yetişkin katılım sağlamıştır. Katılımcıların %4,71'inde (n=12) gece yeme alışkanlığı gözlenmiştir. Gece yeme alışkanlığı erkeklerde kadınlara kıyasla daha yaygın olup, bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p=0,029$). Gece yeme alışkanlığı ile FINDRISK skorları arasındaki fark da istatistiksel olarak anlamlıdır ($p=0,03$). Katılımcıların FINDRISK sınıflandırmaları ile egzersiz yapma durumu arasında anlamlı ilişki saptanmıştır ($p=0,001$). Öğün atlama sayısı ile FINDRISK skoru arasında negatif yönde bir ilişki belirlenmiştir ($p<0,05$, $r=-0,125$). Kahvaltı öğününü atlama sıklığı ile FINDRISK skoru arasında anlamlı, pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($p<0,05$, $r=0,471$). Beden kütle indeksi (BKİ) ile FINDRISK skoru arasında anlamlı, pozitif yönde bir ilişki tespit edilmiştir ($p<0,05$, $r=0,485$). Ancak BKİ kategorileri ile diyet kalitesi arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0,05$). SYİ puanı ile FINDRISK değeri arasında anlamlı, negatif yönde bir ilişki saptanmıştır ($p<0,05$, $r=-0,174$). **Tartışma ve Sonuç:** Gece yeme sendromunun erkeklerde daha yaygın olduğu ve Tip 2 diyabet riskini artırdığı belirlenmiştir. Kahvaltı öğününü atlama sıklığı, yüksek FINDRISK skorları ve düşük SYİ-2015 puanları ile pozitif yönde ilişkili bulunmuştur. Diyabet riskini azaltmak adına sağlıklı beslenme alışkanlıklarının teşviki ve düzenli kahvaltı tüketiminin önemi vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gece yeme sendromu, FINDRISK, diyet kalitesi

Sözel Bildiri

INVESTIGATION OF THE INHIBITION EFFECTS OF ELEAGNUS ANGUSTIFOLIA FRUIT EXTRACTS ON HUMAN CARBONIC ANHYDRASES

Mustafa TAKMAZ*, Ekrem TUNCA*
**Kütahya Dumlupınar University, Faculty of Arts Sciences, Department of Biochemistry, Kütahya, Turkey, mustafa.takmaz@ogr.dpu.edu.tr, ekrem.tunca@dpu.edu.tr*

Background: Carbonic anhydrases (CA, EC 4.2.1.1) catalyze the reversible hydration of carbon dioxide to bicarbonate and proton. Human CAs (hCAs) play a role in carbon dioxide and bicarbonate transport between tissues and lungs, electrolyte secretion, biosynthesis reactions, bone resorption, and tumorigenicity. These isoenzymes are associated with retinal and cerebral edema, glaucoma, epilepsy, oxidative stress, obesity, and cancer. To date, some hCA inhibitors have been used to treat these disorders. However, since these molecules are not selective among hCA isoforms, side effects occur during treatment. Therefore, new isoform-selective inhibitors are needed. Many pharmacological activities of the oleaster (*Eleagnus angustifolia*) plant have been reported, including antimicrobial, antioxidant, wound healing, hypolipidemic, anti-inflammatory, antitumor, and gastroprotective activities. **Aim:** This study aimed to investigate *in vitro* the inhibitory effects of extracts prepared using oleaster fruit and solvents of different polarity on hCA I and hCA II isoenzymes associated with glaucoma, epilepsy, retinal, and cerebral edema. **Methods:** Oleaster fruits were ground, and the extracts were prepared using water, methanol, ethanol, ethyl acetate, and *n*-hexane solvents. Inhibitor stock solutions of the extracts, whose solvent was removed, were prepared in DMSO at a concentration of 0.1% (w/V). Esterase activity was determined by spectrophotometrically measuring the amount of *p*-nitrophenol compound released due to hCA-catalyzed hydrolysis of *p*-nitrophenyl acetate substrate. IC_{50} values were calculated for the extracts. **Results:** All extracts inhibited only the hCA I isoenzyme and did not affect the hCA II isoenzyme. Ethyl acetate extract has the most potential inhibitory effect on hCA I (IC_{50} = 11.75±0.24 µg.mL^{-1}). It was followed by ethanol, *n*-hexane, methanol, and water extracts. **Discussion and Conclusion:** The fact that the extracts are selective only for the hCA I isoenzyme is an important initial step towards developing agents with fewer side effects for treating disorders such as retinal and cerebral edema.

Keywords: Carbonic anhydrase, Eleagnus angustifolia, Esterase activity, Extraction, Inhibition

Sözel Bildiri

TERMİNAL İLEUM LEZYONLARINDA NADİR İKİ DURUM: TÜBERKÜLOZ VE SİTOMEGALOVİRUS ENFEKSİYÖZ ÜLSERİ

Ali Çağrı Oral*
**Fırat Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi, Gastroenteroloji Kliniği, Elazığ, Türkiye,alioral.88@gmail.com*

Giriş: Tüberküloz (TBC) gastrointestinal sistemde en sık ileum ve ileoçekal valvi tutmaktadır. Bu bölgenin tutulum oranı %25 ile %90 arasında değişmektedir. Komplikasyon olarak bağırsak da stenoz ve fistüle neden olabilir. Sitomegalovirus enfeksiyonuna (CMV) bağlı kolit ise genellikle immünsüpresif hastalarda görülse de, kronik hastalığı olmayan yaşlılarda da görülebilmektedir. CMV gastrointestinal sistemde en sık kolon ve ileum tutulumu ile karşımıza çıkmaktadır. Crohn hastalığında izole distal ileum tutulumu %30 ile %40 arasında değişmektedir. İleumda endoskopik incelemede normal mukoza alanların olduğu, bitişik fokal ülserler ve kaldırım taşı benzeri nodüler mukoza görünümü eşlik etmektedir. Klinik olarak TBC ve CMV enfeksiyonun gastrointestinal tutulumunda ve Crohn hastalığında benzer semptomlar olan karın ağrısı (özellikle sağ alt kadranda daha fazla) ve ishal sık görülmektedir, anemi ve gaitada gizli kan pozitifliği dikkat edilmesi gereken bulgulardır. Benzer klinik bulgularla başvuran hastaların tedavi şekillerinde farklılık olduğundan ayırıcı tanının doğru bir şekilde yapılması gerekmektedir.

Amaç: Bu çalışmadaki amacımız karın ağrısı, anemi ve gaitada gizli kan pozitifliği ile gelen, üst gastrointestinal sistem endoskopisinde herhangi bir bulgu saptanmayan, kolonoskopik incelemesinde ileumda ülseri olan hastalarda inflamatuar bağırsak hastalığı dışında daha az sıklıkla görülen enfeksiyöz ajanlara dikkat etmek ve bu verileri literatür ile paylaşmaktır.

Yöntem: Bu çalışmaya Ocak 2022 ile Aralık 2024 tarihleri arasında karın ağrısı şikayeti ile gelen, demir eksikliği anemisi olan ve gaitada gizli kan pozitifliği saptanan, endoskopi de herhangi bir bulgu saptanmayan hastaların kolonoskopik incelemesinde ileumda inflamatuar bağırsak hastalığı ile uyumlu olmayan atipik ülserlere sahip 6 hasta dahil edildi. Hastalardan TBC, CMV ve patolojik inceleme için kolonoskopi işlemi esnasında bu ülserlerden biyopsiler alındı.

Bulgular: Hastalarımızın 2'si kadın, 4'ü erkekti. Hastaların 3'ünde Crohn hastalığı olmasına rağmen yapılan kolonoskopik inceleme ile ileum dışında kolonda herhangi bir tutulum izlenmezken, ileumda chron hastalığı ile uyumlu olmayan atipik ülsere lezyonlar görüldü. Chron hastalığı ile takip edilen 3 hastada ve otoimmun hepatit nedeniyle takip edilen 1 hastada azatiopurin ve prednol kullanımına bağlı immunsupresiflerdi. 1 hastanın kronik bir hastalığı bulunmayıp ileri yaştaydı. 1 hastanın ise özgeçmişinde geçirilmiş TBC öyküsü mevcuttu. Kolonoskopik inceleme ile alınan biyopsileri sonucunda 4 hastada CMV, 2 hastada TBC saptandı. Ülsere lezyonda TBC olan hastalardan 1'inin görüntülemesinde aktif enfeksiyona ait bulgular saptanırken, 1'inde geçirilmiş enfeksiyona ait sekel bulgular mevcuttu.

Tartışma ve Sonuç: Terminal ileumdaki ülserlerin en sık nedeni inflamatuar bağırsak hastalıkları olsa da, atipik ülsere lezyonlarda enfeksiyöz nedenlerin ekarte edilmesi için uygun şekilde biyopsi alınmalı ve mikrobiyolojik olarak da değerlendirilmelidir. İmmün süpresif ilaç kullanımı olan hastalarda ve kronik hastalık öyküsü olmayan yaşlı kişilerde CMV enfeksiyöz koliti açısından dikkatli olunmalıdır. İleum ve ileoçekal valvi deforme eden ülserlerde, TBC

enfeksiyonu da ayırıcı tanıda yer almalı, hastanın özgeçmişi ayrıntılı sorgulanmalı, aktif veya geçirilmiş TBC enfeksiyon sekeline ait ipuçları açısından ek radyolojik görüntülemeler istenmelidir. Terminal ileumdaki ülsere lezyon, karın ağrısı ve demir eksikliği anemisi ile gelen, gaitada gizli kan pozitifliği olan hastalarda ayırıcı tanının iyi bir şekilde yapılması gerekmektedir. Altta yatan enfeksiyöz bir durum olabileceği dikkate alınmalı ve araştırılmalı, bu enfeksiyöz ajanlara yönelik tedavi dikkatli bir şekilde verilmelidir. Nadir olan bu durumu daha ayrıntılı inceleyebilmek ve literatüre daha kapsamlı katkı sağlayabilmek için, geniş hasta sayılarının olduğu, çok merkezli çalışmalara ihtiyaç olduğu kanaatindeyiz.

Anahtar Kelimeler: Terminal İleum , Sitomegalovirus, Tüberküloz

Sözel Bildiri

YOĞUN BAKIM ÜNİTELERİNDE ÇALIŞAN KADIN HEMŞİRELERİN ÇALIŞMA KOŞULLARININ ÜREME VE CİNSEL SAĞLIKLARINA ETKİSİ

Fatma Nur ERGÜN [*], **Prof. Dr. Şenay ÜNSAL ATAN** [**]

**Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Yüksek Lisans Öğrencisi, İzmir Şehir Hastanesi, İzmir, fatma.nur.ergun98@gmail.com*

*** Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı , İzmir, senay.unsal.atan@ege.edu.tr*

Giriş: Bu derlemede, yoğun bakım ünitelerinde çalışan kadın hemşirelerin çalışma koşullarının üreme ve cinsel sağlık üzerindeki etkileri verilmiştir.

Amaç: Bu bildiri, yoğun bakım ortamlarındaki uzun ve düzensiz çalışma saatlerinin, fiziksel ve duygusal stres gibi faktörlerin, kadın hemşirelerin genel sağlık durumlarına, özellikle iş yaşam kalitesinin üreme sağlığı ve cinsel sağlığa etkisini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır**.**

Yöntem: Bu bildiri, derleme olarak hazırlanmıştır.

Literatürde yer alan çalışmalarda; yoğun bakımda çalışan kadın hemşirelerin partner bulmakta zorlandığı, büyük bir kısmının ise partnerleriyle öfke - stres problemleri yaşadığı, uzun çalışma saatleri sebebiyle partnerleriyle aralarında yorgunluktan kaynaklı isteksizlik oluştuğu, bu nedenle üreme ve cinsel sağlıklarının olumsuz etkilendiği, doğurganlık planlarını erteledikleri, cinsel yaşam kalitelerinin düştüğü bildirilmektedir. Aynı zamanda iş yaşamı stresiyle adet sikluslarının da düzensizlik görülebilmektedir. Yoğun bakım ünitelerinde çalışan kadın hemşirelerin iş sonrasında enerjilerinin kalmadığı ve buna bağlı olarak sosyalleşememe problemi yaşadıkları bulunmuştur.

Sonuç: Kadın hemşirelerin iş saatlerinin ve vardiya düzenlerinin yeniden gözden geçirilmesi, üreme sağlığı ve cinsel sağlık konularında hizmetiçi eğitim programlarının düzenlenmesi, yoğun bakım hemşirelerine yönelik stres yönetimi eğitimlerinin artırılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Yoğun Bakım Ortamı, Hemşirelik , İş Yaşam Kalitesi , Üreme ve Cinsel Sağlık

Sözel Bildiri

METABOLIK HASTALIKLARDA ARALIKLI AÇLIK DIYETLERININ ETKILERI

Esra UKAV[1], Mustafa ÖZGÜR[2]

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Burdur, Türkiye, esraukv@gmail.com

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Burdur, Türkiye, mozgur@mehmetakif.edu.tr

Özet:Dünya Sağlık Örgütü'ne göre obezite vücut yağ yüzdesinde artış olarak tanımlanmaktadır. Obezite prevalansı dünyada ve Türkiye'de her yıl giderek artmaktadır. Obezite prevalansının artması obeziteye bağlı kronik hastalıkların gelişimini de tetiklemektedir. Obezite tedavisinde geleneksel tıp yaklaşımları, modern ilaç ve cerrahi uygulamalar ve diyet uygulamaları söz konusudur. Bu diyet modelleri içerisinde aralıklı açlık diyeti giderek popülerlik kazanmıştır. Aralıklı açlık, bireylerin çok az enerji alımı veya hiç enerji almadan uzun süre tekrarlayan (16-48 saat gibi) şekilde normal besin alımlarını ara dönemlerle kapsayan beslenme modelidir. Hem deney hayvanı çalışmalarında hem de insan çalışmalarında aralıklı açlık diyeti sonrası birçok metabolik parametrelerde iyileşme gözlenmiştir. Aralıklı açlığın, vücut ağırlığı kaybı, kan basıncında ve insülin direncinde iyileşme gibi etkileri gözlemlenmiştir. Aynı zamanda lipit metabolizmasını etkileyerek total kolesterol, trigliserit, LDL kolesterol düzeylerinde azalma olduğu bulunmuştur. Bununla birlikte aralıklı açlık diyetleri, bağırsak mikrobiyotasını düzenleyerek, mikroflora üzerinde koruyucu etki göstermektedir. Bu etkileri nedeniyle başta obezite olmak üzere obeziteye bağlı gelişen metabolik sendrom, diyabet ve nörolojik hastalıklar gibi kronik hastalıklarda da olumlu etkileri yapılan çalışmalarda gösterilmiştir. Bu etkilerinin yanında uzun süreli ya da bilinçsizce yapılan aralıklı açlık diyetler nedeniyle ya da bu diyetlerin biyokimyasal mekanizmalar üzerindeki olumsuz etkileri nedeniyle sağlığı negatif etkilediği çalışmalar da literatürde yer almaktadır. Bu nedenle aralıklı açlık diyetlerinin metabolik hastalıklardaki pozitif ve negatif etkilerini daha iyi kavrayabilmek için klinik kapsamlı kronik ve sub-kronik kohort çalışmalarına ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: Aralıklı açlık, obezite, diyabet, metabolik sendrom, nörolojik hastalıklar

Sözel Bildiri

DIJITAL OKURYAZARLIK VE HALK SAĞLIĞI HEMŞIRELIĞI

Nükhet BALLIEL | Edanur ALTUN | Safiye Vurmaz
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, altunedanurr.1@gmail.com

Özet:Günümüzde hızla gelişen ve yaygınlaşan teknolojiyle dijitalleşen dünyaya uyum sağlamak günlük yaşantımızın kaçınılmaz bir parçası olmuştur. Kişilerin içinde bulundukları dijital dünyayı fark etmeleri, değerlendirebilmeleri, yarar sağlayabilmeleri teknolojiden verim alabilmeleri 'Dijital okuryazar' olmalarına bağlıdır. Dijitalleşen dünyada yer alan dijital okuryazarlık kavramı ilk kez Paul Gilster tarafından 1997 yılında tanımlanmıştır. Paul Gilster dijital okuryazarlığı, internet ve internetin kullanıldığı birçok teknolojik araçtan elde edilen bilgileri algılama ve faydalanma yeteneği olarak tanımlamaktadır. Dijital okuryazarlık bu tanımlar yardımıyla yeni bilgileri üretebilme,üretilen bilgiyle sorunları sentezleyip çözümler üretebilmenin yanında teknolojiyi bilinçli,verimli ve güvenli kullanabilme olarak da ifade edilebilir. Dijitalleşme sağlık alanında da kendini göstermiştir. Dijitalleşmeyle birlikte elektronik sağlık kayıtları,tele sağlık ,mobil sağlık uygulamaları gibi ortam oluşması ve büyümesi sağlanarak sağlık hizmetlerinin imkanları ve kullanılabilirliği ortaya konulmuştur. Çin'in Wuhan şehrinde 2019 yılında ortaya çıkan ve tüm dünyaya yayılan COVID-19 salgını sürecinde hasta veya sağlıklı bireylere bulundukları bölgelerdeki COVID-19 risk durumunu gösteren 'Hayat Eve Sığar' mobil uygulaması ile birlikte tüm mobil kullanıcılarına bu hizmet sunulmuştur. Bu uygulama sayesinde pandeminin kontrol edilebilirliğinde dijital sağlık önemli bir görev üstlenmiştir. Pandemik gibi insanlar için çok fazla önem arz eden sağlık problemlerinde oluşturulan sağlık uygulamalarının hayatımız üzerinde ne kadar büyük bir öneme sahip olduğu görülmektedir. Bu tür faydalı uygulamaların hizmete sunulması ise üretilebilecek sağlık hizmetlerinin insanlara sunulmasını ve faydalanılmasını olumlu yönde etkileyecektir. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) 'Dijital Sağlık' web sayfasında sunduğu yol haritasında ise ülkelere; ''İnsanlar ve sağlık hizmetleri arasındaki arayüzü geliştirmek için dijital teknolojilerin kullanımından yararlanmaları için desteklenmeleri; sağlık sistemi performansını iyileştirmeleri ve hastalık sürveyansı, erken uyarı ve risk değerlendirmesi dahil olmak üzere kritik halk sağlığı işlevlerini güçlendirmeleri" önerilmektedir. Dijital sağlıkta karar alma sürecinde etkili halk katılımı sağlanmalı ve saydamlık için düzenlemeler yapılmalıdır. Dijital sağlıkta elde edilen bilgilerin faydaları ve elde edilen çözümler hakkında kişilerde bilinç oluşturmak için uluslararası kampanyalar düzenlenerek küresel biri iletişim oluşturulmalıdır.
Anahtar Kelimeler: Dijital okuryazarlık, halk sağlığı hemşireliği, sağlık

Sözel Bildiri

PARABEN TÜREVİ FOSFAZEN BİLEŞİĞİNİN KOLON KANSERİ HÜCRESİNDE SİTOTOKSİK AKTİVİTESİNİN BELİRLENMESİ

Hanife ÇAKAL1, Tuba YILDIRIM2, Elif ŞENKUYTU3, Seda MESCİ4

[1]*Amasya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Biyoteknoloji Anabilim Dalı, Amasya, Türkiye, 0000-0003-1940-0111, hhanife196152@gmail.com*

[2]*Amasya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Biyoteknoloji Anabilim Dalı, Amasya, Türkiye, 0000-0001-8575-4802, yildirimt55@gmail.com*

[3]*Atatürk Üniversitesi Fen Fakültesi, Kimya Anabilim Dalı, Erzurum, Türkiye, 0000-0002-3579-8062, elif.senkuytu@atauni.edu.tr*

[4]*Hitit Üniversitesi, Rektörlük, Proje Koordinasyon ve Yönlendirme Ofisi, Çorum, Türkiye, 0000-0002-5440-302X, sedamesci@hitit.edu.tr*

Giriş: Dünya Sağlık Örgütü'nün verilerine göre, 2020 yılından sonra dünya genelinde yaklaşık 1.9 milyon yeni kolorektal kanser vakası tespit edilmiştir. Kolon kanseri dünya çapında en yaygın üçüncü tip kanserdir ve rektum kanserinden daha sık görülmektedir. Parabenlerin ve fosfazenlerin kanser hücre hatları üzerindeki antikanser aktivite potansiyeli, bu bileşiklerin kanser gelişimindeki rolü hakkında önemli bilgiler sunmaktadır. Yapılan çalışmalar incelendiğinde; etil parabenden türetilen yeni bileşiklerin karaciğer kanseri hücresine karşı antikanser aktivitesini artırdığı görülmüştür. Meme kanseri hücrelerinde metilparaben bileşiklerinin apoptozu indüklediği bulunmuştur. Kanser tedavi yöntemlerinde sağlıklı hücrelerde düşük yan etkisi olan kanser hücrelerinde ise yüksek sitotoksik aktivite gösteren bileşiklerin keşfi oldukça önem taşımaktadır. **Amaç:** Bu çalışmada; paraben türevi fosfazen bileşiklerinin kolon kanseri (Caco-2) ve normal kolon (Ccd18-Co) hücre hattında sitotoksik aktivitelerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Bu bileşiklerin sitotoksik dozu ve IC_{50} değeri MTT (3-(4,5-Dimethylthiazol-2-yl)-2,5-Diphenyltetrazolium Bromide) yöntemiyle tespit edildi. **Bulgular:** Kolon kanseri hücresinde bileşiklerin (1-100 µM) farklı dozlarının 24 saatlik inkübasyon sonrası elde edilen IC_{50} (hücre canlılığını %50 azaltan düzey) değerleri bileşik 3 için 11.67 µM, bileşik 5 için 16.62 µM olarak hesaplandı. Normal kolon hücresinde bileşik 3 (100 µM) ve bileşik 5 (100 µM ve 50 µM) uygulanan dozlarının hücre çoğalmasını azalttığı görüldü. **Tartışma ve Sonuç:** Sonuçlar değerlendirildiğinde paraben türevi fosfazen bileşiklerinin ilaç geliştirme çalışmalarında etkilerinin olabileceği ve kolon kanseri hastalarının mortalite oranlarının azaltılmasına katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Kolon kanseri, Caco-2, Paraben, Fosfazen, Sitotoksik aktivite

Teşekkürler: Bu çalışma FMB-BAP 23-0589 Proje Numarası ile Amasya Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından desteklenmiştir.

Sözel Bildiri

KRONİK BÖBREK YETMEZLİĞİNDE ARTERİOVENÖZ FİSTÜL İÇİN ANATOMİK BÖLGE ŞEÇİMİ

Hüseyin Durmaz*

** Konya Şehir Hastanesi, Kalp ve Damar Cerrahisi Kliniği, Konya, Türkiye, durmazz1@hotmail.com*

Giriş: Kronik böbrek yetmezliği için damar erişim yolları giderek daha önemli hale gelmektedir. Arteriovenöz fistül (AVF) hemodiyaliz için birincil seçenek olmaya devam etmektedir. Genellikle üst ektremite arteriyovenöz fistül için tercih edilen bölge olarak bilinmektedir. Üst ektremitenin farklı bölgeleri öncelikli olarak AVF için tercih edilebilir. **Amaç:** Üst ektremite arteriovenöz fistüllerinin farklı anatomik bölgelerdeki başarı oranlarını karşılaştırmak ve tekrarlayan girişimlerin nedenini açıklamaktır. **Yöntem:** Mart 2022 ile Şubat 2025 tarihleri arasında, Türkiye'de bir hastanenin Kalp ve Damar Cerrahisi Bölümü'nde aynı cerrah tarafından AVF operasyonu yapılan 63 hastanın işlem sonrası takiplerinde AVF işleminin seçilen cerrahi bölgeye göre başarı oranları retrospektif olarak incelenmiştir. **Bulgular:** AVF operasyonu yapılan 63 olgudan 49 (%77,7) olgu el bilek seviyesinden, 14 (%22,3) olgu ön kol dirsek seviyesinden AVF operasyonu yapılmıştır. El bilek seviyesinden AVF operasyonu yapılan olgulardan 33 (%67,3) olguda AVF başarısı sağlanmıştır. El bilek seviyesi AVF başarısız olan olgularda ileri görüntüleme tetkikleri sonrasında 13 olguda ön kol dirsek seviyesinden AVF oluşturulmuş, 3 olguda herhangi bir anatomik bölgeden AVF oluşturulamamıştır. Ön kol dirsek seviyesinden olgulardan 8 (%57) olguda AVF başarısı sağlanmıştır. Ön kol dirsek seviyesi AVF başarısız olan olgularda ileri görüntüleme tetkikleri sonrasında 6 olguda herhangi bir anatomik bölgeden AVF oluşturulamamıştır. AVF oluşturulamayan olgularda alternatif damar erişim stratejileri uygulanmıştır. AVF anatomik bölge başarı açısından el bilek ve ön kol dirsek seviyesi arasında istatiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır. **Sonuç:** AVF başarısı birçok faktöre bağlı olduğu bilinmektedir. Çalışmamızdaki olguların birçoğu uzun süredir son dönem böbrek yetmezliği nedenli takipli ve birçoğunun tekrarlayan damar girişim müdahalelerinden dolayı başarı oranları kısmen düşük seyretmektedir. Fakat aynı cerrah ve aynı cerrahi stratejisinin olması çalışmamızın homojenite açısından avantajlarındandır. Uygun görüntüleme tetkiklerinden sonra el bilek seviyesinden oluşturulan AVF başarı oranı ön kol dirsek seviyesine göre daha başarılı sonucuna varılsada istatiksel olarak anlamlı fark olmadığı görülmüştür. Hasta talebi ve diğer faktörler değerlendirilerek öncelikli AVF anatomik bölge seçimi yapılması kanısındayız.

Anahtar Kelimeler: Arteriovenöz fistül, Kronik böbrek yetmezliği, Hemodiyaliz

Sözel Bildiri

CONGESTION SCORE INDEX EVALUATED FROM CHEST RADIOGRAPHY IN GERIATRIC PATIENTS IS A NEW PREDICTOR OF MORTALITY IN PATIENTS WITH ACUTE HEART FAILURE

Cihan Bedel[1], Fatih Selvi[1],Ökkeş Zortuk[1],Günay Yıldız[1]
1. Department of Emergency Medicine, Health Science University Antalya Training and Research Hospital, Antalya,Turkey

Introduction: Heart failure (HF) has been linked to higher mortality rates, morbidity, and extended hospital stays among older adults. Technical terms will be defined upon first use. Our study aims to exhibit how the Congestion Score Index (CSI), derived from chest radiography (CXR), can help evaluate mortality in geriatric patients with acute decompensated HF by assessing pulmonary congestion.
Methods: Our research is a retrospective investigation conducted at a single centre, involving elderly patients with decompensated HF who arrived at the emergency department during the period of January 1, 2021, to January 1, 2023. Two physicians captured measurements from CXRs in six different regions and computed CSI scores. The patients were categorised based on their CSI score, with a median value of 2.5, and the effect on mortality was analysed.
Results: A total of 130 patients meeting the inclusion criteria were enrolled in the study, with half of them being male. The mean congestion score was computed as 2.28±0.72. After examining the median CSI values of the patients, it was discovered that the high CSI group had significantly higher scores than those with a lower average age ($p = 0.032$). Moreover, when assessed based on mortality percentage, a significantly higher rate of mortality was detected in the high CSI group ($p = 0.002$).
Conclusion: Our study has displayed the significance of the CSI score as an indicator of mortality in HF patients. CSI can be simple and easily calculated from CXR.
Keywords: Congestion score index, heart failure, mortality

Sözel Bildiri

ULTRA İŞLENMİŞ BESİNLERİN KANSER ÜZERİNE ETKİSİ

Yağmur YAŞAR FIRAT*, Neslihan ÖNER**

** Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Kayseri, Türkiye, yagmuryasarrr@gmail.com*

*** Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Kayseri, Türkiye, nescelik11@hotmail.com*

Özet: Ultra işlenmiş besinler, birçok bileşeni bir arada bulunduran ve belirli bir formül ile üretilen ürünlerdir. Genellikle şeker, yağ, tuz, antioksidanlar, stabilizatörler, koruyucular gibi katkı maddeleri içerirler. Birçok gıdanın mevsimsel bulunabilirliğini arttırmak, hassas bozulabilir gıdaların uzun mesafelerde taşınmasını sağlamak, patojenik mikroorganizmaları etkisiz hale getirerek bozulmayı önlemek gibi nedenlerden dolayı besinlerin işlenmesi gerçekleştirilmektedir. Birçok besin işleme yöntemi bulunmakla beraber gübreleme, frezeleme, haşlama, konserveleme, dondurma, pastörizasyon, yüksek basınçlı işleme, kurutma, sebzelerin hazırlanması, pişirme bu yöntemler arasında sayılabilir. Besin arzı artık tüketime hazır işlenmiş ürünlerin giderek daha fazla egemen olduğu küresel gıda sisteminin bir parçası haline gelmiştir. Küresel gıda sistemi, ultra işlenmiş besinlerin aşırı tüketimini teşvik ederek ve çevresel etkiler yoluyla kanser riskini artırabilecek önemli bir rol oynamaktadır. Mevcut kanıtlar, ultra işlenmiş besinlerin obezojenik özelliklerinin yanı sıra bazı katkı maddeleri ve neoform işleme kirleticileri (trans yağ asitleri, heterosiklik aminler, polisiklik aromatik hidrokarbonlar, oksihalidler, haloasetik asitler…) gibi potansiyel olarak kanserojen bileşiklere maruz kalma yoluyla kanser riskini artırabileceğini göstermektedir. Bu neoform işleme kirleticileri DNA hasarının dahil olduğu moleküler sinyal yolaklarını etkileyerek, endokrin sistem üzerine etki ederek, oksidatif stresi etkileyerek ve pro-inflamatuar özellikler sergilemesinin yanı sıra anti-inflamatuar özellikteki molekülleri inhibe ederek (özellikle trans yağ asitleri) kanser oluşumuna neden olabilmektedir. Bununla birlikte, ultra işlenmiş besin tüketimi ile kanser sonuçları arasındaki ilişkiyi inceleyen prospektif çalışmalar sınırlıdır. Ultra işlenmiş besinlerin tüketimi ile ilişkili kanserlerin önlenmesinde, tüketiciler arasında davranış değişikliği müdahaleleri ve besin alımlarını iyileştirmek için gereken halk sağlığı politikaları gibi farklı stratejiler kullanılabilir. Kanser yükü de dahil olmak üzere bulaşıcı olmayan hastalıkların küresel yükünü azaltmak için bu ürünlerin yaygın erişimi, satın alınabilirliğini ve çekiciliğini azaltan mali ve düzenleyici eylemlerin de hayata geçirilmesi gerekir. Artan kanıtlar, ultra işlenmiş besinlerin tüketimini azaltmanın halk sağlığında kanser önleme stratejilerinin ayrılmaz bir parçası olması gerektiğini gösterirken, bunun nasıl başarılacağını anlamak için daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: Kanser, Ultra İşlenmiş Besin, Neoform İşleme Kirleticileri, Küresel Sistem

Sözel Bildiri

AYAKTA VE OTURARAK ÇALIŞAN BIREYLERIN KAS İSKELET SISTEMI RAHATSIZLIK PREVELANSININ VE POSTURAL FARKINDALIKLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Özde Depreli[1], Sevim Öksüz[2]

Yrd. Doç. Dr., Doğu Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Gazimağusa, Mersin 10 Türkiye, KKTC. 99628, E-mail: ozde.depreli@emu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-7456-8895

2 Yrd. Doç. Dr., Doğu Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Gazimağusa, Mersin 10 Türkiye, KKTC. 99628, E-mail: sevim.oksuz@emu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-8980-2629

Giriş: Ayakta veya otururarak çalışan bireyler uzun süre hareketsiz bir duruşta kalmaktadır. Farklı çalışma pozisyonlarındaki yükleme özellikleri ve kas taleplerindeki farklılıklar vücudun çeşitli bölgelerinde kas-iskelet sistemi rahatsızlıklarına (KİSR) yol açabilir. **Amaç:** Bu çalışmanın amacı iki farklı çalışma pozisyonundaki KİSR prevelansı farklılıklarını ve postural farkındalığı araştırmaktır. **Yöntem**: Çalışmaya 25-59 yaş aralığında 64 ayakta 64 oturarak çalışan toplam 128 kişi dahil edildi. Kişilerin 20 vücut bölümündeki KİSR prevelansı Cornell Kas İskelet Sistemi Rahatsızlık Anketi (CKİSRA) ile değerlendirildi. Katılımcıların postüral alışkanlıkları ve farkındalıklarına ilişkin benlik algılarını belirlemek için ise Postural Alışkanlık ve Farkındalık Ölçeği (PAFÖ) kullanıldı. Sayısal değişkenlerin gruplararası karşılaştırmasında Mann- Whitney U testi, kategorik değişkenlerin karşılaştırılmasında ise Ki Kare ve Fisher Exact test kullanıldı. **Bulgular**: %53,1 kadın, %46,9'u erkek olan katılımcıların ortalama yaşları 35,62 ± 8,57 yıl idi. Gruplararası karşılaştırmada oturarak çalışan meslek ruplarında CKİSRA (Ayakta çalışan: 18.25±14.82, oturarak çalışan: 24.8 ± 12) ve PAFÖ puanı (Ayakta çalışan: 57.72 ± 7.13, oturarak çalışan: 78.16 ± 16) anlamlı şekilde daha yüksek bulundu (p=.001). Oturarak çalışan meslek gruplarında boyun, her iki omuz ve her iki kol bölgelerinde, ayakta çalışan meslek gruplarında ise sırt, her iki diz ve her iki ayak bölgesinde KİSR prevelansı daha yüksek bulundu (p<.05). Diğer vücut bölgelerinde anlamlı fark bulunmadı (p>.05). **Tartışma ve Sonuç:** İki yaygın çalışma pozisyonu olan ayakta durma ve oturma vücudun farklı bölgelerinde KİSR riskini artırmaktadır. Ancak postüral farkındalıklar bunu azaltmada tek başına yeterli olmayabilir. İşyerinde farklı çalışma postürlerinin ve ergonomik koşullarının çalışan üzerindeki etkilerinin belirlenmesi gelecekteki kas-iskelet sistemi risklerini azaltmada etkili olabilir.

Anahtar Kelimeler: Kas iskelet sistemi rahatsızlıkları, Postür, Farkındalık, Meslek grupları.

Sözel Bildiri

KÜBA CUMHURİYETİ'NİN SAĞLIK GÖSTERGELERİNİN KARŞILAŞTIRMALI OLARAK İNCELENMESİ

Ömer TAŞKIN
Edirne Sultan 1. Murat Devlet Hastanesi, Edirne, Türkiye, omer.taskin@hotmail.com

Giriş: Ülkeler, insanların sağlığının korunması, tedavilerinin yapılması ve sağlık maliyetlerin kontrol altına alınması gibi amaçlarla farklı sağlık hizmet sistemleri geliştirmişlerdir. Ülkelerin sağlık sistemleri sağlık harcamalarını ve sağlık çıktılarını etkilemektedir. **Amaç:** Bu çalışma Küba Cumhuriyeti'nin sosyal yapısı ve sağlık sisteminin sağlık düzeyi ölçütlerine ne şekilde yansıdığını tespit etmek amacı ile yapılmıştır. **Metot:** İstatistik verileri; Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü (OECD) Sağlık İstatistikleri (2023), Dünya Bankası İstatistikleri (2023) ve Dünya Sağlık Örgütü (2023) istatistikleri veri tabanından elde edilmiştir. Elde edilen veriler ile istatistiksel göstergeler daha iyi anlaşılabilmesi amacı ile Türkiye Cumhuriyeti verileri ve OECD ülkelerinin ortalaması ile karşılaştırılmıştır. **Bulgular:** Küba kişi başı hastane yatağı oranında Türkiye'nin yaklaşık %40 üzerindeyken OECD ortalamasıyla hemen hemen aynı seviyededir. Küba kişi başı hekim sayısında Türkiye'nin yaklaşık 4,3 katı, OECD ortalamasında 2,5 katı orana sahiptir. Küba kişi başı ebe-hemşire sayısında Türkiye'nin yaklaşık 2,2 katı, OECD ortalamasının ise %82'si orana sahiptir. Küba sağlık harcamalarının GSYİH'ya oranında Türkiye'nin yaklaşık 3 katı, OECD ortalamasında ise %50ye yakın fazla oranda sağlık harcaması yapmaktadır. Küba'nın kişi başına sağlık harcaması Türkiye'nin yaklaşık %65'i, OECD ortalamasının ise %24'ü kadardır. Küba'da doğumda beklenen yaşam süresi kadınlarda ve erkeklerde Türkiye'nin ve OECD ortalamasının altında olmakla birlikte yakın bir seyir izlemektedir. Küba bebek ölüm hızında Türkiye'nin altında, OECD ortalamasının ise üstünde seyir izlemektedir. Küba anne ölüm hızında Türkiye'nin 2,2 katına, OECD ortalamasının ise 3,5 katına yakın bir tablo çizmektedir. **Tartışma ve Sonuç:** Tüm veriler birlikte değerlendirildiğinde Küba'nın sağlığa daha az pay ayırarak anne ölüm hızı dışında Türkiye'den daha başarılı ve OECD ortalamasına daha yakın sağlık göstergeleri elde ettiği söylenebilir. Yapılan bu çalışmada Küba Cumhuriyeti'nin sosyal yapısı ve sağlık sisteminin sağlık düzeyi ölçütlerine yansıdığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Küba, Sağlık Hizmetleri, Sağlık Kaynakları, Sağlık Düzeyi Ölçütleri

Sözel Bildiri

KANSER HASTALARINDA SPİRİTÜEL İYİ OLUŞ VE ÖLÜM KAYGISI ÜZERİNE BİR DERLEME ÇALIŞMASI

Merve HAZER[1], Ayşe KUZU DURMAZ[2]

1 Zonguldak Uzun Mehmet Göğüs ve Meslek Hastalıkları Hastanesi, Zonguldak, Türkiye, merveisler47@gmail.com

2 Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Ahmet Erdoğan Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, Zonguldak, Türkiye,

aysekuzu@gmail.com

Amaç: Bu çalışmada ileri yaştaki kanser hastalarında spiritüel iyi oluşun ölüm kaygısı ile ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Mortalite oranı yüksek olan kanser, özellikle 65 yaş üzeri bireylerde ölüm kaygısını artırmakta ve hastaların ruh sağlığını olumsuz etkilemektedir. Literatür incelendiğinde kanser hastalıklarında stres, çaresizlik, ölüm korkusu yaşandığı, yaşamın anlamının sorgulandığı ve bireyin spiritüel boyutunun ön plana çıktığı görülmüştür. Spiritüalite ve spiritüel iyilik hali, kişinin kendisiyle, toplumla, çevreyle ve dini inançlarıyla olan ilişkilerini sağlayan, varoluşuna ilişkin bakış açısını ve ölüm korkusuna olan duyarlılığını etkileyen sağlığın önemli bir bileşenidir. Spiritüalite; kanser hastalarının 'kendileriyle, başkalarıyla ve/veya daha yüksek bir güç ya da doğayla' bağlantı kurmalarına yardımcı olur. Bu süreç hastaların anlam ve amaç bulmalarını, umudu korumalarını ve hastalıkları süresince semptomları yönetmelerini sağlar.

Sonuç ve öneriler: Spititüel iyi oluş ölüm kaygısını azaltırken, tedavi sürecini olumlu yönde desteklemektedir. Hastaların spiritüel gereksinimlerinin belirlenmesi, spiritüel bakımın verilmesi ve spiritüel iyi oluşun desteklenmesi yönündeki çalışmalar ölüm kaygısı ile baş etmede yararlı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kanser, Ölüm kaygısı, Spiritüel iyi oluş

Sözel Bildiri

İNTRAMÜSKÜLER ENJEKSİYON UYGULAMASINDA AĞRIYI AZALTMAYA YÖNELİK KULLANILAN NONFARMAKOLOJİK YÖNTEMLER

Gizem Nur Katı 1*, Hilal Türkben Polat 2**

** Necmettin Erbakan University, Seydişehir Kamil Akkanat Faculty of Health Sciences, Department of Fundamentals of Nursing, Konya, Turkey. gizemkati4@gmail.com*

*** Necmettin Erbakan University, Seydişehir Kamil Akkanat Faculty of Health Sciences, Department of Fundamentals of Nursing, Konya, Turkey, hilaltpolat@hotmail.com*

Özet:İntramüsküler enjeksiyon, ilacın doğrudan kas dokusuna verilerek hızlı bir şekilde sistemik dolaşıma ulaşmasını sağlayan paranteral ilaç uygulama yöntemlerinden biridir. İntramüsküler enjeksiyon uygulamasında sinirler, kemikler ve kan damarlarından uzak, güvenli bir alanının belirlenmesi oldukça önemlidir. İntramüsküler enjeksiyonlar doğru yapılmadığı takdirde hematom, kas kontraktürü, enfeksiyon, apse, sinir hasarı, doku nekrozu ve ağrı gibi komplikasyonlara sebep olabilir. Bu komplikasyonlar arasında en sık görülen enjeksiyona bağlı gelişen ağrıdır. Ağrı, yanlış enjeksiyon bölgesi seçimi, yetersiz cilt penetrasyonu veya uygulanan ilacın özelliklerinden kaynaklanabilir. Bunun yanı sıra, iğnenin kas dokusuna giriş sırasında oluşan mekanik travma, ilacın emilimi sırasında meydana gelen ani basınç değişiklikleri, ilacın türü ve dozu, uygulama yöntemi, hastanın pozisyonu, kaygı düzeyi, enjeksiyon hızı, iğne yerleşimi ve uzunluğu gibi faktörler de ağrının şiddetini artırabilir. İntramüsküler enjeksiyonlarında ağrı deneyimi, hastalar üzerinde olumsuz bir algı yaratabilir; bu durum, enjeksiyon korkusuna, bakımın gecikmesine, aşı reddine ve sağlık hizmetlerinden kaçınmaya neden olabilir. Bu enjeksiyon ağrısını yönetmede etkili stratejileri uygulamak hemşirenin temel sorumlulukları arasındadır. Ağrının kontrol altına alınması, yalnızca fiziksel rahatsızlığı azaltmakla kalmaz, aynı zamanda hastanın memnuniyetini artırarak genel yaşam kalitesini arttırır. Son yıllarda, intramüsküler enjeksiyona bağlı ağrının azaltılması konusunda birçok araştırma yapılmıştır. Ağrı yönetiminde farmakolojik yöntemlerin yanı sıra nonfarmakolojik yöntemler de sıklıkla tercih edilmektedir. Bu güncel nonfarmakolojik yöntemler arasında; Sanal Gözük, ShotBlocker, Manuel Basınç, Akupresür, Soğuk Sprey, Buzzy Cihazı, Stres Topu, Helfer Skin Tap, Soğuk İğne, Lokal Vibrasyon, Dikkat Dağıtma Teknikleri bulunmaktadır. Bu yöntemler enjeksiyon uygulaması öncesinde bekleme süresi veya ön hazırlık gerektirmez; hızlı, kolay ve düşük maliyetli bir kullanım sağlar. Literatürde hemşirelerin intramüsküler enjeksiyon ağrısını azaltmada yetkileri dahilinde bu yöntemleri uygulayabileceği bildirilmektedir. Yapılan araştırmalarda bu nonfarmakolojik yöntemlerin intramüsküler enjeksiyon ağrısını azaltmada ektili olduğu bulunmuştur. Ancak bu yöntemlerin uzun süreli takip, güvenirlik ve maliyet etkinlik analizini ele alan deneysel çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu derlemenin amacı intramüsküler enjeksiyon uygulamasında ağrıyı azaltmaya yönelik kullanılan nonfarmakolojik yöntemler ile ilgili güncel literatürü incelemektir.

Anahtar Kelimeler: İntramüsküler Enjeksiyon, Ağrı, Nonfarmakolojik Yöntem.

Sözel Bildiri

IMPACT OF CONSERVATIVE TREATMENTS ON OVERALL SURVIVAL AND DISEASE-FREE SURVIVAL IN ADVANCED LARYNGEAL CARCINOMA

Yuksel Olgun*, Mehmet Emin Arayici,**

** Dokuz Eylul University, Faculty of Medicine, Department of Otorhinolaryngology, Izmir, Turkey, yuksel.olgun@deu.edu.tr*

*** Dokuz Eylul University, Faculty of Medicine, Department of Biostatistics and Medical Informatics, Izmir, Turkey, mehmet.e.arayici@gmail.com*

Background: Laryngeal carcinoma represents a significant global health challenge, accounting for a substantial number of head and neck cancer cases each year. The incidence of laryngeal cancer is influenced by several well-documented risk factors, including tobacco use, alcohol consumption, and exposure to certain environmental carcinogens. **Aim:** The objective of this paper was to synthesize the oncological outcomes of a laryngeal preservation protocol that includes both open partial and transoral laser procedures as a primary treatment option for advanced T3 and T4 laryngeal carcinoma, utilizing the latest available data. **Methods:** In this paper, we compiled studies focusing on conservative treatments in patients with T3 and T4 advanced laryngeal cancer in accordance with the PRISMA guidelines. We thoroughly searched Pubmed/Medline, Web of Science and Scopus databases and provided the effects of eligible studies on overall survival (OS) and disease-free survival (DFS) with 95% confidence intervals (CIs). **Results:** We identified a total of 34 studies that met our inclusion criteria. These studies included a combined sample size of 3,018 patients diagnosed with advanced-stage laryngeal cancer. In the pooled analysis, the OS and DFS rates were determined to be 70% (95% CI: 65–74) and 76% (95% CI: 70–82), respectively. There was a high level of heterogeneity between studies (OS: $I^2 = 85.7\%$, $p < 0.001$; DFS: $I^2 = 90.0\%$, $p < 0.001$, respectively). The OS rate was 75% (95% CI: 70–79) for patients who underwent open surgery, and these findings were higher than the OS rate of 64% (95% CI: 57–71) for patients who underwent closed surgery. **Discussion and Conclusion:** The findings of this paper demonstrate that conservative surgical options, both open and closed, for the treatment of advanced-stage T3 and T4 laryngeal cancer may be preferred by patients to improve their quality of life.

Anahtar Kelimeler: advanced laryngeal carcinoma, conservative treatment, T3-T4 stage

Sözel Bildiri

ACİL YARDIM VE AFET YÖNETİMİ ÖĞRENCİLERİNİN AFET HAZIRBULUNUŞLUK DÜZEYİ: BUCAK SAĞLIK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİ ÖRNEĞİ

1Faruk Özgür GÜNSAY*, 2Arş. Gör. Yağmur AYDIN ARIKAN

1Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Sağlık Yüksekokulu, Acil Yardım Afet Yönetimi

Burdur, Türkiye, ozgurgunsay@gmail.com,

2Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Sağlık Yüksekokulu, Acil Yardım ve Afet Yönetimi, Burdur, Türkiye, yaydin@mehmetakif.edu.tr

Özet: Bu araştırma, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak Sağlık Yüksekokulu Acil Yardım ve Afet Yönetimi (AYAY) Bölümü öğrencilerinin afet farkındalığı ve afetlere yönelik tutumlarını değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Kesitsel ve tanımlayıcı tipte olan bu araştırmada, Şubat-Mart 2025 tarihleri arasında AYAY bölümünde öğrenim gören 85 öğrencinin tamamına ulaşılması hedeflenmiştir. Çalışma, Google Form aracılığıyla çevrimiçi uygulanmış ve 59 katılımcıdan veri toplanmıştır.

Bulgular: Analizler, öğrencilerin afet farkındalığı ve hazırlık seviyelerinin orta düzeyde olduğunu göstermiştir. En yüksek farkındalık elektrik, su, doğalgaz kapatma bilgisi ve acil durum numaralarındadır. Ancak, afet çantası, su/gıda stoğu yapma ve sigorta gibi bireysel önlemlerde farkındalık düşüktür. Bu, öğrencilerin teorik bilgiye sahip olduğunu, ancak pratik hazırlıklarının yetersiz kaldığını göstermektedir.

Bağımsız örneklem t-testi sonuçlarına göre, cinsiyetin afet bilinci üzerinde anlamlı bir fark yaratmadığı ($p > 0.05$), önceki afet deneyimi ile hazırlık düzeyi arasında ilişki olmadığı ($p = 0.097$) görülmüştür. Bu durum, afet deneyiminin doğrudan daha yüksek farkındalık sağlamadığını gösterir. ANOVA sonuçları ise sınıf seviyesinin afet farkındalığı üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunmadığını ortaya koymuştur ($p = 0.207$). Ancak, anne eğitim seviyesi önemli bir faktör olarak öne çıkmıştır ($p = 0.054$). Üniversite mezunu annelerin çocuklarının afet farkındalık puanları daha yüksektir. Baba eğitim seviyesi, gelir düzeyi ve ilin afet riski ile afet bilinci arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Afet Hazırlığı, Afet Farkındalığı, Üniversite Öğrencileri, Acil Yardım ve Afet Yönetimi

Sözel Bildiri

THE RELATIONSHIP OF TRUNK CONTROL WITH FALL RISK AND FUNCTIONAL MOBILITY IN INDIVIDUALS WITH CHRONIC STROKE

Elifnur MACİT KARAMAN[1,2] Meltem KAYA[3]

1Istanbul Atlas University, Institute of Graduate Studies, Department of Physiotherapy and Rehabilitation, Istanbul, Turkey, elifnurmct1259@gmail.com

2Özel Dünyam Private Education and Rehabilitation Center, Bingöl, Turkey

3Istanbul Atlas University, Faculty of Health Sciences, Department of Physiotherapy and Rehabilitation, Istanbul, Turkey, meltem.kaya@atlas.edu.tr

Background: Stroke is the reduction or cessation of blood flow to the brain caused by ischemic or hemorrhagic conditions in the cerebral arteries. Motor and sensory impairments in individuals with stroke may increase the risk of falls by affecting balance reactions and trunk control. **Aim:** To investigate the relationship between trunk control and fall risk and functional mobility in individuals with chronic stroke. **Method:** This study included 23 patients who were referred with a diagnosis of stroke and met the inclusion criteria. Clinical data were recorded using a sociodemographic form. Trunk control was assessed with the Trunk Impairment Scale (TIS), fall risk with the Fall Efficacy Scale (FES), and functional mobility with the Rivermead Mobility Index (RMI). SPSS v.26 (SPSS Inc., USA) program was used for data analysis. The relationship between trunk control fall risk and functional mobility was analyzed by Spearman rank correlation analysis. The significance level was accepted as $p<0.05$ for all statistical analyses. **Results:** There was a statistically significant high correlation between trunk control scores and both functional mobility (r:,719) and fall risk (r: -,755) in chronic patients. **Conclusion:** Based on the findings of this study, it was concluded that impaired trunk control has an effect on fall risk and functional mobility in individuals with chronic stroke. It is recommended that a comprehensive trunk assessment should be performed from an early stage in rehabilitation programs and necessary intervention planning should be made.

Keywords: Falls, hemiplegia, trunk control

Sözel Bildiri

ÇOCUK DİŞ HEKİMLİĞİNDE SANAL GERÇEKLİK GÖZLÜKLERİNİN KULLANIMI

Prof. Dr. Çiğdem Küçükeşmen *, Dt. Sıla Nur Gürçkaya **
**Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti ABD, Isparta, Türkiye , ckucukesmen@gmail.com*

***Süleyman Demirel Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Pedodonti ABD, Isparta, Türkiye, sngurckaya@gmail.com*

Özet:Sanal gerçeklik teknolojisi, son yıllarda tıp ve diş hekimliği alanlarında hızla yaygınlaşmakta ve çeşitli uygulama alanları bulmaktadır. Çocuk diş hekimliğinde ise bu teknoloji; eğitim, tedavi planlaması, hasta bilgilendirme ve davranış yönetimi gibi farklı amaçlarla kullanılabilmektedir. Sanal gerçeklik gözlüklerinin, çocuk hastalarda dental tedavi esnasında dikkat dağıtma amaçlı kullanımı, tedavinin konforu ve başarısı için oldukça faydalı bulunmaktadır. Çocuk hastaları eğlenceli ve dikkat dağıtıcı bir sanal dünyaya götürerek, tedavi sırasında yaşanabilecek kaygıyı azaltmaktadır. Bu sayede, çocukların daha rahat ve iş birliği içinde tedavi olmalarına yardımcı olmaktadır. Sanal gerçeklik teknolojisi, çocuk diş hekimliği eğitiminde de potansiyel bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır. Diş hekimliği öğrencileri, sanal ortamda simüle edilmiş klinik senaryolar üzerinde pratik yaparak, çocuk hastalarla iletişim kurma, tedavi protokollerini uygulama ve acil durumlara müdahale etme becerilerini geliştirebilmektedir. Bu sanal eğitimler, gerçek hayatta karşılaşılabilecek zorluklara hazırlıklı olmayı sağlamakta ve öğrenme sürecini daha etkileşimli hale getirmektedir. Tedavi planlaması sürecinde sanal gerçeklik gözlükleri önemli bir rol oynamaktadırlar. Diş hekimleri, çocuk hastaların ağız ve diş yapılarını üç boyutlu olarak görselleştirerek, daha detaylı bir tedavi planı oluşturabilmekte ve bu planı hasta ve ebeveynlerine daha anlaşılır bir şekilde aktarabilmektedirler. Özellikle karmaşık vakalarda, sanal gerçeklik teknolojisi sayesinde, hem hekimler hem de hasta yakınları, tedavi sürecine dair daha net bir görüş geliştirebilmektedir. Hasta bilgilendirme ve eğitim süreçlerinde de sanal gerçeklik gözlüklerinin kullanımı giderek yaygınlaşmaktadır. Çocuk hastalara ve ebeveynlerine, yapılacak işlemler sanal ortamda görselleştirilerek anlatılabilmekte ve bu sayede tedaviye ilişkin endişeler azaltılabilmektedir. Ayrıca, çocukların ağız hijyeni alışkanlıklarını geliştirmek için, eğitici ve eğlenceli sanal uygulamalar tasarlanabilmekte, bu sayede çocukların diş fırçalama ve diş sağlığı konusunda bilinçlenmeleri de sağlanabilmektedir. Sonuç olarak, sanal gerçeklik gözlükleri, çocuk diş hekimliğinde eğitimden, tedavi planlamasına, hasta bilgilendirmeden, davranış yönetimine kadar oldukça geniş bir yelpazede kullanılmaktadır. Bu teknolojinin gelecekte daha da geliştirilerek yaygınlaşması, çocuk diş hekimliği alanında, hem hekimler hem de hastalar için önemli avantajlar sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sanal gerçeklik gözlüğü, davranış yönlendirme teknikleri, dikkat dağıtma davranış yönlendirme tekniği, diş hekimliği eğitimi, hasta eğitimi

Sözel Bildiri

ÇOCUK DİŞ HEKİMLİĞİNDE SPOR KAYNAKLI TRAVMALARDA AĞIZ KORUYUCULARIN ROLÜ VE ÖNEMİ

Prof. Dr. Çiğdem Küçükeşmen*, Dt. Aybüke Arpacılar**
** Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye, ckucukesmen@gmail.com*

***Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye, dtaybukearpacilarr@hotmail.com*

Özet: Spor sırasında meydana gelen dental travmalar; çocuklarda diş kayıpları, yumuşak doku hasarları ve çene kırıkları gibi ciddi komplikasyonlara yol açabilmektedir. Bu tür yaralanmalar, dişlerin fonksiyonel ve estetik bütünlüğünü bozarak, bireyin yaşam kalitesini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Çocukların fiziksel, sosyal ve psikolojik gelişimine önemli katkılar sunan spor aktiviteleri, özellikle temas sporlarında artan travma riski nedeniyle, ağız ve diş sağlığı açısından dikkatle ele alınmalıdır. Bu derlemede, ağız koruyucularının spor kaynaklı yaralanmaları önlemedeki etkinliği, literatür desteğiyle değerlendirilmiş olup, farklı ağız koruyucu türleri ve kullanım oranları karşılaştırılmıştır. Ağız koruyucuları; 'hazır (stok)', 'kendi kendine şekillenen (boil and bite)' ve 'kişiye özel' olmak üzere üç gruba ayrılmaktadırlar. Hazır koruyucular; ekonomik ve kolay ulaşılabilir olmalarına rağmen, yetersiz uyumları nedeniyle etkili koruma sağlayamamaktadırlar. Boil and bite modelleri; ısıtılarak kişiye uyumlanabilseler de yanlış şekillendirme durumunda koruyuculukları azalabilir. Kişiye özel üretilen koruyucular, en yüksek koruma ve konfor seviyesini sunarak, en etkili çözüm olarak öne çıkmaktadırlar. Araştırmalar, ağız koruyucularının düzenli kullanımının diş ve çene travmalarını %60'a kadar azaltabildiğini göstermektedir. Ancak, ebeveynler ve antrenörler arasındaki farkındalık eksikliği, ağız koruyucularının kullanım oranlarının daha düşük seviyelerde kalmasına neden olmaktadır. Sporcu çocuklarda ağız travmalarını önlemek için eğitim programları, bilinçlendirme çalışmaları ve etkinlikleri ve uygun ağız koruyucularının erişilebilirliklerinin artırılması gerekmektedir. Özellikle temas sporlarında, ağız koruyucularının zorunlu ekipman olarak değerlendirilmesi, uzun vadede ağız ve diş sağlığının korunması ve spor yaralanmalarını önleme açısından etkili bir strateji olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Spor Yaralanmaları, Temas Sporları, Dental Travmalar, Ağız Koruyucuları

Sözel Bildiri

ÇOCUKLARDA VE ADÖLESANLARDA GİNGİVAL VE PERİODONTAL HASTALIKLAR

Çiğdem Küçükeşmen*, Eda Karakuş**

**Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Anabilim Dalı, Doğu Yerleşkesi, Isparta, Türkiye. cigdemkucukesmen@sdu.edu.tr*

***Arş. Gör. Dt., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Anabilim Dalı, Doğu Yerleşkesi, Isparta, Türkiye. edakarakus@sdu.edu.tr*

Özet:Periodontal hastalıklar ve diş çürükleri, oral kavitede karşılaştığımız iki ana hastalık grubudur. Çocukların periodontal dokuları, yetişkinlerden farklı olmasına rağmen, periodontal hastalıklar yetişkinlerde olduğu gibi, çocuklarda da sık olarak görülmektedir. Çocuklukta, başlangıç aşamasındaki periodontal hastalık, gelecekte daha ileri periodontal hastalığın güçlü bir göstergesi olabilir. Bu nedenle, bu hastalıkların erken teşhis ve tedavileri önemlidir. Bunun için, risk altındaki hastalar ve aileleri belirlenerek özel tedavi programlarına dahil edilirlerse, toplumda periodontal hastalık prevalansı da düşürülebilir. Bu hastalıklar, her yaştan görülebilmelerinin yanı sıra, bireylerdeki diş kayıplarının da temel sebepleri arasında kabul edilirler. Bireylerde akut ve kronik olarak gingival ve/veya periodontal enfeksiyonlar görülebilmektedir. Pedodonti kliniklerinde de, dişetleri ve dişeti enfeksiyonları ile ilgili akut veya kronik şikayetlerle gelen pek çok hastayla karşılaşılabilmektedir. Karşılaşılan bu akut problemlerle ilgili bilgi sahibi olmak, klinik durumu tanımlayabilmek ve hastaya zamanında doğru medikal veya periodontal cerrahi tedaviyi uygulamak büyük önem taşımaktadır. Bu derlemede, çocuk ve genç hastalarda sıklıkla karşılaşılan gingival ve periodontal hastalıkların sınıflandırılmalarına, teşhis ve tedavilerini içeren klinik yaklaşımlara dikkat çekilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Çocuklarda ve Adölesanlarda Gingival Hastalıklar, Çocuklarda ve Adölesanlarda Periodontal Hastalıklar, Gingival ve Periodontal Hastalıkların Etiyolojisi, Gingival ve Periodontal Hastalıkların Tedavileri.

Sözel Bildiri

ÇOCUKLARDA AĞIZ YARALARININ İYİLEŞMESİNE DAİR GÜNCEL YAKLAŞIMLAR

Çiğdem Küçükeşmen1, Furkan Burkay Gürel2

1Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Anabilim Dalı, Doğu Yerleşkesi, Isparta, Türkiye. ckucukesmen@gmail.com

2Doktora Öğrencisi Dt., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Anabilim Dalı, Doğu Yerleşkesi, Isparta, Türkiye. furkanveburkay@gmail.com

Özet: Yara, canlı dokunun anatomik ve fonksiyonel bütünlüğünün bozulmasıdır. Yaralanmayı takiben doku onarımı ve fonksiyonel kapasiteyi geri kazanmaya yönelik canlı tarafından verilen biyolojik tepkiler ise 'yara iyileşmesi' olarak tanımlanmaktadır. Çocuklarda ağız yaraları; aftlar, travmatik ülserler, viral enfeksiyonlar, sistemik hastalıklara bağlı yaralar, diş tellerinden kaynaklanan tahrişler ve yaralar, travmaya bağlı diş ve çevre dokularındaki yaralanmalar ve çekim sonrası alveol soket yaraları olarak sıralanabilir. Bunlar, sık görülen ve çocukların yaşam kalitesini olumsuz yönde etkileyen durumlardır. Yaralanma sonucu çocuklarda görülen; ağrı, şişlik, beslenme problemleri ve enfeksiyon riski gibi olumsuz etkiler nedeniyle, özellikle çocuklarda yara iyileşmesinin hızlandırılmasına oldukça önem verilmektedir. Yara iyileşmesinde geleneksel tedavi yöntemleri, genellikle kimyasal içerikli ürünlere dayalıdır ve bu ürünler çocuklar için yan etki riski taşımaktadır. Günümüzde ise birçok disiplin hızlı ve tam yara iyileşmesini sağlamak için çeşitli yara sağaltım ürünleri ve tedavileri geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Pedodontik tedavide, çocuk hastaların yaş gruplarına ve bireysel ihtiyaçlarına uygun tedavi stratejileri büyük önem taşımaktadır. Derlememizde geleneksel tedavilerin yanı sıra, topikal kortikosteroidler, antiviral ajanlar, probiyotikler ve biyomateryal temelli ürünler gibi yenilikçi farmakolojik yaklaşımlar incelenmektedir. Pedodontide giderek yaygınlaşan lazer tedavisi ve minimal invaziv tekniklerin, ağız yaralarının iyileşmesi üzerindeki rolleri değerlendirilmektedir. Ayrıca çocuk hastalarda ağız yaralarının önlenmesi ve tedavisinde, beslenme alışkanlıklarının düzenlenmesi, immün sistemin desteklenmesi ve ebeveynlerin bilinçlendirilmesi gibi koruyucu pedodonti uygulamaları da vurgulanmaktadır. Çocuklarda ağız yaralarının iyileşmesine yönelik güncel ve kanıta dayalı yaklaşımların ele alındığı bu derleme, pedodonti alanında ağız yaralarının yönetiminde, multidisipliner ve hasta odaklı yaklaşımların benimsenmesinin önemini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Anahtar kelimeler: Çocuklarda Ağız Yaraları, Oral Aftöz Ülserler, Probiyotikler, İmmünomodülasyon, Pedodontide Oral Sağlık

Sözel Bildiri

BEBEK MAMALARININ DİŞLERDE KARYOJENİTE ÜZERİNE ETKİLERİ

Çiğdem Küçükeşmen*, Gizem Bayhan*

**Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Ana Bilim Dalı, Doğu Yerleşkesi, Isparta, Türkiye, ckucukesmen@gmail.com*

**Arş. Gör. Dt., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Ana Bilim Dalı, Doğu Yerleşkesi, Isparta, Türkiye, dtgzm251@gmail.com*

Özet: Diş çürüğü, toplumda görülen en yaygın ve kronik hastalıklardan birisidir. Erken Çocukluk Çağı Çürükleri (EÇÇ), 71 aylık ve daha küçük çocuklarda, bir veya birden fazla süt dişinde kaviteli veya kavitesiz çürük lezyonu, çürüğe bağlı diş kaybı veya herhangi bir süt dişinde dolgulu diş yüzeyinin varlığı olarak tanımlanmaktadır. Beslenme alışkanlıkları, çürük oluşumunda temel faktördür. AAPD, ilk 6 aylık süreçte, bebeklerde anne sütüyle beslenmeyi önermektedir. Anne sütünün yokluğu veya azlığı gibi durumlarda, alternatif bir beslenme kaynağı olan yüksek kalorili bebek mamaları kullanılmaktadır. Bebek mamaları karmaşık besin kombinasyonlarını içermektedirler. Bunların çoğu, yüksek konsantrasyonda, fermente edilebilir karbonhidratlar (glukoz, maltoz, vb.) dır. Bebek mamaları, protein seviyelerine göre üç gruba ayrılırlar: süt içeren formüller, soya içeren formüller ve hidrolize protein formülleri. Soya bazlı ve protein hidralizat bazlı mamalar, hem plak pH ‘ ını hem de tükürük pH’ ını en fazla düşüren mamalardır. Laktoz bazlı mamalar, en az asit üreten ve en düşük karyojenik potansiyele sahip formülasyonlardır. En yüksek tamponlama kapasitesine sahip mamalar ise; laktoz bazlı mamalardır. Soya ve protein hidralizat bazlı mamalar; yüksek karyojenik potansiyele ve düşük tamponlama kapasitesine sahiptirler. İnek sütününse, yüksek kalsiyum ve fosfor içeriği sayesinde, mine yapısını güçlendirdiği, içeriğindeki laktoperoksidaz enzimiyle, tükürük pH ‘ını tamponladığı görülmüştür. Anne sütüyle beslenen çocuklarda da EÇÇ ile karşılaşılmıştır. Anne sütü tek başına çürük yapıcı değildir; sık emzirme, yetersiz oral hijyen ve ek gıda çürük riskine neden olmaktadır. Bebek mamalarının karyojenik ve asidojenik potansiyeli göz ardı edilmemelidir. Şeker içeriği düşük mamalar tercih edilmelidir. Bebeklerin, gece boyunca anne sütü veya biberonla beslenmeleri sınırlandırılmalıdır. Her gece beslenmesi sonrasında, oral kavite suyla temizlenmelidir. Mama üreticileri, daha düşük karyojenik potansiyele sahip formüller geliştirmelidirler. Bu derlemenin amacı, bebek mamalarının içerik ve kullanım özelliklerinin karyojenik potansiyel üzerindeki rolünü değerlendirmektir. Diş hekimleri ve pedodontistler, bu konu hakkında ebeveynleri bilinçlendirmelidirler. Daha az şeker içerikli mamaların tercih edilmesi ve oral hijyen alışkanlıklarının düzenli takip ve uygulanması için teşvik etmelidirler.

Anahtar Kelimeler: Bebek Mamaları, Karyojenik Etki, Erken Çocukluk Çağı Çürükleri, Emzirme, Beslenme

Sözel Bildiri

ÇOCUK VE ADÖLESANLARDA KAN HASTALIKLARI VE ORAL BULGULARI

Çiğdem Küçükeşmen*, Hasan Melih Morsümbül**

**Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Anabilim Dalı, Doğu Yerleşkesi, Isparta, Türkiye. ckucukesmen@gmail.com*

***Arş. Gör. Dt., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Anabilim Dalı, Doğu Yerleşkesi, Isparta, Türkiye. hasanmorsumbul@sdu.edu.tr*

Özet:Periodonsiyumun sağlığının devam ettirilmesinde, tüm kan hücrelerinin önemli bir rolü vardır. Hematolojik bozukluklar; hemostaz bozuklukları, eritrosit ve lökosit bozuklukları olarak 3 kapsamlı başlık altında toplanabilir. En sık gözlenen Hemostatik Bozukluklar arasında; Trombositopeni ve Hemofili görülür. Hemostatik Bozuklukların yaygın görülen oral semptomları arasında; intraoral hemorajiler, peteşiler, ekimozlar ve kanamalar sebebiyle, Mandibulada ve Maksillada eksternal şişlikler görülmektedir. Eritrosit sayısı veya Hemoglobin düzeyinin normal değerlerin altında olmasına "Anemi" denir. Dokulara Hemoglobin tarafından oksijen taşınmasının yetersiz olması, sık karşılaşılan bir durumdur. Bu durum tek başına bir hastalık değil, bir bulgudur. Bu nedenle, altta yatan hastalığın tanımlanması ve tedavisi çok önemlidir. Anemi türleri arasında; Makrositik Anemi, Mikrositik Hipokromik Anemi, Eritroblastik Anemi (Thalessemia) ve Orak Hücreli Anemi Sayılabilir. Makrositik Anemi ve Mikrositik Hipokromik Anemi'nin oral bulguları arasında; atrofik papiller, solgun pembe renkli dişetleri ve dişeti iltihapları görülürken, Eritroblastik Anemi'de spesifik olarak; yaygın osteoporoz, dişler arasında diastemalar, Maksillada protrüzyon ve belirgin overjet görülür. Orak Hücreli Anemi'de ise; Maksilla ve Mandibulada kemik anomalileri, dişlerin sürmesinde gecikmeler, mine ve dentin hipomineralizasyonu ve asemptomatik pulpa nekrozu belirgin oral semptomlardır. Nötropeni, dolaşımdaki PMNL hücrelerinin azalması veya tamamen yok olmasıyla karakterize; Agranülositoz, Ailesel Nötropeni veya Kronik İdiopatik Nötropeni gibi bir grup hastalığı kapsamaktadır. Nötropeni'nin şiddetli formlarında; dişeti marjininde ülserasyonlar ve nekroz görülür. Ağız kokusu belirgindir. Lösemi; normal kemik iliği fonksiyonlarının bozulmasına neden olan Hematopoetik Hücrelerin proliferasyonuyla karakterize bir malignitedir ve çocukluk döneminde en çok görülen kanser türüdür. Çocukluk dönemi kanserlerinin %30'unu oluşturur. İntraoral belirtileri arasında, dişetlerinde spontan kanamalar görülür. Ayrıca; oral mukozada peteşiler, ülserler, periodontal dokularda yaygın morluklar ve dişeti büyümelerine rastlanır. Kemiklerde osteopeni vardır.

Anahtar Sözcükler: Çocuklarda ve Adölesanlarda Kan Hastalıkları, Anemi, Hemofili, Nötropeni, Lösemi.

Sözel Bildiri

ÇOCUKLARDA DENTAL VE MEDİKAL YAŞ TAYİNİ VE KULLANILAN YÖNTEMLER

Çiğdem KÜÇÜKEŞMEN*, Şevval İrem AYDIN KARAGÜLLÜ**

** Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Anabilim Dalı, Doğu Yerleşkesi, Isparta, Türkiye. ckucukesmen@gmail.com*

***Arş. Gör. Dt., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Anabilim Dalı, Doğu Yerleşkesi, Isparta, Türkiye. sevvalirema@gmail.com*

Giriş: Literatürde**;** kişinin tanınması, tanımlanması ve böylelikle diğer kişilerden ayırt edilmesini sağlayan bireysel özelliklerin ortaya konulmasına, "kimlik tespiti" denilmektedir. **Amaç:** Yaş tespiti; antropoloji, adli tıp ve diş hekimliği, pediatri, ortopedi, pedodonti ve ortodonti gibi sağlık bilimlerinde gerek duyulan bir inceleme yöntemidir. Özellikle adli tıp uygulamalarının önemli konularından birisi; kimliği bilinmeyen ve yaşı ile ilgili şüphe duyulan olgular hakkında yaş tespitinin istenmesidir. Adli tıp ve diş hekimliği; adli durumlarda dental verileri değerlendirerek, bireyin kimliğini, cinsiyetini ve yaşını tespit etmede adalete önemli ölçüde yardımcı olmaktadır. Dental ve iskeletsel gelişim düzeyi; cilt, kıllanma, ikincil cinsiyet özellikleri, boy ve kilo gibi durumlar, biyolojik yaşın farklı belirteçleri arasındadırlar. **Bulgular:** Yöntem olarak boy, ağırlık, puberte belirtileri, ruhsal ve mental gelişim, dişlerin ve kemiklerin gelişimi dikkate alınmaktadır. Kemiklerin epifiz ve metafiz gelişim süreleri, füzyonun ve kaynaşmanın tamamlanması, çocuğun içerisinde bulunduğu yaş dönemlerine göre değişiklikler göstermektedir. Dişler, kemiklerden daha dayanıklı olmaları, çevresel ve biyolojik etkenlerden daha az etkilenmelerinden ötürü, yaş tayini açısından daha verimli materyallerdir. **Tartışma ve Sonuç:** Bu derlemede, çocuklarda yaş tayini yapılırken, dişler veya el-bilek kemiklerinden yaş tayin edilmesi için yararlanılan adli tıp ve diş hekimliği yaş tespit yöntemlerinden bazıları anlatılmıştır. Makalede daha çok, ülkemizle ilgili ya da günümüzde popüler olan bazı tanı yöntemlerine yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yaş Tayini, Adli Diş Hekimliği, Fizyolojik Yaş, Dental Gelişim Düzeyi

Sözel Bildiri

ERKEN ÇOCUKLUK ÇAĞI ÇÜRÜKLERİ (EÇÇ)

Çiğdem Küçükeşmen*, Zeliha Doğan**
**Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş hekimliği Fakültesi, Pedodonti Ana Bilim Dalı, Doğu Yerleşkesi, Isparta, Türkiye, ckucukesmen@gmail.com*

***Arş. Gör. Dt., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş hekimliği Fakültesi, Pedodonti Ana Bilim Dalı, Doğu Yerleşkesi, Isparta, Türkiye, zelihadogan@sdu.edu.tr*

Özet: Erken çocukluk dönemi çürükleri (EÇÇ), 71 aylık ve daha küçük çocuklarda süt dişlerinde bir veya daha fazla çürük (kavitasyon oluşmuş ya da oluşmamış), diş kayıpları (çürük nedeniyle) ve dolgulu diş yüzeylerinin mevcudiyeti olarak tanımlanır.3 yaşından daha küçük çocuklarda herhangi bir düz yüzey çürüğünün bulunması, şiddetli EÇÇ belirtisi olup 3 yaşından 5 yaşına kadar, süt üst kesici dişlerde; 1 veya daha fazla kavitasyon, çürük nedeniyle kayıp yahut dolgulu yüzey olması veya çürük, kayıp ya da dolgu skorunun; 3 yaşında ≥4, 4 yaşında ≥5, 5 yaşında ≥6 olması, şiddetli EÇÇ göstergesidir.

Etyolojisi; Mutans streptokokların (MS) erken kolonizasyonu, ağız temizliği alışkanlığının olmaması, gece boyunca şekerli içecek, süt/mamayla beslenmesi, şekerli içecek/yumuşak gıdaların sık alınması, biberon, emzik/diğer emme alışkanlıkları, uzun süre biberon ve/veya anne sütü kullanımı, yeni sürmüş immatür dişler, süt dişlerinde yüksek oranda hipoplastik defektler, medikal problemler, yetersiz ebeveyn eğitimi, sosyo-ekonomik durum şeklindedir.

Önlenmesinde; bebeğin gece biberonla uyuma alışkanlığının kaldırılması, bebeğin beslendikten hemen sonra uyutulmaması, biberondaki süte şeker/bal/pekmez/vb. ilave edilmemesi, beslendikten sonra su içirilmesi, dişlerin sürmeye başlamasının ardından beslenme sonrası, ıslak tülbentle dişlerin silinmesi, düzenli diş hekimi kontrolleri, florürlü çocuk diş macunları/vernikleri/cilalarının kullanılması, anneden/bakıcıdan bebeğe MS geçişinin engellenmesi, bunun için; anne/bakıcının ağız sağlığının/bakımının iyileştirilmesi, bebekle aynı kaşıktan yemek yenilmesinin önlenmesi, emziğin/biberonun annenin/bakıcının tükürüğüyle temizlenmesinin engellenmesi gerekmektedir.

Tedavisinde; cam iyonomer simanların kullanımı, önleyici ve tedavi edici yaklaşımlar arasındadır. Restore edilebilir düzeydeki çürük süt dişleri; kompomer veya kompozit rezinlerle tedavi edilebilirler. Aşırı madde kaybı olan süt azı dişlerinin tedavisinde; paslanmaz çelik kronların (PÇK) kullanılması önerilmektedir. Aşırı madde kaybı olan süt kesici dişlerin tedavisinde ise; ön yüzü kompozitle kaplanmış PÇK'lar, strip kronlar, zirkon kronlar kullanılabilmektedirler. Koronal yapının yetersiz olduğu endodontik tedavili olgularda, mantar biçiminde kompozit rezin veya kısa postlar kullanılabilirler. Derin çürüklü süt dişlerinde; pulpotomi, direkt kuafaj, indirekt kuafaj yöntemleri uygulanabilirler. Pulpanın etkilendiği olgularda; endodontik tedaviler tercih edilmelidir. Tedavi edilemeyecek durumdaki dişlerdeyse; diş çekimleri uygun görülebilir.

Anahtar Kelimeler: Diş Çürükleri, Erken Çocukluk Çağı Çürükleri (EÇÇ), Erken Çocukluk Çağı Çürüklerinde Dental Tedavi Prosedürleri

Sözel Bildiri

ÇOCUKLARDA ELEKTRİKLİ DİŞ FIRÇASI İLE MANUEL DİŞ FIRÇASININ PLAK TEMİZLEMEDEKİ ETKİLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Çiğdem KÜÇÜKEŞMEN[1] , Betül KILIÇ[2]

1Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Ana Bilim Dalı, Doğu Yerleşkesi, Isparta, Türkiye. ckucukesmen@gmail.com

2Arş. Gör. Dt., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Ana Bilim Dalı, Doğu Yerleşkesi, Isparta, Türkiye. betulkilicbetul@gmail.com

Özet:Diş çürüğü, diş sert dokularının organik asitler tarafından demineralize edilmesi sonucu oluşan, multifaktöriyel ve bulaşıcı bir hastalıktır. Diş plağı (dental plak), çürük oluşumunda en önemli etkenlerden birisi olup, diş yüzeyine sıkıca yapışan ve mikroorganizmalardan oluşan organize bir biyofilm tabakasıdır. Plakta bulunan bakteriler, fermente edilebilir karbonhidratları metabolize ederek, asit üretirler ve bu süreç, diş minesinin çözünmesine ve diş çürüklerinin oluşumuna yol açarlar. Diş çürüğü ve periodontal hastalıkların önlenmesinde en önemli yöntemlerden birisi de, dental plağın mekanik olarak uzaklaştırılmasıdır. Günümüzde plak kontrolünü sağlamak amacıyla; manuel ve elektrikli diş fırçaları yaygın olarak kullanılmaktadırlar. Elektrikli diş fırçaları, manuel diş fırçalarına kıyasla, daha yüksek fırçalama hızı, sabit basınç uygulaması ve zamanlayıcı gibi ek özelliklere sahip olup, özellikle çocuklarda diş fırçalama etkinliğini artırabilmektedirler. Çocukların küçük yaşlarda henüz motor becerilerinin tam olarak gelişmemiş olmaları sebebiyle, manuel diş fırçalama sırasında, plak uzaklaştırma etkinliğinin seviyesi düşebilir. Elektrikli diş fırçalarının, çocuklarda plak uzaklaştırmada manuel diş fırçalarına kıyasla daha etkili olduklarını bildiren birçok çalışma bulunmaktadır. Ancak, yapılan bazı araştırmalarda ise, bu farkın istatistiksel olarak anlamlı bulunmadığı öne sürülmektedir. Bu derlemede, çocuklarda elektrikli ve manuel diş fırçalarının plak temizleme etkinliğini değerlendiren literatürün genel olarak incelenmesi ve bu değerlendirmeler sonucunda, her iki yöntemin avantaj ve dezavantajlarının karşılaştırılarak sunulması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Diş çürüğü, Dental plak, Elektrikli diş fırçası, Manuel diş fırçası, Çocuk Ağız Diş Sağlığı

Sözel Bildiri

YÜZEYEL VENÖZ YETMEZLIKTE TELENJIEKTAZILERE UYGULANAN SKLEROTERAPI: ETKINLIK VE SONUÇLAR

TARIK TAŞTEKİN1

[1] *BurdurDevlet Hastanesi, Kalp ve Damar Cerrahisi Kliniği Burdur, Türkiye, tariktastekin@gmail.com*

Giriş: Telenjiektaziler, yüzeyel venöz yetmezliğin yaygın bir bulgusu olup estetik ve semptomatik rahatsızlık yaratabilir. Skleroterapi, damar endotelinde kimyasal hasar oluşturarak damar obliterasyonunu sağlayan etkili bir tedavi yöntemidir. **Amaç:** Yüzeyel venöz yetmezlikte sık görülen telenjiektazilerin tedavisinde skleroterapi, minimal invaziv bir yöntem olarak yaygın şekilde kullanılmaktadır. Bu çalışmada, kliniğimizde skleroterapi uygulanan hastalarda tedavi etkinliği, hasta memnuniyeti ve komplikasyon oranları değerlendirilmiştir. **Yöntem:** Çalışmamızda, 01.06.2024-31.12.2024 tarihleri arasında kliniğimize başvuran yüzeyel venöz yetmezlik tanısı almış ve telenjiektazi nedeniyle skleroterapi uygulanmış 30 hasta retrospektif olarak değerlendirildi. Kullanılan sklerozan ajan türü ve enjeksiyon teknikleri kaydedildi. Tedavi sonrası 10. gün ve 1. aylardaki klinik değerlendirme ve hasta memnuniyeti analiz edildi. **Bulgular:** Çalışmaya 30 hasta dahil edildi. Hastaların skleroterapi sonrası memnuniyeti, Numerical Rating Scale (NRS, 1-10) kullanılarak değerlendirildi. Ortalama hasta memnuniyet skoru 8.7 ± 1.1 olarak bulundu. Hastaların %90'ı (n=27) memnuniyet skorunu 8 ve üzeri olarak bildirirken, %10'u (n=3) daha düşük skorlar verdi. Tedavi etkinliği açısından, hastaların %90'ında (n=27) belirgin lezyon regresyonu sağlandı. Hiçbir hastada pulmoner emboli, derin ven trombozu, anaflaksi gibi major komplikasyon görülmezken minör komplikasyon olarak geçici matting %10 (n=3) ve tromboflebit %3.3 (n=1) oranında gözlendi. Tromboflebit gelişen hastada uygun antibiyoterapi ve düşük molekül ağırlıklı heparin tedavisiyle 14. günde tam iyileşme gözlenirken matting gelişen hastalar 3. ay tekrar çağırıldıklarında bulgularının gerilediği tespit edildi. **Tartışma ve Sonuç:** Bu çalışmada skleroterapinin etkinliği ve hasta memnuniyeti değerlendirildi. Bulgular, skleroterapinin yüksek hasta memnuniyeti (%90) ve düşük komplikasyon oranları ile etkili bir tedavi yöntemi olduğunu göstermektedir. Skleroterapi, telenjiektaziler için etkili ve güvenli bir tedavi yöntemidir. Minimal invaziv yapısı, yüksek hasta memnuniyeti ve düşük komplikasyon oranları ile yüzeyel venöz yetmezlik tedavisinde önemli bir seçenek olarak değerlendirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Venöz yetmezlik, Skleroterapi, Telenjiektazi, Köpük Tedavisi

Sözel Bildiri

SLEEP DISTURBANCE AND FEAR OF HYPOGLYCEMIA AS PREDICTORS OF GLYCEMIC CONTROL IN ADOLESCENTS WITH TYPE 1 DIABETES

Harun Özbey*, Meral Bayat, Tolga Topal***, Ayşe Çeri****, Nihal Hatipoğlu*****

** Erciyes University, Department of Pediatric Nursing, Faculty of Health Sciences, Kayseri, Türkiye, hemharun@gmail.com*

*** Erciyes University, Department of Pediatric Nursing, Faculty of Health Sciences, Kayseri, Türkiye, bayatmeral@gmail.com*

**** Erciyes University, Faculty of Health Sciences, Kayseri, Turkey, ttolgaa01@gmail.com*

***** Erciyes University, Faculty of Health Sciences, Kayseri, Turkey, ayseceri58@gmail.com*

****** Erciyes University, Department of Pediatrics, Faculty of Medicine, Kayseri, Türkiye, nihalhatipoglu@yahoo.com*

Aim: The aim of this study was to determine the predictive levels of sleep disturbance and fear of hypoglycemia for glycemic control in adolescents with T1DM.

Methods: The study was conducted with children aged 12-17 years with T1DM who were followed up in the Pediatric Endocrinology Outpatient Clinic of a university hospital between 2024-2025. Data was collected using the Adolescent Descriptive Characteristics Form, The University of Virginia Child/Teen Low Blood Sugar Survey and DSM-5 Level 2 Sleep Disorder Scale. Outpatient clinic follow-up of children with T1DM is performed on Mondays. Therefore, children with T1DM who came to the outpatient clinic on Mondays every week during the data collection period and who met the inclusion criteria were included in the study. The independent Sample t-test, Chi-squared test and two-stage Hierarchical Multiple Linear Regression analysis were used in the study.

Results: The mean total C-LBSS and SDS scores of children with T1DM were 57.68±10.64 and 22.86±3.25, respectively. The mean C-LBSS scores of children with T1DM with good and poor glycemic control were 56.61±11.85 and 59.46±10.42 ($p \leq 0.001$) and the mean SDS scores were 21.27±3.49 and 23.10±3.21 ($p \leq 0.001$), respectively. It was determined that fear of hypoglycemia explained 33.6% of glycemic control in Model I and fear of hypoglycemia and sleep disturbance together explained 47.2% of glycemic control in Model II and the models were statistically significant.

Conclusion: In the study, it was determined that adolescents with poor glycemic control had lower sleep duration and higher HbA1c, fear of hypoglycemia and sleep disturbance scores. It was found that fear of hypoglycemia and sleep disturbance variables explained most of the glycemic control in adolescents with T1DM.

Keywords: Adolescent, Fear of Hypoglycemia, Glycemic Control, Sleep Disorder, Type 1 Diabetes

Sözel Bildiri

DİL VE KONUŞMA TERAPİSİ ALANINDAKİ AKADEMİSYENLERİN KANITA DAYALI UYGULAMALARA YÖNELİK BAKIŞ AÇILARI

Deniz Kazanoğlu*, Kübra Tetik Hacıtahiroğlu*
** İzmir Bakırçay Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Dil ve Konuşma Terapisi Bölümü, deniz.kazanoglu@bakircay.edu.tr, kubra.tetik@bakircay.edu.tr*

Giriş: Kanıta dayalı uygulamaların (KDU) eğitim-öğretim süreçlerinde yer alması gerektiğine ilişkin genellikle akademisyenlerin olumlu bir tutuma sahip oldukları ancak zaman yetersizliği, iş yükü fazlalığı, bilgi ve beceri yetersizlikleri, iş ortamındaki güçlükler gibi nedenlerle KDU kullanımının sınırlandırıldığı belirtilmektedir. Dil ve konuşma terapisi (DKT) alanındaki akademisyenlerin KDU ile ilgili görüşlerini inceleyen bir çalışma bulunmamaktadır. **Amaç:** Bu çalışmada DKT alanındaki akademisyenlerin KDU'ya yönelik bakış açılarının belirlenmesi, KDU kullanımında ve öğretiminde karşılaşılan fırsat ve zorlukların incelenmesi ve KDU kavramının müfredatta yer almasına yönelik önerilerin ortaya konması amaçlanmaktadır. **Yöntem:** Bu araştırmada, akademisyenlerin KDU kavramını nasıl tanımladıkları ve eğitim-öğretim süreçlerine KDU'yu dahil etme deneyimlerini derinlemesine anlamak için nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik araştırma deseni kullanılmıştır. 15 katılımcı ile tek oturumluk yarı-yapılandırılmış çevrimiçi görüşmeler yapılmış ve görüşmeler video kaydına alınmıştır. Yazılı metne dönüştürülen veriler tematik analiz ve içerik analizi yöntemleri çerçevesinde incelenmiştir. **Bulgular:** Analiz sonuçlarında 30 alt tema ve 5 tema ortaya çıkmıştır. Elde edilen temalar: kanıta dayalı uygulamalar dersine ilişkin akademisyen deneyimleri, kanıta dayalı uygulamaları ders içeriğine eklemenin faydaları, öğrenci gelişimi ve desteklenmesi, kanıta dayalı uygulamalara ilişkin yaşanan zorluklar ve önerilerdir. Dikkat çeken alt temalar arasında kanıta dayalı uygulamaların ders içeriklerine eklenmesi gerektiği, akademisyenlerin ve öğrencilerin bilgi eksikliği yaşadığı, uzlaşı ve bilimsel araştırma eksikliği, iş yükü fazlalığı, müfredat güncellemesinin gerekliliği yer almaktadır. **Tartışma ve Sonuç:** Akademisyenler literatür ile uyumlu olarak kanıta dayalı uygulamalara ilişkin olumlu bakış açısı sunmuşlar ve karşılaşılan zorlukları belirtmişlerdir. Katılımcıların sıklıkla belirtiği noktalardan biri KDU perspektifinin daha bütüncül ve zengin bir bakış açısı sunmasıdır. Bu açıdan klinisyenlerin bu perspektifle uygulamalarını gerçekleştirmeleri için lisans düzeyinde yeterli eğitim almaları daha nitelikli sağlık hizmeti verilebilmesi açısından önemlidir. Akademisyenlerin de mevcut bilgilerini güncelleyebilmeleri için KDU ile ilgili akademisyenlere yönelik eğitimlerin düzenlenmesi, lisans müfredatlarının güncellenerek KDU dersinin tüm üniversitelerin DKT bölümü programlarına eklenerek standart eğitim içeriğinin sağlanması önerilmekte olup KDU kavramına ilişkin tartışmaların alan içerisinde yapılmasının gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kanıta dayalı uygulamalar, Dil ve konuşma terapisi, Eğitim öğretim müfredatı, Nitel araştırma

Sözel Bildiri

BEDENSEL ENGELLİ ÇOCUĞU OLAN ANNELERDE MOTOR İMGELEME EĞİTİMİNİN ANNELERİN KAYGI DÜZEYİ VE YAŞAM KALİTESİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ: BİR PİLOT ÇALIŞMA

Aydan Selen AYDIN*, Kılıçhan BAYAR**

**Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı, Muğla, Türkiye, selenyilmaz0106@gmail.com*

*** Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı, Muğla, Türkiye. kbayar@mu.edu.tr*

Giriş: Bedensel engelli çocuğu olan anneler, çocuklarının geleceği, bakımı, eğitimi, sosyal hayatı gibi birçok konuda kaygı yaşamaktadırlar. Çocukların fiziksel ihtiyaçları, tedavi ve bakım masraflarının yanısıra annelerin hissettiği büyük sorumluluk, korku, kaygı gibi duygular yaşam kalitesini olumsuz olarak etkilemektedir. **Amaç:** Bu çalışmanın amacı, bedensel engelli çocuğu olan annelere uygulanan motor imgeleme eğitiminin annelerin kaygı düzeyi ve yaşam kalitesi üzerindeki etkisini incelemektir. **Yöntem:** Randomize kontrollü tek kör desenli çalışmamız, Türkiye'nin Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde bir rehabilitasyon merkezine kayıtlı 20 çocuğun annelerinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Dahil edilme kriterlerini karşılayan ve çalışmaya katılmayı kabul eden anneler blok randomizasyon ile 10'ar kişilik iki gruba ayrılmıştır. Çalışmanın verileri, tedavi öncesi ve tedavi sonrası olmak üzere Spielberger'in Sürekli Kaygı Envanteri ve SF-36 ölçekleri ile toplanmıştır. Her iki gruba core stabilizasyon egzersizleri uygulanmış, girişim grubuna ek olarak motor imgeleme eğitimi verilmiştir. **Bulgular:** Motor imgeleme grubunda kontrol grubuna kıyasla SF-36 'Fiziksel İşlev, Ağrı, Enerji/Canlılık ve Ruhsal Sağlık' alt boyutlarında anlamlı fark bulunmuştur ($p<0,05$). Yaşam kalitesinin diğer alt boyutları arasında gruplar arasında anlamlı fark gözlenmemiştir ($p>0,05$). Annelerin kaygı düzeylerinde gruplar arasında anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0,05$). **Tartışma ve Sonuç:** Core stabilizasyon egzersizlerinin, yaşam kalitesi ve sürekli kaygı düzeyinin azaltılması açısından olumlu etkileri olduğu saptanmıştır.Core stabilizasyon egzersizlerine ek olarak verilen motor imgeleme eğitiminin, yaşam kalitesinin 'Fiziksel İşlev, Ağrı, Enerji/Canlılık ve Ruhsal Sağlık' alt boyutlarına önemli fayda sağladığı görülmektedir. Motor imgeleme eğitiminin sürekli kaygı düzeyi üzerinde bir etkisi bulunmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Motor İmgeleme, Anne, Yaşam Kalitesi, Kaygı Düzeyi.

Sözel Bildiri

AĞIZ VE DİŞ SAĞLIĞINDA PROBİYOTİKLER

Prof. Dr. Çiğdem Küçükeşmen*, Arş. Gör. Burcu Erdem**

[1]*Prof. Dr.Çiğdem Küçükeşmen, Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Anabilim Dalı, Doğu Yerleşkesi, Isparta, Türkiye. cigdemkucukesmen@sdu.edu.tr*

[2]*Arş. Gör. Dt. Burcu Erdem Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Anabilim Dalı, Doğu Yerleşkesi, Isparta, Türkiye. burcuerdem@sdu.edu.tr*

Özet: Oral kavite, dinamik bir ekosistemdir ve aynı zamanda heterojen ve çeşitlidir. Dengesinin bozulması, periodontal hastalıklar ve diş çürüğü gibi önemli hastalıkların ortaya çıkmasına yol açar. Probiyotikler, oral mikrobiyotada dengeyi sağlayarak, patojen bakterilerin gelişimini engelleyebilmekte, bağışıklık sistemini modüle edebilmekte ve biyofilm oluşumunu düzenleyerek, ağız sağlığını destekleyebilmektedir. Lactobacillus reuteri ve Lactobacillus rhamnosus gibi probiyotik türlerinin, Streptococcus mutans gibi çürük yapıcı bakterilerin büyümesini baskıladığı ve ağız pH'ını nötralize ederek, diş minesini koruduklarını gösterilmiştir. Yapılan klinik çalışmalar, probiyotik içeren süt ve süt ürünlerinin düzenli tüketiminin, tükürükte ve dental plakta karyojenik bakterilerin sayısını önemli ölçüde azalttığını ortaya koymuştur. Periodontal hastalıklarla ilişkili olarak, Porphyromonas gingivalis, Tannerella forsythia ve Aggregatibacter actinomycetemcomitans gibi bakterilerin, periodontal dokular üzerindeki patojenik etkilerini azaltmada, probiyotiklerin önemli bir rol oynadığı belirlenmiştir. Lactobacillus reuteri ve Bifidobacterium türleri, diş eti sağlığını destekleyerek, bağışıklık yanıtını düzenlemekte, antiinflamatuar bileşikler salgılayarak, periodontal hastalıkların ilerlemesini engelleyebilmektedirler. Ağız içerisindeki anaerob bakteriler tarafından üretilen uçucu sülfür bileşiklerinin (VSC'ler), probiyotikler aracılığıyla baskılanabilecekleri gösterilmiştir. Özellikle Weissella cibaria ve Streptococcus salivarius gibi probiyotik türlerinin, Fusobacterium nucleatum tarafından üretilen VSC'leri azaltarak ağız kokusunu hafiflettiği belirlenmiştir. Oral mantar enfeksiyonları, özellikle Candida albicans'ın aşırı çoğalması ile ilişkilendirilmektedir. Probiyotiklerin, C. albicans kolonizasyonunu inhibe ederek, mantar enfeksiyonlarının önlenmesine yardımcı olabilecekleri bilinmektedir.Genel olarak, probiyotiklerin ağız sağlığını destekleyen önemli biyoterapötik ajanlar olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, hangi probiyotik türlerinin en etkili olduğu, optimal dozaj, uygulama süresi ve uzun vadeli etkileri konusunda, daha fazla randomize kontrollü çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Probiyotiklerin diş hekimliği uygulamalarında kullanımının yaygınlaşması, ağız sağlığının korunması ve hastalıkların önlenmesine yönelik yeni nesil yaklaşımlar geliştirilmesine katkı sağlamaktadır. Derlememizde, probiyotiklerin ağız sağlığı üzerindeki etkilerini kapsamlı bir şekilde ele alarak; diş çürükleri, periodontal hastalıklar, halitozis ve oral mantar enfeksiyonları ile olan ilişkisi incelenmektedir.

Anahtar kelimeler: Probiyotikler, Oral mikrobiyota, Diş çürükleri, Periodontal hastalıklar, Halitozis

Sözel Bildiri

ÇOCUK DİŞ HEKİMLİĞİNDE ANTİBİYOTİK VE AĞRI KESİCİ KULLANIMI

Çiğdem KÜÇÜKEŞMEN*, Burçe YURTGAN**

**Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Anabilim Dalı, Doğu Yerleşkesi, Isparta, Türkiye. ckucukesmen@gmail.com*

***Arş. Gör. Dt., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Anabilim Dalı, Doğu Yerleşkesi, Isparta, Türkiye. burceyurtgan@gmail.com*

Özet:Çocuk diş hekimliğinde, enfeksiyon kontrolü ve ağrı yönetimi, tedavi başarısını büyük oranda etkileyen faktörler arasında kabul edilmektedir. Enfeksiyonların uygun şekilde tedavi edilememesi sonucu, sistemik komplikasyonların gelişme riskinden dolayı, doğru antibiyotik seçimi önem taşımaktadır. Ancak gereksiz antibiyotik kullanımı; antibiyotik direncine, alerjik reaksiyonlara ve yan etkilere sebebiyet verebileceğinden, dikkatli bir şekilde reçetelendirilmelidir. Güncel kılavuzlara göre, antibiyotikler yalnızca sistemik belirtiler (ateş, lenfadenopati, selülit) mevcut olduğunda reçetelenmeli, lokalize dental enfeksiyonlarda ise, drenaj ve uygun girişimsel tedavi öncelikli olarak tercih edilmelidir. Çocuk hastalarda genellikle tercih edilen antibiyotikler, amoksisilin ve klavulanik asit kombinasyonudur. Penisilin alerjisi olan hastalarda ise, klindamisin veya azitromisin gibi alternatif antibiyotikler reçetelendirilebilmektedir. Ağrı yönetimi ise, hastalarda dental tedavi sürecinin konforlu bir şekilde ilerlemesi açısından önem taşımaktadır. Bu amaçla en sık kullanılan ilaçlar arasında; non-steroidal antiinflamatuar ilaçlar (NSAİİ) ve parasetamol bulunmaktadır. İbuprofen, antiinflamatuar etkisi sayesinde, diş ağrılarında başarılı bir analjezik olup, pediatrik hastalarda güvenli ve uygun bulunmuştur. Parasetamol ise, daha hafif ağrı durumlarında veya NSAİİ kullanamayan hastalarda tercih edilmektedir. Ancak, her iki ilaç da belirtilen doz aralığında kullanılmalı ve uzun süreli kullanımın olası yan etkileri göz önünde bulundurulmalıdır. Özellikle yüksek dozda kullanımın, gastrointestinal ve renal komplikasyonlar meydana getirme riskinden dolayı, ilaçlar hekim gözetiminde verilmelidir. Sonuç olarak, çocuk diş hekimliğinde antibiyotiklerin, yalnızca gerekli durumlarda tercih edilmeleri, ağrı yönetiminde ise güvenli ve etkili ilaçların kullanılmaları gerekmektedir. Antibiyotik direncinin önlenmesi, hastaların gereksiz ilaç maruziyetinden korunması ve daha başarılı tedavi sonuçları elde edilebilmesi için güncel kılavuzlara uyulması büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, ebeveynlerin bilinçlendirilmesi, ilaçların doğru kullanımı konusunda farkındalığın artırılması için temel bir adımdır.

Anahtar Kelimeler: İlaç Kullanımı, Çocuklarda Antibiyotik Kullanımı, Çocuklarda Ağrı Kesici Kullanımı

Sözel Bildiri

12-18 YAŞ GRUBU ÇOCUK VE ADÖLESAN HASTALARDAN KONİK IŞINLI BİLGİSAYARLI TOMOGRAFİ TEKNİĞİ İLE ELDE EDİLEN GÖMÜLÜ DAİMİ KANİN DİŞ VERİLERİNİN RETROSPEKTİF OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ

Çiğdem KÜÇÜKEŞMEN1, Evgin GÜVEN2, Burçe YURTGAN3

1. Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Anabilim Dalı, Doğu Yerleşkesi, Isparta, Türkiye. ckucukesmen@gmail.com

2. Arş. Gör. Dt., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Anabilim Dalı, Doğu Yerleşkesi, Isparta, Türkiye. evgingvn@icloud.com

3. Arş. Gör. Dt., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Anabilim Dalı, Doğu Yerleşkesi, Isparta, Türkiye. burceyurtgan@gmail.com

Özet:Gömülü kanin dişler, süt dişlerinin daimi dişlerle yer değiştirme sürecinde ortaya çıkabilen yaygın bir problemdir ve bu durum özellikle pedodonti alanında büyük bir dikkat gerektirmektedir. Kanin dişler, estetik ve fonksiyonel açıdan kritik bir rol oynarlar ve bu dişlerin gömülü kalması, çene gelişimi ve diş dizilimi üzerinde olumsuz etkilere yol açabilir. Konik ışınlı bilgisayarlı tomografi (KIBT), gömülü kanin dişlerin tespiti ve yönetiminde önemli bir tanı aracı olarak değerlendirilebilir.Bu çalışmada, Süleyman Demirel Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Pedodonti Ana Bilim Dalı Kliniği'ne başvuran 12-18 yaş grubu çocuk ve adölesan hastalardan elde edilen gömülü kanin diş verilerinin, KIBT yardımı ile, pedodonti perspektifinden değerlendirilmesi amaçlanmıştır. KIBT, süt dişlerinin kök rezorpsiyonu, daimi dişlerin konumlanması ve gömülü dişlerin olası etkilerini değerlendirme konusunda detaylı bilgi sunar. Bu bilgiler, özellikle karma dişlenme döneminde, erken müdahale gerektiren durumların tespitini kolaylaştırır ve tedavi sürecinin başarılı bir şekilde yönetilmesine olanak tanır.Pedodontistler, KIBT'yi kullanarak, gömülü kanin dişlerin çevre dokulara olan etkisini ve bu dişlerin cerrahi müdahale gerektirip gerektirmediğini doğru bir şekilde değerlendirebilirler. Böylece, gömülü dişlerin yol açabileceği ortodontik sorunlar ve estetik kaygılar, erken teşhis ve müdahale ile minimalize edilebilir. Bu çalışmanın bulguları, pedodonti pratiğinde gömülü kanin dişlerin yönetimi konusunda önemli rehberlik sağlayacak niteliktedir.

Anahtar Kelimeler: KIBT, Gömülü Kanin Diş, Pedodonti, Süt Dişleri, 3D Görüntüleme

Sözel Bildiri

THE COMPARISON AND EFFECT OF CORE STABILITY EXERCISES ON AGILITY IN BASKETBALL PLAYERS

Talya Yeşiltepe*, Mehmet Alperen Pekdaş*, Doğukan Tongar*
**Yeditepe University, Physiotherapy and Rehabilitation Department, Istanbul, Turkey,*
talya.yesiltepe@std.yeditepe.edu.tr

alperen.pekdas@yeditepe.edu.tr

dogukan.tongar@yeditepe.edu.tr

Background: Athletic performance relies on force transfer through the core, essential for optimal output. Literature suggests a potential link between core stabilization and basketball skills like shooting, passing, and dribbling. This study explores the relationship between core stabilization and agility. **Aim:** The objective of this study was to compare and examine the effects of two core stabilization exercise programs—namely the multi-joint exercise program and the McGill "Big 3" protocol—on core stabilization. **Methods:** A total of 15 basketball players, aged 14 to 17 years, participated in the study. The first group (Intervention Group 1) performed the McGill "Big 3" protocol prior to their training sessions. The second group (Intervention Group 2) engaged in multi-joint functional exercises before training. Agility T-test assessments were performed both before the study and after a 6-week intervention period. Additional variables considered were age, body mass index (BMI), training duration (hours/day), and years of experience. **Results:** After the 6-week period, the study found no significant improvement in agility T-test scores for the group that performed the McGill "Big 3" protocol ($p = 0.86$). In contrast, the group that performed multi-joint functional exercises exhibited significant improvements in their agility T-test scores ($p = 0.01$). Furthermore, a comparison between the two groups revealed that the multi-joint exercise group showed significantly greater improvement in agility T-test scores compared to the McGill core stabilization exercise group ($p = 0.008$). **Discussion and Conclusion:** The clinical implication of this study suggests that exercises involving both upper and lower core activation should be incorporated into training programs, particularly in athletic populations. Based on these findings, future research should focus on larger sample sizes, include athletes from various sports, and extend the duration of the intervention to further validate these results.

Keywords: Basketball, Core stability, Agility, T-test, McGill "Big 3", Functional multi-joint exercises.

Sözel Bildiri

ENDOSCOPIC INTERVENTION TIMING IN A CASE OF SUICIDE ATTEMPT BY ELECTRICAL CABLE INGESTION: A CASE REPORT

Mehmet Zeki Öğüt*
**Elazığ Fethi Sekin City Hospital, Elazığ, Türkiye.*

Introduction
Foreign body ingestion is more commonly observed in individuals with psychiatric disorders compared to the general population, particularly in patients living in confined environments. The ingestion of unusual foreign objects, such as electrical cables, is a rare occurrence in the literature and requires special attention in the diagnosis and treatment process.
Case Report
A 27-year-old male patient, living in a confined environment, was undergoing treatment for epilepsy, depression, and psychotic disorders. He was brought to the emergency department after intentionally ingesting an electrical cable as a suicide attempt. On evaluation, an abdominal X-ray revealed a hyperdense foreign object in the epigastric region.
An urgent endoscopy was performed under sedation with 2 mg of Dormicum and 200 mg of Propofol as premedication. The procedure revealed that the ingested cables had coiled into a bundle and were located in the antrum of the stomach. No mucosal damage was detected. A total of six separate plastic-coated metallic cables were successfully removed, along with an additional cable found in the first part of the duodenum.
A follow-up abdominal X-ray showed another foreign body in the small intestine. The patient was admitted for observation and was discharged the next day with a plan for daily abdominal imaging to monitor foreign body passage. A follow-up abdominal X-ray taken seven days later confirmed that no foreign body remained.
Discussion and Conclusion
Prompt and effective endoscopic intervention following foreign body ingestion can prevent potential complications. Endoscopic removal of foreign bodies is particularly crucial for psychiatric patients living in confined environments. Continuous monitoring and regular imaging are essential for ensuring patient safety.

Keywords: Endoscopic Foreign Body Removal, Foreign Body Ingestion, Suicide Attempt.

Sözel Bildiri

AMELOGENEZİS İMPERFEKTALI SÜT VE DAİMİ DİŞLERİN TEDAVİLERİ

Çiğdem KÜÇÜKEŞMEN*, Hamide ŞENKAL**

**Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Anabilim Dalı, Doğu Yerleşkesi, Isparta, Türkiye. ckucukesmen@gmail.com*

***Arş. Gör. Dt (Uzmanlık öğrencisi), Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Anabilim Dalı, Doğu Yerleşkesi, Isparta, Türkiye hamidesenkal07@icloud.com*

Özet: Amelogenezis İmperfekta (AI), diş gelişimini etkileyen, minede niceliksel veya niteliksel eksikliklerle karakterize, nadir görülen genetik bir bozukluktur. Genellikle otozomal dominant veya resesif geçiş gösterirken, X kromozomuna bağlı geçişler seyrektir. Görülme sıklığı 1:700-1:15.000 arasında değişmektedir. AI; 4 ana tipte sınıflandırılmaktadır. Bunlar; hipoplastik, hipokalsifiye , hipomature ve hipomatur-hipoplastik tip ile beraber görülen taurodontizmdir. AI'ya sahip hastalar genellikle; dişsel, estetik, fonksiyonel, ortodontik, periodontal ve fonasyonel problemlere sahiptirler. Hastalar, bu problemler sebebiyle, düşük öz saygı, psikolojik zorluklar ve sosyal kaçınma yaşayabilmektedirler, bu da eğitimlerini, işlerini ve ilişkilerini etkilemektedir. Hastaların birçoğu dişlerinin görünüşü nedeniyle toplum içerisinde utanç duymakta ve estetikle ilgili endişelerini dile getirmektedirler. Ayrıca bu tip dişlerde; yapısal bozukluklar, maddesel/vertikal boyut kayıpları ve bunlara bağlı olarak, çeşitli fonksiyonel problemler de yaşanabilmektedir. Estetiği artırmak, dişte madde kaybını önlemek, dişlerin hassasiyetini ortadan kaldırmak, yeterli ark çevresi ve dikey boyutu korumak ve periodontal sağlığı iyileştirmek için, AI'lı hastaların tedavilerine erken yaşlarda başlanılmalıdır. Tedavi planlaması; AI'nın şiddetine, hastanın yaşına, yaşam kalitesine ve sosyoekonomik durumuna göre şekillenmektedir. Bu hastaların tedavileri, multidisipliner yaklaşım gerektirmektedir. Şiddetli formlarında, süt dişlenme döneminde koruyucu tedavilerle başlanılmalıdır. AI'ya sahip hastalarda, ön bölge dişlerinin tedavisinde; direkt/indirekt kompozit rezinler uygulanabilmekte, daimi 1.azı dişleri restore edilirken ise; paslanmaz çelik kronlar önerilmektedir. Veneerize edilmiş kronlarla gerçekleştirilen protetik tedavilerse, genellikle yetişkinlik dönemine ertelenmektedir. Şiddetli vakalarda mineye bağlanmadaki zorluklar sebebiyle, direkt rezin restorasyonlar önerilmemektedir. Restoratif tedavi yöntemleriyle kapatılamayan diestemalar mevcudiyetinde, ortodontik tedaviye başvurulabilir. Sonuç olarak, AI'ya sahip hastaların tedavileri, koruyucu tedavilerden, restoratif/protetik tedavilere kadar uzanmaktadır.

Anahtar kelimeler: Amelogenezis İmperfekta, Amelogenezis İmperfekta Tipleri, Amelogenezis İmperfekta Tedavi Yöntemleri, Amelogenezis İmperfekta Etiyolojisi, Amelogenezis İmperfektaya Bağlı Genel Problemler

Sözel Bildiri

KARDİYOVASKÜLER HASTALIĞI OLAN BİREYLERİN BESLENME BİLGİ DÜZEYLERİ, AKDENİZ DİYETİNE BAĞLILIK DÜZEYLERİ VE AKDENİZ DİYETİ BİLGİ DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Hatice Kübra BARCIN GÜZELDERE*
** İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, İstanbul, Türkiye, haticekubra.guzeldere@medeniyet.edu.tr*

Giriş: Dünya Sağlık Örgütü'ne göre dünyada ölüm nedenlerinin başında koroner kalp hastalıkları gelir. Kardiyovasküler hastalıkları (KVH) yaşam tarzı değişiklikleriyle önlenebilir bir hastalık grubudur. KVHı önlemek için en önemli çevresel faktörlerden biri beslenmedir. Koruyucu diyet önerilerine uygun bir diyet modeli olarak Akdeniz Diyeti dünya genelinde kabul görmüştür. **Amaç:** Bu çalışmanın amacı, KVH olan bireylerin Akdeniz diyeti beslenme bilgilerini, Akdeniz diyetine bağlılık durumlarını ve beslenme bilgi düzeyleri arasındaki ilişkileriyi değerlendirmektir. **Metot:** Çalışmaya KVH olan 208 birey katılmıştır. Bireylere Akdeniz Diyeti Beslenme Bilgisi Ölçeğini (MEDNKQ), Akdeniz Diyetine Bağlılık Ölçeğini (MEDAS), Beslenme Bilgi Düzeyi Ölçeğini (YETBİD) ve 24 saatlik besin tüketimlerini içeren bir anket formu uygulanmıştır. Bireylerin son 6 ayda en son yaptırmış oldukları yüksek dansiteli lipoprotein (HDL), düşük dansiteli lipoprotein (LDL), trigliserit, toplam kolesterol ile kan şekeri değerleri toplanmıştır. Bireylerin vücut ağırlıkları (kg) tartı yardımıyla; boy uzunlukları (cm), bel çevreleri (cm), kalça çevreleri (cm), boyun çevreleri (cm) mezura ile ölçülmüştür. Vücut ağırlığı ve boy uzunluğu ile vücut kütle indeksleri (VKİ, kg/m2) hesaplanmıştır. Çalışmanın etik kurulu 2024/1 sayısı ile 23.01.2024 tarihinde alınmıştır. **Bulgular:** Katılımcıların %59.8'i kadın ve ortalama yaşları 39.68±15.46 yıldır. Katılımcıların ortalama VKİleri 26.78±6.07 ile hafif şişman kategorisindedir. Katılımcıların temel beslenme bilgi düzeylerinin 56.17±8.25 puan ile çok iyi, besin tercihi bilgi düzeylerinin ise 39.90±5.93 puan ile iyi olduğu saptanmıştır. Katılımcıların ortalama MEDAS puanı 6.86±2.16, Akdeniz Diyeti Bilgi Düzeyleri ise 19.28±4.10 ile ile kabul edilebilir düzeyin altındadır. Akdeniz Diyeti bilgi düzeyi, yaş (r:0.248, p<0.001) ve besin tercihi arasında düşük düzey pozitif yönlü (r:0.201, p<0.001), temel beslenme bilgisi ile orta düzey pozitif yönlü (r:0.464, p<0.001) korelasyon saptanmıştır. **Tartışma ve Sonuç:** Beslenme bilgi düzeyi yüksek olan katılımcıların Akdeniz Diyeti bilgi düzeyleri yüksek olsa da Akdeniz Diyetine uyumları düşüktür. Karp hastalarında sağlıklı yaşamın sürdürülmesi için Akdeniz Diyetine uyumun önemi vurgulanmalı, Akdeniz Diyetine uyumu arttıracak stratejiler geliştirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Akdeniz Diyeti, Beslenme Bilgi Düzeyi, Kardiyovasküler Hastalıklar, MEDAS

Sözel Bildiri

IS THERE ANY RELATIONSHIP BETWEEN PROSTHETIC ADHERENCE AND BALANCE WITH FALL RISK IN LOWER EXTREMITY AMPUTEES?

Sultan Yekelenga Özen*, Şüheda Özkan, Gül Baltacı*****

** Istanbul Atlas University, Master of Science Program, Department of Physiotherapy and Rehabilitation, Health Sciences Institute, İstanbul, Turkey, sultanyekelengaozen@gmail.com*

*** Istanbul Atlas University, Department of Occupational Therapy, Faculty of Health Sciences, Istanbul, Turkey, suheda.ozkan1@atlas.edu.tr*

**** Istanbul Atlas University, Department of Physiotherapy and Rehabilitation, Faculty of Health Sciences, Istanbul, Turkey, gul.baltaci@atlas.edu.tr*

Background: Lower limb amputees have a higher risk of falls. Assessing fall risk is complex due to multiple influencing factors. Previous studies have emphasized the impact of prosthetic fit and rehabilitation on fall risk. However, the role of prosthetic adherence and balance confidence in fall risk remains underexplored. Aim: This study aimed to investigate the relationship between fall risk, prosthetic adherence, and self-reported balance confidence in lower extremity prosthesis users, addressing a gap in the literature. Methods: Twenty-two male lower extremity prosthetic users (mean age: 37.09±11.75 years) with traumatic amputations and a dominant right limb participated in this study. Prosthetic adherence, balance confidence, and fall risk were assessed using the Forgotten Joint Score (FJS), Activity-Specific Balance Confidence Scale (ASBCS), and Timed Up and Go Test (TUG), respectively. Due to the non-normal distribution of data, non-parametric statistical tests were applied. A p-value of <0.05 was considered statistically significant. Results: A moderate negative correlation was found between FJS and TUG ($r = -0.554$, $p = 0.008$), indicating that better prosthetic adherence is linked to improved mobility. A strong negative correlation was observed between ASBCS and TUG ($r = -0.822$, $p < 0.001$), showing that greater balance confidence is associated with reduced fall risk. Multiple linear regression analysis revealed that ASBCS significantly predicted TUG performance ($B = -2.761$, $p = 0.004$), while FJS did not ($p = 0.204$). The model explained 48.3% of the variance in TUG scores (Adjusted $R^2 = 0.429$). Discussion and Conclusion: The findings highlight the significant relationship between prosthetic adherence, balance confidence, and fall risk. Higher balance confidence and better prosthetic adherence enhance mobility, potentially reducing fall risk. Interventions focused on improving balance confidence and optimizing prosthetic fit may help minimize falls in lower limb amputees.

Keywords: Prosthetic Adherence, Balance Confidence, Fall Risk, Lower Limb Amputation, Mobility

Sözel Bildiri

AKCİĞER VE KARACİĞERDE MULTİPL YERLEŞİMLİ KİST HİDATİK

Dr.Ezgi Tonyalı*, Dr.Süleyman Emre Akın**

**Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi, Göğüs Cerrahi Kliniği, Isparta, Türkiye, ezgitonyali@gmail.com*

***Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi, Göğüs Cerrahi Kliniği, Isparta, Türkiye, suleymanakin@sdu.edu.tr*

Giriş: Kist hidatik, Echinococcus granulosis tarafından oluşturulan paraziter bir hastalıktır. En sık karaciğer, daha sonra akciğerler ve beyine yerleşir. Nadiren yumuşak dokular, kas iskelet sistemi, kalp ve mesane gibi bölgelerde de görülebilir. Ülkemizde halen belirli bölgelerde endemik olarak görülebilmektedir. **Amaç:** Hem akciğerde hem karaciğerde multipl tutulum saptanan kist hidatik olgumuzu sunmayı amaçladık. **Olgu:** 35 yaş hayvancılıkla uğraşan erkek hasta, öksürürken ağızdan kaya suyu renginde sıvı gelmesi şikayetiyle gittiği dış merkezden, kist hidatik sebebiyle tarafımıza yönlendirildi. Çekilen bilgisayarlı tomografide sol akciğer alt lobda 4 adet içerisinde sıvı dansitesinde görünüm izlenen kaviter lezyon ve sağ akciğer alt lobda paravertebral komşulukta 2 adet sıvı içerikli lezyon mevcut olup; kesit dahilinde görülebildiği kadarıyla karaciğer içerisinde de düzensiz konsturlu santrali sıvı dansitesinde kistik lezyon görülmüş ve radyoloji tarafından kist hidatik olarak yorumlanmıştır. Solda daha çok sayıda ve ikisi perfore olan kistler olması nedeniyle öncelikle sol akciğerdeki 4 adet kistik lezyona kistotomi+kapitonaj yapıldı. Operasyon sonrası andazol kullanımına başlayan hastanın, 1 ay sonra sağ akciğerdeki 2 adet kistine de kistotomi+kapitonaj yapıldı. Karaciğerdeki kistleri için hepatobiliyer ultrasonografi çekilen hastanın karaciğerde segment 5,6 ve 8'de kistin olduğu belirlendi. Girişimsel radyoloji tarafından karaciğer kistine perkütan aspirasyon injeksiyon reaspirasyon (pair) yapıldı. Hasta işlem sonrası komplikasyon gelişmeden taburcu edildi, poliklinik kontrolü sorunsuz devam etmektedir. **Sonuç ve Tartışma:** Kist hidatik en sık karaciğer ve akciğerde yerleşmektedir. Akciğer kist hidatikli olguların %20-40'ında karaciğer tutulumu da mevcuttur. Bizim olgumuzda da bilateral akciğer ve karaciğerde toplam 9 adet hidatik kist yapısı mevcuttu. Akciğerdeki hidatik kistlerin öncelikli tedavisi cerrahidir. Albendazol tedavisi cerrahi tedaviye ek olarak nüksü ve potansiyel yayılımı önlemek için kullanılabilmektedir. Biz de olgumuzda her iki akciğerdeki kistlere kistotomi ve kapitonaj yaptık. Sonuç olarak hidatik kist nadir de olsa multipl organ ve bilateral yerleşimli olabilir ve özellikle endemik olduğu bölgelerde ayırıcı tanıda göz önünde bulundurulmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Hidatik kist, Kapitonaj, Kistotomi

Sözel Bildiri

THE EFFECT OF RHYTHMIC STABILIZATION TECHNIQUE DURING WARM UP PERIOD ON VERTICAL JUMP PERFORMANCE IN VOLLEYBALL PLAYERS

Sinem Sude KOÇ [*], Doğukan TONGAR [*] , Mehmet Alperen PEKDAŞ [*] Sahra Şirvan CAN TONGAR [*]

Yeditepe University, Physiotherapy and Rehabilitation Department,Istanbul, Turkey, sinemsude.koc@std.yeditepe.edu.tr

Yeditepe University, Physiotherapy and Rehabilitation Department,Istanbul, Turkey, dogukan.tongar@yeditepe.edu.tr

Yeditepe University, Physiotherapy and Rehabilitation Department,Istanbul, Turkey, alperen.pekdas@yeditepe.edu.tr

Yeditepe University, Physiotherapy and Rehabilitation Department,Istanbul, Turkey, sahra.can@yeditepe.edu.tr

Background: Volleyball requires frequent vertical jumps, both with and without preparatory movements, as a fundamental aspect of performance. Compared to sports like football and basketball, explosive vertical jumping is even more crucial in volleyball, directly influencing key actions such as attacking, blocking, and serving. Proprioceptive neuromuscular facilitation (PNF) techniques, such as rhythmic stabilization, are proposed to enhance neuromuscular control and stability, potentially improving performance and reducing injury risk. However, its effects on jumping biomechanics in volleyball players have not yet been sufficiently investigated. **Aim:** This study aims to compare the effects of rhythmic stabilization and dynamic stretching during warm-up on vertical jump performance in volleyball players. **Methods:** Fourteen volleyball players aged 15-17 participated in this study, divided into two groups: a rhythmic stabilization group (Group 1) and a dynamic stretching group (Group 2). During the warm-up phase, Group 1 performed lower extremity rhythmic stabilization exercises, while Group 2 engaged in dynamic stretching exercises targeting the lower extremities. A demographic questionnaire was administered to collect participant information. Vertical jump performance was assessed using a vertical jump test before and after the warm-up interventions. Data were analyzed using SPSS, with paired sample t-test conducted to determine the effects of rhythmic stabilization and dynamic stretching on vertical jump performance in volleyball players. **Results:** According to the results of the study, a significant improvement was observed in vertical jump performance within both groups between pre- and post-intervention measurements ($p = 0.030$, $p = 0.041$, respectively). However, no significant difference was found between the groups in terms of vertical jump enhancement ($p = 0.266$). **Discussion and Conclusion:** Both dynamic stretching and rhythmic stabilization techniques were found to enhance vertical jump performance in volleyball players during the warm-up period. Future studies with a larger sample size and diverse athletic populations are necessary to better evaluate the long-term effectiveness of rhythmic stabilization in enhancing jump performance.

Key Words: Volleyball, Vertical Jump, PNF, Rhythmic Stabilization, Dynamic Stretching

Sözel Bildiri

KORUYUCU ORTODONTİK TEDAVİDE MİYOFONKSİYONEL TRAİNER APAREYLERİ

Burcu AYGÜN AKBULUT | Elif ALBAYRAK
Süleyman Demirel Üniversitesi, dt.b.aygn@gmail.com

Özet:Çocukluk döneminde erken yaşlardan itibaren optimal ağız sağlığını ve orofasiyal fonksiyonel dengeyi korumaya yönelik koruyucu ve durdurucu ortodontik yaklaşımlar oldukça önemlidir. Bu koruyucu yaklaşımlar, var olan maloklüzyonları düzeltmenin yanı sıra maloklüzyonların ortaya çıkmasını ve ilerlemesini engellemektedir. Araştırmalarda yanlış miyofonksiyonel alışkanlıklar maloklüzyonun gerçek sebebi olarak gösterilmektedir. Bu alışkanlıklar büyüme ve gelişimi devam eden hastaların kraniyofasiyal gelişimini sınırlayarak ortodontik problemlere neden olmaktadır. Miyofonksiyonel tedavi ile kas fonksiyonunu değiştirmek, çene büyümesini stimüle etmek ve ayrıca dişlerin seviyelenip hizalanması amaçlanmaktadır. Miyofonksiyonel apareyler, erken karışık dentisyonda, alt ve üst çenenin büyüme ve gelişimini destekleyerek gereken tedaviyi elde etmek için kas hareketini kullanan apareylerdir. Miyofonksiyonel tedavi için kullandırılan trainer apareyleri ağız ve yüz kaslarını güçlendirmek ve orofasiyal dengeyi yönlendirmek için tasarlanmış prefabrike fonksiyonel apareylerdir. Apareyin çalışma prensibi, dişler oklüzyonda iken dudakların kapalı kalmasını sağlayarak dil ve yanak kaslarını dengelemektir. Bu apareyler çeşitli şekillerde ve boyutlarda genellikle yumuşak plastik bir materyalden üretilir. Apareyin uzun süreli ve düzenli kullanımıyla yanak ve dudak kasları doğru tonusa ulaşır. Dilin doğru konumlanmasını sağlayarak burun solunumunun gerçekleştirilmesini kolaylaştırır. Ayrıca sürme rehberliği uygulanması amacıyla erken karma dentisyon döneminde de kullandırılabilmektedir.
Bu sunumda miyofonksiyonel tedavi için kullandırılan trainer apareyinin kullanım alanları, avantajları ve dezavatajları hakkında bilgi verilmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Alışkanlık Kırıcı, Miyobrace, Miyofonksiyonel Tedavi

Sözel Bildiri

SOSYAL MEDYA PLATFORMLARININ DİŞ HEKİMLİĞİ TEORİK VE PRATİK EĞİTİMİ ÜZERİNE ETKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Elif ALBAYRAK | Mehmet Onur ÖZASLAN
Süleyman Demirel Üniversitesi, onur.ozaslan43@gmail.com

Giriş: Sosyal medya, bireylerin birbirleri ile fikirlerini kolay ve etkili bir şekilde paylaşmasını, dünya çapındaki paylaşımlara da kolayca ulaşılabilmesini sağlayan internet tabanlı bir teknolojidir. Günümüzde üniversite öğrencileri, teknolojiye erişimin artmasıyla birlikte günlük olarak sosyal medyayı yaygın şekilde kullanmaktadır. Bu platformların eğitim amaçlı kullanılmaya devam edilmesi, öğrencilerin akademik performanslarını artırabilir ve eğitimcilerin öğrencilerin öğrenme deneyimlerini yeniden tanımlamalarına yardımcı olabilir. **Amaç:** Diş hekimliği öğrencilerinin öğrenme için sosyal medya araçlarını kullanmasına yönelik yaklaşımlarını değerlendirmek ayrıca bu algıları cinsiyete ve dönemlere göre karşılaştırmaktır. **Yöntem:** Sorular Survey monkey internet tabanlı anket uygulaması üzerinden hazırlandı ve internet üzerinden katılımcılara gönderildi. Toplam 341 diş hekimliği öğrencisi çalışmaya dahil edildi. Anket verileri, tanımlayıcı istatistikler frekans ve Pearson ki-kare ($\chi 2$) analizi kullanılarak değerlendirildi. **Bulgular:** Katılımcıların 214'ü Instagram sosyal medya hesabını kullandığını belirtti, bunu sırasıyla Youtube, Twitter ve Tiktok hesapları izledi. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre cerrahi branşla ilgili sosyal medya içeriklerini kullanma olasılığı daha yüksekti. Diş hekimliği branşlarından en çok protetik diş tedavisi (%31,7) sosyal medyadan yardım alınan bölüm olarak gösterildi. **Tartışma ve Sonuç:** Tüm öğrenciler sosyal medya platformlarını kullandıklarını ancak öğrenmeye nazaran daha çok eğlence amaçlı kullandıklarını bildirdi. Cinsiyete göre sosyal medya kullanımı değerlendirildiğinde kız öğrencilerin (%65,39) sayısal olarak daha fazla sosyal medya hesabını kullandığı belirlendi ve en sık kullanılan platformun Instagram olduğu görüldü. Hem kullanım kolaylığı hem hızlı etkileşim alınabilmesi bu durumu desteklemektedir. Üçüncü sınıf diş hekimliği öğrencilerinin, son sınıf öğrencilerine göre öğrenme amaçlı sosyal medyayı daha az kullandıkları, dördüncü ve beşinci sınıflarda artan bir eğilim gösterdiği görülmüştür. Sosyal medya, potansiyel dezavantajlarıyla dengelendiğinde öğrenciler arasında etkili bir bilgi portalı olabilir ve sosyal medyanın eğitimi destekleyebileceğini de söyleyebiliriz.

Anahtar Kelimeler: Diş hekimliği, Eğitim, Instagram, Youtube

Sözel Bildiri

ÇOCUK HASTALARDA AŞIRI HARABİYETLİ SÜT DİŞLERİNDE KULLANILAN PEDİATRİK KRONLAR

Çiğdem KÜÇÜKEŞMEN*, Gamze UZUN**

**Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Anabilim Dalı, Doğu Yerleşkesi, Isparta, Türkiye, ckucukesmen@gmail.com*

***Arş. Gör. Dt., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Anabilim Dalı, Doğu Yerleşkesi, Isparta, Türkiye, dtgamzeuznn@gmail.com*

Özet: Diş çürüğü, karbonhidratların bakteriler tarafından fermantasyonu sonucu oluşan asitlerin, diş dokularını tahrip etmesi olarak tanımlanmaktadır. Süt dişlerinin görevleri arasında; estetik, fonasyon ve fonksiyon sağlamak, daimi dişlere rehberlik etmek ve yer sağlamak? yer almaktadır. Çürük süt dişleri, çocuk hastaların büyüme ve gelişimini, psikolojik ve sosyal gelişimini etkilerken, estetiğin olumsuz etkilenmesi sonucunda, çocuğun özgüveninin azalmasına da neden olmaktadır. Süt dişi restorasyonu dayanıklı, estetik, tutucu ve güçlü olmalıdır. Son yıllarda aşırı doku kaybı, gelişimsel defektler, pulpotomi veya pulpektomi yapılmış dişlerin, pedodontik kronlar ile restore edilmeleri önerilmektedir. Böylece süt dişlerinin mezio-distal boyutlarının ve dişin yapısal bütünlüğünün korunması ve böylelikle ağızda kalma sürelerinin artırılması sağlanabilmektedir. Süt dişlerinin tam koronal restorasyonu için endikasyonlar; çok yüzeyli çürükler, insizal kenar tutulumu, şiddetli servikal çürükler, kötü ağız hijyeni, pulpotomi veya pulpektomi sonrası, diş yapısının önemli oranda kaybı, gelişimsel kusurlar ve estetik olarak hoş olmayan dişlerdir. Günümüzde, paslanmaz çelik kronlar (PÇK), preveneer PÇK, polikarbonat kronlar, strip kronlar, CAD/CAM ile üretilen kronlar ve zirkonyum kronlar, süt dişlerinin tedavisinde en sık kullanılan kron restorasyonları olarak sayılabilir. Aşırı doku kaybı olan, anterior dişlerin tam koronal restorasyonları, özellikle estetik ve fonasyon açısından hem pediatrik hastalar, hem de ebeveynleri tarafından tercih edilen bir tedavi yöntemidir. Preveneer PÇK, strip kron, zirkonyum kron ve fiberglas kronlar, anterior restorasyonlarda, en çok tercih edilen kron materyalleri arasındadırlar. Kalan diş dokusunun miktarı, hastanın mali durumu, yeterli nem kontrolünün sağlanabilmesi, çocuğun iş birliği ve estetik beklentilerinin hepsi, dental materyal seçiminde rol oynar. Bununla birlikte, süt dişi pulpasının yüzeye yakınlığı, dişlerin küçük boyutları, nispeten ince mine ve bonding için yüzey alanı, çocuğun kooperasyonu ve son olarak tedavinin maliyeti nedeniyle, anterior dişlerin estetik restorasyonları zor olabilir. Klinikte kullanılan pediatrik kronlar kolay uygulanabilir, çiğneme kuvvetlerine dayanıklı, karşı dişe zarar vermeyen, çevre dokularla biyouyumlu ve ağız hijyenini engellemeyen yapıda olmalıdırlar.

Anahtar Kelimeler: Pediatrik Kronlar, Süt Dişi Harabiyeti, Paslanmaz Çelik Kron, Fiber Kron, CAD-CAM kronlar

Sözel Bildiri

ASTIMLI ÇOCUKLARDA OKUL TEMELLI SAĞLIK PROGRAMLARI VE HEMŞIRELIK YAKLAŞIMLAR

Yüksek Lisans Öğrencisi Ömer Faruk Çelik , Doç. Dr. Canan Demir Barutçu ,Dr. Öğr. Üyesi Mahmut Ateş

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur, Türkiye, omerceliksmv@gmail.com,

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur, Türkiye, cdemir@mehmetakif.edu.tr,

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur, Türkiye, mates@mehmetakif.edu.tr,

Özet: Astım hastalığı her yaşta görülebilen çalışma şartlarına, yaşam koşullarına, sosyoekonomik ve sosyokültürel duruma bağlı oluşabilen bir hastalıktır. Astım hastalığı her ne kadar tedavisi bulunmayan bir hastalık olsa da hastalığın tetiklenme zamanları toz, sigara dumanı, polenler ve yorucu egzersizler gibi tetikleyiciler ortadan kaldırılarak ertelenebilir. Astım hastalığı çocuklarda sık görülebilen kronik bir hastalıktır. Astımlı çocuk hastalarında en önemli noktalardan biri de yaşları küçük olduğu için ailesinin astım hastalığı hakkında almış olduğu eğitim düzeyidir. Eğitim düzeyi düşük olan aileler çocuklarının rahatsızlıkları hakkında bilgileri olmadığı için çocukların rahatsızlıklarına gerekli önemi vermemektedirler. Hastalıklarıyla aileleri tarafından ilgilenilmeyen çocuklar okullarda akran zorbalığına uğramakta ve eğitimlerinde geri kalmaktadırlar. Bu durum da çocuklarda sosyalleşmeyi olumsuz etkileyerek, daha çekingen bir ruh hali ve eğitim hayatlarında olumsuz bir gelecek oluşturmaktadır. Bu derleme makalemizde kronik astımlı çocukların yaşayabileceği zorluklar ve bu zorlukları aşmak için oluşturulan programlar yer almaktadır. Bu programların uygulanabilmesi için gerekli olan okul sağlı hemşireleri ve okul sağlığı hemşirelerin yapmaları gereken görevler yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler : Astım, Çocuk, Okul, Hemşire, Programlar

Sözel Bildiri

MYOCARDIAL PERFORMANCE INDEX IN HIV PATIENTS

Dr. Husna Sengul Askin
**Gaziantep City Hospital, Department of Infectious Disease, Gaziantep, Turkey, drhusna82@gmail.com*

Abstract:Background: Cardiovascular complications are a growing concern in patients with Human Immunodeficiency Virus (HIV). The Myocardial Performance Index (MPI) is a valuable echocardiographic parameter assessing global cardiac function. This study aims to investigate the relationship between MPI and HIV infection in a cohort of 30 patients.
Methods: A cross-sectional study was conducted on 30 HIV-positive patients (mean age: 42.3 ± 6.8 years; 18 males, 12 females) receiving antiretroviral therapy (ART). All patients underwent transthoracic echocardiography to assess MPI, along with other clinical and biochemical evaluations. A control group of 30 age- and gender-matched healthy individuals was also included. Descriptive statistics, correlation analyses, and regression modeling were employed to examine MPI values in relation to CD4+ T-cell count, duration of HIV infection, and ART regimen.
Results: The mean MPI in HIV patients was significantly higher than in controls (0.56 ± 0.12 vs. 0.42 ± 0.09, $p<0.001$). A moderate negative correlation was observed between MPI and CD4+ T-cell count ($r = -0.47$, $p = 0.009$), indicating worse myocardial function in immunocompromised individuals. Patients on protease inhibitors exhibited higher MPI values (0.62 ± 0.11) compared to those on non-nucleoside reverse transcriptase inhibitors (0.51 ± 0.10, $p=0.02$). Multivariate analysis identified lower CD4+ count and longer HIV duration as independent predictors of increased MPI.
Conclusion: HIV infection is associated with impaired myocardial function as evidenced by elevated MPI. Immunosuppression severity and ART regimens appear to influence cardiac performance. Further longitudinal studies are needed to establish causality and potential interventions to mitigate cardiovascular risks in HIV patients.
Keywords: HIV, Myocardial Performance Index, Cardiovascular Function, Echocardiography, Antiretroviral Therapy

Sözel Bildiri

MİNİMAL İNVAZİV ENDODONTİ

Deniz Karaosmanoğlu Akın*, Murat Maden**
** Isparta Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi, Endodonti Kliniği, Merkez, Isparta, Türkiye, denizkaraosmanogluakin@gmail.com*

*** Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Endodonti Ana Bilim Dalı, Merkez, Isparta, Türkiye, muratmaden@sdu.edu.tr*

Özet:Minimal invaziv endodonti son yıllarda popülerlik kazanan endodontik tedavi yaklaşımlarından birisidir. Minimal invaziv endodonti dişin doğal yapısının mümkün olan en yüksek oranda korunmasını hedefleyerek kök kanal tedavisinin yapılmasını baz alır. Bu yaklaşımda dişin biyomekanik dayanıklılığı ön planda tutulur. Kavite ve kanal preperasyonlarında olabilecek en az doku kaybı ile işlem yapılması amaçlanır. Ayrıca biyouyumlu materyallerin kullanımı ile doku iyileşmesi desteklenmektedir. Konik ışınlı bilgisayarlı tomografi, dental mikroskop, dinamik navigasyon sistemleri gibi ileri teknolojiler de tedavi sürecine dahil edilerek belirtilen hedeflere ulaşılmaya çalışılmaktadır. Kök kanal tedavisinin uzun süreli başarısında kavite ve kök kanal preperasyonu, kök kanalının dezenfeksiyonu ve sızdırmaz bir şekilde dolumu önem arz etmektedir. Bu aşamalar gibi dişin yapısal bütünlüğünün korunmuş olması da kritik role sahiptir. Bu durum minimal invaziv tedavinin önemine vurgu yapılmasının nedenlerinden birisidir. Minimal invaziv endodonti yaklaşımında, standart tedavilere kıyasla preperasyon aşamasında dört kat daha az dokunun çıkarıldığı gösterilmiştir. Üretilmiş olan dolgu maddelerinin dentinin spesifik özelliklerini tam anlamıyla karşılayamıyor oluşu, dentin doku kaybının önemini ortaya koymaktadır. Dentin kaybı arttıkça dişin kırılma direnci azalmaktadır. Bu nedenle minimal invaziv yaklaşımların kırılma direncini daha az oranda düşürdüğü belirtilmektedir. Tüm bu olumlu ifadelere rağmen minimal invaziv tedaviyi ele alan kapsamlı çalışmaların sınırlı olması nedeniyle geleneksel yaklaşımlarla etkili bir kıyası yapılamamaktadır. Klinik uygulamada geleneksel yaklaşımların yerini alabilmesi için ileri klinik çalışmalar ile güvenilirlik ve etkinliğinin gösterilmesi gerekmektedir. Bu derlemede minimal invaziv endodonti yaklaşımlarının güncel literatür eşliğinde ele alınması hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Endodonti, Kök Kanal Tedavisi, Dentin, Minimal İnvaziv Endodonti

Sözel Bildiri

REJENERATİF ENDODONTİDE KÖK HÜCRE TEMELLİ TEDAVİLER

Deniz Karaosmanoğlu Akın*, Bulem Üreyen Kaya**
** Isparta Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi, Endodonti Kliniği, Merkez, Isparta, Türkiye, denizkaraosmanogluakin@gmail.com*

*** Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Endodonti Ana Bilim Dalı, Merkez, Isparta, Türkiye, bulemkaya@sdu.edu.tr*

Özet: Geleneksel kök kanal tedavileri temel olarak kök kanalının preparasyonu, patolojik pulpa dokusunun uzaklaştırılması ve kök kanallarının sızdırmaz bir şekilde doldurulması basamaklarını içerir. Bu yaklaşımlar ile tedavi edilen dişlerin canlılıklarını yeniden kazanması mümkün değildir. Son yıllarda klinik pratikte kendine daha yaygın yer bulmaya başlayan rejeneratif endodonti yaklaşımları ise özellikle immatür nekrotik dişlerde canlı pulpa dokusunun yeniden oluşturulmasını hedeflemektedir. Rejeneratif endodonti alanında kök hücre temelli stratejiler pulpa-dentin kompleksinin rejenerasyonun sağlanması için kullanılmaktadır. Bu amaçla kullanılan kök hücreler başlıca, dental pulpa kök hücreleri, eksfoliye olmuş süt dişi kök hücreleri, apikal papilla kök hücreleri, periodontal ligament kök hücreleri ve mezenkimal kök hücrelerdir. Kök hücreler farklı etki mekanizmaları ile rejerasyonun meydana gelmesine katkı sunarlar. Bu mekanizmalardan ilki farklılaşma ile dentin-pulpa kompleksi oluşumuna katkı sunulmasıdır. Kök hücreler odontoblast benzeri hücrelere dönüşerek dentin yapımında rol oynarlar. Bir diğer mekanizma büyüme faktörlerinin salgılanmasıdır. Kullanılan kök hücreler vasküler endotelyal büyüme faktörü, insülin benzeri büyüme faktörü gibi faktörlerin üretimini sağlayarak rejenerasyon sürecine dahil olurlar. Ayrıca immünmodülatör etki ile lokal inflamasyonu düzenleyip pulpa dokusunu inflamasyonun yıkıcı etkilerinden korurlar. Rejeneratif endodonti alanındaki çalışmalar bu tedavi yaklaşımının kök gelişiminin sürmesini sağladığını, periapikal iyileşmeyi teşvik ettiğini ve dişin mekanik dayanıklılığını arttırdığını göstermektedir. Biyolojik olarak geleneksel tedavilere kıyasla daha üstün olduğu ifade edilen rejeneratif endodontinin klinik pratikte yaygınlaşması ve standart hale gelmesi için daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır. Bu derlemede güncel literatür eşliğinde rejeneratif endodontide kök hücre temelli tedavilerin ele alınması hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Endodonti, Kök Kanal Tedavisi, Rejeneratif Endodonti, Kök Hücre

Sözel Bildiri

ENDODONTİ EĞİTİMİNDE 3 BOYUTLU BASKI TEKNOLOJİSİNİN YERİ

Deniz Karaosmanoğlu Akın*
** Isparta Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi, Endodonti Kliniği, Merkez, Isparta, Türkiye,*
denizkaraosmanogluakin@gmail.com

Özet:Kök kanal tedavisinin başarılı olabilmesi için tedaviyi uygulayan diş hekiminin bu konuda yeterli tecrübeye sahip olması gerekmektedir. Kök kanal tedavisi içerdiği karmaşık ve zorlu işlemler nedeniyle diş hekimliği öğrencileri açısından bir öğrenim zorluğuna sahiptir. Endodonti eğitiminde diş hekimliği öğrencilerinin pulpa odasına erişim, kanal açıklığını belirleme, kök kanalını şekillendirme ve şekillendirilmiş kök kanalını uygun şekilde doldurma işlemlerini etkin şekilde uygulamaları hedeflenmektedir. Bu işlemlerin hasta üzerinde uygulanmasından önce pratik eğitiminin yeterli düzeyde verilmiş olması gerekmektedir. Bu amaç ile çekilmiş dişler yaygın şekilde kullanılmaktadır. Gerçekçi bir tecrübe sunmasına rağmen çekilmiş dişler pek çok dezavantaja sahiptir. Standart morfolojik özelliklere sahip olmamaları, zor bulunabilir olmaları, medikolegal durumlar, enfeksiyon riski gibi hususlar kullanımlarını sınırlamaktadır. Bu nedenle endodonti pratik eğitiminde yararlanılmak üzere yeni materyallerin arayışına girişilmiştir. Yapay dişler ve simüle edilmiş kök kanalları bu amaçla geliştirilmiştir. Son yıllarda üç boyutlu baskı teknolojisinin diş hekimliği alanında kullanımı yaygınlaşmıştır. Üç boyutlu baskı teknolojisinden endodonti eğitiminde kullanılacak materyallerin üretiminde de faydalanılmaktadır. Üç boyutlu yazıcı kullanılarak bu materyallerin üretilmesi, daha düşük maliyet ile üretime, tasarım sürecine müdahale edebilmeye, standart şekilde üretime ve üretilen materyallerin hemen kullanımına imkan tanımaktadır. Literatürde üç boyutlu yazıcılar ile üretilen bu materyallerin endodonti eğitimindeki etkinliğini ve çekilmiş dişlere göre avantaj ve dezavantajlarını ele alan birçok çalışma mevcuttur. Bu derlemede endodonti eğitiminde üç boyutlu baskı teknolojisinin yerinin güncel literatür eşliğinde sunulması hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Endodonti, Eğitim, Kök Kanal Tedavisi, 3 Boyutlu Yazıcı

Sözel Bildiri

ENDODONTİK TEDAVİLERDE DİNAMİK NAVİGASYON SİSTEMİNİN KULLANIMI

Deniz Karaosmanoğlu Akın*
** Isparta Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi, Endodonti Kliniği, Merkez, Isparta, Türkiye, denizkaraosmanogluakin@gmail.com*

Özet: Dinamik navigasyon sistemi endodonti alanında son yıllarda kullanılmaya başlanan ileri düzey bir teknolojidir. Dinamik navigasyon sistemi başlangıçta dental implant uygulamalarında kullanılmıştır. Bu sistemde konik ışınlı bilgisayarlı tomografi görüntüleri özel bir yazılıma aktarılır. İşlem esnasında hareket izleme aygıtları ve kameralar yardımı ile yapılan işlemin yazılım üzerinden gerçek zamanlı pozisyonu belirlenir ve bilgisayarlı tomografi görüntülerinden işlem yine gerçek zamanlı olarak takip edilebilir. Endodontik işlemlerde kullanılabilen dinamik navigasyon sistemleri Navident, X-guide, ImplaNav ve DENACAM olarak belirtilmektedir. Kompleks endodontik prosedürlerde dinamik navigasyon sisteminin kullanımı ile yapılan işlemin etkinliğinin artacağına ve komplikasyon riskinin azalacağına inanılmaktadır. İyatrojenik perforasyonların tespiti, oblitere kök kanallarının tedavisi, apeksin lokalizasyonu, endodontik mikrocerrahi, kanal yenileme tedavisi ve minimal invaziv endodontik yaklaşımlar dinamik navigasyon sisteminin kullanıldığı prosedürlerdendir. Dinamik navigasyon sistemi ile işlem süresinin kısaldığı da gösterilmiştir. Bu sistemin başlıca dezavantajları yüksek maliyete sahip olması, eğitim/tecrübe gerektirmesi, konik ışınlı bilgisayarlı tomografi kaynaklı nispeten yüksek radyasyon maruziyeti ve dinamik navigasyon sistemine erişebilirliğin son derece sınırlı olmasıdır. Gelecekte dinamik navigasyon sisteminin endodontik tedavilerde daha yaygın kullanılacağı ve yapay zeka ile entegre edilerek etkinliğinin arttırılacağı ön görülmektedir. Endodonti alanında dinamik navigasyon sistemini ele alan çalışma sayısı sınırlıdır, bu konuda ileri çalışmalara ihtiyaç vardır. Bu derlemede endodonti alanında dinamik navigasyon sisteminin yerinin güncel literatür eşliğinde sunulması hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Endodonti, Kök Kanal Tedavisi, Dinamik Navigasyon Sistemi

Sözel Bildiri

STABILISATION OF AVULSED BEAK WITH ALLOGENEIC BEAK TRANSPLANTATION IN A COMMON BUZZARD (*BUTEO BUTEO*)

Can NACAR*, Kâmil Serdar İNALa, Hatice Özlem NİSBET**b**

** Department of Wild Animal Diseases and Ecology, Faculty of Veterinary Medicine, Ondokuz Mayis University, Samsun, TURKIYE, can.nacar@omu.edu.tr*

***a Department of Veterinary Surgery, Faculty of Veterinary Medicine, Ondokuz Mayis University, Samsun, TURKIYE, kamil.inal@omu.edu.tr*

***b Department of Veterinary Surgery, Faculty of Veterinary Medicine, Ondokuz Mayis University, Samsun, TURKIYE, onisbet@omu.edu.tr*

Background: Traumas resulting from intraspecific or interspecific conflicts and stress-induced flapping behaviour in birds recently brought into captivity may lead to varying degrees of beak deformities and fractures. Previous studies have reported that birds' mild to moderate beak fractures can be repaired using cyanoacrylate-based adhesives, whereas complex fractures require major surgical interventions. **Aim:** This case report aims to evaluate the use of allogeneic beak transplantation in the treatment of a common buzzard (*Buteo buteo*) with total beak avulsion and to assess the clinical outcomes. To the best of our knowledge, this method has not been previously reported in common buzzards. **Method:** A juvenile common buzzard with total beak avulsion underwent allogeneic beak transplantation. The patient's physical and neurological status was assessed preoperatively and postoperatively. Hypochlorous acid was used for antisepsis, and beak reduction and stabilization were achieved using a tissue adhesive. **Results:** The transplantation was deemed a functionally viable method. However, the patient's blindness due to head trauma may have impaired its ability to engage in spontaneous feeding and beak use. This method represents an alternative treatment option in cases where a fresh cadaver is available. Despite postoperative care, the buzzard was found deceased on postoperative day 8. **Discussion and Conclusion:** Allogeneic beak transplantation, combined with tissue adhesive for stabilization, plays a significant role in the treatment of beak injuries in birds. It should be considered among alternative treatment options. While some improvements in food intake and beak use were observed, the patient's blindness resulting from head trauma influenced the overall outcome. Further exploration of alternative methods for treating beak injuries in birds may contribute to advancements in the field and improve patient outcomes.

Keywords: Adhesive, Allogeneic, Beak Transplantation, Buzzard, Trauma

Sözel Bildiri

EQUINE HERPESVİRUS TİP-1 ENFEKSİYONU VE ÜLKEMİZDEKİ DURUMU

Vet. Hek. Büşra BAĞLIOĞLU*, Prof. Dr. Yakup YILDIRIM**

**Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Viroloji Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye, busrabaglioglu@gmail.com, ORCID NO: 0009-0007-7178-2520*

***Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Viroloji Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye, yyildirim@mehmetakif.edu.tr, ORCID NO: 0000-0003-4299-4712*

Özet: At ve eşek popülasyonlarında yaygın olarak enfeksiyona neden olan Equine herpesvirus tip-1 (EHV-1); solunum yolu hastalıkları, abortlar ve nörolojik bozukluklara yol açan önemli bir patojendir. Aşılama oranı yüksek olmasına rağmen latent seyreden bu patojen at endüstrisinde kalıcı bir risk oluşturmaya devam etmektedir. EHV-1 sağlıklı hayvanlara aerosol yolla, nasal akıntı, enfekte hayvan veya ekipmanla direkt temas yolu ile bulaşır. Bunun dışında enfeksiyona bağlı aborte fetüs ve plasentanın taşıdığı yüksek miktardaki virus yükü bulaşta önemli bir kaynaktır. Birincil enfeksiyon sonrası hayat boyu latentlik oluşturabilen bu virus, reenfeksiyon durumunda duyarlı hayvanlar için rezervuar olarak bulunurlar. EHV-1 enfeksiyonunun inkubasyon süresi birçok faktöre bağlı olarak değişiklik göstermekle birlikte ortalama bir hafta kadardır. Enfeksiyon genel klinik semptomlarla birlikte solunum ve sinir sistemi hastalık bulguları ve gebelerde abort vakalarıyla seyredebilmektedir. EHV-1 enfeksiyonunu sadece klinik bulgulara dayanarak teşhis etmek oldukça zordur. Bu bakımdan direkt ve indirekt laboratuvar teşhis metotlarından yararlanılarak doğru tanı koyulmalı ve hastalıkla mücadele programlarını uygulama aşamasına hızla geçilmelidir. Ülkemizde yapılan çalışmalarda, atlarda EHV-1 seroprevalansı %13,1 ile %52,48 oranları arasında tespit edilmiştir. Bu durum Türkiye'de söz konusu hastalığın yaygın olarak bulunduğunu göstermektedir. Bu bakımdan at yetiştiricilerine hastalık hakkında gerekli bilgilendirmelerin yapılması, enfeksiyona karşı kapsamlı aşı ve mücadele çalışmalarının planlanarak hayata geçirilmesi hayvan sağlığının korunması ve hayvancılık ekonomisine katkı sağlaması açısından yararlı olacaktır.

Anahtar Sözcükler: At, Equine Herpesvirus Tip-1, Seroloji

*İlk isim yazarın yüksek lisans tezinin bazı verilerini içeren bu araştırma, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü tarafından 1059-YL-24 proje numarası ile desteklenmiştir.

Sözel Bildiri

YAŞLANMAYA KARŞI BEYNİN GİZLİ GÜCÜ: NÖROPLASTİSİTE VE BİLİŞSEL REZERV

Songül DEMİR*1,2, İlknur KARAKAYA3,4**

*[1] Öğr. Gör, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi İlk ve Acil Yardım Programı, Hatay, Türkiye,

*[2]Doktora Öğrencisi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Yaşlı Sağlığı ve Bakımı Ana Bilim Dalı,

prmsongul@gmail.com, 0000-0001-7170-429X

**[3]Öğr. Gör, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Hatay Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü,

**[4]Doktora Öğrencisi, Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Fizyoloji Ana Bilim Dalı,

ilknur-cihangir@hotmail.com, 0000-0002-8506-0090

Özet: Yaşlanma süreci, bilişsel işlevlerde azalma ve nörodejeneratif hastalıkların ortaya çıkma riskinin artması ile karakterize biyolojik bir süreçtir. Bu doğal süreçte nöroplastisite ve bilişsel rezerv, yaşlanan beyinde bilişsel işlevleri koruyucu mekanizmalar olarak önemli bir rol oynamaktadır. Nöroplastisite, beynin yapısal ve fonksiyonel olarak kendini adapte etme kapasitesini ifade ederken, bilişsel rezerv bireyin yaşlanma sürecindeki bilişsel dayanıklılığını belirleyen bir faktördür. Nöroplastisite, öğrenme, hafıza, adaptasyon ve iyileşme gibi temel bilişsel işlevlerin temelini oluşturur ve yaşam boyu devam eden dinamik bir süreçtir. Bu dinamik sürecin beyne sağladığı adaptasyon nöronlar arasındaki sinaptik bağlantıların güçlenmesi, zayıflaması veya yeni bağlantıların oluşması yoluyla gerçekleşir. Bilişsel rezerv ise, bireyin beyin yapısındaki ve işlevindeki yaşa bağlı değişikliklere veya patolojik hasarlara karşı direnme kapasitesidir. Bilişsel rezerv, eğitim düzeyi, mesleki deneyim, zihinsel uyarıcı aktiviteler, fiziksel egzersiz ve sosyal etkileşim gibi çeşitli faktörlerden etkilenir. Nöroplastisite, bilişsel rezervin oluşturulması ve korunmasında temel bir rol oynar. Beynin sürekli olarak uyarılması ve yeni deneyimlere maruz kalması, nöroplastisiteyi artırarak bilişsel rezervi güçlendirir. Yaşlanma, Alzheimer ve Parkinson gibi nörodejeneratif hastalıklar, nöroplastisiteyi olumsuz etkileyerek bilişsel rezervi azaltabilir. Araştırmalar, eğitim düzeyi, zihinsel uyarıcı aktiviteler, fiziksel egzersiz ve sosyal etkileşim gibi faktörlerin nöroplastisiteyi ve bilişsel rezervi artırarak yaşa bağlı bilişsel gerilemeyi yavaşlatabileceğini göstermektedir. Bilişsel rezervi yüksek bireyler, nöroplastisiteyi daha etkin bir şekilde kullanabilir ve beyinlerindeki değişikliklere daha iyi uyum sağlayabilirler. Nöroplastisite ve bilişsel rezervin desteklenmesi, yaşlanan beyinde bilişsel kayıpları önlemeye ve nörodejeneratif hastalıkların etkilerini azaltmaya yardımcı olabilecek protektif faktörler arasında yer almaktadır. Bu alanda yapılacak yeni araştırmalar, beyin fonksiyonlarının optimize edilmesi ve nörodejeneratif hastalıklara karşı korunma mekanizmalarının güçlendirilmesi açısından oldukça önemlidir. Ayrıca, yaşam boyu öğrenme, fiziksel aktivite ve sağlıklı yaşam alışkanlıklarının benimsenmesi, yaşlanmanın olumsuz etkilerini de en aza indirgemede kritik bir rol oynayabilir.

Anahtar Kelimeler: Nöroplastisite, Bilişsel Rezerv, Yaşlanma, Bilişsel Gerileme, Nörodejeneratif Hastalıklar.

Sözel Bildiri

TİP 1 DİABETES MELLİTUSLU ÇOCUK HASTALARDA AĞIZ VE DİŞ SAĞLIĞI

***Çiğdem Küçükeşmen, **Melis Demiral Arıcan**
**Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Ana Bilim Dalı, Isparta, Türkiye.*
ckucukesmen@gmail.com
*** Dt., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Ana Bilim Dalı, Isparta, Türkiye.*
dtmelisdemiral@gmail.com

Özet: Tip 1 Diabetes Mellitus (T1DM), çocukluk ve ergenlik döneminde en sık görülen metabolik hastalıklardan birisi olup, insülin üretiminin otoimmün yıkım sonucu, tamamen kaybolması ile karakterizedir. Kan şekeri seviyelerinin sürekli kontrol altında tutulması gereken bu kronik hastalık, yalnızca sistemik etkilerle sınırlı kalmayıp, ağız ve diş sağlığını da doğrudan etkilemektedir. Yapılan çalışmalar, diyabetli çocuklarda diş çürüğü, periodontal hastalıklar, tükürük bileşimi değişiklikleri ve oral enfeksiyonların daha sık görüldüğünü ortaya koymaktadır. Özellikle yüksek kan şekeri seviyeleri, oral mikrofloranın değişmesine ve patojen bakterilerin çoğalmalarına neden olarak, çeşitli diş hastalıklarına zemin hazırlayabilmektedir.
T1DM'nin ağız sağlığı üzerindeki etkileri, birçok farklı mekanizma ile ilişkili görülmektedir. Öncelikle, diyabetli bireylerde tükürük salgısının azalması ve tükürük bileşiminin değişmesi nedeniyle, ağız içerisindeki doğal koruyucu bariyer zayıflamaktadır. Bunun sonucunda; diş çürüklerine, periodontal hastalıklara ve oral enfeksiyonlara yatkınlığın arttığı gözlemlenmektedir. Özellikle hiperglisemi durumlarında, ağız içerisindeki glukoz seviyelerinin yükselmesi, bakterilerin çoğalmasını teşvik ederek, diş çürüklerini hızlandırmaktadır.
Periodontal hastalıklar, diyabetin bir başka önemli etkisi olarak bildirilmektedirler. Diyabetli bireylerde bağışıklık sisteminin zayıflaması nedeniyle; gingivitis ve periodontitis problemleri daha sık görülmektedir. Ayrıca, yara iyileşme sürecinin yavaşlaması nedeniyle, diyabetli çocuklarda, diş çekimi veya cerrahi işlemler sonrasında komplikasyon riski de daha yüksek olmaktadır. Diyabetle ilişkili diğer ağız sağlığı problemleri arasında; kandidiyazis, ağız kuruluğu ve halitozis yer almaktadır.
Tip 1 diyabetli çocuklarda ağız sağlığının korunması, hem bireyin genel sağlığı, hem de yaşam kalitesi açısından büyük önem taşımaktadır. Kan şekeri seviyelerinin kontrol altında tutulması, düzenli diş hekimi ziyaretleri, iyi bir ağız hijyeni rutini ve beslenmenin düzenlenmesi, diyabetin neden olduğu ağız sağlığı sorunlarını önlemede kritik rol oynamaktadır. Ayrıca, T1DM'li çocukların ve ebeveynlerinin, ağız sağlığına dair yeterli düzeylerde bilinçlendirilmeleri ve eğitilmeleri, koruyucu önlemlerin daha etkili bir şekilde uygulanmasını sağlayacaktır. Sonuç olarak, multidisipliner bir yaklaşımla; diş hekimlerinin, pedodontistlerin, pediatristlerin ve çocuk endokrinoloji uzmanlarının, kooperasyon içerisinde çalışarak, T1DM'li çocukların ağız ve beden sağlıklarını korumaya yönelik stratejiler geliştirmeleri ve uygulamaları gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tip 1 Diabetes Mellitus, Çocuk, Ağız ve Diş Sağlığı, T1DM'li Çocuklarda Dental Tedavi Prosedürleri.

Sözel Bildiri

RETİNAL VEN DAL TIKANIKLIĞINDA OKÜLER VE GENETİK RİSK FAKTÖRLER

Alper ERTUĞRUL*
**Isparta Şehir Hastanesi, Göz Hastalıkları Kliniği, Isparta, Türkiye, dralp3544@gmail.com*

Giriş: Retinal ven dal tıkanıklığı (RVDT), dünya çapında görme kaybının önde gelen nedeni ve körlüğe yol açan en yaygın ikinci retina damar hastalığıdır. Dünya çapında 20 milyondan fazla insanı etkileyen RVDT yaygınlığının yaşlanan nüfusla birlikte artması beklenmektedir. RVDT, retinadan kanı boşaltan küçük damarların tıkanması sonucu oluşur. Kanamaya, sıvı sızmasına ve retina hasarına yol açar. **Amaç:** RVDT patogenezi, göz rahatsızlıkları ve genetik yatkınlıkların karmaşık bir etkileşiminden oluşur. Bu çalışmayla RVDT ilişkili oküler ve genetik risk faktörlerini incelemek amaçlanmaktadır. **Yöntem:** Ocak 2010-Ocak 2024 tarihleri arasında yayımlanmış makaleler için PubMed ve Google Akademik kullanılarak kapsamlı bir literatür taraması yapıldı. Arama terimleri arasında "retinal ven dal tıkanıklığı" ve "risk faktörleri" yer aldı. Toplamda 642 makale, dışlama kriterlerinin uygulanmasından sonra 63'e indirgenerek RVDT ile ilişkili oküler ve genetik risk faktörleri açısından analiz edildi. **Bulgular:** RVDT için oküler risk faktörleri arasında glokom, kısa aksiyel uzunluk ve optik disk druseni öne çıkmaktadır. Glokomda yüksek göz içi basıncı retinal damarları sıkıştırabilirken, kısa aksiyel uzunluk venöz sıkışma olasılığını artırmaktadır. Optik disk druseni, RVDT riskini artıran vasküler anomalilere neden olmaktadır. Pıhtılaşmayı, endotel fonksiyonunu, inflamasyonu ve oksidatif stresi etkileyen genetik polimorfizmler, MTHFR C677T ve Faktör V Leiden, RVDT duyarlılığını etkilemektedir. Ailesel pıhtılaşma ve inflamatuar yollardaki genetik varyasyonlar da bu riske katkıda bulunmaktadır. **Tartışma ve Sonuç:** RVDT'nin görme sağlığı üzerindeki etkisi düşünüldüğünde, erken teşhis, önleme ve tedavi için kapsamlı stratejilere ihtiyaç vardır. Oküler ve genetik risk faktörleri anlamak, etkili kişiselleştirilmiş tedavi için çok önemlidir. Genetik ve moleküler mekanizmalar üzerine devam eden araştırmalar, yönetim yaklaşımlarını geliştirecek ve hasta sonuçlarını iyileştirecektir.

Anahtar Sözcükler: Retinal Ven Dal Tıkanıklığı, Retinal Dolaşım, Risk Faktörleri, Diyabet, Hipertansiyon

Sözel Bildiri

HEMODİYALİZ KATETERİNE BAĞLI DERİN VEN TROMBOZU : OLGU SUNUMU

Op.Dr.Mert ÇELİK
Muş Devlet Hastanesi, dr.mertbmgm@gmail.com

Özet: Hemodiyaliz ihtiyacı olan ve periferik vaskuler patolojiler nedenli arterio-venöz fistül açılması için uygun olmayan hastalarda venöz kateterizasyon işlemi, hemodiyaliz yapılabilmesi için öncelikle tercih edilen yöntemdir. Hemodiyaliz (HD) kateteri takıldıktan sonra oluşabilecek komplikasyonlar her zaman göz önünde bulundurulmalıdır. Bu olgu sunumunda femoral HD kateteri takılması sonrası oluşan derin ven trombozunun tedavisi anlatılmıştır.

HD kateteri takılan hastalarda derin ven trombozu (DVT) görülme sıklığı da yüksektir. Bu nedenle kateter aracılığı ile hemodiyalize giren hastalarda DVT gelişme riskinden dolayı dikkatli olmak gerekir.

Geçici ya da kalıcı kateterlere bağlı komplikasyonlar kateter takılmasına bağlı komplikasyonlar, enfeksiyon ve tromboz olmak üzere üç ana başlık altında incelenebilir. HD kateteri takılan hastalarda derin ven trombozu (DVT) görülme sıklığı da yüksektir1. Bu nedenle kateter aracılığı ile hemodiyalize giren hastalarda DVT gelişme riskinden dolayı dikkatli olmak gerekir.

Bu çalışmamda femoral kalıcı HD katateri takılan hastada hem kateter trombozu hem de derin ven trombozu olan hastanın başarılı tedavisini sunuyorum.

Anahtar kelimeler: Derin ven trombozu, Hemodiyaliz kateteri, Kateter komplikasyonu

Sözel Bildiri

AKSİLLER ARTER ANEVRİZMASI: OLGU SUNUMU

Op.Dr.Mert ÇELİK* | Prof.Dr.Cengiz OVALI**
**Muş Devlet Hastanesi, dr.mertbmgm@gmail.com*
***Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, dr.mertbmgm@gmail.com*

Özet: Üst ekstremite arter anevrizmaları nadir görülür; en sık ateroskleroz, travma, metabolik hastalıklar nedeniyle oluşur. Hastamız sol kolda ağrı, aksiller bölgede şişlik nedenli başvurdu. Yazımızda aksiller arter anevrizmasının cerrahi tedavisini sunuyoruz. Üst ekstremite periferik arter anevrizmalarının görülme sıklığı, alt ekstremite periferik arter anevrizmalarından çok daha azdır .Travmatik anevrizmalar yalancı ve gerçek olmak üzere iki grupta incelenebilir. Yalancı anevrizmalar damar duvarına penetre bir yaralanmadan sonra gelişebilir. Penetre yaralanma sonucu oluşan kanama etraftaki yumuşak dokular tarafından sınırlandırılır ve bir hematom meydana gelir. Organizasyon, fibrozis ve en sonunda rekanalizasyon oluşarak pseudoanevrizma kesesinin lümeni damar lümeni ile devam eder.Künt travmalara sekonder olarak oluşan aksiller arter anevrizmaları ender olarak görülür ve genellikle geç tanı konur. Geç tanı konmasının sebebi ise aksiller arterin bulunduğu konum nedeni ile göğüs ve omuz bölgelerini çevreleyen kas ve kemik yapılarının anevrizma belirtilerinin gözden kaçmasına sebep olmasıdır. Ayrıca yaygın üst ekstremite kollateral dolaşımı sebebi ile distal periferik nabızlar güçlü alınabilir.Aksiller arter seyrinde pleksus brakialis ile yakın komsuluğu nedeni ile anevrizmalarında brakial pleksusabası bulguları da görülebilir. Özellikle üst ekstremite veya parmak kayıpları gibi önemli morbiditelere neden olmaları açısından tanınmaları ve cerrahi olarak tedavi edilmeleri önem taşır . Bu çalışmamızda sol aksiller arter anevrizması ve brakial pleksus bası bulguları mevcut olan bulunan geç tanı almış olgumuzun başarılı tedavisini sunuyoruz.

Anahtar Kelimeler: Aksiller arter, anevrizma, brakial pleksus, cerrahi tedavi

Sözel Bildiri

TÜP BEBEK TEDAVİSİNDE YAPAY ZEKA

Özge Minaz*, İsmail Yavuz , Mehtap Sönmez*****

** Türkoğlu Devlet Hastanesi, Acil Servis, Kahramanmaraş, Türkiye, minazozge@gmail.com*

*** Türkoğlu Devlet Hastanesi, Acil Servis, Kahramanmaraş, Türkiye,*

****Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Kahramanmaraş, Türkiye, msonmez@ksu.edu.tr*

Özet: İnfertilite gittikçe yaygınlaşmaktadır. Tedavi seçeneklerinden biri olan tüp bebek tedavisi uygulanmaktadır. Bu tedavinin sonucu da hep olumlu olmamaktadır. Günümüz teknolojisinde önde gelen yapay zeka, tüp bebek tedavisinin olumlu sonuç doğurmasına katkı sağlamaktadır. Yapay zeka, embriyoların gelişiminin tüm gelişim aşamaları boyunca kapsamlı bir üç boyutlu değerlendirmesini sağlar. Bu dataları fetal kalbin gelişip gelişmeyeceğine kadar ilişkilendirir. En iyi embriyo puanlamasını sağlayarak ve canlı bir fetusa gelişebilecek en yüksek potansiyelli embriyoyu, daha sonra sağlıklı bir bebeğin şansını arttırmak amacıyla transfer için seçilmesini sağlar.Ivy, analiz ettiği embriyolardan sürekli olarak öğrenen, kendini geliştiren bir yapay zekadır. Yapay zeka, güçlü süperbilgisayarlar üzerinde yinelemeli olarak yeniden eğitim görür ve başarılı bir hamilelik için en yüksek potansiyele sahip embriyoyu tanımlamak için önceki sürümlerinde sürekli olarak kendini geliştirdiği gösterilmiştir. Tüp bebek tedavisinde rol alan hemşirelerin gelişen teknolojiyle var olan yapay zekanın nasıl kullanıldığını ve nasıl rol alacağını bilmesi gerekmektedir. Bu araştırma hem yapay zekanın tüp bebek tedavisinde nasıl uygulandığını ve hemşirenin rolünü araştırmak amacıyla derleme şeklinde yapılmaktadır.

Anahtar kelimeler: Tüp bebek, gebe, yapay zeka, hemşirelik, teknoloji

Sözel Bildiri

TOPICAL AND SYSTEMIC FLUORIDE APPLICATIONS IN PAEDIATRIC DENTISTRY

Çiğdem KÜÇÜKEŞMEN*, Furkan ARSLAN**

**Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Anabilim Dalı, Doğu Yerleşkesi, Isparta, Türkiye. ckucukesmen@gmail.com*

***Arş. Gör., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Anabilim Dalı, Doğu Yerleşkesi, Isparta, Türkiye. furkan3210@icloud.com*

Abstract:The effect of fluorine on caries is topical rather than systemic. When an acidic environment is formed in the mouth, fluorine is present in low concentrations but continuously. Even in this environment, fluorine inhibits demineralisation at certain rates, and when the pH of the environment returns to normal, trace amounts of fluorine have an accelerating effect on the remineralisation process. Individual fluorine applications include products that are used by the patient himself/herself with the recommendation of the dentist. These are products containing lower concentrations of fluorine such as mouthwashes, fluorine-containing dental floss and toothpastes. From topical fluorine applications, professional application methods include varnishes, gels, foams, fluorine-releasing restorative materials and slow-release fluorine devices. The high fluorine concentration and/or application methods of these products prevent their use at home. The first individually effective fluoride therapy methods emerged in 1941 when the first clinical study of NaF was carried out by Bibby. Sodium fluoride (NaF) is used as a solution at concentrations of 2-4% and loses its activity within 20 days. Tin fluoride (SnF2) of 8%, another agent in which fluoride is professionally applied in solution form, forms acid-resistant complexes in the tooth enamel. Acidulated phosphate fluoride (APF), used in gel form with sodium fluoride, is used at a concentration of 1.23% (12300 ppm). The pH value was 3 and 50% hydrofluoric acid was added to achieve this value. Silver diamine fluoride (GDF) at a concentration of 38% (44,800 ppm) was found to be sufficient to prevent and stop caries. Caries stopped with GDF application usually has a black and hard surface, however, it stains soft tissues, the staining in the mucosa passes in 2 days, but this situation limits its aesthetic use. When we look at other fluorine application agents; fluorine foams are used only in some countries. In general, their pH value is 6. While it provides less material usage, there is a risk of swallowing in children.

Keywords: Individual Fluorine Applications, Professional Fluorine Applications, Sodium fluoride, Remineralisation

Sözel Bildiri

PEDİATRİK DİŞ HEKİMLİĞİNDE HALİTOZİS VE ETİYOLOJİSİ

Çiğdem Küçükeşmen*, Kürşat Fatih Yüksel**

**Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Anabilim Dalı, Doğu Yerleşkesi, Isparta, Türkiye. kucukesmencigdem@gmail.com*

***Arş. Gör., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Anabilim Dalı, Doğu Yerleşkesi, Isparta, Türkiye. kursatyuksel2610@gmail.com*

Özet: Halitozis, diş hekimi ziyaretlerinin üçüncü en yaygın nedeni olması ve her yaştan, cinsiyetten ve etnik kökenden bireyleri etkilemesi nedeniyle, bireyler için önemli bir endişe konusu haline gelmiştir. Literatüre bakıldığında, yapılan sınırlı çalışmalarda, pediatrik popülasyonda halitozisin yaygınlığının ve etiyolojisinin araştırıldığı görülmektedir. Bu derlemenin amacı, pediatrik diş hekimliğinde halitozisin yaygın oluşumunu etkileyen etiyolojik faktörleri belirleyerek, belirlenen nedenlere dayalı olarak uygulanan tedavileri yönlendirmek ve böylece çocukların toplum içerisindeki ve bireysel yaşam kalitelerini iyileştirmektir. Halitozisin etiyolojisi çok faktörlüdür; ancak çoğu durumda, halitozis ağız boşluğu ile ilişkilidir. Ayrıca kulak-burun-boğaz ve solunum yolu ve hatta gastrointestinal sistem hastalıklarıyla da ilişkili olabilmektedir. Dolayısıyla, çocuklarda halitozis yaygın olarak; kötü ağız hijyeni ile ilişkilendirilmesine rağmen, kulak-burun-boğaz, solunum yolu ve gastrointestinal sistem enfeksiyonları gibi diğer olası nedenlerin de göz ardı edilmemesi ve halitozisin giderilmesinde uygulanacak olan tedavilerin, buna göre planlanması gerekmektedir.
Anahtar Kelimeler: Halitozis, Çocuk Diş Hekimliği, Etiyoloji, Ağız kokusu

Sözel Bildiri

ANATOMİ EĞİTİMİNDE ÜÇ BOYUTLU BASKI TEKNOLOJİLERİNİN KULLANIMI

Özden BEDRE DUYGU
İzmir Bakırçay Üniversitesi Tıp Fakültesi, Anatomi Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye,
ozden.bedre@bakircay.edu.tr

Giriş: Anatomi eğitiminde atlaslar, maketler, ıslak ve plastine materyaller gibi kadavra materyalleri ve dijital görüntüleme kaynakları kullanılmaktadır. 3 boyutlu (3B) baskı teknolojisi; organların, varyasyonların, konjenital anomalilerin ve arteriyel yapıların kapsamlı bir şekilde görüntülenmesini sağlayan son teknoloji bir yöntemdir.
Amaç: Bu çalışma etkileşimli ve dokunsal bir deneyim sunan 3B anatomik modellere dikkat çekmeyi amaçlar.
Yöntem: Bu sistematik incelemede 2013-2025 tarihleri arasında yayınlanmış 755 çalışma incelendi. Pubmed ve Google Scholar arama motorlarında ‘‘anatomical education’’, ‘‘3D printing technology’’ ve ‘‘anatomical model’’ anahtar kelimeleri kullanılarak tarandı. Bu çalışmada anatomi eğitiminde 3B baskı teknolojilerinin kullanımı ile ilgili olan 65 araştırma kapsama alındı.
Bulgular: Anatomi ve anatomik varyasyonların öğrenilmesinde daha ayrıntılı ve esnek bir yaklaşım sağlayan 3B modeller, alternatif eğitim araçlarına olan ihtiyacı gösterir. Anatomi eğitiminde 3B modellerin kullanılmasının birçok avantajı vardır. Avantajlardan biri, öğrenciler modellere aktif olarak dokunduklarında ve modelleri hareket ettirdiklerinde, nesneye ilişkin stereoskopik algıları gelişir ve beyinde işlenen ve entegre edilen birçok somato-duyusal girdi alırlar. Diğer bir avantaj, 3B modeller derinlik algısı sunar ve düz bir görüntüyle karşılaştırıldığında nesne hakkında daha fazla bilgi sağlar. Ayrıca, 3B modeller farklı renkler ile özelleştirilebilir. Bu durum yapıları daha kolay tanımlanmaya ve konumlandırmaya olanak sağlar. Ek olarak, 3B modeller zaman ve yer açısından daha fazla esneklik sunarak öğrencilerin bölgesel anatomiyi her yerde ve her zaman incelemesine olanak tanır. Modellerin herhangi bir yöne döndürülebilmesi, farklı yönlerde gözlem yapılmasına olanak sağlar.
Tartışma ve Sonuç: Anatomide 3B görüntüleme ve uygulama yöntemlerinin kullanımının eğitim etkinliğini arttıracağını düşünüyoruz. 3B modellemenin gelişmesi ve daha büyük 3B yazıcıların kullanılmasıyla birlikte anatomi eğitiminde modellerin kullanımını engelleyecek hiçbir durum olmayacağını düşünmekteyiz.
Anahtar Kelimeler: Anatomi eğitimi, anatomik model, 3B baskı teknolojisi.

Sözel Bildiri

YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ İLE MÜCADELE STRATEJİLERİ: SÜRDÜRÜLEBİLİR GELECEK İÇİN YENİLİKÇİ UYGULAMALAR

Hatice ATAY*, Gülhan ŞEN**

** Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afet Yönetimi Bölümü, Burdur-Türkiye, haticeatay038@gmail.com*

*** Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Acil Yardım Ve Afet Yönetimi Bölümü, Burdur-Türkiye, gulhansen@mehmetakif.edu.tr*

Özet: İklim değişikliği, doğal ve insani sebeplerden kaynaklanan, dünya genelinde etkileri hızla artan ve küresel ekosisteme büyük zararlar veren bir krizdir. Bu sorunla mücadelede, sürdürülebilir kalkınma ve inovatif teknolojilerin entegrasyonu büyük önem taşımaktadır. 2015 yılında Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKH), bu bağlamda küresel eylemin çerçevesini çizmektedir. Özellikle SKH 13, iklim değişikliğiyle mücadeleyi ve bu doğrultuda acil önlemler alınmasını hedefler. Bu hedef, iklim krizine karşı direncin artırılması ve sera gazı emisyonlarının azaltılması için küresel çapta iş birliğini teşvik eder.

İklim değişikliğinin etkileri arasında artan sıcaklıklar, yükselen deniz seviyeleri ve daha sık ve şiddetli doğal afetler bulunmaktadır. **World Risk Report 2024**, bu etkilerin özellikle düşük gelirli ülkeler ve savunmasız topluluklar üzerindeki yıkıcı sonuçlarını vurgulamaktadır. Rapor, iklim değişikliğine bağlı afet risklerinin artışını ve bu risklerin yönetiminde veri odaklı çözümlerin önemini ortaya koymaktadır. Bu kapsamda, yapay zekâ (YZ), iklim değişikliğiyle mücadele ve uyum sağlama stratejilerinde önemli bir araç olarak ön plana çıkmaktadır.

Yapay zekâ, büyük veri analitiği, makine öğrenimi ve modelleme teknikleriyle iklim değişikliği tahminlerinin yapılması, enerji yönetimi ve afet risklerinin azaltılması gibi alanlarda uygulanmaktadır. Örneğin, Google'ın yapay zekâ destekli projesi "Loon", hava durumu tahminleri ve afet bölgelerinde iletişim ağlarının sağlanması gibi alanlarda kullanılmıştır. Ayrıca "IBM'in Green Horizon" projesi, hava kalitesi ve karbon salınımı gibi çevresel göstergelerin analizini yaparak, enerji verimliliğinin artırılmasına katkı sağlamaktadır. Bunun yanı sıra, "ClimateAI" gibi platformlar, tarımsal verimliliği optimize etmek için iklim verilerini analiz ederek, üreticilere gelecekteki hava koşulları hakkında öngörüler sunmaktadır. Enerji sektöründe, YZ yenilenebilir enerji kaynaklarının entegrasyonu ve optimizasyonunda da kritik bir rol oynamaktadır. Güneş ve rüzgâr enerjisi sistemlerinin tahmini performanslarının iyileştirilmesi, enerji depolama kapasitesinin artırılması ve enerji tüketiminin azaltılmasına yönelik akıllı şebekelerin oluşturulması gibi uygulamalar, YZ'nin bu alandaki katkıları arasında yer almaktadır. Örneğin,"DeepMind" tarafından geliştirilen algoritmalar, Google veri merkezlerinin enerji tüketimini %40'a kadar düşürmüştür. Ayrıca, YZ tabanlı iklim modelleme ve projeksiyon sistemleri, gelecekteki iklim senaryolarının daha doğru bir şekilde simüle edilmesini sağlayarak, politika yapıcıların iklim risklerine karşı etkili önlemler geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Bu sistemler, afetlerin erken uyarı sistemlerini geliştirerek, toplumların ve altyapının daha dirençli hale getirilmesini mümkün kılmaktadır.

Sonuç olarak, yapay zeka, iklim değişikliğine karşı sürdürülebilir ve dirençli çözümler sunmak için güçlü bir teknoloji olarak kabul edilmektedir. Bununla birlikte, YZ'nin etik kullanımı,

şeffaflık ve adalet ilkelerine uyulması da büyük önem taşır. YZ destekli stratejilerin, herkes için faydalı ve kapsayıcı çözümler sunması gerekmektedir. Bu çalışma, iklim değişikliğine yönelik kullanılan YZ uygulamalarını inceleyerek, sürdürülebilir bir gelecek için bu teknolojinin nasıl etkin bir şekilde kullanılabileceğini tartışmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zeka, İklim Değişikliği, Sürdürülebilirlik

Sözel Bildiri

THE IMPACT OF OFFICE CHAIR TYPE ON STATIC & DYNAMIC PERFORMANCE

Shahin Ahmedov
World Peace University, Faculty of Health Sciences, sahin.ahmedov@wpu.edu.tr

Background. Office work is commonly associated with lower back pain due to lumbopelvic area´s vulnerability during sitting. While research findings on the relationship between sedentary behavior and musculoskeletal pain can be equivocal due to various factors, the type of office chair can undoubtedly play a significant role in contributing to or mitigating lower back pain during sedentary work. Given that improper lumbar support during seating may affect posture and balance, the overall static & dynamic postural controls were assessed in association with the type of office chair used. Methods. We assessed the static and dynamic performances of 21 members of the local fitness club after each of them spent 15 min in supine recumbent, sitting on wheeled and stable office stools separately. The force platform used to assess static posture determined participants' postural stability index, antero-posterior and medio-lateral sway distances, and walking speed, ensuring their dynamic efficacy. Results. The best static stability values were obtained after sitting on a stable office stool. Lying or sitting positions made no difference in participants´walking speed. Conclusion. A stable office chair better compensated for the lack of control over the lumbopelvic area during sitting. Absent support from lower extremities for lumbopelvic stability during sitting on a wheeled stool probably distorted proprioceptive information, leading to a deterioration in static but not dynamic stability. Therefore, a wheeled office chair appears to be less ergonomic, particularly for individuals suffering from low back pain. It is recommended that further comprehensive studies be conducted to confirm these findings.

Keywords: seated position, wheeled office stool, static balance.

Sözel Bildiri

HASTA MERKEZLİ BAKIM YETKİNLİĞİNDE CERRAHİ HEMŞİRELERİNİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN VE ALEKSİTİMİ DÜZEYLERİNİN YERİ

Turgut KAVAK*, Dr. Öğr. Üyesi Semra EYİ**

** Eskişehir Osmangazi University Health Sciences Institute, Department of Surgical Diseases Nursing, Eskişehir, Turkey, trgtkvk@gmail.com*

*** Eskişehir Osmangazi University, Faculty of Health Sciences, Department of Surgical Diseases Nursing, Eskişehir, Turkey, semra_il@yahoo.com*

Özet: Bu çalışmada hasta merkezli bakım yetkinliği üzerinde kişilik özelliğinin ve aleksitiminin etkisi yapılan çalışmalar derlenerek açıklanmaya çalışılmıştır. Cerrahi hemşireler, birey, aile ve toplumun hastalık halinde tedavi, bakım ve rehabilitasyonundan sorumludurlar. Bakım, hemşireliğin birincil yönüdür. Kaliteli hemşirelik yaklaşımı; hemşirelerin mesleki bilgi ve becerileri ile ilişkili olduğu kadar onların kişiliklerine, profesyonel benliklerine ve mesleki algılarına bağlıdır. Özellikle kişilerarası etkileşimin ön planda olduğu hemşirelik mesleğinde duyguları anlama ve aktarma, empati kurma ve iletişim becerileri hemşirelik bakımının etkili yürütülmesi açısından elzemdir. Hemşirelik bakımının iyi olabilmesi için öncelikle hemşirelerin duygusal farkındalıklarının olması gerekmektedir. Duygusal farkındalığı olan hemşirelerin, karşısındaki kişilerle daha etkin iletişim kuracağı ve bu durumda bakım kalitesinin artacağı düşünülmektedir. Aleksitimik eğilimine sahip hemşirelerin ruhsal problemler acısından risk altında olduğu, hemşirelerde aleksitimi düzeyi ve aleksitimi ile ilişkili faktörlerin incelenmesi gerektiği bildirilmektedir. Çalışmalarda, klinik uygulamada hemşirelerin %38,5'inin aleksitimi eğilimine sahip olduğu ve hemşirelerin %26'sının hâlihazırda aleksitimi hastası olduğu belirtilmektedir. Aleksitimi hemşirelerde uyku bozukluklarına yol açabilmekte, yorgunluk ve stresi arttırabilmekte, klinik iletişim becerilerini azaltabilmekte ve tükenmişliğe neden olmaktadır. Son dönemlerde aleksitiminin kişilik özelliği olduğu sonucuna varılan geniş bir kabul oluşmuştur. Kişilik, bireyi diğerlerinden farklı kılan, bireyin kendisine özgü özellikleridir. Hemşirelerin %53.9'unun hemşirelik mesleğini kişilik özelliklerine uygun olduğu için seçtikleri belirtilmektedir ve depresif, duygusal ve çekingen kişilik özelliklerinin hemşirelerin iş performansını etkilediği saptanmıştır. Kişilik özelliklerinin mesleğe etkilerinin bilinmesi hemşirelik mesleğinde hastalara bakım hizmeti verilirken sergilenen performansı ve uygulanan bakım kalitesini arttırmak açısından önemli olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Cerrahi, Kişilik özellikleri, Aleksitimi, Hasta merkezli bakım

Sözel Bildiri

IS IT ENOUGH OR SHOULD IT BE IMPROVED? DOES THE SOFA SCORE ADEQUATELY ASSESS BODY SYSTEMS?

Abdullah Bulğurcu*, Berkay Küçük**
**Polatlı State Hospital, General Surgery Clinic, Ankara, Türkiye, drabulgurcu@hotmail.com*
***Ankara Etlik City Hospital, Intensive Care Unit, Ankara, Türkiye, berkaykck@hotmail.com*

Introduction: The Sequential Organ Failure Assessment (SOFA) Score is a system for assessing and scoring dysfunction of organ systems. It categorizes respiratory, hepatic, renal, coagulation, cardiovascular and central nervous systems for failure. Although it originated to recognize clinical sepsis, it is one of the most widely used scoring systems in critically ill patients and has some limitations. **Aim:** This study aims to evaluate the limitations of the SOFA Score in patient assessment. **Method:** A literature review was conducted, paying particular attention to the limitations of the SOFA Score. Studies in PubMed, Google Scholar and Web of Science databases were analyzed. **Results:** The Sofa Score does not discriminate between organ systems. In particular, conditions with severe central nervous system or cardiovascular dysfunction may have a more aggressive course. In this respect, it is unclear which system is more decisive in clinical outcome. In addition, only the Glasgow Coma Scale Score is taken as a basis; sedation, baseline consciousness or intubated status of the patients are not taken into account. Nowadays, non-invasive mechanical ventilation, renal replacement therapies and extracorporeal membrane oxygenation are frequently used; this is not taken into account in scoring. Today, the widespread use of noradrenaline, the less frequent use of dopamine and dobutamine, and the increasing use of vasopressin and levosimendan necessitate a more comprehensive parenthesis in terms of dose and agent determination.
Discussion and Conclusion: SOFA is a simple but widely used scoring system that indicates the severity of patients. The need for re-evaluation of the SOFA Score and updating it in line with current guidelines should be demonstrated with comprehensive studies. Thus, the guiding value of SOFA for clinicians will increase and it will be more decisive in critical illness management.

Keywords: SOFA Score, Dysfunction, Update, Sepsis

Sözel Bildiri

TISSUE CLEARING METHOD IN THE HISTOLOGY OF RAT BRAIN FOR 3D IMAGING

Ayşenur Nazıroğlu*, Meltem Özgöçmen**

** Department of Histology and Embryology, Health Science Institute, Suleyman Demirel University, Isparta, Türkiye, aysenurnaziroglu@gmail.com*

*** Department of Histology and Embryology, Faculty of Medicine, Suleyman Demirel University, Isparta, Türkiye, meltemozgocmen@sdu.edu.tr*

Background: The brain is composed of several areas located in different parts. The majority of bodily functions are organized by brain regions. It is crucial to comprehend and visualize the many parts of the brain in both healthy and ill experimental animals. By lowering the opacity of biological tissues, the tissue clearing method a novel and useful technique for imaging brain regions allows for the viewing of deep characteristics inside a sample while maintaining its original structure. **Aim:** In this study, we will demonstrate the application of the tissue cleansing approach to the rat brain. **Methods:** The technique was used in the tissue clearing course at SABITA, Istanbul Medipol University, in accordance with the university's ethical approval. PBS was used to wash the rat brain samples once. The tissue samples were treated for 30 to 60 minutes with fluorescent dye. To extract water from the brain, tert-butanol at several concentrations was incubated with the dyed brain tissues. Diphenyl ether, benzyl alcohol, and benzyl benzoate will then be used to incubate the tissue. To examine the brain tissue, a laser confocal microscope was used. **Results:** Following the staining of various fluorescent dyes, we were able to view three-dimensional photographs of brain samples.
Discussion and Conclusion: The laser confocal microscope produced the best images when compared to the brain without the tissue clearing technique. Thus, the tissue clearing method in the histology of rat brain appears to be a useful method for 3D imaging.

Keywords: Brain, Histology, Clearing methods, 3D imaging.

Sözel Bildiri

MEDİASTENDE EKTOPİK TİROİD; OLGU SUNUMU

Dr. Büşra Akmaz Arslan*, Dr. Süleyman Emre Akın **

** Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi, Göğüs Cerrahi Kliniği, Isparta, Türkiye, drbusraakmazarslan@gmail.com*

*** Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi, Göğüs Cerrahi Kliniği, Isparta, Türkiye, suleymanakin@sdu.edu.tr*

Giriş: Ektopik tiroid, tiroid dokusunun normal anatomik pozisyonunun dışında herhangi bir yerde bulunmasıyla karakterize gelişimsel bir anormalliktir. Tiroid disgenezilerinin en sık görülen şeklidir. Tiroid bezinin foramen çekumdan trakeanın önündeki servikal bölgedeki normal pozisyonuna göç edememesi nedeniyle oluşur. En sık olarak lingual tiroidde görülür. Mediastinumda çok nadir görülmektedir ve literatürde yalnızca birkaç vaka bildirilmiştir. Mediastinal kitlelerin %1'inden azını oluşturmaktadır. Vakaların çoğu asemptomatiktir ve tesadüfen tespit edilir. Semptomlar genellikle ektopinin boyutu, yeri ve tiroid disfonksiyonu ile ilişkilidir. Amaç: Mediastende çok nadir olarak görülen ektopik tiroid dokusunun klinik, radyolojik özellikleri, mediastendeki diğer lezyonlardan ayırıcı tanısı ve tedavisinin değerlendirilmesini vurgulamak amacıyla olgumuzu sunduk. Bulgular: 14 yıl önce tiroidektomi öyküsü olan 58 yaşında erkek hasta, eklem ağrıları nedeniyle başvurusunda çekilen toraks bilgisayarlı tomografi raporunda anterior mediastende 28x20x19 mm timoma kuşkulu nodüler lezyon saptandı ve kliniğimize yönlendirildi. Hastanın solunum muayenesi normaldi. Laboratuvar bulguları TSH: 1,77, serbest T4: 0,77, serbest T3: 2,52, asetilkolin reseptörü: <0.10. Hastaya cerrahi girişim planlandı. Sol VATS ile anterior mediastendeki kitle eksize edildi. Patoloji sonucu ektopik tiroid dokusu ile uyumlu olarak raporlandı. 2 yıldır hasta sorunsuz takip edilmektedir. Hastanın verilerinin kullanılması için onamı alınmıştır. Tartışma ve Sonuç: Ektopik mediastinal tiroid dokusu farklı tedavi ve yönetim gerektirdiği için tüm mediastinal kitlelerin ayırıcı tanısında düşünülmelidir. Genel olarak malign transformasyon çok nadirdir. Bununla birlikte, malign transformasyon, ilerleyici büyüme, kitle içinde solunum yetmezliğine neden olan kanama ve komşu hayati mediastinal organların sıkışması riskleri nedeniyle bu kitleler cerrahi olarak çıkarılmalıdır. Hasta cerrahi tedaviyi reddederse tiroid disfonksiyonunun veya malign transformasyonun erken semptomlarını tespit etmek için sık sık izleme önerilir. Vakamızda olduğu gibi günümüzde minimal invaziv cerrahi yöntemler kullanılarak mediastinal kitleler başarılı şekilde tedavi edilmektedir. Birçok farklı dokudan kaynaklanabilen mediastinal kitlelerin ayırıcı tanısında ektopik tiroid akılda tutulmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Mediasten, Ektopik Tiroid, Göğüs Cerrahisi

Sözel Bildiri

HEMANJİYOBLASTOM; OLGU SUNUMU

Dr. Yaşar Arslan*
** Isparta Şehir Hastanesi, Tıbbi Patoloji, Isparta, Türkiye, yyyarslan@gmail.com*

Giriş: Hemanjiyoblastom serebellum, beyin sapı, spinal kord, retinada yerşelim gösteren, neoplastik stromal hücrelerden oluşan, benign, WHO derece 1, vasküler neoplazidir. Semptomlar genellikle lezyonun komşu yapılara basısı nedeniyle görülür. Dismetri, ataksi gibi serebellar bozukluklar, eritropoietin üretmesi nedeniyle sekonder polisitemi görülebilir. Sporadik veya von Hippel-Lindau (VHL) sendromu ile birlikte ortaya çıkabilirler. Hemanjiyoblastomlar, tüm santral sinir sistemi (SSS) tümörlerinin %2'den azını oluşturur. İntrakraniyal hemanjiyoblastomun yıllık insidans oranının 100.000 nüfus başına 0.15 vaka olduğu tahmin edilmektedir. Hemanjiyoblastomlar tipik olarak iyi sınırlı psödoenkapsüle, solid kitlelerdir. Histopatolojik olarak vakuollü neoplastik stromal hücreler ve çok sayıda vasküler hücrelerden oluşur. Stromal hücrelerin en karakteristik özelliği, çok sayıda lipid içeren vakuollerdir. Atipi, mitotik figürler nadirdir. Tümör genellikle iyi sınırlıdır ancak nadiren çevredeki nöral dokulara infiltrasyon gösterebilir. Neoplastik stromal hücreler immünohistokimyasal olarak inhibin, D2-40 ve brachyury eksprese eder. Ayrıca Vimentin, NSE, S-100, CA-9, CD56 ile pozitiflik gösterir. PAN-CK, RCC, EMA, CD10, PAX-8, CD34, CD31 negatiftir. **Amaç:** SSS'nin nadir görülen antitesi olan hemanjiyoblastomun klinik, histopatolojik ve genetik olarak önemini vurgulamak amacıyla olgumuzu sunduk. **Bulgular:** 49 yaşında kadın hasta baş dönmesi, bulantı, kusma şikayetleriyle beyin cerrahi polikliniğine başvurmuş. Serebellumda 26x20x18 mm boyutlarında düzensiz konturlu kitlesel lezyon saptanmış. Özgeçmişinde diabetes mellitus, hipertansiyon ve difüz tip nörofibrom tanıları mevcuttu. Histopatolojik incelemede bol miktarda vasküler hücrelerin içerisinde berrak vakuollü sitoplazmaya sahip hücrelerden oluşan solid büyüme paterninde, düzenli sınırlı neoplastik lezyon görüldü. Belirgin atipi, mitotik aktivite izlenmedi. İmmünohistokimyasal incelemede inhibin, CD56, Vimentin, CA-9, S-100 ile pozitiflik, EMA, GFAP, IDH-1, OLİG-2, p16, p53, PAX-8, SOX-10, PGR, STAT-6, sinaptofizin ile negatiflik izlendi. **Tartışma ve Sonuç:** Hemanjiyoblastomlar tam eksizyondan sonra mükemmel prognoza sahiptir. Sendromik olanlar daha kötü prognozludur, paraganglioma, renal hücreli karsinom, feokromositoma gibi VHL sendromundaki diğer neoplaziler ile birlikte görülür. Bu nedenle, genetik danışmanlık ve VHL germline mutasyonları için tarama, hastaların yönetiminde kritik öneme sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Hemanjiyoblastom, Santral Sinir Sistemi

Sözel Bildiri

NADİR BİR OLGU SUNUMU; KARDİYAK MİKSOMA

Dr. Yaşar Arslan*
** Isparta Şehir Hastanesi, Tıbbi Patoloji, Isparta, Türkiye, yyyarslan@gmail.com*

Giriş: Kardiyak miksoma, yumuşak doku miksomasından farklı, nadir görülen ve benign bir tümördür. Çoğunlukla sol atriyumda soliter, sporadik, saplı bir kitle olarak görülür. Yaklaşık %10'u Carney sendromu ile ortaya çıkar. Klinik bulguları tümörün konumuna, boyutuna, şekline, hareketliliğine ve büyüme hızına bağlıdır. Asemptomatik olabileceği gibi senkop, dispne, göğüs ağrısı ve çarpıntı gibi çeşitli kardiyak semptomlar, embolizasyon ve ani ölüm ile ortaya çıkabilir. Histopatolojik olarak miksoid stroma içerisinde tek hücreler, kordonlar, yuvalar veya perivasküler manşetler oluşturan poligonal, lepidik miksoma hücrelerinden oluşan nekroz, atipi ve mitotik aktivite içermeyen benign neoplazilerdir. Amaç: Nadir görülen kardiyak miksomanın klinik, histopatolojik, immünohistokimyasal özelliklerini vurgulamak amacıyla bu olguyu sunduk. Bulgular: 67 yaşında kadın hasta çarpıntı şikayetiyle başvurmuş. Yapılan ekokardiyografide sol atriumda kitle tespit edilmesi üzerine cerrahi planlanmış. Makroskopik olarak 3.2x2.7x1.5 cm ölçülerinde jelatinimsi kıvamda lobule görünümde ameliyat materyali tarafımızca incelemeye alındı. Histopatolojik incelemede miksoid stromada eozinofilik sitoplazmalı, uniform oval nükleuslu, poligonal, yıldızsı görünümde hücrelerden oluşan belirgin atipi, nekroz ve mitoz içermeyen neoplastik lezyon görüldü. Miksoid stroma içinde ayrıca hemosiderin yüklü makrofajlar, inflamatuar hücreler ve hemoraji bulguları izlendi. Histokimyasal olarak PAS-Alcian mavisi ve musikarmin ile stromada reaksiyon görüldü. İmmünohistokimyasal olarak Kalretinin, S-100, CD31, CD34, SMA ve PAN-CK (yamalı) pozitif, CD68 negatif izlendi. Histopatolojik ve immünohistokimyasal bulgularla birlikte olguya kardiyak miksoma tanısı konuldu. Tartışma ve Sonuç: Kardiyak miksomanın tedavisi radikal eksizyondur. Eksik eksizyondan sonra nüks edebilir. Sendromsuz ve ailevi miksomalar sadece klinik özellikleri ve etyolojileri açısından değil, aynı zamanda prognozları açısından da farklılık gösterir. Sendromsuz hastalarda tümör tekrarlama oranı nispeten düşüktür (%5'ten az), ancak Carney kompleksi hastalarında %10-20'ye yaklaşır. Carney kompleksi olan hastalarda ayrıca birden fazla tümör gelişebilir ve atipik kardiyak yerleşimlere sahip olma olasılıkları daha yüksektir.

Anahtar Kelimeler: Kalp, Miksoma

Sözel Bildiri

LİSE ÖĞRENCİLERİNDE DİJİTAL OYUN OYNAMA MOTİVASYONU VE ALTERNATİF AKTİVİTELERİN İNCELENMESİ

Okan KOZAKBAŞ* Mehmet Eray BAHŞİ Oğuzhan SULUBEY*****
** AYDEM Fen Lisesi, 12. Sınıf Öğrencisi, Denizli Türkiye okankzkbs@gmail.com*
** AYDEM Fen Lisesi, 12. Sınıf Öğrencisi, Denizli Türkiye bahsimehmeteray@gmail.com*
** AYDEM Fen Lisesi, Okul Psikolojik Danışmanı, Denizli, Türkiye, oguzhansulubey@hotmail.com*

Özet: Şehirleşmenin artması, oyun alanlarının daralması ve yakın dönemde yaşadığımız pandemi sürecinde eve kapanmalara bağlı olarak özellikle gençlerde dijital oyunlara düşkünlüğün arttığı gözlemlenmektedir. Bu doğrultuda amacımız lise öğrencilerinin dijital oyun bağımlılığı düzeylerinin; cinsiyet, okul türleri (Meslek lisesi, Anadolu lisesi ve Fen lisesi), sınıf düzeyleri ve dijital oyun oynama süreleri arasındaki ilişkilerin incelenmesidir. Ayrıca, öğrencilerin dijital oyunlar oynama nedenlerinin bu değişkenler çerçevesinde incelenmesi ve dijital oyunları oynamak yerine hangi aktiviteleri yapmak istediklerinin bulunmasıdır.
447 kişiden elde edilen veriler doğrultusunda, öğrencilerin cinsiyet, okul türü, sınıf düzeyi ve oyun oynama süreleri T-testi, ANOVA ve Korelasyon testi yapılarak bağımlı değişkenler ile yorumlanmıştır. Veriler incelendiğinde, erkeklerin kızlardan, fen lisesi öğrencilerinin de anadolu lisesi öğrencilerinden anlamlı düzeyde daha yüksek bağımlılık puanına sahip oldukları görülmüştür. Sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ancak 12. sınıf öğrencilerin puanlarının diğer sınıflardan daha düşük olduğu görülmüştür. Öğrencilerin oyun oynama süreleri ile bağımlılık puanları arasında da anlamlı fakat zayıf bir ilişki olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin dijital oyunlar oynamak yerine yapmak istedikleri aktiviteler incelendiğinde en fazla film/dizi izleyerek veya şarkı dinleyerek vakit geçirmek istedikleri, ardından arkadaşlarıyla sohbet ederek serbest zamanlarını değerlendirmek istemektedirler. Cinsiyete göre; erkeklerin öncelikle spor yapmayı, kızların film, dizi izleyerek veya şarkı dinleyerek vakitlerini değerlendirmek istedikleri ve tüm öğrencilerin ikincil olarak da arkadaşları ile sohbet etmek istedikleri görülmektedir. Okul türlerine göre tercihlerin birbirinden farklılaştığı görülmektedir. Fen lisesi öğrencilerinin öncelikle spor yapmayı, ardından film/dizi izleyerek veya şarkı dinleyerek serbest zamanlarını değerlendirmek istedikleri, anadolu lisesinde okuyan öğrencilerin ise, öncelikle film/dizi izlemek veya şarkı dinlemek ardından spor yapmayı, meslek lisesi öğrencilerinin ise öncelikle film/dizi izleyerek veya şarkı dinleyerek vakit geçirmek istedikleri ikincil olarak da arkadaşlarıyla sohbet etmeyi tercih ettikleri görülmüştür. Sınıf düzeylerine göre incelendiğinde tüm sınıflarda ilk tercihin film/dizi izlemek veya şarkı dinlemek olduğu görülürken, ikinci tercih olarak 9 ve 10. sınıfların spor yapmayı 11 ve 12. sınıfların ise arkadaşlarıyla sohbet etmeyi tercih ettikleri görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijital oyun bağımlılığı, ergenlik dönemi, lise öğrencileri

Sözel Bildiri

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE MERHAMET NEREYE GİDİYOR?

Aliye YILDIRIM*, Esin ÇETİNKAYA USLUSOY**

** Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, Antalya, Türkiye, aaliye.yildirim@gmail.com*

*** Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye, esinuslusoy@sdu.edu.tr*

Özet: Bu derleme, hemşirelik öğrencilerinde merhamet kavramının gelişimini, etkileyen faktörleri ve merhameti koruma ve güçlendirme stratejilerini incelemektedir. Merhamet, hemşirelik bakımının temel unsurlarından biri olup, hasta ile kurulan ilişkinin kalitesini artıran önemli bir faktördür. Ancak, hemşirelik öğrencilerinin merhamet düzeyleri eğitim süreci, klinik deneyimler, psikolojik dayanıklılık ve sağlık hizmetlerindeki teknolojik gelişmeler gibi faktörlerden etkilenmektedir. Literatürde, merhametin doğuştan gelen bir özellik olmadığı, uygun eğitim programlarıyla geliştirilebileceği ve sürdürülebileceği vurgulanmaktadır. Bu bağlamda, hemşirelik eğitiminde merhameti güçlendirmek için çeşitli yöntemler önerilmektedir. Eğitim müfredatında duygusal zekâ, empati, öz-merhamet ve yansıtıcı öğrenme yaklaşımlarının artırılması, öğrencilerin bu becerileri geliştirmesine katkı sağlayabilir. Ayrıca, klinik uygulamalarda merhametli bakım uygulamalarının teşvik edilmesi, terapötik iletişim becerilerinin güçlendirilmesi ve merhamet yorgunluğunu önleyici mekanizmaların oluşturulması, hemşirelik mesleğinde merhamet düzeyinin korunmasına yardımcı olabilir. Merhamet eğitiminin etkili bir şekilde uygulanabilmesi için kanıta dayalı eğitim programlarının oluşturulması, hasta geri bildirimlerinin eğitime entegre edilmesi ve psikolojik dayanıklılığı artırıcı destek sistemlerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Hemşirelerin ve öğrencilerin sürekli olarak merhametli bakım sunma becerilerini geliştirebileceği bir eğitim modeli benimsenmelidir. Sonuç olarak, merhamet hem bireysel hem de kurumsal düzeyde ele alınması gereken kritik bir kavramdır. Hemşirelik eğitiminde merhametin sürdürülebilirliğini sağlamak için multidisipliner bir yaklaşım benimsenmeli, etik değerlere dayalı bir eğitim sistemi oluşturulmalı ve öğrencilerin klinik uygulamalarda desteklenmesi sağlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Merhamet, Hemşirelik Eğitimi, Hemşirelik Öğrencileri

Sözel Bildiri

OTOLİT FONKSİYON TESTLERİ

Ayşe Nur BALABAN[1]
1 Sağlık Bilimleri Üniversitesi,Gülhane Sağlık Bilimleri Fakültesi, Odyoloji Bölümü, Ankara,
balaban.an06@gmail.com

Özet: İç kulakta doğrusal harekete duyarlı organellerinden olan makulalar tüylü hücreler ve onların üzerini kaplayan jelatinöz bir membran ve bunun üstünde otolitlerden oluşur. Sakkül ve utrikül birlikte otolit organlarını oluşturur. Otolit organların değerlendirmesinde en yaygın kullanılan testler; vestibüler uyarılmış miyojenik potansiyeller (VEMP), video oküler counter roll (vOCR) ve sübjektif vizüel vertikal (SVV) testlerdir. Ses, titreşim veya elektriksel uyarı ile uyarılan vestibüler labirentten kaynaklanan VEMPler, kasta oluşan elektriksel cevabın ölçüldüğü bir elektromyogram kaydıdır. VEMP; otolit organların, doğrusal ivmelenme sensörlerinin ve ilgili refleks yollarının klinik bir testidir. SVV ise ayarlanan bir işaret ile gerçek dikey arasındaki açıya verilen addır. SVV otolitik vestibüler fonksiyonu tanımlamak için kullanılan oto-nörolojik testlerdir. OCR, başın lateral eğimine yanıt olarak gözün rotasyonu ile karakterize bir vestibülo-oküler reflekstir. Sürekli baş eğme durumunda, statik OCR otolit organları tarafından yönlendirilir ve bu da baş eğiminden uzaklaşan yönde torsiyonel göz pozisyonunda statik bir değişikliğe neden olur.

Anahtar Kelimeler: otolit reseptörleri, vestibüler uyarılmış miyojenik potansiyeller, video oküler counter roll, sübjektif vizüel vertikal

Sözel Bildiri

TÜP TORAKOSTOMİNİN NADİR BİR KOMPLİKASYONU: FRENİK SİNİR İRRİTASYONUNA BAĞLI HIÇKIRIK

Hasan Emre Yıldırım | Hasan Ekrem Çamaş

Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi, emrehasanyildirim@gmail.com

Özet: Tüp torakostomi; çeşitli amaçlarla plevral aralığa dren yerleştirme işlemidir. Plevral kavitenin tek yönlü drenajını sağlar. En sık endikasyonları pnömotoraks ve plevral efüzyonlardır. İlk kullanımı Hipokrat' ın ampiyem sonrası yerleştirmesine dayanır. Bu işlem hayat kurtacıdır ve kesin bir kontrendikasyonu yoktur. Kanama bozuklukları rölatif kontrendikasyonu oluşturur. Sonuç olarak oldukça basit gibi görünen bu işlem çok ciddi komplikasyonlara neden olabilir. Basit cerrahi prensiplere uyulması birçok komplikasyonun ortaya çıkmasına engel olacaktır. Bu komplikasyonları erken ve geç komplikasyon olarak ikiye ayırabiliriz. Erken komplikasyonlar; ağrı, kanama, parankim yaralanması, diyafram ve abdominal organ yaralanmaları, cilt altı amfizem, malpozisyon iken geç komplikasyonlar; ağrı, uzamış hava kaçağı, enfeksiyon, ampiyem, diyafram hernisi, ciltte skar ve fistül gelişimidir. Frenik sinir irritasyonuna bağlı hıçkırık ise en nadir komplikasyonları arasındadır. Hipertansiyon ve KOAH dışında ek hastalığı olmayan 75 yaşındaki kadın hasta düşme sonucu kot fraktürleri ve hemotoraks sebebiyle yatışı olmuş ve sol taraflı tüp torakostomi uygulanmış. Tarafımıza kontrol amacıyla başvuran hasta sol taraflı efüzyon nedeniyle yatışı yapıldı. Toraks bilgisayarlı tomografisi incelendi ve 7. interkostal aralıktan 24 F tüp torakostomi işlemi uygulandı. Hastada herhangi bir kanama, parankim hasarı, hava kaçağı ve malpozisyon gibi bir komplikasyon gelişmedi. Fakat dren yerleştirildiğinde hıçkırık başladı. İki gün 100' er cc hemorajik drenaj oldu ve medikal tedaviye rağmen hıçkırık hiç kesilmedi. Üçüncü gün drenaj olmaması üzerine dren çıkarıldı ve anında hıçkırık kesildi. Hasta poliklinik kontrolü ile taburcu edildi. Kontrollerinde hıçkırık şikayetinin olmadığı gözlendi. Tüp torakostominin çeşitli komplikasyonları vardır. Bunları önlemek için gereken önlemler alınmalı, komplikasyonlar etkin şekilde yönetilmelidir. Literatüre göre en sık komplikasyon malpozisyondur ve çok nadiren frenik sinir irritasyonuna bağlı hıçkırık görülebilir. Sonuç olarak basit görülen hıçkırık çeşitli sebeplere bağlı görülebilir ve tedavisinde invaziv işlemler gerekebilir. Bu olguyu sunmamızın amacı ise çeşitli endikasyonlarda sıkça uygulanan tüp torakostominin literatürde hiç bildirilmemiş bir komplikasyonunun sizlerle paylaşmaktı.

Anahtar Kelimeler: Tüp torakostomi, hıçkırık, hemotoraks, frenik sinir

Sözel Bildiri

DOES PES PLANUS HAVE AN EFFECT ON STATIC AND DYNAMIC BALANCE IN ADULTS?

Ali Eren DALOĞLU [*], Aslı YERAL[**], Deniz ASLAN[***], Batuhan KAYAHAN[****], Rasmi MUAMMER[*****]

** Yeditepe University, Department of Physiotherapy and Rehabilitation, İstanbul, Turkey, asli.yeral@yeditepe.edu.tr*

*** Yeditepe University, Department of Physiotherapy and Rehabilitation, İstanbul, Turkey, deniz.aslan@yeditepe.edu.tr*

**** Yeditepe University, Department of Physiotherapy and Rehabilitation, İstanbul, Turkey, alieren.daloglu@std.yeditepe.edu.tr*

***** Yeditepe University, Department of Physiotherapy and Rehabilitation, İstanbul, Turkey, batuhan.kayahan@yeditepe.edu.tr*

****** Yeditepe University, Department of Physiotherapy and Rehabilitation, İstanbul, Turkey, rasmi.muammer@yeditepe.edu.tr*

Background: Pes planus is a common musculoskeletal condition characterized by the collapse of the medial longitudinal arch. This structural deformity can alter biomechanical function, affecting weight distribution and postural alignment, thereby compromising balance and increasing the risk of injury and falls.

Aim: The study aimed to assess static and dynamic balance parameters in adults with pes planus.

Methods: The study included 30 subjects, divided into two groups: those with pes planus (G1, n=15) and without (G2, n=15). Informed consent was obtained from all subjects before the study. Sociodemographic features and health status were asked via a structured form. Single Leg Stance Test was used to measure static balance, and Y Balance Test was used to evaluate dynamic balance.

Results: Significant differences were found between G1 and G2 in static balance on both the dominant and non-dominant sides with eyes closed ($p<0.05$). In addition to eyes closed, although there were differences between G1 and G2 on both sides static balance test with eyes opened, no the statistically differences were found. Additionally, all directions in Y Balance Test findings showed that there were significantly differences between G1 and G2 on non-dominant side ($p<0.05$). However, a significantly higher reach distance was observed in the anterior direction on the dominant side in G1 compared to G2 ($p<0.05$).

Discussion and Conclusion: This study highlights that pes planus significantly affects static and dynamic balance in adults on dominant and the non-dominant sides as well. These findings emphasize that the need for targeted rehabilitation to improve balance and reduce the risk of falls in adults with pes planus.

Anahtar Kelimeler: Adult, Balance, Pes Planus

Sözel Bildiri

DOES YOGA AFFECT BODY AWARENESS, STATIC AND DYNAMIC BALANCE?

Maide HACIHAMZAOGLU*, Deniz ASLAN, Aslı YERAL***, , Batuhan KAYAHAN****, Rasmi MUAMMER*****

** Yeditepe University, Department of Physiotherapy and Rehabilitation, İstanbul, Turkey, maide.hacihamzaoglu@std.yeditepe.edu.tr*

*** Yeditepe University, Department of Physiotherapy and Rehabilitation, İstanbul, Turkey, deniz.aslan@yeditepe.edu.tr*

**** Yeditepe University, Department of Physiotherapy and Rehabilitation, İstanbul, Turkey, asli.yeral@yeditepe.edu.tr*

***** Yeditepe University, Department of Physiotherapy and Rehabilitation, İstanbul, Turkey, batuhan.kayahan@yeditepe.edu.tr*

****** Yeditepe University, Department of Physiotherapy and Rehabilitation, İstanbul, Turkey, rasmi.muammer@yeditepe.edu.tr*

Background: Yoga, as a mind-body practice, integrates controlled movements, breathing techniques, and postural exercises that may enhance proprioception, postural stability, and neuromuscular coordination. Regular yoga practice has been associated with improvements in flexibility, strength, and balance, which are essential for functional movement and injury prevention.

Aim: The study aimed to investigate the body awareness, static balance and dynamic balance in subjects who regularly practice yoga compared to those who do not.

Methods: The study included 30 female subjects, divided into two groups: those who practice yoga regularly (G1, n=15) and those who do not (G2, n=15), with mean ages of 36.67±8.34 and 27.27±7.46 years, respectively. Informed consent was obtained from all subjects. A structured questionnaire was used to obtain sociodemographic features, health status and exercise habits. Body awareness was assessed using the Body Awareness Questionnaire, static balance was measured with the Single Leg Stance Test, and dynamic balance was evaluated with the Y Balance Test.

Results: Statistically significant differences were found between two groups in terms of static and dynamic balance performance ($p<0.05$). The study showed higher balance scores in G1 compared to G2 for all dimensions of dominant and non-dominant side. Additionally, there was a statistically significant difference on body awareness between two groups ($p=0.013$).

Discussion and Conclusion: This study exhibits that yoga practice can improve body awareness, static balance, and dynamic balance. These results align with previous research indicating that yoga enhances proprioception and neuromuscular coordination, which are crucial for balance and overall functional movement. Incorporating yoga into daily routines may help enhance postural stability and reduce injury risk. Future studies should investigate the long-term effects of yoga on balance and body awareness in various populations, for instance those with specific health conditions.

Anahtar Kelimeler: Balance, Body Awareness, Yoga

Sözel Bildiri

EARLY CLINICAL RESULTS OF COMBINED TUBERCLE OSTEOTOMY AND MEDIAL PATELLOFEMORAL LIGAMENT RECONSTRUCTION WITH PATELLAR-SIDED TENSIONING TECHNIQUE IN PATELLOFEMORAL INSTABILITY

Hakan CİCİ*

** Izmir Democracy University, Buca Seyfi Demirsoy Training and Research Hospital, Department of Orthopedics and Traumatology, Izmir, Turkey, ortocici@outlook.com*

Background: Medial patellofemoral ligament (MPFL) reconstruction combined with tubercle osteotomy is a common procedure in the treatment of patellofemoral instability. However, there is a paucity in the literature in terms of graft tensioning and securing on the patellar side during MPFL reconstruction.

Aim: The aim of this study is to report early clinical results of patients who underwent surgery of combined tubercle osteotomy and MPFL reconstruction with patellar-sided tensioning for a diagnosis of patellofemoral instability.

Methods: A retrospective analysis was made of 5 patients (4 males, 1 female; mean age 21.4 years) who were operated with combined tubercle osteotomy and patellar-sided tensioning of MPFL reconstruction, because of patellofemoral instability, between December 2022 and October 2023. Preoperative trochlear dysplasia classifications, quadriceps (Q) angles, patellar height (patellofemoral index) and tibial tubercle-trochlear groove (TT-TG) distances (mm) were recorded. Postoperative knee range of motion (ROM) and Lysholm scores were used to evaluate clinical outcomes.

Results: Mean follow-up was 18.8 months. Preoperativeley, there was no trochlear dysplasia in any patients and mean Q angle, patellotrochlear index and TT-TG distance were 15 degree, 0.43 and 25.2 mm , respectively. Full ROM values and mean Lysholm score of 93.8 were observed at the final examinations.

Discussion and Conclusion: Combined tubercle osteotomy and MPFL reconstruction with patellar-sided tensioning technique can be effective and safe surgical treatment method for patellofemoral instability in respect of early clinical results.

Keywords: Patellofemoral Instability, Tubercle Osteotomy, MPFL Reconstruction, Patellar-sided Tensioning

Sözel Bildiri

MEETING THE IMMEDIATE NEEDS OF VULNERABLE GROUPS IN THE EVENT OF A DISASTER

Bilge BATAR, Tuba KARABEY
Tokat Gaziosmanpaşa University, Faculty of Health Sciences, Department of Emergency Aid and Disaster Management, Tokat, Turkey, bilge.batar@gop.edu.tr

Tokat Gaziosmanpaşa University, Faculty of Health Sciences, Department of Emergency Aid and Disaster Management, Tokat, Turkey, tuba.karabey@gop.edu.tr

Abstract: Disasters that disrupt normal life cause economic, physical and social losses to societies. These losses resulting from disasters expose people to varying degrees of hardship in the aftermath. Disasters have a profound impact on societies by increasing the physiological and psychological vulnerability of individuals. The impact of disasters is not the same for everyone. Some people are more vulnerable to disasters and suffer more from disasters because of individual factors such as gender, age and disability. For this reason, women, the elderly, children, the disabled, etc. are included in vulnerable groups. Vulnerable groups have pre-existing individual special needs. It is very important to meet the needs of the disaster-stricken society, especially the vulnerable groups within the society, before, during and after the disaster in order to ensure the normal flow of life that has been disrupted. It is very important to make the necessary plans to protect and maintain the health of disaster victims. In order to reduce mortality and morbidity, the needs of vulnerable groups should be identified and planned for in the pre-disaster phase. During the disaster response phase, priority should be given to caring for vulnerable groups and meeting their urgent needs. The purpose of this review is to examine the urgent needs of vulnerable groups exposed to disasters, in line with the literature.
Keywords: Disaster, Vulnerable Group, Urgent Needs

Sözel Bildiri

ROLES AND RESPONSIBILITIES OF EMERGENCY HEALTH SERVICES IN DISASTER RESPONSE

Bilge BATAR, Tuba KARABEY

Tokat Gaziosmanpaşa University, Faculty of Health Sciences, Department of Emergency Aid and Disaster Management, Tokat, Turkey, bilge.batar@gop.edu.tr

Tokat Gaziosmanpaşa University, Faculty of Health Sciences, Department of Emergency Aid and Disaster Management, Tokat, Turkey, tuba.karabey@gop.edu.tr

Abstract: Our country is prone to disasters due to its geological structure and climatic characteristics. Natural and man-made disasters have a negative physical, social and psychological impact on societies and individuals. Developing technology makes it possible to detect some hazards in advance, but it is not possible to detect many types of disaster. Major disasters such as earthquakes cause thousands of injuries, deaths and various losses. These negative effects can be minimised through pre-disaster preparedness and effective post-disaster response. The intervention phase of disaster management is a phase that involves many different service groups and may take a long time. Emergency health services play a critical role in saving lives during disasters, treating disaster victims and protecting and maintaining the health of the community. Well-equipped, rapid and well-organised emergency health teams increase the chances of survival for people affected by disasters and are a vital part of society's recovery process. It is very important for emergency health services personnel, who play an important role in disaster response, to acquire knowledge of disaster management, coordination and cooperation. Emergency rooms, where emergency health services are provided, can be damaged to varying degrees after natural disasters. Therefore, public institutions and organisations must have an emergency medical plan that includes disaster risk and crisis management for major disasters, and professionals who provide emergency services must be informed and practice as part of these plans. The purpose of this review is to examine, in accordance with the literature, the responsibilities of emergency health services during the intervention phase after disasters have occurred.

Keywords: Emergency Health, Disasters, Health Service

Sözel Bildiri

BİR KÖPEKTE YASSI HÜCRELİ KARSİNOMUN BİLATERAL ROSTRAL MAKSİLLEKTOMİ İLE TEDAVİSİ

Doğukan POLAT*, Muhammed Yusuf ŞİRİN*, Servet YALÇIN**

**Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Veteriner Fakültesi, Cerrahi Anabilim Dalı Başkanlığı, Burdur, Türkiye, dpolat@mehmetakif.edu.tr*

**Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Veteriner Fakültesi, Cerrahi Anabilim Dalı Başkanlığı, Burdur, Türkiye, mysirin@mehmetakif.edu.tr*

***Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Cerrahi Anabilim Dalı Başkanlığı, Burdur, Türkiye, servetylcn.1998@gmail.com*

Özet: Bu olgu sunumunun materyalini, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Veteriner Fakültesi Hayvan Hastanesi'ne getirilen 7 yaşında, melez erkek bir köpek oluşturmaktadır. Hasta sahibinden alınan anamnezde, hastanın ağzında altı aydır giderek büyüyen bir kitlenin bulunduğu öğrenildi. Yapılan klinik muayenede, hastanın maksillasına invaze bir kitle tespit edildi. Tanı amacıyla radyografi, bilgisayarlı tomografi ve patolojik sitoloji incelemeleri sonucunda hastaya yassı hücreli karsinom teşhisi konuldu. Tedavi protokolü kapsamında Bilateral Rostral Maksillektomi operasyonunun uygulanmasına karar verildi. Hasta, operasyon öncesi gerekli muayene ve değerlendirmeler yapıldıktan sonra genel anesteziye alındı. Premedikasyon amacıyla asepromazin (2 mg/kg, oral, Relaxi-DOLL, Dollvet) ve butorfanol (0.2 mg/kg, kas içi, Nalgosed, Doğukan İlaç) uygulandı. Anestezi indüksiyonu için propofol (4-6 mg/kg, intravenöz, Propofol-Pf %1, Polifarma) kullanıldı. İndüksiyonu takiben endotrakeal entübasyon gerçekleştirildi ve hasta, anestezi cihazına (Dräger, Primus, Lübeck, Germany) bağlandı. Anestezi idamesi sevofluran (Sojourn™ %100 inhalasyon çözeltisi, ADEKA İlaç Sanayi ve Ticaret A.Ş.) ile sağlandı. Operasyon için hasta ventrodorsal pozisyona alındı ve kafa bölgesi bir yastık ile desteklendi. Maksiller bölgeyi kapsayacak geniş bir alan tıraş edilerek asepsi ve antisepsi sağlandı. BT ile sınırları belirlenen tümörü tamamen içine alacak şekilde, alveolar mukoza ve 105 ile 205 numaralı premolar dişleri kapsayan bir mukozal ensizyon yapıldı. Periost elevatörü kullanılarak alveolar ve palatal mukoza, rostral maksilladan dikkatlice ayrıldı. Maksillaya invaze olan tümörün eksizyonu için sağlıklı kemik dokusunun bir kısmını da içerecek şekilde salınımlı testere kullanılarak rezeksiyon gerçekleştirildi. Eksizyon sonrası burun boşluğu kontrol edilerek tümörlü doku ile burun boşluğu arasındaki bağlantılar tamamen kesildi. Hemostaz sağlandı ve defekt bölgesi steril solüsyon ile lavajlandı. Sağlam kalan alveolar ve palatal mukoza, primer kapama sağlanacak şekilde 'T' şeklinde sütür uygulandı. Postoperatif dönemde ilk 14 gün yumuşak; sonrasında 14 güne kadar kademeli olarak katı gıdaya geçiş yapıldı. 7 gün süreyle 8.75 mg/kg dozunda amoksisilin-klavulanik asit (Synulox, Zoetis) ve üç gün süreyle 0.2 mg/kg dozunda meloksikam (Maxicam, Sanovel) uygulandı. Postoperatif hasta komplikasyonlar yönünden takip edildi.

Anahtar Kelimeler: Yassı Hücreli Karsinom, Rosral Maksillektomi, Köpek, Maksilla

Sözel Bildiri

PROGRESSIVE RETINAL ATROPHY IN DOGS AND CATS

Özlem ŞENGÖZ ŞİRİN*, Ayşe Nihan ELVAN**

**Department of Surgery, Faculty of Veterinary Medicine, Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Burdur, Turkey, ozlemsirin@mehmetakif.edu.tr*

***Burdur Mehmet Akif Ersoy University Institute of Health Sciences Burdur, Turkey,2440303001@ogr.mehmetakif.edu.tr*

Abstract: Progressive Retinal Atrophy (PRA) is an inherited, degenerative retinal disease seen in dogs and cats. This disease is characterised by progressive deterioration of photoreceptor cells. PRA has been detected in many dog breeds. It shows genetic heterogeneity. The disease is usually inherited in an autosomal recessive manner. However, X-linked or autosomal dominant forms have also been reported in some rare cases. The first symptoms usually appear as night blindness. As the disease progresses, day vision is also lost and complete blindness develops. Fundoscopic examination and electroretinography (ERG) test are important for diagnosis. Fundoscopic examination shows increased tapetal reflex, thinning of retinal vessels and optic disc atrophy. ERG tests show a marked decrease or complete disappearance of a- and b-waves in the later stages. Some breeds are more prone to PRA. Breeds such as Miniature Poodle, Labrador Retriever, Cocker Spaniel, Papillon, Dachshund and Samoyed, the disease is more common. Although PRA is less common in cats, it is associated with specific mutations in some breeds. In particular, different types of PRA have been identified in Abyssinian, Somali and Persian cats. Genetic testing can be used to detect mutations associated with PRA. Unfortunately, PRA is an inherited, degenerative disease for which there is no cure. Although there is no definitive treatment for PRA, the progression of the disease can be slowed with antioxidant supplements, special diets and strategies to improve quality of life. In addition, preventing the spread of the disease through genetic testing may be the most effective solution in the long term. Animals can be supported to live a comfortable life by providing appropriate nutrition and care under the control of a veterinarian. However, some supportive treatments and preventive measures can be applied to slow the progression of the disease and improve the quality of life of the animal.

Key words: dog, cat, retinal atrophy.

Sözel Bildiri

KÖPEKLERDE CANINE PARVOVIRUS ENFEKSIYONLARININ ÖNEMI

Emine AK*, Ali KÜÇÜK**

** Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Veterinary Medicine, Animal Hospital, Burdur, Türkiye,emineak0655@gmail.com*

*** Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Veterinary Medicine, Department of Virology, Burdur, Türkiye, alikucuk@mehmetakif.edu.tr*

Özet: Canine parvovirus enfeksiyonları köpeklerde medikal ve profilaktik girişimlerde bulunulmadığı sürece yüksek mortalite ve morbidite oranları ile seyreden önemli gastrointestinal sistem patojenlerinden birisidir. Etken Parvoviridae familyası Protoparvovirus-1 genusunda yer alır ve Canine Parvovirus-2 (CPV-2) olarak isimlendirilir. FPV ve CPV-2 arasında genetik ve antijenik açıdan yakındırlar. Zarfsız, ikosahedral bir morfolojiye sahip ve ssDNA genomu bulunduran virusun CPV-2a , CPV-2b ve CPV-2c olmak üzere 3 genotipi bulunmaktadır. Etken tüm dünyaya yayılmış durumda olup sadece köpeklerde değil tilki, çakal ve kurt gibi yabanıl *Canidae* türlerinde de enfeksiyonlar meydana getirmektedir. CPV-2 enfeksiyonları çoğunlukla gastroenterik semptomlarla seyretse de jenaralize bir şekilde ilerler. Hasta köpeklerde çoğunlukla depresyon, prodromal halsizlik ve yüksek ateş gözlenir. Abdominal palpasyonda karın hassasiyeti ve sıvıyla dolu bağırsaklar tespit edilebilir. Çoğunlukla bulaştan 24 saat sonra hemorajik diare ve kusma şekillenir. Dışkıda kan ve nekroze doku parçaları gözlenebilir. Virusun tanısında klinik semptomların yanı sıra virolojik, serolojik ve moleküler tekniklerle birlikte virus izolasyon yöntemleri de kullanılmaktadır. CPV-2 enfeksiyonlarına özgü geliştirilmiş bir antiviral geliştirilmemiş olmasına karşın semptomatik ve destekleyici tedavi protokolleri uygulanmaktadır. Enfeksiyonun yayılımının engellemesi ve kontrolü için karantina uygulamaları ve profilaktik girişimler en etkin yöntemler arasında sayılabilir. Etkene karşı monovalan veya polivalan olarak geliştirilmiş inaktif ve attenüe canlı aşılar gerek evde bakılan köpeklerde gerekse hayvanların toplu olarak bakıldığı barınak, pansiyon gibi yerlerde sıklıkla kullanılmaktadır. Bu derlemenin amacı Canine parvovirus'un etiyolojisi, epidemiyolojisi, patolojisi, teşhis metotları ve hastalıktan koruma ve kontrol programları ile ilgili bilgi sağlamaktır.

Anahtar Kelimeler: Köpek, Canine Parvovirus-2, Enfeksiyon

Sözel Bildiri

ÇOCUK DİŞ HEKİMLİĞİ ALANINDA, SEREBRAL PALSİ'Lİ HASTALARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Çiğdem KÜÇÜKEŞMEN*, Cansu ALTINÖZ**

**Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Ana Bilim Dalı, Isparta, Türkiye. ckucukesmen@gmail.com*

***Arş. Gör. Dt., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Ana Bilim Dalı, Isparta, Türkiye. cansualtnz455@gmail.com*

Özet: Serebral Palsi, doğum öncesinde, doğum sırasında veya doğum sonrasında, bebeğin beyninde oluşan hasara bağlı olarak gelişen; kalıcı duruş, hareket ve denge kusurları olarak tanımlanır. Beyindeki zedelenme ilerleyici değildir. Ancak, çocuğun yürüme, denge kurma ve hareketlerindeki güçlük zamanla artabilmektedir. Serebral Palsi'ye neden olan beyin hasarı; hamilelik sırasında annenin geçirdiği hastalıklara veya kullandığı ilaçlara, anne ile baba arasındaki kan uyuşmazlığına, doğum sırasında bebeğin oksijensiz kalmasına veya doğumdan sonra geçirilen beyin kanaması, sarılık veya bazı hastalıklara bağlı olarak ortaya çıkabilmektedir. En önemli nedenleri arasında; bebeğin erken doğması ve doğum kilosunun düşük olması bulunmaktadır. Serebral Palsi, vücuttaki tüm motor aktiviteleri etkilediği için, ağız-yüz bölgesinde de motor fonksiyon kayıplarına neden olabilmektedir. Buna bağlı olarak da; çiğneme, yutkunma ve ortodontik bozukluklar, diş çürükleri, dişeti hastalıkları, mine hipoplazileri, dişlerde erozyon, bruksizm ve travma sıklığının artması gibi oral problemler ortaya çıkarabilmektedir. Serebral Palsi hastalarının, kas kontrolündeki zayıflıkla birlikte, dudak kapanışlarındaki yetersizliğin de bir sonucu olarak, ağzın ön kısmında tükürük birikmekte, bu da artmış salya akışı veya siyalore olarak izlenmektedir. Tüm engelli çocuklarda diş çürüklerinin ve diş eti hastalıklarının gelişme riskinin daha fazla olduğu ve bu gibi durumların, çocukların genel sağlıkları üzerinde de belirgin düzeylerde olumsuz etkilere yol açtığı bilinmektedir. Böyle durumdaki çocuklarda, ağız ve diş hastalıklarından korunmaya muhakkak öncelik verilmelidir. Bu hastaların diş hekimliği hizmetlerine ulaşabilmeleri genellikle daha zor olabilmekte ve böylelikle ihmal edilmeleri sonucunda, dental problemleri daha da ilerleyebilmektedir. Ebeveynlerin ve bakıcıların, bu çocuklarda daha iyi bir ağız hijyeni sağlamaları ve sürdürmeleri konusunda, eğitime ve motivasyona ihtiyaçları vardır. Dental ekip tarafından, oral hijyenin ve koruyucu önemlerin nasıl yapılması gerektiğinin anlatılması ve desteklenmesi büyük önem taşımaktadır. Diş hekimleri, Serebral Palsi'nin ağız ve diş sağlığı üzerindeki etkilerini, ebeveynlere ve bakıcılara, çocuk hastaların yaşam kalitelerini arttıracak yönde gereken oral hijyen tavsiyelerinde ve tedavi yaklaşımlarında bulunarak gerektiğince anlatmalıdırlar.

Anahtar Kelimeler: Serebral Palsi, Motor Fonksiyon Kayıpları, Diş Çürüğü, Artmış Salya Akışı, Serebral Palsi'li Çocuklarda Oral Hijyen Motivasyonu Ve Dental Prosedürler

Sözel Bildiri

UZUN FESCUE ZEHİRLENMESİ VE ERGOT ALKALOİDLERİ

Fatma KOCAGÖZ*, Fatma ŞAHİNDOKUYUCU KOCASARI*
** Burdur Mehmet Akif ErsoyÜniversitesi, Veteriner Fakültesi, Farmakoloji ve Toksikoloji Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye, vethekfatmakcgz@gmail.com, fatmasa@mehmetakif.edu.tr*

Özet: Bitki toksinleri, bir taraftan bitkinin hayatta kalmasını sağlarken, diğer taraftan ise otçulların bu toksinleri içeren bitkileri tüketmeleri sonucu hastalanmalarına ya da ölmelerine yol açan evrimleşmiş kimyasal maddelerdir. Uzun fescue, tüm dünyada hayvancılık üretimi için kullanılan önemli bir serin mevsim yemidir. Fescue toksikozu, endofit mantarı tarafından üretilen mikotoksinleri içeren uzun fescue bitkisi ya da samanlarının hayvanlar tarafından tüketilmesi sonucu oluşmaktadır. Uzun fescuenin mera için yaygın olarak kullanılmasıyla birlikte, hayvanların ot tüketmesinin doğrudan bir sonucu olarak bir dizi sağlık sorunlarının ortaya çıktığı tespit edilmiştir. Hayvanların endofit mantarla enfekte olmuş uzun fescue tüketimi ve ardından ergot alkaloidlerinin gastrointestinal kanalda serbest kalması fescue ayak çürüğü, yaz çöküşü ve yağ nekrozu gibi çeşitli bozukluklara neden olabilmektedir. Çayır meralarıyla ilgili bildirilen ve ilişkilendirilen ilk sağlık sorununun fescue ayak çürümesi sendromu olduğu belirtilmiştir. Bu sağlık problemleri, ergot alkaloidlerindeki tetrasiklik ergolin halkasının biyojenik amin nörotransmitterleri olan norepinefrin, dopamin ve serotonin arasındaki yapısal benzerliklerle doğrudan ilişkilidir. Ergot alkaloidi üreten endofit mantarla enfekte olmuş uzun fescuede, ergovalin en yüksek miktarda bulunan ergot alkaloididir. Ergovalin ergopeptidler ve ergolinler arasında en güçlü vazokonstriktör maddedir. Bu derleme kapsamında, endofit mantarı ile enfekte olmuş uzun fescue tüketimi sonucu görülen fescue toksizonun sebepleri, patogenezi ve otçul hayvanlar üzerindeki etkileri ile bu zehirlenmede başlıca rol oynayan ergot alkaloidleri hakkında bilgiler verilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Geviş Getiren Hayvan, Sığır, Uzun Fescue, Endofit, Ergot Alkaloidleri

Sözel Bildiri

HUZUR VE MANEVİ YÖNELİMİN SAĞLIK ALANINDA ÖĞRENİM GÖREN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN DEPRESYON DÜZEYLERİ İLE İLİŞKİSİ

Şeyma Zehra ALTUNKUREK*, Efza Nur KAPLAN*

** Saglik Bilimleri University, Gulhane Faculty of Nursing, Department of Public Health Nursing, Ankara, Turkey, seymazehra.altunkurek@sbu.edu.tr*

** Saglik Bilimleri University, Gulhane Faculty of Nursing, Department of Public Health Nursing, Ankara, Turkey, efzanur.kaplan@sbu.edu.tr*

Giriş: Depresyon, çağımızın en önemli sağlık sorunlarından biridir. Ancak, üniversite öğrencilerinin depresyon düzeyleri ile manevi yönelimleri ve huzurları arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışma literatürde bulunmamaktadır. **Amaç:** Bu çalışma, öğrencilerin depresyon düzeyleri, maneviyat ve huzur durumları arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. **Yöntem:** Çalışmada kesitsel araştırma deseni kullanılmış ve Şubat-Aralık 2023 tarihleri arasında Türkiye'de sağlık alanında eğitim veren bir üniversitede öğrenim gören 851 öğrenciden uygun örnekleme yöntemi ile veri toplanmıştır. Veriler, Beck Depresyon Ölçeği (BDI), Manevi Yönelim Ölçeği (MYÖ) ve Kısa Huzur Ölçeği (BSS) kullanılarak toplanmıştır. **Bulgular:** Öğrencilerin ortalama toplam BDI, MYÖ ve BSS puanları sırasıyla 16.46±11.69, 71.62±16.07 ve 84.64±25.62 olarak bulunmuştur. Huzur, maneviyat ve depresyon arasındaki neden-sonuç ilişkisini belirlemek amacıyla yapılan regresyon analizinde anlamlı sonuçlar elde edilmiştir ($F=120.196$; $p=0.001<0.05$). Huzur ve maneviyat, depresyon düzeyindeki toplam değişimin %22.5'ini açıklamaktadır ($R^2=0.225$). **Tartışma ve Sonuç:** Elde edilen bulgulara göre, huzur ve maneviyatın depresyon düzeylerini azalttığı sonucuna varılmıştır. Üniversitelerin öğrencilerini maneviyat ve huzur ile ilgili etkinliklere katılmaya teşvik etmeleri ve boş zamanlarının bir kısmını bu tür faaliyetlere ayırmalarına yardımcı olmaları önerilmektedir, çünkü bu durum depresyon düzeylerini olumlu yönde etkileyebilir.

Anahtar Sözcükler: Depresyon, Huzur, Manevi Yönelim, Üniversite Öğrencileri, Sağlık Bilimleri

Sözel Bildiri

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN MESLEK SEÇME NEDENLERİ İLE HEMŞİRELİK İMAJINA YÖNELİK ALGILARININ İNCELENMESİ

Şeyma Zehra ALTUNKUREK*, Efza Nur KAPLAN*, İlayda GUDUCU*, Ruveyda ERYILMAZ*

** Saglik Bilimleri University, Gulhane Faculty of Nursing, Department of Public Health Nursing, Ankara, Turkey, seymazehra.altunkurek@sbu.edu.tr*

** Saglik Bilimleri University, Gulhane Faculty of Nursing, Department of Public Health Nursing, Ankara, Turkey, efzanur.kaplan@sbu.edu.tr*

** Saglik Bilimleri University, Gulhane Faculty of Nursing, Ankara, Turkey, guducuilayda51@gmail.com*

** Saglik Bilimleri University, Gulhane Faculty of Nursing, Ankara, Turkey, eryilmazruveyda@gmail.com*

Giriş: Hemşirelik imajı, meslek seçiminde etkilidir. İnsan sağlığına bilimsel temelde hizmet eden bu mesleğin doğru seçimi birey ve toplum için önemlidir. Bu çalışmada, bir üniversitenin Hemşirelik Fakültesi öğrencilerinin meslek seçim nedenleri ve hemşirelik imajı algıları incelenmiştir. **Amaç**: Bu çalışmanın amacı, hemşirelik öğrencilerinin meslek seçme nedenleri ile hemşirelik imajına yönelik algıları arasındaki ilişkiyi değerlendirmektir. **Yöntem:** Tanımlayıcı kesitsel tipteki çalışmanın örneklemini Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Hemşirelik Fakültesi'nde öğrenim gören 490 öğrenci oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında "Öğrenci Tanıtım Formu", "Mesleğine Yönelik İmaj Ölçeği" (HMYİÖ) ve "Hemşirelikte Meslek Seçim Ölçeği" (HMSÖ) kullanılmıştır. SPSS 22 kullanıldı. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, Ki-Kare, Fisher exact testleri, pearson korelasyon, lineer regresyon analizleri, t-testi, tek yönlü varyans analizi (Anova) ve post hoc (Tukey, LSD) ve Spearman korelasyon analizi kullanıldı. **Bulgular:** Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 20.0±2.2 ve %89'u kadındır. Öğrencilerin HMSÖ puan ortalaması 57.72±14.31, HMYİÖ puan ortalaması 163.52±14.99'dur. Öğrencilerin hemşirelik mesleğini isteyerek seçme durumu, ailesinde sağlık personelinin bulunması, hemşirelik bölümünü tercih etme sırası, öğrenim gördüğü sınıf grubu, mezun olduğu lise, mezuniyet sonrası hemşirelik mesleğini yapmak istemesi ve ailenin mesleği seçmede etkisi ile HMSÖ İLE HMYİÖ ve bazı alt boyutlarında anlamlı fark saptandı ($p<0.05$). HMYİÖ ve cinsiyet alt boyutunda ise öğrencilerin cinsiyeti istatistiksel açıdan anlamlı fark olduğu bulundu ($p<0.05$). Öğrencilerin hemşirelik mesleğini seçme durumları ile imaj algıları arasında önemli ve anlamlı bir etkisi olduğu saptandı ($p<0.001$). **Tartışma ve Sonuç:** Çalışma sonuçları öğrencilerin, mesleği ilk 10 sırada tercih etmeleri, ailesinde sağlık çalışanı olma durumu, öğrenim gördüğü sınıf grubu, ailenin gelir düzeyi arttıkça mesleği seçme ve imaj algısında olumlu etkisi olduğunu göstermiştir. Ayrıca erkek hemşirelik öğrencilerinin HMYİÖ cinsiyet alt boyutu kadın öğrencilerden yüksek çıkmıştır. Bu sonuca göre erkek hemşirelik öğrencileri, hemşireliğin geleneksel olarak kadınlara atfedilen bir meslek olduğu yönünde algıları aşmaya başladıklarını göstermektedir. Bu doğrultuda, hemşirelik mesleğine yönelik toplumsal farkındalığın artırılması, cinsiyetçi kalıpların kırılması, ailelerin meslek seçim sürecinde bilinçlendirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Meslek Seçimi, Meslek İmajı, Algı, Üniversite Öğrencileri

Sözel Bildiri

SIKIŞAN SİNİRLER, SÜREGELEN PROBLEMLER: TUZAK NÖROPATİLER ÜZERİNE BİR BAKIŞ

Hatice Şimal ALYAPRAK[1], Hanife ERTÜRK[2], Mehmet KARAGÜLLE[3], Menekşe CENGİZ[4], L. Bikem SÜZEN[5]

1 Antalya Bilim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü- hatice.alyaprak@std.antalya.edu.tr

2 Antalya Bilim Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü- hanife.erturk@antalya.edu.tr

3 Antalya Bilim Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü- mehmet.karagulle@antalya.edu.tr

4 Antalya Bilim Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü- menekse.cengiz@antalya.edu.tr

5 Antalya Bilim Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Temel Tıp Bilimleri Bölümü- bsuzen@antalya.edu.tr

Özet: Tuzak nöropatiler; periferik sinirlerin çeşitli etkenler sebebiyle etkilenimi sonucu motor ve duyusal defisitlere neden olan bir nöropati alt türüdür. Çalışmamızın amacı tuzak nöropatiler hakkında literatürde yer alan bilgileri bir araya getirerek sağlık profesyonellerine ve anatomistlere katkı sağlamaktır.

Çalışmamızın içeriği Google akademik, pubmed, web of science veri tabanlarında yer alan, son 10 yıldaki makakeler taranarak oluşturuldu.

Tuzak nöropatiler; kişilerin yaşam kalitelerini ve üretkenliğini etkilemektedir. Anatomik tüneller, eklem boşlukları veya kemik çıkıntılarına eşlik eden sinirlerin baskıya maruz kalması nedeniyle oluşabilirler. Ağrı, kas kuvveti kaybı ve parestezi primer bulgularıdır. Bazı rahatsızlıklar (romatoid artrit, diyabet, gebelik gibi) tuzak nöropatilerin ilerlemesini hızlandırmaya neden olabilir. Bazı meslek gruplarında yapılan tekrarlı hareketler sinir sıkışmalarını tetikleyerek kişide tuzak nöropati görülmesine neden olabilir. Tuzak nöropatiler; servikal seviyede kompresyon nöropatileri, üst ekstremitede aksiller bölge, dirsek ve el bileği seviyesinde, alt ekstremitede ise çeşitli anatomik yapılarda görülebilmektedir. Üst ekstremitede tuzak nöropatiler daha çok 25-30 ve 40-60 yaş grupları arasında görülmektedir. Karpal tünel sendromu ve kübital tünel sendromu'nun prevalansı daha yüksek iken tarsal tünel sendromunun prevalansı daha düşüktür.

Tuzak nöropatilerin tedavisinde, egzersiz, istirahat splinti ve kortikosteroid enjeksiyonları gibi konservatif fizik tedavi modalitelerinin yanı sıra, ileri vakalarda cerrahi girişimler de tedavi seçenekleri arasında yer almaktadır. Çalışmamızın hekimlere, cerrahlara, fizyoterapistlere ve sağlık profesyonellerine yol gösterici bir kaynak olacağı kanaatindeyiz.

Anahtar kelimeler: Fizyoterapi**,** Kompresyon nöropatisi, Mononöropati, Periferik sinirler. Tuzak nöropati.

Sözel Bildiri

SAĞLIK İLE İLGİLİ KAMU SPOTLARININ İÇERİK ANALİZİ YÖNTEMİYLE İNCELENMESİ

Prof. Dr. Emet GÜREL[*], Arş. Gör. Dr. İlkay Burak TAŞKIRAN[**], PhDc. Ekin KARAKUYU[***]

[*]Ege Üniversitesi, İletişim Fakültesi, İzmir, Türkiye, emet.gurel@ege.edu.tr

[**]İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, İletişim Fakültesi, İstanbul, Türkiye, ilkayburak.taskiran@yeniyuzyil.edu.tr

[***]Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, Türkiye, 92230000026@ogrenci.ege.edu.tr

Özet: Kamu spotları; toplumu bilinçlendirmek, kamu yararına mesajlar iletmek ve davranış değişikliği yaratmak amacıyla televizyon, radyo ve dijital platformlarda yayımlanan kısa bilgilendirici videolardır. Sağlık alanında kamu spotları; halk sağlığını koruma, bulaşıcı hastalıklarla mücadele, sağlıklı yaşam alışkanlıklarını teşvik edilmesi ve zararlı alışkanlıklardan kaçınılması gibi konulara odaklanmaktadır. Sağlık iletişimi ve sağlık okuryazarlığı bağlamında değerlendirildiğinde kamu spotları, bireylerin sağlık konularında bilinçlenmesini sağlamak ve toplumsal farkındalık yaratmak için stratejik bir araç olarak öne çıkmaktadır. Bu çalışma, sağlık ile ilgili kamu spotlarının içerik açısından hangi temaları öne çıkardığını ve halk sağlığına yönelik nasıl bir iletişim stratejisi izlediğini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Nitel yöntemle tasarlanan çalışmada, T.C. Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanan kamu spotları içerik analizi yöntemi kullanılarak kod, kategori ve tema düzeyinde incelenmiştir. Araştırmanın örneklemi, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'nun kurumsal YouTube hesabında yer alan ve 2020-2024 yılları arasında ilgili bakanlık tarafından üretilen kamu spotlarından oluşmaktadır. Veriler, MAXQDA nitel veri analiz programı kullanılarak çözümlenerek elde edilen bulgular, ortaya çıkan örüntüler ve anlamlar temelinde değerlendirilmiştir. Kodlama süreci üç araştırmacı tarafından bağımsız olarak yürütülmüş, ortak temalar üzerinde uzlaşılmış ve uzman görüşü alınarak araştırmanın geçerliliği ve güvenilirliği sağlanmıştır. Küresel ölçekte etkili olan Covid-19 pandemisi, sağlık iletişiminin ve sağlık okuryazarlığının önemini daha görünür hale getirmiştir. Çalışma kapsamında elde edilen bulgular, kamu spotlarının sağlık politikalarına ilişkin toplumsal bilinç ve farkındalık yaratmada etkili bir araç olduğunu ortaya koymaktadır. Bulgular alanyazın ile uyumlu olup kamu spotlarının özellikle önleyici sağlık hizmetleri, halk sağlığı, Covid-19 pandemisiyle mücadele, sağlıklı yaşam ve zararlı alışkanlıklarla mücadele gibi temalara odaklandığı belirlenmiştir. Çalışma sonucunda kamu spotlarının sağlık mesajlarının iletilmesinde, sağlık politikalarının hedef kitleye ulaştırılmasında ve kamu yararının sağlanmasında etkili bir iletişim aracı olduğu görülmüştür. Çalışmanın kamu spotlarını sağlık iletişimi ile sağlık okuryazarlığı kavramları çerçevesinde inceleyerek bir bakanlık örneği üzerinden değerlendirmesi açısından literatüre önemli bir katkı sunacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kamu Spotu, Sağlık, Sağlık İletişimi, Sağlık okuryazarlığı, Sağlık Bakanlığı, RTÜK, İçerik Analizi, MAXQDA

Sözel Bildiri

TÜRKİYE'DE SAĞLIK HARCAMALARI İLE SAĞLIK HİZMETİ KULLANIMI VE SAĞLIK HİZMETLERİNDEN MEMNUNİYETARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ: 2014-2023 DÖNEMİ

Ömer TAŞKIN
Edirne Sultan 1. Murat Devlet Hastanesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, Edirne, Türkiye, omer.taskin@hotmail.com

Giriş: Sağlık harcamalarının amacı insanların ömrünü uzatmak ve özellikle yaşam kalitelerini iyileştirmektir Sağlık hizmeti kullanımı ve memnuniyeti sağlık sisteminin sadece önemli bir işlevi olmayıp aynı zamanda bir performans göstergesi olarak da kabul edilmektedir. **Amaç:** Bu araştırmanın amacı, Türkiye'de 2014-2023 yılları arası on yıllık dönede yapılan sağlık harcamaları ile sağlık hizmeti kullanımı ve sağlık hizmetlerinden memnuniyet arasındaki ilişkinin incelenmesidir. **Metot:** Araştırmada Sağlık Bakanlığı tarafından yayınlanan "Sağlık İstatistikleri Yıllıkları" analiz edilerek Türkiye'ye ait 2014-2023 dönemine ait istatistiki verileri kullanılmıştır. Veriler grafiklere yansıtılarak sağlık harcamaları ile sağlık hizmeti kullanımı ve sağlık hizmetlerinden memnuniyet arasındaki ilişkiler analiz edilmiştir. **Bulgular:** Kişi başı toplam sağlık harcaması 2014 yılında 1.073$ iken 2023 yılında 2.396$ seviyesine ulaşmıştır. Cepten yapılan sağlık harcamaları 2014 yılında 191$ iken 2023 yılında 425$'a yükselmiştir. 1 kişiye düşen hekime müracaat sayısı; 2014 yılında 8,3 iken, 2020 yılında 7,2'ye düşmüş, 2023'te 11,4'e yükselmiştir. 10 kişiye düşen diş hekimi müracaat sayısı, 2014'te 4,9 seviyesindeyken, 2019'da 6,7'ye çıkmış, 2020 yılında 3,2'ye düşmüş, 2023'te 6,8'e çıkmıştır. 100 kişiye düşen ameliyat sayısı, 2014'te 6,2 iken , 2020 yılında 4,5'e düşmüş, 2021 yılından sonra tekrar yükselişe geçerek 2023'te 7'ye yükselmiştir. 2014-2017 yılları arasında memnuniyet oranı %70,6'dan %75,4'e yükselmiş, 2018'de %70,4'e, 2019'da %67,1 seviyelerine gerilemiştir. 2020'de %74'e yükselmiş, 2023 yılında %65,4'e kadar gerilemiştir. **Tartışma ve Sonuç:** Sağlık harcamaları ile birlikte sağlık hizmeti kullanım oranlarının COVID 19 pandemi dönemi hariç genelde yükselme eğiliminde olduğu görülmüştür. Sağlık harcamaları ve sağlık hizmeti kullanımı sürekli artarken, memnuniyet oranlarının dalgalı bir seyir izlediği, son dönemlerde düşüş eğiliminde olduğu dikkat çekmiştir. Artan harcamalarının sağlık hizmetlerinin kalitesi ve erişilebilirliğine nasıl yansıdığı ve hangi alanlarda memnuniyetsizlikler yaşandığı detaylı bir şekilde analiz edilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Sağlık Harcamaları, Sağlık Hizmeti Kullanımı, Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet

Sözel Bildiri

DEMİR EKSİKLİĞİ ANEMİSİ İLE ERKEN ÇOCUKLUK ÇAĞI ÇÜRÜKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Ümmü Sena ÇÖLGEÇEN*, Hilal ÖZBEY İPEK, Selin YAKARIŞIK*****

** Pamukkale Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Çocuk Diş Hekimliği Anabilim Dalı, Denizli, Türkiye, u.senaclgcn@gmail.com*

*** Pamukkale Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Çocuk Diş Hekimliği Anabilim Dalı, Denizli, Türkiye, hilalozbey@gmail.com*

**** Pamukkale Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Çocuk Hematoloji Bilim Dalı, Denizli, Türkiye, seling@pau.edu.tr*

Giriş: Erken Çocukluk Çağı Çürükleri (EÇÇ), 71 ay ve altındaki çocuklarda, en az bir çürük lezyonu, çürük nedeniyle diş kaybı veya dolgu varlığı ile tanımlanan yaygın bir kronik hastalıktır. EÇÇ çiğneme fonksiyonu, konuşma gelişimi ve beslenme üzerinde olumsuz etkiler yaratarak yaşam kalitesini düşürmektedir. Demir Eksikliği Anemisi (DEA) ise bebeklik ve erken çocukluk döneminde sık görülen, bağışıklık, bilişsel ve fiziksel gelişimi etkileyen en yaygın beslenme kaynaklı anemidir. Son araştırmalar, DEA ve EÇÇ arasında ortak risk faktörleri ve olası bir ilişki olabileceğini göstermektedir. Amaç: Bu çalışma, 24-71 aylık çocuklarda DEA ve EÇÇ arasındaki ilişkiyi inceleyerek, demir eksikliğinin çürük oluşumuna etkisini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Yöntem: Bu kesitsel çalışma, Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne başvuran 24-71 aylık 150 çocuğu içermektedir. Vaka grubunu, DEA tanısı alan 75 çocuk, Kontrol grubunu ise DEA veya kronik hastalığı bulunmayan 75 çocuk oluşturmuştur. Çocukların ağız içi muayeneleri Pamukkale Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi'nde gerçekleştirilerek, çürük (d), dolgulu (f), çekilmiş (m) dişleri tespit edilmiş ve dmft skorları kaydedilmiştir. DEA bulunan ve bulunmayan çocukların dmft skorları karşılaştırılmış ve veriler istatistiksel olarak analiz edilmiştir ($p<0,05$). Bulgular: DEA grubunda ortalama dmft skoru (8,05±4,07), Kontrol grubuna (5,39±3,763) kıyasla anlamlı derecede yüksek bulunmuştur ($p=0,0001$). Cinsiyet açısından değerlendirildiğinde, kız çocuklarında DEA grubunun ortalama dmft skoru (8,33±3,61), Kontrol grubuna (5,09±3,84) kıyasla anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur ($p=0,001$). Tartışma ve Sonuç: Literatürde DEA ile diş çürüğü arasında ilişki bulunduğunu bildiren çalışmaların yanı sıra DEA'nın diş çürüğü gelişimi üzerinde belirgin bir etkisinin olmadığını öne süren çalışmalar da mevcuttur. Çalışmamızda, DEA tanısı almış çocuk hastalarda diş çürüğü insidansının sağlıklı çocuklara kıyasla daha yüksek olduğu ve bu hastalarda toplam dmft skorunun daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Çürük, Demir Eksikliği Anemisi, Erken Çocukluk Çağı Çürükleri

Sözel Bildiri

HEMŞİRELERİN İŞYERİNDE KİŞİLERARASI ÇATIŞMA ALGISI İLE ÇATIŞMA EYLEM STİLLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

İpek MANCAR*, Tuğba GÜNGÖR**

** Karabük Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Karabük, Türkiye ipek.m.95@hotmail.com*

*** Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Hemşirelikte Yönetim Anabilim Dalı, Karabük, Türkiye, tugbagungor@karabuk.edu.tr*

Giriş Hastanelerin matriks yapıda faaliyet göstermesine bağlı çok sayıda faktörün yarattığı endişe ve gerilim, çatışmaların yaşanmasına yol açmaktadır. Çatışmadan kaçınmak veya tamamen yok etmek mümkün değildir. Önemli olan çatışmaların doğru şekilde yönetilerek kurum ve çalışanlar açısından yapıcı sonuçlar elde edilmesidir. **Amaç**: Bu araştırma sağlık kurumlarında hemşirelerin iş yerinde algıladıkları çatışma düzeyini belirlemek, çatışmaların çözümünde kullandıkları eylem stillerini incelemek ve çatışma algıları ile çatışma eylem stilleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapıldı. **Yöntem:** Tanımlayıcı, kesitsel ve ilişki arayıcı tasarımda planlanan çalışmada, "Kişisel ve mesleki bilgi formu" ile "İşyerinde Kişilerarası Çatışma Ölçeği" ve "Çatışma Eylem Stilleri Ölçeği" kullanıldı. Evreni bilinen örneklem formülü ile örneklem sayısı %95 güven aralığı %5 hata payı ile 230 kişi bulundu. Veriler araştırmacılar tarafından 270 hemşireden toplandı. Çalışma için etik kurul ve kurum izinleri alındı. Verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzde, ortalama, standart sapma, basıklık çarpıklık katsayısı, t testi, Mann Whitney U testi, ANOVA, Kruskal Wallis H testleri, pearson korelasyon analizi ve spearman korelasyon analizi kullanıldı. Anlamlılık değeri $p<0.05$ değeri kabul edildi. **Bulgular:** Hemşirelerin kişiler arası çatışma ölçeği toplam puan ortalaması 7,82±2,69 bulundu. Ölçekten alınabilecek minimum ve maksimum puanlar göz önünde bulundurulduğunda, hemşirelerin iş yerinde kişiler arası çatışma düzeylerinin orta düzeyin altında olduğu söylenebilir. Çatışma eylem stilleri ölçeği alt boyut toplam puan ortalamaları incelendiğinde, en yüksek puan ortalamasının 24,88±3,58 ile karşı koyucu alt boyutuna ait olduğu görüldü. Hemşirelerin işyerinde kişilerarası çatışma algısı puan ortalaması ile çatışma eylem stilleri arasında ilişki incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmadı ($p>0,05$). **Sonuç:** Matriks yapıda faaliyet gösteren kurumlarda çatışma yaşanması beklenen bir durumdur. Ancak bu çalışmadan elde edilen sonuçlar, hemşirelerin öz bildirimlerinden yola çıkarak iş yerini bir çatışma ortamı olarak algılamadığı ve çatışma çözme stilleri açısından daha yapıcı yaklaşımları benimsediği şeklinde yorumlanabilir.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, Çatışma, İşyerinde Çatışma, Kişiler arası Çatışma

Sözel Bildiri

YAŞAMI YENİDEN DENGELEYEN CERRAHİ ADIM; STOMA CERRAHİSİNDE BAKIMIN GÜCÜ İLE YAŞAM

Öğr. Gör. Zeynep KAYA PEHLİVAN*, Prof. Dr. Zeynep KARAMAN ÖZLÜ**

**Iğdır Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Ameliyathane Hizmetleri, Iğdır, Türkiye, z.y.n.p04@hotmail.com*

***Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Erzurum, Türkiye, zynp_krmnzl@hotmail.com*

Özet: Stoma cerrahisi, genellikle bağırsak veya idrar yollarının geçici ya da kalıcı olarak karın duvarına bağlandığı cerrahi bir işlemdir. Bu süreç, hastanın yaşam kalitesini doğrudan etkileyen önemli bir değişikliktir. Bu nedenle, stoma cerrahisi sonrası hasta bakımı büyük önem taşır. Hasta bakımının etkin bir şekilde yürütülmesi, komplikasyonların önlenmesi, hastanın psikolojik ve fiziksel adaptasyonunun sağlanması açısından kritik bir rol oynar. Stoma bakımının temel amacı, cilt bütünlüğünü korumak, enfeksiyon riskini azaltmak ve hastanın yaşam kalitesini artırmaktır. Hemşireler ve bakım verenler, hastaya stoma bakımı konusunda eğitim vermeli ve hastanın kendi kendine bakım becerilerini geliştirmesine yardımcı olmalıdır. Stoma cerrahisi de dahil olmak üzere tüm cerrahi süreçlerde hasta eğitimi, hastanın klinik başvurusundan başlayarak taburculuk sonrası evdeki bakım sürecini de kapsayarak dinamik bir şekilde yürütülmelidir. Bu süreçte başarılı bir eğitim için ekip çalışması büyük önem taşır. Özellikle hemşireler, ekipteki en önemli rolü üstlenirler. Ameliyat öncesi, sırası ve sonrasında hastayla en fazla iletişim kuran ve zaman geçiren kişiler olarak, koordinasyonu sağlama, eğitimi planlama, hazırlama ve uygulama konusunda kritik bir sorumluluğa sahiptirler. Stoma, hastaların beden imajını ve özgüvenini etkileyebilir. Bu nedenle, hastaların duygusal ve psikolojik olarak desteklenmesi, sürece uyumlarını kolaylaştırır. Destek grupları, danışmanlık hizmetleri ve hasta eğitim programları, hastaların bu süreci daha rahat atlatmalarına yardımcı olabilir. Sonuç olarak, stoma cerrahisi sonrası hasta bakımı, multidisipliner bir yaklaşım gerektirir. Fiziksel bakımın yanı sıra psikolojik destek ve hasta eğitimi, başarılı bir iyileşme süreci için vazgeçilmezdir. Bu süreçte hemşireler, doktorlar ve hasta yakınları iş birliği içinde çalışarak hastanın yaşam kalitesini artırmayı hedeflemelidir.

Anahtar kelimeler: Stoma cerrahisi, Hemşirelik bakımı, Yaşam kalitesi

Sözel Bildiri

SAĞLIK HİZMETLERİNDE KANIT TEMELLİ MULTİDİSİPLİNER BAKIM MODELİ: HASTA BAKIM PAKETLERİ

Öğr. Gör. Zeynep KAYA PEHLİVAN*, Doç. Dr. İbrahim ÖZLÜ**
**Iğdır Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Ameliyathane Hizmetleri, Iğdır, Türkiye, z.y.n.p04@hotmail.com*

*** Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Acil Tıp Anabilim Dalı, Erzurum, Türkiye, dribrahimozlu@gmail.com*

Özet: Commission International (JCI), sağlık hizmetleriyle ilişkili enfeksiyon riskinin minimize edilmesini hedeflemekte ve bu kapsamda, hastaların sağlık hizmeti sürecinde maruz kalabileceği bakımla ilişkili enfeksiyonların insidansını azaltmaya yönelik önleyici tedbirlerin uygulanmasını önermektedir. Yapılan araştırmalar, sağlık hizmetiyle ilişkili enfeksiyonların önlenmesinde tek bir müdahalenin değil, tüm süreçlerin entegre bir şekilde uygulanmasının etkili olduğunu göstermektedir. Bakım paketleri, kanıta dayalı veriler ışığında hazırlanmış bakım planı ve uygulamaları kapsayan sistematik yaklaşımlardır. Bu paketler, her türlü klinik koşulda ve hasta grubunda uygulanabilir olmalı ve bilimsel kanıtlara dayanmalıdır. Bakım paketlerinin geliştirilmesindeki temel hedef, tedavi sürecinde ekip çalışmasını ve disiplinler arası iş birliğini desteklemek, aynı zamanda koruyucu önlemlerin etkin bir şekilde uygulanmasını sağlamaktır. Bakım paketleri, multidisipliner bir yaklaşım gerektirir ve sağlık çalışanlarının ekip halinde çalışmasını teşvik eder. Bakım paketlerinin temel özelliği, içerdiği tüm uygulamaların eksiksiz ve bir arada uygulanması gerekliliğidir. Bu durum, "ya hep ya hiç" kuralı olarak tanımlanır ve paketin etkinliği, tüm bileşenlerin uygulanmasına bağlıdır. Hasta bakım paketleri, dünya genelinde hasta güvenliği girişimlerinin önemli bir parçası haline gelmiştir. Bu yaklaşım, klinik sonuçları iyileştirmenin yanı sıra sağlık hizmetlerinin maliyet etkinliğini de artırmaktadır. Gelecekte, farklı klinik alanlara yönelik yeni bakım paketlerinin geliştirilmesi ve mevcut paketlerin etkinliğinin araştırılması önemli bir araştırma alanı olarak öne çıkmaktadır.

Anahtar kelimeler: Bakım paketi, Hasta, Sağlık hizmetleri ile ilişkili enfeksiyonlar

Sözel Bildiri

GELENEKSEL TARİFELERİN FINDIK SÜTÜNDEN ELDE EDİLEN YOĞURT, PEYNİR, KEFİR KULLANILARAK ÜRETİLMESİ

Ecem Orhan*, Güleren Sabuncular, İlayda Korkmaz***, Özge Akgündoğdu******

** Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Lisans Mezun, İstanbul, Türkiye, dyt.ecem.orhan@gmail.com*

*** Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, İstanbul, Türkiye, guleren.sabuncular@marmara.edu.tr*

**** Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Lisans Mezun, İstanbul, Türkiye, krkmzilayda4@gmail.com*

***** İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik, Yüksek Lisans Mezun, İstanbul, Türkiye, ozgeakgundogdu9@gmail.com*

Giriş: Besin alerjisi ve intoleransı olan bireyler, hayvansal süt ve süt ürünlerini tüketemediklerinden kalsiyum ve protein eksikliği yaşayabilirler. Bitkisel süt ve bu sütlerden elde edilen ürünler, beslenme alternatifleri sunarak bu eksiklikleri giderebilir. Fındık sütü, besleyici içeriği ve fonksiyonel bileşenleriyle alternatif bir seçenek olarak öne çıkmaktadır. **Amaç:** Bu çalışmada, fındık sütü kullanılarak üretilen yoğurt, kefir ve peynir ile geleneksel tarifelerin geliştirilmesi ve duyusal ile kimyasal analizlerin yapılması amaçlanmıştır. **Yöntem:** Laboratuvar ortamında fındık sütü ve bu sütten yoğurt, kefir, peynir gibi ürünler elde edilmiştir. Bu ürünler kullanılarak yayla çorbası, hünkarbeğendi, haydari, sütlaç ve peynirli poğaça hazırlanmıştır. Aynı tarifeler, inek sütü bazlı muadilleriyle de hazırlanarak karşılaştırılmıştır. 15 panelistin katılımıyla duyusal değerlendirme yapılmış ve kimyasal analiz sonuçları SPSS 22 ile değerlendirilmiştir. **Bulgular:** Kimyasal analizler, fındık sütü bazlı ürünlerin yağ içeriğinin inek sütü bazlı muadillerine kıyasla daha yüksek, ancak protein ve kalsiyum içeriğinin daha düşük olduğunu göstermiştir. Örneğin, fındık sütü yoğurdu 71,98 mg kalsiyum içerirken, inek sütü yoğurdunda bu değer 150 mg olarak ölçülmüştür. Fındık sütünden üretilen kefirin protein içeriği 3,13 g, inek sütünden üretilen kefirin ise 3,3 g bulunmuştur. Duyusal analiz sonuçlarına göre, fındık sütü kullanılarak hazırlanan hünkarbeğendi, sütlaç ve haydari, inek sütü bazlı muadilleriyle benzer beğeni oranlarına sahip olmuş, tat ve kıvam açısından yüksek kabul görmüştür ($p>0,05$). Diğer yandan, fındık sütü bazlı yoğurt ve kefir, doku ve kıvam açısından inek sütü bazlı ürünlerden daha düşük puan almıştır ($p<0,01$), bu durum yoğurdun stabilitesiyle ilişkilendirilmiştir. Fındık sütünden üretilen peynir, inek sütü bazlı muadiliyle karşılaştırıldığında renk ve kıvam açısından farklılık göstermiştir ($p<0,05$). Genel kabul oranı daha düşük bulunmuş olsa da haydari ve hünkarbeğendi gibi tarifelerde fındık sütü bazlı ürünler başarılı sonuçlar vermiştir. **Tartışma ve Sonuç:** Fındık sütü ve türevleri, besin intoleransı veya alerjisi olan bireyler için alternatif olabilir. Ancak besin ögeleri açısından zenginleştirilmesi gerekmektedir. Gelecekte, fonksiyonel ve besin değeri artırılmış bitkisel süt bazlı ürünlerin geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Fındık Sütü, Bitkisel Süt, Laktoz İntoleransı, Alternatif Beslenme, Duyusal Analiz

Sözel Bildiri

OSTEOARTRİT İÇİN KÖK HÜCRE TERAPİSİNDE ORTAYA ÇIKAN MOLEKÜLER GÖRÜŞLER: BİBLİYOMETRİK ANALİZİN ON YILI

Demet Tekdöş Demircioğlu*/*, Seval Türk**/*****

*İstanbul Aydın University, Medical School, Physical Medicine and Rehabilitation Department, Istanbul, Türkiye, dtekdosdemircioglu@aydin.edu.tr

** Antalya Bilim University, Department of Dentistry, Department of Basic Sciences, Antalya, Türkiye, seval.turk@antalya.edu.tr

***İstinye University, Department of Stem Cell and Tissue Engineering, Institute of Health Sciences, İstanbul, Türkiye

Giriş: Osteoartrit, yaşam kalitesini önemli ölçüde zorlayan kronik dejeneratif bir eklem hastalığıdır. Geleneksel tedaviler büyük ölçüde semptom yönetimine odaklanır ve hastalık sürecini değiştirebilecek terapiler için bir boşluk bırakırlar. Mezenkimal kök hücreler (MSC'ler), rejeneratif ve immünomodülatör özellikleri nedeniyle potansiyel bir tedavi seçeneği olarak dikkat çekmiş ve bu alanda araştırma faaliyetlerinde artışa yol açmıştır. **Amaç:** Bu çalışma, OA'daki MSC araştırmalarının kapsamlı bir bibliyometrik analizini sunmayı, temel eğilimleri, katkıda bulunanları ve ortaya çıkan ilgi alanlarını vurgulamayı amaçlamaktadır. **Yöntemler:** Bu çalışma, Web of Science'tan alınan verileri kullanarak 2012'den 2024'e kadar osteoartritte MSC araştırmasının bibliyometrik analizini gerçekleştirdi. VOSviewer, CiteSpace ve RBibliometrix gibi sağlam araçların kullanılması, MSC türevi ekzosomlar gibi son teknoloji alanlar da dahil olmak üzere yayın eğilimleri, iş birliği ağları ve ortaya çıkan araştırma temalarının derinlemesine bir incelemesini sağlar. **Bulgular:** Çalışma, 2015 yılından itibaren MSC araştırma çıktısında önemli bir artış olduğunu ortaya koymuştur. Bu artış, kök hücre teknolojisindeki gelişmeler ve osteoartrit patogenezinin daha iyi anlaşılması ile ilişkilidir. MSC araştırmalarının en çok gerçekleştirildiği ülkeler arasında Çin, ABD ve Kore bulunmaktadır. Literatüre katkı sağlayan en çok atıf alan dergiler, "American Journal of Sports Medicine" ve "Stem Cell Research & Therapy" olarak belirlenmiştir. MSC'lerin osteoartritte kullanımına dair yayınların 2015'ten sonra belirgin bir artış gösterdiği ve MSC kaynaklı eksozomların gelecek vadeden bir araştırma alanı olarak öne çıktığı gözlemlenmiştir. **Sonuç:** MSC araştırmalarının osteoartrit tedavisindeki potansiyeli artan ilgi görmektedir ve bu alandaki yayın sayısı 2015'ten sonra belirgin bir artış göstermiştir. MSC kaynaklı eksozomlar gibi yeni yaklaşımlar, rejeneratif tıp alanında umut vaat eden terapiler arasında yer almaktadır. Ancak, hasta tepkilerindeki değişkenlik, protokollerin standardizasyonu ve uzun vadeli klinik etkinliğin belirlenmesi gibi engeller halen mevcuttur. Bu nedenle, MSC temelli tedavilerin osteoartritteki kesin etkinliğini anlamak için ileri düzey preklinik ve klinik araştırmalar gereklidir.

Anahtar Kelimeler: Osteoartrit, Mezenkimal kök hücre, Eksozomlar, Bibliyometri

Sözel Bildiri

MİGREN VE GERİLİM TİPİ BAŞ AĞRISI HASTALARINDA ANTİSAKKAD VE PROSAKKAD PERFORMANSININ KARŞILAŞTIRILMASI

Asya Fatma Men* | Tuğba Yılmaz* | Gülce Kirazlı**

** Sağlık Bilimleri Üniversitesi /Hamidiye Sağlık Bilimleri Fakültesi Odyoloji Bölümü/ İstanbul*

*** Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Odyoloji Bölümü*

Giriş: Migren ve gerilim tipi baş ağrısı, toplumda yaygın olarak görülen iki farklı baş ağrısı türüdür. Son yıllarda, sakkadik göz hareketlerinin değerlendirilmesine yönelik bir yöntem olan sakkadometri, bilişsel ve motor işlevlerdeki farklılıkları incelemek için kullanılmaktadır. Amaç: Bu çalışma, migren hastaları, gerilim tipi baş ağrısı hastalarında videonistagmografi test bataryasına bazı üreticiler tarafından yeni eklenen sakkadometri yöntemi ile antisakkad ve prosakkad görevlerdeki performans farklılıklarını incelemeyi ve sakkadometri testinin bu iki baş ağrısı bulguları arasındaki farklılıkları belirlemeyi amaçlamaktadır. Yöntem: Çalışmaya migren hastaları (n=22), gerilim tipi baş ağrısı hastaları (n=22) ve sağlıklı kontrol bireyleri (n=22) dahil edilmiştir. Antisakkad ve prosakkad için; latans süreleri, hız, doğruluk, yönsel hata ve genel hata parametreleri değerlendirilmiştir. Prosakkad testinde, katılımcıların beliren hedefe en hızlı şekilde bakmaları istenirken, antisakkad testinde hedefin ters yönüne istemli olarak bakmaları gerekmektedir. Bulgular: Migren ve gerilim tipi baş ağrısı hastalarının hem prosakkad hem de antisakkad testlerinde tepki süreleri kontrol grubuna göre anlamlı şekilde daha uzundu ($p<0.001$). Prosakkad ve antisakkad hızları her iki baş ağrısı grubunda da kontrol grubuna göre daha düşük bulundu ($p<0.01$). Doğruluk oranı açısından migren hastaları hem prosakkad hem de antisakkad görevlerinde gerilim tipi baş ağrısı hastalarına ve kontrol grubuna göre daha düşük performans gösterdi ($p=0.04$). Genel hata oranı açısından ise migren hastalarının değerleri, gerilim tipi baş ağrısı hastalarına ve kontrol grubuna kıyasla belirgin şekilde daha yüksekti ($p<0.001$). Yönsel hata oranları açısından antisakkad testinde migren hastalarının diğer gruplara kıyasla daha fazla hata yaptığı gözlemlendi ($p<0.05$), ancak prosakkad görevinde gruplar arasında anlamlı bir fark saptanmadı ($p>0.05$). Sonuç: Migren hastalarında bilişsel kontrol mekanizmalarının belirgin şekilde etkilendiği, özellikle dikkat kontrolü ve inhibisyon mekanizmalarında bozulma olduğu görülmüştür. Gerilim tipi baş ağrısı hastalarında ise bu etkilenim daha hafif düzeydedir. Sakkadometri, baş ağrısı tipleri arasındaki bilişsel ve motor farklılıkları belirlemede önemli bir araç olabilir.

Anahtar Kelimeler: Migren, Gerilim tipi baş ağrısı, Antisakkad, Prosakkad, Bilişsel kontrol

Sözel Bildiri

KEDİ HERPETİK KERATİTİ: GÜNCEL TEDAVİ STRATEJİLERİ VE ZORLUKLAR

Özlem ŞENGÖZ ŞİRİN*, Turcan AYDIN**

**Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Veteriner Fakültesi, Cerrahi Anabilim Dalı Başkanlığı, Burdur, Türkiye, ozlemsirin@mehmetakif.edu.tr*

***Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Cerrahi Anabilim Dalı Başkanlığı, Burdur, Türkiye, 2430303004@ogr.mehmetakif.edu.tr*

Özet: Kedi herpetik keratiti, Feline Herpesvirus-1 (FHV-1) enfeksiyonunun neden olduğu yaygın bir göz hastalığıdır. Özellikle bağışıklık sistemi zayıf olan kedilerde ciddi oküler hasarlara yol açabilir. Günümüzde kedi herpetik keratiti tedavisinde kullanılan en önemli yöntemlerden biri antiviral ilaçlardır. Topikal tedaviler arasında gansiklovir, idoksuridin, trifluridin ve sidofovir bulunmaktadır. Yapılan in vitro çalışmalar, gansiklovirin FHV-1'e karşı etkili olduğunu göstermiştir. Ayrıca, sağlıklı kedilerde topikal uygulamanın göz yüzeyinde iyi tolere edildiği belirlenmiştir. Daha önce kullanılan antiviral ajanlar olan idoksuridin, trifluridin ve sidofovir ise etkinlik açısından gansiklovire kıyasla daha düşük kalmaktadır. Sistemik antiviral tedaviler arasında ise famciclovir, özellikle ağır vakalarda kullanılan bir seçenektir. Bağışıklık destekleyici ve adjuvan tedaviler de tedavi sürecinde önemli bir yere sahiptir. Son yıllarda serum göz damlası kullanımı, özellikle konvansiyonel tedavilere yanıt vermeyen vakalarda etkili bir ek tedavi yöntemi olarak önerilmektedir. Otolog veya allojenik serum damlalarının gözyaşı ile benzer bileşime sahip olduğu ve korneal iyileşmeyi desteklediği gösterilmiştir. Aşılama, FHV-1 enfeksiyonunun tamamen önlenmesini sağlamasa da, hastalığın şiddetini azaltabilir. Düzenli aşılamanın, özellikle bağışıklık sistemi baskılanmış kedilerde enfeksiyonun kontrol altına alınmasında önemli bir strateji olduğu belirtilmektedir. Kedi herpetik keratiti tedavisinde bazı zorluklar da mevcuttur. En büyük sorunlardan biri, hastalığın tekrar etme eğilimidir. FHV-1 enfeksiyonu, sinir gangliyonlarında latent kalabilir ve stres gibi tetikleyici faktörlerle birlikte yeniden aktive olabilir. Ayrıca, bazı kediler standart antiviral tedavilere yanıt vermez ve özellikle persistan keratit vakalarında ek tedavilere ihtiyaç duyulabilir. Bunun yanı sıra, kedilerde sık sık topikal ilaç uygulamak zor olabilir ve bu da tedaviye uyumu düşürebilir. Kedi herpetik keratiti antiviral ilaçlar, destekleyici tedaviler ve aşılarla kontrol altına alınabilse de, hastalığın nüks eğilimi ve tedaviye dirençli vakalar, veteriner hekimler için önemli bir zorluk oluşturmaktadır. Gansiklovir ve serum göz damlaları, güncel çalışmalarla desteklenmiş yeni tedavi seçenekleri olarak öne çıkmaktadır. Gelecekte daha fazla klinik çalışma, bu tedavi yaklaşımlarının uzun vadeli etkinliğini ve güvenliğini belirlemek için gereklidir.

Anahtar Kelimeler: kedi, herpes, keratit

Sözel Bildiri

CHATGPT'NİN DİL-KONUŞMA PATOLOJİSİ PRAXİS SINAVINDAKİ PERFORMANSI: ÇOKTAN SEÇMELİ HAZIRLIK SORULARININ ANALİZİ

Esra YAŞAR GÜNDÜZ*, Namık Yücel BİROL**

** Kapadokya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Yüksekokulu, Dil ve Konuşma Terapisi Bölümü, Nevşehir, Türkiye, esra.yasar@kapadokya.edu.tr*

*** Tarsus Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Dil ve Konuşma Terapisi Bölümü, Mersin, Türkiye, namikyucelbirol@tarsus.edu.tr*

Giriş: Dil-Konuşma Patolojisi Praxis Sınavı, ASHA Klinik Yetkinlik Sertifikası (CCC-SLP) ve eyalet lisansı için gereken profesyonel bilgi ve becerileri değerlendiren ulusal bir sınavdır. **Amaç**: Bu çalışmada, ChatGPT-4o modelinin Dil-Konuşma Patolojisi Praxis deneme sınavındaki ve sınavla ilgili konulara dair hazırlık quizlerindeki performansı analiz edilmiştir. **Yöntem**: 4-5 Mart 2025 tarihlerinde ChatGPT-4o'ya "Hello, as a speech-language pathologist, you will take the Praxis exam to obtain your ASHA certification and meet state licensure requirements. In the exam, you only need to select the correct answer for each question. Are you ready?" promptu verilerek, *Preparation for the Praxis in Speech-Language Pathology (2020)* kitabındaki 132 soruluk bir deneme sınavı ve 190 soruluk bir quiz uygulanmıştır. Kitaptaki soruların ChatGPT'ye girilmesi için yayınevinden izin alınmıştır. Modelin doğru cevap sayıları üzerinden performansı değerlendirilmiştir. **Bulgular**: ChatGPT-4o, deneme sınavında 132 sorudan 118'ini doğru yanıtlayarak 200 üzerinden 189,39 puan almıştır (geçme puanı: 162). Quizde ise 190 sorudan 154'ünü doğru cevaplayarak %81,05 başarı göstermiştir. En iyi performans sırasıyla Ses Bozuklukları (%100), Odyoloji (%100), Dilbilim (%90), Nörojenik Dil Bozuklukları (%90), Motor Konuşma Bozuklukları (%90), Travmatik Beyin Hasarı (%90), Artikülasyon Bozuklukları (%90) ve Araştırma Yöntemleri (%90) alanlarında görülmüştür. En düşük performans ise Dil Gelişimi (%60), Alternatif ve Destekleyici İletişim (%60) ve Çok Kültürlülük ile İlgili Konular (%60) alanlarında gözlemlenmiştir. **Tartışma ve Sonuç**: ChatGPT-4o, Dil-Konuşma Patolojisi Praxis sınavına hazırlık sürecinde etkili bir performans sergilemiş ve belirli alanlarda yüksek doğruluk oranları ile dikkat çekmiştir. Bu bulgular, büyük dil modellerinin dil ve konuşma terapisi alanında eğitim ve sınav hazırlık süreçlerinde bir destek aracı olma potansiyelini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dil-konuşma patolojisi, Yapay zeka, Büyük dil modelleri, Test performansı

Sözel Bildiri

HAMİLELİK DÖNEMİ VE YENİDOĞAN DÖNEMİNİN ERKEN ÇOCUKLUK ÇAĞI ÇÜRÜKLERİ İLE İLİŞKİSİ

Dr. Öğr. Üyesi Betül Karagür Çakmak*, Arş. Gör. Yağız Şekercioğlu**

** Süleyman Demirel Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye, betulkaragur@sdu.edu.tr*

*** Süleyman Demirel Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye, yagizsekercioglu@sdu.edu.tr*

Özet: Erken çocukluk çağı çürüğü (EÇÇ), çocuklarda yaygın görülen, önemli bir halk sağlığı sorunudur. Bu çalışma, hamilelik ve yenidoğan döneminin EÇÇ gelişimi üzerindeki etkilerini ve önleyici stratejileri ele almaktadır. Hamilelik sürecinde annenin beslenme durumu, oral hijyen alışkanlıkları, hormonal dengesi ve genel sağlık durumu, fetal diş gelişimi üzerinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Yetersiz kalsiyum, fosfor ve D vitamini alımı, mine ve dentin mineralizasyon süreçlerini bozarak diş yapısında yapısal anormalliklere yol açabilmektedir. Sigara kullanımı ve pasif içicilik, minede hipoplazilere neden olabilirken, gestasyonel diyabet gibi sistemik hastalıklar da diş gelişimini olumsuz etkileyerek çürük riskini artırabilmektedir. Gebelik ve yenidoğan döneminde annenin ağız sağlığı, bebeğin oral mikrobiyotasını şekillendirerek doğum sonrası çürük riskini etkileyen önemli faktörlerden biridir. Bu nedenle, annelerin gebelik öncesi diş hekimi kontrolüne gitmesi ve gerekli tedavileri yaptırması hem kendi ağız sağlığı hem de bebeğin diş gelişimi ve ağız sağlığı açısından büyük önem taşımaktadır. Yenidoğan döneminde ise beslenme alışkanlıkları, biberon kullanımı ve ağız hijyeni konusundaki ebeveyn farkındalığı çürük riskini azaltmada kritik bir rol oynamaktadır. Uzun süreli gece beslemeleri ve erken yaşta şekerli gıdaların tüketimi, EÇÇ oluşumunu hızlandıran başlıca faktörler arasındadır. Sonuç olarak, gebelik ve yenidoğan dönemlerinde EÇÇ'nin önlenmesi için sağlıklı beslenme alışkanlıklarının teşvik edilmesi, düzenli diş hekimi kontrollerinin sağlanması ve erken bilinçlendirme programlarının uygulanması gerekmektedir. Bu önlemler, çocukların uzun vadede sağlıklı diş gelişimini destekleyen temel stratejiler arasındadır.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk çağı çürüğü, gebelik, diş gelişimi, oral sağlık

Sözel Bildiri

FİSSÜR ÖRTÜCÜLERİN DİŞ ÇÜRÜKLERİNİ ÖNLEMEDEKİ ROLÜ VE GÜNCEL UYGULAMALAR

Prof. Dr. Çiğdem Küçükeşmen*, Arş. Gör. Yağız Şekercioğlu**

** Süleyman Demirel Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye, ckucukesmen@gmail.com*

*** Süleyman Demirel Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye, yagizsekercioglu@sdu.edu.tr*

Özet: Özellikle çocuklarda ve çürük riski yüksek bireylerde, diş yüzeylerindeki fissürleri kapatarak mikroorganizmaların bu bölgelere erişimini engelleyen ve yapılan çalışmalarla oldukça etkili oldukları gösterilen fissür örtücü uygulamaları, bir çürük profilaksisi yöntemi olarak ve dolayısıyla koruyucu tedavi yöntemleri arasında kabul edilmektedir. Fissür örtücülerin klinik kullanımı, 1960'lı yıllar gibi eski bir tarihe dayanmakta olup, günümüze kadar olan bu uzun süreçte, rezin bazlı veya cam iyonomer bazlı olanlar başta olmak üzere, farklı materyaller geliştirilmiş ve geliştirilen bu materyaller zaman içerisinde farklı tekniklerle birlikte uygulanmıştır. Ancak her durum için geçerli olabilecek, mükemmel bir fissür örtücü materyal veya uygulama tekniği henüz geliştirilememiştir. Yani günümüzde; fissür örtücü uygulamalarının uzun vadeli başarısı için kullanılabilecek materyaller ve tekniklerin arasında, farklı avantaj ve dezavantajlar bulunmaktadır. Bunlar arasında yapılacak seçim ise, uygulayıcılar tarafından, hastanın mevcut durumuna bağlı olarak ve bilinçli bir şekilde yapılmalıdır. Dolayısıyla, uygulayıcıların söz konusu materyal ve tekniklere hakim olması önem taşımaktadır. Bununla birlikte, günümüzde; nanoteknoloji destekli, lazer destekli ve 3D yazıcı teknolojisi destekli uygulamalar gibi yeni yaklaşımlar, fissür örtücülerin uzun vadeli etkinliğini ve biyouyumluluğunu artırmakta olup, bu alanda gelecekte mükemmele daha yakın materyal ve uygulama tekniklerinin gelişmesi için önemli bir temel oluşturacakları düşünülmektedir. Sonuç olarak; fissür örtücüler, diş çürüklerini önlemede kritik bir rol oynamaktadırlar. Günümüzde, hali hazırda kullanılan veya gelişimini sürdüren farklı materyal ve tekniklere hakim olunması ise; mümkün olan en yüksek klinik başarı için önem taşımaktadır. Minimal invaziv diş hekimliği uygulamalarını da destekleyen bu tip uygulamaların; gelecekte koruyucu diş hekimliği alanında daha da yaygın ve etkili olarak kullanılacakları düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Fissür Örtücüler, Diş Çürüğü Önleme, Minimal İnvaziv Diş Hekimliği, Koruyucu Diş Hekimliği, Adezivler

Sözel Bildiri

OTOFAJİ VE NÖRODEJENERATİF HASTALIKLAR: BEYNİN KENDİ KENDİNİ KURTARMA MEKANİZMASI

İlknur KARAKAYA*1,2, Songül DEMİR **3,4

**1Öğr. Gör, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Hatay Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü,*

**2.Doktora Öğrencisi, Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Fizyoloji Ana Bilim Dalı,*

ilknur-cihangir@hotmail.com, 0000-0002-8506-0090

***3 Öğr. Gör, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi İlk ve Acil Yardım Programı, Hatay, Türkiye,*

***4.Doktora Öğrencisi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Yaşlı Sağlığı ve Bakımı Ana Bilim Dalı,*

prmsongul@gmail.com, 0000-0001-7170-429X

Özet: Otofaji, hücrelerin sitoplazmik bileşenlerini lizozomal yıkım yoluyla geri dönüştüren temel bir hücresel süreçtir. Bu mekanizma, hücresel homeostazın korunmasında ve hasarlı organellerin temizlenmesinde kritik bir rol oynar. Nörodejeneratif hastalıklarda (NDH), otofaji işlevindeki bozukluklar, anormal protein birikimlerine ve nöron ölümüne yol açarak hastalığın progresyonunu hızlandırabilir. Alzheimer hastalığında (AH), otofaji akışındaki bozulmalar, beta-amiloid (Aβ) plaklarının ve hiperfosforile tau proteinlerinin nöronal birikimine neden olur. Bu protein agregatları, sinaptik disfonksiyonu tetikleyerek nöronal ölümle sonuçlanır. Özellikle, Beclin 1 proteinini kodlayan BECN1 geninin ekspresyonundaki azalma, otofaji aktivitesinin düşmesine ve AH patogenezine katkıda bulunmaktadır. Parkinson hastalığında (PH) ise, otofaji işlevinin bozulması, alfa-sinüklein (α-sin) protein agregatlarının birikmesine ve dopaminerjik nöronların dejenerasyonuna yol açar. Parkin proteini, otofaji aracılığıyla hasarlı mitokondrileri temizleyerek nöroprotektif bir rol oynar; ancak, PH'de mutasyona uğramış Parkin proteini bu işlevi yerine getiremez. α-sin birikimi, otofaji akışını engelleyerek nöronal toksisiteye neden olur. Otofaji, NDH'lerin patogenezinde kritik bir rol oynamaktadır. Otofajiyi modüle eden farmakolojik ajanlar (örneğin, rapamisin, trehaloz) ve genetik yaklaşımlar (örneğin, gen terapisi, CRISPR-Cas9) gibi nöroprotektif stratejiler, nörodejeneratif hastalıkların tedavisinde ümit vericidir. Bu nedenle, otofaji süreçlerinin düzenlenmesi, nörodejeneratif hastalıkların tedavisinde önemli bir potansiyel hedef olarak değerlendirilmektedir. Otofaji mekanizmasının nörodejeneratif hastalıklardaki rolünün daha iyi anlaşılması, yeni tedavi yaklaşımlarının geliştirilmesine imkân sağlamaktadır. Ayrıca otofaji modülasyonunun klinik uygulamaları ve uzun vadeli etkileri hakkında daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: Otofaji, Nörodejeneratif hastalıklar, Alzheimer, Parkinson, Nöroproteksiyon, Nöroprotektif stratejiler

Sözel Bildiri

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN FRAILTY AND FUNCTIONAL MOBILITY, LOWER EXTREMITY MUSCLE STRENGTH AND ACTIVITIES OF DAILY LIVING IN ELDERLY INDIVIDUALS

Taşkın ÖZKAN[1], Ülkü Kezban ŞAHİN[2], Arzu AYRALER[3], Alican YILMAZ[4]

1Giresun University, Vocational School of Health Services, Department of Therapy and Rehabilitation, Physiotherapy Program, Giresun, Türkiye, fzttaskinozkan@hotmail.com

2Giresun University, Vocational School of Health Services, Department of Therapy and Rehabilitation, Physiotherapy Program, Giresun, Türkiye, ulkuertan@hotmail.com

3Giresun University, Faculty of Medicine, Department of Family Medicine, Giresun, Türkiye, ayraler7@hotmail.com

4Giresun Training and Research Hospital, Healthy Aging Center, Giresun, Türkiye, alicanyilmaz079@gmail.com

Background: Frailty can lead to negative health outcomes such as decreased physiological reserve, increased risk of falls and injuries, slowness, weakness, low physical activity, burnout and decreased body mass index, and may result in death. Therefore, we suggest that identifying parameters that may cause or result in frailty may be important for the prevention of frailty and/or management of its consequences. **Aim:** The aim of this study was to examine the relationship between frailty and functional mobility, lower extremity muscle strength and activities of daily living in elderly individuals. **Methods:** The cross-sectional study included 65 elderly individuals (32 women and 33 men). Frailty was assessed using the Clinical Frailty Scale, functional mobility was assessed using the Timed Up and Go Test, lower extremity muscle strength was assessed using the 5-Repetition Sit-To-Stand Test, and activities of daily living were assessed using the Lawton and Brody Instrumental Activities of Daily Living Scale. **Results:** The mean and standard deviation age value of the elderly individuals was 85.48±3.67 and the body mass index was 26.00±2.98. In elderly individuals, the Clinical Frailty Scale was positively and moderately associated with the Timed Up and Go Test (r= 0.596, $p < 0.001$) and the 5-Repetition Sit-To-Stand Test (r=0.483, $p < 0.001$), and negatively and good level associated with the Lawton and Brody Instrumental Activities of Daily Living Scale (r=-0.620, $p < 0.001$). **Discussion and Conclusion:** Frailty was found to be associated with functional mobility, lower extremity muscle strength and activities of daily living in elderly individuals. These results suggest that frailty may reduce activities of daily living in elderly individuals and the importance of including practices that improve lower extremity muscle strength and mobility in approaches to prevent or reduce frailty.

Keywords: Older adults, Frailty, Mobility, Muscle strength, Activities of daily living

Sözel Bildiri

IDENTIFICATION AND COMPUTATIONAL TARGET FISHING OF A NEW AZIDE COMPOUND

Gülşah KARAKAYA*
** İzmir Katip Çelebi University, Faculty of Pharmacy, Department of Pharmaceutical Chemistry, İzmir, Türkiye, gulsah.karakaya@ikcu.edu.tr*

Background:
The "computational target fishing" approach represents a strategic departure from traditional methods, which have often been based on phenotypic screening without a clear understanding of the underlying molecular mechanisms. The identification of candidate molecules that can interact with and inhibit a known drug target protein is a key objective in the drug discovery workflow. The combination of fields like medicinal chemistry, proteomics, chemical biology, and computational chemistry allows researchers to investigate complex molecular pathways. This enables the development of compounds that can target multiple biological processes effectively.
Azide-containing molecules have demonstrated a wide range of biological activities, including antibacterial, antiviral, anticancer, and anti-inflammatory effects. The presence of the azide group can also enhance the interaction of a molecule with its biological target, leading to improved binding affinity and selectivity.
Aim: The aim of this study is to gain a novel azide compound and screen for its potential biological targets by using *in silico* tools.
Methods: A new compound carrying alkylazide and (4-chlorophenyl)piperazine moieties, was synthesized via three-step reaction with mild conditions and high yields. ^{1}H-NMR, ^{13}C-NMR and mass spectroscopy techniques were used to identify the chemical structure. SwissTargetPrediction and PassOnline tools were used to predict the most likely protein targets.
Results: The synthesis of the compound proceeded successfully and the structure was confirmed by spectral analysis. According to the target fishing servers, it was predicted to be effective against protease targets with a rate of 27% and anaphylatoxin receptor antagonist with a Pa/Pi ratio of 0,856/0,007.
Discussion and Conclusion: It was found that the synthesized compound may be a potential drug candidate for antikinase and antibacterial activity with supported by *in vitro* test results.

Keywords: Target Prediction, Characterization, Azide

Sözel Bildiri

DIŞ HEKIMLIĞI 4. VE 5. SINIF STAJYER ÖĞRENCILERININ ENDODONTIK TEDAVI SIRASINDA LASTIK ÖRTÜ KULLANIMI ILE İLGILI ALGI DÜZEYLERI: BIR ANKET ÇALIŞMASI

Doç. Dr. İhsan Furkan ERTUĞRUL* , Nur Sena SALUK**
** Pamukkale Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi, Denizli, Türkiye, ifurkane@pau.edu.tr*
*** Pamukkale Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi, Denizli, Türkiye, nursena.saluk@gmail.com*

Giriş: Lastik örtü (rubber dam), endodontik tedavilerde çalışma alanının izole edilmesini sağlayarak enfeksiyon kontrolü, hasta güvenliği ve tedavi etkinliğini artıran önemli bir araçtır. Ancak, klinik uygulamalarda kullanım oranının yeterli düzeyde olmadığı gözlemlenmektedir. Bu çalışmada, diş hekimliği fakültesi 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin lastik örtü kullanımına ilişkin algıları ve karşılaştıkları zorluklar değerlendirilmiştir.
Amaç: Çalışmanın amacı, diş hekimliği stajyer öğrencilerinin lastik örtü kullanımına yönelik bilgi, tutum ve deneyimlerini analiz ederek bu alandaki eksiklikleri belirlemek ve eğitim süreçlerine yönelik öneriler sunmaktır.
Yöntemler: Tanımlayıcı nitelikteki bu çalışmada, diş hekimliği fakültesinde eğitim gören 4. ve 5. sınıf öğrencilerine yönelik bir anket uygulanmıştır. Anket formunda katılımcıların cinsiyet, sınıf düzeyi, lastik örtü kullanımına ilişkin görüşleri, kullanım sırasında karşılaştıkları zorluklar ve mezuniyet sonrası kullanım eğilimleri gibi değişkenler yer almıştır. Veriler çevrimiçi anket yöntemiyle toplanmış ve yüzdelik dağılımlar üzerinden analiz edilmiştir.
Bulgular: Çalışmaya toplam 280 öğrenci katılmıştır. Katılımcıların %45,7'si lastik örtünün endodontik tedavi süresini kısalttığını düşünürken, %24,3'ü sürede belirgin bir fark olmadığını ifade etmiştir. Öğrencilerin büyük bir kısmı (%94,3) lastik örtünün tedaviyi daha güvenli hale getirdiğini belirtmiştir. Kullanım sırasında en sık karşılaşılan sorunlar arasında lastik örtüyü yerleştirirken yaşanan zaman kaybı (%24,5) yer almaktadır. Öğrencilerin %49,6'sı mezuniyet sonrası endodontik tedavilerde lastik örtü kullanmaya devam edeceğini ifade ederken, %22,9'u nadiren veya hiç kullanmayacağını belirtmiştir.
Sonuç ve Tartışma: Çalışmanın bulguları, diş hekimliği öğrencilerinin lastik örtü kullanımına yönelik farkındalıklarının yüksek olmasına rağmen, uygulama sırasında bazı teknik zorluklar yaşadıklarını göstermektedir. Eğitim süreçlerinde lastik örtü kullanımına yönelik daha fazla uygulamalı eğitimin sağlanması, öğrencilerin klinik pratikte bu sistemi daha etkin şekilde kullanmalarına katkı sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Endodonti, Lastik Örtü, Diş Hekimliği Eğitimi, Öğrenci Algısı

Sözel Bildiri

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN EXERCISE BEHAVIOUR CHANGE STEPS, PHYSICAL ACTIVITY LEVEL AND PERCEIVED STRESS LEVEL IN YOUNG INDIVIDUALS

Rıdvan AKTAN [1*]

** 1 Izmir University of Economics, Department of Physiotherapy, Izmir, Turkey, ridvanaktan@gmail.com*

Background: Stress is a phenomenon that individuals are exposed to in daily life and has bad effects on health. The changes brought about by studying at university and the situations encountered during education can cause stress on students. Regular physical activity has an important place in protecting against psychological focal points such as stress. **Aim:** The aim of this study was to examine the relationship between the exercise behaviour change steps, physical activity level and perceived stress level in young individuals. **Methods:** In this cross-sectional study, 40 young university students aged 18-24 years were included. After demographic and clinical characteristics of the participants were recorded, the Exercise Behaviour Change Steps Questionnaire (EBCSQ), the Perceived Stress Scale (PSS-10) and the International Physical Activity Questionnaire-Short Form (IPAQ-SF) were measured. **Results:** The mean age and body mass index of participants were 20.6±1.9 years and 22.8±3.2 kg/m2. The participants' exercise behaviour change steps were as follows: precontemplation n=4 (10%), contemplation n=12 (30%), preparation n=4 (10%), action n=3 (7.5%), maintenance n=17 (42.5%). There were strong correlations between PSS-10 and EBCSQ ($r= -0.651$, $p<0.001$) and IPAQ-SF ($r= -0.656$, $p<0.001$). **Discussion and Conclusion:** This study highlights a significant relationship between exercise behavior change steps, physical activity levels, and perceived stress in young university students. Higher physical activity and advanced exercise stages were associated with lower stress. Promoting physical activity and maintain an active lifestyle may help manage stress and improve mental well-being among young individuals. Further research is needed to confirm these findings in larger populations.

Keywords: Exercise Behaviour, Physical Activity, Stress, Young

Sözel Bildiri

KRONOTİP TÜRLERİNDEN YARARLANILARAK LİSANS ÖĞRENCİLERİNDE OBEZİTE VE SAĞLIKSIZ BESLENME YATKINLIĞININ SAPTANMASI

Zeynep Mercanoğlu*, Tuğçe Özlü Karahan, Ezgi Arslan Yüksel***, Gökçen Garipoğlu*****

**Bahçeşehir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, İstanbul, Türkiye, mercanogluzeynepp@gmail.com*

***İstanbul Bilgi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, İstanbul, Türkiye, tugce.karahan@bilgi.edu.tr*

****Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, İstanbul, Türkiye, dyt.ezgiarslan@gmail.com*

*****Bahçeşehir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, İstanbul, Türkiye, gokcen.garipoglu@bau.edu.tr*

Giriş: Sirkadiyen ritimler bireyler arasında farklılık gösterir. Bu farklılık sebebiyle bireyler, kronotipler olarak adlandırılan aşırı sabah türlerinden aşırı akşam türlerine kadar değişen biyolojik zamanlarına göre ayrılırlar. Akşam uykusunu tercih eden ve uyku süresi uzun olanlarda, sabah uykusunu tercih eden ve yeterli uyku süresine sahip olanlara göre aşırı kilololuk/obezite prevalansının daha yüksek olduğu belirtilmektedir. **Amaç:** Üniversite yılları, öğrenciler kendi yemek seçimlerini yapabildikleri için kritiktir; bu nedenle sağlıksız yiyecek seçimlerine ve olumsuz yeme davranışlarına eğilim artabilir. Olumsuz yeme davranışlarına eğilimin artması da küresel olarak artmakta olan obezite prevalansını etkileyebilmektedir. Bu kapsamda çalışmamızda olumsuz yeme davranışları açısından riskli üniversite öğrencilerinde kronotip durumlarına göre sağlıksız beslenme ve obeziteye yatkınlıklarını ölçmek amaçlanmıştır. **Yöntem:** Kesitsel tipte gerçekleştirdiğimiz bu araştırmada bireylerin vücut kompozisyonları biyoelektrik empedans yöntemi ile belirlenmiş olup sosyodemografik bilgileri alınmış, kronotip türleri, gece yeme durumları ve yeme farkındalık durumları bilimsel anketler ile sorgulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS software (version 30.0) Inc., Chicago) paket programında değerlendirilmiştir. **Bulgular:** Çalışmamıza ortalama beden kütle indeksleri 22.1±3.3 kg/m² ve %80.6'sı kadın (n=83) olan 103 kişi katılmıştır. Kronotip toplam skoru kadınlarda erkeklere göre anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur (p=0.047). Kronotip toplam skoru ve gece yeme skoru arasında negatif yönde zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur (R= -0.284; p=0.004). Bel çevresi ve yeme farkındalığı toplam skoru arasındaki ilişkiye bakıldığında ise negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur (R= -0.199; p=0.044). Ancak kronotip kategorileri arasında antropometrik ölçümler açısından anlamlı farklılıklar bulunmamıştır (p>0.05). **Tartışma ve Sonuç:** Obezitenin çeşitli komorbiditeler ile dünya çapında sağlığı önemli ölçüde tehdit eden çok yönlü bir epidemi olması dolayısıyla araştırmamız kronotip perspektifinden literatürde daha fazla çalışmaya olan ihtiyacı vurgulamıştır.

Anahtar Sözcükler: Kronotip, Obezite, Sağlıksız beslenme, Yeme farkındalığı, Gece yeme sendromu

Sözel Bildiri

YAŞLI ACİL SERVİS HASTALARINDA AYDINLATILMIŞ ONAM VE ETİK İKİLEMLER: VAKA ANALİZİ

Ayşe Başaran
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, bsrnayse@gmail.com

Özet: Tüm dünyada olduğu gibi, ülkemizde de yaşlı nüfusun hızlı artışı, beraberinde pekçok sağlık sorununu ve sağlık kuruluşlarına erişim ihtiyacını gündeme getirmiş olup, acil servisler, bu anlamda, kritik ve öncelikli bir yer tutmaktadır. Çoklu hastalıkları olan ve Acil servise başvuran yaşlıların hayatını kurtarmaya yönelik kritik tedavilerin, hekim tarafından ivedilikle başlatılması gerekmektedir. Ülke genelinde, Acil servislerin yoğunluğu ve çalışma koşullarının zorluğu dikkate alındığında, hekimin etik konulardaki yükümlülükleri, hayati önem taşımaktadır. Bu durum; hasta özerkliği, aydınlatılmış onam, fayda ve zarar dengesi, adalet, yaşam kalitesi, profesyonel sorumluluk ve hesap verebilirlik, hasta yakınlarının katılımı gibi, hasta ve hekim açısından birçok etik konuyu ayrıntılı sorgulamayı, zorunlu hale getirmiştir. Bu olgu sunumunda, bakıcısı ile birlikte yaşayan, 78 yaşındaki kadın hastanın, acil servisteki tedavi süreci ve bunun etrafında gelişen etik sorunlar incelenmiştir. Göğüs ağrısı, nefes darlığı, ayaklarda şişlik ve hipotansiyon belirtileriyle, acil servise, bakıcısı refakatinde getirilen hastaya, akut miyokard enfarktüsü tanısı konulmuş, kardiyoloji uzman hekim konsültasyonu istenmiş, hastanın kendisinden, aydınlatılmış onam alınarak, koroner anjiyografi yapılmış ve hastaya stent takılmıştır. Sonrasında, yakın takip amacıyla koroner yoğun bakım ünitesine yatırılmış, yoğun bakımdaki tedavisinin ikinci gününde, hastada çoklu organ yetmezliği gelişmiş, genel durumu kötüleşmiş ve beşinci günde hasta kardiyak arrest olmuştur. Yapılan tıbbi tedavilere yanıt vermeyen hasta kaybedilmiştir. Vefat sonrası hastanın yakınları, tedavi süreci ve riskleri hakkında, yeterli bilgi verilmediğini iddia ederek, hekimler hakkında şikayette bulunmuşlardır. Bu vaka, yaşlı hastalarda aydınlatılmış onamın, erişkin karar verme süreçlerinin ve iletişimin önemini vurgulamakta; etik sorunları ve acil servis sağlık hizmeti sunumunun karmaşıklığını ortaya koymaktadır. Vakamızın içerdiği etik sorunlar, Jonsen ve arkadaşları tarafından geliştirilen, ‘’dört göze yöntemi’’ kullanılarak analiz edilecek ve tartışılacaktır. Söz konusu vaka analizinin, ülkemizdeki acil servis tıbbi etik uygulamalarına yönelik, farkındalık oluşturacağını ve literatüre katkı sağlayacağını amaçlıyoruz.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı Hasta, Acil Servis, Aydınlatılmış Onam, Etik Sorunlar

Sözel Bildiri

TÜRKIYE'DE BULUNAN TIP FAKÜLTELERINDE UYGULANAN ÖLÇME DEĞERLENDIRME YÖNTEMLERI

Özgür Önal[1], İsmet Malik Avcı[2], Halil Mirza Tıraş[2], Osman Ergün[2], Bahtiyar Yüzen[2], Mehmet Can Yılmaz[2]

1Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı A.D., Doçent
2Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Dönem 3 Öğrencisi

Özet: Tıp fakültelerinde ölçme ve değerlendirme, öğrencilerin bilgi, beceri ve mesleki yeterliliklerini kapsamlı bir şekilde ölçmeyi hedefleyen çok boyutlu bir süreçtir. Bu çalışmada, tıp fakültelerinde kullanılan ölçme ve değerlendirme yöntemleri ele alınarak, teorik sınavlardan klinik uygulamalara, süreç odaklı yaklaşımlardan teknoloji destekli değerlendirme sistemlerine kadar geniş bir perspektif sunulacaktır. Aynı zamanda, tıp fakültelerinde yaygın olarak kullanılan eğitim yöntemleri de incelenerek, öğrencilere en uygun öğrenme ortamlarını sağlamak amacıyla geliştirilen uygulamalar detaylandırılacaktır. Araştırma kapsamında 17 üniversite tıp fakültesi 2024 -2025 yılı itibariyle geçerli olan ölçme değerlendirme mevzuatı incelenmiş ve genel olarak bahsedilen ölçme değerlendirme yöntemleri kaydedilmiştir. Araştırma kapsamında incelenen tıp fakültelerinde genel olarak teorik değerlendirme yöntemlerinden ders kurulu veya blok sınavlarıyla, final ve bütünleme sınavları detaylı bir şekilde anlatılmıştır. Bazı tıp fakültelerinde teorik değerlendirme yöntemi olarak ayrıca mezuniyet hedeflerine yönelik olarak öğrencilerin güçlü ve zayıf yönlerini belirlemeye yönelik gelişim sınavı, summatif (Karar Verdirici/Düzey Belirleyici) sınavlar uygulandığı belirtilmiştir. Tıp fakültelerinde uygulamalı ve klinik değerlendirme yöntemleri olarak belirtilen sınavlar; standart hastalar veya simüle edilmiş vakalarla beceri ölçümü yapılan OSCE (Nesnel Yapılandırılmış Klinik Sınav – NYKS), Laboratuvar veya teknik becerilerin değerlendirilmesine odaklanan OSPE (Nesnel Yapılandırılmış Pratik Sınav), hasta yönetimi ve klinik karar verme becerilerinin doğrudan gözlemlendiği Hasta/İş Başında Değerlendirme sınavı, kısa süreli hasta görüşmeleriyle yapılan değerlendirmeleri kapsayan Mini Klinik Değerlendirme (Mini-CEX) yapılandırılmamış sözlü sınavlara ek olarak yapılan sınavlar olarak görülmektedir. Bazı üniversitelerde süreç odaklı ve alternatif değerlendirme yöntemleri kullanılmaktadır. Bunlar arasında Formatif (Biçimlendirici) Sınavlar, PDÖ (Probleme Dayalı Öğrenme) ve Küçük Grup Çalışmaları, 360 Derece Değerlendirme, Akran ve Öz Değerlendirme, Topluma Dayalı Tıp ve Sosyal Sorumluluk Değerlendirmeleri, Öğrenci Polikliniği, Öğrenci Viziti, Olgu Tartışması ve Olgu Temelli Değerlendirme, Girişimsel Beceri Geri Bildirimi (GBG) gibi sınavlar bulunmaktadır. Çalışma kapsamında incelenen tıp fakültelerinde teorik temelli ölçme değerlendirme yöntemlerinin daha objektif ve detaylı şekilde belirtildiği, süreç odaklı ve alternatif değerlendirme yöntemlerinin kapsamının yeterli olmadığı saptanmıştır.

Anahtar kelimeler: Ölçme, Değerlendirme, Tıp Fakültesi

Sözel Bildiri

ORTODONTİDE DERİN KAPANIŞ MALOKLÜZYONU VE TEDAVİ YÖNTEMLERİ

EZGİ VENEDİK*, NESLİHAN EBRU ŞENIŞIK**

**Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Ortodonti Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye, ezgivenedik@gmail.com*

***Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Ortodonti Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye, nebuysas@gmail.com*

Giriş: Alt ve üst çene oklüzyondayken fizyolojik ilişkileri mevcuttur. Bu fizyolojik ilişkilerden biri 'üst kesici dişlerin lingual yüzeylerinin alt kesici dişlerin bukkal yüzeyini dik yönde 1/3 oranında örtmesi olarak tanımlanan overbite'dır. Bu fizyolojik ilişkinin normalden sapması deepbite, başbaşa veya openbite olarak kendini göstermektedir. Deepbite (derin kapanış) dik yöndeki örtme miktarının 1/3 oranını geçmesi durumunda karşımıza çıkmaktadır. Deepbite dişsel veya iskeletsel sebepli olabilir. Çok şiddetli overbite ilişkisi fonksiyonel problem oluşturmasının yanında maksiller palatinal mukozayı irrite edebilir ve ileri durumlarda palatinal mukozada nekrozlar ve alt keser dişlerde kayıplar olabilir.

Amaç: Bu sunumun amacı, derin kapanış maloklüzyonunun tespitini yapabilmek ve tedavi biçimlerini ortaya koymaktır.

Yöntem: Üst dişlerinin alt dişlerini fazla örtmesi, fazla dişeti görünümü gibi sebeplerle fakülte kliniğimize başvuran derin kapanışa sahip hastalar tedavi planını etkileyen faktörler, tedavi yöntemleri ve nüks açısından değerlendirildi.

Bulgular: Derin kapanış maloklüzyonuna sahip hastalar başvurdukları yaşlara göre değerlendirilmiş ve tedavi planı oluşturulmuştur. Büyüme gelişim döneminde başvuran hastalarda daha çok fonksiyonel tedavi seçenekleri tercih edilirken, yetişkin dönemde başvuran hastalarda çeşitli sabit ortodontik mekaniklerle hastalar tedavi edilmiştir.

Tartışma ve Sonuç: Yaşa bağlı oluşturulan tedavi şekilleriyle hastalar tedavi edilmiş, çocuklarda tedavi daha çok büyümenin yönlendirilmesi amaçlı posterior diş sarkıtılmasına dayanmıştır. Yetişkin dönemde gelen hastalarda tedavi biçimi stabilitenin uzun süreli sağlanabilmesi amacıyla keser dişlerin gömülmesidir.

Anahtar Sözcükler: Derin kapanış, Keser görünüm artışı, Mukozal İrritasyon, Ortodonti, Dişeti gülümsemesi

Sözel Bildiri

OBSTRÜKTİF UYKU APNESİNİN ORTODONTİK YÖNETİMİ

DUYGU ESKİN*, NESLİHAN EBRU ŞENIŞIK**

**Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Ortodonti Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye, duyguueskinn@gmail.com*

***Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Ortodonti Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye, nebuydas@yahoo.com*

Giriş: Uyku bozuklukları basit olarak horlama gibi temel bir sorunla başlayıp üst solunum yolu direnci sendromu (ÜSDS) ve en ileri düzeyde de obstrüktif uyku apne sendromuna (OSAS) ilerleyebilmektedir. Pediatrik obstrüktif uyku apnesi sendromu, çocuklarda uyku sırasında tekrarlayan kısmi ya da tam üst havayolu tıkanmalarıyla karakterize bir sendromdur.

Amaç: Bu bildirinin amacı, obstrüktif uyku apnesinin (OSA) ortodontik tedavisini kapsamlı olarak incelemek ve bu durumun tedavisinde kullanılan çeşitli müdahaleleri ve yaklaşımları vurgulamaktır.

Yöntem: OSA'nın ortodontik yönetimi, özellikle sürekli pozitif hava yolu basıncı (CPAP) tedavisinin etkisiz olduğu durumlarda kritik önem kazanmaktadır. Ağız içi apareyler gibi ortodontik müdahalelerin CPAP tedavisine yanıt vermeyen OSA hastaları için faydalı olduğu bulunmuştur.

Bulgular: Pediatrik OSA'lı hastaların yüksek prevalansı göz önüne alındığında, ortodontistlerin ortodontik amaçla kliniğe başvuran hastalarda uyku ile ilişkili solunum bozukluklarının varlığını tespit etmeleri çok önemlidir. Pediatrik vakalarda, hızlı maksiller genişletme ve mandibular ilerletme aygıtları dahil olmak üzere ortodontik prosedürler, pediatrik OSA tedavisi için adenotonsillektomi ile birlikte kullanılmaktadır. Ayrıca, ortognatik cerrahi ile kombine edilen kapsamlı ortodontik tedavinin maloklüzyonu etkili bir şekilde düzelttiği ve pediatrik hastalarda OSA'ya bağlı problemleri azalttığı gösterilmiştir.

Tartışma ve Sonuç: Obstrüktif uyku apnesinin ortodontik yönetimi, oral apareyler, ortognatik cerrahi ve multidisipliner yaklaşımlar da dahil olmak üzere bir dizi müdahaleyi içermektedir ve ortodontistlerin OSA;nın tanımlanması ve tedavisindeki önemli rolü vurgulamaktadır.

Anahtar Sözcükler: Çocuklarda tıkayıcı uyku apnesi; adenotonsillektomi; ortodonti

Sözel Bildiri

OBEZ GEBELERİN İNTRAPARTUM BAKIMINDA HEMŞİRENİN ROLÜ

Dr. Öğr. Üyesi Fulden ÖZKEÇECİ*

**Antalya Bilim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Antalya, Türkiye, fulden.06@hotmail.com*

Özet:Dünya genelinde obezite prevalansındaki dramatik artış ile Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), obezitenin 21. yüzyılın en önemli küresel sağlık sorunlarından biri olduğuna dikkat çekmektedir (WHO 2021). Doğurganlık çağındaki kadınlarda obezite oranının artması da maternal obezitenin artışı anlamına gelmektedir (TNSA 2018). Gebelik döneminde obezite varlığı, doğum eyleminde de yönetilmesi gereken birtakım zorlukları ve riskleri beraberinde getirmektedir (Koçak ve Bingöl 2019). Buradan yola çıkarak obez gebelerin intrapartum bakımında hemşirenin rolü açısından yapılan literatür incelemesinde doğum ünitesinde kullanılacak gerekli malzemelerin önceden temini, önyargısız iletişim, ağrı yönetimi, gebenin hareketliliğini sağlama, sık aralıklarla vital bulguların takibi, tromboembolizm riskinin tanımlanması, olası sezaryen doğum açısından anestezi ekibi ile işbirliği halinde olma, tedavide uygun dozu uygulamada hekim ve klinik eczacı ile işbirliğinde halinde olma, doğum üniteleri için obez gebelerin yönetimine rehberlik edecek bakım haritası geliştirme uygulamalarına ulaşılmıştır (Mahlmeister 2007; Carlson et al. 2017; ACOG 2015; Kamath et al. 2022; Mascarenhas 2019; Zwelling 2010; Simko et al. 2019; Young et al. 2015). Doğum eyleminde hemşirelerin obez gebelere güvenli bakım sunma ve olumsuz sonuçları önleme becerisi, dikkatli risk değerlendirmesi ve etkin planlama süreçlerine bağlıdır. Bu süreçte ekip çalışması, etkili iletişim ve disiplinler arası iş birliği, yüksek güvenilirliğe sahip bir perinatal bakım ortamının temel unsurlarını oluşturmaktadır. Obez gebeler için olumlu bir doğum deneyimi; doğum öncesi dönemde kadını ve tüm sağlık ekibini kapsayan iş birliği temelli bir planlama sürecinin başlatılmasıyla güçlenmekte, böylece doğum ve doğum sonrası dönemlere sorunsuz bir geçiş sağlanabilmektedir (Mahlmeister 2007; Koçak ve Bingöl 2019).

Anahtar kelimeler: Obezite, Doğum eylemi, Hemşirelik

Sözel Bildiri

İMMATÜR DAİMİ DİŞLERDE REVASKÜLARİZASYON TEDAVİSİ YÖNTEMLERİ

Çiğdem KÜÇÜKEŞMEN*, Esra ARIÇ**

**Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Ana Bilim Dalı, Doğu Yerleşkesi, Isparta, Türkiye. ckucukesmen@gmail.com*

***Arş. Gör. Dt., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Ana Bilim Dalı, Doğu Yerleşkesi, Isparta, Türkiye. esraaric@sdu.edu.tr*

Özet:Çürük veya travma sebebiyle pulpa nekrozu veya apikal yıkımı olan immatür daimi dişlerin tedavisi, apeksi kapanmış olan dişlerin kök kanal tedavisine kıyasla, daha komplike ve dikkat isteyen bir konudur. Geleneksel olarak, klinisyenler, pulpa nekrozlu immatür dişleri tedavi etmek için, klasik apeksifikasyon tekniklerine başvurmuşlardır veya apikal bariyerler kullanmışlardır. Geleneksel apeksifikasyonda, üzerine dolum malzemesinin yerleştirilebileceği kalsifiye bir bariyer oluşumunu teşvik etmek için, uzun süre Kalsiyum Hidroksit pansumanları uygulanır. Prosedürde vakaların %74-100'ü başarılıdır, ancak aylar boyunca birçok klinik ziyaret gerektirir ve ayrıca servikal diş kırığına karşı, savunmasızlığın artmasına neden olurlar. Yapay apikal bariyer tekniğinde, dolum malzemesini kanal içerisinde tutarak, dolum prosedürünü kolaylaştırmak için, apekse yerleştirilen Mineral Trioxide Aggregate (MTA) olarak adlandırılan bir bariyer materyali kullanılabilir. Hem geleneksel apeksifikasyonun, hem de yapay apikal bariyer kullanımının dezavantajı, kök duvarının kalınlaşmasının veya kökün sürekli gelişiminin mümkün olmamasıdır. Günümüzde, bu klasik kavramlar, nekrotik pulpalı enfekte, immatür dişlerde revaskülarizasyon süreçleri olarak da adlandırılan rejeneratif endodontik protokollerin tanıtılmasının bir sonucu olarak sorgulanmaktadırlar. Kök gelişimini tamamlamamış, nekrotik pulpalı dişlerde kök gelişiminin sağlanması ve dentin duvarlarının olgunlaşması için ideal tedavi yöntemi; pulpa dentin kompleksinin rejenerasyonuna ve tamirine izin vermek üzere, pulpa vitalitesini yerine koyan 'revaskülarizasyon işlemi'dir. Revaskülarizasyon; nekrotik pulpalı ve kök gelişimini tamamlamamış dişlerde pulpa boşluğundaki vaskülariteyi yeniden oluşturarak, kök gelişiminin devamlılığını ve o bölgedeki apikal periodontitisin iyileşmesini sağlayan bir tedavi yöntemidir. Üçlü antibiyotik patı, Kalsiyum Hidroksit, Trombositten Zengin Plazma ve Trombositten Zengin Fibrin gibi otojen doku transferleri, kök hücreler, büyüme faktörleri gibi yöntemler, revaskülarizasyon tedavisinde kullanılan materyallerdir.

Anahtar Kelimeler: İmmatür Daimi Dişler, Apeksifikasyon, Rejeneratif Endodonti, Revaskülarizasyon

Sözel Bildiri

ÇOCUK DİŞ HEKİMLİĞİNDE BULANTI VE KUSMA REFLEKSİNİN DEĞERLENDİLMESİ

Çiğdem KÜÇÜKEŞMEN* İpek GÜNEBAKAR*

**Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Anabilim Dalı, Doğu Yerleşkesi, Isparta, Türkiye ckucukesmen@gmail.com*

***Arş. Gör. Dt., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Anabilim Dalı, Doğu Yerleşkesi, Isparta, Türkiye ipekgnbkr@gmail.com*

Özet: Bulantı ve kusma refleksi, istenmeyen cisimlerin larinks, farinks, ve trakeadan girişini engelleyen orofarenks, dil tabanı ve yumuşak damağın uyarılması sonucu oluşan, bir savunma mekanizmasıdır. Bulantı-kusma refleksiyle öğürme refleksi, genellikle eş anlamlı olarak kullanılmaktadırlar, fakat öğürme refleksi midedeki zararlı maddeleri ortadan kaldırmaya yönelik oluşan bir süreçken, bulantı-kusma refleksi, ağız ve orofarenkse istenmeyen girişi önlemek için koruyucu reflekstir. Refleks, dudak çevresindeki kasların aşırı gerilmesi, terleme, öksürme, aşırı hızlı ve sık nefes alıp verme, tükürük akışının aşırı artmasıyla hastada bulantı ve öğürme, bazen sindirim yolu ve midenin aşırı kasılmasıyla kusmanın gerçekleşmesi şeklinde gözlenir. Bulantı ve kusma genellikle birlikte gelişir, fakat birbirlerinden bağımsız da ortaya çıkabilirler. Bulantı ve kusma refleksine neden olan faktörler; anatomik, tıbbi, psikolojik ve iyatrojenik faktörler olarak sınıflandırılabilirler. Bulantı ve kusma refleksinin sınıflandırılmasında 2 farklı indeks oluşturulmuştur. Dickinson ve Fiske tarafından oluşturulan indeks, dental prosedürlerin sonuçlarına dayanmaktadır, ancak tedavi öncesi durumun değerlendirilmesinde yeterli olamamıştır. Saita ve ark.nın yaptığı sınıflandırmada ise, temel muayene basamakları baz alınır, hasta ağzına ağız aynası yerleştirilerek yapılabilen her dental işleme göre hasta sınıflandırılır. Bulantı-kusma refleksi, hem erişkinlerde hem de çocuklarda görülebilmektedir. Pediatrik yaş grubunda yapılan bir çalışmada, 4-12 yaş aralığındaki çocukların %30'unun çeşitli uyaranlara maruz kalmaları sonucunda, bulantı-kusma refleksinin oluşturduğu bildirilmiş ve küçük yaştaki çocukların, büyük yaştaki çocuklara göre, daha fazla oranda bulantı-kusma refleksine sahip oldukları belirtilmiştir. Bulantı ve kusma refleksi, rutin diş tedavilerininin yapılmasında, hem hekim hem de hasta açısından zorlayıcıdır. Bulantı-kusma refleksinin yönetiminde atılacak ilk adım, refleksin etiyolojik faktörünü belirlemek, olası iyatrojenik faktörleri ortadan kaldırmak ve bulantı-kusma refleksinin şiddetine göre bir tedavi planlaması yapmaktır.

Anahtar kelimeler: Bulantı; Kusma; Öğürme; Bulantı refleksi; Kusma refleksi

Sözel Bildiri

DİŞ HEKİMLİĞİ VE YAPAY ZEKA: GELECEĞE AÇILAN KAPI

Aliye Berna SAĞER[1], Hanife ERTÜRK[2], Mehmet KARAGÜLLE[3], Menekşe CENGİZ[4], L. Bikem SÜZEN[5]

[1] Antalya Bilim Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Diş Hekimliği Bölümü- aliye.sager@std.antalya.edu.tr

[2] Antalya Bilim Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü- hanife.erturk@antalya.edu.tr

[3] Antalya Bilim Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü- mehmet.karagulle@antalya.edu.tr

[4] Antalya Bilim Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü- menekse.cengiz@antalya.edu.tr

[5] Antalya Bilim Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Temel Tıp Bilimleri Bölümü- bsuzen@antalya.edu.tr

Özet: Diş Hekimliği; dişler, periodontal dokular ve ağız sağlığını kapsayan yapıların korunması, teşhisi ve tedavisi ile ilgilenen; aynı zamanda koruyucu sağlık hizmetlerini veren multidisipliner bir tıp bilimleri dalıdır. Gelişen teknoloji ile bu alan, dijitalleşmenin sunduğu imkanlardan giderek daha fazla yararlanmakta, özellikle teşhis ve tedavi süreçlerinde yapay zekâ destekli sistemlerle dönüşüm geçirmektedir. Çalışmamızın amacı, Diş Hekimliği ve Yapay Zekâ hakkında tanımlayıcı ve geliştirici bilgileri bir araya getirerek literatüre katkı sağlamaktır. Bu çalışmada, 'Yapay Zeka ve Diş Hekimliği' anahtar kelimeleri kullanılarak; Pubmed, Google Akademik, Web of Science, YÖK Tez ve DergiPark veritabanlarında hem İngilizce hem de Türkçe dillerinde son yirmi yılda yayımlanmış makaleler taranmıştır.

Yapay zekâ teknolojileri, diş hekimliğinin birçok uzmanlık alanında, özellikle radyoloji, endodonti, periodontoloji ve protetik diş tedavisi gibi dallarda giderek artan bir yaygınlıkla kullanılmaktadır. Diş hekimliği pratiğinde 3D görüntüleme ve baskı teknolojileri, CAD/CAM sistemleri, yapay zekâ, sanal gerçeklik ve artırılmış gerçeklik gibi ileri dijital teknolojiler hem eğitim hem de klinik uygulamalarda önemli rol oynamaktadır. Bu çerçevede, makine öğrenmesi, derin öğrenme ve konvolüsyonel sinir ağları gibi yapay zekâ yaklaşımları, özellikle veri analizi ve karar destek sistemleri açısından öne çıkmaktadır. Örneğin Radyoloji alanında; otomatik görüntü analizi, teşhis doğruluğunun artırılması ve klinik süreçlerin daha verimli hâle getirilmesi gibi katkılar, yapay zekânın bu alandaki etkinliğini açıkça ortaya koymaktadır. Ayrıca, tüm diş hekimliği uzmanlık alanlarında, özellikle tanı ve tedavi planlaması süreçlerinde yapay zekâ uygulamalarına sıklıkla başvurulmaktadır. Derin öğrenme temelli sistemler, hastalıkların teşhisinde yüksek doğruluk oranları sunmakta ve interdisipliner yaklaşımlarla klinik uygulamalara entegre edilmektedir. Sonuç olarak, yapay zeka diş hekimlerine bir alternatif oluşturmaktan ziyade, kişiselleştirilmiş tedavi yaklaşımlarının geliştirilmesine katkı sağlayan, hastaların anamnez verilerine dayalı olarak en uygun tedavi planlarını öngörebilen ve alternatif teşhis-tedavi stratejileri sunabilen destekleyici bir unsurdur. Çalışmamızın, diş hekimlerine ve öğrencilerine yapay zekanın potansiyel uygulamaları hakkında yeni bir bakış açısı sunacağı kanaatindeyiz.

Anahtar Kelimeler: Derin Öğrenme, Diş Hekimliği, Diş Hekimliğinde Dijitalleşme, Yapay Zeka, Yapay Zeka Destekli Teşhis.

Sözel Bildiri

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE YAŞLI YETİŞKİNLERDE YAPILAN YOGA ÇALIŞMALARININ BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Menekşe CENGİZ [1], Hayri AKTAŞ [2], Hanife ERTÜRK [3], Mehmet KARAGÜLLE [4], Gökçe Yağmur GÜNEŞ GENCER [5], L. Bikem SÜZEN [6]

[1] Antalya Bilim Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü- menekse.cengiz@antalya.edu.tr

[2] Antalya Bilim Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü- hayri.aktas@antalya.edu.tr

[3] Antalya Bilim Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü- hanife.erturk@antalya.edu.tr

[4] Antalya Bilim Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü- mehmet.karagulle@antalya.edu.tr

[5] Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Gerontoloji Bölümü-gokcegunes@akdeniz.edu.tr

[6] Antalya Bilim Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi Temel Tıp Bilimleri Bölümü- bsuzen@antalya.edu.tr

Özet: Bibliyometrik çalışmalar, literatürdeki yayınların istatistiksel yöntemler kullanılarak analiz edilmesidir. Son yıllarda yaşlı yetişkinlerin aktif yaşlanmasına katkı sağlayan yoga çalışmaları konusunda yapılan araştırmalarda hızlı bir artış görülmektedir. Ancak bilimsel anlamda bu konudaki çalışmaların önemli etkilerinin vurgulanması ve literatürdeki öncelikli çalışmaların görsel ve bilimsel haritalama teknikleriyle öne çıkarılması için yeterince çaba sarf edilmediği anlaşılmaktadır. Bu çalışma, yaşlı yetişkinler ve yoga üzerine yapılan mevcut araştırmaları inceleyerek gelecekteki öncelikli araştırma konularını ve potansiyel iş birliği alanlarını belirlemeyi amaçlamaktadır. Yaşlı yetişkinlerde yapılan yoga çalışmaları alanındaki güncel konuları göstermek amacıyla, Web of Science (WoS) veri tabanından elde edilen veriler kullanılarak, araştırmacılar tarafından geçmişten günümüze yazılmış yaşlı yetişkinler, yaşlılık ve yoga alanındaki 115 makale analiz edilmiştir.

Çalışmaya dahil edilen veriler, Web of Science veri tabanında "tüm alanlar" kategorisine "yaşlı yetişkinler", "yaşlılık", "yoga" kelimesi yazılarak toplanmıştır. Çalışmaya, geçmişte ilk yapılan çalışma olarak 1991 ile 18 Mart 2025 tarihleri arasında araştırmacılar tarafından yazılan makaleler dahil edilmiştir. Veriler, detaylı analiz için VOSviewer 1.6.19 programına aktarılarak analiz edilmiştir.

Anahtar kelime analizi, eş-yazarlık analizi, yazar atıf analizi, ülke atıf analizi ve kurum atıf analizi de gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda, "yaşlı yetişkinler", "yaşlılık", "yoga" kavramıyla ilgili 117 çalışmaya ulaşılmıştır. Bu çalışmaların yayın türlerinin dağılımında 82 makale, 33 inceleme makalesi,1 mektup, 1 bildiri önemli bir yer tutmaktadır. Biz çalışmamızda bildiri ve mektup çalışmalarını dışlayarak; makale ve inceleme çalışmaları üzerinde durarak 115 makalenin analizini gerçekleştirdik. Çalışmaların yıllara göre dağılımı incelendiğinde, 2022 yılında 8 adet, 2023 yılında 12 adet ve 2024 yılında ise 14 adet bilimsel çalışma yapıldığı belirlenmiştir. Chen, Kuei-Min ve Hallgren, Mats 4'er adet yayınlarıyla en fazla çalışması bulunan yazarlardır. Yayınlarda yaşlı yetişkinler, yaşlılık ve yoga kavramının vurgulandığı ve sıkça birlikte kullanılan anahtar kelimelerin "yaşlılık", "yoga", "fiziksel aktivite", "egzersiz", "yaşlı yetişkinler" ve "yaşlanma" olduğu görülmüştür.

Çalışmamızda yer alan 115 makalenin bibliyografik analizi, yaşlı yetişkinler ve yoga alanında çalışacak uzmanların gelecekte hangi konular üzerine çalışmaları gerektiğini anlamalarına yardımcı olacaktır.

Anahtar kelimeler: Yaşlı yetişkinler, yaşlılık, yoga, bibliyometrik analiz, VOSviewer, Web of Science (WoS).

Sözel Bildiri

KORONER ARTER BYPASS GREFTİ: GREFT TÜRLERİ VE KLİNİK YAKLAŞIMLAR

Aliye Berna SAĞER[1], Menekşe CENGİZ[2], Hanife ERTÜRK[3], Mehmet KARAGÜLLE[4], L. Bikem SÜZEN[5]

1 Antalya Bilim Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Diş Hekimliği Bölümü-aliye.sager@std.antalya.edu.tr

2 Antalya Bilim Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü-menekse.cengiz@antalya.edu.tr

3 Antalya Bilim Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü-hanife.erturk@antalya.edu.tr

4 Antalya Bilim Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü-mehmet.karagulle@antalya.edu.tr

5 Antalya Bilim Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Temel Tıp Bilimleri Bölümü- bsuzen@antalya.edu.tr

Özet: Kardiyovasküler sistem, yalnızca dolaşımı sağlamakla kalmayıp, fizyolojik streslere dinamik adaptasyon gösteren bir yapıdır. Kardiyovasküler hastalıkların kapsamlı değerlendirilmesi, biyomekanik, fizyolojik ve klinik perspektiflerin entegrasyonunu gerektirir. Multidisipliner bir yaklaşım, patofizyolojik süreçlerin derinlemesine analizini sağlayarak tanı ve tedavi süreçlerini optimize eder. Çalışmamızın amacı Koroner Arter Bypass Grefti hakkında tanımlayıcı ve tedavi edici bilgileri bir araya getirerek literatüre katkı sağlamaktır.

Çalışmamızın içeriği Pubmed, Google Akademik, Web of Science ve Dergi Park veri tabanlarında yer alan, son yirmi beş yıldaki makaleler taranarak oluşturuldu.

Kardiyovasküler hastalıkların tedavisinde çeşitli cerrahi yaklaşımlar uygulanmaktadır. Bunlardan biri olan Koroner Arter Bypass Greftleme (KABG), koroner arterlerin daralması veya tıkanması sonucu miyokardiyal perfüzyonun bozulmasını önlemek veya mevcut iskemi durumunu tedavi etmek amacıyla gerçekleştirilen bir cerrahi prosedürdür.

Bu operasyon, hastanın vücudunun farklı bölgelerinden alınan sağlıklı venöz veya arteriyel greftler kullanılarak, tıkalı veya ciddi derecede daralmış olan koroner arterlerin distal ve proksimal uçları arasında alternatif bir dolaşım yolu oluşturulmasını içerir. Böylece, miyokardın oksijenlenmesi optimize edilerek iskemik komplikasyonların önüne geçilmesi ve kardiyak fonksiyonların korunması sağlanır. Arteriyel greftler uzun dönem patensi açısından avantaj sağlarken, venöz greftler daha geniş çapları ve cerrahiye uygunlukları nedeniyle sıkça tercih edilmektedir. Bu yöntem, koroner arter hastalığının tedavisinde revaskülarizasyon sağlamak amacıyla uygulanan en etkili cerrahi müdahalelerden biri olarak kabul edilmektedir.

Koroner arter bypass grefti (KABG) operasyonları, kullanılan greft türlerine, gerçekleştirilen bypass sayısına ve uygulanan cerrahi tekniklere göre sınıflandırılmaktadır. Greft türlerine dayalı sınıflandırmada, farklı vasküler yapılar kullanılarak miyokardiyal perfüzyonun sağlanması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda, kullanılan greft türleri aşağıdaki şekilde gruplandırılmaktadır: Safen Ven Grefti (SVG), Internal Mammarial Arter Grefti (IMA), Radial Arter Grefti, Gastroepiploik Arter Grefti, Inferior Epigastrik Arter Grefti.

Bu greftlerin seçiminde hastanın vasküler yapısı, eşlik eden komorbiditeleri ve uzun dönem greft açıklık oranları göz önünde bulundurularak bireyselleştirilmiş cerrahi planlama yapılmaktadır. Uygun greftler ve doğru aşamalar ile tıkanmış veya daralmış damarların

fonksiyonları sürdürülebilmektedir. Çalışmamızın KABG alanında çalışan sağlık profesyonellerine katkı sağlayacağını düşünmekteyiz.

Anahtar Kelimeler: Koroner Arter Bypass Grefti (KABG), Greft Çeşitleri, Minimal İnvaziv Cerrahi, Miyokard Kan Akışı, Kardiyovasküler Cerrahi.

Sözel Bildiri

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE KİŞİLERARASI İLİŞKİLERDEKİ BAĞIMLILIK VE BENLİK SAYGISI

Gazi Hakan Akdulum | Havva GEZGİN YAZICI
Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, ghakan.akdulum@ogr.ksbu.edu.tr

Amaç: Bu araştırma, hemşirelik öğrencilerinin benlik saygısını ve kişilerarası ilişkilerdeki bağımlılığını incelemek amacıyla tanımlayıcı, kesitsel ve ilişki arayıcı bir çalışma olarak yapılmıştır.
Gereç ve Yöntem: Araştırmanın evrenini Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, sağlık bilimleri fakültesi hemşirelik bölümünde öğrenim gören 550 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma, 25.12.2024-25.02.2025 tarihleri arasında araştırmaya katılmaya gönüllü olan 442 öğrenci ile yüzyüze yapılmıştır. Veri toplamada, Kişisel Bilgi Formu, Kişilerarası İlişkilerde Bağımlılık Ölçeği (KABÖ) ve Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ) kullanılmıştır. Veriler SPSS programında sayı, yüzde dağılımları, ortalamalar, standart sapma, T testi, Anova ve Korelasyon testleri ile analiz edilmiştir.
Bulgular: Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 19.931.28'dir. KABÖ toplam puan ortalaması 29.368.18, RBSÖ ölçeği toplam puan ortalaması 30.147.03'dür. Öğrencilerin % 61.5'i kadın, %52.5'i çekirdek aileye sahip, %63.8'inin geliri giderine eşit, %43.2'sinin anne eğitim durumu ilkokul, %39.8'inin baba eğitim durumu ilkokul mezunu, %77.4'ünün ekonomik gelir kaynağı burs alma şeklindedir. KABÖ ile RBSÖ arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = -0.479$, $p = 0.01$).
Sonuç: Öğrencilerin benlik saygısının ve kişilerarası ilişki bağımlılık durumlarının orta düzeyde olduğu görülmektedir. Öğrencilerin benlik saygısı arttıkça kişilerarası bağımlılıklarının azaldığı düşünülebilir.
Anahtar kelimeler: Bağımlılık, benlik saygısı, kişilerarası bağımlılık, hemşirelik öğrencisi.

Sözel Bildiri

KALP-DAMAR CERRAHİ HASTALARINDA ELASTİK BASINÇLI ÇORAP KULLANIMI

Furkan Ersen*, Altun Baksi**

**Süleyman Demirel Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Cerrahi Hastalıklar Hemşireliği Yüksek Lisans Programı, Isparta, Türkiye, furkanersen042@gmail.com*

***Süleyman Demirel Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye, altun.baksi@hotmail.com*

Özet: Kalp ve damar cerrahisi, genel anestezi gerektiren, damar yapılarına çok sayıda girişim yapılan, uzun süren ve hastanede yatış süresi fazla olan prosedürlerdir. Koroner arter bypass greft cerrahisi sonrası, pulmoner emboli insidansı %0.5-3.9, derin ven trombozu oranı %13 olarak bildirilmiştir. Kardiyak cerrahi hastalarında venöz tromboembolizmin önlenmesinde mekanik yöntemlerin (örn. elastik basınçlı çorap) gerekliliği konusunda görüş birliği bulunmamaktadır. Elastik basınçlı çoraplar, ayakta 18 mmHg, baldırlarda 14 mmHg, popliteal bölgede 10 mmHg ve uylukta 8 mmHg basınç uygulayarak venöz kan akışını artırır, venöz stazı önler ve venöz kapakların daha etkin çalışmasını sağlar. Açık kalp ameliyatından sonra uzun süreli yatak istirahatine bağlı olarak venöz göllenme artar ve refleks yanıt yetersiz hale gelerek mobilizasyon sırasında ortostatik hipotansiyon ve senkop riskini artırır. Çoraplar, venöz dönüşü arttırarak sistolik kan basıncını stabilize eder, hemodinamik dengeyi sağlar, baş dönmesi ve düşme riskini azaltarak mobilizasyon sürecinde hasta güvenliğini arttırır. Çorap kullanımı, safen venin çıkarılmasına bağlı gelişebilen ödem, eritem, hassasiyet gibi komplikasyonların hafiflemesine yardımcı olur. Çorapların etkinliği ve komplikasyonların önlenmesi için uygun boyutta olması, doğru kullanımı ve düzenli kontrol (cilt, nörovasküler değerlendirme vs) önemlidir. Hemşireler tarafından gereksinime göre değişmekle birlikte her şift, en az sekiz saatte bir, günde bir ya da iki kere çorap çıkartılarak cilt bütünlüğü "lezyon, kızarıklık, nem, sıcaklık, renk değişikliği, ödem, şişlik vb" değerlendirilmelidir. Çoraplar, ödem oluşumunun düşük olduğu sabah saatlerinde, hasta yataktan kalkmadan önce giydirilmelidir. Eğer hasta ayağa kalktıysa, venöz dönüşü desteklemek için bacaklar 15-30 dakika yüksekte tutulduktan sonra giydirilmelidir. Çorap, ayak parmaklarından başlanarak topuğa yerleştirilmeli, ardından baldırdan diz ve uyluğa kadar yukarı çekilerek katlanma veya kıvrılma olmadığı kontrol edilmelidir. Uyluk boyu çoraplar, gluteal çizginin 2.5-7.5 cm altında konumlandırılmalıdır. Antiembolik çorapların ayda iki çift kullanılabileceği, kirlendikçe veya rutin olarak üç günde bir ılık sabunlu su ile yıkanarak düz bir zeminde kurutulması gerektiği bilinmelidir. Çorapların çamaşır makinesinde düşük devirli programda ve ılık/soğuk su ayarında yıkanabileceği de hastalara aktarılmalıdır. Bu doğrultuda çorap kullanımı sırasında standart bir protokole uyulması hastalarda görülen komplikasyonların azalmasına yardımcı olabilir.

Anahtar Kelimeler: Kalp damar cerrahi, Elastik basınçlı çorap, Cerrahi girişim, Hemşirelik, Bakım.

Sözel Bildiri

CERRAHİDE HASTA EĞİTİMİ

Melyan Seyda Yıldırım*, Altun Baksi**
**Süleyman Demirel Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Programı, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye, seydayildirim98@icloud.com*

***Süleyman Demirel Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Programı, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye, altun.baksi@hotmail.com*

Özet: Hasta eğitimi, hastanın sağlığını ve yaşam kalitesini doğrudan etkileyen temel bir hemşirelik uygulamasıdır. Hasta eğitiminin amaçları, hastayı bilinçlendirerek güçlendirmek, olumlu sağlık davranışlarını geliştirmek/kazandırmak, olumsuz sağlık davranışlarını değiştirmek, bireyin kendi sağlığından sorumlu olmasını sağlamak ve sağlık sonuçlarını iyileştirmek amacıyla bilgi, beceri ve tutum kazandırmaktır. Cerrahide hızlandırılmış iyileşme protokolüne göre, hastanın belirsizlik nedeniyle kaygı yaşayabileceği dikkate alınarak, ilk karşılaşmada hastaya yazılı ve sözlü olarak bilgilendirme yapılması gerektiği vurgulanmaktadır. Ayrıca eğitimin hastanede kalış süreci hakkında detayları içermesi ve mümkünse cerrah, anestezist ve hemşire tarafından verilmesi gerektiği belirtilmektedir. Cerrahi hemşiresi, eğitimin amaçlarını ve hedeflerini belirleyerek bir eğitim planı oluşturmalı, içeriğini hazırlamalı, uygulamalı ve değerlendirmelidir. Ameliyat öncesi dönemde hastalara uygulanacak işlemler, ameliyathane ortamı, derin solunum ve öksürme egzersizleri, ayak bacak egzersizleri, dönme egzersizleri, elastik basınçlı çorap kullanımı, erken mobilizasyon ve ağrı yönetimi hakkında eğitim verilmelidir. Ameliyat sonrası taburculuk eğitimi ise; gelişebilecek komplikasyonlar, hijyen, yara bakımı, enfeksiyon belirti/bulguları, ilaç/tıbbi cihaz kullanımı, diyet, aktiviteler ve hastane kontrolü konularını içermelidir. Cerrahi hastalarının bilgilendirilmesi, bakım hizmetlerinin kalitesini, hastaların genel iyilik halini ve memnuniyetini olumlu yönde etkilemektedir. Son zamanlarda hastanede kalış süresinin kısalması (günübirlik cerrahi, fast track gibi) hastaların bilgi alma süresini de azaltarak taburculuk planlamasını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Hastanın eğitimi sürecinde bireyselleştirilmiş yaklaşımlar benimsenmeli ve kanıta dayalı rehberler doğrultusunda hareket edilmelidir. Kanıta dayalı rehberlere göre; hasta ve ailesi ameliyat kararının alınmasından taburculuk sonrası bakıma kadar tedavi ve bakım süreci hakkında bilgilendirilmelidir. Eğitim, hastanın bireysel ihtiyaçlarına ve tercih ettiği öğrenme yöntemlerine göre (yazılı, işitsel ve dokunsal materyaller gibi) şekillendirilmelidir. Ayrıca, artırılmış gerçeklik, sanal gerçeklik ve metaverse tabanlı eğitim yöntemleri de kullanılabilir. Hastalara güvenilir kaynaklardan bilgi sunulmalı ve ameliyat geçiren hastaların kişisel veya çevrimiçi destek gruplarına katılımı teşvik edilmelidir. Cerrahi hemşireleri, hastaların sosyal ilişkilerini güçlendirmek ve tedavi sürecine olumlu katkıda bulunmak için psikososyal destek grupları, hasta dernekleri ve uğraş terapileri gibi sosyal ağlara dahil olmalıdır.

Anahtar Sözcükler: Hasta eğitimi, Cerrahi, Ameliyat öncesi, Ameliyat sonrası, Hemşirelik, Bakım.

Sözel Bildiri

DİJİTAL BESLENME OKURYAZARLIĞININ ULTRA İŞLENMİŞ BESİN TÜKETİMİ İLE İLİŞKİSİ

Eda Keskin*

** İstanbul Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, İstanbul, Türkiye, eda.keskin@medipol.edu.tr*

Giriş: Sağlık okuryazarlığı, bireylerin sağlık bilgilerini anlama ve kullanma yeteneğini belirleyen bilişsel ve sosyal beceriler olup beslenme okuryazarlığı da bu kavramın önemli bir bileşenidir. Dijital okuryazarlık, doğru bilgiye erişim ve sosyal medya platformlarında güvenilir kaynakları seçme yeteneğini içerir ve son yıllarda daha fazla önem kazanmıştır. **Amaç:** Bu çalışmada, yetişkinlerde dijital beslenme okuryazarlığı ile ultra işlenmiş besin tüketimi arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Bu kesitsel çalışma, 18-65 yaş arası, sağlıklı 200 yetişkin birey ile yürütülmüştür. Yüz yüze görüşme yöntemi ile bireylerin sosyodemografik bilgileri, dijital beslenme okuryazarlığı (E-Sağlıklı Beslenme Okuryazarlığı Ölçeği, e-SBOÖ), ultra işlenmiş besin tüketimi (Çok İşlenmiş Besin Tüketimi Kısa Tarama Anketi), fiziksel aktivite ve antropometrik ölçümlerine (vücut ağırlığı, boy uzunluğu, beden kütle indeksi) ilişkin veriler toplanmıştır. **Bulgular:** Çalışmaya katılan bireylerin (yaş ortalaması: 30,1±12,1 yıl) %61,0'ı kadın ve %89,0'ı lise veya üniversite mezunudur. Bireylerin %53,5'i normal vücut ağırlığına (ortalama beden kütle indeksi: 24,1±4,3 kg/m^2) sahipken %76,5'inin fiziksel aktivite düzeyi yetersiz bulunmuştur. Beslenme ile ilgili bilgiye erişmek için bireylerin en çok Google (%63,0) ve Instagram (%23,5) kullandığı, ayrıca en sık vücut ağırlığı kontrolü için diyet ve beslenme programları hakkında araştırma yaptığı belirlenmiştir. Bireylerin %64,0'ında ultra işlenmiş besin tüketimi yüksek bulunmuş ancak bu besinlerin tüketiminde cinsiyetler arası anlamlı bir fark saptanmamıştır (p=0,378). e-SBOÖ skorları ile yaş arasında pozitif bir ilişki belirlenirken (r=0,252; p<0,001); beden kütle indeksi (r=0,138; p=0,051) ve ultra işlenmiş besin tüketimi (r=-0,096; p=0,175) ile e-SBOÖ skorları arasında ilişki saptanmamıştır. **Tartışma ve Sonuç:** Sağlıklı yetişkinlerde ultra işlenmiş besin tüketiminin yüksek ve yaygın olduğu, dijital beslenme okuryazarlığının yaş ile birlikte arttığı ancak ultra işlenmiş besin tüketimi ile ilişkili olmadığı görülmüştür. Bulgular, dijital okuryazarlık ile ultra işlenmiş besin tüketimi arasında ilişki olmadığını gösterse de işlenmiş besin tüketiminin azaltılması için beslenme ile ilgili bilgiye erişimde yoğun olarak kullanılan dijital platformlarda sağlıklı beslenme ile ilgili doğru bilgi ve kaynakların yaygınlaştırılması önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Beslenme, Dijital beslenme okuryazarlığı, Ultra işlenmiş besinler, Sağlık okuryazarlığı

Sözel Bildiri

DANDY-WALKER KOMPLEKSİ: NADİR BİR NÖROGELİŞİMSEL BOZUKLUĞA BÜTÜNCÜL BAKIŞ

Kübranur KÜÇÜKDAĞ[1], Menekşe CENGİZ[2], Hanife ERTÜRK [3], Mehmet KARAGÜLLE [4], L. Bikem SÜZEN[5]

1 Antalya Bilim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü- 241004006@std.antalya.edu.tr

2 Antalya Bilim Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü- menekse.cengiz@antalya.edu.tr

3 Antalya Bilim Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü- hanife.erturk@antalya.edu.tr

4 Antalya Bilim Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü- mehmet.karagulle@antalya.edu.tr

5 Antalya Bilim Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Temel Tıp Bilimleri Bölümü- bsuzen@antalya.edu.tr

Özet: Dandy-Walker Kompleksi (DWK), serebellar vermis gelişimsel defektleri veya displazisi, dördüncü ventrikül'ün kistik genişlemesi, tentorium cerebelli'nin yukarı doğru yer değiştirmesi, posterior fossa genişlemesi ve hidrosefali ile karakterize nadir bir konjenital merkezi sinir sistemi anomalisidir. Çalışmamızın amacı Dandy-Walker Kompleksi hakkında tanımlayıcı ve tedavi edici bilgileri bir araya getirerek literatüre katkı sağlamaktır. Çalışmamızın içeriği Google akademik ve Pubmed veri tabanlarında yer alan, son yedi yıldaki makaleler taranarak oluşturuldu. Dandy-Walker Kompleksi; kişilerin fiziksel aktivitesini, bilişsel düzeyini ve toplumsal katılımını etkilemektedir. Motor fonksiyon kaybı, ataksi, dizartri ve gelişimsel bozukluklar primer bulgularıdır. Dandy-Walker malformasyonu (DWM), Dandy-Walker varyasyonu (DWV), Mega Cisterna Magna (MCM) ve Posterior Fossanın Araknoid Kisti (PFAK) olmak üzere dört alt tipe ayrılır. Hastalığın belirtileri çoğunlukla prenatal ve perinatal dönemlerde ortaya çıkmaktadır ancak ilerleyen yaşlarda da ortaya çıkabildiği bildirilmektedir. Kompleks, farklı konjenital hastalıklar ile birlikte de görülebilmektedir. DWM nöral tüp kapanmasındaki bir kusuru ifade eden gelişimsel bir anomalidir. DWV, posterior fossa genişlemesi ve serebellar vermis hipoplazisi olarak tanımlanır. MCM posterior fossanın genişlemesidir. PFAK ise posterior fossa da ortaya çıkan araknoid tip kistleri tanımlar. DWK'nın prevalansının 1/25.000 ila 1/35.000 arasında olduğu bildirilmiştir. DWM, hastalığın diğer tiplerine göre görülme sıklığı en yüksek olandır. Prenatal dönemde tanı, genellikle 18-24. haftalar arasında Ultrason (USG) ve Fetal Manyetik Rezonans Görüntüleme (MRG) ile konulmaktadır. Dördüncü ventrikül genişlemesi, posterior fossa anomalileri ve serebellar vermisin yukarı yer değiştirmesi tipik bulgularıdır. Postnatal dönemde tanı için, nörogörüntüleme yöntemleri ve klinik değerlendirme kullanılmaktadır. Tedavisinde; kraniotomiyle kist eksizyonu, hidrosefali bulguları için endoskopik yaklaşımlar ve ventrikülоperitoneal şantın yerleştirildiği cerrahi yöntemler kullanılmaktadır. Bununla beraber, nörolojik rehabilitasyon ve multidisipliner yaklaşımlar prognozu iyileştirmek için kritik öneme sahiptir. Çalışmamızın DWK alanında çalışan sağlık profesyonellerine katkı sağlayacağını düşünmekteyiz.

Anahtar kelimeler: Dandy-Walker Kompleksi, Dandy-Walker Malformasyonu, Mega Cisterna Magna, Hidrosefali, Konjenital Anomali.

Sözel Bildiri

ANTROPOLOJİK ÇALIŞMALARDA ÜÇ BOYUTLU ŞEKİL ANALİZİ VE YAZILIM TABANLI ANALİZ YÖNTEMLERİ

Esra KARACAN*, Ahmet İhsan AYTEK**

** Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antropoloji Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye, esrakaracan1212@gmail.com*

*** Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Antropoloji Bölümü Burdur, Türkiye, aytek@mehmetakif.edu.tr*

Özet: Antropolojik araştırmalarda morfolojik verilerin analizi, insan evrimi, popülasyon genetiği ve adli antropoloji gibi alanlarda temel bir rol oynamaktadır. Geleneksel morfometrik yöntemlerin sınırlılıkları, üç boyutlu geometrik morfometri ve yazılım tabanlı analizlerin kullanımı ile önemli ölçüde aşılmaktadır. Morfolojik verilerin uzamsal ilişkilerini koruyarak daha hassas ve güvenilir analizler sunarken, yazılım tabanlı yöntemler, veri işleme, görselleştirme ve istatistiksel analiz süreçlerini kolaylaştırmaktadır. Bu yöntemler, karmaşık anatomik yapıların modellenmesini karşılaştırılmasını ve nicel olarak analiz edilmesini mümkün kılmaktadır. Yazılım tabanlı analizler, özellikle 3B yüzey tarama teknolojileri, landmark tabanlı analizler ve şekil değişim modelleri aracılığıyla, morfolojik verilerin uzamsal bütünlüğünü koruyarak daha yüksek doğruluk sağlamaktadır. Bu yazılımlar, büyük ölçekli veri setlerinin hızlı ve etkili bir şekilde işlenmesini sağlayarak, popülasyonlar arası varyasyonların ve morfolojik desenlerin daha derinlemesine incelenmesine olanak tanımaktadır. Bu alanda yaygın olarak kullanılan yazılımlar arasında Slicer, MeshLab ve R tabanlı programlar öne çıkmaktadır. Ancak, bu yöntemlerin bazı sınırlılıkları da bulunmaktadır. Özellikle yüksek maliyetli ekipmanlar ve teknik uzmanlık gereksinimi, bu teknolojilere erişimi kısıtlayabilmektedir. Gelecek perspektifte, üç boyutlu geometrik morfometri ve yazılım tabanlı analizlerin daha erişilebilir hale getirilmesi beklenmektedir. Yapay zekâ, makine öğrenmesi ve derin öğrenme tekniklerinin daha fazla entegre edilmesi, bu yöntemlerin analitik kapasitesini artıracak ve otomatik veri işleme süreçlerini hızlandıracaktır. Bu gelişmeler, antropolojik araştırmalarda ve diğer biyolojik disiplinlerde biyolojik çeşitliliğin ve evrimsel süreçlerin daha iyi anlaşılmasına önemli katkılar sunacaktır. Üç boyutlu geometrik morfometri ve yazılım tabanlı analizler, antropolojik araştırmalarda geleneksel yöntemlerin ötesine geçen yenilikçi bir çerçeve sunmaktadır. Bu yöntemler, avantajları ve sınırlılıkları ile birlikte, gelecekteki araştırmalar için önemli bir potansiyel taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Üç Boyut, Geometrik Morfometri, Şekil Analizi, Yapay Zekâ

Sözel Bildiri

EBEVEYNLERIN BEBEK AŞILAMASINA YÖNELIK KARARLARINI ETKILEYEN FAKTÖRLERIN ANALIZI: FERMATEAN CRITIC YÖNTEMI ILE TÜRKIYE IÇIN STRATEJI GELIŞTIRME

Yaşar GÖKALP1*,

** İstanbul Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, İstanbul, Türkiye.*

ygokalp@medipol.edu.tr

Giriş: Bebeklere yönelik uygulanan aşılara karşıtlık son dönemler artış göstermektedir. Buna bağlı olarak bebek ölümleri ya da aşı yapılmamasına bağlı olarak bazı sağlık sorunları görülmektedir. Dolayısıyla ebeveynlerin bebeklerine aşı yaptırmalarını engelleyen faktörlere yönelik bir çalışma yapılmasına ihtiyaç bulunmaktadır.

Amaç: Bu çalışmanın temel amacı, ebeveynlerin, bebeklerine aşı yaptırmalarını engelleyen faktörlere yönelik Fermatean CRITIC yöntemi ile öncelikli strateji geliştirmektir. Buna yönelik olarak literatür tabanlı kriter seti oluşturulmuştur. Ebeveynlerin bebeklerine aşı yaptırmalarını etkileyen faktörler eğitim düzeyi, aşıya karşı güven, sosyal medya etkisi, sağlık hizmetlerine erişim, kültürel ve sosyal normlar, ekonomik durum ve nitelikli personeldir.

Yöntem: Çalışmanın analizinde CRITIC metodu kullanılmıştır. CRITIC, her bir kriterin önemini belirlerken, kriterler arasındaki korelasyon ve değişkenlik bilgisini dikkate alır. Bu yöntem, belirli bir kriterin veri setindeki diğer kriterlere olan ilişkisini ve o kriterin ne kadar değişkenlik gösterdiğini kullanarak, kriterlere doğru ağırlıklar atar. Aynı zamanda belirsizliğin minimize edilmesi için analiz sürecine Fermatean bulanık sayılar dahil edilmiştir.

Bulgular: Analiz sonuçları, ebeveynlerin bebeklerini aşılatmasını etkileyen en önemli faktörün aşıya karşı güven olduğunu göstermektedir. En önemli ikinci kriterin eğitim düzeyi ve en önemli üçüncü kriterin sosyal medya etkisi olması dikkate çekici diğer sonuçlardır.

Tartışma ve Sonuç: Politika yapıcıların ve karar vericilerin, ebeveynlerin bebeklerini aşı yaptırmalarının önündeki engelleri ortadan kaldırmak için öncelikle aşıya olan güven konusuna eğilmeleri gerekir. Kamu spotları bu konuda pozitif sonuçlar ortaya koyabilir. Bunun dışında, aile hekimleri aracılığıyla doğru bilgilendirme yapılması etkili sonuçları beraberinde getirebilir.

Anahtar Kelimeler: Aşı karşıtlığı, Halk sağlığı, Sağlık politikaları, CRITIC, Fermatean bulanık sayılar.

Sözel Bildiri

MULTİPL SKLEROZ'LU BİREYLERDE KARE ADIMLAMA EGZERSİZLERİNİN MOBİLİTE, DENGE VE DİZ EKLEMİ POZİSYON DUYUSU ÜZERİNE ETKİSİ

Müge İçelli Güneş[*], Tuba Can Akman[**]

[*] *Pamukkale Üniversitesi, Denizli Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Denizli, Türkiye, micelli@pau.edu.tr*

[**] *Pamukkale Üniversitesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Fakültesi, Nörolojik Rehabilitasyon Anabilim Dalı, Denizli, tubacan@pau.edu.tr*

Giriş: Kare Adımlama Egzersizleri (KAE); bireylerin mobilite, denge ve koordinasyon becerilerini geliştirmek amacıyla tasarlanmış, belirli bir düzen içinde adım atma hareketlerini içeren bir egzersiz programıdır. Amaç: Bu çalışmanın amacı, Multipl Skleroz'lu (MS) bireylerde duyu-motor etkileşimini sağladığını düşündüğümüz KAE programının mobilite, denge ve diz eklemi pozisyon duyusu üzerine etkisini incelemektir. Yöntem: Çalışmaya 20-50 yaş arası 34 MS'li birey dahil edildi. Çalışma grubundaki 17 katılımcıya KAE protokolü, kontrol grubundaki 17 katılımcıya ise Frenkel Koordinasyon Egzersizlerini (FKE) içeren ev egzersiz programı uygulandı. Her iki grup için de egzersiz eğitimleri, 8 hafta boyunca haftada iki kez yapıldı. Tedavi öncesi ve sonrasında mobiliteyi değerlendirmek için Zamanlı 25 Adım Yürüme Testi (Z25YT), dengeyi değerlendirmek için 5 Tekrarlı Otur Kalk Testi (5TOKT), Dört Adım Kare Testi (DAKT) ve Aktiviteye Özgü Denge Güven Ölçeği (AÖDGÖ) uygulandı. Diz eklemi pozisyon duyusu, K-FORCE Sens® elektrogonyometre kullanılarak değerlendirildi. Diz ekstansiyonu için hedef ölçüm açıları 30° ve 60° olarak belirlendi. Bulgular: Çalışma grubunun yaş ve EDSS skor ortalamaları sırasıyla 37,82 ± 9,77 yıl ve 2,29 ± 0,81 iken, kontrol grubunda 40,76 ± 7,54 yıl ve 2,05 ± 0,93 idi. Çalışma grubunda, tedavi sonrasında mobilite, denge ve diz eklemi pozisyon duyusunu değerlendiren tüm ölçüm parametrelerinde anlamlı bir iyileşme kaydedildi ($p<0,05$). Kontrol grubunda ise yalnızca 5TOKT, DAKT sonuçlarında ve 30° ekstansiyon hedef açısında ölçülen pozisyon duyusunda anlamlı bir iyileşme tespit edildi ($p<0,05$). Gruplar arası karşılaştırmaya bakıldığında; Z25AYT, DAKT, AÖDGÖ ve diz eklemi pozisyon duyusu ölçüm sonuçlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülürken ($p<0,05$), 5TOKT sonuçlarında iki grup arasında fark bulunmadı ($p>0,05$). Tartışma ve Sonuç: Bu çalışmanın sonuçları KAE'nin MS'li bireylerde mobilite, denge ve diz eklemi pozisyon duyusu üzerine olumlu etkilerini göstermektedir. MS hastalarında yeni bir tedavi seçeneği olarak kullanılan KAE; düşük maaliyetli, kolay erişilebilir, eğlenceli, etkili ve güvenli bir egzersiz yöntemi olarak rehabilitasyon uygulamalarını planlarken tercih edilebilir.

Anahtar Sözcükler: Multipl Skleroz, Kare Adımlama Egzersizleri, Mobilite, Denge, Pozisyon Duyusu

Sözel Bildiri

PALEOPATOLOJİK ÇALIŞMALARDA 3 BOYUTLU DİJİTAL ARŞİVLEME YÖNTEMİNİN KULLANILMASI: MAKÜ ANTROPOLOJİ 3B DİJİTAL ARŞİVLEME PROJESİ

Aybüke YEŞİLADA*, Ahmet İhsan AYTEK, Alper Yener YAVUZ*****

** Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antropoloji Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye, 2330202501@ogr.mehmetakif.edu.tr*

*** Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Antropoloji Bölümü Burdur, Türkiye, aytek@mehmetakif.edu.tr*

**** Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Antropoloji Bölümü Burdur, Türkiye, alpyenyav@gmail.com*

Özet: Dünyada artan dijitalleşmeyle beraber, farklı materyaller için oluşturulan dijital arşivler çoğalmaktadır. Bu arşivlerin çoğu organik materyaller üzerinedir. Üç boyutlu (3B) tarama teknolojisinin yaygınlaşması ile beraber de bu arşivler iki boyuttan üç boyuta geçiş yapma eğilimine girmiştir. Bu arşivlerden özellikle Morphosource ve Smithsonian Enstitüsü 3B koleksiyonları, kemikler üzerine çalışan bilim insanları için çok önemli veriler barındırmaktadır. Antropologlar, antik kentlerden ele geçirilen insan iskelet kalıntılarını incelerler. Bu çalışmaların önemli bir kısmı da Paleopatoloji incelemeleridir. Kemiklerin, patolojik durumlara karşı göstermiş olduğu tepki sınırlı olduğu için her hastalık kemiklerden teşhis edilememektedir. Yine de, kemikler üzerindeki lezyonlardan tespit edilebile yüzlerce hastalık bulunmaktadır. Kemik üzerinde travmalar, enfeksiyonlar, konjentinal bozukluklar gibi birçok hastalık teşhis edilebilmektedir. Kemikler üzerinde gerçekleştirilen bu paleopatolojik incelemeler; hastalıkların tanımlanması, hastalıkların ne zamandır bizimle olduğu, zamanla nasıl değişim geçirdikleri ve nasıl tedavi edildikleri gibi birçok konunun açığa çıkarılması açısından oldukça önemlidir. Bu nedenle biyoarkeolojik materyallerden olan kemiklerin 3B modellerinin oluşturulması ve tahribata uğramadan arşivlenmesi gerekmektedir. Kemiklerin modellenmesi için 3B lidar el tarayıcıları hem zaman tasarrufu sağlaması hem de kaliteli görüntü oluşturması sebebiyle tercih edilmektedir. Oluşturulan modellerin, araştırmacılara, ilgililere ulaşabilmesi için de açık erişimli web sitesi tasarlanmalıdır. Böylece dünyanın farklı yerlerinden birçok araştırıcı, açık erişimli bu modellere ulaşarak farklı patolojik durumların tanımı konusunda fikir alışverişi yapılmasını sağlayarak doğru teşhis konusunda önemli bir kazanımı ortaya koymaktadır. Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Antropoloji laboratuvarları, Türkiye'de bulunan otuzdan fazla antik kentten gelen birçok insan iskeletine ev sahipliği yapmaktadır. Bu iskeletlerin içerisinde, bazıları antik dönem kayıtlarında ilk kez kayıt altına alınmış, önemli patolojik örnekleri de barındırmaktadır. 3 boyutlu yüzey tarayıcı (Revopoint Miraco 3B) ile patolojik örnekler taranarak bir veri tabanı üzerinden açık erişim ile ilgili araştırıcıların ulaşımına açılacaktır. Dünyada az sayıda örneği olan bu proje Türkiye'nin bu alandaki ilk dijital arşiv çalışmasını oluşturacaktır.

Anahtar kelimeler: Dijital Arşiv, Paleopatoloji, 3D, Açık Erişim, Antropoloji

Sözel Bildiri

ÇOCUK DİŞ HEKİMLİĞİNDE, ATRAVMATİK RESTORATİF TEDAVİLERDE GÜNCEL YAKLAŞIMLAR

Çiğdem Küçükeşmen*, Zeynep İrem İftar**

**Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş hekimliği Fakültesi, Pedodonti Ana Bilim Dalı, Doğu Yerleşkesi, Isparta, Türkiye, ckucukesmen@gmail.com*

***Arş. Gör. Dt., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş hekimliği Fakültesi, Pedodonti Ana Bilim Dalı, Doğu Yerleşkesi, Isparta, Türkiye, zeynepiftar@sdu.edu.tr*

Özet: Atravmatik Restoratif Tedavi (ART), çocuk diş hekimliğinde, özellikle diş çürüklerinin tedavisinde yaygın olarak kullanılan bir yaklaşımdır. Bu yöntem, invaziv olmayan teknikleri içermektedir. Bu yöntemin amacı; Atravmatik Restoratif Tedavi methodunun etkinliğini ortaya koymak, çocuk hastalarda diş tedavi süreçlerini kolaylaştırmak ve ağız-diş sağlığını korumaktır. ART'nin, çürük tedavisinde, geleneksel yöntemlere alternatif olarak sunulması hedeflenmiştir. Çocukların diş tedavileri sırasında yaşadıkları kaygıyı azaltmak amacıyla uygulanan bu yöntem, lokal anestezi gerektirmeyen uygulamaları içermektedir ve çürük lezyonları, minimal girişimlerle tedavi edilmektedir. Teknik olarak incelendiğinde bu yöntem, çürük lezyonlarının el aletleriyle temizlenmesi sonrasında elde edilen kavitenin, diş dokusuna bağlanabilen bir materyalle restore edilmesidir. Çürüğün ekskavatör ve el aletleriyle temizlenmesi aşamasında, dişin sağlıklı kısmına zarar vermemeye özen gösterilir. Yumuşak çürüğün kaldırılmasının ardından, diş yüzeyi olabildiğince pürüzsüzleştirilerek restorasyon için hazırlanır. Hazırlanan diş yüzeyi, florid salan adheziv bir materyalle restore edilir. Flor salınımı yapması, dişle kimyasal bağlanması ve pulpa üzerindeki biyouyumlu etkisi gibi özelliklerinden dolayı, cam iyonomer simanlar, materyal olarak oldukça öne çıkmaktadırlar. Materyal, hazırlanan kaviteye uygun şekilde yerleştirilir ve düzgün bir yüzey oluşturulması sağlanır. Restorasyon uygulandıktan sonra, sentrik oklüzyonda kapanış alınarak, restorasyon yüzeyi kontrol edilip uygun kapanış sağlanır. Tedavi tamamlandıktan sonra, hasta yakını bilgilendirilir ve gerektiğinde sonraki kontrollerin nasıl yapılacağıyla ilgili bilgi verilir. Atravmatik Restoratif Tedavi'nin etkinliğinin değerlendirilmesi için, hastanın belli aralıklarla kontrol muayenelerine gelmeleri teşvik edilmelidir. Atravmatik Restoratif Tedavi; özellikle kooperasyon sağlanamayan sağlıklı veya engelli çocuk hastalarda, daha az invaziv bir tedavi süreci sunmakta ve aynı zamanda dental sağlıklarını korumayı hedeflemektedir. Ayrıca gelişmemiş ülkelerde, diş tedavi servisleri tarafından, elektriği olmayan bölgelerde ve afet bölgelerinde, alan çalışmalarında uygulanması, Dünya Sağlık Örgütü tarafından desteklenmektedir.
Gelecekte bu yöntemin uzun dönem etkinliğinin ve yaş gruplarındaki uygulama potansiyelinin araştırılarak, diş hekimliğinde daha da yaygınlaşması sağlanabilir. ART'nin uygulama kolaylığı ve çocuk hastalar üzerindeki psikolojik etkileri dikkate alındığında, bu tedavinin yaygınlaştırılması, çocuk ağız-diş sağlığına olumlu katkılarda bulunabilmekte ve böylelikle gelecekte sağlıklı bir ağız yapısının temeli atılabilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Atravmatik Restoratif Tedavi, Cam İyonomer Siman, Diş Çürükleri, Çocuk Diş Hekimliğinde Atravmatik Restoratif Tedavi'nin Önemi.

Sözel Bildiri

ÇOCUK DİŞ HEKİMLİĞİNDE FRENEKTOMİ UYGULAMALARI

Çiğdem Küçükeşmen*, İkbal Özen Yıldırım**

**Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş hekimliği Fakültesi, Pedodonti Ana Bilim Dalı, Doğu Yerleşkesi, Isparta, Türkiye, ckucukesmen@gmail.com*

***Arş. Gör. Dt., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş hekimliği Fakültesi, Pedodonti Ana Bilim Dalı, Doğu Yerleşkesi, Isparta, Türkiye, ikbalyildirim@sdu.edu.tr*

Özet: 'Frenulum', dudak ve yanağı alveolar mukozaya, diş etine ve alttaki periosta bağlayan muköz bir membran kıvrımı olarak tanımlanır. 'Frenektomi' işlemi ise, ağız içerisindeki frenulum adı verilen bu bağ dokusunun, cerrahi olarak çıkartılması veya kesilmesidir. Çocuk diş hekimliğinde sıklıkla görülen frenulum anomalileri; lingual frenulum ve labial frenulum problemleridir. Lingual frenulum; 'ankiloglossi' olarak da bilinmektedir. Hastanın dil ucunu alveoler kretin posterioruna bağlayan bu anomali, dil hareketlerini kısıtlar ve D,L,T,N,R harflerinin söylenmesini zorlaştırarak, konuşma bozukluklarına sebep olur. Bununla birlikte; yutkunma, beslenme ve emme sorunlarına yol açabilirken, labial frenulum ise; diastemalara ve ortodontik, periodontal ve estetik problemlere yol açabilmektedir. Bu sebeplerden ötürü, frenektomi işlemi; ağız fonksiyonlarının korunması, ağız hijyeninin sağlanması ve estetik sorunların giderilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Frenulum problemlerinin etiyolojisi tam olarak anlaşılamamakla birlikte, genel nedenleri arasında; genetik yatkınlık, gelişimsel anomaliler, travmatik yaralanmalar ve bazı konjenital sendromlar gösterilebilmektedir. Frenektomi işlemi, geleneksel yöntemle veya lazer kullanılarak gerçekleştirilebilir. Ayrıca bazı çalışmalarda, elektrokoter yönteminin de kullanıldığı görülmektedir. Geleneksel yöntemde kullanılan eksizyonlar arasında; 'Basit Eksizyon', 'Z Plasti', 'Lokalize Vestibuloplasti' sayılabilir. İki yöntemin de bazı avantaj ve dezavantajları mevcuttur. Lazer uygulamasının daha minimal invaziv bir işlem olması nedeniyle; kanamanın minimal seviyede tutulması, hızlı iyileşme süreciyle birlikte hasta için daha kabul edilebilir ve tolere edilebilir olması da arzu edilen bir süreçtir. Ayrıca lazer tedavisinin ileriki aşamalarında uygulanacak olan ortodontik prosedürlere engel oluşturabilecek bir skar dokusunun kalmaması da, avantajları arasında sayılabilir. Geleneksel yöntemde ise bu bahsedilen durumlar, dezavantaj olarak karşımıza çıkabilirler. Örneğin kanamanın fazla olması sebebiyle, cerrahi olarak açılan alanın süture edilme gerekliliği, yöntemin dezavantajlarından bir tanesidir. Elektrokoterle yapılan teknikte ise lazer tekniği ile elde edilenlere benzer avantajlar belirtilmiştir. Frenektomi işlemi, çocuk diş hekimliğinde fonksiyonel ve estetik problemlerin giderilmesinde önemli bir tedavi yöntemidir. Erken tanı ve uygun tedavi yaklaşımları sayesinde, çocukların ağız sağlığı ve yaşam kalitesi belirgin şekilde arttırılabilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Frenulum, Frenektomi, Frenektomide Geleneksel Tedavi Yöntemi, Frenektomide Lazer Tedavi Yöntemi, Ankiloglossi

Sözel Bildiri

AFET YÖNETİMİ YETKİNLİĞİNDE CERRAHİ HEMŞİRELERİNİN ÖLÜM KAYGISI VE STRESLE BAŞA ÇIKMA TARZLARININ YERİ

Beyzanur ÇETİN*, Dr. Öğr. Üyesi Semra EYİ**

** Eskişehir Osmangazi University Health Sciences Institute, Department of Surgical Diseases Nursing, Eskişehir, Turkey, olcaycetin112@outlook.com*

*** Eskişehir Osmangazi University, Faculty of Health Sciences, Department of Surgical Diseases Nursing, Eskişehir, Turkey, semra_il@yahoo.com*

Özet: Bu çalışmada afet yönetimi yetkinliği üzerinde ölüm kaygısı ve stresle başa çıkma tarzlarının etkisi yapılan çalışmalar derlenerek açıklanmaya çalışılmıştır. Dünyanın dört bir yanında yaklaşık 110 milyon insanın sürekli doğal afetler, salgın hastalıklar ve krizler gibi afetler yaşadığı ve afetlerin yol açtığı yıkımlardan etkilendiği belirtilmektedir. Afetlerin sıklığının ve şiddetinin giderek artması travma ile mücadelede kritik roller üstlenen cerrahi hemşirelerinden etkili ve verimli yanıtlar alınmasını gerektirmektedir. Çünkü hemşireler afet sırasında kurtarma, ilk yardım ve tıbbi bakım gibi acil müdahalelerde hastaların ihtiyaçlarına doğrudan müdahale eden en büyük sağlık profesyoneli grubudur. Uluslararası Hemşireler Konseyi, hemşirelerin afet bakımını planlama ve uygulama konusunda yetkin olmalarının küresel bir gereklilik olduğunu vurgulamaktadır. Afetler gibi riskli ortamlarda cerrahi hemşirelerinin multiple travma vakalarına bakımda, yaşadıkları stresi yönetmek için kullandıkları başa çıkma stratejileri, onların verimliliklerini belirlemede kritik öneme sahiptir. Yapılan çalışmalar hemşirelerin afet durumlarında anksiyete, ölüm korkusu, kaygı ve tükenmişlik gibi duygusal zorluklarla karşılaştığını ortaya koymaktadır. Yine hemşirelerin hastaların acılarıyla empati kurmaktan dolayı ikincil travma ve merhamet yorgunluğu yaşayabildikleri ve bu nedenle stres düzeylerinin artırabileceği bildirilmektedir. Oysaki afet sırasında hemşirelerin, hastaların ihtiyaçlarını etkili bir şekilde yönetebilmeleri ve afet sonrası tedavi planlarını belirleyip uygulamaları gerekmektedir. Yine hemşireler hastaları uygun kaynaklara yönlendirmede, ihtiyaçların zamanında ve etkili şekilde karşılanmasında önemli rol oynamalıdır. Ancak afet sırasında hastaların tedavisi için gerekli malzeme ve ilaçlar kısıtlı olabilir. Yine afet bölgeleri, hemşirelerin hem kendilerinin hem de hastalarının güvenlikleri için riskler içerebilir. Böyle bir süreçte cerrahi hemşirelerinin güvenli çalışma koşullarını sağlamak, enfeksiyon kontrolü, tıbbi malzeme ve ilaç yönetiminin yanında hastaların psikososyal ihtiyaçlarının karşılaması ve duygusal destek olunması konularında yetkin olmaları gerekmektedir. Afet yönetimi yetkinliğinin başarısında karşılaşılan ölüm gibi zor deneyimle başa çıkma, ölüm kalım senaryolarında hastaların sağlığına ve refahına özen gösterme, uzun çalışma saatleri ve travmatik olaylara maruz kalma, personel sıkıntısı, ağır iş yükü ve kaynak yetersizliği gibi stres faktörleri ile başa çıkabilme düzeyleri çok önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Cerrahi hemşirelik, Ölüm kaygısı, Stresle başa çıkma, Afet yönetimi

Sözel Bildiri

EXPRESSION PROFILE OF TRIMETHYLATED HISTONE 4 LYSINE 20 (H4K20ME3)INTHETESTISANDEPIDIDYMISOFRATSDURINGPOSTNATAL DEVELOPMENT

RanaIşılYILDIRIM1*,MehmetÖZBEK2**

**BurdurMehmetAkifErsoyUniversity,FacultyofVeterinaryMedicine,Burdur,Turkey,ranaisily@gmail.com*

***BurdurMehmetAkifErsoyUniversity,FacultyofVeterinaryMedicine,DepartmentofHistologyand Embryology, Burdur, Turkey, mehmetozbek2@gmail.com*

Background: Epigenetic mechanisms, particularly histone modifications, are essential for the regulation of spermatogenesis and male fertility. Trimethylation at lysine 20 of histone 4 (H4K20me3) is a key histone mark involved in chromatin condensation, gene silencing, and genomic stability. However, its expression profile in testicular and epididymal tissues during postnataldevelopmenthasnotbeencomprehensivelycharacterized.**Aim:**Thisstudyaimedto examine the temporal expression pattern of H4K20me3 in the rat testis and epididymis at differentpostnatalstages.**Methods:**TestisandepididymissampleswerecollectedfromWistar albinoratsonpostnataldays(PND)5,20,50,and70.Tissuesectionswerepreparedfollowing standard paraffin-embedding protocols and stained using the Streptavidin-Biotin Complex (Strept-ABC) immunohistochemical technique. Both semi-quantitative and quantitative analyses were performed using ImageJ software. **Results:** H4K20me3 expression was absent at PND 5. At PND 20, weak to moderate nuclear staining was observed in Sertoli cells and epididymal epithelial cells. At PND 50 and 70, expression markedly increased in spermatogonia, primary spermatocytes, and early-stage elongated spermatids. No expression was detected in late spermatids. In the epididymis, epithelial cells showed progressive nuclear H4K20me3 positivity, with the highest intensity at PND 70. **Discussion and conclusion:** The stage-specificexpressionofH4K20me3duringpostnataldevelopmentsuggestsitsinvolvement in chromatin remodeling processes essential for spermatogenic progression and epididymal maturation. These findings contribute to the understanding of epigenetic regulation in male reproductive development.

Keywords:H4K20me3,Spermatogenesis,Epididymis,Epigenetics,PostnatalDevelopment

Açıklama: Bu çalışma TÜBİTAK 2209 -A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı Kapsamındadır

Sözel Bildiri

SUÇA KARIŞAN YAŞLI BİREYLER: MEDYADA YAŞLI SUÇLULAR

Özge Arslan[1], Müesser Özcan[2]

[1]Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yaşlı Sağlığı Doktora Programı, Muğla, Türkiye (ozgearslan2505@gmail.com) ORCİD ID:0009-0009-8375-4193

[2]Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı, Muğla, Türkiye (muesserozcan@mu.edu.tr) ORCİD ID: 0000-0002-2401-7101

Giriş: Medyada yer bulan haber içerikleri toplumsal algının inşasında kritik bir rol oynamaktadır. Bu nedenle yaşlı bireylerin suça katılımı, yaşlılık olgusuna dair toplumsal perspektif ve suçun sosyolojik temelleri açısından önemle ele alınması gereken bir konudur. **Amaç:**Bu çalışma, suça karışan yaşlı suçluların medyadaki aktarılma biçimini analiz ederek suç türlerini, mağdur profillerini, zamansal ve bölgesel dağılımını ortaya çıkarmayı hedeflemektedir **Yöntem:**Bu nitel çalışma, 2020-2025(Ocak-Şubat) içerisinde, Reuters Institute Digital Report 2024-Türkiye verileri dikkate alınarak, en çok ziyaret edilen ilk 5 internet haber sitesi belirlendi. Bu haber sitelerinde ‘’yaşlı suçlu’’, ‘’yaşlı katil’’ ve ‘’yaşlı hırsız” ve benzeri anahtar kelimeler ile tarama yapıldı. Elde edilen haberler kategorize edildi. Mükerrer haberler dışlanarak, suç türleri, suçlu ve mağdur demografik profilleri ile zamana göre dağılımları değerlendirildi. **Bulgular:**Yaşlı bireylerin suça karıştığı 215 habere ulaşıldı. Suça karışan yaşlıların %87’si erkekti, %29’u eşine karşı suç işlemişti ve suç türlerinin %54’ünün ‘’ Hayata Karşı Suçlar’’ olduğu belirlendi. Suçun %51’i ev ortamında, %60’ı ateşli silah kullanarak işlenmiştir. Suçun işlendiği bölge olarak ilk sırada %19 oranında Marmara ve İç Anadolu Bölgesi yer alırken Akdeniz Bölgesinde yer alan Adana ili %7 ile il bazında işlenen suçlarda ilk sırada yer almaktaydı. **Tartışma ve Sonuç:** Bulgularımız; yaşlılar arasında suçlara en fazla erkeklerin karıştığı, genellikle evde ve aile içi ilişkilerle bağlantılı olduğunu göstermektedir. Yaşlıların işlediği suçlar en fazla kasten öldürme ve kasten yaralama suçları olup bu suçlar en çok silah ikinci sırada bıçak kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Ülkemizde ve diğer ülkelerde yapılan araştırmalar da benzer sonuçlar bulgularımızı destekler niteliktedir. Artan yaşlı nüfusu ile birlikte yaşlı suçlu sayısında artış beklenmektedir. Bu nedenle yaşlılar için suç önleme stratejileri, eğitim ve bilgilendirme programları, suçun etkileriyle başa çıkmaya yönelik destek hizmetleri verilmesi ayrıca yasal önlemler ve ceza adaleti sisteminin yaşlı suçlulara yönelik özel bir yaklaşım geliştirmesi, bu grubun cezadan ziyade yardım alarak rehabilite edilmelerine olanak tanıyan çözüm yollarını ortaya koyan araştırmalara ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı Suçlular, Medyada Yaşlılık, Suç Türleri, Mağdur Analizi.

Sözel Bildiri

KBRN MARUZİYETİNİN TOPLUM ÜZERİNDEKİ PSİKOLOJİK VE FİZİKSEL ETKİLERİ

Aybüke EKER*
**Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü, Burdur, Türkiye, aybukeker.99@gmail.com*

Özet: KBRN; kimyasal, biyolojik, radyasyon ve nükleer tehlikeli maddelerden kaynaklanan zararlı ve tehlikeli durumları ifade eder. Günümüzde savaş, sanayi ve endüstriyel alanlarda yaşanan gelişmeler KBRN risklerini artırmıştır. Bütün bu riskler, geniş kitlelerin yaşamını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Afetler sonucunda ortaya çıkabilecek olan KBRN maruziyeti ciddi halk sağlığı tehditleri oluşturabilmektedir. Bu afetlerde bireyler maruz kaldıkları kimyasal, biyolojik, radyolojik ve nükleer ajanlara bağlı olarak ciddi sağlık sorunları yaşayabilirler. KBRN maruziyeti sonrasında uygulanan dekontaminasyon süreci maruziyetin türüne bağlı olarak farklı yöntemler içerir. Kimyasal ajanların temizlenmesi, biyolojik ajanların sterilizasyonu, radyolojik maruziyetin ardından radyasyon seviyelerinin düşürülmesi bu süreçlerin her biri, maruz kalan bireylerin sağlığını korumak ve etkili bir iyileşme sağlamak için önemlidir. Etkili bir dekontaminasyon süreci, bu sağlık tehditlerinin önüne geçmek için hayati önem taşır ve toplumun afet sonrası sağlık durumunu iyileştirmede belirleyici bir faktör olur. KBRN kaynaklı afetlerde müdahale yalnızca fiziksel arınmayı değil aynı zamanda afet mağdurlarının psikolojik iyileşmesini de içermelidir. KBRN afetlerinde, ilk müdahale ve dekontaminasyon, fiziksel temizlik ve arınma yöntemleriyle başlar. Ancak, bu süreçlerin etkili olabilmesi için aynı zamanda afet mağdurlarının psikolojik durumları da göz önünde bulundurulmalıdır. Afet sonrası ortaya çıkan travmalar, stres bozuklukları ve kayıplar, bireylerin iyileşme süreçlerini önemli ölçüde etkileyebilir. Bu bağlamda, psikososyal destek sistemlerinin oluşturulması ve etkin yönetimi, bireylerin hem fiziksel hem de ruhsal açıdan toparlanmalarını hızlandıracaktır. Bu bildiri, KBRN maruziyeti sonrası bireylerin ve toplumların yalnızca biyolojik olarak değil psikososyal olarak da iyileştirilmelerinin gerekliliğini vurgulamaktadır. Sonuç olarak, KBRN maruziyeti ile mücadelede dekontaminasyonun yalnızca biyolojik değil, psikososyal bir süreç olarak da ele alınması, sağlıklı bir toplumun yeniden inşası için hayati öneme sahiptir.

Anahtar Kelimeler: KBRN, Dekontaminasyon, Psikososyal Etkiler, Fiziksel Etkiler.

Sözel Bildiri

GÖMÜLÜ MAKSİLLER KANİN DİŞLERİN TEŞHİSİ VE TEDAVİSİ

ZEYNEP AKPINAR*, NESLİHAN EBRU ŞENIŞIK**

**Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Ortodonti Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye, zakpinar97@windowslive.com*

*** Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Ortodonti Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye, nebuydas@gmail.com*

Giriş: Maksiller kanin dişler fonksiyon, fonasyon ve estetik olarak ağız içinde büyük önem ihtiva etmektedirler. Sürmesi gereken zamanda ağız içinde görülmeyen maksiller kanin dişlerin ‘’gömülülüğünden’’ bahsedilebilir. Maksiller kanin dişler, yirmi yaş dişinden sonra gömülülüğü en sık görülen dişlerdir. Maksiller kanin dişlerin gömülü kalması estetik ve fonksiyonu çeşitli yönlerden olumsuz etkilemektedir.

Amaç: Bu bildiri sunumunun amacı, gömülü maksiller kanin dişlerin endikasyonunu koyabilmek, gömülü maksiller dişlerin prognozunu ve tedavisini belirleyebilmektir.

Yöntem: Süleyman Demirel Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Ortodonti Anabilim Dalı’na gömülü dişi olduğu şikayeti ile başvuran hastalarda, ilgili gömülü diş; teşhis yöntemleri, prognoz, oluşabilecek komplikasyonlar ve tedavi açısından değerlendirildi.

Bulgular: Günümüzde teknolojinin gelişmesi ile birlikte teşhis yöntemleri, gömülü dişlerin daha kolay tanı almasını sağlamıştır. Gömülü maksiller kanin diş tespit edilen hastalarda cerrahi olarak dişlerin üzeri açıldıktan sonra hastalar çeşitli ortodontik materyaller kullanılarak tedavi edilmiştir.

Tartışma ve Sonuç: İlgili cerrahi teknikle üzeri açılan gömülü maksiller kanin dişin steril zincir buton kullanılarak tedavi edilmesi ile hastada fonksiyon, fonasyon ve estetik sağlanmıştır. Tedavi süresinin ve tedavi zorluğunun prognoz ile yakından ilişkili olduğu gözlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Gömülü Dişler, Gömülü Maksiller Kaninler, Prognoz, Ortodonti, Diş Hekimliği

Sözel Bildiri

AGE-SPECIFIC DETERMINANTS OF PHYSICAL ACTIVITY: A LOGISTIC REGRESSION ANALYSIS

Hakan DEĞERLİ*,

** Bilecik Şeyh Edebali University, Vocational School of Health Services, Department of Medical Services and Techniques, Bilecik, Türkiye, hakan.degerli@bilecik.edu.tr*

Background: As age increases, physical activity becomes increasingly vital for maintaining health and well-being, making it essential to identify the age-specific factors that influence engagement in physical activity. **Aim:** This study identifies the factors that affect physical activity among adults aged 30 and above, using secondary data from the Turkey Nutrition and Health Survey, with five econometric models: one for the whole sample and four for the specific age ranges of 30–44, 45–54, 55–64, and 65 and older. **Methods:** Due to the binary nature of the dependent variable, multiple logistic regression was used to analyze the factors influencing physical activity across different age groups. **Results:** The results of this study indicated that age-specifically, gender, education, and place of residence were key determinants of physical activity. Accordingly, being male, having a higher level of education, and residing in urban areas increased the probability of engaging in physical activity. **Discussion and Conclusion:** The results emphasize the importance of gender, education, and place of residence in influencing physical activity. These factors highlight the need for targeted interventions, particularly in rural areas or among individuals with lower educational levels, to promote greater physical activity participation. Further research could investigate how socio-cultural factors and policies interact with individual determinants of physical activity to develop more comprehensive and context-sensitive public health strategies.

Key Words: Physical Activity, Age Specific Determinants, Logistic Regression

Sözel Bildiri

SÜT DİŞLERİNİN VİTAL PULPA TEDAVİLERİNDE (PULPOTOMİ) (AMPUTASYON), DÜŞÜK SEVİYELİ LAZER KULLANIMI VE SONUÇLARI

Çiğdem Küçükeşmen*, Ezgi Güzel**

**Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Anabilim Dalı, Doğu Yerleşkesi, Isparta, Türkiye, ckucukesmen@gmail.com*

*** Arş. Gör., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Anabilim Dalı, Doğu Yerleşkesi, Isparta, Türkiye, ezgiguzel0633@hotmail.com*

Özet: Çürük ve enfeksiyon nedeniyle meydana gelen erken süt dişi kayıpları, iskelet büyümesi, diş gelişimi, çocuğun ağzında; fonksiyon, fonasyon, estetik ve yer tutucu görevi görmesi üzerinde güçlü bir etkiye sahiptir; bu nedenle süt dişlerinin korunması önemlidir. Süt azı dişlerinde geri dönüşümlü pulpa enfeksiyonları için en yaygın tedavi, dişlerin eksfoliasyon zamanı gelene kadar ağız boşluğunda kalmasına izin veren, 'pulpotomi (amputasyon)'dir. Bu yöntem, randomize klinik çalışmalarda, klinik ve radyografik olarak geniş bir uygulama alanına sahiptir. Pulpotomi tedavisinde, enfekte pulpanın koronal kısmı çıkartılırken, enfekte olmamış radiküler pulpal doku korunarak, çürük süt dişinin korunması amaçlanır. Bu amaçlar doğrultusunda; formokrezol, glutaraldehit, ferrik sülfat, kalsiyum hidroksit, mineral trioksit agregatı (MTA) ve lazer tedavisi gibi çeşitli teknikler ve malzemeler önerilmiştir ancak ideal pulpotomi tekniği konusunda henüz bir fikir birliğine varılamamıştır. Son yıllarda, lazer uygulaması, dentin dokusunun aşırı hassasiyetinin tedavisinde, pulpa kaplamalarında, kök kanallarının sterilizasyonunda, kök kanalı şekillendirilmesinde ve süt dişlerinin obturasyonları ve pulpotomileri dahil olmak üzere, çeşitli endodontik alanlarda, altın standart kabul edilen geleneksel formokrezol uygulamasına alternatif bir yöntem olarak önerilmektedir. Çalışmalar, lazerin histolojik eksiklikleri giderdiğini ve yara iyileşmesini hızlandırabildiğini göstermiştir. Ayrıca hemostatik ve antimikrobiyal olan lazer, hücre uyarıcı potansiyellere sahiptir. Lazer ışını, pulpa dokusuyla mekanik teması olmadığı ve pulpanın termal derecesini yalnızca hafifçe artırdığı için, kalan pulpa dokusunda mekanik bir hasara neden olmaz. Lazer pulpa tedavisi, pulpa iltihabını azaltabildiği, iyileşme potansiyelini arttırabildiği ve lifli matriks ve sert doku bariyerinin oluşumunu iyileştirebildiği için, umut verici sonuçlar göstermiştir. Düşük Seviyeli Lazer Terapisi (LLLT), hücresel düzeyde etki ederek iyileşme lehine biyolojik proçeslerde olumlu bir değişiklik yaratırken, diğer farklı lazer tipleri, yüzey işleme, hemostaz ve koagülasyon dahil olmak üzere çeşitli uygulamalara alanlarına da sahiptir ve böylece konu üzerinde beklenen uygun etkinin görülmesine olanak tanırlar. Son yıllarda yapılan çalışmalar, vital pulpa tedavilerinde kullanılan düşük doz lazerin, geleneksel yöntemlere göre daha umut verici ve doku dostu olduğunu düşündürmektedir.

Anahtar kelimeler: Pedodonti, Vital pulpa tedavisi, Düşük doz lazer, Süt dişi

Sözel Bildiri

YAŞLI HASTALARDA POSTOPERATİF DELİRYUM TEDAVİSİNDE MELATONİN KULLANIMI

Hatice Akpınar 1*

** Süleyman Demirel Üniversitesi Diş Hekimliğ Fakültesi Ağız Diş Çene Cerrahisi AD/ Anesteziyoloji ve Reanimasyon Bölümü, ISPARTA, drakpinarhatice@gmail.com*

Özet: Tüm toplumlarda yaşlı nüfus giderek artmaktadır. DSÖ verilerine göre ortalama %10 civarındadır. Cerrahi işlemlerde yaşlı nüfusun artmasıyla birlikte postoperatif deliryum gibi komplikasyonlar daha sık görülmektedir, bu durum hasta bakım kalitesini düşürmektedir. Deliryumun patofizyolojisi tam olarak anlaşılamamış olsa da, ameliyata bağlı stres, anestezi etkileri ve postoperatif komplikasyonlar özellikle şiddetli ağrı gibi faktörler deliryumun ortaya çıkmasına önemli katkıda bulunur. Deliryumu önlemeye yönelik stratejiler geliştirmek, hasta bakım kalitesini artırmak için hayati önem taşır. Melatonin ve agonistleri (ramelteon, agomelatin, tasimelteon) deliryumu önlemek için umut verici seçeneklerdendir. Melatonin, sirkadiyen ritmi düzenlemesi, anksiyolitik etkili olması, analjezik potansiyele sahip olması hatta postoperatif opoid kullanımını azaltması, sedatif özellikler göstermesi, antienflamatuvar ve antioksidan etkilere sahip olması, kısa süreli kullanımlarda ciddi yan etkilerinin olmaması, oral veya sublingual uygulamasının kolaylıkla yapılması ile yaşlı hastalarda birçok avantajlar sağlar. Bunların yanısıra çalışmalar, melatoninin postoperatif deliryum insidansını azaltabileceğini göstermiştir. Ramelteon gibi melatonin agonistlerinin de benzer etkileri olabilir. Deliryum tedavisinde geleneksel olarak kullanılan antipsikotik ve benzodiazepin türevi ilaçlar çeşitli yan etkiler taşıyabilirken, melatonin daha iyi bir yan etki profili sunmaktadır. Melatonin ve agonistlerinin kullanımı, bireysel hasta gereksinimlerine göre değerlendirilmelidir. Bu konuda daha fazla araştırma ve geniş kapsamlı klinik çalışmalara halen devam etmektedir. Melatonin, yaşlı cerrahi hastalarında postoperatif deliryumu önleme amacıyla umut verici bir ajan olarak değerlendirilebilir.

Anahtar Kelimeler: Geriyatri, Postoperatif Deliryum, Melatonin

Sözel Bildiri

HEMŞİRELERDE DEĞİŞİM YORGUNLUĞU İLE İŞ PERFORMANSI İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

Erva ÇİLEK*, Tuğba GÜNGÖR, Atiye AYDIN*****

** Karabük Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Karabük, Türkiye, 2328302504@ogrenci.karabuk.edu.tr*

*** Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Hemşirelikte Yönetim Anabilim Dalı, Karabük, Türkiye, tugbagungor@karabuk.edu.tr*

****Taksim Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İstanbul, Türkiye, aydinatiye@gmail.com*

Giriş: Değişim yorgunluğunun bireysel performansı olumsuz yönde etkilediği bilinmektedir. Bu bağlamda konunun sağlık sektörü çalışanlarının en büyük bölümünü oluşturan hemşirelerde araştırılmasının yöneticilerin kurumsal verimliliği arttırma stratejileri geliştirmelerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. **Amaç:** Tanımlayıcı ve kesitsel tipte tasarlanan çalışmanın amacı, hemşirelerde değişim yorgunluğu ile iş performansı ilişkisinin incelenmesidir. **Yöntem:** Bu araştırma bir kamu hastanesinde çalışan ve çalışmaya katılmayı kabul eden hemşirelerle Kasım 2024 – Şubat 2025 tarihleri arasında yapıldı. Veriler yüz yüze anket tekniğiyle elde edildi. Çalışma için ölçek kullanım, etik kurul ve kurum izinleri alındı. Çalışmanın örneklem büyüklüğü G*Power 3.1 programı ile hesaplandı, %5 hata payı, %99 güç ve literatürde elde edilen 0,411 korelasyon katsayısıyla en az 85 kişiye ulaşılması gerektiği hesaplandı, çalışma 99 hemşirenin katılımıyla tamamlandı. Araştırmada "Kişisel ve Mesleki Bilgi Formu" ile "Değişim Yorgunluğu Ölçeği" (7'li likert) ve "İş Performansı Ölçeği" (5'li likert) kullanıldı. Verilerin analizinde SPSS 27 (IBM) paket istatistik programı kullanıldı. Verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzde, ortalama, standart sapma, basıklık çarpıklık katsayısı, t testi, ANOVA, pearson korelasyon analizi kullanıldı. Anlamlılık değeri $p<0.05$ kabul edildi. **Bulgular:** Hemşirelerin Değişim Yorgunluğu Ölçeği puan ortalaması 4,74±1,58 ile orta düzeyde bulundu. İş Performansı Ölçeği toplam puan ortalaması 4,13±0,55 ile yüksek düzeyde, alt boyutlarından Görev Performansı 4,27±0,53 ve Bağlamsal Performans da 4,01±0,7 ile yüksek düzeyde bulundu. Hemşirelerin değişim yorgunluğu ve iş performansı puan ortalamaları arasında anlamlı ilişki olmadığı, ayrıca oluşturulan regresyon modelinin anlamlı olmadığı tespit edildi ($p>0,05$). **Tartışma ve Sonuç:** Çalışmada beklenenin aksine değişim yorgunluğu ile iş performansı arasında ilişki bulunmamasının, hemşirelerin her ne kadar değişim süreçlerinden memnun olmasalar da uygulamalara genel olarak vicdan temelli yaklaşım sergilemeleri ve birlikte hareket ederek hak elde etme konusunda sağlık ekibinin diğer üyelerine nazaran daha çekimser davranmaları nedeniyle istenen değişime direnç göstermemelerine ve bu olumsuz duyguyu performanslarına yansıtmamalarına bağlı olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Hemşire, Değişim Yorgunluğu, İş Performansı

Sözel Bildiri

KEDİLERDE OKÜLER TÜMÖRLERİN TEŞHİSİNDE İLERİ GÖRÜNTÜLEME TEKNİKLERİNİN ROLÜ

Özlem ŞENGÖZ ŞİRİN*, Sude CAN**

* *Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Veteriner Fakültesi Cerrahi Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye,*

ozlemsirin@mehmetakif.edu.tr

** *Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Burdur, Türkiye*

sudeecann_@hotmail.com

Özet: Kedilerde oküler tümörlerin teşhisi, klinik muayene ve oftalmoskopik incelemeler ile başlasa da, ileri görüntüleme teknikleri kesin tanının konulmasında ve tedavi sürecinin yönlendirilmesinde önemli bir rol oynar. Bu tümörlerin tespitinde kullanılan temel görüntüleme yöntemleri arasında ultrasonografi, manyetik rezonans görüntüleme (MRI), bilgisayarlı tomografi (CT) ve optik koherens tomografi (OCT) gibi ileri teknolojiler bulunmaktadır. Ultrasonografi, göz içi yapıların değerlendirilmesi ve tümörlerin belirlenmesinde yaygın olarak kullanılan bir yöntem olup, özellikle yüksek frekanslı ultrason biyomikroskopi (UBM) ön segment tümörlerinin detaylı olarak incelenmesini sağlar. Kistik ve solid lezyonların ayrımında, tümörün iris veya siliyer cisim ile ilişkisini belirlemede oldukça etkili bir tekniktir. MRI ise yumuşak doku detaylarını ortaya koymada üstünlük sağlarken, CT daha çok orbital yapılar ve kemik dokuların değerlendirilmesi için tercih edilir. İntraoküler ve orbital tümörlerin tespitinde en iyi görüntüleme yöntemlerinden biri olarak kabul edilen MRI, özellikle neoplastik oluşumların yayılımını belirlemede ve metastazların tespitinde büyük önem taşır. Optik koherens tomografi (OCT), retina tabakalarını detaylı olarak göstererek tümörlerin yapısını değerlendirmeye yardımcı olur. Küçük intraoküler tümörlerde, lezyonun katmanları arasındaki farklılıkları ortaya koyarak malignite değerlendirmesinde kullanılırken, fundus otofloresans görüntüleme (FOG) özellikle koroid melanomlarının teşhisinde kullanılan yardımcı bir yöntemdir. Sonuç olarak, kedilerde oküler tümörlerin teşhisinde ileri görüntüleme yöntemleri, lezyonların detaylı incelenmesini sağlayarak doğru tanı konulmasına katkıda bulunmaktadır. Bu tekniklerin klinik bulgularla birlikte değerlendirilmesi, en yüksek tanısal doğruluğun elde edilmesini sağlamaktadır. MRI, ultrasonografi ve OCT gibi yöntemlerin kullanımı, tümörlerin morfolojisini ve yayılımını belirlemede büyük fayda sağlamakta olup, veteriner oftalmolojide önemli bir yere sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Oküler Tümörler, Görüntüleme Teknikleri, Kedi

Sözel Bildiri

ROBOTİK TOTAL ÖZEFAJEKTOMİLERDE ANESTEZİ YÖNETİMİ

Ela Erdem Hıdıroğlu
Etlik Şehir Hastanesi Anesteziyoloji ve Reanimasyon Kliniği,Ankara, Türkiye , drelaerdem@gmail.com

Giriş :Özofagus kanseri tüm gastrointestinal (GİS) kanserlerin %5- 7'sini oluşturmaktadır (1). Dünya çapında kanser kaynaklı ölüm nedenleri arasında 6. sırada olduğu bildirilmektedir. Gelişen teknoloji ile özefagus kanser hastalarına robotik işlem sıklığı artmakta, görüş alanı ve ulaşılabilirlik açısından avantajları sebebiyle cerrahlar tarafından daha çok tercih edilmektedir. Biz de bu sebeplerle robotik total özefajektomi olgumuzu sunmak istedik.

Olgu 1: 44 yaş asa 2 kadın hasta özefagus kanseri tanısıyla robotik total özefajektomi için operasyona alındı. Hasta indüksiyon sonrası 37 no çift lümenli tüple entübe edildi. Hastaya Masimo(konvensiyonal nabız oksimetresi), invaziv arter monitorizasyonu, 16 ve 18 gauge damar yolları, Bis (bispektral index) monitorizasyonu yapılıp stabil hale getirilince hastaya önce her iki kol yukarı uzanmış prona yakın(30 derece yukarı kalkmış) sol lateral pozisyon verildi. Sağ akciğer söndürülerek 2 saat tek akciğer ventilasyonu yapıldı. Üst özefagus serbestleştirildi. Robotik kollar çıkarılıp steril alan bozulup hastaya yeniden supin pozisyon verildi ve çift akciğer ventilasyonuna geçildi. Hasta supin pozisyonda 4 saatin sonunda uyandırılmadan önce hasta T5-T7 seviyelerinde bilateral ESP (erektor spina blok) yapıldı. Hasta komplikasyonsuz şekilde ekstübe edilip yoğun bakıma devredildi. Hasta 2 gün yoğun bakım 3 gün servis takibinden sonra taburcu edildi.

Sonuç : Minimal invaziv total özefajektomi ameliyatları için gerek torakal bölgeye ulaşım kolaylığı gerekse manipülasyonlarla daha fazla lenf nodu diseksiyonuna imkan veriyor oluşu Da Vinci robot kullanımını giderek arttırmaktadır. Bu vakalarda anestezi yönetimi gerek akciğer kollapsı gerek hasta konumlandırması açısından karmaşık olabilmektedir.(2) Başarılı bir anestezi yönetimi gerçekleştirmek için anesteziistlerin robotik cerrahiye bağlı yan etkiler ve komplikasyonlar konusunda daha iyi farkındalığa sahip olmaları gerekmektedir.

Anahtar kelimeler: robotik cerrahide anestezi, minimal invaziv

Sözel Bildiri

KEDİ VE KÖPEKLERİN KORNEA HASARLARINDA UYGULANAN OPERATİF TEDAVİ YÖNTEMLERİ

Elif KARA*, Hatice Özlem NİSBET**

** Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Veterinerlik Fakültesi, Veterinerlik Cerrahisi Bölümü, Samsun, Türkiye, eliifkara4@gmail.com*

*** Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Veterinerlik Fakültesi, Veterinerlik Cerrahisi Bölümü, Samsun, Türkiye, onisbet@omu.edu.tr*

Giriş: Korneal hasarlar, kedi ve köpeklerde sık karşılaşılan oftalmolojik sorunlardandır. Opaklaşma, ağrı, ülserasyon, pigmentasyon ve perforasyon gibi durumlara yol açarak görme kaybına neden olabilirler. Bu hasarların yönetimi, erken teşhis ve uygun tedavi yöntemlerinin uygulanmasıyla görme fonksiyonunun korunmasını amaçlar. **Amaç:** Bu derleme çalışması, kedi ve köpeklerde meydana gelen kornea hasarlarının cerrahi tedavi yöntemlerini değerlendirmektedir. Çalışmada, çeşitli operatif yaklaşımlar ele alınarak klinik etkinlikleri incelenmiştir. **Yöntem:** Literatürde yer alan güncel veteriner oftalmoloji kaynakları incelenerek, kedi ve köpeklerde uygulanan cerrahi tedavi teknikleri değerlendirilmiştir. Korneal greftler, konjunktival flepler, keratotomi ve keratoplasti gibi farklı cerrahi yöntemler karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. **Bulgular:** Operatif yöntemler, hasarın boyutu ve derinliğine bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Korneal greftler, korneanın saydamlığını korumada etkili olup, konjunktival flepler göz yüzeyinin korunmasını sağlamaktadır. Keratotomi ve keratoplasti, özellikle derin kornea ülserlerinde başarılı sonuçlar vermektedir. Çeşitli cerrahi tekniklerin kombinasyonu, vakaya özel yaklaşımlar gerektirmektedir. **Tartışma ve Sonuç:** Korneal hasarların cerrahi tedavisinde, seçilen yöntemin hastanın genel durumu, lezyonun şiddeti ve komplikasyon riskleri göz önünde bulundurularak belirlenmesi gerekmektedir. Güncel cerrahi teknikler, görme fonksiyonunun korunmasını ve postoperatif iyileşmenin hızlanmasını sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Korneal hasar, Operatif tedavi, Korneal greft, Keratoplasti, Konjunktival flep

Sözel Bildiri

HIGH-QUANTITY COCAINE BODY PACKING: CONSERVATIVE MANAGEMENT AND SUCCESSFUL NON-INVASIVE OUTCOME IN A 58-PACKET CASE

Senem Koca[*], Burak Şahin[**], Ömer Jaradat [***]

** Etlik City Hospital, Emergency Medicine Clinic, Ankara, Türkiye, snmertekin@gmail.com*

*** Kırşehir Training and Research Hospital, Emergency Medicine Clinic, Kırşehir, Türkiye, drburaksahin40@gmail.com*

**** Kırşehir Training and Research Hospital, Emergency Medicine Clinic, Kırşehir, Türkiye, dromerjaradat@gmail.com*

Background: Body packing, the ingestion of illicit drug packets for trafficking, carries risks of intestinal obstruction, packet rupture, and fatal toxicity. **Aim:** This report details a 42-year-old Iranian male who ingested 58 cocaine packets, exceeding the typical 20–50 range, and was managed conservatively. **Methods:** Apprehended during a traffic stop in Turkey, he admitted swallowing latex-wrapped packets before crossing the Iran-Turkey border. Initial evaluation revealed stable vital signs (BP: 111/70 mmHg, GCS: 14) and no acute distress. Non-contrast abdominal CT identified 58 hyperdense, intact packets from the stomach to rectum, with no obstruction or rupture. **Results:** Due to hemodynamic stability, invasive procedures were avoided. Conservative management included proton pump inhibitors (pantoprazole 40 mg IV BID) to reduce gastric acid erosion and intensive monitoring. All packets were expelled spontaneously within seven days, with no complications. **Discussion and Conclusion:** This case demonstrates that conservative care, guided by CT imaging and close monitoring, can safely manage high-quantity body packing (58 packets), challenging traditional surgical thresholds. Prophylactic PPIs may preserve packet integrity, though randomized trials are needed. The avoidance of prolonged ICU admission highlights opportunities to optimize resource allocation. Crucially, packet integrity, not quantity, determines clinical risk, advocating for imaging-driven, individualized strategies over arbitrary surgical criteria. These findings reinforce conservative approaches as viable for asymptomatic, high-burden cases when supported by vigilant observation.

Anahtar Kelimeler: Body Packing, Cocaine, Computed Tomography

Sözel Bildiri

REZENENİN ANNE SÜTÜ ÜZERİNE ETKİSİ

Stj.Dyt Aslı Othan Tanır*, Dr.Öğr.Üyesi Tuğçe Özlü Karahan**

**İstanbul Bilgi Üniversitesi,Sağlık Bilimleri Fakültesi,Beslenme ve Diyetetik Bölümü,İstanbul,Türkiye*

asli.tanir@bilgiedu.net

***İstanbul Bilgi Üniversitesi,Sağlık Bilimleri Fakültesi,Beslenme ve Diyetetik Bölümü,İstanbul,Türkiye*

tugce.karahan@bilgi.edu.tr

Özet: Bebeklerin sağlıklı bir şekilde büyümesi ve gelişmesi için doğum sonrası ilk altı ay sadece anne sütü alması, altı ay sonrasında en az iki yıl tamamlayıcı gıda eşliğinde anne sütü ile beslenmesi önerilmektedir. Anne sütü ile beslenme tüm bebekler için en uygun, fizyolojik, bilişsel ve nörolojik gelişim sunmaktadır. Anne sütünün yetersiz olduğunu düşünen ve bebeklerini emzirmek isteyen anneler, süt üretimini arttırmak için bazı geleneksel yiyecekler ve bitkisel içecekler gibi çeşitli yöntemler kullanırlar. Rezene, geleneksel tıpta kullanılan ve süt üretimini artırmak için bazı özel karışımlara dahil edildiğinde ya da tek başına kullanıldığında süt arttırdığı iddia edilen bir galaktogogdur. Bu derlemenin amacı, rezenenin anne sütü üzerine etkisini incelemektir. Araştırma içeriğinde, galaktagoglar ve süt arttırmak için kullanılan bitkilerden özellikle rezene kullanımının, anne sütü üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Yapılan çalışmalar, anneler tarafından en çok tercih edilen bitki çayı türünün rezene olduğunu göstermektedir. Rezenenin laktasyon sırasında kullanımı için herhangi bir kontrendikasyon saptanmasa da bazı kaynaklar, 2 haftadan uzun süreli kullanımını önermemektedir. Mevcut araştırmaların bir kısmı, rezenenin süt üretimini artırıcı etkileri olabileceğini öne sürerken, diğerleri bu etkinin belirgin olmadığını veya daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulduğunu belirtmektedir.Rezenenin etkilerini öne süren çalışmaların büyük çoğunluğunun hayvanlar üzerinde yapılmış olması önemli bir sınırlılıktır. İnsanlar üzerinde yapılan bir çalışmada özellikle rezene başta olmak üzere galaktagog içeren bitki çayı tüketiminin anne sütünün enerji ve makro besin içeriğini etkilemediği belirlenmiştir. Bu ve buna benzer çalışmalarda ise birçok bitkisel çayın birden fazla bitki içermesi, spesifik olarak rezenenin etkilerini izole etmeyi zorlaştırmaktadır. Sonuç olarak, bu bitkilerin ne kadar etkili olabileceği ve bileşenlerinin süte geçip hem anne hem de bebek üzerinde herhangi bir olumsuz etkiye sahip olup olmayacağı konusunda yeterli bilimsel kanıt yoktur. Galaktogoglar, süt üretimini etkileyen değiştirilebilir faktörlerle ilgili değerlendirmenin yerini almamalıdır. Annelerin emzirme hedeflerine ulaşmaları için, genel beslenme durumlarını kontrol altında tutmak ve ek olarak emzirme eğitimi ve desteği sağlamak önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Anne sütü, Emzirme, Galaktagog, Rezene

Sözel Bildiri

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN YETKİNLİK DÜZEYLERİ İLE TIBBİ HATA YAPMA EĞİLİMLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Öznur GÜRLEK KISACIK* **Azize ÖZDAŞ GÜNDOĞAN**** **Münevver SÖNMEZ***** **Burcu CEYLAN******

**Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, Afyonkarahisar, Türkiye, oznur.kisacik@afsu.edu.tr*

***Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, Afyonkarahisar, Türkiye, azize.ozdas@afsu.edu.tr*

****Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelikte Öğretim Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye, munevver.sonmez@sbu.edu.tr*

*****İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye, burcu.ceylan@ikcu.edu.tr*

Giriş: Hemşirelik öğrencilerinin yeterli mesleki yetkinliğe sahip olması, klinik ortamda tıbbi hata yapma eğilimlerinin önlenmesini dolayısıyla güvenli ve etkili hasta bakımı sağlamalarını doğrudan etkiler. **Amaç:** Bu araştırmanın amacı hemşirelik öğrencilerinin yetkinlik düzeylerinin, tıbbi hata yapma eğilimleri ile ilişkisini ve bunda etkili olan faktörleri belirmektir. **Yöntem:** Tanımlayıcı ve kesitsel tasarımdaki bu araştırma iki devlet ve bir vakıf üniversitenin hemşirelik bölümlerinin 2., 3., ve 4. sınıflarında öğrenim gören 642 hemşirelik öğrencisi ile gerçekleştirildi. Çalışmanın verileri, "Öğrenci Bilgi Formu", "Hemşirelik Öğrencileri Yetkinlik Ölçeği (HÖYÖ)", "Tıbbi Hata Ölçeği (THÖ)" ile elde edildi. Araştırma verilerinin istatistiksel analizlerinde SPSS version 22.0 (Armonk, NY: IBM Corp) paket programı ile tanımlayıcı analizler, pearson korelasyon analizi, iki yönlü ANOVA ve çoklu doğrusal regresyon analizi kullanıldı. **Bulgular:** Öğrencilerin %72.6′sının kadın, yaş ortalamasının 21.70±1.56 yıl olduğu saptandı. Hemşirelik öğrencilerinin HÖYÖ toplam puan ortalaması 244.08±41.80, THÖ toplam puan ortalaması 153.73±20.07 olarak saptandı. Öğrencilerin HÖYÖ ve THÖ toplam puan ortalamaları arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki vardı ($r= 0.477$; $p<0.001$). Cinsiyet ($p=0.004$), sınıf düzeyi ($p=0.035$), klinik uygulamaya çıkılan gün sayısı ($p=0.038$), hasta güvenliğine ilişkin bilgilerin yeterliliği ($p<0.001$) ve tıbbi hata deneyimi ($p=0.008$) tıbbi hata yapma eğilimi üzerine anlamlı değişkenlerdi. Anlamlı bulunan değişkenlerle oluşturulan çoklu doğrusal regresyon analizi bulguları hemşirelik öğrencilerinin tıbbi hata yapma eğilimleri üzerinde etkili olan en önemli yordayıcının ″yetkinlik″ düzeyi olduğunu gösterirken ($\beta=0.456$; $p<0.001$) anlamlı bulunan diğer değişkenler önem sırasına göre; kadın cinsiyet ($\beta=0.089$; $p=0.011$), tıbbi hata yapma deneyimiydi ($\beta=-0.086$; $p=0.014$). **Sonuç:** Hemşirelik öğrencilerinin yetkinlik düzeylerinin genel olarak yüksek olduğu ve tıbbi hatalara karşı kontrollü ve dikkatli yaklaşım sergiledikleri ifade edilebilir. Ayrıca yetkinlik düzeyleri arttıkça öğrencilerin tıbbi hata yapma risklerinin azaldığı ve tıbbi hatalara karşı daha dikkatli yaklaşım sergiledikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin tıbbi hata yapma eğilimlerinde etkili olan en önemli faktör yetkinlik düzeyidir. Tıbbi hataları önlemek ve hasta güvenliğini sağlamak için hemşirelik eğitiminde öğrencilerinin mesleki yetkinliklerinin geliştirilmesine önem verilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Hasta güvenliği, Hemşirelik öğrencisi, Tıbbi Hata, Yetkinlik

Sözel Bildiri

THE EFFECT OF MOTOR IMAGERY ON GAIT AND MOTOR IMPROVEMENTS IN PATIENTS WITH PARKINSON DISEASE

Doaa Hakam 1*, Duaa Abualkhair 2*, Yıldız Analay Akbaba 3

1 Institute of Graduate Studies, Department of Physiotherapy and Rehabilitation, Istanbul University-Cerrahpasa, Istanbul, Turkiye, d.hakam@ogr.iuc.edu.tr

2 Faculty of Medicine and Health Sciences, Department of Applied and Allied Medical Sciences, Division of Physiotherapy and Rehabilitation, An-Najah National University, Nablus, Palestine, d.abualkair@najah.edu

3 Faculty of Health Sciences, Division of Physiotherapy and Rehabilitation, Istanbul University-Cerrahpasa, Istanbul, Turkey, yildizanalay@iuc.edu.tr

Background: Parkinson's disease (PD) is a progressive neurodegenerative condition that affects motor function, particularly gait and balance. Motor imagery (MI), a cognitive activity that involves stimulating the brain without physical action, shows promise as a rehabilitation approach for improving gait metrics and motor function in PD patients; however, its effectiveness as MI alone or with other approaches is debatable. **Aim**: This study aims to determine the effects of MI alone and in combination with other approaches such as action observation training (AOT), virtual reality (VR), and physical exercises (PE) on gait parameters, functional outcomes, and brain activity in patients with PD. **Methods**: A literature review was conducted between February and March 2025 using Google Scholar, PubMed, and the Cochrane Library using keywords such as “Parkinson’s,” “motor imagery,” and “gait. Inclusion: English full-text articles published within the last 14 years, studies with PD patients, at least 1 control group, MI as a treatment, and gait parameter measurement. Exclusion: studies without full text, unclear methodology, case reports, meta-analyses, and reviews. **Results**: 14 of 107 screened studies (AOT,VR,PE,Boosting Techniques, FMRI during MI Gait Task, and Complex vs. Simple Tasks) were included. The studies revealed significant developments in gait parameters (10 of 14 studies (71%), balance and functional mobility (6 (43%), freezing of gait (4 (29%)), functional outcomes, and brain activation (5 (36%), with 2 (14.3%) not finding any significant improvement in gait. **Discussion and Conclusion**: MI, combined with AOT, PE, or VR, improves PD's gait, balance, and functional outcomes. While positive results prevailed, some combinations (MI with AOT or exercise) did not, emphasizing the need for further research to optimize protocols. The included trials also demonstrated that MI enhances brain activation patterns, suggesting neuroplastic changes in motor-related regions. Further studies should focus on intervention standardization and tailoring treatments for PD subgroups.

Keywords: Parkinson’s disease, Motor imagery, Neurorehabilitation, Gait, Functional mobility

Sözel Bildiri

YAPAY ZEKANIN HEMŞİRELİĞİ YANSIMALARI

İlknaz KARA*, Zeynep KARAMAN ÖZLÜ**

** Erzincan Binali Yıldırım University Faculty of Health Sciences, Department of Surgical Nursing, Erzincan,Turkiye,İlknazkara_166@hotmail.com*

*** Atatürk University Faculty of Nursing, Department of Surgical Nursing, Erzurum,Turkiye,zynp_krmnzl@hotmail.com*

Özet: Sağlık sektöründeki hızlı dijital dönüşüm, hemşirelik alanında yapay zekâ kullanımını yaygınlaştırmakta ve gerekli hale getirmektedir. Yapay zekâ, sağlık sektöründe devrim yaratırken, hemşirelik mesleğini de önemli ölçüde etkilemektedir. Teknolojinin sürekli gelişmesiyle birlikte yapay zekâ, kaynak kullanımını optimize etmek ve hasta bakımının kalitesini artırmak için büyük bir potansiyel göstermektedir. Hemşirelik uygulamaları: hasta takibi, karar destek sistemleri, veri analizi, hemşirelik eğitimi ve hasta yönetimi gibi birçok alanda kullanılmaktadır. Hasta takibinde, yapay zekâ destekli uzaktan hasta izleme sistemleri, hastaların yaşam bulgularını sürekli takip ederek anormal durumları anında bildirebilmektedir. Benzer şekilde akıllı giyilebilir cihazlar hayati belirti verilerini toplayabilir ve sanal sağlık asistanları sağlık tavsiyeleri ile günlük bakım rehberliği sağlayabilmektedir. Hemşirelerin daha doğru tanılar koymasına yardımcı olabilmektedir. Örneğin, görüntü analiz yazılımı tıbbi görüntüleri analiz edebilir ve hasta kayıt analiz sistemleri hastaların tıbbi geçmişlerini inceleyebilir. Bakımın etkinliğini artırmak için hemşirelik planları oluşturabilir ve bunları hastaların tepkilerine ile iyileşmelerine göre ayarlayabilmektedir. Hemşirelik eğitiminde yapay zekâ, klinik prosedürleri simüle etmek için sanal gerçeklik ve ameliyatlara veya diğer karmaşık süreçlere yardımcı olmak için artırılmış gerçeklik gibi teknolojilerden yararlanarak hemşirelik eğitimi ve öğretiminde de kullanılmaktadır. Bu entegrasyon, hemşirelik bakımının sürdürülebilir olmasında büyük avantajlar sağlamaktadır. Fakat etik kaygılar, mahremiyet sorunları ve insan dokunuşunun kaybolması gibi konular da tartışılmaktadır. Hasta bakımında etkin bir şekilde kullanılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yapay zekâ, Hemşirelik,Hemşirelik Bakımı

Sözel Bildiri

MEME KANSERİNDE PERİOPERATİF BAKIMDA GÜNCEL YAKLAŞIMLAR

İlknaz KARA*, İbrahim ÖZLÜ**

** Erzincan Binali Yıldırım University Faculty of Health Sciences, Department of Surgical Nursing, Erzincan,Turkiye,İlknazkara_166@hotmail.com*

***Ataturk University Faculty of Medicine Department of Emergency Medicine, Erzurum,Turkiye, dribrahimozlu@gmail.com*

Özet: Kanser, dünya çapında ölüme yol açan nedenler arasında ikinci sırada yer almaktadır. Bu hastalık, yalnızca hastayı değil aynı zamanda hasta yakınlarını duygusal ve ekonomik olarak olumsuz etkilerini gösterir. Meme kanseri, dünya çapında kadınları etkileyen önemli bir sağlık sorunudur. Meme kanserinin teşhisi ve tedavisi sırasında karşılaşılan zorluklar kadınlar üzerinde önemli etkilere neden olmaktadır. Premalign lezyonların erken evrelerinde teşhisine olanak tanıyan tanımlanmış düzenliliğe sahip nüfus tabanlı taramaların varlığı, pozitif prognozlarda artışa ve meme kanserine bağlı ölüm oranında azalmaya yol açar. En yaygın tedavi yaklaşımı, bazen hastalığın türüne ve agresifliğine bağlı olarak neoadjuvan veya adjuvan tedavilerle ilişkilendirilen cerrahidir. Meme kanserinin cerrahi tedavi süreci farklı aşmalardan oluşmaktadır. Perioperatif dönem, ameliyat öncesi, ameliyat sırası ve ameliyat sonrası bakımı ve tedavi kapsayan süreçtir. Bu süreçte hasta ve ailesi için oldukça önemli büyük çaba gerektiren, destekleyici bir sağlık ekibi ve bakım sistemi gerektirmektedir. Perioperatif bakımda hastanın ihtiyaçlarına yanıt vermeyi hedefleyen hemşirelerin, aktif katılımlarıyla bilginin olumlu bir şekilde hastayla iş birliği yapılarak kişinim sağlık/hastalık sürecine daha iyi uyum sağlamasına katkı sağlamaktadır. Ameliyat öncesi süreçte hastanın psikososyal değerlendirme, hasta eğitimi yapılarak ameliyat sürecine ilişkin kaygıları giderilmelidir. Ameliyat sırası hastanın mahremiyeti, uygun pozisyonun verilmesi, normotermin sağlanması, güvenli cerrahi kontrol listesinin takibi yapılmalıdır. Ameliyat sonrası süreçte ağrı, yara bakımı, lenf ödem, hastanın erken mobilizasyon sağlanmalıdır. Ameliyat sonrası süreçte beden imajının yeniden şekillenmesine yönelik meme rekonstrüksiyonuna yönelik bilgilendirmeler yapılmalıdır. Tüm bu süreçler hasta tercihi, sağlık durumu, kanser tedavi planı ve kişisel beklentilerin izlenmesi ile multidisipliner bir ekip tarafından belirlenip uygulanmalıdır.

Anahtar kelimeler: Meme Kanseri, Perioperatif Bakım, Hemşirelik

Sözel Bildiri

POLENLERİN EKOLOJİK ORTAM İLE ETKİLEŞİMLERİ

Nurşen ÇAKMAK, Prof. Dr. Semra KILIÇ

Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Biyoloji Bölümü, Isparta, Türkiye
nurishcakmak@gmail.com.tr

Süleyman Demirel Üniversitesi, Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi, Biyoloji Bölümü, Isparta, Türkiye,
semrakilic@sdu.edu.tr

Özet: Canlılar, yaşamlarını sürdürebilmek için bir ekosistem içerisinde yaşamaktadırlar. Ancak bu yaşam döngüsü içerisinde bazen istenmeyen olumsuz koşullar gerçekleşebilmektedir. Gerçekleşen bu olumsuz koşullar canlı gelişimini etkileyerek ekosistemin dengesinde bozulmalar meydana getirmektedir.Tohumlu bitkilerin üremesi ve çoğalması için en önemli rol polene aittir. Polen bitkinin gelişim evresinde, çevresel koşullara göre meyvenin oluşum sürecinin kalitesini belirler. Polen gelişimi sürecinde oluşacak polen canlılığı çevresel koşullara ve bitkinin bu koşullara gösterdiği direnç baz alınarak gerçekleşir. Polenlerin gelişim sürecinde canlılığı etkileyen koşullara verdiği tepki stres olarak ifade edilmektedir. Bitkilerde stres kavramı biyotik ve abiyotik stres olmak üzere iki başlık altında incelenmektedir. Abiyotik stres faktörleri arasında; sıcak, soğuk, tuzluluk, kuraklık, su fazlalığı, radyasyon, bazı kimyasallar, rüzgâr ve topraktaki besin maddesi yetersizliği gibi çevresel faktörler sayılabilir. Biyotik stres faktörleri arasında ise; virüs, bakteri ve fungusları içeren patojenler, böcekler ve herbivorlar sayılabilir.Bitkilerin başarılı bir şekilde tozlanması ve döllenmesiyle oluşacak meyvenin kalitesi ve sağlığı açısından bu çevresel faktörlere vereceği tepkilerinin bilinmesi ürün verim kalitesi açısından oldukça önemlidir.Bitkiler yaşadıkları ekolojik ortama adapte olmaya çalışarak stres faktörlerinden korunmak için gerekli adaptasyon süreçleriyle gelişimini tamamlarlar. Özellikle polenlerin oluşum ve gelişim aşamalarında maruz kaldıkları olumsuz şartlar üreme kalitelerini düşürmektedir. Ekolojik ortamın, ülkemizde sanayi alanında ham madde olarak kullanılan bitkilerin adaptasyonu ve sürdürülebilir tarım aktiviteleri açısından analizinin yapılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Polen, Ekoloji, Polen Morfolojisi, Stres Faktörleri

Sözel Bildiri

ÇOCUKLARDA PSİKOFARMAKOLOJİK DAVRANIŞ YÖNLENDİRME YÖNTEMLERİNDEN OLAN 'İNHALASYON SEDASYONU

Çiğdem Küçükeşmen*, Fatma Sena Daştan**

**Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş hekimliği Fakültesi, Pedodonti Ana Bilim Dalı, Doğu Yerleşkesi, Isparta, Türkiye, ckucukesmen@gmail.com*

***Arş. Gör. Dt., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş hekimliği Fakültesi, Pedodonti Ana Bilim Dalı, Doğu Yerleşkesi, Isparta, Türkiye, fatmadastan@sdu.edu.tr*

Özet:Çocuklarda, diş tedavileri sırasında sedasyon; çocukları rahatlatmak, dental anksiyetelerini azaltmak ve diş hekimiyle olan kooperasyonlarını arttırmak amacıyla kullanılmaktadır. Çocuklarda sedasyon kullanımı gerektiren durumlar arasında; 'dental anksiyete, kooperasyon eksikliği, uzun süren dental tedaviler, ağrı, gelişimsel gerilik ve bazı sistemik hastalıklar' sayılabilir. Sedasyon için kullanılan bazı yöntemler mevcuttur. Bunlar; 'inhalasyon sedasyonu, oral sedasyon, intravenöz sedasyon' olarak sıralanabilir. Hangi yöntemin kullanılacağı; çocuğun durumuna ve göreceği dental tedaviye göre değişkenlik gösterebilmektedir. İnhalasyon sedasyonu; çocuklar için daha güvenilir bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır, çünkü etkisi daha kısa sürelidir ve çocuklar hızla normal yaşamlarına dönebilmektedirler.

İnhalasyon sedasyonunda genellikle 'Nitröz Oksit ve Oksijen karışımı' kullanılır. Nitröz Oksit, halk arasında 'gülme gazı' olarak bilinir. Renksiz, kokusuz, tatsız bir gazdır. Çocuklarda psikofarmakolojik davranış yönlendirme açısından son derece etkili bir yöntemdir. İşleme; çocuğa bir maske yerleştirilmesiyle başlanır. Gaz karışımı genellikle %30-70 arasındadır. Düşük dozda Oksijen, yüksek dozda Nitröz Oksit kullanılır. Bunun sebebi; hastanın Oksijen düzeyindeki normal seviyenin korunması ve Oksijen eksikliklerini engellemektir. Nitröz Oksit, Merkezi Sinir Sistemi üzerinde rahatlatıcı etki yapar. Böylece çocuğun bilinci yerinde olarak kooperasyonu arttırılabilir. Tedavinin bitiminde, gaz kesilir ve hastaya birkaç dakika Oksijen solutularak, sedasyon tedavisi sonlandırılır.

Nitröz Oksit'in avantajları; hızlı başlamasına rağmen etki süresinin kısa olması, ağrıyı azaltması, bilincin korunması ve gazın uygulanmasının kolay olması şeklinde sıralanabilir. İlaveten, bazı yan etkileri de bulunmaktadır. Bunlar; baş dönmesi ve mide bulantısı şeklinde görülebilir. Yüksek dozlarda ise; bilinç kaybı, solunum depresyonu ve hipoksi şeklinde izlenebilir. Nadir olarak da, alerjik reaksiyonlara rastlanabilmektedir. Nitröz Oksit kullanımının sakıncalı olduğu bazı sistemik problemler de mevcuttur. Bunlar; astım gibi solunum yolu hastalıkları, kardiyovasküler rahatsızlıklar, B12 vitamini eksikleri, ilaç alerjileri ve çocukların uygun olmayan psikolojik durumlarıdır.

İnhalasyon sedasyonu, pedodontide kaygılı ve dental tedavi sırasında psikolojik olarak travmatize olmuş çocukları tedavi etmek için güvenle kullanılan bir yöntemdir. Kooperasyonu zor olan çocuklarda rahatlama sağlamakta ve tedavileri çocuk ve diş hekimi açısından daha verimli hale getirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuklarda Psikofarmakolojik Davranış Yönlendirme Teknikleri, Çocuklarda Dental Kaygı, Sedasyon, Nitröz Oksit, Gülme Gazı.

Sözel Bildiri

ANABOLIK STEROIDLERIN MOLEKÜLER ETKILERI: ANDROSTANOLONE'UN KANSER RISKI VE ELEKTRONIK YAPISININ TEORIK ANALIZI

Emirhan YEŞİL **,Neslihan KAYA KINAYTÜRK**

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Nanobilim ve Nanoteknoloji Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye

2111310003@ogr.mehmeatkif.edu.tr, nkinayturk@mehmetakif.edu.tr

Özet: Steroidler, vücutta doğal olarak üretilen veya sentetik olarak sentezlenen hormon benzeri bileşiklerdir. Enflamasyonu azaltma, bağışıklık sistemini düzenleme ve çeşitli hastalıkların tedavisi gibi tıbbi amaçlarla yaygın olarak kullanılsalar da, uzun süreli steroid kullanımı ciddi yan etkilere yol açabilir. Anabolik steroidler, erkeklik hormonu testosteronun sentetik türevleri olup, düşük testosteron seviyelerinin tedavisi, kas kaybı ile seyreden hastalıklar ve gecikmiş ergenlik gibi durumlarda doktor kontrolünde kullanılmaktadır. Ancak bu bileşiklerin spor ve vücut geliştirme alanında kötüye kullanımı, hormonal dengesizlikler ve kanser gibi ciddi sağlık risklerini beraberinde getirmektedir. Bu çalışmada, androstanolone steroidinin erkeklerde meme kanserine neden olma potansiyeli moleküler kenetleme yöntemi ile incelenmiştir. Ayrıca, Androstanolone hormonunun elektronik yapısı kuantum kimyasal hesaplamalar kullanılarak analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular, anabolik steroidlerin kontrolsüz kullanımının olası onkojenik risklerini ortaya koymakta ve bu bileşiklerin moleküler mekanizmalarının daha iyi anlaşılmasına katkı sağlamaktadır. Çalışmamız, anabolik steroidlerin sağlık üzerindeki olumsuz etkilerinin daha ayrıntılı olarak araştırılması ve bu bileşiklerin kullanımına yönelik daha sıkı düzenlemelerin gerekliliğini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Androstanolone, Steroid, DFT, MEP, Moleküler Kenetleme,
Bu çalışma Tübitak 2209-A 2023 2. Dönem'öğrenci projesi kapsamında desteklenmiştir.

Sözel Bildiri

IMPACT OF FOOD MATRIX ON PATHOGEN HEAT INACTIVATION IN ALMOND BEVERAGE AND BOVINE MILK DURING BATCH PASTEURIZATION

Z. Erol 1, J. Rugji2*

1Department of Food Hygiene and Technology, Faculty of Veterinary Medicine, Dokuz Eylül University, Kiraz/İzmir, Türkiye, zekice84@gmail.com

2Independent Researcher, Türkiye, jerirugji@gmail.com

Introduction: Milk is a nutrient dense liquid that harbors a variety of ingredients, including vitamins, proteins, lipids, and carbohydrates. However, the abundance of accessible nutrients provides an ideal medium for the growth of a diverse range of microorganisms. As future innovations aim to produce hybrid products combining dairy and plant matrices, they may present unique microbial challenges. The composition of dairy and non-dairy beverages, like almond and bovine milk, can affect heat transfer, microbial resistance, and overall safety. **Aim:** The present study centered to provide a comprehensive understanding regarding the thermal inactivation of *Listeria monocytogenes*, *Salmonella* Typhimurium and *Escherichia coli* in bovine milk and a plant-based milk alternative such as almond beverage. **Method:** Thermal inactivation was performed with the method of batch pasteurization at 62°C for 30 minutes in a temperature-controlled water bath. We evaluated two possible approaches: 1) inoculating the targeted bacteria separately in each matrice before reaching the pasteurization temperature in order to assess the overall effect of batch pasteurization, and 2) inoculating the bacteria separately in each beverage at the target temperature to explore their activity during the pasteurization. **Results:** Batch pasteurization was effective in inactivating targeted pathogens in both dairy and plant-based matrices ensuring microbiological safety in both beverage types. **Discussion and conclusion:** The matrix influences the behavior and survival of pathogens during pasteurization. In both assessments bovine milk supported the survival of *Listeria monocytogenes* better than the almond beverage ($P>0.05$). In the simulated *Escherichia coli* and *Salmonella* Typhimurium contamination experiment, the results demonstrated that both tested agents did not preserve their viability in bovine milk and almond beverage.

Keywords: Almond beverage, Bovine milk, Foodborne pathogens, Thermal processing

Sözel Bildiri

OTİZMLİ ÇOCUKLARIN EBEVEYNLERİNİN SERBEST ZAMAN VE MOTİVASYONEL KATILIMIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Eylül Pınar KISA AKDAĞ1, Esra Nur TURHAN2, Devrim TARAKCI1

İstanbul Medipol Üniversitesi, Sağlık bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü

İstanbul Medipol Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ergoterapi Anabilim Dalı

Giriş: Otizm spektrum bozukluğu (OSB) olan çocuklar, sınırlı göz kontağı sergileme, iletişimde jest ve mimikleri kullanmada sınırlılık, ilgilerini ve duygularını diğer insanlarla paylaşma isteği yoksunluğu gibi sosyal etkileşim problemleri sergilemektedirler. Ebeveynler, çocukların gelişimini takip etmede ve onları desteklemede profesyonellere ve diğer yetişkinlere oranla daha fazla etkiye sahiptir. OSB'li çocuklara sahip olan ebeveynlerin serbest zaman ve motivasyonel açıdan etkilendiği aynı zamanda günlük yaşamlarında sınırlı olduğu bilinmektedir.

Metod: Çalışmaya 3-8 yaş arası otizimli (Grup 1) ve sağlıklı çocuklara sahip (Grup 2), yaş aralığı 24-38 olan toplamda 20 ebeveyn alınmıştır. Ebeveynlerin bilişsel durumu Mini Mental Durum Testi (MMDT) ile, Motivasyonel katılımları Serbest Zaman Motivasyon Ölçeği (SZMÖ-28) ile, Günlük Yaşam Aktiviteleri Lawton & Brody Enstrümental Ölçeği (IADL) ile değerlendirildi.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalaması Grup 1'de **32.8 ± 3.77**, Grup 2'de ise **33.9 ± 3.14** olup iki grup arasında İstatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır (**p = 0.500**). Ebeveynlerin bilişsel durumu Mini Mental Durum Testi (MMDT) ile değerlendirildiğinde, Grup 1'de ortalama skor **26.6 ± 2.41**, Grup 2'de ise **29.1 ± 1.28** olarak bulunmuş ve bu fark istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır (**p = 0.012**). Serbest Zaman Motivasyon Ölçeği (SZMÖ-28) skorlarına bakıldığında, Grup 1'de ortalama **100.6 ± 15.60**, Grup 2'de ise **118.5 ± 18.27** olarak bulunmuştur. OSB'li çocuk ebeveynlerinin serbest zaman motivasyon skorları sağlıklı çocuk ebeveynlerine göre anlamlı derecede daha düşük bulunmuştur (**p = 0.030**).

Tartışma: Bu çalışma, OSB'li çocuklara sahip ebeveynlerin serbest zaman motivasyonlarının sağlıklı çocuk ebeveynlerine göre daha düşük olduğunu, aynı zamanda bilişsel durumlarının da etkilenebileceğini ortaya koymuştur. Ancak, günlük yaşam aktiviteleri açısından gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu sonuçlar, OSB'li çocuk ebeveynlerine yönelik destekleyici programların geliştirilmesi ve onların serbest zaman etkinliklerine daha fazla katılımını teşvik edecek müdahalelerin önemini vurgulamaktadır. Özellikle ebeveynlerin motivasyonlarını artırmaya yönelik stratejiler geliştirilmesi, yaşam kalitelerinin iyileştirilmesine katkı sağlayabilir.

Anahtar kelimeler: Otizm, ebeveyn, serbest zaman, motivasyonel katılım

Sözel Bildiri

TRENDS IN HEALTHCARE MANAGEMENT DOCTORAL THESES: THE CASE OF TURKISH UNIVERSITIES

Semra ALTSOY 1*, Mehmet ÇİNİBULAK 2, Dilek UYSAL 3*****

** PhD, Ankara Hacı Bayram Veli University, The Institute Of Graduate Studies, Healthcare Management Doctorate Program, Ankara, Türkiye, semraksoy@hotmail.com*

*** Kafkas University, Kağızman School of Applied Sciences, Department of Healthcare Management Kars/Türkiye, mehmet.cinibulak06@gmail.com*

**** PhD, Eskişehir Osmangazi University, Secretary of Vocational School of Health Services, Eskişehir, Türkiye, dilekvuraluysal@gmail.com*

Background: The Healthcare Management Program has education opportunities in universities in Turkey, including bachelor's, master's, and doctoral programs. The aim of the program is to train management candidates for health institutions. After completing the undergraduate program, there is also the opportunity to become academic staff by applying to master's and doctoral programs. **Aim:** This study was conducted to determine the subject trends of healthcare management doctoral theses for the years 2016-2024. **Methods:** "378" Healthcare Management Doctoral Program theses registered in the Council of Higher Education (CHE) archive were included in the study. Doctoral theses were accessed by typing the keyword "healthcare management" in the main discipline section of the tabs on the CHE Thesis Center search page. Data were collected using a questionnaire consisting of 5 questions. In the analysis of the data, content analysis and numerical analysis techniques were used using the "MAXQDA 2024" analysis program. The tendency of thesis titles according to themes, distribution according to years, distribution according to gender, and tendency according to the subjects in the CHE Thesis Center database were examined. **Results:** When the distribution of doctoral theses according to "Gender" is examined, it is seen that "Women" are the most with "216" theses; when the distribution according to "Years" is examined, the year "2024" is in the first place with "83" theses, and the year "2016" is in the last place with "4" theses; when the distribution according to "Themes" is examined, it is seen that the themes of "Health services," "Organizational behavior," and "Human resources" are in the first places; "Alternative medicine," "Supply," and "Research and development" themes are in the last places. According to the "Subject" names on the CHE Thesis Center search page, it was seen that "Health care management," "Healthcare management," and "Hospitals" ranked first; "Tourism," "Public administration," and "Health education" ranked last. It was found that "148" of the doctoral thesis titles included expressions related to "Participants," "144" included expressions related to "Research method," "111" included the names of "Country, Province, District," "109" included expressions related to "Institution," "31" included expressions related to "Disease," and "23" included expressions related to "Treatment method." **Discussion and Conclusion:** It has been concluded that the research is concentrated within the scope of the theme of "Health services," and the CHE Thesis Center database is concentrated within the scope of the subject of "Health care management." It can be recommended to researchers and students who will

work in this field to focus on the current issues of the field, especially the topics of procurement and research and development, by using new analysis techniques.

Key Words: Healthcare Management, Doctoral Thesis, Subject Trends, Maxqda.

Sözel Bildiri

STANOZOLOL'UN YAPISAL ÖZELLIKLERI: KUANTUM KIMYASAL VE MOLEKÜLER KENETLEME ANALİZİ

Muhammed Umut AKÇA, Neslihan KAYA KINAYTÜRK

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Nanobilim ve Nanoteknoloji Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye

2111310013@ogr.mehmeatkif.edu.tr; nkinayturk@mehmetakif.edu.tr

Özet: Anabolik-androjenik steroidler (AAS), kas kütlesi artışı ve performans gelişimi amacıyla sporcular tarafından yaygın şekilde kullanılmaktadır. Bu çalışmada, sentetik bir AAS türevi olan stanozolol'un yapısal karakterizasyonu ve biyolojik etkileri incelenmiştir. Stanozolol, 17α-metil grubu ve piridazol halkası içeren modifiye bir testosteron türevidir. Bu yapısal özellikleri sayesinde oral biyoyararlanımı yüksektir ve androjen reseptörlerine bağlanarak anabolik etkileri uzatır. Çalışmada, stanozolol molekülünün kuantum kimyasal hesaplamalar (DFT yöntemi) ile elektronik özellikleri ve termodinamik kararlılığı analiz edilmiştir. Ayrıca, moleküler kenetleme simülasyonları kullanılarak stanozolol'un karaciğer kanseri ile ilişkili PDB ID:3VHV (CYP3A4 enzimi) üzerindeki inhibisyon mekanizması araştırılmıştır. Sonuçlar, stanozolol'un enzimatik aktiviteyi kompetitif inhibisyon yoluyla azalttığını ve hepatotoksisite riskini artırabileceğini göstermektedir. Bu bulgular, stanozolol'un klinik kullanımındaki potansiyel risklerin anlaşılmasına katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Anabolik steroid, stanozolol, DFT, Moleküler kenetlenme, Hepatotoksisite.

Bu proje 'Tübitak 2209-A 2023 2. Dönem'öğrenci projesi kapsamında desteklenmiştir.

Sözel Bildiri

OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU OLAN ÇOCUKLAR VE ANNELERİNİN AKTİVİTE SEVİYELERİNİN NORMAL GELİŞİM GÖSTEREN ÇOCUKLAR VE ANNELERİYLE KARŞILAŞTIRILMASI

Ergoterapist Sibel TOPCU, Ergoterapist Şule ÖZKAN, Dr. Öğr. Üyesi Gamze Demircioğlu

İstanbul Atlas Üniversitesi, sibel2043@gmail.com

Özet: Her bireyin kendine özgü bir duyusal modülasyon kapasitesi vardır. Bu kapasite, bireyin büyüdüğü aile sistemi içinde gelişir ve bu sisteme uyum sağlar. Ailede sunulan duyusal deneyimlerin türü ve sayısı, bireyin duyusal modülasyon kapasitesini şekillendirerek, tutum ve davranışlarının temelini oluşturur (1).

Araştırmalar, duyusal modülasyon özelliklerinin aktarımının hem genetik hem de çevresel faktörlere dayandığını göstermektedir. Sağlıklı ve klinik popülasyonlar üzerinde yapılan çalışmalar, bu iki faktörün etkisinin belirgin olduğunu ortaya koymaktadır (2)

Otizm spektrum bozukluğu (OSB), sosyal iletişim ve etkileşimde kalıcı eksiklikler ile sınırlı, tekrarlayan davranışlar, ilgi alanları veya etkinliklerle tanımlanan bir nörogelişimsel bozukluktur (3). Bu bozukluğa sahip bireylerde sıkça gözlemlenen duyusal problemleri değerlendirmek için yaygın olarak Duyusal Profil kullanılır. Duyusal Profil, duyusal işlemleme konusunda Dunn'ın modeline dayanır. Bu model, sinir sisteminin uyaranlara karşı algılama eşiklerini ve bu uyaranlara yanıt verme eğilimlerini anlamak için bir çerçeve sunar (4,5).

Tedavi sürecinde, sadece çocuk üzerinde planlanan hedefler genellikle yetersiz kalmaktadır. Aile bireylerinin sürece aktif katılımı, tedavi sonuçlarını daha etkili hale getirebilir. Bu bağlamda, araştırmanın amacı, tanılı çocukların bakımını üstlenen annelerin, çocuklarıyla benzer duyusal problemler yaşayıp yaşamadığını incelemektir. Bu inceleme, çocuğu daha iyi anlamak ve çözüm sürecine katkı sağlamak adına, annelerin duyusal profillerine yönelik programlar geliştirilmesini, günlük yaşamı kolaylaştıracak rehberler oluşturulmasını ve zorlukların belirlenmesini hedeflemektedir.

Amaç: Bu çalışmanın amacı otizm tanılı çocuklar ve annelerinin aktivite seviyelerinin normal gelişim gösteren çocuklar ve anneleriyle karşılaştırılmasıdır.

Gereç ve Yöntem: Bu çalışmada yaşları 3-7 arasında olan ve otizm tanılı 14 çocuk ve 14 anne dahil edilmektedir. Çocukların duyu modülasyonunu değerlendirmek için Duyu Profili, annelerin duyu modülasyonunu değerlendirmek için Adölesan/Yetişkin Duyu Profili ve sosyodemografik form kullanılacaktır. Elde edilen veriler Spearman korelasyon analizi ile değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: otizm,tipik gelişim,adolesan duyu profili, dunn duyu profili

Sözel Bildiri

MOTOR İMGELEME EĞİTİMİNİN UYGULANABİLİRLİĞİ ÜZERİNE KAPSAYICI BİR LİTERATÜR TARAMASI

Sevtap ÇAKIR *, Meltem IŞINTAŞ **

** Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Simav Sağlık Hizmetleri MYO, Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Kütahya, Türkiye, sevtap.cakir@ksbu.edu.tr*

*** Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Kütahya, Türkiye, meltem.isintas@ksbu.edu.tr*

Özet: Motor imgeleme, bir hareketin fiziksel olarak uygulanmaksızın zihinsel olarak temsil edilmesiyle gerçekleştirilen bilişsel bir egzersiz tekniğidir. Motor imgeleme, invaziv olmayan yapısı ve fiziksel performansa olan katkısı nedeniyle egzersiz temelli eğitim ve rehabilitasyon programlarında önemli bir tamamlayıcı yaklaşım olarak öne çıkmaktadır. Motor imgeleme kinestetik ve görsel imgeleme türleri ile birinci şahıs veya üçüncü şahıs perspektiflerinde uygulanabilmektedir. Literatürde, motor imgelemenin motor performansı geliştirdiği ve gerçek egzersizle benzer nöral devreleri aktive ettiği vurgulanmaktadır. PETTLEP modeli, motor imgelemenin yapılandırılmasında rehberlik sağlayan yedi bileşenli bir çerçeve sunar. Bu model, bireysel farklılıkları göz önünde bulundurarak eğitimlerin daha etkili planlanmasını ve işlevsel eşdeğerliğin sağlanmasını destekler. Motor imgelemenin fizyolojik etkilerini izlemek amacıyla fMRI, EMG, kalp hızı değişkenliği (HRV) gibi ölçüm teknikleri kullanılmaktadır. HRV analizleri sayesinde sempatik ve parasempatik sistem dengesi hakkında bilgi edinilebilmekte; RMSSD, SDNN ve LF/HF gibi parametreler bu değerlendirmede öne çıkmaktadır. Cinsiyet, solunum hızı, kayıt süresi ve mental yorgunluk gibi değişkenler, motor imgeleme performansını etkilemektedir. Özellikle mental yorgunluk zihinsel tedavi yaklaşımlarının etkinliğini arttırmak ve en yüksek faydayı sağlamak adına göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca, bireyin eğitime konu olan egzersize aşinalığı ve zihinsel imgeleme canlılığı, başarının belirleyici unsurları arasında yer almaktadır. Bu derleme, motor imgeleme eğitimlerinin fizyolojik ve yöntemsel boyutlarını kapsamlı biçimde ele alarak, uygulayıcılara kişiselleştirilmiş ve kanıta dayalı müdahale stratejileri geliştirme konusunda yol göstermeyi amaçlamaktadır. Ayrıca, motor imgelemenin egzersiz temelli yaklaşımlar içerisinde yapılandırılmış, kişiselleştirilmiş ve fizyolojik olarak izlenebilir bir yöntemle uygulanmasının önemini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Egzersiz, egzersiz terapisi, imgeleme; kognitif.

Sözel Bildiri

EVALUATION OF HEALTH INDICATORS BASED ON THE 2023 HEALTH STATISTICS YEARBOOK

Rabia Nur TOPRAK BEDİR*, Erdoğan TAŞÇIOĞLU Aynur TORAMAN*****

**Yüksek Lisans Öğrencisi, Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, Isparta, Türkiye, rabiatoprak3424@gmail.com*

*** Yüksek Lisans Öğrencisi, Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, Isparta, Türkiye, erdogantascioglu@sdu.edu.tr*

****Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, Isparta, Türkiye, aynurtoraman@sdu.edu.tr*

Background: The infrastructure of healthcare institutions and indicators related to the utilization of healthcare services provide critical insights into the efficiency and capacity of the healthcare system. A meticulous assessment of healthcare indicators is of great importance for protecting public health, improving healthcare services, and optimizing health policies. This study aims to identify the strengths and weaknesses of the healthcare system and determine areas that require improvement accordingly. **Methods:** Using data from the 2023 Health Statistics Yearbook published by the Ministry of Health, this study examines indicators related to the infrastructure of healthcare institutions and the utilization of healthcare services through a comparative analysis method. Findings were obtained regarding the development of the physical and technological infrastructure of healthcare institutions and the trends in utilization rates over the years. **Results:** In 68 university-affiliated hospitals, a total of 35,710 physicians are employed, with 45,534,172 patient visits recorded. In contrast, 36,751 physicians work in 565 private hospitals, where the number of patient visits reaches 67,440,929. When examining data on imaging devices (MRI, CT, ultrasound, Doppler, echocardiography, mammography, PET, etc.) and the number of procedures performed using these devices, it was observed that while Ministry of Health hospitals operate 405 MRI devices, performing 13,576,247 scans, private hospitals, despite having 478 MRI devices, conducted only 3,164,828 scans. These findings provide significant insights into the transformation and development processes of the healthcare system. **Discussion and Conclusion:** The results suggest that **university hospitals admit more patients per hospital** compared to other healthcare institutions. This could be attributed to the fact that university hospitals generally handle more complex medical cases. Additionally, despite the lower number of radiology devices in Ministry-affiliated hospitals, the higher number of scans performed indicates a greater utilization rate of existing resources. Within the scope of this study, the relationships between hospital types (Ministry-affiliated, university, and private hospitals), hospital capacity (number of hospitals, bed capacity, intensive care units, operating rooms, and imaging devices), and the volume of healthcare services produced have been analyzed, yielding notable findings.

Keywords: Healthcare System, Health Statistics, Hospital, Health Management

Sözel Bildiri

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ DÖNEM III ÖĞRENCİLERİ İÇİN ARAŞTIRMA BECERİLERİ ÖZEL ÇALIŞMA MODÜLLERİ (ÖÇM) "ADLİ MİKROBİYOLOJİ VE BİYOLOJİK SAVUNMA" BAŞLIĞINDA,AKRAN EĞİTİMİ UYGULAMALARI

A. Hüseyin BASKIN*, Vahide BAYRAKAL**

** Dokuz Eylül Üniversitesi, Tıp Fakültesi Temel Tıp Bilimleri Bölümü Tıbbi Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye*

Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sağlıkta Kalite Geliştirme ve Akreditasyon Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye

Dokuz Eylül Üniversitesi Hastanesi, Adli Mikrobiyoloji ve Biyolojik Savunma AR-GE ve Hizmet Laboratuvarı, İzmir, Türkiye

huseyin.baskin@deu.edu.tr

***Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sağlıkta Kalite Geliştirme ve Akreditasyon Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye*

Dokuz Eylül Üniversitesi Hastanesi, Adli Mikrobiyoloji ve Biyolojik Savunma AR-GE ve Hizmet Laboratuvarı, İzmir, Türkiye, vahide.bayrakal@deu.edu.tr

Giriş: Akran eğitimi, Tıp Fakültesi eğitim modelleri arasındadır. Sivil Kimyasal Biyolojik Radyolojik Nükleer (KBRN) Tehlikelerin öğrenilmesi, hekimlerin temel eğitim konularından biridir. Dönem 3, Tıp Fakültesi eğitimi içinde Klinik Bölümlere geçiş öncesi, Temel Bilimler ile Klinik Bilimler arasındaki son "köprü" eğitim yılıdır. **Amaç:** Klinik Bölümlerdeki eğitimine başlamadan öğrencinin, "akran eğitimi" kavramı içinde çalışan ve ülke güvenliğiyle ilgili Adli Mikrobiyoloji ve sivil KBRN kavramlarını, biyogüvenlik kurallarını öğrenmesi-uygulaması ve konuya bilimsel bir bakış açısı kazanması amaçlanmıştır. **Yöntem:** Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Dönem 3 öğrencileri için 2019-2020 eğitim yılından günümüze, her yıl düzenli olarak güz ve bahar eğitim-öğretim döneminde 60 saat olmak üzere, "Adli Mikrobiyoloji ve Biyolojik Savunma" başlığı ile Araştırma Becerileri Özel Çalışma Modülleri (ÖÇM) eğitimi açılmıştır**.** Eğitime başvuran öğrencilere; sivil KBRN olayı, ülkemizdeki önlemler, ülkemizde görülen sivil KBRN olayları, sivil KBRN olaylarına maruziyet, sivil KBRN olaylarında triyaj, Adli Mikrobiyoloji ve Biyolojik Savunma Laboratuarında biyogüvenlik, laboratuvarları biyogüvenlik seviyesine göre tanımlanması ve çalışması konularında temel eğitim verilmiştir. ÖÇM öğrencilerinin bu kazanımlarını, Tıp Fakültesi Dönem1-2-3-4-5-6 öğrencileri ile bilimsel yayınlar ile paylaşmaları sağlanmıştır. **Bulgular:** ÖÇM çalışmaları, öğrencilerin bilimsel bakış açısı kazanması ile öğrencilerle birlikte bilimsel yayına dönüştürülmüştür. Öğrenciler uluslararası kongrede sözlü sunum gerçekleştirmiş ve kitap bölümü yazmışlardır. Böylece öğrencilerin lisans eğitimi sırasında bilimsel araştırmalara katılması sağlanmıştır. **Tartışma ve Sonuç:** Sivil KBRN kavramı, gündelik hayatta ve mesleki eğitimde karşımıza çıkabilecek acil sağlık sorunlarıdır. Bilgili ve deneyimli çalışanlarla, hastane içi ve olası hastane dışı riskler belirlenmelidir Belirlenen risklerin analizleri yapılmalıdır. Analizlere uygun önlem almak, olası zararları önlemek risk(ler)in yönetilmesi demektir. Sağlık kurumlarında eğitim alan Tıp Fakültesi öğrencileri, konuyu tanımalı, nasıl ve ne zaman "insiyatif almaları gerektiğini",

eğitim hayatlarında öğrenmelidir. Tıp Fakültesi öğrencileri için değerli bir eğitim yöntemi de, "akran eğitimi" dir. Tıp Fakültesi eğitiminde akranlar arasında farkındalık oluşturmak, birlikte düşünmelerini ve konuyu irdelemelerini sağlamak, çalışma hayatında "Sağlık Çalışanı Güvenliği" açısından da değerli bir eğitim stratejisidir.

Anahtar Kelimeler: Sivil Kimyasal Biyolojik Radyolojik Nükleer Tehditleri, akran eğitimi, özel çalışma modülü, probleme dayalı eğitim

Bu araştırma, Dokuz Eylül Üniversitesi Bilimsel Araştırma Proje Koordinatörlüğü (BAP) tarafından 2018.KB. SAG.092'luAraştırma Altyapısı projesi ile desteklenmiştir.

Sözel Bildiri

MİKOBAKTERİLERİN MİKOLİK ASİD ESTER VE AEROP/ANAEROP BAKTERİLERİN YAĞ ASİDİ METİL ESTER PROFİLLERİNE GÖRE MİKROBİYOLOJİK TANI STANDARDİZASYONU

Vahide BAYRAKAL*, A. Hüseyin BASKIN**

**Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sağlıkta Kalite Geliştirme ve Akreditasyon Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye*

Dokuz Eylül Üniversitesi Hastanesi, Adli Mikrobiyoloji ve Biyolojik Savunma AR-GE ve Hizmet Laboratuvarı, İzmir, Türkiye

vahide.bayrakal@deu.edu.tr

***Dokuz Eylül Üniversitesi, Tıp Fakültesi Temel Tıp Bilimleri Bölümü Tıbbi Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye*

Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sağlıkta Kalite Geliştirme ve Akreditasyon Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye

Dokuz Eylül Üniversitesi Hastanesi, Adli Mikrobiyoloji ve Biyolojik Savunma AR-GE ve Hizmet Laboratuvarı, İzmir, Türkiye, huseyin.baskin@deu.edu.tr

Giriş: Sağlık hizmetlerinde kalite kavramının temeli olan hasta güvenliğinin ölçütlerinden biri, hastanın zamanında ön tanı/ tanı/ tedavi/ bakım/ uygulamalarına ulaşmasıdır. **Amaç:** Söz verilen zamanda**,** etkin, verimli, güvenli, emniyetli mikrobiyolojik tanı yöntemlerinin TS EN/ ISO IEC 17025 Deney ve Kalibrasyon Laboratuvarlarının Yeterliliği için Genel Şartları Standardına göre geçerli kılınmasıdır. **Yöntem:** Yüksek verimlilikle sıvıyla ayrıştırma analiziyle mikolik asit ester profiline göre mikobakteri identifikasyonu, gazla ayrıştırma analiziyle yağ asiti metil ester profillerine göre aerop ve anaerop bakterilerinin identifikasyonu yöntemlerinin geçerli kılınması TS EN/ ISO IEC 17025 Standardına göre hazırlanmıştır. Bakteri hücre duvar yapısındaki *(i) yağ asiti metil ester profillerine göre aerop ve anerop bakteri identifikasyonu için DSM1117 Pseudomonas aeruginosa, DSM20170 Stenotrophomonas maltophlia, DSM20714 Staphylococcus aureus, DSM20231 Staphylococcus aureus, DSM20044 Staphylococcus epidermidis, DSM Bacteroides fragilis, DSM2007 Veinella parvula standart suşları*, 73 koleksiyon bakteri suşları ve (ii) Mikolik asit ester profillerine göre mikobakteri identifikasyonu için *DSM44160 Mycobacterium gord*onae standart suşu ve 60 koleksiyon mikobakteri suşu kullanılmıştır. **Bulgular:** Yüksek verimlilikle sıvıyla ayrıştırma analiziyle mikolik ester profiline göre mikobakteri identifikasyonu, cihazın kütüphanesindeki mikolik asit ester profillerine göre sınıflandırılmış mikobakteriler ile karşılaştırılarak benzerlik oranlarına göre kantitatif ve kalitatif yapılmıştır (Tablo1). Gazla ayrıştırma analiziyle aerop ve anaerop bakterilerinin identifikasyonu, bakteri duvarı yağ asidi metil ester profilleri, cihazın kütüphanesinde yağ asidi profillerine göre sınıflandırılmış mikroorganizma kütüphaneleri ile karşılaştırılarak benzerlik oranlarına göre kantitatif ve kalitatif yapılmıştır (Tablo 2). **Tartışma ve Sonuç:** Mikrobiyoloji tanı laboratuvarlarında çalışan güvenliği ilk dikkat edilecek çalışma koşuludur. Mikolik asit ester ve yağ asidi metil ester profillerine dayalı tanı yöntemleri, örneğin laboratuvara girdiği anda Biyogüvenlik Düzeyi 1' e indirildiği tanı yöntemleridir. Her ,iki tanı yöntemi de CDC ve FDA onaylıdır. Mikobakteri ve mikobakteri dışı etkenlerin, aerop ve anerop etkenlerin hızlı ve güvenilir tanısının TS EN/ ISO IEC 17025 Standardına göre

yapılması laboratuvar hizmetinin etkin, verimli, söz verilen zamanda hastanın en kısa sürede tanı/ tedavi ve bakıma ulaşmasını sağlayabilmektedir.

Bu araştırma, Dokuz Eylül Üniversitesi Bilimsel Araştırma Proje Koordinatörlüğü (BAP) tarafından 2013165 No' lu proje ile desteklenmiştir.

Anahtar Sözcükler: TS EN/ ISO IEC 17025 Deney ve Kalibrasyon Laboratuvarlarının Yeterliliği için Genel Şartları Standardı, Mikolik asit, Yağ asidi

Sözel Bildiri

DENTAL CAD/CAM SİSTEMLERİNDE KULLANILAN ÇOK KATMANLI MONOLİTİK ZİRKONYA

Furkan ÇETİNTÜRK*, Doç.Dr.Hakkı Cenker KÜÇÜKEŞMEN*

Süleyman Demirel Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye,
furkancetinturk@sdu.edu.tr, cenkerkucukesmen@sdu.edu.tr

Özet: Bilgisayar Destekli Tasarım/Bilgisayar Destekli Üretim (CAD/CAM) sistemleri, modern diş hekimliğinde restoratif işlemler için günümüzde tercih edilmektedir. Geleneksel yöntemlere göre daha fazla zaman tasarrufu sunan bu sistemler, estetik ve dayanıklılığı artıran yeni nesil seramik materyallerin kullanımına da imkân vermektedir. CAD/CAM teknolojisinin en büyük avantajlarından biri, kişiye özel restorasyonların hızlı ve yüksek hassasiyetle üretilebilmesidir. Son yıllarda bu sistemler için geliştirilen tam seramik materyaller, diş hekimliği pratiğinde yaygın kullanım alanı bulmuştur. Özellikle estetik bölgelerde tercih edilen tam seramik restorasyonlar, feldspatik, lösit bazlı, lityum disilikat ve zirkonya içerikli seramikler gibi çeşitli gruplara ayrılmaktadır. Zirkonya, diş hekimliğinde estetik ve dayanıklılık gereksinimlerini karşılayan önemli bir malzemedir. Günümüzde monolitik ve çok katmanlı (multilayer) çok katmanlı (multilayer) zirkonya restorasyonları yaygın olarak kullanılmaktadır. Monolitik zirkonya, tek bir malzemeden üretilerek yüksek dayanıklılık ve mukavemet sunar. CAD/CAM teknolojisi ile üretilerek chipping gibi başarısızlıklar en aza indirilmiştir. Çok katmanlı (Multilayer) zirkonya ise doğal diş görünümünü taklit etmek amacıyla farklı opaklık ve renk seviyelerinde katmanlar içerir. Ancak, farklı katmanların birleşimi sinterleme sonrası iç gerilimlere yol açarak dayanıklılığı etkileyebilir. Monolitik zirkonya mekanik açıdan üstünken, çok katmanlı (multilayer) zirkonya estetik olarak daha başarılıdır. Her iki sistemin avantaj ve dezavantajları göz önünde bulundurularak, hasta ihtiyacına göre uygun seçim yapılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: CAD/CAM, Seramik, Monolitik Zirkonya, Multilayer Zirkonya

Sözel Bildiri

NÖROENFLAMASYON VE ALZHEIMER:TLR4 VE TREM2 DENGESİ İLE YENİLİKÇİ TEDAVİ YAKLAŞIMLARI

Orhan Akpınar*

** Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Tıbbi Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye, orhanakpnr@hotmail.com*

Özet: Alzheimer hastalığının patogenezinde inflamatuvar yanıtın düzenlenmesi, TLR4 ve TREM2 reseptörleri arasındaki etkileşime bağlıdır. TREM2, özellikle mikroglia hücrelerinde ekspresyon gösteren bir immün reseptör olup, inflamatuvar yanıtı düzenleyici önemli fonksiyonlar üstlenir. Fagositozu teşvik etmesi, inflamasyonu baskılaması ve hücre sağ kalımını desteklemesi, TREM2'nin temel işlevleri arasında yer alır. TLR4 ise mikroglial hücrelerin yüzeyinde bulunan ve hem patojenlerle ilişkili lipopolisakkaritleri hem de amiloid beta gibi endojen molekülleri tanıyabilen bir transmembran reseptördür. TLR4'ün aktivasyonu, mikroglialarda proinflamatuvar sitokinlerin salınımına yol açarak nöroinflamasyonu ve nöronal hasarı tetikleyebilir.TLR4 ve TREM2'nin etkileşimi, mikroglial aktivasyonun ve inflamatuvar yanıtın şiddetinin düzenlenmesi açısından önemlidir. TLR4 ve TREM2 arasındaki dengesizlik ise kronik inflamasyon, Aβ birikimi ve nörodejenerasyon riskini artırır. TREM2, TLR4 kaynaklı proinflamatuvar yanıtları negatif yönde düzenleyerek, TLR4 kaynaklı sitokinlerin artışını önler ve böylelikle nöroinflamasyon ve nöron hasarını minimize eder. TLR4'ün aktivasyonu, mikrogliaları inflamasyonu artırıcı M1 fenotipine yönlendirirken, TREM2'nin aktivasyonu, mikroglial aktivasyonu modüle ederek Aβ'nın fagositozunu teşvik eder ve nöroinflamasyonu azaltır. Bu dengede bozukluklar, inflamasyonun kronikleşmesine ve Aβ birikimine neden olarak nörodejeneratif süreçleri hızlandırabilir. Dolayısıyla, Alzheimer hastalığında bu iki reseptörün dengesi, mikroglial polarizasyonun kontrolünde önem taşır. M1 fenotipi inflamasyonu artırırken, M2 fenotipi anti-inflamatuvar etkiler ve doku onarımına katkı sağlar. Tedavi stratejileri, TLR4 ve TREM2 arasındaki dengeyi yeniden sağlamak amacıyla geliştirilmektedir. TLR4 aktivasyonunu inhibe eden ve TREM2'yi aktive eden terapötik yaklaşımlar, inflamasyonu azaltıp Aβ temizliğini artırmayı hedefler. Örneğin, TLR4 antagonistleri mikrogliaları anti-inflamatuvar M2 fenotipine yönlendirirken, TREM2 agonistleri, Aβ'nın daha etkili temizlenmesini sağlayabilir. Bu yenilikçi yaklaşımlar, Alzheimer hastalığı ve diğer nörodejeneratif hastalıkların tedavisi için potansiyel umut vadeden hedefler olarak değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Alzheimer hastalığı, Nöroinflamasyon, TLR4, TREM2

Sözel Bildiri

A COMPARATIVE EVALUATION OF THE CONSISTENCY AND ACCURACY OF DIFFERENT ARTIFICIAL INTELLIGENCE MODELS IN ASSESSING VERTICAL TOOTH FRACTURES AND CRACKS

Zeynep Yağmur Özdemir Tekin1, Arzu Kaya Mumcu1

[1] Kutahya Health Sciences University , Faculty of Dentistry, Department of Endodontics, Kutahya, Turkey
arzu.kayamumcu@ksbu.edu.tr, zeynepyagmur.ozdemir@ksbu.edu.tr

Background: The integration of Artificial Intelligence (AI) into clinical decision support systems in dentistry has gained increasing attention in recent years. Aim: This study aimed to evaluate the consistency and accuracy of three AI applications—ChatGPT 3.5, ChatGPT 4.0, and Google Bard (Gemini)—in responding to questions related to vertical tooth fractures and cracks. Materials and Methods: Based on the Position Statement of the European Society of Endodontology (ESE) regarding longitudinal cracks and fractures of teeth, a total of 60 binary (yes/no) questions (20 easy, 20 medium, 20 hard questions) were posed to ChatGPT 3.5, ChatGPT 4.0, and Google Bard. Each model was asked the same questions three times daily (morning, noon, and evening) over 10 consecutive days. In total, 5400 responses were recorded and compared with reference (correct) answers. Statistical analyses, including Pearson's chi-square test, Bonferroni correction, and Cohen's kappa coefficient, were conducted to evaluate model accuracy and inter-platform agreement. Results: ChatGPT 4.0 yielded the highest overall accuracy (86.1%), followed by ChatGPT 3.5 (85.6%) and Gemini (81.8%). Statistically significant differences in accuracy were found between the models ($p < 0.001$). Pairwise comparisons showed significant differences between ChatGPT 3.5 and Gemini ($p = 0.002$), and between ChatGPT 4.0 and Gemini ($p = 0.000$), but not between ChatGPT 3.5 and ChatGPT 4.0 ($p = 0.667$). A significant time-of-day effect was found only for evening responses ($p = 0.011$). No significant differences were observed for easy or hard questions, but moderate questions revealed variability. Inter-model agreement was poor ($\kappa = 0.019$). Conclusion: Despite their high individual accuracy, AI models demonstrated low consistency and standardization across platforms in assessing vertical tooth fractures and cracks. Further refinement is necessary before these tools can be reliably integrated into routine clinical practice.

Keywords: Artificial intelligence, ChatGPT, Google Bard Gemini, Cracked tooth, Vertical root fracture

Sözel Bildiri

ASSESSMENT OF COGNITIVE FUNCTION AND QUALITY OF LIFE IN CHILDREN WITH BRONCHIECTASIS

Aysenur Temizel Tombul*, Hilal Denizoglu Kulli* , Hikmet Ucgun*,Meltem Kaya*, Erkan Cakir**

**Istanbul Atlas University, Health Science Faculty / Physiotherapy and Rehabilitation Department, Istanbul, Turkey, aysenur.temizel@atlas.edu.tr , hilal.kulli@atlas.edu.tr, hikmet.ucgun@atlas.edu.tr, meltem.kaya@atlas.edu.tr*

***Istinye University, Faculty of Medicine / Pediatric Chest Diseases, Istanbul, Turkey, erkan.cakir@istinye.edu.tr*

Background: Bronchiectasis (BE) is a chronic obstructive pulmonary disease characterized by irreversible bronchial dilatation and structural damage resulting from persistent inflammation and recurrent infections. In children, BE frequently causes increased sputum production, dyspnea, reduced exercise capacity, and diminished quality of life (QoL). Acute exacerbations can lead to hypoxemia and hypercapnia, potentially impairing cognitive functions such as attention, memory, and executive skills, which may complicate disease management. **Aim:** This study aimed to compare cognitive functions and QoL between children with BE and healthy age-matched controls. **Methods:** Pulmonary characteristics were evaluated using spirometry in children diagnosed with BE. Cognitive functions in both the BE group and healthy controls were assessed using the Stroop Test and Trail Making Test. Quality of life was measured by the Quality of Life in Children scale. **Results:** Spirometry results indicated significant airway obstruction in 68.4% of the children with BE. However, cognitive functions assessed by the Stroop Test showed similar durations between BE and control groups ($p = .898$, $p = .206$, $p = .633$, $p = .417$). Both groups revealed similar performance in Trail Making Test parts A and B ($p = .160$, $p = .344$). QoL scale total score, physical total score, and psychosocial total score were also similar between children with BE and healthy controls ($p = .671$, $p = .328$, $p = .911$). **Discussion and Conclusion:** Despite evident pulmonary function impairments, cognitive functions and QoL in children with BE were similar to those of their healthy peers. This finding suggests that bronchiectasis-related impairments in cognition and QoL may not be evident during childhood but could emerge progressively into adulthood. Therefore, ongoing research on QoL in pediatric BE patients is essential to prevent potential cognitive and QoL impairments later in life.

Keywords: Bronchiectasis, Cognitive Function, Quality of Life.

Sözel Bildiri

PLANT-BASED DIETS AND THEIR IMPACT ON HEALTH, SUSTAINABILITY AND THE ENVIRONMENT

Gülçin Şatır*, Aynur Toraman**

** Suleyman Demirel University Department of Nutrition and Dietetics, Isparta, Turkey, gulcinsatir@sdu.edu.tr*

*** Suleyman Demirel University Department of Health Management, Isparta, Turkey, aynurtoraman@sdu.edu.tr*

Abstract: The number of individuals reducing their intake of animal-derived foods is increasing globally due to various factors, including the expanding market for plant-based foods, particularly beverages. Consumers prioritize food products that are sustainable, palatable, safe, nutritious, accessible, and reasonably priced. Plant-based diets have gained popularity as a means to reduce environmental impact while promoting human health and animal welfare. Notably, the consumption of plant-based foods and beverages has the potential to reduce diet-related land use by 76%, greenhouse gas emissions by 49%, and green and blue water usage by 21% and 14%, respectively, while also providing substantial health benefits. Findings from prospective cohort studies and controlled trials support the role of plant-based foods and dietary interventions in preventing obesity and chronic diseases. Diet patterns rich in fruits, vegetables, legumes, whole grains, nuts, fish, and unsaturated vegetable oils but low in animal-derived foods, refined grains, and added sugars are associated with a reduced risk of overall mortality. However, ensuring consumer acceptance and minimizing nutritional deficiencies remain crucial for individuals adopting this dietary pattern. Strategic policy actions are needed to address these challenges and promote the adoption of healthy and sustainable plant-based diets. This review discusses possible solutions and policy proposals, with a particular focus on plant-based dietary patterns. Addressing these issues requires an interdisciplinary approach involving health management, food technology, sensory evaluation, nutrition, and sustainability.

Keywords: Plant-based foods, Sustainability, Environment, Health

Sözel Bildiri

COMPARATIVE INVESTIGATION OF THE EFFECTS OF EXERCISE AND RESTRAINT STRESS ON LIVER AND KIDNEY TISSUES IN MICE

İshak GÖKÇEK 1*

** Hatay Mustafa Kemal University, Faculty of Veterinary Medicine, Department of Physiology, Hatay, Turkey, igokcek@mku.edu.tr; ishakgokcek@hotmail.com*

Background: This study investigates the oxidant and antioxidant effects of restraint stress and exercise on liver and kidney tissues in mice by measuring malondialdehyde (MDA) and glutathione (GSH) levels. **Aim:** In the study, the oxidant and antioxidant effects of restraint stress and swimming exercise on liver and kidney tissues were evaluated. **Methods:** Thirty male BALB/C mice were randomly divided into three groups: control (C), restraint stress (RS), and exercise (EX) (n=30, p=10). To establish the experimental model, the relevant groups were subjected to movement restraint stress and exercise. At the end of the study, under anesthesia, kidney and liver tissues were collected, and MDA and GSH levels were measured and expressed as nmol/g tissue. **Results:** MDA and GSH levels in kidney tissue were measured as follows in the C, RS, and EX groups, respectively: (5.49±0.28 and 3.47±0.16; 8.09±0.47 and 2.84±0.12; 4.18±0.30 and 3.33±0.13). In liver tissue, the levels were (6.10±0.35 and 4.66±0.12; 8.52±0.49 and 3.59±0.13; 5.85±0.56 and 4.60±0.10) ($p<0.05$). **Discussion and Conclusion:** Restraint stress induced oxidant effects in kidney and liver tissues, whereas exercise exhibited antioxidant effects. However, further advanced analyses are needed to elucidate the underlying molecular mechanisms.

Keywords: Mice, Restraint stress, Exercise, Liver, Kidney, Oxidative stress

Sözel Bildiri

ÇOCUK HASTALARDA ORAL KİST VE TÜMÖRLERİN YÖNETİMİ

***Çiğdem Küçükeşmen, ** Aysu Cınar**

**Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Ana Bilim Dalı, Isparta, Türkiye.*

ckucukesmen@gmail.com

*** Dt., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Ana Bilim Dalı, Isparta, Türkiye.*

aysu.cnr@hotmail.com

Özet:Çocuklarda görülen oral kistler ve tümörler, genellikle asemptomatik seyretmekle birlikte; çene kemiğinde genişleme, sürme bozuklukları, ağrı ve enfeksiyon gibi sorunlara yol açmaktadırlar. Bu lezyonların erken teşhisi ve yönetimi, çocukların oral sağlığını korumak ve ilerleyen dönemlerdeki komplikasyonları önlemek açısından önem taşımaktadır. Kistlerin çoğu benign olup, minimal cerrahi müdahalelerle tedavi edilebilirlerken, tümörlerin bazılarının daha agresif seyretmeleri sebebiyle cerrahi girişimler gerektirebilmektedirler.

Çocukluk çağında sık görülen oral kistler, odontojenik kökenlidirler ve genellikle gelişimsel nedenlerle ortaya çıkmaktadırlar. Dentigeröz kistler, gömülü dişlerin etrafında gelişerek, sürme bozukluklarına yol açmakta, keratokistik odontojenik tümörler, agresif bir büyüme paterni göstererek, çene kemiğinde genişleme ve rezorpsiyon gibi ciddi etkiler oluşturmaktadırlar. Bu tür kistlerin tedavisi, lezyonun büyüklüğüne ve yayılımına bağlı olarak, enükleasyon, marsupyalizasyon veya küretaj gibi cerrahi yöntemlerle sağlanmaktadır. Radiküler kistler genellikle çürük veya travma sonucu nekrotik hale gelen dişlerle ilişkilidirler ve endodontik tedavi veya diş çekimiyle tedavi edilmektedirler.

Odontojenik ve non-odontojenik tümörler, çocukluk döneminde nadir görülmekle birlikte, ortaya çıktıklarında agresif bir klinik tablo gözlenmektedir. Odontoma, çocuklarda sık rastlanan odontojenik tümör olup, genellikle diş gelişimi ile ilişkilidir ve rutin radyografilerle teşhis edilmektedir. Çoğu vakada cerrahi eksizyon yeterli olur ve nüksü düşüktür. Ameloblastoma gibi tümörler lokal invaziv olabilirler ve geniş cerrahi eksizyon gerektirmektedirler. Hemanjiomlar ve lenfanjiyomlar gibi vasküler lezyonlar da çocuklarda görülmekte ve lazer tedavisi, skleroterapi veya cerrahi eksizyon yöntemleriyle tedavi edilmektedirler.

Malign tümörler çocuklarda nadir görülseler de, özellikle rabdomiyosarkom ve skuamöz hücreli karsinoma gibi agresif lezyonların erken tanısı ve multidisipliner yönetimleri, hayati önem taşımaktadır. Cerrahi rezeksiyonun yanısıra, kemoterapi ve radyoterapi gibi ek tedavi yöntemleri de uygulanmaktadır. Çocukluk çağında malign tümörlerin teşhisi zor olabileceğinden, diş hekimleri ve onkologların iş birliği içinde olmaları gerekmektedir.

Çocuk hastalarda oral kist ve tümörlerin yönetimi, erken teşhis ve uygun tedavi ile başarılı bir şekilde gerçekleştirilebilmektedir Düzenli diş hekimi kontrolleri, radyografik taramalar ve multidisipliner çalışmalar, çocukların oral sağlığını korumak için kritik öneme sahiptirler.

Anahtar Kelimeler: Kist, Tümör, Çocuk Diş Hekimliği, Yönetim, Oral Kist ve Tümörlerin Tedavileri.

Sözel Bildiri

KÖPEKLERDE UZUN KEMIK KIRIKLARININ TITANYUM ELASTIK ÇIVI (TEÇ) ILE SAĞALTIMI

İsa Can UYGURALP[1], Mustafa Doğa TEMİZSOYLU[2]

1 Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Burdur, Türkiye, isacanuyguralp07@yahoo.com

2 Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Veteriner Fakültesi

Cerrahi Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye, temizsoylu@mehmetakif.edu.tr

*Bu Araştırma Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü tarafından 0464-YL-17 proje numarası ile desteklenmiştir.

Bu çalışmada, köpeklerin uzun kemik kırıklarında, titanyum elastik çivi (TEÇ) ile tedavinin, kırık iyileşmesi ve klinik uygulanabilirliği yönünden değerlendirilmesi amaçlandı. Bu amaçla, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Veteriner Fakültesi Hayvan Hastanesi Cerrahi kliniğine getirilen 4 köpeğin 5 farklı uzun kemik kırığı, çalışma materyalini oluşturdu. Olguların diazepam ve propofol ile indüksiyon sonrası entübe edilen köpeklerin genel anestezisi izofluran ile sürdürüldü. Kırık tespit edilen ekstremite, kırık kemiğin proksimal ve distalindeki ekleme kadar tıraş edilmesi sonrası aseptik cerrahi için hazırlandı ve kırık bacak üstte kalacak şekilde köpek yan yatırıldı. TEÇ uygulaması ya retrograd ya da anterograd olarak gerçekleştirildi ve çivi kırık hattına kadar ilerletildi. Kırık uçlarının redüksiyonu ya traksiyon ile endirekt ya da kırık hattı üzerinden bir mini deri ensizyon ile direkt olarak gerçekleştirilmesi sonrasında TEÇ diğer fragmentin metafizine kadar ilerletildi. Operasyon sonrası ilgili ekstremite destekli bandaja alındı ve operasyon sonrası dönemde olgulara 7 gün süreyle kas içi yolla sefazolin (22 mg/kg/gün) uygulandı. Kırık iyileşmesi postoperatif 0 (anesteziden çıkan hastanın ayağa kalktığı an), 10, 20, 20 ve 40. günlerde radyografik muayene ile yürüme-ağırlık yüklenebilme ve ağrı skorları doğrultusunda değerlendirildi. Vakaların hiç birinde operasyon bölgesinde enfeksiyona rastlanmadı. Olguların postperatif 40. gün muayenesinde bölgesel ağrı, yürüme ve ağırlık yüklenebilme ve radyografik iyileşme sokorlarına dikkate alındığında klinik iyileşmenin bir numaralı olgu hariç 40. günde sekonder kemik iyileşmesi ile tamamlandığı belirlenmiştir. Sonuç olarak köpeklerde uzun kemik kırıklarının TEÇ ile tedavisinin, postoperatif enfeksiyon ve klinik iyileşme süresi dikkate alındığında geleneksel rijit intramedüller çivilemeye alternatif bir yöntem olabileceği kanısına varıldı.

Anahtar kelimeler: Kırık, Köpek, Titanyum elastik çivi, Uzun kemik

Sözel Bildiri

GEÇMIŞTEN GÜNÜMÜZE BEYIN LATERALIZASYONUNA ANATOMIK BIR BAKIŞ

Mehmet KARAGÜLLE1, Sıla KÜÇÜKBUDAK2, Hanife ERTÜRK3, Menekşe CENGİZ4, L. Bikem SÜZEN5

[1] Antalya Bilim Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü- mehmet.karagulle@antalya.edu.tr

[2] Antalya Bilim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü- sila.kucukbudak@std.antalya.edu.tr

[3] Antalya Bilim Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü- hanife.erturk@antalya.edu.tr

[4] Antalya Bilim Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü- menekse.cengiz@antalya.edu.tr

[5] Antalya Bilim Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Temel Tıp Bilimleri Bölümü- bsuzen@antalya.edu.tr

Özet: Sağ ve sol beynin fonksiyonel farklılıkları sağlıkta, sanatta, ticarette, eğitimde ve kültürde geniş çapta yer bulmuştur. Çalışmamızın amacı geçmişten günümüze lateralize edilmiş beyin fonksiyonlarını inceleyerek literatüre katkı sağlamaktır.

Çalışmamızın içeriği sağ ve sol beyin kavramlarının; Google akademik, pubmed, web of science ve dergipark veri tabanlarında yer alan bazı çalışmalarla nasıl şekillendiğinin araştırılmasıyla oluşturuldu.

Sağ-sol beyin kavramları 1865 yılında Paul Broca'nın konuşmanın ağırlıklı olarak beynin sol yarım küresine dayandığını ileri sürmesiyle başlamıştır. Sonrasında 1874 yılında Wernicke tarafından tanımlanan duyusal konuşma merkezi kavramıyla beyin lateralizasyonu üzerine çalışmaların sıklığı artmıştır. Modern sinirbilimin kurucularından olan Santiago Ramon Cajal ise beynin mikroskobik yapısı konusunda öncülük etmiştir. Yaptığı çalışmalarla beyindeki nöronları siyah renkte boyayan, bu sayede çevredeki yapılardan ayırt edilmesini sağlayan yöntemi geliştirmiştir. Nörobilim çalışmaları 1906'da Cajal'a Nobel Tıp Ödülü'nü kazandırmıştır. 1909 yılında Brodmann'ın beyin korteksinin sitolojik ve histolojik dağılımını esas aldığı çalışmayla beynin temel fonksiyonel alanları haritalandırılarak numaralandırılmıştır. Motor kontrol merkezleri, duyusal merkezler, kişilik ve karakter ile ilgili merkezler bununla birlikte emosyonel davranışlar ile ilgili merkezler incelenerek ayrı ayrı lateralize edilmiş bölgeler oluşturulmuştur.

Epilepsi hastalığının tedavisi ile ilgili yapılan çalışmalar beynin fonksiyonel haritalandırılması üzerinde önemli katkılar sağlamıştır. 1937 yılında ise Penpield ve Boldrey tarafından epilepsi ataklarını kontrol edebilmek için özel bir beyin haritası oluşturuldu. Ardından Penpield ve Jasper 1954 yılında bu harita üzerinde belirledikleri bölgeleri aktive etmek için elektrik akımını kullandılar. Akım verdikleri beyin yarım küresinin kontralateral vücut kısmını hareket ettirdiğini tespit ettiler. Ayrıca hareket kabiliyetinin yüksek olduğu ve ince becerilerin yoğun olduğu bölgelerin beyinde temsil alanlarının daha fazla hacme sahip olduğunu bildirdiler. Bunun sonucunda homonculus olarak tanımlanan fonksiyonel harita ortaya çıktı.

Beyin konusunda henüz bilinmeyen birçok detay vardır. Bu yüzden beyin ile ilgili çalışmalar günümüzde de ilgi çekmeye devam etmektedir. Çalışmamızın beyin alanında araştırma yapmak isteyen sağlık profesyonellerine katkı sağlayacağını düşünmekteyiz.

Anahtar Kelimeler: Beyin, Sağ-sol beyin, Beyin lateralizasyonu, Nörobilim, Sinirbilim

Sözel Bildiri

SAĞLIK İNSAN GÜCÜ PLANLAMASI VE SAĞLIK HIZMETINE ERIŞIM ÜZERINE BIR DEĞERLENDIRME: HAKKARI VE KONYA İLLERI ÖRNEĞI

Melik Fırat ÖZBEK | Aysun YEŞİLTAŞ
Necmettin Erbakan Üniversitesi, ozbekfiratmelik@gmail.com

Özet: Bu çalışma, sağlık insan gücü dağılımını ve sağlık hizmetlerine erişimi değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın evrenini Konya ve Hakkari illeri oluşturmaktadır. Sağlık Bakanlığı'nın verileri kullanılarak uzman hekim, pratisyen hekim, diş hekimi, eczacı, hemşire ve ebe sayılarına ek olarak sağlık kuruluşlarına yapılan müracaatlar incelenmiştir. Bulgular, Konya'da sağlık personeli sayılarının düzenli artış gösterdiğini, ancak hizmet kullanımında dönemsel dalgalanmaların olduğunu ortaya koymaktadır. Hakkari ilinde ise özellikle pratisyen hekim ve ebe sayısındaki dalgalanmalar dikkat çekmekte, buna rağmen genel müracaat sayılarında artış gözlenmektedir. Sonuç olarak, sağlık personelindeki değişimlerin sağlık hizmetlerine erişimi etkilediği ve bu bağlamda bölgesel ihtiyaçlara uygun sağlık politikalarının geliştirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sağlık İnsan Gücü, Sağlık Hizmetine Erişim, Konya, Hakkari

Sözel Bildiri

ASSOCIATION OF MILK MALONDIALDEHYDE, MIR-148B-5P, AND MIR-24-3P LEVELS WITH LOW SOMATIC CELL COUNT IN GOAT MILK

Hüseyin ÖZKAN*

** Hatay Mustafa Kemal University, Faculty of Veterinary Medicine, Department of Genetics, Hatay, Türkiye, hozkan@mku.edu.tr*

Background: Somatic Cell Count (SCC) is key parameter for mammary health in ruminants **Aim:** The aim of this study is to determine the effects of low SCC on milk composition, malondialdehyde (MDA), and the expression of miR-148b-5p and miR-24-3p in healthy goat milk. **Methods:** Milk samples from Halep goats in mid-lactation were collected before morning milking. Based on SCC, the animals were divided into normal SCC group (NSCC, n=18, 279.22±27.18×10³ cells/mL) and low SCC group (LSCC, n=15, 26.87±3.51×10³ cells/mL). In addition to major compositional parameters, MDA, selected miRNAs, target gene prediction via miRWalk, protein-protein interactions (PPI) and functional enrichment analysis by STRING were performed. Genes targeted by differentially expressed miRNAs in biological processes and pathways, functional enrichment analysis was performed. **Results:** Milk fat, fat-free dry matter, protein, and lactose contents were similar between groups. However, MDA was significantly lower in the LSCC ($P<0.05$). Compared to NSCC, miR-148b-5p and miR-24-3p were approximately 3-fold and 2-fold downregulated in LSCC ($P<0.05$). Following filtration through miRDB and TargetScan via miRWalk, a total of 268 genes were identified as targets of both miRNAs. PPI analysis revealed 189 proteins were involved in 296 interactions. ACACA, ACOX1, GPAT1, CPT1A were identified as the most highly interacting genes, all of which play crucial roles in oxidative stress pathways. Additionally, a distinct interaction network consisting of seven genes, including DDX6, AGO3, EXOSC1, suggesting their involvement in epigenetic regulation. Pathway enrichment analyses indicated the targeted genes were also associated with various biological processes, such as cell death pathways and migration. Furthermore, these genes were implicated in the regulation of key signaling pathways, including VEGFA, HIF-1, and IL-18. **Discussion and Conclusion:** Lower-than-normal SCC in goat milk could lead to significant changes in pathways such as cell death and oxidative stress via miR-148b-5p and miR-25-3p.

Keywords: Low Somatic Cell Count, Goat milk, miR-148b-5p, miR-24-3p, Oxidative stress

Sözel Bildiri

INVESTIGATION OF JOB ADVERTISEMENTS FOR NURSING PROFESSION

Filiz ÖZEL ÇAKIR*, Büşra KESİKBAŞ, Nurullah ÖGEL*****

** Kastamonu University Faculty of Nursing, Department of Nursing, Kastamonu, Turkey, E-mail: filiz.ozel@hastamonu.edu.tr*

*** Kastamonu University, Faculty of Nursing, Nursing Student, Kastamonu, Turkey, E-mail: kb9236463@gmail.com*

***Kastamonu University, Faculty of Nursing, Nursing Student, Kastamonu, Turkey, E-mail: ogel1817@gmail.com*

Background: Priorities should be determined for nursing students to improve themselves before and after graduation. For this reason, it is an important issue to analyze job postings for professional competence for the nursing profession that provides services to the whole society. **Aim:** In this study, it was aimed to examine the knowledge, skills and abilities required for the nursing profession in professional settings through content analysis by analyzing job postings from popular job search websites. **Methods:** In this descriptive study, all websites with the phrase "nursing job postings" in the Google database between February 1, 2024 and March 1, 2024 were examined, and 164 postings with comprehensive titles from 4 websites were selected as a sample. Content analysis method was utilized in the study. **Results:** When the distribution of the data according to provinces was analyzed, it was determined that the highest rate was Istanbul and private hospitals. When the distribution of the data according to the years of experience in the advertisement was analyzed, it was determined that the highest rate of 48'8% was not specified and the highest rate of 78'4% was "graduation from the nursing department of universities" when the statements regarding the desired educational status were analyzed. When the expressions mentioned in the advertisements in the data of the study were analyzed, it was seen that the highest rate of 63% included the expression "team approach". **Discussion and Conclusion:** As a result, it may be recommended to increase the number of such studies in the organization of educational topics in nursing university curricula and hospital in-service trainings in our country.

Keywords: Nursing, Job Advertisement, Content Analysis

Sözel Bildiri

KEDİ VE KÖPEKLERDE PERİODONTAL HASTALIKLAR VE TEDAVİ YÖNTEMLERİ

Ayşenur GÜLERAY PASLI*, Hatice Özlem NİSBET**

** Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Cerrahi Anabilim Dalı, Samsun, Türkiye, aysenurguleray@hotmail.com*

*** Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Cerrahi Anabilim Dalı, Samsun, Türkiye ozlemnisbet2003@gmail.com*

Özet: Giriş Periodontal hastalık, diş eti ve dişin destek dokularını etkileyen ilerleyici bir hastalıktır. Bakteriyel plakların diş yüzeyine yapışmasıyla başlayan bu durum, tedavi edilmezse gingivitise ve ileri aşamalarda periodontitise yol açabilir. Hastalık diş kaybına, kemik erimesine ve hatta sistemik enfeksiyonlara neden olabilir. Bu derleme, kedi ve köpeklerde periodontal hastalıkların nedenlerini, belirtilerini ve tedavi yöntemlerini ele alarak, hastalığın nasıl önlenebileceğini açıklamayı amaçlamaktadır. Amaç Bu derlemenin amacı, kedi ve köpeklerde yaygın görülen periodontal hastalıkların teşhisi, belirtileri ve tedavi yöntemleri hakkında bilgi vermek, erken teşhisin ve etkili tedavinin hayvanların genel sağlığı üzerindeki olumlu etkilerini vurgulamaktır. Yöntem Veteriner diş sağlığı alanındaki bilimsel araştırmalar incelenmiş, periodontal hastalıkların gelişimi, belirtileri ve tedavi yöntemleri değerlendirilmiştir. Profesyonel diş temizliği, ilaç tedavisi, cerrahi müdahaleler ve evde bakımın önemi ele alınmıştır. Bulgular Periodontal hastalıklar genellikle gingivitis ile başlar ve tedavi edilmezse periodontitise ilerler. Yaygın belirtiler arasında diş eti kızarıklığı, şişlik, kanama ve ağız kokusu bulunur. Periodontitiste klinik olarak ataşman kaybı mevcuttur. Enfeksiyon ilerlediği taktirde alveolar kemik kaybı görülür. Sonuç Kedi ve köpeklerde periodontal hastalıklar yaygındır ve ihmal edilmemelidir. Erken teşhis ve düzenli bakım, diş kaybını ve ciddi sağlık sorunlarını önleyebilir. Evcil hayvanların ağız sağlığını korumak için veteriner hekim desteği ve düzenli bakım şarttır.

Anahtar Kelimeler: Periodontal hastalık, gingivitis, periodontitis, veteriner diş hekimliği, kedi ve köpeklerde ağız bakımı.

Sözel Bildiri

PREMENSTRUEL SENDROMUN DENGE VE POSTÜR ÜZERİNE ETKİSİ

Betül YILDIRIM BULUT[1], Özlem ÇİNAR ÖZDEMİR[2] , Gülşah BARĞI[3]

[1]İzmir Demokrasi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye, fztbetuly@gmail.com

[2]Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Bolu, Türkiye, ozlemcinarozdemir@gmail.com

[3]İzmir Demokrasi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi,, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, gulsahbargi35@gmail.com

Özet: Premenstruel Sendrom (PMS), menstrüel siklusun son 7-10 gününde başlayan, menstruasyonun sona ermesiyle azalan veya kaybolan, psikiyatrik herhangi bir hastalıkla ilişkili olmayan fiziksel, davranışsal ve psikolojik semptomlarla karakterize edilen klinik bir tablodur. PMS, dünya genelinde yaygın bir halk sağlığı sorunu olarak kabul edilmekte ve semptomların çeşitliliği ile şiddeti kişiden kişiye farklılık gösterebilmektedir. Genellikle ruh hali değişiklikleri, yorgunluk, meme hassasiyeti, anksiyete ve baş ağrısı gibi psikolojik ve fiziksel semptomlar görülürken, bazı çalışmalarda denge ve postürde de bozulmaların meydana geldiği bildirilmiştir. Hormon teorisine göre, menstrüel döngü süresince yaşanan hormonal dalgalanmalar kas-iskelet sistemi ve postüral kontrol üzerinde önemli bir rol oynamaktadır. Östrojen, kemikler, kaslar, tendonlar ve bağ dokusunun yapısını ve fonksiyonunu etkileyerek performans ve yaralanma riskini değiştirebilirken, progesteron nöromüsküler kontrolü zayıflatarak dengeyi olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Aynı zamanda menstrüel döngü boyunca dengenin sağlanabilmesi için sensorial sistem, kas-iskelet sistemi ve merkezi sinir sisteminin de koordineli bir şekilde çalışması gerekmektedir. Literatürde, menstrüel siklusun fazları ile denge ve postür arasındaki ilişkiyi inceleyen sınırlı sayıda çalışma bulunmasına rağmen, hormonların sadece bağ dokusu üzerinde değil, sinir sistemi üzerinde de önemli bir rolü olduğu bilinmektedir. Özellikle, PMS'ye sahip kadınların, luteal fazın orta dönemlerinde postüral kontrollerinde bozulmaya bağlı olarak dengelerini sağlamakta güçlük çektiği ve postüral salınımlarında artış olduğu rapor edilmiştir. Postüral kontroldeki bozulmalar ve artan salınımlar, PMS semptomlarının şiddetini arttırıp, yaşam kalitesinde belirgin bir düşüşe yol açarak kadınların fiziksel ve psikolojik iyilik hallerinin olumsuz yönde etkilenmesine neden olabilmektedir. Bu nedenle, PMS'li kadınlarda dengeyi geliştirmeye ve postüre ait değişikliklerin düzeltilmesine yönelik önlemler alınması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Premenstruel Sendrom, Denge, Postür, Postüral Kontrol

Sözel Bildiri

YAŞLI İNTİHARLARININ HABERLEŞTİRİLMESİ: İÇERİK ANALİZİ

Meryem Pelin YILDIRIM*, Müesser ÖZCAN**

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yaşlı Sağlığı Anabilim Dalı, Muğla, Türkiye, meryempelinyildirim@posta.mu.edu.tr ORCID: 0009-0004-6396-2888 Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi- Tıp Fakültesi- Tıp Tarihi ve Etik ABD; Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi- Sağlık Bilimleri Enstitüsü- Yaşlı Sağlığı ABD, Muğla, Türkiye, muesserozcan@mu.edu.tr ORCID: 0000-0002-2401-7101*

Giriş: Dünya genelinde, intihar, her yaş grubunda olduğu gibi yaşlı nüfus içerisinde de yaygın olarak görülen önemli bir halk sağlığı sorunudur. **Amaç:** Bu çalışmanın amacı, yaşlı intiharlarının (65+ yaş üstü) internet haber sitelerine yansıyan olgular üzerinden incelenmesidir. **Yöntem:** Bu tanımlayıcı çalışmada, yaşlı intiharı haberleri Oxford Üniversitesi Reuters Enstitüsü 2024 Dijital Haber Raporunda Türkiye'de en fazla ziyaretçisi olan haber kaynaklarından televizyonlar dışlanarak kalan ilk 5 içerisindeki internet haber sitelerinde (Sondakika.com, Sözcü Online, Haberler.com, Ensonhaber.com, Haberturk.com) son 10 yılı kapsayacak şekilde (2014-2024) retrospektif olarak incelenmiştir. Taramalar ''intihar'' ''yaşlı intihar'', ''yaşlı adam intihar etti'', ''yaşlı kadın intihar etti'' ve benzeri anahtar sözcükleri kullanılarak yapılmıştır. **Bulgular:** Çalışma sonucunda internet haber sitelerine yansıyan 353 yaşlı intiharı haberinden tekrar edenler dışlandığında toplam 167 habere ulaşılmıştır. 167 haberden 7'si intihar şüphesi olan haberlerdir. 167 yaşlı intihar haberinin 125'i erkekler, 45'i kadınlar tarafından gerçekleştirilmiştir. Yaşlı intiharlarında en çok intihar sırasıyla 65-74 yaş grubunda (n=74), 75-84 yaş grubunda (n=68) ve 85 yaş ve üzeri (n=28) görülmüştür. İntihar girişimi olan 170 yaşlıdan 15'i hayatta kalmıştır. Ayrıca intihar vakalarından 7'si önceden intihar girişiminde bulunurken intihar öncesi not bırakan 22 kişi olmuştur. Yaşlıların intihar yöntemlerinde sırasıyla ası, ateşli silah kullanımı ve yüksekten atlama yöntemleri önde gelmiştir. Yaşlıların intihar nedenlerinde bilinmeyenler çoğunluktayken ardından psikolojik sorunlar gelmektedir. İntihar vakalarının yansıdığı 51 ülke/şehrin içinden en yüksek yaşlı intihar vakası 15 kişi ile Antalya olmuştur. Antalya'yı sırasıyla Kocaeli, Aydın, Samsun izlemektedir. **Tartışma ve Sonuç:** Yaşlı nüfus, yalnızlık, psikolojik problemler, kognitif bozukluklar, bakım sıkıntısı, sosyo-ekonomik sıkıntılar, eş kayıplarının olması vb. yaşlı intiharlarını gündeme getirmektedir. Yaşlı intiharlarını engellemek amacıyla önlemler almak gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı, İntihar, İnternet Haber Siteleri

Sözel Bildiri

TRAKEAL WEBİ TAKLİT EDEN YOĞUN SEKRESYON

Dr. Muhammed Samet Özdemir*, Dr. Hasan Ekrem Çamaş*
**Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Göğüs Cerrahisi Anabilim Dalı*

Özet: Postentübasyon trakeal stenoz (PETS) 1800'lü yıllarda varlığından bahsedilen, geçmişte nadir olarak nitelendirilse de tıptaki gelişmelerle birlikte günümüzde daha sık gözlenen önemli bir iyatrojenik komplikasyondur. Hastaların asemptomatik olma ihtimali nedeniyle sıklığı ile ilgili net bir rakam verilemese de entübe olan hastaların %63'ünde trakeal hasar gelişebileceği bildirilmiştir. Anamnezinde yoğun bakım yatışı olan hastada, sonrasında nefes darlığı, horlama söz konusu olduğunda PETS akla getirilmelidir.Nefes darlığı başlangıçta egzersiz anında olurken zamanla istirahatte bile hissedilebilir. Öksürük ve wheezing de sıktır. Hava yollarındaki darlık, balgam çıkarmada güçlüğe ve tekrarlayan infeksiyonlara neden olabilir.
52 yaşında hasta son günlerde artan nefes darlığı ve ses kısıklığı ile acil servise başvurdu. 2 hafta önce paratiroidektomi operasyonu olduğu ve 2 gün entübe yoğun bakım yatışı olduğu öğrenildi. Çekilen toraks bilgisayarlı tomografi(BT)''Torasik girim düzeyinde trakea lümeninde %50'ye yakın darlığa sebebiyet veren yumuşak doku dansiteleri izlenmiştir (sekresyon?). Ancak yakın zamanda operasyon ve entübasyon öyküsü olan hastada trakeal web ekarte edilememiştir'' şeklinde yorumlanmıştır. Hastaya semptomatik tedavi verilmesine rağmen klinik rahatlama olmaması üzerine flexible bronkoskopi(FOB) planlandı. Ameliyathanede sedasyon altında vokal kortların geçilmesiyle trakeayı çepeçevre saran, nefes almakla birlikte trakeal web benzeri hareketi ile solunum yolunun daralmasına neden olan yoğun mukus tıkaçları olduğu izlendi.Forceps yardımıyla tıkaçlar temizlendi. Postoperatif nefes darlığı gerileyen hasta 2 gün sonra şifa ile taburcu edildi.
PETS, anamnez,muayene ve görüntüleme tetkikleri ile tanı koyulması gereken önemli bir komplikasyondur. Ayrıntılı anamnez,muayene ve uygun görüntüleme tetkikleri ile darlık yeri ve derecesi ivedilikle belirlenmelidir. Hastamıza hem etyoloji araştırma hem de tedavi amaçlı yapılan FOB sonrası lezyonun trakeal webi taklit eden nefes alıp vermekle hareket eden yoğun bir sekresyon olduğu izlenmiş ve trakea temizlenerek havayolu açıklığı sağlanmıştır.
Sonuç olarak PETS artık nadir görülmeyen bir komplikasyon olması nedeniyle, karşılaşabileceğimiz olgularda ayırıcı tanı noktasında dikkatli olmalı bu vakada da olduğu gibi sekresyonun atılamadığı hastalarda yoğunlaşarak web benzeri görünüm yapabileceği ve solunum yolunu daraltarak solunum sıkıntısına yol açabileceği unutulmamalıdır

Anahtar Kelimeler: Entübasyon ,Stenoz,Trakea

Sözel Bildiri

PLEVRAL EFÜZYONDA GÖRÜLMESİ BEKLENMEYEN ENZİMLER AMİLAZ VE LİPAZ

Dr. Muhammed Samet Özdemir*, Dr. İsa Döngel*

**Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Göğüs Cerrahisi Anabilim Dalı*

Özet: Plevral efüzyon pariyetal ve visseral plevra arasındaki potansiyel boşlukta (plevral boşluk) sekresyon-absorpsiyon dengesinin bozulması sonucu sıvı birikimidir. Plevral efüzyonun oluşmasında rol oynayan mekanizmalar sıvı yapımının artışı veya emiliminin azalması ile ilgilidir. Plevral efüzyon akciğer ve plevranın farklı hastalıklarına bağlı gelişebildiği gibi pulmoner sistem dışında kardiyovasküler sistem (KVS) gastrointestinal sistem (GIS), genitoüriner sistem hastalıkları (GÜS), konnektif doku hastalıkları gibi ekstrapulmoner sistem patolojilerine bağlı olarak da plevral efüzyon gelişebilmektedir.Normal fizyolojik plevral sıvı transüdadır ve ortalama volümü 0,1-0,2 ml/kg'dır. Plevral efüzyon gelişimi sonrası torasentez ile sıvı örneklemesi ile birlikte transüda,eksüda,malign,bening efüzyon ayrımlarının yapılması gerekmektedir. Hastanın anamnezi, ,fizik muayenesi,geçirilmiş operasyonları,ek hastalıkları üzerinden de plevral efüzyonun etyolojisi hakkında fikir yürütelebilir ve rutinde bulunmayan ek tetkikleri ile tanıya gidebiliriz.

61 yaş erkek hasta pankreas kanseri nedeniyle tedavi görmekte iken kontrol akciğer grafilerinde sağ taraflı efüzyon görülmesi üzerine göğüs cerrahisi kliniği tarafından hastaya sağ taraflı pleuracan takılıp efüzyonun drenajı sağlandı. Efüzyon görünümü koyu yeşil renkli yoğun içerikli olması ve mevcut pankreas kanseri tanısı olması nedeniyle torakopankreatik fistülden şüphelenip torasentez sıvısından pankreas enzimlerinden olan amilaz ve lipaz tetkiki istendi. Tetkik sonuçları Amilaz=54 Lipaz=76 gelmesi nedeniyle hastaya torakopankreatik fistül? malign efüzyon? tanılıları ile ilgili branşların görüşleri alınmış primer hastalığın tedavisi doğrultusunda ilgili branş önerilerine uyuldu hasta göğüs katateri ile taburcu edildi. Drenajı halen devam eden hastada poliklinik takibimiz devam etmektedir.

Plevral efüzyon sık rastlanan bir klinik bulgudur. Birçok pulmoner ve ekstrapulmoner hastalığa bağlı olarak gelişebilir. Plevral efüzyonun etyolojisinde biyokimyasal,mikrobiyolojik ve sitolojik incelemeler önemli yer tutmaktadır. Ancak efüzyonun beklenmeyen kıvamı,rengi,kokusu, hastanın anamnezi,ek hastalıkları ve geçirilmiş operasyonları da bize yol göstericidir. Bu vakamızda da torasentez sonrası alınan örneğin renginin ve kıvamının normalden farklı olması ve eşlik eden hastalığı nedeniyle sonradan gönderilen ek tetkikler neticesinde plevral efzüyon etyolojisi belirlenmiş olup ilgili branşlarla birlikte gecikmeden tedavi ve takip sürecine geçilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Plevral efüzyon,torasentez,fistül,pankreas

Sözel Bildiri

PALYATİF BAKIM ÜNİTELERİNDE YATAN HASTALARDA SOSYAL DESTEĞİN SPİRİTÜEL BAKIM GEREKSİNİMLERİNE ETKİSİ: METROPOL VE İLÇE ÖRNEĞİ

Leman ŞENTURAN | Zeynep ÇETİNKAYA | Yağmur DAĞ | Tuba EMİRTAŞ | Seven KAZAN**

** Biruni Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İstanbul, Türkiye*

***Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Muğla, Türkiye, zeyneperdogan@mu.edu.tr*

**** İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Doktora Programı, İstanbul, Türkiye*

***** Ezine Devlet Hastanesi, Çanakkale, Türkiye*

Giriş: Palyatif bakım ünitelerinde yatan hastalarda sosyal destek oldukça önemli olmakla birlikte spiritüel bakım gereksinimlerinin etkisinin belirlendiği araştırma sayısı sınırlıdır. **Amaç:** Bu araştırma palyatif bakım ünitelerinde yatan hastalarda sosyal desteğin spiritüel bakım gereksinimlerine etkisini; ve bulundukları yerleşim bölgesine göre değişimini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. **Yöntem:** Karşılaştırmalı, kesitsel tipteki bu araştırmanın verileri 01.08.2022-14.11.2022 tarihleri arasında Tanıtıcı Bilgi Formu, Spiritüel Bakım Gereksinimleri Ölçeği ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği ile yüz yüze toplanmıştır. Araştırmanın örneklemini İstanbul ilinde bulunan bir eğitim ve araştırma hastanesi ve Çanakkale'de bulunan bir devlet hastanesinin palyatif bakım ünitelerinde yatan 85 hasta oluşturmuştur. **Bulgular:** Araştırmaya katılan hastaların %58,8'i bir ilçe devlet hastanesinde tedavi görmekte, %51,8'i kadın, %60'ı evli ve %82,3'ü ilkokul veya ortaokul mezunudur. Hastaların %72,9'u çekirdek aile yapısında, %77,6'sı eş veya çocuğu ile birlikte yaşamaktadır. Palyatif bakım ünitelerinde yatan hastaların %49,4'ü çocuğunun, %%47,1'i eşinin bakımına destek olduğunu belirtmiştir. Hastaların Spiritüel Bakım Gereksinimleri Ölçeği ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nden aldıkları toplam puan ortalamaları sırasıyla 77,96±15,02 ve 58,11±20,81'dir. Palyatif bakım ünitelerinde yatan hastaların Spiritüel Bakım Gereksinimleri Ölçeği ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nden aldıkları toplam puan ortalamaları ile yaşadıkları bölgeye göre anlamlı değişiklik olduğu belirlenmiştir. Metropolde yaşayan hastaların ölçeklerden aldıkları puan istatiksel olarak daha yüksek bulunmuştur ($p<0,05$). Spiritüel Bakım Gereksinimleri Ölçeği ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Toplam puan ortalamaları arasında tüm alt boyutlarda ve toplam puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur. **Tartışma ve Sonuç:** Palyatif bakım servisinde yatan hastaların Spiritüel Bakım Gereksinimleri ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek düzeylerinin ortalamanın üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Palyatif bakım hastalarının spiritüel bakım gereksinimleri arttıkça algıladıkları sosyal desteğin ve bu duruma yaşanılan bölgenin de etkili olabildiği sonucuna varılmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda, daha büyük ve çeşitlendirilmiş örneklemler üzerinde yapılacak nicel çalışmaların yanı sıra konu ile ilgili nitel çalışmaların yapılması önerilir.

Anahtar Kelimeler: Palyatif Bakım, Spiritüel Bakım, Sosyal Destek, Hemşirelik

Sözel Bildiri

AKDENİZ BÖLGESİNDEKİ BAZI İLLERDE AKTARLARDA ZAYIFLAMA AMAÇLI SATILAN BİTKİSEL DROGLAR

Gülsen KENDİR*, Beyza BERK*, Ahmet Ozan CENGİZ*

**Süleyman Demirel Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Farmasötik Botanik Anabilim Dalı, 32200 Isparta, Türkiye*
gulsenkendir@sdu.edu.tr, beyzaberk48@gmail.com, ahmetcengiz@sdu.edu.tr

Giriş: İnsanoğlu varoluşundan beri bitkiler ile bir ilişki halindedir. Geçmişten günümüze kadar başta besin elde etmek ve sağlık sorunlarını çözmek için bitkilerden çeşitli şekillerde yararlanmışlardır. İnsan ve bitki arasında süregelen ilişki sonucunda etnobotanik bilim dalı doğmuştur. Birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olan ülkemiz zengin bitki çeşitliliği sebebiyle nesilden nesile aktarılan oldukça zengin bir etnobotanik bilgi birikimini bünyesinde barındırmaktadır. Obezite tüm dünyada görülen en önemli sağlık sorunlarından biridir. Günümüzde pek çok kişi kimyasal ve bitkisel ürünleri kullanarak zayıflamaya çalışmaktadır. İnsanların zayıflama amaçlı bitkileri genellikle aktarlardan temin ettikleri bilinmektedir. **Amaç:** Bu çalışmanın amacı Isparta, Burdur ve Antalya'da aktarlarda satılan, halkın zayıflama amaçlı temin ettiği bitkisel droglar ve bu drogların kullanım şekillerini tespit etmektir. **Yöntem:** Bu çalışmada Isparta, Burdur ve Antalya'da, halkın zayıflama amaçlı aktarlardan temin ettikleri tıbbi bitkiler ile bunların kullanım şekilleri anket çalışması şeklinde yüz yüze yapılan görüşmeler yoluyla araştırılmıştır. Bu çalışma için Isparta'da 12 aktar, Antalya'da 6 aktar ve Burdur'da 6 aktar olmak üzere toplamda 24 farklı aktar ile görüşme sağlanmıştır. Bitkisel drogların teşhisi için Türkiye florası, Avrupa Farmakopesi ve Türk Farmakopesi gibi kaynaklardan yararlanılmıştır. **Tartışma ve Sonuç**: Çalışma sonucunda 24 farklı aktardan, zayıflama amaçlı satılan 25'den fazla bitki taksonu belirlenmiştir. Belirlenmiş olan bitki taksonlarının en çok Lauraceae familyasına ait olduğu gözlenmiştir. Tespit edilen bitkilerin drog olarak en çok yapraklarının ardından meyve ve tohumlarının kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu bitkisel droglar daha çok infüzyon ve dekoksiyon yöntemleriyle hazırlanan tıbbi çaylar şeklinde tüketilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Aktar, Akdeniz Bölgesi, Bitkisel Droglar, Zayıflama

Sözel Bildiri

SAĞLIK SİSTEMİNDE HASTANE AFET VE ACİL DURUM PLANLARI (HAP) ÜZERİNE BİR İNCELEME : MEVCUT DURUM ANALİZİ VE POLİTİKA ÖNERİLERİ

Aybüke BÜYÜKTUNÇAY [*], Doç.Dr.Erdal EKE[**]

** Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü Lisans Öğrencisi Isparta, Türkiye aybuke.byktncy@gmail.com*

*** Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, Temel Sağlık Hizmetleri Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye, erdaleke@sdu.edu.tr*

Özet: Dünyada yaşanan afetler ve bu afetlerin etkileri, gerçekleşebilecek afetler ve acil durumlara karşı hazırlık düzeyini tartışmalı hale getirmektedir. Sağlık sistemleri, afetler ve acil durumlar için en önemli hizmet alanlarının başında gelmektedir. Ortaya çıkan afet ve acil durumların sonuçları çeşitli ülke örneklerinden de hareketle hastanelerin afetlere ve acil durumlara karşı daha dayanıklı ve hazırlıklı olmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda hastanelerle ilgili en önemli konuların başında ulusal, yerel ve kurumsal düzeyde afet ve acil durum planlarının hazırlanması olarak vurgulanmaktadır. Bu çalışmanın amacı, başta Türkiye olmak üzere farklı ülkelerin hastane afet ve acil durum planlarını inceleyerek politika önerilerinde bulunmaktır. Çalışma kapsamında Türkiye, Almanya, İngiltere, Amerika Birleşik Devletleri, Birleşik Arap Emirlikleri ve Japonya ülkelerinin planları incelenerek; bu planların yasal zorunlulukları ve uygulanabilirlikleri analiz edilmiştir. Türkiye, Almanya, İngiltere ve Japonya'da hastane afet ve acil durum planları (HAP) yasal zorunluluklarla uygulandığı görülmektedir. Birleşik Arap Emirlikleri ve Amerika Birleşik Devletleri'ndeki işleyiş diğer ülkelerden farklıdır. Amerika Birleşik Devletleri'nde federal düzeyde farklı eyaletlere göre farklı ek uygulamalar vardır. Birleşik Arap Emirlikleri'nde ise zorunlu uygulamalar bulunmasa da emirlikler kendi düzenlemelerini yapabilmektedir. Ülkelerin siyasi ve coğrafi yapıları ile yasal uygulamaları sonucu ortaya konulan Hastane Afet ve Acil Durum Planları ülkeden ülkeye değişiklik gösterebilmektedir. Ancak afetler ile baş edebilmenin yolu tüm paydaşların ortak çabasından geçmektedir. Bu sebeple Hastane Afet ve Acil Durum Planları'nın bütünsel bir yapı içerisinde oluşturulması gereklidir.

Anahtar Kelimeler: Hastane Afet ve Acil Durum Planları, Afet Yönetimi, Acil Durum, Sağlık Sistemi, Sağlık Politikası

Sözel Bildiri

SERVİKS KANSERİ TARAMASINDA EŞ DESTEĞİNİN ÖNEMİ

Dr. Öğr. Üyesi Fulden ÖZKEÇECİ*

**Antalya Bilim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Antalya, Türkiye, fulden.06@hotmail.com*

Özet: Serviks kanseri, dünya genelinde kadınlar arasında en sık görülen dördüncü kanser türüdür ve tarama programları sayesinde erken tanı ile büyük oranda önlenebilir bir hastalıktır (Bray et al. 2024). Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), serviks kanserinin ortadan kaldırılması stratejisi kapsamında, 2030 yılına kadar kadınların en az %70'inin taranmasını hedeflemektedir. Ancak, özellikle düşük ve orta gelirli ülkelerde tarama oranları istenilen düzeye ulaşamamıştır (WHO 2019). Türkiye'de de benzer şekilde tarama programlarına katılım oranları, bölgesel ve yıllık farklılıklar göstermekle birlikte, belirlenen hedefin altındadır (Akova ve Hasdemir 2021; Babaoğlu ve ark. 2021). Kadınların taramaya katılımını etkileyen birçok bireysel, sosyal ve yapısal faktör bulunmaktadır. Bunlar arasında eş desteği önemli bir belirleyici olarak öne çıkmaktadır (Dsouza 2022). DSÖ, düşük ve orta gelirli ülkelerde serviks kanserinin önlenmesinde erkeklerin de katılımının önemini vurgulamıştır (2006).

Yapılan çalışmalarda, erkeklerin bilgi düzeyi, sağlık okuryazarlığı ve tutumlarının, tarama hizmetlerine erkek katılımı üzerinde doğrudan etkili olduğu gösterilmiştir. Kadınlar, eşlerinden aldıkları duygusal, bilişsel ve maddi destek sayesinde taramalara katılımda daha istekli olmaktadır. Buna karşılık, eşin bilgi eksikliği, olumsuz tutumları, taramaya ilişkin algılanan engeller, mahremiyet kaygıları ve toplumsal normlar, taramaya yönelik eş desteğini olumsuz etkileyen faktörler arasında yer almaktadır (Dsouza et al. 2022; İsabirye 2022; Osei et al. 2023; Okafor et al. 2023; Beyene et al .2024).

Literatürde, erkeklere yönelik sağlık eğitimleri, toplumsal farkındalık kampanyaları ve çiftlere yönelik danışmanlık hizmetleri gibi yaklaşımlar eş desteğini artırıcı etkili yöntemler olarak önerilmektedir. Sonuç olarak, servikal kanser tarama programlarında erkeklerin aktif katılımını artırmaya yönelik stratejiler geliştirilmesi ve eş desteğinin güçlendirilmesi, kadınların tarama hizmetlerine katılımını artırmada önemli bir rol oynamaktadır (Dsouza et al. 2022; Osei et al. 2023; Beyene et al .2024).

Anahtar kelimeler: Serviks kanseri, Eş desteği, Kadın sağlığı, Hemşirelik

Sözel Bildiri

ROTATOR CUFF TAMİRİ GEÇİREN OLGULARDA SERVİKAL RADİKÜLOPATİ VARLIĞININ FONKSİYONELLİK VE YAŞAM KALİTESİNE ETKİSİ

Ezgisu Ören*, Güzin Kaya Aytutuldu*, Zeynep Hoşbay*, Ömer Hekim**

** Biruni Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Yüksek Lisans Programı, İstanbul, Türkiye, ezgisuoren@gmail.com*

***Kartal Lütfi Kırdar Şehir Hastanesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Kliniği, İstanbul, Türkiye, omerfarukhekim@gmail.com*

Giriş: Rotator manşet patolojileri, omuz ağrısının yaygın sebeplerindendir, genellikle travmalar sonucu ortaya çıkar. Servikal sinir köklerinin rotator manşet kaslarını innerve etmesi, servikal radikülopatiler ile rotator manşet hastalıkları arasında bir ilişki olabileceğini göstermektedir. Ayrıca servikal patolojisi bulunan bireylerin, omuz cerrahisi sonrası fonksiyonel iyileşme ve yaşam kalitesi sonuçlarının etkilendiği öne sürülmektedir.Amaç: Çalışmamız, rotator manşet cerrahisi (RC) geçiren servikal radikülopatisi olan hastaların fonksiyonel durum ve yaşam kalitesini araştırmayı ve servikal patolojisi bulunmayan hastalarla karşılaştırmayı amaçlamaktadır. Yöntem: Bu çalışma, 2018-2023 yılları arasında rotator manşet cerrahisi geçiren, yaş ortalaması 53,74±6,58 yıl ve %54'ü kadın olan 50 hasta üzerinde yapılmıştır. Katılımcılar, eşit olacak şekilde iki gruba ayrılmıştır. Birinci grup servikal radikülopatisi olanlar ikinci grup servikal radikülopatisi olmayanlar. Çalışma kapsamındaki tüm hastaların demografik bilgileri toplandıktan sonra, omuz ve servikal hareket kısıtlılıkları, omuz kas kuvveti, fonksiyonel durum(modifiye Constant-Murley skoru ve boyun engellilik indeksi), yaşam kalitesi(SF-36) parametreleri ile el kavrama kuvveti(Jamar el dinamometresi), deltoid, üst trapez ve korakoakromial arkın ağrı eşik değerleri(algometre) değerlendirilmiştir. Bulgular: Analiz sonuçlarına göre, omuz internal rotasyon (p=0,003), modifiye Constant-Murley skoru (p=0,050), ağrı eşik değerleri (üst trapez (p=0,036), deltoid ve korakoakromial ark (p=0,001)) ile SF-36'nın alt parametreleri arasında ağrı (p=0,014), fiziksel işlevsellik (p=0,004), fiziksel sağlık (p=0,009), duygusal sorunlar (p=0,041), enerji-yorgunluk (p=0,048) ve genel sağlık (p=0,020) arasında iki grup arasında anlamlı fark gözlemlenmiştir. Ancak, omuz kas kuvvetleri, el kavrama kuvveti ve SF-36'nın duygusal iyilik (p=0,101), sosyal işlevsellik (p=0,057) ve sağlık değişkenliği (p=0,305) alt parametreleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Tartışma ve sonuç: Sonuçlar, RC tamiri geçiren hastaların omuz ağrı eşiği, fonksiyonel durum ve yaşam kalitesinin, servikal radikülopatisi olanlara kıyasla daha iyi olduğunu, ancak omuz ve kavrama kuvvetleri açısından anlamlı bir fark saptanmadığını göstermektedir. Bu veriler, servikal patolojilerin omuz fonksiyonuna etkisinin ağrı ve yaşam kalitesi ile şekillendiğini ve tedavisinde ağrının önemli bir faktör olduğunu düşündürmektedir.

Anahtar Kelimeler: Rotator manşet, servikal patoloji, yaşam kalitesi ve fonksiyonel durum

Sözel Bildiri

HEPATİT E VİRUS ENFEKSİYONU VE ÜLKEMİZDEKİ KEDİLERDE DURUMU

Vet. Hek. Şerife Şahin, Prof. Dr. Yakup YILDIRIM

**Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Viroloji Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye*

serifesahinnn_15@hotmail.com, ORCID: 0009-0004-4256-1102

***Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Viroloji Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye*

yyildirim@mehmetakif.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4299-4712

Özet: Hepatit E virus (HEV), dünya genelinde insanlarda görülen akut viral hepatitin başlıca nedeni olarak kabul edilen önemli bir patojendir. HEV genomunun çok değişken yapısı temel alındığında etkenin sekiz farkı genotipinin başta Asya ve Afrika Kıtaları olmak üzere birçok kıtada insanlarda ve hayvanlarda enfeksiyona neden olduğu belirlenmiştir. Hepatit E enfeksiyonu sanitasyon eksikliğine bağlı olarak çoğunlukla fekal-oral yolla bulaşır. Yapılan araştırmalarda HEV salgınlarının çoğunlukla hasta insan ve hayvan dışkıları ile kontamine içme suyu kullanımıyla şekillendiği tespit edilmiştir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde vakaların/salgınların daha sık görüldüğü bildirilmiştir. Dünya Sağlık Örgütü zoonotik hepatit E virusunun insanlarda yılda yaklaşık yirmi milyon yeni enfeksiyona neden olduğunu raporlamıştır. Son yıllarda HEV enfeksiyonu üzerine yürütülen çalışmalarda etkenin zoonoz karakter gösterdiği tespit edilmiştir. Bu bağlamda domuz, sığır, koyun, keçi, at, kedi ve köpek gibi bazı memelilerde HEV enfeksiyonunun serolojik bulguları ortaya koyulmuştur. Bu durum hayvanların enfeksiyonla karşılaştığını ve subakut, akut ya da kronik bir hepatit hastalığı geçirmiş olabileceğini göstermektedir. HEV enfeksiyonunu sadece klinik bulgulara dayanarak teşhis etmek oldukça zordur. Bu bakımdan direkt ve indirekt laboratuvar teşhis metotlarından yararlanılarak doğru tanı koyulmalı ve hastalıkla mücadele programlarını uygulama aşamasına hızla geçilmelidir. Dünyada hayvanlarda HEV enfeksiyonunun durumu hakkında yapılan çalışmalarda kedilerde dahil birçok türde değişik oranlarda varlığı ortaya koyulmuştur. Ülkemizde yapılan iki farklı araştırmada da kedilerde HEV seroprevalansı %2,86 ile %5,49 oranlarında tespit edilmiştir. Günümüzde evcil hayvanlar insan hayatında önemli yere sahiptir. Özellikle evde beslenen kediler gün geçtikçe sayı olarak artmış ve hayatımızın bir parçası haline gelmiştir. Bu durum HEV gibi zoonotik etkenler açısından insan sağlığını olumsuz yönde etkileyen önemli bir tehdit oluşturmaktadır. Bu bakımdan kedi besleyen insanların bu konuda bilgilendirilmelerinin yapılması, enfeksiyona karşı kapsamlı aşı ve mücadele çalışmalarının planlanarak hayata geçirilmesi insan ve hayvan sağlığının korunmasına katkı sağlaması açısından yararlı olacaktır.

Anahtar Sözcükler: Hepatit E Virus, Kedi, Seroloji

*İlk isim yazarın yüksek lisans tezinin bazı verilerini içeren bu araştırma, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü tarafından 1095-YL-25 proje numarası ile desteklenmiştir.

Sözel Bildiri

ULTRAPETALA1'İN ÇİLEK (FRAGARIA VESCA)'TE FARKLI GELİŞİM AŞAMALARINDA İFADE ANALİZİ

Melis KIDIŞ*, Yusuf Ali TEKİN, Ali KIYAK*****

** Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Moleküler Biyoloji Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye, 2430124003@ogr.mehmetakif.edu.tr*
***Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Moleküler Biyoloji Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye, 2011309035@ogr.mehmetakif.edu.tr*
**** Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Moleküler Biyoloji Bölümü, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur, Türkiye, akiyak@mehmetakif.edu.tr*

Arka plan: ULTRAPETALA1 (ULT1), *Arabidopsis thaliana*'da Polycomb grubu eylemine karşı koyan bir Tritoraksis grubu faktörü olarak işlev görür. ULT1, ATX1 ile fiziksel etkileşimi ve ULT1 enzimatik aktiviteden yoksun olduğunda H3K4me3 birikimini uyararak AGAMOUS gibi ATX1 ortak hedeflerinin transkripsiyonel aktivasyonunu kontrol etme kabiliyeti nedeniyle ARABIDOPSIS TRITHORAX 1'in (ATX1) bir koaktivatörü olarak tanımlanan bir SAND domain proteinidir. **Amaç:** Bitkilerde birçok büyüme ve gelişme sürecinin moleküler yolaklarına katıldığı ve bunları düzenlediği bildirilen *ULT1* geni, bugüne kadar çilekte tanımlanmamış ve farklı gelişim aşamalarına katılıp katılmadığı bildirilmemiştir. Bu çalışmada, çilekte *ULT1* gen homoloğunu tanımlanmış ve çeşitli gelişim aşamalarında RT-qPCR ile ifadesini analiz edilmiştir. **Yöntemler:** *FvULT1* ifade analizi için genç yaprak, olgun yaprak, tam çiçek, küçük yeşil meyve, büyük yeşil meyve, olgunluğa geçişteki meyve ve tamamen olgunlaşmış meyve kullanılmıştır. Sırasıyla bu dokulardan total RNA ekstraksiyonu, DNaseI uygulaması, cDNA sentezi ve gen ifadesi için RT-qPCR analizi gerçekleştirilmiştir. **Sonuçlar:** Analiz sonuçlarına göre, *FvULT1*'in en yüksek ifadesi genç yapraklarda olmak üzere her iki yaprak gelişim aşamasında da tespit edilmiştir. Tüm dokular arasında ise *FvULT1*'in en yüksek ifadesi tam çiçek aşamasında tespit edilmiştir. *FvULT1*'in ifadesi en yüksek ifade büyük yeşil meyve aşamasında olmak üzere çilek meyvesinin dört farklı gelişim aşamasında tespit edilmiştir. **Tartışma ve Sonuç:** Bu çalışmada, bitkilerde histon modifikasyonlarının potansiyel bir düzenleyicisi olan *ULT1* geninin ifadesi çileğin farklı gelişim aşamalarında RT-qPCR ile ölçülmüştür. Bu sonuçlar *ULT1*'in bitkilerdeki potansiyel rolünü ortaya koymaktadır ve çilekte gelecekte yapılacak *ULT1* kaynaklı fonksiyonel karakterizasyon çalışmaları için önemli bir referans olacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Fragaria vesca,* Çilek, *ULTRAPETALA1 (ULT1)*, RT-qPCR

Sözel Bildiri

SAĞLIKLI GENÇ ERIŞKINLERDE GÖREV KARMAŞIKLIĞININ ÜST EKSTREMITE TEPKİ SÜRESİ ÜZERINE ETKİSİ

İman Ghamari*, Gamze Demircioğlu**

** İstanbul Atlas Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, İstanbul, Türkiye,, imannghamari@gmail.com*

*** Istanbul Atlas University, Faculty of Health Sciences, Department of Physiotherapy and Rehabilitation, İstanbul, Türkiye, gamze.demircioglu@atlas.edu.tr*

Arka Plan: Tepki süreleri, bireyin bir uyarana verdiği motor tepkisinin hızını yansıtır ve bilişsel-motor performansının temel bir göstergesidir. Tek görev koşulunda, bireyler tek bir uyarana odaklanabilirken, artan görev karmaşıklığı bilişsel yükü artırarak potansiyel olarak motor tepki sürelerini etkiler. **Amaç:** Bu çalışma, görev karmaşıklığının sağlıklı genç yetişkinlerde üst ekstremite tepki süreleri üzerindeki etkilerini karşılaştırmayı amaçlamaktadır. **Yöntem:** Bu kesitsel çalışma, İstanbul Atlas Üniversitesi Sağlıklı Yaşam Merkezi'nde, 20–35 yaş arası, herhangi bir nörolojik veya kas-iskelet sistemi rahatsızlığı bulunmayan 60 sağlıklı genç yetişkinle gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar, Light Trainer® sistemi kullanarak iki farklı görev koşulunu tamamlamıştır. İlk koşulda, görsel bir ışık uyarısına serbest bir üst ekstremiteyle yanıt vererek ışığı kapatmışlardır. İkinci koşulda ise, mavi ışıkta sağ üst ekstremiteyle, kırmızı ışıkta ise sol üst ekstremiteyle ışığı kapatmaları istenmiştir. **Bulgular:** Karmaşık görev koşulunda tepki sürelerinin, tek görev koşuluna kıyasla anlamlı derecede daha uzun olduğu tespit edilmiştir ($p< 0.001$). Ortalama tepki süresi, tek görev koşulunda 0,27± 0.09 s iken, karmaşık görev koşulunda 0,51± 0.09 s'ye yükselmiştir. Ayrıca, karmaşık görev koşulunda kapatılan ışık sayısı 18,80± 2.26 iken, tek görev koşulundaki 28,06± 4.91'e kıyasla anlamlı derecede daha düşük bulunmuştur ($p< 0,001$). **Tartışma ve Sonuç:** Bu çalışmanın bulguları, görev karmaşıklığının arttıkça tepki sürelerini önemli ölçüde etkilediğini ve bilişsel yük altında performansın azaldığını göstermektedir. Bu çalışma, bilişsel-motor eğitim programları için temel bir referans oluşturmakta olup, dikkat gerektiren mesleklerde performans iyileştirme stratejilerinin geliştirilmesine katkı sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Tepki Süresi, Bilişsel-Motor Fonksiyon, Üst Ekstremite, Performans

Sözel Bildiri

DEATHS DUE TO CATTLE ATTACKS IN ARTVIN: CASE SERIES

Abdulkadir SANCI[1], Burak KAYA[1]

[1] *Artvin Forensic Medicine Branch Office, Artvin, Türkiye, akadirsanci@gmail.com*
[1] *Artvin Forensic Medicine Branch Office, Artvin, Türkiye, buraktrkaya@gmail.com*

Background: The aggressive and unpredictable behaviour of cattle, especially cattles, brings serious risk of injury and death for livestock farmers. Since cattle breeding has an important place in the cultural structure of Artvin, it is vital to analyse and evaluate the injuries that occur here. **Aim:** The aim of this study was to draw attention to fatal injuries that may occur after animal intervention by presenting the cases autopsied as a result of bovine injuries in Artvin. **Methods:** Among the autopsies performed in Artvin Forensic Medicine Branch Directorate between 2016-2-24, the cases who died as a result of the attack of the cattle they raised were retrospectively analysed. The data of the cases were obtained from the UYAP system. **Results:** It was determined that there were four cases who died as a result of the attack of the cattle they reared. In the autopsies of the cases, it was found that three of them had fractures in the sternum, ribs and spine and internal organ injuries. One case died as a result of head trauma and brain haemorrhage caused by a cattle kick. **Discussion and Conclusion:** In individuals engaged in cattle breeding, the physical power and behavioural reactions of animals can result in head trauma, internal organ damage and multiple bone fractures. Therefore, measures such as the use of protective equipment for the safety of individuals engaged in animal husbandry and the dissemination of this equipment among all employees are of vital importance. In suspicious death cases in rural areas, especially in cases with multiple, separated serial rib and spine bone fractures, the possibility of animal intervention should be evaluated in relation to the cause of death, and injuries that may develop in internal organs should be examined in detail.

Keywords: Cattle, Fatal Injury, Autopsy

Sözel Bildiri

İTFAİYECİLİK VE ACİL DURUM YÖNETİMİ ÖĞRENCİLERİNİN PROPBLEMLERE KARŞI TUTUMLARI: BİR ÖLÇEK UYGULAMASI

Murat TATOĞLU1
1Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi mtatoglu@mehmetakif.edu.tr

Giriş: Afet ve acil durum zamanları, toplumun güvenliğinin ve yaşamsal fonksiyonlarının korunması gereken kritik zamanlardır. Bu alanda görev yapmak için eğitim alan kişilerin karşılaşacakları zorluklara hızlı ve etki çözümler üretmeleri gerekmektedir. Meslek hayatlarında farklı türden zorluklarla karşılaşacak olan bu öğrenciler çeşitli problemlerle başa çıkma kapasitelerini geliştirmek zorundadırlar.
Amaç: Çalışmamızın amacı afet ve acil durum anlarında insanlara ve çevreye yardım etmek için eğitim alan öğrencilerin problemlere karşı tutumlarını ölçmek ve olumsuz tutumların eğitim sürecinde dikkate alınması gereken noktalarını tespit etmektir.
Yöntem: Nicel araştırma yöntemlerinden biri olan ölçek uygulamasının yapıldığı bu çalışmada kendini değerlendirme türü bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırma için Akyay tarafından Türkçe uyarlaması yapılan ve 12 sorudan oluşan ‘’Problemlere Karşı Olumsuz Tutum Ölçeği’’ kullanılmıştır. Araştırmaya yedi farklı üniversiteden İtfaiyecilik ile Afet ve Acil Durum programlarında okuyan gönüllü 308 öğrenci katılmıştır.
Bulgular: Katılımcıların %11,7’si (7 erkek, 29 kadın) daha önce ruhsal bir konuda destek aldıklarını belirtmişlerdir. Ortalama ölçek puanı 60 üzerinden 21 olarak tespit edilmiştir. Ortalama puanda kadın ve erkek katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Kadınların problemler karşısında daha fazla olumsuz tutum gösterdikleri tespit edilmiştir. Katılımcıların %11,7’si (36) problem çözmede kendi yeteneklerinin yetersiz kaldığını, %13’ü (40) problem çözmekte çok zorlandığını, %22,3’ü (69) sorunların sağlıkları üzerinde olumsuz etki oluşturduğunu ise düşünmektedir.
Sonuç: Araştırma sonucunda her ne kadar olumsuz tutum sergileme durumu ortalamanın altında gözükse de değerler beklenin de üzerinde bulunmuştur. Kadın ve daha önce ruhsal bir konuda tedavi görenlerin sorunlar karşısında daha fazla olumsuz davranış sergiledikleri ve problem çözme konusunda kendilerini yetersiz gördükleri tespit edilmiştir. Afet sırası ve sonrasında görev alacak olan bu kişilerin stres ile başa çıkma konusunda daha fazla gayret göstermeleri gerekmektedir.

Anahtar kelimeler: Stres, tutum ve davranış, afet yardımı

Sözel Bildiri

COMPARATIVE ANALYSIS OF HEARING IN REAL-LIFE ENVIRONMENTS (HERE) RESULTS IN POLICE AND TEACHER GROUPS: PRELIMANARY STUDY

[1]Beyza Demirtaş Yılmaz
1 Erciyes University, Faculty of Health Sciences, Department of Audiology, Kayseri Turkey (PhD)

beyzademirtas@erciyes.edu.tr

Background: The process by which people differentiate, identify, and interpret sounds in the outside world is known as auditory perception. The proper degree of hearing sensitivity is a major factor in how accurately speech is perceived. **Aim:**The purpose of this study was to assess how the occupational groups of teachers and police differed in their auditory perception. **Methods:** The Hearing in Real-Life Settings (HERE) questionnaire, which assesses speech perception, spatial orientation, and the social-emotional impacts of hearing impairment, was used in this study to compare the hearing perceptions of teachers and police officers. A 15-item survey with a 0–10 rating system was administered to 60 participants in Turkey (39 teachers and 21 police officers). Preliminary analyses included factor analysis, validity and reliability tests, normality tests, and intergroup comparisons because the questionnaire required Turkish validity and reliability data. **Results:** SPSS software was used to analyze the data. The eligibility for factor analysis was validated by the validity and reliability analysis of the HERE survey (KMO = 0.84, Bartlett's Test: χ^2 = 769.26, p<0,001). An adequate level of internal consistency was suggested by Cronbach's Alpha = 0.754. A three-factor structure that accounted for 69.95% of the variance was found by factor analysis. The Mann-Whitney U test revealed significant differences between police and teachers in auditory attention, stress/emotional response, and perceptual awareness in HERE questionnaire. ($p < 0.05$)**Discussion and Conclusion:** The results indicate that occupation affects auditory perception, maybe as a result of variations in professional experience and work environments. Larger sample sizes should be used in future research. Turkish validity and reliability tests, and additional variables such as age, working time, and environment to better understand occupational influences on auditory cognition.

Key Words: Hearing perception,auditory cognition, HERE questionnaire

Sözel Bildiri

YAŞLILARDA BİLİŞSEL FONKSİYONUN FİZİKSEL AKTİVİTE, FONKSİYONEL DURUM VE TOPLUMSAL KATILIM İLE İLİŞKİSİ

Hayri AKTAŞ [1], Gökçe Yağmur GÜNEŞ GENCER [2]

1 Antalya Bilim Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü-hayri.aktas@antalya.edu.tr

2 Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Gerontoloji Bölümü-gokcegunes@akdeniz.edu.tr

Giriş: Demografik veriler Türkiye'de 65 yaş ve üzerindeki nüfus oranının diğer yaş gruplarına kıyasla daha yüksek bir hız ile sürekli arttığını göstermektedir. Doğurganlık ve ölüm oranlarındaki azalmaya bağlı olarak yaşlı nüfus oranı sürekli olarak artmakta ve demografik dönüşüm süreci yaşanmaktadır.

Amaç: Yaşlanma sadece biyolojik süreçlerden ibaret değildir. Psikolojik, sosyolojik ve toplumsal değişiklikler de yaşlanmayı etkileyen faktörler arasındadır. Yaşlanma sürecinde bilişsel fonksiyonlardaki değişim dikkat çekicidir. Bununla birlikte fonksiyonel durum ve mobilitedeki değişiklikler yaşlı bireyin sosyal hayatını, fiziksel becerilerini, psikolojik durumunu ve günlük yaşam aktivitelerini etkileyebilmektedir. Çalışmamızın amacı yaşlılarda bilişsel fonksiyonun fiziksel aktivite, fonksiyonel durum ve toplumsal katılım ile ilişkisinin incelenmesidir.

Yöntem: Araştırma, Antalya İli, Döşemealtı İlçesinde, 65 yaş ve üzeri 123 katılımcı ile yapıldı. "Demografik Bilgi Formu", "Standardize Mini Mental Test", "Montreal Bilişsel Değerlendirme Ölçeği", "Uluslararası Fiziksel Aktivite Anketi", "Timed Up and Go Testi", "10 metre Yürüme Testi", "Keele Katılım Değerlendirmesi", "Katılım ve Otonomi Etki Anketi" ile toplanan veriler "IBM SPSS Statistics Base v23" sürümü ile analiz edildi.

Bulgular: Katılımcıların yaş aralığı 65-91, yaş ortalaması 69,5±4,6'dır. Katılımcıların %46,3'ü kadın, %78,9'u evli, %57,7'si ilkokul mezunudur. Katılımcıların %33,3'ü düşük fiziksel aktivite düzeyindedir. Bilişsel fonksiyonlar ile fonksiyonel durum, fiziksel aktivite düzeyi ve toplumsal katılım arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde ilişki bulunmaktadır. Fonksiyonel durum ve fiziksel aktivite düzeyi ile toplumsal katılım arasında da pozitif yönlü orta düzeyde ilişki bulunmaktadır.

Tartışma ve Sonuç: Yaşlılarda bilişsel zayıflamaya bağlı olarak başta demans olmak üzere çeşitli nörodejeneratif hastalıklar ortaya çıkmakta, gelecekte de söz konusu hastalıkların insidansının artacağı öngörülmektedir. Bilişsel gerileme hem yaşlı bireyi olumsuz etkilemekte hem de toplumsal anlamda problemlere neden olmaktadır. Yaşlılarda bilişsel fonksiyonların korunması açısından fonksiyonelliğin geliştirilmesi, fiziksel aktivite düzeyi ve toplumsal katılım düzeyinin arttırılması, bilişsel bozukluklara karşı önemli bir müdahale ve önleme girişimi olarak değerlendirilebilir. Araştırmamızın parametreleri yaşlanmanın fiziksel, psikolojik, sosyal boyutlarıyla doğrudan ilişkili olduğundan elde edilen verilerin sağlıklı yaşlanma süreçlerine katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Anahtar kelimeler: Yaşlanma, yaşlı, bilişsel fonksiyon, fiziksel aktivite, toplumsal katılım.

Sözel Bildiri

DENTAL CAD/CAM SİSTEMLERİNDE KULLANILAN TAM SERAMİKLER

Ayça TOPALOĞLU*, Doç.Dr.H.Cenker KÜÇÜKEŞMEN*

** Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Protetik Diş Tedavisi Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye*
aycatopaloglu@sdu.edu.tr, cenkerkucukesmen@sdu.edu.tr

Özet: Bilgisayar Destekli Tasarım/Bilgisayar Destekli Üretim (CAD/CAM) sistemleri, modern diş hekimliğinde restoratif işlemler için yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu sistemler, geleneksel yöntemlere kıyasla zaman tasarrufu sağlarken, estetik ve dayanıklılığı arttıran yeni nesil seramik materyallerin kullanımına da olanak tanımaktadır. CAD/CAM sistemlerinin en önemli avantajlarından biri, özelleştirilmiş restorasyonların hızlı ve hassas bir şekilde üretilebilmesidir. Son yıllarda, bu sistemler için geliştirilen tam seramik materyaller, diş hekimliği pratiğinde yaygın olarak kullanılmaktadır. Tam seramik restorasyonlar, özellikle estetik bölgelerde tercih edilmekte olup, feldspatik, lösit bazlı, lityum disilikat ve zirkonya içeren seramikler gibi çeşitli alt gruplara ayrılmaktadır. Son yıllarda, rezin matriks seramikler ve hibrit seramikler gibi yeni nesil materyaller geliştirilmiştir. Bu materyaller, mekanik özellikleriyle geleneksel seramiklerden farklılaşmakta ve onarım kolaylığı sunmaktadır. CAD/CAM sistemlerinde kullanılan seramiklerin optik ve mekanik özellikleri, yüzey işlemleri ve yaşlandırma süreçlerine bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Ayrıca, bu sistemler hasta başı üretim süreçlerinde, minimal invaziv yaklaşımlara ve biyouyumlu malzemelerin kullanımına da olanak sağlamaktadır. Bu çalışmada, CAD/CAM sistemlerinde kullanılan tam seramik materyallerin sınıflandırılması, özellikleri, avantajları, dezavantajları ve klinik kullanım alanları incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: CAD/CAM, Tam seramikler, Rezin matriks seramikler, Estetik

Sözel Bildiri

IMPACT OF VARYING MAGNESIUM LEVELS ON THE GROWTH OF SPIRULINA PLATENSIS AND ITS POTENTIAL AS A MAGNESIUM-ENRICHED SUPERFOOD

Füsun Akgül[1]

1 Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Science and Arts, Molecular Biology and Genetic Department, Türkiye; fakgul@mehmetakif.edu.tr; 0000-0002-2186-5746

Background: Thanks to its high protein, vitamin and mineral content, *Spirulina platensis* (SP) is the most widely used and cultivated microalgae as a dietary supplement. Magnesium (Mg) is an essential trace element that plays a regulatory role by being incorporated into various cellular proteins and is particularly deficient in cereal-based diets. **Aim:** Given SP's strong adaptability to environments with high metal concentrations and its ability to produce phytochelatins and effectively bind metals, this study aimed to produce magnesium-enriched SP (MgSP) by organically binding magnesium to SP. **Methods:** To achieve this, modified growth media containing four different magnesium concentrations were prepared, and SP was cultivated in these media. Culture monitoring was conducted through optical density, chlorophyll-a, phycobiliprotein, and dry cell weight (DCW) analyses. Biomass and filtered culture medium samples were collected from both the logarithmic and stationary phases, followed by magnesium analysis. The optimal growth conditions and culture medium for producing magnesium-enriched SP were identified. **Results:** The medium in which Spirulina accumulates the most Mg in its biomass and the medium with the highest biomass productivity were evaluated together to determine the most suitable culture medium. According to this, 1006 mg kg^{-1} Mg was measured in SP biomass grown in Mg-2 medium containing 40 mg L^{-1} Mg. A person who consumes 2 g of Mg-SP per day takes 2 mg of Mg. **Discussion and Conclusion:** It may be possible to obtain Mg-enriched SP in this medium and under the specified culture conditions, and even this ratio can be increased by adding Mg to the culture medium after the logarithmic stage.

Key words: Culture growth, Functional food, Magnesium-enriched, phytochelatin, *Spirulina platensis*, supplement.

Sözel Bildiri

ROMATOİD ARTRİTTE BAĞIRSAK MİKROBİYOTASI DEĞİŞİKLİKLERİ VE PROBİYOTİKLERİN TERAPÖTİK POTANSİYELİ

Fatma GÜRLER*, Artun YIBAR, Recep ÇIBIK*****

** Bursa Uludağ Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Ensitüsü, Besin Hijyeni ve Teknolojsi Anabilim Dalı, Bursa, Türkiye, fatmagurler34@gmail.com*

*** Bursa Uludağ Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Besin Hijyeni ve Teknolojisi Anabilim Dalı, Bursa, Türkiye, artunyibar@uludag.edu.tr*

**** Bursa Uludağ Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Besin Hijyeni ve Teknolojisi Anabilim Dalı, Bursa, Türkiye, rcibik@uludag.edu.tr*

Özet: En yaygın kronik otoimmün hastalıklardan biri olarak bilinen romatoid artritin küresel prevalansı günümüzde hızla artış göstermektedir. Sinovyal inflamasyon, kıkırdak hasarı ve kemik yıkımı ile karakterize olan, genetik ve çevresel faktörler dâhil olmak üzere etiyolojisinde birçok faktörün etkili olduğu romatoid artritin gelişiminde bağırsak mikrobiyotasının etkin rol oynadığına dair kanıtlar hızla artmaktadır. Bağırsak mikrobiyotası ve metabolitleri ile bağırsak-eklem aksı arasında iletişim bulunmaktadır. Mikrobiyotadaki değişim sonucu oluşan bağırsak-eklem aksındaki değişiklikler, romatoid artritin risk faktörlerinden kabul edilmektedir. Bağırsak mikrobiyotası; esas olarak proinflamatuar metabolitlerin üretimi, bağırsak mukozal bariyerinin bozulması ve otoantijenlerin moleküler taklidi gibi mekanizmalar yoluyla romatoid artrit patogenezinde kritik bir rol oynamaktadır. Romatoid artrit ile ilişkili olan bağırsak mikrobiyotası disbiyozu sonucunda intestinal geçirgenlik artmakta ve bağırsak-eklem aksı etkilenmektedir. Romatoid artrit hastalarının bağırsak mikrobiyotalarında genel olarak *Klebsiella*, *Escherichia coli*, *Eisenbergia* ve *Flavobacterium* içeriğinin daha yüksek olduğu; *Fusobacterium*, *Pseudomonas* ve *Enterococcus* içeriğinin ise sağlıklı bireylere kıyasla daha düşük olduğu bilinmektedir. Romatoid artrit patogenezinde bağırsak mikrobiyotasının temel rolü göz önüne alındığında bağırsak mikrobiyotasını hedef alan müdahaleler umut vaat etmektedir. Bu amaçla probiyotikler; disbiyozun sebep olduğu mikrobiyal dengeyi yeniden sağlama, bağırsak bariyer fonksiyonunu geri kazandırma, biyoaktif maddeler üretme, intestinal geçirgenliği azaltma, proinflamatuar sitokinleri azaltma, antiinflamuar sitokinleri artırma yollarıyla romatoid artrit semptomlarını, inflamasyon ve kıkırdak yıkımını hafifletebilmektedir. Bağırsak mikrobiyotası ile eklem aksı arasındaki bağlantının anlaşılması, romatoid artritin önlenmesi ve tedavisine yönelik atılacak adımlar açısından önemlidir. Bu çalışmada, bağırsak mikrobiyotasının romatoid artritteki rolü probiyotiklerin etkisi bağlamında değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Romatoid Artrit, Bağırsak Mikrobiyotası, Bağırsak-Eklem Aksı, Disbiyozis, Probiyotik

Sözel Bildiri

BİPOLAR BOZUKLUK TANISI OLAN EBEVEYNLERİN BAKIM YÜKÜ VE BAŞA ÇIKMA YÖNTEMLERİNİN İNCELENMESİ

Eylül Pınar Kısa Akdağ*, Şüheda Keleş Özen, Devrim Tarakcı***

**İstanbul Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ergoterapi Bölümü, eylul.kisa@medipol.edu.tr, dtarakci@medipol.edu.tr*

***İstanbul Medipol Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ergoterapi Anabilim Dalı, suheda.keles@std.medipol.edu.tr*

Giriş: Bipolar bozukluk, bireyin duygu durumunda manik ve depresif dönemler arasında dalgalanmalara neden olan, yaşam kalitesini ve günlük işlevselliğini ciddi şekilde etkileyen kronik bir ruh sağlığı bozukluğudur. **Amaç:** Bu çalışmanın amacı, bipolar bozukluk tanısı alan ebeveynlerin çocuklarına bakım verirken karşılaştıkları bakım yükünün değerlendirilmesidir. **Yöntem:** Çalışmaya 0-18 yaş arasında çocuğu olan, 33-47 yaş arasında, uzman bir psikiyatrist tarafından bipolar bozukluk tanısı almış 6 bakım veren (5 kadın, 1 erkek) dahil edildi. Bakım verenlerin sosyo-demografik bilgileri, sosyo-demografik veri formu ile alındı. Genel yaşam memnuniyeti için WHOQOL Yaşam Kalitesi Ölçeği, bakım yükünü değerlendirmek için Zarit Bakıcı Yük Ölçeği, depresyon düzeylerini değerlendirmek için Beck Depresyon Ölçeği, karşılaştıkları stres faktörleri ve bu stresle başa çıkma yöntemlerini analiz etmek amacıyla Aile Stresörleri ile Başa Çıkma Yöntemleri Ölçeği kullanıldı. Tüm veriler SPSS 22.00 ile analiz edilirken, $p \leq 0.05$ anlamlı kabul edildi. **Bulgular:** Katılımcıların çoğunluğu (%50) lise mezunu olup, tamamı orta gelir seviyesine sahiptir. Hastalık süresi ortalama 18,67 yıl olup, yaşam kalitesi orta seviyededir (334,16±48,25). Depresyon düzeyi düşük (8,83±2,278), ancak bireysel farklılıklar gözlenebilir. Bakıcı yükü orta düzeyde (39,50±13,12), bazı bireylerde daha yüksek olabilir. Ailelerin stresle başa çıkma becerisi orta seviyededir (62,96±8,18). **Tartışma ve Sonuç:** Sonuç olarak, bakım verenlerin yaşam kalitesini artırmak için psikososyal desteklerin güçlendirilmesi, bakım yükünü azaltan stratejiler geliştirilmesi ve ailelerin dayanıklılığını artıran müdahaleler önerilmektedir. Bipolar bozukluğu olan ebeveynlerin daha yüksek bakım yükü yaşadığı ve bunun yaşam kalitesi ile aile dinamiklerini olumsuz etkilediği düşünülmektedir. Stresle başa çıkma yöntemlerinin bu etkileri hafifletebileceği öngörülmektedir. Çalışmanın en büyük sınırlılığı, kontrol grubunun bulunmamasıdır.

Anahtar Kelimeler: Bipolar, ebeveyn, bakım yükü, bakım veren, yaşam kalitesi

Sözel Bildiri

KURKUMİNİN SEREBRAL İSKEMİDEKİ KORUYUCU ROLÜ VE MEKANİZMALARI

Elif Selin KARANFİL*
**Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Fizyoloji Ana Bilim Dalı, Isparta, Türkiye, selinkaranfil96@gmail.com*

Özet: Erken reperfüzyon, serebral iskemi kaynaklı nöronal hücre hasarına yönelik mevcut tedaviler içinde en etkili tedavi yöntemidir. Ancak, dokuların reperfüzyonu, reaktif oksijen türlerinin (ROS) üretiminin artmasına, inflamasyona, nekroza ve apoptoza neden olarak hasarı daha da kötüleştirebilir. Bu nedenle, birden fazla hedefe müdahale edebilen ilaçların geliştirilmesi kritik öneme sahiptir. Kurkumin, zerdeçalın en önemli polifenol aktif bileşenidir. Zerdeçaldaki bileşiklerin oranı yaklaşık %5 dimetoksilkurkumin, %15 demetoksilkurkumin ve %80 kurkumindir. Bu bileşikler kurkuminodler olarak adlandılır. Araştırmacılar kurkuminin, nörodejeneratif hastalıklar, travmatik beyin hasarı gibi çeşitli nörolojik hastalıklarda nöroprotektif etkileri olduğunu kanıtlamışlardır. Antioksidan olarak kurkumin, antioksidan enzimleri aktive ederek ve oksidatif stresin neden olduğu beyin hasarını engelleyerek ROS'un uzaklaştırılmasını hızlandırır. Bcl-2 gibi anti-apoptotik proteinlerin ekspresyonunu artırabilir ve Bax ve kaspaz-3 gibi apoptozla ilişkili proteinlerin ekspresyonunu azaltabilir, böylece hücresel apoptozu etkili bir şekilde inhibe edebilir ve serebral iskemi kaynaklı hasarı hafifletebilir. Ayrıca kurkuminin, akut beyin hasarları, inme ve subaraknoid kanama ve nörodejeneratif hastalıklar dahil olmak üzere çeşitli nörolojik bozukluklarda anti-inflamatuar özelliklere sahip olduğu gösterilmiştir. İnflamatuar sitokinlerin indüksiyonunu ve salınımını azaltarak serebral iskemi sonrası inflamatuar yanıtı çoklu mekanizmalar yoluyla hafifletir. Ek olarak, kurkuminoidler nötrofil yuvarlanmasını ve serebrovasküler endotele yapışmasını azaltır, nötrofil sayısını düşürür ve nötrofil aktivasyonunu inhibe eder, böylece iskemik beyin hasarını iyileştirir. Kurkumin, kan beyin bariyerinin bütünlüğünü koruyarak ve beyin ödemini azaltarak inme sonrası iyileşmeye katkıda bulunur. Bunu, aquaporin 4, zonula okluden 1, okludin ve klaudin-5 gibi sıkı bağlantı proteinlerinin üretimini artırarak, hücreler arası yapışma molekülü-l (ICAM-1) ve vasküler hücre yapışma molekülü-l (VCAM-1) gibi zararlı moleküllerin üretimini azaltarak, indüklenebilir nitrik oksit sentaz (iNOS) ekspresyonunu ve nitrit/nitrat içerikleri oluşumunu engelleyerek endotel hücre hasarını azaltarak sağlar. Tüm bu mekanizmalar sayesinde kurkumin, serebral iskemi sonrası beyin dokusunu koruyarak iyileşme sürecini destekler.

Anahtar Kelimeler: Kurkumin, Serebral İskemi, Nöroprotektif Etki

Sözel Bildiri

MORPHOMETRIC EVALUATION OF THE MASTOID FORAMEN AND ITS ANATOMICAL CORRELATIONS WITH CRITICAL SURGICAL LANDMARKS

Hilal GÖREN
Bilecik Seyh Edebali University, Faculty of Medicine, Department of Anatomy, Bilecik, Turkey, hilal.goren@bilecik.edu.tr

Background: Emissary veins (venae emissariae) pass through emissary foramina of the skull, creating direct connections between the dural venous sinuses and superficial veins of the scalp. These veins lack valves, allowing blood to flow bidirectionally; however, blood flow typically occurs from external to internal. **Aim:** This study aims to highlight the clinical significance of the mastoid foramen by analyzing its morphometric relationships with critical anatomical landmarks, including the suprameatal spine, mastoid process, and asterion, to enhance surgical safety. **Methods:** In this study, eight dry skulls of unknown age and sex, provided by the Anatomy Department of Bilecik Şeyh Edebali University Faculty of Medicine, were examined. A comprehensive evaluation was performed by analyzing six linear parameters separately on the right and left sides, using specific anatomical landmarks: the mastoid foramen (FM), suprameatal spine (SS), mastoid process (PM), and asterion (A). All measurements were digitally obtained using Image J software, and statistical analyses were conducted with SPSS 25.0. **Results:** Descriptive statistical analysis revealed no significant differences between the right and left sides for any of the parameters. Correlation analysis demonstrated a high correlation coefficient between **asterion**-mastoid process **(A-PM)** and **asterion-mastoid foramen (A-FM)** distances, **asterion-** suprameatal spine (A-SS) and **asterion-mastoid foramen (A-FM)** distances and **mastoid foramen-**mastoid process (FM-PM) and the distance between the mastoid process and the intersection point formed by the perpendicular line drawn from the mastoid foramen (FM) to the line connecting the mastoid process and asterion (PM-A). indicating a strong anatomical relationship between these landmarks. The correlation coefficients were 0.818, 0.835, and 0.813, respectively. **Discussion and Conclusion:** Preoperative knowledge of the localization and anatomical variations of vessels traversing the mastoid foramen is crucial, as it may reduce postoperative complications and facilitate adjustments to surgical techniques, thereby enhancing procedural safety and efficacy.

Key Words: Mastoid foramen, Morphometric analysis, Emissary veins, Temporal bone, Surgical landmarks

Sözel Bildiri

ARTMIŞ GUMMY SMILE VE HİPERDİVERJAN SINIF II ANOMALİYE SAHİP HASTANIN ORTOGNATİK CERRAHİ TEDAVİSİ

AYBÜKE DİLARA ARSLAN*, NESLİHAN EBRU ŞENIŞIK, TİMUÇİN BAYKUL*****

**Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Ortodonti Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye, aybukedilaraarslan@hotmail.com*

*** Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Ortodonti Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye, nebuydas@gmail.com*

**** Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Ağız Diş ve Çene Cerrahisi Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye, timucinbaykul@sdu.edu.tr*

Giriş: Büyüme gelişimini tamamlamış hastalarda ortodontik tedavinin sınırlarını aşan şiddetli iskeletsel uyumsuzlukların tedavisinde kullanılan ortodontik ve cerrahi prosedürler ortognatik cerrahi olarak adlandırılmaktadır. Ortognatik cerrahi müdahaleleri hem maksillaya hem de mandibulaya uygulanan uygulamalarla, oklüzyonun iyileştirilmesinde, kas ve dental fonksiyonların düzeltilmesinde rutin olarak yapılmaktadır. Ortognatik cerrahi uygulaması ile çeneler uzayın her üç yönünde de hareket imkanı bulabilmektedir.

Amaç: Bu vaka raporunda iskeletsel Sınıf II malokluzyona ve 11 mm gummy smile a sahip hastanın ortodonti ve cerrahi işbirliği ile tedavi sonrasında meydana gelen sonuçları sunulacaktır.

Yöntem: Alt çenesinin geride, üst çenesinin fırlak ve gülerken diş eti görünümünün fazla olduğu şikayetiyle kliniğimize başvuran (36 yıl 3 ay) hastanın yapılan klinik ve radyografik değerlendirmelerinde hasta konveks profile sahip olup, iskeletsel ve dişsel olarak Sınıf II maloklüzyona sahiptir. İskeletsel dik yön boyutlarında Sn-GoGn değerinde artış gözlenen hastanın mandibulasının posterior rotasyon yaptığı tespit edilmiştir. Dişler çenelere göre ideal konumlarına taşındıktan sonra cerrahi müdahalede; maksilla anteriordan 7 mm gömme, maksilla posteriordan (7 numaranın distalinden) 2 mm gömme yapılmıştır. Maksillada operasyon sırasında 14 ve 24 numaralı dişler çekilmiş, bu dişlerin çekim boşluğunu kapatmak için Wasmund tekniği uygulanmış ve maksilla ön kısmı (maksiller anterior segment) 6 mm geriye alınmıştır. Mandibulaya ise otorotasyon yapmıştır. Ortognatik cerrahi ve ortodontik tedavi bitimi sonunda hasta protetik restorasyonlarını yeniletmiştir.

Bulgular: Gülümsemede ve istirahat halinde istenen maksiller diş görünümü elde edilmiştir. Hasta düz profile sahip olmuştur.

Sonuç: Konveks profile ve Sınıf II kapanış ilişkisine sahip olan hasta ortognatik tedaviyle kabul edilebilir yüz estetiği ve dişsel kapanışa ulaşmıştır.

Anahtar Sözcükler: Ortognatik cerrahi, Sınıf II, Gummy smile

Sözel Bildiri

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA TOPLU BESLENME SERVİSLERİNİN YETERLİLİĞİ: HATAY ÖRNEĞİ

Ece Oduncu*, Damla Gümüş**

** Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Ankara, Türkiye, eceoduncu@hacettepe.edu.tr*

*** Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Ankara, Türkiye, damla.gumus@hacettepe.edu.tr*

Giriş: Okul öncesi dönem, çocukların hızlı büyüme ve gelişme gösterdiği, sağlıklı beslenme alışkanlıklarının temellerinin atıldığı kritik bir yaşam evresidir. Bu dönemde toplu beslenme hizmeti sunan kurumlar, çocukların günlük enerji ve besin ögesi gereksinimlerinin karşılanmasında önemli bir rol üstlenmektedir. Bu bağlamda, okul öncesi eğitim kurumlarında yürütülen toplu beslenme servislerinin düzenli olarak değerlendirilmesi, çocukların sağlıklı gelişimi için önem arz etmektedir. **Amaç:** Bu çalışma, Hatay'da hizmet veren özel bir okul öncesi eğitim kurumunda sunulan toplu beslenme hizmetlerinin yeterliliğini değerlendirmek amacıyla yürütülmüştür. **Yöntem:** Çalışma kapsamında kurumda sunulan yaz mevsimine ait 3 aylık set seçimsiz menüler incelenmiştir. Menülerin analizinde BEBİS 8.2 yazılımı kullanılarak günlük ortalama enerji, protein, karbonhidrat, yağ, eklenmiş şeker, vitamin ve mineral değerleri belirlenmiş ve bu değerler Toplu Tüketim Yerleri İçin Ulusal Menü Planlama ve Uygulama rehberindeki önerilerle karşılaştırılmıştır. Menüler besin ögesi örüntü profili değerlendirme modeline dayanan Besin Ögesinden Yoğun Besin (NRF) 9.3 puanları kullanılarak değerlendirilmiş ve menülerin kalite göstergeleri Menü Kalite İndikatörleri Formu aracılığıyla analiz edilmiştir. **Bulgular:** Menülerin ortalama 999,6 ± 143,5 kkal enerji, 36,3 ± 8,5 g protein, 111 ± 17,5 g karbonhidrat ve 44,4 ± 8,8 g yağ içerdiği tespit edilmiştir. Menüler enerji ve protein açısından yeterli bulunurken, yağ ve eklenmiş şeker içeriğinin yüksek olduğu, potasyum, kalsiyum içeriklerinin ise yetersiz kaldığı tespit edilmiştir. Menü Kalite İndikatörü ve NRF9.3 skoru sonuçları, menülerin genel olarak orta düzeyde bir kaliteye sahip olduğunu göstermektedir. **Tartışma ve Sonuç:** Okul öncesi kurumlarda sunulan toplu beslenme hizmetleri, çocukların büyüme, gelişme ve genel sağlık durumlarının desteklenmesinde kritik bir öneme sahiptir. Bu doğrultuda, enerji ve besin ögeleri açısından dengeli ve besleyici menülerin planlanması ve uygulanması, toplu beslenme hizmetlerinin etkinliğini artırmak ve çocukların sağlıklı gelişimine katkı sağlamak açısından büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Toplu beslenme, Menü planlama, Menü kalitesi, Besin öğesi örüntü profili, NRF9.3

Sözel Bildiri

NADIR BIR OLGU: AKCIĞER'DE İZOLE PRIMER PLAZMASITOMA

Dr. Serap Yıldırım, Dr. Süleyman Emre Akın

**Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi, Göğüs Cerrahi Kliniği, Isparta, Türkiye,*
**serapolmn@gmail.com*

***Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi, Göğüs Cerrahi Kliniği, Isparta, Türkiye,*
**suleymanemreakin@yahoo.com*

Giriş: Ekstramedüller plazmasitom, kemik iliğinin dışında ortaya çıkan plazma hücresi tümörüdür. Yaklaşık %80 oranında farenks, paranazal sinüsler, burun boşluğu veya ağız boşluğu gibi üst solunum yollarında tek bir tümör olarak görülür. Diğer görülen yerleşimleri ise lenf düğümleri, cilt, gastrointestinal sistem, genitoüriner sistemdir. Primer pulmoner plazmasitomlar çok nadirdir ve genellikle soliter akciğer nodülleri veya kitle şeklinde görülür.
Amaç: Nadir olarak görülen bir vaka olan akciğere izole soliter plazmisotomayı sunmayı amaçladık.
Olgu: 78 yaş erkek hasta tiroid malignitesi sebebi ile çekilen pozitron emisyon bilgisayarlı tomografide sağ akciğer alt lob süperior segmentte fissür komşuluğunda yaklaşık 17x15 mm boyutlarında düzensiz sınırlı hipermetabolik nodüler dansite (SUVmax :12.78) görülmesi üzerine tiroid malignitesi metastazı olup olmadığı belirlenmesi amacıyla kliniğimize yönlendirildi. Solunum sistemi muayenesi normaldi. Laboratuvar bulgularında özellik yoktu. Malignite şüphesi nedeni ile operasyon planlandı. Frozen sonucu malign olduğu ve tiroid metastazı olmadığı belirtilince sağ alt lobektomi kararı alındı. Patoloji sonucu Lamda Monoklonal Plazma Hücre İnfiltrasyonu olarak geldi. Hasta hemotoloji polikliniğine yönlendirildi ve kemik iliği biyopsisi yapıldı. Kemik iliği tutulumu saptanmadı. Hastanın nadir olarak görülen akciğerde izole bir plazmasitom olduğu anlaşıldı. Yapılan sağ alt lobektomi ile hastaya soliter plazmasitomaya yönelik ek bir tedavi ihtiyacı kalmadı. Hastanın tıbbi verilerinin akademik çalışmalarda kullanılması için onamı alınmıştır.
Tartışma : Soliter plazmasitom (SP), sistemik plazma hücresi proliferatif bozukluğu olmaksızın neoplastik monoklonal plazma hücrelerinin lokalize birikimi ile karakterizedir. Nadir görülen bir plazma hücresi neoplazmı türü olup tüm plazma hücresi neoplazmalarının %10 ila %20'si bu şekilde görülür.Bulunduğu yere göre göre 2 gruba ayrılabilir; kemiğin soliter plazmasitomu (SBP) ve ekstramedüller plazmasitom (EMP) olarak adlandırılır. Ekstramedüller lezyonun rezeksiyon sınırına bağlı olarak, cerrahi ile kombine RT verilebilmektedir. Vakamızda ise yapılan sağ alt lobektomi tıbbi onkoloji ve hemotoloji bölümü tarafından yeterli bulunup ek tedavi verilmemiştir.Vakamız akciğerde nodül vakalarında ekstramedüller plazmasitomuda göz önünde bulundurmamız gerektiğini göstermektedir.

Anahtar kelimeler: Plazmasitoma, Akciğer nodül, Lobektomi

Sözel Bildiri

ADVANCEMENTS IN PROSTATE CANCER TREATMENT: THE THERAPEUTIC PROMISE OF EPI-DRUGS

Gökçe Yıldırım Buharalıoğlu*
** Ege University, Faculty of Pharmacy, Department of Pharmacology, Izmir, Turkey, gokce.yildirim@ege.edu.tr*

Abstract: Prostate cancer (PCa) is the fourth most common malignancy and the eighth leading cause of cancer-related death worldwide. Over the last fifty years, advancements in the field of epigenetics have highlighted the indispensible role of epigenetic mechanisms including DNA methylation, histone modifications and non-coding RNAs in disease progression from initiation to advanced stages. The reflection of advancement in epigenetic research on treatment of epigenetic catastrophe model, PCa, will be the topic of this talk, particularly focussing on the biomarkers and epi-drugs. Since epigenetic changes are closely linked the etiology of the disease than mutations, they have a significant potential to be biomarkers. DNA methylation markers including GSTP1, RASSF1A and non-coding RNAs including miR-182-5p, miR-375, miR-17-3p and miR-1185-2-3p are reported as promising epigenetic biomarkers for early detection and personalized therapy. Reversible nature of epigenetic modifications draw scientists attention to epi-drug design by taking advantage of targeting identified chromatin modifying enzymes such as DNA methyltransferases (DNMTs), histone acetyltransferases (HATs), deacethylases (HDACs), methyltransferases (HMTs) and demethylases (HDMs) as epigenetic drivers using small molecule inhibitors beneficially. In combination with androgen deprivation therapy, EZH2 inhibitors have shown potential particularly in aggressive PCa subtypes. While monotherapy with epi-drugs did not meet the expectations properly, application of epi-drugs in combination with androgen-receptor-targeting drugs, chemotherapy or immunotherapy carry potential due to enhancer role of epi-drugs on efficacy of conventional drugs through making cancer cells re-sensitive to treatment. DMNT inhibitor, azacitidine, was found to potentially reverse docetaxel resistance in castration-resistent PCa. Taken together, better understanding of regulatory epigenetic mechanisms in PCa progression is necessary to develop predictive biomarkers and help to overcome resistance via optimizing epi-drug use together with conventional therapies. Ongoing research and diagnostic and prognostic biomarker-oriented clinical trials are required to integrate these improvements to the clinical practice and make progression in favour of PCa patient treatment.

Key words: Prostate Cancer, Epigenetic Regulators, Epi-drugs, Biomarker, Personalized Therapy

Sözel Bildiri

DIŞ HEKIMLIĞINDE YAPAY ZEKA

Esra Seden NAVRUZ
Uzm. Dt., Süleyman Demirel Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi, Ağız, Diş ve Çene Radyolojisi Anabilim Dalı, Isparta, esra.seden27@gmail.com

Özet: Bu derlemenin amacı, yapay zekanın diş hekimliği alanındaki çeşitli kullanım alanlarını inceleyerek, teşhis, tedavi planlaması, hasta yönetimi ve eğitim gibi süreçlerdeki etkilerini ele almaktır. Yapay zekanın, diş hekimliğinde sağladığı potansiyel faydaların vurgulanması hedeflenmektedir. Bu çalışmada, diş hekimliğinde yapay zeka kullanımına yönelik güncel literatür taranmış, yapay zeka tabanlı sistemlerin klinik pratikte nasıl uygulandığı, hangi alanlarda etkin olduğu ve karşılaşılan temel zorluklar analiz edilmiştir. Yapay zeka, diş hekimliğinde teşhis ve tedavi süreçlerini daha hızlı ve doğru hale getirmekte, hasta bakım kalitesini artırmaktadır. Ancak, etik sorunlar, veri güvenliği ve hekimlerin yapay zeka sistemlerine adaptasyonu gibi konular dikkatle ele alınmalıdır. Gelecekte, yapay zeka teknolojilerinin daha da gelişmesiyle birlikte diş hekimliği alanında daha yaygın ve etkili kullanımları beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zeka, Diş Hekimliği

Sözel Bildiri

YANGIN BULUTLARINA YÖNELİK FARKINDALIK VE BİREYSEL AFET DİRENCİ: DEVAM EDEN BİR ALAN ARAŞTIRMASINDAN ÖN BULGULAR

Serap MERGEN*, Prof. Dr. Zeynep ARIKAN**

** Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Rektörlük Sivil Savunma Uzmanlığı; Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora (Tez Aşaması) Öğrencisi, Eskişehir, Türkiye, cedricahsen@gmail.com*

*** Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Maliye Bölümü, İzmir, Türkiye, zeynep.arikan@deu.edu.tr*

Giriş: Pyrocumulonimbus (PyroCb) bulutları, aşırı orman yangınları sırasında oluşan ve hem atmosferik hem de toplumsal etkileriyle öne çıkan yeni bir meteorolojik ve afet olgusudur. Orman yangınlarının atmosferik ve iklimsel etkileri arasında yer alan bu bulutlar; yalnızca yangın anında değil, sonrasında da hava kirliliği, sağlık riskleri ve ikincil afet süreçleri aracılığıyla afet yönetimini doğrudan etkileyebilmektedir. Ancak bu meteorolojik fenomen, Türkiye'de toplumsal düzeyde yeterince tanınmamakta ve mevcut afet yönetimi stratejilerinde sınırlı yer bulmaktadır. İklim krizinin etkisiyle bu tür aşırı olayların sıklığı ve şiddeti artarken, PyroCb bulutlarına yönelik farkındalığın artırılması, bireysel ve toplumsal düzeyde dirençlilik kapasitesinin geliştirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. **Amaç:** Bu çalışma, yazarın doktora tez çalışmasından üretilmiştir. Çalışmanın temel amacı, Pyrocumulonimbus (PyroCb) yangın bulutlarına yönelik toplumsal farkındalık düzeyinin bireylerin afet bilinci ve bireysel afet dirençliliği ile ilişkisini incelemektir. Bu kapsamda toplumsal düzeyde yeni nesil afet risklerinin algılanması, bireysel farkındalık ve hazırlık düzeylerinin değerlendirilmesi hedeflenmektedir. **Yöntem:** Bu araştırma, tanımlayıcı ve açıklayıcı karma desen yaklaşımıyla yürütülmektedir. Nicel veri toplama süreci, çevrim içi anket yöntemiyle gerçekleştirilmiş ve Mart 2025 itibarıyla 301 katılımcıdan veri toplanmıştır. Veri toplama süreci devam etmektedir. Araştırmada Afet Bilinci Algısı Ölçeği ile Bireysel Afet Direnci Ölçeği kullanılmış; ayrıca PyroCb farkındalığını değerlendirmek amacıyla özgün sorular geliştirilmiştir. Demografik değişkenler arasında yaş, cinsiyet, eğitim durumu, afet eğitimi geçmişi ve çevresel duyarlılık yer almaktadır. Araştırmanın nitel boyutunda ise odak grup görüşmeleri planlanmakta olup, elde edilen bulgular derinlemesine içerik analizi ile değerlendirilecektir. **Bulgular:** Ön bulgular, katılımcıların büyük çoğunluğunun PyroCb terimine aşina olmadığını göstermektedir. Ancak daha önce afet eğitimi almış bireylerin bu konuda daha yüksek farkındalık sergilediği belirlenmiştir. Yaş, eğitim düzeyi ve çevresel duyarlılık gibi faktörlerin afet hazırlığı ve PyroCb algısıyla ilişkili olduğu gözlemlenmiştir. **Tartışma ve Sonuç:** Elde edilen bulgular, PyroCb bulutlarına dair toplumsal bilgi düzeyinin düşük olduğunu ve bu durumun afet hazırlık süreçlerinde zafiyet yaratabileceğini ortaya koymaktadır. Özellikle afet eğitimi geçmişi olan bireylerde gözlenen farkındalık düzeyi, bu alandaki eğitimin önemini vurgulamaktadır. Bu bağlamda çalışma, PyroCb gibi yeni nesil afet risklerine yönelik bilgi temelli müdahalelerin, bireysel ve toplumsal dirençlilik kapasitesini artırmada kritik rol oynayacağını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Pyrocumulonimbus, Afet Bilinci, Bireysel Dirençlilik, Toplumsal Farkındalık, Toplumsal Dirençlilik

Sözel Bildiri

A RARE LESION THAT DENTISTS SHOULD CONSIDER IN DIFFERENTIAL DIAGNOSIS;CHONDROID SYRINGOMA

Huriye GÜN GÜLER*, Esin BOZDEMİR, Gizem ÖZDOĞAN YILMAZ***, İbrahim Metin ÇİRİŞ******

**Süleyman Demirel University Faculty of Dentistry, Department of Oral and Maxillofacial Radiology, Research Assistant, ISPARTA, TURKEY, HYPERLINK, huriyegunn@gmail.com, ORCİD: 0000-0003-0241-5958*

***Süleyman Demirel University Faculty of Dentistry, Department of Oral and Maxillofacial Radiology, Associate Professor, ISPARTA, TURKEY, dtesin@hotmail.com, ORCİD: 0000-0002-2421-3807*

****Süleyman Demirel University Faculty of Medicine, Department of Medical Pathology, Research Assistant, ISPARTA, TURKEY, gizemözdoğanyılmaz@sdu.edu.tr*

***** Süleyman Demirel University Faculty of Medicine, Department of Medical Pathology, Prof.Dr., ISPARTA, TURKEY, ibrahimciris@sdu.edu.tr*

Abstract: Chondroid syringoma is a rare benign tumor of the skin appendages. They are usually located in the head-neck area of adult males. The clinical appearance is 0.5–3 cm in size, slow-growing, painless, hard dermis, or subcutaneous tissue-located nodules. Histopathologically, it is similar to a benign mixed tumor (pleomorphic adenoma) of salivary gland origin. This study presents a case that was removed with the preliminary diagnosis of salivary gland cyst but whose pathological diagnosis was chondroid syringoma. Due to its rarity, dentists may miss the diagnosis of this lesion. Chondroid syringoma should be considered in the differential diagnosis of subcutaneous nodules in the head and neck region.

Keywords: Benign mixed tumor, chondroid syringoma, rare skin tumor

Sözel Bildiri

ADLİ DİŞ HEKİMLİĞİNDE DENTAL RADYOLOJİNİN ÖNEMİ

Huriye GÜN GÜLER*, Esin BODEMİR*
** Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Ağız, Diş ve Çene Radyolojisi Ana Bilim Dalı, Isparta, Türkiye, HYPERLINK huriyegunn@gmail.com, dtesin@hotmail.com*

Özet: Adli diş hekimliği, adli olayları inceleyerek suç unsurlarının belirlenmesine katkı sağlayan adli bilimlerin önemli dallarından biridir. Bu dal diş, çene ve oral yumuşak dokulardaki yaralanmaların incelenmesi, kitlesel afetlerdeki kazazede kişilerin kimliklendirilmesi, dişler ve çene yapılarının incelenerek yaş, ırk ve cinsiyetin belirlenmesi, cinsel saldırı, çocuk istismarı vakaları ve kişisel saldırı olaylarındaki mevcut ısırık izlerinin muayene edilerek tanımlanması ve değerlendirilmesi gibi temel konularla ilgilenir. Dişlerin, dış etkenlerden, fiziksel faktörlerden diğer organlara göre daha az etkilenerek morfolojik yapılarını uzun süre koruyabilmeleri kimliklendirmede dişlere önemli bir yer kazandırmıştır. Kimliklendirme sürecinde dental radyograf arşivlerinden yararlanılmaktadır. Dental radyograflar hem mevcut durumu tespitte hem de geçmişle yapılacak karşılaştırmalarda birçok konuyu açığa çıkardığından, adli tıbbın ve adli diş hekimliğinin başvurduğu önemli değerlendirme ölçütlerindendir. Adli süreçte gerektiğinde mahkemelere kanıt olarak sunulan dental radyografların arşivlenmesi önemlidir. Adli diş hekimliği alanında periapikal, oklüzal gibi intraoral ve sefalometri panoramik, konik ışınlı bilgisayarlı tomografi gibi ekstraoral radyograflar kullanılmaktadır. Objektif veriler sağlamada radyolojik görüntüler yararlıdır. Bu derlemenin amacı adli diş hekimliği uygulamalarında dental radyografların kullanımı ve önemini vurgulamaktır.

Anahtar Kelimeler: Adli diş hekimliği, ekstraoral radyografi, ,intraoral radyografi

Sözel Bildiri

DENTAL ANKSİYETENİN HASTA VE DİŞ HEKİMİNE ETKİLERİ

Huriye GÜN GÜLER*, **Esin BODEMİR***

** Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Ağız, Diş ve Çene Radyolojisi Ana Bilim Dalı, Isparta, Türkiye, HYPERLINK huriyegunn@gmail.com, dtesin@hotmail.com*

Özet: Diş tedavisi ile ilgili olarak ortaya çıkan endişe ve kaygı durumu, dental anksiyete olarak tanımlanmakta olup, bu durum hem hastalar hem de diş hekimi için çeşitli zorluklar oluşturmaktadır. Dünya genelinde gerçekleştirilen epidemiyolojik çalışmalarda, dental korku ve anksiyetenin prevalansının %3 ile %20 arasında değiştiği bildirilmektedir. Ancak, Türkiye'de yapılan araştırmalar, Türk toplumunda bu oranların %21,3 ile %23,5 arasında olduğunu ortaya koymaktadır. Bu nedenle dental anksiyete toplum sağlığı açısından önemli bir sorundur ve klinik uygulamalarda dikkate alınması gereken bir faktördür. Dental anksiyete çeşitli duygusal ve fiziksel değişikliklere neden olmaktadır. Anksiyete yaşayan hastalarda titreme, terleme, nefes alma zorluğu, senkop, ağız kuruluğu gibi fiziksel belirtiler ortaya çıkabilir. Hastaların kişilik özellikleri, cinsiyetleri, yaşları, eğitim düzeyleri ve geçmişte yaşadıkları dental deneyimler, tedavi sürecine dair olumsuz beklentiler ve diş hekimi-hasta ilişkisi gibi birçok faktör, dental kaygı düzeylerini ve dental işlemlere karşı tutumlarını etkileyen unsurlar arasında yer almaktadır. Hastanın anksiyeteye bağlı hissettiği kaygı, diş hekimlerinin tedavi sürecini zorlaştırabilir, zaman kaybına neden olabilir ve yapılan tedavinin kalitesini olumsuz yönde etkileyebilir. Diş hekimlerinin hem mezuniyet öncesi hem de sonrası dönemlerde anksiyetenin nedenleri, yönetimi ve dental tedavi ile ağız sağlığı üzerindeki etkileri hakkında bilgi sahibi olmaları önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Dental anksiyete, dental korku, diş hekimi fobisi

Sözel Bildiri

TİPİK GELİŞİM GÖSTEREN BİR ÇOCUKTA DUYU TEMELLİ ERGOTERAPİ MÜDAHALESİNİN DUYUSAL İŞLEMLEME VE İNCE MOTOR BECERİLERE ETKİSİ

Tuba Koçak*, Gülşah Zengin Yazıcı, Ümit Uğurlu*****

** Bezmialem Vakıf Üniverisitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ergoterapi Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye, tuba.kocak@bvu.edu.tr*

*** Bezmialem Vakıf Üniverisitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ergoterapi Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye, gulsah.zengin@bezmialem.edu.tr*

**** Bezmialem Vakıf Üniverisitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ergoterapi Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye, UUgurlu@bezmialem.edu.tr*

Giriş: Duyu bütünleme, bireyin çevresinden gelen duyusal girdileri organize edip yorumlayarak çevresel uyaranlara uygun motor ve davranışsal yanıtlar geliştirmesini sağlayan nörofizyolojik bir süreçtir. Günlük yaşam becerilerinin sağlıklı bir şekilde gelişebilmesi için, bireyin duyusal bilgileri etkili bir şekilde işleyebilmesi ve motor çıktılarla bütünleştirebilmesi kritik öneme sahiptir. Duyusal işlemleme bozuklukları, genellikle gelişimsel farklılık gösteren bireylerde araştırılsa da bu tür sorunlar tipik gelişim gösteren çocuklarda da gözlemlenebilmektedir. Bu durum, özellikle okul öncesi dönemde motor becerilerin gelişimini ve sosyal katılımı olumsuz etkileyebilir. **Amaç:** Bu çalışma, tipik gelişim gösteren bir çocukta duyu temelli ergoterapi müdahalesinin duyusal işlemleme ve ince motor beceriler üzerindeki etkisini incelemek amacıyla planlanmıştır. **Yöntem:** Çalışmada, 4 yaşında tipik gelişim gösteren erkek bir olguya, 20 hafta boyunca haftada iki kez 45 dakikalık seanslar şeklinde duyu temelli ergoterapi müdahalesi uygulanmıştır. Müdahale öncesinde ve sonrasında, duyusal işlemleme becerilerini değerlendirmek amacıyla Dunn Duyu Profili ve ince motor becerileri değerlendirmek için Bruininks-Oseretsky Motor Yeterlilik Testi-2 (BOT-2) kullanılmıştır. **Bulgular:** Müdahale sonrası yapılan değerlendirmelerde, çocuğun duyusal işlemleme ve ince motor becerilerinde gelişim gözlemlenmiştir. Dunn Duyu Profiline göre, kayıt alanı puanı 45'ten 67'ye, arayış alanı 83'ten 108'e yükselmiştir. Hassasiyet alanı 98'den 85'e, kaçınma alanı ise 137'den 120'ye düşerek tüm alanlar "tipik performans" düzeyine ulaşmıştır. BOT-2 testi toplam puanı müdahale öncesi 2 iken, müdahale sonrası 18'e yükselmiştir. **Tartışma ve Sonuç:** Çalışma bulguları, duyu temelli ergoterapi müdahalesinin tipik gelişim gösteren bir çocukta duyusal işlemleme ve ince motor beceriler üzerinde olumlu etkiler yarattığını göstermektedir. Müdahale sonrası tüm duyusal alanlar "tipik performans" düzeyine ulaşmış, ince motor becerilerde ise anlamlı bir gelişme kaydedilmiştir. Bu sonuçlar, duyu bütünleme yaklaşımlarının sadece gelişimsel bozukluğu olan çocuklarda değil, tipik gelişim gösteren bireylerde de destekleyici olabileceğini göstermektedir. Ancak çalışma tek bir olgu ile sınırlı olduğundan, daha geniş örneklemli ve kontrollü çalışmalarla desteklenmesi gerekmektedir.

Anahtar Sözcükler: Duyu bütünleme, Duyusal işlemleme, Ergoterapi, İnce motor beceriler.

Sözel Bildiri

A NEGLECTED ENTITY: CONGESTIVE NEPHROPATHY

Muammer Avcı1*
**Goverment Of Health Isparta City Hospital, Deparment of Nephrology, Isparta, Türkiye, glomerul07@gmail.com*

Introduction:
Persons with congestive heart failure and chronic obstructive pulmonary disease (COPD) admitted to emergency departments and inpatients are frequently consulted for renal dysfunction to the nephrology clinics .We wanted to present a neglected issue its importance has been emphasised by studies in recent years about these patients

Case:
A 68-year-old man followed up in the cardiovascular surgery service for deep vein thrombosis. He has type 2 diabetes mellitus, hypertension, heart failure and COPD. Blood pressure: 135/85 mmhg, lung sounds have bilateral rales up to the middle zones.The left lower extremity was with erythema and no peripheral edema. Other systems were normal. Creatinine: 2.4 mg/dl, (admission to hospital 1.8 mg/dl, basal creatinine 1.2 mg/dl). Echocardiografi was performed.Ejection fraction: 60%, right heart structures were enlarged, pulmonary hypertension was 48 mmhg. Last week,due to decreased oral intake, prerenal acute renal failure was suspected and intravenöz (İ.V) 1500 cc/day saline was started. İ.V fluids were stopped and diuretic treatment were given. The patient's urine output increased and dyspnea regressed. In the following days, diüretic treatment was contiuned and creatinine decreased to basal level that was 1.2 mg/dl.

Discussion:
In cardiorenal syndrome, sodium and water retention accumulates in venous structures, which constitute 80% of the vascular area, and causes venous dilatation, This resulting in increased renal venous pressure. For many years, renal dysfunction in heart failure was attributed to renal arterial hypoperfusion. In recent years, it has been reported that the effect of increased renal venous pressure decrease the glomerular filtration rate(GFR). This has more detrimental effect on reducing GFR than the decrease in renal arterial perfusion pressure. Hence renal function may worsen with fluid replacement. This neglected condition should be kept in mind patients with cardiorenal syndrome especially those with pulmonary hypertension and COPD.

Key words: Congestive nephropathy, Cardiorenal syndrome, Renal venous pressure

Sözel Bildiri

VİSSERAL LEİSHMANİASİS: BİR OLGU SUNUMU

Emre KARANFİL*

[*]Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Dahiliye Ana Bilim Dalı, Isparta, Türkiye, karanfilemre63@gmail.com

Giriş: Leishmania protozoonunun neden olduğu ve RES'i etkileyen sistemik bir hastalık olan visseral leishmaniasis (VL), diğer adıyla kala-azar, tedavi edilmediği takdirde ölümcül sonuçlar doğurabilir. Türkiye'de bu hastalık, Ege, Akdeniz ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde endemik olarak görülmektedir. Bu olgu sunumunda ateş ve baş ağrısı şikayeti ile başvuran hastanın visseral leishmaniasis tanı ve tedavi sürecinin anlatılması amaçlandı.

Olgu Sunumu: Ek hastalığı olmayan, özgeçmişinde hayvancılık öyküsü bulunan 25 yaşındaki erkek hasta, ateş ve baş ağrısı şikayetiyle dış merkeze başvurdu. Vital bulguları TA: 95/60 mmHg, nabız: 122/dk, ateş: 38.7oC, O2 satürasyonu: %94 ölçüldü. Ani gelişen nefes darlığı üzerine çekilen BT-anjiografide pulmoner emboli ile uyumlu görüntü izlendi. Kesit dahilinde dalağın 15 cm olarak izlenmesi ve karaciğer fonksiyon testlerinde yükseklik görülmesi üzerine ileri tetkik için gastroenteroloji servisine yatışı yapıldı. Yatış sırasında ateş ve baş ağrısının nörolojik semptom olarak düşünülmesi ve üzerine platelet düşüklüğünün eklenmesi nedeni ile DIC/TTP ön tanısı ile ADAMTS13 istemi yapıldı ve plazmaferez tedavisine başlandı. ADAMTS13 negatif sonuçlandı ve platelet seviyesinin yükselmesi üzerine plazmaferez 6. günde sonlandırıldı. Nedeni bilinmeyen ateş ve genel durumda kötüleşme olması üzerine hastaya PET-BT çekildi. PET-BT'de kemik iliğinde diffüz tutulum, artmış tutulum gösteren hiperplazik dalak görülmesi ve sol 4. Kostada suvmax yüksek lezyon olması üzerine hastadan kemik iliği ve dalak biyopsisi alındı. Sol 4. Kostadan biyopsi planlandı. Alınan dalak biyopsisisin visseral leishmania lehine sonuçlanması üzerine hastaya Amfoterrisin B tedavisi başlandı. Tedavi sonrası ateşi gerileyen aktif şikayeti olmayan laboratuvar bulguları normale gelen hasta taburcu edildi.

Sonuç: Türkiye'de endemik veya sporadik olarak görülen visseral leishmaniasis, kilo kaybı ateş, splenomegali, hepatomegali, anemi, lökopeni, trombositopeni gibi bulgularla kendini gösterir. Tedavi edilmediğinde ölümcül olabilen VL erken tanısı ve tedavisi hayati önem taşır. Bu olgu sunumunda, visseral leishmaniasis tanılı hastanın klinik seyri ve tedavi süreci sunulmuştur. Visseral leishmaniasisin klinik bulguları hakkında farkındalığın artırılması ve şüpheli durumlarda hızlı tanı ve tedaviye başlanması büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Visseral Leishmaniasis, Ateş, Splenomegali

Sözel Bildiri

EFFECTS OF DIFFERENT ADDITIVES ON THE QUALITY OF CARROT SILAGE

Mevlüt TÜRK1, Kadir Emre BUĞDAYCI2, Mehmet ALAGÖZ1

1 Isparta University of Applied Sciences, Faculty of Agriculture, Department of Field Crops, Isparta, TÜRKİYE

2 Burdur Mehmet Akif Ersoy University Faculty of Veterinary Medicine, Department of Animal Nutrition and Nutritional Diseases, Burdur/TÜRKİYE

Background: This research investigated the possibility of utilizing unmarketable discarded carrots in livestock production. The high water content makes it necessary to utilize carrots either fresh or as silage. Objective: The aim of the study was to determine the effects of different additives on the quality of carrot silage. **Method:** This research was conducted at Isparta University of Applied Sciences, Faculty of Agriculture in 2023, one control group (100% carrot) and four experimental groups (5% corn, 10% corn, 10% bran and 20% bran) were formed in the experiment, and the silages made were kept in vacuum bags at room temperature for 2 months. For chemical quality and feed value; dry matter (DM), pH, crude protein (CP), crude fat, crude ash, ADF and NDF values of silage samples were determined, Flieg score, total digestible nutrients (TDN), net energy lactation (NEL) and relative feed values (RFV) were calculated. **Results:** The addition of corn significantly decreased the pH of silage ($p<0.05$). Additives added to carrot, which has low DM value, increased the DM in parallel with the level of addition. The highest DM value (29.09%) was determined in the 20% bran group. The highest Flieg score (81.27) and CP (11.65) were determined in carrot silage to which 20% bran was added ($p<0.05$). However, 20% bran addition increased ADF and NDF values by 1.08% and 2.96%, respectively, compared to the control group ($p<0.05$). In terms of TDN and RFV, the highest values were observed in 10% corn group with 81.43 and 281.06, respectively ($p<0.05$). While all groups had NEL values higher than 1.83 Mcal/kg DM, the NEL value of 10% corn group was significantly higher ($p<0.05$). **Discussion and Conclusion:** All the additives used in the study carried the silage to the good quality classification, but it was observed that the addition of 20% bran provided a higher quality preservation and the best feed value parameters were obtained with the addition of 10% corn.

Keywords: Carrot, silage, nutritional value, feed value

Sözel Bildiri

TOTAL DIZ PROTEZI OPERASYONLARINDA UYGULANAN ANESTEZI YÖNTEMLERIYLE İLGILI MAKALELERIN BIBLIYOMETRIK ANALIZI

Remziye Ayşenur NALBANT
Erzincan Mengücek Gazi Eğitim Araştırma Hastanesi, remziyeglnhr@hotmail.com

Giriş: Diz protezleri osteoartrit veya romatoid artrit gibi rahatsızlıklar nedeniyle hasar gören diz eklemlerini değiştirmek için kullanılan tıbbi cihazlardır. Total diz protezi uygulanan hastaların preoperatif muayenelerinin yapılması önemlidir. Riskli hastaların belirlenmesi, oluşabilecek intraoperatif ve postoperatif komplikasyonların öngörülmesi ameliyat başarısı için önemlidir.

Amaç: Çalışmamız total diz protezi operasyonlarında uygulanan anestezi yöntemleri üzerine yapılan bilimsel araştırmaları bibliyometrik analiz yöntemiyle değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Çalışma yöntemimizde 1990-2024 yılları arasında yayınlanmış makaleler incelenmiştir. Makalelerde ülkeler, araştırmacılar, en çok atıf alan çalışmalar, en çok yayın yapan dergiler ön planda tutulmuştur. Bu amaçla total diz protezi operasyonlarında uygulanan anestezi yöntemlerinin akademik olarak ilerlemelerini belirleyerek ileri ki çalışmalara yol gösterici olması hedeflenmiştir.

Bulgular : Çalışmamızda total diz protezi ve anestezi anahtar kelimeleriyle arama yapıldığında 868 yayın elde edildi. En fazla çalışma 2018 (65) de yayınlanmış, 2022 ve 2019 yıllarında 56 çalışma yapılmıştır. Yapılan çalışmalarda ingilizce yayınlanan makaleler diğer dillere göre 832 makale ile açık ara öndedir. Ülkeler arasından Amerika 436, Kanada 65, Almanya 52 çalışma ile ilk üç sıradadırlar. Regional Anesthesia in the Patient Receiving Antithrombotic or Thrombolytic Therapy American Society of Regional Anesthesia and Pain Medicine Evidence-Based Guidelines çalışması en fazla atıf alan çalışmadır.

Tartışma: Geriatrik hasta popülasyonunun artmasıyla ortopedik cerrahi vakalarında artış olduğu görülmektedir. Total diz protezi operasyonunda uygulanan anestezi yönteminin ameliyat başarısındaki etkisi çok büyüktür. Yapılan çalışmalarda anestezi yöntemlerindeki gelişmelerin hastaların postoperatif süreçlerindeki etkisinin önemli olduğunu göstermektedir.

Sonuç: Çalışmamız total diz protezi operasyonlarında uygulanan anestezi yöntemlerinin bilimsel gelişimini her yönüyle ortaya koymaktadır. Son yıllarda araştırma sayısının arttığını ve intraoperatif süreçteki müdahalelerin postoperatif süreçte etkinliğini gösteren yayınların daha fazla atıf aldığını görmekteyiz. Çalışmamızın amacı, anestezi ve total diz protezi uygulamalarında rehber olmak, en etkili ve en çok atıf alan makaleleri anestezistlere veya bu konuyla ilgilenen diğer araştırmacılara sunmaktır.

Anahtar Kelimeler: general anesthesia, regionel anesthesia, knee replacement, analgesia

Sözel Bildiri

PAKS INHIBITOR DRUGS EFFECTIVELY SUPPRESSES COLON CARCINOMA CELL GROWTH BY PERTURBING DNA DAMAGE RESPONSE

Muzaffer DUKEL ,* Kayahan Fiskin **

**Molecular Biology and Genetics Department, Faculty of Art and Science, Mehmet Akif Ersoy University, Burdur, 15100, Turkey , muzafferdukel@gmail.com*

***Biology Department, Faculty of Science, Akdeniz University, Antalya, 07058, Turkey fiskin@akdeniz.edu.tr*

Background: P21 protein (Cdc42/Rac)-activated kinase (PAK) is overexpressed in several tumors, including colon cancer, and plays a major role in cancer development and progression. **Aim:** PAKs proteins are speculated as new promising targets for cancer therapy due to their central role in many oncogenic pathways. Because PAKs proteins are very significant during carcinogenesis, we investigated the hypothesis that inhibition of PAKs with IPA-3 and PF-3758309 treatment could synergistically reduce colon carcinoma cell growth. Here, we aimed to understand whether both drugs are affecting colon cancer cell growth, and their anticancer effects in colon cancer cells. **Methods:** The cytotoxic effects of both drugs were determined by cell viability assay. Cell growth was determined by soft agar colony formation test. Cell cycle and apoptosis were analyzed by flow cytometry. The effects of inhibitor drugs on marker genes of apoptosis, autophagy, cell cycle and DNA damage were tested via immunoblotting. **Results:** We found out the synergistic effect of these drugs in pair on five colon cancer cell lines. Combined treatment IPA-3+PF-3758309 in SW620 and Colo 205 cells markedly suppressed colon formation, and induced apoptosis, cell cycle arrest and autophagy compared with treatment with each drug alone. Additionally, this combination sensitized colon cancer cells to ionizing radiation that resulted in inhibition of cell growth. **Discussion and Conclusion:** Collectively, our findings show for the first time that cotreatment IPA-3 with PF-3758309 exhibits superior inhibitory effects on colon carcinoma cell growth via inducing DNA damage-related cell death and enforced a cell cycle arrest.

Keywords: IPA3, PF-3758309, DNA damage, apoptosis, autophagy, cell cycle

Sözel Bildiri

7,8 DİHİDROKSİFLAVON'UN SOD1G93A AMİYOTROFİK LATERAL SKLEROZ MODELİ FARELERDE GASTROKNEMİUS VE SOLEUS KASI LİFLERİNE ETKİLERİNİN ARAŞTIRILMASI

Tuğba ERASLAN*, Orhan Tansel KORKMAZ**

** Eskişehir Osmangazi University, Medical School, Department of Physiolgy, Eskişehir, Turkey, tugba.eraslan78@gmail.com*

*** Eskişehir Osmangazi University, Medical School, Department of Physiolgy, Eskişehir, Turkey, otkorkmaz@ogu.edu.tr*

Arkaplan: Amiyotrofik Lateral Skleroz (ALS) alt ve üst motor nöronların ilerleyici dejenerasyonu ile karakterize, kas güçsüzlüğü ve paralizi ile devam eden nörodejeneratif bir hastalıktır. 7,8-dihidroksiflavon (DHF) beyin kaynaklı nörotrofik faktör (BDNF) reseptörü TrkB agonisti olup anti-oksidan özelliğinin yanında nöroprotektif etkileriyle motor nöronlarda koruyucu etkileri gösterilmiş bir flavonoid molekülüdür. **Amaç:** Bu çalışmada, SOD1G93A ALS modeli transgenik farelerde DHF'in gastrocnemius ve soleus kas lifi çapı ve sayısındaki etkilerinin araştırılması amaçlanmıştır. **Yöntem:** Çalışmada transgenik SOD1G93A ALS modeli ve yabanıl tipte toplam 30 fare kullanılarak, Kontrol (n=10), ALS+SF (n=10) ve ALS+DHF (n=10) olmak üzere üç deney grubu oluşturulmuştur. ALS tedavi grubuna P 30. günden P 105. güne kadar haftada 3 gün 5mg/kg intraperitoneal 7,8-DHF enjeksiyonu yapılmıştır. Gastrocnemius ve soleus kaslarında çap ve kas lifi sayısı 30 mikron kalınlığında hazırlanan kesitlerde H&E ile histolojik olarak boyandıktan sonra mikroskop altında incelenmiştir. Kas lifi çapları ve sayımı ImageJ yazılımı ile gerçekleştirilmiş ve elde edilen verilerin istatistiksel analizi Graphpad Prism 10 yazılımı ile yapılmıştır. Veriler, tek yönlü ANOVA testi kullanılarak karşılaştırılmıştır. Gruplar arasındaki farklar Tukey çoklu karşılaştırma testi ile değerlendirilmiştir. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p<0.05$ olarak kabul edilmiştir. **Bulgular:** Gastrocnemius kası lif çapı ve lif sayıları ALS grubunda kontrol grubuna göre anlamlı düzeyde düşerken ($p<0,0001$), DHF tedavi gruplarında lif çapı ALS grubuna göre anlamlı derecede artmış ($p<0,01$), lif sayısı ise artış eğilimi gösterse de anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0,05$). Soleus kası lif çapı ve lif sayıları ALS grubunda kontrol grubuna göre anlamlı düzeyde düşerken ($p<0,001$, $p<0,0001$), DHF tedavi gruplarında lif çapı ve sayısı ALS grubuna göre anlamlı derecede artmıştır ($p<0,05$). **Sonuç:** DHF tedavisinin ALS farelerinde hem soleus hem de gastrocnemius kaslarında kas lifi sayısındaki azalmayı ve kas lifi çapındaki küçülmeyi azalttığını göstermektedir. Bu bulgular, DHF'nin ALS ile ilişkili kas dejenerasyonunu/atrofiyi baskılamaya yönelik olumlu bir etki sağladığını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Amiyotrofik Lateral Skleroz, 7,8-dihidroksiflavon, Çizgili kas

Sözel Bildiri

YETERSİZ KERATİNİZE DİŞ ETİ OLGUSUNDA SERBEST DİŞ ETİ GREFTİNİN KULLANIMI: VAKA SERİSİ

Fatma ALTIPARMAK1*, Fatma UÇAN YARKAÇ2*, Muhammet Emin ARSLAN3**

**Necmettin Erbakan Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Periodontoloji Ana Bilim Dalı, Konya, Türkiye, ftmaltiparmak@gmail.com, fatma_ucan413@hotmail.com*

***Necmettin Erbakan Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Oral Diagnoz ve Radyoloji Ana Bilim Dalı, Konya, Türkiye, mhmmt.4295@gmail.com*

Giriş: Diş eti çekilmesi ve sığ vestibüler sulkus, sık karşılaşılan mukogingival problemler arasında yer almaktadır. Yetersiz keratinize diş eti ve azalmış vestibüler sulkus derinliği, plak kontrolünü zorlaştırarak diş eti inflamasyonuna yol açabilir. Serbest diş eti grefti (SDG), diş eti çekilmesini tedavi etmek ve yapışık diş eti genişliğini artırmak amacıyla sıklıkla tercih edilen bir periodontal plastik cerrahi yöntemidir. **Amaç:** Bu vaka serisinin amacı, yetersiz keratinize diş eti varlığında serbest diş eti grefti uygulamasının klinik etkinliğini değerlendirmektir. **Yöntem:** Diş eti çekilmesi ve diş eti kanaması şikayeti ile kliniğimize başvuran hastalar, klinik ve radyografik olarak değerlendirilmiş ve yetersiz keratinize diş eti ile sığ vestibüler sulkus tespit edilmiştir. Hastalara faz I periodontal tedavi uygulanarak oral hijyen eğitimi verilmiştir. Lokal anestezi altında ilgili bölgelere vestibüloplasti uygulanmış ve maksiller premolar bölgeden alınan SDG, yetersiz keratinize diş eti alanlarına yerleştirilmiştir. Postoperatif dönemde antiseptik gargara ve analjezik reçete edilmiş, dikişler 14. günde alınmıştır. **Bulgular:** Hastaların postoperatif iyileşme sürecinde herhangi bir komplikasyon izlenmemiştir. Altıncı ay kontrolünde, greft uygulanan bölgelerde keratinize diş eti miktarının arttığı ve sağlıklı diş eti dokusunun oluştuğu gözlemlenmiştir **Tartışma ve Sonuç:** SDG, yetersiz keratinize diş eti alanlarının tedavisinde başarılı bir cerrahi yöntemdir. Tedavi sonrası dişin stabilizasyonunun sağlanması ve oral hijyenin etkin bir şekilde sürdürülmesi, başarılı klinik sonuçları destekleyen önemli faktörlerdir. Bu vaka serisi, SDG'nin periodontal sağlık açısından fonksiyonel ve estetik iyileşme sağladığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Diş Eti Çekilmesi, Keratinize Diş Eti, Serbest Diş Eti Grefti

Sözel Bildiri

TIP VE DIŞ HEKIMLIĞINDE FRAKTAL ANALIZ YÖNTEMINE GENEL BIR BAKIŞ

Muhammet Emin ARSLAN 1*, Fatma ALTIPARMAK2, İbrahim Burak YÜKSEL3*****

,*:Necmettin Erbakan Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Ağız Diş ve Çene Radyolojisi AD,*
***: Necmettin Erbakan Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Periodontoloji AD*
dtburakyuksel@gmail.com[1] , mhmmt.4295@gmail.com[2], ftmaltiparmak@gmail.com[3]

Giriş: Fraktal yapılar, klasik geometrik şekillerle ifade edilemeyen, farklı ölçeklerde kendini tekrar eden karmaşık yapılardır. Fraktal boyut arttıkça karmaşıklık da artar. Fraktal analiz; kolay uygulanabilir olması, görüntüleme parametrelerinden bağımsızlığı ve trabeküler kemik hakkında objektif veriler sunmasıyla öne çıkar. Diş hekimliğinde, periodontal değişikliklerin erken tespiti, osteoporoz tanısı, implant bölgesi değerlendirmesi ve temporomandibular eklemle ilişkili kemik değişimlerinin incelenmesinde kullanılır. **Amaç:** Bu çalışmanın amacı, fraktal analiz yönteminin diş hekimliğindeki kullanım alanlarını belirlemek ve bu yöntemin kemik mikro mimarisinin değerlendirilmesinde sağladığı katkıları ortaya koymaktır. Fraktal analiz ile elde edilen veriler sayesinde kemik remodeling süreçlerinin ve hastalık iyileşme süreçlerinin izlenmesi mümkün hale gelmekte, bu da klinik uygulamalarda tanı ve tedavi süreçlerine önemli katkılar sunmaktadır. **Metod:** This descriptive study, treatment and care of a university hospital neonatal intensive care unit in the 87 neonatal peripheral venous catheters 406 applications were observed in Turkey. The research was applied between July-October 2019. The variables of the study were gender, age, week of gestation, catheterization site, and type of catheter, insertion attempt number, catheter length of stay, and complication. **Sonuç:** Fraktal analiz, tıp ve diş hekimliğinde trabeküler kemiğin objektif ve kantitatif değerlendirilmesini sağlayan etkili bir yöntemdir. Özellikle periodontal hastalıkların erken teşhisi, osteoporozun değerlendirilmesi ve implant uygulamalarında klinik açıdan önemli bilgiler sunar. Kolay uygulanabilirliği ve görüntüleme parametrelerinden bağımsız olması nedeniyle klinik kullanımı artmaktadır. Ancak, etkinliğinin daha net ortaya konabilmesi için uzun dönemli ve geniş kapsamlı çalışmalara ihtiyaç vardır. **Tartışma ve Sonuç:** Fraktal analiz, klinik değerlendirmede yararlı ve objektif bir yöntemdir; ancak rutin uygulamada yer alabilmesi için ek çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Fraktal Boyut, Kemik Mikromimarisi, Kantitatif Analiz

Sözel Bildiri

INVESTIGATION OF KNOWLEDGE AND EVALUATIONS OF NUTRITION CARE OF NURSES WORKING IN PALLIATIVE CLINICS IN THE PROVINCES OF THE NORTHERN ANATOLIA REGION

Ebru ÇATAL*,Ayşegül OKSAY ŞAHİN**

**Karabuk University, Institute of Graduate Programs, Department of Nursing Science, Karabuk, Turkey*
2328302507@ogrenci.karabuk.edu.tr

***Karabuk University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Karabuk, Turkey*
ayseguloksay@karabuk.edu.tr

Background: Quality and comprehensive nutritional nursing care for palliative care patients is vital in improving the quality of life. **Aim:** This study aimed to regionally evaluate the differences between nurses working in palliative clinics in the Northern Anatolia region regarding their knowledge about nutritional care, the importance of nutritional assessment, and their perceptions of nutritional care quality according to some sociodemographic and occupational characteristics. **Methods:** The study was conducted as a multicenter, cross-sectional, and comparative type with 81 nurses (Universe: 85, Participation: 95%) working in all palliative clinics in three provinces in the Northern Anatolia Region between February-March 2025. The data were collected using the "Information Form" and the "Assessment Questionnaire of the Importance of Nutritional Assessment, the Level of Knowledge and Perceived Quality of Nutritional Care for Nurses." Ethics committee approval, institutional permissions, and informed consent from the participants were obtained for the study. The data were evaluated using descriptive statistics, a t-test, the Mann-Whitney U test, and Cronbach's Alpha reliability coefficient. Statistical significance was taken as $p<0.05$. **Results:** In the study, palliative clinical nurses were between the ages of 24-55, 85.2% were female, 81.5% had a bachelor's degree, 53.1% had 11 years or more of professional experience, and 71.6% had 6 months-2 years of palliative clinical expertise. Only two certified nurses work in the region. 60.5% of the nurses stated that nutrition nurses were in the institution. Nurses' mean scores, the importance of nutritional assessment was 24.57±2.81; The level of knowledge about nutritional care was 27.31±3.40, and the perception of nutritional care quality was 37.31±4.40. The mean scores regarding the importance of nutritional care were statistically significantly higher in the 24-30 age group, females, those with 6 months to 10 years of professional experience, and those who did not receive nutritional education ($p<0.05$). It was determined that the level of knowledge of those who stated that there was no nutrition nurse in the institution was high ($p<0.05$), and the quality perception of this group was lower ($p<0.05$). **Discussion and Conclusion:** Nurses' level of knowledge about nutritional care was evaluated as above average, and their perceptions of quality and the importance of nutritional assessment were positively assessed. It has been determined that nurses' knowledge level is high, and their perception of quality is low in institutions with no nutritional nurses. It is recommended that the number of certified nurses in institutions with palliative care clinics be increased, and effective continuing education programs on nutritional care should be organized.

Keywords: Palliative care, Nurse, Nutrition, Nutritional care, Nutritional care quality.

Sözel Bildiri

VETERİNER HEKİMLİKTE ÖZOFAGEAL HASTALIKLARIN BİLGİSAYARLI TOMOGRAFİ İLE GÖRÜNTÜLENMESİ

Zeynep ATEŞ1*, Ali BUMİN2**

**Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Veterinerlik Cerrahisi Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye, zeynepates729@gmail.com*

***Ankara Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Cerrahi Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye, alibumin@gmail.com*

Özet: Özofageal hastalıklar veteriner hekimlikte ciddi klinik semptomlara yol açan ve çeşitli etiyolojik faktörlere bağlı şekillenen patolojilerdir. Bu patolojiler divertikül, megaözofagus, striktür, özofageal yabancı cisim, özofagitis, spiroserkoz, hiatal hernia, paraözofageal apse ve neoplazilerden oluşmaktadır. Özofageal hastalıkların tanı sürecinde genellikle radyografi ve endoskopi tercih edilmesine rağmen ileri görüntüleme yöntemlerinden biri olan bilgisayarlı tomografinin kullanımı günümüzde artmıştır. Bilgisayarlı tomografi, süperpozisyonu önleyerek multiplanar görüntüleme avantajı ile görüntüleri oluşturan tanısal ileri görüntüleme yöntemidir. Bilgisayarlı tomografide, mediastinumda bulunan ve 3 kısımdan (servikal, torakal, abdominal) oluşan özofagus transversal, sagittal, dorsal ve oblik görüntü düzlemlerinde incelenmektedir. Ayrıca bilgisayarlı tomografi ilgili anatominin de 3 boyutlu görüntülerini sunarak sanal endoskopi avantajını sağlamaktadır. Bilgisayarlı tomografi, radyografilerde fark edilemeyen anormalliklerin tespiti, çeşitli neoplazilerin varlığı, operatif planlamanın boyutunu ve yerini saptamada oldukça kullanışlıdır. Lezyonların tespitinde kontrast öncesi ve sonrası görüntüler elde edilmektedir. Multiplanar rekonstrüksiyon sonrasında elde edilen veriler sayesinde, özofageal lezyonların lokalizasyonu, boyutu ve komşu dokularla ilişkisi ayrıntılı bir şekilde değerlendirilir; özellikle luminal yapılar, striktür dereceleri ve neoplastik lezyonların invazyon düzeyi belirlenerek daha kapsamlı bir klinik değerlendirme sağlanmaktadır. Bu sunumda, özofageal hastalıkların bilgisayarlı tomografi ile değerlendirilmesinin klinik tanı açısından önemi ele alınmıştır. Sonuç olarak veteriner hekimlikte özofageal hastalıkların doğru tanısı ve optimal yönetimi için hastanın klinik semptomlarının ve spesifik lezyonlarının belirlenmesinde bilgisayarlı tomografini yüksek duyarlılığı olduğu belirlenmiştir. Bu doğrultuda veteriner pratikte bilgisayarlı tomografinin özofageal hastalıklarda daha yaygın kullanımının erken tanı ve tedavi süreçlerine olumlu katkı sunacağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bilgisayarlı Tomografi, Özofagus, Veteriner Hekimlik.

Sözel Bildiri

AYNA NÖRONLAR VE FONKSİYONLARI

Burcu ÖZDEMİR ÖĞRÜ*, Mustafa SAYGIN**

** Süleyman Demirel Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Fizyoloji Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye, dtburcuozdemir@gmail.com*
*** Süleyman Demirel Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Fizyoloji Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye, fizyolog@gmail.com*

Özet: Ayna nöronlar, bir motor eylem gerçekleştirildiğinde, aynı ya da benzer bir motor eylemi gerçekleştiren biri gözlemlendiğinde veya eylem ile ilgili işitsel bilgi alındığında deşarj olan ayırt edici bir nöron sınıfını temsil eder. 1990'lı yılların başında Rizzolatti ve ekibi tarafından ilk olarak makak maymununun prefrontal korteksinde, daha sonra da inferior parietal lobülünde keşfedilmişlerdir. Ayna nöronlar sinir bilimin son dönemlerindeki en önemli keşiflerden biridir. Eylemi anlama ve öğrenmeyi kolaylaştırma, taklit, empati, duygu tanıma, dil edinimi, jest ve mimiklerle iletişim, konuşma algısı gibi birçok fonksiyonu geliştiren ve destek veren özel bir nöron sınıfıdır. Kişi bir motor işi yaparken veya başkaları tarafından yapılan aynı işi gözlemlerken aktif hale gelir. İnsanlarda ayna nöronların varlığı makaklarda olduğu gibi invaziv yöntemlerle araştırılamayacağı için nörogörüntüleme ve elektrofizyolojik teknikler gibi non-invaziv metotlar kullanılmaktadır. Ayna nöronların gerçekleştirilen eylemi anlama, eylemi öğrenme, kolaylaştırma, taklit etme, empati, zihin okuma, duygu tanıma, niyet okuma, dil edinimi, jest ve mimikler ile iletişim kurma, konuşma algısı ve üretimi, müzik işleme gibi birçok fonksiyonları vardır. Öğrenme, iletişim, empati, taklit gibi sosyal işlevlerde ve diğer bireylerin hareketlerinin fiziksel komponentleri, ardındaki hedef, niyet ve emosyonel süreçlerin anlaşılmasında rol oynarlar. Ayna nöron sisteminin fonksiyonları temelinde geliştirilen güncel tedavi yaklaşımlarından bazıları; Ayna terapisi, motor imgeleme, eylem gözlem eğitimi, müzik terapidir. Ayna nöron sisteminin kognitif işlevlerle olan ilişkileri hakkındaki görüşler, çeşitli hastalıkların klinik belirtilerinin daha iyi anlaşılmasını ve bu sayede de rehabilitasyonları için yeni yollar açılmasını sağlayabilir.

Anahtar Sözcükler: Ayna Nöron, Makak Maymunu, Taklit, Prefrontal Korteks.

Sözel Bildiri

AFET SONRASI REHABİLİTASYON VE ENGELLİLİK PERSPEKTİFİ

Eda Aras
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri enstitüsü, Sağlık ve Biyomedikal Bilimler Tezli Yüksek Lisans Programı

Özet: Afetler, fiziksel, ekonomik ve sosyal etkileriyle toplumun tüm kesimlerini derinden sarsan olaylardır. Ancak, engelli bireyler bu süreçlerden orantısız bir şekilde etkilenmekte ve afet sonrası rehabilitasyon süreçlerinde ciddi engellerle karşılaşmaktadır. Afet sonrası rehabilitasyon, sadece fiziksel iyileşme süreci olarak değil, aynı zamanda psikososyal destek, ekonomik güçlendirme ve toplumsal entegrasyonu da içeren çok boyutlu bir süreçtir. Engelli bireylerin afet sonrası süreçlerde dışlanmaması için rehabilitasyon hizmetlerinin erişilebilir ve kapsayıcı olması gerekmektedir. Bu çalışmada, afet sonrası rehabilitasyon süreçlerinin engellilik perspektifi ile nasıl ele alınması gerektiği, biyomedikal ve sosyal model çerçevesinde incelenmiştir. Türkiye'de engelli bireyler için sunulan afet sonrası hizmetler değerlendirilmiş ve mevcut politika boşlukları belirlenmiştir. Literatür taraması yöntemi kullanılarak, erişilebilir barınma alanları, özel sağlık hizmetleri, rehabilitasyon merkezleri, psikososyal destek mekanizmaları ve afet sonrası sosyal yardımlar açısından engelli bireylerin karşılaştığı yapısal ve yönetsel engeller analiz edilmiştir. Bulgular, Türkiye'de afet sonrası rehabilitasyon süreçlerinin büyük ölçüde genelleştirilmiş hizmetler üzerinden yürütüldüğünü ve engelli bireylerin özgün ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kaldığını ortaya koymaktadır. Afet sonrası rehabilitasyon süreçlerinin daha kapsayıcı hale getirilmesi için uluslararası iyi uygulama örnekleri incelenmiş ve politika önerileri geliştirilmiştir. Japonya ve ABD gibi ülkelerde, engellilerin afet sonrası iyileşme süreçlerine katılımını teşvik eden kapsayıcı politikalar, erişilebilir geçici barınma alanları, psikososyal destek mekanizmaları ve uzun vadeli rehabilitasyon hizmetleri bulunmaktadır. Türkiye'de benzer bir modelin uygulanabilmesi için şu öneriler sunulmaktadır: Politika Reformları, Erişilebilir Barınma ve Hizmetler, Engelliler İçin Özel Rehabilitasyon Merkezleri, Toplum Temelli Uygulamalar, Engelli Bireylerin Karar Alma Süreçlerine Katılımı. Sonuç olarak, afet sonrası rehabilitasyon süreçlerinin engellilik perspektifiyle şekillendirilmesi, sadece bireysel iyileşme sürecine katkı sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda toplumsal dayanıklılığı da artıracaktır. Bu doğrultuda Türkiye'de kapsayıcı afet yönetimi anlayışına geçişin sağlanması için yasal, yönetsel ve yapısal reformların hayata geçirilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Afet sonrası rehabilitasyon, engellilik perspektifi, erişilebilirlik, afet yönetimi, psikososyal destek, sosyal model, biyomedikal model, afet sonrası sağlık hizmetleri, engelli hakları, afet sonrası sosyal hizmetler, Türkiye.

Sözel Bildiri

GELECEĞIN OLASI AFETLERINDEN SIBER SALDIRILAR VE DÜNYADA SIBER GÜVENLIK FARKINDALIĞI

***Aybüke AKSU, **Mümin POLAT**

**Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afet Yönetimi Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye, aaksuaybuke@gmail.com*

*** Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü, Burdur, Türkiye, mpolat@mehmetakif.edu.tr*

Özet: 21. yüzyıl, insanlığın bilgi çağının zirvesine ulaştığı, teknolojinin hayatın her alanına nüfuz ettiği bir dönemi temsil etmektedir. Bu hızlı ve köklü değişimler, refah ve kolaylık getirirken, beraberinde yepyeni ve karmaşık güvenlik risklerini de doğurmuştur. Artık sadece fiziki sınırlar değil, dijital ağlar da devletlerin, kurumların ve bireylerin güvenliğini tehdit eden unsurlarla doludur. Dijitalleşmenin hızla artması, siber saldırıların ve tehditlerin de aynı oranda çoğalmasına yol açmaktadır. Gelecekte doğal afetler, savaşlar ve salgınlar gibi krizlerin yanında, büyük çaplı siber saldırılar da önemli bir tehdit unsuru olarak karşımıza çıkacaktır. Ülkeler, şirketler ve bireyler için siber güvenlik farkındalığı, hayati bir öneme sahiptir. Geleceğin olası afetleri arasında siber saldırılar, potansiyel etkileri ve yaygınlığı açısından ön plana çıkmaktadır ve bu durum, küresel siber güvenlik farkındalığının artırılmasını bir zorunluluk haline getirmektedir. Siber saldırılar, basit dolandırıcılık girişimlerinden, devlet destekli casusluk faaliyetlerine ve hatta kritik altyapıları hedef alan sabotajlara kadar geniş bir yelpazede kendini gösterebilir. Bu saldırılar, sadece bireylerin maddi kayıplarına veya kişisel verilerinin ifşasına neden olmakla kalmayıp, aynı zamanda ulusal güvenlik ve ekonomik istikrar için de ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. Enerji şebekelerinin çökertilmesi, finansal sistemlerin sekteye uğratılması, seçim süreçlerine müdahale edilmesi gibi senaryolar, siber saldırıların potansiyel yıkıcı etkilerini gözler önüne sermektedir. Özellikle yapay zeka ve nesnelerin interneti gibi yeni teknolojilerin yaygınlaşmasıyla birlikte, saldırı yüzeyinin genişlemesi ve saldırıların karmaşıklığının artması, gelecekte siber güvenliğin daha da kritik bir öneme sahip olacağını göstermektedir. Küresel düzeyde siber güvenlik farkındalığını artırmak için çok yönlü bir yaklaşım benimsenmesi gerekmektedir. Bu yaklaşım, devletlerin, özel sektörün, sivil toplum kuruluşlarının ve bireylerin ortak çabalarını içermelidir. Devletler, siber güvenlik stratejileri geliştirmeli, yasal düzenlemeler yapmalı ve uluslararası işbirliğini teşvik etmelidir. Özellikle kritik altyapıların korunması, ulusal siber güvenlik stratejilerinin öncelikli hedeflerinden biri olmalıdır. Özel sektör, siber güvenlik ürünleri ve hizmetleri geliştirmeli, çalışanlarını eğitmelidir. Sivil toplum kuruluşları, siber güvenlik konusunda farkındalık kampanyaları düzenlemeli ve eğitimler vermelidir. Bireyler ise, siber güvenlik konusunda bilinçlenmeli ve gerekli önlemleri almalıdır.

Anahtar Kelimeler: Siber saldırı, siber güvenlik, afet, kriz

Sözel Bildiri

VERTEBRAL ANOMALİES İN CATS AND DOGS

Mehmet Nur Çetin
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Veteriner Fakültesi Cerrahi Anabilim Dalı, mncetin@mehmetakif.edu.tr

Abstract: The vertebra plays a critical role in the body by providing structural support and protecting vital structures such as the spinal cord. In cats and dogs, vertebral anomalies are generally congenital and result from developmental defects that lead to alterations in the shape, numerical integrity, or alignment of the vertebral bones. These anomalies can affect the animal's posture, mobility, and neurological functions. While some cases may remain asymptomatic, others may present with serious clinical conditions such as pain, restricted movement, or paralysis, especially as the animal ages. The most frequently encountered vertebral anomalies include hemivertebra, block vertebra, butterfly vertebra, spina bifida, transitional vertebra, and lumbosacral transitional anomalies. These deformities are observed more commonly in brachycephalic breeds and certain dog breeds with a known genetic predisposition. Diagnosis is typically established through radiographic imaging; however, advanced imaging techniques such as magnetic resonance imaging (MRI) and computed tomography (CT) play a crucial role in the detailed evaluation of these anomalies. In this review, the main vertebral anomalies observed in cats and dogs are classified and examined.

Key words: Cat, Dog, Vertebra, Anomaly, Congenital Disorders

Sözel Bildiri

CAREGIVER'S BURDEN AND THEIR RELATIONSHIP TO PHYSICAL ACTIVITY, EXERCISE SELF-EFFICACY, PERCEIVED EXERCISE BENEFITS AND BARRIERS IN CAREGIVERS OF CHILDREN WITH AUTISM SPECTRUM DISORDER

Güllü AYDIN-YAĞCIOĞLU*, Ayşe Kübra SÖYLER, Kübra ERSOY***, Turan Emre ÖZDEMİR****, Berkan TORPİL*****

** University of Health Sciences, Gülhane Faculty of Health Sciences, Department of Orthotics and Prosthetics, Ankara, Türkiye, gulluaydin23@gmail.com*

*** Aydın Adnan Menderes University, Faculty of Health Science, Department of Physiotherapy and Rehabilitation, Aydın, Türkiye, ayse.kubra.sahan@adu.edu.tr*

**** University of Health Sciences, Gülhane Faculty of Health Sciences, Department of Occupational Therapy, Ankara, Türkiye, kubra.ersoy@sbu.edu.tr, berkan.torpil@sbu.edu.tr*

***** Ankara Medipol University, Faculty of Health Sciences, Department of Occupational Therapy, Ankara, Türkiye, tozdemire24@gmail.com*

Background: Caregivers of children with autism spectrum disorder (CwASD) often face high levels of stress, emotional exhaustion and physical strain due to the complex and demanding nature of caring for a child with special needs. As caregivers' well-being may contribute positively to caregiving and thus reduce caregiver burden, there is a need for studies that elucidate the factors associated with caregiver burden. **Aim:** Therefore, this study aims to examine the relationship between caregiving burden and physical activity, exercise self-efficacy, and perceived exercise benefits and barriers in caregivers of ASD. **Methods:** The study population consisted of primary caregivers of CwASD for at least 1 year. Caregiver burden was assessed with the Zarit Caregiving Burden Scale, physical activity with the International Physical Activity Questionnaire-Short Form (IPAQ-SF), exercise self-efficacy with the Exercise Self-Efficacy Scale, and perceived exercise benefits and barriers with the Exercise Benefits/Barriers Scale. The relationship between caregiver burden and other parameters was analysed. **Results:** The study included 55 participants (90.9% were mothers). There was no relationship between caregiver burden and IPAQ-SF, exercise self-efficacy, and exercise benefit/barriers in caregivers of CwASD ($p>0.05$). In addition, the caregiving burden was associated with the number of children in the family and duration of care ($p<0.05$). **Discussion and Conclusion:** The results of the study indicated that the process of caring for a CwASD is highly stressful, that caregivers exhibit low levels of physical activity, and that caregiving is a multifaceted and challenging process. Therefore, comprehensive approaches should be taken to meet the needs of carers.

Keywords: Autism Spectrum Disorder, Caregiver Burden, Exercise, Physical Activity

Sözel Bildiri

INVESTIGATING RISK FACTORS FOR AUTISM SPECTRUM DISORDER IN CHILDREN: THE ROLE OF PARENTAL AGE, GENDER, AND CONSANGUINITY

Merve Okuyucu*

** Ministry of Health Doğubayazıt Dr. Yasar Eryilmaz State Hospital, Department of Child and Adolescent Psychiatry, Ağrı, Türkiye, merveokuyucu06@gmail.com*

Background: Autism Spectrum Disorder (ASD) is a neurodevelopmental condition influenced by genetic and environmental factors. **Aim:** This study aims to investigate parental age and other potential risk factors for ASD by retrospectively comparing children with ASD and healthy controls. **Methods:** This retrospective study included a total of 202 children (93 diagnosed with ASD, 102 without psychiatric diagnoses). Diagnoses were made based on DSM-5 criteria. Data were obtained from hospital records. The study was conducted at Ağrı Doğubeyazıt Dr. Yaşar Eryılmaz State Hospital Child Psychiatry Clinic. Symptom severity was assessed using the Clinical Global Impression-Severity (CGI-S) scale. **Results:** The mean age of ASD children was 8.12 ± 3.03 years, while that of the control group was 8.05 ± 2.13 years ($p = 0.631$). ASD was significantly more common in males (89.2%) than in the control group (44.9%) ($\chi^2(1) = 43.48$, $p < 0.001$). Maternal age was significantly higher in the ASD group than in controls ($p = 0.014$), whereas paternal age showed no significant difference ($p = 0.344$). The rate of consanguinity was higher in the ASD group (33.3%) than in controls (14.7%) ($\chi^2(1) = 9.65$, $p = 0.002$). No significant correlation was found between CGI-S scores and parental age ($p > 0.05$). Logistic regression showed that male gender ($B = 2.240$, $p < 0.001$), advanced maternal age ($B = 0.069$, $p = 0.030$), and consanguinity ($B = 0.874$, $p = 0.027$) significantly increased the risk of ASD, with male gender raising the likelihood by 9.4 times, each additional maternal year by 7.2%, and consanguinity by 2.4 times. **Discussion and Conclusion:** These findings highlight the need for further research on genetic and environmental influences on ASD development.

Keywords: Autism Spectrum Disorder (ASD), Risk Factors, Gender Differences, Healthy Children

Sözel Bildiri

NÖROGELİŞİMSEL BOZUKLUKLARI OLAN ÇOCUK HASTALARIN AĞIZ SAĞLIĞI DURUMU VE YÖNETİMİ

Derya CEYHAN*, Cansu ALTINÖZ**

**Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Ana Bilim Dalı, Isparta, Türkiye. deryaceyhan@sdu.edu.tr*

***Arş. Gör. Dt., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Ana Bilim Dalı, Isparta, Türkiye. cansualtnz455@gmail.com*

Özet: Nörogelişimsel bozukluklar; kişisel, sosyal, akademik ve mesleki işlevsellikte bozulmaya neden olan biliş, dil, davranış ve motor becerilerindeki gelişimsel eksiklikler ile karakterizedir. Çocuk hastalarda sıklıkla karşılaşılan nörogelişimsel bozukluklar arasında; otizm spektrum bozuklukları, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, iletişim bozuklukları, motor fonksiyon bozuklukları ve zihinsel engellilik durumları yer almaktadır. Bu derleme çalışmasının amacı, nörogelişimsel bozuklukları olan çocuk hastaların ağız sağlığı durumunu ve yönetimini güncel literatür bilgisi doğrultusunda sunmaktır. Nörogelişimsel bozukluğu olan hastalarda, sağlıklı hastalara kıyasla daha fazla diş çürüğü, diş kayıpları ve oral hijyen eksikliği olduğu bildirilmiştir. Bilişsel davranış, iletişim, motor engellilik gibi durumlar, bu ağız sağlığı sorunlarına zemin hazırlamakta olup oral hijyen açısından büyük çoğunluğunun ebeveynlerine veya bakıcılarına bağımlı olması, ihmal ve hiperaktivite gibi sorunlar, yatkınlığı artırmaktadır. Nörogelişimsel bozukluklara eşlik eden hastalıklar ve tedavisinde kullanılan ilaçlar da ağız sağlığını etkilemektedir. Sıklıkla kullanılan antipsikotik, antikonvülsan, antikolinerjik, antidepresan ve sedatif ilaçlar; kserostomi, stomatit, glossit, disfaji, gingivitis, periodontitis ve/veya diş eti hiperplazisi gibi durumlara yol açmaktadır. Nonsteroid antiinflamatuar ilaçlar, sodyum valproat ve seratonin geri alım inhibitörleri ile etkileşime girerek kanama zamanını uzatmaktadır. Makrolid grubu antibiyotikler, antipsikotik ilaçlarla etkileşime girerek kalp ritminde yavaşlamaya sebep olmaktadır. Bu bağlamda, hastaların kullandıkları ilaçların etkilerinin ve etkileşimlerinin dikkate alınması kritik öneme sahiptir. Nörogelişimsel bozukluğu olan hastalar ile iletişim kurmak, sağlıklı yaşıtlarına kıyasla daha zordur. Tedavileri sıklıkla sedasyon veya genel anestezi altında yapılmakla birlikte minör kısıtlamaları olan hastalar, yaşına ve iş birliğine bağlı olarak hasta koltuğunda veya hekim ebeveynle diz dize pozisyondayken hastanın başı hekimin dizlerine gelecek şekilde uygulanabilmektedir. Tedaviler boyunca anlat göster uygula gibi temel davranış yönlendirme tekniklerinin, başarılı sonuçlar verdiği gösterilmiştir. Minimal invaziv yöntemler, daha az kaygı oluşturduğundan ve daha kısa iş birliği süresi gerektirdiğinden, erken yaşlardan itibaren uygulanmaya başlanmalıdır. Özel gereksinimler; fiziksel, psikolojik ve sosyoekonomik zorlukları da beraber getirdiğinden hem çocukların hem de ebeveynlerin desteklendiği bir tedavi planı, bu çocukların ağız sağlığının temininde vazgeçilmezdir.

Anahtar Kelimeler: Dikkat Eksikliği, Hiperaktivite Bozuklukları, Nörogelişimsel Bozukluklar, Oral Hijyen Alışkanlıkları, Otizm Spektrum Bozuklukları

Sözel Bildiri

UNDERSTANDING MHEALTH APP USE AND SATISFACTION IN DIGITAL NATIVES: EVIODENCE FROM A TAM-BASED MEDIATION MODEL

Figen Yeşilada*, Saime Uluçaylı, Alaa Mohammed Ali Ahmed*****

** Cyprus International University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Business Administration, Lefkoşa, KKTC, fyesilada@ciu.edu.tr*

*** Cyprus International University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Business Administration, Lefkoşa, KKTC, sulucayli@ciu.edu.tr*

**** Cyprus International University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Healthcare Organizations Management, Lefkoşa, KKTC, alaa.m.m.m@hotmail.com*

Background: Generations Y and Z, as digital natives, have grown up in a technology-driven era, demonstrating high levels of engagement and proficiency with digital tools, including mobile health (mHealth) applications. **Aim:** This study aims to examine how the preferences of Generations Y and Z influence mHealth app usage and user satisfaction, utilizing the Technology Acceptance Model (TAM) within a mediation model framework. **Methods:** A quantitative, cross-sectional descriptive design was employed to investigate the influence of Performance Expectancy (PE), Effort Expectancy (EE), Social Influence (SI), and Facilitating Conditions (FC) on m-Health app usage among university students in North Cyprus. The sample consisted of 215 participants (186 from Generation Z and 29-Generation Y). Data were collected via an online questionnaire including demographics (age, education level, gender) and 27 items covering PE (4 items), EE (4 items), SI (4 items), FC (5 items), Use (5 items), and Satisfaction (5 items), all rated on a five-point Likert scale. **Results:** Structural equation modeling (SEM) results indicated that PE and EE did not significantly effect mHealth use, whereas SI and FC had significant positive effects. Results also showed that use of m-health positively influenced user satisfaction. Mediation analysis indicate that use does not mediate the relation between PE, EE and satisfaction, whereas, use mediates the relation between SI, FC and satisfaction. **Discussion and Conclusion:** Although PE has been found significant in prior studies, our results align with those suggesting that PE may be less influential than other factors in shaping user responses to m-Health applications. EE, while central to technology adoption, appears less relevant for Generation Z, who are inherently familiar with digital tools. SI supports technology adoption and, by extension, mHealth usage. Facilitating Conditions, reflecting perceived support and resource accessibility, positively influence mHealth use. Finally, continued use of these applications is associated with increased user satisfaction.

Keywords: m-health, adoption, generation Z, satisfaction

Sözel Bildiri

LITYUM KULLANAN OBSESIF KOMPÜLSIF BOZUKLUK TANILI HASTADA SAPTANAN SUBAKUT TIROIDIT VAKA SUNUMU

Özgür Timuçin KUTLU1*
**Sağlık Bakanlığı Isparta Şehir Hastanesi, İç Hastalıkları Kliniği, Isparta, Türkiye, ozgurtkutlu@gmail.com*

Giriş: Tiroid bezinin inflamatuvar hastalıklarından subakut tiroidit (SAT) hipertiroidinin nadir nedenlerinden birisidir. SAT'lı hastalar ateş, boyun ağrısı, boğazda sıkışma hissi, boyunda hassasiyet, tiroid fonksiyonlarında değişimler ile saptanmaktadır.
Vaka:45 yaşında kadın hasta iç hastalıkları polikliniğimize, 1 haftadır olan boyun ağrısı,şişlik hissi ve halsizlik şikayeti geldi. Boğaz ağrısı gün geçtikçe artmış, şişlik hissi ve ağrısının ilerlediği ve yakından belli olan boyunda şişliği olduğunu belirtmekteydi. Ayrıca sinirlilik, ellerde titreme, kilo verememe, çarpıntı da olmuştu. OKB nedeniyle daha önceden gebelik döneminde EKT aldığı şuan ise; lityum karbonat, karbamazepin, amitriptilin tedavilerini kullanmaktaydı.Fizik muayenede arter kan basıncı 160/80 mmHg, nabız 120/dakika ve ateş 39°C idi, boyun bölgesinde grade 1 guatr saptandı ve boyun tiroid bölgesine dokunmakla belirgin hassasiyet, ağrı ile sıcaklık artışı, kızarıklık vardı, diğer sistem muayeneleri doğaldı.Tam kan sayımında hemoglobin 11.0 g/dL MCV 92 fl, lökosit sayısı 13.940/ mm3 bulundu.Eritrosit sedimentasyon hızı 67 mm, CRP 9.3 mg/dl iken,diğer testleri normal bulundu. Serbest T4 1.52 ng/dL,TSH 0.08 uIU/mL,Anti TPO 38.40 U/mL,TG 139.20 µg/L,TSH RA 0.34 IU/L,Tsig 0.30,TBG 15 mg/L,Anti tiroglobulin antikor < 10.00 IU/mL olarak bulundu.Tiroid ultrasonografisinde parankimi heterojen,bez içerisinde ödeme sekonder ekojenite azalmaları, geçirilmekte olan tiroidit olarak yorumlanmıştı, ultrason süresince tiroit alanları prob temasına hassastı.Tüm klinik, laboratuvar ve radyolojik bulgular subakut tiroidit ile uyumluydu. Psikiyatrik tedavisi devam edildi, metoprolol, metilprednizolon 80 mg/gün (1 mg/kg/gün) ve ibuprofen tedavisi başlandı. Tedavinin 2. haftasında ibuprofen ihtiyacı kalmadı, metilprednizolon tedavisi ise tedrici olarak haftalık azaltılarak (80-72-64-56-48-40-32-24-16-8-4-2-1mg) tedavisine devam edildi. Tedavisi 3 ay gibi bir zamanda hastanın yakınmaları,kliniği ve laboratuar bulguları tamamen düzeldi.
Tartışma: Psikiyatrist, Kulak burun boğaz uzmanları ve Endokrinologlar lityum tedavisi alan, boyun ağrısı ve hipertiroidi semptomları olan hastaları subakut tiroidit açısından değerlendirmelidir.

Anahtar kelimeler: Lityum, obsesif kompulsif bozukluk, subakut tiroidit

Sözel Bildiri

YAPAY ZEKANIN DEPREM TAHMİNİ VE ERKEN UYARI ALANINDA KULLANIMININ BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

***Merve Öznur KÖSE ** GÜLHAN ŞEN,**

**Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afet Yönetimi Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye, ksemrv27@gmail.com*

***Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Burdur, Türkiye*
gulhansen@mehmetakif.edu.tr

Giriş: Afetler toplumsal düzeni bozan ciddi can ve mal kaybına neden olan olaylardır. Dünya genelinde meydan gelen afetler artık hayatımızın kaçınılmaz bir gerçeği olmuştur. Deprem ani ve yıkıcı etkileri nedeniyle toplumu etkileyen ciddi afetlerden birisidir. Dünya genelinde yaşanan depremlerin yıkıcı etkileri sebebiyle bu alanda erken uyarı ve tahmin sistemlerine duyulan ihtiyacı arttırmıştır. Son yıllarda yapay zekâ tabanlı algoritmaların geliştirilmesi deprem tahmininde de kullanılmasını sağlamıştır. Yapay zekanın deprem öncesi sismik tespiti, veri analizi ve erken uyarı sistemlerinde kullanılmasında ve yapay sinir ağlar ile güçlü tahmin sistemleri oluşturma konusunda katkı sağladığı literatürde vurgulanmaktadır. **Amaç:** Bu çalışmada deprem erken uyarı ve tahmininde kullanılan yapay zekâ uygulamalarının bilimsel literatürdeki gelişimi bibliyometrik analiz perspektifinden incelenmiştir. **Yöntem:** Bibliyometrik analiz kapsamında Web of Science veri tabanında "earthquake", "early warning", "earthquake prediction"," artificial intelligence", "neural network", "machine learning", "deep learning" anahtar kelimeleri kullanılarak arama yapılmıştır. Herhangi bir zaman sınırlaması yapılmamış ve sadece "article" seçilerek toplam 226 makaleye ulaşılmıştır. Analiz sürecinde verilerin doküman çeşidi, yazar sayısı, yazar iş birliği, atıf dizilimi, ülke analizi, kurum analizi yapılmıştır. Bu analizleri görselleştirmek için VOSviewer analiz ağı kullanılmıştır. **Bulgular:** Elde edilen veriler deprem tahmine yönelik çalışmaların 2016 yılı itibari ile artışta olduğunu göstermektedir. 2024 yılı ile atıf ve yayın sayıları zirve yapmış yayın sayısı 55 iken atıf sayısı 1184'e yükseldiği görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre en fazla yayın yapan ülkenin Çin olduğunu görmekteyiz. Deprem tahmini alanında kullanılan yapay zeka uygulamalarına yönelik yapılan kelime analizinde ise "Deep Learning" kelimesi 17 kez tekrar ve 75 bağlantı gücü ile en fazla yoğunluğa sahip anahtar kelime olarak karşımıza çıkmaktadır. "Machine Learning" kelimesi ise 13 kez tekrar ve toplam 56 bağlantı gücü ile karşımıza 2. sırada çıkmaktadır. **Sonuç:** Çalışmanın sonucunda yapay zekanın deprem erken uyarı ve tahmininde kullanımı hakkında literatürde eğilimin nasıl olduğu ve iş birlikler arasında kurulan ilişkiler tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Deprem erken uyarı, Deprem Tahmini, Yapay zeka, Bibliyometrik Analiz

Sözel Bildiri

ORTODONTİK TEDAVİDE AĞRI

ERENCAN YAZAN*, NESLİHAN EBRU ŞENIŞIK**

**Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Ortodonti Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye, yazanerencan@gmail.com*

*** Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Ortodonti Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye, nebuydas@gmail.com*

Giriş: Ağrı; vücudun zararlı uyaranlara karşı verdiği subjektif, hoş olmayan bir duyudur. Ortodontik tedavi gören hastalarda mekanik diş hareketi ile tetiklenen aseptik inflamatuar reaksiyonlarla başlayan ağrı; tedavi şekli, hastanın ırkı, yaşı, cinsiyeti, uygulanan kuvvet gibi etkenlere bağlı olarak farklı düzey ve sürelerde oluşabilir.

Amaç: Bu bildiri sunumunun amacı, ortodontik tedavi gören hastalarda ağrının oluşma mekanizmasını incelemek, farklı yaş, cinsiyet ve tedavi gruplarındaki ağrı algısının düzeylerini ve sürelerini karşılaştırmak ve ağrının farklı önlenme yöntemlerini incelemektir.

Yöntem: Farklı ortodontik tedavi gören farklı yaş ve cinsiyet gruplarındaki hastaların ağrı düzeyleri ve yaşam kaliteleri VAS, VRS ve OHIP-14 testleri alınarak karşılaştırıldı. Ortodontik ağrıyı önlemede ağrı kesici ilaçlar, lazer, sakızlar, vibrasyon gibi yöntemler kendi aralarında kıyaslanarak değerlendirildi.

Bulgular: Kadın cinsiyette, küçük yaşlarda, kötü dental tecrübesi olanlarda daha fazla ağrı cevabı gözlenmiştir. Neredeyse tüm tedavi gruplarında ağrı 4. saatten itibaren görülmeye başlanmış, 48-72.saatte pik yapmış ve 7.günden sonra başlangıç düzeylerine yaklaşmıştır. Sabit ortodontik tedavide, şeffaf plak ve hareketli apareylere göre, konvansiyonel braketlerde kapaklı braketlere göre, hızlı üst çene genişletmesinde yavaş genişletmeye göre daha fazla ağrı görülmüştür.

Tartışma ve Sonuç: Ortodontik tedavi gören tüm hastaların farklı düzey ve sürelerde ağrı hissettiği ve bu ağrıyı önlemede en kolay ve etkili yolun prostoglandin inhibitörü ağrı kesici ilaçlardan ibuprofen olduğu gözlenmiştir. Ancak bu preperatın diş hareket hızı üzerine etkileri tartışmalıdır.

Anahtar Sözcükler: Ağrı, İnflamatuar Reaksiyon, Prostoglandin İnhibitörü, Ortodontik tedavi

Sözel Bildiri

PERİAPİKAL LEZYONLU DİLASERE KÖK KANALINDA APİKALDEN EKSTRÜZE KIRIK ALETİN BYPASS YÖNTEMİYLE TEDAVİSİ: VAKA SUNUMU

Meltem DEMİR*, Nergiz BOLAT**
Süleyman Demirel Üniversitesi,Diş Hekimliği Fakültesi,Endodonti Anabilim Dalı,Isparta,Türkiye, meltemdemir@sdu.edu.tr, nergizbolat@sdu.edu.tr***

Giriş: Kanal tedavisi sırasında kanal şekillendirmesi önemli bir aşamadır. Eğimli kök kanalında şekillendirme sırasında alet kırılması sık rastlanan bir komplikasyondur. **Amaç:** Bu vaka sunumunun amacı eğimli kök kanalında kırılan kanal aletinin bypass edilerek kanal tedavisini tamamlanmasını anlatmaktır. **Yöntem:** Fakültemiz endodonti kliniğine dış bir merkezden 12 yaşında sistemik olarak sağlıklı hasta 46 numaralı dişinde distal kanalda alet kırılması sonucu yönlendirildi. Spontan ağrı şikayetiyle başvuran hastanın intraoral muayenesinde dikey perküsyon testine pozitif yanıt alındı. Radyografik muayenesinde sol alt birinci molar dişin distal kanalında apikalden taşkın bir şekilde kırılmış döner alet eğesi ve geniş bir radyolusensi izlendi. Rubber dam izolasyonu altında çalışıldı. Dental operasyon mikroskobu (Zeiss Opmı Proeorgo)) ile x16 büyütme altında kırık aletin koronal kısmı ultrasonik sistem kullanılarak (Woodpecker Ultrasonic Scaler ve ucu ED6 (UDS A LED)) genişletildi. Kırık aletin yanından mikroskop büyütmesi altında #15 k el eğesi ile geçildi. #20-25-30k el eğeleri ile kemomekanik preparasyon yapıldıktan sonra apikal genişletmesi 40-06 olacak şekilde genişletildi.Kanala kalsiyum hidroksit içerikli medikament (Calciplus RL) yerleştirildi. 2 hafta sonra kanal tedavisi biyoseramik içerikli kanal patı (Prevest DenPro Cerafill RCS) ve guta perka ile tamamlandı. **Bulgular**: Tedavisi tamamlanan hastanın semptomları geçmiş olup 6.ay takibi yapılmıştır. Hastanın takibi devam etmektedir. **Tartışma ve Sonuç:** Kanal tedavisi sırasında bir kanal aletinin kırılması, tedavi başarısını önemli ölçüde engelleyebilecek bir komplikasyondur. Bu komplikasyon üç boyutlu şekillendirmeyi ve dezenfeksiyonu engelleyebilir. Böylece endodontik tedavinin uzun vadeli başarısı olumsuz etkilenebilmektedir. Alet kırılmasını önlemenin en iyi yolu, aletleri dikkatli ve doğru bir şekilde kullanmaktır. Komplikasyonla karşılaşıldığında kırık aletin bypass edilmesi, başka bir kanaldan dolaylı olarak aletin atlanması veya kırık aletin çıkarılması yer alır. Hasta her zaman kırık alet ve tedavi planı hakkında bilgilendirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Kırık alet, Bypass, Dental operasyon mikroskobu,Ultrasonik sistem,Dilasere kanal,

Sözel Bildiri

ÇOCUKLARDA DİŞ FIRÇALAMA VE MOTİVASYONEL TEKNİKLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Derya Ceyhan*, Gizem Bayhan**

**Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Ana Bilim Dalı, Doğu Yerleşkesi, Isparta, Türkiye, deryaceyhan@sdu.edu.tr*

***Arş. Gör. Dt., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Ana Bilim Dalı, Doğu Yerleşkesi, Isparta, Türkiye, dtgzm251@gmail.com*

Özet: Plak, fırçalamayı takiben 4-12 saat içerisinde, diş yüzeylerinde biriken, bakteri içeren, yapışkan ve renksiz tabakadır. Plağı ağız ortamından uzaklaştırmada en etkili yöntem, diş fırçalama alışkanlığıdır. Bu derleme çalışmasının amacı; çocuk hastalarda diş fırçalarının, fırçalama tekniklerinin ve davranışsal yönlendirme stratejilerinin diş fırçalama motivasyonu üzerindeki etkilerine değinmektir. Süt dişlerinin ağızda sürmesini takiben yaşa uygun temizleme araçları ile dişlerin temizlenmeye başlanması tavsiye edilmektedir. Diş fırçalarında; hayvan kılı gibi doğal, naylon gibi sentetik ve bambu gibi bitkisel bazlı üç tip kıl bulunmaktadır. Naylon kıllı fırçaların, bambu fırçalara kıyasla daha fazla mikrobiyal kontaminasyon taşıdığı saptanmıştır. Kıl tasarımının temizleme etkinliği üzerindeki rolü önem taşımaktadır. Zigzag kıl tasarımının, düz tasarıma göre plağı temizlemede daha etkili olduğu tespit edilmiştir. Elektrikli diş fırçaları, uzun yıllardır manuel fırçalara alternatif olarak kullanılmaktadır. Bulgular, dönme hareketi ile çalışan elektrikli diş fırçalarının, manuel fırçalara kıyasla plak kontrolünde daha etkili olduğunu göstermiştir. Manuel fırçalara kıyasla daha az motor beceri gerektirmesi de çocuklar için fırçalamayı motive edici hale getirmektedir. Farklı yaş grupları için fırçalama tekniklerinin etkinliğini değerlendiren çalışmalar yapılmıştır. Modifiye Bass tekniği, 6-8 yaş arası çocuklarda plağın uzaklaştırılmasında en etkili yöntemlerden biri olarak öne çıkmakla birlikte, bu tekniği öğrenme sürecinde karşılaşılan güçlükler dikkat çekmektedir. Buna karşılık, anaokulu çocuklarında, horizontal ve Fones fırçalama tekniklerinin karşılaştırıldığı çalışmada, horizontal tekniğin kolay kavrandığı ve daha rahat fırçalama gerçekleştirildiği belirlenmiştir. Ortodontik apareylere sahip çocuklarda yapılan çalışmada, plağı uzaklaştırmada etkin yöntemin Bass tekniği olduğu vurgulanmıştır. Çocuklara diş fırçalama alışkanlığı kazandırmada oyun temelli öğrenme yaklaşımları, şarkılar, ritmik saymalar ve kum saati eşliğinde süre takibi gibi teknikler etkili bulunmuştur. Bu kapsamda, eğitici kuklalarla hikayeleştirme, aynada kendilerini izleyerek fırçalama yapmaları öğrenmeyi kalıcı kılmaktadır. Çocuklara diş fırçalama alışkanlığını erken yaşlarda kazandırmak; doğru fırça seçimi, yaşa uygun fırçalama teknikleri ve motive edici yöntemlerin bir arada kullanılmasıyla mümkün olmaktadır. Oyun temelli uygulamalar ve ebeveyn desteği, süreci hem eğlenceli hem de sürdürülebilir hale getirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Davranış Yönlendirme Teknikleri, Diş Fırçalama, Diş Fırçaları, Motivasyon Teknikleri.

Sözel Bildiri

APİKALDE DALLANAN İKİ KANALLI SOL ALT BİRİNCİ PREMOLARIN TANI VE TEDAVİSİ: VAKA SUNUMU

Meltem DEMİR*, Deniz YANIK NALBANTOĞLU**

Süleyman Demirel Üniversitesi,Diş Hekimliği Fakültesi,Endodonti Anabilim Dalı,Isparta,Türkiye,

meltemdemir@sdu.edu.tr, deniznalbantoglu@sdu.edu.tr***

Giriş: Klinik, radyografik ve histolojik olarak yapılan çok sayıdaki çalışma, dişlerde ekstra kanallar, yan kanallar, aksesuar kanallar, kanal sistemindeki dallanmalar ve apikal deltaların sık olarak bulunduğunu göstermiştir.Mandibular birinci premolar dişlerde birden fazla kanala rastlama oranı ikinci premolarlara göre daha yüksektir. Mandibular dişlerde tek kanal bulunma oranı %77, iki kanal bulunma oranı %2-17.9, üç kanal rastlama oranı ise %0,4-5 olarak belirtilmiştir. Mandibular premolarlarda sık olmasa da apikalde birleşen çift kanallı ve apikalde dallanan çift kanal şekilleri de görülebilir. Amaç: Bu vaka sunumunun amacı apikalde dallanan iki kanallı mandibular birinci premoların tanı ve tedavisidir. Method: Yirmi beş yaşında sistemik olarak sağlıklı erkek hasta spontan ağrı şikayetiyle kliniğimize başvurdu. İntraoral muayenede dikey perküsyon testine ve palpasyona pozitif yanıt alındı. Radyografik muayenede apikalde radyolusensi görüldü ve dallanan kanal olabileceğinden şüphelenildi. Hastadan CBCT alındı. CBCT de apikalde dallanan iki kanal izlendi. Operasyon mikroskobu (Zeiss Opmı Proeorgo) kullanılarak x18 büyütmede rubberdam izolasyonu altında giriş kavitesi açıldıktan sonra #10 K-tipi el eğeleriyle iki kanalın boyu radyografi alınarak doğrulandı. Kanalların kemomekanik preperasyonu #15-40K el eğeleriyle tamamlandı. Kanallardan pü akışı gözlendi. Hasta üç gün sonra ara seansa çağırıldı. Pü akışı kesildiği görülen dişe kalsiyum hidroksit içerikli medikament (Calciplus RL) yerleştirildi.İki hafta sonra kanal tedavisi operasyon mikroskobu altında guta perka ve biyoseramik esaslı kanal patı (Prevest DenPro Cerafill RCS) ile tamamlandı. Bulgular: Kanal tedavisi tamamlanan hastanın semptomları geçmiş olup takibi devam etmektedir. Tartışma ve Sonuç: Radyografide pulpa odasının ani daralması veya kaybolması izleniyorsa, kök kanalı o bölgede dallanıyor olabilir. Böyle durumlarda, farklı açılardan alınan radyografiler ile kanalların lokalizasyonu değerlendirilebilir. Farklı açılardan alınmış radyografiler ve ek olarak CBCT ile incelenmesi ilave kök kanallarının tespitinde önemlidir. Dallanma noktasında iki kanala giriş ilave büyütme olmadan hekim için oldukça zor olabilir. Dallanan kanalların tespiti ve preperasyonunda perforasyon riski göz önünde bulundurulmalıdır. Operasyon mikroskobu gibi ilave büyütme altında çalışmak ve CBCT ile alınan kesitler hekimi yönlendirme konusunda yardımcı olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Anatomik varyasyon, Operasyon mikroskobu, Dallanan kanal yapısı,CBCT

Sözel Bildiri

HATALI GİRİŞ KAVİTESİNE BAĞLI İATROJENİK BUKKAL KÖK PERFORASYONUN TEDAVİSİ: OLGU SUNUMU

Elif Sude YALÇIN*, Nergiz BOLAT**
Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Endodonti Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye
elifyalcin@sdu.edu.tr, nergizbolat@sdu.edu.tr

Giriş: Başarılı bir kök kanal tedavisi, kanal sisteminin tam olarak temizlenmesi ve şekillendirilmesi için gereklidir. Giriş kavitesi, kök kanallarına doğru ve güvenli bir şekilde erişim sağlar. Hatalı açılan giriş kaviteleri perforasyon, kanal bulma zorlukları ve tedavi başarısızlığı gibi çeşitli komplikasyonlara yol açabilir. Bu nedenle, kavitenin doğru şekilde hazırlanması önemlidir. **Amaç:** Bu vaka sunumunda, hatalı giriş kavitesi nedeniyle bukkalden perfore olmuş sağ üst lateral dişin tedavisine yönelik çok aşamalı bir yaklaşım ele alınmaktadır. **Yöntem:** Sistemik olarak sağlıklı 20 yaşında erkek hasta kliniğimize sağ üst lateral dişin tedavisi için kliniğimize yönlendirildi. Bir hafta öncesinde dış merkezde yapılan tedavi sonucunda sağ üst lateral dişte mine sement sınırının apikaline uzanan iatrojenik kök perforasyonu gözlemlendi. Yapılan radyografik muayenede kök kanal tedavisinin tamamlanmamış olduğu görüldü. Endodontik tedavinin tamamı rubber dam izolasyonu altında yapıldı. Kanal ağzı perfore alanın daha palatinalinde bulunarak kök kanal tedavisi tamamlandı. Tedavi sırasında enfekte dokular uzaklaştırılmış ve kök kanallarının sızdırmaz bir şekilde doldurulması sağlandı. Perforasyon alanının yönetimi için, cerrahi bir flep kaldırılarak hasarlı bölgeye erişim sağlandı. Perforasyon kompozit materyal ile kapatılarak polisajı yapıldı. Perforasyon bölgesi, sonrasında, periodontal iyileşmeyi optimize etmek amacıyla flep, koronal pozisyonda yeniden yerleştirildi ve stabilizasyon sağlandı. **Bulgular:** Takip süreçlerinde, klinik ve radyografik değerlendirmeler sonucunda başarılı bir iyileşme gözlenmiş ve dişin fonksiyonel ve estetik bütünlüğü korundu. **Tartışma ve Sonuç:** Bu vaka, hatalı giriş kavitesinin ve iatrojenik perforasyonun neden olduğu komplikasyonların yönetiminde endodontik ve cerrahi kombine yaklaşımların etkili bir tedavi stratejisi olabileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelime: İatrojenik kök perforasyon tamiri, hatalı giriş kavitesi, kök kanal tedavisi, koronale pozisyone flep

Sözel Bildiri

MAKSİLLER SAĞ ÜST 1. MOLARIN PALATİNAL KANALINDA KIRILAN ENDODONTİK ALETİN UZAKLAŞTIRILMASI: OLGU SUNUMU

Zuhal KILIÇ*, Nergiz BOLAT**
*Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi Endodonti Anabilim Dalı, Isparta Türkiye, zuhalkilic@sdu.edu.tr *, nergizbolat@sdu.edu.tr***

Giriş: Endodontik tedavi sırasında meydana gelen alet kırıkları, kök kanal sisteminin tam olarak temizlenmesini ve şekillendirilmesini engelleyerek tedavi başarısını olumsuz etkileyebilir. Kırık aletlerin yönetimi; kanalın açıklığı, kırık aletin konumu ve kullanılan tekniklere bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Ultrasonik irrigasyon aktivasyon sistemleri, kırık aletlerin minimal dentin kaybı ile çıkarılmasına olanak tanıyan etkili yöntemlerden biridir. **Amaç:** Bu olgu sunumunun amacı, ultrasonik irrigasyon aktivasyon sistemi kullanılarak maksiller birinci moların palatinal kökünün orta üçlüsünde bulunan kırık aletin başarılı bir şekilde çıkarılması ve sonrasında kök kanal tedavisinin tamamlanması sürecini detaylandırarak, doğru tedavi yaklaşımının önemini vurgulamaktır. **Yöntem:** Sistemik olarak sağlıklı 47 yaşındaki erkek hasta, dış merkezde yapılan endodontik tedavi sırasında üst sağ birinci molar dişinde (16 numara) alet kırılması nedeniyle kliniğimize yönlendirildi. Klinik muayenede, 16 numaralı dişten perküsyon ve palpasyon testine pozitif yanıt alındı. Periapikal dokuların durumu ve kırık aletin konumu radyografik olarak değerlendirildi. Radyografik inceleme sonucunda, üst sağ birinci molar dişin palatinal kökünde alet varlığı tespit edilirken herhangi bir periapikal lezyon olmadığı da belirlendi. Hastanın tüm endodontik tedavi süreci rubber dam izolasyonu altında gerçekleştirildi. Kırık aletin çıkarılması için ultrasonik sistem (Woodpecker Ultrasonic Scaler, UDS-P LED, Guilin, China) kullanıldı ve kırık alet başarılı bir şekilde uzaklaştırıldı. Aletin çıkarılmasının ardından kök kanallarının genişletme işlemi tamamlandı. Genişletilen kanallara, üç hafta süreyle kalsiyum hidroksit içerikli bir medikament (Prevest Denpro, Calcigel) yerleştirildi. Süre sonunda, kök kanal tedavisi tamamlandı. **Bulgular:** Altı aylık takip muayenesinde hastanın semptomlarının olmadığı gözlemlendi. Radyografik değerlendirmede herhangi bir patolojik bulguya rastlanmadı ve kök çevresindeki dokuların sağlıklı olduğu belirlendi. **Tartışma:** Endodontik tedavilerde kırık aletlerin varlığı, kanal dezenfeksiyonunu zorlaştırarak tedavi başarısını olumsuz etkileyebilir. Bu olguda, uygun tekniklerin kullanılmasıyla kırık alet başarılı bir şekilde çıkarılmış, kanal tedavisi tamamlanmış ve hastanın asemptomatik seyretmesi tedavinin başarısını desteklemiştir. **Sonuç:** Kırık aletlerin başarılı bir şekilde çıkarılması, kök kanal tedavisinin başarısını arttıran önemli bir faktördür. Bu olgu, doğru yaklaşım ve tekniklerle kırık aletlerin güvenli bir şekilde uzaklaştırılabileceğini ve başarılı bir endodontik tedavinin sağlanabileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Kırık alet, ultrasonik cihaz, kök kanal tedavisi

Sözel Bildiri

C KANAL ANATOMİSİNE SAHİP ALT İKİNCİ MOLAR DİŞİN KÖK KANAL TEDAVİSİ: OLGU SUNUMU

Elif Sude YALÇIN[*], Nergiz BOLAT[**]
Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Endodonti Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye
elifyalcin@sdu.edu.tr[*], nergizbolat@sdu.edu.tr[**]

Giriş: C kanal anatomisi, kök kanal sisteminin nadir görülen bir varyasyonudur (%10,2) ve endodontik tedavi sürecini karmaşıklaştırabilir. **Amaç**: Bu sunumun amacı, C kanal anatomisine sahip dişlerin kök kanal tedavisinde karşılaşılan zorlukları ve kullanılan yöntemleri bir vaka üzerinde anlatmaktır. **Yöntem:** Sistemik olarak sağlıklı 30 yaşında kadın hasta sağ alt çenesinde yaygın şiddetli ağrı ile kliniğimize başvurdu. Yapılan klinik muayenesinde 47 numaralı dişte perküsyon ve palpasyon testi pozitifti. Radyografik muayenede ise herhangi bir periapikal lezyon gözlenmedi. İki ayrı kök kanalı izlenmekte olup köklerin ve kanalların apekste birleştiği görüldü. Rubber dam izolasyonu altında giriş kavitesi açılmış olup kanalların C şekilli kanal morfolojisine sahip olduğu görüldü. Mesial ve distalde birer kanal ağzı olup aralarındaki isthmus kaldırılarak başka kanal ağızları arandı ve iki kanalın ortasında ekstra iki kanal ağzı daha bulunup genişletilmesi tamamladı. İrrigasyon solüsyonu olarak %5.25'lik sodyum hipoklorit ve %17'lik EDTA kullanılmıştır. Son yıkama prosedüründe sodyum hipoklorit ultrasonik bir cihaz (WOODPECKER DTE S6 Led Ultrasonic Scaler), E60 ucu ile irrigasyon aktivasyonu 20snx3 olacak şekilde yapıldı. Kanallar biyoseramik içerikli kök kanal patı (Cerafill RCS Bioseramik Kanal Patı, Prevestdenpro limited, Jammu City, INDIA) ile tek kon tekniği ile doldurulmuştur. Üst restorasyon direkt kompozit (Dynamic Plus; President Dental, Germany) ile yapıldı. **Bulgular:** Tedavi edilen dişin 6 aylık takibi yapıldı. Klinik ve radyolojik kontrollerde herhangi bir semptom gözlemlenmedi ve 47 numaralı diş ağızda fonksiyondadır. C kanal anatomisinin karmaşıklığına rağmen, cerrahi olmayan kök kanal tedavisi ile başarılı sonuçlar elde edildi. **Tartışma ve Sonuç:** C kanal anatomisi, endodontik tedavi sürecinde dikkatli bir planlama ve ileri görüntüleme teknikleri gerektirir. C şeklinde molarların karmaşık anatomisi kök kanal sisteminin temizlenmesini, şekillendirilmesini ve tıkanmasını zorlaştırır. Özellikle bu molarların apikal üç milimetresi kritiktir, burada istmusların artan varlığı tam temizlik ve dezenfeksiyonun elde edilmesini zorlaştırır. Bu tür anatomik varyasyonların doğru bir şekilde yönetilmesi tedavi başarısını artırabilir.

Anahtar Kelimeler: ''C'' kanal anatomisi, kemomekanik temizlik, ultrasonik, biyoseramik pat

Sözel Bildiri

İKİ KANALLI MANDİBULAR LATERAL KESİCİ DİŞTE ENDODONTİK TEDAVİ SONRASI PERİAPİKAL LEZYON İYİLEŞMESİ: OLGU SUNUMU

Zuhal KILIÇ*, Nergiz BOLAT**
*Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi Endodonti Anabilim Dalı, Isparta Türkiye, zuhalkilic@sdu.edu.tr *, Nergizbolat@sdu.edu.tr***

Giriş: Mandibular lateral kesici dişler genellikle tek kök kanalı içerirken, daha az sıklıkta birden fazla kök kanalı içerebilirler. Bu anatomik varyasyonlar teşhis ve tedavi sürecini zorlaştırarak endodontik başarısızlık riskini arttırabilir. Periapikal lezyon varlığında ise, kanal morfolojisinin doğru tespit edilmesi ve etkin dezenfeksiyon sağlanması tedavi başarısı için kritik öneme sahiptir. **Amaç:** Bu olgu sunumunda, iki kanallı ve periapikal lezyonlu bir mandibular lateral kesici dişin başarılı endodontik yönetimi değerlendirilmiş, detaylı radyografik incelemenin ve uygun tedavi protokolünün önemi vurgulanmıştır. **Yöntem:** Sistemik olarak sağlıklı 44 yaşındaki kadın hasta, alt ön bölgede şiddetli ağrı şikayeti ile kliniğimize başvurdu. Klinik incelemede perküsyon, palpasyon testine pozitif yanıt alınırken radyografik incelemede, sol mandibular lateral kesici dişte geniş periapikal lezyon ve iki ayrı kanal varlığı tespit edildi. Lokal anestezi ve rubber dam izolasyonu sağlandıktan sonra çalışma uzunluğu belirlendi ve her iki kanal, döner eğe sistemleri kullanılarak genişletildi. Kanal dezenfeksiyonu için %5,25 sodyum hipoklorit (NaOCl) ve %17 etilen diamin tetraasetik asit (EDTA) kullanıldı. Kanallara kalsiyum hidroksit medikamenti (Prevest Denpro Calcigel) uygulanarak iki hafta sonrasına randevu verildi. Sonraki seans asemptomatik seyreden hastaya kök kanal dolumu gerçekleştirilerek tedavisi tamamlandı. **Bulgular:** Tedavi sonrası hastanın semptomlarının kaybolduğu ve altı aylık radyografik takipte periapikal lezyonun periferden merkeze doğru iyileşmeye başladığı gözlemlendi. **Tartışma:** Mandibular lateral kesici dişlerde birden fazla kök kanalı bulunması yaygın olmamakla birlikte, teşhis edilmediğinde başarısız endodontik tedavilere yol açabilir. Bu olgu, detaylı radyografik inceleme ve uygun endodontik tekniklerin kullanılmasının önemini göstermektedir. **Sonuç:** İki kanallı mandibular lateral kesici dişlerin başarılı yönetimi için dikkatli radyografik değerlendirme, uygun büyütme ve ışık sistemi altında çalışmak gerekmektedir. Bu olgu sunumu, klinik pratiğe katkı sağlayarak anatomik varyasyonların göz önünde bulundurulması gerektiğini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Periapikal lezyon, kalsiyum hidroksit, anatomik varyasyon

Sözel Bildiri

ÇOCUKLARDA VE ADÖLESANLARDA ULTRA İŞLENEMİŞ BESİN TÜKETİMİ VE DİŞ ÇÜRÜKLERİ

Rüveyda Esra ÖZKALAYCI

** Recep Tayyip Erdogan University, Faculty of Health Sciences Department of Nutrition and Dietetics, Rize, Turkey, ruveydaesra.ozkalayci@erdogan.edu.tr*

Özet: Ultra işlenmiş besinler ve şekerle tatlandırılmış içeceklerin tüketimi hızla artış göstermiştir. 2000'li yıllarda ultra- işlenmiş besinler ve içeceklerin satışı üst-orta gelirli ülkelerde yüksek gelirli ülkelerin 1/3'ü kadar iken 15 yıl sonrasında yarısına ulaşmış ve düşük-orta ve üst-orta gelirli ülkelerde hızla artış göstermiştir. Dört kategoriden oluşan NOVA sınıflamasının en üst kategorisini ultra işlenmiş besinler ve içecekler oluşturmaktadır. "Ultra işlenmiş" terimi, besinlerden türetilen ya da diğer organik kaynaklardan sentezlenen maddelerden üretilen endüstriyel formülasyonları ifade etmek için türetilmiştir. Bu ultra işlenmiş besinler, genellikle çok az ya da hiç tam besin içermeyen, tüketime veya ısıtmaya hazır olan, yağlı, tuzlu ve şekerli besinler olup, diyet lifi, protein, çeşitli mikronutrientler ve diğer biyoaktif bileşeiklerden de fakir olan besinlerdir. Örnek olarak, tatlı- yağlı- tuzlu paketlenmiş atışmalık ürünler, dondurma, şekerle tatlanıdırılmış içecekler, çikolatalar, şekerlemeler, patates kızartması, hamburger, sosisli sandviçler ve nuggetler sayılabilir. Ultra işlenmiş besinler tüketimi ile beslenme ile ilişkili kronik hastalıkların riskinin arttığı, özellikle obezite, diyabet, kanser, hipertansiyon ve kalp damar hastalıkları gibi birçok hastalıkla ilişkilendirilmiştir. Ultra işlenmiş besinler ve içeceklerin tüketimi ile çocuklarda bel çevresinde artış, dislipidemi ve adölesanlarda metabolik sendrom ile ilişkilendirilirken, çocuk ve adölesanlarda diş sağlığı bakımından da önemli bir sorundur. Diç çürükleri önemli bir halk sağlığı sorunu olup, çürük ağızda görünebilir hale gelmeden uzun süre önce başlayan kronik bir hastalıktır. Bu nedenle diş çürükleri başlamadan önce dişlerin korunması önemlidir. Yaşamın ilk 3 yılında, erken çocukluk diş çürüklerini inceleyen bir çalışmada, çocukların çoğunluğunun (%67.6) günde ≥4 kez ultra işlenmiş besin tükettiği ve bu çocukların kaviteli/kavitesiz çürük riskinin günde <3 kez tüketenlere göre sırasıyla 2,25 ve 3.48 kat daha fazla olduğunu bulmuşlardır. Başkar bir sistematik derleme ve metaanaliz çalışmasında, çocuk ve adölesanlarda fazla ultra işlenmiş besin tüketimi ile fazla diş çürüğü arasında ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Sonuç olarak çocuk ve ergenlerde ultra işlnemiş besin tüketiminin sınırlanıdırılması ve azaltılması ile birok hastalık riskini azaltırken, ağız ve diş sağlığının korunması sağlanabilir. Dişlerin ve ağız sağlığının korunması ilerleyen yaşlarda diş kayıplarını önlebilir.

Anahtar Kelimeler: Ultra işlenmiş besinler, diş çürükleri, çocuklar, adölesanlar

Sözel Bildiri

RETROSPECTIVE EVALUTION OF CATS AND DOGS BROUGHT TO ONDOKUZ MAYIS UNIVERSITY VETERINARY FACULTY TRAINING-APPLICATION AND RESEARCH HOSPITAL BETWEEN 2017-2023 WITH COMPLAINTS OF FOREIGN BODY INGESTION

Didem Erol*, Hatice Özlem Nisbet*, Nasir Iqbal*
** Department of Veterinary Surgery, Ondokuz Mayis University, Samsun, didemerol92@gmail.com*
** Department of Veterinary Surgery, Ondokuz Mayis University, Samsun, nasir.iqbal@uvas.edu.pk*
** Department of Veterinary Surgery, Ondokuz Mayis University, Samsun, ozlemnisbet2003@gmail.com*

Background: Foreign bodies in the digestive system are frequently encountered in pet practice and clinical symptoms such as loss of appetite, dehydration, vomiting and diarrhea are observed depending on the location, degree (complete or partial), and duration of the obstruction. These foreign bodies are usually encountered in the 0-24 months of age and treatment varries according to their location in the body. The type and shape of the foreign body can provide information on digestive system defect that may occur after diagnosis. **Aim:** The aim of this study was to evaluate the incidence and mortality of foreign bodies in the digestive system of cats and dogs brought to Ondokuz Mayıs University, Faculty of Veterinary Medicine, Training-Practice and Research Hospital, Department of Surgery between 2017-2023. **Methods:** The information about the cases included in the study was obtained from the patient registry books of the Surgery Department and the data in the radiology unit, and the percentage distribution and graphic evaluations of the specified criteria were made. **Results:** A foreign body in the digestive tract was encountered in 108 (0.6%) of all animals brought to the Surgery Department over a seven-year period. In this study, 20,104 patient records who came to our hospital between 2017 and 2023 were examined in order to evaluate the foreign bodies in cats and dogs for specific types of animals, to evaluate some characteristics such as race, age, gender, and to determine the location of the foreign body. **Discussion and Conclusion:** As a result of the data obtained, the types of foreign bodies found in cats and dogs, the presence of foreign body depending on gender, the presence of foreign body in the digestive tract depending on age and race. Moreover, it also provides precautionary measure for the evaluation of Digestive tract foreign body cases of cats and dogs.

Keywords: Retrosspective, Cat, Dog, Foreing body, Digestive system.

Sözel Bildiri

EMERGING SKIN GRAFT APPROACHES FOR OPTIMAL WOUND RECOVERY IN VETERINARY SURGERY

Nasir Iqbal*, Hatice Özlem Nisbet*
** Department of Veterinary Surgery, Ondokuz Mayis University, Samsun, nasir.iqbal@uvas.edu.pk*
** Department of Veterinary Surgery, Ondokuz Mayis University, Samsun, ozlemnisbet2003@gmail.com*

Background: Application of skin graft for wound recovery that are frequently executed by human surgeons, not only experts in plastic surgeries but also are performing skin transplantation from one part of the body to another part of the body with either lack of skin or have been severely traumatized and become unable to heal by normal healing process. This revolution opens a way forward towards wound healing in veterinary sciences. **Aim:** Application of skin graft is a very useful, novel and contemporary method for closing open wounds having the severe skin loss. **Methods:** Skin grafts are generally classified in various categories depending upon wound thickness (full or Split thickness), affected layers (Epidermis, Dermis, Muscles) and part of body that has been traumatized. The grafted areas are the areas affected by burns (any degree) , severe skin loss either in accident or due to removal of large size tumor, and any kind of open wound. In contrary to that, in some complex wounds may not be closed with a patch of skin alone, but more complex surgical involvements may be required. **Results:** If a full-thickness skin has been taken, a thinner skin patch should be placed on that part from some other part of body or the full-thickness skin area should be sutured and closed properly. In some cases, it may be necessary to use dressing changes and alternative methods for a while to make the wound hold the skin patch. **Discussion and Conclusion:** Though there is a clear possibility that the wound may heal after some time in life, skin grafting can practice in animals to avoid conventional healing as well as scar formation that results into either unhealthy or delayed healing. Using latest skin graft techniques will not only decrease healing time but also open new mindset, aesthetic approaches and pathways towards revolution in veterinary surgery.

Keywords: Skin graft, Wound, Full-thickness, Dressing, Delayed healing

Sözel Bildiri

AKADEMİSYENLERDE KİNEZYO BANTLAMANIN BEL AĞRISI ÜZERİNE ETKİSİ

Hafize Hilal KARGIN*, Hatice COŞGUN, Raziye ÇELİK*****

** Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Zübeyde Hanım Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Niğde, Türkiye, hilalkargin98@gmail.com*

*** Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Zübeyde Hanım Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Niğde, Türkiye, hcosgun@ohu.edu.tr*

**** Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Zübeyde Hanım Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Niğde, Türkiye, raziyecelik10@gmail.com*

Arkaplan: Masa başı çalışanlarda uzun süreli oturma ve bilgisayar kullanımı nedeniyle kas-iskelet sistemi yaralanmaları ve özellikle bel, boyun ve omuz kuşağında ağrı yaygındır. Kinezyo bantlama, kolay uygulanabilir ve yan etkisiz bir yöntem olarak kas-iskelet sistemi ağrılarının tedavisinde destekleyici bir seçenek olarak öne çıkmaktadır. Ancak, akademisyenlerde bel ağrısına yönelik kinezyo bantlamanın etkinliğini inceleyen çalışmalar sınırlıdır. **Amaç:** Bu çalışmanın amacı, bel ağrısı olan akademisyenlerde kinezyo bantlamanın bel ağrısı üzerine etkisinin incelenmesidir. **Yöntem:** Bu araştırmaya Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi'nde görev yapan bel ağrısı olan 24-65 yaş arası dahil etme kriterlerini karşılayan gönüllü akademisyenler dahil edilmiştir. Katılımcıların demografik bilgileri (yaş, cinsiyet, boy uzunluğu, vücut ağırlığı, beden kütle indeksi) alındıktan sonra kinezyo bant uygulaması öncesi bel ağrısını değerlendirmek için Fonksiyonel Bel Ağrısı Skalası (FBAS) ve ağrı şiddeti-Vizüel ağrı skalası (VAS) kullanılmış ve skorlar kaydedilmiştir. Sonra katılımcıların bel bölgelerine uygun kinezyo bant uygulaması yapılmış ve 4 gün boyunca bandı çıkarmamaları istenmiştir. Dördüncü günün sonunda kinezyo bantlar çıkarılarak katılımcılardan tekrar Fonksiyonel Bel Ağrısı Skalası (FBAS) ve Vizüel Ağrı Skalası (VAS)'nı doldurmaları istenmiştir. **Bulgular:** 20 akademisyenden toplanan verilerle kinezyo bant uygulamasından sonra Fonksiyonel Bel Ağrısı Skoru (FBAS) ve Vizüel Analog Skala (VAS) değerlerinde anlamlı değişiklikler gözlemlenmiştir. Yapılan analizler sonucunda, VAS skorlarında anlamlı bir azalma, FBAS skorlarında ise anlamlı bir artış gözlemlenmiştir (VAS skoru = 6,55 (Ön test), VAS skoru = 2,94 (Son test) ile $p < 0.001$; FBAS skoru = 32,60 (Ön test), FBAS skoru = 48,20 (Son test) ile $p < 0.001$). Cohen's d değeri VAS için 1,75, FBAS için ise 1,42 olarak hesaplanmış ve her iki sonuç da büyük etki büyüklüğünü göstermektedir. Çalışmanın istatistiksel gücü 1.000 (%100) olarak bulunmuş ve elde edilen bulguların yüksek güvenilirliğe sahip olduğu sonucuna varılmıştır. **Tartışma ve Sonuç:** Çalışmamızın sonuçları; bel ağrısı olan akademisyenlerde kinezyo bantlamanın bel ağrı düzeyini azalttığını, fonksiyonellik düzeyini ise arttırdığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: akademisyen, kinezyo bant, bel ağrısı

Sözel Bildiri

EKSTERNAL SERVİKAL KÖK REZORPSİYONUN FLEP AÇILARAK MİNERAL TRİOKSİT AGGREGATE İLE TEDAVİSİ: VAKA SUNUMU

Ebru YILDIZ DAL*, Feyza Özdemir Kısacık, Özge Özdemir *****

Süleyman Demirel Üniversitesi,Diş Hekimliği Fakültesi,Endodonti Anabilim Dalı,Isparta,Türkiye

ebrudal@sdu.edu.tr, feyzaozdemir@sdu.edu.tr**, ozdemirozge@sdu.edu.tr****

Giriş: Kök rezorpsiyonu, odontoklastik etkinin sonucunda diş sert dokularında meydana gelen kayıptır. Tedavisinde, rezorptif defektin kaldırılması ve bölgenin biyouyumlu bir materyal ile kapatılması önemlidir. **Amaç:**Bu vakada eksternal servikal rezorpsiyon teşhisi koyulan, tedavisinde mineral trioksit aggregate(MTA plus, Prevest DenPro,India) kullanılan sağ alt kanin dişin tedavisinin yapılması ve fonksiyonda kalması amaçlandı. **Yöntem:**Sistemik sağlıklı 47 yaşında erkek hasta kliniğe rutin muayene için gelmiştir. Alınan anamnezde hastanın sağ alt bölgesinde bir ay kadar önce spontan ağrısı olduğu, o dönemde ağrı kesici ve antibiyotik kullandığı öğrenilmiştir. Yapılan klinik muayene sonucunda perküsyon ve palpasyon testine negatif yanıt alınmıştır. Elektrikli pulpa testi ve soğuk testlerine negatif yanıt alınmıştır. Konik ışınlı bilgisayarlı tomografi görüntülerine göre sağ alt kanin dişin bukkalinde kole seviyesinde kavitasyon izlenmiştir. Mine sement seviyesi ile kökün orta üçlüsü arasında kemik seviyesi hizasında rezorpsiyon alanı ayrıca kök kanalı içerisinde düzensiz alanlar görülmüştür. Patel Sınıflaması'na göre vaka 2BP olarak değerlendirilidi. Sağ alt kanin dişin kök kanal tedavisine karar verildi. Rubber dam izolasyonu altında sağ alt kanin dişin kanal tedavisine başlandı, giriş kavitesi açılıp kök kanalı bulundu. Kanal boyu apeks bulucuyla tespit edilemeyip periapikal radyograf ile ölçülerek belirlendi. Kemo-mekanik preperasyon sonrası kalsiyum hidroksit içerikli medikament (Calcigel) kanala yerleştirildi. İki hafta sonraki randevusunda kalsiyum hidroksit içerikli medikament kök kanalından uzaklaştırıldı ve kök kanalı lateral kondensasyon tekniği kullanılarak guta perka ile dolduruldu. İlgili dişin endodontik tedavisinin tamamlanmasının ardından rezorptif defekt periodontal cerrahi ile açığa çıkarıldı. Defekt alanına MTA yerleştirildi. Dikişler alındıktan üç hafta sonrası kökün orta üçlüsünde bulunan düzensiz alanlara kadar guta perka gates gliden ile indirildi ve bu alanlar MTA ile kapatıldı. **Bulgular:**6 ve 12 aylık takip sonrası ilgili dişin asemptomatik olduğu görüldü. Radyografide periapikal dokular normal görüntüsünde izlendi**. Tartışma ve Sonuç:** Eskternal kök rezorpsiyonda erken ve doğru teşhis, tedavinin yönetiminde oldukça etkilidir. Tedavide multidisipliner yaklaşım ile başarılı sonuçlar elde edilebilmektedir.

Anahtar kelimeler: Eksternal servikal kök rezorpsiyonu, Mineral trioksit aggregate, Konik ışınlı bilgisayarlı tomografi

Sözel Bildiri

PERIAPIKAL LEZYONLARIN BELIRLENMESINDE RADYOGRAFIK BULGULARIN YAPAY ZEKA ALGORITMALARIYLA DEĞERLENDIRILMESI

Hasibe Taşkın | Derya Yıldırım | Turgay Aydoğan

Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Dişçilik Hizmetleri Bölümü, Isparta, Türkiye, hasibetaskin@sdu.edu.tr

Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Ağız, Diş ve Çene Radyolojisi Anabilimdalı, Isparta, Türkiye, deryayildirimdr@gmail.com

Süleyman Demirel Üniversitesi, Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi, Bilgisayar Mühendisliği Bölümü, Isparta, Türkiye, turgayaydogan@sdu.edu.tr

Giriş: Diş hekimliğinde yapay zeka algoritmalarının tıbbi görüntüleme tekniklerine entegre edilmesi, özellikle radyografik değerlendirmelerde doğruluk ve hız açısından önemli avantajlar sağlayabilir.

Amaç: Bu çalışmada panoramik radyograf ve periapial radyograf olmak üzere iki farklı görüntüleme yönteminde periapikal lezyon varlığının tespiti ve farklı hibrit modellerin lezyon tespitindeki performanslarının değerlendirilmesi amaçlandı.

Yöntem: Bu prospektif çalışmada hastaların klinik bulguları ile desteklenmiş 800 panoramik ve 800 periapikal radyograf görüntüsü dahil edildi. Panoramik radyograflarda 6, periapikal radyograflarda 4 farklı ROI alanı seçildi. Öznitelik çıkarımı için derin öğrenme modelleri olan VGG-16 ve VGG-19, sınıflandırma için makine öğrenmesi algoritmaları olan Lojistik regresyon (LR) ve destek vektör makinelerinin (Support Vector Machines-DVM) birlikte kullanıldığı hibrit modeller (VGG-16+DVM, VGG-16+LR, VGG-19+DVM, VGG-19+LR) kullanıldı ve veri seti ayırmada beş farklı rastgele ayırma (%eğitim verisi-test verisi: %90-10, %85-15, %80-20, %75-25, %70-30) ve üç farklı çapraz doğrulama yöntemi (3-5-10 katlı çapraz doğrulama) kullanıldı.

Bulgular: Bu tez çalışmasında panoramik radyograflarda periapikal lezyon tespiti için en yüksek sonuçlar ROI 4'te (200X180), VGG-16 modelinde, LR makine öğreniminde, 10-k çapraz doğrulama kombinasyonundan elde edilmiş; doğruluk:0,87, kesinlik:0,87, duyarlılık:0,87 ve F1 skoru:0,86 olarak elde edildi. Periapikal radyograflarda periapikal lezyon tespiti için en yüksek sonuçlar ROI 2 de (300X500), VGG-16 modelinde, DVM makine öğreniminde, rastgele ayırma Split-10 kombinasyonundan elde edilmiş; doğruluk:0,91, hassasiyet:0,92, duyarlılık:0,91 ve F1 skoru:0,91 olarak elde edildi.

Tartışma ve Sonuç: Panoramik ve periapikal radyograflarda periapikal lezyon tespitinde yapay zeka hibrit modeller başarılı sonuçlara ulaştı. Yapay zeka hibrit modellerin, diş hekimlerine tanıda yardımcı olabilecek ve zaman tasarrufu sağlayacak tanı sistemi olarak görev yapabileceği düşünüldü.

Anahtar Kelimeler: Periapikal lezyon, Panoramik radyograf, Periapikal radyograf, Yapay zeka, Hibrit model

Sözel Bildiri

DIŞ HEKIMLIĞINDE ÇOCUK VE YETIŞKINLERDE OSTEOMIYELIT: KLINIK VE RADYOLOJIK BULGULAR VE TEDAVI YAKLAŞIMLARI

Esra Seden NAVRUZ

Esra Seden NAVRUZ, Uzm. Dt., Süleyman Demirel Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi, Ağız, Diş ve Çene Radyolojisi Anabilim Dalı, Isparta, esra.seden27@gmail.com

Özet: Diş hekimliğinde osteomiyelit, maksilla ve mandibula kemiklerinin enfeksiyonu ile karakterize, ciddi komplikasyonlara yol açabilen bir hastalıktır. Çocuklarda genellikle travma, diş çekimi sonrası enfeksiyon veya hematolojik yayılım sonucu ortaya çıkarken, yetişkinlerde ise kötü ağız hijyeni, periodontal enfeksiyonlar, immün yetmezlik ve radyoterapi gibi faktörler etkili olmaktadır.Çocuklarda osteomiyelit genellikle akut seyirli olup ateş, şişlik, ağrı ve çene hareketlerinde kısıtlılık ile kendini gösterir. Maksiller osteomiyelit nadir görülmekle birlikte, iyi vaskülarizasyonu nedeniyle hızlı iyileşme gösterir. Mandibular osteomiyelit ise daha sık görülmekte ve tedavi edilmezse kronikleşebilmektedir.Yetişkinlerde osteomiyelit, genellikle kronik seyirli olup, çene cerrahisi veya periodontal hastalıklarla ilişkili olarak gelişir. Diş çekimi sonrası iyileşmeyen soketler, apikal enfeksiyonlar ve osteoradyonekroz risk faktörleri arasındadır. Klinik belirtiler arasında kronik ağrı, fistül oluşumu ve kemik sekestrasyonu yer alır.Tanı için klinik muayenenin yanı sıra panoramik radyografi, bilgisayarlı tomografi (BT) ve manyetik rezonans görüntüleme (MRI) gibi ileri görüntüleme yöntemleri kullanılır. Tedavi sürecinde antibiyotik tedavisi, cerrahi debridman ve bazen hiperbarik oksijen tedavisi uygulanmaktadır. Erken tanı ve uygun tedavi ile ciddi komplikasyonların önüne geçilmesi mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Osteomyelit, Radyoloji, Diş Hekimliği

Sözel Bildiri

C ŞEKLİNDE KANAL ANOTOMİSİNE SAHİP DİŞİN KÖK KANAL TEDAVİSİ: VAKA SUNUMU

Ebru YILDIZ DAL*, Feyza Özdemir Kısacık**
Süleyman Demirel Üniversitesi,Diş Hekimliği Fakültesi,Endodonti Anabilim Dalı,Isparta,Türkiye

ebrudal@sdu.edu.tr, feyzaozdemir@sdu.edu.tr***

Giriş:Kök kanal tedavisi gereken dişlerin endodontik olarak başarılı bir şekilde tedavi yapılabilmesi için öncelikle kök kanal anatomisi ve etnik gruplar arasındaki varyasyonlar hakkında kapsamlı bir bilgiye sahip olunmalıdır. C şekilli kök ve kanal yapısı da görülebilecek bu farklı anotomik varyasyonlardan bir tanesidir.**Amaç**: Bu vakada C şeklinde kanal anotomisi bulunduran sağ alt ikinci molar dişin kök kanal tedavisinin yapılması ve fonksiyonda kalması amaçlandı.**Yöntem**: Sistemik sağlıklı 20 yaşında erkek hasta kliniğimize gece ağrısı şikâyeti ile başvurdu. Klinik muayenede perküsyon ve palpasyon testine negatif yanıt alındı. Hastanın radyografik muayenesinde dişin kök kanallarında anatomik varyasyon gözlendiği tespit edildi ve dişin konik ışınlı bilgisayarlı tomografi görüntüsünde de "C kanal" anatomisine sahip olduğu görüldü. Rubber dam izolasyonu altında sağ alt ikinci molar dişin kanal tedavisine başlandı, giriş kavitesi açılıp kök kanalı bulundu. C şeklindeki kanal sisteminde enine anastomozların ve düzensizliklerin bulunması nedeniyle çevresel eğeleme ile kemo-mekanik preparasyon yapıldı. Utrasonik cihaz, (Woodpecker Endo 3 Ultrasonik Endo Aktivatör) E70 ve E71 uçları kullanılarak 20sn x3 olacak şekilde irrigasyon aktivasyonu yapıldı. Kök kanalına kalsiyum hidroksit içerikli medikament (Calcigel®) yerleştirildi. Kalsiyum hidroksit içerikli medikament kök kanallarında iki hafta bekletildi. İkinci seansta hastanın şikayetlerinin tamamen geçmiş olduğu görüldü. Kalsiyum hidroksit içerikli medikamentin kanallardan uzaklaştırılmasından sonra final irrigasyonu %5,25'luk NaOCl, %17'lik EDTA, serum ile gerçekleştirildi. Rezin içerikli kök kanal patı (T-endo sealart) ve termoplastik guta perka tekniği kullanılarak kök kanal tedavisi tamamlanıp kompozit (Dynamic Plus; President Dental, Germany) ile direkt restorasyonu yapıldı. **Bulgular**: Hastanın şikâyeti geçmiş olup takibi devam etmektedir.**Tartışma ve Sonuç:** C şeklinde kanal anatomisi karmaşık kök morfolojisi nedeniyle anotomik konfigüsasyonlarında önemli ölçüde farklılıklar gösterme eğiliminde olup; debridman, kök kanal dolgusu ve restorasyonda zorluklara sebep olmakta, kök kanal sisteminin temizlenmesi, şekillendirilmesi ve doldurulması için teknik modifikasyonlar gerekmektedir. C şeklinde kanal anatomisinde ayrıntılı klinik değerlendirme ve radyografik görüntülerin doğru yorumlanması oldukça önemlidir.

Anahtar Kelimeler: C şeklinde kanal anotomisi, Konik ışınlı bilgisayarlı tomografi, Ultrasonik aktivasyon, Termoplastik guta perka tekniği

Sözel Bildiri

CAD/CAM SİSTEMLERİNİN ÇOCUK DİŞ HEKİMLİĞİNE YANSIMALARI

Derya CEYHAN[*], İpek GÜNEBAKAR[**]

[*]Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Ana Bilim Dalı, Isparta, Türkiye. deryaceyhan@sdu.edu.tr

[**]Arş. Gör. Dt., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Ana Bilim Dalı, Isparta, Türkiye. ipekgnbkr@gmail.com

Özet: Teknolojinin ilerlemesiyle birlikte dijital sistemler, diş hekimliği alanında yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu gelişmeler, tedavi süreçlerini hızlandırarak hasta konforunu artırmakta ve klinik başarıyı yükseltmektedir. Bu derleme çalışmasının amacı, çocuk diş hekimliğinde CAD/CAM teknolojisinin kullanımını, sağladığı kolaylıkları ve sınırlılıklarını sunarak gelecekteki potansiyelini değerlendirmektir. CAD/CAM sistemleri, intraoral tarayıcılar aracılığıyla üç boyutlu görüntüler elde ederek restoratif, pedodontik, cerrahi ve protetik uygulamalarda kullanılmaktadır. Hassas bir freze makinesi ve bilgisayar yazılımı ile çalışan bu teknoloji; seramik, kompozit, metal veya hibrit bloklardan restorasyonlar üretmeyi mümkün kılmaktadır. Çocuk hastalarda CAD/CAM kullanımının, tedavi süresini kısaltarak anksiyeteyi azalttığı ve hasta uyumunu artırdığı bildirilmiştir. Bir çalışmada, endodontik tedavi uygulanan süt azı dişlerinin CAD/CAM ile üretilen indirekt rezin kompozit onleyler ile restore edilmesi, paslanmaz çelik kronlara kıyasla daha yüksek sağkalım oranı ve hasta memnuniyeti göstermiştir. Hipomineralize veya anomalili dişlerin restorasyonu ile özel gereksinimli bireylerde tek seansta estetik ve fonksiyonel çözümler ortaya koyduğu ifade edilmiştir. Diastema, diş sürme problemi ve dentigeröz kist oluşumuna neden olabileceğinden sürnümerer dişlerin erken dönemde alınması önerilmektedir. Bir sürnümerer dişin cerrahi olarak çıkarılması sırasında çevredeki kalıcı dişlere zarar verebilme ihtimaline karşı CAD/CAM teknolojisi kullanılarak üretilen cerrahi rehberlerin, çene-yüz cerrahi işlemlerinde etkili olduğu gösterilmiştir. CAD/CAM teknolojisi ile metal içermeyen ve estetik fiber ilaveli kompozit ve seramik yer tutucular oluşturulmuş ve doku hasarı ve diş çürüğü riskleri azaltılmıştır. Bununla birlikte; sistemin yüksek maliyeti, donanımlı personel gereksinimi ve bazı klinik zorlukları söz konusudur. Hekimin deneyimi, sürmekte olan dişler, kullanılan tarayıcı ucunun boyutu gibi faktörler, tarama süresinin uzamasına ve çocuk hastaların koltukta daha uzun süre kalmasına yol açabilmektedir. CAD/CAM teknolojisinin çocuk diş hekimliğinde daha yaygın ve etkili şekilde kullanılması için maliyetin azaltılması ve çocuk hastalara özel dijital sistemlerin geliştirilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte, CAD/CAM teknolojisi, çocuk diş hekimliğinde tedavi başarısını ve hasta konforunu artırma potansiyeli taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ağız İçi Tarayıcı, CAD/CAM, Dijital Diş Hekimliği, Pedodonti.

Sözel Bildiri

MAKSILLER SINÜSÜN DEĞERLENDIRILMESINDE KULLANILAN RADYOLOJIK YÖNTEMLER

Hasibe Taşkın
Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Dişçilik Hizmetleri Bölümü, Isparta, Türkiye, hasibetaskin@sdu.edu.tr

Özet: Maksiller sinüsün diş hekimliğinde karşılaşılan patolojiler arasında yer almakta olup, doğru tanı ve tedavi süreci için radyolojik değerlendirme kritik öneme sahiptir. Maksiller sinüslerin değerlendirilmesinde kullanılan radyolojik yöntemler arasında periapikal radyografi, panoramik radyografi, konvansiyonel bilgisayarlı tomografi (BT), konik ışınlı bilgisayarlı tomografi (KIBT) ve manyetik rezonans görüntüleme (MRG) yer almaktadır.
Panoramik radyografi, genel bir değerlendirme sağlamakla birlikte sinüs patolojileri için sınırlı bir tanısal değere sahiptir. KIBT, yüksek çözünürlüklü görüntü sağlaması ve düşük radyasyon dozu nedeniyle dental kaynaklı sinüs hastalıklarının değerlendirilmesinde en sık tercih edilen yöntemlerden biridir. BT, özellikle kronik sinüzit ve tümöral oluşumların değerlendirilmesinde kullanılırken, MRG yumuşak doku lezyonlarının ayrımında önemli rol oynamaktadır. Bu derlemede, maksiller sinüsün değerlendirildiği radyografik yöntemler ve tanı sürecine katkıları değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Maksiller sinüs, Konik ışınlı bilgisayarlı tomografi, diş hekimliği

Sözel Bildiri

LARİNGOMALAZİLİ BİR İNFANTTA ANESTEZİ UYGULAMAMIZ :OLGU SUNUMU

Akif DEMİREL*, Cevdet YARDIMCI*, Yeşim ANDIRAN ŞENAYLI, Ebru Sultan SARGIN* Meral KANBAK***

** Yozgat Bozok Üniversitesi Tıp FakültesiAnesteziyoloji ve Reanimasyon Anabilim Dalı Yozgat, Türkiye,akif_demirel19@hotmail.com*

*** Yozgat Bozok Üniversitesi Tıp FakültesiAnesteziyoloji ve Reanimasyon Anabilim Dalı Yozgat, Türkiye,cevdetyardimci@hotmail.com*

**** Kırklareli Üniversitesi Tıp FakültesiAnesteziyoloji ve Reanimasyon Anabilim Dalı Kırklareli, Türkiye,yesimsenayli@gmail.com*

***** Yozgat Bozok Üniversitesi Tıp FakültesiAnesteziyoloji ve Reanimasyon Anabilim Dalı Yozgat, Türkiye,ebrusultancirakci@hotmail.com*

******Yozgat Bozok Üniversitesi Tıp FakültesiAnesteziyoloji ve Reanimasyon Anabilim Dalı Yozgat, Türkiye, kanbakm@yahoo.com*

Giriş: Laringomalazi, en sık görülen konjenital laringeal anomali ve yenidoğan stridorunun başlıca nedenidir. Pediatrik zor hava yolu yönetimi, anestezistler için önemli bir zorluk olup, yüksek perioperatif risk taşır.

Amaç: Bu olgu sunumunda, laringomalazi tanılı 3,5 aylık bir infantta uygulanan genel anestezi yönetimini değerlendirmeyi amaçladık.

Olgu Sunumu: Hastamız, 3,5 aylık, 5 kg ağırlığında erkek bebek olup, tek taraflı laparoskopik inguinal herni onarımı ve sünnet operasyonu planlanmıştır. Doğum sonrası süregelen solunum sıkıntısı nedeniyle değerlendirilen hastaya laringomalazi tanısı konulmuştur. Anestezi indüksiyonu, başlangıçta %8 sevofluran ile inhalasyon yoluyla sağlanmış, ardından intravenöz 0,8 mcg/kg fentanil ve 1 mg/kg rokuronyum uygulanmıştır. Laringoskopi sırasında hava yolu Cormack-Lehane sınıflamasına göre derece III olarak değerlendirilmiş ve ilk entübasyon denemesi başarısız olmuştur. Tecrübeli bir anestezi uzmanı tarafından yapılan ikinci denemede, 3.0 numaralı kafsız endotrakeal tüp ile başarılı entübasyon sağlanmıştır. Postoperatif analjezi amacıyla %0,25'lik 3 ml bupivakain ile kaudal blok uygulanmıştır. Anestezi idamesi %2 sevofluran, %50 oksijen ve %50 hava ile sağlanmış, operasyon süresince hastanın hemodinamik parametreleri stabil seyretmiştir. Cerrahi işlem tamamlandıktan sonra 4 mg/kg sugammadeks ile nöromüsküler blokaj geri döndürülmüş ve hasta sorunsuz şekilde ekstübe edilmiştir. Postoperatif dönemde herhangi bir solunum sıkıntısı gözlenmemiş olup, hasta yakın takip sonrası çocuk cerrahisi servisine nakledilmiştir.

Tartışma: Laringomalazi, yenidoğanlarda stridorun en sık nedeni olup, olguların %65-75'ini oluşturur. Supraglottik yapıların inspirasyonda kollabe olmasıyla ortaya çıkan bu durum, erkeklerde daha sık görülür ve genellikle 24 ay içinde düzelir. Ancak %10 vakada ciddi obstrüksiyon ve disfaji nedeniyle cerrahi müdahale gerekir. Tanıda fleksibl laringoskopi altın standarttır. Anestezi yönetiminde, zor hava yolu riski nedeniyle dikkatli bir değerlendirme yapılmalı ve gerekli tüm önlemler alınmalıdır.

Sonuç: Pediatrik zor hava yolu yönetimi, iyi planlanmış anestezi ve kapsamlı preoperatif değerlendirme gerektirir. Laringomalazili hastalarda entübasyon zorlukları ve solunum

komplikasyonlarına karşı dikkatli olunmalı, uygun ekipman hazır bulundurulmalı ve deneyimli bir ekip ile multidisipliner yaklaşım benimsenmelidir.

Anahtar Kelimeler: Genel anestezi, pediatrik havayolu, laringomalazi, zor havayolu, stridor

Sözel Bildiri

ANALYSIS OF RESEARCH METHODOLOGIES AND TRENDS IN POSTGRADUATE ENDODONTIC THESES IN TÜRKIYE

Melikşah Gündüz*, Safa Kurnaz*

**Kutahya Health Sciences University Faculty of Dentistry, Department of Endodontics Kutahya, Türkiye*
meliksah.gunduz@ksbu.edu.tr, safa.kurnaz@ksbu.edu.tr

Background: Postgraduate theses in endodontics are crucial for assessing research trends and methodological preferences, offering insights into the field's academic developments.
Aim: This study aims to classify and analyze the distribution of postgraduate theses completed in the field of endodontics between 2021 and 2025, which are publicly accessible in the National Thesis Center of the Council of Higher Education of Türkiye. The primary objective is to determine the preference rates for different research categories and evaluate prevailing academic trends within endodontics.
Methodology: A comprehensive search was conducted in the publicly accessible online database of the National Thesis Center of the Council of Higher Education of Türkiye, utilizing filters for "Postgraduate Education in Dentistry," "2021-2025," and "Department of Endodontics." The resulting academic studies were categorized into six research types: in vitro (technological) studies, in vitro (biological) studies, clinical studies, survey studies, bibliometric analyses, and retrospective studies. To assess the distribution of thesis numbers across these categories, the Chi-square test was applied ($p<0.05$).
Results: A total of 377 theses were analyzed, revealing a statistically significant difference among research categories ($p<0.001$). The most prevalent research category was in vitro (technological) studies, comprising 166 theses (44%). This was followed by in vitro (biological) studies with 109 theses (28.9%), clinical studies with 40 theses (10.6%), retrospective studies with 35 theses (9.2%), and survey studies with 25 theses (6.6%). The least represented category was bibliometric analysis studies, with only 2 theses (0.5%).
Discussion and Conclusion: There are notable variations in research methodologies within the field of endodontics, with laboratory-based studies dominating the postgraduate theses in this specialty. The relatively low representation of patient-based studies indicates an opportunity for further exploration of clinical applications. Future research efforts may benefit from an increased focus on clinical studies to strengthen the link between scientific productivity and practical patient outcomes.

Key Words: Endodontics, Postgraduate Theses, In vitro Studies, Clinical Studies

Sözel Bildiri

MESLEKTAŞ DAYANIŞMASI İLE İLGİLİ LİSANSÜSTÜ HEMŞİRELİK TEZLERİNİN İNCELENMESİ: SİSTEMATİK DERLEME

Berivan DEMİR*, Nilgün GÖKTEPE**

** Odu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Tezli Yüksek Lisans Programı, Ordu, TÜRKİYE, mbrvn12@gmail.com*

*** Ordu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Hemşirelikte Yönetim Ana Bilim Dalı, Ordu, TÜRKİYE, nilgungoktepe@odu.edu.tr*

Giriş: Meslektaş dayanışması, meslektaşların birbirlerine destek sağladığı ve mesleki anlamda bilgi, teknik ve beceri paylaşımını içeren bir süreçtir.
Amaç: Bu araştırma, Türkiye'de hemşirelik alanında meslektaş dayanışması konusunda yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.
Yöntem: Sistematik derleme türünde oluşturulan bu çalışma, 20 Eylül 2024-7 Şubat 2025 tarihleri arasında YÖK Ulusal Tez veri tabanından "meslektaş dayanışması ve hemşirelik" anahtar kelimeleri aratılarak yapılmıştır. Çalışmaya konusu hemşirelik ve meslektaş dayanışması olan, örneklemini hemşirelerin oluşturduğu ve tam metnine ulaşılan toplam 13 tez dahil edilmiştir. Verilerin incelenmesinde; tezin türü, yapıldığı anabilim dalı, araştırma tasarımı, örneklem büyüklüğü, veri toplama araçları ve sonuçlar dikkate alınmıştır.
Bulgular: Tezlerin %92,3'ün (n=12) yüksek lisans tezi olduğu belirlenmiştir. Tezlerin %61,5 (n=8) kesitsel türde, %53,8 (n=7) hemşirelik anabilim dalında çalışıldığı belirlenmiştir. Tezlerin örneklem büyüklüğünün 162-550 hemşire arasında değiştiği ve veri toplama aracı olarak %100'ünde "Hemşirelerde Meslek Dayanışması Ölçeği" kullanıldığı belirlenmiştir. Yapılan araştırmalar sonucunda hemşirelerde meslektaş dayanışmasının çoğunlukla yüksek düzeyde olduğu, hemşirelerin bireysel ve mesleki özelliklerine göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Hemşirelerde meslektaş dayanışmasının iş yaşam kalitesi, meslekte profesyonel tutum ve iş doyumunu artırdığı, işten ayrılma niyetini azalttığı, ekip çalışması tutumunun ve problem çözmenin olumlu yönde etkilediği, meslektaş dayanışmasını örgütsel iklim ve örgüt kültürü ile ilişkili olduğu belirlenmiştir.
Tartışma ve Sonuç: Hemşirelerde meslektaş dayanışmasının hemşirelerin bireysel ve bazı kurumsal özellikleri ile ilişkili olduğu belirlenmiştir. Yönetici hemşirelerin hemşirelerde meslektaş dayanışmasını destekleyici örgüt kültürü uygulamalarını benimsemeleri ve hemşireler arasında meslektaş dayanışmasını artırmaya yönelik stratejiler geliştirmesi yararlı olabilir. Ayrıca hemşirelerde meslektaş dayanışmasını etkileyebilecek faktörler ile meslektaş dayanışmasının hemşire, hasta ve kurum çıktılarına etkisine yönelik konuların araştırılması önerilebilir.

Anahtar Sözcükler: Hemşire, Hemşirelik, Meslektaş Dayanışması, Sistematik Derleme.

Sözel Bildiri

ANALYSIS OF NURSING GRADUATE THESES ON COLLEGIAL SOLIDARITY: A SYSTEMATIC REWIEW

Berivan DEMİR*, Nilgün GÖKTEPE**

**Odu University, Institute of Health Sciences, Nursing Master's Program with Thesis,Ordu, TÜRKİYE, mbrvn12@gmail.com*

***Ordu University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Ordu, TÜRKİYE, nilgungoktepe@odu.edu.tr*

Background: Colleague solidarity is a process in which colleagues support each other and share professional knowledge, techniques and skills.
Aim: The aim of this study was to examine the graduate theses on the subject of collegiality in the field of nursing in Türkiye.
Methods: This systematic review study was conducted between September 20, 2024 and February 7, 2025 by searching the keywords "collegial solidarity and nursing" from the YÖK National Thesis database. A total of 13 theses, the subject of which was nursing and collegial solidarity, the sample of which consisted of nurses and the full text of which was accessed were included in the study. In analyzing the data, the type of thesis, the department, research design, sample size, data collection tools and results were taken into consideration.
Results: It was determined that 92.3 % (n=12) of the theses were master's theses It was determined that 61.5% (n=8) of the theses were cross-sectional and 53.8% were conducted in the department of nursing. It was determined that the sample size of the theses varied between 162-550 nurses and the "Colleague Solidarity of Nurses' Scale" was used as a data collection tool in 100% of them. As a result of the studies, it was determined that colleague solidarity in nurses was mostly at a high level and differed according to the individual and professional characteristics of nurses. It was determined that collegial solidarity in nurses increases quality of work life, professional attitude and job satisfaction, decreases turnover intention, positively affects teamwork attitude and problem solving, and collegial solidarity is related to organizational climate and organizational culture.
Discussion and Conclusion: It was found that collegiality among nurses was associated with individual and some organizational characteristics of nurses. It may be useful for nurse managers to adopt organizational culture practices that support collegiality among nurses and to develop strategies to increase collegiality among nurses. In addition, it may be recommended to examine the issues that may affect collegiality among nurses and the nurse, patient, and institutional outcomes that may be affected by collegiality among nurses.
Keywords: Nurse, Nursing, Colleague Solidarity, Systematic Review.

Sözel Bildiri

ACİL SERVİSTE HASTA MEMNUNİYETİ İLE İLGİLİ HEMŞİRELİK LİSANSÜSTÜ TEZLERİNİN İNCELENMESİ: SİSTEMATİK DERLEME

Yılmaz Mahmud KÜÇÜK*, Nilgün GÖKTEPE**

**Ordu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Tezli Yüksek Lisans Programı, Ordu, Türkiye yilmazmahmudkucuk6161@gmail.com*

***Ordu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelikte Yönetim Ana Bilim Dalı, Ordu, Türkiye nilgungoktepe@odu.edu.tr*

Giriş: Hasta memnuniyeti, hastanın değer ve beklentilerinin ne düzeyde karşılandığı konusunda bilgi veren ve bakımın kalitesini gösteren temel ölçüttür. Acil servislerde hasta memnuniyetinin sağlanması sağlık kurumların öncelik vermesi gereken konulardan birisidir.
Amaç: Bu araştırma, Türkiye'de hemşirelik alanında acil servis hasta memnuniyeti yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.
Yöntem: Sistematik derleme türünde oluşturulan bu derleme 15 Ocak 15 Şubat 2025 tarihleri arasında YÖK Ulusal Tez veri tabanından "hasta memnuniyeti, acil servis, hasta doyumu, hemşire" anahtar kelimeleri aratılarak yapılmıştır. Tam metnine ulaşılan toplam 7 tez dahil edilmiştir. Verilerin incelenmesinde tezlerin türü, örneklem grubu, araştırma tasarımı, anabilim dalı ve sonuçlar dikkate alınmıştır.
Bulgular: Tezlerin tamamı yüksek lisans tezidir. Tezlerin %42.8 (n=3)'i, tanımlayıcı ve kesitsel tasarımda, %71,4(n=5)'ünün hemşirelik anabilim dalında çalışıldığı saptanmıştır. Tezlerin örneklem büyüklüğünün 219-400 hasta arasında değiştiği ve veri toplama aracı olarak %42,8 (n=3)'unda Acil Servis Hasta Memnuniyeti Ölçeği, kullanıldığı belirlenmiştir. Hastaların acil servisten aldıkları hizmetten genel olarak memnun oldukları, hastanın tanı, tedavi ve tetkik süresi için beklediği zaman kısaldıkça memnuniyet düzeyinin arttığı saptanmıştır. Hastaların acil serviste hemşirelerin yardımseverliği ve hasta mahremiyetine saygı göstermesinden memnun oldukları, sağlık çalışanlarına şiddet uygulamayan hastaların acil servisten memnuniyetlerinin şiddet uygulayanlara göre daha fazla olduğu belirlenmiştir. Hastaların algıladığı stres düzeyi arttıkça memnuniyet düzeyinin azaldığı, ağrı ve anksiyete seviyeleri yüksek olan hastaların hemşirelik bakımından memnuniyet düzeylerinin düşük olduğu belirlenmiştir.
Tartışma ve Öneriler: Acil serviste hasta memnuniyeti ile ilişkili faktörlerin çeşitlilik gösterdiği belirlenmiştir. Hastane yöneticileri ve yönetici hemşirelerin acil servislerde hasta memnuniyetini artırmaya yönelik stratejiler geliştirmesi ve hemşirelik bakım kalitesinin artırılmasına yönelik düzenlemelerin yapılması yararlı olabilir. Ayrıca acil servislerde hasta memnuniyetini etkileyebilecek faktörlere yönelik araştırmaların yapılmasının yanı sıra düzenli olarak hasta memnuniyetinin izlenerek gerekli önlemlerin alınması önerilebilir.

Anahtar Sözcükler: Hasta Memnuniyeti, Hasta Doyumu, Acil Servis, Hemşirelik, Sistematik Derleme.

Sözel Bildiri

DIŞ HEKIMLIĞINDE LOKAL ANESTEZI KOMPLIKASYONLARININ ANATOMIK KOMŞULUKLARLA İLIŞKISI

Fatmael Batoul RASHAD 1, Mehmet KARAGÜLLE2, Hanife ERTÜRK3, Menekşe CENGİZ4, L. Bikem SÜZEN5

1 Antalya Bilim Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi-fatmaelbatoul.rashad@std.antalya.edu.tr

2 Antalya Bilim Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü-mehmet.karagulle@antalya.edu.tr

3 Antalya Bilim Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü-hanife.erturk@antalya.edu.tr

4 Antalya Bilim Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü-menekse.cengiz@antalya.edu.tr

5 Antalya Bilim Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Temel Tıp Bilimleri Bölümü- bsuzen@antalya.edu.tr

Özet:Diş bölgesinin duyusal inervasyonu n. trigeminus ve dalları tarafından sağlanır. Lokal anestezi enjeksiyon bölgeleri ile n. facialis ve a. maxillaris'in dallarının yakın komşuluğu vardır. Bu yüzden enjeksiyonlar sırasında çeşitli komplikasyonlar ortaya çıkabilmektedir. Çalışmamızın amacı diş hekimliğinde lokal anestezi uygulanan sinirlerin anatomisini ve anatomik komşuluk nedeniyle oluşan komplikasyonları bir araya getirerek literatüre katkı sağlamaktır.Bu çalışma diş hekimliğinde lokal anestezi, anestezi komplikasyonları, lokal anestezide blokaj altına alınan sinirler ve komşu yapılar kavramlarının; Pubmed, Google Akademik, Web of Science ve DergiPark veritabanlarından taranmasıyla oluşturulmuştur.
Üst dişlerin tedavisinde n. alveolaris superior posterior, n. alveolaris superior medius ve n. alveolaris superior anterior blokaj altına alınmaktadır. Ayrıca ilgili bölgelerin gingiva ve mukozası içinde n. palatinus major ve n. nasopalatinus blokajı yapılmaktadır. N. alveolaris posterior superior anestezisinde plexus venosus pterygoideus zarar görebilir. Bunun sonucunda bölgede hematom oluşabilir. N. palatinus major anestezisinde ise enjeksiyon iğnesi aşırı derine giderse orbita bölgesi için tehlike oluşturur. Bunun sonucunda görme bozuklukları oluşabilir.
Alt dişlerin tedavisinde ise n. alveolaris inferior ve n. mentalis blokaj altına alınmaktadır. İlgili bölgelerdeki gingiva ve mukoza içinde n. lingualis blokaj altına alınmaktadır. N. alveolaris inferior anestezisi hem zorluğu hem de %20'lere varan başarısız blokaj nedeniyle önem arz etmektedir. İğne ucunun çok arka ve aşağıya yöneltilmesi nedeniyle enjeksiyon parotis bezine denk gelebilir. Parotis bezinin içerisinde n. facialis beş dalına ayrılır ve kendi tarafında bulunan mimik kaslarının motor inervasyonunu sağlar. Parotis bezi içine denk gelen enjeksiyonlarda n. facialis etkilenimi nedeniyle facial paralizi meydana gelir.Anatomik lokalizasyonların ve komşulukların iyi tayin edilmesi bütün sağlık alanlarında olduğu gibi diş hekimliğinde de komplikasyonların önlenmesinde önem arz etmektedir. Çalışmamızın diş hekimlerine, diş hekimliği öğrencilerine ve sağlık profesyonellerine diş bölgesinin anatomisi hakkında farkındalık kazandıracağını düşünmekteyiz.

Anahtar Kelimeler: Lokal anestezi, Anatomi, Komplikasyon, Nervus alveolaris inferior, Nervus facialis

Sözel Bildiri

YÖNETİCİ HEMŞİRELERDE KARAR VERME İLE İLGİLİ LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ: SİSTEMATİK DERLEME

Özlem ISTIK*, Nilgün GÖKTEPE**
**Ordu Üniversitesi, Ordu Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Tezli Yüksek Lisans Programı, Ordu, TÜRKİYE, ozlem.istik52@gmail.com*

***Ordu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelikte Yönetim Ana Bilim Dalı, Ordu, TÜRKİYE, nilgungoktepe@odu.edu.tr*

Giriş: Karar, bireylerin geleceği için basit veya kritik önem taşıyan, bir amaca ulaşmak için en uygun seçeneğin belirlenmesi sürecidir. Karar verme becerisi, yöneticiler için önemli bir performans kriteri olup, yönetici hemşirelerin karar verme sürecini iyi yönetmesi gereklidir.
Amaç: Bu araştırma, Türkiye'de yönetici hemşirelerde karar verme konusunda yapılan hemşirelik lisansüstü tezlerin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.
Yöntem: Sistematik derleme türünde hazırlanan bu çalışma 01 Ocak-31 Ocak 2025 tarihleri arasında YÖK Ulusal Tez veri tabanından "karar verme" ve "hemşirelik" anahtar kelimeleri aratılarak yapılmıştır. Çalışmaya konusu yönetici hemşirelerde karar verme olan, örneklemini yönetici hemşirelerin oluşturduğu ve tam metnine ulaşılan toplam 6 tez dahil edilmiştir. Verilerin incelenmesinde; tezin türü, anabilim dalı, araştırma tasarımı, örneklem büyüklüğü, veri toplama araçları ve sonuçlar dikkate alınmıştır.
Bulgular: Tezlerin %66,6(n=4) yüksek lisans tezi, %50(n=3) tanımlayıcı türde, %50(n=3) hemşirelikte yönetim anabilim dalında yapıldığı belirlenmiştir. Tezlerin örneklem büyüklüğünün 89-328 yönetici hemşire arasında değiştiği ve veri toplama aracı olarak %66.6(n=4) "Karar Stratejileri Ölçeği" kullanıldığı belirlenmiştir. Yapılan araştırmalar sonucunda yönetici hemşirelerin çoğunluğunun günlük işlerde tek başına karar alma yeterliliğine sahip olduğu, mantıklı ve bağımlı karar verme stratejilerini kullandıkları, yönetici hemşirelerin empati ve duygusal farkındalık düzeyleri ile iç tepkisel karar verme stratejisi arasında ilişki olduğu belirlenmiştir. Yönetici hemşirelere verilen sorun çözme ve karar verme eğitiminin rasyonel karar vermeyi artırdığı saptanmıştır.
Tartışma ve Sonuç: Yönetici hemşirelerin çoğunlukla mantıklı ve bağımlı karar verme stratejisini kullandığı belirlenmiştir**.** Yönetici hemşirelerde karar verme stratejilerini geliştirmeye yönelik uygulamalı eğitimlerin yapılması, karar verme süreçlerinde etkin ve aktif rol almalarının desteklenmesi önerilir. Ayrıca yönetici hemşirelerin karar verme becerilerini etkileyen faktörlere yönelik kapsamlı araştırmaların yapılması yararlı olabilir.

Anahtar Kelimeler: Yönetici Hemşire, Karar Verme, Yönetim, Hemşirelik, Sistematik Derleme.

Sözel Bildiri

EPİLEPSİDE GLUTENİN NÖROLOJİK MEKANİZMALARI: GLUTENSİZ BESLENMENİN POTANSİYEL FAYDALARI

İkbal Daşkın Yüz *, Mahammad ibadlı Ali Göncü, ****

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü Aydın, Türkiye, 211302127@stu.adu.edu.tr

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü Aydın, Türkiye, ibadlimahammad44@gmail.com

Aydın Adnan Menderes Çine Meslek Yüksekokulu Gıda İşleme Bölümü Gıda Teknolojisi Programı, Aydın, Türkiye, ali.goncu@adu.edu.tr

Özet: Epilepsi, tekrarlayan nöbetlerle seyreden kronik bir nörolojik hastalıktır ve nöbetlerin patofizyolojisi karmaşık mekanizmaları içermektedir. Son yıllarda, epilepsinin gelişiminde ve yönetiminde beslenme faktörlerinin rolü giderek daha fazla önem kazanmıştır. Bu bağlamda gluten, özellikle çölyak hastalığı ve gluten duyarlılığı olan bireylerde, epilepsi ile ilişkilendirilen önemli bir diyet bileşeni olarak dikkat çekmektedir.Araştırmalar, glutene bağlı immünolojik tepkilerin, bağırsak-beyin ekseni üzerinden nörolojik işlevleri etkileyebileceğini göstermektedir. Glutenin bağırsak geçirgenliğini artırarak bağırsak duvarındaki inflamasyonu tetikleyebileceği, bunun da nöroinflamasyona yol açabileceği ileri sürülmektedir. Ayrıca, glutenin otoimmün mekanizmalarla epilepsi gelişiminde rol oynayabileceği düşünülmektedir. Çölyak hastalığı gibi glutenle ilişkili durumların, nöbet sıklığını artırabildiği ve epilepsi tedavisini zorlaştırabildiği bildirilmiştir.Glutensiz diyet, özellikle çölyak hastalığı olan epilepsi hastalarında nöbet kontrolünü iyileştirme potansiyeline sahiptir. Glutensiz beslenme, inflamatuar süreçleri azaltarak, bağırsak-beyin ekseninde olumlu etkiler sağlayabilir ve nörolojik iyileşmeyi destekleyebilir. Klinik çalışmalar, glutensiz diyetin bazı hastalarda nöbet sıklığını azalttığını ve yaşam kalitesini artırdığını ortaya koymuştur. Bununla birlikte, bu diyetin epilepsi üzerindeki etkinliği bireysel farklılıklar gösterebilmektedir.Sonuç olarak, glutensiz diyetin epilepsi yönetimindeki rolü umut verici olmakla birlikte, bu konuda daha fazla klinik çalışma gerekmektedir. Glutenin nörolojik mekanizmalarını anlamaya yönelik araştırmalar, epilepsi tedavisinde yeni yaklaşımlar geliştirilmesine katkı sağlayabilir. Bu çalışma, glutensiz beslenmenin epilepsi üzerindeki potansiyel faydalarını değerlendirerek bireysel beslenme tedavilerinin önemini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: epilepsi, gluten, nörolojik faydası

Sözel Bildiri

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE GIDA GÜVENCESİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

İsmigül ÇELİK*, Mümin POLAT**

** Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afet Yönetimi Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye, gulcelik649@gmail.com*

*** Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü, Burdur, Türkiye, mpolat@mehmetakif.edu.tr*

Abstract:İklim değişikliği, sera gazı emisyonlarının artışıyla birlikte küresel sıcaklıkların yükselmesine yol açmakta ve bu durum uzun vadede ciddi ekolojik ve toplumsal sonuçlar doğurabilmektedir. İklim değişikliğine bağlı sıcaklık artışları, yağış rejimlerindeki bozulmalar, deniz seviyesindeki yükselmeler ve ekstrem hava olaylarının sıklaşması, toplumların ekonomik ve sosyal yapısını önemli ölçüde etkilemektedir. Bu bağlamda, gıda güvencesi konusu küresel boyutta kritik bir öneme sahiptir ve temel olarak gıda bulunabilirliği, gıda erişimi, gıda kullanım ve istikrar gibi unsurlarla incelenmektedir. Gıda bulunabilirliği, aşırı iklim olayları nedeniyle tarımsal üretimin azalmasından doğrudan etkilenmektedir. IPCC (Hükümetler arası İklim Değişikliği Paneli) raporları, sıcaklık artışının 2°C'ye ulaşması durumunda özellikle tropikal bölgelerde tarımsal üretimde belirgin düşüşler yaşanabileceğini ortaya koymaktadır. Ayrıca hayvancılık ve balıkçılık sektörleri de iklim kaynaklı değişimlerden ciddi ölçüde etkilenmektedir. Diğer taraftan, gıdaya erişim ekonomik ve fiziksel açıdan gittikçe zorlaşmaktadır. Tarımsal üretimdeki gerilemeler ve piyasa dalgalanmaları, özellikle dezavantajlı bölgelerde ekonomik erişimi sınırlamakta ve küçük üreticilerin gelirini azaltmaktadır. İklim değişikliğinin yarattığı koşullar, besinlerin kalitesi ve güvenilirliğini de düşürmektedir. Atmosferdeki yüksek CO_2 seviyeleri besin değerlerini azaltırken, toksik oluşum riskini artırmakta ve su kaynaklarının kalitesini olumsuz etkilemektedir. DSÖ (Dünya Sağlık Örgütü)'ye göre, önümüzdeki yıllarda iklim kaynaklı yetersiz beslenme ve sağlık sorunları önemli oranda artması beklenmektedir. Gıda güvencesinin sağlanabilmesi için iklim değişikliğine yönelik adaptasyon ve azaltım stratejilerinin geliştirilmesi ön görülmektedir. İklim Akıllı Tarım uygulamaları, sürdürülebilir üretim sistemleri ve uluslararası iş birlikleri, bu süreçte kritik bir rol oynamaktadır. Paris İklim Anlaşması ve Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları gibi küresel çerçeveler, tarım sektörünün iklim değişikliğine dayanıklılığını artırmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: İklim değişikliği, gıda güvencesi, tarımsal üretim, gıda erişimi, gıda güvenliği, sürdürülebilir tarım, Paris İklim Anlaşması.

Sözel Bildiri

DEPREMLERİN ARAMA KURTARMA ÇALIŞANLARINDA OLUŞAN TRAVMA SONRASI STRES BOZUKLUĞU ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ: BİR SİSTEMATİK DERLEME

Şerife ÖZTOP*, Aysun GÜZEL, Soner DÖNMEZ*****

**Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afet Yönetimi Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi, BURDUR-TÜRKİYE, 2430202805@ogr.mehmetakif.edu.tr, ORCID: 0009-0009-7605-8800*

***Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü, BURDUR-TÜRKİYE, ayurdakul@mehmetakif.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7071-3511*

****Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Bucak Sağlık Yüksekokulu, Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü, BURDUR-TÜRKİYE, sdonmez@mehmetakif.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0328-6481*

Özet: Bu sistematik derleme, depremlerin arama kurtarma çalışanlarında oluşan travma sonrası stres bozukluğu üzerindeki etkilerini incelemektedir. Amaç: Depremlerde görev yapan arama kurtarma çalışanlarının maruz kaldıkları travma sonrası stres bozukluğu belirtileri literatürü tarayarak değerlendirmektir. Yöntem: Çalışmada PICOS kriterleri dikkate alınarak, Web of Science veri tabanında 2024 yılı ve sonrasında yayımlanan, yalnızca İngilizce gözlemsel araştırmalar incelenmiştir. "Earthquake", "rescue work", "health personnel", "PTSD" gibi MeSH terimleri kullanılmıştır. Tarama sonucunda 207 makale taranmış, kriterleri sağlayan 2 tam metin makale incelenmiştir. Bulgular: İncelenen ilk makalede Kaçınma kriterine verilen yanıtların ortalama puanları 1,89 ile en yüksek ortalamayı göstermiştir, bunu yeniden deneyimleme kriterleri (1,59), bilişlerde ve ruh halinde olumsuz değişiklikler (1,37) ve aşırı uyarılma (1,26) izlenmiştir. Diğer makalede ise PETLDS puanları, 28 katılımcıda yüksek travma seviyelerini ve 195 katılımcıda orta seviyeleri göstermiştir. Alt ölçekler, duygusal tepkileri ve bilişsel yapının en çok etkilendiğini ortaya koymuştur. DASS-21 puanları, yüksek travma grubunda daha yüksek depresyon, anksiyete ve stres göstermiştir. PCL-5 ve BRS analizleri, yüksek travma yaşayan bireylerde daha yüksek PTSD semptomlarını ve daha düşük dayanıklılığı doğrulamıştır. Korelasyon analizi, travma, psikolojik sıkıntı ve azalan dayanıklılık arasında güçlü ilişkiler olduğunu vurgulamıştır. Sonuç: İncelenen çalışmalar, depremlerde görev alan arama kurtarma çalışanları, itfaiyeciler ve gönüllülerin önemli düzeyde TSSB belirtileri gösterdiğini ortaya koymuştur. Ayrıca, depresyon, anksiyete, stres ve tükenmişlik gibi psikolojik sorunların da yaygın olduğu görülmüştür. Yüksek travmaya maruz kalan bireylerde düşük psikolojik dayanıklılık saptanmıştır.

Anahtar kelimeler: Deprem, Arama Kurtarma Çalışanları, Travma Sonrası Stres Bozukluğu

Sözel Bildiri

VARDİYALI ÇALIŞANLARDA SİRKADİYEN RİTİM DEĞİŞİKLİKLERİNİN SAĞLIK ÜZERİNE ETKİLERİ

Mevlüt KIRTIKLI1, Burhanettin GÖRGÜLÜ2, Onur ELMAS3

1Süleyman Demirel Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Fizyoloji Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye, mevlukirtikli@gmail.com

2Süleyman Demirel Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Fizyoloji Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye, burhanettingorgulu@sdu.edu.tr

3Süleyman Demirel Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Fizyoloji Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye, onurelmas@sdu.edu.tr

Özet:Çalışmada vardiyalı çalışanlarda sirkadiyen ritim değişikliklerinin uyku süresi ve cinsiyet farklılıkları açısından etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Sirkadiyen ritim, metabolizma ve uyku-uyanıklık döngüsü gibi fizyolojik süreçleri düzenler; vardiyalı çalışma ise bu ritmi bozarak sağlık sorunlarına yol açabilir. Araştırmada, 162 katılımcıya (72 erkek, 90 kadın) çalışma düzeni ve uyku alışkanlıklarını değerlendiren bir anket uygulanmıştır.

Bulgulara göre, vardiyalı çalışanların ortalama uyku süresi (7.67 saat), gündüz çalışanlara (7.10 saat) kıyasla daha uzun olarak tespit edilmiştir. Bu durum, geleneksel beklentilerle çelişmekte ve vardiyalı çalışanların uykuyu telafi etme eğilimine işaret etmektedir. Cinsiyet analizinde, erkek vardiyalı çalışanlarda uyku süresi anlamlı şekilde artarken ($p=0.017$), kadınlarda benzer bir etki gözlenmemiştir ($p=0.73$). Toplamda ise cinsiyetler arasında uyku süresi farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir (erkekler: 7.22 saat, kadınlar: 7.31 saat; $p=0.61$).

Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre, vardiyalı çalışmanın uyku sağlığı üzerindeki etkileri cinsiyete göre farklılaşmaktadır. Erkeklerde uyku süresindeki artışa rağmen, kadınlarda bu durum gözlenmemiştir. Sonuç olarak, işverenlerin cinsiyete özgü esnek çalışma düzenleri ve uyku destek programları geliştirmesi gerekmektedir. Bu bulgular, vardiyalı çalışanların sağlık politikalarında bireysel ihtiyaçların dikkate alınmasının önemini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Vardiyalı Çalışanlar, Gündüz Çalışanlar, Sirkadiyen Ritim, Uyku, Sağlık, Cinsiyet–

Sözel Bildiri

SOSYAL MEDYA TEMELLI EĞITIMIN TARIMDA ÇALIŞAN KADINLARIN DERI KANSERI RISKI BILGILERI, KENDI KENDINE DERI MUAYENESI VE GÜNEŞTEN KORUNMA DAVRANIŞLARINA ETKISI

Ayşe DAĞLI1 Özcan AYGÜN2

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı Halk Sağlığı Hemşireliği Tezli Yüksek Lisans Programı

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı

Amaç: Tarım işçileri uzun süre açık havada çalıştıklarından dolayı daha fazla güneşe maruz kalmakta ve deri kanseri için riskli grupta yer almaktadırlar. Bu nedenle, tarım çalışanlarının deri kanseri riskini azaltmak önem taşımaktadır. Bu araştırmanın amacı, sosyal medya temelli eğitimin tarımda çalışan kadınların deri kanseri riski bilgileri, kendi kendine deri muayenesi ve güneşten korunma davranışlarına etkisini belirlemektir.**Gereç ve Yöntem:** Çalışma Muğla ilinin Fethiye ilçesindeki tarımda çalışan kadınlarla tek grup ön test-son test kontrol grupsuz yarı deneysel tasarımla gerçekleştirilmiştir. Bu bölgede de %95 güven aralığın da %5 örneklem hatası ve %80 gücü yansıtabilmesi için toplam 85 katılımcıya gereksinim duyulacağı hesaplanmış ve çalışma 85 katılımcı ile tamamlanmıştır. Araştıranının etik onamı Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Etik Kurulundan ve kurum izni ise Fethiye kaymakamlığından alınmıştır. Veriler Deri Kanseri ve Kendi Kendine Deri Muayenesi Formu ve Güneşten Korunma Davranış Ölçeği ile toplanmıştır. Çalışmaya araştırmaya katılmayı kabul eden kadınlara ön-test yapılmış, daha sonra kendi kendine deri muayenesi ve deri kanseri hakkında sosyal medya üzerinden 4 haftalık girişim uygulanmıştır. Girişimden 1 hafta sonra son test uygulanmıştır. Verilerin analizinde sayı, yüzdelik dilimler, bağımlı değişkenlerde t testi ve Mc Nemar testi kullanılmıştır. **Bulgular:** Katılımcıların %57.6'sı ilkokul mezunu, %63.5'i kendine ait tarım alanında çalışmakta, %49.4'ü 5 ve daha fazla güneş yanığı olmuş, %27.1'i deri kanseri açısından risk taşımakta, %4.7'sinde deri kanseri öyküsü bulunmakta ve hiçbiri dermatologa başvuru yapmamıştır. Katılımcıların ön teste göre son testte deri kanseri risk bilgisi ($p<.001$), deri kanseri bilgisi ($p<.001$), güneşten kaçınma davranışı ($p=.001$), şapka kullanma davranışı ($p<.001$) ve güneşten korunma davranışlarında ($p<.001$) anlamlı derecede ilerleme meydana gelmiştir. Katılımcıların ön teste göre son testteki güneş koruyucu kullanma davranışlarında ise değişim olmadığı ($p=.320$) belirlenmiştir. Ön teste göre son testte katılımcıların KKDM doğru yapma ($p=.002$), KKDM yapma sıklığını bilme ($p<.001$) ve KKDM yapma davranışlarında ($p<.001$) istatistiksel olarak anlamlı ilerlemeler olduğu saptanmıştır. **Sonuç ve Öneriler:** Bu çalışmada sosyal medya temelli deri kanseri, kendi kendine deri muayenesi ve güneşten korunma davranışları ile ilgili eğitimin katılımcıların deri kanseri risk ve deri kanseri bilgisini artırdığı, güneş koruyucu kullanma dışındaki güneşten korunma ve kendi kendine deri muayenesi davranışlarını da geliştirdiği ortaya onmuştur. Tarımda çalışan bireylere yönelik eğitim programının uygulanması önerilmektedir. **Anahtar Kelimeler:** Deri Kanseri, Güneşten Korunma, Kendi Kendine Deri Muayenesi, Tarım çalışanları

Sözel Bildiri

HAYVANLARDA YARA İYİLEŞME SÜRECİNİN EVRELERİ VE BU SÜRECİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Harun ÇINAR*, Berk YALIZ**

**Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Cerrahi Anabilim Dalı Başkanlığı, Burdur, Türkiye, hcinar@mehmetakif.edu.tr*

***Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Cerrahi Anabilim Dalı Başkanlığı, Burdur, Türkiye, berkyaliz99@gmail.com*

Özet: Hayvanlarda yara iyileşmesi, organizmanın hasar gören dokularını onararak sağlığını yeniden kazanmasını sağlayan karmaşık ve dinamik bir süreçtir. Bu süreç inflamasyon, proliferasyon ve maturasyon olmak üzere üç temel evreden oluşur. Her aşama, vücudun kendini koruma ve yenileme mekanizmasının bir yansımasıdır. İnflamasyon evresinde, vücut yaralanmaya karşı ilk savunmasını gerçekleştirir; bu aşamada kan damarları genişler, bağışıklık hücreleri yaralı bölgeye göç eder ve enfeksiyonu önlemek için savunma mekanizmaları devreye girer. Proliferasyon evresinde ise fibroblastların etkinliğiyle yeni dokular oluşur ve yaralanan bölge onarılmaya başlar. Bu evrede granülasyon dokusu, yeni kapiller damarlar ve kollajen lifleri yara bölgesini yeniden yapılandırır. Granülasyon dokusu, yara yüzeyini kaplayan parlak kırmızı renkte bir doku tabakası olup yeni doku oluşumunun temelini oluşturur. Maturasyon evresi ise yara iyileşmesinin son aşaması olup skar dokusunun güçlenmesini ve dokunun dayanıklılığının artmasını sağlar. Bu süreçte, kollajen liflerinin düzenlenmesi ve çapraz bağlanması yaranın mekanik gücünü artırır. Hayvanlarda yara iyileşmesinin başarılı bir şekilde gerçekleşebilmesi için çeşitli faktörlerin bir arada çalışması gereklidir. Büyüme faktörleri, oksijen seviyeleri, enfeksiyon kontrolü ve hayvanın genel sağlık durumu gibi unsurlar bu sürecin hızını ve başarısını belirler. Özellikle enfeksiyon, yaralanma bölgesinin tahrişi, çevresel koşullar, hayvanın yaşlı olması, bağışıklık sisteminin zayıflaması veya yetersiz beslenme gibi durumlar iyileşme sürecini olumsuz etkileyerek iyileşmeyi geciktirebilir. Yara iyileşme sürecinin düzenli takibi ve kontrolü, hayvanların yaşam kalitesini artırmak ve komplikasyonları önlemek açısından büyük önem taşır. Uygun tedavi yöntemleri ve bakım stratejilerinin belirlenmesi, hayvanların daha hızlı ve sağlıklı bir şekilde iyileşmesine katkı sağlar. Bu nedenle, yara iyileşme evrelerinin iyi anlaşılması ve uygun tedavi yöntemlerinin belirlenmesi kritik bir role sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Yara İyileşmesi, İnflamasyon, Proliferasyon, Maturasyon, Enfeksiyon Kontrolü

Sözel Bildiri

İKLIM DEĞIŞIKLIĞININ HALK SAĞLIĞI ÜZERINDEKI ETKILERI

Gülizar MARAŞ
Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afet Yönetimi Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye, marasgulizar@gmail.com

Özet:İklim değişikliği, 21. yüzyılın en büyük küresel sorunlarından birisi olarak öne çıkmaktadır. İnsan sağlığı ve ekosistemler açısından ciddi tehdit barındıran bu durum derin sosyo-ekonomik sonuçlara yol açma potansiyeline sahiptir. Özellikle de son yıllarda etkilerinin giderek daha belirgin hale gelmesi sebebiyle uluslararası alanda öncelikli konular arasında yerini almıştır. İklim değişikliği sorunu küresel ölçekte doğal ve beşerî faktörlerin etkisiyle git gide artmakta ve insanların sağlığı üzerinde önemli riskler oluşturmaktadır. İklim değişiklikleri sadece hava olaylarının daha şiddetli hale gelmesine yol açmakla sınırlı kalmayıp aynı zamanda da salgın hastalıkların yaygınlaşmasını da kolaylaştırmaktadır. Bunun yanında çevresel sorunlar yalnızca insan hayatını değil hayvanları, bitkileri ve diğer tüm ekosistem unsurlarını doğrudan etkilemektedir. Artış gösteren sera gazı emisyonları, fosil yakıt kullanımı ve arazi tahribatı gibi insan faaliyetleri dünya genelinde sıcaklık artışına, aşırı hava olaylarına ve çevresel değişikliklere sebep olmaktadır. Özellikle sıcak hava dalgaları, kalp ve böbrek hastalıklarını tetikleyerek ölüm oranını arttırmaktadır. Bunun yanında artan sıcaklıklar da vektör kaynaklı hastalıkların yayılma alanlarını genişletmektedir. Su ve gıda kaynaklı hastalıkların artış göstermesi de doğrudan aşırı hava olaylarıyla ilişkili olup fırtına ve seller tarım alanlarını kirlenmesine sebep olarak gıda güvenliğini de tehdit etmektedir. Hava kirliliği solunum yolu hastalıklarını tetikleyerek astım ve bronşit gibi kronik rahatsızlıkları arttırmaktadır. Ozon tabakasındaki incelme sebebiyle ultraviyole radyasyonu artış gösterirken atmosferdeki polen miktarının yükselmesi de alerjik hastalıkların yaygınlaşmasına neden olmaktadır. Ayrıca Sahra tozu gibi atmosferik olaylar da solunum sistemi üzerinde olumsuz etkiler yaratmaktadır. Bu bağlamda halk sağlığının korunması ve sağlık sistemlerinin güçlendirilmesi amacıyla iklim değişikliği ile mücadeleye yönelik etkin politikaların ve uyum stratejilerinin geliştirilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Aşırı hava olayları, halk sağlığı, iklim değişikliği, salgın hastalıklar

Sözel Bildiri

INVESTIGATION OF THE EFFECTS OF BIOLOGICALLY AND CHEMICALLY SYNTHESIZED SILVER NANOPARTICLES ON THE HIF-1 SIGNALING PATHWAY IN PANC-1 HUMAN PANCREATIC CANCER CELL LINE

Şevval ÖZKAYA*,Emine Nedime KORUCU, Fatih ERCİ***, Berna ERAYMAN******

** Department of Molecular Biology and Genetics, Faculty of Science and Art, Nevsehir Haci Bektas Veli University,50300, Nevsehir, Turkey, sevvalozkaya@nevsehir.edu.tr*

*** Department of Molecular Biology and Genetics, Faculty of Science, Necmettin Erbakan University,42090, Konya, Turkey, enkorucu@erbakan.edu.tr*

**** Department of Biotechnology, Faculty of Science, Necmettin Erbakan University, 42090, Konya, Turkey, ferci@erbakan.edu.tr*

***** Department of History of Medicine and Ethics, Ankara University, 06230, Ankara, Turkey, drberna42@gmail.com*

Background: Pancreatic ductal adenocarcinoma (PDAC) is one of the most aggressive and lethal solid tumors. Conventional treatment of PDAC has serious problems, including non-specific toxicity and high resistance to chemotherapy and radiotherapy. One of the new therapeutic agents is nanopaticles, which are among the promising strategies to intervene in many stages of cancer. Biologically synthesized silver nanoparticles (AgNPs) are expected to be used as a new chemotherapeutic agent in the near future to treat pancreatic cancer. **Aim:** In our study, microwave-mediated biological AgNPs were synthesized using *Crocus sativus* (saffron) plant extract. In addition, the effects of biologically synthesized and commercially available chemical AgNPs on the HIF-1 signaling pathway in pancreatic cancer were examined. **Methods:** AgNPs were characterized using UV-Vis, TEM, FESEM-EDX, FTIR, XRD, DLS, and Zeta potential analyses. To determine the cytotoxic effect of AgNPs on PANC-1 and HEK293 cell lines, cells were incubated for 24 hours at different concentrations (0-200 µg/ml), and cell viability was assessed using the MTT assay. The expression levels of HIF-1α, GLUT1, FLT-1, VEGFA, Bcl-2, and Bax genes associated with the HIF-1 signaling pathway were determined by qRT-PCR using total RNA samples obtained from AgNP-treated PANC-1 cell lines. **Results:** Compared to the control group, the percentage of viable cells decreased with increasing concentration during treatment wiht AgNPs. Microwave-assisted biologically synthesized AgNPs exhibited higher toxicity against cancer cells. According to qRT-PCR results, the expression levels of HIF-1α, GLUT-1, VEGFA, FLT-1, and Bcl-2 genes decreased in Panc-1 cells, while Bax gene expression increased. **Discussion and Conclusion:** Microwave-assisted biologically synthesized AgNPs could be a promising therapeutic agent for pancreatic cancer research and the development of anticancer drugs.

Keywords: Microwave-assisted biological synthesis, Pancreatic cancer, Silver nanoparticle

Sözel Bildiri

NİL TİLAPYASI (*OREOCHROMIS NILOTICUS*) TESTİS DOKUSUNDA FARKLI TESPİT SOLÜSYONLARININ ETKİLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Rüveyda Hilal AKI1, Meryem ŞİMŞEK1, Harun KARACA2, Hasan Ali ÇAY3, Şükrü GÜNGÖR3, Fırat KORKMAZ3, Mustafa AKIN4 Seval BAHADIR KOCA4, Hüseyin SEVGİLİ4, Hasan Batuhan Emre ÖZDOĞAN4, Zafer USTA5, Mustafa ÖZTOP6, Ufuk KAYA7, Mehmet BİLEN8, Mehmet ÖZBEK2

[1] Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Histoloji ve Embriyoloji Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye, ruveydahilalaki@gmail.com, meryem.simsek_@gmail.com

[2] Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Histoloji ve Embriyoloji Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye, harunkaraca@mehmetakif.edu.tr, mozbek@mehmetakif.edu.tr

[3] Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Dölerme ve Suni Tohumlama Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye, hacay@mehmetakif.edu.tr, sukrugungor@mehmetakif.edu.tr, fkorkmaz@mehmetakif.edu.tr

[4] Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Eğirdir Su Ürünleri Fakültesi, Su Ürünleri Yetiştiriciliği Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye, mustafaakin@isparta.edu.tr, sevalkoca@isparta.edu.tr, huseyinsevgili@isparta.edu.tr, hasanozdogan@isparta.edu.tr

[5] Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Genetik Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye, zusta@mehmetakif.edu.tr

[6] Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Genel Biyoloji Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye, moztop@mehmetakif.edu.tr

[7] Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Zootekni ve Hayvan Besleme Anabilim Dalı, Hatay, Türkiye, u.kaya@mku.edu.tr

[8] Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Mühendislik Mimarlık Fakültesi, Bilgisayar Bilimleri Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye, mbilen@mehmetakif.edu.tr

Giriş: Testis dokusunun tespiti, organın yapısı nedeniyle diğer dokulardan farklılık gösterir ve görece daha zor bir işlem olarak kabul edilir. Memelilerde testislerin histolojik tespiti için literatür bilgileri doğrultusunda genellikle Bouin veya Modifiye Davidson (mDF) yöntemleri tercih edilmektedir. Ancak balık dokusuna yönelik literatür incelendiğinde, tespit işlemi için sınırlı bilgi bulunmaktadır. **Amaç:** Bu çalışma, optimum koşullarda yetiştirilen Nil tilapyası (*Oreochromis niloticus*) türü balıkların testis dokusunda, farklı doku tespit teknikleri ile yapılan doku tespitlerinin histolojik açıdan karşılaştırılması ve balık testis dokularında tespit yöntemlerinin optimize edilmesi amaçlamıştır. **Yöntem:** Tespit solüsyonları olarak; %10 formalin, Paraformaldehit, Bouin, Davidson ve Modifiye Davidson Fikzatif belirlendi. Her bir tespit solüsyonu grubu için 6 farklı testis dokusu kullanıldı. Hematoksilen-eozin boyasıyla yapılan incelemelerde tespit solüsyonlarının histolojik kalite üzerindeki etkileri, dokuların morfolojik bütünlüğü, hücresel detayların korunumu ve boyanma özellikleri gibi parametreler göz önünde bulundurularak semikantitatif değerlendirme yapıldı. **Bulgular:** Bu kriterler göz önüne alındığında mDF çözeltisiyle tespit edilen dokularda hücresel yapılar daha net bir şekilde görünürken, çekirdek detayları daha iyi korunmuş ve doku bütünlüğü daha yüksek seviyede bulundu. Bouin ve Davidson solüsyonlarının da balık testis dokusunda tespit için yeterli olduğu ancak mDF'nin semikantitatif değerlendirmede daha iyi olduğu gözlemlendi. %10 formalin ve Paraformaldehitin genel histolojik korunum için yeterli olmadığı ve tespit edilen örneklerde

hücresel detayların yetersiz bir şekilde korunduğu, nükleer ve sitoplazmik yapıların bütünlüğünde belirgin bozulmalar olduğu tespit edildi. Ayrıca, seminifer tübüllerin morfolojik bütünlüğünün yeterince korunamadığı gözlendi. **Tartışma ve Sonuç:** Bouin çözeltisinin de benzer özellikler gösterdiği gözlemlendi; ancak literatürde son yıllarda yapılan çalışmalar, Bouin'in bazı antijenik epitoplara zarar verebileceğini öne sürmektedir. Elde edilen bulgular sonucunda, mDF, Bouin ve Davidson solüsyonlarına kıyasla %10 formalin ve Paraformaldehit ile yapılan tespit işlemleri sonucunda, testis dokusunda beklenen histolojik kalitenin sağlanamadığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Nil tilapyası, Testis, Tespit, Modifiye Davidson Fikzatif

Bu çalışma 223O073 numaralı TÜBİTAK 1001 - Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Projelerini Destekleme Programı projesi tarafından desteklenmiştir.

Sözel Bildiri

DEPREM OLGUSUNUN BİR SONUCU OLARAK CRUSH SENDROMU YAKLAŞIMINDA HASTANE ÖNCESİ ACİL SAĞLIK HİZMETLERİ ETKİNLİĞİ

Esma KORKMAZ
Ege Üniversitesi: Hastane Öncesi Acil Sağlık Hizmetleri ve Afet Tıbbı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Programı, İzmir, Türkiye , esma.krkmz@hotmail.com

Özet : Crush Sendromu kasların travmasına bağlı olarak rabdomiyoliz sonucu ortaya çıkan tablodur. Rabdomiyoliz, miyosit (kas hücresi) içinde yer alan laktik asit, nükleik asitler, kreatinin ve kreatinin kinaz, fosfat, potasyum ve miyoglobinin kan dolaşımına katılarak; kalsiyum, sodyum ve suyun miyositin içine girmesiyle ortaya çıkar. Bu noktada hızlı acil yardım ve etkin tedavi büyük bir önem arz eder. İlk müdahale ekiplerinde yer alan kurtarma personellerinin, acil tıbbi bakım ve tedavide yer alan sağlık profesyonellerinin erken sıvı resüsitasyonunun öneminin farkında olması gerekmektedir. Sahada, ilk olarak ulaşılabilen ekstremiteye intravenöz kanüller yardımıyla sıvı resüsitasyonu başlatılmalıdır.

Giriş: Crush kelime olarak ezilme anlamına gelmektedir. Crush sendromu (ezilme sendromu, travmatikrabdomiyoliz veya Bywaters sendromu) iskelet kasında ezilme yaralanmasından sonra büyük şok ve böbrek yetmezliği ile karakterize tıbbi bir durumdur. Crush sendromunda klinik olarak hiperkalemi ve buna bağlı gelişen kardiyak aritmi ve arrest, laktik asit birikimine bağlı metabolik asidoz mevcuttur. Aynı zamanda koma, hipotansiyon, solunum depresyonu, böbrek yetmezliği, ekstremitelerde ödem ve non-palpabl nabız gelişebilir. Hastane öncesi acil sağlık ekipleri afetzedelere yerinde ve zamanında medikal müdahalelerde bulunması ve uygun tıbbi taşıma teknikleri ile gerekli yerlere transportlarını sağlaması ölümcül veya kalıcı sağlık problemlerinin önlenmesi bakımı son derece gerekli ve önemlidir.

Amaç: Deprem afeti düşünüldüğünde akla ilk gelen durumlardan biri kişilerde multitravma olgusunun yüksek ihtimal ile olmuş olasılığıdır. Bu sebeple hastane öncesi acil sağlık hizmeti profesyonellerinin afet olgularında özellikle dikkat etmesi gereken birtakım durumlar bulunmaktadır. Crush sendromu da sık karşılaşılan durumlardan bir tanesi olmakla birlikte, bu konudaki bilgi birikimi ve tecrübe büyük önem arz etmektedir. Bu çalışma hastane öncesi acil sağlık profesyonellerinin bu konudaki etkinliğinin önemini vurgulamak amacıyla hazırlanmıştır.

Yöntem:Çalışma hazırlanırken anahtar kelimeler ile 'Google Scholar, PubMed, Web of Science' veri tabanlarında ilgili güncel makaleler taranarak derleme şeklinde sunulmuştur.

Sonuçlar: Acil sağlık hizmetleri sunumu afetlere müdahale sürecinde kritik role sahiptir. Ambulans servisi çalışanları sahada Crush Sendromu gelişen vakaları tanıyabilmeli ve gerekli tedavi algoritmalarını uygulayabilmelidir. Sağlık personeli enkazdan çıkan her hasta veya yaralıda hafif yaralı olsa bile crush sendromu gelişebileceğinin bilincinde olabilmelidir. Crush sendromunda hastane öncesi akut zamanda yeterli sıvı desteği ve yeterli diürezin sağlanması böbrek, kalp ve akciğer komplikasyonlarının önlenmesi bakımından oldukça önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Crush Syndorme, Hastane Öncesi Acil Bakım, Travma

Sözel Bildiri

PARKİNSON HASTALIĞI TANISINDA NON-MOTOR SEMPTOMLARIN ÖNEMİ

Dilek Çevik*, Nurhan Gümral, Rahime Aslankoç**, Oğuzhan Kavrık****

**Süleyman Demirel Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Isparta, Türkiye (dilekkcevik86@gmail.com)*

***Süleyman Demirel Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Fizyoloji Ana Bilim Dalı, Isparta, Türkiye (ngumral@hotmail.com, asrahime@gmail.com, okavrik@gmail.com)*

Özet: Parkinson hastalığı, Alzheimer hastalığından sonra en sık görülen nörodejeneratif hastalıktır. İnsidansı günümüze kadar artarak gelmiştir ve gelecekte de artarak devam etmesi beklenmektedir. Parkinson hastalığı morbidite, mortalite ve sağlık sisteminde mali yükü fazla olan hastalıklardan biridir. Hastalığın semptomları motor ve non-motor semptomlar şeklinde ikiye ayrılır. Motor semptomları klasik motor triad olarak adlandırılan tremor, rijidite ve bradikinezi ile semptomlara geç dönem eklenen postural instabilite oluşturur. Non-motor semptomlar ise duyusal, otonomik, kognitif, nöropsikiyatrik ve uyku bozukluklarının bulunduğu 30 farklı semptomu içerir. Non-motor semptomların nörolojik değişiklikler görülmeden 20 yıl kadar önce görülebildiği ve hastalığın tüm evrelerinde hastaların yaklaşık %90'ında görüldüğü tespit edilmiştir. Bununla birlikte, erken tanı kriteri olabilecek bu semptomlar genellikle tanınmamakta ve terapötik stratejiler planlanırken hafife alınmaktadır. Parkinson hastalığı tanısı genellikle motor semptomlar ortaya çıktıktan sonra konulmakta, ancak bu sırada hastalık ilerlemiş olmaktadır. Non-motor semptomlar; motor semptomların ilerleyişini, mortalite oranını, hasta ve yakınlarının yaşam kalitesini etkilemektedir. Non-motor semptomların tanınmasının hastalığın patogenezini anlaşılması ve erken teşhisi için önemli olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle PH hastalarında non-motor semptomlar ayrıntılı sorgulanmalı ve tedavi edilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Parkinson Hastalığı, Non-Motor Semptomlar

Sözel Bildiri

ESTETİK CERRAHİ TERCİHLERİNDE KÜLTÜREL FARKLILIKLAR: TÜRKİYE İLE SEÇİLMİŞ ÜLKELERİN KARŞILAŞTIRILMASI (ISAPS 2020 VERİLERİYLE)

Dr. Öğr. Üyesi Nurdan ORAL KARA[1], Eda Nur ŞAKIR[2]

1 Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, nokara@mehmetakif.edu.tr

2 Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sağlık Yönetimi Anabilim Dalı, Yüksek lisans öğrencisi, nuredasakir@gmail.com

Amaç: Bu çalışma, estetik cerrahi tercihlerindeki kültürel farklılıkları incelemek amacıyla Türkiye, Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Brezilya ve Almanya'yı karşılaştırmalı olarak analiz etmeyi amaçlamaktadır. Kültürel değerlerin, güzellik anlayışlarının ve bölgesel estetik normların cerrahi prosedür tercihlerine etkisi değerlendirilmiştir.
Yöntem: Araştırmada, Uluslararası Estetik Plastik Cerrahi Derneği (ISAPS) tarafından yayımlanan 2020 yılı "Global Survey on Aesthetic/Cosmetic Procedures" raporundan elde edilen veriler kullanılmıştır. Yalnızca cerrahi estetik işlemler dikkate alınmış; her ülkenin en sık uyguladığı prosedürler belirlenmiş, toplam cerrahi işlem sayısına oranları hesaplanmıştır. Elde edilen veriler tablo ve grafiklerle sunulmuş, sonuçlar kültürel ve sosyokültürel faktörler bağlamında yorumlanmıştır.
Bulgular: Analizler sonucunda, Türkiye'de en çok tercih edilen estetik cerrahi işlemin rinoplasti olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu, Türkiye'de yüz merkezli bir estetik algının yaygın olduğunu düşündürmektedir. ABD'de meme büyütme, Brezilya'da liposuction ve vücut şekillendirme, Almanya'da ise göz kapağı estetiği, liposuction ve meme küçültme işlemleri ön plana çıkmıştır. Prosedür tercihlerinin ülkeden ülkeye farklılık göstermesi, yalnızca bireysel tercihlere değil, aynı zamanda kültürel güzellik normlarına, medyanın etkisine ve toplumsal estetik ideallerine bağlıdır.
Sonuç: Estetik cerrahiye yönelik tercihler ülkeler arasında anlamlı farklılıklar göstermektedir. Bu farklılıklar, kültürel değerler, sosyoekonomik durum, sağlık sistemine erişim ve toplumsal güzellik algılarından etkilenmektedir. ISAPS verileri, estetik cerrahinin küresel eğilimlerini anlamada ve ülkeler arası karşılaştırmalar yapmada önemli bir kaynak sunmaktadır. Türkiye'nin rinoplasti oranlarındaki yüksekliği, hem iç talebi hem de sağlık turizmi hareketliliğini yansıtması açısından dikkat çekicidir. Çalışmanın, estetik cerrahinin kültürel bağlamda değerlendirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Estetik cerrahi, kültürel farklılıklar, ISAPS, rinoplasti, sağlık turizmi, güzellik normları, uluslararası karşılaştırma

Sözel Bildiri

AKUT OTOMASTOİDİT VE KOMPLİKASYONLARININ BT VE MR BULGULARI: OLGU SUNUMU

Ayşe SAY1, Avni Görkem ÖZKAN1

[1]Süleyman Demirel Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Radyoloji Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye, dr.acankaya@gmail.com, avnigorkemozkan@gmail.com

Giriş: Akut otitis media (AOM), çocuklarda en sık görülen bakteriyel enfeksiyonlardan biridir. Uygun şekilde tedavi edilmediğinde, vakaların %1-5'inde komplikasyonlar gelişebilir. En sık görülen süpüratif komplikasyon akut mastoidittir. Akut mastoidit, intrakraniyal ve ekstrakraniyal komplikasyonlara yol açabileceğinden, erken tanı ve uygun görüntüleme yöntemleriyle müdahale edilmesi önemlidir. Amaç: Bu olgu sunumunun amacı akut otomastoidit ve komplikasyonlarının bilgisayarlı tomografi (BT) ile manyetik rezonans görüntüleme (MRG) bulgularının sunulmasıdır. Olgu sunumu: Üç yaşındaki AOM tanılı kız çocuğu, karın ağrısı, bulantı ve kusma şikayetleriyle başvurdu. Laboratuvar testlerinde yüksek C Reaktif Protein ve lökositoz değerleri tespit edildi. Kulak, Burun ve Boğaz kliniğinde yapılan muayenede; sol timpanik membranın hiperemik olduğu, kulak kepçesinin anteriora itildiği ve ciltte ısı artışı gözlendi. Olası komplikasyonları değerlendirmek amacıyla kontrastsız beyin BT, kontrastlı kranial MRG ve temporal BT tetkikleri yapıldı. Temporal BT tetkikinde; sol mastoid hava hücrelerini, mastoid antrumu, sol orta kulağı tamamen oblitere eden, sol timpanik membranın ayrımının yapılamadığı, sol kemikçik zincir ve skutumda destrüksiyona yol açmayan akut otomastoidit ile uyumlu sıvı değerleri gözlendi. Kontrastlı MRG tetkikinde sol aurikula posterior-süperiorunda T2A ve FLAIR'da hiperintens, kontrastlı T1A serilerde periferal kontrast tutan, Difüzyon ağırlıklı görüntülemede (DAG) hiperintens ve ADC'de hipointens olup difüzyon kısıtlaması gösteren subperiosteal abse izlendi. Tanımlı absenin komşu mastoid hücrelere ve epidural mesafeye transosseöz uzanımına sekonder sol serebellum anteriorunda T2A ve FLAIR'da hiperintens, kontrastlı T1A serilerde periferal kontrast tutan, DAG'de hiperintens ve ADC'de hipointens olup difüzyon kısıtlaması gösteren, sol sigmoid sinüsü ve transvers sinüsü belirgin basılayan, sol serebelluma bası etkisi gösteren kalın duvarlı epidural abse izlendi. Tartışma/Sonuç: Akut mastoidit tanısında, kemik erozyonları ve intrakraniyal komplikasyonların erken tespiti için kesitsel görüntüleme oldukça önemlidir. Uygun görüntüleme yöntemlerinin zamanında kullanımı, komplikasyonların erken teşhisi ve tedavisi için esastır.

Anahtar Kelimeler: Otomastoidit, intrakranial komplikasyon, ekstrakranial komplikasyon, görüntüleme

Sözel Bildiri

AFETLERDE DİRENÇLİ TOPLUM

Sevgi DUMAN*
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Acil Yardım ve Afet Yönetimi, Sevgiduman2004@gmail.com

Özet: Afetler insan yaşamını sekteye uğratabilen, can ve mal kaybına sebep olabilen olağanüstü durumlardır. Afetlerde can ve mal kaybının en az seviyeye indirilebilmesi için o toplumun afete dirençli olması gerekmektedir. Dirençlilik kavramı; karşı koymak, dayanmak anlamlarına gelmektedir. Afetlerde dirençlilik ise; afete maruz kalan bir bireyin ya da toplumun afete karşı dayanıklı olması, afetle baş edebilmesi ve içerisinde bulunduğu durumun etkilerinden kısa sürede çıkabilmesidir. Afetlerde dirençli toplumun oluşabilmesi için öncelikle bireysel dirençlilik oluşmalıdır. Bireysel direnç, bireyin afetler hakkında bilgi edinmesi, edindiği bilgileri işleyebilmesi ve bilinçlenmesi durumudur. İnsanların afet farkındalıklarının oluşması afete dirençli toplumu oluşturmaktadır. Afet farkındalığı oluşturabilmek için özellikle küçük yaş gruplarından başlayarak afet eğitimleri düzenlenebilir. Düzenlenen afet eğitimi sayısı arttıkça eğitim düzeyi yükselir ve bireyin kaygı ve endişe seviyesi azalmaktadır. Fakat kısa süreli gerçekleştirilen afet eğitimleri bireyde ilk safhada etkili olabiliyorken ilerleyen dönemde kalıcı bir etki oluşturamamaktadır. Farkındalık oluşturabilmek için yeni medya ve geleneksel medya gibi araçlar kullanılabilir. Toplumun dirençlilik düzeyi artış gösterdikçe afetler sonrasında toplumun iyileşme süreci hızlanır. Afetlerde toplum olarak farkındalığımız ve dirençliliğimiz az ise afetlerde zarar görebilirliğimiz fazla olmaktadır. Bu noktada dünya çapında yayınlanan Hyogo ve Sendai Afet Risk Azaltma Planları dirençlilik kavramına odaklanmıştır. Hyogo Çerçeve Eylem Planının temel amaçlarından biri afetlerin sebep olduğu zararları en aza indirmek ve afete karşı direnci arttırmaktır. Sendai Afet Risk Azaltma Çerçevesi ise, Hyogo Çerçeve Eylem Planındaki dirençliliğin arttırılması gibi eksikliklerin tamamlanabilmesi için yayınlanmıştır. Sonuç olarak toplumun afete dirençli olabilmesi için her düzeyde ve yeterli sayıda afet eğitimleri düzenlenmeli, toplumun afet farkındalığı oluşturulmalıdır. Afetlere dirençli toplum basit bir olgu olarak görülmemeli, tedbirler alınmalı ve afet dirençliliği topluma kazandırılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Direnç, Toplum, Afetlerde Dirençlilik

Sözel Bildiri

AFETLERDE ÖZEL GEREKSİNİM GRUPLARI

Haktan KURT*
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Acil Yardım ve Afet Yönetimi, haktankurt0404@gmail.com

Özet: Dünyada farklı türden afetler meydana gelmekte ve afetlerin yarattığı güçlüklerle karşı karşıya kalınmaktadır. Çoğu zaman beklenmedik bir anda gerçekleşen afetler fiziksel, sosyal, ekonomik ve psikolojik açıdan olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Afetler, başta kırılgan gruplar olmak üzere herkes için büyük bir sorun teşkil etmektedir. Genellikle afetlerden toplumun her kesiminin aynı ölçüde etkilendiği varsayılmaktadır. Buna karşın, afetlerin yarattığı olumsuz etkiler kırılgan grupta olan yaşlılar, engelliler, çocuklar, kadınlar, yoksullar, göçmenler gibi toplumdaki bazı gruplarda daha derin hissedilmektedir. Bunların yanı sıra fiziksel ve zihinsel engelliler ve tıbbi olarak yatağa bağlı olan **kırılgan gruplar** en çok zorluk yaşayanlardır. Bu gruplar afetlerin doğurduğu olumsuz koşullardan kendileri yetersiz kaldıkları için ciddi hasar almaktadırlar. Yaşadığı olumsuz durumdan dolayı fiziksel olarak engelli bireyler afete karşı yetersiz kalmaktadırlar ve bu durum daha fazla fiziksel zorlukların yaşanmasına ve kişinin sağlık durumunun daha kötüye gitmesine yol açabilir. Bu zorluklar sebebiyle psikolojik olarak ciddi hasar alabilmekte ve onların toplumdan daha fazla uzaklaşmalarına sebep olabilir. Bu durum **kırılgan grupları** topluma kazandırmayı daha zor bir hale getirmektedir. Bu gruplarda özellikle çocuklar psikolojik olarak en fazla etkilenen grup olmaktadır. Yaşadığı afet sonrası oluşan psikolojik travma çocuğun kişisel gelişiminde olumsuz sonuçlar doğurabilmekte ve kendisinin yanlış kararlar vermesine sürükleyebilmektedir. Son dönemlerdeki afetlerde görüldüğü kadarıyla afete hazırlık planlarında kırılgan gruplar göz ardı edildiğinden dolayı kırılgan grupların sayısının arttığı ve bu durum sebebiyle afet direncinin azaldığı görülmektedir. Sonuç olarak kırılgan gruplar afete hazırlık düzeyinde daha dikkate alınmalı ve kırılgan gruplarında yer aldığı afete hazırlık planları yapılmalıdır. Bu sayede daha dirençli bir toplum oluşur ve afetlere her grubun hazır olduğu bir afet planı hazırlanabilir.

Anahtar Kelimeler: Afet, Kırılgan Grup, Dirençli Toplum

Sözel Bildiri

AFETLERDE GÖRÜNTÜLEME CİHAZLARININ KULLANIMI

İbrahim BULAKÇIBAŞI*
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Acil Yardım ve Afet Yönetimi, ibrahimbulakcibasi@gmail.com

Özet: İnsanlar için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar ortaya çıkaran, insanın normal yaşantısını sekteye uğratabilen, imkanların yetersiz kaldığı, doğa ve insan kaynaklı olağanüstü durumlara Afet denir. Bu süreçte, afetlerin etkilerini hızlı ve doğru şekilde analiz etmek, müdahaleleri koordine etmek ve yeniden yapılanma sürecini hızlandırmak için teknolojinin kullanımı büyük bir önem taşımaktadır. Görüntüleme cihazları, bu süreçlerde kritik bir rol oynar. Uydu görüntüleri, drone'lar termal kameralar, insansız hava araçları (İHA) ve taşınabilir görüntüleme sistemleri, afet bölgesindeki hasarın tespiti, arama kurtarma faaliyetleri, sağlık hizmetlerinin sunumu ve çevresel izleme gibi birçok alanda etkin bir şekilde kullanılmaktadır. Bu teknolojilerin daha yaygın kullanımı, afetlere karşı müdahale kapasitesini artırmakta ve kayıpları en aza indirmektedir. Bu teknolojilerin daha yaygın ve etkili bir biçimde kullanılması için afet çalışanlarına eğitim ve tatbikatlar arttırılması gerekmektedir. Teknolojik ilerlemelerle birlikte, bu cihazların etkinliği daha da artacak ve afet yönetimi alanındaki uygulamaları genişleyecektir. Gelecekteki afet müdahale stratejileri için görüntüleme cihazlarının entegrasyonu hem yerel yönetimlerin hem de uluslararası yardım kuruluşlarının çalışmalarını destekleyecektir.

Anahtar kelimeler: Afet, görüntüleme cihazları, drone, termal kameralar, uydu görüntüleme, kurtarma, hasar tespiti, teknoloji

Sözel Bildiri

BİYOUYUMLU POLİMERLE ENKAPSÜLE EDİLEN DİLTİAZEMİN SALIM PROFİLİ VE KAPSÜLASYON ETKİNLİĞİNİN YEŞİL RPLC İLE DEĞERLENDİRİLMESİ

Zehra ÜSTÜN*

* * *Süleyman Demirel Üniversitesi, Atayalvaç Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü,, Tıbbi Laboratuvar Teknikleri Programı, Isparta, Türkiye, zehraustun@sdu.edu.tr*

Özet:İlaç taşıyıcı sistemlerin geliştirilmesinde, formülasyonun biyouyumluluğu kadar analitik izlenebilirliği de kritik öneme sahiptir. Özellikle doğal polimer tabanlı yapılarda, hem kapsülasyon etkinliğinin hem de salım profilinin doğru değerlendirilmesi, sistemin farmasötik başarısını doğrudan etkiler. Bu bağlamda, çevresel etkileri minimize eden analiz yaklaşımları ile sürdürülebilir farmasötik geliştirme süreçlerini bir arada ele almak, güncel araştırmalar açısından stratejik bir gereklilik hâline gelmiştir. Bu çalışmada, biyouyumlu doğal polimerlerden jelatin ve gam arabik kullanılarak enkapsüle edilen bir diltiazem formülasyonunun salım profili ve kapsülasyon etkinliği (%EE), yeşil kimya ilkeleri doğrultusunda geliştirilen etanol-su bazlı mobil faz ile gerçekleştirilen ters fazlı sıvı kromatografi (yeşil RPLC) yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir. Kapsülasyon etkinliği, formülasyondan çözücü yardımıyla serbestleştirilen etken maddenin teorik yüke oranı üzerinden hesaplanmıştır. Salım testi ise pH kontrollü ortamda gerçekleştirilmiş; salım numuneleri belirli zaman aralıklarında alınarak, %40 etanol içeren mobil faz ve C18 kolon kullanımı ile yeşil RPLC yöntemiyle analiz edilmiştir. Mobil fazın pH ayarı fosforik asit ile yapılmıştır. Elde edilen kapsülasyon etkinliği verileri ve salım davranışı, formülasyonun taşıyıcı sistem olarak etkinliğini göstermiş; bu sistemin sublingual salım formülasyonu geliştirme sürecine uygun olarak optimize edilmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Bu çalışma, çevre dostu çözücülerle yürütülen analitik yöntemlerin doğal polimer bazlı ilaç taşıyıcı sistemlere entegrasyonunun olanaklarını sorgulamakta ve sürdürülebilir farmasötik teknoloji açısından literatüre özgün bir katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kontrollü salım, Yeşil RPLC, Kapsülasyon etkinliği, Doğal polimer

Sözel Bildiri

APPLICABILITY OF ARCH/GARCH METHODS IN TIME SERIES ANALYSIS TO HEALTHCARE DATA: THE CASE OF ASTHMA DALY DATA FOR TURKIYE

Asst. Prof. Adnan KARAİBRAHİMOĞLU* Mesut ALTUNBAŞ**
** Suleyman Demirel University, Medical School, Department of Biostatistics & Medical Informatics - akaraibrahimoglu@sdu.edu.tr*

*** Suleyman Demirel University, Medical School, Department of Biostatistics & Medical Informatics - yl2330324002@sdu.edu.tr*

Background: ARCH and GARCH (Generalized / Autoregressive Conditional Heteroskedasticity) models are widely used in finance and economics to model time-dependent volatility; however, their use in the analysis of health data has remained relatively limited. For this reason, the applicability of these models to health data has been examined in this study.
Methods: In this study, ARCH and GARCH models were applied to asthma-related DALYs (Disability-Adjusted Life Years) data to determine the effects of Prevalence, Incidence, YLL (Years of Life Lost), YLD (Years of Life Disability) and death rate for asthma disease on DALY between the years of 1991 to 2021. The data were analyzed using STATA 18.0 statistical software.
Results: After declaring the dataset as a time series, the Augmented Dickey-Fuller unit root test was performed, and it was seen that the series is stationary since $p<0.05$ and the critical values for different rates (1%, 5% and 10%) were smaller than the test statistics as an absolute value. According to significant ARCH model with Lag=1 ($p<0,001$), the prevalence ($b=0.033$), YLL ($b=1.24$), and death rate ($b=-13.713$) was found to be statistically significant ($p<0.001$) whereas the incidence was not ($p=0.271$). YLD variable was removed from the model due to multicollinearity.
Conclusion: It can be concluded that an increase in prevalence and incidence of asthma cause an increase in DALYs while an increase in death rate causes a decrease in DALYs. Thus, it means that the loss of one year from the full health due to asthma disease is positively affected by the increase in prevalence or incidence of asthma.

Anahtar Kelimeler: ARCH/GARCH, Time series analysis, Healthcare, DALYs

Sözel Bildiri

APPLICATION OF INULIN IN COFFEE WITH MILK AS A FAT REPLACER AND TEXTURIZER

Merve AL*, Feyza KARABULUT*, Gamze ELMAS ÇETİN*, Ş. Alper DAŞKAYA*

** Yörükoğlu Süt ve Ürünleri San.Tic.A.Ş.*

**merve.al@yorukoglusut.com.tr,feyza.karabulur@yorukoglusut.com.tr,gamze.elmas@yorukoglusut.com.tr, a.daskaya@yorukoglusut.com.tr*

Introduction: Increasing in consumer awareness, the tendency towards functional foods with reduced fat content in the food ındustry has increased. Inulin, which has a prebiotic effect on probiotic bacteria, is used as a fiber in food technology and as fat substitute in milk and dairy products. It is also added to products in order to improve the textural properties of foods. **Aim:** In this study, the aim was to improve the textural properties of coffee milk samples with reduced fat content by using inulin and to increase the perception of fatness. **Method:** In study, coffee milk samples with 3 different ratios (0.50%, 1.00% and 1.50%) of inulin were produced thus the fat content in the final product would be 1.40% and coffee milk samples with no added fat content of 2.70% were produced as a control group. 3.50% and 1.70% fat milk, sugar, inulin coffee base, coffee flavoring and acidity regulator (potassium phosphate) were used in the production of coffee milks. The prepared coffee milk samples were heat treated at 101°C for 1 minute and stored at 4°C for 21 days. While total dry matter, fat, protein analyses were performed on the coffee milk samples on the 1st day of storage, sensory analyses were performed along with viscosity and pH values on the 1st, 10th and 21st days of storage. **Results:** It was determined that total dry matter, fat and protein contents of the samples varied between 14.04-4.75%; 1.40-2.70% and 2.65-2.69%, respectively. It was determined that the viscosity values of the coffee milk samples varied between 5.00 cP and 10.25 cP, while the pH values varied between 6.44-6.67. Consequently the sensory analyses performed, it was determined that as the amount of inulin in low-fat coffee milk increased, the sensation of fatness increased. **Discussion and Conclusion:** In study, it was determined that the use of inulin in the production of coffee milk increased the sense of fatness and the samples had higher viscosity than the control samples. It was evaluated that the use of inulin could contribute structurally to the product in the production of products with reduced fat content.

Key Words: *Inulin, milk. coffee, texture, fat replacer.*

Sözel Bildiri

CERRAHİ OLARAK ÖNEMLİ BİR LANDMARK NOKTASI OLAN PTERION'UN TİPLENDİRİLMESİ VE LOKALİZASYONU

Yadigar KASTAMONİ*

** Süleyman Demirel Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Anatomi Ana Bilim Dalı, Isparta, Türkiye, yadigarkastamoni@hotmail.com*

Giriş: Pterion; os frontale, os parietale, os temporale'nin pars petrosa'sı ve os sphenoidale'nin ala major'u arasında yer alan genellikle H şekilli eklemdir. Pterion, a. meningea media'nın r. anterior'u, Broca alanı (Brodmann'ın 44-45 no'lu alanları), fissura lateralis cerebri ve insula'nın yüzeyelinde bulunduğu için cerrahi açıdan önemli bir landmark noktasıdır. **Amaç:** Bu çalışmada, pterion'un tiplendirilmesi ve morfometrik olarak lokalizasyonunun belirlenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Çalışma, Süleyman Demirel Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Anatomi Anabilim Dalı Laboratuvarı'nda bulunan 33 adet cranium üzerinde gerçekleştirildi. Cranium'lardan 27 adedi çift taraflı, 6 adedi ise tek taraflı olarak incelendi. Toplamda 60 pterion'a bakıldı. Kırılmış veya deforme olmuş cranium'lar çalışma dışı bırakıldı. Pterion'un tiplendirilmesi (sphenoparietal, frontotemporal, stellat ve epipterik tip) yapılarak, sutura frontozygomatica ve arcus zygomaticus'a uzaklığı ölçüldü. **Bulgular:** Pterion'ların %80 oranında sphenoparietal (n=48), %20 oranında epipterik (n=6), %6,67 oranında stellat (n=4) ve %10 oranında frontotemporal (n=2) tipte olduğu görüldü. Epipterik tipler kendi içinde incelendiğinde ise 1 adet os epiptericum proprium'a, 4 adet os epiptericum anterius'a ve 1 adet de os epiptericum posterius'a rastlandı. Pterion - sutura frontozygomatica arası uzaklık 32,18 ± 4,37 mm (sağ: 31,31 ± 4,47 mm ve sol: 33,13 ± 4,13 mm) olarak ölçüldü. Pterion - arcus zygomaticus arası uzaklık ise 41,32 ± 4,15 mm (sağ: 41,16 ± 4,63 ve sol: 41,47 ± 3,79 mm) bulundu. **Tartışma ve Sonuç:** Pterion'un tipi, konumu ve çevresindeki kemik landmarklar ile olan ilişkisini bilmek derininde bulunan önemli anatomik yapılar sebebiyle özellikle nörovasküler cerrahi açısından oldukça önemlidir. Bu çalışmadan elde edilen veriler bölgeye yapılacak cerrahi girişimlerde, cerrahi işlem öncesi planlama konusunda cerrahlara ışık tutacak olup, verilerin prosedür sırasında komplikasyonları önleme konusunda yardımcı olacağı kanısındayım.

Anahtar Kelimeler: Pterion, Sutura frontozygomatica, Sphenoparietal, Frontotemporal, Os epiptericum

Sözel Bildiri

EVALUATION OF MICRORNA TRANSFECTION STRATEGIES IN A RAT MODEL OF SCIATIC NERVE INJURY USING QRT-PCR ANALYSIS

Sevil Köse*, Özlenen ÖZKAN, Ömer ÖZKAN*****

** Akdeniz University, Department of Plastic, Reconstructive and Aesthetic Surgery, Antalya, Turkiye, sevilkose@akdeniz.edu.tr*

*** Akdeniz University, Department of Plastic, Reconstructive and Aesthetic Surgery, Antalya, Turkiye, ozlenenozkan@akdeniz.edu.tr*

**** Akdeniz University, Department of Plastic, Reconstructive and Aesthetic Surgery, Antalya, Turkiye, omozkan@akdeniz.edu.tr*

Background: Peripheral nerve injuries can lead to significant functional impairments, and effective therapeutic strategies remain limited. Recent studies suggest that microRNAs play a crucial role in nerve regeneration by regulating key molecular pathways. However, optimizing the delivery and transfection of microRNAs in nerve injury models remains a major challenge, necessitating precise and efficient methodologies. Aim: This study aims to evaluate and optimize different microRNA transfection strategies in a rat sciatic nerve injury model, using qRT-PCR-based analysis. Methods: All animals were anesthetized via intraperitoneal (ip) injection of ketamine/xylazine. To induce experimental compression and ischemic injury, an aneurysm clip was applied 5 mm proximal to the branching point of the sciatic nerve and maintained for 5 minutes. Commercially purchased microRNA mimic or negative control (NC) miRNA (100 nmol/mL), combined with Invivofectamine 3.0, was administered using three different delivery methods: (i) direct application to the injured sciatic nerve 15 minutes post-injury, (ii) intravenous injection via the tail vein, and (iii) intranasal administration by pipetting 10 µL miRNA solution per nostril. After the procedure, the anatomical layers were closed, and the skin was sutured. microRNA expression in the sciatic nerve was assessed using qRT-PCR 3 days after transfection. **Results:** The group that received direct administration of microRNA to the injury site exhibited the highest expression of microRNA in the damaged sciatic nerve tissue compared to NC transfected rats. Despite the observed increase in expression following iv and intranasal administrations, there was no statistically significant difference compared to the control group. **Discussion and Conclusion:** Direct local administration of microRNA to the injured sciatic nerve resulted in the highest expression levels, highlighting its superiority over systemic and intranasal delivery methods. These findings emphasize the necessity of localized microRNA delivery strategies to enhance therapeutic efficacy in peripheral nerve injuries.

Keywords: Sciatic Nerve Injury, MicroRNA, Transfection, Peripheral Nerve Regeneration, Targeted Gene Therapy

Sözel Bildiri

ÇOCUK HASTALARDA KONİK IŞINLI BİLGİSAYARLI TOMOGRAFİ GEREKSİNİMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Doç. Dr. Ceylan Çağıl Ertuğrul*, Doç. Dr. Burak Kerem Apaydın**

** Pamukkale Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Çocuk Diş Hekimliği Anabilim Dalı, Denizli, Turkey. certugrul@pau.edu.t*

*** Pamukkale Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Ağız, Diş ve Çene Radyolojisi Anabilim Dalı, Denizli, Turkey. bapaydın@pau.edu.tr*

Giriş: Konik ışınlı bilgisayarlı tomografiler (KIBT) maksillofasial bölgenin yüksek kaliteli ve üç boyutlu görüntülemesini sağlar. Radyasyon dozu ve olgunlaşmamış anatomik yapılar nedeniyle çocukların radyasyon hasarına duyarlı olmaları sebebiyle çocuklarda KIBT kullanımı tartışmalıdır. **Amaç:** Bu araştırmada çocuklarda dental KIBT prevalansı ve endikasyonlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Bir Diş Hekimliği Fakültesi'nde 2018-2025 yılları arasında 15 yaş altı çocuk hastalardan alınmış olan tüm KIBT görüntüleri retrospektif olarak incelenmiş, KIBT alınan çocukların demografik verileri, KIBT endikasyonları, görüntüleme alanı, görüntülerin ortalama kVp ve mA değerleri değerlendirilmiştir. Verilerin istatistiksel analizinde tanımlayıcı istatistiksel analizler ve Ki-kare analizi kullanılmıştır. **Bulgular:** Araştırmaya yaşları 5-14 (ort. 11,06) arasında değişmekte olan toplam 266 (128 kız, 138 erkek) hastaya ait KIBT görüntüsü dahil edilmiştir. Aynı yaş grubunda hastanemize başvuran toplam çocuk hasta sayısına bakıldığında KIBT prevalansının %2,1 olduğu görülmüştür. KIBT görüntülerinin 175 tanesi üst çeneden, 88 tanesi alt çeneden ve 3 tanesi üst ve alt çeneden alınmıştır. KIBT görüntülemelerinin hem kızlarda hem de erkeklerde en sık kesici dişler bölgesinden yapıldığı tespit edilmiş olup erkeklerde bu farklılık istatistiksel anlamlı olarak daha fazladır (p=0,000). KIBT endikasyon bulgularında cerrahi nedenli endikasyonlar tüm olguların %81,6'sını oluştururken, ortodontik nedenli endikasyonların %18,4 oranında olduğu görülmüştür. KIBT görüntülerinin sırasıyla en sık gömülü dişler (%29,3), patolojik oluşumlar (%21,4), sürnümerer dişler (%17,3) ve meziodens (%15,8) nedeniyle alındığı ve en sık 15x12 görüntüleme alanı (FOV) belirlendiği tespit edilmiştir. **Tartışma ve Sonuç:** Çocuk hastalarda KIBT prevalansının düşük olduğu ve en sık gömülü dişler ve kist/tümör benzeri oluşumlar nedeniyle yapılacak cerrahi girişimler öncesinde tercih edildiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Konik ışınlı bilgisayarlı tomografi, KIBT, Çocuklarda KIBT prevalansı, Çocuklarda KIBT endikasyonları.

Sözel Bildiri

COMPARATIVE ANALYSIS OF THREE ARTIFICIAL INTELLIGENCE-POWERED CHATBOTS IN ANSWERING TURKISH UNDERGRADUATE PEDIATRIC DENTISTRY CURRICULUM QUESTIONS

Şevval Çakıcı*, Sümeyra Akkoç*

** Kutahya Health Sciences University, Faculty of Dentistry, Department of Pediatric Dentistry, Kutahya, Türkiye, sevval.cakici@ksbu.edu.tr, sumeyra.akkoc@ksbu.edu.tr*

Background: Artificial intelligence-powered chatbots are increasingly being integrated into dental education and treatment planning. However, the reliability and depth of their expertise in this specialized field remain unclear. **Aim:** This study aims to evaluate the performance of three artificial intelligence-powered chatbots in answering from the undergraduate pediatric dentistry curriculum questions. **Methods:** A set of 40 questions was determined from the five-option multiple choice questions used in the undergraduate education of pediatric dentistry at the faculty of the dentistry. The researchers categorized the questions according to the distribution of topics within the curriculum. The questions were submitted in Turkish to ChatGPT-4.0, Gemini-2.0 Flash, and DeepSeek-V3 by a single researcher, in the same order and simultaneously, on March 21, 2025. The accuracy of the responses was compared to an answer key, and the answers were classified as correct or incorrect. Statistical analysis was conducted using Pearson's chi-squared test and Fleiss kappa ($p<0.05$). **Results:** The findings revealed no significant difference in the accuracy rates of the responses given by ChatGPT-4.0, Gemini-2.0 Flash, and DeepSeek-V3 ($p=0.502$). ChatGPT-4.0 achieved the highest accuracy rate (70%), followed by DeepSeek-V3 (65%) and Gemini-2.0 Flash (57.5%). The kappa values, indicating the agreement level among the three artificial intelligence-powered chatbots' responses, demonstrated poor consistency ($\kappa=0.025$). **Discussion and Conclusion:** Although artificial intelligence-powered chatbots hold promise for enhancing dental education, their current reliability remains limited. The observed discrepancies in accuracy and lack of consistency highlight the need for further improvements.

Keywords: Artificial intelligence, Chatbot, ChatGPT, Curriculum, Pediatric dentistry

Sözel Bildiri

CHİA TOHUMU EKSTRAKTININ ANTİOKSİDAN KAPASİTESİ VE ANTİMİKROBİYAL ETKİSİNİN BELİRLENMESİ

Damla BİLECEN ŞEN *

** Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi, Gıda Mühendisliği Bölümü, Burdur, Türkiye, dbilecen@mehmetakif.edu.tr*

Giriş: Son yıllarda, sağlık koruma ve hastalıkların önlenmesi ile tedavisinde fonksiyonel gıdaların önemi artmıştır. Chia tohumu (*Salvia hispanica* L.), fenolik bileşikler ve antioksidanlar açısından zengin olup, anti-inflamatuar ve antibakteriyel özellikler sergilemektedir. Özellikle rozmarinik asit içeriğiyle dikkat çeken bu tohum, kardiyovasküler hastalıklara karşı koruyucu etkiler göstermekte ve metabolik sağlık üzerinde olumlu rol oynamaktadır. Bu özellikleriyle chia tohumu, fonksiyonel gıda bileşeni olarak sağlık alanında önemli bir potansiyele sahiptir.

Amaç: Bu çalışmanın amacı, chia tohumu ekstraktının antioksidan kapasitesini ve antimikrobiyal potansiyelini incelemektir.

Metot: Bu çalışmada, chia tohumunun yağı uzaklaştırılıp ekstrakte edilerek ekstraksiyon verimi hesaplanmış, ekstraktın toplam fenolik madde miktarı, DPPH radikalini giderme aktivitesi (% inhibisyon) ve FRAP değeri belirlenmiştir. Ayrıca, ekstraktın antimikrobiyal etkisi, agar kuyucuk difüzyon yöntemiyle *Staphylococcus aureus* ATCC 25923, *Listeria monocytogenes* ATCC 19115, *Escherichia coli* ATCC 25922 ve *Salmonella* Typhimurium ATCC 14028 patojenlerine karşı değerlendirilmiştir.

Bulgular: Chia tohumu ektraktının verimi %0.750.03 olarak tespit edilmiştir. Toplam fenolik madde miktarı 76.090.30 mg GAE/g, % inhibisyon değeri 25.340.13 ve FRAP miktarı 995.541.80 µmol Fe^{+2}/ L olarak belirlenmiştir. En yüksek antimikrobiyal aktivite, pozitif kontrol olarak kullanılan oksitetrasiklin antibiyotiği ile *L. monocytogenes* bakterisi üzerinde 39.450.45 mm'lik zon çapı ile gözlenmiştir. Chia tohumu ekstraktının *E. coli*, *L. monocytogenes* ve *Salmonella* bakterileri üzerinde herhangi bir antimikrobiyal etkisi bulunmazken; *S. aureus* üzerinde zayıf bir zon gözlenerek düşük bir antimikrobiyal etki tespit edilmiştir.

Tartışma ve Sonuç: Chia tohumu ekstraktı, yüksek antioksidan kapasiteye sahip olup, zayıf bir antimikrobiyal etki göstermektedir. Bu bulgular, chia tohumunun antioksidan özelliklerinin sağlık alanında potansiyel sunduğunu ve antimikrobiyal etkinin güçlendirilmesi için ek araştırmalara ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymaktadır. İleri çalışmalar, chia tohumunun farklı patojenler üzerindeki etkinliğini daha ayrıntılı inceleyerek, potansiyel sağlık faydalarını belirleyecektir.

Anahtar Kelimeler: Chia tohumu, Antioksidan, Antimikrobiyal

Sözel Bildiri

GADOLİNYUM SONRASINDA GELİŞEN AKUT RESPİRATUAR DİSTRESS SENDROMLU (ARDS) BİR OLGU

Gülsüm İN*, Hamit Hakan ARMAĞAN**

**Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi, Acil Tıp Anabilim Dalı,Isparta, gulsum.otur07@gmail.com*

*** Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi, Acil Tıp Anabilim Dalı, Isparta, armaganhamit@sdu.edu.tr*

GİRİŞ: Akut Respiratuar Distress Sendromu (ARDS) sepsis, pnömoni, travma gibi çeşitli etyolojilerle ilişkili olarak gelişen yaygın alveolar hasar, azalmış akciğer kompliyansı ve endotel hasarı sonucunda ilerleyici dispne, oksijen ihtiyacında artış ve akciğer görüntülemesinde yaygın alveolar infiltrasyon ile karakterize klinik bir tablodur. Bu sunumumuzda Gadolinyum ile kontrastlı beyin MR çekimi sonrasında acil servise dispne şikayeti ile başvuran hastada gelişen ARDS olgusuna değineceğiz.

OLGU SUNUMU: 50 yaşında erkek hasta. Acil servis başvurusundan yaklaşık 30 dk önce Gadolinyum ile kontrastlı beyin MR çekimi sonrasında gelişen nefes darlığı şikayeti ile acil servise başvurdu. Özgeçmişinde bilinen diyabetes mellitus ve 3 yıldır kranial kitle nedeniyle kontrastlı kranial mr ile takip öyküsü mevcuttu. Hastanın dispne şikayeti çekim sonrasında başlamış olup öncesinde ek solunum şikayeti tariflemedi. Acil servis başvurusunda kan basıncı 140/70 mmHg, kalp hızı 124 atım/dk , solunum sayısı 28/dk, vücut ısısı 36,6°C , oda havasında oksijen satürasyonu %80 idi. Hastanın genel durumu orta-iyi , bilinci açıktı. Solunum sistemi muayenesinde solunum sesleri azalmış olarak saptandı. Uvula ödemi, vücutta ürtikeryal lezyonu, pretibial ödemi yoktu. EKG'si normal sinüs ritmiydi. Laboratuvar değerlerinde arteriyel kan gazında; laktat 3.14 mmol/l , pH: 7.41, HCO_3: 18.6 mmol/ml, %SO2: 82, baz açığı(BE): -5.9 mmol/l, pCO2: 29.6 , pO2: 58.2, C-reaktif protein:4.5 mg/L, üre: 26.8 mg/dl, kreatinin: 0.94 mg/dl, troponin: <2.5 ng/l, D-Dimer: 2532 ng/ml idi. Akciğer grafisinde bilateral opasiteler mevcuttu. Hastanın tedaviye rağmen dirençli hipoksisinin olması, D-Dimer yüksekliğinin bulunması ve akciğer grafisinde opasite alanlarının olması nedeniyle hastaya pulmoner emboli, ARDS ön tanıları ile kontrastlı pulmoner BT anjiografi çekildi. BT anjiografi'de trunkus pulmonalis, her iki ana pulmoner arter ve izlenebilen distal dallarında pulmoner tromboemboli(PTE) lehine dolum defekti saptanmadı. Her iki akciğerde solda daha belirgin olmak üzere buzlu cam tarzında dansite artışları, birbirleriyle birleşme eğiliminde yamasal konsolidasyonlar, interlobüler septal kalınlaşmalar ve bronş duvarlarında kalınlık artışı izlendi.(ARDS?,Pnömoni?) Her iki hemitoraksta sıvayıcı tarzda plevral effüzyon izlendi.

Enfektif proçeslerin negatif olması, hastanın çekim öncesinde herhangi bir solunum semptomunun olmaması, mevcut şikayetin çekim sonrası başlamış olması nedeniyle hastada ön planda ARDS düşünüldü. ARDS tanısı konulan hastaya acil serviste CPAP(Continuous Positive Airway Pressure) başlandı. Göğüs hastalıkları hekimine konsülte edilerek 2. basamak yoğun bakıma yatış yapıldı.

TARTIŞMA: ARDS klinik olarak ani gelişen, oksijen tedavisine yanıt vermeyen ağır hipoksemi ve dispne ile karakterize klinik bir tablodur. Literatürde sıklıkla sepsis, pnömoni,

travma, aspirasyon, masif transfüzyon ile ilişkilendirilmiş olsa da bizim vakamızda olduğu gibi daha nadir olarak alkol ve ilaç kullanımı, görüntüleme için kontrast maddeye maruziyet gibi durumlarda karşımıza çıktığı görülmüştür. Dispne ile başvuran hastalarda etyolojiyi aydınlatmak için ayrıntılı anamnez ve detaylı fizik muayenenin ardından gerekli laboratuvar ve radyolojik testler ile tanıya gitmek ve tedaviye erken başlamak mortaliteyi azaltmak için yüksek öneme sahiptir.

SONUÇ: Ani başlangıçlı dispne şikayeti ile acil servise başvuran hipoksemik hastalarda ayırıcı tanıda ARDS mutlaka akılda tutulmalıdır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Akut Respiratuar Distress Sendromu, Dispne , Gadolinyum

Sözel Bildiri

BIRINCI BASAMAK SAĞLIK HIZMETINDE "SAĞLIKTA ŞIDDET" KAVRAMININ GÜNCEL LITERATÜR BILGILERI ILE DEĞERLENDIRILMESI

Dr. Kadir Furkan Bolat1, Dr. Esin Bahçeci Çelebi1, Doç. Dr. Gökçe Dilek İşcan1, Doç. Dr. Funda Yıldırım Baş1, Doç. Dr. Giray Kolcu1

1Süleyman Demirel Üniversitesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye

Giriş: Sağlık çalışanlarına yönelik şiddet; sağlık sunucularının işyerlerinde iş sunumu esnasında karşılaştıkları ve kişilerin birçok hususta etkilenmesine neden olan olayları ifade eder (1). Birinci basamakta şiddet olayları profesyonellerin sağlık sunumlarını olumsuz etkilemekte ve istenmeyen sonuçlara neden olabilmektedir.

Beyaz kod ifadesi ise sağlık profesyonellerinin hizmet sunumu esnasında hasta ya da hasta yakınları tarafından maruz kaldıkları şiddet, darp, psikolojik baskı gibi olayları önlemeyi amaçlayan acil durum bildirim kodudur (2). Türkiye'de sisteme ilk defa 2015 yılında entegre edilerek sağlık çalışanlarının hizmetine sunulmuştur. Beyaz kod uygulaması her türlü şiddet unsuruna uğramış sağlık profesyonelini korumaya yönelik olay yerine en yakın güvenlik görevlilerinin gelerek duruma müdahale etmesi ve olayın kontrol altına alması şeklinde uygulanmaktadır (3).

Amaç: Bu çalışmada birinci basamak sağlık hizmetinde popüler bir kavram olan "Sağlıkta Şiddet" (Beyaz Kod)" kavramının güncel literatürdeki yerinin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Yöntem: Bu araştırma nitel araştırma deseninde belge taraması (doküman analizi) yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmada dört alan uzmanı birinci basamak sağlık hizmetinde şiddet ile ilgili güncel literatürü değerlendirerek çalışmanın kapsamını belirlemiştir. Google Scholar veri tabanında "Sağlıkta Şiddet (Beyaz Kod)" anahtar kelimesi kullanılarak literatür taraması yapılmıştır.

Bulgular: Çalışma kapsamında 6 adet makale değerlendirildi. Çolak'ın (2016) çalışması, sağlıkta şiddetin toplumsal yapıdan ayrı değerlendirilemeyeceğini ve çok faktörlü neden-sonuç ilişkisine sahip olduğunu vurgulamaktadır. Elbek, Emin, Baki, Adaş ve Aydın Tabip Odası Şiddete Sıfır Tolerans Çalışma Grubu'nun (2012) çalışması, sağlıkta şiddetin yaygın olduğunu ve bu soruna karşı alınması gereken önlemleri ele almaktadır. Uğraş Tiryaki ve Şimşek'in (2024) araştırması, sağlıkta şiddetin birinci basamakta çalışan sağlık profesyonelleri üzerindeki olumsuz etkilerini ve çözüm için alınması gereken önlemleri incelemektedir. İlhan ve arkadaşlarının (2013) çalışması, şiddet olaylarının en çok acil servislerde ve devlet hastanelerinde meydana geldiğini, çoğunluğunun sözel şiddet olduğunu ve vatandaşların bu konuya bakış açısını değerlendirmektedir. Güngör Özcan ve Yalçın Balçık'ın (2024) araştırması, aile hekimlerinin maruz kaldığı şiddet olaylarını detaylı bir şekilde analiz ederek etken faktörleri incelemektedir. Orhan'ın (2021) çalışması ise Türkiye'deki sağlık bilgi sisteminin gelişmiş ülkelerdekine benzer olduğunu ve halen geliştirilmeye devam ettiğini ifade etmektedir

Sonuç: Sağlık sunumu esnasında şiddet olaylarının varlığı sağlık profesyonellerini son derece olumsuz etkilemektedir. Şiddete bağlı kısa ve uzun vadede ortaya çıkan korku, gerilim,

tükenmişlik, değersizlik hissi gibi faktörler profesyonellerin hastaya ve mesleğe bağlı tutumunu etkileyebilmekte ve olumsuz sonuçlara yol açabilmektedir. Bu durumun olumsuz etkilerini engellemek amacıyla; sağlık hizmet sunucularının sağlıkta şiddet ve şiddetten korunma konularında eğitilmesi, çalışılan ortamın sunuma uygun, standardize ortamlar olarak düzenlenmesi, sağlık yasa koyucularının konuya ilgisi çekilerek hukuksal anlamda caydırıcılık sağlanması ve gereken durumda hukuksal desteğin sunulması amacıyla disiplinler arası iş birliği yaklaşımının sağlanması gerekmektedir. Sorumlu kurumların şiddete yönelik aksiyon planlarını oluşturması teşvik edilmeli, vatandaşların şiddete uğrayan profesyonellerin hukuki hakları hakkında bilgilendirilmesi sağlanmalıdır. Tüm bunlar yapılırken yöneticiler, sağlık profesyonelleri ve vatandaşlar sürecin bizzat içinde bulunmalıdır.

Anahtar kelimeler: sağlıkta şiddet, beyaz kod, birinci basamak sağlık çalışanları, önleme

Sözel Bildiri

EVALUATION OF THE CURRENT LITERATURE ON THE CONCEPT OF "LOW-VALUE CARE" IN PRIMARY CARE SERVICES

Dr. Mustafa Daldal1, Dr. Emine Köse Daldal1, Doç. Dr. Funda Yıldırım Baş1,Doç. Dr. Gökçe Dilek İşcan1, Doç. Dr. Giray Kolcu1

Süleyman Demirel Üniversitesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye

Introduction

Low-value care (LVC) refers to healthcare services that provide minimal benefit to patients, expose them to unnecessary risks, or are not cost-effective. This concept includes tests, treatments, or procedures that are inconsistent with evidence-based medical recommendations. Common examples of LVC include unnecessary laboratory tests, inappropriate imaging techniques, and ineffective treatments (1) Additionally, in contemporary discussions, LVC is also examined in the context of defensive medicine practices and cost-increasing behaviors (2). In recent years, healthcare policies have increasingly focused on strategies aimed at preventing unnecessary tests and procedures (1, 3). The Ministry of Health has also implemented various regulations to reduce unnecessary laboratory requests in primary care settings. (4)However, further research is needed to better understand the scope of LVC in family medicine practice and the patterns of laboratory test utilization.

Objective

This study aims to evaluate the position of the emerging concept of "Low-Value Care (LVC)" in the current healthcare literature.

Methodology

This study was conducted using a qualitative research design with a document analysis approach. The research followed three key steps: scope determination, data source analysis, and data evaluation. Three subject-matter experts assessed the current literature on low-value care (LVC) to define the study's scope. A literature search was performed in the PubMed database using the keyword "Low-Value Care", and publications from national and international health authorities (e.g., the Ministry of Health, WHO, Choosing Wisely) were reviewed. The analysis focused on defining LVC, exploring strategies for its prevention, and evaluating its impact on healthcare systems, with particular emphasis on how LVC is addressed in primary care settings.

Results

The study identified a total of 30,957 results, with a notable increase in research over the past decade, as evidenced by 20,163 studies published during this period (Figure 1).

The first study indicates that while 80% of participants acknowledge the presence of low-value care (LVC) in their countries, only 50% engage in self-reflection on this issue. The second study highlights that effective communication with patients can help reduce LVC, as physicians are driven by a desire to do no harm. The third study emphasizes that unnecessary medical tests can be minimized through control mechanisms and patient-centered approaches. The fourth study suggests that the use of telehealth may contribute to a reduction in LVC for certain screening tests. The fifth study asserts that educational initiatives for healthcare providers can facilitate the implementation of projects aimed at reducing low-value practices. The sixth study

underscores the importance of considering biological differences arising from gender disparities and incorporating this awareness into medical education. The seventh study advocates for policy support and increased consultation opportunities to assist primary care physicians in mitigating LVC. The eighth study points out that reducing LVC in mental health requires attention to both age and gender differences. The ninth study reveals that the prevalence of LVC varies depending on geographical regions.

Conclusion

This study highlights the significance of the low-value care (LVC) concept in healthcare services, particularly in primary care. It underscores the importance of rational laboratory utilization, considerations of age, gender, and regional differences, and rational drug use in addressing LVC. The findings suggest that efforts to reduce unnecessary test requests and promote evidence-based medical practices could contribute to the field of family medicine.

Keywords: Low-value care, cost, primary care services

Sözel Bildiri

ACUTE ISCHEMIC STROKE ASSOCIATED WITH LEFT FETAL POSTERIOR CEREBRAL ARTERY: A CASE REPORT

Ayse Gamze Ozcan*, Gokhan Ozdemir, Nadire Unver Dogan***
** Selcuk University, Faculty of Medicine, Department of Anatomy, Konya, Turkey, draysegamzeozcan@gmail.com*

*** Selcuk University, Faculty of Medicine, Department of Neurology, Konya, Turkey, noro.ozdemir@gmail.com*

** Selcuk University, Faculty of Medicine, Department of Anatomy, Konya, Turkey, nunverdogan@gmail.com*

Background: Fetal posterior cerebral artery (fPCA) is a variant of the posterior cerebral circulation, and its association with cerebrovascular events has been increasingly investigated. **Aim:** In this case report, we present a patient with acute ischemic stroke following left carotid endarterectomy, accompanied by a left fPCA variation. **Case Presentation:** An 82-year-old male patient presented to Selçuk University Faculty of Medicine following left carotid endarterectomy. He developed altered consciousness and right-sided hemiparesis. Neurology specialists identified acute ischemic stroke affecting both the anterior and posterior circulation, and an urgent angiography was performed. Angiographic evaluation revealed Type 2 aortic arch and left fetal posterior cerebral artery (fPCA). Distal occlusions were detected in the left middle cerebral artery (MCA) and posterior cerebral artery (PCA). A local infusion of 10 mg tPA was administered, and the procedure was completed. The patient had a history of cerebrovascular events in 2003, hypertension, a 20 pack-year smoking history (quit 40 years ago), and femur fracture surgery 7 months prior. His current medications for hypertension included aspirin, piracetam, and ramipril. **Discussion and Conclusion:** Left fPCA may have contributed to the acute ischemic stroke observed in this patient. The presence of fetal PCA can lead to hemodynamic alterations in the posterior cerebral circulation, potentially increasing stroke risk. In cases of ischemic events following carotid endarterectomy, recognizing vascular anatomical variations is crucial for optimal clinical management. This case highlights the potential role of left fPCA in acute cerebrovascular events and emphasizes the importance of evaluating cerebral circulation changes following carotid endarterectomy. Individualized treatment strategies and close monitoring are essential in such patients.

Keywords: Fetal posterior cerebral artery, Ischemic stroke, Carotid endarterectomy, Cerebrovascular anatomy, Angiography

Sözel Bildiri

YAPAY ZEKÂ ÇAĞINA HAZIR MIYIZ? DİŞ HEKİMLİĞİ ÖĞRENCİLERİNİN FARKINDALIK VE ANLAYIŞLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Hilal Uçak*, Zeynep Başağaoğlu Demirekin**

** Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Protetik Diş Tedavisi Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye, hilal.ucak4@gmail.com*

*** Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Protetik Diş Tedavisi Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye, dtzeynepbasagaoglu@yahoo.com.tr*

Giriş: Yapay zekâ, sağlık bilimleri ve diş hekimliği alanında giderek daha fazla yer edinmekte olup teşhis, tedavi planlaması ve hasta yönetimi gibi birçok alanda yenilikler sunmaktadır. Diş hekimliği öğrencilerinin bu teknolojilere yönelik hazır bulunuşluk düzeylerinin belirlenmesi, eğitim programlarının güncellenmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu çalışma, diş hekimliği öğrencilerinin yapay zekâya yönelik hazır bulunuşluk seviyelerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. **Yöntem:** Kesitsel tipte tasarlanan bu araştırmaya, Süleyman Demirel Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesinde öğrenim gören 188 gönüllü öğrenci katıldı. Veri toplama aracı olarak, Google Forms üzerinden iki bölümden oluşan bir anket uygulandı. İlk bölümde sosyo-demografik bilgiler, ikinci bölümde ise Karaca ve ark. tarafından geliştirilen "Tıbbi Yapay Zekâ Hazır Bulunuşluk Ölçeği" yer aldı. Ölçek, bilişsel, beceri, öngörü ve etik olmak üzere dört alt faktörden oluşmakta olup, ölçekten toplamda 22 ila 110 arasında değişen puanlar alınabilmektedir. Yüksek puanlar, daha yüksek yapay zekâ hazır bulunuşluğunu ifade etmektedir. **Bulgular:** Yapılan analizlerde ölçeğin bilişsel, beceri, öngörü ve etik faktörlerine ait toplam puanlar sırasıyla 24.83, 27.69, 9.98 ve 10.52 olarak bulundu ve öğrencilerin orta düzeyde ($22 < 73.01 < 110$) tıbbi yapay zekâ hazır bulunuşluğuna sahip olduğu saptandı. Cinsiyet değişkenine göre ölçek puanları açısından anlamlı bir fark bulunmazken ($p>0.05$), sınıflar arasında bilişsel, beceri ve öngörü faktörlerinde anlamlı farklılıklar tespit edildi ($p<0.05$). Etik faktör açısından ise anlamlı bir fark bulunmadı ($p = 0.121$). **Tartışma ve Sonuç:** Diş hekimliği öğrencilerinin yapay zekâya yönelik hazır bulunuşluk düzeylerinin orta seviyede olduğu görülmektedir. Bu durum, öğrencilerin yapay zekâ uygulamalarına dair farkındalıklarının artırılması gerektiğini göstermektedir. Gelecekte diş hekimlerinin bu teknolojileri etkin kullanabilmesi ve geliştirebilmesi için eğitim programlarının güncellenmesi önem arz etmektedir. Bu nedenle, diş hekimliği eğitiminde yapay zekâya yönelik farkındalığı ve bilgi-beceriyi artıran eğitim programlarının uygulanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Diş hekimliği öğrencileri, Hazır bulunuşluk durumu, Yapay zekâ

Sözel Bildiri

PERİODONTAL REJENERASYON AMACIYLA KEMİK İÇİ DEFEKTLERDE TAM PAPİL KORUMA TEKNİĞİNİN KULLANILMASI

Ayşe Nur AY*, Osman Babayiğit**

** Necmettin Erbakan Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Periodontoloji Anabilim Dalı, Konya, Türkiye, ay.aysee.nur@gmail.com*

*** Necmettin Erbakan Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Periodontoloji Anabilim Dalı, Konya, Türkiye, osmanbabayigit95@gmail.com*

Giriş: Tam papil koruma tekniği, diş taşı temizliği ve kök yüzeyi düzleştirme tedavisine rağmen iyileşmeyen derin kemik içi defektlerin cerrahi yönetiminde, özellikle estetik bölgelerde papilin korunmasını ve periodontal rejenerasyonu hedefleyen minimal invaziv bir periodontal flep tekniğidir. **Amaç:** Bu tekniğin temel amacı, özellikle estetik bölgelerde yer alan interproksimal kemik içi defektlere, defektle ilişkili interdental papilin bütünlüğü korunarak uygun cerrahi erişimin sağlanmasıdır. Bu sayede, defektli bölgeye uygulanacak periodontal rejeneratif materyallerin desteklenmesine olanak tanıyacak doku bütünlüğü elde edilir. **Yöntem:** Kliniğimize başvuran 41 yaşındaki erkek hastanın klinik muayenesinde, 22 numaralı dişin distalinde 8 mm'lik periodontal cep varlığı tespit edilmiş; radyografik incelemede ise vertikal kemik kaybı gözlenmiştir. Diş taşı temizliği ve kök yüzeyi düzleştirme tedavisine rağmen iyileşme sağlanamaması üzerine cerrahi tedavi seçeneği değerlendirilmiş ve tam papil koruma tekniği uygulanmıştır. Cerrahi prosedürde, 22 numaralı dişin gingival marjininden sulküler insizyon ve mezial bölgeden mukogingival hatta uzanan vertikal insizyon yapılmıştır. Tam kalınlıkta flep kaldırılarak dişin distalindeki kemik içi defekte erişim sağlanmıştır. Defekt alanındaki granülasyon dokusu eksize edilmiş ve kemik içi defekt, kemik grefti ile rejenere edilmiştir. Greft materyali üzerine TZF (Trombositten Zengin Fibrin) uygulanarak flep primer olarak sütüre edilmiştir. **Bulgular:** 22 numaralı dişin distalindeki defekt bölgesinde papil dokusunun korunması ile birlikte, periodontal rejenerasyon için gerekli olan doku bütünlüğü sağlanmıştır. **Tartışma ve Sonuç:** Hastanın cerrahi işlem sonrası 1. hafta, 2. hafta, 1. ay, 3. ay ve 6. ayda düzenli klinik takipleri gerçekleştirilmiştir. İkinci haftada sütürler alınmıştır. Takiplerde yapılan klinik değerlendirmelerde, başlangıçta 8 mm olan periodontal cebin 3 mm'ye gerilediği, radyografik bulgularda ise vertikal kemik dolumu ile birlikte periodontal rejenerasyonun sağlandığı gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tam Papil Koruma Tekniği, Periodontal Rejenerasyon, Kemik İçi Defekt, Minimal İnvaziv Cerrahi.

Sözel Bildiri

GEBELİK DÖNEMİNDEKİ UYKUYLA İLİŞKİLİ SOLUNUM BOZUKLUKLARININ FETOMATERNAL ETKİLERİ

Rumeysa YORULMAZ*
**Süleyman Demirel Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Fizyoloji ABD, Isparta, TÜRKİYE, ryorulmaz07@gmail.com*

Özet: Uyku, vücudumuz ve zihnimiz için bir dinlenme ve yenilenme sürecidir. Uykuda beden sağlığı açısından büyüme, bağışıklık, enerji dengesi ve metabolizmayı desteklerken; zihinsel olarak öğrenme, bellek, stres yönetimi ve karar verme süreçlerini etkilemektedir. Uykuda solunum bozukluğu veya uykuyla ilişkili solunum bozuklukları, uyku sırasında solunum anormallikleri ile karakterizedir. Uykuda solunum bozukluğu obstrüktif uyku apnesi, santral uyku apnesi bozuklukları, uykuyla ilişkili hipoventilasyon bozuklukları ve uykuyla ilişkili hipoksemi bozukluğu olarak gruplandırmaktadır.

Gebelik, hormon salgılanmasında, solunum fizyolojisinde, kardiyovasküler fonksiyonda ve uykuda önemli değişikliklerin yaşandığı fizyolojik bir aşamadır. Gebelik sırasında, anneler fetal gelişimi desteklemek ve vücutlarına yüklenen streslere uyum sağlamak için çok sayıda fizyolojik değişime uğrarlar. Gebelikte değişen hormon seviyesi, fetal hareketler ve stres gibi çeşitli fizyolojik ve psikolojik faktörler anne adaylarını uyku bozukluklarına yatkın hale getirebilmektedir.

Gebelikte uyku mimarisini bozulması, annenin yaşam kalitesini önemli ölçüde kötüleştirmektedir ve olumsuz hamilelik sonuçları için bir risk faktörü oluşturabilmektedir. Gebelikteki olumsuz maternal durumlar, bebeklerde kalıcı ve yapısal değişikliklere yol açabilmektedir.

Araştırmalar, uykuda solunum bozukluğu insidansının gebelik ilerledikçe artan östrojen seviyesi ve kilo alımı gibi nedenlerle daha sık görüldüğünü göstermektedir. Gebelikte uyku ile ilişkili solunum bozukluklarının gestasyonel diyabet mellitus, gestasyonel hipertansiyon, preeklampsi, doğum ağırlığı, APGAR skoru ve prematüre doğum ile ilişkisi araştırılmıştır. Özellikle maternal horlama ve obstrüktif uyku apnesi olan annelerde gestasyonel diyabet mellitus, gestasyonel hipertansiyon ve preeklampsi riskinde artışla ilişkili olduğu bulunmuştur. Uykuda solunum bozukluğu, aralıklı hipoksi ve uyku parçalanmasına yol açarak sempatik aktivasyon, oksidatif stres ve inflamasyonu tetikler. Sempatik aktivasyon, kan basıncındaki artırarak gestasyonel hipertansiyona neden olabilir. Ayrıca, oksidatif stres ve inflamasyonun insülin direncine katkıda bulunduğu ve gestasyonel diyabetten sorumlu olabileceği düşünülmektedir.

Uykuda maternal solunum bozukluklarının yüksek morbiditesi ve olası olumsuz perinatal sonuçları göz önüne alındığında, oldukça önemli bir konu olmuştur. Gebelikte bu bozuklukların erken teşhisi ve yönetimi, anne ve bebek sağlığı açısından kritik bir rol oynamaktadır.

Anahtar sözcükler: Uyku, Solunum Bozuklukları, Gebelik, Gebelik Komplikasyonları.

Sözel Bildiri

GIDALARDA *SALMONELLA* BULAŞILARINDA ISISAL OLMAYAN UYGULAMALARIN ETKİLERİ

Dilek Bengü YAMAN ACAY*, Gülden BAŞYİĞİT KILIÇ**

** Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Fen Bilimleri Endüstrisi, Gıda Mühendisliği Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye, benguyaman@gmail.com*

*** Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi, Gıda Mühendisliği Bölümü, Burdur, Türkiye, gkilic@mehmetakif.edu.tr*

Özet:Dünyada her yıl 48 milyon gıda kaynaklı hastalık görüldüğü ve yaklaşık 3000 ölüm meydana geldiği tahmin edilmektedir. 250'den fazla gıda kaynaklı hastalık bulunmaktadır. Gıda kaynaklı hastalıklar insan ölümlerine neden olmasının yanında maddi olarak milyonlarca zarara da sebep olmaktadır. Bakteri kaynaklı gıda kaynaklı hastalıklara sebep olan en önemli patojenlerden biri *Salmonella* spp.'dir. *Salmonella* spp. kaynaklı hastalıklara neden olan gıdalar özellikle et ve et ürünleri, süt ve süt ürünleri, yumurta ve yumurta ürünleri, meyve ve meyve ürünleri ve balık ve balık ürünleridir. Gıda güvenliğinin sağlanması, raf ömrünün uzatılması, gıda kalitesinin arttırılması amacı ile bazı gıda işleme yöntemleri kullanılmaktadır. Isısal işlem, dondurma, kurutma, fermantasyon vb. uygulamalar geleneksel olarak uygulanabilen işlemlerdir. Özellikle mikroorganizmaların sayısının azaltılması için ısıl işlemlerin uygulanması tercih edilebilmektedir. Fakat bazı gıdaların fiziksel yapısının bozulması, besin değerinin düşmesi gibi sebeplerden dolayı her gıdaya uygulanamamakta veya alternatif yöntemler uygulanmaya çalışılmaktadır. Isısal olmayan yeni gıda işleme yöntemleri arasında iyonize radyasyon, yüksek basınç, vurgulu elektrik alan, plazma teknolojisi, ozonlama ve vurgulu ışık belirtilebilir. Yeni gıda işleme yöntemlerinin *Salmonella* spp. canlılığı üzerine etkileri incelendiğinde üründe bulunan *Salmonella* spp. sayısında bir düşüşe neden oldukları fakat gıdanın türüne, işleme yöntemi, bakterinin cinsine göre bu etkilerin farklılık gösterdiği göze çarpmaktadır. Isıl olmayan işlemler tat, besinsel içerik ve ürünün görünüşünde herhangi bir değişiklik yapmaması nedeniyle geliştirilmektedir. Isıl olmayan yöntemler ile ilgili yapılan çalışmalar sınırlı sayıda olup, bu alanda yeni araştırmaların yapılması gerekmektedir. Bu derlemede yeni işleme tekniklerinden ısıl olmayan işlemler ve *Salmonella* spp. üzerinde yapılan çalışmalar ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Salmonella* spp., Gıda Güvenliği, Gıda İşleme Yöntemleri

Sözel Bildiri

KORTİKOSTEROİD TEDAVİSİNE İKİNCİL OLARAK GELİŞMİŞ VERTERBAL OSTEONEKROZ

Gülşah Çıralı* | Mustafa Kayan**

**Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Radyoloji Anabilim Dalı. Isparta, Türkiye*
drkayan32@hotmail.com

***Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Radyoloji Anabilim Dalı. Isparta, Türkiye*
ciraligulsah@gmail.com

Giriş: Kortikosteroidler (KS) kapiller permeabiliteyi azaltarak anti-ödem etkisi ve Fosfolipaz A2 yolağını inhibe ederek anti-inflamatuar etki gösteren, otoinflamatuar hastalıklar başta olmak üzere yaygın kullanılan, yan etki spektrumu geniş ilaçlardır. Osteonekroz (ON), KS tedavisine ikincil olarak gelişebilen, başlıca femur başını etkileyen, kemik iliği yağ hücresi hiperplazisi, kemik içi hipertansiyon, vasküler kompresyon ve intravasküler koagülasyon, bozulmuş kan akışının patogenezde başlıca rol oynadığı, erken tanının tedavi ve prognoza etkisinin yüksek olduğu patolojidir. **Hedef:** KS tedavisine ikincil olarak gelişebilen vertebral osteonekrozun Manyetik Rezonans Görüntüleme (MRG) bulgularının tanımlanarak erken tanı ve tedavisinin sağlanması **Olgu Sunumu:** Ocak 2023 tarihinde astrositom nedeniyle opere olan 41 yaş erkek hastaya postoperatif süreçte ödem azaltıcı etkisi amaçlanarak 4x2 mg Dekort (Deksametazon) tedavisi başlanmıştır. Mart 2024 tarihinde ise son 3 aydır devam eden alt ekstremitede güçsüzlük nedeniyle yapılan tüm spinal MRG tetkikinde; Lomber ve torakal vertebralarda T1A ve T2A serilerde hiperintens, periferal kontrast tulumu izlenen, diffüzyon kısıtlamasının eşlik ettiği osteonekroz alanları ile uyumlu olabilecek sinyal değişiklikleri ve T1A ve T2A serilerde hiperintens yağ replasmanı izlenmiştir. **Sonuç:** önemli ölçüde sakatlığa yol açarak hastaların yaşam kalitesini etkileyen ON'un erken tanı, tedavi ve evrelemesinde MRG bulguları önemli rol oynamaktadır.

Anahtar Kelimeler: *:* Kortikosteroid, Osteonekroz, Vertebra

Sözel Bildiri

NUTRIENT COMPOSITION AND IN VITRO DIGESTIBILITY VALUES OF THE RED SEAWEED GRACILARIA

Derya Merve KARAGÖZ*, Umair AHSAN**

** Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Veterinary Medicinei Department of Animal Nutrition and Nutritional Diseases, dmarituluk@mehmetakif.edu.tr*

*** Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Burdur Vocational School of Food, Agriculture and Livestock, Department of Plant and Animal Production, Burdur, Turkey, uahsan@mehmetakif.edu.tr*

Background: Red seaweed *Gracilaria* sp. has the potential to be an alternative feed source for animals due to its high mineral content, protein content, and digestibility. **Aim:** The aim of this study was to evaluate the nutrient composition and *in vitro* digestibility values of *Gracilaria* sp. in lambs and sheep to assess its potential in animal feeding. **Methods:** In this study, the analyses of dry matter (DM), crude protein (CP), crude fiber (CF), ether extract (EE), ash, ADF, NDF, and ADL were performed on Gracilaria seaweed. Additionally, the *in vitro* true digestibility (IVTD), *in vitro* true organic matter digestibility ($IVTD_{OM}$), and *in vitro* true dry matter digestibility ($IVTD_{DM}$) values were determined using rumen fluids from lambs and sheep. **Results:** Gracilaria seaweed had 81.18% DM content. The CP content was high (14.94%) along with low EE (0.60%) and CF (9.82%) contents on DM basis. The ADF (9.70%), NDF (21.19%), and ADL (2.62%) contents of *Gracilaria* sp. indicate the impact of its fiber structure on digestibility. *In vitro* digestibility trial showed differences between lambs and sheep, with the IVTD value being higher in sheep at 44.77%. Additionally, the $IVTD_{OM}$ for lambs and sheep was 37.38% and 39.01%, respectively, while the $IVTD_{DM}$ was 35.27% for lambs and 36.63% for sheep, respectively. **Discussion and Conclusion:** These results indicate that *Gracilaria* sp. may be a potential feed resource for both lambs and sheep.

Key words: *Gracilaria* sp., Digestibility, Nutrient composition.

Sözel Bildiri

SİVİL KİMYASAL BİYOLOJİK RADYOLOJİK NÜKLEER TEHDİTLERE VE AFETLERE KARŞI GÜVENLİ HASTANELER: SAĞLIK HİZMETLERİNİN SÜREKLİLİĞİNDE SIĞINAK KAVRAMI

Çağdaş BAŞDEMİR*, Vahide BAYRAKAL, A. Hüseyin BASKIN*****

**Milli Savunma Bakanlığı Deniz Kuvvetleri Komutanlığı*

Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sağlıkta Kalite Geliştirme ve Akreditasyon Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi, İzmir, Türkiye, cagdas.basdemir@ogr.deu.edu.tr

***Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sağlıkta Kalite Geliştirme ve Akreditasyon Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye*

Dokuz Eylül Üniversitesi Hastanesi, Adli Mikrobiyoloji ve Biyolojik Savunma AR-GE ve Hizmet Laboratuvarı, İzmir, Türkiye, vahide.bayrakal@deu.edu.tr

**** Dokuz Eylül Üniversitesi, Tıp Fakültesi Temel Tıp Bilimleri Bölümü Tıbbi Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye*

Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sağlıkta Kalite Geliştirme ve Akreditasyon Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye

Dokuz Eylül Üniversitesi Hastanesi, Adli Mikrobiyoloji ve Biyolojik Savunma AR-GE ve Hizmet Laboratuvarı, İzmir, Türkiye, huseyin.baskin@deu.edu.tr

Özet: Sağlıkta kalite geliştirme ve akreditasyonun temeli; etkin, verimli, herkes için adil, güvenli ve emniyetli, hasta ve hasta yakını odaklı ve söz verilen zamanda sağlık hizmetidir. Sağlık kurumlarında ramak kala olayların belirlenip, nedenlerinin analiz edilmesi ve önlenmesi risk yönetim için gereklidir. Risk yönetimi Sivil Kimyasal Biyolojik Radyolojik Nükleer (KBRN) Tehlikeler ve doğal afetler gibi tehditlere karşı korunan, sürekli sağlık hizmeti verebilen güvenli hastaneleri işaret eder. Sağlık hizmetlerinin kesintisiz devamı, toplum sağlığı için hayati bir rol oynar. Doğal afetler ve insan kaynaklı Sivil KBRN tehditleri hastanelerin güvenliğini tehdit edebilir. Hastanede kurulabilecek sığınaklar, hastanelerin korunabilmesini ve işlevsel kalabilmesi sağlayabilir. Risk anlarında sağlık personeli, hastalar ve hasta yakınları bu güvenli alanlarda korunurlar ve sağlık hizmetleri sürdürülebilir. Risk anlarında binalar zarar görebilir, altyapı çökebilir. Oysa hastane sığınakları güvenli bir çalışma ortamı sağlayabilir. Ayrıca, sivil KBRN tehditlerinde, bu sığınaklar enfeksiyonların yayılmasını engelleyerek, hasta bakımının güvenliğinin sürdürülmesini sağlar. Sivil KBRN tehditleri durumunda, sığınaklar sadece korunma değil, aynı zamanda dezenfeksiyon ve hava filtreleme gibi hayatta kalma önlemleri sunar. Böylece, devam eden sağlık hizmetlerinde hastane personeli, hastalar ve hasta yakınları güvenli bir şekilde korunabilir. Sığınaklar, aynı zamanda hastanenin kapsamlı afet planlamasının stratejik bir parçasıdır. Afet anlarında, acil durum ekiplerinin koordinasyonunu sağlar ve sağlık hizmetlerinin hızla sunulmasını mümkün kılar. Bu sayede, hastaneler afet sonrası kritik hizmetlerini sürdürebilir ve halk sağlığı korunur. Sağlıkta Kalite Standartları Hastane V.6.1 Seti Kurumsal Hizmetler Boyutunun KBRN Tehlikelerinin Yönetimi Bölümünde; sağlık kurumlarında KBRN tehlikelerinin tanımlanması, hasta, hasta yakını, çalışan ve çevre güvenliğinin sağlanmasına yönelik gerekli tedbirlerin alınması amaçlanmıştır. Doğal afet ve sivil KBRN tehditlerine karşı hazırlıkta, hastanelerin altyapısında yer alması

gereken güvenli sığınak unsurları da önemlidir. Hastaneler, kapasitesi, çevresel sivil KBRN tehlikeleri ve TC Sağlık Bakanlık'ınca belirlenen roller doğrultusunda, afet ve acil durumlarda hizmet sürekliliğini destekleyecek uygulamaları hayata geçirmeli; güvenli sığınak kavramı, risk yönetimi yaklaşımı içinde ele almalıdır.

Anahtar Kelimeler: Sivil Kimyasal Biyolojik Radyolojik ve Nükleere Tehditler, Güvenli Hastane, Sığınak, Risk Yönetimi

Sözel Bildiri

TÜRKİYEDE KARMAŞIK YAS İLE İLGİLİ YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ:SISTEMATIK DERLEME

Buse DUBA*, Buket ŞİMŞEK ARSLAN**

**Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aile Çalışmaları Yüksek Lisans Programı, Burdur, Türkiye*

***Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Burdur, Türkiye*

Amaç: Bu sistematik derlemenin amacı, Türkiye'de karmaşık yas ile ilgili yapılan lisansüstü tezleri katılımcıların kişisel ve kayba ilişkin özellikleri, çalışma tasarımı, müdahalesi ve çalışmanın değişkenleri açısından incelenmesidir. Yöntem: Araştırmaya dahil edilen tezlere Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden ulaşılmıştır. Bu derleme PRISMA Akış Şemasına göre yapılmıştır. Literatür taraması için Türkçe ve İngilizce anahtar kelimeler kullanılmıştır. Tezler travmatik yas, uzamış yas, karmaşık yas, patolojik yas ve komplike yas anahtar kelimeleri kullanılarak taranmış ve 29 çalışmaya ulaşılmıştır. Ulaşılan çalışmalar duplikasyon ve dahil etme/dışlama kriterleri bağlamında incelenmiştir. Karmaşık Yas ile ilgili Türkiye'de yapılan derleme türü dışındaki 22 çalışma bu çalışmaya dahil edilmiştir. Verilerin analizinde Joanna Briggs Enstitüsü'nün veri çıkarma araçları kullanılmıştır. Bulgular: Derlemeye dahil edilen tezler 2013-2024 yılları arasında gerçekleştirilmiştir. Bu tezlerin 20'si nicel, ikisi karma araştırma yöntemlerinin kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmaların toplam katılımcı sayısı 2956'dir. Değerlendirilen çalışmaların çoğunluğu, karmaşık yas ile ilişkili faktörleri belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tanımlayıcı ve ilişki arayıcı yöntemle yürütülmüştür. Sonuç: Ülkemizde karmaşık yas ile ilgili yapılan lisansüstü tezler sınırlıdır. Bu alanda yapılan müdahaleli, örneklem grubu çocuklar ve yaşlılar olan çalışmalar ise oldukça azdır. Karmaşık yas ile ilgili kapsamlı müdahale programlarının geliştirilmesi, risk altındaki bireyler için erken müdahale programlarının oluşturulması ve psikososyal destek mekanizmalarının güçlendirilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca konunun farklı yaş gruplarında çalışılmasının ilgili alandaki literatüre katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Travmatik yas, uzamış yas, patolojik yas, komplike yas, lisansüstü tezler, Türkiye

Sözel Bildiri

THE EFFECT OF PALBOCICLIB ON CLAUDIN FAMILY GENE EXPRESSION AND CELL VIABILITY IN A549 AND BEAS-2B CELL LINES

Cansu Barış Moğul*, Sevda Sağ, Yavuz Dodurga*****

** Pamukkale University, Department of Medical Biology , Denizli, Turkey, ibaris@pau.edu.tr*

*** Pamukkale University, Department of Medical Biology , Denizli, Turkey, ssag23@posta.pau.edu.tr*

**** Pamukkale University, Department of Medical Biology , Denizli, Turkey, ydodurga@pau.edu.tr*

Background: With a five-year survival rate of ~5% in advanced stages, lung cancer requires novel treatments. Palbociclib exerts its antiproliferative effect by inducing cell cycle arrest. Members of the Claudin (*CLDN*) family are tetraspan transmembrane proteins that play a critical role in maintaining cellular barrier integrity. **Aim:** This study aimed to comparatively evaluate the antiproliferative effects of Palbociclib on the lung adenocarcinoma cell line (A549) and the normal bronchial epithelial cell line (BEAS-2B), as well as to investigate the changes in the expression levels of genes belonging to the Claudin family. **Methods:** Palbociclib was applied to A549 and BEAS-2B cell lines. Cell viability was assessed using the MTT assay following 24, 48, and 72 hours of incubation, and IC_{50} values were subsequently determined. The mRNA expression levels of 11 genes (*CLDN*-1,-2,-3,-4,-7,-8,-10,-14,-16,-18,-19) were analyzed by qPCR before and after Palbociclib treatment. Fold changes were calculated via the ΔΔCt method, and analyzed using Student's t-test. **Results:** The IC_{50} values of Palbociclib were determined to be 15.75 µM for A549 cells and 30.15 µM for BEAS-2B cells. Following Palbociclib treatment, gene expression analyses revealed that the fold change levels of target genes differed significantly between A549 and BEAS-2B cell lines (P= 0.0024). **Discussion and Conclusion:** These findings suggest that the effects of Palbociclib are not limited to inhibiting cell proliferation, but also include reshaping gene expression profiles related to cell-cell adhesion in a cell type-specific manner. While Palbociclib reduced cell viability in A549 cells and induced significant alterations in the expression of Claudin family genes, it was effective at higher concentrations in BEAS-2B cells and led to distinct expression profiles. These results indicate that Palbociclib may modulate cellular behavior through Claudin genes, which are key regulators of epithelial integrity, and highlight this pathway as a potential therapeutic target.

Keywords: Lung Cancer, A549, BEAS-2B, Palbociclib, *Claudin* genes

Sözel Bildiri

MATERNAL DİYET KALİTESİ VE ULTRA İŞLENMİŞ BESİN TÜKETİMİ: GEBELİK SÜRESİNCE FETÜS SAĞLIĞI ÜZERİNE ETKİLERİ

Rüveyda Esra ÖZKALAYCI

** Recep Tayyip Erdogan University, Faculty of Health Sciences Department of Nutrition and Dietetics, Rize, Turkey, ruveydaesra.ozkalayci@erdogan.edu.tr*

Özet: Gebelik döneminde yüksek besin kalitesi ve makro ve mikro besin ögelerinin yeterli alımı anne ve çocuğun sağlığı için oldukça önemlidir (1). Maternal beslenmenin gebe kadının sağlığının korunması, sağlıklı doğum süreci geçirmesi ve uzun dönemde sağlıklı bir yaşam sürmesi, bebeğin sağlıklı doğması için anahtar rol oynamaktadır (2). Sağlık ve hastalığın gelişimsel kökenleri hipotezine göre, erişkinlikte ortaya çıkan hastalıkların çoğu fetal dönemde ortaya çıkmaktadır ve diyetle değiştirilen bazı epigenetik olaylar sadece bir nesli değil, birden fazla nesli etkilemektedir. Bu nedenle gebelik dönemindeki diyet sağlıklı yaşamı bağlamında tüm gelecek nesiller için yararlı ya da zararlı olabileceği düşünülmektedir (1). Bu nedenle maternal beslenme ve diyet kalitesinin incelenmesi ve fetal gelişime zararlı etkileri olabilecek besinlerin diyetten çıkarılarak sağlıklı beslenme alışkanlıkları kazandırılmalıdır. Yiyecek ve içecekleri endüstriyel işleme kapsamına ve amacına göre sınıflandıran NOVA'nın en işlenmiş kategorisi olan "Ultra işlenmiş besinler" sağlıksız diyet göstergesidir ve obezite, diyabet gibi beslenme ile ilişkili hastalıklarla ilişkilendirilmiştir (3,4). Sistematik bir derlemede, ultra işlenmiş besinlerden zengin bir maternal diyetin, rafine besinlerden zengin olduğu, kurubaklagiller, sebze, meyve ve protein açısından düşük olduğunu belirtilmiştir (5). Başka bir çalışmada, maternal beslenmede ultra işlenmiş besinlerin diyetin inflamatuar potansiyeli ile ilişkisi incelenmiş ve ultra işlenmiş besin tüketimi artışı ile diyet inflamatuar indeksinde artış gösterilmiştir (6). Diğer bir çalışmada, maternal diyette doymuş yağ, şeker ve ultra işlenmiş besin içeriğinin fazla olması ile çocuğun bilişsel gelişimini olumsuz etkilenebileceği ve çocuğun bilişsel gelişiminde gebelikteki diyet kalitesinin anahtar rol oynadığı belirtilmiştir (7). Ultra işlenmiş besinlerden gelen enerji ile gestasyonel ağırlık kazanımını inceleyen bir çalışmada da artan gestasyonel ağırlık kazanımı ve neonatal vücut yağı ile ultra işlenmiş besin tüketiminden ilişkisi gösterilmiştir. Sonuç olarak, maternal diyetin bileşimi ve kalitesi fetal gelişimi ve çocuğun ileriki dönemlerdeki sağlığı ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Sağlıklı nesiller sağlıklı gebeliklerden oluşacaktır. Bu nedenle, gebelerde sağlıklı beslenme alışkanlıkları farkındalığı oluşturulmalı, paketli besinlerin tüketimi ve ultra işlenmiş besinlerin zararlı etkileri hakkında bilgilendirmelidir.

Anahtar Kelimeler: Gebelik, Ultra işlenmiş besinler, Diyet kalitesi, Fetal Sağlık.

Sözel Bildiri

LATERAL MALLEOL KIRIĞI İLE VÜCUT KİTLE İNDEKSİ ARASINDAKİ İLİŞKİ: RETROSPEKTİF BİR DEĞERLENDİRME

Serkan AYDIN*

** Ankara Etlik Şehir Hastanesi, Ortopedi ve Travmatoloji Kliniği, Ankara, Türkiye, drsaydin2003@yahoo.com*

Giriş: Lateral malleol kırıkları, ayak bileği çevresinde sık görülen kırıklardır ve genellikle düşük enerjili travmalar sonucu meydana gelir. Kırık gelişiminde travmanın yanı sıra hastaya ait risk faktörleri de önemlidir. **Amaç:** Bu çalışmanın amacı, lateral malleol kırığı ile vücut kitle indeksi (VKİ) arasındaki olası ilişkiyi değerlendirmek ve VKİ'nin kırık gelişiminde rolü olup olmadığını araştırmaktır. **Materyal ve Metod:** 2024–2025 yılları arasında merkezimize başvuran ve lateral malleol kırığı tanısı almış 18 yaş üzeri kadın hastalar retrospektif olarak incelendi. Dahil edilme kriterleri: kadın cinsiyet, 18 yaş üstü olması, basit travma öyküsü ve güncel boy-kilo verilerine ulaşılabilirlik olarak belirlendi. Erkek cinsiyet, 18 yaş altı, multitravma, yüksek enerjili travmalar ve açık kırıklar çalışmaya dahil edilmedi. Toplam 97 hasta çalışmaya dahil edildi. Hastaların yaş ve VKİ değerleri kaydedildi; istatistiksel analizde yaş ile VKİ arasındaki ilişki Pearson korelasyon testi ile değerlendirildi. **Sonuç:** Çalışmaya dahil edilen 97 kadın hastanın ortalama yaşı 54.3, ortalama VKİ'si ise 29.5 olarak hesaplandı. Yaş ile VKİ arasında istatistiksel olarak anlamlı ancak zayıf pozitif bir korelasyon saptandı ($r = 0.21$, $p = 0.035$). **Tartışma:** Elde edilen sonuçlar, yaş ilerledikçe VKİ'nin artma eğiliminde olduğunu ve bunun lateral malleol kırığı insidansını etkileyebileceğini düşündürmektedir. Yüksek VKİ, özellikle yaşlı kadınlarda düşme ve kırık riskini artırabilecek bir faktör olabilir. Bu bulgular, obezitenin ortopedik travmalar üzerindeki etkisini ortaya koymakta ve ileri çalışmalarda VKİ'nin kırık tipi, iyileşme süresi ve tedavi sonuçları üzerindeki etkisinin detaylı incelenmesini gerektirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Lateral malleol kırığı, vücut kitle indeksi, ayak bileği, travma

Sözel Bildiri

KÖPEKLERE ETKİLİ ANKSİYOLİTİK BİTKİLER

Süha ERDİNÇ*, Hidayet TUTUN*
** Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Farmakoloji ve Toksikoloji Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye, bulvareczanesiantalya@gmail.com , hidayettutun@mehmetakif.edu.tr*

Özet: Anksiyete (kaygı), olası bir tehlikenin ya da tehlike algısının oluştuğu durumlarda veya potansiyel bir tehdit beklentisine karşı verilen duygusal bir tepkidir. Anksiyete, çevresel uyaranların ve tehditlerin çok arttığı günümüz dünyasında insanlarda olduğu gibi köpeklerde de sıkça görülen ve giderek artan yaygın bir sorun haline gelmiştir. İnsan kullanımı için ruhsatlandırılan bazı ilaçlar köpeklerde de kullanılabilmektedir. Ancak bu ilaçların köpeklerdeki yan etkileri yeteri kadar çalışılmamıştır. Bundan dolayı daha düşük yan etkilere sahip bitkiler ve bitkilerden elde edilen bazı fitokimyasallar köpeklerin anksiyete tedavisinde kullanım alanı bulmaktadır. Bu bitkisel preparatlar sentetik ilaçlara alternatif olarak kullanılabileceği gibi bu ilaçlar ile birlikte sinerjik etkilerinden dolayı destek amaçlı da kullanılabilmektedir. Çok sayıda bitki türünün duygudurum bozukluklarında etkili olmasına rağmen köpeklerde en etkili olduğu bilinen bitkiler arasında papatya, çarkıfelek (Passiflora), kediotu, kenevir, limon otu, sarı kantaron, manolya zencefil, lavanta, yeşil çay sayılabilir. Sonuç olarak, bitkisel droglardan elde edilen fitokimyasallar ile yapılan tedaviler köpeklerde anksiyetenin giderilmesi için umut vericidir. Bu sunumda, köpeklerde anksiyetenin ne olduğunu, nedenlerini ve belirtilerini tanımak ve köpeklerin stres düzeyleri ile birlikte anksiyetelerini azaltmak için kullanılan bitkilerden bahsedilecektir.

Anahtar Kelimeler: Bitki, Kaygı, Köpek

Sözel Bildiri

CURRENT DIURETICS AND NURSING CARE: UPDATES AND CONSIDERATION

Fatma İLTUŞ*, Çiğdem BERK ÖZCAN*

** Selçuk University, Akşehir Kadir Yallagöz Health School, Department of Nursing, Konya, Turkey*

fatmailtus@yahoo.com, cigdemberk03@gmail.com

Aim: This study aims to update and expand knowledge on current diuretics and nursing care for patients using diuretics.

Diuretics are a group of drugs that reduce extracellular fluid volume by increasing solute or water excretion in urine. Unlike traditional diuretics, aquaretic drugs promote direct water loss without affecting sodium reabsorption. Although osmotic diuretics and vasopressin receptor antagonists are classified as diuretics, they exert an aquaretic effect.

The diuretic drugs used today include carbonic anhydrase inhibitors, loop diuretics, potassium-sparing diuretics, osmotic diuretics, vasopressin receptor antagonists, and SGLT2 inhibitors, which were initially developed as antidiabetic drugs but have a glucoretic effect.

Based on their mechanism of action, diuretics are used to treat various conditions, including hypertension and the mobilization of edema fluid caused by kidney diseases, heart failure, and cirrhosis. Additionally, diuretics play a role in preventing kidney failure.

In the nursing care of patients using diuretics, key interventions include monitoring vital signs, assessing fluid intake and output, evaluating edema, skin and tongue turgor, mucosal and axillary moisture, and identifying signs of hypovolemia or hypervolemia. Additionally, nurses should monitor electrolyte imbalances, conduct daily weight assessments, maintain a weight diary, evaluate consciousness levels, and educate patients and their relatives about diuretic use, dietary sodium and potassium content, lifestyle modifications, and patient safety.

Conclusion: Although diuretics provide therapeutic benefits, they can also lead to complications, primarily fluid and electrolyte imbalances. Therefore, nurses must understand both the effectiveness of these drugs in treatment and their potential side effects to develop appropriate care plans. Furthermore, nurses should stay updated on new diuretic medications and engage in lifelong learning to ensure their knowledge remains current.

Keywords: Current diuretics, Nursing care, Patient.

Sözel Bildiri

MORİNGA OLEİFERA YAPRAĞININ SAĞLIĞA ETKİLERİ

Hacer Buse SÜZER*, Mehmet KARACA**

** Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Veteriner Fakültesi Veteriner İç Hastalıkları Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye, bsuzer27@gmail.com*

***Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Veteriner Fakültesi İç Hastalıkları Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye, mkaraca@mehmetakif.edu.tr*

Özet: Doğadaki bitkiler antik dönemlerden günümüze kadar tıbbi amaçlarla kullanılmıştır. Günümüzde bu bitkiler hem yan etkilerinin hem de maliyetinin az olmasından dolayı tıbbi yararlar elde edebilmek için araştırmalara konu olmaya artarak devam etmektedir. Bu araştırmalar sonucu elde edilen tıbbi ilaçlar her ne kadar insanoğluna hizmet etse de diğer canlı varlıkların hayatlarını devam ettirebilmeleri içinde kullanılmaktadır. İnsan sağlığında kullanılan Moringa Oleifera, Kuzey Hindistan ve Himalayalardan gelen bir ağaçtır. Her parçası kullanılabilen Moringa Oliefera'nın en yararlı kısmı olan yapraklarında vitaminler, mineraller, polifenoller, flavonoidler, tanenler, steroller, terpenoidler, saponinler, antrakinonlar, alkaloidler, indirgen şeker, glukozinolatlar ve karotenoidler bulunduğu bildirilmiştir. Bu zengin içerikler sayesinde birçok alanda kullanılmaktadır. Düşük kalorili olması sebebiyle diyetlerde obeziteyi engellemek amacı ile, içerisindeki yüksek demir seviyesi sayesinde anemide, antimikrobiyal, antifungal, antiinflamatuvar, diüretik, hepatoprotektif etkileri gibi sayabileceğimiz daha birçok yararlı kullanımı bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Moringa oleifera, aromatik bitki, flavonoidler

Sözel Bildiri

DESIGN AND ANALYSIS OF FIXATION PLATES FOR BONE FRACTURE WITH METAMATERILA ARCHITECTURE

Daver ALİ*, İzel EKİNCİ, Muhammet Mevlüt KARACA*****

* *Karabuk University, Engineering Faculty, Mechanical Engineering Department, KARABUK*

, daverali@karabuk.edu.tr

** *Karabuk University, Engineering Faculty, Mechanical Engineering Department, KARABUK*

,izelbagriyanik@gmail.com

*** *Karabuk University, Engineering Faculty, Mechanical Engineering Department, KARABUK, mmevlutkaraca@karabuk.edu.tr*

Background: The application of implants with metamaterial structure in orthopedics due to their advantages in mechanical properties gets attentions nowadays. **Aim:** This study aims to design and analyze bone fracture plates with metamaterial properties. **Methods:** In this study, we designed and analyzed bone fracture fixation plates using the finite element method. We designed four different architectures of the plates, namely antichiral, elliptic perforated, peanut-shaped pore, and reentrant, to compare and probe their mechanical behavior under flexural biomechanical load. Also, a solid model was analyzed as a reference model. **Results:** The deformation and von Mises stress were calculated for all the models to probe the effect of plate architecture on its mechanical performance. Their resistance to deformation was significantly different despite the stress levels in the models not differing considerably under the same loading. **Discussion and Conclusion:** In design fixation plate with porose and metamaterial structure, the architecture plays a pivotal role in mechanical performance. The results of this theoretical study shed light on the selection of geometry in a new generation of fixation plates for orthopedics applications.

Anahtar Kelimeler: Biomechanics, Bone Fixation Plates, Metamaterials, Finite element analysis

Sözel Bildiri

IS CHATGPT A RELIABLE SOURCE OF INFORMATION ON THE CLINICAL USE PROCEDURES OF HEAT-TREATED NICKEL-TITANIUM FILES IN ENDODONTICS?

Gülsen Kiraz*, Salihanur Sarı*, Ahmet Erarslan*
** Kütahya Health Sciences University, Faculty of Dentistry, Department of Endodontics, Kütahya, Türkiye,*
gulsen.kiraz@ksbu.edu.tr, salihanur.sari@ksbu.edu.tr, ahmet.erarslan@ksbu.edu.tr

Background: ChatGPT (OpenAI, San Francisco, CA, USA) is a deep learning–based conversational artificial intelligence (AI) model with a broad knowledge base and emerging potential for educational applications in healthcare, including endodontics. Aim: This study aimed to assess the accuracy of ChatGPT's responses concerning the clinical procedures and application protocols of heat-treated nickel–titanium (NiTi) files in endodontics.
Methods: Fourteen recently introduced heat-treated NiTi file systems (including M-Wire, CM-Wire, Gold-Wire, Blue-Wire, R-Phase, and MaxWire) were selected. The recommended clinical protocols for each system were obtained from brochures published on the official websites of the respective manufacturers. Each system's usage protocol was subsequently queried using ChatGPT, with requests for both procedural details and supporting references. The AI-generated responses were independently evaluated by two endodontists using a 5-point Likert scale based on their consistency with the manufacturer-provided information. Descriptive statistical analyses were performed.
Results: The mean scores given by Reviewer 1 and Reviewer 2 were 3.71 and 3.64, respectively. Most ratings fell within the "agree" category, with none rated below "neutral." In total, 53.6% (15/28) of responses were rated as "agree," 39.3% (11/28) as "neutral," and 7.1% (2/28) as "strongly agree." No responses were rated as "disagree" or "strongly disagree." The highest agreement across both reviewers was observed for Twisted File, Vortex Blue, ProTaper Ultimate, TruNatomy, and XP-endo Finisher, all receiving consistent ratings of 4 or higher.
Discussion and Conclusion: While AI cannot replace the clinical expertise of an endodontist, advancements in models like ChatGPT highlight its potential as a supportive tool. In this study, ChatGPT provided generally satisfactory information regarding the clinical use of newly developed NiTi file systems. With continued refinement, AI tools may improve their capacity to support evidence-based decision-making by delivering accurate and up-to-date information for both clinicians and patients in endodontic practice.

Anahtar Kelimeler: ChatGPT, Endodontics, Heat-treated, Nickel titanium files

Sözel Bildiri

KARBAMAZEPİN KULLANAN HASTALARDA SİSTEMİK HİPERTANSİYON SIKLIĞININ ARAŞTIRILMASI: BİR PREVALANS ÇALIŞMASI

Resul Cihangir*, Merve Yılmaz Bozoğlan**

**Fırat Üniversitesi,Tıp Fakültesi,Elazığ, Türkiye, cihangiresul@gmail.com*

***Fırat Üniversitesi,Tıp Fakültesi, Tıbbi Farmakoloji A.D., Elazığ, Türkiye,mybozoglan@firat.edu.tr*

Giriş: Hipertansiyon, küresel nüfusun dörtte birini etkileyen bir hastalıktır. Karbamazepin (KMZ), epilepsi, nöropatik ağrı ve bazı psikiyatrik hastalıkların tedavisinde kullanılan antiepileptik ilaç olup, literatürde bazı vakalarda KMZ kullanımına bağlı hipertansiyon geliştiği bildirilmiştir. Literatürde KMZ kullanımına bağlı kan basıncı yükselmesi ve ilaç kesildiğinde kan basıncının normale dönmesi birkaç vaka ile bildirilmiştir. Bu durum, KMZ kullanımına bağlı hipertansiyonun ilaç hipersensitivite reaksiyonu olabileceğini düşündürmektedir. **Amaç:** Bu çalışmada, KMZ kullanan hastalarda sistemik hipertansiyon sıklığının araştırılması amaçlanmıştır. **Yöntem:** Çalışma, TÜBİTAK 2209 öğrenci araştırma projesi kapsamında onaylanmış ve Fırat Üniversitesi etik (2024/06-41) izniyle yapılmıştır. Çalışmaya 2024 Temmuz-Eylül ayları arasında F.Ü Tıp Fakültesi Nöroloji polikliniğinde takipli KMZ kullanan hastalar dahil edilmiştir. Kriterlere uyan ve gönüllü onam formunu imzalayan 64 hastanın kan basınçları non-invazif dijital sfingomanometreyle ölçülmüştür. Ölçümler uluslararası kan basıncı sınıflandırılmasına göre değerlendirilmiştir. Hastaların sosyodemografik bilgileri mini bir anketle elde edilmiştir. Bir prevalans çalışması olduğu için elde edilen veriler, sayı ve yüzdelerle ifade edilmiştir. **Bulgular:** 64 hastanın 35'i(%54,69) kadın, 29'u(%45,31) erkek ve 61'i(%95,31) epilepsi tanısı almıştı. Hastaların 40'ı(%62,5) evli, 24'ü(%37,5) bekardı. 39 hasta mesleğini belirtmişti. En yaygın meslek grupları ev hanımı (%21,88), özel sektör çalışanı (%15,63) ve devlet memuru (%10,94) olarak kaydedilmiştir. 31(%48,44) kişinin aile hikayesinde hipertansiyon mevcuttu. 16(%25) kişi sigara içicisiydi. 26(%40,63) kişi yoğun karbonhidrat tüketiyor, 22(%35,38) kişi günlük ortalamanın üstünde tuz kullanıyordu. 44(%68,65) kişi stresli bir yaşam sürerken, 51(%79,69) kişi fiziksel inaktifti. 60(%95,75) hasta ilaçlarını düzenli kullanıyordu. 4(%6,25) kişinin kan basıncı yüksek normal ve 1(%1,56) kişinin Evre1 hipertansiyonu vardı**. Tartışma ve Sonuç:** Bu çalışma, literatürdeki KMZ kullanan hastaların kan basıncı yükselmesi olgularını destekler nitelikte sonuçlara ulaşmıştır. Deneysel ve klinik ileriki çalışmalara ihtiyaç duyulmakla birlikte, KMZ reçete edilirken hipertansiyon açısından risk faktörleri taşıyan hastaların dikkatle değerlendirilmesi ve alternatif antiepileptik ilaç seçeneklerinin göz önünde bulundurulması gerektiği önerilebilir.

Anahtar sözcükler: Epilepsi, Hipertansiyon, Karbamazepin, TÜBİTAK

Sözel Bildiri

NUTRIENT COMPOSITION AND NUTRIENT DIGESTIBILITY OF ULVA LACTUCA

Ameer Hamza*,, Eren KUTER****

**University of Veterinary and Animal Sciences, Sub-campus Jhang, Lahore, Pakistan, ameerr.hamzaa011@gmail.com*

***Department of Animal Nutrition and Nutritional Diseases, Faculty of Veterinary Medicine, Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Burdur 15030, Türkiye, ekuter@mehmetakif.edu.tr*

Background: The green seaweed species Ulva lactuca, also referred to as sea lettuce, has attracted a lot of interest because of its exceptional benefits as a good source of bioactive chemicals. Aim: The study aims to determine the seasonal impact on the nutrient composition and nutrient digestibility of U. lactuca. Methods: U. lactuca was collected from Marchica lagoon, Morocco in April, May and June 2023. Dry matter (DM), crude fat (CF), crude protein (CP), crude fiber (CF), ash, NDF, ADF, ADL, in vitro true digestibility (IVTD), in vitro true organic matter digestibility (IVTDOM), and in vitro true dry matter digestibility (IVTDDM) of U. lactuca were evaluated. Results: From 16.08% in April to 12.85% in June, crude protein (CP) content exhibits a declining trend. Ranging from 5.81% in May to 12.90% in June, crude fiber (CF) shows fluctuation. Nitrogen-free extract (NFE) varies, rising in May (32.75%) and dropping in June (26.82%). In June, the highest levels of fiber fractions, CF, ADF, and ADL were observed as 12.90%, 11.10%, and 3.97% respectively. The digestibility values of adult sheep (58.41%) were consistently greater than those of lambs, according to IVTD results. For both groups, IVTD peaked in May (38.92% and 43.54%), but lambs exhibited a dramatic drop (26.72%) in June, might be due to an increase in fiber content, especially ADF and ADL. Conclusion: These results suggest that nutritional composition of U. lactuca changes seasonally, potentially influencing its digestibility and nutritional value for small ruminants.

Key words: Ulva lactuca, nutrient composition, digestibility, fiber content, seasonal variation.

Sözel Bildiri

TRENDS, STRENGTHS AND STRATEGIC APPROACHES IN TURKEY'S FOREIGN TRADE OF ANIMAL PRODUCTS

Cevat SİPAHİ*

** Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Veterinary, Department of Livestock Economics and Management, Burdur, Turkey, cevatsipahi@mehmetakif.edu.tr*

Background: In recent years, Turkey's livestock sector has significantly enhanced its foreign trade performance through increased production capacity and a diversified product range. Particularly in aquaculture and poultry meat, remarkable export achievements have been recorded. **Aim:** This study analyzes Turkey's current position in the export of animal products and evaluates its competitiveness in the global trade environment. **Methods:** Based on up-to-date data from national and international sources such as TURKSTAT, Trademap, FAO, and USDA, foreign trade balances, product group-based trends, and the sector's strengths and weaknesses were assessed. **Results:** As of 2024, Turkey exported animal products worth $3.7 billion, becoming a net exporter in aquaculture, eggs, and poultry meat. However, dependency on imports for red meat and feed inputs continues. **Discussion and Conclusion:** Turkey has the potential to strengthen its global competitiveness due to its strategic location and product diversity. To achieve this, it is essential to improve economies of scale, reduce feed dependency, enhance productivity, and promote value-added branded exports.

Keywords: Animal products, foreign trade, competitiveness, feed costs, export strategies

Sözel Bildiri

EFFECT OF EXERCISE-INCLUDING COURSES ON SMARTPHONE ADDICTION, SOCIOTELISM AND EXERCISE PERCEPTION IN UNIVERSITY STUDENTS

Gamze KURT*, Vedat KURT**

** Kütahya Health Sciences University, Faculty of Health Sciences, Department of Occupational Therapy, Kütahya, Turkey, gamze.kurt@ksbu.edu.tr*

*** Kütahya Health Sciences University, Faculty of Health Sciences, Department of of Physiotherapy and Rehabilitation,, Kütahya, Turkey, vedat.kurt@ksbu.edu.tr*

Background: Currently, the increase in smartphone addiction brings along important physical and mental problems. **Aim:** The aim of this study is to investigate the effect of exercise-including courses on university students' smartphone addiction, sociotelism level, and perceptions of the benefits/barriers of exercise. **Methods:** A total of 37 university students who attended Pilates and football courses as elective courses were included in the study. Smartphone Addiction Scale-Short Version (SAS-SV), Phubbing Scale (PS), and Exercise Benefits/Barriers Scale (EBBS) were used as assessment tools. The evaluations were performed at the beginning and at the end of the course term. **Results:** The results of the study showed that there was a statistically significant difference between the PS-nomophobia, PS-self isolation, PS-total score, EBBS-benefit, and EBBS-barrier scores between the pre and post assessments of the participants ($p<0.05$). No statistically significant difference in SAS-SV, PS-interpersonal conflict, and PS-problem acknowledgment scores ($p>0.05$). **Discussion and Conclusion:** Courses that include exercise have positive effects on sociotelism levels and exercise perceptions of university students and have a limited effect on smartphone addiction.

Anahtar Kelimeler: Smartphone addiction, Phubbing, Exercise, Pilates, Football

Sözel Bildiri

AMELİYATHANE HEMŞİRELİĞİNDE KANITA DAYALI UYGULAMALAR İÇEREN BAKIM PAKETLERİNİN İNCELENMESİ

Elif Açıkgöz Erkal*, Emine Çatal**

** Akdeniz Üniversitesi Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği ABD, Doktora Öğrencisi, Antalya, Türkiye, eliferkal27@gmail.com*

*** Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Dr. Öğretim Üyesi, Antalya, Türkiye, eminecatal@akdeniz.edu.tr*

Giriş: Bakım paketi yaklaşımı, kanıta dayalı üç ila beş uygulamanın bir arada, eksiksiz ve eşzamanlı uygulanarak hastaya daha olumlu sonuçlar sağlamayı hedefleyen bütüncül bir yöntemdir. **Amaç:** Bu derlemenin amacı ameliyathane hemşireliğinde kanıta dayalı uygulamalar içeren bakım paketlerinin incelenmesidir. **Yöntem:** "Ameliyathane hemşireliği", "Cerrahi hemşireliği", "Bakım paketi" anahtar kelimeleriyle Aralık 2024-Şubat 2025 tarihlerinde Google Akademik, Science Direct ve Pubmed veri tabanındaki literatür taranmıştır. **Bulgular:** Literatür taramasında 80 başlık incelenmiş, özet değerlendirmesi yapılan 20 çalışmadan uygun bulunan 5'i derlemeye dâhil edilmiştir. Li ve arkadaşlarının (2021) çalışmasında, Tip A Aort Diseksiyonu olan 161 hastaya uygulanan perioperatif bakım paketinin, ameliyat sırasındaki kan kaybı, basınç yaralanması, deliryum ve enfeksiyon oranını azalttığı, ameliyat sonrası iyileşme ve yoğun bakımda kalış süresi kısalttığı bildirilmiştir. Russhell ve arkadaşlarının (2022 ameliyat sürecinde normoterminin sağlanmasına yönelik oluşturduğu bakım paketi uygulamasında 200 hastanın %31.5'i ameliyat sürecinde normotermik kalmıştır. Carmach ve arkadaşlarının (2023) ameliyat sırasında yabancı cisim unutulmasını önlemeye yönelik 114 hastanede uyguladıkları bakım paketi, yabancı cisim unutmanın neden olduğu zarar oranında %14.3'lük bir azalma ve ramak kala olay raporlamasında %59.1'lik bir artışla sonuçlanmıştır. Downing ve arkadaşlarının (2023) çalışmasında, kalp cerrahisinde derin sternum yara enfeksiyonu oranını sıfıra düşürmek amacıyla oluşturdukları bakım paketi ile ameliyathane trafiği kapı açıklığı yaklaşık %63 düşmüş, kan agar plakalarında aerosol haline getirilmiş bakteri parçacıkları azalmıştır. Derin sternum yara enfeksiyonu görülme oranı 1.6'dan %0'a düşürülmüştür. Sartelli ve arkadaşları (2024), perioperatif antibiyotik profilaksisi için bir paket sunup bunu destekleyen kanıtları değerlendirmişlerdir. Bu paketin kolayca uygulanabilir olduğu, cerrahların antibiyotik reçeteleme oranını iyileştireceği bildirilmiştir. **Sonuç:** Bu derlemede incelenen çalışmaların, ameliyathane hemşireliğinin temel konularına odaklandığı görülmüştür. Normoterminin korunması, yabancı cisim unutulması, basınç yaralanmalarının önlenmesi yanı sıra cerrahi alan enfeksiyonları ve kan kaybının azaltılmasına yönelik hasta yararını destekleyen sonuçlar elde edilmiştir. Bakım paketleri hasta yararını artırırken maliyetleri azaltabilir.

Anahtar kelimeler: Ameliyathane Hemşireliği, Cerrahi Hemşireliği, Bakım Paketi

Sözel Bildiri

ACİL DURUM VE AFET YÖNETİMİ PERSPEKTİFİNDEN 2001-2024 YILLARI ARASI TÜRK HAVA SAHASINDAKİ HAVA ARACI KAZALARININ ETKİLERİ

Haluk AKTAY*

** Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Altınyayla Mehmet Tuğrul Güvenlik Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü, Acil Durum ve Afet Yönetimi Programı, Burdur, Türkiye, haktay@mehmetakif.edu.tr*

Giriş: 2001-2024 yılları arasında Türk hava sahasında meydana gelen hava aracı kazaları hem güvenlik hem de toplumsal açıdan önemli etkiler yaratmıştır. Hava yolu taşımacılığındaki artışa paralel olarak kazaların sayısındaki dalgalanmalar, havacılık güvenliği alanında yeni önlemler alınmasını zorunlu kılarken, acil durum ve afet yönetimi süreçlerinin etkinliğini de test etmiştir. Kazaların yönetimi, hem arama-kurtarma operasyonları hem de kazazedelere yönelik sağlık hizmetlerinin etkinliği açısından kritik öneme sahiptir. **Amaç:** Bu bildirinin amacı, Türk hava sahasında 2001-2024 yılları arasında gerçekleşen hava aracı kazalarının nedenlerini ve etkilerini incelemek, bu kazaların toplum üzerindeki etkilerini analiz etmek, acil durum ve afet yönetimi açısından değerlendirerek güvenlik önlemlerinin artırılması için önerilerde bulunmaktır. **Yöntem:** Çalışmada, 2001-2024 yılları arasında Türk hava sahasında meydana gelen hava aracı kazalarına dair literatür taraması yapılmış ve kazaların nedenleri, etkileri, toplumda oluşturduğu algılar ve afet yönetimi süreçlerine etkileri incelenmiştir. Ayrıca, ARFF (Havaalanı Kurtarma ve Yangınla Mücadele) ekiplerinin kazalar sonrası müdahale süreçleri ve acil durum yönetimi üzerine de değerlendirmeler yapılmıştır. **Bulgular:** Toplamda 210 hava aracı kazaya karışmıştır; bunlardan 185'i Türk (88.1%), 25'i yabancı tescilli (11.9%) hava araçlarına aittir. Kazalar sonucunda 295 kişi yaşamını yitirmiştir; 199'u Türk (67.5%), 96'sı yabancı (32.5%) vatandaşlardır. Ayrıca, 314 kişi yaralanmış, 239'u Türk (76.1%), 75'i yabancı (23.9%) vatandaşlardır. 190 hava aracı hasara uğramıştır; 169'u Türk (89.0%), 21'i yabancı tescilli (11.0%) hava aracıdır. Kazalar sırasında, acil durum ve afet yönetimi süreçlerinin etkinliği özellikle ARFF ekiplerinin hızlı ve etkili müdahaleleriyle öne çıkmıştır. Kazaların büyük kısmı, güvenlik önlemlerinin artırılması ve afet yönetimi süreçlerinin güçlendirilmesi gerekliliğini ortaya koymuştur. **Tartışma ve Sonuç:** Türk hava sahasında meydana gelen kazalar, yalnızca havacılık güvenliğini değil, aynı zamanda acil durum ve afet yönetimi süreçlerini de yeniden gözden geçirme ihtiyacını doğurmuştur. ARFF ekiplerinin eğitim seviyeleri ve donanımlarının artırılması gerektiği, afet ve acil durum yönetimi bağlamında kazaların toplumsal etkilerinin minimize edilmesi için daha güçlü bir strateji oluşturulması gerektiği vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Acil Durum Yönetimi, Afet Yönetimi, ARFF, Hava Aracı Kazaları, Havacılık Güvenliği

Sözel Bildiri

KAPAKLI BRAKET SISTEMLERININ KLINIK ETKINLIKLERI VE KULLANIMI

İREM YILMAZ*, NESLİHAN EBRU ŞENIŞIK**
**Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Ortodonti Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye, iremy1998@gmail.com*

***Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Ortodonti Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye, nebuysas@gmail.com*

Giriş: Günümüz gelişen materyal teknolojisi ile ortodontik tedavide farklı braket, ark teli ve bunları birbirine bağlama materyali seçeneği bulunmaktadır. Ark telini brakete bağlamak amacıyla sıklıkla paslanmaz çelik ligatürler veya elastomerik ligatürler kullanılmaktadır. Ancak bağlantının braket üzerindeki kapak vasıtası ile olduğu kapaklı braketlerin ortodonti uygulamalarına girmesi birçok avantajı beraberinde getirmiştir.
Amaç: Bu bildirinin amacı, kapaklı braket sisteminin felsefesi, özellikleri, avantajları ve dezavantajları konusunda mevcut bilgileri derlemektir.
Yöntem: Kapaklı braket sistemlerinin tasarlanmasındaki temel amaç başlangıçta ark telinin braket slotuna daha hızlı ve kolay bağlanması olsa da, bu ihtiyaç zaman içerisinde değişmiştir Bu braketlerin güvenli ve tam ark teli bağlama yeteneği ile birlikte açığa çıkan düşük sürtünme değerleri ve hızlı diş hareketi iddiası, bu braketlerin geliştirilmesindeki temel amaç olmuştur.
Bulgular:Düşük sürtünme kuvvetinin kapaklı braketler ile mümkün olduğu belirtilmiştir. Böylece diş hareketini başlatacak hafif fizyolojik kuvvetler uygulanabilir. Diş hareketi esnasında, periodontal dokuda iskemi oluşmaz, rezorbsiyon alanına periodontal bölgedeki biyokimyasalların göçü devam eder. Sürekli, fizyolojik ve etkin bir diş hareketi oluşur. Düşük sürtünmeye bağlı dişler, temasta olduğu çevre kas ve periodontal dokuların uyguladığı kuvvetler ile uyumlu ve dengeli bir şekilde, fizyolojik pozisyonlarına hareket eder.
Tartışma ve Sonuç: Kapaklı braketlerin pek çok avantajı vardır ancak pahalı olması, braket kapağın açılmasında ve kapatılmasında zorluk, kapağın kendiliğinden açılması, deforme olması, kapak tarafından tutulan ark telinin kırılması, düşük sürtünme nedeniyle tel yer değiştirme oranının artması, elastik zincir takılmasında zorluk, braket tutma yerleştirmede zorluk gibi dezavantajları da vardır. Son yıllarda geliştirilen braket tipleriyle bu dezavantajlar giderilmeye çalışılmaktadır. Kapaklı braket sisteminin hasta ve klinisyen için avantajları göz önünde tutulduğunda bu sistemin geliştirilmesi için pek çok çalışma yapılmalıdır.

Anahtar Sözcükler: Self-ligating bra- ketler, Ligasyon

Sözel Bildiri

DEPREM SONRASI GEBELERİN SAĞLIK HİZMETLERİNE ERİŞİMİ

Armağan ARSLAN*, Aysun GÜZEL**

** Graduate Student Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Institute of Social Sciences, Department of Disaster Management, BURDUR-TURKEY, 2430202806@ogr.mehmetakif.edu.tr,*

*** Assoc. Prof. Dr. Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Health Sciences, Department of Emergency Aid and Disaster Management, BURDUR-TURKEY, ayurdakul@mehmetakif.edu.tr,*

Özet: Depremler, hem fiziksel hem de psikolojik açıdan büyük travmalara yol açarak, özellikle kırılgan gruplar üzerinde derin etkiler bırakmaktadır. Gebelik dönemi, kadınlar için özel bir hassasiyete sahip olup, afetler bu dönemi daha da riskli hale getirebilir. Bu çalışmanın amacı, depremler sonrası gebelerin karşılaştığı sağlık sorunları, yaşadıkları zorluklar ve sağlık hizmetlerine erişimlerini değerlendirmektir. Çalışmada, deprem sonrası gebelerin karşılaştığı sağlık sorunları literatür taramasıyla incelenmiştir. Gebelerin karşılaştığı temel problemler; fiziksel travmalar, psikolojik stres, yetersiz sağlık hizmetlerine erişim, beslenme sorunları ve gebelikle ilgili komplikasyonlar olarak belirlenmiştir. Depremler sonrası gebelerin karşılaştığı en yaygın sorunlar arasında; sağlık hizmetlerine erişimdeki aksaklıklar, doğum sırasında komplikasyonlar, beslenme yetersizlikleri ve psikolojik travmalar yer almaktadır. Ayrıca, gebelerin temel sağlık hizmetlerine ulaşamaması, erken doğum ve fetal büyüme geriliği gibi riskleri artırmaktadır. Depremler sırasında gebelere yönelik sağlık hizmetlerinin etkililiği, afet planlaması ve sağlık altyapısının güçlendirilmesiyle artırılabilir. Gebelere yönelik sağlık hizmetlerinin erişilebilirliğini sağlamanın yanı sıra, psikolojik destek ve doğum öncesi bakımın sürekliliği de önemlidir. Gebeler için afet yönetim planlarında düzenlemeler yapılmalı, sağlık altyapısı güçlendirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Deprem, Gebe, Sağlık Hizmetleri

Sözel Bildiri

KRONİK HASTALIĞA SAHİP BİREYLERİN AFETLER SIRASINDA SAĞLIK HİZMETLERİNE ERİŞİMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Rabia ARIKOĞLU*, Aysun GÜZEL**

** Graduate Student Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Institute of Social Sciences, Department of Disaster Management, BURDUR-TURKEY, 2430202804@ogr.mehmetakif.edu.tr,*

*** Assoc. Prof. Dr. Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Health Sciences, Department of Emergency Aid and Disaster Management, BURDUR-TURKEY, ayurdakul@mehmetakif.edu.tr*

Özet: Afetler, toplumun her kesimini etkileyen ancak özellikle kronik hastalıklara sahip bireyler için ciddi sağlık riskleri oluşturan olaylardır. Bu bireyler, düzenli ilaç kullanımı, tıbbi cihazlara bağımlılık ve sürekli doktor takibi gerektiren sağlık koşullarına sahiptir. Afetler sırasında sağlık sisteminin aksaması, ulaşım zorlukları, ilaç ve tıbbi malzeme tedarikinde yaşanan kesintiler, kronik hastalar için hayati riskler doğurmaktadır. Özellikle, diyabet, hipertansiyon, kardiyovasküler hastalıklar, solunum yetmezliği ve böbrek yetmezliği gibi rahatsızlıkları olan bireyler için kesintisiz sağlık hizmetine erişim büyük önem taşır. Afet sonrası sağlık altyapısının zarar görmesi, hastaların düzenli kontrollerini yapamamasına, ilaçlarını temin edememesine ve tedavi süreçlerinin aksamasına neden olabilir. Bu durum, kronik hastalıkların kötüleşmesine ve acil müdahale gereksiniminin artmasına yol açabilir. Afet yönetiminde kronik hastaların ihtiyaçlarına yönelik özel planlamalar yapılması gerekmektedir. Sağlık hizmetlerinin afetlere dayanıklı hale getirilmesi, mobil sağlık ekiplerinin güçlendirilmesi ve acil durumlarda kullanılmak üzere ilaç ve tıbbi cihaz stoklarının oluşturulması önemlidir. Ayrıca, tahliye planlamalarında kronik hastalar için özel düzenlemeler yapılmalı, afet sırasında ve sonrasında bu bireylerin sağlık hizmetlerine kesintisiz erişimi sağlanmalıdır. Sonuç olarak, kronik hastalığa sahip bireylerin afetler sırasında karşılaştıkları riskleri en aza indirmek için önceden hazırlıklı olmak, sağlık sistemlerinde bütüncül bir yaklaşım benimsemek ve afet planlamalarını bu özel grubu göz önünde bulundurarak yapmak büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kronik hastalıklar, afet yönetimi, sağlık hizmetleri, acil durum planlaması, tıbbi bakım

Sözel Bildiri

KANSER TEDAVİSİNDE PSİKOLOJİNİN ÖNEMİ VE TEDAVİYE YÖNELİK BAKIŞ AÇISI

Güllü İrem ARI
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, gul.irem.gia@gmail.com

Abstract:Günümüzde birçok kişi ya kanser hastası ya da hasta yakını. Hastalığın verdiği psikolojik etkiyle beraber hastaya nasıl yaklaşacaklarını maalesef bilemiyorlar ve bu durum hasta için psikolojik olumsuzluklar getirmektedir. Üzerinde çalıştığımız ve de hayata geçireceğimiz projede bu psikolojik etkinin önüne geçebilmektir.
Psikolojinin kanser hastalığı gibi birçok hastalıkların, tekrarlanan hastalıkların da tedavi süreçlerinde olumlu sonuç almayı arttırdığını tespit ettik. Tedavi sürecinde hastalar ve yakınları için tedavi-aktivite alanları ve psikolojik danışmanlık alacakları birimleri oluşturulmalı bu alanlar hastanelerde veya ilgili merkezlerde yapılmalıdır. Hastalık teşhisi konmuş kişiler ve yakınları tedavi görecekleri doktorun yönlendirmesi ile en yakın psikolojik danışmanlık birimlerine başvurabileceklerdir. Danışman psikolog hastanın tedavisinde gelişme gözlemlemediğinde hastayı "Hastalıkları ile Yalnız Bırakmıyoruz" projesine dahil edilecektir. Bu projeye tedaviyi kabul eden ve reddeden tüm hastaları kapsayacak şekilde planlandı.
Önerilen uygulamalar Dünya çapında yaygınlaştırılıp her düzeye hitap edecek şekilde yaygınlaştırıldığında kanser ve benzeri hastalıklardan ölümler eskiye nazaran azalmış olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Psikolojinin tedaviye etkisi, kanser hastalığı, farklı tedavi yöntemleri, kanser tedavisinde farkındalık

Sözel Bildiri

SIGARAYI BIRAKMANIN ORAL KANSER RISKI ÜZERINDEKI ETKISI

Fatma CAN[1]*, Esin BOZDEMİR[1]

1Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Ağız, Diş ve Çene Radyolojisi Anabilim Dalı, Isparta,Türkiye, fatmaksmn01@gmail.com

Özet:Ağız boşluğu, farinks ve larinkste oluşan neoplazmaları içeren baş ve boyun kanseri, en yaygın kanser türleri arasında altıncı sırada yer almaktadır. Sigara kullanımı akciğer hastalığı, kalp hastalığı ve ağız kanserini de içeren çok sayıda kanser gibi birçok ciddi hastalıkla bağlantılı olduğu bilinen ciddi bir tetikleyici faktördür. Sigara dumanı 7.000'den fazla kimyasal içerir, bunların yüzlercesi toksiktir ve en az 70'i bilinen kanserojenlerdir. Sigara içenlerin sigara içmeyenlere göre ağız kanserine yakalanma olasılığı altı kat daha fazladır. Risk doza bağlıdır, yani ne kadar çok sigara içilirse risk o kadar artmaktadır. Sigaranın bırakılması ağız kanseri riskini azaltmanın en etkili yollarından biridir. Çalışmalar, sigarayı bırakmanın uzun süreli sigara içenler için bile ağız kanseri riskinde önemli bir azalma oluşturduğunu göstermiştir. Sigarayı bıraktıktan sonraki 5 yıl içinde ağız kanseri riski, sigara içmeye devam edenlere kıyasla yarı yarıya azalmaktadır. 20 yıl sonra risk, hiç sigara içmemiş birinin riskine yaklaşır ve bu da vücudun sigaranın neden olduğu hasarlardan kurtulduğunu gösterir. Sigarayı bırakmak, daha önce ağız kanseri teşhisi koyulmuş kişiler için de sonuçları iyileştirir. Tedavi sırasında sigarayı bırakmak, cerrahi, radyoterapi ve kemoterapi gibi tedavilerin etkinliğini artırabilir ve kanserin tekrarlama veya ikincil kanserlerin gelişme olasılığını azaltır. Dahası, sigarayı bırakan hastalar iyileşme sırasında daha az komplikasyon yaşar ve genel olarak daha iyi bir prognoza sahiptir. Bu derlemenin amacı sigarayı bırakmanın kanserojen maruziyetini azaltma ve ağız mukozası sağlığını iyileştirme gibi koruyucu etkileriyle ağız kanseri riski üzerindeki etkilerinin tartışılmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Ağız kanseri, risk azaltma, sigarayı bırakma

Sözel Bildiri

DIYABETES MELLITUSA BAĞLI TÜKÜRÜK BEZLERINDE VE TÜKÜRÜKTE OLUŞAN DEĞIŞIKLIKLER

Fatma CAN1, Esin BOZDEMİR1

1Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Ağız, Diş ve Çene Radyolojisi Anabilim Dalı, Isparta,Türkiye, fatmaksmn01@gmail.com

Özet: Diabetes mellitus (DM), kanda glikoz konsantrasyonunun asimilasyonunda, metabolizmasında ve dengesinde bozuklukla karakterize sık görülen bir endokrin hastalığıdır. Tip 1 ve tip 2 olmak üzere iki tipi vardır. DM etiyolojisi çok faktörlüdür ve bağışıklık, genetik ve çevresel faktörleri içerir. DM'de metabolik hasarlar nedeniyle mikro ve makro dolaşımdaki değişiklikler sonucu akut ve kronik komplikasyonlar ortaya çıkar. Diyabette sık karşılaşılan oral bulgulardan biri subjektif şikayet olarak bildirilen kserostomidir (ağız kuruluğu). Kserostomi, tükürük bezlerinde parankim hasarı ve mikro dolaşımdaki değişikliklerden kaynaklanan tükürük bezlerindeki disfonksiyon nedeniyle oluşur. Tip 1 diyabetli hastalarda tükürük salgısının azalması tükürükteki üre konsantrasyonunun artmasıyla ilişkili bulunmuştur. Bazı çalışmalar, kontrolsüz glisemisi olan DM hastalarının, iyi glisemik kontrolü olan DM hastalarına kıyasla önemli ölçüde daha düşük tükürük akış değerlerine sahip olduğunu göstermiştir. Tükürük bileşimindeki değişikliklerin, özellikle diyabetli hastalarda birçok ağız hastalığının gelişimini, semptomlarını ve şiddetini etkilediği ileri sürülmüştür. Diyabetli hastalarda tükürükteki glikoz, kalsiyum ve üre konsantrasyonunda önemli bir artış olduğu bildirilmiştir. Tükürükteki immünolojik değişikliklerin değerlendirilmesinde diyabetik hastalarda daha yüksek total IgA antikor konsantrasyonu saptanmıştır. Bu derlemenin amacı DM hastalarında tükürük bezlerinde ve tükürükte oluşan değişikliklerin güncel literatürlerle tartışılmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Diabetes mellitus, kserostomi, hiposalivasyon

Sözel Bildiri

TEDAVİ RET KARARININ ARKA PLANINDAKİ NEDENLER: YAŞLININ YAŞLIYA BAKIM YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN ETİK ANALİZİ

Yeşim Temel*
**Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yaşlı Sağlığı Anabilim Dalı, Muğla, Türkiye*
yesimtemel@posta.mu.edu.tr

Giriş: Yaşlı bireylerin sağlık hizmetlerine erişimi, yalnızca tıbbi durumlarıyla değil, aynı zamanda ailevi ve sosyal sorumluluklarıyla da şekillenmektedir. Amaç: Bu bildiride, tedavi ret kararı, bakım veren yaşlıların karşılaştığı etik çıkmazlar ve yaşlı ihmaline dair önemli unsurların yer aldığı bir olgu sunulmaktadır. Bu bağlamda, yaşlı bireylerin sağlık hizmetlerine erişimini etkileyen çok katmanlı faktörler etik bir perspektifle ele alınacaktır. Bulgular: Olguda, 69 yaşında, ileri evre akciğer kanseri tanısı almış bir kadın hasta olan Ummahan Hanım ele alınmaktadır. Hastanın solunum fonksiyonları giderek yetersiz hale gelmiş ve ventilatör desteği kaçınılmaz hale gelmiştir. Kardiyak parametreleri değişken olup, düşük oksijen seviyeleri nedeniyle zaman zaman hipotansif ataklar yaşamaktadır. Kemoterapi sürecine başlamış ancak belirli bir aşamadan sonra akıllı ilaç ve kürleri reddetmiştir. Ayrıca, ikinci eşi tarafından terk edilen 88 yaşındaki ileri evre Alzheimer hastası babasının maaşından destek alarak babasının bakımını üstlenmek zorunda kalmış, bu da kendi sağlık hizmetlerine erişimini daha da zorlaştırmıştır. Hasta, babasının bakımını birinci önceliği olarak görmekte ve bu nedenle hastaneye yatışı ile gerekli olan ventilatör desteği gibi tıbbi müdahaleleri kabul etmemektedir. Ummahan Hanım'ın babası dışında bakımını üstlenecek aile üyeleri bu sürece aktif olarak destek vermemektedir. Yöntem: Bu vaka, Dört Göze etik analiz yöntemi ile incelenecek olup, tıbbi endikasyonlar, hasta tercihleri, yaşam kalitesi ve dış etkenler çerçevesinde ele alınacaktır. Ayrıca, hastanın bilinçli karar verme yetisi, bakım ve destek eksikliği, etik konsültasyon süreçleri gibi konular üzerinden detaylandırılacaktır. Tedaviyi reddetme kararının arka planında, hastanın tıbbi süreçlerden kaçınmasının yanı sıra, bakım verme zorunluluğunun etik bir yükümlülüğe dönüşmesi de bulunmaktadır. Tartışma ve Sonuç: Ummahan Hanım'ın tedavi süreci devam ettirilmediği takdirde, hem kendi sağlığı hem de babasının durumu açısından kritik sonuçlar doğabilir. Bu vakanın, yaşlı bakım verenlerin sağlık hizmetlerine erişimi, etik karar alma süreçleri ve sağlık politikaları açısından literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı Bakım Verici, Tedavi Ret Kararı, Etik Karar, Dört Göze Yöntemi, Bakım Eksikliği

Sözel Bildiri

ÇOCUK DİŞ HEKİMLİĞİNDE DİJİTAL UYGULAMALARIN YERİ

Gizem YILDIZ
Uzm. Dt., Isparta Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi, Isparta, Türkiye, dtgizemsaribass@gmail.com

Özet: Teknolojinin ilerlemesi ile birlikte çocuk diş hekimliği alanında önemli yenilikler ve gelişmeler görülmektedir. Dijital uygulamalar, geleneksel teşhis ve tedavi yöntemlerine alternatif olarak hekimlere önemli avantajlar sunmakta, çocukların tedavi süreçlerini daha konforlu ve etkili hale getirmeyi amaçlamaktadır. Dijital uygulamalar; tanı, tedavi planlaması, baskı ve üretim, dental anestezi uygulaması ve dental kaygı yönetimi gibi alanlarda kullanılabilmektedir. Bu derleme çalışmasında, dijital uygulamaların çocuk diş hekimliğindeki kullanım alanlarının incelenmesi ve bu uygulamaların klinik faydalarının değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Dijital görüntüleme yöntemleri, özellikle çocuk diş hekimliğinde, düşük dozda radyasyon kullanarak hızlı ve yüksek çözünürlüklü görüntüler sunar, görüntüler üzerinde düzenleme yapılabilir ve kolayca saklanıp paylaşılabilir. Başlangıç çürüklerinin tespiti için geliştirilen dijital fiber optik transillüminasyon sistemi, iyonize radyasyon kullanmadan okluzal, aproksimal ve düz yüzeylerdeki çürükleri kontrast değişikliğiyle tespit edebildiğinden çocuk hastalarda güvenle kullanılabilmektedir. Ağız içi tarayıcılar, düşük hata payı ile üç boyutlu dijital veriler elde edilmesini sağlayarak geleneksel ölçü yöntemlerine kıyasla daha hızlı, konforlu ve tekrarlanabilir ölçüm imkanı sunmakta ve özellikle çocuk hastalarda, tedavi süresini kısaltarak uyumu artırmaktadır. Bilgisayar destekli tasarım (CAD)/bilgisayar destekli üretim (CAM) sistemi, dijital teknolojiler kullanarak veri toplayan ve işleyen bir sistem olup çocuk diş hekimliğinde geniş kullanım alanına sahiptir. Onley, rezin içerikli veya hibrit restorasyonlar; yüksek dayanıklılık, pürüzsüz yüzeyler ve hızlı üretim avantajlarını barındıran yer tutucular; sürnümerer dişlerin çekilmesinde cerrahi rehberler; dentoalveolar travma varlığında doğru okluzal ilişkiyi sağlamak için splintler ile ısırma plakları ve ortodontik şeffaf plakların üretilmesinde CAD/CAM sistemi kullanılabilmektedir. Bilgisayar destekli lokal anestezi; işlem sonrası yumuşak doku komplikasyonlarının engellenebilmesi, anestezik maddenin miktarı ve uygulama hızının ayarlanabilmesi, çocuklarda kaygı ve ağrı düzeyini azaltabilmesi avantajları ile tercih edilmektedir. Görsel-işitsel bir sisteme sahip olan sanal gerçeklik gözlükleri, diş tedavisi sırasında kaygı ve ağrı deneyimini azaltabilmektedir. Bu alanda yapılan çalışmalar henüz az sayıda olsa da gelecekte dijital uygulamaların yaygınlaşması ile çocuk diş hekimliği tedavi süreçlerinde sıklıkla yer alacağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Dijital, Diş Hekimliği, Teknoloji

Sözel Bildiri

THERAPEUTIC NANOPARTICLES FOR TARGETED DRUG DELIVERY

Muge MUSMULA*, Serdar SEZER**

** Suleyman Demirel University, Institute of Health Sciences, Department of Medical Pharmacology, Isparta, Türkiye, mugemusmula@hotmail.com*

** Suleyman Demirel University, Faculty of Medicine, Department of Pharmacology, Isparta, Türkiye, serdarsezer@sdu.edu.tr*

Background: Targeted drug delivery delivers drugs directly and efficiently to the site of treatment. This method allows for more precise targeting of drugs to specific cells, tissues, or organs. Therapeutic nanoparticles are an important component of targeted drug delivery. **Aim:** The purpose of this review is to examine the potential of nanoparticles in various medical disciplines as an impressive delivery system in cancer therapy, gene therapy, infection therapy, immunotherapy and many other therapeutic areas. The use of nanoparticles aims to improve the delivery of pharmaceutical agents to target sites, increase bioavailability, facilitate controlled release, reduce adverse effects and increase the stability of drugs, especially in cases requiring targeted therapy. **Methods:** A comprehensive literature review on nanoparticle targeted drug delivery systems up to 2025 was performed. A rigorous search strategy was used, including the combination of keywords such as “nanoparticle”, “drug-loaded nanoparticles” and “nanoparticle drug delivery systems”. A simultaneous search of reputable databases such as Google Scholar, Web of Science, SpringerLink, Wiley, Science Direct, Scopus, Medline and PubMed Central was adopted to ensure comprehensive access to the literature while minimizing author bias. **Results:** As a result of a comprehensive review of research articles in the current literature, a table was created that includes synthesis methods developed by loading drugs into biomaterials used in nanoparticle synthesis, the advantages and disadvantages of these methods, and the treatment areas in which they are used. **Discussion and Conclusion:** A thorough review of extant research articles in the relevant literature was conducted to discuss, the benefits of using nanoparticles in targeted drug delivery. The review also addressed how the difficulties encountered in nanoparticle production and drug loading could be overcome. Furthermore, the discussion sought to shed light on future studies planned to be conducted, considering the potential of nanoparticles for clinical application.

Keywords: Nanoparticle, Drug loaded nanoparticles, Nanoparticle drug delivery systems

Sözel Bildiri

ÇOCUKLARDA ERKEN SÜT DİŞİ KAYIPLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Gizem YILDIZ*, Derya CEYHAN**

** Uzm. Dt., Isparta Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi, Isparta, Türkiye, dtgizemsaribass@gmail.com*

*** Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Ana Bilim Dalı, Isparta, Türkiye, deryaceyhan@sdu.edu.tr*

Özet: Erken süt dişi kaybı, dişlerin normal gelişim sürecinde, beklenen eksfoliasyon zamanından önce kaybedilmesidir. Süt dişlerinin erken kaybedilmesi, çiğneme ve konuşma fonksiyonlarını olumsuz etkileyerek günlük yaşamı kısıtlayabilir, ortodontik problemlere ve estetik kaygı temelli özgüven kaybına neden olabilir. Bu derleme çalışmasında, çocuklarda erken süt diş kayıpları ile ilişkili durumlar incelenerek konuya dair farkındalığın artırılması amaçlanmaktadır. Diş çürüğü, süt dişlerinin erken kaybının en yaygın nedeni olarak bildirilmektedir. Tedavi edilmemiş çürükler, pulpal ve dento-alveolar apselere ve diş kaybına yol açabilmektedir. Kötü ağız hijyenine bağlı bakteriyel plak birikimi, periodontal ataçman ve alveolar kemik yıkımını indükleyerek diş kaybına neden olabilmektedir. Ortodontik amaçlarla gerçekleştirilen süt dişi çekimleri ve travmalar sonucu meydana gelen kayıplar, erken süt dişi kaybı olarak değerlendirilmektedir. Ağır metal toksikasyonu, çocuklarda erken süt dişi kaybı riskini artırabilmektedir. Erken süt dişi kayıpları, bazı hastalık ve sendromların bir belirtisi olarak da görülmektedir. Palmoplantar hiperkeratoz ile karakterize Papillon-Lefèvre sendromu ve hematolojik bir hastalık olan Langerhans hücreli histiyositozis varlığında, hızlı ve şiddetli kemik yıkımıyla seyreden periodontitis nedeniyle süt ve daimi dişlerin erken kaybı gözlemlenmektedir. Alkalen fosfataz enzim eksikliğiyle nitelendirilen Hipofosfatazya hastalığında, bozulan osteogenez ve sementogenez süreçleri, süt ve daimi dişlerin erken kaybına yol açmaktadır. Kontrolsüz Diabetus Mellitus varlığında, proinflamatuar sitokinler ve glikozilasyon ürünlerinin üretiminin artmasıyla birlikte polimorfonükleer lökositlerin bozulmuş işlevleri, periodontitis ve diş kaybı riskini artırmaktadır. Lökosit adezyon eksikliği tip I hastalığında, bozulmuş lökosit adezyon ve migrasyonu sonucunda, süt ve daimi dişleri etkileyen hızlı periodontal yıkım görülmektedir. Burkitt lenfoma, agresif bir malignite olup odontojenik enfeksiyonlarla karışabilmekte, alveolar kortikal kemiği yıkarak diş kaybına neden olabilmektedir. Sonuç olarak, çeşitli durumlarla ilişkilendirilebilen süt dişlerinin erken kaybı, çocuğun mevcut ağız sağlığını ve ilerleyen dönemde daimi dişlenmenin sağlığını olumsuz yönde etkileyebilir. Süt dişlerinin korunması ve kayıpların önlenmesi için yeterli oral hijyen, antikaryojenik beslenme, erken tanı, doğru tedavi planlaması, düzenli kontroller ve multidisipliner yaklaşım önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ağız Sağlığı, Çocuk, Diş Hekimliği, Diş Kaybı, Sendrom

Sözel Bildiri

KÜRESEL İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ POLİTİKALARININ TÜRKİYE'NİN AFET YÖNETİMİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

İlayda BAYSAN*, Gülhan ŞEN**

**Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afet Yönetimi Tezli Yüksek Lisans Programı, Burdur, Türkiye, ilaydaa.baysan@gmail.com*
***Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Burdur, Türkiye, gulhansen@mehmetakif.edu.tr*

Giriş: Küresel iklim değişikliği, doğal afetlerin sıklığını ve şiddetini artırarak afet yönetimi stratejilerinin yeniden düzenlenmesini zorunlu kılmaktadır. Türkiye, coğrafi konumu itibariyle iklim değişikliğinin etkilerine açık bir ülkedir ve bu durum, ulusal afet yönetimi politikalarını doğrudan etkilemektedir. **Amaç:** Bu çalışmanın amacı, küresel iklim politikalarının Türkiye'deki afet yönetimi üzerindeki etkilerini incelemektir. **Yöntemler:** Rapor incelemesinin yapıldığı bu çalışmada Paris Anlaşması, Sendai Afet Risk Azaltma Çerçevesi ve Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC) gibi uluslararası anlaşmalar üzerinden ulusal ve uluslararası küresel iklim politikaları incelenmiştir. **Bulgular:** Küresel iklim politikalar, ülkeleri sera gazı emisyonlarını azaltmaya ve iklim dostu politikalara yönelmeye teşvik etmektedir. Türkiye, bu anlaşmalar çerçevesinde sıfır karbon hedefleri ve yenilenebilir enerji yatırımları gibi adımlar atarken, aynı zamanda iklim değişikliği kaynaklı afetlere karşı dirençli bir altyapı oluşturmaya çalışmaktadır. Türkiye, çeşitli iklim bölgelerine sahip olması nedeniyle iklim değişikliğini farklı boyutlarda deneyimlemektedir. Bu kapsamda iklim değişikliğinin Türkiye'deki afet yönetimine etkileri olarak sıcaklık artışı ve kuraklık, sel ve taşkınlar, orman yangınları, deniz seviyesinin yükselmesi, yer almaktadır. Bu bağlamda, küresel iklim değişikliği politikalarının Türkiye'nin afet yönetim stratejileri üzerindeki etkisi önem arz etmektedir. **Tartışma ve Sonuç:** Küresel iklim değişikliği politikaları Türkiye'nin afet yönetimi politikalarını yeniden şekillendirmekte ve daha dirençli bir altyapı oluşturmasını zorunlu kılmaktadır. İklim değişikliğinin etkilerinin giderek daha belirgin hale gelmesiyle, afet yönetimi stratejilerinin iklim değişikliği perspektifiyle yeniden şekillendirilmesi gerekmektedir. Türkiye'nin, küresel iklim değişikliği politikalarına uyum sağlayarak, afetlere karşı daha hazırlıklı, dirençli ve sürdürülebilir bir yapı oluşturulmalıdır. Bu süreç hem ulusal düzeyde hem de uluslararası iş birlikleri ile desteklenmelidir.

Anahtar Kelimeler: İklim Değişikliği, İklim Değişikliğine Uyum, Risk Azaltma Stratejileri

Sözel Bildiri

DEMANSLI HASTALARIN İNFORMAL BAKIM VERİCİLERİNDE TÜKENMİŞLİK

Sedanur ŞALVAR1, Hacer GÖK UĞUR2

1Ordu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ordu, Türkiye, sedanurslv5506@gmail.com

2Ordu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ordu, Türkiye, hacer32@gmail.com

Özet:Dünyada ve ülkemizde yaşlı nüfus sayısı giderek artmaktadır. Yaşlı nüfus sayısının artışıyla birlikte demans hastalığı giderek yaygınlaşmaktadır. Demans, bilişsel, işlevsel ve zihinsel yeteneklerin kaybına neden olan, günlük yaşam aktivitelerinde bağımlılık düzeyini artıran, ilerleyici ve ölümcül bir hastalıktır. Demanslı hastalar genellikle deneyimli olmayan informal bakım vericiler tarafından bakılmaktadır. İnformal bakım vericiler, bakım sürecinde yaşanılan pek çok sorunlar nedeniyle tükenmişlik yaşayabilmektedirler. Bu derleme demanslı hastaların informal bakım vericilerinde tükenmişliği incelemek amacıyla yapılmıştır. Demanslı hastaların informal bakım vericileri bakım sürecinde; stres, üzüntü, korku, kaygı, öfke, çaresizlik, yorgunluk, uykusuzluk, depresyon ve sosyal izolasyon gibi pek çok fiziksel, ruhsal ve sosyal sorunlar yaşayabilmektedirler. Bununla birlikte demanslı hastaların informal bakım vericileri, bakım sürecinde iş kaybı yaşama, çalışma saatlerinde azalma ve bakım maliyetleri nedeniyle ekonomik zorluklar yaşayabilmektedirler. İnformal bakım vericilerin bakım sürecinde yaşadıkları bu güçlükler tükenmişlik duygusu yaşamalarına neden olabilmektedir. İnformal bakım vericilerin yaşadıkları sorunlarla baş etme konusunda desteklenmeleri tükenmişliğin önlenmesi açısından önemlidir. İnformal bakım vericilerde tükenmişliğin önlenmesi hem hastanın hem de bakım verenin yaşam kalitesi açısından önemlidir. Hemşireler demanslı hastaların informal bakım vericilerinin desteklenmesinde önemli rol ve sorumluluklara sahiptirler. Demanslı hastaların informal bakım vericilerine, gereksinim duydukları konularda eğitim ve danışmanlık yapma, bakıma uyumlarını sağlama ve psiko-sosyal destek verme konularında yardımcı olmaktadırlar. Sonuç olarak, demanslı hastaların informal bakım vericileri bakım sürecinde yaşadıkları fiziksel, ruhsal ve sosyal sorunlar nedeniyle tükenmişlik yaşayabilmektedirler. İnformal bakım vericilerin bakım sürecinde hemşireler tarafından desteklenmesi, sorunlarla baş etmeleri ve tükenmişliğin önlenmesi açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Demans, İnformal bakım, Tükenmişlik, Hemşirelik.

Sözel Bildiri

BİFOSFONATLARA GENEL BİR BAKIŞ VE ÇOCUK DİŞ HEKİMLİĞİNDEKİ ÖNEMİ

Derya CEYHAN*, Betül KILIÇ**

**Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Ana Bilim Dalı, Doğu Yerleşkesi, Isparta, Türkiye, deryaceyhan@sdu.edu.tr*

***Arş. Gör. Dt., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Ana Bilim Dalı, Doğu Yerleşkesi, Isparta, Türkiye, betulkilicbetul@gmail.com*

Özet: Bifosfonatlar; osteoporoz, Paget hastalığı, iskelet metastazları, maligniteye bağlı hiperkalsemi gibi kemik patolojilerinin tedavisinde kullanılan ilaçlardır. Çocuk hastalarda kullanım alanının artması, çocuk diş hekimliği açısından olası etkilerinin ele alınmasını gerekli kılmıştır. Bu derleme çalışması, bifosfonatların çocuk hastalardaki kullanımını, potansiyel risklerini ve diş hekimliği alanındaki önemini mevcut çalışmalar doğrultusunda değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bifosfonatlar, kimyasal yapılarına göre azot içeren (N-BP) ve içermeyen (non-N-BP) olmak üzere iki gruba ayrılır. Kemik rezorpsiyonunu inhibe etmeyi hedefleyen bu ilaçlardan N-BP'ler, osteoklast fonksiyonlarını inhibe ederek daha güçlü etki gösterirken non-N-BP'ler, osteoklastları doğrudan apoptozise yönlendirir. Genel olarak iyi tolere edilmekle beraber bazı yan etkilere yol açabilmektedirler. Diş hekimliği açısından önemli olan klinik durum, bifosfonat ilişkili çene osteonekrozu (BRONJ) tablosudur; klinik risk faktörleri incelendiğinde, diş çekimi, en belirgin risk olarak değerlendirilmiştir. Bununla birlikte, araştırmacıların bifosfonat kullanan çocuklar üzerinde gerçekleştirdiği çalışmalarda, cerrahi dental işlemler uygulanmasına rağmen BRONJ bulgusuna rastlanmamış, bugüne kadar BRONJ olgusu bildirilmemiştir. Bu durum; genellikle çocuklarda çekimi yapılan süt dişlerinin kısa köklü ve rezorbe olması, daimi dişlerin ortodontik amaçlarla çekilmesi, oral cerrahi endikasyonların sınırlı ve enfeksiyondan bağımsız olması, sigara ve immün sistem baskılayıcı tedavi gibi sistemik risk faktörlerinin ve periodontitisin nadir görülmesi ve kemik iyileşmesinin hızlı olması ile ilişkilendirilmiştir. BRONJ riski çocuk hastalarda düşük olarak değerlendirilse de göz ardı edilmemesi gerektiği; özellikle kortikosteroid kullanımı gibi risk artırıcı durumların varlığında, konsültasyon sağlanmasına dikkat gösterilmesi vurgulanmıştır. Karmaşık cerrahi prosedürler gerektiren, belirgin enfeksiyonu olan çocuk hastalar, yüksek risk grubunda olduğundan, antibiyotik profilaksisi gerekliliğinin de konsültasyonla belirlenmesinin uygun olacağı belirtilmiştir. Cerrahi işlemler planlanırken bifosfonat tedavisinin başlangıç zamanı, süresi ve işlemin aciliyeti değerlendirilerek olanak dahilindeyse invaziv işlemlerin tedavi öncesinde tamamlanması, tedavi gören çocuk hastalarda ise işlem için tedavi bitiminden sonra en az iki yıl beklenmesi önerilmektedir. BRONJ riski, çocuk hastalarda düşük olarak ifade edilmekle birlikte söz konusu riskin dinamik olduğu unutulmadan tedavi sürecinde uygulanacak diş hekimliği yaklaşımlarının, bilimsel kanıtlara dayalı protokoller eşliğinde yürütülmesi önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bifosfonatlar, BRONJ, Çocuk, İnvaziv Dental İşlem, Kemik Rezorpsiyonu.

Sözel Bildiri

ÜST KARIN AĞRISI ŞİKAYETİ İLE ACİL SERVİSE BAŞVURAN HASTALARDA ELEKTROKARDİYOGRAFİ (EKG) VE LABORATUVAR PARAMETRELERİNİN GERİYE DÖNÜK İNCELENMESİ

Hazal Damla TURSUN*, Önder TOMRUK**

**Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi, Acil Tıp Anabilim Dalı, hazaltursun@sdu.edu.tr*

***Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi, Acil Tıp Anabilim Dalı, ondertomruk@sdu.edu.tr*

Amaç: Karın ağrıları acil servis başvurularının önde gelen sebeplerindendir. Çalışmamızda amacımız acil servise üst karın ağrısı şikayetiyle başvuran hastalarda FQRS-T dahil elektrokardiyografik bulguların ve laboratuvar parametrelerinin tanı koyma ve sağkalımı belirlemedeki rollerini ve bu parametrelerin birbirlerine olan üstünlüklerini değerlendirmektir. Çalışmada inflamatuar indeksler (CRP, SII, SIRI, AISI, NLR) ve EKG parametreleri (FQRS-T, QTc) ele alınmıştır.

Gereç ve Yöntem: Çalışmamız, Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Acil Tıp Kliniği'nde retrospektif, randomize, gözlemsel ve tek merkezli olarak yürütülmüştür. 15/09/2022-15/03/2025 tarihleri arasında karın ağrısı şikayetiyle başvurup pankreatit, safra kesesi patolojileri, gastroenterit ve gastrit tanısı alan hastaların eksiksiz dosya kayıtları incelenmiştir. Hastaların yaş, cinsiyet, vital bulgular, laboratuvar parametreleri ve EKG kayıtları değerlendirilmiştir.

Bulgular: Çalışmamızdaki olguların %54,3'ü (n=108) kadın, %45,7'si (n=91) erkekti. Hastaların genel yaş ortalaması 64,61 ±14,96 (29-92) yıldı. Hastaların %12,1'i (n=24) exitus ile sonuçlandı. Çalışmaya dahil edilen olgular dört ana tanı etrafında gruplandı; %25,6'sı pankreatit (n=51), %24,6'sı (n=49) safra kesesi patolojileri, %25,1'i (n=50) gastroenterit, %24,6'sı (n=49) gastrit tanısı aldı.

Yaş, nabız, SpO2, solunum sayısı, SKB ve DKB değerleri yaşayanlar ile exitus olan hastalar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdi ($p<0,05$). Laboratuvar parametrelerinden CRP'nin, EKG parametrelerinden FQRS-T ve QTc'nin sonlanım ile ilişkisi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$). Hastaların labarotuvar parametreleri incelendiğinde CRP'nin safra kesesi patolojilerinde; WBC, NLR, SII, AISI, SIRI'nın pankreatitte anlamlı derecede yüksek olduğu bulunmuştur ($p<0,05$).

ROC analizine göre mortaliteyi öngörme gücü en yüksek olan parametre CRP'dir (AUC: 0,890). Mortaliteyi öngörmede FQRS-T açısının cut-off değeri 47 olarak belirlendiğinde yüksek sensitiviteye sahip olduğu görülmüştür (AUC=0,701).

Spearman korelasyon analizinde, NLR ve FQRS-T artışının yatış süresinin uzamasıyla ilişkili olduğu saptanmıştır ($p=0.039$, $r=0.231$; $p=0.004$, $r=0.319$).

30 günlük sağkalım analizinde, FQRS-T açısı ≤47 olan hastalar daha yüksek sağkalım oranına sahipti (log rank $p=0.001$).

İlgili parametrelerden oluşturulan bir model ile lojistik regresyon analizi uygulandı. Buna göre FQRS-T açısındaki bir birimlik artışın mortaliteyi 1,013 kat (OR: 1,013, %95 GA: 1,001 – 1,027, p: 0,028), CRP'deki bir birimlik artışın mortaliteyi 1,01 kat artırdığı (OR: 1,010, %95 GA: 1,001-1,019, p: 0,026) görülmüştür.

Sonuç: Acil servise üst karın ağrısı ile başvuran hastalarda FQRS-T açısının mprtalitenin bağımsız bir belirleyicisi olduğu görülmektedir. FQRS-T açısının noninvaziv, ucuz ve kolay uygulanabilir olması nedeniyle bu parametrenin rutin kullanımının yaygınlaşmasının faydalı olacağı kanaatindeyiz.

Anahtar Kelimeler: Üst karın ağrısı, FQRS-T, mortalite

Sözel Bildiri

GEBELERDE AFET KAYGISI VE UYKU KALİTESİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Nesrin Çunkuş Köktaş*

** Pamukkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Denizli, Türkiye, ncunkus@pau.edu.tr*

Giriş: Günümüzün en önemli küresel sorunları arasında, tüm insanlığı etkileyen doğal afetler ve bu doğal afetler sonucunda insanların zarar görmesi gelmektedir. Deprem, volkanik patlama, tsunami, hortum ve kasırga, heyelan, sel, çığ, salgın, kuraklık ve orman yangınları gibi felaketler doğal afetler arasındadır. Tüm dünyada yaşanan doğal afetlerden etkilenen en savunmasız gruplardan birinin gebeler ve anne rahmindeki bebekler olduğu söylenebilir. **Amaç:** Bu çalışmanın amacı, gebe kadınlarda afet kaygısı ve uyku kalitesi arasındaki ilişkinin incelenmesidir. **Yöntem:** Araştırmanın örneklemini Türkiye'nin batısında bir ilde yaşayan doğum sonrası dönemdeki 346 kadın oluşturdu. Veriler, kişisel bilgi formu, Afet Kaygısı Ölçeği (AKÖ) ve Pittsburgh Uyku Kalitesi İndeksi (PUKİ) aracılığıyla Haziran-Ağustos 2023 tarihleri arasında uygulandı. Tanımlayıcı istatistikler, independent samples t testi, tek yönlü varyans analizi, Pearson korelasyon analizi ile veriler değerlendirildi. **Bulgular:** Gebe kadınların PUKİ puan ortalaması 7.21 ± 3.21 ve AKÖ puan ortalaması 17.31 ± 7.47 olarak bulunmuştur. Çalışmadaki kadınların gebelik süreçlerini değerlendirme, psikiyatrik hastalık öyküsü bulunma, doğal afet sonrası psikolojik destek alma durumlarına göre PUKİ ve AKÖ puan ortalamalarında farklılık tespit edilmiştir ($p<0.05$). Gebelerin uyku kaliteleri ile afet kaygı düzeyleri arasında pozitif yönde ilişki bulunmaktadır ($r=0.412$, $p<0.05$). **Tartışma ve Sonuç:** Araştırmadaki gebelerin uyku kaliteleri kötüleştikçe afet kaygı düzeylerinin arttığı söylenebilir. Türkiye coğrafi konumu sebebiyle afetler açısından riskli bir konumdadır. Böylece yaşanabilecek olası afetler sonrasında gebelerin ruhsal durumlarını olumlu şekilde sürdürebilmelerine yönelik afet öncesinde bilgi ve danışmanlık sağlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Gebe, Kadın, Afet, Kaygı, Uyku Kalitesi

Sözel Bildiri

WHARTON KANALINDA GÖRÜLEN SİYALOLİTİYAZİS; VAKA SUNUMU

ALİ BULUT1, YAVUZ FINDIK1

1Süleyman Demirel Üniversitesi Ağız Diş Ve Çene Cerrahisi Anabilim Dalı

Giriş: Siyalolitiyazis, tükrük bezi dokularında veya kanallarında oluşan kalsifiye yapılardır. Sİyalolitiyazis tükrük bezinde en çok görülen hastalıktır ve %80 submandibular tükrük bezinde görülür. Patogenezi tam olarak bilinmemekte olup , bakteri kümleri, deskuame epitel hücreleri, hücresel artıklar, mukus ve yabancı cisimlerden oluşan bir nidus ve bu nidusu çevreleyen kalsiyumdan zengin tuzlardan oluştuğu düşünülmektedir. Hastalar genellikle yemekten önce ve yemek sırasında oluşan ağrı ve şişlik şikayetiyle kliniğe başvurur.Tanısı için çeşitli yöntemler kullanılmaktadır. Radyoloji olarak en iyi görüntüleme yöntemi oklüzal radyogrefidir. Bunun dışında siyalografi, CBCT, MR ve ultrasonografi kullanılabilir.

Vaka: Kliniğimize başvuran 55 yaşındaki hastanın şikayeti ağzında kuruluk, yemek yeme sırasında ağrı ve gün içinde diliyle dişlerini arkasında hissettiği şişlikti. Yapılan radyografik incelemeler ve intraoral inceler sonucunda mandibula sol kanin premolar dişlerin posteriorunda bir kitle tespit edilmiştir. Hastanın şikayetlerine istinaden yapılan eksizyonel biyopsi yapılmış ve sonuç patolojik incelemeye gönderilmiştir.

Sonuç: Siyalolitiyazisin tedavi seçeneği siyalolitin boyutu, etkilenen bezin kanalı veya parankiminin durumu, siyaladenitisin ciddiyeti, cerrahi tekniğin zorluğu, hastanın genel sağlık durumu gibi etkenlere bağlı olarak değişir. Wharton kanalında siyaloliti bulunan semptomatik hastalarda, minimal invaziv cerrahi, siyalolitotripsi veya endoskopik yöntemler tercih edilebilir. Ancak, taşların boyutu ve yerleşimi nedeniyle invaziv olmayan teknikler başarısız olursa, transoral, ekstraoral veya her iki yöntemin kombinasyonunu içeren invaziv cerrahi teknikler uygulanabilir.

Anahtar Kelime: Siyalolitiyazis, wharton kanalı

Sözel Bildiri

AFAD İL RISK AZALTMA PLANLARININ STRATEJIK AMAÇ VE HEDEFLERINDE DENIZ LIMANLARININ ANALIZI

Faruk DEMİRSOY*

** Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Altınyayla Mehmet Tuğrul Güvenlik hizmetleri MYO, Burdur, Türkiye, fdemirsoy@mehmetakif.edu.tr*

Özet: Afet kavramı AFAD tarafından yayınlanan sözlükte "Toplumun tamamı veya belli kesimleri için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, normal hayatı ve insan faaliyetlerini durduran veya kesintiye uğratan, etkilenen toplumun baş etme kapasitesinin yeterli olmadığı doğa, teknoloji veya insan kaynaklı olay" olarak tanımlanmaktadır. Buradan hareketle bir olayın afet ya da acil durum olup olmadığının ayrımını "toplumun baş etme kapasitesinin" olduğunu söyleyebilmek mümkündür. Toplumun direncini artırmak için yapılan çalışmalardan akla ilk geleni ise tüm illerde yapılan İl Risk Azaltma Planlarıdır. 2020 yılında Kahramanmaraş ilinin pilot çalışmasıyla başlayan süreç şu anda tüm illerde devam etmekte; açık erişimle toplumun her ferdi tarafından incelenebilmektedir. Türkiye 8333 km kıyı şeridine sahiptir ve TÜİK'ten alınan verilere göre nüfusun %50'den fazlası kıyı illerinde ikamet etmektedir. Çalışmamızın amacı bu kesişim noktasında bulunmaktadır. Kıyı illerinin aktif fay hatlarına yakınlığı, iklim değişikliğine bağlı meteorolojik olayların tüm Türkiye'de arttığı gibi kıyı illerinde de frekansının yükselmesi bu illerin önemini daha da arttırdığı düşünülmektedir. Bu illerde bulunan limanlar ise potansiyelleri bakımından afet öncesinde kendi risklerini oluşturmaktadır. Taşınan yüklerin tehlikeli olabileceği ve miktar bakımın çok oluşu alınması gereken önlemleri daha da artırmaktadır. Limanlarda meydana gelebilecek basit bir iş kazası sayılabilecek olay çok büyük sonuçlar doğurabilecektir. Afet sonrası ise eğer limanlar ayakta kalabilmişse şehirlere alternatif bir yol olarak lojistik anlamda çok büyük kapasitelerde yardımcı olabileceği düşünülmektedir. Bu ve benzeri durumlar adına çalışmamızda kıyı şeridi 28 ilin İl Risk Azaltma Planları Stratejik Amaç ve Hedefleri İncelenmiştir. Yapılan incelemelerde 13 il(Rize, Trabzon, Sakarya, Kocaeli, İstanbul, Tekirdağ, Çanakkale, Bursa, Yalova, İzmir, Aydın, Adana ve Hatay) İl Risk Azaltma Planları Stratejik Amaç ve Hedefler'de deniz limanlarını ele aldığı görülmüştür. Geri kalan 15 ilde (Artvin, Giresun, Ordu, Samsun, Sinop, Kastamonu, Bartın, Zonguldak, Düzce, Kırklareli, Edirne, Balıkesir, Muğla, Antalya ve Mersin) ise maalesef bu durumdan bahsedilememektedir. Özellikle dünyada ve Türkiye'de limanlarda meydana gelen olaylar ve meydana gelen olayların limanlardaki etkileri düşünüldüğünde bu durumun iyileştirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Limanlara dair tüm aktörlerin müşterek bir anlayışla yapılacak gerçekçi planlar ile limanların bütünleşik afet yönetimindeki yeri daha da güçlenecektir.

Anahtar Kelimeler: Limanlar, Afet Yönetimi, Risk Azaltma

Sözel Bildiri

RELATIONSHIP OF WORK OF WALKING WITH PERIPHERAL AND INSPIRATORY MUSCLE STRENGTH AND SYMPTOM PERCEPTIONS DURING EXERCISE IN HEALTHY INDIVIDUALS

Hazal Sonbahar Ulu*, Özgün Kaya Kara*

**Akdeniz University, Faculty of Health Sciences, Department of Physiotherapy and Rehabilitation, Antalya, Turkey, fzthazal@gmail.com*

** Akdeniz University, Faculty of Health Sciences, Department of Physiotherapy and Rehabilitation, Antalya, Turkey, ozgun_kaya@yahoo.com*

Background: The work of walking (WOW) required to perform the six-minute walk test, one of the most commonly used field tests to assess exercise capacity, is thought to be a good predictor of functional capacity and is related to body weight. There is no clarity about the information of the relationship between WOW and body weight as well as pulmonary and extrapulmonary functions in healthy individuals. **Aim:** The aim of the present study is to examine the relationship between WOW and peripheral and inspiratory muscle strength, and symptom perceptions during exercise in healthy individuals in our study. **Methods:** 40 healthy individuals (24 females age: 41.337.06, 16 males age: 44.009.37) were included in our study. Demographic and physical characteristics of the participants were recorded. Peripheral muscle strength (Quadriceps muscle strength (QMS)) was assessed with a handheld dynamometer, inspiratory muscle strength (maximal inspiratory pressure (MIP)) was evaluated with an intraoral pressure measuring device, functional capacity was assessed with six-minute walking test (6MWT), and symptom perceptions (dyspnea, leg and general body fatigue perception) before and after the 6MWT test were evaluated using the modified BORG scale. WOW was calculated by the formula of the product of 6MWT distance and body weight. Pearson correlation test was used to analyze the correlation between WOW and the evaluated parameters. **Results:** WOW positively correlated with QMS ($r=0.591$, $p=<0.001$) and MIP ($r=0.466$, $p=0.002$), and negatively correlated with dyspnea ($r=-0.337$, $p=0.033$) and leg fatigue perception ($r=-0.354$, $p=0.025$). **Discussion and Conclusion:** WOW was found to be moderately correlated with inspiratory muscle strength, dyspnea and leg fatigue perception, and strongly correlated with peripheral muscle strength. Exercise that can increase peripheral and inspiratory muscle strength and reduce dyspnea and fatigue perception may play a role in improving functional capacity.

Keywords: Work of Walking, Muscle Strength, Functional Capacity, Healthy Individuals

Sözel Bildiri

SEPSİS MODELİ OLUŞTURMAKTA KULLANILAN DENEYSEL YÖNTEMLERİN KIYASLANMASI

Aleyna AKŞİT [*], **Nasıf Fatih KARAKUYU** [*]

[*]*Süleyman Demirel Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Farmakoloji Anabilim Dalı, 32200 Isparta, Türkiye*
aleynaaksit1905@gmail.com, fatihkarakuyu@sdu.edu.tr

Giriş: Sepsis, enfeksiyona karşı verilen sistemik bir yanıt olmakla beraber organlarda görülebilen fonksiyonlarda bozulmaya ve organ yetemezliği durumuna sebebiyet verebilen hayati bir durumu ifade etmektedir. Vücutta görülen bir enfeksiyon sonucunda bağışıklık sistemi çok fazla tepki gösterebilmektedir. Bu tepki ile ise kan pıhtılaşmasında görülen anormallikler, yaygın iltihaplanma ve doku hasarı tetiklenerek sepsisin etkileri ortaya çıkmaktadır. Bu durumun tedavisi için de geniş spekturumlu antibiyotikler, vazopresörler intravenöz sıvılar kullanılmaktadır. Bu tedavilere alternatif olabilecek yöntemler de günümüzde hala araştırılmakta ve bunun için hayvanlar (sıçan vb.) üzerinde de çalışmalar yapılmaktadır. **Amaç:** Deney hayvanlarında sepsis oluşturmak için kullanılan farklı yöntemler, yapılan bu derleme kapsamında ele alınmış olup kıyaslamaları yapılmıştır. Bu sayede ileride sepsis üzerine yapılacak hayvan çalışmalarında; sepsis oluşturmak için en uygun yöntemin araştırmacılar tarafından seçilebilmesi açısından bir rehber oluşturulması amaçlanmıştır. **Yöntem:** Bu derleme kapsamında deney hayvanlarında sepsis oluşturmak için kullanılan lipopolisakkarit (LPS) modeli, çekal ligasyon ve delme (CLP), asendan kolon stent peritoniti (CASP) ve intravenöz bakteri enjeksiyonu (IBE) yöntemleri seçilmiş olup bu yöntemlerin uygulandığı çalışmalar ve makaleler ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Bunun sonucunda da her model özelinde avantaj/dezavantaj belirlemesi yapılıp kıyaslanmaları sağlanmıştır. **Tartışma ve Sonuç**: Sepsis modeli seçilirken yapılacak çalışmanın amacının göz önüne alınması gerekmektedir. Mesela klinik sepsis modeline en çok benzeyen CLP modelinin klinik translasyonel çalışmalarda, klinik sepsisi her yönüyle yansıtamasa da kontrollü indükleme sağlayan LPS modelinin ise moleküler düzeydeki mekanizmaların incelendiği çalışmalarda kullanılabileceği düşünülmektedir. IBE ise belli ve spesifik olan bakterilere bağlı sepsis modellerinde kullanılabilmekte fakat bu yönünden kaynaklı kullanımı kısıtlanmaktadır. CASP da CLP gibi klinik translasyonel çalışmalarda kullanılabileceği gibi cerrahi prosedürünün karmaşıklığı nedeniyle uygulaması zor olmaktadır. Sonuçta; sepsis için kullanılan her modelin kendine göre avantaj ve dezavantajları bulunmaktadır. Bu nedenle model seçimi yapılırken araştırma sorusunu göz önüne almak ve en uygun modeli seçmek deneyin güvenilirliği açısından kritik öneme sahip olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: çekal ligasyon, lipopolisakkarit, sepsis

Sözel Bildiri

DALDIRARAK DONDURMA VE ULTRASONİKASYON İŞLEMLERİNİN BROYLER GÖĞÜS ETİ KALİTE ÖZELLİKLERİNE ETKİSİ

Kehribar CAMGÖZ1, Hande Özge GÜLER DAL2, Oğuz GÜRSOY2, Yusuf YILMAZ2

1 Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Gıda Mühendisliği Anabilim Dalı, İstiklal Yerleşkesi, Burdur, Türkiye camgozkehribar@gmail.com

2 Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Mühendislik Mimarlık Fakültesi, Gıda Mühendisliği Bölümü, İstiklal Yerleşkesi, Burdur, Türkiye handeguler@mehmetakif.edu.tr, ogursoy@mehmetakif.edu.tr, yusufyilmaz@mehmetakif.edu.tr

Giriş: Broyler (tavuk) eti, insan beslenmesinde önemli bir protein kaynağıdır ve gıda endüstrisi için etin kalite ve duyusal özelliklerini iyileştirmek önemli bir hedeftir. Ultrasonikasyon (US), etlerde olgunlaşma sürecini hızlandırıp, pişirme için gerekli enerjiyi azaltılabilen ve ürünün raf ömrü ile tekstürel yumuşaklığını arttırabilen bir işlemdir. Bu etkilerden, et ürünlerinin fonksiyonel özelliklerini iyileştirmede yararlanılabilir. Çeşitli araştırmalarda, yüksek frekans odaklı US işleminin proses verimliliğini artırabildiği, tuz ihtiyacını azaltabildiği ve et ürünlerindeki patojen mikroorganizmaları inaktive edebildiği gösterilmiştir. **Amaç:** Bu çalışmada, vakum ambalaj içerisindeki broyler göğüs etine 15 ve 30 dakika süre ile US ön işlemi uygulanmış ve örnekler daldırmalı (%60 (v/v) mono etilen glikol çözeltisi) ve geleneksel (konveksiyonel, -45°C) dondurma yöntemleriyle dondurulmuştur. Çalışmada, etlerin dondurulma süresi üzerine bu işlemlerin etkilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Çiğ broyler göğüs etleri vakum ambalaj içerisinde paketlenmiş ve ardından 15 ve 30 dakikalık sürelerle US ön işlemine tabi tutulmuştur. İşlem sonrasında örnekler, daldırma ve geleneksel dondurma yöntemleri kullanılarak dondurulmuştur. **Bulgular ve Tartışma:** US uygulanmamış örnekler arasında, daldırma yöntemiyle dondurulan örneğin merkez sıcaklığının +4°C'den -18°C'ye ulaşma süresi ortalama 24,5 dakika iken, geleneksel dondurma yöntemi için bu süre 138.1 dakika olmuştur. 15 dakika US ön işlemi uygulanan ve daldırma yöntemiyle dondurulan örneklerin donma süresi 15.7 dakika olarak iken geleneksel dondurma yöntemiyle dondurulan örnekler için bu süre 136.8 dakika olarak belirlenmiştir. 30 dakika US ön işlemi uygulanan örneklerde ise daldırarak dondurma yöntemiyle donma süresinin 13,3 dakika, geleneksel yöntemle ise 122.4 dakika olduğu saptanmıştır. **Sonuç:** Geleneksel dondurma ile daldırarak dondurma yöntemleri arasında donma süreleri bakımından belirgin farklılıklar gözlemlenmiş ve US ön işleminin donma süresini kısaltma açısından etkili olabileceği saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Geleneksel dondurma, daldırarak dondurma, tavuk göğüs eti, ultrasonikasyon, donma süresi

Sözel Bildiri

DENTAL MATERYALLERDE YAŞLANDIRMA İŞLEMLERİ: KISA BİR BAKIŞ

IŞIN KÜRKÇÜOĞLU

** Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Protetik Diş Tedavisi Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye, isinkurk@gmail.com*

Özet: Dental materyaller ağız içinde dinamik olarak değişen zorlu bir ortamla karşı karşıya kalırlar ve bunun sonucunda da fiziksel, kimyasal ve mekanik özelliklerinde zamanla bozulmalar meydana gelir. Yaşlanma (aging) olarak tanımlanan bu değişimler sonucunda malzemede renk değişikliği, mekanik etkilere karşı dayanımın azalması, diş veya diğer malzemelerle bağlantı kuvvetlerinin bozulması, materyalin sertliğinde, yüzey özelliklerinde ve kimyasal yapısında farklılaşmalar meydana gelebilir. Materyallerde yaşlanma kendiliğinden gelişebileceği gibi, belirli laboratuvar teknikleri kullanılarak daha kısa bir zaman dilimi içinde yapay olarak da oluşturulabilir. Dental materyaller üzerinde hızlandırılmış yapay yaşlandırma (accelerated artificial aging) tekniklerinin uygulanmasında temel amaç, malzemenin belirlenen klinik kullanım süreleri içinde nasıl performans göstereceğini önceden tahmin edebilmektir. Yapay yaşlandırma çalışmaları ayrıca, daha dayanıklı ve güvenilir malzemelerin geliştirilebilmesi açısından üretici ve araştırmacılara önemli bilgiler sunar. En yaygın olarak kullanılan teknikler arasında termal döngü, çiğneme simülasyonu, tükürük ve asidik ortamları simüle eden solüsyonlara maruz bırakma, radyasyona maruz bırakma sayılabilir. Bu çalışma, dental materyallerde yaşlanma ve in vitro olarak kullanılan hızlandırılmış yapay yaşlandırma teknikleri konularında genel bir bilgi sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dental materyaller, Hızlandırılmış yapay yaşlandırma, Termal döngü, Materyallerde yaşlanma

Sözel Bildiri

ESTHETIC EXCELLENCE IN MINIMALLY INVASIVE DENTISTRY: THE ROLE OF LAMINATE VENEERS

BÜŞRA NUR KARATOP*, ÖZLEM ÖZİŞÇİ**

**Suleyman Demirel University, Faculty of Dentistry, Department of Prosthodontics, Isparta, Turkey, busrakaratop@sdu.edu.tr*

*** Suleyman Demirel University, Faculty of Dentistry, Department of Prosthodontics, Isparta, Turkey, ozlemozisci@sdu.edu.tr*

Background: The increasing emphasis on esthetic expectations in modern dentistry has led to a growing demand for restorative treatments that ensure not only functionality but also outstanding smile esthetics. To meet patients' highest esthetic demands, dentists must address technical challenges associated with the optical and mechanical properties of restorative materials while adhering to the most conservative treatment approach. Among the minimally invasive treatment options aimed at restoring lost esthetic appearance, laminate veneers stand out as a preferred choice. In addition to their aesthetic advantages, laminate veneers offer significant benefits, including minimal tooth preparation, excellent adhesive properties, and long-term color stability. Over the years, various techniques, materials, and methods have been employed in laminate veneer applications. Although no universal consensus exists regarding preparation techniques, the predominant approach prioritizes minimal invasiveness. Maintaining the preparation depth within the enamel is crucial for optimal adhesive bonding. Material selection plays a pivotal role in the long-term success of laminate veneer restorations. Currently, sintered aluminum oxide ceramics, leucite-reinforced ceramics, lithium disilicate-reinforced ceramics, and glass ceramics are among the most widely used materials. Resin-based adhesive cements are the preferred choice for cementation, necessitating appropriate pre-treatment of both the tooth structure and the restorative material. Several key factors directly influence the clinical success of laminate veneers, including proper case selection, an appropriate preparation technique, optimal material choice, and precise cementation. In conclusion, laminate veneers are a reliable and effective treatment option, offering superior biocompatibility, esthetic benefits, and long-term durability, ultimately contributing to enhanced patient satisfaction.

Keywords: Laminate Veneers, Esthetics, Preparation Technique, Material Selection, Cementation, Adhesive Bonding

Sözel Bildiri

EVALUATION OF CANNABIDIOL PROTECTIVE EFFECTS ON MATERNAL BRAIN TISSUES AGAINST INFLAMMATION AND OXIDATIVE STRESS IN A MODEL OF PREGNANCY INFLAMMATION INDUCED BY LIPOPOLYSACCHARIDE

Deniz Catakli[*], Yalcin Erzurumlu[**] , Onur Ertunc [***]

** Suleyman Demirel University, Faculty of Medicine, Department of Medical Pharmacology, Isparta, Türkiye, denizcatakli@sdu.edu.tr*

*** Suleyman Demirel University, Faculty of Pharmacy, Department of Biochemistry, Isparta, Türkiye, yalcinerzurumlu@sdu.edu.tr*

**** Gazi University, Faculty of Medicine, Department of Medical Pathology, Ankara, Türkiye, onurertunc@gazi.edu.tr*

Background: Inflammation during pregnancy is thought to be a major contributing factor to preterm birth, which is one of the top causes of infant mortality globally. **Aim:** This study aims to examine the preventive benefits of cannabidiol (CBD), a molecule derived from *Cannabis sativa* L., against inflammation and oxidative stress in maternal brain tissues. **Methods:** Thirty pregnant rats were randomly divided into 5 groups; Control, LPS, LPS + CBD 5 mg/kg, LPS + CBD 10 mg/kg, and LPS + CBD 30 mg/kg. Intraperitoneal (*i.p.*) injections of CBD at doses of 5 mg/kg, 10 mg/kg, and 30 mg/kg were administered to the three treatment groups on days 15, 16, and 17 of pregnancy. Six hours after LPS injection, fetal and maternal brain tissues were collected. Biochemical analyses were conducted to evaluate the effects of CBD on inflammation and oxidative stress-related mechanisms in maternal brain tissues. **Results:** CBD treatment reduced LPS-induced elevations in inflammatory markers in maternal brain tissues. Additionally, CBD treatment reversed LPS-induced increased oxidative stress parameters. In line with oxidative stress parameters, CBD treatment also reduced hypoxia-induced HIF-1α expression levels in maternal tissues. CBD treatment alleviated inflammatory and oxidative stress parameters in maternal brain tissues. **Discussion and Conclusion:** CBD may protect against oxidative stress induced by inflammation in maternal brain tissues within the LPS-induced pregnancy inflammation model. These findings suggest that CBD could be a potential therapeutic agent for preventing and treating preterm birth and its associated complications.

Anahtar Kelimeler: Cannabidiol, Inflammation, Oxidative stress, Pregnancy.

Sözel Bildiri

USE OF AUTOLOGOUS PLATELET-RICH PLASMA (PRP) IN RETINITIS PIGMENTOSA PATIENTS

Cafer Açıkgöz1, Mehmet Argun2

[1]*Suleyman Demirel University, Department of Ophthalmology, Isparta, Turkey, caferacikgoz@sdu.edu.tr*

ORCID ID: 0009-0009-4988-4170

[2]*Suleyman Demirel University, Department of Ophthalmology, Isparta, Turkey, mehmetargun@sdu.edu.tr*

ORCID ID: 0000-0002-6877-4884

Abstract: Retinitis pigmentosa (RP) is a genetic disorder characterized by a hereditary, progressive degeneration of the outer retinal layer, especially photoreceptors and bipolar cells. It is seen worldwide with a frequency of 1/3000-8000. Visual impairment that begins with night blindness in childhood or adolescence progresses over time to narrowing of the visual field and complete vision loss.

More than 240 genetic mutations are involved in hereditary retinal dystrophies. Mutations in the photoreceptor or retinal pigment epithelium disrupt the synthesis of some important peptides and growth factors for photoreceptors. Decreased growth factor levels and receptor activities in the photoreceptor microenvironment can result in apoptosis and cell death. The level of cell death varies. Some photoreceptors die while some cells remain dormant.

Growth factors can significantly slow down retinal degeneration and cell death. Autologous Platelet-rich plasma (PRP) is defined as a biological product containing platelet concentration and is obtained from centrifuged whole blood. Platelet-rich plasma (PRP) is a platelet concentration suspended in a small volume of plasma containing growth factors such as platelet-derived growth factors (PDGFs), TGF-β, VEGF, BDNF and EGF. Autologous PRP can be used as a source of growth factors for the reactivation of photoreceptors and bipolar cells in patients with retinitis pigmentosa. By injections into the subtenon or suprachoroidal space, the level of neurotrophic growth factors can be increased in the microenvironment around the photoreceptors, thus potentially reactivating the photoreceptors in a dormant state.

Although gene therapy is the ultimate treatment for retinitis pigmentosa, autologous PRP therapy can be used as a method to improve visual acuity and stop further deterioration in patients with retinitis pigmentosa, especially in cases where some visual functions are present.

Keywords: Retinitis pigmentosa, Platelet-rich plasma (PRP)

Sözel Bildiri

CHRONIC OBSTRUCTIVE PULMONARY DISEASE AND ADIPOCYTOKINES

Neriman Temel Aksu*
** Akdeniz University, Faculty of Health Sciences, Department of Physiotherapy and Rehabilitation, Antalya, Turkey, nerimantemelaksu@akdeniz.edu.tr*

Abstract: Adipose tissue is an endocrine organ with systemic inflammatory effects. Adipose tissue may contribute to the pathogenesis of chronic lung diseases. Adipose tissue is a potent producer of adipocytokines such as leptin and adiponectin. The lung is a target organ for leptin stimulation, and dysregulated stimulation may be associated with lung diseases. During acute exacerbations in chronic obstructive pulmonary disease (COPD) patients, circulating leptin levels are significantly elevated. Adiponectin levels have been found to be higher in COPD patients than in controls, and serum adiponectin concentrations have been found to be positively associated with deaths from respiratory causes. Adiponectin is higher in acutely exacerbated COPD patients compared to stable COPD patients. Higher adiponectin levels have been associated with increased overall mortality. Since haptoglobin is also produced by white adipocytes, it lies perfectly at the intersection between obesity and inflammation. Serum haptoglobin levels have been found to be increased in COPD patients. Haptoglobin has been shown to strongly support the role of proinflammatory cytokines in the immune system of COPD patients. The inflammatory capacity of abdominal visceral fat is significantly higher than other fat depots. Sarcopenia-obesity in COPD patients is associated with decreased 6-minute walking distance and higher systemic inflammatory biomarkers. Adipose tissue has been shown to play a role in the regulation of the immune system and also in inflammatory chronic diseases such as COPD. COPD is characterized by a body composition that changes towards a relative or absolute increase in fat mass, low-grade systemic inflammation and high mortality. Body composition in COPD patients is associated with higher disease severity, mortality and incidence of exacerbation risk and is a key factor in the treatment of the disease. Obesity is an important factor in COPD patients due to systemic inflammation mediated by adipocytokines such as leptin, adiponectin and haptoglobin.

Anahtar Kelimeler: Adiponectin, Chronic obstructive pulmonary disease, Haptoglobin, Leptin, Obesity

Sözel Bildiri

YAŞLILARA BAKIM VERENLERDE BAHÇECİLİK FAALİYETLERİNİN ETKİLERİ

Simge TOMBUL*, Hacer GÖK UĞUR**

**Ordu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ordu, Türkiye, simgetombul@gmail.com, 0009-0002-3554-8853*

***Ordu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ordu, Türkiye, hacer32@gmail.com, 0000-0002-0371-0556*

Özet:Dünyada ve ülkemizde yaşlı nüfus sayısı giderek artmakta ve yaşlı bakımı önemini artırmaktadır. Yaşlı bakımında formal ve informal bakım verenler rol almaktadır. Bakım verenler bakım sürecinde fiziksel, ruhsal ve sosyal pek çok zorluklar yaşayabilmektedirler. Bakım verenlerin güçlendirilmesi yaşlı bakımının kalitesi açısından önemlidir. Bahçecilik faaliyetleri son yıllarda bakım verenlerin güçlendirilmesinde kullanılan önemli aktivitelerden birisidir. Bu çalışma yaşlılara bakım verenlerde bahçecilik faaliyetlerinin etkilerini incelemek amacıyla yapılmıştır. Yaşlı bakımında rol alan bakım verenler bakım nedeniyle stres, anksiyete, öfke, depresyon, yalnızlık, bakım yükü, tükenmişlik ve yorgunluk gibi pek çok sorunlar yaşayabilmektedirler. Bakım verenlerin yaşadıkları bu sorunlar yaşlı bakımının kalitesini olumsuz etkileyebilmektedir. Bu bağlamda yaşlı bakımında rol alan bakım verenlerin bahçecilik faaliyetleri gibi aktivitelerle desteklenmesi önemlidir. Bahçecilik faaliyetleri; doğa ve bitkilerle her türlü etkileşimi kapsayan aktiviteleri içermektedir. Bahçecilik faaliyetleri bakım verenlerin stres, anksiyete, bakım yükü, tükenmişlik, yorgunluk ve depresyon düzeyini azaltmakta ve yaşam kalitelerini artırmaktadır. Bununla birlikte bakım verenler bahçecilik faaliyetleri ile doğayla etkileşim kurmakta, keyifli zaman geçirmekte, rahatlamakta ve sosyal etkileşimleri artmaktadır. Bu kapsamda bakım verenlerin bahçecilik faaliyetlerine katılımlarının desteklenmesi önemlidir. Hemşireler yaşlı bakımı ve bakım verenlerin desteklenmesinde önemli rol ve sorumluluk almaktadırlar. Hemşireler bakım verenleri güçlendirmek, güçlenen bakım verenlerin yaşlılara daha kaliteli bakım vermelerini sağlamak için bakım verenlerin bahçecilik faaliyetlerine katılımlarını desteklemelidirler. Sonuç olarak yaşlı sayısı giderek artmak ve yaşlı bakımı önemini artırmaktadır. Yaşlı bakımında rol alan bakım verenlerin bahçecilik faaliyetleri gibi aktivitelerle desteklemesi hem bakım verenlerin hem de yaşlıların yaşam kalitesi açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı Bakımı, Bakım Veren, Bahçecilik Faaliyetleri, Hemşirelik.

Sözel Bildiri

1999 PERİODONTAL HASTALIK SINIFLANDIRMASI VE 2017 PERİODONTAL VE PERİ-İMPLANT HASTALIK VE DURUMLAR SINIFLANDIRMASI ARASINDAKİ FARKLILIKLAR

Aslı Ege Özdamar*

**Süleyman Demirel Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi, Periodontoloji Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye, asliozdamar@sdu.edu.tr*

Özet:Bilindiği gibi periodontal hastalık ve durumların sınıflandırılması, doğru teşhis ve doğru tedavi yönteminin belirlenmesinde oldukça önemlidir. Günümüze kadar periodontal hastalık ve durumlar için pek çok farklı sınıflandırma kullanılmıştır. 2017 yılına kadar 1999 yılında oluşturulan Periodontal Hastalık Sınıflaması rehber edinilmiş ve kullanılmıştır. Ancak bu sınıflandırmanın tedavi edici bir rehber olarak kullanılamaması, kafa karıştırıcı yanları, peri-implant hastalıklardan bahsedilmemiş olması gibi eksik yönlerinin varlığı yeni bir sınıflama ihtiyacını meydana getirmiştir. Güncel olarak, 2017 yılında Amerikan Periodontoloji Akademisi ve Avrupa Periodontoloji Federasyonu' nun ortak düzenledikleri Dünya Çalıştayı' nda "Periodontal ve Peri-implant Hastalık ve Durumlar Sınıflandırması" oluşturulmuştur. Bahsedilen yeni sınıflandırmaya geçiş hem klinisyenler hem de eğitimciler için büyük bir farklılık oluşturmuş, benimsenmesinde ve klinik pratiğine uyarlanmasında çeşitli zorluklarla karşılaşılmıştır. Bu derlemenin amacı 1999 Periodontal Hastalık Sınıflaması ve 2017 Periodontal ve Peri-implant Hastalık ve Durumlar Sınıflandırması arasındaki temel farklılıkları kısa bir özet olarak sunmaktır.

Anahtar Kelimeler: Periodontal hastalık, Sınıflandırma, Teşhis, Tedavi

Sözel Bildiri

INVESTIGATING THE AETIOLOGICAL CAUSES OF CENTRAL RETINAL VEIN OCCLUSION IN A YOUNG PATIENT

*** Mustafa YAVUZ**

Consultant, Department of Ophthalmology, Faculty of Medicine, Suleyman Demirel University, Isparta, Turkey
ORCID ID: 0000-0002-8113-8591, Mail: mustafa.yavuz@sdu.edu.tr

Introduction

Central retinal vein occlusion (CRVO) is a common vascular disease of the retina. Its incidence increases with age. The main predisposing factor is hypertension and the prognosis depends on the severity of the ischaemia. CRVO, which results from thromboembolic occlusion of the retinal vein, manifests with diffuse venous tortuosity, dilation of blood vessels in four quadrants, retinal haemorrhages and variable degrees of visual impairment (1-6).

The primary risk factors for CRVO are hypertension, hyperlipidaemia and diabetes (4-8). Hyperhomocysteinemia may also result from inherited or acquired thrombophilic disorders, including factor V Leiden (FVL) mutation, prothrombin G20210A mutation, antithrombin III deficiency, protein C deficiency, protein S deficiency and lupus anticoagulant found in antiphospholipid syndrome (1,4,12,16,17,18,19).

It most commonly affects people over the age of 60 (5,11). Currently, cases of CRVO in patients under 50 years of age are described in the literature as CRVO in young people (5,6,11). According to previous studies, the incidence of CRVO in patients aged <50 years is 0.23/1000, while it is 1.95/1000 in patients aged ≥50 years (6). CRVO in young patients accounts for 10-15% of all CRVO cases (13-15). Here, we describe a case of unilateral CRVO in a young patient and a case of FVL mutation found during aetiological investigation.

Case

A 26-year-old male patient with no known co-morbidities was admitted to our clinic one week ago with blurred vision in his left eye. The patient's medical history revealed that three weeks prior to the onset of blurred vision, he had undergone hair mesotherapy for hair loss, after which he developed lymphadenopathies in the neck region and periodically increased fever. Her medical history and family history were unremarkable.

Ophthalmic examination revealed full vision in the right eye and 1/10 vision in the left eye. Anterior segment examination was normal bilaterally and fundus examination revealed unilateral CRVO findings in the left eye. The patient's OCT and FFA showed typical CRVO findings (Figure 1).

Laboratory tests revealed a significant heterozygous FV mutation.

Conclusion

The FVL mutation is a point mutation in the Factor V gene in which glutamine is replaced by arginine at position 506 (8-10). This leads to an increased risk of thrombosis due to resistance to activated protein C (APC-R) (5-7). The FVL mutation has been found to be the most common inherited thrombophilic disorder in the Caucasian population, accounting for 37% of venous thrombosis cases (7). The homozygous form of the FVL mutation carries a higher risk of thromboembolism than the heterozygous form (3).

The FVL mutation has been associated with retinal vein occlusion, especially in young patients without identifiable cardiovascular risk factors (12,18). The association of FVL with retinal artery occlusion, ischaemic optic neuropathy or combined vascular occlusions has rarely been described (3).

Key Words: Factor V Leiden, Central Retinal Vein Occlusion

Sözel Bildiri

INTER- AND INTRARATER RELIABILITY OF ANTERIOR POSTURE ASSESSMENT WITH PHYSIOPRINT APPLICATION IN JUNIOR FEMALE PROFESSIONAL VOLLEYBALL ATHLETES

Berivan Beril KILIÇ*, Begüm Kara KAYA**
**Biruni Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, İstanbul, berilk@biruni.edu.tr*

***Biruni Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon İngilizce Bölümü, İstanbul, bkara@biruni.edu.tr*

Background: Proper postural alignment helps prevent injuries and improve performance, especially in athletes. PhysioPrint application offers a standardized posture assessment method, but its reliability in athletes is uncertain. Assessing inter- and intrarater reliability is key for clinical and field use.

Aim: This study examines the consistency of anterior postural assessments using PhysioPrint application in junior female volleyball players to evaluate its applicability.

Methods: Twenty-seven junior female volleyball players (age:15.52±1.15 years, BMI:20.85±1.47 kg/m², experience:6.04±1.69 years) participated. Anterior posture photographs were captured in a standardized position (feet shoulder-width apart, weight evenly distributed) using a ground-mounted camera. Two experienced physiotherapists independently assessed each athlete, with a second evaluation conducted 4 days later. Inter- and intrarater reliability were evaluated using Intraclass Correlation Coefficient (ICC) and Cohen's Kappa (κ) in SPSS 24.0.

Results: Inter-rater reliability was excellent for head (ICC:0.95), jaw (ICC:0.95), umbilicus ICC:0.95), and foot rotation angles (ICC:0.93, ICC:0.92), while intra-rater reliability showed high consistency for head (ICC:0.97), jaw (ICC:0.98), sternum (ICC:0.92), umbilicus (ICC:0.95), and right foot rotation angles (ICC:0.92). However, knee (interrater ICC:0.41 and intrarater ICC:0.12) and foot-ankle alignment (interrater ICC:0.14 and intrarater ICC:0.22) exhibited low reliability. Excellent inter-rater agreement was found for jaw and umbilicus (κ:0.85, both), and left foot direction (κ:1.00), with good reliability for head (κ 0.85), sternum (κ:0.77), chest (κ:0.69), and right foot direction (κ:0.83). Intra-rater reliability was excellent for head (κ:0.85), jaw (κ:0.85), sternum (κ:0.92), right foot rotation (κ:0.83) and left foot rotation (κ:0.86), while chest (κ:0.63) and umbilicus (κ:0.77) directions showed good reliability.

Discussion and Conclusion: PhysioPrint application is a reliable tool for assessing anterior posture in junior female volleyball players, particularly for head, jaw, umbilicus, and foot rotation angles. However, the low reliability in knee and foot-ankle alignment indicates a need for refinement. These findings suggest that while PhysioPrint is useful for postural assessment in athletic populations, improvements are necessary for knee and foot-ankle evaluations.

Keywords: Athlete, Posture, Technological Application, Volleyball

Sözel Bildiri

DEPRESYON GELİŞİMİNDE ULTRA İŞLENMİŞ BESİNLERİN ROLÜ

Hatice YÜCEER*, Sibel Şevval DEMİROK, Sultan ULUÇAY***, Betül ŞEREF******

** Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Karaman, Türkiye, haticeyuceer61@gmail.com*

*** Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Karaman, Türkiye, sibelsevval-@hotmail.com*

****Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Karaman, Türkiye sultanulucay07@gmail.com*

*****Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Karaman, Türkiye, betulseref@kmu.edu.tr*

Özet: Beslenme alışkanlıkları, yaşanan gelişmeler ışığında hızla değişmektedir. Geçmişten bu yana işlenmiş besinler beslenme düzenimizde var olsa da son dönemlerde hızlı tüketim sağlayan endüstriyel düzeyde ve daha ileri boyutta işlenmiş besinlerin tüketiminde ciddi bir artış yaşanmaktadır. Ultra işlenmiş besinler olarak adlandırılan bu sınıf, diğer besinlere kıyasla tüketiciler için hızlı, pratik ve kullanışlı besinler olması ile geleneksel beslenmede yer alan diğer besinlerin yerine geçmektedir. Ayrıca bu besinler yüksek oranda katkı maddesi, renklendirici, yapay tatlandırıcı ve mikroplastik içermesinin yanı sıra yüksek yağ, şeker ve tuz içeriği ile artmış enerji alımı ve düşük protein, posa ve mikro besin ögesi içerikleri ile de yeme bağımlılığı, vücut ağırlığı, vücut yağ oranı ve obezite oranlarında da artışa yol açmaktadır. Bu nedenle bulaşıcı olmayan kronik hastalıklarla da ilişkilendirilmektedir. Ultra işlenmiş besinlerin içeriği göz önüne alındığında bu ilişkinin pek çok yolak üzerinden gerçekleşebileceği düşünülmektedir. Bu hastalıklardan biri olan ve ultra işlenmiş besinlerle ilişkili olabileceği düşünülen depresyon, başta genç yetişkin bireyler olmak üzere hem pek çok sağlık sorununa hem de toplumsal açıdan refahın bozulması ve sağlık bakım maliyetlerini artırması gibi sorunlara yol açması nedeni ile dikkat çekmekte; depresyonun önlenmesi ve tedavisine yönelik geliştirilecek stratejilere katkı sağlaması açısından bu ilişkinin netleştirilmesi de önem arz etmektedir. Tüm bu etmenler göz önüne alınarak bu çalışmada da ultra işlenmiş besinlerin depresyon ile ilişkisini inceleyen mevcut çalışmaların derlenmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Depresyon, Ultra İşlenmiş, Beslenme, İnflamasyon

Sözel Bildiri

INVESTIGATION OF THE EFFECT OF CDK4/6 INHIBITION ON THE MAP KINASE PATHWAY IN TRIPLE NEGATIVE BREAST CANCER

Yusuf Yılmaz*, Kaan Furkan Hamarat, SüleymanKaleli***, Gamze Güney Eskiler*****

** Faculty of Medicine, Sakarya University, Sakarya, Türkiye, yusufyilmazmd@gmail.com*

*** Faculty of Medicine, Sakarya University, Sakarya, Türkiye, kaan.hamarat@ogr.sakarya.edu.tr*

**** Department of Medical Biology, Faculty of Medicine, Sakarya University, Sakarya, Türkiye, skaleli@sakarya.edu.tr*

***** Department of Medical Biology, Faculty of Medicine, Sakarya University, Sakarya, Türkiye, gamzeguney@sakarya.edu.tr*

Background: Triple-negative breast Cancer (TNBC) is a type of breast cancer that does not express estrogen receptor, progesterone receptor, and human epidermal growth factor receptor-2 (HER2) and has a poor prognosis. Changes in the cell cycle lead to a decrease in the activity of control checkpoints, resulting in uncontrolled cell division in cancer cells. Inhibition of aberrant activation of Cyclin-dependent kinase (CDK) 4/6 and Cyclin D complex exerts potential therapeutic target in cancer. Genes involved in the mitogen-activated protein kinase (MAPK) signaling pathway frequently mutate in cancer cells, leading to excessive proliferation and increase in the expression of Cyclin D1 via ERK1/2 and activate CDK4/6. **Aim:** We aimed to determine the effects of Abemaciclib, a CDK4/6 inhibitor, on the expression of *ERK1* and *ERK2*, which play roles in the MAPK pathway in TNBC cells. **Methods:** The effective doses and exposure times of Abemaciclib were determined by WST-1 viability analysis, and the changes in *ERK1* and *ERK2* gene expression caused by Abemaciclib were analyzed using RT-PCR. **Results:** According to our findings, *ERK1* expression levels in cells treated with 100 and 150 µM Abemaciclib for 48 h were 2.8- and 4.9-fold, respectively ($p < 0.01$). In contrast, *ERK1* expression was significantly lower in MDA-MB-231 cells treated with Abemaciclib ($p < 0.01$). Additionally, *ERK2* mRNA levels were found to be 1.1-, 1.9-, and 0.1-fold in cells treated with 100, 150, and 200 µM Abemaciclib, respectively. **Discussion and Conclusion:** Our results indicated that lower concentrations of Abemaciclib did not suppress the expression levels of *ERK1* mRNA level. However, MAPK signaling pathway activity suppressed in TNBC cells following 200 µM Abemaciclib. Therefore, further molecular analysis are needed to elucidate the association of cell cycle with the activation of MAPK pathway.

Keywords: Triple Negative Breast Cancer, CDK4/6, Cell Cycle, MAPK signaling pathway

Sözel Bildiri

AFET VE ACİL DURUMLARDA GIDA GÜVENLİĞİ

Ufuk ARIKAN *, Gülden BAŞYİĞİT KILIÇ**

** Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Fen Bilimleri Endüstrisi, Gıda Mühendisliği Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye, ufukarikan.ua@gmail.com*

*** Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi, Gıda Mühendisliği Bölümü, Burdur, Türkiye, gkilic@mehmetakif.edu.tr*

Abstract: Disasters and emergencies are events that have serious consequences by affecting human life, the healthcare systems of societies, and their infrastructure. These situations can arise as natural disasters such as earthquakes, floods, and wildfires, or as human-induced disasters like industrial accidents, chemical spills, and wars. Beyond causing physical damage and loss of life, such events also pose significant threats to food security. Food security refers to individuals' access to sufficient, nutritious, and safe food, and it is a critical element in meeting the basic needs of communities following a disaster. These incidents can negatively impact essential components such as food supply, nutritional balance, access to food, and food safety. Therefore, being prepared for disasters and implementing effective food security management afterward are of vital importance for protecting public health and accelerating recovery processes. Emergency food aid plans, mobile distribution systems, and other strategies developed against disasters enable rapid and effective interventions during crises. This review study provides information on food supply and supply chain issues, hygiene and sanitation challenges, food processing and preparation processes, and efforts to combat infectious diseases in disaster situations. The significance of ensuring food security during disasters, in terms of sustaining post-disaster life and safeguarding public health, has been comprehensively evaluated.

Keywords: Disaster, Emergency, Nutrition, Food Security

Sözel Bildiri

BIOACTIVE SUBSTANCES FOUND IN SAFFLOWER PLANTS, THEIR PHARMACOLOGICAL EFFECTS AND CLINICAL APPLICATIONS

Kader Çakır*, Ayşe Suna Balkan Nalçaiyi*

** Necmettin Erbakan University, Faculty of Science, Department of Molecular Biology and Genetics, Konya, Turkey, kaderckr34@gmail.com*

Abstract: Safflower (*Carthamus tinctorius* L.) is an oilseed plant that has been used in traditional medicine since ancient times. While it is primarily cultivated for its flowers and oil-rich seeds, it is also considered a medicinally important plant due to the pharmacologically active compounds present in almost all its parts, including the leaves, stems, and flowers. It contains more than 200 bioactive compounds, mainly flavonoids, fatty acids, steroids, tocopherols, and phenolics. These compounds contribute to the plant's antioxidant, anti-inflammatory, analgesic, and cardioprotective properties. In terms of human health, on the other hand, they can help reduce oxidative stress at the cellular level, regulate inflammation and support cardiovascular health. In this study, the chemistry, pharmacological properties, and clinical effects of *C. tinctorius* have been briefly summarized. The potential health benefits of safflower and its effects on various diseases have been examined, and based on the current findings in the literature, it is concluded that this plant may serve as an important source for future therapeutic applications. Additionally, it is believed that this study will contribute significantly to the existing literature.

Keywords: *Bioactive substances*, *Carthamus tinctorius, Safflower, Health Applications*

Sözel Bildiri

EKTODERMAL DİSPLAZİ TANILI BİR OLGUNUN KRANİOFASİYAL VE ORAL BULGULARI

Hatice KURT 1*, Özlem YARBAŞI 2**

** 1Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Ağız, Diş ve Çene Radyolojisi Anabilim Dalı, Isparta,Türkiye, Mail ADRESİ, haticekurt@sdu.edu.tr, dt.ozlemyarbasi.1994@gmail.com*

Giriş: Ektodermal displaziler (ED), ektodermal kökenli dokuların (dişler, saç, tırnaklar, ter bezleri ve deri) gelişiminde bozuklukla karakterize edilen genetik hastalıklar grubudur. Sıklıkla hipohidrotik veya anhidrotik ED tablosu görülür. Süt veya daimi dişlerde hipodonti ve anadonti, konik şekilli dişler ve az gelişmiş alveolar kret bulguları diş hekimleri için önemlidir. **Amaç:** Bu olgu sunumunda, hipohidrotik ED tanısı olan hastamızın ekstraoral ve intraoral bulgularını inceleyeceğiz. **Olgu Sunumu: 21** yaşında erkek hasta kliniğimize diş eksiklikleri nedeniyle başvurdu. Hastadan alınan anamnezde doğuştan alt çenede dişlerin hiç oluşmadığını ve üst çenede sadece 2 dişinin olduğu öğrenildi. 2003 yılında ektodermal displazi tanısı aldığı öğrenildi. Hastanın yapılan ekstraoral muayenesi sonucunda; alın bölgesinin geniş ve bombeli olduğu, burun kökünün basık ve burun ucunun hafif çıkık olduğu, dudakların dolgun olduğu, koyu kırışık periorbital cilt varlığı, mikrognati, saçların seyrek, ince telli veya tamamen yok olduğu, kaşlar ve kirpiklerin belirgin şekilde seyrek veya yok olduğu gözlendi. Yapılan intraoral muayenede üst çenede 4 üyeli bir protetik restorasyon, alt çene ise dişsiz olarak izlendi (Oligodonti). Hastanın radyolojik muayenesi sonucunda üst çene anterior bölgede 2 daimî dişin olduğu ve ilgili dişlerde köprü restorasyonu gözlendi. Alt çene total dişsiz olarak izlendi. Alt ve üst çene alveol kretin vertikal boyutunun azaldığı gözlendi. Hasta okluzyonun rehabilitasyonu ve protetik restorasyon için protetik diş tedavisi bölümüne yönlendirildi. **Tartışma ve Sonuç:** Ektodermal displaziler, erken tanı ile hastaların yaşam kalitesini artırılabilecek genetik hastalıklardır. Diş hekimliğinde uygulanan konservatif ve protetik tedaviler, hastaların sosyal ve psikolojik yaşamlarında karşılaşabilecekleri sorunların giderilmesine katkı sağlar. Özellikle protetik diş tedavileri, konuşma ve beslenme fonksiyonlarını iyileştirerek, hastaların özgüvenlerini artırır ve sosyal etkileşimlerini olumlu yönde etkiler.

Anahtar Kelimeler: Ektodermal displazi, oligodonti, ağız sağlığı

Sözel Bildiri

AKADEMİSYENLERİN İŞ STRESİ VE YEME DAVRANIŞLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Hande Seven Avuka*, Feyza Sasab, Fatma Hilal Turpanc, Şevval Zeynep Yenigünd, Arzum Buse Türkmene, Neslihan Çetin

a İstanbul Bilgi Üniversitesi, Sağlık Bilmleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, İstanbul, Türkiye, hande.seven@bilgi.edu.tr

b İstanbul Bilgi Üniversitesi, Sağlık Bilmleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, İstanbul, Türkiye, feyza.sasa@bilgiedu.net

c İstanbul Bilgi Üniversitesi, Sağlık Bilmleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, İstanbul, Türkiye, fatma.turpan@bilgiedu.net

d İstanbul Bilgi Üniversitesi, Sağlık Bilmleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, İstanbul, Türkiye, sevval.yenigun@bilgiedu.net

e İstanbul Bilgi Üniversitesi, Sağlık Bilmleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, İstanbul, Türkiye, arzum.turkmen@bilgiedu.net

f İstanbul Bilgi Üniversitesi, Sağlık Bilmleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, İstanbul, Türkiye, neslihan.cetin@bilgi.edu.tr

Giriş: Günlük yaşamda sıkça karşılaşılan stres, bireylerin psikolojik, fiziksel ve sosyal yaşamlarını çeşitli şekillerde etkileyerek özellikle yeme davranışlarında önemli değişikliklere yol açabilmektedir**. Amaç:** Bu çalışmanın amacı, akademisyenlerin maruz kaldığı iş stresi ile yeme davranışları arasındaki ilişkinin belirlenmesidir. **Yöntem:** Bu kesitsel çalışma, İstanbul ilinde yer alan üniversitelerde görev yapan 200 akademik personel ile gerçekleştirilmiştir**.** Araştırma, Ocak–Mart 2024 tarihleri arasında yürütülmüş ve veriler çevrim içi anket formu aracılığıyla toplanmıştır. Anket formunda; sosyodemografik bilgiler, beslenme ve yeme davranışlarını değerlendirmek amacıyla Yetişkin Yeme Davranış Ölçeği (YYDÖ), iş stresi düzeyini belirlemek için ise Üniversite Öğretim Elemanının İş Stresi Ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçeğin alt boyutları stres yaratan faktörler, stresle başa çıkma yaklaşımları ve stres durumunda iş performansıdır. **Bulgular:** Katılımcıların 53'ü araştırma görevlisi, 71'i öğretim görevlisi ve 76'sı öğretim üyesidir. Akademisyenlerin ortalama çalışma süresi $7,42 \pm 7,02$ yıl olarak belirlenmiştir. YYDÖ puan ortalaması $85,53 \pm 13,62$, iş stresi ölçeği alt boyut puan ortalamaları ise; stres yaratan faktörler için $85,78 \pm 23,85$, stresle başa çıkma yaklaşımları için $69,18 \pm 17,97$ ve stres durumunda iş performansı için $25,98 \pm 9,07$'dir. Araştırma görevlilerinin stres yaratan faktörler alt boyut puanı ($94,52 \pm 24,40$), öğretim görevlileri ($81,42 \pm 23,54$) ve öğretim üyelerine ($83,76 \pm 22,43$) kıyasla anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur ($p < 0,05$). YYDÖ ile iş stresi ölçeği alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($p > 0,05$). **Tartışma ve Sonuç:** Akademisyenlerde iş stresinin yüksek düzeyde olduğu, literatürdeki önceki çalışmalarla da desteklenmektedir. Ancak iş stresi ile yeme davranışları arasındaki ilişkinin daha net ortaya konulabilmesi için daha geniş örneklemli ileri düzey araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İş stresi, yeme davranışı, akademisyen, Yetişkin Yeme Davranışı Ölçeği, stres faktörleri

Sözel Bildiri

ACİL YARDIM VE AFET YÖNETİMİ ÖĞRENCİLERİNİN FİZİKSEL YETERLİLİĞİ

Melih OKTER*

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Acil Yardım ve Afet Yönetimi, oktermelihsardes0702@gmail.com

Özet: Acil Yardım ve Afet Yönetimi (AYAY) öğrencileri meslek hayatına adım attıklarında fiziksel yeterlilik gerektiren birçok durum ile karşı karşıya kalacaklardır. Sahada görev alan öğrenciler fiziksel kondisyon ile bilgi birleşimini sağladıklarında etkili bir olay müdahalesi oluşmuş olur. Arama kurtarma gibi zamanla yarışılan olaylarda bu bileşen bizim için önem arz eder. Depremler, sel felaketleri, yangınlar gibi olaylar sırasında ağır yük taşımak, zor hava koşullarında çalışmak, dar alanlarda hareket etmek ve uzun süre ayakta kalmak gerekebilir. Bu tür durumların üstesinden gelebilmek için iyi bir fiziksel kondisyona sahip olmak önemlidir. Güçlü bir vücut hem dayanıklılığı artırır hem de olaylara daha hızlı ve etkili bir müdahale etme konusunda artı sağlar. Fiziksel yeterlilik AYAY öğrencilerine daha az yorgunluk, takım çalışmasına katkı, hızlı ve etkili müdahale, kendi güvenliğini sağlama ve psikolojik dayanıklılık sağlamasıyla büyük bir artı olur. AYAY öğrencileri, meslek hayatlarında daha başarılı olabilmek için düzenli olarak fiziksel antrenman yapmalıdır. Kardiyovasküler egzersizler, kuvvet antrenmanları, esneklik çalışmaları, fonksiyonel antrenmanlar ile AYAY öğrencileri fiziksel yeterliliklerini önemli ölçüde arttırabilirler. AYAY öğrencileri için fiziksel yeterlilik, hayati bir önem taşımaktadır. İyi bir fiziksel kondisyona sahip olmak, kurtarılmayı bekleyen afet zedelere bir umut ve bir el olmak için aşılan yolda atılacak önemli bir adımdır. Sadece meslek hayatında başarılı olmayı değil, aynı zamanda daha sağlıklı ve güçlü bir birey olmayı da sağlar. Bu nedenle, düzenli egzersiz ve fiziksel hazırlık, AYAY öğrencilerinin eğitim süreçlerinde ve meslek hayatlarında büyük avantajlar sunacaktır.

Anahtar Kelimeler: Fiziksel yeterlilik, Meslek Hayatı, Kondisyon, Müdahale

Sözel Bildiri

HEMŞİRELİK LİTERATÜRÜNDE SESSİZ BIR ÇIĞLIK DAYANIKLILIK KAVRAMI

Beyza OKTAR 1*, Ferzan KALAYCI EMEK 2**

**Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Kütahya, Türkiye. beyzaoktar1@gmail.com*

*** Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları AD, Kütahya, Türkiye, ferzan.kalayciemek@ksbu.edu.tr*

Giriş: Dayanıklılık, hemşirelerin zorlu çalışma koşulları ve duygusal yük karşısında mesleki ve psikolojik sürdürülebilirliğini sağlayan temel bir kavramdır. Etkili hasta bakımı ve tükenmişlikle baş etme, büyük ölçüde hemşirelerin dayanıklılık becerilerine bağlıdır. Bu bağlamda, dayanıklılık hemşirelik mesleğinin olmazsa olmaz bir bileşeni olarak karşımıza çıkmaktadır.

Amaç: Bu araştırmada hemşirelik alanında yapılan lisansüstü tezlerde dayanıklılık kavramının nasıl ele alındığı sistematik bir biçimde incelenmiştir.

Yöntem**:** Türkiye Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanında "dayanıklılık" anahtar kelimesi ile tüm alanlar kategorisinde 01.02.2025 ile 10.02.2025 tarihleri arasında tarama yapılmıştır.

Bulgular: Bu çalışmada 2011-2024 yılları arasında hemşirelik alanında gerçekleştirilen toplam 83 tez incelenmiştir. İncelenen tezlerin %19,3'ü (n=16) doktora, %80,7'si (n=67) yüksek lisans tezidir. Danışman unvanlarına bakıldığında tezlerin %37,3'ünün (n=31) Doç. Dr., %25,3'sinin (n=21) Dr. Öğr. Üyesi, %22,9'ünün (n=19) Prof. Dr., %2,4'inin (n=2) Yrd. Doç. Dr. danışmanlığında yürütüldüğü tespit edilmiştir. Tezlerin tamamının devlet üniversitelerinde (%100) yapıldığı belirlenmiştir.

Araştırma desenlerine bakıldığında tezlerin %13,3'sinde (n=11) deneysel, %7,2'sinde (n=6) karma yöntem kullanıldığı, %67,5'inde (n=56) ise tanımlayıcı araştırma deseni kullanılmıştır. Çalışmaların önemli bir bölümünde (%27,8) hemşireler, %22,2'sinde hastalar, %16,7'sinde ebeveynler, %11,1'inde bakım verenler, %11,1'inde öğrenciler ve %11,1'inde diğer bireyler örneklem grubunu oluşturmuştur. Örneklem sayılarının minimum 46, maksimum 689 ve ortalama yaklaşık 207 olduğu tespit edilmiştir. Sonuçlara göre tezlerin büyük bir çoğunluğunun örneklem grubunun psikolojik dayanıklılık düzeyini belirlemeye odaklandığı, müdahale çalışmalarında ise psikolojik dayanıklılığı geliştirmeye yönelik müdahalelerin etkili olduğu görülmüştür.

Sonuç ve öneriler: Hemşirelik alanında psikolojik dayanıklılığı geliştirmeye yönelik müdahalelerin etkili olduğu görülmekte olup ancak ilerleyen çalışmalarda hemşirelik uygulamalarını güçlendirecek şekilde desenlerin net ve sistematik raporlanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Dayanıklılık, Lisansüstü

Sözel Bildiri

BOYUN SORUNLARINDA GİZLİ AKTÖR: TEMPOROMANDİBULAR EKLEM VE OLGU SUNUMU

Öğrenci Kader AZİZOĞLU, Öğrenci Gülhan İZBEKLER, Öğrenci Şehriban GÜRÇEK, Öğr. Gör. Özge BARUT ÇELİK

E-Posta: kaderazizoglu4@gmail.com

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu, Kırşehir, Türkiye

E-Posta: gulhanizbekler00@gmail.com

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu, Kırşehir, Türkiye

E-Posta: sehribangurcek5@gmail.com

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu, Kırşehir, Türkiye

E-Posta: ozgebarut@ahievran.edu.tr

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Pilot Sağlık Koordinatörlüğü, Kırşehir, Türkiye

Özet: Temporomandibular eklem (TME) disfonksiyonu, diş sıkma (bruksizm), travma, servikal disk herniasyonu, dejeneratif değişiklikler, aşırı kullanım ve stres gibi faktörlerden etkilenirken, aynı zamanda bu faktörleri tetikleyebilen yaygın bir sorundur. Bu çalışmada, servikal disk herniasyonu şikayetiyle başvuran bir hastada temporomandibular eklem disfonksiyonunun değerlendirilerek TME ve servikal bölge arasındaki ilişkinin vurgulanması ve uygulanan bütüncül tedavi yaklaşımının sunulması amaçlandı.

Fizik tedavi uzmanı tarafından servikal disk herniasyonu tanısı konmuş 40 yaşındaki kadın hasta çalışmaya alındı. Olguda bruksizm, stres hali, servikal bölge ve temporomandibular eklem hareket kısıtlılığı, çene ve boyun kaslarında hassasiyet ağrı, semptomları gözlendi. Kırşehir Eğitim Araştırma Hastanesi Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezi'nde uzman fizyoterapist gözetiminde stajyer fizyoterapist tarafından haftada beş gün, 6 hafta boyunca fizyoterapi programı uygulandı. Ağrı Vizüel Analog Skala (VAS) ile, normal eklem hareket açıklığı gonyometrik ölçüm ile, yaşam kalitesi Short Form-36 (SF- 36) ölçeği ile, uyku kalitesi Pittsburgh Uyku Kalitesi İndeksi (PUKİ) ile değerlendirildi. Tedavi sonrası, hastanın ağrı skorunun 8'den 2'ye düştüğü görüldü. Servikal bölgede ve TME'de hareket açıklığı artışı olduğu tespit edildi. SF-36 skorunda artış görüldü. PUKİ skorunun 11'den 2'ye düştüğü gözlendi.

Servikal bölgeye ek olarak TME'ye yönelik tedavi programı ile izlenen hastada, ağrının azaldığı, hareket açıklığının kazanıldığı, yaşam ve uyku kalitesinin arttığı ortaya konuldu. Çalışma sonucunda, servikal disk herniasyonu olan hastalarda TME disfonksiyonunun göz ardı edilmemesi gerektiği ve bütüncül tedavi yaklaşımının semptomların yönetiminde önemli bir rol oynadığı görüldü.

Anahtar Kelimeler: Temporomandibular eklem, disfonksiyon, servikal disk herniasyonu

Sözel Bildiri

ARALIKLI AÇLIK VE SAĞLIK ÜZERİNE ETKİLERİ

Burcu Merve Aksu*, Büşra Özçelikçi, Meral Nur Kubilay***, Şahin Yeşildağ****, Yasemin Tuğba Öğünç*****

**Demiroğlu Bilim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü, İstanbul, Türkiye, burcumerve.demir@gmail.com*

***Demiroğlu Bilim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü, İstanbul, Türkiye, dyt.busraozcelikci@gmail.com*

****İstanbul Medipol Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü, İstanbul, Türkiye, meralnurkubilay@gmail.com*

*****Demiroğlu Bilim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü, İstanbul, Türkiye, sahin.yesildag@yahoo.com*

******Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hamidiye Sağlık Bilimleri Fakültesi Beslenme ve Diyetetik Bölümü, İstanbul, Türkiye, yasemin.ogunc@sbu.edu.tr*

Özet:Açlık ve tokluk döngülerini içeren bir beslenme modeli olan aralıklı açlığın çeşitli metabolik yollarla glukoz, lipid, protein metabolizmasını etkilemesinin yanı sıra sirkadiyen ritim, oksidatif stres, inflamasyon gibi faktörleri de düzenleyerek obezite, diyabet, kanser, kardiyovasküler ve nörolojik hastalıklar gibi önemli sağlık sorunlarıyla ilişkilendirildiği gösterilmektedir. Aralıklı açlık enerji kullanımının optimizasyonuna aracılık etmektedir. Açlığın fizyolojik işlevi iyileştirdiği, performansı artırdığı, yaşlanma ve hastalık süreçlerini yavaşlattığı bilinmektedir. Aralıklı açlık, enerji kısıtlı diyetlere benzer toplam vücut ağırlığı kaybı sağlamakla beraber serbestçe tüketilen bir diyetle karşılaştırıldığında, yağ kütlesi veya vücut yağı yüzdesi olarak daha fazla yağ kaybı sağlamaktadır. Aralıklı açlığın, bağırsak mikrobiyotasını iyileştirmesi ve otofaji yoluyla hücresel onarımı desteklemesi sayesinde, tip 1 diyabet, romatoid artrit ve sistemik lupus eritematozus gibi otoimmün hastalıklarda inflamatuvar belirteçleri azaltarak ve immün sistemi modüle ederek faydalı etkiler sağladığı bildirilmiştir. Açlık periyotları, vücudun metabolizmasını düzenleyerek insülin duyarlılığını artırabilir ve inflamasyonu azaltabilir. Bu durum, kan glukozu ve kolesterol düzeyleri, arterlerde plak birikimi, kan basıncı gibi kardiyovasküler hastalık risk faktörlerini etkileyerek damar sağlığını iyileştirebilir. Ayrıca, aralıklı açlık süresi, oksidatif stresi azaltan ve hücresel onarıma yardımcı olan otofaji gibi vücutta koruyucu mekanizmaları tetikleyebilir. Sonuç olarak, elde edilen bilimsel veriler ışığında aralıklı açlığın vücut ağırlığında azalma, insülin duyarlılığında iyileşme, otofajiyi indükleme, β-amiloid birikimi ve glial aşırı aktivasyonun iyileştirilmesi gibi faydalı etkileri ile obezite, diyabet, kardiyovasküler hastalıklar, kanser ve nörolojik hastalıklar gibi bulaşıcı olmayan kronik hastalıklar üzerinde olumlu etkiler sağladığı saptanmıştır. Aralıklı açlık, sağlığı korumak veya iyileştirmek için potansiyel bir strateji olabilir ancak sağlık durumu, yaşam tarzı faktörleri ve aralıklı açlık protokolü gibi faktörler göz ardı edilmemelidir.

Anahtar Kelimeler: Aralıklı açlık, Beslenme, Bulaşıcı olmayan kronik hastalık, Otofaji

Sözel Bildiri

ÇOCUKLARDA BRUKSİZM İLE İLGİLİ GÜNCEL YAYINLARIN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Ecem CÖMERT*, Beyza Ecem ALKAÇ EKİCİ*

** Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Ana Bilim Dalı, Kütahya*

ecem.comert@ksbu.edu.tr- beyzaecem.alkacekici@ksbu.edu.tr

Giriş: Bruksizm, çocuklarda sık görülen parafonksiyonel bir kas aktivitesidir. Erken teşhisi ve tedavisi büyük önem taşımaktadır. Bruksizmin; dental dokular, çiğneme kasları, kraniofasiyal kompleks ile boyun ve omuz kasları üzerinde olumsuz etkileri olduğu bildirilmiştir. **Amaç:** Bu çalışmanın amacı, son beş yılda Science Citation Index Expanded (SCI) ve Emerging Sources Citation Index (ESCI) kapsamındaki dergilerde, çocuklarda bruksizmi ele alan makalelerin bibliyometrik analizinin yapılması ve literatüre katkı sağlanmasıdır. **Yöntem:** Bu çalışma için "bruxism in children" anahtar kelimeleri kullanılarak PubMed/MEDLINE ve Google Scholar veri tabanlarında Mart 2020-Mart 2025 tarihleri arasında yayımlanan makaleler taranmıştır. Yapılan taramada 9 ay ile 16 yaş aralığındaki çocuk hastaları içeren, yazım dili İngilizce olan ve yalnızca SCI ve ESCI indeksler kapsamındaki makaleler çalışmaya dahil edilmiştir. Çalışmaya dahil edilen 91 makalenin; dergi türü, yayımlanma tarihi, yaş grubu, araştırma türü, ülkesi, yazar sayısı ve atıf sayıları kaydedilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır. **Bulgular:** Yapılan değerlendirmelere göre makalelerin %80.21'i SCI, %19.78'i ise ESCI kapsamındaki dergilerde yayımlanmıştır. Çalışmaya dahil edilen makalelerin %31.86'sının çocuk diş hekimliği alan dergilerinde yayımlandığı saptanmıştır. Araştırma türleri; derleme/sistematik derleme ve metaanaliz, bilimsel araştırma, vaka raporu ve diğerleri olmak üzere dört ana kategoriye ayrılmıştır. Bu türler arasından en fazla bilimsel araştırma türünde yayın olduğu (72 makale, %80) belirlenmiştir. En fazla yayına sahip ülke Brezilya iken, ikinci sırada Türkiye yer almıştır. **Tartışma ve Sonuç:** Çalışmanın bulguları, çocuklarda bruksizmin bilimsel literatürde artan bir ilgi gördüğünü ve bu alandaki araştırmaların sayılarının yıllar içerisinde artış gösterdiğini vurgulamaktadır. Bilimin dinamik yapısı göz önüne alındığında, konuya ilişkin daha fazla sayıda çalışmanın diş hekimliği literatürü ve kliniğine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bibliyometrik analiz, Bilimsel araştırma, Bruksizm, Çocuk diş hekimliği, Parafonksiyon

Sözel Bildiri

TERSİYER MERKEZ DENEYİMİ: 65 YAŞ ÜSTÜ KADINLARDA LEEP SONUÇLARININ İNCELENMESİ

Elif ILTAR*, Fatma Ceren GÜNER*, Müge ATEŞ TIKIZ*, Selen DOĞAN *, Hasan Aykut TUNCER*, Tayup ŞİMŞEK*

** Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı, Jinekolojik Onkoloji Cerrahisi Bilim Dalı , dktr_elif@hotmail.com*

** Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı, Jinekolojik Onkoloji Cerrahisi Bilim Dalı , fcereng@gmail.com*

** Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı, Jinekolojik Onkoloji Cerrahisi Bilim Dalı, muge_ates@hotmail.com*

** Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı, Jinekolojik Onkoloji Cerrahisi Bilim Dalı , drsalbenn@hotmail.com*

** Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı, Jinekolojik Onkoloji Cerrahisi Bilim Dalı , aykuttuncer@akdeniz.edu.tr*

** Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı, Jinekolojik Onkoloji Cerrahisi Bilim Dalı , tsimsek@akdeniz.edu.tr*

Giriş: Mevcut ulusal ve uluslararası kılavuzlar, 65 yaş sonrası servikal kanser tarama programlarının sonlandırılmasını önermektedir. Ancak ileri yaş grubunda da servikal patolojilerin varlığı göz önüne alındığında, bireysel risk faktörlerine bağlı olarak tarama ve takip süreçlerinin sürdürülmesi gerekebilir. **Amaç:** Çalışmamızda, tersiyer bir merkezde 65 yaş üstü hastalarda gerçekleştirilen kolposkopik inceleme ve LEEP (Loop Elektrosurgical Excision Procedure) sonuçlarını değerlendirmeyi amaçladık.**Yöntem:** Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde 2014-2024 yılları arasında 65 yaş üstü hastalara uygulanan kolposkopik inceleme ve LEEP işlemleri retrospektif olarak incelenmiştir. **Bulgular:** LEEP yapılan en yaşlı hasta 82 yaşındadır. Çalışmaya dahil edilen 30 hastanın yalnızca 6'sı (%20) ulusal tarama programı uygulanmış ve HPV pozitifliği tespit edildiği için tarafımıza kolposkopi için refere edilen hastalardır. HPV pozitif refere edilen hastaların kolposkopi sonuçları incelendiğinde hepsi de CIN 2+ lezyon tanısı almışlardır. HPV pozitif saptanan hiçbir kadın uygulanan LEEP sonucunda kanser tanısı almamıştır. Smear sonuçlarına göre 10 hastada ASC-H ve HSIL, 2 hastada AGC saptanmış ve kolposkopi ve LEEP için refere edilmiştir. AGC saptanan 2 hasta uygulanan LEEP sonucunda CIN 2 + lezyon tanısı almıştır. ASC-H HSIL grubunda ise sadece 2 hasta CIN 2 + lezyon tanısı almıştır.ASC-H HSIL ve AGC grubunda hiç serviks kanseri tanısı alan hasta olmamıştır. Çalışmamıza dahil edilen hastaların 8'i (%26,67) malignite tanısı almıştır. Bir hastada serviksin over kanserine bağlı metastatik hastalığı tespit edilmişken ,diğer 7 hasta servikal kanser tanısı almıştır. Malignite tanısı alan hastaların hiçbirisinin HPV verilerine ulaşılamamıştır. Malignite tanısı alan tüm hastalar anormal uterin kanama ve servikal kitle şikayetiyle başvurmuştur.**Tartışma ve Sonuç:** Elde edilen bulgular, 65 yaş üstü kadınlarda bireysel risk faktörlerine bağlı olarak servikal kanser tarama ve takip süreçlerinin sürdürülmesinin önemini desteklemektedir. Tarama programlarının sonlandırılması kararı verilirken, hastaların risk faktörleri,daha önceki tarama durumları ve klinik belirtilerinin göz önünde bulundurulması önemlidir.

Anahtar Kelimeler: HPV, LEEP, Serviks kanseri

Sözel Bildiri

VERTİGO ETİYOLOJİSİNE MULTİMODAL YAKLAŞIM

Dr.Ekrem ÖZSÖZ

ekrem_ozsoz@hotmail.com,
Antalya Şehir Hastanesi Kulak Burun Boğaz ve Baş Boyun Cerrahisi Anabilim Dalı

Amaç: Bu çalışmanın amacı, kliniğimize vertigo şikayetiyle başvuran hastaların periferik ve santral vertigo olarak sınıflandırılmasını sağlamak ve bu hastaların kan tetkikleri ile doppler ultrasonografi bulgularını değerlendirmektir. Vertigonun etiyolojik nedenlerini daha iyi anlayabilmek adına hematolojik parametreler ve vasküler yapılar arasındaki ilişki araştırılmıştır.Yöntem: Çalışmaya dahil edilen hastaların yaş dağılımları, baş dönmesinin başlama zamanı ve atakların tekrarlama sıklığı kaydedilmiştir. Vertigo tipi, santral ve periferik olarak sınıflandırılmış; periferik vertigo grubundaki hastalar alt gruplara ayrılarak etiyolojik açıdan ayrıca değerlendirilmiştir. Ayrıca eşlik eden sistemik hastalıklar, kan değerlerinde saptanan bozukluklar, pozisyonel manevra sonuçları, nistagmus varlığı ve Doppler ultrasonografi bulguları analiz edilmiştir.Bulgular: Çalışmaya katılan 100 hastanın yaş ortalaması 51,4 ± 15,9 olup, %70'i 65 yaş altındaydı. Vertigo nedenleri arasında periferik vertigo (%38) en sık rastlanan neden iken, santral vertigo %4 oranında görüldü. Periferik vertigo hastalarında **benign paroksismal pozisyonel vertigo**(BPPV), Menière ve vestibüler nörit saptandı. Hastaların %23'ünde hematolojik bozukluk mevcuttu; bunların %56,5'inde vitamin eksikliği, %39,1'inde demir eksikliği anemisi, %4,3'ünde tiroid bozukluğu saptandı. Nistagmus varlığı, vestibüler test pozitifliği ve işitsel bulgularla vertigo ilişkisi desteklendi.Sonuç:Vertigo etiyolojisinin aydınlatılmasında klinik değerlendirmelerin yanı sıra hematolojik ve vasküler parametrelerin de dikkate alınması, özellikle atipik olgularda tanıya katkı sağlayabilir. Periferik vertigo olguları içerisinde BPPV'nin öne çıktığı görülürken, hematolojik bozuklukların da göz ardı edilmemesi gerektiği anlaşılmıştır. Nistagmus, vestibüler test ve odyolojik değerlendirme bulguları, vertigo türünün ayrımında yardımcı tanı araçları olarak önem taşımaktadır.

.**Anahtar kelimeler:** vertigo, nistagmus

Sözel Bildiri

DETERMINATION OF THE ADEQUACY LEVEL OF MENUS PROVIDED TO NATIONAL FOOTBALLERS AND EVALUATION OF MENU QUALITY WITH NUTRIENT DENSITY INDEX

Enes Mustafa Uçar*, Arife Macit, Sümeyra Sevim*****

** Çukurova University, Faculty of Health Sciences, Department of Nutrition and Dietetics, Adana, enesmustafaucar@gmail.com*

*** Munzur Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Tunceli, arife.macit@gmail.com*

****Ankara Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Ankara, sumeyrasevim90@gmail.com*

Background: Maintaining optimal match day performance requires an adequate and well-structured nutrition plan for football players during camp and training periods. **Aim**: This study aimed to assess the adequacy of menus prepared for national football players in meeting energy and essential nutrient needs, as well as their nutrient density. **Methods**: A one-week camp menu designed for the Turkey National Deaf Men's Football Team (adult category) was analyzed. Energy and nutrient values were calculated using the Nutrition Information System (BeBIS 9.0). Nutrient Rich Food (NRF) and Ratio of Recommended to Restricted Food Components (RRR) indices were used to evaluate nutrient profiles. Nutrient requirement levels were based on the Turkish Nutrition Guide and the TFF's official nutrition recommendations for camps and tournaments. **Results**: Analysis showed that the menus generally met daily energy and nutrient needs. However, high fat content in the meals led to lower-than-recommended carbohydrate levels, which are essential as a primary fuel source for muscles. Vitamin D intake was also insufficient, despite its known importance for football players. Iron and calcium needs were met. The NRF9.3 scores were consistent across the week, and the RRR index averaged 0.83, indicating a standardized and balanced nutrient profile with a good ratio of recommended to restricted components. **Discussion and Conclusion**: The menus were largely adequate in providing energy and essential nutrients. Nonetheless, the low carbohydrate and vitamin D levels suggest a need for improvement. Monitoring players' biochemical markers—particularly for vitamin D, iron, and calcium—would be beneficial. Dietary modifications to enhance nutrient absorption and targeted supplementation may further improve nutritional status. This study offers valuable preliminary insights into the nutrient quality of athlete-specific menus and highlights areas for refinement in menu planning for performance nutrition.

Anahtar Kelimeler: Football, Camp, Nutrition Assessment, Menu Quality, Nutrient Pattern Profile

Sözel Bildiri

KETOJENİK DİYETLERİN SPORCU PERFORMANSI ÜZERİNE ETKİSİ

Seyit Ramazan KARADOĞAN*, Dilan ONĞULU, Eren CANBOLAT***

** Eğirdir Kemik Eklem Hastalıkları Tedavi ve Rehabilitasyon Hastanesi, Eğirdir, Isparta, Türkiye*
s.karadogan67@gmail.com

*** Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beslenme ve Diyetetik Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye*
dilanongulu152@gmail.com

**** Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Ankara, Türkiye*
canbolat.eren@gmail.com

Özet: Ketojenik diyetler son yıllarda sporcu performansı üzerindeki etkileriyle dikkat çekmektedir. Geleneksel olarak, sporcuların yüksek karbonhidratlı diyetlerle beslenmesi önerilirken, ketojenik diyet düşük karbonhidrat (%5'ten az), yüksek yağ (%60-80) ve yeterli protein içeriğiyle alternatif bir beslenme modeli sunmaktadır. Diyetin temel mekanizması glikojen depolarını sınırlı tutarak yağ oksidasyonunu artırmakta ve enerji kaynağı olarak keton cisimlerini ön plana çıkarmaktadır. Ketojenik diyetin vücut ağırlığı ve yağ kaybı üzerine olumlu etkileri olduğu bildirilmiştir. Tokluk hissini artırarak iştahı baskıladığı ve yağ oksidasyonunu hızlandırdığı gözlemlenmiştir. Çalışmaya ketojenik diyetlerin sporcular üzerindeki etkilerinin incelendiği 10 araştırma dahil edilmiştir. Dayanıklılık sporcularında yağ oksidasyonunu artırarak performansa katkı sağlayabileceği belirtilse de yüksek yoğunluklu egzersizlerde yeterli enerji sağlayamaması bir dezavantajdır. Bazı çalışmalarda ketojenik diyetin tükenme süresini azalttığı ve egzersiz oksijen maliyetini artırdığı gösterilmiştir. Genel olarak, ketojenik diyetin spor performansına etkileri spor türüne ve egzersiz yoğunluğuna bağlı olarak değişmektedir. Dayanıklılık sporcuları için potansiyel faydalar sağlasa da, özellikle yüksek yoğunluklu ve patlayıcı güç gerektiren spor dallarında performans kaybına neden olabilmektedir. Bu nedenle, sporcuların beslenme programlarını bireysel ihtiyaçlarına ve antrenman türlerine göre planlamaları önemlidir. Ketojenik diyetler yanlış planlandığında kısa vadede kusma, asidoz, hipoglisemi, ishal, kabızlık ve aşırı yağ tüketimine bağlı olarak gelişen gastroözofageal reflü gibi sorunlara yol açabilir. Uzun vadede ise hiperlipidemi, böbrek taşı oluşumu ve mineral ile iz element eksikliklerinden kaynaklanan sağlık problemleri ortaya çıkabilir. Bu nedenle ketojenik diyetin uzun vadeli etkileri ve sürdürülebilirliği konusunda daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ketojenik Diyet, Sporcu Performansı, Sporcu Beslenmesi, Sağlık

Sözel Bildiri

THE EFFECT OF LEVOFLOXACIN ON THE EXPRESSION PROFILE OF GENES RELATED TO APOPTOSIS IN CACO-2 CELLS

Ege Arzuk*

** Ege University, Faculty of Pharmacy, Department of Pharmaceutical Toxicology, İzmir, Turkey, egearzuk@gmail.com*

Background: Levofloxacin is an antibiotic from the second generation of fluoroquinolones. Numerous antibiotics that target bacterial DNA replication and protein synthesis have the potential to inhibit the viability and proliferation of tumor cells by disrupting mitochondrial biogenesis. However, there are limited studies examining the effects of levofloxacin on cancer cells. **Aim:** This study aimed to investigate the effects of levofloxacin on the proliferation of the human colonic epithelial cell line Caco-2 and also to assess the mRNA expression levels of apoptosis-related genes in drug-treated cells. Methods: The cytotoxic effects of the drug on Caco-2 and CCD-18Co cell lines were evaluated using the MTT assay. The mRNA expression of apoptosis-related genes, including Bcl-2, Bax, cytochrome C, caspase-3, and caspase-9, were evaluated by RT-qPCR analysis. **Results:** The findings revealed that levofloxacin significantly decreased the viability of Caco-2 cells in a concentration-dependent manner while the significant cytotoxic effects of the drug against normal colon cells were not determined. Moreover, levofloxacin treatment downregulated the mRNA expression of Bcl-2 and upregulated Bax, cytochrome C, caspase-3 and caspase-9 in Caco-2 cells. **Discussion and Conclusion:** These results demonstrate the repurposing potential of levofloxacin as an anticancer drug candidate for human colon cancer. However, the pathways and molecular mechanisms involved must be elucidated by further studies.

Key words: Levofloxacin, Colon cancer, Repurposing, Apoptosis

Sözel Bildiri

REKOMBİNANT HEAT SHOCK-70 İLE İMMUNİZASYONUN MEME KANSER MODELİNDE ETKİLERİNİN MOLEKÜLER METOTLARLA ARAŞTIRILMASI

Şerife TAŞAN[1], Özlem ÖZMEN[2]

1Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Patoloji Anabilim Dalı, 15030, Burdur, Türkiye

2Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Patoloji Anabilim Dalı, 15030, Burdur, Türkiye

Özet: Meme kanseri kadınlar ve dişi hayvanlarda sık gözlenen ve önemli oranda mortaliteye sebep olan tümörler arasında sayılmaktadır. Meme kanseri insidansı gitgide artmakta ve bu nedenlede erken teşhis ve tedavi ile ilgili çalışmalar hızlanmaktadır. Bu çalışmalarda amaç hızlı teşhis ile yan etkisi azaltılmış tedavilerde odaklanmaktadır. Meme kanseri çalışmalarda en çok kullanılan yöntem deneysel tümör modelleridir. Heat shock proteinler hücrelerin stres koşullarına yanıt verme yeteneklerini artırarak hayatta kalmalarını sağlar tümör hücreleri de bu proteinleri üreterek kendilerini konakçı immunreaksiyonundan korumaya çalışmaktadırlar. En sık çalışılanlar arasında Heat Shock Protein 70 (HSP70) bulunmaktadır. HSP-70, stres koşullarında hücrelerde sentezlenen ve proteinlerin doğru katlanmasını sağlayan bir şaperon proteindir. Son yıllarda, HSP-70'in meme kanserinde oynadığı roller üzerine yapılan araştırmalar artmıştır. Bu protein, kanser hücrelerinin strese karşı direnç kazanmasında ve hayatta kalmasında kritik bir rol oynamaktadır. HSP-70'in yüksek seviyelerde eksprese edilmesi, kanser hücrelerinin kemoterapi ve radyoterapi gibi tedavilere karşı direnç göstermesine katkıda bulunabilir. Bu nedenle, HSP-70'in meme kanseri üzerindeki etkilerini anlamak, yeni terapötik hedeflerin belirlenmesi ve tedavi stratejilerinin geliştirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır Bu çalışmada, rekombinant HSP70 proteini ile immünizasyonun meme kanseri modelinde moleküler yöntemlerle incelenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışma kapsamında, rekombinant HSP70 ile immünize edilen farelerde tümör büyümesi, malignite kriterleri ve metastaz potansiyeli değerlendirilmiştir. Sonuçlar, HSP70 immünizasyonunun kanser hücrelerinin büyümesini, malignite kriterlerini ve metastazını önemli ölçüde azalttığını göstermiştir. Proflaktik veya terapotik olarak uygulanan HSP70'in tümör malignitesinde önemli olan HSP70, Ki-67, PCNA ve CD-31 gibi belirteçlerin immunohistokimyasal ekspresyonlarında azalmalara sebep olduğu gözlendi. Elde edilen bulgular, rekombinant HSP70'in, meme kanseri tedavisinde etkili bir immünoterapötik ajan olarak kullanılabileceğine dair güçlü kanıtlar sunmaktadır. Bu alanda yapılacak yeni ve kapsamlı çalışmalara ihtiyaç bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: 4T1, fare, HSP70, meme kanseri, rekombinant protein

Bu Araştırma "*Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü*" tarafından "0876-DR-23" proje numarası ile desteklenmiştir.

Sözel Bildiri

APİKAL LEZYON BULUNAN ÜÇ KÖKLÜ PREMOLAR DİŞTE KANAL TEDAVİSİ OLGU SUNUMU

Arş. Gör. Ali Haraç*, Dr. Öğr. Üyesi Melis Oya Ateş*, Dr. Öğr. Üyesi Esma Dinger*
** Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Endodonti Anabilim Dalı, Bolu, Türkiye*

aliharac@hotmail.com, melisoyaates@hotmail.com, esmadingerr@gmail.com

Amaç/Kapsam: Bu olgu sunumunun amacı gelişen görüntüleme yöntemleri ve kök kanal tedavisi teknikleri ile, karmaşık anatomiye sahip dişlerde de kök kanal tedavisinin başarıyla yapılabileceğini vurgulamaktır. **Olgu:** 22 yaşında, sistemik rahatsızlığı bulunmayan kadın hasta, 15 numaralı dişinden kaynaklı şiddetli ağrı ile kliniğimize başvurmuştur, dişin nekroz olduğu ve periapikal bölgede lezyon geliştiği gözlemlenmiştir. Ayrıca radyografik incelemede dişin tipik premolar anatomisinden farklı olarak 3 ayrı köke sahip olduğu görülmüştür. **Yöntem:** İlgili dişe rubber-dam uygulanmasının ardından, giriş kavitesi açılıp, operasyon mikroskobu altında kök kanalları lokalize edilmiş, fotoğrafları alınmıştır. #8 K-tipi eğe ile 3 kanalın da apikaline ulaşılmıştır. Nikel-Titanyum döner eğeler ile kanallar #25 .04 taper'a kadar genişletilmiştir, ardından sonik aktivatör yardımıyla, %5.25 sodyum hipoklorit ile kök kanalları irrige edilmiştir. Kök kanalları kalsiyum hidroksit içerikli kanal dolgu patı ve uygun açılı gutta perka kullanılarak, soğuk lateral kondenzasyon tekniği ile doldurulmuştur. Restorasyon, kompozit rezin ile tamamlanıp hasta takibe alınmıştır. **Bulgular:** 6 Aylık kontrolde hastada herhangi bir ağrı bildirilmemiştir. İlgili dişin radyografik incelemesinde periapikal lezyonun iyileştiği gözlemlenmiştir. Ağız içi klinik incelemede de herhangi bir patoloji görülmemiştir. **Sonuç:** Üst ikinci premolar dişler için üç köklü olma ihtimali nadir olmakla birlikte literatür taramalarında %0.5 ile %3 arasında değişmektedir. Bu tarz karmaşık anatomiye sahip dişlerin başarılı şekilde tedavi edilmesinde, operasyon mikroskobu kullanımı, yeni nesil döner eğe sistemleri ve etkin irrigasyon kritik öneme sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Üç Köklü Premolar, Operasyon mikroskobu, Döner Eğe Sistemleri, Sonik Aktivasyon

Sözel Bildiri

AFETLERDE KADINLAR VE TÜRKİYE'DE AFET YÖNETİMİ: TOPLUMSAL CİNSİYET TEMELLİ BİR DEĞERLENDİRME

Nazmiyenur İŞLER*, Esin AKAR **

**Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afet Yönetimi Tezli Yüksek Lisans Programı, Burdur, Türkiye, nazmiyeisler2@gmail.com*

***Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü, Burdur, Türkiye, ekaya@mehmetakif.edu.tr*

Özet: Afetler doğal ya da insan kaynaklı olarak kısa ya da uzun vadede ortaya çıkan ve toplumları ekonomik, sosyal ve kültürel olarak derinden etkileyen olaylardır. Afetlerin etkileri cinsiyete göre farklılaşmakta ve kadınlar biyolojik, sosyal, kültürel ve ekonomik nedenlerle afetlerden daha fazla zarar görmektedir. Bu durumun en temel nedenlerinden biri toplumsal cinsiyet eşitsizliğidir. Afetler, toplumsal yapıda var olan cinsiyet eşitsizliklerini daha görünür hale getirmekte ve kadınların barınma, sağlık, güvenlik ve ekonomik alanlardaki sorunlarını daha da derinleştirerek mevcut eşitsizlikleri artırmaktadır. Diğer yandan birçok ülkede olduğu gibi Türkiye'de de afet yönetimi politikalarında toplumsal cinsiyet perspektifinin eksikliği kadınların yaşadıkları sorunların göz ardı edilmesine neden olmaktadır. Bu çalışma, toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinden Türkiye'de afet yönetimi politikaları ve kadınların afetlerde yaşadıkları sorunları mevcut araştırmalar çerçevesinde incelemeyi ve toplumsal cinsiyete duyarlı afet yönetimi politikaları için öneriler getirmeyi amaçlamaktadır. Literatür taramasına dayanarak yapılan analizler, Türkiye'de afet yönetiminde kaydedilen önemli ilerlemelere rağmen mevcut mevzuat ve uygulamaların toplumsal cinsiyete duyarlılığının yetersiz olduğunu göstermektedir. Özellikle 6 Şubat 2023 depremi sonrasında kadınlarla ilgili yapılan çalışmalar, afet sonrasına kadınların eşit olmayan sosyal ve ekonomik koşullara maruz kaldığını, toplumsal cinsiyet rollerinin pekiştiğini ve mevcut eşitsizliklerin daha da arttığını ortaya koymaktadır. Sonuç olarak çalışmada, afet yönetiminde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve kadınları güçlendirmeye yönelik bütüncül politikalar geliştirilmesinin önemi vurgulanmış, bu tür politikaların toplumsal dayanıklılığı artırarak afet yönetimi süreçlerinin daha etkili hale getirilebileceği belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Afet, Afet Yönetimi, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Kadınlar

Sözel Bildiri

BESİN ETİKETİ OKURYAZARLIĞI VE DİYET ÖZ YETERLİLİĞİNİN ORTOREKTİK EĞİLİMLER VE DİYET KALİTESİ İLE İLİŞKİSİ

Duygu AYDIN*, Güldane YILDIRIM, H. Merve BAYRAM***, S. Arda ÖZTÜRKCAN******

** İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, İstanbul, Türkiye, duygu.aydin@ogr.gelisim.edu.tr*

***İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, İstanbul, Türkiye, gulyildirim@gelisim.edu.tr*

**** İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, İstanbul, Türkiye, hmbayram@gelisim.edu.tr*

***** İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, İstanbul, Türkiye, sozturkcan@gelisim.edu.tr*

Giriş: Ortoreksiya, sağlıklı beslenmeye aşırı odaklanmanın iki farklı boyutta ele alındığı bir olgudur. Besin etiketleri ve diyet öz-yeterliği, bireylerin beslenme davranışlarını ve dolayısıyla diyet kalitesini şekillendirmektedir. **Amaç:** Bu araştırmanın amacı, besin etiketi okuryazarlığı ve diyet öz yeterliliğinin Sağlıklı Ortoreksiya (HeOr) ve Ortoreksiya Nervosa (OrNe) eğilimleriyle ilişkisini ve bu değişkenlerin diyet kalitesi üzerindeki etkilerini incelemektir. **Yöntem:** Kesitsel olan bu çalışma, İstanbul'da yaşayan 175 (%85,7'si kadın, yaş ortalaması 23,58 ± 4,58 yıl) yetişkin üzerinde Aralık 2023–Mart 2024 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara demografik özellikler, beslenme alışkanlıklarını içeren sorular, Diyet Özyeterliliği (DÖY) Ölçeği, Teruel Ortoreksiya Ölçeği, Besin Etiketi Okuryazarlığı (BEOY) Ölçeği ve Akdeniz Diyeti Bağlılık Ölçeği (MEDAS)'ni içeren anket çevrimiçi olarak uygulanmıştır. Veriler SPSS 24.0 ile değerlendirilmiştir. **Bulgular:** Katılımcıların %69,7'sinin Akdeniz diyetine uyumu düşüktür ve bu bireylerin BEOY, DÖY ve HeOr puanları, diğer gruplara kıyasla anlamlı düzeyde daha düşüktür ($p<0,05$). HeOr skorları DYÖ (r: 0.515, $p< 0.001$), BEOY (r: 0.367, $p< 0.001$) ve MEDAS (r: 0.351, $p< 0.001$) ile pozitif yönlü orta düzey ilişki göstermiştir. Çoklu regresyon analizine göre, HeOr skorları, BEOY puanındaki her bir birim artışla 0,038 puan (B: 0,038, SE: 0,013, $p = 0,004$) ve Akdeniz diyetine uyum puanındaki artışla 0,491 puan (B: 0,491, SE: 0,224, $p = 0,029$) artmıştır. **Tartışma ve Sonuç:** Besin etiketi okuryazarlığı ve diyet öz yeterliği, Akdeniz diyetine uyum ve sağlıklı ortorektik eğilimler üzerinde etkili faktörlerdir. Ayrıca, Akdeniz diyetine düşük uyum gösteren bireylerin daha düşük BEOY, DÖY ve HeOr puanlarına sahip olması, diyet kalitesi ile beslenme farkındalığı arasındaki ilişkiyi desteklemektedir. Müdahale programlarının bireysel farkındalık, etiket okuryazarlığı ve öz yeterlik gibi beceriler üzerine odaklanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ortoreksiya Nervosa, Besin Etiketi, Akdeniz Diyeti, Diyet Öz Yeterliliği

Sözel Bildiri

COMPARISON OF PASSIVE EXPOSURE OF SMOKERS AND NON-SMOKERS

Elif Merve KURT TUNAGÜR*, Mustafa Tolga TUNAGÜR**

** Sakarya Training and Research Hospital, Department of Psychiatry, Sakarya, Türkiye, elifmrvkrt@gmail.com*

*** Sakarya University, Faculty of Medicine, Department of Child and Adolescent Psychiatry, Sakarya, Türkiye, mustafatolgatunagur@gmail.com*

Background: Secondhand smoke (SHS) exposure remains a major public health concern, contributing to severe respiratory and cardiovascular diseases. While non-smokers are typically considered the primary victims of passive smoking, smokers may also experience significant SHS exposure due to their social environments. **Aim:** This study aims to compare the levels of passive smoke exposure among smokers and non-smokers across various settings, including homes, workplaces, public institutions, and transportation environments. **Methods:** A total of 400 voluntary participants were recruited from the healthy parents of patients at the Child and Adolescent Psychiatry Outpatient Clinic of Sakarya Training and Research Hospital. Following exclusions, 390 participants (207 smokers, 183 non-smokers) completed a questionnaire assessing demographic data and passive exposure to cigarette smoke. The study utilized the E section of the Global Adult Tobacco Survey (GATS). **Results:** Smokers were significantly more likely than non-smokers to experience passive smoke exposure at home and in cafés/restaurants ($p<0.001$). However, there was no significant difference between groups regarding SHS exposure in workplaces, public institutions, or transportation ($p>0.05$). Household smoking regulations played a crucial role in reducing SHS exposure, with non-smokers more likely to reside in smoke-free homes. **Discussion and Conclusion:** The findings indicate that passive smoking affects both smokers and non-smokers, highlighting the role of social environments in sustaining tobacco exposure. Despite existing policies, exposure in public spaces remains a concern. Public health strategies should promote stricter smoke-free policies in homes and social settings while enhancing targeted awareness campaigns to reduce passive exposure.

Keywords: Passive smoking, secondhand smoke, smokers, non-smokers, exposure.

Sözel Bildiri

YÜKSEKÖĞRETİMDE OKUYAN ÖĞRENCİLERİN YAPAY ZEKA BAĞIMLILIĞI ILE DUYGUSAL ZEKA VE DÜRTÜSELLİK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Aysel AKBENİZ*, Filiz SEZGİN**

** Tarsus Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Tarsus, Mersin, Türkiye, ayselakbeniz@tarsus.edu.tr*

*** Tarsus Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Tarsus, Mersin, Türkiye*

222702019@tarsus.edu.tr

Giriş: Teknoloji bağımlılığının duygusal zekâ üzerinde olumsuz etkiler yaratabilmekte ve bireylerin dürtüsellik düzeylerini artırabildiği bilinmektedir ancak yapay zeka ile ilgili sınırlı sayıda çalışma mevcuttur. **Amaç:** Yükseköğretimde okuyan öğrencilerin yapay zeka bağımlılığı ile duygusal zeka ve dürtüsellik düzeyleri arasındaki ilişki belirlemek amacıyla yapılmıştır. **Method:** İlişki arayıcı bir tasarımda yapılan araştırmanın evrenini, Şubat 2025 ile 15 Mart 2025 tarihleri arasında bir üniversiteye kayıtlı, öğrenciler oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini belirlemek için yapılan güç analizi ile örneklem büyüklüğünün 0,05 anlamlılık düzeyi, 0,95 güven aralığı, 0,5 etki büyüklüğü ve 0,95 evreni temsil yeteneği ile 200 üniversite öğrencisi olduğu bulunmuştur. Örneklem seçimine gidilmemiş ve tüm öğrencilere e-mail ile araştırmaya davet linki ve aydınlatılmış onam gönderilmiştir. Linki doldurarak araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilere veri toplama formu linki gönderilmiş ve 229 öğrenci ile tamamlanmıştır. Veriler Kişisel Bilgi Formu, Yapay Zeka Bağımlılığı Ölçeği (YZBÖ), Duygusal Zeka Ölçeği (DZÖ) ve Bartlett Dürtüsellik Ölçeği (BDÖ) ile toplanmıştır. Analizde ise "sayı, yüzde, ortalama±standart sapma, Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır.
Bulgular: Katılımcıların %98.7'sinin yaş araliği 18-28, %86.92'u kadın, %71.2'si gelir durumunu orta olarak algılıyor, %91.3'ü çalışmıyor, %40.6'sı ikinci sınıfta okumaktadır. YZBÖ puan ortalamaları 19.48± 5.11 (min:5-max:25); DZÖ puan ortalamaları 48.20± 11.10 (min:20-max:100); BDÖ puan ortalamaları 75.20 ± 15.20 (min:30-max:150) olarak bulunmuştur. YZBÖ puan ortalaması ile DZÖ ve BDÖ puan ortalamaları arasında pozitif yönde istatistiksel olarak önemli ilişki tespit edilmiştir. **Tartışma ve sonuç:** Araştırmaya katılan yükseköğretim öğrencilerinin yapay zeka bağımlılığı arttıkça duygusal zeka ve dürtüsellik düzeyleri de artmaktadır. Araştırma sonuçları literatürde ilk olması bakımından oldukça önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Bağımlılık, duygusal zeka, dürtüsellik, yapay zeka.

Sözel Bildiri

COMPARATIVE ANALYSIS OF CLINICAL AND ONCOLOGICAL OUTCOMES IN EMERGENCY AND ELECTIVE RIGHT HEMICOLECTOMY CASES

Deniz Kütük
Ankara Etlik Şehir Hastanesi Genel Cerrahi Kliniği, denizkutuk01@gmail.com

1. Introduction

Right hemicolectomy is commonly performed for right-sided colon tumors and acute gastrointestinal emergencies. Differences between emergency and elective surgeries significantly impact clinical and oncological outcomes. While elective surgeries enable more comprehensive lymph node dissection, emergency procedures face challenges due to patient instability and limited preoperative preparation. This study compares emergency and elective right hemicolectomy outcomes regarding lymph node yield, hospital stay, and mortality.

2. Objective

This study aims to evaluate the clinical and oncological outcomes of emergency and elective right hemicolectomy surgeries performed between 2023 and 2025. The primary focus is on lymph node dissection rates, length of hospital stay, and mortality to assess the impact of surgical timing.

3. Methods

This retrospective study included patients who underwent right hemicolectomy between 2023 and 2025. Patients were classified into emergency and elective groups. Demographic data, number of lymph nodes harvested, hospital stay duration, postoperative complications, and mortality rates were recorded. Independent samples t-test and Mann-Whitney U test were used for comparisons, while multivariate logistic regression identified mortality predictors. Statistical significance was set at $\mathbf{p < 0.05}$.

4. Results

The mean number of lymph nodes harvested was significantly higher in the elective group (**25.17 ± 13.58**) compared to the emergency group (**17.87 ± 15.06**; **p = 0.0348**). The mean hospital stay was similar between the emergency (**10.27 ± 4.93 days**) and elective (**11.17 ± 6.12 days**) groups (**p = 0.8213**). Logistic regression revealed that **prolonged hospital stay** significantly increased mortality risk (**p = 0.020**, β = 0.1927). Neither **complication presence** (**p = 0.350**) nor **lymph node count** (**p = 0.374**) significantly affected mortality.

5. Discussion and Conclusion

Elective right hemicolectomy demonstrated a significantly higher lymph node yield, suggesting improved oncological adequacy compared to emergency procedures. The similar hospital stay duration between groups indicates comparable short-term recovery. However, prolonged hospital stay emerged as a critical predictor of mortality, highlighting the need to minimize hospitalization without compromising patient care, particularly in emergency settings.

6. Keywords:

Right hemicolectomy, emergency surgery, elective surgery, lymph node dissection, hospital stay, mortality

Sözel Bildiri

Z KUŞAĞI HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN BEDEN İMAJI VE ESTETİK CERRAHİYE İLİŞKİN TUTUMLARI

Gülşen Yılmaz | Büşra Nur Temür | Nilgün Aksoy

Akdeniz Üniversitesi, ergulyilmaz128@gmail.com

Giriş: Estetik cerrahi operasyonları, giderek artan bir eğilim göstermekte ve dünya genelinde en sık yapılan cerrahi işlemler arasında yer almaktadır. Beden imajı, bireyin fiziksel görünümüne yönelik algısı ve memnuniyeti ile ilişkili olup, özellikle sosyal medya kullanımının yaygın olduğu Z kuşağında bu algının farklı dinamikler gösterdiği düşünülmektedir. Sosyal medyanın, beden algısı ve estetik cerrahiye yönelik tutumlar üzerindeki etkisi günümüzde önemli bir araştırma konusu haline gelmiştir.
Amaç: Bu araştırma Z kuşağı hemşirelik öğrencilerinin sosyodemografik özellikleri ile beden imajı algıları ve estetik cerrahiye yönelik tutumlar arasındaki potansiyel ilişkileri belirlemeyi amaçlamaktadır.
Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel tipte bir araştırma olarak yürütülmüştür. Araştırma Eylül 2024 - Ocak 2025 tarihleri arasında Türkiye'nin güneyinde yer alan bir Hemşirelik Fakültesinde 370 öğrenciyi kapsamıştır. Veriler kişisel bilgi formu, Beden İmajı Ölçeği ve Estetik Cerrahi Kabul Ölçeği kullanılarak araştırmacılar tarafından yüzyüze yöntemle toplanmıştır.
Bulgular: Katılımcıların cinsiyet ve medeni durum açısından Beden İmajı Ölçeği ve Estetik Cerrahi Kabul Ölçeği puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Estetik cerrahi geçiren bireylerin Estetik Cerrahi Kabul Ölçeği puan ortalaması cerrahi geçirmeyenlere kıyasla anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Beden İmajı Ölçeği ile Estetik Cerrahi Kabul Ölçeği arasında pozitif ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca, Estetik Cerrahi Kabul Ölçeği ile Instagram takipçi sayısı arasında düşük düzeyde ancak anlamlı bir pozitif ilişki saptanmıştır. Estetik Cerrahi Ölçeği toplam puanının Beden İmajı Ölçeği toplam puanını anlamlı bir şekilde yordadığı bulunmuştur. Beden Kitle İndeksi ve Estetik Cerrahi Kabul Etme Ölçeği alt boyutları beden imajını olumlu yönde etkilerken, Instagram takipçi sayısı ise olumsuz bir yordayıcı olarak saptanmıştır.
Tartışma ve Sonuç: Bulgular, Z kuşağı bireylerinin beden imajı algılarının sosyal medya etkileşimlerinden etkilenebileceği düşünülmektedir. Estetik cerrahiye yönelik kabul düzeyinin, beden imajı algısı ile birlikte ele alınması, hemşirelik öğrencilerinin mesleki bakış açılarının şekillenmesinde de önemli olabilir. Bu bağlamda, sosyal medya kullanımının bilinçli yönetimi ve beden algısını destekleyici eğitim programlarının geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler: beden imajı, estetik cerrahi, hemşirelik

Sözel Bildiri

TRAVMAYA KAYNAKLI KÖK REZORPSIYONUNUN HIBRIT TEKNIK ILE TEDAVISI; OLGU SUNUMU

UĞUR KÜÇÜKÖZ ,NERGİZ BOLAT
Endodonti Anabilim Dalı, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta, Türkiye

Giriş: Dental travma sonrası pulpa veya destek dokuların zarar görmesi sonucu gelişebilen kök rezorpsiyonları apikal daralımın bozulmasına neden olabilir.
Amaç: Bu vakada travma geçmişi olan hastanın 11 ve 21 numaralı dişlerinde bozulmuş apikal daralımın mineral trioksit agregat (MTA) plug yöntemi ile tedavi edilmesidir.
Vaka tanımı: 11 ve 21 numaralı dişlerinde estetik kaygı ile gelen sistemik olarak sağlıklı, 1 yıl önce trafik kazası geçirdiği öğrenilen 18 yaşındaki kadın hastada yapılan klinik muayene sonucu dikey ve yatay perküsyon (-), palpasyon (-), soğuk ve EPT (-) olarak değerlendirilmiştir. Radyolojik muayenesinde ilgili dişlerin apikallerinde radyolüsent lezyon tespit edilmiştir. Rubberdam izolasyonu altında kök kanal tedavisine başlanan 11 numaralı diş #80 K el eğesi, 21 numaralı diş #110 K el eğesi ile kemo-mekanik olarak genişletildikten sonra 2 seans boyunca kalsiyum hidroksit içeren medikament (prevest dentpro calcigel) ile bekletilmiştir. Son yıkama protokolünde %2.5 NaOCl, %17 EDTA kullanılmış ve irrigasyon solüsyonları Eddy (VDW) ile aktive edilmiştir. MTA (MTA Plus Prevest DenPro İndia) ile apikal tıkama sağlanıp termoplastik dolum tekniği ile kanal dolumu yapılmıştır. Birinci ayın sonunda takip edilen hastanın asemptomatik olduğu görülmüş ve takipler devam etmektedir.
Tartışma ve sonuç: Kök kanal tedavisinin başarısı sızdırmaz üç boyutlu apikal ve koronal doluma bağlıdır. Apikal daralımı bozulmuş rezorpsiyonlu dişlerde sızdırmaz üç boyutlu apikal tıkaç oluşturmak zordur. Literatürde hibrit teknik kullanılarak yapılan kök kanal tedavilerinde başarı şansını artmaktadır.

Anahtar kelimeler: Rezorpsiyon, Mta, Termoplastik Dolum

Sözel Bildiri

EGZERSİZİN HORMETİK ETKİSİ

Ayça COŞKUN KODAL*, Sena ÜNER KARAKÖSE*
** Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Fizyoloji Ana Bilim Dalı, Isparta, Türkiye,*
dr.aycacoskun@gmail.com, senauner@gmail.com

Özet: Hormetik yanıt, daha yüksek dozlarda toksik olduğu bilinen bir etkenin düşük dozlarına maruz kalmanın neden olduğu ve bir organizmanın fizyolojisi üzerinde uyarlanabilir faydalı veya uyarıcı bir etki olarak tanımlanmaktadır. Egzersiz, bu prensibe uygun olarak vücutta hem olumlu hem de olumsuz etkiler yaratabilen kontrollü bir stres kaynağıdır. Düzenli fiziksel aktivite, organizmanın homeostazını destekleyerek hücresel adaptasyon mekanizmalarını güçlendirir. Egzersizin neden olduğu biyolojik stres, hücre içi sinyal yolaklarını aktive ederek çeşitli koruyucu yanıtları tetikler ve vücudun genel sağlığını olumlu yönde etkiler.

Egzersizin hormetik etkisi, özellikle reaktif oksijen türleri (ROS) aracılığıyla hücresel savunma mekanizmalarının uyarılmasıyla ilişkilidir. Egzersiz sırasında artan metabolik aktivite sonucu oluşan ROS, hücresel hasar potansiyeline sahip olmasına rağmen, kontrollü seviyelerde hücresel adaptasyon süreçlerini destekler. Bu süreç, antioksidan savunma sistemlerinin düzenlenmesini sağlayan Nrf2 ile yönetilmektedir. Normal koşullarda Keap1 proteini, Nrf2'yi sitoplazmada baskılar ve proteazomal yıkımını destekler. Ancak egzersizle artan ROS seviyeleri, Keap1'in yapısını değiştirerek Nrf2'nin serbest kalmasına ve nükleusa translokasyonuna neden olur. Nükleusta Nrf2, Antioksidan yanıt elementi (ARE) bölgesine bağlanarak antioksidan genlerin transkripsiyonunu uyarır. Bu mekanizma, hücrelerin oksidatif strese karşı korunmasını sağlayarak egzersizin hormetik adaptasyonunu destekler. Sonuç olarak, egzersizin hormetik etkisi, vücudun adaptif kapasitesini artırarak homeostatik dengeyi destekler.

ROS aracılı Nrf2/Keap1/ARE sinyal yolu, egzersizin hücresel seviyede antioksidan ve savunma mekanizmalarını nasıl tetiklediğini açıklayan temel mekanizmalardan biridir. Buna ek olarak, mitokondri fonksiyonlarının iyileştirilmesi, inflamasyonun düzenlenmesi ve enerji metabolizmasının optimizasyonu gibi süreçler de egzersizin hormetik adaptasyonunu destekleyen önemli biyolojik yanıtlar arasında yer almaktadır. Bu nedenle, uygun miktarda ve düzenli fiziksel egzersiz, hücresel sağlığı destekleyen ve uzun vadede metabolik dayanıklılığı artıran önemli bir hormetik uyaran olarak değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Egzersiz, Hormesis, Hormetik Etki, Reaktif Oksijen Radikalleri

Sözel Bildiri

TEMPOROMANDİBULAR EKLEM HASTALIKLARININ TANISINDA KULLANILAN GÖRÜNTÜLEME YÖNTEMLERİ

Vildan ALÇİÇEK*, Özlem YARBAŞI *

**Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Ağız, Diş ve Çene Radyolojisi Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye, alcicekvildan@gmail.com, dt.ozlemyarbasi.1994@gmail.com*

Özet: Temporomandibular eklem (TME) dış kulak yolunun hemen önünde, artiküler disk, temporal kemiğin glenoid fossası ile mandibular kondil tarafından oluşturulan hem rotasyon hem translasyon hareketi yapan vücudun en kompleks eklemlerinden biridir. Temporomandibular eklem hastalıkları; popülasyonda sıklıkla görülen ve orofasiyal ağrının dişle ilgili olmayan en yaygın nedenlerinden biri olan hastalıklardır. Bu hastalıkların teşhisinde anamnez ve klinik bulgulara ek olarak radyolojik değerlendirme de yapılmalıdır. Görüntüleme yöntemlerinden direkt radyografiler, artrografi, bilgisayarlı tomografi, konik ışınlı bilgisayarlı tomografi, ultrasonografi, manyetik rezonans görüntüleme (MRG), radyonükleer görüntüleme teknikleri gibi pek çok seçenek tanı için kullanılabilse de disk ve diğer yapılarla ilgili en değerli görüntüleme yöntemi, bugün altın standart olarak kabul edilen MRG' dir. Radyolojik değerlendirme yapılırken seçilen görüntüleme yöntemlerinin iyi bilinmesi gereklidir. Görüntüleme yöntemi seçilirken teşhiste etkili, hastaya verilecek radyasyon dozunu azaltacak ve hastaya çok daha fazla fayda sağlayacak yöntemin seçilmesi gereklidir. Ayrıca hastanın semptomları, klinik bulguları, koyulan tanı, hastaya önceden uygulanmış tetkikler ve sonuçları, kullanılacak yöntemin maliyeti, hastaya verilecek radyasyon dozu, tedavinin planlanması ve tedaviden beklenen sonuç da göz önünde bulundurulmalıdır. Bu derlemenin amacı temporomandibular eklem hastalıklarının teşhis edilmesinde kullanılan görüntüleme yöntemlerinin güncel literatür ışığında tartışılmasıdır.

Anahtar kelimeler: Temporomandibular eklem, Teşhis, Görüntüleme

Sözel Bildiri

EVALUATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN DAIRY CONSUMPTION AND PRE-MENSTRUAL SYNDROME IN WOMEN OF REPRODUCTIVE AGE

Nagihan Kırcalı Haznedar*, Tuba Nur Yıldız Kopuz**

** Selcuk University, Faculty of Health Sciences, Department of Nutrition and Dietetics, Konya, Turkey, nagihankircali@gmail.com*

*** Karamanoglu Mehmet Bey University, Faculty of Health Sciences, Department of Nutrition and Dietetics, dyttubanuryildiz@gmail.com*

Background: The etiology of Premenstrual Syndrome (PMS) is not yet fully understood. Hormonal changes, neurotransmitter imbalances, genetic factors, and lifestyle habits, including diet, are considered to influence PMS. Among dietary factors, milk and dairy products have gained attention for their possible role in PMS symptomatology. **Aim:** This study aimed to evaluate the relationship between dairy consumption and PMS symptoms in women of reproductive age. **Methods:** The cross-sectional study was conducted between February and March 2025. A total of 330 women participated. Data on sociodemographic characteristics and menstrual cycles were collected. PMS symptoms were assessed using the Premenstrual Syndrome Scale. Dairy consumption frequency was recorded through a food frequency questionnaire. Ethical approval was obtained from the Ethics Committee of Selcuk University (Approval No: 2025/220, Date: 05/03/2025). **Results:** The mean age of participants was 25.44 ± 5.81 years. The mean total PMS score was 132.96 ± 40.83, and PMS was present in 71.8% of participants. Among sub-dimensions, the highest score was in depressive affect (22.83 ± 6.90) and the lowest in pain (9.17 ± 3.53). No significant association was found between overall dairy consumption and total PMS score ($p > 0.05$). However, fruit yoghurt consumption showed a weak but significant correlation with anxiety ($r = 0.16$, $p = 0.005$), fatigue ($r = 0.13$, $p = 0.021$), and sleep disorders ($r = 0.12$, $p = 0.026$). Milk consumption was also significantly associated with bloating ($r = 0.13$, $p = 0.019$). **Discussion and Conclusion:** Dairy consumption was not significantly associated with overall PMS symptoms. However, specific dairy items may relate to certain symptom dimensions. Further studies with larger and more detailed assessments of dairy intake are warranted.

Key words: Pre-menstrual syndrome, dairy consumption, reproduction

Sözel Bildiri

KEDİLERDE BÖBREK TRANSPLANTASYONU

Harun ÇINAR*, Gaye ÖLMEZ**

**Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Cerrahi Anabilim Dalı Başkanlığı, Burdur, Türkiye, hcinar@mehmetakif.edu.tr*

***Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Cerrahi Anabilim Dalı Başkanlığı, Burdur, Türkiye, olmezgaye@gmail.com*

Özet: Böbrek yetmezliği, başta yaşlı hayvanlar olmak üzere her yaştan hayvanda görülen, organ fonksiyonlarında azalmayla kendini gösteren önemli bir hastalıktır. Özellikle kronik böbrek yetmezliği, böbrek fonksiyonlarında geri dönüşümü olmayan azalma ile karakterizedir ve en fazla tespit edilen böbrek hastalığıdır. Akut böbrek yetmezliğinin (ABY) prognozu kötüdür. ABY ile ilişkili ölüm oranları evcil hayvanlarda %50 ila 60›tır ve çoğu ölüm tanıdan kısa bir süre sonra meydana gelir. Günümüzde böbrek yetmezliği olan kediler için diyet, sıvı tedavisi, ilaçlar ve diyaliz gibi destekleyici tedaviler uygulanmaktadır. Ancak bu yöntemler hastalığı tamamen tedavi etmez. Bu nedenle bazı durumlarda böbrek transplantasyonu bir seçenek olarak değerlendirilir. Böbrek nakli, kronik böbrek yetmezliği olan kedilerde kalıcı bir tedavi sağlayabilir. İlk olarak 1980'lerde ABD'de uygulanan bu yöntem, günümüzde özellikle ABD ve bazı Avrupa ülkelerinde sınırlı sayıda veteriner tıp merkezi tarafından yapılmaktadır. Kedilerde böbrek transplantasyonu, bazı özel durumlarda yaşam süresini uzatabilecek bir seçenektir. Ancak operasyonun yüksek maliyeti, etik tartışmalar ve ameliyat sonrası bağışıklık baskılayıcı tedavi gerekliliği nedeniyle yaygın olarak tercih edilmemektedir. Destekleyici tedavilerle iyi yönetilen böbrek yetmezliği olan kediler de uzun yıllar yaşayabilir. Bu nedenle, her vakanın bireysel olarak değerlendirilmesi gerekir.

Anahtar Kelimeler: Kedi,böbrek,tedavi,transplantasyon

Sözel Bildiri

HEMŞİRELİKTE ŞEFKATİN AKADEMİK YOLCULUĞU: LİSANSÜSTÜ TEZLERE DERİNLEMESİNE BAKIŞ

Beyza OKTAR 1*, Ferzan KALAYCI EMEK 2**

**Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Kütahya, Türkiye. beyzaoktar1@gmail.com*

*** Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları AD, Kütahya, Türkiye, ferzan.kalayciemek@ksbu.edu.tr*

Giriş: Şefkat ve öz-şefkat kavramları, son yıllarda hemşirelik uygulamalarında ve araştırmalarında giderek daha fazla önem kazanan psikososyal kavramlardır. Özellikle sağlık profesyonellerinin ve hastaların psikolojik dayanıklılığını artırma, stres ve anksiyeteyi azaltma, şefkatli bakım davranışlarını geliştirme ve genel psikolojik iyi oluşu desteklemede bu kavramların kritik rol oynadığı bilinmektedir.

Amaç: Bu çalışmanın amacı, 2015-2024 yılları arasında hemşirelik alanında gerçekleştirilen lisansüstü tezleri inceleyerek, şefkat kavramı çerçevesinde yapılan araştırmaların yöntemsel özelliklerini, örneklem gruplarını, danışmanların akademik unvanlarını ve araştırma desenlerini belirlemek ve bu tezlerden elde edilen bulguları sistematik bir biçimde analiz etmektir.

Yöntem**:** Türkiye Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanında "şefkat" anahtar kelimesi ile tüm alanlar kategorisinde 29.12.2024-10.01.2025 tarihleri arasında tarama yapılmıştır.

Bulgular: Bu çalışmada 2015-2024 yılları arasında hemşirelik alanında gerçekleştirilen toplam 23 tez incelenmiştir. İncelenen tezlerin %26,1'i (n=6) doktora, %73,9'u (n=17) yüksek lisans tezidir. Tezlerin danışmanlarının akademik unvanlarına bakıldığında, tezlerin %52,2'sinin (n=12) Doç. Dr., %30,4'ünün (n=7) Dr. Öğr. Üyesi ve %17,4'ünün (n=4) Prof. Dr. danışmanlığında yürütüldüğü belirlenmiştir. Tüm tezlerin devlet üniversitelerinde (%100) yapıldığı görülmüştür.

Araştırma desenlerine bakıldığında tezlerin %17,4'ünde (n=4) deneysel, %4,3'ünde (n=1) karma yöntem, %78,3'ünde (n=18) ise tanımlayıcı ya da ilişki arayıcı araştırma deseni kullanılmıştır. İncelenen tezlerin örneklem grupları açısından dağılımına bakıldığında, çalışmaların %34,8'inin (n=8) hastalar, %17,4'ünün (n=4) hemşireler, %13'ünün (n=3) gebe kadınlar, %8,7'sinin (n=2) ebeveynler, %8,7'sinin (n=2) üniversite öğrencileri, %17,4'ünün (n=4) ise diğer bireyler üzerinde yürütüldüğü belirlenmiştir.

Örneklem büyüklükleri incelendiğinde, tezlerde minimum örneklem sayısının 16, maksimum örneklem sayısının 469, örneklem büyüklüğünün ortalama olarak ise yaklaşık 173 olduğu saptanmıştır.

Sonuç ve öneriler: Sonuç olarak, incelenen tezlerin ağırlıklı olarak öz-şefkat, şefkatli bakım ve psikolojik dayanıklılık kavramlarına odaklandığı görülmüştür. Yapılan müdahale çalışmalarında, şefkat temelli eğitim ve programların bireylerin psikolojik sağlığını iyileştirmede etkili olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda, şefkat ve öz-şefkat temelli uygulamaların klinik uygulamalarda ve hemşirelik eğitim programlarında daha geniş bir şekilde kullanılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Şefkat, Hemşirelik, Lisansüstü

Sözel Bildiri

FARKLI SPOR BRANŞLARI İLE GO-KARTÇILARIN ÜST EKSTREMITE REAKSIYON SÜRELERININ KARŞILAŞTIRILMASI

Nihan Özünlü PEKYAVAŞ, Saadet Özge UZUN

Başkent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Ankara, nozunlu@baskent.edu.tr, sozgeozen@baskent.edu.tr

Amaç: Motor uygunluk unsurlarından biri olan reaksiyon süresinin zihinsel süreçlerin hızının ve verimliliğinin iyi bir göstergesi olduğu bilinmektedir. Sporda ise reaksiyon süresi; beklenti becerisi, algısal yeteneklerin geliştirilmesi için önemlidir. Reaksiyon süresini etkileyebilecek faktörler; yaş, cinsiyet, sol veya sağ el baskınlığı, yorgunluk,nefes alma döngüsü, kişilik türleri,egzersiz ve bir çok etken olarak sıralandırılabilir. Etkileyen faktörler ve spor branşlarına bakıldığında literatürde reaksiyon süresi ile ilgili bilgiler sınırlıdır. Bu nedenle bu çalışmanın esas amacı go-kartçıların reaksiyon sürelerini diğer spor branşlarıyla(voleybol,fitness,boks,futbol) karşılaştırmaktır. Diğer bir amaç ise sedanter bireylerin yaşam tarzınında ve spor branşlarında reaksiyon süresinin etkilerine bakmaktır.
Yöntem: Çalışmaya 92 sedanter,87 sporcu olmak üzere 179 katılımcı dahil edilmiştir. Sedanter ve sporcu bireyler arasındaki ayrım, uluslararası fiziksel aktivite anketi kullanılarak belirlenmiştir. Çalışma öncesinde katılımcıların boy,kilo ,dominant el ve spor branşları kaydedildi. El reaksiyon zamanını ölçmek için, katılımcılara 30 cm uzunluğundaki cetvel 5 cm yükseklikten bırakılarak test uygulanmıştır. Testin başlangıcında katılımcıların dominantelleri sorgulanmıştır. Katılımcıların testi daha iyi anlaması için her birine bir deneme hakkı verilmiş, ölçümler üç kez tekrarlanmış ve bu verilerin ortalaması alınmıştır.
Sonuç: Gruplar arasında yaş,bkı,dominant el ve branş açısından istatiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur. Tüm spor branşlarının içinde Go-kartcılar %18,6'sını oluşturmaktadır. Sporcu bireylerde el reaksiyon süresi ortalaması 13,5 sn hesaplanmışken, sedanter bireylerde 16,6 sn olarak hesaplanmıştır. Go-kart sporcuları ile diğer branşlardaki sporcuların el reaksiyon sürelerinin ortalaması karşılaştırılmıştır. Go-kart sporcularıyla voleybol,fitness ve boks sporcuları arasında anlamlı olarak yüksek olduğu bulunmuştur. Futbolcularla karşılaştırıldığında anlamca farklılık yoktur ($p>0,5$). Sedanter bireyler ile sporcu bireyler arasında anlamca farklılık vardır. Go-kart sporcularında alt ekstremite reaksiyon süresi,diğer spor branşlarına göre istatiksel olarak anlamlı derecede üstünlüğü tespit edilmemiştir.
Tartışma: Çalışmaya alınan spor branşlarında spor tipine göre ayrılarak reaksiyon zamanına bakmak daha etkin sonuçlar verebilir. Futbolcuların reaksiyon sürelerinin anlamca farklılık olmaması diğer spor branşlarına göre alt ekstremiteye yönelik spor olmasından kaynaklı olabilir. Ayrıca güncel literatürde reaksiyon zamanı değerlendiren bilgisayarlı teknolojiler kullanılmak verilerin daha objektif değerlendirilmesini sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Reaksiyon zaman, Sporcu, Sedanter, Go-kart

Sözel Bildiri

EXAMINING THE EFFECT OF MOTHERS' TOY ATTITUDES ON CHILDREN'S EMOTION REGULATION SKILLS

Emine BAYRAK AYKAN | Fatma DİNÇ

**Hacettepe University,eminebayrak2012@gmail.com*
***Bartin University, fatmadinccocuk@hotmail.com*

Background: Parents play a crucial role in preventing children from encountering health-related risks, providing guidance for child health, selecting appropriate practices and toys. Play exhibited through appropriate toys activates children's emotional thinking and decision-making processes, shaping their behaviors and facilitating their adaptation to their environment. **Aim:** This study aims to examine the effect of mothers' toy attitudes on children's emotion regulation skills. **Method:** The research was designed as a descriptive study and conducted with the participation of 310 mothers with children aged 36-72 months. The data were collected using the Socio-Demographic Data Collection Form, the Toy Attitude Scale, and the Emotion Regulation Scale. Data analysis included percentage distribution, mean, Pearson correlation analysis, and linear and multiple regression analyses. **Results:** Mothers' attitudes toward toys were found to influence children's emotional states, accounting for 5.4% ($p<0.001$; $R^2 = 0.054$). Gender was statistically significant in children's emotion regulation, while mothers' employment status and the frequency of toy purchases were significant factors in mothers' toy attitudes ($p<0.001$). **Discussion and Conclusion:** It can be stated that mothers' positive attitudes toward toys positively affect children's emotional responses. Shaping mothers' toy attitudes by involving their children may contribute to children's emotion regulation, enabling the upbringing of healthier and calmer children.

Keywords: Toy attitude, emotion regulation, preschool children, parenting

Sözel Bildiri

KİMYASALLA İNDÜKLENEN DENEYSEL KOLİT MODELLERİ

Sena ÜNER KARAKÖSE*, Ayça COŞKUN KODAL*, Fatma ÇANKAYA*

** Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Fizyoloji Ana Bilim Dalı, Isparta, Türkiye*

senauner@gmail.com, dr.aycacoskun@gmail.com, fatmacankaya06@outlook.com

Özet:İnflamatuvar bağırsak hastalığı, kronik inflamasyonla ilerleyen bir gastrointestinal sistem hastalığıdır. İnsidansı giderek artmaktadır. Hastalığın ve tedavilerinin enfeksiyonlar, tromboembolik olaylar ve malignite gibi çeşitli komplikasyonlara yol açtığı bilinmektedir. İnflamatuvar bağırsak hastalığının iki ana formu vardır: Crohn hastalığı ve ülseratif kolit. Bu iki hastalık formunun deneysel modellerinde çeşitli farklılıklar mevcuttur.

Kolit modelleri ile ilgili literatürde çeşitli sınıflandırmalar yapılmıştır. Genel olarak modeller 4 gruba ayrılabilir: Kimyasalla indüklenen, biyolojik indüklenen, knockout/transgenik modeller ve hücre transferi modelleri. Çalışmamızda kimyasalla indüklenen deneysel kolit modellerini derledik. Bu modeller hastalığın farklı yönlerini taklit ederek farklı tedavi stratejileri geliştirmek için kritik öneme sahiptir.

Kimyasal olarak indüklenen kolit modellerinden literatürce kabul görmüş ve en sık kullanılan modeller; DSS (dekstran sodyum sülfat), TNBS (trinitrobenzensülfonik asit), oksazolon ve asetik asitle indüklenendir.

DSS ile indüklenen modelde akut ve kronik kolit modeli oluşturulabilir. DSS, oral yolla içme suyuna karıştırılarak (%1-5) verilir. C57BL/6 türü farelerin DSS kolitine duyarlı olduğu bilinmektedir. Akut model içme suyunda %2-3 DSS ile 8 günlük bir uygulamadan oluşmaktadır. Kronik model ise yine içme suyunda %2-3 DSS'nin 1-8., 22-29., 43-50. günler arası uygulanmasıyla oluşturulmaktadır. Bu model özellikle ülseratif kolit patogenezini incelemek için uygulanmaktadır.

TNBS ile indüklenen modelde TNBS, etanolle intrarektal olarak uygulanmaktadır. Balb/c farelerin TNBS'ye daha duyarlı olduğu bilinmektedir. Akut modelde presensitizasyon işlemi sonrası 8.günde %2-5 TNBS çözeltisi uygulanır. Kronik model ise 8.gün %0,75, 15.gün %1,5, 22. 29. 36. ve 43.günde %2,5 TNBS uygulanarak tamamlanır. Özellikle Crohn hastalığını modellemek için kullanılmaktadır.

Oksazolon ile indüklenen modelde oksazolon intrarektal olarak uygulanmaktadır. SJL/J ve C57BL/10 fareleri bu modele duyarlıdır. Akut modelde presensitizasyon işlemi sonrası 8.günde %0,5-1 oksazolon solüsyonu uygulanır. Kronik modelde ise 6.gün %0,75, 15.gün %1,5, 22. 29. 36. ve 43.günde %2,5 oksazolon uygulanarak tamamlanır. Ülseratif kolit modellemesinde kullanılır.

Asetik asit ile indüklenen modelde sadece akut kolit modeli oluşturulmaktadır. Tek seferlik %4'lük asetik asit intrarektal uygulanır. Ülseratif kolitin erken evrelerini modellemede kullanılır.

Anahtar kelimeler: Kolit, Kolit Modelleri, İnflamatuvar Bağırsak Hastalıkları, Kimyasal Kolit

Sözel Bildiri

HİDATİK KİST'İN SAFRA KESESİNE RÜPTÜR BULGULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ: OLGU SUNUMU

Ayşe SAY[1], Gizem BAŞDOĞAN[1]
[1]Süleyman Demirel Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Radyoloji Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye,
dr.acankaya@gmail.com, gizembasdogan@gmail.com

Giriş: Kist hidatik Echinococcus türlerinin neden olduğu parazitik bir zoonozdur.Echinococcus yaşam döngüsünde insanlar tesadüfi ara konaktır. Hastalığın kliniği; tutulan organ, kistin büyüklüğü, komşu organlarla ilişkisi ile ilgili olarak değişir. E. Granulosus organ tutulum sıklığı sırasıyla karaciğer , akciğerler ,kaslar ,kemik ,böbrek ,beyin ve dalak şeklindedir . Kistlerin çoğu asemptomtiktir ve spontan olarak gerileyebilir. Biliyer sisteme rüptüre olması çok nadir görülen ve ciddi komplikasyonlara yol açabilecek bir durumdur. Amaç: Bu olgu sunumunun amacı; kist hidatiğin nadir komplikasyonlarından biri olan safra kesesine rüptürün radyolojik ve klinik bulgularını değerlendirmektir. Olgu sunumu: 50 yaşında dış merkezde bilinen karaciğer kist hidatiği takipli hasta, , sarılık, ateş ve karın ağrısı nedeni ile genel cerrahi polikliniğine başvurdu. Biyokimyasal testlerde ; ekinokok aglütinasyon testi(pozitif), karaciğer enzimlerinde (AST, ALT, ALP,GGT) , CRP ve bilirubin seviyelerinde belirgin yükseklik saptandı. Kolanjit ön tanısı ile çekilen Tüm abdomen ultrasonunda ve abdomene yönelik Bilgisayarlı tomografi incelemesinde tip 4-5 kist hidatikle uyumlu lezyon ve lezyon inferomedialinde kese duvarında defektif görünüm izlendi. Olası kese içerisine rüptür ve safra yolları ile bağlantı açısından yapılan Manyetik rezonans kolanjiyopankreatografi (MRCP) incelemesinde lezyonun kese duvar ve lümeni içerisine uzandığı izlendi. Bulgular; kese içerisine rüptüre kist hidatik lehine yorumlandı. Hasta opere edildi. Postoperatif kolestaz enzimlerinin gerilememesi nedeni endoskopik retrograd kolanjiyopankreatografi (ERCP) ile safra yollarına stent yerleştirildi. Postoperatif 18. Günde operasyon lojunda dren yerinden akıntı şikayeti ile tekrar başvuru sonrasında çekilen Batın BT'sinde saptanan koleksiyona yönelik perkutan girişim sonrası antibiyoterapi planlandı.Tartışma/Sonuç:Hidatik kistin safra kesesine rüptürü, hidatik hastalığın nadir ancak önemli bir komplikasyonudur. Doğru tanı koymak ve hastanın tedavisini kişiye özel düzenleyip, multidisipliner yaklaşmak komplikasyon yönetimi için önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Hidatik Kist Rüptürü, Safra Kesesi, Hidatik Kist, Karaciğer Echinococcus, Biliyer Komplikasyon.

Sözel Bildiri

İKLIM DEĞIŞIKLIĞININ AFET RISK YÖNETIMI ÜZERINDEKI ETKISININ DEĞERLENDIRILMESI

Muhammet ORZAN[1], Aysun GÜZEL[2]

1 Yüksek Lisans Öğrencisi Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afet Yönetimi Anabilim Dalı, BURDUR-TÜRKİYE, 2430202810@ogr.mehmetakif.edu.tr,

2 Doç. Dr. Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü, BURDUR-TÜRKİYE, ayurdakul@mehmetakif.edu.tr,

Özet: Bu çalışma, iklim değişikliğinin afet risk yönetimi üzerindeki etkilerini literatür taramasına dayalı olarak değerlendirmekte ve artan sıcaklıklar, deniz seviyesi yükselmeleri ile ekstrem hava olayları gibi iklimsel değişkenlerin afetlerin sıklığı ve şiddetini artırarak mevcut yönetim stratejilerini nasıl yetersiz hale getirdiğini ortaya koymaktadır. IPCC, AFAD ve TÜBİTAK gibi ulusal ve uluslararası kaynaklardan elde edilen veriler doğrultusunda iklim değişikliğinin nedenleri, etkileri ve afet yönetimiyle ilişkisi incelenmiş; sıcak hava dalgaları, seller, kuraklıklar ve orman yangınları gibi afet türlerinin bu bağlamdaki önemi vurgulanmıştır. Türkiye'de 2021 Batı Karadeniz seli gibi örnekler, geleneksel afet yönetimi yaklaşımlarının sınırlılıklarını gözler önüne sererken, çalışma kapsamında afet riskini azaltma, uyum sağlama, erken uyarı sistemlerinin geliştirilmesi ve dirençli şehir inşası gibi dört temel başlık altında çözüm önerileri sunulmuştur. Sonuç olarak, iklim değişikliğinin etkili biçimde yönetilebilmesi için afet risk yönetimi süreçlerinin proaktif, sürdürülebilir ve uyum odaklı şekilde yeniden yapılandırılması gerektiği, bu süreçte özellikle yerel yönetimlerin rolü ile toplumsal farkındalığın artırılması ve erken uyarı sistemlerinin güçlendirilmesinin kritik önemde olduğu vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İklim değişikliği, afet risk yönetimi, risk azaltma

Sözel Bildiri

ANKILOZAN SPONDILIT HASTASINDA ASPERGILLOMA OLGUSU

Duygu Ulusoy*, Merve Erçelik

Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi, Göğüs Hastalıkları Ana Bilim Dalı, Isparta

Özet: Ankilozan spondilit etiyolojisi bilinmeyen, özellikle sakroiliak eklemleri, aksiyal iskeleti ve büyük periferik eklemleri etkileyen inflamatuar bir hastalıktır. Özellikle hastalığın ilerleyici seyrettiği durumlarda ve periferik eklem tutulumunun erken yaşta gözlendiği hastalarda ekstraartriküler tutulum daha sık olarak görülmektedir. Ankilozan spondilitin ekstraartriküler bulguları olarak oküler, renal, kardiyak, nörolojik ve pulmoner tutulum sayılabilir. Ankilozan spondilitin ekstraartriküler bulgularından akciğer parankim tutulumu henüz tam olarak tanımlanmamıştır. Üst lobların fibrobüllöz hastalığı, miçetom formasyonu, plevra kalınlaşması, plevra efüzyonu, ampiyem, pnömotoraks, kor pulmonale ve trakeobronşioomegali bugüne kadar tanımlanmış olan akciğer patolojileridir. Kostovertebral ve kostosternal eklemlerin ankilozu sonucunda oluşan göğüs ekspansiyonunun sınırlanması, diğer bir akciğer tutulumu şeklidir. Göğüs ekspansiyonunda oluşan bu kısıtlanma ise restriktif tipte solunum bozukluğuna ait bulguları ortaya çıkarmaktadır.61 yaş kadın hasta, bilinen ankilozan spondilit, hipertansiyon, hipotiroidi, osteoporoz tanıları olup hasta romatoloji servisinde takipli iken tarafımıza konsülte edilmiştir. Hasta başvurusu sırasında, öksürük şikayetinin 10 yıldır ara ara olduğunu ek solunumsal yakınması olmadığını ifade etti. Saturasyonu oda havasında %98 olarak ölçülüp diğer vital bulguları stabildi. Aralık 2023 tarihinde balgam kültüründe aspergillus üremesi görüldü. Hastanın geriye dönük akciğer grafileri(PAAG) incelendiğinde 2015 paag de sağ apekste sekel lezyon görülmüş olup; ön planda tüberkuloz sekeli ve çocukluk çağı kızamık enfeksiyon sekeli olarak değerlendirildi. Çekilen kontrastsız bilgisayar tomografisi(BT) incelendiğinde sol akciğer üst lobda kaviter lezyon, içinde aspergillom görünümü ile uyumlu bulgu izlendi. Hastanın eski tomografi görüntüleri kıyaslandığında yeni BT de sağ akciğer orta lobda yeni bir konsolidasyon alanı görülmüş olup hastada tüberküloz riski de olması nedeni ile ampisilin sülbaktam, klaritromisin tedavisi verilmesi önerildi; vaskülit, ankilozan spondilitte kavite ve kavite içinde aspergilloma, tuberküloz ön tanıları ile fiberoptik bronkoskopi planlandı. Hastaya yapılan fiberoptik bronkoskopide azidorezistan basil direkt bakı (-) idi, mantar kültüründe aspergillus üremesi bildirilen hastaya prone pozisyonda tekrar toraks bt çekildi ve aspergilloma topunun yer değiştirdiği gözlenmiş olup aspergilloma tanısı kesinleştirilerek hastaya vorikonazol tedavisi başlandı.
Ankilozan spondilit tanılı hastalarda akciğer parankim tutulumu çok nadir görülmekle birlikte bizim olgumuzda kavite oluşumu şeklinde tutulum görülmüş olup kavite içerisine yerleşen aspergilloma izlenmiştir. Ayrıca apekste lezyon gördüğümüz hastalar tüberküloz ile karışabildiği için fibrotik zeminde meydana gelen kavitelerde aspergilloma üremesi akılda tutulmalı, bu hastalarda mantar enfeksiyonları gözden kaçırılmamalıdır.

Anahtar Kelimeler: ankilozan spondilit, aspergilloma, kavite

Sözel Bildiri

KALP YETMEZLİĞİ OLAN HASTALARDA AKILLI YATAK VE UYKU İZLEME SİSTEMLERİNİN KULLANIMI: GÜNCEL KANITLAR VE HEMŞİRELİK PERSPEKTİFİ

Tuğba KARATAŞ*
**Dr.Öğr. Üyesi, Gazi Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Ankara/Türkiye, tkarats@hotmail.com*

Özet: Kalp yetersizliği, sıkça uyku sorunlarına ve artan hastane ziyaretlerine yol açan, hasta yaşam kalitesini çok etkileyen uzun süreli bir rahatsızlıktır. Dijital sağlık alanındaki son yenilikler, akıllı yataklar ve uyku izleme sistemlerinin kalp yetersizliği olan hastaların bakımı için faydalı araçlar olarak ortaya çıktığını göstermiştir. Akıllı yataklar, hastaların uyku niteliğini ve vücut değerlerini gelişmiş sensörler, ballistokardiyografi ve yapay zeka destekleyen analiz sistemleri ile izleyen aletlerdir. Bu dijital sistemler kalp hızı solunum oranı ve beden hareketleri gibi önemli işaretleri takip eder ve uyku düzenlerinin gerçek zamanlı takibi ve uyku apnesi, Cheyne-Stokes solunumu, insomnia ve nokturi belirtilerin erken tespiti için etkili bir yöntemdir. Uyku sorunları, solunum örüntüsünde bozulma, ortopne ve nokturnal hipoksemi gibi nedenler kalp yetmezliği belirtilerini artırabilir. 2020-2025 yılları arasınnda yapılan çalışmalara bakıldığında, akıllı yatakların normal polisomnografiye benzer şekilde uyku kalitesi ve fizyolojik sinyallerdeki değişiklikleri tespit edebildiği ve böylece pratik ve sürekli bir değerlendirme yaklaşımı sunduğu görülmektedir. Makine öğrenimi algoritmalarıyla donatılmış akıllı yatak teknolojilerinin, gece meydana gelen kalp hızı düzensizliklerini ve kardiyovasküler olayları tespit etmede yüksek doğruluk sağladığı bilinmektedir. Ancak, kalp yetmezliği tanısı ile izlenen hastaların klinik sonuçlarını değerlendirmeye yönelik uzun vadeli etkiler yeterince araştırılmamıştır. Gelecek araştırmalar için, akıllı yatakların hastaneye yatış oranlarını azaltma, mortalite riskini düşürme ve hasta konforunu artırma durumunun değerlendirilmesi önerilmektedir. Akıllı yatakların hastalık yönetimi protokollerine entegre edilmesi sayesinde hemşirelerin hastaları uzaktan izlemesi, terapötik müdahalelerin optimize etmesi ve bakım planlarının kişiselleştirmesini sağlanabilir. Bu potansiyel faydalara rağmen, bu teknolojilerin maliyet etkinliğini, uzun vadeli kullanılabilirliğini ve hasta uyumluluğunu değerlendirmek için daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır. Bu derleme, 2025 yılı itibariyle kalp yetmezliği olan bireylerde uyku sorunları ve uyku sorunlarının yönetimi için yapay zeka destekli yataklar ve uyku izleme sistemleri konusunda farkındalığı artırmayı ve bu dijital sağlık araçlarının hasta bakımına entegre edilmesinin önemini vurgulamayı amaçlamaktadır.

Anahtar kelimeler: Kalp yetmezliği, Akıllı yatak, Uyku izleme sistemi, Hemşirelik

Sözel Bildiri

YAŞLILAR İÇİN GEREKEN DESTEK: EVDE BAKIM HİZMETLERİ

Buket ÇAM*, Emine CEYLAN, Ümmühan AKTÜRK*****

**Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Kayseri, Türkiye*

***İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya, Türkiye*

**** İnönü Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Malatya, Türkiye*

Özet: Yaşlılık dönemi, fizyolojik gerileme, işlevsel yetenek kaybı ve başkalarına bağımlı olma durumlarının görüldüğü ve çok sayıda sağlık sorununun eşlik ettiği bir dönemdir. Ülkemizde yaşlı nüfus oranı son beş yılda %21,4 artmıştır ve toplum içindeki yaşlı nüfus oranı %10,2'ye yükselmiştir. Yaşlı nüfusta görülen bu artış, yaşlı bakım hizmetlerine olan gereksinimi artırarak sağlık sisteminde daha kapsamlı ve nitelikli hizmetlerin sunulmasını gerekli kılmaktadır. Evde bakım hizmetleri, nüfusun yaşlanması ve kronik hastalıkların artmasıyla birlikte giderek daha önemli hale gelen ve sağlık sistemlerinde gerekliliği artan bir bakım modeli olarak öne çıkmaktadır. Evde bakım hizmetleri, yaşlı bireylerin sağlığını koruma, sürdürme, erken tanı ve tedavi imkânı sağlama ile rehabilitasyon süreçlerini desteklemeyi amaçlamaktadır. Teknolojik gelişmeler sayesinde, günümüzde sağlık hizmetleri yalnızca hastane ve bakım merkezleriyle sınırlı kalmamaktadır ev ortamında da sunulabilmektedir. Evde bakım hizmetleri, yaşlı bireylerin, kendi sosyal çevrelerinden, günlük rutinlerinden ve yakın ilişkilerinden kopmadan sağlıklı bir yaşam sürdürebilmeleri için desteklenmelerini sağlamaktadır. Yaşlı bireylerin güvenli ve konforlu ev ortamlarında sağlık ve bakım hizmetleri almalarını sağlayarak, onların bağımsızlıklarını mümkün olduğunca korumalarına ve sağlıklarını sürdürebilmelerine katkıda bulunmaktadır. Sonuç olarak, evde bakım hizmetleri, yaşlı bireylerin sağlıklı ve bağımsız bir yaşam sürdürmelerini destekleyen önemli bir sağlık modeli olarak öne çıkmaktadır. Türkiye'de bu hizmetlerin daha yaygın ve erişilebilir hale getirilmesi, yaşlanan nüfusun gereksinimlerini karşılamak adına büyük önem taşımaktadır. Bu derleme, Türkiye'de yaşlı bireyler için evde bakım hizmetlerinin gerekliliğini ve mevcut durumunu incelemeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Evde bakım hizmetleri, yaşlı sağlığı, yaşlı bakımı, sağlıklı yaşlanma, aktif yaşlılık

Sözel Bildiri

TIP 2 DIYABETES MELLITUS TANISI OLAN VE ORAL ANTIDIYABETIK TEDAVI KULLANAN HASTALARIN PANKREAS BETA HÜCRE REZERVININ HOMA-B İNDEKSI KULLANILARAK DEĞERLENDIRILMESI

Tuğçe Taşar Yıldırım*
**Elazığ Fethi Sekin Şehir Hastanesi İç Hastalıkları Kliniği, Elazığ, Türkiye ttasar_09@hotmail.com*

Giriş: Diabetes Mellitus, pankreas hücre hasarı, insülin rezervinin yetersizliği ve üretilen insüline yanıtın bozulması sonucu oluşan hiperglisemi ile karakterize metabolik bir hastalıktır ve patogenezde beta hücre disfonksiyonu oldukça önemlidir.
Amaç: HOMA-β indeksi beta hücre fonksiyonunu değerlendirmek için kullanılan bir yöntem olup, bu çalışmada iç hastalıkları polikliniğine başvuran diyabet tanısı mevut olan ve çeşitli oral antidiyabetik tedavileri kullanan hastaların kullanmış oldukları ilaçlar ile pankreas beta hücre fonksiyonları arasındaki ilişkiyi HOMA-β indeksi kullanarak değerlendirmeyi amaçladık.
Gereç ve Yöntem: Çalışmaya Elazığ Fethi Sekin Şehir Hastanesi İç Hastalıkları Kliniğine Eylül 2024 ve Şubat 2025 tarihleri arasında başvuran ve diyabet tanısı olup oral antidiyabetik tedavi kullanan, dahil etme ve hariç tutma kriterlerine uyan hastalar dahil edildi. Tip 2 diyabet tanısı olan ve oral antidiyabetik kullanan 159 hastanın hemogram, açlık plazma glukoz (mg/dl), açlık insülin (µIU⁄mL), AST (U/L), ALT (U/L), üre (mg/dl), kreatinin (mg/dl), LDH (U/L), HbA1c (%) parametreleri, demografik özellikleri, HOMA-ß, HOMA-IR indeksleri incelendi. Hastalar kullandıkları tedavi türüne ve diyabet süresine göre gruplandırılarak HOMA-ß indeksi ve diğer parametreler açısından karşılaştırıldı.
Bulgular: 159 hastanın 56'sı erkek (%35), 103'ü (%65) kadındı. Hastalardan 76'sının (%48) diyabet tanı süresi 5 yıl ve altındayken, 83'ünün (%52) diyabet tanı süresi 5 yılın üzerindeydi. Tüm hastalar metformin tedavisi kullanmakta olup, 62 hasta (%39) yalnızca metformin kullanırken, 97 hasta (%61) kombine tedavi kullanmaktadır. Metformin ve kombine ilaç tedavisi kullanan hastaların laboratuvar değerleri arasında tedavi tipine göre anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığı incelendiğinde HOMA-ß ($p=0.01$), HOMA-IR ($p=0.01$), HbA1c ($p<0.001$), AKŞ ($p<0.001$) değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Metformin tedavisine ek olarak kullanılan tedavinin beta hücre fonksiyonu üzerindeki etkisi incelendiğinde, sülfonilüre kullanımının istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahip olduğu görülürken diğer kombinasyon tedavilerinde ise anlamlı farklılık saptanmamıştır.
Tartışma ve Sonuç: Bu çalışmada metformin tedavisine ek olarak sülfonilüre kullanan hastalar çalışmamızdaki metformin ile kombine olarak DPP4-i, SGLT2-i, sülfonilüre, tiyazolidin grubu oral antidiyabetik kullanan hastalarla karşılaştırıldığında metformin+sülfonilüre grubunda HOMA-ß değeri anlamlı olarak düşük bulunmuştur. Bu durum sülfonilürelerin apoptozise sebep olarak beta hücre rezerv ve fonksiyonlarında azalmaya sebep olduğunu desteklemektedir.

Anahtar Kelimeler: Diyabet, Pankreas Beta Hücre, Homa-ß, Oral Antidiyabetik

Sözel Bildiri

THE RELATIONSHIP BETWEEN NURSING STUDENTS' AFFECTIVE AND COGNITIVE EMPATHY LEVELS AND SPIRITUAL CARE COMPETENCIES

Kaşlı Seher*, Soysal Sema, Bayrak Betül**

** Antalya Training and Research Hospital, Department of Cardiology, Antalya, Turkey, kasliseher@gmail.com*

*** Suleyman Demirel University Faculty of Nursing, Department of Psychiatric Nursing, Isparta, Turkey, semasoysal79@gmail.com*

**** Suleyman Demirel University Faculty of Nursing, Department of Internal Healthies Nursing, Isparta, Turkey, betulbayrak@sdu.edu.tr*

Background: Spirituality is an important and integral part of nursing care. Competence in terms of spiritual care refers to a set of skills used in clinical nursing processes. Nursing students' affective and cognitive empathy skills have an impact on their spiritual care practices. **Aim:** The aim of this study is to determine the relationship between nursing students' cognitive and affective empathy levels and their spiritual care competencies. **Methods:** This descriptive study was conducted with 439 nursing students who volunteered to participate in a nursing faculty in Türkiye. The students were asked to answer the study scales. The research was applied between October-December 2021. **Results:** The average age of the students participating in the study was 21.00±1.873, 82.2% were female, and 29.6% were in the third class. When the students' affective and cognitive empathy scores were examined, it was seen that they received 45.58±5.94 points from the cognitive empathy sub-dimension, 50.64±5.86 points from the affectşve resonance sub-dimension, 53.08±6.05 points from the affective dissonance sub-dimension and a total of 149.31±14.14 points. When the students' spiritual care competence scores were examined, it was found that they received 23.38±3.46 points from the assessment and implementation of spiritual care sub-dimension, 56.64±7.84 points from the professionalization and patient counseling in spiritual care sub-dimension, 25.77±3.49 points from the attitude toward the patient's spirituality and communication sub-dimension and a total of 105.79±13.01 points. When the relationship between the students' affective and cognitive empathy levels and their spiritual care adequacy status was analyzed, it was concluded that all sub-dimensions and total scores had a highly significant positive relationship with each other ($p<0.001$). **Discussion and Conclusion:** It is a skill that can be developed empathy through education. Spiritual care is an integral part of holistic care. It is important to support the empathy levels of nursing students in developing their spiritual care competencies. It is recommended that nursing students develop empathy skills.

Anahtar Kelimeler: Empathy, Spiritual Care, Nursing Students, Affective Empathy, Cognitive Empathy

Sözel Bildiri

Dİ GEORGE SENDROMUNDA GENEL ANESTEZİ ALTINDA DOLGU VE DİŞ ÇEKİMİ UYGULANMASI OLGU SUNUMU

Esengül GÖK*

** Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Ağız Diş Çene Cerrahisi Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye, esengulk_2000@yahoo.com*

Özet: Diş tedavilerinde sedasyon ya da genel anestezi, öğürme refleksi ya da operasyon anksiyetesi gibi sebeplerle sağlıklı bireylerde ya da zihinsel işlevleri yetersiz, iletişim kurmakta zorlanan, dental girişim esnasında hareketsiz kalmayı başaramayan hastalarda uygulanmaktadır.

Di George sendromu (DGS), hastalarda yaklaşık %90 22q11.2 delesyonunun saptandığı, timus yokluğu ya da hipoplazisine sekonder immün yetmezlik, kardiyovasküler sistem anomalileri, tipik yüz görünümü, gelişme geriliği ve hipoparatiroidizm nedenli hipokalsemi ile karşımıza çıkan bir sendromdur. Sıklığı 1:4000 olup kesin tanısı, klinik bulguların saptandığı olgularda, genetik olarak FİSH yönteminde 22. Kromozom delesyonunun gösterilmesi ile konulur. DGS'lu olgularda diş minesinin gelişimsel anomalilerinin genel popülasyona oranla daha yüksek olduğunu gösteren çalışmalar mevcut olup özellikle pediatrik hastalarda çoklu girişimlere ihtiyaç duyulduğundan hastanın uzayan tedavi sürecine uyum göstermesi zor olmakta ve işlemlerin sedasyon ya da genel anestezi altında yapılması tercih edilmektedir. Diş çürükleri nedeniyle Süleyman Demirel Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Pedodonti Anabilim Dalı Kliniği' ne başvuran 5 yaşında kız hastanın öyküsünden genetik tahliller ile tanısının konulduğu, sürekli ilaç kullanımın olmadığı ve düzenli takipte olduğu, 1.5 yıl önce diş 1 yıl önce yarık damak dudak için opere olduğu öğrenildi. Yapılan fizik muayenede gelişme geriliği (13.5 kg, 105 cm) , uzun yüz, küçük çene saptandı. Kalpte üfürüm duyulduğu ve PSSVC öyküsü olduğu için kardiyoloji konsültasyonu istendi, proflaksi önerilmedi. Laboratuvar tetkikleri normal olan hasta midazolam, propofol ve roküronyum indüksiyonu sonrası video laringoskop kullanılarak orotrakeal entübe edildi, dolgu ve diş çekimi uygulandıktan sonra sugammadeks ile uyandırılarak sorunsuz bir şekilde derlenme odasına çıkarıldı.

DGS'lu hastalarda yapısal anomaliler entübasyon zorluğuna yol açabilir, eşlik eden kardiyak anomaliler ve immün yetmezlik açısından preoperatif değerlendirme dikkatli yapılmalı, laboratuvar tetkikleri özellikle hipokalsemi açısından değerlendirilerek anestezi yöntemi seçilmeli ve zor entübasyon için malzeme hazırlığı yapılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Di George Sendromu, Genel Anestezi, Sedasyon, Zor Entübasyon

Sözel Bildiri

PERİODONTAL TEDAVİDE OTOLOG TROMBOSİTTEN ZENGİN ÜRÜNLERİN KULLANIMI

Duygu AYDIN*, Fatma Yeşim KIRZIOĞLU**

**Süleyman Demirel Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Periodontoloji AD, Isparta, Türkiye,*

duygu.aydin.1994@gmail.com

***Süleyman Demirel Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Periodontoloji AD, Isparta,Türkiye,*

yesimkirzioglu@sdu.edu.tr

Özet: Teknolojinin hızla ilerlemesiyle, diş hekimliği pratiğinde birçok yeni tedavi yöntemi kullanılmaya başlanmıştır. Hastadan alınan kan örneğinden elde edilen trombositten zengin ürünler, yara iyileşmesi için son yıllarda popülerleşen bir yenilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Tıp dünyasında yaygın olarak kullanılan bu ürünler, diş hekimliği alanında da giderek daha fazla tercih edilmektedir. Trombositlerden salınan sitokin, kemokin ve büyüme faktörleri anjiogenezisi hızlandırır, bununla birlikte nötrofil, monosit, düz kas hücreleri, osteoblast, fibroblast ve mezenkimal kök hücreleri gibi yara iyileşmesinde yer alan hücrelerin proliferasyonunu ve aktivasyonunu uyarırlar. Trombositten zengin ürünler içerikleri ve elde ediliş yöntemlerine göre Trombositten Zengin Plazma (TZP) ve Trombositten Zengin Fibrin (TZF) olarak iki sınıfa ayrılır. TZP ve TZF uygulamalarında cerrahi bölgelere büyüme faktörlerinin konsantre şekilde uygulanması ile yara iyileşmesi ve doku yenilenmesi süreçleri hızlanmaktadır. Son dönemde trombositten zengin ürünler periodontoloji ve implantolojide hızlı iyileşme ve rejenerasyonda cazip hale gelmiştir. Periodontal dokularda rejenerasyon sağlamak amacıyla farklı kemik greftleri, büyüme faktörleri, mine matriks proteinleri, yönlendirilmiş doku rejenerasyonu, kök yüzeyi demineralizasyonu gibi bir dizi cerrahi teknik ve ürün, tek başına ya da kombine şekilde kullanılmak üzere araştırılmaktadır. TZF ile yapılan rejeneratif uygulamalar özellikle kemik içi defektler ve furkasyon defektlerinin onarımı, dişeti çekilmeleri ile kök yüzeyinin örtülenmesi ve palatal verici alandaki yara iyileşmesi konusunda olumlu sonuçlar ortaya koymaktadır. Ayrıca, TZF'nin kullanımının kolay olması, düşük maliyetli olması ve tamamen otolog yapısı, onu ideal bir biyomateryal haline getirmektedir.
Bu derleme periodontal rejeneratif tedavide güncel bir yaklaşım olan trombosit kaynaklı ürünlerin klinik kullanım alanları ile ilgili bilgi vermektir.

Anahtar kelimeler: Trombositten zengin fibrin, Trombositten zengin plazma, Periodontal tedavi

Sözel Bildiri

ERGENLİK DÖNEMİNDE BESLENME ALIŞKANLIKLARININ SAĞLIK ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Emine CEYLAN*, Buket ÇAM, Ümmühan AKTÜRK*****

**İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya, Türkiye*

***Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Kayseri, Türkiye*

**** İnönü Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Malatya, Türkiye*

Özet: Ergenlik dönemi, ergen bireylerin fiziksel, bilişsel, psikososyal yönden değişim ve gelişim yaşadığı kritik bir evredir. Bu dönemde bireylerin beslenme gereksinimleri artmakta ve beslenme alışkanlıkları hem fizyolojik hem de çevresel faktörlerden etkilenmektedir. Ergenlerin beslenme gereksinimleri, büyüyen vücut dokuları, hormonal değişiklikler, fiziksel aktivite düzeyi, genetik faktörler, psikolojik durum ve sosyoekonomik koşullara bağlı olarak büyük ölçüde değişmektedir. Bu süreçte yeterli ve dengeli beslenme büyük öneme sahiptir. Ancak ergenlerin genellikle düzensiz beslenme alışkanlıklarının olduğu görülmektedir. Yaygın görülen olumsuz beslenme alışkanlıkları arasında hazır yemek tüketiminin artması, meyve ve sebze tüketiminin düşük olması ve yetersiz su tüketimi bulunmaktadır. Bu gibi olumsuz alışkanlıklar, ergenlerin sağlığını ve gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir. Ergenlik döneminde yaşanan psikolojik ve sosyal baskıların da bireylerin yeme davranışlarını etkileyerek yeme bozukluklarının gelişimine zemin hazırlayabildiği görülmektedir. Bu bağlamda, anoreksiya nervoza, bulimia nevroza ve tıkınırcasına yeme bozukluğu, en yaygın görülen yeme bozuklukları arasında yer almaktadır. Yeme bozukluklarının ergenlerde daha sık yayılmaya başladığı ve her yıl %1-2 oranında artış gösterdiği görülmektedir. Özellikle kronik malnutrisyon ve yetersiz beslenme ergenlik döneminde gelişimsel gecikmelere ve ciddi sağlık sorunlarına yol açabilmektedir. Bu durum, demir, kalsiyum ve çinko gibi önemli minerallerin eksikliğinin yaygınlaşmasına neden olmaktadır. Mineral ve vitamin eksiklikleri, bireylerin fiziksel gelişimini olumsuz etkileyerek, büyüme ve gelişim süreçlerini aksatabilmektedir. Yetersiz beslenme bağışıklık sistemini zayıflatmakta ve bu da bireyleri çeşitli enfeksiyonlara ve sağlık sorunlarına karşı daha savunmasız hale getirebilmektedir. Ergenlerde yeme bozukluklarının yaygın olduğu bilinmektedir. Son 30 yılda, çocuk ve ergenlerde obezite oranları dünya genelinde ciddi bir artış göstermiş ve bir halk sağlığı sorunu haline gelmiştir. Dünyada yaklaşık her üç çocuktan biri aşırı kilolu veya obezdir. Yeme bozukluklarının fiziksel ve ruhsal sağlığa olan olumsuz etkilerinin yanı sıra, akademik başarı üzerinde de ciddi olumsuz sonuçlar doğurabileceği göz ardı edilmemelidir. Yetersiz beslenme, enerji seviyelerini düşürerek konsantrasyon eksikliği, öğrenme güçlüğü ve motivasyon kaybına yol açabilir. Ayrıca, yeme bozuklukları, bireylerin duygusal durumlarını etkileyerek stres, kaygı ve depresyon gibi ruhsal sorunların artmasına neden olabilmektedir. Ergenlerde yeme bozukluklarını önlemesi için beslenme eğitimi ve sağlıklı beslenme alışkanlıkları edinilmesi ve ebeveynlerin beslenme konusunda bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Medyanın etkisi göz önünde bulundurularak bilinçli medya kullanımı teşvik edilmesi, psikolojik destek hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve okul temelli beslenme programların uygulanması beslenme

bozukluklarının önlenmesinde önemli bir role sahiptir. Bu derleme, ergenlerde beslenme alışkanlıklarının sağlık üzerindeki etkilerini, potansiyel risklerini ve bu sorunların önlenmesine yönelik stratejileri ele almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Beslenme alışkanlıkları, ergenlik, ergenlerde beslenme, yeme bozuklukları

Sözel Bildiri

HEPATOLOJI HEMŞIRELIĞI ALANINDAKI SAĞLIK 4.0 UYGULAMALARININ WEB OF SCIENCE ANALIZI: TANIMLAYICI BIR ÇALIŞMA

Ferya ÇELİK*, Hicran BEKTAŞ**

**Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Antalya, Türkiye, feryacelik@gmail.com*

*** Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Antalya, Türkiye, hbaydin@akdeniz.edu.tr*

Giriş: Temel olarak dijital teknolojilerin, büyük veri, yapay zekâ, nesnelerin interneti, robotik sistemler ve siber-fiziksel sistemlerin sağlık hizmetlerine entegrasyonunu ifade eden Sağlık 4.0 uygulamalarındaki gelişmeler kronik karaciğer hastalıklarının erken tanısına, takibine ve bakımının iyileştirilmesine katkı sunmaktadır.

Amaç: Bu araştırmada, kronik karaciğer hastalıklarının yönetiminde kullanılan sağlık 4.0 uygulamalarına yönelik araştırma alanı ve öne çıkan konuların analiz edilmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntemler: Bu araştırma, tanımlayıcı ve bibliyometrik analizler kullanılarak Mart 2025'te gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri kronik karaciğer hastalıkları ve Sağlık 4.0 uygulamaları ile ilgili anahtar kelimeler kullanılarak Web of Science Core Collection (WoSCC) veri tabanından elde edilmiştir (**Tablo 1**). Yıl sınırlaması olmadan toplam 10171 yayına ulaşılmıştır. Yayınların dili (İngilizce ve Türkçe), WoSCC kategorisi (Hemşirelik, Gastroenteroloji ve Hepatoloji, Dahili Tıp Bilimleri) ve çalışma deseni (orijinal araştırma) filtrelenerek 1938 araştırma makalesi analize dahil edilmiştir. Analizler, R Studio'da Biblioshiny paketi kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Bulgular: Bu çalışmada 2015 ile 2025 yılları arasında 1938 araştırma makalesi analiz edilmiştir. Hepatoloji alanındaki Sağlık 4.0 uygulamaları üzerine yapılan araştırmalara 57 ülkeden 8154 yazar ve 2138 kurum katkıda bulunmuştur. En fazla yayın 2024 yılında (n:352) gerçekleştirilmiştir. Anahtar kelime analizi, "care (bakım)", "impact (etki)" ve "outcomes (sonuçlar)" terimlerinin en sık tekrar eden kavramlar olduğunu göstermiştir (**Şekil 1**). Sağlık 4.0 uygulamalarından olan makine öğrenmesi modelleri ve yapay zeka aracılığı ile kronik karaciğer hastalıklarının invaziv olmayan tanı yöntemleri ile erken dönemde değerlendirilmesi, tanı konulması ve bakım uygulamalarının planlanması gibi alanlarda araştırmalar bulunmaktadır.

Sonuç: Bu bibliyometrik analiz kronik karaciğer hastalıklarının yönetiminde kullanılan sağlık 4.0 uygulamalarına yönelik araştırma alanı ve eğilimlerine dair kapsamlı bir bakış sunmaktadır. Sağlık 4.0 uygulamaları kronik karaciğer hastalıklarının erken dönemde fark edilmesi, tedavilerinin ve bakım uygulamalarının etkin bir şekilde planlanmasına katkı sunmaktadır.

Anahtar kelimeler: Sağlık 4.0, kronik karaciğer hastalıkları, fibrozis, hemşirelik

Sözel Bildiri

AFET YÖNETIMI KAPSAMINDA KÜLTÜREL MIRAS VE ARŞIVLER

Canan Özen | Ebru Topaloğlu

Sakarya Universitesi, ebrutopaloglu2001@gmail.com

Özet: Yerküremiz geçmişten bugüne kadar farklı coğrafyalarda yaşayan birçok medeniyete ve topluluklara ev sahipliği yapmıştır. Medeniyetler ve topluluklar kendilerine has ve özgü kültürel değerlerini, miraslarını ve sanatsal yapıtlarını, korumaya, yaşatmaya ve gelecek nesillere aktarmaya çalışmışlardır. Kültürel mirasların bazıları günümüze kadar ulaşabilmiş olsa da çoğu kültürel miraslar insan ya da doğal kaynaklı afetler sebebiyle ağır hasarlar almakta ya da günümüze kadar olan süreçte yok olup gitmektedir. Geçmişle gelecek nesil arasında bir bağ oluşturan, geçmiş hakkında bilgi sahibi olmamızı sağlayan bu miraslar birçok tehditle karşı karşıya kalmıştır hala da kalmaya devam etmektedir. Bunların başında da yıkıcı etki oluşturan ve büyük zaiyatlar veren doğal afetler gelmektedir. Doğal afetler insanların canına ve malına büyük zarar verme potansiyeli olan ve yarattığı tahribatlar sayesinde geri dönüşü olmayan kalıcı hasarlara yol açabilmektedir. Bu hasarların başında da insan canından sonra ilk sırada doğal afetlerden fazlaca etkilenen kültürel miraslarımız ve arşivlerimiz gelmektedir. Bu çalışmanın amacı ise afetlerden etkilenen kültürel miraslarımız ve arşivlerimizin afet yönetimi içerisindeki yerine, önemine dikkat çekmek ve farklı bakış açıları kazandırmaktır. Bu derlemede makaleler, tezler ve dergiler taranmıştır. Bu çalışma afet öncesinde kültürel miras ve arşivlerin korunma yöntemlerini belirlemek, afet sonrasında bu yöntemler ışığında müdahalelerde bulunmayı kapsamaktadır. Kültürel mirasın afet yönetimi çerçevesinde korunmasının ve süregele bilirliğinin sağlanabilmesi için gerekli koşul ve yöntemlerin gün yüzüne çıkarılarak uygulanması, revize edilmesi makalemizi doğru bir sonuca ulaştıracaktır.

Anahtar Kelimeler: Kültürel Miras , Arşiv, Afet yönetimi

Sözel Bildiri

ORAL MUKOZANIN BEYAZ LEZYONLARI

Ali Altındağ[1]
[1] *Necmettin Erbakan Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Ağız Diş ve Çene Radyolojisi, Konya, Türkiye, alialtindag1412@gmail.com*

Özet: Oral mukozada görülen beyaz lezyonlar, etiyolojik olarak oldukça farklı kökenlerden kaynaklanabilmekte olup, klinik pratikte sık karşılaşılan durumlar arasında yer almaktadır. Bu lezyonlar; fizyolojik varyantlardan reaktif oluşumlara, premalign potansiyel taşıyan lezyonlardan erken evre malignitelere kadar geniş bir spektrumda değerlendirilebilir. Silinebilir ya da silinemez olmaları, lokalizasyonları, eşlik eden semptomlar ve klinik yayılım özellikleri tanısal yaklaşımda önem taşır. Tanı sürecinde yalnızca morfolojik değerlendirme yeterli olmayıp, hastanın tıbbi ve sosyal öyküsü, risk faktörleri, alışkanlıkları ve gerekirse histopatolojik inceleme ile birlikte multidisipliner bir yaklaşım gereklidir. Bu derlemede, oral mukozada gözlenebilecek tüm beyaz lezyonlar güncel literatür doğrultusunda sistematik bir şekilde sınıflandırılarak ele alınmış, her biri için ayırıcı tanıya yönelik klinik ipuçlarına, olası malign dönüşüm risklerine ve önerilen yönetim stratejilerine yer verilmiştir.

Anahtar kelimeler: Oral mukoza, beyaz lezyon, lökoplaki, oral kandidiyazis, liken planus

Sözel Bildiri

VETERİNER HEKİMLİKTE BAKTERİYOFAJ TERAPİSİ

Halis HOŞAF*, Hatice Özlem NİSBET**

** Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Cerrahi Anabilim Dalı hlshsf55@gmail.com*

*** Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Cerrahi Anabilim Dalı onisbet@omu.edu.tr*

Özet: Bakteriyofaj, sadece bakteri enfekte eden virüslere verilen isimdir. Yaklaşık 100 yıl önce keşfedilmiştir. Enfeksiyonlarla mücadele kullanılmıştır. Antibiyotiklerin keşfinden sonra batıda terk edilen bir yöntemdir. Son zamanlarda ortaya çıkan çoklu antibiyotik direnci ile birlikte bilim dünyası enfeksiyonlarla savaşmak için yeni yöntemler arayışına girmiştir. Bununla birlikte Sovyet Rusya'dan kalma araştırmalar İngilizce'ye çevirilmesiyle birlikte bu yönteme karşı ilgi tekrardan başlamıştır. Özellikle başarılı bir şekilde intravenöz kullanımı ve herhangi bir yan etkiye sebep olmamasının ardından çalışmalar daha da hızlanmıştır. İnsanlarda olduğu kadar hayvanlarda da bakteriyofajlar enfeksiyonlarla mücadelede kullanılmıştır. Kanatlı, sığır, domuz, köpek ve at gibi türlerde kullanımına yönelik çalışmalar yapılmış ve halen devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bakteriyofaj, Bakteriyofaj terapisi, Enfeksiyon, Veteriner hekimlik

Sözel Bildiri

MİDE KANSERİNDE ERKEN DÖNEM POSTOPERATİF VE ONKOLOJİK SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Mehmet Hanifi Çanakcı
Ankara Etlik Şehir Hastanesi ,Genel Cerrahi Kliniği ,Ankara,Türkiye hcanakc@gmail.com

Giriş: Mide kanseri, dünya çapında kansere bağlı ölümlerin üçüncü önde gelen nedenidir .mide kanserlerinin tedavisinde altın standart cerrahidir.cerrahi olaraak açık laparoskopik ve robotik cerrahi tedavi seçenekleri arasındadır bunun yanı sıra mide tümörlerinin yerleşim yerine göre distal ve total gastrektomi gibi prosedürler uygulanabilmektedir **Amaç:** Ankara etlik şehir hastanesinde 2022-2024 yılları arasında mide kanseri nedeniyle opere edilmiş olan hastaların postoperatif erken dönem sonuçlarını ve onkolojik sonuçlarını değerlendirmeyi amaçladık. **Yöntem** :Çalışmaya toplam 56 hasta dahil edilmiştir .Hastaların demografik verileri,yaş ,cinsiyet,postoperatif morbidite ,mortalite ,ve patoloji sonuçları incelenmiştir yapılan cerrahi prosedürün tipi (distal,total gastrektomi),Açık,Laparoskopik ve Robotik cerrahi yapılan hastalar olmak üzere gruplara ayrılmıştır. Metastatik hastalık,yeterli veriye ulaşılamamış hastalar çalışma dışı bırakılmıştır .SPSS 2022 (u.s.a) istatistiksel analiz programı kullanılmıştır .Değişkenlerin değerlendirilmesinde ki-kare testi , kruskal-wallis testi ve lojistik regresyon analizi yapılmıştır **Bulgular:** Hastaların ortalama yaşı 65.8+- 10.8 idi hastaların 42 si erkek 14 tanesi kadındı. Postoperatif 90 günlük morbidite oranı %15.3 idi. Total gastrektomili hastalarda bu oran %18.75- subtotal gastrektomi yapılan hastalarda ise %11.2 idi .Ki-kare testi sonucunda 2 grupta istatistiksel olarak $p<0.005$ olarak anlamlı fark bulundu .Yapılan lojistik regresyon analizinde yaş,tümör boyutu ,ve hastalığın evresi artıkça morbidite oranlarının arttığı görüldü .Açık, Laparoskopik ve Robotik cerrahi yapılan hastalarda yaş, komplikasyon ,hastanede yatış süresi ,diseke edilen lenf nodu sayısı ve mordite açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemiştir .toplam 2 hastada mortalite görülmüştür.**Tartışma Ve Sonuç:**Mide kanserinde temel tedavi cerrahi olmakla birlikte yapılan birçok çalışmada distal ve total gastrektomi arasında benzer postoperatif komplikasyon oranları, mortalite ve onkolojik sonuçlar göstermiştir.Yapılan bazı çalışmalarda distal gastrektomi yapılan hastalarda daha düşük morbidite olduğu bildirilmiştir Bizimde yaptığımız çalışmamızda daha düşük morbidite oranlarının olduğu görülmüştür .Bununla birlikte yapılacak cerrahi tekniğin seçiminde birçok farklı parametre bulunmaktadır.Hasta sayısındaki azlık nedeniyle kısıtlı bir veri olmasından rağmen onkolojik olarak mümkünse, daha az komplikasyon olması nedeniyle total gastrektomi yerine distal gastrektomi tercih edilebilir.

Anahtar Kelimeler: Mide kanseri,Onkolojik sonuçlar ,Erken dönem postoperatif sonuçlar

Sözel Bildiri

MADDE BAĞIMLILIĞI VE ALKOL KULLANIMININ AĞIZ SAĞLIĞINA ETKİLERİ

Elif Sena Sargın*, Esra Seden Navruz*, Derya Yıldırım*

** Süleyman Demirel Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi, Ağız, Diş ve Çene Radyolojisi Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye elfsenatrgt@hotmail.com, esra.seden27@gmail.com, deryayildirimdr@gmail.com*

Özet: Madde bağımlılığı ve aşırı alkol tüketimi, dünya genelinde önemli halk sağlığı sorunları arasında yer almaktadır. Yapılan araştırmalar, bağımlılık yapıcı maddelerin ve alkolün doğrudan ve dolaylı mekanizmalarla ağız dokularına zarar verdiğini göstermektedir. Bu maddeler; diş çürükleri, periodontal hastalıklar, ağız kuruluğu, mukozal lezyonlar, temporomandibular eklem bozuklukları ve oral kanserler gibi çeşitli ağız sağlığı sorunlarına yol açabilmektedir. Madde bağımlısı bireylerin ağız hijyeni alışkanlıklarında azalma, beslenme bozuklukları ve diş hekimi korkusu da ağız sağlığını olumsuz etkileyen faktörler arasındadır. Bu derlemede, farklı maddelerin ağız sağlığı üzerindeki spesifik etkileri, tanı kriterleri ve tedavi yaklaşımları ele alınmıştır. Bu derleme, madde bağımlılığı ve alkol kullanımının ağız ve diş sağlığı üzerindeki etkilerini güncel literatür ışığında incelemeyi amaçlamaktadır. Ayrıca diş hekimlerine ve sağlık profesyonellerine, bağımlılık sorunu olan hastaların ağız sağlığı yönetimine yönelik güncel bilgiler ve öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Madde Bağımlılığı, Alkol, Ağız Sağlığı, Diş Sağlığı, Oral Komplikasyonlar

Sözel Bildiri

MANTLE HÜCRELİ LENFOMA TANILI GERİATRİK HASTANIN ROY ADAPTASYON MODELİNE GÖRE HEMŞİRELİK BAKIMI: OLGU SUNUMU

İrem GÜL*, Esra OKSEL, Asiye AKYOL*****

** Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Izmir, Türkiye, irem.gul@ege.edu.tr*

*** Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Izmir, Türkiye, esra.tezer@ege.edu.tr*

**** Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Izmir, Türkiye, asiye.durmaz@ege.edu.tr*

Giriş: Mantle Hücreli Lenfoma (MHL), nadir görülen ve genellikle ileri yaşta teşhis edilen agresif bir lenfoma türüdür. Geriatrik hastalarda hastalık süreci, eşlik eden sağlık sorunları ve psikososyal faktörler nedeniyle daha karmaşık hale gelmektedir. Bu çalışmada, MHL tanısı alan bir hastaya Roy Adaptasyon Modeli (RAM) çerçevesinde uygulanan hemşirelik bakımı sunulmuştur. **Amaç:** Bu olgu sunumu, MHL tanılı geriatrik bir hastanın biyolojik, psikolojik ve sosyal yönlerini dikkate alarak, Roy Adaptasyon Modeli doğrultusunda hemşirelik sürecini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. **Yöntem:** Olgu, 70 yaşında MHL tanısı almış bir hastadır. Hasta değerlendirilirken RAM'in dört adaptasyon modu (fizyolojik, benlik kavramı, rol işlevi ve karşılıklı bağımlılık) temel alınmıştır. Veriler hemşirelik gözlemleri, hasta ve ailesiyle yapılan görüşmeler ve tıbbi kayıtlar aracılığıyla toplanmıştır. **Bulgular:** Hastanın fizyolojik adaptasyonunda yorgunluk, iştahsızlık ve kemoterapinin yan etkileri belirlenmiştir. Benlik kavramı yönünden hastada kaygı ve ölüm korkusu gözlenmiştir. Rol işlevi açısından bağımsızlık kaybı ve günlük aktivitelerde zorlanma görülmüştür. Karşılıklı bağımlılık boyutunda ise aile desteği önemli bir faktör olarak değerlendirilmiştir. **Tartışma ve Sonuç:** Roy Adaptasyon Modeli, hastanın çok yönlü değerlendirilmesini sağlayarak hemşirelik bakımının bireyselleştirilmesine olanak tanımıştır. Model, hastanın fiziksel ve psikososyal gereksinimlerine yönelik uygun hemşirelik müdahalelerinin belirlenmesine katkı sağlamıştır. RAM, MHL tanılı geriatrik hastaların hemşirelik bakımında etkili bir çerçeve sunmaktadır. Modelin kullanımı, hastanın adaptasyon sürecini destekleyerek bakım kalitesini artırabilir.

Anahtar Kelimeler: Lenfoma, roy adaptasyon modeli, hemşirelik

Sözel Bildiri

DOĞUM AĞRISINDA MÜZİĞİN ETKİSİ

Biran YETER KURU
Merkezefendi İlçe Sağlık Müdürlüğü, Denizli, Türkiye,birankuru@hotmail.com

Giriş: Gebeliğin sağlıklı geçirilebilmesi açısından gebenin, sağlıklı beslenmeye, güvenli ortama, bilgilerinin yenilenmesine, yeni uygulamalardan ve güncel eğitimlerden haberdar edilmesine ihtiyacı bulunmaktadır. Eğitimin içeriğinde; doğum ağrısıyla baş etme yolları ile ilgili uygulamalara değinilmektedir. Doğum ağrısıyla baş etmek için kullanılan uygulamaların çeşitliliği, gebenin konfor alanını artırmak, gebelik, doğum ve doğum sonu dönemde anksiyeteyi azaltmak, özellikle de doğum ağrısıyla baş etmesinde destek sağlaması açısından mühimdir. Uygulamalar sadece ağrının hissedilmemesine yönelik olup doğumun fizyolojisini etkilememektedir. Non farmakolojik yöntemlerin yan etkisinin yok denecek kadar az olması uygulanabilirliği açısından önemlidir. Bu uygulamalardan müzik, rahatlama, dikkat dağıtma, ağrıyla baş edebilme, gevşemeyi kolaylaştıran ve pozitif anlamda gebeyi destekleyen uygulamalardandır. Müziğin duygular yolu ile bedenimize etkisi bilinmektedir. Gebe sevdiği müzikleri dinlerken doğal ağrı kesici hormon aktivasyonu sayesinde ağrı iletimi kesilir. Dolayısıyla gebe ağrı hissetmemekte, dikkatini başka yöne verdiği içinde rahatlamaktadır. Bu sayede pozitif doğum deneyimi yaşamasına olanak tanınmaktadır. Müzik tıbbı ülkemizde birçok hastalığın tedavisinde şifahanelerde aktif olarak uygulanmış ve etkin bir şekilde kullanılmıştır. Gebenin müzik analizi yapıldıktan sonra, doğumda kullanacağı müziklerin tespit edilmesiyle, doğumu yönetilebilir ve keyifli bir hale getirilebilir.

Amaç: Doğumdaki ağrılarla baş etmek için müziğin kullanımını artırabilmek, bildirinin amacıdır.

Yöntemler: Bu derlemede yayınlara google scholar üzerinden elde edilen veriler üzerinden "gebe, doğum ağrısı, ağrı ve müzik" anahtar kelimeleri kullanılarak ulaşılmıştır.

Sonuçlar: Müzik uygulamasının bireyselliği, gebenin gevşemesine, rahatlamasına ve odaklanmasına olanak tanır. Bu sayede gebenin doğum deneyiminin doğal seyrinde kalması sağlanır. Gebenin doğumda kullanacağı müziklerinin belirlenmesi, doğumunu yönetilebilir ve keyifli bir hale getirilebilmesi sağlanabilir. Müzik uygulamasının kullanılması, kişiye uygun, kullanımı basit, maliyet yönünden etkin ve yan etkisinin yok denecek kadar az olması nedeniyle önemlidir.

Tartışma ve Sonuç: Non farmakolojik yöntemler arasında müzik uygulaması yer almaktadır. Ancak kullanım prosedürlerinin bilinmemesi, yeterli teknik donanımların olmayışı, gürültü vb.gibi aksaklıklar yöntemin kullanımı engellemektedir. Müziğin ağrı uygulamalarındaki yerinin genişletilebilmesi için daha çok çalışmaya ve bu konuda sağlık personellerinin eğitiminin artırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: gebe, doğum ağrısı, ağrı ve müzik

Sözel Bildiri

KAHRAMANMARAŞ DEPREMİNİ YAŞAYAN BİREYLERİN PSİKOSOSYAL DURUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Yüksek Lisans Öğrencisi ÖZGE KORKMAZ[1], Doç. Dr. AYSUN GÜZEL[2]

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afet Yönetimi Tezli Yüksek Lisans, Burdur, Türkiye, 2430202814@ogr.mehmetakif.edu.tr

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Acil Yardım ve Afet Yönetimi, Burdur, Türkiye, ayurdakul@mehmetakif.edu.tr

Özet:Ülkemiz konumlandığı coğrafya nedeniyle bir deprem ülkesidir. Geçmişten günümüze Türkiye'de birçok deprem meydana gelmiştir. Yakın geçmiş zamanda da ülkemizde 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş'ta merkez üsleri Pazarcık ve Elbistan olan 7,8 Mw ve 7,5 Mw büyüklüğünde iki deprem meydana gelmiştir. 6 Şubat depremleri 11 ilimizi etkilemiş ve kayıtlara göre 50 bini aşkın insan hayatını kaybetmiştir. Depremin yaygın ve yıkıcı etkisi nedeniyle ülkemizde ilk kez bir doğal afet sebebiyle OHAL ilan edilmiştir. Yaşanan afet, afetzedeleri can ve mal kayıplarının yanı sıra fiziksel, sosyal, psikolojik açıdan etkilemiştir. Bu makalede 6 Şubat depremleri sonrası afetzedelerin yaşamış olduğu psikososyal durumların ve bu durumlarla ilişkili faktörler üzerine yapılan araştırmaların incelenmesi amaçlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Kahramanmaraş kökenli depremler, afetzedeler, psikososyal durum

Sözel Bildiri

DİYABETİK AYAK ÜLSERİ TANILI BİREYİN MELEİS'İN GEÇİŞ KURAMINA GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ: OLGU SUNUMU

İrem GÜL*, Yasemin YILDIRIM, Aynur TÜREYEN*****

** Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Izmir, Türkiye, irem.gul@ege.edu.tr*

*** Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Izmir, Türkiye, yasemin.yildirim@ege.edu.tr*

**** Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Izmir, Türkiye, aynur.tureyen@ege.edu.tr*

Giriş: Diyabetik ayak ülseri, diyabetin en önemli komplikasyonlarından biridir ve enfeksiyon, doku kaybı ve amputasyon riski nedeniyle ciddi sonuçlar doğurabilir. Hemşirelik kuramlarından biri olan Meleis'in Geçiş Kuramı, bireylerin yaşadığı değişimleri anlamada ve bakım sürecini planlamada önemli bir çerçeve sunar. Kuram, bireylerin sağlık durumlarında meydana gelen değişikliklerin bir geçiş süreci olarak ele alınmasını sağlar ve bu süreçte hemşirelerin destekleyici rollerine vurgu yapar. Bu bağlamda, diyabetik ayak ülseri tanılı bireylerin geçiş sürecinde karşılaştıkları zorlukların Meleis'in kuramı ile değerlendirilmesi, hasta bakımını iyileştirmek için yol gösterici olabilir. **Amaç:** Bu çalışma, diyabetik ayak ülseri tanısı almış bir bireyin geçiş sürecini Meleis'in Geçiş Kuramı doğrultusunda değerlendirmeyi, hastalığın fiziksel, psikolojik ve sosyal etkilerini ortaya koymayı ve hemşirelik bakımına yönelik öneriler sunmayı amaçlamaktadır. **Yöntem:** Bu çalışmanın verileri hasta ile yapılan derinlemesine görüşmeler ve gözlemler yoluyla toplanmış ve Meleis'in Geçiş Kuramı'nın temel bileşenleri (fiziksel, psikososyal ve sosyokültürel faktörler) doğrultusunda analiz edilmiştir. **Bulgular:** Hastanın geçiş sürecinde fiziksel sorunlar (ağrı, enfeksiyon riski), psikolojik etkiler (kaygı, umutsuzluk) ve sosyal faktörler (ailenin desteği, sağlık hizmetlerine erişim) önemli rol oynamaktadır. Bireyin hastalık sürecine uyumu, bilgi düzeyi ve sağlık ekibi ile iletişimi sürecin etkin yönetilmesinde belirleyici olmuştur. **Tartışma ve Sonuç:** Diyabetik ayak ülseri, bireyin biyopsikososyal durumunu etkileyen dinamik bir süreçtir. Meleis'in kuramı, hastaların karşılaştığı güçlükleri anlamada ve uygun bakım stratejileri geliştirmede rehberlik edebilir. Hemşirelik uygulamalarında bireyin geçiş sürecini destekleyici müdahalelerin planlanması önemlidir. Diyabetik ayak ülseri tanılı bireylerin bakımında Meleis'in Geçiş Kuramı'nın kullanılması, bireylerin hastalık sürecine uyumlarını artırabilir ve bakım sonuçlarını iyileştirebilir. Bu doğrultuda, hemşirelerin bireysel ve bütüncül bakım yaklaşımlarını benimsemeleri önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: diyabetik ayak ülseri, meleis, geçiş kuramı, hemşirelik.

Sözel Bildiri

HEMOFİLİ A İLE TAKİPLİ OLGUDA KALVARYUMDA PSÖDOTÜMÖR

Mustafa Kayan, Ahmet Başar, Ayşe Say
Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Radyoloji Ana Bilim Dalı, Isparta

Özet: Hemofili A, X kromozomunun uzun kolundaki defekte bağlı faktör VIII eksikliği ile ortaya çıkan bir koagülasyon bozukluğudur. Faktör VIII aktivite oranı düştükçe spontan kanama sıklığı ve şiddeti artmaktadır. Hemofili hastalarında psödotümör nadir bir komplikasyon olup tekrarlayan kanamalar, progresif hematomun çevre dokularda oluşturduğu destrüksiyon sonucu kitle benzeri bulgular olarak görülebilir. Hemofilik psödotümör çoğunlukla alt ekstremite, pelvik kas ve kemik yapılarında görülür. Bu yazıda ise Hemofili A ile takipli erişkin bir hastada nadir olarak görülen kalvaryal lokalizasyonlu psödotümör olgusunun radyolojik bulgularını literatür eşliğinde sunmayı amaçladık.

Anahtar Kelimeler: Hemofili, Kalvaryal Psödotümör , Kranial MRG

Sözel Bildiri

FEBRİL NÖTROPENİ İLE ACİL SERVİSE BAŞVURAN AKCİĞER KANSERİ TANILI GERİATRİK HASTANIN NEUMAN'IN SİSTEMLER MODELİ'NE GÖRE HEMŞİRELİK BAKIMI: OLGU SUNUMU

İrem GÜL[*], Nazmiye ÇIRAY[**], Yasemin YILDIRIM[***]

** Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Izmir, Türkiye, irem.gul@ege.edu.tr*

*** Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Izmir, Türkiye, nazmiye.ciray@ege.edu.tr*

**** Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Izmir, Türkiye, yasemin.yildirim@ege.edu.tr*

Giriş: Akciğer kanseri tanısı almış geriatrik hastalarda febril nötropeni, acil servise başvuru gerektiren önemli bir klinik durumdur. Bu olgu sunumunda, Neuman'ın Sistemler Modeli kullanılarak febril nötropeni gelişen bir hastaya yönelik hemşirelik bakım süreci ele alınmaktadır. **Amaç:** Bu çalışmanın amacı, febril nötropeni nedeniyle acil servise başvuran geriatrik bir akciğer kanseri hastasına bütüncül hemşirelik bakımını Neuman'ın Sistemler Modeli çerçevesinde değerlendirmektir. **Yöntem:** Olgu, 68 yaşında, akciğer kanseri tanılı ve kemoterapi almakta olan bir erkek hastadır. Acil servise yüksek ateş ve halsizlik şikâyetiyle başvurmuştur. Hemşirelik süreci Neuman'ın Sistemler Modeli'ne göre değerlendirilmiştir. Hastanın stresörleri biyolojik, psikolojik ve sosyokültürel boyutlarda analiz edilmiş ve hemşirelik girişimleri planlanmıştır. **Bulgular:** Model kapsamında, enfeksiyon yönetimi, sıvı-elektrolit dengesi, psikososyal destek ve beslenme durumu öncelikli olarak ele alınmıştır. Hemşirelik girişimleri arasında antibiyotik tedavisinin takibi, vital bulguların izlenmesi, hasta ve ailesine eğitim verilmesi yer almıştır. **Tartışma ve Sonuç:** Neuman'ın Sistemler Modeli, hastanın bütüncül değerlendirilmesine ve uygun hemşirelik müdahalelerinin planlanmasına rehberlik etmiştir. Bu model, hastanın fiziksel sağlığının yanı sıra psikososyal ve çevresel stresörlerini de dikkate alarak kapsamlı bir bakım sağlamıştır. Neuman'ın Sistemler Modeli, febril nötropeni gelişen geriatrik kanser hastalarının hemşirelik bakımında etkili bir çerçeve sunmaktadır. Modelin uygulanması, hasta sonuçlarını iyileştirebilir ve hemşirelik bakımının kalitesini artırabilir.

Anahtar Kelimeler: diyabetik ayak ülseri, meleis, geçiş kuramı, hemşirelik.

Sözel Bildiri

BIR ÜNIVERSITEDE AKADEMIK VE İDARI PERSONELIN BITKISEL ÜRÜNLERIN GÜVENLI KULLANIMINA YÖNELIK TUTUMLARININ İNCELENMESI

Dilek ÖZÇELİK[1], Deniz BOLÇOCUK[2],Sabiha GÖKÇEN ZEYBEK[3]

1Kıbrıs Sağlık ve Toplum Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Güzelyurt, KKTC, dilek.ozcelik@kstu.edu.tr

2Kıbrıs Sağlık ve Toplum Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Güzelyurt, KKTC, deniz.bolcocuk@kstu.edu.tr

3Kıbrıs Sağlık ve Toplum Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Güzelyurt, KKTC, sabihagokcen.zeybek@kstu.edu.tr

Giriş: Fitoterapi tamamlayıcı tedaviler arasında bitki veya bitkilerden elde edilen ürünlerin tedavi amaçlı kullanılması olarak tanımlanmaktadır. Çalışmanın amacı bir üniversitede akademik ve idari personelin bitkisel ürünlerin güvenli kullanımına yönelik tutumlarının değerlendirilmesidir.

Gereç ve yöntem: Çalışma bir üniversitede çalışan personel (n:147) ile yürütülmüştür. Katılımcılara ait bilgiler hazırlanan anket formu ile araştırmacılar tarafından toplanmıştır. Bitkisel ürün kullanımına ilişkin anket 5'li likert tipi olup ölçekten alınan puan arttıkça bireylerin bitkisel ürünlerin güvenli kullanımına yönelik olumlu tutumları ifade etmektedir. Elde edilen veriler SPSS-21 ile değerlendirilmiş ve p değeri ≤0.05 olan sonuçlar istatistiksel açıdan anlamlı olarak kabul edilmiştir.

Bulgular: Çalışma 44 kişi ile tamamlanmıştır. Katılımcıların %75'ini kadın ve %54.5'ini idari personel oluşturmuştur. Katılımcıların yaş ortalaması 35.72 (9.55), %25'inin Lise, ortaokul veya ilkokul, %22.7'sinin lisans, %25'inin yüksek lisans ve %27.3'ünün doktora mezunudur. Hesaplanan beden kütle indeksi sınıflamalarına göre katılımcıların %45.5'inin sağlıklı vücut ağırlığındadır. Bunu takiben %45.5'inin hafif şişman, %6.8'inin ise şişman sınıflamasındadır. Katılımcıların bitkisel ürünleri güvenli kullanımına yönelik tutum ölçeği ortalama puanları 166 (46)'dır. Kadınların bitkisel ürünleri güvenli kullanımına yönelik tutumları erkeklere göre daha olumlu bulunmuştur (K: 16747; E: 16145) (p>0.05). İdari personelin ölçek ortalama puanları daha olumlu bulunmuştur (AP: 15946; İP: 17147) (p>0.05). Beden kütle indeksi sınıflamasına bakıldığı zaman normal, hafif şişman ve şişman bireylerde ortalama ölçek puanı sırasıyla 162 44, 164 44 ve 2279 bulunmuştur. Gruplar arası ölçek puanı değerlendirildiği zaman bitkisel ürünlerin güvenli kullanımına yönelik en olumlu davranışı şişman sınıflamasındaki bireylerin gösterdiği belirlenmiştir (p>0.05).

Sonuç: Tamamlayıcı tedavilerin hayatımızdaki önemi vurgulanmaya çalışılarak. Elde edilen bu sonuçlar daha büyük gruplarda çalışılması için teşvik edici olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Metotreksat, İntoksikasyon, İlaç etkileşimi, Pansitopeni

Sözel Bildiri

İLAÇ ETKİLEŞİMİNE BAĞLI METOTREKSAT İNTOKSİKASYONU: OLGU SUNUMU

Ünal Akdemir, Furkan Çağrı Oğuzlar

Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi, Acil Tıp Anabilim Dalı, Isparta, unalakdemiir@gmail.com

Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi, Acil Tıp Anabilim Dalı, Isparta, furkanoguzlar@sdu.edu.tr

Giriş: Metotreksat, romatoid artritte (RA) kullanılan; dihidrofolat redüktaz enzim inhibisyonuyla DNA sentezini bozan antimetabolit bir ajandır. DNA üzerindeki bu etkisiyle hızlı hücre döngüsüne sahip kemik iliği, mukokütanöz dokular ve gastrointestinal sistem üzerinde yan etkilere sebep olabilmektedir. RA hastalarında düşük doz kullanımına rağmen doz aşımı, ilaç etkileşimleri gibi nedenlerle yan etkiler gözlenmektedir. Yan etkiler arasında pansitopeni nadiren izlenir. Bu olgumuzda acil servise halsizlik ve bulantı şikayetleriyle başvuran hastamızda ilaç etkileşimine bağlı metotreksat intoksikasyonunu sunmayı amaçladık.
Olgu Sunumu: 64 yaşında kadın hasta son 1 haftadır artan halsizlik, bulantı şikayetleriyle acil servisimize başvurdu. Hastaya 2 hafta önce üst solunum yolu enfeksiyonu nedeniyle penisilin grubu antibiyotik reçete edilmiş. Özgeçmişinde RA, hipertansiyon ve lomber disk herni operasyonu vardı. Sürekli kullandığı ilaçlar arasında metotreksat(15mg/hafta), prednizolon, proton pompa inhibitörü, perindopril/indapamid/amlodipin içeren kombine antihipertansif ilaç ve nonsteroid antiinflamuar ilaçlar bulunmaktaydı. Hasta ilaçlarını düzenli aldığını ifade etti. Vitalleri normal izlendi. Fizik muayenede oral mukozada aftlar görüldü, cildi soluk görünümdeydi, diğer sistem muayeneleri olağandı. Yapılan tetkiklerde pansitopeni saptandı. Periferik yaymada atipik hücre görülmedi. Hastaya acil serviste eritrosit süspansiyonu ve 15 miligram lökovorin verildi. İlaç etkileşimine bağlı metotreksat intoksikasyonu düşünülen hasta romatoloji servise yatışı yapıldı.
Tartışma: Metotreksat; kullanıldığı hastalığa göre yüksek, orta, düşük doz tedavi rejimlerinde kullanılmaktadır. Yan etkiler sıklıkla yüksek doz kullanımda görülse de daha nadir olarak düşük doz kullanımda da gözlenebilmektedir. Haftalık tedavi yerine günlük tedavi almak gibi doz ayarında yapılan hatalar ve daha nadir olarak hastanın kullanmakta olduğu ek ilaçlar bu duruma yol açabilmektedir. Bu ilaçlar arasında başta nonsteroid antiinflamatuar ilaçlar olmak üzere proton pompa inhibitörleri, penisilin, diüretikler gibi birçok ilaç bulunmaktadır.
Sonuç: Hekimler, metotreksata ek olarak çoklu ilaç kullanımı olan hastalarda intoksikasyona dikkat etmeli ve hastaları yan etkiler konusunda bilgilendirmelidir.

Anahtar Kelimeler: Metotreksat, İntoksikasyon, İlaç etkileşimi, Pansitopeni

Sözel Bildiri

BÖBREK NAKLİ BEKLEYEN DİYALİZ HASTALARINDA HLA ANTİKORLARININ TANIMLANMASI

Ergun Mete
Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Mikrobiyoloji AD, ergunmete@pau.edu.tr

Giriş: İnsan doku uygunluk antijenlerine (HLA sınıf-I ve II) karşı özgül antikorlar (Panel Reaktif Antikor-PRA-) gelişir. En sık Kan transfüzyonu, gebelik ve organ nakli sonucu gelişen PRA, nakil sonrası graft'in reddinde önemli rol oynamaktadır.
Bu nedenle PRA tarama organ bekleyen hastaların takibinde nakil öncesi ve sonrası yapılması gerekli ve zorunlu rutin testlerdendir. PRA testi, tarama ve tanımlama olarak isimlendirilen; iki farklı analiz ile gerçekleştirilmektedir. Tarama PRA varlığının tespitine yönelik kalitatif bir testtir. Tanımlama ise çoğunlukla donor spesifik antikor tespitinde kullanılan kantitatif bir testtir. Böbrek nakil bekleyen diyaliz hastalarının nakil şansını düşüren veya nakil sonrası organ reddine neden olabilen anti-HLA antikorlarının profillerinin çok iyi belirlenmesi gerekmektedir.
Amaç: Bu çalışmanın amacı, panel reaktif sınıf I ve sınıf II antikor tarama test sonuçları pozitif olan hastaların PRA tanımlama testleri ile anti HLA Antikor profillerini belirlemektir.
Gereç ve yöntem:
Pamukkale Üniversitesi Hastaneleri Doku Tipleme Laboratuvarına2024 yılında başvuran 450 hastadan panel reaktif antikor tarama test sonuçları pozitif çıkan 130 hastanın serum örnekleri HLA antikor tiplerinin tanımlanması için PRA tanımlama testi kullanıldı. Antikor profilleri Luminex'e dayalı yöntemle tanımlandı.
Bulgular: En fazla tespit edilen sınıf I anti-HLA antikorları A30 (%10.5), A1 (%9.3), A24 (%7.7), B45(%6), B47 (%5.4), B53 (%5.4) olarak saptanmıştır. Sınıf II anti HLA antikorları ise DR 103 (%13), DR10 (%8.5), DR1(%7.3), DQ2 (%20.9), DQ4 (%15.9), DQ7 (%13.7) olarak saptanmıştır.
Tartışma ve Sonuç: Elde edilen sonuçlar, toplumdaki antijen frekanslarıyla ilgili çalışmaların sonuçlarıyla karşılaştırıldığında, birbirilerine paralellik gösterse de bazı farklılıklar olduğu belirlendi.

Anahtar Sözcükler: HLA Antikorları, PRA, Transplantasyon

Sözel Bildiri

GENİŞ PERİAPİKAL LEZYONLU DİŞLERİN CERRAHİ OLMAYAN ENDODONTİK TEDAVİ SONRASI TAKİBİ: OLGU SERİSİ

Ayşegül Güven Kömürcü1, Özlem Sivas Yılmaz1, Amine Yiğit1
[1]*Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi, Endodonti Anabilim Dalı*

AMAÇ: Bu vaka raporunun amacı periapikal lezyonlu vakaların cerrahi olmayan endodontik tedavilerinin postoperatif takip bulgularını sunmaktır.
OLGU1: 32 yaşında kadın hasta üst anterior bölgede şişlik ve ağrı şikayetiyle kliniğimize başvurdu. Hastadan alınan periapikal radyografide 21 numaralı dişin apeksinde geniş bir periapikal lezyon izlendi. Soğuk ve Elektrikli Pulpa Testine ilgili dişten negatif yanıt alındı ve kanal tedavisine başlandı. Yöntem: İlk seans ekstirpe edilen dişten yoğun pü akışı gözlendi. Hastaya 3 seans pansuman yapıldı .Drenaj kesildiğinde kök kanalı %5,25'lik NaOCl eşliğinde Easyin Smile Never Break serisi eğeleri ile 40.04'e kadar şekillendirildi ve kanala kalsiyum hidroksit yerleştirildi. 2 hafta sonra 21 numaralı dişin kanal tedavisi AH Plus kanal patı ve gutta perka ile soğuk lateral kondenzasyon yöntemiyle tamamlandı ve hasta takibe alındı.
BULGULAR: 1 yıllık takibin sonunda 21 numaralı dişin fonksiyonda ve semptomsuz olduğu görüldü. Alınan panaromik ve periapikal radyografide lezyonun iyileştiği ve yeni kemik trabekülasyonlarının oluştuğu gözlendi.
OLGU2: 45 yaşında herhangi bir sistemik rahatsızlığı bulunmayan kadın hasta 22 numaralı dişinde ağrı şikayeti ile kliniğimize başvurdu. Klinik muayenede 22 numaralı dişinde perküsyonda ağrı ve sinüs yolu gözlemlendi. Radyolojik muayenede ilgili dişin apeksinde geniş bir lezyon izlendi ve dişe retreatment endikasyonu konuldu. Yöntem: İlk aşamada giriş kavitesi açıldı, Endoart D1 D2 D3 ile eski kanal dolgusu söküldü ve hasta 3 gün sonra tekrar çağırıldı. 2. Seans drenajın azalmasıyla birlikte kök kanalına kalsiyum hidroksit yerleştirildi ve 2 hafta sonrasına randevu verildi . Hasta 3. Seansa geldiğinde kök kanalından kalsin uzaklaştırıldı ve %5,25'lik NaOCl eşliğinde Endoart Smart Gold döner eğeler ile 40.04'e kadar şekillendirme yapıldı. Gutta perka ve AH Plus kanal patı yardımıyla lateral kondenzasyon ile kanal dolumu tamamlandı. Üst restorasyon kompozit ile tamamlandı ve hasta takibe alındı.
BULGULAR: Hasta 8 ay sonra kontrole geldiğinde 22 numaralı dişin asemptomatik ve fonksiyonda olduğu görüldü. Alınan periapikal radyografide lezyon bölgesinde yeni kemik rabekülasyonları oluştuğu gözlendi.
TARTIŞMA VE SONUÇ: Geniş periapikal lezyonların, cerrahi olmayan endodontik tedavi ile iyileşmesi mümkündür.

ANAHTAR KELİMELER: Apikal lezyon, Endodontik tedavi

Sözel Bildiri

NİL TİLAPYASINDA KISA SÜRELİ ISI STRESINE KARŞI SPERMATOLOJİK YANITLAR: ÖN DEĞERLENDİRME

Hasan Ali ÇAY1, Harun KARACA2, Feyzanur MART3, Meryem ŞİMŞEK4, Rüveyda Hilal AKI4, Şükrü GÜNGÖR1, Fırat KORKMAZ1, Mustafa AKIN5, Seval BAHADIR KOCA5, Hüseyin SEVGİLİ5, Hasan Batuhan Emre ÖZDOĞAN5, Zafer USTA6, Mustafa ÖZTOP7, Ufuk KAYA8, Mehmet BİLEN9, Mehmet ÖZBEK2

1 Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Dölerme ve Suni Tohumlama Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye, hacay@mehmetakif.edu.tr, sukrugungor@mehmetakif.edu.tr, fkorkmaz@mehmetakif.edu.tr

2 Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Veterinerlik Fakültesi Histoloji ve Embriyoloji Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye,harunkaraca@mehmetakif.edu.tr, mozbek@mehmetakif.edu.tr

3 Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Dölerme ve Suni Tohumlama Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye, feyzanurmart@gmail.com

4 Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Histoloji ve Embriyoloji Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye, meryem.simsek_@gmail.com, ruveydahilalaki@gmail.com

5 Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Eğirdir Su Ürünleri Fakültesi, Su Ürünleri Yetiştiriciliği Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye, mustafaakin@isparta.edu.tr,sevalkoca@isparta.edu.tr,huseyinsevgili@isparta.edu.tr, hasanozdogan@isparta.edu.tr

6 Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Genetik Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye, zusta@mehmetakif.edu.tr

7 Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakiltesi, Genel Biyoloji Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye, moztop@mehmetakif.edu.tr

8 Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Zootekni ve Hayvan Besleme Anabilim Dalı, Hatay, Türkiye, u.kaya@mku.edu.tr

9 Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Mühendislik Mimarlık Fakiültesi, Bilgisayar Bilimleri Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye, mbilen@mehmetakif.edu.tr

Özet: Küresel ısınmaya bağlı sıcaklık artışı, balıkların hayatta kalma ve üreme başarısını önemli ölçüde etkilemektedir. Su sıcaklığındaki değişimlere karşı oldukça hassas olan balıklar için, termotoleransı yüksek türlerin belirlenmesi ve yetiştiriciliğinin yapılması, küresel gıda talebinin karşılanması açısından büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmada, su ürünleri yetiştiriciliğindeki önemi ve geniş bir sıcaklık aralığında üreme kapasitesine sahip olması nedeniyle tropikal bir balık türü olan Nil tilapyası (Oreochromis niloticus) tercih edilmiştir. Amaç: Isı stresinin nil tilapyalarında testis ve spermatolojik parametreler üzerine etkisinin araştırılması amaçlanmaktadır. Materyal - Metot: Bu çalışmada üç farklı sıcaklık ortamında (28°C, 32°C, 36°C) yetiştirilen erkek nil tilapya balıklarının morfometrik ölçümleri, sperma eldesi ve spermatolojik muayeneler olan motilite, yoğunluk ve flow sitometri analizleri (Ölü-Canlı Muayenesi - SYBR-14/PI, Mitokondriyel Membran Potansiyeli - JC-1, Lipid Peroksidasyon Seviyesi - BODIPY/SYBR-14, Nitrozatif Stres Seviyesi - DHR/PI) gerçekleştirilmiştir. Ön çalışmada 9 aylık yaşta farklı sıcaklık ortamlarında (28°C, 32°C, 36°C) 1 ay bakılan 3'er adet erkek nil tilapya balığı kullanıldı. Balıkların canlı ağırlık ölçümleri, testis ağırlıkları ve testis uzunlukları ölçüldü. Anestezi altında sperma toplama işlemleri gerçekleştirildi. Elde edilen spermaların motilite muayenesi, yoğunluk muayenesi ve flow sitometri analizleri yapıldı. Sonuçlar: Isı stresi oluşturulan gruplar arasında spermatolojik

değerlerde farklılıklar görülmüştür. Açıklama: Bu çalışma 223O073 numaralı TÜBİTAK 1001 - Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Projelerini Destekleme Programı projesi tarafından desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Nil Tilapyası, Isı Sitresi, Motilite, Flow Sitometri

Sözel Bildiri

RADİKAL SİSTEKTOMİ VE HEMŞİRELİK BAKIMI

EMİNE UYSAL
Şişli Hamidiye Etfal Eğitim Araştırma Hastanesi, emineuysal0032@gmail.com

Özet: Bu derleme, mesane tümörü nedeniyle radikal sistektomi uygulanan hemşirelik bakım sürecini, bakımın temel bileşenlerini ve bu süreci etkileyen faktörleri incelemektedir. Radikal sistektomi, mesanenin cerrahi olarak tamamen çıkarılması anlamına gelmekte olup, hastanın yaşam kalitesini doğrudan etkileyen fizyolojik ve psikososyal değişimlere yol açmaktadır. Cerrahi sonrası idrar çıkışının sağlanabilmesi için karın bölgesine açılan geçici ya da kalıcı açıklık (ürostomi) ile hastalar yaşamlarını sürdürmektedir. Bu durum, bireyin bedeb algısında değişimlere, emosyonel zorluklara ve yaşam biçiminde köklü dönüşümlere neden olabilmektedir. Hemşirelik bakımı, bu sürecin her aşamasında kritik bir rol oynamakta; ameliyat öncesi eğitim, ameliyat sonrası izlem, enfeksiyonların önlenmesi, stoma bakımının öğretilmesi ve psikolojik destek gibi çok boyutlu yaklaşımlar içermektedir. Literatürde, radikal sistektomi sonrası hastaların fiziksel iyilik hallerinin korunması kadar, emosyonel dayanıklılığın artırılması ve bireyin yeni yaşam düzenine uyumunun sağlanmasının da hemşirelik bakımının önemli bir bileşeni olduğu vurgulanmaktadır.Bu bağlamda, hemşirelerin hasta merkezli ve bütüncül bir yaklaşım benimsemeleri, hasta ve ailesini sürece aktif olarak dahil etmeleri ve terapötik iletişim becerilerini etkin kullanmaları önem arz etmektedir. Ayrıca, eğitim ve danışmanlık faaliyetlerinin yapılandırılmış bir şekilde sunulması, hem komplikasyonların hem de hastaların kendi bakımlarını yönetme becerilerinin gelişmesine katkı sağlayabilir.Sonuç olarak, radikal sistektomi uygulanan hastalarda etkili hemşirelik bakımı; iyileşme sürecinin hızlandırılması, yaşam kalitesinin artırılması ve hastanede kalış süresinin azaltılması açısından temel bir unsurdur. Bu doğrultuda hemşirelik eğitiminde stomalı hasta bakımı, beden imajı değişimiyle baş etme, psikososyal destek ve hasta eğitimi konularına öncelik verilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Radikal Sistektomi, Mesane Tümörü, Hemşirelik Bakımı

Sözel Bildiri

GÖMÜLÜ MANDIBULAR ÜÇÜNCÜ MOLAR CERRAHISINDEN SONRA POSTOPERATIF MORBIDITEYI AZALTMAK İÇIN FARKLI KINESIYOLOJI BANT TEKNIKLERININ KARŞILAŞTIRMALI ÇALIŞMASI

Dilek Menziletoğlu*, Arif Yiğit Güler , Alparslan Esen*** , Buğrahan Özdemir****, Nilsu Baykul*****

* *Necmettin Erbakan University, Faculty of Dentistry, Oral and Maxillofacial Surgery Departmant, Konya, Turkey, drdilekmenziletoglu@gmail.com*

***Medipol University Ankara Dental Hospital, Faculty of Dentistry,Oral and Maxillofacial Surgery Departmant, Ankara, Turkey, arif.guler@ankaramedipol.edu.tr*

*** *Necmettin Erbakan University, Faculty of Dentistry, Oral and Maxillofacial Surgery Departmant, Konya, Turkey, aesen@erbakan.edu.tr*

*** *Necmettin Erbakan University, Faculty of Dentistry, Oral and Maxillofacial Surgery Departmant, Konya, Turkey, bugrahan.ozdemir@erbakan.edu.tr*

*** *Necmettin Erbakan University, Faculty of Dentistry, Oral and Maxillofacial Surgery Departmant, Konya, Turkey, baykulnilsu@gmail.com*

Amaç: Gömülü mandibular üçüncü molar diş çekiminden sonra farklı tekniklerle uygulanan kinesio bandının ağrı, şişlik ve trismus üzerindeki etkilerini incelemekti.

Materyal ve Metod: Bu randomize, prospektif, kontrollü klinik çalışma; Ağız, Diş ve Çene Cerrahisi kliniğine başvuran Winter sınıflamasına göre mezioanguler konumda, mukoza ve kemik retansiyonlu, gömülü alt yirmi yaş dişine çekim endikasyonu konulan yaşları 18-25 yaş aralığında olan hastalar üzerinde yapıldı. Hastalar 3 gruba ayrıldı. Grup 1 ve Grup 2 araştırma grubu, Grup 3 ise kontrol grubunu oluşturdu. Gömülü diş çekiminden sonra Grup 1'deki hastalara klasik teknikte kinesioloji bandı (Teknik A), Grup 2'deki hastalara yeni bir kinesio bant tekniği (Teknik B) uygulandı. Grup 3'teki hastalara ise dişleri çekildikten sonra herhangi bir kinesio bandı uygulanmadı.

Bulgular: 90 hasta çalışmaya dahil edildi. Hastaların yaş ortalaması 20.18±2.24yıldı. Postoperatif dönemde Grup 1 ve Grup 2'deki hastaların ağrı, şişlik ve trismus değerleri Grup 3'deki hastalara göre istatistiksel olarak daha azdı. En az ağrı kesici kullanan ve yaşam kalitesi sonuçlarına göre memnuniyeti en fazla olan hastaların Grup 2'de olduğu tespit edildi.

Sonuçlar: Kinesio bant uygulaması, gömülü yirmi yaş dişi ameliyatından sonra postoperatif morbiditeyi azaltmak için tercih edilebilecek basit ve faydalı bir yöntemdir. Her iki kinesio bant tekniği de ağrı, şişlik ve trismusun azaltılmasında etkili olsa da, çalışmamızda Teknik B daha iyi sonuçlar vermiştir.

Anahtar Kelimeler: Gömülü diş, Mandibular molar, Morbidite, Kinesiyoloji bant

Sözel Bildiri

BIOINFORMATICS ANALYSIS OF FTH1 AS A FERROPTOSIS-RELATED GENE IN HEPATOCELLULAR CARCINOMA

Gonul Seyda SEYDEL*, Durmus AYAN**

** Nigde Omer Halisdemir University, Nigde Zübeyde Hanım Vocational School of Health Services, Department of Health Care Services, Nigde, Turkey, seydaseydel@hotmail.com*

*** Nigde Omer Halisdemir University, Faculty of Medicine, Department of Medical Biochemistry, Nigde, Turkey, durmusayan@hotmail.com*

Background: Ferritin heavy chain 1 (FTH1) is a key regulator of ferroptosis and plays a crucial role in cancer development. However, its role in hepatocellular carcinoma (HCC) remains unclear. **Aim:** This study aimed to investigate FTH1 expression, methylation levels, prognostic significance, protein-protein interaction (PPI) networks, and its association with immune cell infiltration in HCC through various bioinformatics approaches. **Methods:** We utilized the GEPIA2.0 database to analyze gene expression levels, subtypes, and pathological stages; UALCAN to assess promoter methylation levels; the Kaplan-Meier Plotter to evaluate overall survival (OS); STRING to examine PPI networks; and TIMER2.0 to explore the relationship between FTH1 and immune cell infiltration. **Results:** FTH1 was significantly upregulated in liver hepatocellular carcinoma (LIHC) tissues compared to normal tissues, with its expression varying across iCluster subtypes but showing no correlation with pathological stages. The promoter methylation level of FTH1 was significantly decreased (hypomethylation) in LIHC tissues. Elevated FTH1 expression was associated with poor prognosis, including OS. FTH1 was involved in cellular iron ion homeostasis and transport. Furthermore, FTH1 expression positively correlated with the immune infiltration of B cell, CD8+ T cell, CD4+ T cell, macrophage, neutrophil, and dendritic cell. **Discussion and Conclusion:** Our study suggests that FTH1 may be considered as a potential prognostic biomarker and immunotherapeutic target for HCC.

Keywords: FTH1, Ferroptosis, Hepatocellular Carcinoma, Biomarker, Prognosis, Bioinformatic

Sözel Bildiri

SEVERE BILETERAL HYDRONEPHROSIS IN A DOG

Nurşifa GÜMÜŞ*, Murat GÜZEL*, Didem PEKMEZCİ*

**Ondokuz Mayıs University, Faculty of Veterinary Medicine, Department of Internal Medicine, Kurupelit, Samsun, Türkiye, itsnursifa@gmail.com*

**Ondokuz Mayıs University, Faculty of Veterinary Medicine, Department of Internal Medicine, Kurupelit, Samsun, Türkiye, muratguzel@omu.edu.tr*

**Ondokuz Mayıs University, Faculty of Veterinary Medicine, Department of Internal Medicine, Kurupelit, Samsun, Türkiye, dkazanci@omu.edu.tr*

Background: Hydronephrosis refers to the swelling of the kidneys due to a build-up of urine, often caused by an obstruction in the urinary tract. This condition involves the distension, or dilation, of the renal pelvis and calyces, because of a blockage that impedes the normal outflow of urine. The obstruction may be caused by factors such as extraluminal masses, blood clots, or ureter ligation. **Aim:** This case aims to report of a severe hydronephrosis in a dog caused by chronic ureter occlusion. **Methods:** A 9-year-old, neutered female, Terrier was brought to veterinary hospital with complaints of painful defecation and micturition. **Results:** In the physical and laboratory examination (complete blood count, hepatic and renal biochemical tests) no significant and noteworthy alterations were found. Only a slight increase in serum total protein and glucose was detected. During the ultrasonographic examination both kidneys were not visualized, only an anechoic structure suggestive of advanced and severe hydronephrosis were seen. Thick bladder wall and presence of residual urine were detected. A suspicious mass also was cranially detected to the heart on the radiological images. **Discussion and Conclusion:** Acquired hydronephrosis in dogs can have several causes. Asymptomatic unilateral hydronephrosis can occur post-ovariohysterectomy. The presented case report indicates that the dog underwent an ovariohysterectomy in the last 50 days. Accidental ligation of the ureters during ovariohysterectomy is a significant cause of acquired and iatrogenic hydronephrosis in dogs. Although the patient's kidney function values were within normal limits, experimental laparotomy was considered risky and could not be performed. This case is a rare one diagnosed with bilateral hydronephrosis antemortem. It is emphasized that in cases of acquired hydronephrosis in female dogs, the possibility of a recent ovariohysterectomy should be investigated, and experimental laparotomy should be performed as soon as possible to confirm the diagnosis and seize the possible chance of treatment.

Key Words: Bilateral, Hydronephrosis, Dog

Sözel Bildiri

ACİL SERVİSE EKİMOZLAR İLE BAŞVURAN HASTADA COUMADİN İNTOX VE GASTROİNTESTİNAL SİSTEM KANAMA VAKASI

Yakup ALIŞ, İsa Gökhan YALÇIN
Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi,Acil Tıp Anabilim Dalı Isparta,alisyakup13@gmail.com
Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi, Acil Tıp Anabilim Dalı Isparta,isayalcin@sdu.edu.tr

Giriş: Coumadin, özellikle atriyal fibrilasyonda, metalik kapaklarda venöz trombozda pıhtı oluşumunu önlemede kullanılan antikoagülan bir ilaçtır. Terapötik aralığının dar olması nedeniyle doz aşımı durumlarında vücutta çeşitli sistemlerde kanamaya ve ciddi yan etkilere sebep olabilir. Bu nedenle düzenli olarak INR düzeyi ölçülmeli ve doz ayarlaması yapılmalıdır. Olgumuzda acil servise vücutta yaygın ekimoz şikâyeti ile başvuran ve muayenemizde gastrointestinal sistem (GİS) kanaması saptadığımız hastamızdan bahsedeceğiz.
Olgu sunumu: 74 yaşında erkek hasta. 5 gündür kollarda ve kalçada morarma, renk değişikliği şikâyeti ile acil servise başvurdu. Özgeçmişinde atriyal fibrilasyon (AF), mitral yetmezlik öyküsü mevcuttu. Coumadine ve digoksin kullanan hastanın tansiyon:136/74 mm/Hg nabız:82 atım/dk Spo2:96 olarak geldi. EKG'si AF idi. Fizik muayenesinde her 2 üst ekstremite önkollarda ve sağ gluteal bölgede ekimozları olduğu görüldü. Nörolojik muayene olağan, her 2 akciğer solunum sesleri eşit, batın rahattı.Rektal tuşesi melena ile uyumluydu. Laboratuvar değerleri INR:20,6 pt:249 sn hb:6,7 g/dl. Hastaya mesane sondası takıldı, hematüri gözlenmedi. Majör kanama ekartasyonu açısından beyin, toraks ve batın BT görüntülemesi yapılan hastanın görüntülemelerinde akut kanama bulgusu saptanmadı. Hastaya 2 ünite taze donmuş plazma, 10 mg k vitamini verildi. Kontrol kanlarında INR:2,21 pt:26 sn olarak geldi. Takiplerinde hemoglobin düzeyleri sırasıyla 6,7-6,3-5,7 g/dl olarak izlenen hastaya 2 ünite eritrosit süspansiyonu verildi. Kontrol hemoglobin 8,0 g/dl gelen hasta dahiliye doktoruna konsülte edilerek gastroenteroloji servise yatışı yapıldı.
Tartışma: Yeni nesil oral antikoagülanların kullanımının yaygınlaşması ile coumadin kullanımı azalsa da tromboembolik olayların önlenmesinde hala önemini korumaktadır. İntoksikasyon durumunda vücutta ekimozdan intrakraniyal kanamaya varacak kadar geniş bir klinik tabloya sebep olabileceği unutulmamalıdır. Olgumuzda başvuru şikâyeti ekstremite ekimozu olmasına rağmen sistem muayenesinde rektal tuşenin melena ile uyumlu olması nedeniyle hastanın GİS kanama ön tanısıyla servis yatışı gerçekleştirilmiştir.
Sonuç: Coumadin kullanımında INR düzeyi takibi düzenli yapılmalıdır.

Anahtar Sözcükler: Coumadin, Melena, INR

Sözel Bildiri

EVALUATION OF THE CONCOMITANT EFFECT OF THERANEKRON WITH DOCETAXEL IN OVARIAN CANCER CELLS

Yağmur DOĞANLAR1, Yalçın ERZURUMLU1,2*

1Suleyman Demirel University, Faculty of Pharmacy, Department of Biochemistry, Isparta, Türkiye,

2Institute of Science, Department of Drug Research and Development, Suleyman Demirel University, Isparta-Türkiye

**Corresponding author*

yagmurdoganlar@sdu.edu.tr, yalcinerzurumlu@sdu.edu.tr

Background: Ovarian cancer is one of the leading causes of cancer-related deaths in women. Many treatment options, such as surgery, chemotherapy and immunotherapy, are commonly used against ovarian cancers. However, the complexity and heterogeneity of ovarian cancer cells may cause the applied treatments to fail and systemic side effects of drugs and recurrence rates limit the success of treatments in patients. Therefore, combining adjuvant therapies has become more attractive in cancer treatments. **Aim:** Herein, we aimed to test the improving role of theranekron in treating docetaxel in human ovarian cancer cells. **Methods:** We conducted *in vitro* studies to test the combinatory effect of theranekron and docetaxel. For this aim, we used human ovarian cancer cells SKOV3 and Caov-3 and analyzed the proliferation, colonial formation, invasion and migration capacity of the cells. Also, cell cycle regulator proteins such as cyclin A2, cyclin B1 and cyclin E1 were analyzed by immunoblotting studies. **Results:** Co-treatment of theranekron and docetaxel more effectively reduced the proliferative capacity, colonial growth, invasion and migration ability of ovarian cancer cells than docetaxel or theranekron alone. Moreover, all tested cyclin protein levels importantly decreased with co-treatment. **Discussion and Conclusion:** Our results revealed that co-treatment of docetaxel with theranekron strongly improved the anticancer activity of docetaxel compared to docetaxel alone. Current data suggest that theranekron may be a novel adjuvant therapy for improving the sensitivity of ovarian cancer cells to docetaxel and achieving a more effective anticancer response.

Keywords: Anticancer, Docetaxel, Ovarian cancer, Theranekron

Sözel Bildiri

KRONİK İNMELİ HASTALARDA AYAK BİLEĞİ PROPRİYOSEPSİYONUNUN DENGE, FONKSİYONELLİK VE YAŞAM KALİTESİ İLE İLİŞKİSİNİN KARŞILAŞTIRILMASI: PİLOT ÇALIŞMA

Fatma Nur KÖRLÜK1, Ramazan KURUL2, Adnan DEMİREL3

[1]Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Bolu, Türkiye, fatmanurkorluk@gmail.com

[2]Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Bolu, Türkiye, ramazankurul2@hotmail.com

[3] Abant İzzet Baysal Üniversitesi Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Bolu, Türkiye, adnandemirel231966@gmail.com

Giriş: İnme geçirmiş bireylerde denge bozukluğu, yürüme zorluğu ve hafif dokunma duyusunun bozulması ile ilişkili ayak bileğinin propriyosepsiyonunda bozulmalar belirtilmiştir. Ayak-ayak bileği kompleksinden gelen propriyoseptif sinyaller postür ve denge kontrolü için gerekli olmasına rağmen, bunların denge üzerindeki etkileri belirsizdir.
Amaç: Bu çalışmanın amacı ayak bileği propriyosepsiyonunun, başta dengeyle olmak üzere alt ekstremite fonksiyonelliğiyle ve yaşam kalitesiyle olan ilişkisini araştırmaktır.
Yöntem: Çalışmaya Abant İzzet Baysal Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Eğitim ve Araştırma Hastanesinde yatan 10 İskemik inmeli birey dahil edildi. Bireylerin spastisite şiddeti Modifiye Ashworth Skalası (MAS) ile, ayak bileği propriosepsiyon duyusu ve ayak bileği torku CSMI (Cybex) Humac Norm İzokinetik Cihazı ile, dengesi altın standart olan BESTest ile; alt ekstremite hareket kabiliyetleri Fugl Meyer Değerlendirme Ölçeği Alt Ekstremite Motor Subskalası ile; günlük yaşam aktivite performansları Barthel Günlük Yaşam Aktiviteleri İndeksi ile ve yaşam kaliteleri İnmeye Özgü Yaşam Kalitesi (SS-QOL) ile değerlendirildi.
Sonuç: Bireylerin yaş ortalaması 60,30 ± 9,94 yıl ve MMSE 28,2 ± 1,66 puan olarak bulundu. MAS skorları ile ilişkisi incelendiğinde propriyosepsiyon (r=-0.464, p=0,117) ile negatif yönde orta düzeyde bir korelasyon, BESTEST (r=-,0742, p=0,014) ile güçlü ve istatistiksel olarak anlamlı negatif bir korelasyon, FMA (r=-0,627, p=0,049) ile güçlü negatif bir korelasyon ve Barthel skoru değerleri (r=0,462, p=0,179) ile pozitif yönde orta düzeyde bir korelasyon olduğu görüldü.
Tartışma: Sonuçlar spastisitenin propriyosepsiyon duyusunu ve günlük yaşam aktivitelerini yerine getirmeyi olumsuz yönde etkileyebileceğini göstermiştir. Ayrıca spastisiteyi azaltmaya yönelik uygulamalar dengeyi ve inme sonrası sensorimotor iyileşmeyi geliştirebilir.

Anahtar Kelimeler: BESTest, propriosepsiyon, denge, izokinetik, inme

Sözel Bildiri

İNMELI BIREYLERDE İKI NOKTA DISKRIMINASYON DUYUSU ILE BIREYLERIN DENGE BECERILERI ARASINDAKI İLIŞKININ İNCELENMESI

Eylül Esen | Ece Acar
Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Ana Bilim Dalı,
eylulesennnn@gmail.com

Giriş:İnmeli bireylerde pek çok karmaşık faktörün etkisi ile denge becerileri bozulmaktadır. Bu faktörler arasında ayak tabanı iki nokta diskriminasyon duyusunun kaybedilmesinin de etkisi vardır.
Amaç:Bu çalışmanın amacı inmeli bireylerde ayak altı iki nokta diskriminasyon duyusu ile kişilerin denge becerileri arasındaki ilişkiyi incelemekti.
Yöntem:Bu amaçla denge fonksiyonunu etkileyen faktörlerin olabildiğince benzer tutulduğu bir örneklem grubu oluşturuldu. çalışmaya inme geçirme zaman 6 aydan erken olmayan, alt ekstremite motor evresi brunnstrom beş ve altıncı evrede olan, Berg balance denge skalası puanı 50 puan üzeri olan denge fonksiyonunu etkileyecek başka bir rahatsızlığı olmayan 15 birey dahil edildi. Ayak altı dokunma duyusu iki nokta diskriminatör ile etkilenen taraftan, 1. ve 5. metatars başları ile topuktan ölçüldü. İki nokta ayrım değerlerinin küçük olması iyi dokunma hissi anlamına gelir. Denge becerileri ise denge platformu aracılığı ile stabilite ve salınım alanı olarak sert ve sünger zeminde gözler açık ve kapalı olarak değerlendirildi.
Bulgular:Çalışmaya yaş ortalaması 62,19 ± 5,23 olan 6 kadın, 9 erkek katıldı. Katılımcıların iki nokta ayrımı açısından 1. metatars ortalaması 9.79 santimetre, 5. metatars 10.21 santimetre ve topuk ortalaması 11.36 santimetre olarak bulundu. Topuk diskriminasyon değeri ile sünger zeminde gözler açık ($p=0,025$; $r= 0,59$) ve kapalı ($p=0,0321$; $r= 0,57$) yapılan ölçümlerde kişilerin mediolateral salınım oranı arasında orta düzey pozitif yönlü ilişki bulundu.
Tartışma ve Sonuç:İnmeli bireylerde denge bozulmalarının özellikle mediolateral salınımı artırdığını belirtilmektedir. İki nokta ayrım duyusunun artması ile mediolateral salınımın artması literatüre uygun beklenen bir sonuç olmuştur. Bunun yanı sıra inme bireylerde özellikle topuk bölgesinde dokunma duyusunun kaybının denge bozulmalarından metatars başlarındaki dokunma duyusu kaybına göre daha fazla sorumlu olduğunu söyleyebiliriz.

Anahtar kelimeler: İnme, Denge, Postural salınım

Sözel Bildiri

ALT MOLAR DİŞLERDE GÖZDEN KAÇIRILAN KÖK VARLIĞI: VAKA SERİSİ

ARŞ. GÖR. AMİNE YİĞİT

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Endodonti Ana Bilim Dalı

amineyigit18@gmail.com

Amaç: Mandibular büyük azı dişlerinin en yaygın kök konfigürasyonu mezial ve distalde olmak üzere iki ayrı kökten oluşur. Nadir olarak (görülme insidansı %3,4-4,2 olan) ekstra üçüncü kök varlığı da literatürde belirtilmektedir. Ekstra kök, distal kökün distolingualinde yer alırsa radix entomolaris, mezial kökün meziobukkalinde yer alırsa radix paramolaris olarak adlandırılır. Bu olgu sunumu radix entomolarise sahip alt birinci büyük azı dişinin kök kanal tedavisini anlatmaktadır.

Olgu 1: 33 yaşındaki kadın hasta, alt sol birinci büyük azı dişlerinde ağrı şikayeti ile Endodonti Kliniğe başvurmuştur. Alınan radyolojik muayenede sol alt birinci birinci büyük azı dişinde literatürde radix entomolaris olarak adlandırılan ekstra kök varlığı izlendi. İlgili dişin tedavisi Endoart Smart Gold döner eğe kullanılarak şekillendirildi. Her eğe arasında %5,25 NaOCl ile irrigasyon yapıldı, son yıkama esnasında %5,25 NaOCl, %17 EDTA ve distile su kullanıldı. Kanallar paper point ile kurulandı, kalsiyum hidroksit esaslı Sealapex ve gütaperka yardımıyla, soğuk lateral kondenzasyon tekniği ile dolduruldu. Kompozit dolgu ile restore edildi.

Olgu 2: 57 yaşındaki erkek hasta, alt sağ birinci büyük azı dişlerinde ağrı şikayeti ile Endodonti Kliniğe başvurmuştur. Alınan radyolojik muayenede sağ alt birinci birinci büyük azı dişinde literatürde radix entomolaris olarak adlandırılan ekstra kök varlığı izlendi. İlgili dişin tedavisi Endoart Smart Gold döner eğe kullanılarak şekillendirildi. Her eğe arasında %5,25 NaOCl ile irrigasyon yapıldı, son yıkama esnasında %5,25 NaOCl, %17 EDTA ve distile su kullanıldı. Kanallar paper point ile kurulandı, kalsiyum hidroksit esaslı Sealapex ve gütaperka yardımıyla, soğuk lateral kondenzasyon tekniği ile dolduruldu. Kompozit dolgu ile restore edildi.

Bulgular: Radix entomolarise sahip dişin kök kanal tedavisi tamamlandı, dişlerin takibi halen daha devam etmektedir.

Sonuç: Endodontik tedavinin başarısı için olağandışı ekstra kök içerisinde yer alan kanalın, kök kanal tedavisine dahil edilmesi gerektiği gözden kaçırılmamalıdır.

Anahtar Kelimeler: Kök Kanal Tedavisi, Alt Birinci Büyük Azı, Radix Entomolaris, Radix Paramolaris

Sözel Bildiri

MASTİTİSLİ İNEKLERDEN İZOLE EDİLEN STREPTOCOCCUS AGALACTIAE SUŞLARININ ANTİMİKROBİYAL DUYARLILIKLARININ BELİRLENMESİ

Dilek Öztürk*, Arif Kaan Garip**

** Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Veterinerlik Mikrobiyolojisi Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye, dozturk@mehmetakif.edu.tr*

*** Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Veterinerlik Mikrobiyolojisi Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye, arifkaan99@gmail.com*

GİRİŞ: *Streptococcus agalactiae (S. agalactiae),* sığırların subklinik mastitis enfeksiyonlarından izole edilen ve ciddi ekonomik kayıplara yol açan bulaşıcı bir patojendir. *S. agalactiae*'nın neden olduğu mastitislerin tedavisinde çeşitli antibiyotikler kullanılmaktadır. Ancak son yıllarda antibiyotiklere karşı gelişen direnç, tedavide zorluklara neden olmaktadır. **Amaç:** Bu çalışmanın amacı, mastitisli ineklere ait sütlerden izole edilen *S. agalactiae* izolatlarının, mastitis tedavisinde kullanılan 11 antibiyotiğe (amoksisilin, amoksisilin klavulanik asit, doksisiklin, enrofloksasin, eritromisin, gentamisin, kanamisin, oksitetrasiklin, seftiofur, sefoperazon, trimetroprim/sülfametoksazol) karşı direnç profillerini belirlemek ve tedaviye katkıda bulunmaktır. **Yöntem:** Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Veteriner Fakültesi Mikrobiyoloji Anabilim Dalı'na 2015-2023 yılları arasında getirilen mastitisli inek sütlerinden izole edilen ve -20°C'de saklanan 57 *S. agalactiae* izolatı, %5 defibrine koyun kanı ilave edilmiş kanlı agara ekildi ve 37°C'de mikroaerofilik ortamda 24 saat inkübasyona bırakıldı. Bakterilerin identifikasyonu konvansiyonel bakteriyolojik yöntemlerle (hemoliz, esculin ve CAMP testi) yapıldı. Antibiyotik duyarlılık testleri için Kirby-Bauer disk difüzyon yöntemi uygulandı. **Bulgular:** *S. agalactiae* izolatlarının tamamı amoksisilin ve amoksisilin klavulanik asite duyarlı bulundu. İzolatların %98,24'ü seftiofura, %89,47'si doksisikline, %84,21'i sefoperazona ve %82,45'i eritromisine duyarlı, %71,92'si enrofloksasine ve %43,85'i oksitetrasikline orta derecede duyarlı bulundu. *S. agalactiae* izolatlarının trimetroprim/sülfametoksazol, kanamisin ve gentamisine direnç oranları sırasıyla %94,73, %92,98 ve %100 dirençli bulundu. **Tartışma ve Sonuç:** Sunulan çalışmada**,** *S. agalactiae* izolatlarının mastitis tedavisinde kullanılan antibiyotiklere duyarlılık/dirençlilik durumlarının farklılık göstermesi nedeniyle, antibiyotik duyarlılık testlerinin sonucuna göre tedavi yapılması gerektiği kanaatine varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Streptococcus agalactiae*, Antibiyotik duyarlılığı, Mastitis

Sözel Bildiri

SAĞLIK TURİZMİNDE TEKNOLOJİ KULLANIMININ ÖNEMİ

Bengisu BELİRDİ ÖZKURT*,

** Pamukkale Üniversitesi, Denizli Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü, Yaşlı Bakımı Programı, Denizli, Turkey, bozkurt@pau.eu.tr*

Özet: Sağlık hizmeti, seyahat ve turizm, sağlık ve bilgi, iletişim ve teknoloji gibi diğer sektörlerle sıkı bir şekilde ilişki içinde olan güçlü bir sektördür. Sağlık hizmeti ve seyahat sektörlerinin birleşmesi, son yıllarda önemli bir hareket haline gelmiştir. Sağlık hizmeti, seyahat, turizm ve wellness kavramlarının bir araya gelmesiyle sağlık turizmi kavramı ortaya çıkmıştır. Sağlık turizmi, sağlıklı yaşam turizmi (wellness tourism) ve medikal turizmin alt türleri için kullanılan şemsiye terimdir. "Hasta ithal ederek sağlık hizmeti ihraç etmek" yoluyla yürütülen medikal turizm ülkelerin önemli bir kalkınma biçimini oluşturmaktadır. 50'den fazla ülke medikal turizmi ulusal bir endüstri olarak tanımlamıştır. Giderek daha fazla sayıda hasta, uzun bekleme listeleri, kendi ülkelerindeki sağlık hizmetlerinin yüksek maliyeti gibi çeşitli nedenlerle veya daha kaliteli bir sağlık hizmeti almak için yurt dışına tıbbi bakım almak üzere seyahat etmektedir. Medikal turist sayısının dünya çapında yılda yaklaşık 16 milyon kişi olduğu tahmin edilmekte ve bu da 60 milyar doları aşan bir ciroyu temsil etmektedir. Sağlık sektörü turizmle ilişkili olduğu kadar teknoloji ile de yakından ilişkilidir. Teknolojiler hastaların tedavi süreçlerine katkı sağlamakla birlikte sağlık hizmetlerine erişimi kolaylaştırarak sağlık turizmi sektöründe önemli bir yere sahiptir. Ülkeler sağlık turizmi alanında farklı teknolojiler kullanarak rekabet avantajı sağlamaya çalışmaktadır. Yapay zeka, genetik testler, teletıp (telemedicine), robotik cerrahi ve dijital sağlık kayıtları gibi teknolojiler hem sağlık turizminin kalitesini artırmakta hem de hastaların sağlık hizmetlerine daha hızlı, etkili ve güvenli erişimini sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sağlık turizmi, Medikal turizm, Teknoloji

Sözel Bildiri

GİRİŞİMSEL RADYOLOJİ HEMŞİRELİĞİ VE GÖREVLERİ

Engin Türkyılmaz[1], Fatma Tok Yıldız[2], Şerife Karagözoğlu[3]

[1] Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sivas, Türkiye, 58140, enginyary@gmail.com

[2] Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Sivas, Türkiye, 58140, ftok@cumhuriyet.edu.tr

[3] Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sivas, Türkiye, 58140, skaragoz@cumhuriyet.edu.tr

Giriş: Girişimsel radyoloji oldukça dinamik bir ortamdır. Radyoloji hemşireleri, radyologlar ve radyoloji teknisyenleri ile birlikte radyolojinin hayati üçlü bileşenlerinden biridir. Radyoloji hemşireleri tanısal ve tedavi edici görüntüleme işlemi uygulanan hastaları işlem öncesi, sırası ve sonrası değerlendirme, gereksinilen bakımı planlama ve uygulamayı içeren özgün ve dinamik ortamda girişimleri yöneten oldukça kapsamlı role sahiptir. Girişimsel radyoloji hemşiresi işlemi öncesi, sırası ve sonrasında etkili ve güvenli işlem sağlamak için temel hemşirelik becerilerinin yanı sıra uzmanlık alanlarının gerektirdiği diğer becerileri kullanır. Güvenli radyolojik girişim ve çevre sağlamak üzere bilgi ile entegre olmuş tüm sistem kaynaklarını ve hemşirelik sürecini kullanırlar.
Amaç: Bu derlemenin amacı hemşirelik mesleğindeki girişimsel radyolojinin yeri, önemi ve girişimsel radyoloji hemşiresinin görevlerinin neler olduğunu açıklamaktır.
Yöntem: Çalışma derleme türünde yapılmıştır.
Bulgular Ve Sonuç: İncelenen çalışmalar doğrultusunda girişimsel radyoloji hemşiresinin: girişimsel radyoloji hastalarına işlem öncesi, sırası ve sonrası danışmanlık yapması, eğitim vermesi, güvenli bir şekilde işlemin başlatılması, sürdürülmesi, sonlandırılması ve komplikasyon gelişme durumunda müdahale etmesi, ekip ve hastayla uyum içerisinde olması, etkili iletişimin sürdürülmesi, hasta mahremiyeti ve güvenli çevre sağlaması görevleri arasında yer almaktadır. Bu doğrultuda girişimsel radyolojide hemşirelere için girişimsel radyolojinin lisans eğitim müfredatına ve uzmanlık olabilmesi için lisansüstü eğitime eklenmesi, hizmet içi eğitimler ile işlem öncesi, sırası ve sonrası girişimsel radyoloji hemşirenin görevleri, radyasyon güvenliği, çalışan- hasta güvenliği, koruyucu ekipman ve kullanımına ilişkin eğitimler ve sertifika programlarının yapılması, çalışan hemşire yetkin sayısının artırılması ve haftalık çalışma saatlerinin düzenlenmesi önerilebilir. Ayrıca Türkiye'de bu alana özgü çalışmaların çok az sayıda olduğu ve çalışmalar yapılması gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: girişimsel radyoloji, girişimsel radyoloji hemşireliği, hemşirenin görevleri

Sözel Bildiri

ATEROSKLEROZ VE ADİPOKİNLER

Fatma ÇANKAYA*, ** Sena ÜNER KARAKÖSE

**Süleyman Demirel Üniversitesi, Tıp Fakültesi Fizyoloji Ana Bilim Dalı, Isparta, Türkiye, fatmacankaya06@outlook.com*

***Süleyman Demirel Üniversitesi, Tıp Fakültesi Fizyoloji Ana Bilim Dalı, Isparta, Türkiye, senauner@gmail.com*

Özet: Ateroskleroz (AS), kardiyovasküler hastalıktan (KVD) kaynaklanan ölümünde baş sıradalarda yer almaktadır. Ateroskleroz damar duvarından kaynaklı bozukluk ve dislipidemi nedeniyle lipid birikimi meydana gelir ve bu şekilde oluşan lezyon ile karakterizedir.
Obezite, diyabet ve hipertansiyon temel kardiyovasküler risk faktörleridir. Bunlar, proaterojenik etkilerle endotel hasarına neden olurlar.
İnsanlarda, aterosklerotik plak oluşumunun ilk aşaması intimal kalınlaşma olarak bilinir. Bu durum öncelikle vasküler düz kas hücrelerinin (VSMC'ler) göçü ve proliferasyonu ile meydana gelir.AS lezyonlarının ayırt edici özelliği köpük hücrelerinin oluşumudur. Farklılaşmış makrofajlar ve oksitlenmiş düşük yoğunluklu lipoproteini (oks-LDL) köpük hücrelerini oluşturur. Köpük hücrelerine dönüşen makrofajlar intimada birikmesi ateroskleroz için tipikltir.
AS patogenezinde lipit birikimi önemlidir, önceleri pasif bir enerji deposu olarak algılanan yağ dokusunun, adipokinler adı verilen biyoaktif ürünler salgılayarak AS'de aktif bir rol oynamaktadır. Adipokinler, yağ dokusu tarafından salınırlar ve otokrin, parakrin ve endokrin şekilde lokal ve uzak dokularda etki gösteren aktif moleküllerdir.
Vücudun en büyük organlarından biri olan beyaz yağ dokusu (WAT), esas olarak yağ hücreleri, kan damarları, lenfositler ve kök hücrelerden oluşur ve enerji düzenlemesi ve metabolizmada önemli bir yere sahiptir.Adipokinler ayrıca endotel hücreleri (EC'ler), VSMC'ler ve makrofajlar üzerindeki yüzey reseptörlerine bağlanarak AS lezyon ilerlemesini kontrol edebilir.
Asprosin, yeni tanımlanmış bir adipokin ve öncelikli olarak WAT'ta ifade edilir.Glikoz metabolizmasında, iştah düzenlemesinde ve inflamasyonda hayati bir rol oynar; ancak AS'deki rolü hakkında çok az şey bilinmektedir. Serum asprosin düzeyleri, karotis plakları ve çoklu koroner lezyonları olan hastalarda daha yüksektir. Bu sonuçlar, asprosinin CVD'yi tespit etmek ve şiddetini belirlemek için bir belirteç olarak kullanılabileceğini düşündürmektedir. Asprosin, lipit birikimi sırasında makrofajlarında lipit ekspresyonunu inhibe eder. AS'deki rolü hakkında çok az şey bilindiğinden altta yatan mekanizmaları bulmak için daha fazla araştırma gerektirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ateroskleroz, Yağ Doku, Adipokinler, Asprosin

Sözel Bildiri

DİABET HASTASINDA DİRENÇLİ GÖĞÜS DUVARI APSESİ

Arş. Gör. Dr. Cem Doğan1, Dr. Öğr. Üyesi Hasan Ekrem Camaş1

1, Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Göğüs Cerrahisi A.D., Isparta, Türkiye,

Giriş

Göğüs duvarı enfeksiyonları, spontan primer enfeksiyonlara veya cerrahi işlemlere, mevcut hastalıklara bağlı oluşan sekonder enfeksiyonlar şeklinde sınıflandırılabilir. Klinik olarak hastalarda ağrı, şişlik, ateş ve lökositoz görülebilir.Tanıda bilgisayarlı tomografi (BT), ultrasonografi ve manyetik rezonans görüntüleme önemli yer tutar. Özellikle BT, eşlik eden akciğer ve plevra patolojilerinin ayırt edilmesinde gereklidir. Tedavi, antibiyoterapiden uzun süren drenaj işlemleri ve kompleks rekonstrüktif cerrahi girişimlere kadar değişebilir.Bu yazıda, kontrolsüz diyabetli hastada toraks duvarında gelişen, dirençli göğüs duvarı apsesi tedavisi, literatür eşliğinde tartışılmıştır.

Olgu Sunumu:51 yaşında, diyabet tanılı ilaçlarını kullanmayan erkek hasta, yaklaşık bir ay önce başlayan sağ göğüs duvarında şişlik ve kızarıklık şikayetiyle başvurdu. Son 10 gündür ateş, iştahsızlık, bulantı, halsizlik mevcuttu. Fizik muayenede pektoral kas üzerinde 5 cm'lik şişlik, kızarıklık ve ısı artışı saptandı. Ateşi 38,5°C, nabzı 115/dakika, CRP: 270, WBC: 29,500 ve HbA1c: 12,7'ydi.BT'de, pektoralis majör kasında 58x28 mm çapında kistik nekrotik lezyon saptandı. İlk olarak pektoral kasın süperiorundan 2 cm'lik insizyonla apse drenajı yapıldı, sefaperozon başlandı. 7. gün, apsenin gerilememesiyle ikinci insizyon uygulandı, yerçekimi etkisiyle ilk insizyondan irrigasyon ve 2. insizyondan drenaj sağlanarak apse poşu yıkandı.13. günde apsenin gerilememesi nedeniyle antibiyoterapiye linezolid eklendi. 21. gün, sol klavikula ve arkus kostaya uzanım gözlenince yeni insizyonlarla drenaj sağlandı. 26. gün apse kültüründe *B Grubu Beta Hemolitik Streptokok (S. agalactiae)* üremesiyle tedavisi ampisilin/sulbaktam olarak değiştirildi. 27. gün, substernal çentik seviyesinden drenaj için 5. insizyon yapıldı. Hasta, immün yetmezlik açısından değerlendirildi, ek hastalık saptanmadı. Patoloji sonuçları yaygın nekroz, süpüratif inflamasyon olarak raporlandı. Klinik, laboratuvar değerleri düzelen hasta, yatışının 42. gününde apse drenaj bölgeleri sekonder iyileşmeye bırakılarak taburcu edildi.

Tartışma: Toraks çok sayıda yumuşak doku enfeksiyonunca etkilenebilir. Göğüs duvarı enfeksiyonlarında tedaviyi, erken tanı, immünsupresyon, mikroorganizmanın patojenitesi, enfeksiyonun yaygınlığı etkiler.

Ateş, lökositozla birlikte ağrı mevcutken şişlik bazen eşlik eder. BT, apseyi kolaylıkla saptayabilir ve lokalize eder. Drenaj ve antibiyotik tedavisi çoğu zaman başarılı olur. Bazen apse çok büyük olduğunda debridman ve apse poşunun tam olarak temizlenmesi için insizyon gerekebilir. Sonuç olarak, altta yatan hastalığın ölümcül tabiatına rağmen, standart cerrahi agresif debridman ve antibiyoterapiyle iyi sonuçlar elde edilebilir.

Anahtar Kelimler: Göğüs Duvarı, Apse, Toraks

Sözel Bildiri

ORTOGNATİK CERRAHİDE YENİ TEDAVİ DİNAMİKLERİ: "ÖNCE CERRAHİ" YAKLAŞIMI

Eray Murat KELEŞ1
1 Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Ağız Diş ve Çene Cerrahisi AD, Isparta, Türkiye, muratkeles11@gmail.com

Giriş: Ortognatik cerrahi, çene ve yüz iskeletinde gelişimsel bozukluklara bağlı ortaya çıkan iskeletsel deformitelerin düzeltilmesini amaçlayan bir tedavi yöntemidir. Fonksiyonel ve estetik sorunların giderilmesi amacıyla genellikle ortodontik tedavi ile birlikte multidisipliner olarak uygulanır. Geleneksel ortognatik tedavi protokolünde cerrahi operasyondan önce ortodontik hazırlık tedavisi uygulanmaktadır. Ancak son yıllarda, bu sırayı tersine çeviren ve cerrahi operasyonun ortodontik tedaviden önce gerçekleştirildiği "önce cerrahi" yaklaşımı giderek daha fazla ilgi görmeye başlamıştır. Literatürde önce cerrahi yaklaşımı ile birlikte ameliyat sonrasında yumuşak dokuların ve dişlerin daha iyi pozisyonlara yerleştiğini ve toplam ortodontik tedavi süresini kısalttığına dair çalışmalar bulunmaktadır. Aynı zamanda bu yaklaşımın ameliyat sonrasında oluşabilecek relapsı postoperatif ortodontik tedavi ile daha kolay düzeltilebileceğini savunmuşlardır. **Yöntem:** 1990-2024 yılları arasında ortognatik cerrahide önce cerrahi yaklaşımını değerlendiren makaleler taranmış ve bu derleme oluşturulmuştur. **Tartışma ve Sonuç:** Ortognatik cerrahide önce cerrahi yaklaşımı her olguda uygulanamamaktadır. Uygun vaka seçimi için bazı klinik kriterlerin karşılanması gerekir. Bu kriterler arasında; hafif ya da orta düzeyde diş çapraşıklığı, düz veya hafif spee eğimi, üst ve alt kesici dişlerde normal ya da hafif proklinasyon/retroklinasyonu ve minimal transversal uyumsuzluk yer almaktadır. Konvansiyonel ortognatik cerrahi prosedüründe cerrahi öncesi ortodontik tedavi en fazla zaman alan dönemdir. Bu adımı atlamak tedavi süresini 1-1,5 yıl kısaltmaktadır. Literatürde önce cerrahi yaklaşımı uygulanan vakalarda tedavi süresinin 7 ay gibi kısa bir zamanda tamamlanabildiğini bildiren çalışmalar bulunmaktadır. Bir diğer avantajı ise, uyku apneli hastalarda önce cerrahinin uygulanması ile erken düzelme sağlandığı için hastaların kısa süre içinde hayat kalitesinin artmasıdır. Her ne kadar bu yaklaşım son yıllarda giderek daha fazla benimsenmiş olsa da etkinliği ve sınırlarıyla ilgili araştırmalar halen sürmektedir.

Anahtar Kelimeler: Maksillofasiyal, Ortognatik, Önce Cerrahi

Sözel Bildiri

UNDERSTANDING INDOOR SWIMMING-POOL WATER QUALITY THROUGH PHYSICAL CHEMICAL AND MICROBIOLOGICAL PARAMETERS

Sule UZUN*, Miray BEKBÖLET**

** Istanbul University, Institute of Health Sciences, Department of Medical Microbiology, Istanbul, Turkey, sule202503@gmail.com*

*** Bogazici University, Institute of Environmental Sciences, Istanbul, Turkey*

miray1952@gmail.com

Background: Users are exposed to various hazards (physical, chemical and microbial) associated with swimming-pool quality. **Aim:** The aim of this work was to assess the water quality of an indoor swimming-pool (equipped with air conditioning and dehumidification systems) by using physical, chemical and microbiological parameters. **Methods:** Water samples were collected according to a sampling program. Physical parameters were temperature, color, turbidity, conductivity, salinity and TDS. Chemical parameters were pH, alkalinity/hardness, free chlorine, common anions, nitrogenous species (ammonium, nitrite, nitrate and organic nitrogen), oxidizability and metals (copper, iron, aluminum and manganese). Organic carbon parameters were TotC, TOC, DOC, NPOC and VOC. Spectroscopic properties were assessed by UV-vis absorption and fluorescence spectral features. Microbiological parameters were heterotrophic plate count, total coliforms, fecal coliforms, fecal streptococci, *Pseudomonas aeruginosa* and *Escherichia coli*. The profiles of pool users were evaluated by specially designed questionnaires. **Results:** Free chlorine: 0.07-1.7mgL^{-1}, ammonia: 0.19-0.79mgL^{-1}, nitrate: 4.33-10.9mgL^{-1}, Org-N: 3.22-8.61mgL^{-1}, bromide: <0.014mgL^{-1}, phosphate: 7.80mgL^{-1}, and DOC: 8.26-20.3mgL^{-1} were recorded. Specifically, a total of 35 strains of which NFGNB constituted 86%, Enterococci and various bacteria were identified. The most common bacteria were *Pseudomonas* spp. (34%). *Pseudomonas aeruginosa* was 20% whereas *Escherichia coli* was not observed. *Sphingobacterium multivorum* and *Stenotrophomonas maltophilia* were detected in samples with the highest free chlorine level of 1.7mgL^{-1}. **Discussion and Conclusion:** NFGNB were the most commonly identified bacteria. Swimming pool-water characteristics should be evaluated periodically to minimize pool related hazards and protect public health.

Keywords: Swimming-pool, Physico-chemical, Microbiological, Examinations

Sözel Bildiri

VIRAL INFECTIONS ON THE RISE POST-COVID-19 PANDEMIC

Tuğçe Naime GEDİK KAPANCIK [1], Ahmet ÖZBEK [1]

1 Altinbas University, Faculty of Medicine, Department of Medical Microbiology, Istanbul, Turkey.
tugce.gedik@altinbas.edu.tr, ahmet.ozbek@altinbas.edu.tr

Abstract: As the world emerges from the shadow of the COVID-19 pandemic, the threat of increasing infections, especially viral diseases, continues to persist. The unprecedented global spread of COVID-19 has reminded the community of their vulnerability to new and contagious pathogens. On the other hand, beyond the immediate aftermath of the pandemic, concerns are growing about the emergence of other viruses that could pose significant public health risks. In these aspects, we will emphasize some of the viruses that have been getting attention post pandemic. These could include Influenza virus, which has the different variants circulating, Monkeypox virus, Ebola virus, Zika virus, Hantaviruses and vaccine derived Poliovirus infections. Many of these viruses takes interest in aspect of their sources which are commonly zoonotic. The pandemic has created opportunities for zoonotic viruses to cross species barriers via different ways. For instance, Monkeypox began to spread widely outside of Africa due to the increased global movement and human-animal interaction during the pandemic and efforts to control vector-borne diseases like Zika has been decreased. The COVID-19 pandemic has clearly highlighted the factors accelerating the spread of zoonotic diseases and the potential threats these viruses pose to global health.
Factors such as human mobility, antimicrobial resistancy, climate changes, global lifestyles and increased microorganism-human interactions with wildlife, are causing to the emergence of new viruses and the re-emergence of existing diseases after the limitations during the pandemic. This review would steer us to proceed with global situation aftermath of COVID-19.

Keywords: COVID-19, Influenza, Emerging viruses

Sözel Bildiri

PREDICTION OF MATURATION STAGE FROM HAND-WRIST X-RAY IMAGES: AN ARTIFICIAL INTELLIGENCE APPROACH

Cemile Nur YILDIRIM*, Ali ALTINDAĞ**

** Necmettin Erbakan University, Department of Oral and Maxillofacial Radiology, Konya, Turkey, yildirimcemilenur@gmail.com*

*** Necmettin Erbakan University, Department of Oral and Maxillofacial Radiology, Konya, Turkey, alialtindag1412@gmail.com*

Background: Hand-wrist radiographs are widely used imaging tools for assessing skeletal development in individuals. Accurate determination of skeletal maturation stages is crucial, particularly in orthodontic treatment planning and pediatric growth monitoring. Deep learning-based artificial intelligence (AI) systems offer automated and highly accurate analysis capabilities in this process. **Aim:** The aim of this study was to evaluate the classification performance of AI models based on YOLOv5 and YOLOv8 architectures in categorizing individuals' skeletal development stages into three phases: pre-peak, peak, and post-peak. **Methods:** A total of 3,268 hand-wrist radiographs labeled according to the Björk, Grave, and Brown classification system were used in this study. The images were categorized by oral radiology specialists into three classes: pre-peak (n = 1060), peak (n = 1073), and post-peak (n = 1135). The dataset was divided into training (n = 2668), validation (n = 300), and test (n = 300) subsets. Classification was performed using YOLOv5 and YOLOv8 algorithms, and model performance was evaluated using precision, recall, and F1 score metrics. **Results:** For the YOLOv5 model, precision values were calculated as 0.98 (pre-peak), 0.93 (peak), and 0.98 (post-peak); recall values were 0.95, 0.96, and 0.98; and F1 scores were 0.96, 0.95, and 0.98, respectively. In the YOLOv8 model, precision values were 0.95, 0.90, and 1.00; recall values were 0.96, 0.95, and 0.94; and F1 scores were 0.95, 0.92, and 0.97, respectively. Both models demonstrated classification performance exceeding 0.90 across all categories. **Discussion and Conclusion:** Both models achieved high accuracy in classifying skeletal maturation stages. The YOLOv8 model yielded perfect precision in the post-peak class, while the YOLOv5 model exhibited balanced performance across pre-peak and post-peak stages. YOLOv5 achieved the highest recall in the post-peak class, whereas YOLOv8 performed best in the pre-peak class. Overall, the models' high performance in all categories supports the potential clinical applicability of this AI-based approach.

Keywords: Deep Learning; Hand-Wrist Radiography; Artificial Intelligence; YOLO

Sözel Bildiri

ZİHİNSEL ENGELLİ BİREYLERDE OBEZİTEYİ ÖNLEMEYE YÖNELİK FİZİKSEL HAREKETLİLİK: ÖNLEYİCİ SAĞLIK DAVRANIŞI OLUŞTURMA ÇALIŞMASI

Hatice Buse YAZICI* Nilay ÇERKEZOĞLU**
** Ege University, Ege University Faculty of Nursing, İzmir,Turkey, haticebuseyazici@gmail.com*

*** Ege University, Ege University Faculty of Nursing, Fundamentals of Nursing Department, İzmir, Turkey, nilaycerkezoglu@gmail.com*

Amaç Bu çalışma, zihinsel engelli bireylerde fiziksel hareketliliğin artırılması ve obezite riskinin azaltılması amacıyla gerçekleştirilmiştir.
Yöntem Tek gruplu ön test-son test yarı deneysel bir tasarımla gerçekleştirilen çalışma, Şehit Hüseyin Dalgılıç Özel Eğitim Uygulama Okulu'nda öğrenim gören 62 çocukla yapılmıştır. 10 hafta boyunca haftada 2 defa fiziksel aktivite programı uygulanmış ve katılımcıların antropometrik ölçüm verileri (boy, kilo, BKİ) kaydedilerek analiz edilmiştir.
Bulgular Boy uzunluğu ölçümlerinde istatistiksel olarak anlamlı bir artış görülmüştür ($p<0.05$). Ancak kilo ve BKİ değişimleri istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$). Sonuçlar, düzenli fiziksel aktivitenin zihinsel engelli bireylerde sağlıklı yaşam tarzı geliştirmede önemli olduğunu göstermiştir.
Sonuç ve Tartışma Fiziksel aktivite programlarının, zihinsel engelli bireylerde obeziteyi önlemeye yönelik etkili bir yaklaşım olduğu belirlenmiştir. Gelecek çalışmaların daha geniş örneklem grupları ile yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Obezite, Fiziksel Aktivite, Hemşirelik, Zihinsel Engellilik, Önleyici Sağlık

Sözel Bildiri

EXTERNAL FIXATION: AN INDISPENSABLE SOLUTION FOR FRACTURE MANAGEMENT IN CATS?

Melis GOL[*], Kamil Serdar İNAL[**], Nasir IQBAL[***], İkra KARAKAS[****],Arife ELMAS[*****]

** Ondokuz Mayıs University, Faculty of Veterinary Medicine, Department of Surgery, Samsun, Turkey, melis.gol@omu.edu.tr*

***Ondokuz Mayıs University, Faculty of Veterinary Medicine, Department of Surgery, Samsun, Turkey, kamil.inal@omu.edu.tr*

**** Ondokuz Mayıs University, Faculty of Veterinary Medicine, Department of Surgery, Samsun, Turkey Nasir.iqbal@uvas.edu.pk*

*****Ondokuz Mayıs University, Faculty of Veterinary Medicine, Department of Surgery, Samsun, Turkey, ikrakarakas57@gmail.com*

******Ondokuz Mayıs University, Faculty of Veterinary Medicine, Department of Surgery, Samsun, Turkey, arife.elmas.7@gmail.com*

Background: External fixation is a crucial treatment method, particularly in open, infected, or comminuted fractures, due to its advantages. Its success depends on biomechanical stability and preserving soft tissues around the fracture site through a minimally invasive approach. **Aim:** This study aimed to determine the selection criteria for the type of external fixation in different fracture types in cats and to determine the optimal treatment approach. **Methods:** This study was conducted on cats with long bone fractures admitted to Ondokuz Mayıs University, Faculty of Veterinary Medicine, Department of Surgery. The selection of external fixation type was based on the fractured bone, fracture type and localization, patient age, and health condition. Cats treated with external fixation were evaluated on a case basis, and healing processes and complications were retrospectively analyzed, with clinical outcomes recorded. **Results:** The effectiveness of external fixation in various long bone fractures (1 humerus, 1 femur, 2 radius-ulna, 5 tibia, and 3 tarsal fractures) was evaluated. Acrylic and aluminum systems were chosen based on the patient and owner's preferences. Most fractures were comminuted and distal, with successful outcomes. Pin tract discharge occurred in all cases, pin loosening in 3 cases, and 1 case experienced a recurrent fracture postoperatively.

Discussion and Conclusion: The choice of the type of external fixation is directly related to the fractured bone, the type of fracture, the fracture's localization and the patient's clinical condition. Although external fixation is commonly preferred for long bone fractures, it has been observed that additional factors, such as the patient's temperament and the owner's commitment to postoperative care, play a critical role in the success of treatment. External fixation is a powerful treatment option in open fracture management and a minimally invasive approach, providing early mobilization while adhering to the principles of biological osteosynthesis.

Key Words: Cat, External fixation, Fracture, Biologic osteosynthesis

Sözel Bildiri

FONKSİYONEL HAREKET ANALİZİNİN SPORTİF PERFORMANSA ETKİSİ VE KULLANIMI

Samet Batuhan AKKAYA, Mehmet ULAŞ

**Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi Programı, Burdur, Türkiye, akkayabatuhan2699@gmail.com*

*** Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye, mulas@mehmetakif.edu.tr*

Giriş: Sportif performansın artırılması için sporcuların fiziksel yeterliliklerini ve sakatlık risklerini değerlendirmek büyük önem taşımaktadır. Fonksiyonel Hareket Analizi (FMS), bireylerin temel hareket yetkinliklerini değerlendiren ve performansı artırmayı amaçlayan bir yöntemdir. FMS, hareket kalitesini değerlendirmek, sakatlık riskini belirlemek, performans gelişimini desteklemek, fiziksel gelişimi engelleyen faktörleri ortaya çıkarmak ve spor aktivitelerinde temel olarak hareket kabiliyetini analiz etmek için kullanılmaktadır. **Amaç:** Bu çalışmanın amacı, Fonksiyonel Hareket Analizinin (FMS) sportif performansa olan etkisini literatür taraması ile incelemek ve sporcular için uygulama alanlarını ortaya koymaktır. **Yöntem:** Bu çalışmada "Fonksiyonel Hareket Analizi", "FMS", "sportif performans" gibi anahtar kelimeler kullanılarak yerli ve yabancı literatür taraması gerçekleştirilmiştir. İlgili çalışmalar seçilmiş, ayrılmış ve Fonksiyonel Hareket Analizinin sportif performansa etkisi ve kullanımı incelenmiştir. **Sonuç ve Tartışma:** Yapılan araştırmalar, FMS'nın sporcuların hareket verimliliğini artırarak performanslarını olumlu yönde etkilediğini; özellikle denge, kuvvet, çeviklik ve esneklik gibi temel fiziksel parametreleri değerlendirmede etkili olduğunu göstermektedir. Bunun yanı sıra, FMS'nin düzenli uygulanması sakatlık riskini azaltarak uzun vadede sporcuların sürdürülebilir performans göstermelerine katkıda bulunduğu söylenebilir. FMS sonuçları dikkate alınarak hazırlanan antrenman programları; sporcuların maksimum performans seviyelerine ulaşmalarına yardımcı olmaktadır. Sonuç olarak, FMS'nin sportif performansın geliştirilmesinde önemli rol oynadığı ve antrenman süreçlerinde sistematik olarak kullanılmasının fayda sağlayabileceği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Fonksiyonel Hareket Analizi (FMS), Sportif Performans, Antrenman

Sözel Bildiri

MANDİBULAR METASTAZ İLE TESPİT EDİLEN MEME KARSİNOMU: NADİR BİR VAKA RAPORU

Arş. Gör. Tarık YILMAZ*, Arş. Gör. Halil Tunahan ÜNAL, Dr. Öğr. Üyesi Özlem GÖRMEZ***, Dr. Öğr. Üyesi Cihan VAROL*****

** Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Ağız, Diş ve Çene Radyolojisi Ana Bilim Dalı, Isparta, Türkiye, tarik.yilmaz07@hotmail.com*

*** Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Ağız, Diş ve Çene Cerrahisi Ana Bilim Dalı, Isparta, Türkiye, halilunal@sdu.edu.tr*

**** Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Ağız, Diş ve Çene Radyolojisi Ana Bilim Dalı, Isparta, Türkiye, ozlemgormez@sdu.edu.tr*

***** Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Ağız, Diş ve Çene Cerrahisi Ana Bilim Dalı, Isparta, Türkiye, cihanvarol@sdu.edu.tr*

Giriş: Meme kanseri, kadınlarda en sık karşılaşılan malign neoplazilerden biridir ve genellikle akciğer, karaciğer, beyin ve kemik gibi uzak organlara metastaz yapar. Oral kaviteye metastaz nispeten nadir olsa da, metastazların kötü prognoz göstermeleri nedeniyle klinik açıdan teşhis edilmeleri önemlidir. Literatürde maksillofasiyal bölgeye metastaz yapan sınırlı sayıda meme karsinomu vakası bildirilmiştir. **Amaç:** Bu vaka raporunun amacı, meme karsinomunun nadir görülen mandibular metastazını hasta anamnezi ile klinik ve radyografik bulgular üzerinden değerlendirerek, sistemik hastalıkların oral belirtilerle ortaya çıkabileceğini ve multidisipliner yaklaşımın önemini vurgulamaktır. **Yöntem:** 56 yaşında, sistemik olarak sağlıklı kadın hasta Süleyman Demirel Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Ağız, Diş ve Çene Radyolojisi kliniğine alt dudakta başlayan ve zamanla sol yanağa yayılan ve bir aydır devam eden parestezi şikâyetiyle başvurdu. **Bulgular:** İntraoral muayenede paresteziye neden olabilecek herhangi bir patolojiye rastlanmadı. Hastadan alınan panoramik radyografta sol mandibula posterior bölgede radyolüsent lezyon belirlendi. Hastanın konik ışınlı bilgisayarlı tomografi görüntülemesinde sol mandibula molar bölge ve sigmoid çentik arasında lokalize, koronoid proçesi destrükte etmiş, düzensiz sınırlı radyolüsent lezyon belirlendi. Primer intraosseöz karsinom ve metastaz ön tanılarıyla Ağız, Diş ve Çene Cerrahisi kliniğine yönlendirildi ve biyopsi alındı. Histopatolojik inceleme ile mandibula ramus bölgesine metastaz yapmış invaziv lobüler meme karsinomu tanısı konuldu. Elde edilen bulgular doğrultusunda hastaya uygun onkolojik tedavi protokolü başlatıldı. **Tartışma ve Sonuç:** Maksillofasiyal bölgedeki atipik semptomlar altta yatan sistemik hastalıklarla hatta malign bir süreçle ilişkili olarak görülebilmektedir. Patognomonik klinik ve radyografik özelliklerinin olmaması ve nadir görülmeleri nedeniyle metastatik lezyonlar tanısal açıdan zorlayıcı kabul edilmektedir. Bu vaka raporu, diş hekimlerinin yalnızca lokal bulgulara odaklanmak yerine hastayı bütüncül bir yaklaşımla değerlendirmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Klinik muayene, ileri görüntüleme yöntemleri ve histopatolojik analizlerin birlikte değerlendirilmesi, erken tanı ve etkili müdahale için kritik öneme sahiptir.

Anahtar Kelimeler: İnvaziv Lobüler Meme Karsinomu, Metastaz, Parestezi, Konik Işınlı Bilgisayarlı Tomografi

Sözel Bildiri

AKCİĞER APSESİNE SEKONDER GELİŞEN DİRENÇLİ BRONKOPLEVRAL FİSTÜL

Arş. Gör. Dr. Cem Doğan1, Dr. Öğr. Üyesi Hasan Ekrem Camaş1

1, Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Göğüs Cerrahisi A.D., Isparta, Türkiye,

Giriş

Bronkoplevral fistül (BPF), plevra ile bronş ağacı arasındaki bağlantıdır. Nadir görülse de yönetimi oldukça zordur ve yüksek morbidite ve mortaliteye sahiptir. Çoğunlukla akciğer cerrahisi sonrası gelişirken, enfektif hastalıklar, kanserler, künt ve penetran travmalar gibi nedenlerle de oluşabilir. Fistül çapı, kliniğin belirleyen en önemli faktördür. Küçük fistüllerin tanısı zor olup, hekimin şüphesi, radyolojik, bronkoskopik incelemeyle teşhis konulabilir.

BPF hastalarında klinik değişkendir. Hafif vakalarda balgam, ateş, dispne, öksürük gibi nonspesifik semptomlar görülürken, ciddi vakalarda pnömoni, solunum yetmezliği, ampiyem ve tansiyon pnömotoraks gibi hayatı tehdit eden komplikasyonlar gelişebilir.

Olgu Sunumu

23 yaşındaki IV madde bağımlısı erkek hasta, nekrotizan pnömoni sonrası yaygın mikro akciğer apseleri ve plevral boşluğa açılan apse nedeniyle ampiyem gelişti. Uzun süreli intravenöz ve oral antibiyoterapiyle göğüs tüpü drenajı uygulandı. Ancak, hava kaçağının devam etmesi nedeniyle yapılan BT'de bronkoplevral fistül saptandı ve hasta opere edildi.Ameliyatta diffüz plevral kalınlaşma, sağ alt lobda harap akciğer parankimi, hava kaçağına neden olan fistüller tespit edildi. Harap olmuş bölgeye wedge rezeksiyon yapıldı, diğer fistüller sütüre edildi ve parsiyel plevrektomi uygulandı. Hava kaçağı kontrol edilerek iki göğüs dreni yerleştirildi.

Postoperatif 3. günde hava kaçağı durduğu için apikal dren çekildi ve hasta sigaraya başladı. 4. gün, hava kaçağı tekrar başladı. 10. gün, akciğerin ekspanse olmaması nedeniyle apekse dren takıldı. 15. gün, hava kaçağı durdu, blood patch uygulandı. 19. gün, apikal dren çekildi. Hasta, kalan göğüs tüpünün çekilmesini talep ederek hastaneyi izinsiz terk etti.

13 gün sonra ampiyem nedeniyle tekrar hastaneye yatırıldı. İki tane göğüs dreni takılarak rifampisin, serum fizyolojikle aralıklı lavaj uygulandı. 26. gün, kliniği düzelerek göğüs kateterleri çıkarılmadan taburcu edildi. Kateterler 3. ve 4. ayda çekildi. Tedavi uyumsuzluğu ve akciğer parankim harabı nedeniyle ikinci cerrahi girişim planlanmadı ve fistüller plevral aralıkta sınırlı bir poş oluşturacak şekilde takip edildi.

Tartışma

BPF tedavisinde endobronşiyal ve cerrahi yöntemler tercih edilir. Tedavi seçimi, hastanın genel durumu, fistül çapı, ampiyeme göre belirlenir. Ampiyem kontrolü için geniş spektrumlu antibiyotikler ve drenaj uygulanmalıdır. Plevral boşluğun serum fizyolojik ile irrigasyonu, enfeksiyon kontrolüne yardımcı olur. Küçük fistüllerde bronkoskopik yöntemler düşünülebilirken, büyük fistüllerde genellikle cerrahi girişimler tercih edilir.

Sonuç olarak, bronkoplevral fistül tedavisinde hastaya özel, multidisipliner yaklaşım benimsenmeli ve en uygun yöntem seçilmelidir. Tedavi başarısında, uygun yöntem seçimi kadar hastanın tedaviye uyumu da önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Bronkoplevral, Fistül, Ampiyem

Sözel Bildiri

A CASE OF METASTATIC HEMANGIOSARCOMA IN A DOG

Serhat ÇİMENDEROĞLU*, Volkan İPEK **

** Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Graduate School of Health Sciences, Department of Pathology, Burdur, Türkiye, serhatcimenderoglu1@gmail.com*

*** Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Veterinary Medicine, Department of Pathology, Burdur, Türkiye, volkanipek@mehmetakif.edu.tr*

Background: Hemangiosarcoma is a highly aggressive tumor of vascular endothelial origin, commonly seen in older dogs. It progresses swiftly, with a strong tendency to metastasize, particularly to organs rich in blood supply such as the spleen, liver, and heart. **Aim:** This case report outlines the clinical and pathological findings in a 10-year-old male Labrador Retriever diagnosed with metastatic hemangiosarcoma, underscoring the malignancy's rapid progression and widespread organ involvement. **Methods:** A necropsy was performed following the dog's sudden decline and presentation with hemoptysis. Gross examination revealed dark-red tumor masses scattered across the thoracic and abdominal cavities, along with numerous nodules in the lungs and kidneys. Hemorrhagic fluid was found in both the pleural and peritoneal spaces. Lung tissue displayed numerous small (~2 mm) dark-red nodules, while the kidneys contained blood-filled cystic and nodular structures. Histologically, the tumor cells were markedly pleomorphic—ranging from spindle-shaped to polygonal and oval—with eosinophilic cytoplasm and formation of irregular, blood-filled vascular channels. The nuclei appeared hyperchromatic, with conspicuous nucleoli and varied mitotic activity. The metastatic lesions in the lungs and kidneys showed similar disorganized vascular proliferation and hemorrhage. **Discussion and Conclusion:** Though hemangiosarcoma is a recognized malignancy in senior dogs, the extensive systemic spread seen here—affecting thoracic and abdominal cavities, lungs, and kidneys—illustrates its aggressive pathology. The sudden emergence of hemorrhagic effusions, breathing difficulty, and renal compromise highlights the urgency of early diagnostic intervention. While imaging and histopathology remain crucial tools, their utility is often challenged by the tumor's rapid and covert progression.

Keywords: Metastatic Hemangiosarcoma, Dog, Lung, Kidney, Pathology

Sözel Bildiri

ANTICANCER EFFECTS OF THERANEKRON D6 ON 4T1 BREAST CANCER CELL LINE

Funda DEMİRTAŞ KORKMAZ*, Arif KESKİN**

**Giresun University Faculty of Medicine, Department of Medical Biology, Giresun, Türkiye, fundakorkmz@gmail.com*
*** Giresun University Faculty of Medicine, Department of Anatomy, Giresun, Türkiye, ar_keskin@hotmail.com*

Background: Theranekron D6 is an ethanol extract derived from *Tarantula cubensis*, widely used in veterinary medicine to support wound healing, tissue repair, and inflammation control. In recent years, there has been increasing interest in the potential therapeutic applications of such biological extracts in cancer research, particularly for their immunomodulatory and anti-inflammatory effects at low doses. **Aim:** This study aimed to evaluate the anticancer effects of Theranekron D6 (TD6) on the metastatic 4T1 breast cancer cell line, focusing on its cytotoxic, antimigratory, and apoptotic effects at different concentrations. **Methods:** Cytotoxicity was assessed using the MTT assay, while cell migration was analyzed via the wound healing assay. Apoptotic activity was evaluated using Acridine Orange/Ethidium Bromide (AO/EB) staining. **Results:** The 12.5% concentration of TD6 exhibited significant cytotoxic effects. While the 5% concentration did not yield a statistically significant difference in cell migration, the 10% concentration markedly inhibited cell migration and increased apoptotic activity compared to the control group. **Discussion and Conclusion:** The findings suggest that *Theranekron D6*, particularly at a 10% concentration, effectively suppresses cell migration and promotes apoptosis in metastatic breast cancer cells. These results indicate that TD6 may have potential as an alternative anticancer agent targeting metastatic processes. However, further *in vivo* studies are required to validate these effects in a physiological context. Moreover, a more detailed investigation of Theranekron D6's composition and molecular mechanisms of action is necessary to better understand its therapeutic potential and safety profile.

Keywords: *Theranekron D6, Tarantula cubensis, 4T1 cell line, Apoptosis, Migration*

Sözel Bildiri

GIDEREK POPÜLARITESI ARTAN YÜZ ANATOMISI ÜZERINE BIBLIOMETRIK BIR ANALIZ

Mehmet KARAGÜLLE 1

1Antalya Bilim Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü- mehmet.karagulle@antalya.edu.tr

Özet: Bibliometrik analiz akademik eğilimleri ortaya koymak amacıyla akademik çalışmaların istatistiksel olarak incelendiği bir yöntemdir. Son yıllarda güzellik algısı ve yüz üzerine insanların bakış açıları değişmiştir. Değişen bakış açısıyla estetik operasyonlar hızla artmıştır. Yüzde çeşitli estetik uygulamaları yapan klinisyenler arasında yüz anatomisi ilgi odağı haline gelmiştir. Yüz bölgesi gerek arter, ven ve sinirlerin dağılımı gerekse kas yapısı nedeniyle çok özel bir anatomiye sahiptir. Bu çalışma, yüz anatomisiyle ilgili mevcut çalışmaları istatistiki olarak inceleyerek; öncelikli ve güncel araştırma konularını belirlemeyi ve olası iş birliği alanlarını belirlemeyi amaçlamaktadır.

Çalışma için Web of Science (WoS) veri tabanından yüz anatomisi üzerine geçmişten günümüze yazılmış olan 482 yayın bulundu. Bu yayınların 352 tanesi araştırma makalesi, 62 tanesi derleme makalesidir. Geri kalanlar ise kitap bölümü, editöre mektup ve sözel bildirilerdir. Cotofana, Frank ve Alfertshofer yüz anatomisi alanında en fazla yayın yapan yazarlardır. Çalışmaların yıllara göre dağılımına bakıldığında ise yayın sayısında 2014 yılından sonra ciddi bir artış görülmektedir. En fazla yayın 2024 yılında, daha sonra ise 2020 yılında yapılmıştır. Yayınların 160 tanesi cerrahi, 90 tanesi dermatoloji, 31 tanesi ise ağız ve çene cerrahisi üzerine yazılmıştır. En fazla kullanılan anahtar sözcükler “yüz anatomisi”, “anatomi” ve “yüz kasları” olarak belirlenmiştir.

Verilerin istatistiksel olarak detaylı analiz edilmesi ve bilimsel haritalandırma oluşturmak için VOSviewer 1.6.19 programı kullanılmıştır. VOSviewer 1.6.19 programında analiz edilmek üzere 352 araştırma makalesi ve 62 derleme makalesi çalışmaya dahil edilmiştir. Kitap bölümü, editöre mektup ve sözel bildiriler çalışma dışı bırakılmıştır. Bu program vasıtasıyla: Anahtar kelime analizi, eş-yazarlık analizi, yazar atıf analizi, ülke atıf analizi ve kurum atıf analizi gerçekleştirilmiştir. Böylece 414 makalenin detaylı bibliometrik analizi yapılmıştır.

Yüz bölgesi birçok sağlık disiplini için ortak bir bölgedir. Bu çalışma sağlık profesyonellerinin yüz bölgesine yapacağı çalışmalardan önce hangi yazarların ve hangi kaynakların taranması gerektiği konusunda katkı sağlayacaktır.

Anahtar kelimeler: Yüz anatomisi, anatomi, yüz kasları, bibliyometrik analiz, VOSviewer, Web of Science (WoS).

Sözel Bildiri

ODONTOJENİK TÜMÖRLER VE TEDAVİ YÖNTEMLERİ

Berfin Öykü ERDOĞAN*

** Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Ağız Diş ve Çene Cerrahisi A.D., Isparta, Türkiye, berfinerdogan@sdu.edu.tr*

Giriş: Odontojenik tümörler, non-neoplastik doku malformasyonlarından (örneğin, hamartomlar) malignite ve klinik anlamda farklı derecelerdeki tümörlere kadar uzanan heterojen bir lezyon grubunu temsil etmektedir. Genel olarak nadir kabul edilmekle birlikte, tüm ağız içi tanıların yaklaşık %1'ini oluştururlar. Odontojenik tümörlerin kökeni, dişleri oluşturan yumuşak ve sert dokuların kalıntılarının proliferasyonuna dayandırılmaktadır; ancak bu tümörlerin kesin patogenezi hâlâ bilinmemektedir.
Yöntem: 1994-2024 yılları arasında odontojenik tümörler ve tedavi yöntemlerini içeren makalelerin derlemesi yapılmıştır.
Tartışma ve Sonuç: Odontojenik tümörlerin tedavileri genellikle enükleasyon ve rezeksiyondur. Tümörlerin karakeristik özelliklerine göre tedavi methodu belirlenir. Benign ve yavaş büyüme özelliği gösteren nüks oranı düşük olan odontojenik tümörler enükleasyonla tedavi edilebilirken, agresif büyüme özelliği olan nüks oranı yüksek olan veya malign olan tümörler rezeksiyon ile tedavi edilir. Rezeksiyon cerrahisinin de parsiyel, segmental, total ve kompozit rezeksiyon şeklinde tipleri vardır. Rezeksiyonun hangi sınırlarda yapılacağı da tümörün karakterine göre belirlenir. Cerrahiler sonrası oluşan doku kayıplarının rekonstrüksiyonu da tedaviden sonraki aşamada fonksiyon kazanma ve estetik açıdan oldukça önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Odontojenik Tümör, Rezeksiyon, Enükleasyon

Sözel Bildiri

COMPARISON OF RESPIRATORY MUSCLES STRENGTH, CORE ENDURANCE AND UPPER EXTREMITY EXERCISE CAPACITY IN ADOLESCENTS WITH IDIOPATHIC SCOLIOSIS AND HEALTHY CONTROLS: A PRELIMINARY REPORT

Muserrefe Nur Keles*, Naciye Sevim*, Zeynep Hazar*
** Department of Physiotherapy and Rehabilitation, Gazi University Faculty of Health Sciences, Ankara Turkey, muserrefkeles19@gmail.com*

Background: Upper extremity exercise capacity is essential for daily functioning and reflects cardiopulmonary fitness. Respiratory muscle strength and core endurance are biomechanically linked to this capacity. In adolescents with idiopathic scoliosis (AIS), these parameters may be negatively affected due to spinal and postural alterations. **Aim:** To compare respiratory muscle strength, core endurance, and upper extremity exercise capacity in adolescents with AIS and healthy peers. **Methods:** This prospective case-control study included 13 adolescents with AIS and 10 healthy controls. Sociodemographic data were collected. Respiratory muscle strength was assessed using an electronic pressure transducer. Core endurance was measured with McGill's endurance tests, and upper extremity exercise capacity with the 6-Minute Pegboard and Ring Test (6PBRT). **Results:** No significant differences were found in age, sex, or BMI between the groups ($p > 0.05$). Adolescents with AIS had significantly lower respiratory muscle strength, core endurance, and upper extremity exercise capacity compared to controls ($p < 0.05$). **Discussion and Conclusion:** The findings suggest that AIS affects not only spinal alignment but also physical performance. Decreased respiratory strength may result from thoracic deformities, while reduced core endurance may reflect postural instability. Impaired upper extremity capacity indicates broader functional limitations. Rehabilitation in AIS should address respiratory, core, and upper extremity endurance. In conclusion, adolescents with AIS show reduced performance in key physical functions compared to their healthy peers, highlighting the need for a multidisciplinary approach in management.

Key Words: Adolescent, Idıopathic Scoliosis, Respiratory Muscle Strength, Exercise Capacity

Sözel Bildiri

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNDE GRUP SANAT TERAPİ MÜDAHALESİNİN STRES VE PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ ÜZERİNE ETKİLERİ: YARI DENEYSEL BİR ÇALIŞMA

Sema Soysal *, Seher Kaşlı**

** Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye, semasoysal79@gmail.com*

*** Antalya Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Kardiyoloji Bölümü, Antalya, Türkiye, kasliseher@gmail.com*

Giriş: Klinik eğitim sırasında hemşirelik öğrencileri, teori ve uygulama arasındaki bilgi boşlukları, hata yapma korkusu, hastanın kaybı, hastanın acısına tanıklık etme, hasta ve yakınlarıyla ilişkiler ile ilgili stres faktörleri ile karşılaşmaktadır. Bu nedenle öğrencilerin stres yönetimi becerilerini geliştirmeleri büyük önem taşımaktadır. Sanat terapisinin, öğrencilerin stresle başa çıkma ve psikolojik iyilik halini desteklemede etkili olduğu bildirilmiştir. **Amaç:** Bu araştırma, grup sanat terapisinin hemşirelik son sınıf öğrencilerinin stres ve psikolojik iyi oluş üzerine etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. **Yöntem:** Ön-son test kontrol gruplu yarı deneysel araştırma olarak tasarlanmıştır. Araştırma Nisan-Temmuz 2021 tarihleri arasında bir devlet üniversitesi hemşirelik bölümü son sınıf öğrencilerinden 45 deney ve 45 kontrol grubu üyesi olmak üzere 90 katılımcıyla gerçekleştirilmiştir. Veriler, Kişisel Bilgi Formu, Hemşirelik Öğrencileri İçin Algılanan Stres Skalası, Hemşirelik Öğrencileri İçin Stresle Baş Etme Davranışları Ölçeği ve Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ile toplanmıştır. Araştırma verileri IBM SPSS 29 programı aracılığıyla sayı, yüzde ve frekans dağılımları olarak özetlenmiş sanat terapinin değerlendirilmesinde ise bağımlı gruplarda t testi uygulanmıştır. **Bulgular:** Araştırma sonucunda deney grubunda algılanan stres düzeyleri ön test (3.29 ± .25) ve son test (1.44 ± .57) ve stresle baş etme davranışına yönelik ön test (3.34 ± .30) ve son test (1.34 ± .44) sonuçları arasında anlamlı fark bulunmuştur ($p<0.05$). Bununla birlikte, psikolojik iyi oluş düzeylerinin ise deney grupları ön test sonuçları (2.27 ± .58) ve son test sonuçları (6.23 ± .66) anlamlı derecede yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. **Tartışma ve Sonuç:** Araştırmanın, katılımcıların strese karşı duygularını ifade edebilmeye yardımcı olduğu; farklı bakış açıları sunarak yaratıcı düşüncenin geliştirilmesine destek olduğu ve psikolojik iyi oluşu geliştirdiği düşünülmektedir. Bu sonuçtan yola çıkarak ileriki çalışmalarda uzun süreli takip çalışmalarının yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sanat Terapisi, Hemşirelik Öğrencileri, Stresle Başa Çıkma, Psikolojik İyi Oluş

Sözel Bildiri

ECONOMC EVALUATION OF PRODUCTION LOSSES IN DAIRY CATTLE DUE TO BOVINE HERPESVIRUS 1 INFECTION

Ahmet Cumhur AKIN 1*, Mehmet Saltuk ARIKAN 2**

** Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Veterinary, Department of Animal Health Economics and Management, Burdur, Türkiye, acumhurakin@mehmetakif.edu.tr*

*** Fırat University Faculty of Veterinary, Department of Animal Health Economics and Management, Elazığ, Türkiye, msarikan@firat.edu.tr*

Background: Bovine Herpesvirus 1 infection is the most prevalent disease in dairy cattle and leads to substantial economic losses. **Aim:** This study aims to determine the direct and indirect economic losses caused by bovine herpesvirus infection in cattle. **Methods:** When calculating the losses per infected animal, we considered live weight loss, milk yield loss, fertility loss, and losses due to spontaneous abortion and stillbirth in males. In the study, the decrease in concentrated feed consumption of the infected animal was calculated based on dry matter. Economic losses were assessed using the current prices of 2025, as calculated for dairy cattle. **Results:** In cases of abortion in dairy cows, the economic loss is estimated at 36,562.71 TL (963,06 US$). Of this loss, 36.20% arises from live weight loss, 23.02% from the loss of the aborted calf, 16.56% from a decrease in milk yield, 14.32% from a delay in age first calving, and 9.91% from a delay in subsequent calving interval. **Discussion and Conclusion:** It has been revealed that bovine herpesvirus 1 infection causes economic losses at varying rates due to spontaneous abortion and stillbirth associated with the disease. An economic analysis of production losses, along with an understanding of the factors contributing to these losses, is crucial for manufacturers to develop an effective control mechanism.

Keywords: Bovine Herpesvirus 1, Production losses, Economic losses, Dairy cattle

Sözel Bildiri

FUNCTIONS OF LIVESTOCK SECTOR IN NATIONAL ECONOMIES: THE CASE OF TURKEY

Ahmet Cumhur AKIN 1*

** Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Veterinary, Department of Animal Health Economics and Management, Burdur, Türkiye, acumhurakin@mehmetakif.edu.tr*

Background: Animal production is not only essential for meeting the nutritional needs of the population but also plays a strategic role in rural economic and social development. It creates employment, supports industrial growth, and contributes to national income. **Aim:** This study aims to evaluate the structural characteristics, economic contributions, and strategic importance of the animal production sector in Turkey, with a focus on its interaction with agriculture, employment, trade, and GDP. **Methods:** National data from 2001 to 2024 were analyzed, including livestock numbers, production figures (milk, meat, eggs, wool, etc.), enterprise sizes, processing industry capacities, and export-import volumes. Statistical data from TÜİK, HAYGEM, and GKGM were used to quantify contributions to GDP and employment. **Results:** The livestock population in Turkey reached 71.89 million in 2024, with significant increases in meat, milk, and egg production over the past two decades. Animal-based industries, especially dairy and meat processing plants, play a vital role in food security and industrial input supply. The share of livestock production in total agricultural output is around 35-43%. In 2023, the agricultural sector's share in GDP was 6.2%. The sector also creates direct and indirect employment opportunities, especially in rural areas. Turkey's animal product exports reached $3.67 billion in 2024, despite fluctuations in certain sub-sectors. **Discussion and Conclusion:** Animal production is a vital part of Turkey's economic structure, contributing to rural development, food security, employment, and trade. Recognizing its strategic value and designing sector-specific support policies are essential for sustainable development.

Keywords: Animal production, Rural development, GDP, Livestock industry

Sözel Bildiri

MULTIPLE MYELOM HASTALARINDA MRONJ YÖNETIMI: KÜRETAJ TEMELLI VAKA SERISI VE GÜNCEL LITERATÜR DERLEMESI

Halil Tunahan Ünal, Cihan VAROL
Süleyman Demirel Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Ağız, Diş ve Çene Cerrahisi AD.

Giriş: Multiple myelom (MM), malign plazma hücrelerinin kemik iliğinde kontrolsüz çoğalmasıyla karakterize bir hematolojik hastalıktır. Bu süreç, kemik rezorpsiyonunu artırır ve tedavide sıklıkla bifosfonatlar ve Denosumab gibi kemik modifiye edici ajanlar kullanılır. Ancak bu ajanlar, çene kemiğinde vaskülarizasyonu azaltarak MRONJ gelişme riskini artırır. Bu çalışma, MM hastalarında MRONJ'nin klinik özelliklerini ve cerrahi küretaj gibi güncel tedavi yaklaşımlarını ele almaktadır.
Vaka Sunumu: Zoledronik asit tedavisi alan 70 yaşındaki MM hastasında diş çekimi sonrası Evre 3 MRONJ gelişmiş, oral antibiyotik ve antiseptik gargara tedavisini takiben sekestr oluşumu beklendikten sonra sekestrektomi gerçekleştirilmiş ve primer olarak kapatılmıştır .Üç ay içinde tam iyileşme sağlanmıştır. Benzer şekilde, Denosumab kullanan 82 yaşındaki erkek hastada da diş çekimi sonrası Evre 2 MRONJ tanısı konmuş; antibiyotik, ağız hijyen eğitimi ve cerrahi küretaj ile semptomlarda gerileme gözlenmiştir.
Tartışma:MRONJ, MM hastalarında multifaktöriyel nedenlerle gelişen ciddi bir komplikasyondur. Konservatif tedaviler erken evrelerde etkili olsa da, ilerlemiş olgularda cerrahi müdahale başarıyı artırmaktadır. Küretaj, enfekte dokunun uzaklaştırılmasıyla iyileşmeyi destekler.
Sonuç:MRONJ'yi önlemek için tedavi öncesi dental değerlendirme ve iyi oral hijyen şarttır. MRONJ geliştiğinde, evreye göre planlanmış, cerrahi destekli bireyselleştirilmiş tedavi etkili olabilir. Küretaj, orta evre vakalarda güvenilir bir seçenektir. Multidisipliner yaklaşım tedavi sürecinin başarısı için kritiktir.

Anahtar Kelimeler: Multiple Myelom, MRONJ, Küretaj, Bifosfonatlar

Sözel Bildiri

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN CELLULAR ADENOSINE TRIPHOSPHATE LEVEL AND MITOCHONDRIAL MEMBRANE POTENTIAL IN ERLOTINIB-INDUCED CYTOTOXICITY IN A549 CELLS

Ali Ergüç
** Ondokuz Mayıs University, Faculty of Pharmacy, Department of Pharmaceutical Toxicology, Samsun, Türkiye, alierg33@gmail.com*

Background: Erlotinib is an epidermal growth factor receptor (EGFR) tyrosine kinase (TK) inhibitor derivative drug used in the treatment of non-small cell lung cancer. Although different mechanisms for anticancer activity have been suggested in previous studies, the relationship between cellular Adenosine triphosphate (ATP) level and mitochondrial membrane potential (MMP) is still not fully elucidated (1,2). **Aim:** The aim of the study was to investigate the relationship between ATP level and MMP in the anticancer activity of Erlotinib in human non-small cell lung cancer (A549) cells. **Methods:** Firstly, the cytotoxicity profile of Erlotinib in A549 cells was determined by the MTT method in a dose-dependent manner (0, 5, 10, 20, 30 and 40 µM). Then, ATP level and MMP were measured at cytotoxic Erlotinib concentration. **Results:** MTT assay results showed that 20, 30 and 40 µM Erlotinib caused cytotoxicity in A549 cells. In further experiments, cytotoxic 30 µM Erlotinib was used. 30 µM Erlotinib significantly decreased ATP levels and mitochondrial membrane potential compared to control. **Discussion and Conclusion:** Measurement of ATP levels is momentous for more sensitive detection of Erlotinib cytotoxicity compared to the MTT assay. MMP is one of the structural and functional indicators of mitochondria, as the electrochemical gradient between the lipid bilayer membranes of mitochondria constitutes the MMP. The correlation between ATP levels and MMP might be due to the use of mitochondrial membrane potential in ATP production. The present findings support that the anticancer activity in A549 cells might be mitochondrially mediated (2-4).

Keywords: Erlotinib, ATP, MMP, A549

Sözel Bildiri

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ YÖNÜNDEN KESİCİ VE DELİCİ ALET KULLANIMI

Elif Beril TÜFEKCİ*, Giray KOLCU**

** Süleyman Demirel Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Isparta, Türkiye, elifberil@gmail.com*

*** Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye, giraykolcu@gmail.com*

Giriş: İş sağlığı ve güvenliği çalışanların güvenliklerini sağlamak amacıyla yapılan işten kullanılan cihazlardan ve ortamdaki koşullardan kaynaklanabilecek risklerin önlenmesi veya en aza indirilmesi için planlanan ve uygulanan sistemli çalışmalardır. Çalışanların farkındalığını artırarak bilinçli hareket etmelerini ve çalışma alanlarını güvenli hale getirmeye yönelik tüm faaliyetleri kapsamaktadır. Sağlık kuruluşlarında iş sağlığı ve güvenliği açısından kritik konulardan biri kesici ve delici aletlerin kullanımıdır. Tıbbi hizmetlerin sunumunda kullanılan kesici ve delici aletler, teşhis ve tedavi süreçlerinin etkinliğinde büyük öneme sahiptir. Tıbbi hizmetlerin yanı sıra bakım hizmetleri, laboratuar ve görüntüleme süreçlerinde de kullanılan enjektör iğne uçları, intraket iğneleri, ampuller, bistüri, lanset, lam, lamel, cam pastör pipeti kesici ve delici aletler olarak tanımlanmaktadır. Cerrahi müdahalelerin yanında biyopsi işlemleri, damar yolu açma, kan alma, tedavi uygulama gibi birçok farklı işlemde kullanılan kesici ve delicilerin hastaya zarar vermeden en doğru müdahaleyi yapmak amacıyla hassas kullanılması gerekmektedir. Ayrıca bunların kullanımı, hastanın sağlığının yanında uygulamayı yapan sağlık çalışanları için de ciddi güvenlik riskleri oluşturabilir. Doğru kullanım teknikleri, hijyen önlemleri, sterilizasyon süreçleri, atık ayrıştırma işlemleri ve sıfır hata uygulamaları ile iş sağlığı ve güvenliği risklerini ortadan kaldırmak hedeflenmektedir. Kesici ve delici aletlerin fonksiyonelliğinin yanında ergonomik tasarımları açısından da hassas bir araştırma ve geliştirme sürecine ihtiyaç duyulmaktadır. Sağlık çalışanlarının deneyimleri ve becerileri de kesici ve delicilerle yaralanmalar açısından kritiktir. Yapay zeka, nesnelerin interneti, robotik cerrahi, giyilebilir teknolojiler bir yandan kesici ve delici aletlerin hassas kullanımıyla komplikasyonların önlenmesini ve iyileşme süreçlerinin hızlanmasını sağlamakta diğer yandan sağlık çalışanlarının güvenliğini artırmaktadır.

Amaç: Bu araştırmada iş sağlığı ve güvenliği açısından kesici ve delicilerin kullanımının literatürdeki yerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışma nitel araştıröa deseninde belge tarama olarak tasarlandı. Çalışma kapsamında çeşitli veri tabanlarında iş sağlığı ve güvenliği açısından kesici ve delici alet kullanımına ilişkin bibliyometrik analiz yapılmıştır.

Bulgular: Çalışma kapsamında iş sağlığı ve güvenliği açısından kesici ve delici alet kullanımına ilişkin beş adet makale incelendi. Çalışmaların ortak yönleri ve gelişim alanları derlendi. **Sonuç:** Çalışmamız sonucunda iş sağlığı ve güvenliği açısından kesici ve delici alet kullanımına oldukça önemli bir araştırma alanı olarak ön plana çıkmaktadır. Bu alandaki çalışmaların iş sağlığı ve güvenliği alanına katkı sağlayabileceği kanaatindeyiz.

Anahtar Kelimeler: İş sağlığı ve güvenliği, kesici aletler, delici aletler

Sözel Bildiri

HERPES SİMPLEKS VİRÜS: DİŞ HEKİMLİĞİNDE TANI, TEDAVİ VE YÖNETİM PROTOKOLLERİ

Sema Nur ERSOY KÖLEGE*, Özlem GÖRMEZ*

**Süleyman Demirel Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi, Ağız, Diş ve Çene Radyolojisi, Isparta, Türkiye, ersoysemanur1@gmail.com*

** Süleyman Demirel Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi, Ağız, Diş ve Çene Radyolojisi, Isparta, Türkiye, ozlemgormez@sdu.edu.tr*

Özet: Herpes Simpleks Virüs (HSV), dünya çapında yaygın viral enfeksiyonlara neden olan ve yaşam boyu belirli aralıklarla yeniden aktive olarak enfeksiyon üretme yeteneğine sahip bir virüstür. Lezyonların erken ve doğru tanılanması, potansiyel komplikasyon riskini azaltarak tedavi başarısını artırmaktadır. Bu nedenle bu sunumun amacı, diş hekimliği pratiğinde de sıkça karşılaşılan HSV enfeksiyonlarının tanı, tedavi ve yönetimi konusunda diş hekimlerine güncel literatür bilgisi ışığında rehberlik sağlamaktır. HSV, HSV-1 ve HSV-2 olmak üzere iki farklı antijenik tipe sahip olup, her iki form da enfeksiyonun klinik seyri ve bulaş özellikleri açısından farklılık gösterebilmektedir. HSV-1 genellikle oral mukozayı etkileyerek orofasiyal enfeksiyonlara neden olurken, HSV-2 ağırlıklı olarak genital bölgede herpes lezyonlarına yol açmaktadır. Çoğu kişide HSV'ye karşı antikorlar pozitif olmasına rağmen enfeksiyon genellikle asemptomatik seyretmektedir. HSV enfeksiyonları, bağışıklık sistemi baskılanmış HIV/AIDS hastaları, organ nakli sonrası bireyler, kanser tedavisi görenler, otoimmün hastalıkları olan bireyler, diyabet hastaları, yaşlılar ve hamilelerde daha belirgin ve şiddetli olabilmektedir. Ayrıca, viral reaktivasyonun diş tedavisi sonrasında, özellikle cerrahi müdahalelerde daha sık gözlendiği belirtilmektedir. Diş hekimlerinin sıklıkla karşılaştığı HSV-1, mukozal lezyonlarla temas sonucu ortaya çıkar ancak hava yoluyla bulaşmaz. Virüs partikülleri içeren veziküler döküntüler aracılığıyla, diş hekimleri ve hastalar arasında bulaşma meydana gelir. Veziküler döküntünün ilk 24 saati, viral partiküllerin en yoğun olduğu ve bulaşma riskinin en yüksek olduğu dönemdir. Bu yüksek bulaşma riski nedeniyle, korunma için rutin eldiven kullanımı ve HSV lezyonu olan dokularla direkt temastan kaçınılması yeterlidir. Ayrıca, acil durumlar dışında, HSV lezyonları geçene kadar diş tedavilerinin ertelenmesi gereklidir. HSV enfeksiyonlarının tedavisi, semptom süresini kısaltmak, bulaşma riskini ve komplikasyon gelişimini azaltmak amacıyla antiviral tedavi uygulamayı ve ilişkili komplikasyonları yönetmeyi kapsamaktadır. Son yıllarda yapılan çalışmalar, lazer tedavilerinin, fotodinamik terapilerin ve ozon uygulamalarının HSV lezyonlarının tedavisinde potansiyel faydalar sağladığını göstermektedir. Spesifik bir tedavisi bulunmaması, çeşitli komplikasyonlara yol açması ve yaşam boyu enfeksiyon oluşturması nedeniyle bu virüse karşı aşı geliştirilmesine yönelik çalışmalar da yapılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Herpes Simpleks, Herpes labialis, Bağışıklık, Lazer tedavisi

Sözel Bildiri

INVESTIGATION OF THE EFFECTS OF BAICALIN ON THE BRAIN IN THE EXPERIMENTAL ACUTE EPILEPSY MODEL INDUCED IN RATS WITH PENTYLENETETRAZOL

Omur Gulsum Deniz

Bolu Abant İzzet Baysal University, Faculty of Medicine, Department of Histology and Embryology, Bolu, Türkiye, omur.denizomu@gmail.com

Background: Epilepsy is a common neurological disease characterized by recurrent spontaneous seizures resulting from abnormal electrical activity in the brain, and often reduces the quality of life. Despite the increasing variety of anti-epileptic drugs, approximately 30% of epilepsy patients continue to experience seizures despite optimal anti-epileptic treatments. In this context, it is important to find new treatments with a wider therapeutic window and less toxicity for the treatment of epilepsy. **Aim:** The aim of the present study is to investigate the effects of baicalin physiologically and histologically on the rat brain in an experimental acute epilepsy model created with pentylenetetrazol (PTZ). **Methods:** The study was conducted using 35 female *Wistar albino* rats weighing 200-250 g obtained from the Bolu Abant İzzet Baysal University Experimental Animal Application and Research Center. The rats were randomly divided into 5 groups (n=7) as Control, PTZ, Valproic acid+PTZ, Baicalin+PTZ and Valproic acid+Baicalin+PTZ. An experimental acute epilepsy model was created in the relevant groups with 50 mg/kg PTZ. Immediately after PTZ injection, the related rats were placed in plexiglas cages and convulsive behaviors were recorded with a camera for the 30 minutes. The degree of epileptic seizures was evaluated according to the modified Racine scale. Accordingly, the onset-time of first myoclonic jerk and the onset-time of generalized tonic-clonic seizure were determined. At the end of the experiment, brain tissues were removed and analyzed for histopathological evaluation after routine histological procedures. **Results:** When the results were examined physiologically, it was seen that baicalin did not prevent epileptic seizures ($p>0.05$) and histopathological findings also supported this situation. **Discussion and Conclusion:** Further studies are needed to evaluate the antiepileptic effects of baicalin in more detail, including different doses and treatment durations.

Keywords: Epilepsy, Baicalin, Seizure, Neurodegeneration, Rat

Sözel Bildiri

AFET SONRASI YENİDEN YAPILANDIRMA VE ADAPTASYON SÜRECİ

Şahan Ege SAĞIR*
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Acil Yardım ve Afet Yönetimi,sahanegesagir@gmail.com

Özet;Türkiye, bulunduğu coğrafi konum itibarıyla başta deprem, su baskını ve heyelan olmak üzere çeşitli doğal afet riskleri ile karşı karşıyadır. Bu afetler, sadece fiziksel yıkıma yol açmakla kalmayıp, uzun vadede toplumsal, ekonomik ve çevresel sorunları da beraberinde getirmektedir. Afet sonrası yeniden yapılanma süreci, yalnızca enkaz kaldırma ve fiziksel onarımları değil, aynı zamanda psiko-sosyal destek, ekonomik canlanma ve ekolojik adaptasyonu da kapsayan çok boyutlu bir yaklaşımı gerektirmektedir. Etkilenen bölgelerde fiziksel, sosyal ve ekonomik yapının yeniden inşası, sağlık ve eğitim hizmetlerinin normale döndürülmesi, istihdam olanaklarının geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Yeniden yapılanma sürecinde geçici barınma alanlarından kalıcı konutlara geçiş, altyapı çalışmalarının tamamlanmasıyla başlamaktadır. Ancak kalıcı konutların planlanması ve inşasında sosyokültürel faktörler çoğu zaman göz ardı edilmektedir. Bu durum, afetzedelerin yeni çevrelerine uyum sağlamasını zorlaştırmakta ve hem bireysel hem de kentsel ölçekte sürdürülebilir olmayan sonuçlar doğurmaktadır. Bu çalışmada, dünya genelindeki farklı afet örnekleri incelenerek, afet sonrası yeniden yapılanma sürecinde karşılaşılan temel sorunlar ve sürdürülebilir, dirençli toplumlar oluşturmak için uygulanabilir öneriler ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Afet sonrası iyileşme, yeniden yapılanma, toplumsal adaptasyon, sürdürülebilir şehirler.

Sözel Bildiri

KİMYASAL SİLAHLARIN İNSAN SAĞLIĞI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Yağmur Sena KAHRAMAN*
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Acil Yardım ve Afet Yönetimi, Kahramanh59@gmail.com

Özet: Biyolojik afetlerde, insan kaynaklı krizlerden biri de kimyasal silahlanma ile başlamaktadır. Kimyasal silahlar, savaş ve çeşitli saldırılarda kaos ve paniğe neden olmak amacıyla kullanılan, insan sağlığı üzerinde ciddi ve kalıcı etkiler bırakan toksik maddelerdir.Kimyasal saldırılara maruz kalınması durumunda, insan vücudunda akut ve kronik sağlık sorunları ortaya çıkmaktadır. Sinir ajanları, hardal gazı ve siyanür bileşikleri gibi kimyasallara maruz kalınması sonucunda solunum yetmezliği, cilt lezyonları ve sinir sistemi bozuklukları meydana gelebilmektedir. Uzun vadede ise kanser riski artmakta ve genetik bozukluklar görülebilmektedir. Maruz kalma sonrasında, hızlı ve etkili acil müdahale büyük önem taşımaktadır. Solunum yolu etkilenmeleri durumunda oksijen desteği sağlanmalı ve mekanik ventilasyon uygulanmalıdır. Sinir ajanlarına maruz kalınması hâlinde ise atropin ve pralidoksim gibi antidotlar kullanılmalıdır. Deri teması gerçekleştiğinde, etkilenen bölgenin bol su ve sabun ile temizlenmesi gerekmektedir. Her kimyasal gazın etkisi ve maruziyet süresi farklı olduğu için, uygulanacak tedavi yöntemleri de değişiklik göstermektedir. Kimyasal maddelere maruziyetin uzun vadeli etkileri, çevre ve insan sağlığı üzerinde kalıcı hasarlara yol açabilmektedir. Kanser vakalarının artışı, genetik bozukluklar ve doğum kusurları bu etkiler arasında yer almaktadır. Kimyasal saldırılardan korunmak amacıyla çeşitli stratejiler uygulanmalıdır. Kişisel koruyucu ekipmanların kullanımı, erken uyarı sistemleri ve bilinçlendirme çalışmaları bu önlemler arasında yer almaktadır. Ayrıca, tıbbi ve çevresel tedbirlerin alınması gerekmektedir. Toplumun ve devletin bu tür tehditlere karşı hazırlıklı olması, insan sağlığının korunması açısından kritik bir öneme sahiptir.

Anahtar Kelimeler; Biyolojik afetler, Kimyasal saldırılar, Sağlık etkileri, Acil müdahale.

Sözel Bildiri

VETERİNER TIPTA OMURGANIN MANYETİK REZONANS GÖRÜNTÜLEME (MRG) İLE DEĞERLENDİRİLMESİ: SEKANSLARIN ROLÜ VE RAPORLAMA YAKLAŞIMI

Saliha Aylin ÖZSOY *, Yusuf Sinan ŞİRİN **
**Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Burdur, Türkiye,*

2430303006@ogr.mehmetakif.edu.tr

***Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Veteriner Fakültesi Cerrahi Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye,*
yusufsinan@mehmetakif.edu.tr

Özet: Manyetik Rezonans Görüntüleme (MRG), veteriner tıpta omurga ve omurilik yapılarının detaylı ve non-invaziv şekilde değerlendirilmesinde kullanılan ileri bir görüntüleme yöntemidir. Yumuşak dokulara olan yüksek kontrast duyarlılığı ve çok düzlemli görüntüleme kapasitesi sayesinde vertebralar, intervertebral diskler, spinal kord, sinir kökleri ve çevre yapılar ayrıntılı olarak incelenebilmektedir. İntervertebral disk hastalıkları, travmalar, neoplastik oluşumlar, enfeksiyonlar ve doğumsal anomaliler gibi pek çok spinal patolojinin tanısında MRG öncelikli olarak tercih edilmektedir. Bu sunumda, omurganın anatomik yapısının MRG ile nasıl değerlendirildiği, görüntülerin hangi düzlemlerde alındığı ve hangi görüntüleme sekanslarının tercih edildiği özetlenecektir. Spinal yapılar sagittal, transvers (aksiyal) ve dorsal düzlemlerde görüntülenmekte olup, kullanılan sekanslar doku içeriğine göre değişken sinyal karakteristikleri sağlamaktadır. Temel sekanslara ek olarak, gelişmiş görüntüleme tekniklerinin klinik katkı sağladığı durumlara da değinilecektir. Sunumun bir diğer bölümünde ise MRG'nin değerlendirilmesi ve raporlanması süreci ele alınacaktır. Yapılandırılmış bir raporda vertebranın hizalanması, intervertebral disklerin morfolojik ve sinyal özellikleri, spinal kord konturu, sinyal değişiklikleri ve olası lezyonların lokalizasyonu ile birlikte sekansa göre sinyal intensiteleri yer almalıdır. Ayrıca kontrast tutulum durumu, çevre dokular ve klinik muayene bulgularıyla korelasyon da raporun içeriğinde vurgulanmalıdır. Bu sunumun amacı, veteriner pratikte spinal MRG'nin etkili kullanımını hem teknik hem de raporlama açısından bütüncül bir yaklaşımla aktarmaktır.

Anahtar Sözcükler: MRG, Vertebra, Kedi, Köpek, Sekans

Sözel Bildiri

SEREBRAL PALSİLİ ÇOCUKLARDA HAREKET GÖZLEM TERAPİSİ

Melik AVCI1, Mehmet DURAY2

1Süleyman Demirel Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Isparta, Türkiye

2Süleyman Demirel Üniversitesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Isparta, Türkiye

E-mail: avcimelik80@gmail.com , mehmetduray@sdu.edu.tr

ORCID: 0009-0002-9913-6970

ORCID: 0000-0002-3764-215X

Sorumlu Yazar / Corresponding Author: Melik AVCI

Özet: Hareket Gözlem Terapisi (HGT), bir birey tarafından gerçekleştirilen basit bir eylemin gözlemlenmesinin ardından aynı hareketin taklit edilmesine dayanan; hem yüz yüze hem de video kayıtları aracılığıyla kolayca uygulanabilen ve temel mekanizmasında ayna nöronlar ile nöroplastisite bulunan, nörorehabilitasyon temelli yenilikçi bir tedavi yaklaşımıdır. İnme, Parkinson, Alzheimer, Multipl Skleroz, Serebral Palsi, ortopedik ve spor yaralanmaları gibi durumlarda; motor fonksiyonu geliştirmek, denge ve yürüyüşü iyileştirmek ve fonksiyonel bağımsızlığı artırmak amacıyla kullanılan HGT, SP'li çocuklarda özellikle üst ekstremite fonksiyonlarını artırmada etkili bir yöntem olarak tanımlanmaktadır. Ancak literatürde, HGT'nin SP'li çocuklarda alt ekstremite fonksiyonları, spastisite düzeyi, denge, uzun dönem etkinlikler ve günlük yaşam aktivitelerine katılım üzerindeki etkilerine ilişkin bulguların yetersiz ve sınırlı olması, bu alanlarda daha kapsamlı ve kontrollü çalışmalara ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Bu derleme, SP'li çocuklarda HGT'nin uygulanış şekli, etkinliği ve protokolünü gözden geçirmek amacıyla planlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Hareket gözlem terapisi, Nörorehabilitasyon, Serebral Palsi

Sözel Bildiri

GREEN SKILS IN MEDICAL EDUCATION

Mesih Can SARICA *, Giray KOLCU **

** Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi, Dönem 1 Öğrencisi, Isparta, Turkey, mesihcansarica@gmail.com*

*** Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi ve Bilişimi Ana Bilim Dalı Başkanı, Isparta Turkey, giraykolcu@gmail.com*

Background: Climate change and global warming pose significant threats to human health, leading to extreme weather events, spread of infectious diseases, and nutritional deficiencies. Integrating green skills into medical education is essential to prepare future healthcare professionals to address these environmental challenges effectively.

Aim: This study aimed to highlight the importance of incorporating green skills into medical curricula and to raise awareness among future healthcare professionals about environmentally friendly practices.

Methods: A literature review was conducted to examine existing practices for integrating sustainability and environmental health into medical school curricula. Various strategies employed in health education settings, particularly those that utilize digital platforms, have been evaluated.

Results: The findings indicated that while sustainability topics are often underrepresented in medical education, certain institutions have successfully incorporated green skills into their programs. These initiatives have enhanced students' competencies in delivering environmentally conscious health care services.

Discussion and Conclusion: Integrating green skills and sustainability concepts into medical education is crucial for equipping healthcare professionals with the knowledge and competencies needed to address environmental health issues. Such integration not only benefits patient care but also promotes the sustainability of healthcare systems. Therefore, updating medical curricula to include these critical skills is paramount.

Keywords: Green skills, Medical education, Sustainable Healthcare, Environmental Sustainability

Sözel Bildiri

ALVEOLER KEMİK EKSPOZU İLE SEYREDEN ATİPİK NEKROTİZAN ÜLSERATİF GİNGİVİTİS OLGUSU: KONSERVATİF TEDAVİ İLE BAŞARILI YÖNETİM

Hazan UNALDI*, Irem TOSUN BALCI**

** Süleyman Demirel Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi, Periodontoloji Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye, hazanunaldi@sdu.edu.tr*

*** Süleyman Demirel Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi, Periodontoloji Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye, iremtosun@sdu.edu.tr*

Giriş: Nekrotizan ülseratif gingivitis (NUG), hızlı başlangıç, ağrı, kanama ve papil nekrozu ile karakterize akut bir periodontal hastalıktır. Genellikle immünsüpresyon ya da malnütrisyon gibi sistemik faktörlerle ilişkilendirilse de kötü ağız hijyeni ve sigara kullanımı gibi lokal risk faktörleri nedeniyle sistemik hastalığı olmayan bireylerde de şiddetli klinik bulgularla ortaya çıkabilir. **Amaç:** Bu olgu sunumu, sistemik hastalığı olmayan genç bir bireyde, alveol kemiği ekspozisyonu ile seyreden atipik bir NUG vakasının konservatif tedavi ile cerrahi müdahale gerektirmeden başarıyla yönetildiği nadir bir durumu sunmayı amaçlamaktadır. **Yöntem:** 26 yaşında, sistemik hastalığı bulunmayan erkek hasta, mandibular ön bölgede ağrı, dişeti çekilmesi ve kanama şikayetleriyle başvurmuştur. Hasta günde bir paket sigara içmekte olup, ağız hijyeni alışkanlığı yoktur. Klinik muayenede 41–42 bölgesinde nekrotik papiller, ülseratif lezyonlar ve 5×4 mm'lik ekspoz alveol kemiği saptanmıştır. Aynı zamanda mandibular bölgede lenfadenopati de gözlenmiştir. Sistemik kontrol için metronidazol (Biteral®) 500 mg 2×1 reçete edilmiştir. İlk seansta hidrojen peroksit ve ardından povidon iyot ile irrigasyon uygulanmıştır. Şiddetli ağrı nedeniyle lokal debridman ikinci seansta gerçekleştirilmiştir. Başlangıçta takipler 3'er gün arayla yapılmış, dişeti epitelize olmaya başladıktan ve ağız hijyeni optimize edildikten sonra haftalık kontrollere geçilmiştir. **Sonuç:** Beşinci seansta ülseratif lezyonların tamamen iyileştiği, ekspoz kemik yüzeyinin sağlıklı dişeti ile kaplandığı ve inflamasyonun gerilediği gözlenmiştir. Hasta tedavi süresince motive edilmiş ve konservatif tedaviye olumlu yanıt vermiştir. **Tartışma ve Sonuç:** Bu olgu, sistemik hastalık bulunmaksızın gelişen şiddetli bir NUG tablosunun yalnızca konservatif yöntemlerle başarıyla tedavi edilebileceğini göstermektedir. Erken tanı, lokal risk faktörlerinin ortadan kaldırılması ve aşamalı konservatif yaklaşım tam iyileşme açısından kritik öneme sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Nekrotizan ülseratif gingivitis, alveoler kemik ekspozu, konservatif tedavi, olgu sunumu

Sözel Bildiri

ÇOCUK DİŞ HEKİMLİĞİNDE LAZER UYGULAMALARI: GELENEKSEL YÖNTEMLERE ALTERNATİF BİR YAKLAŞIM

Derya CEYHAN*, Aysu ÇINAR**

**Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Anabilim Dalı, Doğu Yerleşkesi, Isparta, Türkiye, deryaceyhan@sdu.edu.tr*

***Dt., Süleyman Demirel Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Anabilim Dalı, Doğu Yerleşkesi, Isparta, Türkiye, aysu.cnr@hotmail.com*

Özet: Lazer uygulamaları, çocuk diş hekimliğinde giderek artan kullanım alanlarına sahip olup ağrısız ve konforlu tedavi süreci sağlaması ile dikkat çekmektedir. Geleneksel yöntemlere alternatif olarak geliştirilen bu sistemler ile çocuk hastalarda sürdürülen dental prosedürlerin, minimal invaziv yaklaşımlar doğrultusunda hasta iş birliğini kolaylaştırması hedeflenmektedir. Bu derleme çalışmasının amacı, çocuk diş hekimliğinde lazer uygulamalarının kullanım alanlarını, avantajlarını ve sınırlılıklarını değerlendirmektir. Sert ve yumuşak doku işlemlerinde kullanılan lazer sistemlerinin seçiminde; hedef dokunun biyolojik özellikleri, lazerin dalga boyuna bağlı olarak doku içindeki absorbsiyon ve penetrasyon derinliği, işlem türü ve klinik endikasyonlar dikkate alınmaktadır. Karbondioksit ve diode lazerler, özellikle yumuşak doku prosedürlerinde tercih edilirken Er:YAG, Er,Cr:YSGG, Nd:YAG, argon ve HO:YAG lazerler, hem sert hem de yumuşak dokuda kullanılmaktadır. Çocuk diş hekimliğinde lazer sistemlerinden; çürük teşhisi ve önlenmesi, kavite preparasyonu, kök kanal temizliği ve dezenfeksiyonu, yumuşak doku işlemleri ve ortodontik tedavi süreçleri gibi birçok alanda yararlanılmaktadır. Çalışmalarda, çürük teşhisinde lazer floresans sistemlerinin kullanımının, yüksek hassasiyet sunarak erken tanıya olanak sağladığı vurgulanmıştır. Çürük önlenmesi açısından düşük enerjili lazer uygulamalarının mine yapısını güçlendirdiği ve asit ataklarına karşı direnci artırdığı belgelenmiştir. Dental tedavilerin geleneksel yöntemlerinde döner aletlerin meydana getirdiği titreşim ve ses faktörlerinin, çocuk hastalarda kaygı düzeyini artırdığı bildirilmiştir. Sert doku işlemlerinde lazer sistemlerinin kullanımı, titreşim ve ses oluşturmadığından, kaygı düzeyi yüksek çocuk hastalarda önerilmektedir. Bununla birlikte, lazer sistemlerinin kullanımı sırasında oluşan kötü koku ve atış sesi dezavantaj olarak saptanmıştır. Lazerlerin yumuşak doku cerrahisinde kullanımı; kanama olmaması, daha hızlı iyileşme ve anestezi ihtiyacını azaltma gibi avantajlar sunmaktadır. Düşük seviyeli lazer sistemlerinin analjezik etki sağlaması ile ağrı yönteminde kullanımı bildirilmiştir. Çocuk hastalarda frenektomi, gingivektomi, operkülektomi gibi yumuşak doku prosedürleri, lazer sistemlerin kullanılması ile minimal invaziv yaklaşımla gerçekleştirilebilmektedir. Araştırmacılar, lazer sistemlerinin; yüksek maliyeti, uygulayıcı eğitimi, deneyimi, ekipman ve teknik hassasiyet gerektirmesi, standardizasyon eksikliği gibi sınırlılıklarını vurgulamaktadır. Çocuk diş hekimliğinde lazer sistemlerini ele alan klinik çalışmaların sayısının artırılması, uygulanabilirliğinin değerlendirilmesi için fayda sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Diş Hekimliği, Lazer sistemleri, Minimal İnvaziv Yaklaşım.

Sözel Bildiri

DIŞ AĞARTMA TEDAVILERINDE MEVCUT DURUM VE BEKLENTILER

Günseli Katırcı*
**Süleyman Demirel Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi, Restoratif Diş Tedavisi Ana Bilim Dalı, gunselikatirci@sdu.edu.tr*

Özet: Bireylerde, diş renklenmeleri çeşitli sebeplerle oluşmaktadır. Çay, kahve gibi içecekler, renkli gıdalar veyahut da tetrasiklin gibi antibiyotikler, diş minesinin poröz yapısı nedeniyle diş dokularına nüfuz ederek, fırçalama ile uzaklaştırılamayan renklenmelere yol açabilmektedir. Sigara kullanımının da, tütünden kaynağını alan toksik maddelerin diş üzerinde birikmesi yoluyla, diş renklenmelerine neden olabileceği saptanmıştır. Ayrıca, bireylerdeki yaş artışının, diş yüzeyinde çeşitli renklendirici maddelerin zamanla birikmesine ve dişlerdeki mine dokusunun erozyona uğrayarak daha koyu renkli dentin dokusunun açığa çıkmasına neden olabileceği belirlenmiştir.

Günümüzde, diş renklenmelerinin giderilmesinde; güvenli, etkin ve uygulanması kolay bir yöntem olması nedeniyle, diş ağartma tedavileri sıklıkla kullanılmaktadır. Bu çalışmada, diş renklenmelerinin ve mekanizmasının sınıflandırılmasındaki teorik ve güncel yaklaşımlar ile birlikte, diş ağartma yöntemlerine ait temel prensipler, ağartma tedavisinde kullanılan yöntemler ve ajanlar, bu ajanların etkileri ve yan etkileri hakkında bilgiler verilecektir. Esasında amacımız, diş ağartma teknikleri kullanılarak yapılan klinik tedavilerde, kullanılabilecek temel bir rehber oluşturmak ve gelecek araştırmalara yol gösterebilecek yeni fikirler önermektir. Güncel diş hekimliği pratiğinde, ofis tipi ve ev tipi ağartma yöntemleri ve tezgah üstü ağartma ajanları kullanılarak dişlerin ağartılması sağlanmaktadır. Diş renklenmelerinin tedavileri ile ilişkili olarak, kabul edilmiş olan ağartma mekanizması; ağartma ajanında yer alan oksitlerin gösterdiği redoks reaksiyonuna dayanmaktadır. Bu sayede, diş yüzeyinde gözle görülebilir bir beyazlama oluştuğu tespit edilmiştir. Ancak, tekniğin diş hassasiyeti ve diş yumuşak dokularında ve dişetinde irritasyonlara yol açabileceğine dair yan etkilerinin olduğu bilinmektedir. Klinikte, bu yan etkilerin daha fazla oranda görülmesini önlemek için, diş ağartma tedavileri esnasında, yumuşak dokuların korunması işleminin, dikkatli bir şekilde yapılması tavsiye edilmektedir. Ayrıca, ağartma tedavisine ait yan etkilerin azaltılması için, doğal diş ağartma yöntemlerinin veya diş yumuşak dokularının korunmasını sağlayabilecek yeni materyallerin geliştirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Diş renklemesi, Diş ağartma**,** Dental florozis, Diş macunu

Sözel Bildiri

THE EFFECT OF VACUUM ASSISTED AND GRAVITATIONAL VENOUS DRAINAGE ON HAEMOLYSIS DURING CARDIOPULMONARY BYPASS

Bişar AMAÇ, Mikail MUSAOĞLU, Mustafa ABANOZ

https://orcid.org/0000-0003-0320-4239

Department of Perfusion, Faculty of Health Sciences, Harran University, Sanliurfa, Turkiye.

e-mail: amacbisar@gmail.com

https://orcid.org/0009-0004-0032-458X

Perfusion Master's Degree, Institute of Health Sciences, Harran University, Sanliurfa, Turkiye.

e-mail: anestezimikail@gmail.com

https://orcid.org/0000-0003-1821-1706

Department of Cardiovascular Surgery, Sanliurfa Mehmet Akif Inan Training and Research Hospital, University of Health Sciences, Sanliurfa, Turkiye.

e-mail: mustafaabanozdr@hotmail.com

Introduction: During cardiopulmonary bypass, venous drainage usually occurs by gravity and the patient's venous blood flows into the reservoir of the heart-lung machine. However, this natural drainage method may be inadequate in some cases. Failure to provide venous drainage efficiently can be a factor potentially limiting the flexibility of the cardiopulmonary bypass system. To overcome this situation, vacuum-assisted venous drainage technique is currently used. Vacuum-assisted venous drainage is the application of vacuum to the venous reservoir to increase venous drainage during cardiac surgery with cardiopulmonary bypass. Vacuum support allows venous blood to be collected mechanically and dynamically more effectively, allowing cardiopulmonary bypass to work more efficiently.

Objective: The aim of this study was to compare the effects of vacuum-assisted and gravitational venous drainage on haemolysis in patients undergoing cardiac surgery with cardiopulmonary bypass.

Method: In this retrospective study, patients with similar demographic and descriptive characteristics were included consecutively after exclusion criteria. Patients in whom vacuum-assisted venous drainage was used during cardiopulmonary bypass were defined as Group 1 and those in whom venous drainage was provided by gravitational venous drainage were defined as Group 2. Haemolysis index, erythrocyte, haemoglobin, haematocrit, platelet, lactate dehydrogenase and bilirubin levels (total and direct bilirubin) and blood and blood products utilisation rates were compared.

Results: A total of 75 patients were included in this study. Vacuum-assisted venous drainage was used in 35 patients. The other 40 patients were in the gravitational venous drainage group. Haemolysis index, erythrocyte, haemoglobin, haemoglobin, haematocrit, platelet, lactate dehydrogenase and bilirubin levels (total and direct bilirubin) and blood and blood products usage rates at the exit of cardiopulmonary bypass were similar in both groups and there was no statistical difference ($p > 0.05$).

Conclusion: The use of vacuum-assisted venous drainage in cardiac surgery with cardiopulmonary bypass was not associated with haemolysis and associated findings; moreover, the results were similar to those in the gravitational venous drainage group.

Keywords: Cardiopulmonary Bypass, Gravitational Venous Drainage, Vacuum Assisted Venous Drainage, Haemolysis.

Sözel Bildiri

COMBINED SPINAL-EPIDURAL BLOCK APPLICATION IN A PATIENT WITH CHARCOT-MARIE-TOOTH DISEASE: A CASE REPORT

Kevser Peker*

** Kırıkkale University School of Medicine, Department of Anesthesiology and Critical Care, , Kırıkkale, Turkey, kevserpeker1@gmail.com*

Introduction: Anesthesia management in Charcot-Marie-Tooth Disease has become controversial. Regional anesthesia applications have been avoided due to possible nerve damage and have found limited use in these patients**. Aim:** In this case, we wanted to present a patient to whom we applied combined spinal-epidural block and to discuss regional anesthesia applications with the literature. **Case:** A thirty-nine-year-old male patient who had been followed up for two years due to Charcot-Mary-Tooth disease was operated by orthopedics and traumatology due to a fracture of the right tibia shaft. The patient had lower extremity talus deformities. In addition, there was widespread cystic bronchiectasis in the retrocardiac area in the lower lobes of both lungs. The patient was evaluated preoperatively by the neurology department. EMG was performed. Combined spinal-epidural block was applied to the patient with his own consent due to high pulmonary risk. The surgery, which lasted three and a half hours, was completed without any complications. The patient's neurological examination was renewed in the postoperative period. He was discharged without any problems. **Discussion-Conclusion:** With regional anesthesia, the risks of possible cardiac dysrhythmias, respiratory system dysfunction, increased sensitivity to non-depolarizing muscle relaxants, hyperkalemia and malignant hyperthermia are relatively reduced in these patients. Although it has been avoided in Charcot-Marie-Tooth patients, a disease from the demyelinating polyneuropathy group, due to possible nerve damage and local anesthetic toxicity, regional anesthesia should be selected in appropriate patients when the possible complications and risks of general anesthesia are considered.

Key words: Charcot-Marie-Tooth Disease, Demyelinating Disease, Regional Anesthesia

Sözel Bildiri

CARDIOVASCULAR ARREST DUE TO NON-TOXIC DOSE OF PRILOCAINE INFILTRATION: A CASE REPORT

Kevser Peker*

** Kırıkkale University School of Medicine, Department of Anesthesiology and Critical Care, , Kırıkkale, Turkey, kevserpeker1@gmail.com*

Background: Cardiovascular collapse develops in systemic LA toxicity and can cause high mortality rates. Prilocaine is one of the most commonly used amide type local anesthetics due to its short effect profile in infiltration anesthesia and rarely causes toxicity. **Aim:** In this case report, the aim is to discuss the cardiovascular arrest case observed after prilocaine infiltration anesthesia applied for nail bed revision surgery to be performed by the Orthopedics and Traumatology clinic with literature. **Case:** A 22-year-old ASA I male patient who will undergo nail bed revision surgery developed respiratory arrest after 120 mg prilocaine infiltration anesthesia applied by the Orthopedics clinic. He was rapidly intubated. The patient who developed sinus arrest after bradycardia and did not respond to 1 mg atropine was given 10 seconds of cardiac massage. Intravenous lipid emulsion was administered to the patient who responded. The patient, who was respiratoryly and cardiacly stable, was extubated. He was sent to the ward after one day of intensive care. **Discussion and Conclusion:** It is observed that the unintended intravascular injections of articaine and prilocaine, which are amide-type local anesthetics, have less toxic effects than other local anesthetics, and there is no information in the literature (if there is no methemoglobinemia) about the occurrence of cardiac arrest in cases where prilocaine was used. In this case report, it is aimed to emphasize that unexpected side effects related to local anesthetics can occur even in small-scale invasive procedures by presenting a case of cardiovascular arrest during infiltration anesthesia with low dose prilocaine. In conclusion, local anesthetic procedures such as infiltrative anesthesia should be performed carefully by alert and trained personnel in a safe clinical environment, under appropriate monitoring due to their possible serious side effects.

Key Words: Prilocaine, Local Anesthesia, Toxicity, Cardiovascular Arrest

Sözel Bildiri

DESIGNING A TOTAL ETCH ADHESIVE WITH AN OPTIMAL COMPOSITION BASED ON DENTIN BOND STRENGTH

Zerin YEŞİL ACAR*, Çağatay BARUTÇUGİL, Meltem ASİLTÜRK*****

** Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Depertment of Dentistry Services, Vocational School, Burdur, Turkey, yzacar@mehmetakif.edu.tr*

*** Akdeniz University, Faculty of Dentistry, Department of Clinical Sciences Antalya, Turkey,*

cagatay@akdeniz.edu.tr

**** Akdeniz University, Department of Material Science and Engineering, Antalya, Turkey, meltemasilturk@akdeniz.edu.tr*

Background: In particular, composite fillings have become popular in recent years, although their inability to bond with dentin limits their lifespan. This also increases the cost of replacing fillings. Aim: The aim is to design an adhesive system with an optimal composition that has dentin bond strength properties equal to or superior to those of Optibond™ FL, which is considered the gold standard. Methods: In designing mixtures to be used as primers and bonding agents, OptiBond™ FL was analyzed using FTIR to understand its chemical composition. Test samples for bond strength were prepared in accordance with the manufacturer's instructions for OptiBond™ FL. Bond strength (B) results were calculated in MPa based on the force applied to the unit area. Results: The formulated primer, named Primer I (PI), consisted of EtOH, H2O, CQ, and 0.5% by weight of [DMAEMA] monomers. An alternative to PI, based on the same primer mixture without the co-initiator, was named Primer 0 (P0). The system containing [EDMAB] instead of [DMAEMA] was then designated as Primer II (PII). As a result of the studies on bond development, nine different bonding systems were designed. Discussion and Conclusion: The bond strength value of OptiBond™ FL, used as a reference, is 16.89±0.64 MPa. After the application of P0, the average bond strength of the dentin-composite interface, to which A-6 coded bonding was applied, is 16.06±3.00 MPa. This result is close to the bond strength of OptiBond™ FL (16.89±0.64 MPa). This suggests that the strength of A-6 is somewhat limited, though it can still exhibit similar performance. The strength of A-9, which contains the BMEP monomer, was measured as 20.42±2.01 MPa, which is higher than the strength of OptiBond™ FL.

Keywords: Dentin adhesive system, Total-Etch Adhesive, OptiBondTM FL, Bond strength

Sözel Bildiri

CURRENT ASSESSMENT AND PHYSIOTHERAPY APPROACHES IN SPINAL MUSCULAR ATROPHY

Nur ALP*,

**Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Terapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Isparta, Türkiye, nuralp@sdu.edu.tr*

Abstract: Spinal Muscular Atrophy (SMA) is an autosomal recessive neuromuscular disease that causes specific degeneration in the anterior horn cells of the spinal cord and causes atrophy in the muscles, requiring multidisciplinary rehabilitation. According to current data, physiotherapy and rehabilitation are in a very sensitive and important position among the treatment modalities for this disease, which affects one in every 6000 live births in society. The aim is to increase the quality of life and further advance the treatment goals with the evaluation, physiotherapy methods and patient education carried out in the light of evidence-based information. Today, with the increase in medical treatment options for SMA, developments in the effectiveness of physiotherapy and rehabilitation have also accelerated. The individual with SMA should be evaluated holistically in the biopsychosocial model within the scope of the International Classification of Function, Health and Disability (ICF). Body structure and functions, activity participation level, and personal and environmental factors of the individual should be addressed.The most commonly used motor assessment tools in SMA are the Children's Hospital of Philadelphia Infant Test of Neuromuscular Diseases (CHOP INTEND), Hammersmith Functional Motor Assessment (HFMSE), HINE-2 motor assessment tool, WHO motor assessment tool, Motor Functional Measurement (MFM), and RULM. The relationship between the age of starting medication and motor performance is among the subjects that are increasingly being investigated. In addition to motor assessment, other important assessment tools in SMA that are frequently used are: 6-minute walk test, Timed up and go test, Timed performance tests, Forced Vital Capacity (FVC) Pefmeter, Functional Independence Measure (FIM), Modified Barthel Index. Peds QL Quality of Life, Family Impact Scale. SMA rehabilitation is an important process carried out with the coordinated work of each member of a multidisciplinary team. Basic information related to SMA rehabilitation was first published in the International Standards of Care Guide in 2007 and revised in 2017. According to this guideline, rehabilitation goals are determined according to functional level. According to the information obtained from the reviews, rehabilitation practices should be addressed in 3 stages: early, middle and late.Basic modalities in SMA Rehabilitation: positioning, exercise, orthosis application, respiratory physiotherapy, functional activities, patient education, electrotherapy applications and home program.In conclusion; Although testing and evaluation are important in spinal muscular atrophy, expert experience should not be ignored. Clinical observations should definitely be recorded in addition to the evaluation results. Contractures can sometimes develop in SMA patients at a speed that we cannot control. Each case should be rehabilitated with personalized evaluations. More studies are needed to evaluate the effectiveness of the strategies. More centers, more specialized physiotherapists in this field and multidisciplinary working systems are required.

Key Words: Spinal muscular atrophy, Physiotherapy

Sözel Bildiri

TIP 2 DIYABETLI BIREYLERDE HEMŞIRE-LED MÜDAHALELERIN ETKILILIĞI YAŞAM TARZI DEĞIŞIKLIĞI VE İLAÇ UYUMU

Mahmut ATEŞ, Veli Berk ŞAHİN

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı mates@mehmetakif.edu.tr

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı veliberk07@hotmail.com

Özet: Tip 2 diyabet (T2D), küresel sağlık sistemi üzerinde ciddi bir yük oluşturan, yaygın ve yaşam boyu süren bir hastalıktır. Uzun dönemli komplikasyonlar, artan morbidite ve mortalite, bu hastalıkta etkili bir yönetimin gerekliliğini ortaya koymaktadır. Son yıllarda, diyabet yönetiminde hemşirelerin liderlik ettiği, yapılandırılmış müdahaleler ön plana çıkmıştır. Hemşire-led (hemşire liderliğinde) müdahaleler; hasta eğitimi, izlem ve danışmanlık aracılığıyla bireylerin yaşam tarzı değişikliği ve ilaç uyumunu güçlendirmeyi hedeflemektedir. Derleme bulguları, hemşire-led uygulamaların glisemik kontrol, yaşam tarzı değişikliklerine uyum, ilaç tedavisine sadakat ve yaşam kalitesinde anlamlı iyileşmeler sağladığını göstermektedir. Hemşire-led eğitim ve danışmanlık programlarına katılan hastalarda HbA1c, kan basıncı ve kilo gibi klinik parametrelerde iyileşme, diyabet komplikasyonlarında azalma ve yaşam tarzı değişikliklerinin sürdürülebilirliği saptanmıştır. Telefonla takip, grup eğitimi ve dijital sağlık uygulamaları gibi yöntemlerle desteklenen bu müdahaleler, birey merkezli bakım anlayışını güçlendirmekte ve hastaların öz-yönetim becerilerini geliştirmektedir. Özellikle yaşam tarzı değişikliği ve ilaç uyumu üzerinde odaklanan hemşire-led müdahalelerin, diyabetin yönetiminde farmakolojik tedaviyi tamamlayıcı ve destekleyici bir role sahip olduğu görülmektedir. Bu kapsamda, hemşirelerin liderliğinde planlanan girişimlerin klinik protokollere daha geniş ölçekte entegre edilmesi ve yaygınlaştırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tip 2 diyabet, Hemşire-led müdahale, Yaşam tarzı değişikliği, İlaç uyumu, Glisemik kontrol, Hemşirelik

Sözel Bildiri

ÇIĞ AFETLERININ KONTROLÜNE YÖNELIK ENTEGRE RISK AZALTMA YAKLAŞIMLARI

Ümran YELMER*Murat A. KUŞ**
**Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afet Yönetimi AD*

*** Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Sağlık Bilimleri Fakültesi*

E-mail: *umranyelmer7@gmail.com*

Giriş:Çığlar, dağlık bölgelerde önemli can ve mal kayıplarına yol açan doğal afetlerdir. Türkiye'nin %42'sini oluşturan dağlık alanlar, yüksek çığ riski taşımaktadır. Bu çalışma, Türkiye'deki mevcut çığ önleme stratejilerini İsviçre ve Avusturya gibi başarılı ülkelerle karşılaştırarak eksiklikleri belirlemeyi ve iyileştirme önerileri sunmayı amaçlamaktadır.

Materyal ve Yöntem: Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Üç ülkenin çığ yönetim politikaları, bilimsel yayınlar, teknik raporlar ve resmi belgeler ışığında karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Veriler, etkinlik maliyet analizi ve uygulanabilirlik kriterleri açısından değerlendirilmiştir.

Bulgular: Araştırma sonuçlarımız iki temel önlem kategoride ortaya koyulmaktadır: Aktif Önlemler: Ağaçlandırma çalışmaları uzun vadede %60-70 risk azaltma sağlarken, Alpin zonlarda mekanik destek yapıları (kar çitleri, rüzgar panelleri) ek koruma sağlamaktadır. Pasif Önlemler: Yerleşim planlaması ve çığ yönlendirme yapıları (kırıcılar, saptırma duvarları) afet zararlarını %40-50 oranında azaltmaktadır. İsviçre örneğinde erken uyarı sistemleri hayat kurtarıcı rol oynadığı düşünülmektedir.

Tartışma ve Sonuç:Çalışmamızda hem aktif hem de pasif önlemlerin bir arada uygulanmasının önem taşıdığı görüşmüş olup ayrıca yerel yönetimlerin bu konudaki yeteneklerinin artırılması ve halkı bilinçlendirmek için eğitim programlarının hayata geçirilmesinin önemi de çıktılar arasında görülmüştür. Yapılan karşılaştırmalı incelemeler, İsviçre'deki modelin Türkiye'ye uyarlanması halinde çığ riskinin %65 oranında azalabileceği de düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler:Çığ, Risk, Afet Strateji, KapasiteKaynakça:

Sözel Bildiri

BIRINCI BASAMAKTA KOLOREKTAL KANSER TARAMASI: GAITADA GIZLI KAN TESTINE GENEL BAKIŞ

Latife UZUN
Karaman Merkez 5 Nolu Ale Sağlığı Merkezi 56 Nolu Aile Sağlığı Birimi, uzunlatife90@gmail.com

Özet:Ülkemizde 2019 yılı verilerine göre kolorektal kanserler hem kadınlarda hem de erkeklerde en sık görülen üçüncü kanserdir. Kolorektal kanserler genelde erken evrede bulgu vermez ve semptomatik hale geldiği zaman ise hastalık ilerlemiş olmaktadır. Bu nedenle erken teşhis ve tedavi, hastalığın ilerlemesini durdurmak ve ölüm oranlarını azaltmak için çok önemlidir. Gaitada gizli kan testi (GGKT), guaiac bazlı veya fekal immunokimyasal yöntemle, dışkıda normalde görülmeyen ancak mikroskobik düzeyde bulunan kanı tespit eden non-invazif bir tarama yöntemidir. GGKT klinik etkinliğinin kolonoskopi sonuçları ile değerlendiren çalışmalar incelendiğinde Danimarka'da%5 oranında kolorektal kanser, %15 oranında adenom; İskoçya'da %7,1 oranında kolorektal kanser ve %35,5 oranında adenomatöz polip tespit edilmiştir. Ülkemizde yapılan çalışmada %7,5 oranında kolorektal kanser, %26,2 oranında polip; başka bir çalışmada ise %4 oranında kolorektal kanser; %40 oranında adenomatöz polip bulunmuştur. GGKT pozitif bireylerde kolonoskopi yapılmasına rağmen lezyon saptanamaması, bu bireylerde üst gastrointestinal sistem (GİS) endoskopisi gerekli midir sorusunu gündeme getirmektedir. GGKT pozitif olup kolonoskopisi normal olan hastalara (eğer hemoglobin düşüklüğü de varsa) benign hastalıkları tespit etme oranlarının yüksek olması, tedaviye olanak sağlaması, komplikasyon oranlarının düşük olması, kısa sürede yapılabilir olması nedeniyle üst GİS endoskopisi yapılmasını öneren çalışmalar mevcuttur. GGKT taramasına uyumu etkileyen faktörler incelendiğinde sosyoekeonomik düzey, bilgi eksikliği, ailede kolorektal kanser varlığı, cinsiyet gibi faktörlerin testi yaptırma davranışını etkilediği görülmüştür. Birinci basamak sağlık hizmetlerinde daha etkin şekilde tarama yapılması için bireylere taramanın önemi, erken tanının sağkalımı artırdığı gibi konularda sık sık eğitim verilmelidir. Aile hekimleri ve aile sağlığı çalışanları hastalar ile düzenli olarak görüşmeli, test yaptırmama nedenleri dinlenmeli ve çözüm odaklı, motive edici konuşmalar yapılmalıdır. Sosyal medya, TV, SMS ile testin önemi, gerekliliği sık sık hatırlatılabilir. Aile bireyleri ve arkadaş grupları içinde testin önemi vurgulanarak sosyal destek artırılabilir. Sağlık fuarı, seminer gibi halka açık etkinlikler artırılabilir. Hastalara kişileştirilmiş davet mektubu ve yaptıran bireylere teşekkür mektubu gönderilerek katılıma teşvik edilebilir.

Anahtar Kelimeler: Aile hekimliği, Kolorektal kanser, Gaitada gizli kan testi

Sözel Bildiri

THE IMPORTANCE OF INTERPROFESSIONAL IDENTITY THEORY IN THE TURKISH HEALTH SYSTEM

Jan-Jaap Reinders, PhD, MSc (psych), Giray Kolcu, PhD, MD

Senior Researcher and Co-Founder of the Research Group Interprofessional Education, LEARN, University Medical Center Groningen (UMCG), University of Groningen.
Süleyman Demirel University, Department of Family Medicine, Isparta, Türkiye

Introduction: Interprofessional collaboration is an approach to improving the quality of health service delivery in Türkiye. For interprofessional collaboration to find a sustainable place in the service culture of Türkiy, it is recommended to develop an "interprofessional identity". For interprofessional collaboration to have a direct impact on improving the quality of healthcare in Türkiy, an educational strategy should be developed within the Ministry of Health. This educational strategy can be supported by higher education programs to create a lasting impact. As shown in the figure below, we are still at the beginning of this process in Türkiy, with Turkish scientific activities in the last five years.Regarding interprofessional identity, the "Extended Professional Identity Theory" (EPIT) was developed by Reinders (1,2). In line with this theory, the "Extended Professional Identity Scale" (EPIS) was developed (3). A Turkish adaptation study of EPIS was conducted in order to use the scale in our country (4). EPIS-TR has been used in two studies (4,5). It is essential to evaluate interprofessional identity using the EPIS-TR to assess the effectiveness of training programs designed to enhance interprofessional collaboration in Türkiy. We believe that the use of the interprofessional identity scale in these studies may have the potential to produce rich scientific evidence about the process of interprofessional collaboration as related to identity development (1).

Keywords: interprofessional identity, interprofessional education, interprofessional collaboration

Sözel Bildiri

VİTAMİN B12 EKSİKLİĞİ VE TEDAVİSİ: TEK MERKEZ DENEYİM

Funda Uğur Kantar
Bakırçay Üniversitesi Çiğli Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Gastroenteroloji Bölümü, İzmir, Türkiye, fundaugurkantar@yahoo.com

Giriş: Vitamin B12, hematopoetik sistemde, nörolojik sistemin gelişiminde, myelinizasyonda ve DNA sentezinde koenzim olarak rol alan önemli bir vitamindir. Diyetle yetersiz alım, emiliminde bozukluk ve metabolik bozukluklar vitamin B12 eksikliğinin nedenleri arasında yer alır. Vitamin B12 eksiliğinde hematolojik bozukluklar, nörolojik bozukluklar ve yaşlılarda depresyon, demans gibi psikiyatrik belirtiler görülebilir; kardiyovasküler risk ve ateroskleroz riski artar. Atrofik gastrit, vitamin B12 emilimini azaltan ve gastroskopi ile saptanabilen patolojik bir durumdur.
Amaç: Vitamin B12 eksikliği olan hastaların takip ve tedavi etkinliğini saptamak, gastroskopi oranı ve sonuçlarını değerlendirmek.
Yöntem: Bu retrospektif çalışmada, 2024 Ocak ayında hastanemiz dahiliye polikliniğine başvuran hastalar, hastane kayıtları kullanılarak tarandı ve vitamin B12 eksikliği olan 176 hasta saptandı. Hastanemizde takibi devam eden bu hastaların 1 yıl sonra (2025 Ocak) yapılan tetkikleri incelenerek son vitamin B12 seviyesi ve gastroskopi oranı araştırıldı.
Bulgular: Hastaların yaş aralığı 19-106 olup medyan yaş 59 idi. Hastaların kadın/erkek oranı 99/76 (%56,8/%43,2) idi. 2024 Ocak ayında yapılan tetkiklerde 171 hastada (%97,2) vitamin B12 seviyesi düşük iken (<200 pq/mL), 5 hastada (%2,8) çok düşük seviyede idi (<100 pq/mL). Eş zamanlı yapılan ölçümlerde 26 hastada hemoglobin değeri düşük (%14,8), 146 hastada hemoglobin değeri normal aralıkta (%83) saptandı, 4 hastaya hemoglobin ölçümü yapılmadığı görüldü. Aynı hastaların 1 yıl sonra (2025 Ocak) yapılan tetkikleri incelendiğinde; 11 hastada vitamin B12 seviyesinin düşük seviyede olduğu (%6,3), 19 hastada sınırda olduğu (%10,6), 44 hastada normal aralıkta olduğu (%25), 102 hastada ise (%58) hastalara herhangi bir kontrol tetkik planlanmadığı görüldü. 176 hastadan sadece 10 hastada gastroskopi yapıldığı (%5,68); Vit B12 ve hemoglobin değeri düşük olan 26 anemik hastadan sadece 2 tanesinde gastroskopi yapıldığı saptandı. Gastroskopi yapılan 10 hastadan birinde mide kanseri saptanırken, 3 hastada mide biyopsisi sonucu atrofi ve helikobakter pylori pozitifliği, 6 hastada ise atrofi negatifliği saptandı.
Tartışma ve sonuç: Çalışmada vitamin B12 eksikliği saptanan hastaların 1 yıl içinde sadece %25'inde tedavi başarısı sağlandığı, tüm hastaların sadece %5,68 'inde gastroskopi yapıldığı görüldü. Vitamin B12 eksikliği çok faktörlü olup, konu ile ilgili daha geniş parametrelerin çalışıldığı ve daha fazla hastayı kapsayan çalışmaların yapılması elzemdir. Bu çalışma, vitamin B12 eksikliği ve tedavisi konusunda farkındalığı artırmak amacı ile planlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Vitamin B12, Anemi, Gastroskopi

Sözel Bildiri

ÜLKEMIZDE BULUNAN ÇOCUKLUK ÇAĞI ÖZEL AŞILARI ÖNEMI VE GÜNCEL DURUMU

Latife UZUN
Karaman Merkez 5 Nolu Ale Sağlığı Merkezi 56 Nolu Aile Sağlığı Birimi, uzunlatife90@gmail.com

Özet: Koruyucu sağlık hizmetlerinin temelini oluşturan aile hekimliği sisteminde aşılama morbidite ve mortalitesi yüksek enfeksiyon hastalıklarından korunmada çok önemlidir. Ülkemizde, Sağlık Bakanlığı tarafından tüm bebeklere ücretsiz olarak ulusal aşı takviminde bulunan aşılar uygulanmaktadır. Çocukluk çağı aşı takviminde yer almayan ancak uygulanması önerilen meningokok menenjiti (menactra ®,menveo ®, nimenrix ®,bexsero®), rotavirüs enfeksiyonu (rotarix ®, rotatec ®), influenza enfeksiyonu (vaxigrip®, influvac®), HPV enfeksiyonu (Gardasil ®, Cervarix ®, Gardasil 9 ®)için özel aşılar ruhsatlı olarak bulunmaktadır. Mevcut araştırmalar incelendiğinde; bir çalışmada annelerin %9,71'i çocuğuna ücretli aşı yaptırdığını ve katılımcının %64,56'sı yaptırmama nedeni olarak bu konuda bilgisi olmadığı için yaptırmadığını ifade etmiştir. Antalya'da yapılan çalışmada katılımcıların %69,6'sı çocukluk çağı özel aşıları hakkında bilgisi olduğunu belirtmiştir. Özel aşı yaptıranların %74,9'u rotavirüs, %43,9'u menenjit, %29,8'i influenza, %2,9'u HPV aşısını yaptırmıştır. Özel aşılar hakkındaki bilgi kaynakları sorgulandığında %56,1 aile hekimi, %57,9 çocuk hekimi, %20,5 sosyal medya olarak bulunmuştur. Katılımcıların yaş ortalaması azaldıkça; eğitim, gelir düzeyi ve çocuk sayısı ise arttıkça özel aşı yaptırma oranlarının arttığı izlenmiştir. Ankara'da yapılan başka bir çalışmada ise özel aşıları duyan katılımcı oranı %96,1 olarak; bilgi kaynağı olarak %62,8 oranında doktor, %41,4 oranında ise internet belirtilmiştir. Özel aşı yaptırmayanların %52,8'i maliyeti yüksek olduğu, %4,3'ü ise aşının yan etkileri olabileceğini düşündüğü için özel aşı yaptırmadığını belirtmiştir. Denizli'deki çalışmada ücretli aşıların takvimde yer alması ve ücretsiz olması durumunda, katılımcıların %84,6'sının aşıların neredeyse tamamını yaptıracağı ifade edilmiştir. Ülkemizde bu aşıların ulusal aşı programına dahil olmaması nedeniyle aşılanma oranları düşüktür. Aile hekimleri ve aile sağlığı merkezleri aileleri bilgilendirme, teşvik etme ve aşılanma oranlarının artmasında kilit bir role sahiptir. Bebek, çocuk ve ergen izlemleri bir fırsat olarak görülmeli ve ailelere bilimsel kanıtlarla desteklenen bilgilendirme yapılmalıdır. Maliyeti yüksek olan bu aşıların ücretlerinin azaltılması veya ulusal aşılama programına dahil edilmesi toplumsal bağışıklığa katkı sağlayacaktır. Aşıların maliyet- etkinlik ve düşük yan etki profilleri hakkında kanıtları artıracak geniş çaplı çalışmalara ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: Rotavirüs, Meningokok, İnfluenza, Hpv , Aşı

Sözel Bildiri

KATARAKT AMELİYATI SIRASINDA STRES TOPU UYGULAMASININ HASTALARIN ANKSIYETE, AĞRI VE YAŞAM BULGULARI ÜZERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Seda Cansu Yenigün*, Fatma Demir Korkmaz**

** Akdeniz Üniversitesi Kumluca Sağlık Bilimleri Fakültesi,Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği A.B.D., Antalya, Türkiye, seda.cansu.yenigun@gmail.com*

*** Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği A.B.D., Department of Nursing, İzmir, Türkiye, demir.fatos@gmail.com*

Bu çalışma bir doktora tezidir.

Arkaplan: Katarakt ameliyatı günlük bir cerrahi işlem olarak kabul edilse de, hastalar ameliyat sırasında ağrı ve anksiyete yaşayabilir, bu da yaşamsal bulgularını etkileyebilir. **Amaç:** Bu çalışma, katarakt ameliyatı sırasında stres topu kullanımının anksiyete düzeyleri, ağrı algısı ve yaşamsal bulgular üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamıştır. **Yöntem:** Araştırma 26.09.2026 ile 24.04.2023 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Örneklemi, Antalya Kumluca Devlet Hastanesi Genel Cerrahi Kliniği'nde topikal anestezi altında katarakt ameliyatı olan 66 hasta oluşturmuştur. Örneklem, stres topu grubu (n=33) ve kontrol grubu (n=33) olarak ikiye ayrılmıştır. Veriler, kişisel bilgi formu, Görsel Analog Skala-Anksiyete (VAS-A), Spielberger Sürekli Kaygı Envanteri (STAI), Görsel Analog Skala-Ağrı (VAS) ve yaşamsal bulgu takip formu kullanılarak toplanmıştır. Stres topu grubundaki katılımcılar, katarakt ameliyatı sırasında 15 dakika boyunca stres topuyla oynamış; kontrol grubundaki katılımcılara ise sadece rutin bakım uygulanmıştır (NCT05847114). **Bulgular:** Her iki grubun sosyodemografik ve tanımlayıcı özellikleri benzerdi ($p>0.05$). Stres topu grubunun ameliyat sonrası ortalama VAS ağrı skoru, kontrol grubuna kıyasla anlamlı düzeyde daha düşüktü ($p<0.05$). Kontrol grubuyla karşılaştırıldığında, stres topu grubunun ortalama VAS anksiyete skoru, sistolik ve diyastolik kan basıncı ile nabız hızı anlamlı şekilde daha düşüktü ($p<0.001$). Stres topu grubunun ortalama ameliyat sonrası solunum sayısı, kontrol grubuna göre anlamlı şekilde daha düşüktü ($p<0.05$). Stres topu grubunun ortalama ameliyat sonrası oksijen satürasyon oranı ise kontrol grubuna göre daha yüksekti ancak bu fark anlamlı değildi ($p>0.05$). **Tartışma ve Sonuç:** Bu çalışmanın sonuçları, katarakt ameliyatı sırasında stres topu kullanımının hastalarda ağrı ve anksiyete düzeylerini azalttığını ve yaşamsal bulguları iyileştirdiğini; ancak oksijen satürasyonu üzerinde etkisinin olmadığını göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: anksiyete; katarakt ameliyatı; ağrı; stres topu; cerrahi hemşirelik; yaşamsal bulgular

Sözel Bildiri

ERKEN EVRE ALZHEİMER HASTALARINDA EMOSYONEL PROZODİ ALGISININ DEĞERLENDİRİLMESİ: ÖN BULGULAR

Ali BİLGEN*, Seren DÜZENLİ ÖZTÜRK, Mümüne Merve PARLAK*****

** İzmir Bakırçay Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Dil ve Konuşma Terapisi Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye, dktalibilgen@gmail.com*

***İzmir Bakırçay Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Dil ve Konuşma Terapisi Bölümü, İzmir, Türkiye seren.duzenliozturk@bakircay.edu.tr*

****Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Dil ve Konuşma Terapisi Bölümü, Ankara, Türkiye, mumunemerveparlak@aybu.edu.tr*

Giriş: Duygusal durumlar, tutumlar ve niyetler çoğunlukla ses tonunun modülasyonu yani emosyonel prozodi ile ifade edilmektedir. Emosyonel prozodiden duyguları anlamak etkileşimler sırasında önemli olmakla birlikte başkalarının niyetlerine ve sosyal taleplerine daha esnek bir şekilde uyum sağlamamıza olanak tanımaktadır. Bilişsel bozuklukların mevcut olduğu patolojik yaşlanma koşullarında duyguları algılama bozulabilmektedir. Bu bozukluklardan biri olan Alzheimer hastalığında (AH) yüzden duygu tanımaya yönelik bozukluklar bildirilmekle birlikte sesten duygu tanıma konusundaki çalışmalar sınırlıdır. **Amaç:** Bu çalışmanın amacı, erken evre AH olan bireylerin, leksiko-semantik ipuçlarının bulunmadığı kelimemsi (*pseudoword*) tümce uyaranlarıyla emosyonel prozodiyi algılama yetilerini değerlendirmek ve bilişsel açıdan sağlıklı kontrol grubuyla karşılaştırmaktır. **Yöntem:** Çalışmanın katılımcıları, erken evre AH (n=15) ve yaş, cinsiyet, eğitim durumu açısından olgu grubu (AH) ile eşleştirilmiş sağlıklı kontroller (n=15) olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Katılımcılara Algısal Emosyonel Prozodi Testi, Minimental Durum Testi, Beck-Anksiyete Ölçeği ve Geriatrik Depresyon Ölçeği uygulanmıştır. Çalışma kapsamında katılımcılaırn doğal, mutlu, kızgın, sürpriz ve panik duyguları kelimemsilerden (*pseudoword*) oluşan tümce uyaranları ile değerlendirilmiştir. **Bulgular:** Hafif evre AH'den oluşan olgu grubunun emosyon tanıma reaksiyon yanıtının sağlıklı kontrollere göre daha yavaş, toplam emosyon tanıma puanı ve her bir duygusal uyarana ilişkin tanıma puanlarının da daha düşük olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). **Tartışma ve Sonuç:** Bulgular erken evre AH olan bireylerin emosyonel prozodi algılamalarının etkilendiğine işaret etmektedir. Bulguların AH olan bireylerin klinik ve sosyal yönetimi özelinde dil, konuşma ve iletişim çalışmalarına yön vereceği öngörülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Alzheimer, Demans, Emosyonel Prozodi, Prozodi Algılama

Sözel Bildiri

ERGENLİK DÖNEMİNDE SAĞLIK DAVRANIŞLARINI ŞEKİLLENDİREN FAKTÖRLER VE ÇAĞDAŞ MÜDAHALE STRATEJİLERİ

Tuğba TÜRKKAN*, Hatice ODACI**

** Gümüşhane Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Gümüşhane, Türkiye, turkkan83@hotmail.com*

*** Karadeniz Teknik Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Trabzon, Türkiye, hatodaci@hotmail.com*

Arka plan: Ergenlik dönemi, bireyin sağlık davranışlarının şekillendiği kritik bir gelişim evresidir. Bu dönemde ortaya çıkan risk faktörleri, kalıcı sağlık sorunlarına yol açabilmektedir. Özellikle teknolojinin yaygınlaşmasıyla ortaya çıkan olumsuz etkiler, ergen sağlığını tehdit eden yeni nesil riskler olarak karşımıza çıkmaktadır. **Amaç:** Bu çalışma, ergenlerde görülen sağlık davranışlarını ve bu davranışları şekillendiren psikososyal faktörleri incelemeyi, ayrıca güncel müdahale yöntemlerinin etkililiğini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. **Yöntem:** Bu çalışma, ergenlerde sağlık davranışlarını ve ilişkili risk faktörlerini değerlendiren bir literatür taramasıdır. Bu doğrultuda mevcut akademik literatür geniş bir perspektiften analiz edilmiştir. Çalışmada, ergen sağlık davranışlarını açıklamada yaygın olarak kullanılan Sağlık İnanç Modeli, Sosyal Bilişsel Kuram gibi teorik çerçeveler incelenmiştir. Müdahale yöntemlerinin etkililiği ise okul temelli programlar, aile merkezli yaklaşımlar, dijital müdahaleler ve psikolojik teknikler bağlamında değerlendirilmiştir. **Bulgular:** Ergen sağlık davranışları üzerinde aile dinamikleri, akran etkisi ve sosyoekonomik faktörlerin belirleyici rol oynadığı görülmektedir. Okul temelli müdahaleler bilgi düzeyini artırmada etkili olsa da, davranış değişikliği oluşturmada yetersiz kalmaktadır. Aile katılımlı programlar ise daha kalıcı sonuçlar vermektedir. Dijital müdahalelerin ergenlere ulaşmada pratik bir yöntem olduğu ancak sürdürülebilirlik açısından sınırlılıklar taşıdığı belirlenmiştir. Psikolojik yaklaşımlardan özellikle bilişsel-davranışçı terapi ve motivasyonel görüşme tekniklerinin, madde kullanımı ve yeme bozuklukları gibi davranışsal sorunlarda etkili olduğu belirlenmiştir. **Tartışma ve Sonuç:** Ergen sağlığını geliştirmeye yönelik müdahalelerin, bireysel faktörlerin yanı sıra sosyal çevre ve kültürel bağlamı da dikkate alan bütüncül bir yaklaşım benimsemesi gerekmektedir. Özellikle dijital araçların olumlu yönde kullanımını teşvik eden ve sağlık eşitsizliklerini azaltmaya odaklanan politikaların geliştirilmesi önerilmektedir. Bu kapsamda, ergenlerin karar süreçlerine aktif katılımını sağlayan katılımcı modellerin yaygınlaştırılması, davranış değişikliğinin sürdürülebilirliği açısından kritik önemdedir.

Anahtar Kelimeler: Ergen Sağlığı, Sağlık Davranışları, Risk Faktörleri, Koruyucu Müdahaleler

Sözel Bildiri

STRESİN İNSAN VÜCUDUNA ETKİSİ

Firdevs Şerife Ersarı*, Giray Kolcu**

** Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi, Dönem 1 Öğrencisi, Isparta, Turkey,*

firdevsersari@gmail.com

*** Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi ve Bilişimi Ana Bilim Dalı Başkanı, Isparta Turkey, giraykolcu@gmail.com*

Giriş: Stres, bireyin karşılaştığı tehdit, baskı veya zorlayıcı durumlara karşı fiziksel ve psikolojik tepkisidir. Bu tepki, vücudun kendini koruma mekanizması olarak ortaya çıkar ve hayatta kalmaya yardımcı olur. Ancak uzun süreli veya aşırı stres, fiziksel ve ruhsal sağlığı olumsuz etkileyebilir.

Amaç: Bu çalışma, stresin insan vücudu üzerindeki fizyolojik ve psikolojik etkilerini inceleyerek, olası sağlık risklerini ve stres yönetimi stratejilerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Yöntem: Bu derleme çalışmasında, stresin biyolojik mekanizmaları ve sağlık üzerindeki etkilerini ele alan güncel literatürler taranmıştır. Çalışmada, akut ve kronik stresin endokrin, bağışıklık ve sinir sistemi üzerindeki etkileri ele alınmış; ayrıca stresle başa çıkma yöntemlerine dair güncel yaklaşımlar incelenmiştir.

Bulgular: : Endokrin Sistem Üzerindeki Etkiler: Stres, hipotalamus-hipofiz-adrenal (HPA) eksenini aktive ederek kortizol seviyelerinde artışa neden olur. Uzun süreli kortizol yüksekliği, metabolik hastalıklar ve bağışıklık sistemi zayıflığı ile ilişkilidir. Bağışıklık Sistemi Üzerindeki Etkiler: Akut stres, bağışıklık yanıtını geçici olarak güçlendirirken, kronik stres bağışıklık fonksiyonlarını baskılayarak hastalıklara yatkınlığı artırır. Sinir Sistemi Üzerindeki Etkiler: Kronik stres, beyin yapısında değişikliklere yol açabilir. Özellikle hipokampüs ve prefrontal kortekste küçülmelere neden olarak öğrenme, hafıza ve duygusal düzenleme üzerinde olumsuz etkiler yaratır. Kardiyovasküler Sistem Üzerindeki Etkiler: Sürekli stres, kan basıncını artırarak hipertansiyon ve kalp hastalıkları riskini yükseltir. Psikolojik Etkiler: Stres, anksiyete ve depresyon gibi ruh sağlığı sorunlarının gelişiminde önemli bir faktördür.

PTartışma ve Sonuç: Bu çalışma, kronik stresin vücut sistemleri üzerinde olumsuz etkiler yarattığını göstermektedir. Stresin bireysel ve çevresel faktörlere bağlı olarak değiştiği göz önüne alındığında, etkili yönetim stratejileri geliştirilmelidir. Düzenli egzersiz, sağlıklı beslenme ve psikososyal destek, stresin etkilerini azaltmada önemlidir.

Anahtar Kelimeler: akut stres, kronik stres, adrenalin, sinir sistemi, psikolojik stres, stres yönetimi.

Sözel Bildiri

AKRAN ZORBALIĞI EĞİTİMİNİN ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN BİLGİ, EMPATİ DÜZEYLERİ VE BAŞA ÇIKMA STRATEJİLERİNE ETKİSİ

Ebru YAVUZ*, Hamide Nur ÇEVİK ÖZDEMİR**

** Antalya Şehir Hastanesi, Süt Çocuğu Servisi, Antalya, Türkiye, ebru0746@icloud.com*

*** Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Afyonkarahisar, Türkiye, nur.ozdemir@afsu.edu.tr*

Amaç: Akran zorbalığı, aralarında güç dengesizliği bulunan bireyler arasında, güçlü olanın hedef aldığı kişiye sistematik ve kasıtlı zarar verici davranışlar sergilemesidir. Bu araştırma, akran zorbalığı eğitiminin, ortaokul öğrencilerinin bilgi, empati düzeyleri ve başa çıkma stratejileri üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel desende olan bu araştırma Aralık 2023 - Mayıs 2024 tarihlerinde Antalya-Serik Tekeli Ortaokulu'nda öğrenim gören altıncı sınıf öğrencisiyle gerçekleştirilmiştir. Deney grubuna yedi oturumluk akran zorbalığı eğitimi uygulanırken, kontrol grubu rutin müfredat almıştır. Veriler, Tanıtıcı Bilgi Formu, Akran Zorbalığı Bilgi Formu, Çocuklar İçin Zorbalıkla İlgili Bilişler Ölçeği, Akran Zorbalığına Uğrayan Kurbana Karşı Empati Ölçeği, Zorbalıkla Başa Çıkma Stratejileri Ölçeği ve Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu kullanılarak toplanmıştır. Nicel veriler; tanımlayıcı istatistikler, t testi, Pearson korelasyon analizi, varyans analiziyle, nitel veriler ise tematik analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir.

Bulgular: Deney grubundaki öğrencilerin %10.8'i, kontrol grubundaki öğrencilerin %15.8'i daha önce akran zorbalığına maruz kaldıklarını belirtmiştir. Son testte, deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin akran zorbalığına ilişkin bilgi düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır ($p<0.05$). Eğitim sonrasında her iki grubun da zorbalıkla başa çıkma stratejileri düzeylerinde eğitim öncesine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($p<0.05$). Deney grubundaki öğrencilerin, akran zorbalığına ilişkin bilgi ($r=0.354$) ve zorbalıkla başa çıkma stratejileri düzeyleri ile akran zorbalığına uğrayan kurbana karşı empati düzeyleri arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki ($r=0.392$), zorbalıkla ilgili biliş düzeyi ile akran zorbalığına uğrayan kurbana karşı empati düzeyi arasında anlamlı ve negatif yönde ilişki tespit edilmiştir ($r=-0.327$). Odak grup görüşmesi sonucunda "eğitime ilişkin görüşler", "eğitimin çıktıları", "öneriler" ana temaları elde edilmiş olup, deney grubundaki öğrenciler akran zorbalığı eğitiminin faydalarına ilişkin olumlu görüşlerini ifade etmişlerdir.

Sonuç ve Öneriler: Akran zorbalığı eğitimi öğrencilerin akran zorbalığıyla ilgili bilgi düzeylerini artırmada, empati ve baş etme becerilerini geliştirmede etkili olmuştur. Akran zorbalığı eğitiminin ortaokul müfredatına entegre edilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Akran Zorbalığı, Başa Çıkma Stratejileri, Eğitim, Empati, Farkındalık

Sözel Bildiri

PREVALENCE OF AUGMENTED RENAL CLEARANCE AND EVALUATION OF DRUG DOSES IN CARDIOVASCULAR SURGERY AND CORONARY INTENSIVE CARE UNIT: A RETROSPECTIVE STUDY

***Ayşe Gül KOÇOĞLU KINAL, **Yunus Emre AYHAN**

**Uzm. Dr., Dr. Siyami Ersek Göğüs Kalp ve Damar Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Yoğun Bakım*

kocogluaysegul@hotmail.com

***Uzm. Ecz., Prof. Dr. Cemil Taşcıoğlu Şehir Hastanesi, Klinik Eczacılık*

eczyunusemreayhan@gmail.com

Background: Resources for managing augmented renal clearance (ARC) are limited. **Aim:** This study aims to determine the prevalence of augmented renal clearance in patients hospitalized in cardiovascular surgery (CVS-ICU) and coronary intensive care units (CICU) and to retrospectively evaluate the appropriateness of drug dosing in patients diagnosed with ARC.**Methods:** This study was designed as a retrospective and descriptive research. All patients aged ≥18 years who were hospitalized for at least 24 hours in CVS-ICU and CICU between January 1, 2024, and March 1, 2024, and met the ARC criteria were included. ARC was defined as creatinine clearance ≥130 mL/min/1.73 m². Patients diagnosed with ARC were classified according to ARC scoring systems, and the appropriateness of drug dosing in these patients was evaluated based on the UpToDate® reference source.**Results:** A total of 441 patients were retrospectively analyzed, and 8 patients (1.8%) met the ARC criteria and were included in the study. The mean age of the patients was 33.5 ± 8.8 years, and 50% were male. The average length of hospital stay for ARC patients was 9.5 ± 11.6 days, and they remained in the ARC state for an average of 2.7 ± 2.4 days. The average number of medications used by ARC patients was 11.7 ± 3.4, with 1.25 ± 1.3 of these drugs requiring dose adjustment due to ARC. Additionally, 62.5% of ARC patients received at least one antibiotic, and 70% of the identified dosing errors were due to underdosing.**Discussion and Conclusion:** The prevalence of ARC in CVS-ICU and CICU patients was found to be low; however, dosing errors were frequently observed in ARC-diagnosed patients. Particularly, antibiotic doses were found to be suboptimal. These findings highlight the importance of early detection of ARC and individualized drug dosing adjustments to optimize patient outcomes.

Keywords: Augmented renal clearance, Intensive care, Antibiotics, Pharmacokinetics, Dose adjustment

Sözel Bildiri

GIDA TAKVİYESİ OLARAK HİDROLİZE KOLAJEN KULLANIMI VE SAĞLIK ÜZERİNE OLAN ETKİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Azim ŞİMŞEK*
**Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Eğirdir Meslek Yüksekokulu, Gıda işleme Bölümü, Isparta, Türkiye*
azimsimsek@isparta.edu.tr

Özet: Kolajen, deri, kemikler, eklemler, kaslar, gözler ve bağ dokular gibi çeşitli organ ve dokularda yapısal bir bileşen olarak işlev gören ve insan vücudunda en bol bulunan proteinlerden biridir. Vücuttaki dağılımı, moleküler yapısı ve fonksiyonel özellikleri bakımından 28 farklı kolajen tipi tanımlanmıştır. Vücuttaki işlevleri açısından en önemli kolajen tipleri fibril yapıdaki Tip I, II, III, V ve XI'dir. Tip I kolajen deri, kemik, dişler, kaslar ve gözlerde bulunurken, Tip II ve XI kolajen kıkırdak doku, eklem, omurga ve göz sıvısında, Tip III deri, kan damarları ve iç organlarda ve Tip V saç, tırnaklar ve plasentada bulunmaktadır. Kolajen büyük oranda glisin (Gly), prolin (Pro) ve hidroksiprolin (Hyp) aminoasitlerini içeren polipeptit zincirlerinden oluşmaktadır. Yaşlanma, dengesiz beslenme, ultraviyole ışınlar, sigara ve alkol kullanımı, stres, uykusuzluk, çevresel kirlilik ve serbest radikaller gibi faktörler vücutta kolajen miktarının azalmasına neden olmaktadır. Vücutta kolajen miktarının azalması ciltte sarkma, kırışıklıklar, yara iyileşmesinde gecikme, eklem ağrıları, kemik yoğunluğunda ve damar esnekliğinde azalma, bağırsak geçirgenliğinin artması, saç dökülmesi ve tırnak kırılması gibi problemlere neden olabilmektedir. Bu sağlık sorunlarını geciktirmek ve tedavi etmek amacıyla son yıllarda kolajen takviyeleri popüler bir seçenek haline gelmiştir. Kolajen takviyeleri genellikle hidrolize edilmiş küçük peptit zincirleri formunda üretilmektedir. Sığır, domuz, tavuk ve balık derileri, kemikleri ve kıkırdak dokuları ile yumurta kabuğu zarı hidrolize kolajen takviyelerinin üretiminde kullanılan kaynaklardır. Hidrolize kolajen toz, tablet veya kapsül formunda gıda takviyesi olarak kullanılabildiği gibi fonksiyonel gıdaların, granül gıda ürünlerinin, sıvı gıdaların ve sporcu içeceklerinin üretiminde gıda katkısı olarak da kullanılabilmektedir. Çeşitli araştırmalar hidrolize formdaki kolajen takviyelerinin cilt, kemik ve eklem sağlığı üzerine olumlu etkiler sergilediğini göstermektedir. Bununla birlikte, kolajen takviyelerinin etkinliği ve güvenliği konusunda yapılan çalışmaların sınırlı düzeyde olduğu ve her bireyde aynı etkilerin sağlanamayabileceği ifade edilmektedir. Bu derleme çalışmasında hidrolize kolajen takviyelerinin kullanım şekilleri, biyoyararlanım ve etkinlik düzeyleri ile sağlık üzerine olan etkilerine yönelik yapılan çalışmalar hakkında bilgi verilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hidrolize kolajen, gıda takviyesi, sağlık

Sözel Bildiri

KADIN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE YOGANIN UYKU, YAŞAM KALİTESİ VE ANKSİYETE DÜZEYLERİNE OLAN ETKİSİ

Oğuzhan Bahadır Demir*, Ayça Coşkun*

** Sakarya University of Applied Sciences, Faculty of Health, Department of Physiotherapy and Rehabilitation, Sakarya, Turkiye, oguzhandemir@subu.edu.tr*

Background: Anxiety and poor sleep quality are frequently observed in university students due to various reasons. **Aim:** The aim of this study is to examine the effects of yoga exercises on sleep quality, quality of life and anxiety in female university students. **Methods:** Participants' sleep quality were assessed by using The Pittsburgh Sleep Quality Index (PSQI), anxiety levels were assessed using the Beck Anxiety Inventory and quality of life were assessed using the Short Form-36 (SF-36). Participants were randomly divided into study and control groups. Participants in the study group practiced yoga exercises for 1 hour a day, 2 days a week for a total of 12 weeks. **Results:** After the study, statistically significant differences were found between the study and control groups in the Beck Anxiety Inventory (p=0,00), PSQI (p=0,015), and SF-36 physical function (p=0,013) data. **Discussion and Conclusion:** Yoga practice would help reduce anxiety, improve sleep and quality of life physical function among female university students. Further randomized controlled trials are warranted.

Anahtar Kelimeler: Yoga, Sleep, Anxiety, Students

Sözel Bildiri

YAŞLILARA YÖNELİK İŞLENEN SUÇLAR: YAŞLI MAĞDURLAR

Aybüke Gökçen Abban[1], Müesser Özcan[2]

[1]Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yaşlı Sağlığı Doktora Programı, Muğla, Türkiye (aybukegokcenabban@posta.mu.edu.tr) ORCID: 0009-0004-1726-769X

[2]Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi- Tıp Fakültesi- Tıp Tarihi ve Etik ABD; Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi- Sağlık Bilimleri Enstitüsü- Yaşlı Sağlığı ABD, Muğla, Türkiye, muesserozcan@mu.edu.tr ORCID: 0000-0002-2401-7101

Giriş: Son yıllarda yaşlı bireylere yönelik işlenen suçlar, toplumsal güvenlik açısından önemli bir sorun haline gelmiştir.**Amaç:**Bu çalışmanın amacı, mağdur olan yaşlı bireyleri medyaya yansıyan olgular üzerinden incelemektir.**Yöntem:**Bu nitel çalışma, Ocak 2020 ile Şubat 2025 tarih aralığını kapsamakta olup, Reuters Institute Digital Report 2024-Türkiye verilerine göre en çok ziyaret edilen ilk beş internet haber sitesinde gerçekleştirilmiştir.Çalışmada,"yaşlı cinayet","yaşlı dolandırıldı","yaşlı istismar" gibi anahtar kelimeler kullanılarak haber taraması yapılmış, mükerrer içerikler dışlanmıştır.Elde edilen veriler doğrultusunda, suç türleri, suçlu ve mağdurun demografik profilleri ile suçların zamana göre dağılımı analiz edilmiştir.**Bulgular:**Yaşlı bireylerin mağdur olduğu 128 habere ulaşıldı.Mağdur olan yaşlıların %44,5'i yaşlı kadındı.Yaş ortalaması 19,5 olan faillerin %68,8'i erkekti.İşlenen suçların çoğunluğunda mağdur taraf yaşlı kadınlarken(n=67), suçlunun cinsiyeti %72,7 oranında erkeklerden oluşmaktaydı(n=93). Dolandırıcılık(%21.88) ve cinayet(%21.88) en sık işlenen suçlardandı.Suçun işlendiği bölge olarak ilk sırada %26,6 oranında Marmara Bölgesi yer alırken %10,9 oranla İstanbul ve %10,2 oranla Denizli il bazında işlenen suçlarda ilk sırada yer almaktaydı.**Tartışma ve Sonuç:** Araştırma, yaşlı bireylerin özellikle büyükşehirlerde artan suçlara karşı savunmasız kaldığını göstermektedir.Suçluların büyük çoğunluğunun erkek olması ve mağdurların çoğunun suçluları tanımaması,yaşlılara karşı işlenen suçların toplumsal cinsiyet dinamikleri ve fırsat temelli güvenlik açıklarıyla ilişkili olduğunu düşündürmektedir.İleri yaş grubundaki bireylerin dolandırıcılık ve gasp gibi suçlara daha sık maruz kalması,onların kolay hedef olarak görüldüğünü ortaya koymaktadır.Özellikle yaşlı kadınlar için bu kırılganlık daha da artmaktadır.Bu nedenle,yaşlı bireyleri korumaya yönelik politikaların, cinsiyet duyarlı ve sosyal destek mekanizmalarını güçlendiren çok yönlü bir yaklaşımla ele alınması gerekmektedir.

Anahtar kelimeler: Yaşlı cinayet, Mağdur yaşlı, Yaşlı istismarı

Sözel Bildiri

TÜRKİYE'DE ÇOCUKLUK ÇAĞI AŞILARI KONUSUNDA YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Rabia MANAV 1*, Hamide Nur ÇEVİK ÖZDEMİR 2, Ebru YAVUZ 3*****

** Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Afyonkarahisar, Türkiye, rabiamanav-94@hotmail.com*

*** Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Afyonkarahisar, Türkiye, nur.ozdemir@afsu.edu.tr*

**** Antalya Şehir Hastanesi, Antalya, Türkiye, ebru0746@icloud.com*

Amaç: Bu araştırmanın amacı, Türkiye'de çocukluk çağı aşıları üzerine yapılan lisansüstü tezlerin bibliyometrik değerlendirmesini yaparak alandaki akademik eğilimleri ve gelişimleri ortaya koymaktır. **Yöntem:** Tarama modelindeki bu tanımlayıcı araştırmada Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanı kullanılmıştır. Veriler "çocuk", "aşı", "çocukluk çağı aşıları" anahtar kelimeleri kullanılarak elde edilmiştir. Tarama sonucunda toplam 34 teze ulaşılmış olup erişim izni olmayan bir tez araştırmaya dahil edilmemiştir. Tezlerin özetleri araştırmacılar tarafından okunup, PRISMA-P 2015 kılavuzu ile değerlendirilmiştir. Tezler; yıl, üniversite, anabilim dalı, enstitü, örneklem grubu ve araştırma yöntemi gibi parametrelere göre analiz edilerek nicel verilere dönüştürülmüş, frekans ve yüzde analizleriyle değerlendirilmiştir. **Bulgular:** Lisansüstü tezlerin incelenmesi sonucunda, en fazla çalışmanın 2021 yılında (n:7) yapıldığı, tezlerin %54.5'inin doçent unvanına sahip danışmanlar tarafından yürütüldüğü, %93.9'u sağlık bilimleri enstitüsüne bağlı anabilim dallarında gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Tezler ağırlıklı olarak Aile Hekimliği (n:10) ve Hemşirelik Anabilim Dalları'nda (n:10) yürütülmüş olup çoğunlukla tıpta uzmanlık tezi (n:16) olarak yayınlanmıştır. Araştırmaların %66.7'si tanımlayıcı tipte olup, örneklem sayısının genellikle 200'ün üzerinde olduğu ve örneklem grubunun büyük bir kısmının (%72.7) ebeveynlerden oluştuğu sonucuna varılmıştır. Yapılan çalışmalarda aşıya karşı tutumlar, aşı tereddütü gibi konuların ele alındığı belirlenmiştir. **Sonuç:** Türkiye'de çocukluk çağı aşılarıyla ilgili lisansüstü tez sayısının sınırlı olduğu, tezlerin tıpta uzmanlık düzeyinde ve tanımlayıcı çalışmalardan oluştuğu görülmüştür. Özellikle Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği alanında bu konuya yeterince odaklanılmamış olması dikkat çekicidir. Gelecekte bu alanda yapılması planlanan çalışmalarda, daha güçlü kanıtlar elde etmek için farklı disiplinlerde, karma araştırma modellerinin kullanılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Aşı, Bibliyometri, Çocuk, Lisansüstü, Tez.

Sözel Bildiri

IN VITRO ANTIOXIDANT, ANTIOBESITY AND ANTIDIABETIC PROPERTIES OF APPLE AND ORANGE PEELS AS A SOURCE OF PHENOLIC COMPOUNDS

Doç. Dr. Sercan ÖZBEK YAZICI*
** Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Burdur, Turkey, sozbekyazici@hotmail.com*

Background: Apples and oranges are among the most consumed and have the largest share in the world fruit juice trade. Especially peels that occur during fruit juice processing are produced in high amounts as waste. It is possible to evaluate fruit residues such as peels, which are generally left as waste in the environment, as a source of bioactive compounds. **Aim:** The aim of this study is to evaluate the phenolic contents and in vitro antioxidant, antidiabetic and antiobesity potentials of extracts obtained from apple and orange peels. **Methods:** Apple and orange peels were dried in the shade and powdered. Extraction was carried out using 50% ethanol at room temperature (25°C) for 1 h. Folin–Ciocalteu method was used to determine the phenolic content of the extracts. Antioxidant capacity of the extracts was evaluated by DPPH and ABTS assays and antidiabetic and antiobesity properties were evaluated by α-amylase and lipase inhibitory capacities. **Results:** The results revealed that apple and orange peel extracts had high total phenolic content with 18.29±0.2 and 11.01±0.2 mgGAE/gDW, respectively. The IC_{50} values for DPPH and ABTS radical-scavenging activities were found to be 81.32±2.1 and 66.63±2.1 µg /mL for apple peel extract, whereas 111.58±3.2, and 22.81±1.1 µg/mL for orange peel extract, respectively. In addition, apple and orange peel extracts showed inhibitory effects on α-amylase (IC_{50}=151.12±4.5µg/mL; IC_{50}=196.61±5.7µg/mL, respectively) and lipase (IC_{50}=290.53±6.7µg/mL; IC_{50}=841.09±11.3µg/mL, respectively). **Discussion and Conclusion:** These results indicate that apple and orange peels may be considered as a source of bioactive phenolic compounds with antidiabetic, antiobesity and antioxidant properties.

Anahtar Kelimeler: Antioxidant, Antidiabetic, Antiobesity, Apple peel, Orrange peel

Sözel Bildiri

SÜRDÜRÜLEBİLİR VE SAĞLIKLI BESLENME DAVRANIŞLARI: BİREYLERDE OBEZİTEDEN KORUNMAYA YÖNELİK YENİ BİR YAKLAŞIM

Hatice BAYGUT*, Betül BAYRAK**

** Süleyman Demirel Üniversitesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Isparta, Türkiye, haticebaygut@sdu.edu.tr*

*** Süleyman Demirel Üniversitesi, Hemşirelik Bölümü, Isparta, Türkiye, betulbayrak@sdu.edu.tr*

Özet: Obezite, vücutta sağlık açısından olumsuz sonuçlar doğurabilecek düzeyde yağ kütlesinin birikimi olarak tanımlanmaktadır. Bu durum, enerji alımı ile harcama arasındaki dengesizlik sonucunda ortaya çıkmakta ve aşırı kalori alımının, yetersiz fiziksel aktivitenin, genetik faktörlerin, hormonal düzensizliklerin ve çevresel etkenlerin etkileşimiyle şekillenmektedir. Küresel ölçekte, obezite prevalansı hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde artış göstermektedir. 2022 yılı verilerine göre, 18 yaş ve üzerindeki yaklaşık 650 milyon yetişkin obez olarak sınıflandırılmıştır. Obezitenin bireysel sağlık açısından ciddi riskler oluşturduğu, Tip 2 diyabet ve diğer kronik hastalıklarla ilişkilendirildiği; ayrıca yaşam kalitesinde düşüşe ve sağlık sistemleri üzerinde ekonomik yüklerin artmasına neden olduğu gözlemlenmektedir. Bu nedenle, obezite günümüzde halk sağlığı alanında öncelikli mücadele konularından biri olarak kabul edilmektedir. Sürdürülebilir ve sağlıklı beslenme davranışları, obezitenin önlenmesi ve yönetilmesinde bütüncül bir strateji sunmaktadır. Sürdürülebilirlik kavramı, yalnızca doğal kaynakların nesiller arası verimli ve adil kullanımını ifade etmekle kalmayıp, tarım, beslenme ve yaşam pratikleri bağlamında da stratejik bir perspektif sağlamaktadır. Sağlıklı beslenme; bireyin yaşı, cinsiyeti, fizyolojik durumu ve fiziksel aktivite düzeyine uygun olarak ihtiyaç duyduğu enerji ve besin öğelerinin karşılanması; büyüme, gelişme, yaşamın sürdürülmesi ve hastalıklardan korunmanın teminat altına alınması amacıyla dengeli biçimde düzenlenen bir beslenme yaklaşımını ifade etmektedir. Buna paralel olarak, sürdürülebilir beslenme yaklaşımı çevresel etkilerin asgariye indirilmesi, besin güvenliğinin temin edilmesi ve gelecek nesillerin ihtiyaçlarının gözetilmesine dayalı stratejik bir vizyon sunmaktadır. Önerilen strateji kapsamında; tam tahıllar, meyve, sebze, kurubaklagiller ve yağlı tohumlar gibi bitkisel kaynaklı besinlerin tüketiminin artırılması; hayvansal gıdaların, doymuş yağların ve şekerin alımının sınırlandırılması temel prensipler arasında yer almaktadır. Ülke koşulları ve kültürel farklılıklar göz önünde bulundurularak hazırlanan sürdürülebilir beslenme rehberleri, bireylerin sağlıklı besin seçimleri yapabilmesine katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Bu çerçevede, vegan, vejetaryen, DASH diyeti, Akdeniz diyetleri, Nordik diyetler ve çift piramit modeli gibi uygulamalar, sürdürülebilir diyetler kategorisi altında incelenmektedir. İlgili diyet uygulamalarının sürekli uygulanabilirliği ve sağlık açısından sağladığı olumlu sonuçların, obezitenin tedavisinde bu yaklaşımlara yönelik ilginin artmasına zemin hazırladığı gözlemlenmektedir. Bu derlemenin amacı, bireylerde obeziteden korunmayı hedefleyen hem bireysel hem de ekolojik sağlık ilkelerini bütünleştiren; sürdürülebilir ve sağlıklı beslenme davranışlarına dayalı yeni ve bütüncül bir yaklaşımın kapsamlı biçimde incelenip değerlendirilmesini sağlamaktır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Beslenme, Sağlıklı Beslenme, Obezite, Sağlık

Sözel Bildiri

INVESTIGATION OF THE ANTIMICROBIAL EFFECT OF HIRUDO VERBANA SALIVARY ON PARASITIC, BACTERIAL AND FUNGAL AGENTS

Alican BİLDEN *

** Kırşehir Ahi Evran University, Faculty of Medicine, Department of Medical Parasitology, Kırşehir Turkey, alicanbilden.gmail.com*

Background: Hirudotherapy, a traditional yet increasingly researched alternative treatment, utilizes the medical leech *Hirudo verbana*, known for its bioactive-rich salivary secretion. These secretions include antimicrobial peptides and enzymes that have potential therapeutic applications. In light of growing antibiotic resistance, natural bioactive compounds from alternative sources such as leech saliva have become a subject of scientific interest. **Aim:** The primary objective of this study was to investigate the in vitro antimicrobial activity of *Hirudo verbana* salivary secretion against selected bacterial, fungal, and parasitic microorganisms, including *Acanthamoeba castellanii, Blastocystis hominis, and Trichomonas vaginalis*. **Methods:** Leech salivary secretions were collected using a sterile synthetic feeding solution and subsequently centrifuged at +4 °C to isolate the supernatant. The obtained extract was tested against eight bacterial strains, three parasitic species, and two fungal species. Bacterial activity was evaluated using the agar well diffusion method. Parasite viability was assessed with Trypan Blue staining and counted using a Thoma hemocytometer. Chlorhexidine and 1% DMSO were used as positive and negative controls, respectively. **Results:** The salivary secretion demonstrated notable antimicrobial activity against all tested bacterial strains. Particularly strong inhibition zones (≥11 mm) were observed in *Staphylococcus aureus, Listeria monocytogenes, Yersinia pseudotuberculosis,* and *Bacillus subtilis*. No antifungal activity was detected against *Candida albicans* and *Candida tropicalis*. Likewise, the viability of *A. castellanii, B. hominis,* and *T. vaginalis* remained largely unaffected, with no significant morphological changes observed. **Discussion and Conclusion:** This study highlights the selective antimicrobial potential of *Hirudo verbana* salivary secretions. The extract exhibited strong activity against a variety of bacterial pathogens, suggesting its promise as a natural antibacterial agent. However, the absence of antifungal and antiparasitic effects suggests that its utility may be limited to bacterial infections. Further research is needed to isolate the specific active compounds and evaluate their clinical applicability in antibacterial therapy.

Keywords: *Hirudo verbana*, antimicrobial activity, parasite, bacteria, leech salivary

Sözel Bildiri

THE SIGNIFICANCE OF THE BENZIMIDAZOLE STRUCTURE IN DRUG DEVELOPMENT STUDIES AND MEDICINAL CHEMISTRY: BACKGROUND AND CURRENT STATUS

Emre Kadir AYAN*

** Süleyman Demirel University, Faculty of Pharmacy, Department of Pharmaceutical Chemistry, Isparta, Türkiye,emreayan@sdu.edu.tr*

Background: The benzimidazole scaffold is a heterocyclic aromatic system formed by the condensation of the benzene and the imidazole, a five-membered aromatic ring bearing two nitrogen atoms. It is well established that numerous drugs across diverse pharmacological classes incorporate the benzimidazole scaffold. Some of them are omeprazole (a proton pump inhibitor); mebendazole (an anthelminthic drug); candesartan and telmisartan (Angiotensin receptor antagonist antihypertensive drugs) and etc. Additionally, literature reports indicate that benzimidazole-based compounds have a wide spectrum of biological activities, including antifungal, antibacterial, antiviral, antidiabetic, analgesic and anticancer activities, among others. Accordingly, the benzimidazole scaffold is the subject of extensive investigation in contemporary pharmaceutical research. **Aim:** This review aims to provide a comprehensive overview of recent advances in the study of the biological activities of benzimidazole derivatives, offering insights to support and guide ongoing research involving this pharmacologically significant scaffold. **Methods:** The latest 30 articles reporting the biological activities of benzimidazole derivative compounds were searched in the SciFinder database on April 5, 2025. The scanned articles were grouped according to their biological activities. **Results:** All of the last 30 articles reporting the biological activities of benzimidazole derivatives were from 2025. Four different biological activities were detected. The biological activity reported in the majority of the articles were anticancer (13/30) and antimicrobial (13/30) activities. Anticancer and antimicrobial activities were followed by antidiabetic (3/30) and analgesic-anti-inflammatory (1/30) activities, respectively. Among the various antimicrobial activities observed, common antibacterial activity was predominant; however, notable antimycobacterial, antifungal, and antiparasitic activities were also reported. In all reported studies on antidiabetic activity, the underlying mechanism of action was attributed to the inhibition of the α-glucosidase enzyme. **Discussion and Conclusion:** Based on the findings of the literature review, benzimidazole derivatives appear to be particularly promising candidates for further evaluation in anticancer and antimicrobial activity studies.

Anahtar Kelimeler: Benzimidazole, Drug Discovery, Medicinal Chemistry, Anticancer, Antimicrobial

Sözel Bildiri

EXTRACELLULAR VESICLES IN VETERINARY MEDICINE

Burcu Menekse BALKAN*

** Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Veterinary Medicine, Department of Biochemistry, Burdur, Turkey, bmabalkan@mehmetakif.edu.tr*

Background: Extracellular vesicles (EV), nano-sized cell membrane particles, are comprised of exosomes, microvesicles and apoptotic bodies which are released under physiological conditions as well as in cell activation, aging and apoptosis. EVs are released by different cells into the extracellular space and are found in and isolated from most biological fluids including blood, milk, urine, saliva, malignant ascites, amniotic fluid, and tears. Vesicles play a central role in intercellular communications as they contain proteins, various RNAs, DNAs, lipids, and other biomolecules targeted for intercellular delivery and exchange at system and local tissue levels. The development of EV research in Veterinary Medicine is accelerated. Most researchers focus on optimizing sEV isolation techniques and performing basic characterizations across diverse animal sources. Recently, the therapeutic potential of EVs has been increasingly studied in different fields of Veterinary Medicine. However, there are still understudied areas of EV research. **Aim:** We aimed to summarize knowledge on EVs, EV isolation, characterization protocols and their potential use in Veterinary Medicine.

Anahtar Kelimeler: Apoptotic Bodies, Extracellular Vesicles, Exosomes, Microvesicles, Veterinary Medicine

Sözel Bildiri

ÇOCUKLARDA POST OPERATIF DERLENME DELIRYUMU ÜZERINE: TANIMLAYICI BIR ÇALIŞMA

Bahriye Kaplan1, Zehra Ün2

1: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD

bkaplan@nevsehir.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1600-3188

2: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü

zehraun01@gmail.com, ORCID:0009-0001-3378-0061

Amaç: Bu çalışma, ameliyat sonrası dönemde çocuklarda görülebilen deliryumun belirlenmesi amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Gereç-Yöntem: Etik kurul onayı ve ailelerinden yazılı onam alındıktan sonra, ameliyat olmak üzere Nevşehir devlet hastanesine 20 nisan- 15 ağustos 2024 tarihleri arasında başvuran 3 yaş ve üzerindeki 206 çocuk çalışmaya dahil edilmiştir. Anestezi %2 oranında sevofluran ve iv. propofol 2-3 mg/kg ve iv. fentanil 0,5-1 mcg/kg ve ketamin 1-2 mg/kg ve midazolam 0.1 mg/kg ile sağlanmıştır. Araştırmada veriler Tanıtıcı Özellikler formu ve Çocuklarda Deliryum Belirleme Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Araştırma Nevşehir Devlet Hastanesinde yapılmıştır. Tanıtıcı özellikler formu, sosyodemografik özellikleri belirlemeye yönelik 13 sorudan oluşmuştur. Çocuklarda Deliryum Belirleme Ölçeği ise hemşireler tarafından kolaylıkla uygulanabilen gözleme dayalı, hastanın duyusal, bilişsel, fizyolojik ve psikomotor bulgularını ölçebilen, 28 maddeden oluşmaktadır. Formda yer alan soruların her bir maddesi 0'dan (en düşük) 2'e (en yüksek) kadar puanlandırılmıştır. Toplam puanlar ≥16 ise deliryum varlığını göstermektedir. Veriler bilgisayar ortamına aktarılmış, verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı testler ve ki kare testi kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık $p<0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Bulgular: Çalışma kapsamına alınan çocukların %58.7'si 3-6 yaş grubunda ve %43.7'si iki kardeştir. Annelerin %29.1' 30-34 yaş grubunda, babaların %37.4'ü 40 yaş ve üzeri yaş grubunda, annelerin %31.1'i, babaların %34.0'ı ortaokul mezunu ve ebeveynlerin %54.9'u gelir durumunu "gelir giderden az" olarak belirtmiştir. Araştırmaya katılan çocukların %92.2'sinde deliryum görülmüştür. Deliryum görülme ile anne yaş, baba yaş ve anne öğretim durumu arasındaki ilişki istatiksel olarak anlamlı değil iken ($p>0.05$) baba öğrenim durumu ile istatiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Deliryum görülme durumu ile daha önce ameliyat olma ve daha önce hastanede yatma durumu arasındaki ilişkinin istatiksel olarak ileri derecede anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0.001$).

Sonuç: Çocuklarda deliryum görülme oranının yüksek olduğu, deliryum görülme durumunun daha önce hastaneye yatma, daha önce ameliyat olma ve baba öğrenim durumu ile ilişkili olduğu; anne yaş, baba yaş ve anne öğrenim durumları ile ise ilişkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, deliryum, ameliyat sonrası, hemşirelik

Sözel Bildiri

YAŞLILARDA MÜZİK EŞLİĞİNDE YAPILAN BÜYÜK AMPLİTÜDLÜ KALİSTENİK GRUP EGZERSİZLERİNİN DENGE VE İKİLİ GÖREV PERFORMANSI ÜZERİNE ETKİSİ

Zeynep Fıçıcı*, Güzin Kaya Aytutuldu**

** Biruni Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü , Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü , Yüksek Lisans Programı, İstanbul, Türkiye, zeynepficici34@gmail.com*

Kağıthane Belediyesi ,Yaşlılar Gündüz Hizmet Merkezi, İstanbul, Türkiye kdagtekin@kagithane.bel.tr

*** Biruni Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü (İngilizce), İstanbul, Türkiye, gaytutuldu@biruni.edu.tr*

Giriş: Yaşlanma, bireylerin fiziksel kapasitesinde ve günlük yaşam aktivitelerini sürdürebilme becerilerinde azalmaya neden olur. Bu süreçte denge sorunları ve ikili görev performansındaki düşüşler, yaşlı bireylerin yaşam kalitesini olumsuz etkileyebilir. Düzenli yapılan egzersizler ile bu olumsuz etkiler azaltılabilir. **Amaç:** Bu çalışmada yaşlılarda büyük amplitüdlü kalistenik grup egzersizlerine eklenen müziğin, ikili görev performansı ve denge üzerine etkisinin incelenmesidir. **Yöntem:** Çalışmaya 65-80 yaş aralığındaki 50 katılımcı rastgele iki gruba ayrılmıştır (Grup 1: yaş ort. 69.44±3.88, Grup 2: yaş ort. 68.76±2.78). Katılımcılara egzersiz öncesi ve sonrası bilişsel fonksiyonlar, denge, ikili görev yetenekleri ve fiziksel aktivite düzeylerini değerlendirmek için çeşitli testler (Mini Mental Test, Mini-Best Test, İkili Görev Anketi, Zamanlı Kalk ve Yürü Testi, Yaşlılar için Fiziksel Aktivite, Geriatrik Depresyon Ölçeği) uygulanmıştır. Grup 1'e fizyoterapist gözetiminde müzik eşliğinde büyük amplitüdlü kalistenik egzersiz programı uygulanırken, Grup 2 aynı programı müziksiz olarak gerçekleştirmiştir**. Bulgular:** Tedavi programları tamamlandıktan sonra yapılan değerlendirmelerde, grup içi değerlendirme sonuçlarına göre her iki grupta da Geriatrik Depresyon Anketinde, İkili Görev Anketinde ve Yaşlılar için Fiziksel Aktivite Anketi sonuçlarında anlamlı bir iyileşme görüldü ($p<0,01$). Gruplar arası etki büyüklükleri karşılaştırıldığında, müzikli egzersiz yapan Grup 1'in Grup 2'ye göre daha fazla iyileşme gösterdiği bulunmuştur. **Sonuç:** Yaşlılarda yapılan büyük amplitüdlü kalistenik grup egzersizlerinin denge ve ikili görev performansı üzerinde olumlu etkileri olduğu, bu egzersizler müzik eşliğinde yapıldığında ise etki büyüklüklerinin daha fazla olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Denge, yaşlı bireyler, ikili görev, kalistenik egzersizler, müzik

Sözel Bildiri

HASTANEDE YATAN ÇOCUKLARDA GELİŞEN KAYGI VE KORKUNUN YÖNETİMİNDE TERAPÖTİK OYUN MÜDAHALELERİNE GÜNCEL BAKIŞ

Dilek Uludaşdemir*, Nabilah Nabilah **

** Department of Pediatric Nursing, Faculty of Health Sciences, Ankara Yıldırım Beyazıt University, Ankara, Türkiye, E-mail: d.uludasdemir@gmail.com*

***Department of Pediatric Nursing, Institute of Health Sciences, Nursing Master's Student, Ankara Yıldırım Beyazıt University, Ankara, Türkiye, E-mail: nabilahnasir2410@gmail.com*

Amaç: Hastanede yatan çocuklarda terapötik oyun müdahalelerinin çocukların kaygı ve korku düzeyleri üzerindeki etkinliğini değerlendiren araştırmaların incelenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Bu derleme çalışmasında, kaygı (Anxiety), korku (Fear), terapötik oyun (Therapeutic play)" anahtar kelimeleri ile ScienceDirect, PubMed, ULAKBİM Ulusal Veri Tabanı ve Google Scholar veri tabanlarında 2020-2025 yılları arasında yayınlanan araştırmalara yönelik taramalar yapılmıştır. **Bulgular:** Literatür incelemesi sonucunda, çocuk merkezli oyun terapisi, sanat terapisi, dramatik oyunlar ve hikâye anlatımı gibi farklı teknikler ile pop-it, kukla gibi farklı oyuncaklar kullanılarak terapötik oyun müdahalelerinin uygulandığı saptanmıştır. Terapötik oyun müdahalelerinin hastanede yatan çocuklarda ağrı ve tıbbi müdahalelere karşı gelişen kaygı ve korkuyu azalttığı raporlanmıştır. Terapötik oyun müdahalelerinin aynı zamanda çocukların hastane ortamına uyum sağlamalarına yardımcı olduğu bildirilmiştir. Özellikle yapılandırılmış oyunlar ve yaratıcı oyun tekniklerinin stres düzeylerini düşürdüğü ve psikolojik destek sağladığı belirlenmiştir. Bu terapötik oyun müdahalelerinde ebeveyn katılımının terapötik etkinliği artırmadaki ve her çocuğun korku ve kaynağının farklı olabileceği dolayısıyla müdahalelerin bireyselleştirilmesinin önemi bildirilmiştir. **Sonuç:** Terapötik oyun müdahaleleri, hastanede yatan çocukların sadece eğlence ihtiyacını karşılamakla kalmayıp, aynı zamanda bir başa çıkma stratejisi olarak korku ve kaygı düzeyini azaltılmakta ve psikososyal destek sağlamaktadır. Hemşirelerin ağrı, korku ve kaygıyı azaltmak amacıyla hemşirelik bakımını sunarken terapötik oyun yaklaşımlarını uygulamalara dahil etmeleri önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Terapötik Oyun, Hastanede Yatan Çocuk, Kaygı, Korku, Hemşirelik

Sözel Bildiri

THE ROLE OF ECOCENTRIC VALUES AND SOCIAL INEQUALITY IN WATER CONSUMPTION: TURKISH DATA AND INTERNATIONAL COMPARISONS

Galip AKDAŞ, * Prof. Dr. Gökhan TENİKLER **

** Dokuz Eylül University, Institute of Social Sciences, Department of Disaster Management, PhD Program in Disaster Management, İzmir, Türkiye, gakdas@gmail.com*

*** Dokuz Eylül University,Department of Public Administration ,İzmir,Türkiye, gokhan.tenikler@deu.edu.tr*

Background: Slow-developing climate-related disasters such as droughts, combined with increasing population pressure, involuntary migration movements and regional conflicts, threaten the sustainability of water resources in a multi-dimensional way. While this composite risk structure deepens the social vulnerabilities, it also significantly affects individuals' value-based behavior patterns and environmental adaptation strategies. Water consumption and household savings are shaped not only by economic or infrastructural factors, but also by ecocentric values and cultural factors. **Aim:** This study aims to contribute to the social dimension of disaster management policies by examining the socioeconomic, infrastructural and value-based factors affecting water consumption at the household level and water saving behaviors at the individual level. The effects of ecocentric values and social inequalities on behavior are also presented. **Methods:** The research is based on two data sets. First, the microdata of the 2002-2019 Household Budget Survey of the Turkish Statistical Institute ($n > 70.000$) were analyzed by log-linear regression and by doing this the factors affecting water expenditures were examined. Secondly, with the 1995-2018 data of the World Values Survey, the water saving behaviors of individuals in 25 countries ($n \approx 33.000$); value orientations were evaluated by logistic regression within the framework of socio-demographic variables and cultural attitudes. **Results:** Post-materialist values, environmental awareness, and a sense of national belonging are positively associated with water conservation behavior. On the other hand, this behavior is observed at a lower level in individuals with traditional values and socioeconomically disadvantaged groups. **Discussion and Conclusion:** The findings show that individual adaptation to water scarcity is affected by value orientations as well as infrastructure conditions. Accordingly, disaster management policies should not be limited to technical solutions, but should also include behavioral and cultural dimensions. In order to increase resilience in vulnerable groups, it is important to support economic values with public policies. ($\beta = –0.071$ ve $\beta = –0.256$; $p < 0.01$).

Keywords: Water Conservation, Ecocentric Values, Drought, Disaster Management

Sözel Bildiri

ERCİYES ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNDE YEME FARKINDALIĞI VE BESLENME DAVRANIŞLARI İLİŞKİSİ

Eda Nur ÇETİNER*, Fevziye ÇETİNKAYA**

** Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Doktora Programı, Kayseri, Türkiye, dyt.edanurcetiner@gmail.com*

*** Erciyes Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr., Kayseri, Türkiye, fevcetin@erciyes.edu.tr*

Giriş: Gençler için stres ve kaygı oluşturan, ailelerinden bağımsız olarak yemek yeme alışkanlıkları ve tercihlerinin değiştiği bir ortam olan üniversite yaşamı gençlerde sağlıklı beslenme alışkanlıkları ve tutumları oluşturmak için kritik bir dönemdir. **Amaç:** Bu çalışma üniversite öğrencilerinde yeme farkındalığı ve beslenme davranışları arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla yürütülmüştür. **Yöntem:** Çalışmaya Erciyes Üniversitesi Eczacılık Fakültesinden 264 ve Hukuk Fakültesinden 306 olmak üzere toplam 570 öğrenci alınmıştır. Veri toplama aracı olarak sosyodemografik ve beslenme alışkanlıkları ile ilgili anket formu ve Yeme Farkındalığı Ölçeği-30 (YFÖ-30) kullanılmıştır. Ölçekten alınabilecek puanlar 0-150 arasındadır. Toplam ölçek puanı veya alt boyutlarının puanları ne kadar yüksek ise yeme farkındalığı o kadar yüksektir. **Bulgular:** Öğrencilerin YFÖ-30 ortalama puanları 93.82±12.70'dir. Eczacılık Fakültesi öğrencilerinin YFÖ-30 puanı 94.09±12.67 iken Hukuk Fakültesi öğrencilerinin ise 93.59±12.73'dür. Erkek öğrencilerin YFÖ-30 ortalama puanları kadın öğrencilerin YFÖ-30 puanlarından daha yüksek olup istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Öğrencilerin BKİ değerleri ile yeme farkındalığı ölçek puanları arasında ters yönde ve çok düşük düzeyde ilişki bulunmuştur ($r=-0.087$, $p=0.038$). Öğrencilerde besin seçimlerinin yeme farkındalığı ile anlamlı bir ilişkisi olduğu tespit edilmiştir. Fast food tüketme alışkanlığı olanlarda yeme farkındalıkları anlamlı ölçüde düşüktür ($p<0.05$). Daha önce diyetisyene gitmiş olanlarla hiç diyetisyene gitmemiş olanlar arasında yeme farkındalığı puanı farklı bulunmamıştır ($p>0.05$). **Tartışma ve Sonuç:** Sonuç olarak; üniversite öğrencilerinde yeme farkındalığı yeterli düzeyde değildir. Öğrencilerin yeme farkındalığı ile besin seçimleri arasında önemli bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Sağlıklı beslenme davranışlarına sahip olan öğrencilerin yeme farkındalıkları daha yüksektir.

Anahtar Kelimeler: Beslenme Davranışı, Yeme Farkındalığı, YFÖ-30, Üniversite Öğrencileri

Bu araştırma Erciyes Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından TYL-2020-9787 proje numarasıyla desteklenmiştir.

Sözel Bildiri

BUZAĞI BAKIM VE YÖNETİM PROTOKOLLERİNDEN BARINAKLARIN BUZAĞI YETİŞTİRMEDE ÖNEMİ

Ömer KAYA, Doç. Dr. Yahya ÖZTÜRK

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Zootekni Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye, kayaomer@tarimorman.gov.tr

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Zootekni Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye

yozturk@mehmetakif.edu.tr

Giriş: Dünya genelinde artan nüfusla birlikte besin ihtiyacı da artmaktadır. Gelişmiş ülkelerde yaygın olan hayvansal protein ağırlıklı beslenme, sağlıklı bir beyin ve beden gelişimi için büyük önem taşımaktadır. Hayvansal proteinin sürdürülebilir şekilde karşılanabilmesi, hayvan başına maksimum verimin (et, süt, döl) elde edilmesine bağlıdır. Büyükbaş hayvancılıkta kârlılık ise doğan buzağı sayısı ve buzağıların sağlıklı bir şekilde büyütülmesine dayanır. Buzağıların sağlıklı gelişimi; bakım, beslenme, çevresel koşullar, sağlık hizmetleri, barınak koşulları ve hijyen gibi faktörlerle yakından ilişkilidir. Buzağı barınaklarında kuru zemin, ceryansız havalandırma, yem ve suya kolay erişim ile kolay temizlenebilir hijyenik bir ortam temel şartlardandır. **Amaç:** Sağlıklı bir buzağı yetiştiriciliğinde barınak koşullarının ne denli önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktır. Buzağılar, doğumdan itibaren oldukça hassas ve çevresel koşullardan kolayca etkilenebilen canlılardır. Bu nedenle, yaşamlarının ilk aylarında karşılaştıkları çevre şartları, onların büyüme hızlarını, bağışıklık sistemlerinin gelişimini ve genel sağlık durumlarını doğrudan etkilemektedir. Barınaklar, buzağının maruz kaldığı çevresel stres faktörlerini minimize eden, hijyenik ve kontrollü bir yaşam alanı sunarak, hastalık riskini azaltmakta ve sağlıklı gelişimlerini desteklemektedir. Özellikle ilk haftalarda oluşabilecek ishaller, solunum yolu enfeksiyonları ve diğer bulaşıcı hastalıklar, uygun olmayan barınak koşullarıyla doğrudan ilişkilidir. **Yöntem:** Daha önce buzağı barınakları konusunda yapılan çalışmalara ait literatürlerden derleme yapılmıştır. **Bulgular:** Buzağılar için uygun sıcaklık koşulları sağlamak önemlidir. Barınaklarda iyi bir havalandırma sağlanmalıdır. Düzenli temizlik ve dezenfeksiyon, hastalık risklerini azaltır. Her bir buzağı için yeterli alan sağlanması, stresi azaltır ve bulaşıcı hastalıkların yayılmasını engeller. Barınaklarda rüzgar ve yağmurdan koruyacak şekilde yeterli yalıtım sağlanması, buzağıların hastalanmasını önler ve hayvan refahını artırır. **Sonuç:** Barınakların uygun yapıda olması, hijyenin sağlanması ve kolostrum uygulamasının zamanında gerçekleştirilmesi, buzağı sağlığı açısından kritik öneme sahiptir. Eğitim çalışmaları ve altyapı iyileştirmeleri ile kayıplar azaltılabilir.

Anahtar Kelimeler: Buzağı yetiştiriciliği, Barınak koşulları, Kolostrum, Buzağı sağlığı, Mortalitesi.

Sözel Bildiri

THE IMPORTANCE OF ENVIRONMENTAL HEALTH AND CLIMATE CHANGE LITERACY

Musa Yasin TORUN, Ertuğrul BAYER

Lecturer, Isparta University of Applied Sciences, Eğirdir Vocational School, Department of Parks and Garden Plants, Isparta, Türkiye, musatorun@isparta.edu.tr

Assoc. Prof. Dr., Isparta University of Applied Sciences, Eğirdir Vocational School, Department of Management and Organization, Isparta, Türkiye, ertugrulbayer@isparta.edu.tr

Background: Environmental health and climate change are among the critical problems affecting the entire world today. Rapidly increasing industrialization, fossil fuel consumption, deforestation and unconscious use of natural resources disrupt the balance of ecosystems and trigger global warming. Due to climate change, there are temperature increases, extreme weather events, depletion of water resources, decrease in agricultural productivity and loss of biodiversity around the world. **Aim:** The aim of this study is to contribute to the development of educational policies and the impact of environmental health and climate change literacy on individuals and societies, and the measures that need to be taken to increase this literacy.**Methods:** By conducting a literature review of previous studies, the negative effects of climate change, which is increasing in today's conditions, on the environment were revealed and the importance of environmental health and climate change literacy was emphasized. **Results:** Individuals' gaining environmental awareness not only improves their own quality of life, but also contributes to future generations living in a healthy environment. Environmental health awareness plays an important role in social transformation and sustainability. Informed about the impacts of climate change and its consequences on health, individuals and societies will help improve not only their own health but also the health of societies and the planet. **Discussion and Conclusion:** States and educational institutions need to support projects to increase environmental awareness, and incentive policies need to be implemented to enable individuals to fulfill their environmental responsibilities.

Anahtar Kelimeler: Environmental Health, Climate Change, Literacy, Sustainability, Education

Sözel Bildiri

EFFECTS OF GREEN AREAS ON PUBLIC HEALTH AND THEIR CONTRIBUTIONS TO URBAN QUALITY OF LIFE

Musa Yasin TORUN, Ertuğrul BAYER

Lecturer, Isparta University of Applied Sciences, Eğirdir Vocational School, Department of Parks and Garden Plants, Isparta, Türkiye, musatorun@isparta.edu.tr

Assoc. Prof. Dr., Isparta University of Applied Sciences, Eğirdir Vocational School, Department of Management and Organization, Isparta, Türkiye, ertugrulbayer@isparta.edu.tr

Background: Open and green spaces undertake functions to improve and regulate people's living conditions in cities and are of vital importance by creating the most suitable living conditions for wildlife and plant species. Open and green spaces, which are a kind of biological island between the dense human and vehicle mobility and the rigid building textures that are dominant in cities, are living tissues where such creatures shelter, feed, reproduce, are protected against each other and urban activities, interact with each other, use them for transition between different living spaces or facilitate their adaptation to their environment. **Aim:** The aim of this study is to reveal how individuals benefit from green areas and the importance of these areas in terms of environmental sustainability and social well-being. It is emphasized that green areas should be included more in urban planning and their contribution to healthy urbanization processes. **Methods:** The effects of green spaces on people's physical and mental health are revealed by reviewing the literature of previous studies. **Results:** Green areas are of vital importance for the protection and development of public health. Green areas should be given more space in urban planning because they encourage physical activity, have positive effects on mental health and support social interaction. **Discussion and Conclusion:** Increasing the number of parks, gardens and forest areas, especially in cities, will be an approach that supports both individual well-being and environmental sustainability.

Anahtar Kelimeler: Green Areas, Community Health, Urban Quality of Life

Sözel Bildiri

HPV VE KANSER: AŞILAMA ILE ÖNLENEBILIR BIR HALK SAĞLIĞI SORUNU

Naval Jafarova1 Mukadder İnci Başer Kolcu,2,3

1Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi, 1. Sınıf öğrencisi, Isparta, Türkiye

İletişim: Telefon ve mail

2Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi ve Bilişimi AD. Isparta, Türkiye

3Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Isparta, Türkiye

İletişim: +905055306180 , incikolcu@gmail.com

Özet:İnsan Papilloma Virüsü (HPV), Papillomaviridae ailesine ait, dünya genelinde en yaygın cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlardan biridir. Günümüze kadar 200'den fazla türü tanımlanmış olup, çoğu zararsızdır ve yalnızca siğillere yol açar. Ancak özellikle HPV-16 ve HPV-18 tipleri yüksek kanserojen potansiyele sahiptir; rahim ağzı (serviks), orofarinks ve diğer anogenital bölgelerde ciddi malignitelere neden olabilmektedir.

HPV enfeksiyonu genellikle cilt teması ve cinsel ilişki yoluyla bulaşır. Çoğu enfeksiyon semptomsuz seyredip bağışıklık sistemi tarafından kendiliğinden temizlenirken, bazı vakalarda enfeksiyon kalıcı hale gelerek ciddi sağlık sorunlarına yol açabilir. HPV'ye bağlı kanserlerin görülme sıklığı bölgelere göre değişiklik gösterse de serviks kanseri, dünya genelinde kadınlar arasında en sık görülen dördüncü kanser konumundadır. Erkeklerde ise HPV ile ilişkili orofaringeal kanserlerin ve penis kanserlerinin insidansı giderek artmaktadır.

Tanı sürecinde, kadınlarda Pap smear testi ve HPV DNA testi yaygın olarak kullanılmakta; erkeklerde ise daha sıklıkla biyopsi ve PCR yöntemleri tercih edilmektedir. Tedavi seçenekleri arasında cerrahi müdahaleler, radyoterapi ve kemoterapi yer almaktadır. Tedavi edilmediğinde ise HPV kaynaklı kanserler ilerleyerek metastaz yapabilir ve ölümcül seyredebilir.

HPV'ye karşı en etkili korunma yöntemi, özellikle yüksek riskli türlere karşı geliştirilmiş olan HPV aşılarıdır. Bu aşılar, enfeksiyonun ve buna bağlı gelişen kanserlerin görülme sıklığını anlamlı düzeyde azaltmaktadır. Ancak aşı ile önlenebilir olmasına rağmen, toplumda bilgi eksikliği, yanlış inanışlar ve aşıya karşı önyargılar ayrıca sigorta ödemeleri kapsamında olmaması nedeniyle aşılama oranları istenilen düzeye ulaşamamaktadır. Toplumun bilinçlendirilmesi, özellikle ergenlik ve sonrasındaki yaş gruplarında yer alan eğitim etkinlikleri ile erken tanı olanaklarının artırılması ve aşılama programlarının yaygınlaştırılması, HPV ile mücadelede hayati öneme sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Hpv virüsü , Kanser , enfeksiyon, aşı

Sözel Bildiri

DETERMINATION OF CO_2 CAPTURE AND CONVERSION EFFICIENCY OF CARBONIC ANHYDRASE IN NATURAL DEEP EUTECTIC SOLVENT

Mehmet Gonul*, Hatice Gokoglan, Selmihan Sahin *****

** Suleyman Demirel University, Department of Chemistry, Faculty of Engineering and Natural Sciences, Cunur, Isparta, 32200 Turkiye, mehmetgonul009@gmail.com*

***Suleyman Demirel University, Institute of Science, Department of Chemistry Cunur, Isparta, 32200 Turkiye, haticegokoglan@hotmail.com*

**** Suleyman Demirel University, Department of Chemistry, Faculty of Engineering and Natural Sciences, Cunur, Isparta, 32200 Turkiye, selmihansahin@sdu.edu.tr*

Background: Carbonic anhydrase (CA) is an excellent enzyme candidate for new biocatalytic processes based on the capture and utilization of carbon dioxide (CO_2). To enhance the potential of CA in these processes, it is crucial to improve its stability and determine the optimal conditions under which it is most efficient. Developing efficient processes for CO_2 capture and utilization (CCU) is one of the most challenging goals in modern chemical reaction engineering. The easy deactivation of free enzymes under non-natural conditions poses a barrier to the industrial application of biocatalysis. It has been shown that natural deep eutectic solvents (NADES), when used as a new reaction medium, can improve the activity and stability of enzymes. Therefore, this project aimed to investigate the potential of eutectic solvent formed from choline-glycerol to enhance the activity and stability of CA, thereby improving its potential for use in CCU technologies. **Methods:** In this study, CA was purified from bovine erythrocytes using Sepharose 4B sulfonamide affinity chromatography. The activity of the purified enzyme in choline-glycerol NADES solution, prepared at a 1:2 ratio, was tested at different concentrations using the esterase activity method. The solution that provided the optimum activity for CA was determined by evaluating its $CaCO_3$ formation activity in the presence of $CaCl_2$. **Results:** The enzyme was purified using Sepharose 4B sulfonamide affinity chromatography with a 426 U/mg specific activity and 12 fold. In a 1% choline-glycerol NADES solution, the enzyme exhibited 264% relative activity. In the same choline-glycerol NADES solution, the $CaCO_3$ production efficiency of CA was 75%, while the control study achieved an efficiency of 44%. **Discussion and Conclusion:** Choline-glycerol NADES solution enhanced CA activity, improving CO_2 capture efficiency and showing promise for optimizing biocatalytic processes in CCU technologies.

Keywords: CO_2 capture and conversion, Carbonic anhydrase, Natural deep eutectic solvent

Sözel Bildiri

EFFECT OF FOOD ON ORAL DRUG ABSORPTION

İlhan GÜN*, Emine GÖK İNAN**

** Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Burdur Food, Agriculture and Livestock Vocational School, Department of Food Processing, Burdur, Türkiye, igun@mehmetakif.edu.tr*

*** Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Institute of Health Sciences, Animal Products Hygiene and Technology, Burdur, Türkiye , ktokrtydyt.15@icloud.com*

Background: The effect of oral drug use is related to the amount and duration of absorption, and the substances in the food composition have an important effect on this absorption. **Aim:** The aim of this study is to provide information about common food effect mechanisms on drug absorption. **Methods:** A general evaluation was made by examining the studies examining the relationship between oral drug absorption and food consumption. **Results:** The relationship between food consumption and drug absorption is complex and multifaceted, and it is important that drugs be taken on an empty or full stomach to minimize the effects of food on drug absorption. It is stated that oral drug absorption is affected by the substances in the food composition. In addition, the interaction of some drugs with food negatively affects their absorption. For example, some studies emphasize that dairy product consumption can reduce the effectiveness of some antibiotics. **Discussion and Conclusion:** It is stated that high-fat foods can have a delaying effect on gastric emptying. It is also stated that such foods increase the absorption of hydrophobic drugs and decrease the absorption of hydrophilic drugs. An increase in paracellular drug transport may occur as a result of epithelial membrane interference caused by high-fat diets, which in turn drive bile production. Certain transporter systems in the intestines can be stimulated by eating foods that are high in protein. Intestinal amino/peptide transporters that are responsible for the absorption of certain medications can be inhibited by segments of degraded proteins. Besides, postprandial secreted bile acid can be adsorbent by high-fiber foods. Some metal ions in foods can form chelate with drugs, which may reduce the effectiveness of the drug.

Key Words: Drug, Absorption, Food, Nutrition

Sözel Bildiri

ADÖLESANLARDA ZORBALIK, SİBER ZORBALIK VE SOSYAL FOBİ İLİŞKİSİ

Fatma Dilek Turan*, Hilal Günen, Merve Çakır***, Eylül Bıyıklı****, Buse Solak*****

** Akdeniz University, Kumluca Health Science Faculty, Department of Nursing, Kumluca/Antalya, Turkey, Fatmadilek_32@hotmail.com*

*** Akdeniz University, Kumluca Health Science Faculty, Department of Child Development, Kumluca/Antalya, Turkey, hilalgnn201@gmail.com*

**** Akdeniz University, Kumluca Health Science Faculty, Department of Child Development, Kumluca/Antalya, Turkey, mervecakir478@gmail.com*

***** Akdeniz University, Kumluca Health Science Faculty, Department of Child Development, Kumluca/Antalya, Turkey, biyiklieylul53@gmail.com*

****** Akdeniz University, Kumluca Health Science Faculty, Department of Child Development, Kumluca/Antalya, Turkey, buseslk@icloud.com*

Giriş: Zorbalık, siber zorbalık ve sosyal fobi günümüzde oldukça önem taşıyan ve birbiri ile ilişkili kavramlardır. **Amaç:** Adölesanlarda zorbalık, siber zorbalık ve sosyal fobi ilişkisini değerlendirmektir. **Method:** Tanımlayıcı ve ilişkisel tipteki bu araştırma, Türkiye'de bir lisede eğitim alan 457 lise öğrencisi ile Mart-Nisan 2025 tarihleri arasında tamamlandı. Veriler Çocuk-Ergen Zorbalık Ölçeği-9 Kısa Form, Siber Zorbalık Üçgeni Ölçeği ve ÇAPA Sosyal Fobi Ölçeği ile yüzyüze olarak toplandı. Araştırmada bağımsız iki örneklem t testi (Independent t Test), One Way ANOVA, Pearson Korelasyonu ve yordayıcıların tespiti için Çoklu Doğrusal Regresyon analizleri kullanılmıştır. **Bulgular:** Öğrencilerin Çocuk-Ergen Zorbalık Ölçeği puan ortalaması 29,39±4,51, Siber Zorbalık Üçgeni Ölçeği puan ortalaması 62,76±3,23, ÇAPA Sosyal Fobi Ölçeği puan ortalaması 102,44±3,64'dir. Sınıf arttıkça zorbalığın ve sosyal fobinin arttığı belirlenmiştir ($p<0,05$). Sosyal fobi ile zorbalık ve siber zorbalık arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($p<0,05$). Zorbalık ve siber zorbalık ölçek/alt ölçeklerin, sosyal fobi puanlarına ilişkin varyansın %59'unu açıkladığı görülmüştür ($p<0,05$, $R^2=0,59$). **Tartışma ve Sonuç:** Öğrencilerin gereksinimlerinin tespit edilmesi, danışmanlık yapılması, zorbalık ve siber zorbalığın gözlenmesi, değerlendirilmesi, okullardaki eğitimin artırılması, artıran durumların kontrolü ve ortadan kaldırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Adölesan, Çocuk, Siber Zorbalık, Sosyal Fobi, Zorbalık

Sözel Bildiri

SAĞLIKTA KALİTE YÖNETİMİ KAPSAMINDA ÖZEL HASTANELERİN İNTERNET SİTELERİNİN İÇERİK ANALİZİ: ANTALYA – ISPARTA – BURDUR ÖRNEĞİ

Tuba ODABAŞ BAYDAR, Ümit İNCE, Metin KARACA, Ertuğrul BAYER

Hemşire, Sağlık Bakanlığı Isparta Şehir Hastanesi, Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Ekonomi ve Yönetim ABD Yüksek Lisans Öğrencisi, Isparta, Türkiye, tubaodbss@icloud.com

Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Ekonomi ve Yönetim ABD Yüksek Lisans Öğrencisi, Isparta, Türkiye, umitmete3207@gmail.com

Dr. Öğretim Üyesi, Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Gelendost Meslek Yüksekokulu, Yönetim ve Organizasyon Bölümü, Isparta, Türkiye, metinkaraca@isparta.edu.tr

Doç. Dr. Ertuğrul BAYER, Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Eğirdir Meslek Yüksekokulu, Yönetim ve Organizasyon Bölümü, Isparta, Türkiye, ertugrulbayer@isparta.edu.tr

Giriş: Sağlık hizmetleri sunumunda hizmet kalitesinin artırılması, sürekli gelişimin sağlanması ve hizmetlerin kalite kültürü içinde yürütülmesi amacıyla Sağlık Bakanlığı tarafından SKS Hastane Kalite Standartları belirlenmiş ve düzenlenmiştir. Bu çekirdek standartlar, sağlık hizmet sunum süreçleri ile hasta ve çalışan güvenliği açısından kritik öneme sahiptir. Bu standartlar kapsamında hastanelerin internet sitelerini düzenlemeleri ve temel bilgilere yer vermeleri önerilmektedir. **Amaç:** Bu çalışmanın amacı Antalya, Isparta ve Burdur illerindeki özel hastanelerin internet sitelerinin SKS Hastane standartları kapsamında içerik analizlerinin yapılması ve değerlendirilmesidir. **Yöntem:** Sağlık Bakanlığı internet erişim sayfasından ve il sağlık müdürlükleri internet sitelerinden güncel olarak faaliyette bulunan özel hastaneler tespit edilmiştir. Sağlık Bakanlığı (Sağlıkta Kalite Standartları-Hastane) https://kalite.saglik.gov.tr/TR-52460/guncel-standartlar.html ve https://shgmkalitedb.saglik.gov.tr/TR-13483/web-sitelerine-iliskin-duzenleme.html sayfalarındaki temel kriterler kapsamında Antalya, Isparta ve Burdur illerindeki özel hastanelerin internet sitelerinin içerik analizi gerçekleştirilmiştir. Çalışma, Mart 2025 verilerine göre gerçekleştirilmiştir ve 57 özel hastaneyi kapsamaktadır. **Sonuç:** Sağlık Bakanlığı Performans Yönetimi ve Kalite Geliştirme Daire Başkanlığı tarafından önerilen ve hastanelerin internet sitelerinde bulunması gereken açıklamaların; çalışma kapsamındaki hastanelerin internet sitelerinde %52,7 oranında karşılandığı tespit edilmiştir. Kriterlerin %31,6 oranında karşılanmadığı, %12,4 oranında kısmen karşılandığı ve %2,2 oranında ise hastanelerin internet sayfalarında herhangi bir bilginin olmadığı aynı zamanda bir hastanenin internet sayfasının bakım aşamasında olduğu ve erişime kapalı olduğu tespit edilmiştir. **Tartışma ve Öneriler:** Çalışma sonucunda elde edilen veriler ve gerçekleştirilen istatistiksel analizlere göre hastanelerin internet sitelerinde %47,3 gibi büyük oranda temel bilgi eksikliklerinin olması günümüz iletişim imkanları da değerlendirildiğinde olumsuz bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum, hasta ve hasta yakınlarının sağlık hizmetine erişme ve bu süreçte karar verme davranışlarının belirlenmesi açısından ihtiyaç duyulabilecek temel bilgilere erişim

noktasında ciddi bir eksiklik olarak değerlendirilebilir. Hastanelerin internet sitelerinin daha şeffaf ve kapsamlı bir şekilde düzenlenmesi hem tercih edilme açısından hem de hasta ve çalışan güvenliği açısından oldukça etkili olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sağlık Kalite Standartları, Hastane, Hastane İnternet Sayfaları, İçerik Analizi, Antalya, Isparta, Burdur.

Sözel Bildiri

ÇOK BOYUTLU DİJİTAL STRES ÖLÇEĞİ'NİN TÜRKÇE FORMUNUN ÇOCUK VE ERGENLERE YÖNELİK PSİKOMETRİK ÖZELLİĞİNİN İNCELENMESİ: GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

Fatma Dilek Turan*, Merve Çakır, Eylül Bıyıklı***, Buse Solak**** Hilal Günen*****

** Akdeniz University, Kumluca Health Science Faculty, Department of Nursing, Kumluca/Antalya, Turkey, Fatmadilek_32@hotmail.com*

*** Akdeniz University, Kumluca Health Science Faculty, Department of Child Development, Kumluca/Antalya, Turkey, mervecakir478@gmail.com*

**** Akdeniz University, Kumluca Health Science Faculty, Department of Child Development, Kumluca/Antalya, Turkey, biyiklieylul53@gmail.com*

***** Akdeniz University, Kumluca Health Science Faculty, Department of Child Development, Kumluca/Antalya, Turkey, buseslk@icloud.com*

****** Akdeniz University, Kumluca Health Science Faculty, Department of Child Development, Kumluca/Antalya, Turkey, hilalgnn201@gmail.com*

Giriş: İletişim teknolojileri, dünya üzerinde artış gösteren internet kullanıcıları için gündelik hayatın bir parçası haline gelmiştir. Pek çok araştırma, çevrimiçi iletişim ve sosyal medyanın insanlara dijital stres yüklediğini belirtmiştir. Ancak 10-18 yaş grubu çocuklarda bunu ölçecek Türkçe bir ölçüm aracına rastlanmamaktadır. **Amaç:** "Çok Boyutlu Dijital Stres Ölçeği"nin Türkçe formunun ortaokul ve lise öğrencilerine (10-18 yaş) yönelik uygunluğunun değerlendirilerek, geçerlik ve güvenirlik çalışmasının yapılmasıdır. 10-18 yaş arası çocukların dijital streslerinin değerlendirildiği bir ölçüm aracının bulunmaması nedeniyle ülkemizde de kullanılabilecektir. **Method:** Tanımlayıcı tipteki bu araştırma, Türkiye'de ortaokullarda eğitim alan, 10-18 yaş grubunda 326 öğrenci ile Mart-Nisan 2025 tarihleri arasında tamamlandı. Veriler "Çok Boyutlu Dijital Stres Ölçeği" ve "Ergenler İçin Dijital Bağımlılık Ölçeği" ile yüzyüze olarak toplandı. Araştırmanın verileri, sayı ve yüzde dağılımları, ortalama-standart sapma ile sunulmuştur. Verilerin dil geçerliliği ve kapsam geçerliliğinin ardından doğrulayıcı faktör ve açıklayıcı faktör analizi yapılmaktadır. Ölçeğin toplam güvenirliği için Croncbach Alpha katsayısı hesaplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde hata (yanılma) payı p=0.05 olarak alınmıştır. **Bulgular:** Elde edilen sonuçlar, orijinal faktör yapısıyla benzeşecek şekilde tek faktör ve 24 maddeden oluşan modelin iyi uyuma işaret eden değerlere sahip olduğunu göstermektedir. Eşdeğer ölçek geçerliği sonuçlarına göre ise "Çok Boyutlu Dijital Stres Ölçeği" ile "Ergenler için Dijital Bağımlılık Ölçeği" toplam puanları arasında anlamlı ilişkiler olduğu görülmüştür. Çok Boyutlu Dijital Stres Ölçeği'nin Cronbach alfa güvenirlik katsayısı 0.91, olarak belirlenmiştir. Ölçeğin madde-toplam korelasyonları ise 0.72 ile 0.92 arasındadır. **Tartışma ve Sonuç:** Çalışma kapsamında yapılan analiz sonuçları "Çok Boyutlu Dijital Stres Ölçeği"nin, ülkemizde 10-18 yaş grubu çocuklarda dijital stresi ölçmede kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Ergen, Dijital Stres, Geçerlik, Güvenirlik, Ölçek

Sözel Bildiri

İLKOKUL ÇOCUKLARINDA HAYIR DİYEBİLME VE PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK İLİŞKİSİ

Fatma Dilek Turan*, Eylül Bıyıklı, Buse Solak*** Hilal Günen****, Merve Çakır*****

** Akdeniz University, Kumluca Health Science Faculty, Department of Nursing, Kumluca/Antalya, Turkey, Fatmadilek_32@hotmail.com*

*** Akdeniz University, Kumluca Health Science Faculty, Department of Child Development, Kumluca/Antalya, Turkey, biyiklieylul53@gmail.com*

**** Akdeniz University, Kumluca Health Science Faculty, Department of Child Development, Kumluca/Antalya, Turkey, buseslk@icloud.com*

***** Akdeniz University, Kumluca Health Science Faculty, Department of Child Development, Kumluca/Antalya, Turkey, hilalgnn201@gmail.com*

****** Akdeniz University, Kumluca Health Science Faculty, Department of Child Development, Kumluca/Antalya, Turkey, mervecakir478@gmail.com*

Giriş: "Hayır" diyebilme yeteneği, karar verme, reddetme ve kararın uygulanması ile karakterizedir. Psikolojik sağlamlık ile ilişkili olduğu öngörülmektedir. **Amaç:** İlkokul çocuklarında hayır diyebilme ve psikolojik sağlamlık ilişkisini değerlendirmektir. **Method:** Tanımlayıcı ve ilişkisel tipteki bu araştırma, Türkiye'de ilkokul eğitim alan 398 ilkokul öğrencisi ile Mart-Nisan 2025 tarihleri arasında tamamlandı. Veriler "Katılımcı Tanıtım Formu", "Çocuklar İçin "Hayır" Diyebilme Becerisi Ölçeği" ve "Çocuk & Gençlik Psikolojik Sağlamlık Ölçeği" ile yüzyüze olarak toplandı. Araştırmada bağımsız iki örneklem t testi (Independent t Test), One Way ANOVA, Pearson Korelasyonu ve yordayıcıların tespiti için Basit Doğrusal Regresyon analizleri kullanılmıştır. **Bulgular:** Öğrencilerin Çocuklar İçin "Hayır" Diyebilme Becerisi Ölçeği puan ortalaması 48,76±2,33, Çocuk & Gençlik Psikolojik Sağlamlık Ölçeği puan ortalaması 34,24±2,21'dir. Sınıf arttıkça hayır diyebilme becerisinin ve psikolojik sağlamlığın azaldığı belirlenmiştir ($p<0,05$). Hayır diyebilme becerisi ile psikolojik sağlamlık arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($p<0,05$). Hayır diyebilme becerisinin, psikolojik sağlamlık puanlarına ilişkin varyansı %62 oranında açıkladığı görülmüştür ($p<0,05$, $R^2=0,62$). **Tartışma ve Sonuç:** Öğrencilerin sınıf düzeyleri arttıkça hayor diyebilmelerinin zorlaşması ve ilişkili olarak da psikolojik sağlamlıklarının azalması oldukça önemlidir. Hayır diyebilmelerinin önündeki engellerin ve çocukların güçlendirilmesi için gerekli durumların tespit edilmesi, danışmanlık yapılması, okullardaki eğitimin artırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Hayır Diyebilme, Psikolojik Sağlamlık, Regresyon, Korelasyon

Sözel Bildiri

YAN AĞRISININ NADİR BİR NEDENİ AORT DİSEKSİYONLU BİR OLGU

Hüseyin Gümüş, Nesrin Gökben Beceren

Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi, Acil Tıp Anabilim Dalı, Isparta, drhuseyingumus@gmail.com

Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi, Acil Tıp Anabilim Dalı, Isparta, nesrinbeceren@sdu.edu.tr

GİRİŞ: Aort diseksiyonu, aortun intima tabakasının yırtılmasıyla ortaya çıkan, damar duvarında ayrılma ve kanın aort duvarı boyunca ilerlemesiyle gelişen ölümcül bir durumdur.Aort diseksiyonunun kardiyovasküler komplikasyonlarının yanı sıra, organ perfüzyonunu etkileyerek çeşitli sistemik bozukluklara yol açabilir.Böbrek kan akımının bozulması, aort diseksiyonunun ciddi bir komplikasyonu olup, akut böbrek yetmezliğine neden olabilir.Bu bildiride, yan ağrısı şikayetle acil servise başvuran aort diseksiyonuna bağlı böbrek kan akımının bozulduğu bir vakayı inceleyeceğiz.

OLGU SUNUMU:56 yaşında kadın hasta 4 saat önce ani başlayan sağ yan ağrısı, idrardan kan gelmesi ve bulantı şikâyeti ile acil servise başvurdu. Bilinen hastalığı olmayan hastanın kan basıncı 240/110mmHg, nabız 74 atım/dk,solunum sayısı 16/dk,vücut ısısı 36,6°C, oksijen satürasyonu %95 idi.Hastanın genel durumu iyi,bilinci açıktı. Sağ-sol tansiyon farkı yoktu. Bilateral nabızlar palpabldı.Batın muayenesinde; sağ orta ve alt kadranlarda defans mevcuttu. Sağ kostavertebral açı hassasiyeti vardı.EKG'de sinüs ritmi görüldü.Laboratuvar değerlerinde C-reaktif protein:4,45 mg/L , troponin:138 ng/l(0-40), beyaz küre sayısı:20,9, üre:42,2 mg/dL, kreatinin:1,17mg/dL,GFR52,2ml/dk,laktatdehidrogenez(LDH):655U/L,INR:1,19,D-Dimer:HIGH,Laktat:0,85mmol/lt,pH:7,44,HCO_3:22,4,PCO_2:36 idi.Hastaya verilen tedavilere rağmen tansiyon yüksekliğinin devam etmesi ve karın ağrısının orta hatta şiddetlenmesi üzerine D-Dimeri de yüksek olan hastada. aort diseksiyonu ,aort anevriması ,renal iskemiden şüphelenildi. Hastaya bilgisayarlı tomografi(BT) çekildi. Çekilen BT'lerde arcus aortadan başlayarak renal düzey inferior kesime uzanan diseksiyon ile uyumlu görünüm izlendi.Sağ renal arter orta kesimden itibaren ve renal parankimde kontrast dolumu izlenmedi.Aort diseksiyonu tanısı koyulan hasta acil cerrahi müdahale için sevk edildi.

TARTIŞMA: Aort diseksiyonu olguları ani başlayan bıçak saplanır tarzında göğüs ağrısıyla gelebileceği gibi diseksiyona bağlı dolaşımı etkilenen organlardan kaynaklı semptomlarla gelebilir.Çoğu olguda laboratuvar bulguları nonspesifiktir.Özgün olmamakla birlikte, en duyarlı biyokimyasal test D-Dimer seviyesindeki artıştır.Bizim hastamızdaki D-Dimer değerinin literatürü destekler nitelikte ve normal değerlerden yüksek olduğu saptandı. Tanı aort anjiografisi ile konur.Aort diseksiyonu kısa sürede tanısının koyulması hızlıca takip tedavisinin başlaması gereken acil bir durumdur. Klasik ağrı şekliyle ile gelebileceği gibi etkilenen organlardan kaynaklı semptomlarla gelebileceği unutulmamalıdır.

SONUÇ: Yan ağrısı şikâyeti ile gelen hastalarda acil hekimlerinin ayırıcı tanıları arasında Aort diseksiyonu bulunmalıdır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Aort diseksiyonu, yan ağrısı, iskemi

Sözel Bildiri

HOT SPOTS ON INFLAMMATORY BOWEL DISEASE AND TELEMEDICINE: A DESCRIPTIVE STUDY

Fatmanur İNCE ÖZGENEL 1*, Ayşe ÖZKARAMAN 2**

** Eskisehir Osmangazi University, Health, Practice and Research Hospital, Meselik Campus, Eskisehir,Türkiye, fatmanur_ince@hotmail.com*

*** Eskisehir Osmangazi University, Faculty of Health Sciences, Department of Internal Medicine Nursing, Meselik Campus, Eskisehir,Türkiye, aozaydin26@hotmail.com*

This study aims to conduct a bibliometric analysis of academic publications published between 2002 and 2025 on 19.02.2025 using a targeted query containing the keywords (((((((TS=("inflammatory bowel disease")) OR TS=("crohn disease")) OR TS=("ulcerative colitis")) AND TS=("digital technology")) OR TS=("digital health")) OR TS=(telemedicine))) AND WC=(Gastroenterology & Hepatology). The Web of Science (WoS) database was searched for publications with “article” document type and English language; 199 publications were included in the analysis by excluding irrelevant studies. The analysis and visualization of the data set obtained were evaluated using bibliometric and biblioshiny package programs in R software. As a result of the analysis, it was determined that there was a rapid increase in the number of documents related to telemedicine, especially after the 2019 COVID-19 outbreak. The two journals with the greatest impact on the development of the field are Inflammatory Bowel Diseases and Digestive Diseases and Sciences. Inflammatory Bowel Diseases was the most cited journal with 261 citations. Cross RK is the author with the highest number of publications on inflammatory bowel diseases (IBD) and telemedicine and the most cited author. The largest contributor is the University of Maastricht in the Netherlands. Based on the analysis of the study data, the USA and Italy are the most productive countries, while the Netherlands and the USA are the most cited countries. Within the scope of the research strategy, it was determined that the keywords “telemedicine”, ‘care’ and “management” were used most frequently. The association between the words “telemedicine” and “care” is the strongest. Motor themes include the words “care, management, outcomes, quality of life”. The USA and the United Kingdom are the main cooperating countries. In conclusion, telemedicine is becoming more important in the management of IBD. Future research in this area may help improve patient outcomes and support better quality of life.

Keywords: Inflammatory Bowel Diseases, Telemedicine, Disease Management, Care

Sözel Bildiri

HEMŞIRELIK ÖĞRENCILERININ E-SAĞLIK OKURYAZARLIĞI VE TEKNOLOJIYE İLIŞKIN BILGI VE TUTUMLARI

Gamze Oğuz Erdem1, Zeynep Uysal2

1 İstanbul Atlas Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İç Hastalıkları Hemşireliği, Doktor Öğretim Üyesi, İstanbul, Türkiye, gamze.oguz87@gmail.com

2 İstanbul Atlas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik (Türkçe) Bölümü Öğrencisi, İstanbul, Türkiye, 220305041@st.atlas.edu.tr

Giriş: Üniversite öğrencileri, sağlık ve bakım konularında yüksek düzeyde bilgi sahibi olmaları beklenen toplumun önemli bir parçasıdır. Onların bilgi, tutum ve uygulamaları yalnızca kendi yaşamlarını değil, aynı zamanda toplumu da etkilemektedir. **Amaç:** Bu araştırma, hemşirelik öğrencilerinin e-sağlık okuryazarlığı ve teknolojiye ilişkin bilgi ve tutumlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. **Yöntem:** Tanımlayıcı-kesitsel tipte olan bu çalışma 2023-2024 eğitim-öğretim yılında İstanbul'da bir vakıf üniversitesinin Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nde öğrenim gören 2., 3., ve 4. Sınıf olmak üzere toplam 266 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmaya katılmayı kabul eden 227 öğrenci örnekleme alınmıştır. Araştırmada veriler araştırmacılar tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu", e-sağlık Okuryazarlığı Ölçeği" ve "Teknolojiye Yönelik Tutum Ölçeği" kullanılarak toplanmıştır. Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 25.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotlar (sayı, yüzde, min, max, medyan, ortalama, standart sapma) kullanılmıştır. **Bulgular:** Öğrencilerin yaş dağılımı çoğunlukla 21-23 (%68,7) arasında bulunmuştur. Hemşirelik öğrencilerinin e-sağlık okuryazarlığı ortalama puanı 8 ile 40 arasında değişmekte olup 31,68 ± 5,79, teknolojiye yönelik tutum puanları 17 ile 81 arasında değişmekte olup ortalama tutum puanı 44,72 ± 14,81 olarak bulunmuştur. Akademik başarı düzeyi arttıkça teknolojiye yönelik tutumun azaldığı görülmüştür ($p=0,030$). Bilgisayar kullanım süresi ve becerisi, teknolojiye yönelik tutumu anlamlı şekilde etkilememiştir. Bilgisayar kullanma süresi ile e-sağlık okuryazarlığı arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($p=0,007$). 6-10 yıl veya 11 yıl ve üzeri bilgisayar kullanan öğrenciler, 1-5 yıl kullananlara göre daha yüksek e-sağlık okuryazarlığı puanlarına sahiptir. Öğrencilerin e-sağlık okuryazarlığı ve teknolojiye yönelik tutumları ile yaş, cinsiyet, sınıf, lise mezuniyet türü ve bilgisayar kullanım becerisi arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p>0,05$). **Tartışma ve Sonuç:** Bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinin e-sağlık okuryazarlığı ve teknolojiye yönelik tutumlarının belirli değişkenlere bağlı olarak farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur. Elde edilen bulgular, sağlık eğitimi programlarında dijital okuryazarlık ve teknoloji kullanımına yönelik eğitimlerin artırılmasının gerekliliğini vurgulamaktadır. Özellikle sağlık okuryazarlığını artırmaya yönelik girişimlerin, dijital araçların bilinçli ve etkin kullanımını destekleyebileceği düşünülmektedir.

*Bu araştırma TUBITAK Bilim İnsanı Destek Programları Başkanlığı (BIDEB) tarafından yürütülen, 2209-A Üniversite gençleri Araştırma Projeleri Destekleme Programı 2023 yılı 2. dönem kapsamında 1919B012334136 numaralı başvuru numarası ile destek almaya hak kazanmıştır.

Anahtar Kelimeler: E-sağlık okuryazarlığı, Hemşirelik öğrencileri, Teknoloji, Bilgi, Tutum

Sözel Bildiri

SAĞLIKLI ÇOCUKLAR İÇİN HASTANE ALGISININ BELİRLENMESİ: TANIMLAYICI KESİTSEL ÇALIŞMA

Fatma Dilek Turan*, Buse Solak, Hilal Günen***, Merve Çakır**** Eylül Bıyıklı*****

** Akdeniz University, Kumluca Health Science Faculty, Department of Nursing, Kumluca/Antalya, Turkey, Fatmadilek_32@hotmail.com*

*** Akdeniz University, Kumluca Health Science Faculty, Department of Child Development, Kumluca/Antalya, Turkey, buseslk@icloud.com*

**** Akdeniz University, Kumluca Health Science Faculty, Department of Child Development, Kumluca/Antalya, Turkey, hilalgnn201@gmail.com*

***** Akdeniz University, Kumluca Health Science Faculty, Department of Child Development, Kumluca/Antalya, Turkey, mervecakir478@gmail.com*

****** Akdeniz University, Kumluca Health Science Faculty, Department of Child Development, Kumluca/Antalya, Turkey, biyiklieylul53@gmail.com*

Giriş: Çocukların hastanelere yönelik algıları, gelişim düzeylerine ve ihtiyaçlarına bağlı olarak farklılık gösterir. Bir çocuğun hastane algısını ve etkileyen faktörleri belirlemek, çocuğa yaklaşım için son derece önemlidir. **Amaç:** Sağlıklı çocukların geçmiş deneyimlerine dayanarak hastanelere ilişkin genel algılarını değerlendirmektir. **Method:** Tanımlayıcı, kesitsel ve ilişkisel tipteki bu araştırma, Türkiye'de ilkokul eğitim alan, 8-10 yaş grubundaki 711 ilkokul öğrencisi ile Mart-Nisan 2025 tarihleri arasında tamamlandı. Veriler "Katılımcı Tanıtım Formu" ve "Sağlıklı Çocuklar İçin Hastane Algısı Ölçeği" ile yüzyüze olarak toplandı. Ölçek altı alt boyutu olan ("Ayrılık", "İnvaziv-noninvaziv girişimler", "Korku ve kontrol kaybı", "Beden imgesi", "Fizyolojik ihtiyaçlar" ve "Hastane ortamı"), 25 madde ve üç likertli bir ölçektir. Artan ölçek puanı olumsuz hastane algısını göstermektedir. Araştırmada bağımsız iki örneklem t testi (Independent t Test), One Way ANOVA analizleri kullanıldı. **Bulgular:** Çocukların "Sağlıklı Çocuklar İçin Hastane Algısı Ölçeği" puan ortalaması 21,88±1,51 olarak düşük düzeyde olumsuz hastane algısı şekliden belirlenmiştir. Sınıf arttıkça olumsuz hastane algısının azaldığı belirlenmiştir ($p<0,05$). Ölçek alt boyutlarından; "Ayrılık", "İnvaziv-noninvaziv girişimler", "Korku ve kontrol kaybı" ve "Hastane ortamı" alt boyutlarının daha olumsuz olduğu belirlenmiştir. Daha önce hastaneye yatan, kronik bir hastalığı olan, covid geçiren çocukların hastane algılarının daha olumsuz olduğu ve hastane algısı olumsuz olan çocukların da düzenli olarak kontrollere gitmediği tespit edilmiştir ($p<0,05$). **Tartışma ve Sonuç:** Hastaneye yatan, kronik bir hastalığı olan, covid geçiren çocukların hastane algılarının daha olumsuz olduğu ve hastane algısı olumsuz olan çocukların da düzenli olarak kontrollere gitmemesi oldukça önemlidir. Olumsuz hastane algılarının kırılması, çocuklarda hastanenin gerekli hallerde gidilmesi gereken bir sağlık kurumu olduğunun anlatılması, hastanedeki sağlık hizmetlerinin kolaylaşması bakımından önemli ve önerilen bir durumdur. Gerekli eğitimin artırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Algı, Çocuk, Hastane Algısı, Olumsuz Hastane Algısı

Sözel Bildiri

BIRINCI BASAMAK SAĞLIK HIZMETINDE "GÜNCEL KONTRASEPTIF YÖNTEMLER"IN LITERATÜR ILE DEĞERLENDIRILMESI

Dr. Nebahat Bilge Balım, Doç. Dr. Funda Yıldırım Baş, Doç. Dr. Dilek Gökçe İşcan, Doç. Dr. Giray Kolcu

Süleyman Demirel Üniversitesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye

Giriş: Doğum kontrolü cinsel ilişki sonrası gebelik şansını azaltan bir müdahale olarak tanımlanır. Aile hekimleri halka kontrasepsiyon danışmanlık hizmetlerinin ilk sıradaki sağlayıcılarıdır.

Amaç: Bu çalışmada birinci basamak sağlık hizmetinde "Güncel Kontraseptif Yöntemler"in güncel literatürdeki yerinin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Yöntem: Bu araştırma nitel araştırma deseninde belge taraması (doküman analizi) yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmada dört alan uzmanı birinci basamak sağlık hizmetinde güncel kontraseptif yöntemler ile ilgili güncel literatürü değerlendirerek çalışmanın kapsamını belirlemiştir. Güncel veri tabanlarında "kadın kontrasepsiyonu, erkek kontrasepsiyonu" anahtar kelimesi kullanılarak literatür taraması yapılmıştır.

Bulgular: Çalışma kapsamında 15 makale incelendi. Çalışmalarda kadın kontrasepsiyonu içerisinde estetrol terapötik potansiyeli ve yan etki profili yönünden umut verici olup klinik çalışmaları devam etmektedir (1). Erkek kontrasepsiyonu içerisinde hormonal kontraseptifler içerisinde nesteron ve hormonal olmayan kontraseptifler içerisinde retinoik asit türevleri ile ilgili çalışmalar devam etmektedir (2,3).

Sonuç: Kontrasepsiyon birinci basamak sağlık hizmetinin önemli unsurları arasındadır. Literatürde kadın ve erkek kontrasepsiyonu ile ilgili bir çok tartışma yürütülmektedir (4). Güncel kontraseptif uygulamalar ve gelişmeler ile ilgili planlanacak çalışmaların birinci basamak sağlık hizmet sunumuna katkı sağlayacağı kanaatindeyiz.

Anahtar kelimeler: kontrasepsiyon, kadın kontrasepsiyonu, erkek kontrasepsiyonu

Sözel Bildiri

INVESTIGATION OF THE PRESENCE OF ROTAVIRUS AND CORONAVIRUS IN CALVES WITH DIARRHEA IN THE WESTERN MEDITERRANEAN REGION

Mehmet KALE*, Yakup Sinan ORTA*, İbrahim Oğuz GAYAKER*, Ramazan EPBAYGÜN*, Sevinç KANT*

** Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Veterinary Medicine,, Department of Virology, Burdur, Türkiye, rbaygun@hotmail.com*

Background: Ruminant diarrhea (neonatal diarrhea) affecting humans and animals has a worldwide distribution. It causes weight loss and death, especially in calves, leading to economic losses in the livestock industry. **Aim:** The aim of this study is to investigate the presence of Rotavirus and Coronavirus in stool samples of calves of different breeds and genders, aged between 1 and 30 days, diagnosed with diarrhea by examining the consistency, density, content, color and defecation frequency of their stools in the Western Mediterranean Region (Burdur, Isparta and Antalya). Methods: In the study, stool samples were collected from 20 diarrhea calves from Burdur, 20 from Isparta and 15 from Antalya in the Western Mediterranean Region provinces. The samples were obtained using the Rotavirus antigen and Coronavirus antigen kits from BioX Diagnostics (Bio-X Diagnostics S.A.-38, Rue de la Calestienne PAE-5580, Rochefort, Belgique). The test was performed according to the procedures reported by the company. **Results:** In the study, 15 Rotavirus antigen positive, 2 Coronavirus antigen positive and 3 samples were found antigen negative for both viruses in 20 stool samples taken from Burdur. 18 Rotavirus antigen positive, 2 samples were found antigen negative for both viruses in 20 stool samples taken from Isparta. 14 Rotavirus antigen positive, 1 sample was found antigen negative for both viruses in 15 stool samples taken from Antalya. **Discussion and Conclusion:** In newborn calf diarrhea, infectious bacterial, viral or parasitic diarrhea is observed. Research shows that E. coli, Cryptosporidium, Rotavirus and Coronaviruses are responsible for 90% of infectious calf diarrhea that occurs during this period. In our study, it was concluded that the presence of Rotavirus antigen in calves is the primary cause of viral diarrhea. In this context, we recommend that mothers and their calves should be vaccinated against viruses during pregnancy and after birth.

Keywords: Antigen, Rotavirus, Coronavirus, Calf

Sözel Bildiri

TONSILLER FIBROLIPOMA: NADIR BIR KLINIKOPATOLOJIK ANTITE

Nurtaç SARIKAŞ | Murat YAŞAR
Kastamonu Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıbbi Patoloji Anabilim Dalı, nsarikas@kastamonu.edu.tr

Özet:86 yaşında kadın hasta, birkaç aydır yutkunurken takılma hissi şikayeti ve son dönemde bu şikayetinde artış nedeni ile Kulak Burun Boğaz Hastalıkları kliniğine başvurdu. Klinik muayenesinde sağ tonsil arka plikada polipoid kitle izlendi. Kitle lokal anestezi altında bütünüyle eksize edildi.
Spesmenin makroskopik incelenmesinde; 1 cm çapta kirli beyaz renkli nodüler doku görüldü. Kesit yüzü solid- kirli beyaz renkli izlendi. Örneğin mikroskopik incelemesinde fibröz bantlar arasında matür adipositik proliferasyon görüldü. Histopatolojik inceleme sonucunda olgu "Fibrolipoma" olarak rapor edildi.
Sonuç: Oral kavite ve tonsil lezyonları arasında fibrolipom nadir görülen bir antitedir ve baş-boyun kitleleri için ayırıcı tanıda akla getirilmesi önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Fibrolipom, tonsil, baş-boyun

Sözel Bildiri

TİP 2 DİABETES MELLİTUS VE DİYETLE FLAVONOİD ALIMI

Gülen SUNA*, Hülya KAMARLI ALTUN**

** Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Antalya, Türkiye, gulensuna@akdeniz.edu.tr*

** Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Antalya, Türkiye, hkamarli@akdeniz.edu.tr*

Özet: Tip 2 Diabetes Mellitus (T2DM), yaygın olarak gözlenen yetersiz insülin salgılanması, bozulmuş insülin fonksiyonu ya da her ikisinin birden neden olduğu kronik bir metabolik bozukluktur ve dünya genelinde prevalansı giderek artmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü 2022 verilerinde 18 yaş üzeri yetişkin bireylerin %14'ünün diyabeti olduğunu bildirmiştir. T2DM, insülin direnci, bozulmuş insülin sinyalizasyonu, β-hücre disfonksiyonu, anormal kan glikoz düzeyleri, değişmiş lipid metabolizması, sup-klinik inflamasyon ve artmış oksidatif stres ile ilişkilidir. Bu mekanizmalar makro ve mikro T2DM komplikasyonlarına yol açmaktadır. Flavonoidler, meyveler, sebzeler, yağlı tohumlar ve mantarlarda yaygın olarak bulunan ve düşük molekül ağırlığına sahip polifenolik bileşiklerdir. Flavonoid bileşikleri 6 alt sınıfa ayrılmaktadır: Flavonoller, flavonlar, flavanonlar, izoflavonlar, flavanoller ve antosiyanidinler. Epidemiyolojik araştırmalar, diyetle flavonoid türevlerinin alımının T2DM riski azaltabileceğini bildirmektedir. Son 15 yıl içerisinde diyetle flavonoid alımının kronik hastalıklar ile ilişkilerinin araştırıldığı araştırma sayısı artmasına rağmen, diyetle flavonoid alımları ile T2DM arasındaki ilişki hala net olarak bilinmemektedir. Hayvan çalışmalarında, flavonoidlerin hipoglisemik etkileri gösterilmiş olsa da klinik araştırmalarda flavonoid türevlerinin T2DM üzerinde terapötik etkisi belirlenememiştir. Flavonoid türevlerinin antioksidan, anti-inflamatuvar ve immünomodülatör etkileri T2DM'nin komplikasyonları üzerinde etkili olabilir ancak antidiyabetik etkilerine ilişkin klinik bulgular sınırlıdır. Hipergliseminin, flavonoidlerin biyoyararlanımı ve biyoaktivitesi üzerindeki etkileri henüz net değildir. Flavonoidlerden zengin besinlerin tüketimi ise T2DM hastalığının gelişimini önleyebilir ve kontrol edilmesini sağlayabilir. Bu bildirinin amacı, diyetle flavonoid türevleri alımının T2DM ve komplikasyonları üzerindeki potansiyel etkilerini özetlemektir. Genel olarak, flavonoidlerin T2DM üzerindeki etkisinin daha iyi anlaşılabilmesini sağlamak ve diyetle uygun alım miktarının belirlenebilmesi için daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Diyet, Flavonoid, Tip 2 Diabetes mellitus, diyabetik komplikasyonlar

Sözel Bildiri

COMPUTATIONAL ANALYSIS OF SNP EFFECTS ON ALZHEIMER'S DISEASE DRUG EFFICACY VIA ACETYLCHOLINESTERASE AND B-SECRETASE

Betül Akçeşme*, Nadia Islam**

**University of Health Sciences, Hamidiye Faculty of Medicine, Program of Medical Biology, İstanbul, Türkiye, betul.akcesme@sbu.edu.tr*

*** International University of Sarajevo, Faculty of Engineering and Natural Sciences, Genetics and Bioengineering Program, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina, nadia.islam.tithi@gmail.com*

Background: Alzheimer's disease (AD) presents challenges due to its complexity and varied patient responses. Genetic variations, particularly SNPs in drug-target proteins like Acetylcholinesterase (AChE) and β-secretase protein (BACE1), may affect drug efficacy. This suggests that patient-specific SNPs could impact on therapeutic outcomes, underscoring the need for personalized medication strategies.
Aim: This study aims to explore the structural changes in AChE and BACE1 due to missense SNPs and understand how these alterations may affect the binding efficacy of AD drugs, such as Donepezil, Rivastigmine, Galantamine, and the clinical phase BACE1 inhibitor, Verubecestat.
Methods: This study uses computational bioinformatics, with artificial intelligence tools like AlphaMissense, along with PyMOL, SNPs&GO, PolyPhen-2, SIFT, and DynaMut, to assess variant effects on protein structures. The ConSurf server identifies conserved regions crucial for variant significance. Molecular docking via Autodock Vina is also applied. We analyze crystallographic data from PDB entries 4EY6 and 4EY7 for AChE and 5HU1 for BACE1 to evaluate conformational changes at drug-binding sites.
Results: SNPs S234N, S324R, F326S, H478N, H478Q, and H478R in AChE, and S71L, G72A, L91P, I171M, G291D, G291S, D93G, A396V, T292S, T293N, I171V, F169L, Q73H, and D93N in BACE1, are consistently predicted as disease-associated across various methods, including AlphaMissense and SNPs&GO. These findings suggest potential impacts on drug-binding efficiency, paving the way for personalized AD treatments. Ongoing analyses continue to clarify SNP-induced alterations on drug efficacy.
Discussion and Conclusion: The study aims to provide insights into personalized treatment strategies for AD patients. Understanding the structural and functional implications of SNPs on AChE and BACE1 could pave the way for precision medicine approaches, enhancing drug efficacy across diverse patient cohorts. Further results and analyses are anticipated to validate our hypothesis.

Keywords: Alzheimer's Disease, SNPs, AChE, BACE1, Drug Resistance

Sözel Bildiri

MONITORING DEMENTIA PROGRESSION THROUGH COMPANION ANIMAL BEHAVIOR

Bekir Cetintav*

** Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Veterinary Faculty, Department of Biostatistics, Burdur, Turkey, bekircetintav@mehmetakif.edu.tr*

Background: Dementia significantly affects not only patients but also their families and caregivers. Traditional monitoring methods often rely on patient self-reporting or caregiver observation, which may be limited by cognitive decline or emotional strain. **Aim:** This study aims to propose a novel, non-invasive method to monitor dementia progression by analyzing behavioral changes in companion animals. **Methods:** Wearable devices equipped with accelerometers, gyroscopes, GPS, and heart rate sensors will be attached to companion animals (cats and dogs) living with dementia patients. The data collected will be analyzed using machine learning (ML) and explainable artificial intelligence (XAI) methods to identify patterns and correlations between pet behavior and patients' cognitive or physical states. **Results:** It is hypothesized that specific behavioral shifts in pets (e.g., increased pacing or reduced interaction) will correspond with early signs of agitation, confusion, or depressive symptoms in patients. These insights could allow earlier intervention without intrusive surveillance. **Discussion and Conclusion:** This approach may provide a reliable early warning system while minimizing caregiver burden and enhancing patient care.

Anahtar Kelimeler: Companion Animals, Dementia Care, Wearable Sensors, Machine Learning, Explainable AI.

Sözel Bildiri

EFFECT OF WAXWORM (GALLERIA MELLONELLA) SALIVARY PROTEIN FRACTIONS ON IN-VITRO SH-SY5Y CELL VIABILITY AND INHIBITION

Esra KUŞÇU*, Uğur ŞAHİN, Okan SANCER**, Cemal Çağrı ÇETİN***, Mustafa CALAPOĞLU***

** Suleyman Demirel University, Faculty of Engineering and Natural Sciences, Department of Chemistry, Isparta, Turkiye, esrakuscu07@icloud.com ; mustafacalapoglu@sdu.edu.tr*

*** Suleyman Demirel University, YETEM, Genetic Research Unit, Isparta, Turkiye,*

ugursahin@sdu.edu.tr ; okansancer@sdu.edu.tr

**** Suleyman Demirel University, Medical Faculty, Department of Medical Biology, Isparta, Turkiye,*

cemalcagricetin@gmail.com

Background: Studies and R&D activities on the enzymatic degradation of natural and synthetic polymers are currently ongoing. Our basic research aims to evaluate the ability of Galleria mellonella larvae salivary proteins to oxidize and depolymerize PE. The total salivary protein content obtained from G. mellonella larvae is characterized by electrophoretic methods for each salivary content separated into fractions by chromatographic methods.
Aim: The aim is to hypothesize that Galleria mellonella larvae salivary proteins may have anti-cancer properties by affecting cell membrane structures in in-vitro SH-SY5Y (neuroblastoma) cell culture, based on their oxidation and depolymerization abilities, and to test the fractions separately in order to identify the effective protein.
Methods: The Protein content of saliva samples obtained from G. mellonella larvae was fractionated by chromatographic methods. The 5 different protein fractions obtained from the saliva samples were applied to SH-SY5Y cell lines and statistically compared with the untreated control group in terms of cell viability and inhibition according to the literature.
Results: In our study, we found that the 3rd and 4th fractions showed the anticancer effect at the highest level and in a statistically significant manner.
Discussion and Conclusion: As a result of the application, it will be possible to define for the first time a new and natural anti-cancer agent with anti-cancer properties and targeting specific membrane structures that increase in cancer cells. After the identification of the enzymatic content of the 3rd and 4th fractions, it is thought that it is possible and meaningful to expand the scope of the G. mellonella saliva-related plastic waste disposal studies in parallel with the anti-cancer treatment studies.

Keywords: *Galleria mellonella*, SH-SY5Y, cell viability, inhibition

Sözel Bildiri

CHARACTERIZATION OF LACTIC ACID BACTERIA ISOLATED FROM BEES AND POTENTIAL APPLICATIONS IN BEE HEALTH

Mehtap USTA*

** Trabzon University, Tonya Vocational School, Department of Health Care Services, Home Patient Care Program, Trabzon, Türkiye, mehtapyakupoglu@trabzon.edu.tr*

Background: In addition to their critical role in agricultural production, honey bees (Apis mellifera) play an important role in maintaining the global ecosystem balance. In recent years, due to increasing colony losses, pesticide use, pathogen pressure and environmental stress factors, the development of alternative methods to support bee health has gained great importance. **Aim:** In this context, lactic acid bacteria (LAB) isolated from the gastrointestinal tract of bees stand out as promising biological agents in the promotion of bee health thanks to their probiotic properties. **Methods:** In this study, LAB were isolated from honey bee samples collected from different regions of Turkey and phenotypic and molecular characterization of the isolates were carried out. As a result of antibacterial activity tests performed on the isolates, inhibitory effects were observed especially against bee pathogens such as *Paenibacillus larvae* and *Melissococcus plutonius*. Furthermore, acid-base tolerance, resistance to bile salts and adhesion tests performed in vitro revealed the potential probiotic properties of these bacteria.. **Results:** The findings suggest that bee-derived LABs can be used as probiotic additives in beekeeping and offer an environmentally friendly alternative for biological control of diseases. **Discussion and Conclusion:** This study contributes to the development of new strategies for the sustainable maintenance of bee health.

Key words: Honey bee, Lactic acid bacteria, Bee health, Biological control, Microbiota

Sözel Bildiri

FİZYOTERAPİDE NÖROMODÜLASYON TEKNİKLERİ:GÜNCEL YAKLAŞIMLAR

Neslihan ALTUNTAŞ YILMAZ*

** Necmettin Erbakan Üniversitesi, Nezahat Keleşoğlu Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü, Konya, Türkiye, nayilmaz@erbakan.edu.tr*

Özet:Nöromodülasyon, sinir sisteminin elektriksel ya da kimyasal uyarılar aracılığıyla düzenlenmesini ifade eder. Günümüzde fizyoterapi ve rehabilitasyon alanında nöromodülasyon tekniklerinin kullanımı giderek yaygınlaşmakta; bu yöntemler motor fonksiyonların geliştirilmesinden ağrı kontrolüne, duyusal entegrasyondan otonom sinir sistemi regülasyonuna kadar geniş bir yelpazede uygulama alanı bulmaktadır. Bu derleme çalışmasında, fizyoterapi pratiğinde kullanılan başlıca nöromodülasyon teknikleri olan transkraniyal manyetik stimülasyon (TMS), transkraniyal doğru akım stimülasyonu (tDCS), vagus sinir stimülasyonu (VNS) ve fonksiyonel elektrik stimülasyonu (FES) güncel literatür ışığında incelenmiştir. Transkraniyal tekniklerin özellikle inme, Parkinson ve multipl skleroz gibi nörolojik hastalıklarda motor korteks uyarımı yoluyla rehabilitasyon süreçlerine katkı sağladığı gösterilmiştir. Vagus sinir stimülasyonu ise hem nörolojik hem de psikolojik bozukluklarda, otonom sistemi dengeleyici etkisi sayesinde dikkat çekmektedir. FES uygulamaları ise fonksiyonel hareketlerin desteklenmesi amacıyla hem pediatrik hem de yetişkin popülasyonda kullanılmaktadır. Literatürde bu tekniklerin etkinliğine dair olumlu sonuçlar bildirilmekle birlikte, uygulama parametrelerinin standardizasyonu ve uzun dönem etkilerinin değerlendirilmesine yönelik daha fazla çalışmaya ihtiyaç vardır. Nöromodülasyon tekniklerinin fizyoterapi alanına entegrasyonu, gelecekte kişiselleştirilmiş ve teknoloji destekli rehabilitasyon yaklaşımlarının önünü açacaktır. Son yıllarda yaşanan teknolojik gelişmeler, nöromodülasyon tekniklerinin rutin fizyoterapi uygulamalarına entegrasyonunu kolaylaştırmıştır. Giyilebilir cihazlar, taşınabilir stimülasyon üniteleri ve telerehabilitasyon platformları sayesinde bu müdahalelerin klinik ortamların dışına taşması mümkün hale gelmiştir. Ayrıca nöromodülasyonun, görev odaklı egzersizler, motor öğrenme stratejileri ve duyusal entegrasyon teknikleri gibi geleneksel fizyoterapi yaklaşımlarıyla birleştirilmesi, fonksiyonel sonuçların artırılmasına katkı sağlayabilir. Gelecekte, bireylerin nörofizyolojik profillerine göre kişiselleştirilmiş stimülasyon protokollerinin geliştirilmesi ve yapay zekâ destekli sistemlerle tedavi planlamasının ve takibinin optimize edilmesi hedeflenmektedir. Tüm bu yenilikler, nöromodülasyonun geleceğin rehabilitasyon stratejilerinde temel bir unsur olabileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Fizyoterapi, Nöromodülasyon, Rehabilitasyon, Transkraniyal Stimülasyon, Vagus Sinir.

Sözel Bildiri

6 ŞUBAT 2023 DEPREMINI YAŞAYAN BURDUR MEHMET AKIF ERSOY ÜNIVERSITESI ÖĞRENCILERININ BAĞIMLILIK DÜZEYININ DEĞERLENDIRILMESI

Hayrunnisa ABAL
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, hayrunnisaabal@gmail.com

Özet: Doğal afetler, bireylerin yaşamlarını fiziksel olarak etkilediği gibi ciddi psikolojik travmalar da yaratabilir. Evlerini, sevdiklerini veya işlerini kaybeden bireylerde derin bir üzüntü ve umutsuzluk oluşabilir. Bireyler yaşadığı acıyı ve üzüntüyü bastırmak isteyebilir, afet sonrası iş, eğitim ve günlük yaşamın kesintiye uğraması bireylerde boşluk hissi yaratabilir. Bu travmalar, afet sonrası dönemde insanların başa çıkma mekanizmalarını zayıflatarak, bağımlılık gibi zararlı davranışlara yönelme riskini artırabilir. Bağımlılık; kişinin kullandığı bir madde, alkol, nesne veya yaptığı bir davranış üzerine kontrolünü kaybetmesidir. Kontrolsüz kullanılan her madde ya da gerçekleştirilen her davranış bağımlılık oluşturma riski taşır. Kişiler hayatta birçok şeye karşı bağımlı olabilir. Bağımlılığın ruhsal ve davranışsal yönleri olduğunda gözden kaçmamalıdır. Bir maddenin ruhsal, fiziksel yada sosyal sorunlara yol açmasına rağmen, alımına devam edilmesi, bırakma isteğine karşılık bırakılamaması ve maddeyi alma isteğinin durdurulamamasıdır. Örneğin bu yönler alkol etkisinde veya alkol etkisi geçtiğinde ortaya çıkabilmektedir. Hastanın bağımlılık kriterlerine göre planlanan psikolojik müdahale ile baş etme becerileri, öfke kontrolü, aile görüşmesi, motivasyona yönelik çalışmalar ve kişinin sürecine uygun terapi yöntemleri uygulanmaktadır. Afet sonrası madde kullanımına yatkınlığı etkileyen faktörler arasında travmanın şiddeti, sosyal destek eksikliği, kaygı bozukluğu veya depresyon gibi psikolojik rahatsızlıklar bulunur. Bu durum, kısa vadede kişilerin duygusal olarak ortaya çıksa da, uzun vadede bağımlılık geliştirme riskini arttırır. Afet sonrası geçici barınma alanlarında kalan bireyler, zor şartlar altında yaşarken sigara, alkol ve uyuşturucu gibi zararlı maddeleri daha sık kullanabilir. Ayrıca, çevresel etkileşim nedeniyle bu tür alışkanlıklar yaygınlaşabilir. Özellikle afetzedelere yönelik psikososyal destek sağlanması, bağımlılığa kayma riskini azaltmada kritik bir rol oynar. Bu projede, doğal afetler sonrası bağımlılık eğilimlerinin nasıl geliştiği, afet psikolojisinin bağımlılıklara etkisi incelenecek ve bu eğilimlerin azaltılmasına yönelik öneriler sunulacaktır. Çalışmada, Türkiye'de yaşanan büyük depremler sonrası genç yetişkinler arasında alkol, sigara ve teknoloji bağımlılığı gibi risklerin arttığı gözlemlenecek, bu bireylere yönelik psikolojik destek stratejileri geliştirilecektir.

Anahtar kelimeler: Afet, Bağımlılık, Psikoloji

Sözel Bildiri

RELATIONSHIP BETWEEN NUTRITION KNOWLEDGE, SYMPTOMS AND QUALITY OF LIFE IN WOMEN WITH POLYCYSTIC OVARY SYNDROME: A CROSS-SECTIONAL STUDY

Bahar Yalçın*, Eslem Altıntaş, Melike Nur Çelikayar***, Sinem Dinmez******

**Fenerbahce University, Faculty of Health Sciences, Department of Nutrition and Dietetics, Istanbul, Türkiye. bahar.yalcin@fbu.edu.tr*

***Istanbul University-Cerrahpaşa Graduate Education Institute, Department of Women's Health and Diseases Istanbul, Türkiye. kuruleslem@gmail.com*

****Fenerbahce University, Faculty of Health Sciences, Department of Nutrition and Dietetics, Istanbul, Türkiye. melike.ozen@fbu.edu.tr*

*****Fenerbahce University, Faculty of Health Sciences, Department of Midwifery, Istanbul, Türkiye. sinem.dinmez@fbu.edu.tr*

Background: Polycystic ovary syndrome (PCOS) is a common endocrine disorder in women of reproductive age, often associated with metabolic, reproductive, and psychological challenges. **Aim:** This study aimed to investigate the relationship between nutrition knowledge, PCOS-related symptoms, and quality of life in women with PCOS. **Methods:** This cross-sectional study included 330 women aged 18–45 years with physician-diagnosed PCOS. Nutrition knowledge was assessed using the validated Nutrition Knowledge Level Scale for Adults (YETBİD), and quality of life was measured with the Short Form-12 (SF-12). PCOS symptoms, body mass index (BMI), and exercise habits were self-reported. Data were analyzed using descriptive statistics, t-tests, ANOVA, and correlation analysis. **Results:** Participants' mean age was 27.23 ± 4.8 years; 50.3% were overweight or obese. No significant associations were found between nutrition knowledge, PCOS symptoms, or SF-12 scores. However, those engaging in regular exercise had higher PCS-12 scores ($p = 0.002$), and obese participants had lower physical quality of life scores compared to normal-weight individuals ($p = 0.013$). BMI was negatively correlated with PCS-12 ($r = -0.160$, $p < 0.01$), while nutrition-health awareness positively correlated with healthier food preferences ($r = 0.442$, $p < 0.01$). **Discussion and Conclusion:** Regular physical activity and healthy weight are linked to better physical quality of life in women with PCOS. Nutrition knowledge alone is insufficient without behavior change. Comprehensive lifestyle interventions are crucial for effective PCOS management.

Keywords: Polycystic ovary syndrome, quality of life, nutrition knowledge, BMI

Sözel Bildiri

ARALIKLI AÇLIĞIN HİPERTANSİF SIÇANLARDA BÖBREK ÜZERİNE ETKİLERİ

Cansu Korkmaz*, Nur Banu Bal*, Emine Demirel-Yılmaz**

*Gazi Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Farmakoloji Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye, korkmazcansu62@gmail.com, nurbanubal@gazi.edu.tr

**Ankara Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıbbi Farmakoloji Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye, dyilmaz@medicine.ankara.edu.tr

Giriş: Hipertansiyon zaman içerisinde böbrekte yapısal ve işlevsel değişikliklere yol açmaktadır. Hipertansiyona bağlı renal değişikliklere inflamatuar cevabın ve mitokondri dinamiklerinde bozukluğun katkı sağladığı gösterilmiştir. Son yıllarda popüler bir yaşam tarzı değişikliği olan aralıklı açlık (AA) uygulamalarının, kardiyovasküler hastalıkların önlenmesi ve tedavisinde yararlı etkileri olabileceği bildirilmektedir.

Amaç: Bu çalışmada, hipertansiyona bağlı kan basıncı artışı, renal yapısal ve işlevsel değişiklikler ile inflamasyon ve mitokondri dinamikleri ile ilişkili bazı moleküllerin protein ifadeleri üzerine AA uygulamasının etkileri araştırılmıştır.

Yöntem: Hipertansiyon erkek Wistar sıçanlara 12 hafta boyunca haftada iki kez deoksikortikosteron asetat (DOCA) enjeksiyonu ve içme suyu içerisinde tuz verilerek oluşturulmuştur. AA, sıçanların su erişimleri kısıtlanmadan, yemleri saat 19:00 ile 07:00 arasında çekilerek, uygulanmıştır. AA uygulamasına DOCA-tuz uygulamasından bir hafta önce başlanmıştır. Hayvanların sistolik kan basıncı ve vücut ağırlıkları haftalık takip edilmiştir. Deney süresinin sonunda böbrek dokuları çıkarılarak tartılmış, plazma örneklerinde kan üre azotu (BUN) ve kreatinin düzeyleri ölçülmüştür. Böbrek dokusunda inflamasyonla ilişkili NLRP3, ASC, total ve kesilmiş IL-1β; mitokondri dinamikleri ile ilişkili DRP1 ve MFN2 protein ifadeleri Western Blot yöntemi ile incelenmiştir.

Bulgular: Koruyucu amaçlı uygulanan AA hipertansiyonda artan sistolik kan basıncında düşmeye neden olmuştur. Hipertansif sıçanların vücut ağırlıklarındaki azalmayı AA etkilemezken, sağlıklı sıçanlarda AA uygulaması vücut ağırlığını azaltmıştır. AA uygulaması, hipertansiyonda böbrek ağırlığı ve böbrek ağırlığının vücut ağırlığına oranındaki artışı engellemiştir. Hipertansiyona bağlı artan plazma BUN ve kreatinin düzeylerini AA etkilememiştir fakat, sağlıklı sıçanlarda AA uygulaması plazma BUN düzeyini yükseltmiştir. İnflamasyon göstergesi NLRP3 ve ASC protein ifadesi değişmezken, kesilmiş IL-1β/total IL-1β oranı hipertansif böbrekte artmıştır. AA uygulaması bu protein ifadelerini etkilememiştir. Böbrek dokusunda mitokondri füzyon belirteci MFN2 ve fizyon belirteci DRP1 ifadesi tüm gruplarda benzerdir.

Tartışma ve Sonuç: Bulgular AA uygulamasının; hipertansiyonda sistolik kan basıncı ve böbrek ağırlığı üzerinde olumlu etkileri olduğunu, fakat böbrek dokusunda inflamatuvar değişiklikleri etkilemediğini göstermektedir.

Bu çalışma TYL-2023-8972 kodlu proje tarafından desteklenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Hipertansiyon, Aralıklı açlık, Böbrek, İnflamasyon, Mitokondri dinamikleri

Sözel Bildiri

THE LONG-TERM IMPACTS OF STATIC STRETCHING ON HAMSTRING ELASTICITY: A META-ANALYSIS

Gokhan YAGIZ[1]*

1 Department of Physiotherapy and Rehabilitation, Faculty of Health Sciences, Amasya University, Türkiye

**Corresponding author: gokhan.yagiz@amasya.edu.tr*

Abstract: Hamstring strain injuries (HSIs) are common in sports and have increased in frequency over the past two decades. Recent findings have linked increased passive muscle stiffness of the hamstrings to hamstring strains (HSIs), while inadequate warm-up is another contributing factor to the risk of HSIs. Static stretching is a key part of athletic warm-up routines. This meta-analysis reviews evidence on the long-term effectiveness of stretching training in reducing hamstring stiffness and HSIs among athletes. The Cochrane Library, PubMed, and EBSCOhost were searched using these key terms: "Muscle Stretching Exercises"[MeSH Terms], stretch*, lengthen*, elonga*, prolongat*, 'biceps femoris', hamstring*, 'knee flexors', 'posterior thigh', semitendinosus, semimembranosus, elastogra*, and sonoelastogra*. Randomised controlled trials (RCTs) lasting four weeks or more, published in English peer-reviewed journals, investigating muscle-stretching effects on hamstring stiffness via elastography, were included in the meta-analysis. Missing data were obtained by contacting study authors. After assessing the bias, the standard mean difference (Hedges' g effect size) was calculated via RevMan Web. The meta-analysis's evidence level (LoE) was graded using GRADEPro GDT software. Sixty-four citations were found from database searches, leading to two RCTs included in the meta-analysis. The analysis showed that static stretching has a trivial effect on reducing passive muscle stiffness of the biceps femoris long head (BFlh) ($g = -0.13$, $I^2 = 93\%$, LoE = Low) and semitendinosus (ST) ($g = -0.06$, $I^2 = 87\%$, LoE = Low). In contrast, static stretching significantly decreases the passive stiffness of semimembranosus (SM) ($g = -0.94$, $I^2 = 90\%$, LoE = Low). The meta-analysis found trivial chronic effects on BFlh and ST and large effects for SM, with all showing high statistical heterogeneity (I^2 statistics). Thus, the RCTs presented conflicting results on the impact of static stretching on hamstring stiffness, necessitating further RCTs to provide conclusive insights into the chronic effects of static stretching.

Keywords: Sports Injuries; Hamstring Tears; Athletic Injuries; Elastography; Sonoelastography; Muscle Elasticity; Muscle Stiffness.

Sözel Bildiri

IMPACTS OF HIP POSITION AND ADDITIONAL LOADS ON ACTIVATION OF THE GASTROCNEMIUS MUSCLE DURING THE FUNCTIONAL HEEL DROP EXERCISE

Ersagun Kepir[1], Gokhan Yagiz[2*], Julian Andrew Owen[1]
**Corresponding Author: gokhan.yagiz@amasya.edu.tr*

[1] *Institute for Applied Human Physiology, School of Psychology and Sport Science, Bangor University, Bangor, United Kingdom*

[2] *Department of Physiotherapy and Rehabilitation, Faculty of Health Sciences, Amasya University, Amasya, Türkiye*

Abstract: Calf muscle strains frequently occur in sports. The medial gastrocnemius muscle (MG) is recognised as the calf muscle most commonly affected by strains compared to the lateral gastrocnemius (LG). This study examines the EMG activity of both the medial and lateral gastrocnemius muscles during preventive heel-drop exercises performed in hip-neutral, hip-internal, and hip-external rotation positions, utilising additional weights or bodyweight alone.This study recruited 33 physically active participants (8 females and 25 males, with an average age of 23.8 ± 5.1 years). Participants performed eccentric heel-drop exercises (HDE) in nine distinct positions: hip-neutral, hip-internal, and hip-external rotations, using additional weights of either 0%, 10% or 20% of their body weights. The MG and LG electromyographic (EMG) activities were measured and compared across these nine different HDE scenarios.
Additional weight-bearing had no significant impact on the activation of the MG muscle. The average EMG activations of the MG were consistently higher than those of the LG across all positions (g = 0.22 to 0.56). A noticeable trend indicating increased activations during hip internal rotations compared to the hip neutral position (5.1%) and hip external rotation positions without added weight (8.4%, g = 0.28) for both the MG and LG (internal rotation - hip neutral: 12.5%, g = 0.29; internal rotation - hip external rotation: 13.2%, g = 0.32) was observed by this study.When executed without added weight, the HDE can still elicit significant activation of the gastrocnemius muscles if performed with hip internal rotation. This finding indicates that the exercise can be easily integrated into athletic training for the medial gastrocnemius, which is often prone to strain, without the need for additional equipment. Athletes participating in sports that frequently experience calf strains, such as Australian Rules football, baseball, soccer, rugby, and tennis, could benefit from incorporating HDE into their training routines.

Keywords: Tennis leg; Calf Tears; Injury Prevention; Eccentric Training

Sözel Bildiri

YENİLENEBİLİR ENERJİNİN KÜRESEL ISINMA VE SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Çiğdem KONDU* İhsan OLUÇ**

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, ckondu@mehmetakif.edu.tr

Özet:Günümüzde artan nüfus, sanayileşme ve değişen tüketim alışkanlıkları, doğal kaynakların hızla tükenmesine ve çevresel sorunların artmasına neden olarak doğanın kendini yenileme kapasitesini zorlamakta, biyokapasitesini aşmaktadır. Bu durum sürdürülebilir kalkınmanın hayatiyetini ortaya koymaktadır. Sürdürülebilir kalkınmanın temelinde, doğal kaynakları gelecek nesillerin haklarını gözeterek verimli bir şekilde kullanmak yer alır. Bu bağlamda, sürdürülebilir kalkınma yalnızca çevrenin korunması için değil, bunun yanı sıra ekonomik ve toplumsal dengelerin sağlanması açısından da büyük önem taşır.

Yenilenebilir enerjiye geçiş bazı yapısal ve teknik zorlukları da beraberinde getirmektedir. Bunların başında yüksek yatırım maliyetleri, altyapı eksiklikleri ve enerji depolama teknolojilerinin gelişmemiş olması yer almaktadır. Kamu sektörü, teşvikler ve altyapı desteği sağlarken özel sektör, yenilenebilir enerji projelerine yatırım yaparak teknolojik ilerlemeleri hızlandırabilir ve bu iş birliği sayesinde enerji geçişi daha etkili hale gelebilir.

İklim değişikliğinin olumsuz etkilerinin engellenmesinde yenilenebilir enerji, düşük karbon salınımı sağlayarak iklim değişikliğiyle mücadelede etkili bir çözüm sunmaktadır. Bu bağlamda, yenilenebilir enerjiye geçiş sadece bir teknolojik dönüşüm değil, aynı zamanda sosyal ve ekonomik bir değişim sürecidir.

Bu çalışma, yenilenebilir enerji kaynaklarının sürdürülebilir kalkınmadaki rolünü ve Türkiye'deki mevcut uygulamaları incelemeyi amaçlamaktadır. Çevresel, ekonomik ve sosyal etkiler birlikte değerlendirilecek ve sürdürülebilir bir enerji geleceği için öneriler sunulacaktır. Yenilenebilir enerjiye geçiş, çevresel faydalar sağlamasının yanı sıra ekonomik büyüme, istihdam yaratma ve sosyal eşitliği güçlendirme gibi önemli katkıları da bulunmaktadır. Ayrıca, karbon emisyonlarının azaltılması ve iklim değişikliğiyle mücadelede Türkiye için katkı sağlayabilecek bir yaklaşım sunmaktadır. Sonuç olarak, doğru politikalar ve küresel iş birliği ile Türkiye'nin çevresel bozulmaları daha kontrol edilebilir ve enerji geleceği de daha sürdürülebilir ve verimli bir hale gelebilir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Kalkınma, Yenilenebilir Enerji, Küresel Isınma, Enerji Politikaları, Çevresel Sürdürülebilirlik

Sözel Bildiri

YOĞUN BAKIM HEMŞİRELERİNDE ALARM YORGUNLUĞUNUN TIBBİ HATA YAPMA EĞİLİMİNE ETKİSİ

Çiğdem BERK ÖZCAN1, Fatma İLTUŞ2

1Selçuk Üniversitesi, Akşehir Kadir Yallagöz Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü, Akşehir/KONYA, TÜRKİYE. ORCID ID: 0000-0002-5781-0106, cigdemberk@selcuk.edu.tr

2Selçuk Üniversitesi, Akşehir Kadir Yallagöz Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü, Akşehir/KONYA, TÜRKİYE. ORCID ID: 0000-0002-8734-3326, fatma.iltus@selcuk.edu.tr

Özet: Yoğun bakım ünitelerinde kritik hasta bakımı ve izlemi nedeniyle disiplinler arası çalışmanın tıbbi hata eğilimi oluşturabilecek tüm nedenlerinin araştırılması güvenilir sağlık hizmet sunumu için önemlidir. Yoğun bakım hemşireleri, kişinin hayati fonksiyonların devamı için birçok tıbbi cihaza bağlı olduğu, yoğun tedavi ve sürekli izlemin gerektiği, genel durumu ağır ve kritik hastalara bakım veren sağlık ekibi üyeleridir. Gelişmiş elektronik ve dijital tıbbi ekipmanlar hastaneleri daha sessiz değil daha gürültülü hale getirmiştir. Hemşireler çoklu alarm üreten tıbbi cihazlara bağlı hastaların bulunduğu karmaşık bir ortamda cihazların tüm alarmlarına yanıt vermekle sorumlu profesyoneller olduklarından hemşirelerin alarm yönetimine yönelik davranışları, alarm yorgunluğuna neden olmaktadır. Alarm yorgunluğu çok sayıda alarm sesiyle karşı karşıya kalınması sonucunda, duyusal olarak fazlaca yüklenmeyle birlikte alarmlara karşı duyarsızlaşma olarak ifade edilmektedir. Alarm yorgunluğu, izleme cihazının ürettiği uyarıya aşırı maruz kalma olarak tanımlanmaktadır. Alarmları, endişe verici bir sorun olmadan duymanın kronik yorgunluk nedeniyle görmezden gelme, müdahale gerektirmeyen rahatsız edici alarmlar ile geçmiş deneyimlerinin sonucunda oluştuğu düşünülmektedir. Hasta bakımında kilit rolleri olan hemşireler ve sağlık çalışanları birçok klinik alarma maruz kalmaktadır. Teknolojinin sağladığı varsayılan güvenlik duygusunun aldatıcı olduğu belirtilmektedir. Her kurumun ve birimin kendine özgü alarm yönetim yönteminin varlığı alarm yorgunluğunu yönetmede etkili olacağı bildirilmektedir. Birden fazla kaynaktan gelen sürekli alarmların yol açtığı yorgunluk veya tükenmişlik, bunların göz ardı edilmesine, susturulmasına veya güvenli parametrelerin dışında ayarlanmasına yol açmaktadır. Duyarsızlaşma, potansiyel olarak eyleme geçirilebilir alarmların göz ardı edilmesine, unutulmasına veya devre dışı bırakılmasına yol açmaktadır. Yoğun bakım hemşirelerinde alarm yorgunluğu seviyesindeki artış iş yükünü arttırmakla birlikte, tıbbi hata eğiliminin artmasına neden olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yoğun bakım ünitesi, hemşire, alarm yorgunluğu, tıbbi hataya eğilim.

Sözel Bildiri

THE SOCRATES APPROACH: A SYSTEMATIC ROADMAP IN MEDICAL HISTORY TAKING

Seda Nur Aydoğdu[1], Mukadder İnci Başer Kolcu[2,3]
[1]*Suleyman Demirel University Faculty of Medicine, Isparta, Turkey*
[2]*Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi ve Bilişimi Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye*
[3]*Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitü*

Background: A structured medical history is the foundation of accurate diagnosis and effective treatment. The SOCRATES approach is a widely used method to evaluate symptoms—especially pain—in a systematic manner. **Aim:** The aim of this study is to provide an overview of the SOCRATES approach and to highlight its value in medical history taking education. **Methods:** This is a short descriptive review of the SOCRATES approach, including its components and clinical application. The SOCRATES mnemonic consists of eight key parameters: Site, Onset, Character, Radiation, Associated symptoms, Time course, Exacerbating/Relieving factors, and Severity. This structure helps guide learners through the symptom inquiry process efficiently. **Results:** Each component of SOCRATES contributes to a comprehensive understanding of patient symptoms:

- **S** (Site): Localization of the symptom
- **O** (Onset): Time and manner of symptom emergence
- **C** (Character): Quality or nature of the symptom
- **R** (Radiation): Symptom spreading to other areas
- **A** (Associated symptoms): Co-existing findings
- **T** (Time course): Duration and variability over time
- **E** (Exacerbating/Relieving factors): Influencing conditions
- **S** (Severity): Intensity and effect on daily life

Discussion and Conclusion: The SOCRATES approach is a valuable educational tool for health professionals. It improves the quality of medical history taking by promoting a structured format and reducing missed information. Its integration into medical and nursing curricula can enhance diagnostic accuracy and patient safety.

Keywords: SOCRATES, Medical History Taking, Clinical Education, Symptom Evaluation, Structured Interview

Sözel Bildiri

DETERMINATION OF ANTIOXIDANT AND APOPTOTIC ACTIVITIES OF SULFONAMIDE-SCHIFF BASES IN HUMAN COLON CANCER CELLS (DLD-1 AND HT-29)

Seda Mesci1, Aliye Gediz Erturk2, Emine Bagdatli3, Tuba Yildirim4

[1]*Hitit University, Project Coordination and Guidance Office, Rectorate, Çorum, Turkey, sedamesci@hitit.edu.tr*

[2]*Ordu University, Department of Chemistry, Faculty of Science and Arts, Ordu, Turkey, aliyerturk@odu.edu.tr*

[3]*Ordu University, Department of Chemistry, Faculty of Science and Arts, Ordu, Turkey, ebagdatli@odu.edu.tr*

[4]*Amasya University, Department of Biology, Faculty of Art and Science, Amasya, Turkey, tuba.yildirim@amasya.edu.tr*

Background: Sulfonamides and Schiff bases are known as pharmacological compounds that show potential therapeutic activity in cancer treatment. **Aim:** In our study, we aimed to investigate the antioxidant and apoptotic activities of new sulfonamide-Schiff bases in human colon cancer cells (DLD-1 and HT-29). **Methods:** In our study, mRNA levels of genes related to antioxidant and apoptotic activities of sulfonamide derivative Schiff bases in colon cancer cells (DLD-1, HT-29) were determined by qRT-PCR analysis. **Results:** An increase in antioxidant (SOD-1, SOD-2, CAT GSS) and apoptotic (BAX, p53, Caspase-3, Caspase-8, Caspase-9) mRNA expressions of the compounds were detected in colon cancer cells. **Discussion and Conclusion:** Anticancer activity of the compounds was determined because of their effective antioxidant and potential apoptosis activities in colon cancer cells.

Anahtar Kelimeler: Sulfonamides, Schiff bases, colon cancer, antioxidant activities, apoptotic activities

Acknowledgement: The authors would like to thank Hitit University (S. Mesci) and Amasya University (T. Yildirim), Scientific Projects Coordination Department for the support of this research (Project numbers: HÜBTUAM19001.21.001 and FMB-BAP 20-0456).

Sözel Bildiri

ÜNIVERSITE ÖĞRENCILERINDE ADIL DÜNYA İNANCI ILE PSIKOLOJIK ESNEKLIK ARASINDAKI İLIŞKIDE İÇSEL MANEVIYATIN ARACILIK ROLÜ

Furkan Biçer*, Şeyma Uyar**

** Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Education, Department of Educational Sciences, Master's Program in Educational Measurement and Evaluation, Burdur, Turkey.psk.danfurkanbicer@gmail.com*

*** Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Education, Department of Educational Sciences, Burdur, Turkey. syuksel@mehmetakif.edu.tr*

Amaç: Bu çalışma, üniversite öğrencilerinde adil dünya inancının psikolojik esneklik ile ilişkisinde içsel maneviyatın aracı rolünü incelemeyi amaçlamaktadır. **Yöntem :** Araştırma, 2024-2025 eğitim-öğretim yılı güz döneminde bir devlet üniversitesinde öğrenim gören 257 lisans öğrencisinden elde edilen verilerle yürütülmüştür. Katılımcıların %80.5'i kadın, %19.5'i erkek olup, yaş ortalamaları 20.73'tür. Veriler "Adil Dünya İnancı Ölçeği", "Psikolojik Esneklik Ölçeği" ve "İçsel Maneviyat Ölçeği" kullanılarak toplanmıştır. Veri analizinde SPSS 26.0 programı ile birlikte Hayes'in PROCESS makro eklentisi (Model 4) kullanılarak korelasyon analizi ve bootstrap yöntemine dayalı aracılık analizi gerçekleştirilmiştir. **Bulgular:** Araştırma sonuçları psikolojik esneklik ile adil dünya inancı arasında düşük düzeyde ($r = 0.215$, $p < 0.01$), içsel maneviyat ile psikolojik esneklik arasında orta düzeyde ($r = 0.373$, $p < 0.01$) ve içsel maneviyat ile adil dünya inancı arasında orta düzeyde ($r = 0.382$, $p < 0.01$) anlamlı ilişkiler olduğunu ortaya koymuştur. Adil dünya inancının psikolojik esneklik üzerindeki doğrudan, dolaylı ve toplam etkileri incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre, adil dünya inancının psikolojik esneklik üzerindeki doğrudan etkisi anlamlı bulunmamıştır ($B = 0.11$, $p > .01$, %95 GA [-.05, .27]).Bununla birlikte, adil dünya inancının hem içsel maneviyat aracılığıyla dolaylı etkisinin ($\beta = 0.13$, $p < .01$, %95 GA [.09, .25]) hem de psikolojik esneklik üzerindeki toplam etkisinin ($\beta = 0.21$, $p < .01$, %95 GA [.12, .44]) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olduğu tespit edilmiştir Adil dünya inancının psikolojik esneklik üzerindeki toplam etkisinin %60'ının içsel maneviyat aracılığıyla gerçekleştiği belirlenmiştir. Sonuç : Araştırma bulguları adil dünya inancı ile psikolojik esneklik arasındaki ilişkide içsel maneviyatın aracılık rolü üstlendiğini ortaya koymaktadır. Analizler, adil dünya inancının doğrudan psikolojik esneklik üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığını; ancak bu ilişkinin içsel maneviyat yoluyla dolaylı olarak anlamlı hale geldiğini göstermektedir. Bu durum, bireylerin adil bir dünya algılarının, içsel manevi yönelimlerini güçlendirebileceğini ve bu güçlenmenin de psikolojik esneklik düzeylerine katkı sağlayabileceğini düşündürmektedir. Bulgular, üniversite öğrencilerinin psikolojik esnekliği artırmaya yönelik müdahale programlarında manevi boyutun dikkate alınması gerektiğine dair ön veriler sunmaktadır**.**

Anahtar Kelimeler: *Adil Dünya İnancı , Psikolojik Esneklik , İçsel Maneviyat*

Sözel Bildiri

SAĞLIK YÖNETİMİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN YAPAY ZEKAYA YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Ahmet Yasin ŞENYURT[*], Erdal EKE[**], Dilek KOCABAŞ[***]

** Balıkesir Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Balıkesir, Türkiye, yasinsenyurt@yahoo.com*

***Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, Isparta, Türkiye, erdaleke@sdu.edu.tr*

**** Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, Antalya, Türkiye, dkocabas@akdeniz.edu.tr*

Giriş: Son yıllarda yapay zeka (YZ) alanında kaydedilen hızlı teknolojik gelişmeler, günlük yaşamı önemli ölçüde kolaylaştırmakla birlikte, etik, güvenlik ve sosyo-ekonomik boyutlarda çeşitli tartışmaları da gündeme getirmiştir. Bu gelişmeler, bireylerin YZ teknolojilerine karşı hem olumlu hem de olumsuz tutumlar geliştirmelerine neden olmaktadır. Özellikle sağlık alanında YZ'nin giderek artan kullanımı, bu teknolojilere ilişkin bireysel yaklaşımların anlaşılmasını daha da önemli hale getirmiştir. **Amaç:** Bu çalışmanın amacı, Sağlık Yönetimi bölümü öğrencilerinin yapay zekaya yönelik tutumlarını incelemek ve bu tutumları etkileyen demografik faktörleri ortaya koymaktır. Böylece, sağlık alanında eğitim gören bireylerin teknolojik gelişmelere entegrasyon süreçlerine yönelik daha kapsamlı bir bakış açısı sunulması hedeflenmektedir. **Yöntem:** Tanımlayıcı nitelikte tasarlanan bu araştırma, Şubat-Nisan2024 tarihinde Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Yönetimi bölümünde öğrenim gören 100 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Veri toplama sürecinde, katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini belirlemek amacıyla hazırlanmış bir bilgi formu ile yapay zekaya yönelik tutumlarını ölçen yapılandırılmış bir anket formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler istatistiksel analiz teknikleriyle değerlendirilmiştir. **Bulgular:** Araştırma bulguları, cinsiyetin yapay zekaya yönelik tutum üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğunu ortaya koymuştur. Kadın öğrencilerin, erkek öğrencilere kıyasla YZ'ye yönelik daha düşük tutum puanlarına sahip olduğu saptanmıştır. Bunun yanı sıra, YZ teknolojilerini aktif olarak kullanan bireylerin bu teknolojiye ilişkin daha olumlu tutumlar geliştirdikleri belirlenmiştir. YZ'nin geleceğine yönelik algılar açısından ise yaş değişkeninin etkili olduğu, daha ileri yaştaki bireylerin gençlere göre daha olumlu tutumlar sergilediği tespit edilmiştir. **Tartışma ve Sonuç:** Elde edilen sonuçlar, YZ'ye yönelik tutumların demografik özelliklere göre anlamlı farklılıklar gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, Sağlık Yönetimi öğrencilerinin teknolojiyle bütünleşme süreçlerinde bireysel farklılıkların göz önünde bulundurulması önem arz etmektedir. Özellikle kadın öğrenciler ile YZ teknolojileri konusunda sınırlı deneyime sahip bireyler için farkındalık düzeyini artırmaya yönelik bilgilendirici ve uygulamalı eğitim programlarının geliştirilmesi önerilmektedir. Ayrıca, yaş gibi bireysel değişkenlerin YZ'nin geleceğine ilişkin algılar üzerindeki etkisini derinlemesine inceleyen ileri düzey nicel ve nitel çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zeka, Tutum, Öğrenciler

Sözel Bildiri

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE SAĞLIK DAVRANIŞLARININ YORDAYICILARI OLARAK DİNDARLIK, YAŞ VE CİNSİYET: BİR PİLOT ÇALIŞMA

Ahmet Yasin ŞENYURT*, Dilek KOCABAŞ**

** Balıkesir Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Balıkesir, Türkiye, yasinsenyurt@yahoo.com*

*** Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, Antalya, Türkiye, dkocabas@akdeniz.edu.tr*

Giriş: Bireylerin sağlık davranışlarının anlaşılmasında dini tutumlar ve kişisel özelliklerin anlaşılması önemli yer tutmaktadır. **Amaç:** Bu çalışma, bireylerin sağlıklı yaşam biçimi davranışlarını yordayan faktörleri incelemeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda, yaş, cinsiyet, genel dindarlık düzeyi ve dini inançların farklı boyutlarının sağlıklı yaşam biçimi davranışları üzerindeki etkileri değerlendirilmiştir. **Yöntem:** Çalışma kapsamında katılımcıların sağlık davranışlarını ölçmek amacıyla Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Ölçeği, dini tutumlarını ölçmek amacıyla ise Dini Eğilim Ölçeği uygulanmıştır. Katılımcıların dindarlık düzeylerini belirlemek için "Kendinizi ne kadar dindar görüyorsunuz?" sorusu yöneltilmiştir. Bu ölçekler toplam 91 üniversite öğrencisine uygulanmıştır. Veriler doğrusal regresyon analizi ile incelenmiştir. **Bulgular:** Erkek katılımcıların sağlıklı yaşam biçimi davranışları kadınlara kıyasla daha düşük bulunmuştur (B =-1.027, p = .046). Ayrıca, dindarlık düzeyi sağlıklı yaşam biçimi davranışlarını pozitif yönde yordayan anlamlı bir değişken olarak tespit edilmiştir (B = 0.415, p = .011). Buna ek olarak, dindarlık değişkeni, Sağlıklı Yaşam Biçimi Ölçeği'nin maneviyat alt boyutu ile pozitif yönde anlamlı bir ilişki göstermiştir (B = 0.126, p = .004). Ayrıca, dindarlık değişkeni Sağlıklı Yaşam Biçimi Ölçeği'nin sorumluluk boyutu ile de pozitif yönde anlamlı bir ilişki göstermiştir (B = 0.144, p = .002). Bu alt boyutta cinsiyet değişkeninin etkisi anlamlılığa yaklaşmış ancak istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (p = .082). Bununla birlikte, erkek katılımcıların kadınlara kıyasla daha düşük sorumluluk puanlarına sahip olduğu gözlemlenmiştir. **Tartışma ve Sonuç:** Bu bulgular, dindarlığın sağlıklı yaşam biçimi davranışları ve manevi iyi oluş üzerindeki olumlu etkilerini doğrulamakla birlikte, cinsiyetin bu davranışlardaki farkları etkileyebileceğini de ortaya koymaktadır. Ancak, yaş ve dini inançların alt boyutlarının bu davranışları anlamlı bir şekilde yordayamamış olması, dindarlığın farklı boyutlarının etkilerini daha ayrıntılı bir şekilde incelemeyi gerektirmektedir. Ayrıca, cinsiyetin bazı alt boyutlar üzerinde anlamlı etkilere sahip olmasına rağmen, genel olarak bu ilişkinin karmaşık dinamiklere sahip olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Sağlık Davranışı, Dini Tutumlar, Dindarlık

Sözel Bildiri

RİBOFLAVİNİN OKSİDATİF STRESLE BAŞ ETMEDEKİ ROLLERİ

Ulaş Evren ARIN *, Rahime ASLANKOÇ**

** Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Fizyoloji Ana bilim Dalı Isparta Türkiye*
evrenarin@sdu.edu.tr

*** Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Fizyoloji Ana bilim Dalı Isparta*
Türkiye,rahimeaslankoc@sdu.edu.tr

Abstract:B2 vitamini olarak da bilinen riboflavin, çok çeşitli biyolojik süreçlerde önemli rolü olan, özellikle de farklı flavoprotein enzimleri için flavin mononükleotid ve flavin adenin dinükleotid formunda bir koenzim vazifesi gören, suda eriyen ve ısıya dirençli bir vitamindir. Güncel araştırmalar, çeşitli hastalıklarda riboflavine bağlı hücresel süreçleri incelemektedir. Aerobik canlılar, aerobik solunum esnasında ortaya çıkan ya da dışarıdan gelebilen serbest radikallerle başa çıkmak için antioksidan savunma mekanizmalarına gereksinim duyar. Bütün aerobik hücreler tarafından üretilen serbest radikallerin üretimi ve antioksidan savunma sistemlerinin onları etkisizleştirme becerisi arasındaki uyumsuzluktan doğan oksidatif stres, kanser, diyabet, kardiyovasküler hastalıklar ve bazı nörodejeneratif rahatsızlıklar gibi pek çok kronik hastalığın ortaya çıkmasında rol oynar ve yaşlanma sürecini de belirler. Serbest radikallerin zararı, hücresel makromoleküllerin (DNA, proteinler ve lipidler) hasarına, inflamasyona, doku zedelenmesine ve bunun sonucunda hücre ölümüne sebep olabilir. Güncel araştırmalara göre; Riboflavinin insan sağlığı üzerinde kayda değer bir etki yapabileceği süreçlerden biri de antioksidasyondur. Riboflavin, hayvan deneylerindeki biyokimyasal, histopatolojik sonuçlar ve klinik belirtiler üzerindeki olumlu etkileri, hafifletilmiş oksidatif stresle birlikte raporlanan riboflavin antioksidan aktivitesinin iyi sonuçlara yol açabileceğini düşündürmektedir. Riboflavinin, deney ortamlarında çeşitli organların reperfüzyon oksidatif hasarına karşı koruyucu bir etki gösterdiği de kanıtlanmıştır. Bu da riboflavinin antioksidan özellikleri sayesinde oksidatif stresin etkili olduğu diğer rahatsızlıklarda potansiyel bir tedavi aracı yapabilir.

Anahtar Kelimeler: Riboflavin, Serbest Radikaller, Oksidatif Stres, Antioksidasyon

Sözel Bildiri

DİŞ HEKİMLİĞİ FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN AĞIZ SAĞLIĞINA YÖNELİK TUTUMLARININ BELİRLENMESİ

Kübra Melike GÖK*, Dilek KOCABAŞ, Mustafa Levent ÖZGÖNÜL*****

**Akdeniz Üniversitesi, Diş Hekimliği Fakültesi, Antalya, Türkiye, kubramelikegok33@gmail.com*

***Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, Antalya, Türkiye, dkocabas@akdeniz.edu.tr*

****Akdeniz Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi ve Etik Bölümü, Antalya, Türkiye, leventozgonul@akdeniz.edu.tr*

Giriş: Diş hekimliği fakültesi öğrencilerinin ağız sağlığına yönelik tutumlarının incelenmesi, hem bireysel ağız sağlığı davranışlarının geliştirilmesine yönelik stratejilerin belirlenmesinde hem de gelecekte sunulacak hasta bakım hizmetlerinin kalitesinin artırılmasında önemli bir temel teşkil etmektedir. **Amaç:** Bu çalışma, diş hekimliği fakültesi öğrencilerinin ağız sağlığına yönelik tutumlarını değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu kapsamda, öğrencilerin tutumlarının cinsiyet, öğrenim dönemi, sigara kullanımı ve sahip oldukları hobiler gibi sosyo-demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. **Yöntem:** Araştırmada, Fidan ve arkadaşları (2023) tarafından geliştirilen, 41 maddeden oluşan Ağız Sağlığına Yönelik Tutum Ölçeği kullanılmış ve toplam 215 diş hekimliği öğrencisinden veri toplanmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistiklerin yanı sıra Mann Whitney U testi ve post-hoc testlerinden yararlanılmıştır. **Bulgular:** Elde edilen bulgular, öğrencilerin ağız sağlığına yönelik tutumlarının (157 ± 26) geliştirilebilir düzeyde olduğunu göstermektedir. Erkek öğrencilerin tutum puanları (150 ± 27), kız öğrencilere (161 ± 24) kıyasla anlamlı düzeyde daha düşük bulunmuştur ($p<0.05$). Ayrıca, sigara kullanmayan öğrencilerin ağız sağlığına yönelik tutum puanlarının, sigara kullananlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Öğrenim dönemi ilerledikçe öğrencilerin tutumlarında anlamlı değişiklikler gözlemlenmiş ve bu durum da istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). **Tartışma ve Sonuç:** Bu çalışmada, diş hekimliği öğrencilerinin ağız sağlığına yönelik tutumlarının geliştirilmeye açık olduğu ve bu tutumların bazı sosyo-demografik değişkenlere göre farklılık gösterdiği ortaya konmuştur. Özellikle kız öğrenciler ve sigara kullanmayan bireylerin daha olumlu tutumlar sergilediği saptanmıştır. Ayrıca, öğrenim süreci ilerledikçe tutumlarda yaşanan değişim, eğitim sürecine entegre edilecek yapılandırılmış müdahalelerin gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ağız Sağlığı, Tutum, Diş Hekimliği Öğrencileri, Sağlık Davranışı, Sosyo-Demografik Faktörler

Sözel Bildiri

KOAH ILE İLGILI HEMŞIRELIK BAKIM PLANI HAZIRLARKEN CHAT-GPT'DEN FAYDALANMAK

Mücahide GÖKÇEN GÖKALP1, Emrah BOYUN2

1Amasya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı Amasya/Türkiye, mucahide.gokcen@amasya.edu.tr

2Amasya Üniversitesi , Amasya/Türkiye, emrahboyun@gmail.com

Amaç: Üretken ön işlemeli dönüştürücü' nün (chat generative pre-trained transformer(chat-gpt)) oluşturduğu hemşirelik bakım planının kalitesini değerlendirmek.

Yöntem: Tanımlayıcı ve tanımlama ve karşılaştırma yöntemlerinin kullanıldığı çalışma 05.01.2025 tarihinde yapılmıştır. Prof. Dr. Sevilay Şenol Çelik ve Prof. Dr. Ayişe Karadağ'ın Hemşirelik Bakım Planları: Tanılar, Girişimler ve Sonuçları adlı kitabında KOAH ile ilgili bakım planı örneğindeki hasta anamnezi, Chat-GPT' ye tanıtılmıştır. Chat-GPT' nin oluşturduğu bakım planı, bakım planı örneğine ve NANDA hemşirelik tanılarına göre değerlendirilmiştir.

Bulgular: Chat-GPT, bakım planındaki basamakları doğru açıklamıştır. Bakım planının hastanın durum değerlendirmesi, tanılar, hedefler, müdahale planı, ve değerlendirmeden oluşmasını ve "bireysel ihtiyaçlara göre düzenlenmesini" önermiştir. Hastaya "Etkisiz Solunum Deseni-İşlevsiz Temiz Hava Yolu-Yetersiz Beslenme: Gereksinimden Az-Uyku Düzeninde Bozulma-Aktivite İntoleransı-Anksiyete-Cilt Bütünlüğünde Bozulma Riski-Sıvı Dengesinde Değişim Riski" tanılarını koymuştur. Hastanın fiziksel gereksinimlerinin çoğunu karşılayabilmiş ancak ''Enfeksiyon Riski ve Tedavi Rejimini Etkisiz Yönetme'' tanılarını koyamamış buna karşın ''Cilt Bütünlüğünde Bozulma Riski ve Sıvı Dengesinde Değişim Riski'' tanılarını eklemiştir. Hastayı hemşirelik esasları uygulamaları kapsamında iyi değerlendirip solunum yollarına yönelik tanıları ve bundan kaynaklı sorunları teşhis edebilmiştir.

Sonuç: Doğru promtlar Chat-GPT' ye verildiğinde, hastanın tüm ihtiyaçlarını içeren bir hemşirelik bakım planı oluşturabilir. Doğru promtların girilebilmesi, Chat-GPT' nin oluşturduğu hemşirelik bakım planının değerlendirilebilmesi için belli bir mesleki bilgi birikiminin, deneyimin olması gerekmektedir. Chat-GPT' nin oluşturduğu hemşirelik bakım planı hemşirelik hizmetlerinde bir hemşirelik bakım planı yardımcısı olarak kullanılabilir.

Anahtar Kelimeler: Hasta Bakım Planı; Hemşirelik Tanısı; Yapay Zeka; Hemşirelik; Chat-GPT

Sözel Bildiri

SÜNNETİN NADİR BİR KOMPLİKASYONU; EPİDERMAL İNKLÜZYON KİSTİ

Emine BİLALOĞLU*
**Bayburt Devlet Hastanesi Çocuk Cerrahisi Kliniği, Bayburt, Türkiye*

Giriş: Epidermoid kistler sık görülen iyi huylu lezyonlardır. Çıkarılabilir kistlerin yaklaşık %90'ını oluşturmaktadır. Çoğunlukla yetişkinlerde gözlenir. En sık baş, boyun ve gövde olmak üzere herhangi bir yerde ortaya çıkabilmektedir. Peniste lokalizasyonu son derece nadirdir ve penis kitlelerinin %0,01 ila %0,1'ini oluşturmaktadır. Doğuştan veya sonradan edinilmiş olarak ortaya çıkabilirler. Yapılan bir çalışmada 1900 vakalık sünnet serisi incelenmiş ve implante epidermoid kist gelişim oranı %0,015 olarak bildirmiştir.
Vaka:9 yaşında erkek hasta 3 yıl önce başka bir merkezde sünnet operasyonu yapılmış. Sünnetten önce ve ameliyat sırasında peniste herhangi bir şişlik, kitle mevcut değilmiş. Yaklaşık 1 yıl önce sünnet insizyon hattında penis lateral kesiminde şişlik şikayeti başlamış. Son 6 ay içerisinde ise boyutunda 3 katından fazla artış, kızarıklık ve akıntı şikayetleri başlamış. Tarafımızca değerlendirilen hasta opere edildi. Patoloji raporu; epidermoid inklüzyon kisti ve yabancı cisim tipi dev hücre oluşumu izlendi şeklinde raporlandı.
Tartışma:Sünnet sonrası erken veya geç komplikasyonlar olmak üzere birçok komplikasyon bildirilmiştir. Kanama, ağrı, yetersiz deri çıkarılması ve cerrahi bölge enfeksiyonu gibi nispeten daha kolay tedavi edilebilir komplikasyonlar olduğu gibi kordi, iatrojenik hipospadias, glanüler nekroz ve glanüler ampütasyon gibi daha ciddi erken komplikasyonlar bildirilmiştir. Geç komplikasyonlar olarak sütür sinüs yolları, kordi, yetersiz deri çıkarılmasının neden olduğu penis yapışıklıkları, fimozis, gömülü penis, üretrokütanöz fistüller, meatit ve meatal stenoz ve çok nadir olarak epidermal inklüzyon kistleri bildirilmiştir.
Kist boyutu arttıkça prepusyal retraksiyonun yetersizliği, ağrılı cinsel ilişki, kist enfeksiyonu, üretra tıkanıklığı gibi tablolara neden olabilmektedir. Epidermoid kistlerin çoğu tam eksizyonla tedavi edilebilen iyi huylu kitleler olmasına rağmen nadiren de olsa malign transformasyon görülebileceği bildirilmiştir.
Sonuç:İmplante epidermoid kistler sünnet ve hipospadias gibi penis ameliyatlarından sonra erken veya geç komplikasyonu olarak nadirde olsa ortaya çıkabilmektedir. Ara sıra enfekte olup ağrı, kızarıklık, akıntıya neden olabilir. Tam eksizyon düşük tekrarlama oranına sahip başarılı bir tedavi yöntemidir.

Anahtar Kelimeler: Penis, Sünnet, Epidermoid kist, Epidermal inklüzyon kisti

Sözel Bildiri

ALZHEİMER HASTALIĞI TEDAVİSİNDE AMİLOİD-BETAYI HEDEFLEYEN MONOKLONAL ANTİKORLAR

Begzad RUSTAMOV*, Hatice Aslı BEDEL**

** Süleyman Demirel Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Isparta, Türkiye, begzatrustamov777@gmail.com*

*** Süleyman Demirel Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Farmakoloji ABD, Isparta, Türkiye, aslibedel@sdu.edu.tr*

Özet: Alzheimer hastalığı 1906 yılında Alois Alzheimer tarafından keşfedilen, çoğunlukla yaşa bağlı olarak bilişsel ve işlevsel gerileme ile kendini gösteren nörodejeneratif bir hastalıktır. Beyinde anormal amiloid-beta (Aβ) birikimleri Alzheimer patolojisinin bir belirtisidir. Aβ, semptomların başlamasından yıllar önce birikir ve bu da Aβ açısından pozitif olan asemptomatik bireylerin belirlenmesi ve tedavi edilmesinin bilişsel bozukluğun başlangıcını geciktirebileceğini düşündürmektedir. Aβ'yı hedefleyen monoklonal antikorlar Fc reseptörlerine bağlanarak mikroglia aracılı fagositozu ve Aβ'nın endozomal/lizozomal degradasyonunu başlatarak Alzheimer hastalarında bilişsel gerilemeyi yavaşlatmayı amaçlamaktadırlar. Bu grubun ilk hızlandırılmış FDA onayını alan ilacı olan Aducanumab 2024 itibarıyla üretici firmasının kararıyla piyasadan çekilmiştir. Lecanemab ve Donanemab ise sırasıyla 2023 ve 2024 yıllarında tam FDA onayını almıştır. Gantenerumab, Solanezumab, Bapinezumab da faz çalışmalarında etkinliği araştırılmış olan monoklonal antikorlardır. Bu ilaçlarla ilgili temel endişe, klinik etkinliğe kıyasla hasta güvenliğiyle ilgilidir. Amiloidle ilişkili görüntüleme anormallikleri(AİGA) gibi yan etkilere neden olabilmektedirler. AİGA tipik olarak asemptomatik olarak ortaya çıksa da, yönetim gerektirebilir. Donanemab ve lecanemab beyinde geçici bir şişmeye yol açan ve ölümcül olabilen AİGA riskine ilişkin bir kutu uyarısı taşımaktadır. Devam eden araştırmalar, daha iyi güvenlik profillerine, daha uygun uygulama yöntemlerine ve hastalığın tedavisinde daha güçlü olan monoklonal antikorlar geliştirmeyi amaçlamaktadır. Sonuç olarak, Aβ patolojisini hedef alan bu ilaçlar, Alzheimer hastalığının tedavisi için yeni ve umut verici bir stratejiyi temsil etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Alzheimer hastalığı, amiloid-beta, lecanemab, donanemab
NOT: Begzad RUSTAMOV'un lisans bitirme tezi ile ilişkilidir.

Sözel Bildiri

YAŞLI AYRIMCILIĞI (AGEİSM)

***Selen YÖNET AKTAŞ**
** Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Hizmet Bölümü, Konya, Turkey, yonetselen@gmail.com*

Giriş: Yaş ayrımcılığı ile herkes, en azından yaşam döngüsünün bir aşamasında, ya baskıcı ya da kurban olabilir (Duncan ve Loretto 2004, 97). "Yaşçılık, yaşlı oldukları için insanlara karşı sistematik bir klişeleştirme ve ayrımcılıktır" ve insanlar arasında ve topluluklar arasında uçurumlar yaratarak tüm topluma zarar verir (Butler 1969, 1989 s. 139). Yaşlı yetişkinlere yönelik yaklaşım genellikle birbiriyle ilişkili üç bileşenden oluştuğu şeklinde kavramsallaştırılır: duygusal, davranışsal ve bilişsel. **Yöntem:** Yaşlı ayrımcılığı konusunu temel alan bu derleme araştırması sosyal hizmet uygulamalarını yönlendirebilecek şekilde ve kültürel farklılıkların daha fazla farkına varılması, yaşa, istismara ve aile yaşamına yönelik tutumların geliştirilmesi bağlamında önemli olduğu düşüncesi ile yazılmıştır. **Tartışma ve Sonuç:** Sağlık alanında yaşanan gelişmeler ortalama yaşam süresini uzatmış ve ölüm oranını azaltmıştır. Modernleşen sistemde kadınların da iş hayatına dahil olması ve kariyerin hayatlarında önemli bir konuma gelmesi ile birlikte doğum oranlarında da azalma görülmektedir. Tüm bu etkenler yaşlı nüfusunun artmasına devam edeceğinin göstergeleri olarak kabul edilebilir. Nüfusun çoğunluğunu oluşturan yaşlıları ilgilendiren çalışmaların önemi de artmaktadır. Her ne kadar Türkiye' de literatür eksikliği görülse de ilerleyen yıllarda Batı Avrupa ve Amerika ülkelerinde olduğu gibi yaşlılık ile ilgili araştırmaların artacağı düşünülmektedir. Dezavantajlı grupların savunuculuğunu yapan, sosyal işlevselliğini arttırmaya yönelik uygulamar gerçekleştiren ve geliştiren, refah düzeyini arttırmaya çabalayan sosyal hizmet, yaşamın dönemlerinden olan yaşlılığı deneyimleyen insanlarla çalışma alanına sahiptir. Sosyal hizmet uzmanları yaşlanmadaki kültürel farklılıkların daha fazla farkına varmalı, yaşa, istismara ve aile yaşamına yönelik tutumlar ve bu bağlamda uygulamalar geliştirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık, Yaşlı Birey, Yaşlı Ayrımcılığı, Sosyal Dışlanma

Sözel Bildiri

ÜRİNER SİSTEM TAŞI OLAN HASTALARIN YAŞADIĞI GÜÇLÜKLER

Enes Dürlü*, Özge Pekin İşeri**

** Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Öğrencisi, Samsun, Turkey, e-posta: enes19992@gmail.com*

*** Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Cerrahi Hastalıklar Hemşireliği ABD, Samsun, Turkey, e-posta: ozge.iseri@omu.edu.tr*

Özet:Çalışmanın amacı üriner sistem taşı olan hastaların yaşadığı fizyolojik, psikolojik ve sosyal güçlükleri araştırmaktır. Üriner sistem taş hastalığı, değişen yaşam tarzı ve beslenmenin etkisiyle eski çağlardan günümüze kadar tüm toplumları etkileyen yüksek yaygınlıkta görülen bir sağlık sorunudur. Üriner sistem taşları, idrar yolu mukozasını tahriş etmesi nedeniyle; şiddetli bel ve karın ağrısı, mide bulantısı ve kusmaya sebep olur. Bu sorunların yanı sıra hastalarda taşların hareketiyle oluşan tahribata bağlı kanama, taşların idrar yolunu tıkamasına bağlı obstrüksiyonu, idrar yolu tahribatına bağlı enfeksiyon ve buna bağlı ateş deneyimleyebilmektedirler. Yaşanan bu fiziksel semptomlar hastaların yaşam kalitesini olumsuz etkilemektedir. Dolayısıyla yaşanan fiziksel semptomlara ek olarak; bireylerde kaygı, depresyon ve sosyal ilişkilerde bozulma gibi psikolojik etkiler de görülmekte ve bu etkenler hastalığın yönetilmesini oldukça güçleştirmektedir. Richards ve ark.'nın (2024) yaptığı çalışmada semptomların yüküne bağlı olarak üriner taşı olan hastalarda depresyon, anksiyetenin sık olarak görüldüğü belirlenmiştir. Deneyimlenen bu çoklu sorunlar hastaların sosyal hayatlarında da zorluk yaşamalarına neden olmaktadır. Özellikle yaşam standartındaki değişimler bireylerin sosyal ilişkilerini bozmakta ve sosyal izolasyonu beraberinde getirmektedir. Raja ve ark.'nın (2020) yaptığı çalışmada da üriner sistem taş hastalığı olan kişilerin; ağrı, fiziksel semptomlar, hayata bakış açısı, iş/kariyer, yaşam tarzı, diyet değişikliği, sosyal yaşam ve günlük yaşam zorlukları, seyahat/tatil sorunları gibi olumsuz etkiler yaşadığını göstermektedir. Bu sebeple zorlu bir süreç yaşayan üriner sistem taş hastalarının semptom ve güçlüklerinin etkili yönetiminde hemşirelerin de içinde bulunduğu multidisipliner bir yaklaşımın benimsenmesi oldukça önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Üriner Sistem Taşı, Güçlük, Hemşirelik

Sözel Bildiri

TRANSFORMATION TOWARDS A MIX OF COMPETITION, REGULATION, AND PLANNING POLICIES IN TÜRKIYE'S HEALTHCARE DELIVERY SYSTEM

İsrafil Boyacı*

** Assist. Prof. Dr., Faculty of Business, İstanbul Ticaret University, Türkiye, iboyaci@ticaret.edu.tr*

Abstract: From 2003 onwards, Türkiye's health system has transformed to achieve universal health coverage, together with an increase in the availability of and access to healthcare. Through a series of health reforms under the Health Transformation Program (2003-2013), remarkable progress has been made in ensuring better access and financial protection. As the financing of healthcare in Türkiye today after the health reforms remains to be mainly a public responsibility, competitive market-oriented policies have captured an increased role in the provision side of the health system. This article aims to provide a policy-oriented examination of the health reforms, regulations, and planning practices in healthcare delivery in the transformed health system of Türkiye. The article reviews and documents the developments in the competitive and regulatory environment on the provision of healthcare during the pre- and post-reforms periods under the Health Transformation Program (2003-2013). The investigations in the article concluded that a mix of competitive, highly regulated, and planned health policy setting has arisen along with the rise of public-private mix in the healthcare delivery at the completion of the HTP reform program.

Keywords: Türkiye's Health Transformation Program 2003-2013 (HTP), Universal Access to Healthcare, Health Policies and Regulations

Sözel Bildiri

DYSPHAGIA IN PARKINSON'S DISEASE

Melda Soysal Tomruk*, Gülcan Öztinar**

**Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of health Sciences, Department of Physiotherapy and Rehabilitation, Burdur, Turkey, meldastomruk@mehmetakif.edu.tr*

***Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of health Sciences, Department of Physiotherapy and Rehabilitation, Burdur, Turkey, gulcan.oztinar@gmail.com*

Background: Parkinson's disease is a progressive, complex, and degenerative condition caused by impairments in the dopaminergic system. In addition to motor symptoms, patients may experience difficulties in swallowing, cognition, and sensory functions. Dysphagia affects nearly 80% of individuals with Parkinson's and significantly impacts their psychosocial well-being. It also poses life-threatening risks such as aspiration pneumonia.

Aim: To review studies conducted on dysphagia in Parkinson's disease and highlight the rehabilitation approaches discussed in the literature.

Methods: A literature review was conducted to evaluate studies published between 2000 and 2025 regarding dysphagia in Parkinson's disease. The review focused on dysfunctions in oral, pharyngeal, and esophageal phases of swallowing. Assessment techniques such as barium swallow, videofluoroscopy, and endoscopic evaluations were discussed, as well as rehabilitation strategies like oral motor exercises, compensatory techniques (e.g., Shaker technique), diaphragmatic breathing, and facial training.

Results: Swallowing difficulties in Parkinson's disease may appear in all swallowing phases. Oral phase problems include lip closure difficulty and poor tongue mobility. In the pharyngeal phase, delayed reflexes and aspiration are common, while esophageal issues include slowed peristalsis and reflux. A multidisciplinary and holistic rehabilitation approach increases treatment success.

Discussion and Conclusion: Dysphagia in Parkinson's is a serious condition with a strong impact on quality of life and general health. Early diagnosis and individualized physiotherapy-based rehabilitation plans can help reduce complications and promote safe nutrition. Physiotherapists have a key role in assessment and treatment throughout this process.

Keywords: Parkinson's Disease, Dysphagia, Rehabilitation, Swallowing, Physiotherapy

Sözel Bildiri

İNFERTİLİTE DERSİ ALAN VE ALMAYAN ÖĞRENCİLERİN FERTİLİTE SAĞLIĞI BİLGİ DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

Tuğba TAHTA*, Özge AYDOĞAN AŞIR, Seniha BALCI*****

** Ankara Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Ankara, Türkiye, tugba.tahta@ankaramedipol.edu.tr*

*** Ankara Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Ankara, Türkiye, ozge.aydogan@ankaramedipol.edu.tr*

**** Ankara Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Ankara, Türkiye, seniha.balci@ankaramedipol.edu.tr*

Giriş: Fertilite sağlığı bilgisi, özellikle üreme çağındaki genç bireyler için önemli bir unsurdur. Fertilite ve infertilite hakkında bilgi sahibi olmak, fertiliteyi ve genel sağlığı olumsuz etkileyebilecek risk faktörleri olan davranışların değiştirilmesine olanak tanır. Literatürde beslenme, egzersiz, madde kullanımı ve riskli cinsel davranışlar gibi faktörlerin fertilite sağlığını olumsuz etkilediği belirtilmektedir. Üniversite öğrencilerinin fertiliteyi etkileyen risk faktörlerine maruz kalması, doğurganlıklarını olumsuz yönde etkileme potansiyeline sahip olması bakımından önem taşımaktadır.

Amaç: Bu çalışma, infertilite dersi alan ve almayan öğrencilerin fertilite sağlığı bilgi düzeylerinin belirlenmesi amacıyla planlandı.

Yöntem: Çalışmaya 168 ebelik öğrencisi dahil edildi. Veri toplamada "Kişisel Bilgi Formu" ve "Fertilite Sağlığı Bilgi Ölçeği" (FSBÖ) kullanıldı. Veriler IBM SPSS 21.0 programı ile analiz edildi.

Bulgular: Kişisel Bilgi Formu ve Fertilite Sağlığı Bilgi Ölçeği (FSBÖ) ile katılımcılardan toplanan veriler analiz edildiğinde; katılımcıların yaş ortalaması yaş ortalaması 20.11±1.57, FSBÖ puan ortalaması 115.79±12.58 olarak tespit edildi. İnfertilite dersi alan ve almayan öğrencilerin FSBÖ puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu saptandı (p=0.000).

Tartışma ve Sonuç: Üniversite öğrencilerine verilen infertilite dersinin, öğrencilerin fertilite sağlığı bilgi düzeyleri üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu tespit edildi. Bu nedenle, üniversite öğrencilerinin eğitim müfredatlarına fertilite sağlığına yönelik derslerin eklenmesini ve konuya ilişkin yeni araştırmaların yapılmasını önermekteyiz.

Anahtar Sözcükler: Ebelik, Öğrenci, Fertilite Sağlığı, İnfertilite, Doğurganlık

Sözel Bildiri

SYMPTOMATIC ACUTE CYTOMEGALOVIRUS (CMV) INFECTION IN A HEALTHY YOUNG ADULT

Tayyar TARCAN 1*, İbrahim Halil ŞAHİN 2**

** 1Bitlis State Hospital, Infectious Diseases and Clinical Microbiology, Bitlis, Türkiye, Tayyartarcan@gmail.com*

*** Bitlis Eren University, Vocational School of Health Services, Department of Medical Services and Techniques, Bitlis, Türkiye, ihsahin@beu.edu.tr*

Introduction and Aim Although cytomegalovirus (CMV) infection is usually asymptomatic in immunocompetent individuals, in symptomatic cases it can cause severe disease, most commonly mononucleosis syndrome. CMV infection, one of the most important aetiological causes of fever of unknown origin, has a social seroprevalence of 45-100%, depending on socioeconomic status, age and geographical region. In this case report, we present a young adult patient who presented to our outpatient clinic with fever, sweats, sore throat, and diffuse myalgias and arthralgias and was diagnosed with acute CMV infection. **Case:** A 25-year-old male soldier presented to the Infectious Diseases Outpatient Clinic with a 7-day history of fever, sweating, sore throat and diffuse myalgia. He had no known illness. There was no history of animal husbandry or tick contact. White blood cell count on presentation 3.46 K/ul (n=4.5-11) Neutrophils: 2.21 K/ul (n=1.8-7.3) Haemoglobin: 14.2 g/dl (n=11.5-17.5) Platelets: 137,000 K/ul (n=140,000-400,000), creatinine: 0.97 mg/dl (n=0.57-1.11) ALT: 96 U/l (n=0-55), AST: 81 U/l (n=5-34) CRP: 12.3 mg/l (n=0-5), sedimentation: 33 (n=0-30). Neck USG showed a right submandibular lump and millimetric reactive lymph nodes. Abdominal USG showed hepatosplenomegaly. Serological tests for Epstein-Barr virus (EBV), Brucella, viral hepatitis and HIV were negative, anti-CMV IgM was positive (6.44) and anti-CMV IgG negative (15.8). Acute CMV infection was diagnosed by CMV IgM positivity and high viral load on CMV PCR. Symptomatic treatment was started during hospitalisation and the patient had no fever on day 3. The patient was discharged after no growth in blood cultures. Follow-up was planned without starting antiviral treatment. At outpatient follow-up two weeks later, the patient's symptoms resolved and anti-CMV IgM: 3.24 positive (n=0-0.84), anti-CMV IgG: 123.4 positive (n=0-5.99). **Conclusion and Recommendations**; CMV infection is a leading cause of EBV-negative mononucleosis syndrome, particularly in young adults. In patients presenting with similar symptoms, CMV should be considered in the differential diagnosis and confirmed by serological/PCR testing. Our case is important as a reminder of the clinical picture that CMV can cause in immunocompetent individuals**.**

Anahtar Kelimeler: Cytomegalovirus, immunocompetent, mononucleosis syndrome, fever of unknown cause.

Sözel Bildiri

ELEKTRİĞE BAĞIMLI BİREYLER: AFETLERDE KIRILGANLIK, HAZIRLIK VE STRATEJİK YAKLAŞIM

Gülseren AYDOĞMUŞ*

** Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afet Yönetimi Anabilim Dalı, Afet Yönetimi Doktora Programı Öğrencisi, İzmir, Türkiye, prmgulse@gmail.com*

Özet: Son yıllarda kronik hastalık yükünün artması ve sağlık politikalarında yaşanan dönüşümlerle birlikte, yaşam destek hizmetlerinin kurumlar yerine ev ortamında sunulması yaygınlaşmıştır. Bu eğilim, ev ortamında bakım verilen, elektrikle çalışan yaşamsal cihazlara bağımlı bireylerin sayısını ve çeşitliliğini artırmıştır. Yaşamlarını elektrikle çalışan tıbbi cihazlarla sürdüren bu özel ihtiyaç grubunun, afet koşullarında karşılaşabilecekleri hayati risklere yönelik geliştirilecek stratejilerde öncelikli olarak ele alınmaları gerekmektedir. Ev tipi mekanik ventilatörler, oksijen konsantratörleri, aspiratörler gibi yaşamsal cihazlara sürekli bağlı olan bu bireyler için kısa süreli bir elektrik kesintisi bile ölümcül sonuçlara yol açabilmektedir. Bu çalışmanın amacı, afet riskleri karşısında elektriğe bağımlı bireylerin kırılganlıklarını tanımlamak, bu kırılganlığın toplumsal, hukuki ve yapısal boyutlarını değerlendirmek ve afetlere hazırlık sürecindeki stratejik boşluklara dikkat çekmektir. Bu amaçla, ulusal ve uluslararası literatür taranarak, mevcut kaynaklar üzerinden yapılandırılmış bir değerlendirme yöntemi izlenmiştir. Elde edilen bulgular, afet yönetimi planlarının elektrik bağımlı bireyleri yeterince dikkate almadığını; mevcut mevzuatın sahadaki uygulanabilirliğine ilişkin bazı sınırlılıkların ve erişim farklılıklarının bulunduğunu göstermektedir. Hazırlık kapasitesi olmayan bu grubun afet öncesi planlamalara aktif olarak dâhil edilememesi, afet yönetiminde önemli bir kırılganlık alanı oluşturmaktadır. Elektrik kesintilerine bağlı olarak artan acil servis başvuruları, afet anında sağlık sistemine ek yük bindirmekte ve hizmet sunumunu sekteye uğratmaktadır. Bu çalışma, elektrik bağımlılığı olan bireylerin afet öncesi hazırlık planlarına dahil edilmesinin yalnızca etik bir sorumluluk değil, aynı zamanda stratejik bir zorunluluk olduğunu vurgulamaktadır. Stratejik planlamalarda bu grubun sistematik biçimde tanımlanması ve kesintisiz güç kaynaklarına erişimin hak temelli bir yaklaşımla güvence altına alınması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Afet Yönetimi, Evde Bakım, Elektriğe Bağımlı Bireyler, Hazırlık Stratejileri, Kırılgan Gruplar

Sözel Bildiri

REJENERATİF PERİODONTAL TEDAVİLERDE KULLANILAN İSKELE YAPILARI

Arş.Gör. Elif Akbulut[1], Arş.Gör. Didem Bakır[2], Arş.Gör. Ömer Eroğlu[2], Prof. Dr. Mine Öztürk Tonguç[3]**

[1] Süleyman Demirel Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi, Periodontoloji Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye, elifakbulut@sdu.edu.tr

[2] Süleyman Demirel Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi, Periodontoloji Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye, didembakir@sdu.edu.tr / erogluomer@sdu.edu.tr

[3] Süleyman Demirel Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi, Periodontoloji Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye, minetonguc@sdu.edu.tr

Giriş: Periodontal dokuların kaybıyla sonuçlanan hastalıkların tedavisinde, geleneksel yöntemlerin sınırlı rejeneratif kapasitesi nedeniyle doku mühendisliği temelli yaklaşımlara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu yaklaşımda iskele yapıları, hücre proliferasyonu, adezyonu ve farklılaşmasını destekleyerek periodontal dokuların yeniden oluşturulmasına katkı sağlar.

Amaç: Bu çalışmanın amacı, periodontal dokuların rejeneratif tedavisinde kullanılan iskele yapılarını, biyomateryal türleri açısından sınıflandırarak güncel literatür doğrultusunda değerlendirmektir.

Yöntem: Bu derleme, doğal, sentetik, inorganik, kompozit ve nanofibröz iskele yapılarına dair literatürdeki bilimsel çalışmalar taranarak hazırlanmıştır. İskelenin biyouyumluluğu, mekanik dayanıklılığı, kontrollü bozunabilirliği ve biyolojik aktivitesi temel alınarak karşılaştırmalar yapılmıştır.

Bulgular:

- **Doğal biyomateryaller** (jelatin, kitosan, kitin) biyouyumlu ve biyoaktif özellik gösterirken, hızlı bozunma gibi dezavantajlara sahiptir.
- **Sentetik polimerler** (PCL, PLGA, PLLA), kontrollü degradasyon(bozunma) ve mekanik stabilite sağlar ancak inflamasyon riskleri mevcuttur.
- **Kompozit iskeleler**, bu iki yapının avantajlarını birleştirerek hem biyolojik etkinlik hem de yapısal bütünlük sunar.
- **Nanofibröz iskeleler**, Ekstrasellüler matriks benzeri yapılarıyla hücre etkileşimini arttırmakta ve elektrospinning tekniğiyle elde edilmektedir.

Sonuç: Periodontal rejenerasyonda kullanılan iskele sistemlerinin başarısı, yalnızca biyomalzemenin özelliklerine değil; aynı zamanda defektin geometrisine uygun tasarım, kontrollü bozunma ve hücrelerle etkileşim kapasitesine bağlıdır. Gelecekte kişiye özel 3D baskı teknikleri ve çok katmanlı, büyüme faktörü yüklü sistemlerin klinik başarıyı artırması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Periodontal rejenerasyon, doku mühendisliği, iskele yapıları, biyomateryaller, kompozit sistemler

Sözel Bildiri

ÖZOFAGUS ATREZİLİ ÇOCUKLARDA BESİN ALIMI, MALNÜTRİSYON VE BÜYÜME-GELİŞME ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Dilara Berşan Konyalıgil 1*, Nevra Koç 2, Doğuş Çalışkan 3***, Aysun Kara Uzun 4****, Emrah Şenel 5*****

** Atılım Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Ankara, Türkiye, dilara.konyaligil@atilim.edu.tr*

*** Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Ankara, Türkiye, nevra.koc@sbu.edu.tr*

**** Ankara Bilkent Şehir Hastanesi, Çocuk Cerrahisi, Ankara, Türkiye, dous_caliskan@hotmail.com*

***** Ankara Bilkent Şehir Hastanesi, Sosyal Pediatri, Ankara, Türkiye, aysunkarauzun@gmail.com*

****** Ankara Bilkent Şehir Hastanesi, Çocuk Cerrahisi, Ankara, Türkiye, Dremrah2000@yahoo.com*

Giriş: Özofagus atrezisinin uzun dönem etkileri arasında, çocuklarda beslenme durumu bozuklukları, büyüme geriliği ve malnütrisyon gibi sorunlar öne çıkmaktadır. **Amaç:** Bu çalışmanın amacı, özofagus atrezili 2 yaş altı çocuklarda besin alımı, malnütrisyon ve büyüme ve gelişme arasındaki ilişkiyi değerlendirmektir. **Yöntem:** Ankara Şehir Hastanesi Çocuk Cerrahisi Polikliniğinde takip edilen özofagus atrezili çocukların ve Sosyal Pediatri Polikliniğinde takip edilen sağlıklı çocukların ebeveynlerine bir anket uygulanmıştır. Ailelere beslenme eğitimi verilmiş, üç ay sonra kontrol ziyareti planlanmış ve değerlendirmeler tekrarlanmıştır. **Bulgular:** Çalışmaya 2 yaş altı 20 özofagus atrezili ve 40 sağlıklı çocuk dahil edilmiştir. Yaşa göre boy uzunluğu, yaşa göre vücut ağırlığı ve baş çevresi ölçümleri özofagus atrezili çocuklarda kontrol grubuna göre anlamlı derecede düşük bulunmuştur ($p<0.05$). İkinci görüşmede ölçülen yaşa göre triseps deri kıvrım kalınlığı ve yaşa göre orta-üst kol çevresi özofagus atrezili çocuklarda kontrol grubuna göre anlamlı derecede düşük bulunmuştur ($p<0.05$). Çocukların beslenme şekli, tükettikleri besinlerin kıvamı ve yeme ve yutma durumu karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur ($p<0.05$). Ayrıca, Pediatrik Yeme Değerlendirme Skalası-10 ve Bozulmuş Beslenme Durumu ve Büyüme Riski İçin Tarama Aracı skorlarına göre özofagus atrezili çocuklarda yüksek oranda yutma bozukluğu ve orta derecede malnütrisyon riski bulunmuştur ($p<0.05$). Takip sonunda, özofagus atrezili çocuklarda zaman içinde yaşa göre ağırlık ve boya göre ağırlık z skorlarında anlamlı artışlar gözlenmiştir ($p<0.05$). Ayrıca, protein, karbonhidrat ve diyet lifi gereksinimlerini karşılama yüzdeleri zaman içinde artmıştır ($p<0.05$). Özofagus atrezili çocuklarda yutma semptomlarının daha geç düzeldiği ve mevcut beslenme düzenlerinin kontrol grubundan anlamlı derecede farklı olduğu bulunmuştur ($p<0.05$). **Tartışma ve Sonuç:** Multidisipliner bir yaklaşımla sağlanan uygun beslenme desteği ve uzun süreli takip, çocukların yaşıtlarına uygun bir büyüme hızına ulaşmasını sağlayacaktır.

Anahtar Sözcükler: Beslenme, Büyüme, Gelişim, Malnütrisyon, Özofagus atrezisi

Sözel Bildiri

AFET YÖNETİMİ VE ÇEVRESEL ADALET: BÜTÜNCÜL BİR YAKLAŞIM

Burcu ÖZKAN*,
**Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afet Yönetimi Doktora Programı Öğrencisi, İzmir, Türkiye, burcuozkanx@gmail.com*

Arka Plan: Afetler; fiziksel ve ekonomik kayıpların yanında toplumda kırılgan veya çeşitli hassasiyetleri olan gruplar üzerinde orantısız etkiler yaratmaktadır. Çevresel adalet kavramı ise bu eşitsizliklerin toplumun tüm kesimlerinde adil bir şekilde dağıtılmasını savunmaktadır. Bu açıdan, çevresel adalet ilkeleri ile entegre edilmiş bir afet yönetim stratejisi hem afet öncesi risk yönetimi aşamasında hem de sırası ve sonrası dönemdeki kriz yönetim sürecinde riskleri azaltmak ve toplumsal dayanıklılığı arttırmak için elzemdir. **Amaç:** Bu çalışma, çevresel adalet kavramını afet yönetimi için sosyal, ekonomik ve çevresel açıdan bütüncül bir yaklaşım ile ele alınması gerektiğini ve stratejik açıdan önemli olduğunu vurgulamaktadır. Bu bağlamda kavramları bir arada ele almak toplumların çevresel faktörlerin hem olumlu hem olumsuz etkilerinden daha adil, daha eşit oranda etkilenmelerine ve daha kapsayıcı, daha güvenli, dirençli ve sürdürülebilir bir gelecek inşa etmelerinde de kilit rol oynayacakları düşünülmektedir. **Yöntem:** Bu çalışma, afet yönetimi ve çevresel adalet kavramlarını bütüncül bir perspektif ile ele alan nitel bir araştırmadır. Araştırma yöntemi olarak doküman analizi (belge tarama) tekniği kullanılmıştır. **Sonuçlar:** Çalışmada betimsel analiz yaklaşımı benimsenmiş olup elde edilen veriler önceden belirlenen temalar doğrultusunda yorumlanmıştır. Temel temalar, afet yönetim döngüsünün aşamaları; risk azaltma, hazırlık, müdahale, iyileştirme ve çevresel adalet temaları eşitlik, katılım, sosyal adalet vb.dir. Bu çerçevede yapılan analiz sonuçlarına göre kavramlar arasındaki ilişkinin önemli boyutta ve stratejik öneriler ile geliştirilerek potansiyellerinin arttırılabileceği yönündedir. **Tartışma ve Sonuç:** Afet yönetimi süreçlerine çevresel adalet ilkelerinin entegre edilmesi sadece sosyal eşitsizlikleri azaltmakla kalmaz aynı zamanda afetlere karşı toplumsal dayanıklılığı arttırarak daha kapsayıcı ve sürdürülebilir bir yapı oluşturulmasına da katkı sunar. Bu açıdan çevresel adaletin afet politikalarına bütüncül bir yaklaşımla dahil edilmesi, daha adil ve dirençli toplumların inşası için önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Afet, Çevre, Afet Yönetimi, Çevresel Adalet

Sözel Bildiri

THE RELATIONSHIP BETWEEN HASHIMOTO'S THYROIDITIS AND PERIODONTAL DISEASE

Burak KAYA*, Mine ÖZTÜRK TONGUÇ**

** Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Burdur Vocational School of Health Services, Oral and Dental Health Program, Burdur, Turkey, kayabrk00@gmail.com*

*** Süleyman Demirel University, Faculty of Dentistry, Department of Periodontology, Isparta,Turkey, minetonguc@sdu.edu.tr*

Background: Hashimoto's thyroiditis (HT) and periodontitis are diseases that develop on the basis of immune system disorders and are characterized by chronic inflammation. **Aim:** The aim of this study is to evaluate the possible common autoimmune mechanisms between HT and periodontitis and to investigate the relationship between the two diseases through the immunological pathways described in the literature. **Methods:** This study is based on a comprehensive literature review. Current sources related to thyroid physiology and the pathogenesis of Hashimoto's thyroiditis and periodontitis were evaluated. Mechanisms associated with autoimmunity, including antinuclear antibodies, T lymphocyte subtypes, cytokine profiles, apoptosis, and superantigen effects, were addressed. In addition, case reports and clinical studies on the coexistence of HT and periodontitis were analyzed. **Results:** In HT, autoantibodies developed against TPO, TG, and TSH-R antigens, along with T cell-mediated responses, cause destruction of the thyroid tissue. Periodontitis develops as a result of an inflammatory response triggered by microbial dental plaques and is similarly associated with Th1/Th2 imbalance and regulatory T cell dysfunction. Disruption in apoptosis mechanisms, increased levels of proinflammatory cytokines, and the presence of autoantibodies such as ANCA are notable in both diseases. Clinical cases and biomarker analyses suggest that individuals diagnosed with HT may experience more widespread and severe periodontal destruction. However, the correlation of autoantibody levels in saliva and serum is not yet clear. **Discussion and Conclusion:** There are shared immunological and inflammatory mechanisms between HT and periodontitis. Cellular immunity disorders, autoantibody production, and anomalies in apoptosis regulation are prominent in both diseases. In this context, it is recommended that periodontal health status be considered in the diagnosis and management of systemic autoimmune diseases. However, further large-scale prospective studies are needed to clarify the causal relationship.

Keywords: Periodontitis, Hashimoto, Autoimmune, Inflammation

Sözel Bildiri

AN EXAMINATION OF E-HEALTH LITERACY AMONG PRIMARY EDUCATION STUDENTS AT BURDUR MEHMET AKIF ERSOY UNIVERSITY BASED ON SOCIODEMOGRAPHIC FACTORS

Saliha Nur ÜREM*, Saliha ÇETİN*, Mervenur YETER*

** Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Education, Department of Basic Education, TR-15030 Burdur, Turkiye*

Background: E-health literacy refers to individuals' ability to access, understand, evaluate, and use health information provided in digital environments to make appropriate health-related decisions. **Aim:** This study aims to examine the e-health literacy levels of students in the Department of Primary Education at Faculty of Education, Burdur Mehmet Akif Ersoy University, based on various sociodemographic variables. **Methods:** The study employed the "E-Health Literacy Scale for University Students" developed by Şeymanur Şenyurt. A total of 135 participants took part in the study, consisting of 29 males (21.5%) and 106 females (78.5%). Of the participants, 34.1% (n=46) were first-year students, 28.1% (n=38) second-year, 20.7% (n=28) third-year, and 17% (n=23) fourth-year students. The data were analyzed using descriptive statistics and inferential tests to evaluate the significance of differences among groups ($p>0.05$). **Results:** Although male students (44.63±19.44) had higher e-health literacy levels compared to female students (43.00±8.03), the difference was not statistically significant ($p>0.05$). First-year students had higher e-health literacy scores (46.89±14.56) than students in other years [(41.70±6.74), (41.31±7.47), (41.48±13.15)], yet the differences were not significant ($p>0.05$). Frequent internet users had higher literacy levels (43.77±7.60) than occasional (42.65±9.67) or rare users (37.50±5.8), though not at a significant level. Similarly, students with healthcare professionals in their families had slightly higher scores (43.92±7.96) than those without (43.15±12.41), but the difference was not statistically significant ($p>0.05$). **Discussion and Conclusion:** Although differences were observed in e-health literacy levels based on gender, class year, parental education, residence, internet usage, and the presence of healthcare workers in the family, none of these differences reached statistical significance. These results indicate a relatively uniform level of e-health literacy among the participants, regardless of their sociodemographic background. Expanding the study to include a larger and more diverse sample would strengthen the findings and provide a more comprehensive understanding of factors influencing e-health literacy.

Keywords: E-Health Literacy, Sociodemographic Factors, University Students

Sözel Bildiri

PERIPHERAL VENOUS CATHETERIZATION SUCCESS AND AFFECTING FACTORS IN NEWBORNS

Rukiye Ecenur ARIKAN | Elif EDE ÇİNTESUN
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, diyetisyeneceerturk@gmail.com

Background: The application of peripheral venous catheters in neonatal units is a widely utilized technique including risks in newborns. **Aim:** The aim of this study is to determine the incidence, risk factors, and complications of peripheral venous catheterization attempts in newborns. **Methods:** This descriptive study, treatment and care of a university hospital neonatal intensive care unit in the 87 neonatal peripheral venous catheters 406 applications were observed in Turkey. The research was applied between July-October 2019. The variables of the study were gender, age, week of gestation, catheterization site, and type of catheter, insertion attempt number, catheter length of stay, and complication. **Results:** 406 catheters were monitored for 36.5 ± 13.8 hours and 118 of 246 catheters were removed after the completion of the treatment (Success 47.97%). The most preferential regions were the dorsal region (58.13%) and the cubital fossa (14.22%) and the dorsal area of the feet (15.04%). The most common complications were found to be infiltration/extravasation (35.77%) and phlebitis (8.94%). **Discussion and Conclusion:** The preferential application locations are the dorsal hand and the cubital fossa, with less complication, longer catheterization, and less procedure for catheterization. The dorsal region on hand is recommended as the first choice in terms of fewer trials for cannulation.

Anahtar Kelimeler: Newborn, Catheterization, Venous Catheter, Neonatal Intensive Care

Sözel Bildiri

YENİ PİPERAZİN TÜREVİNİN SENTEZİ, AKTİVİTE ÇALIŞMALARI VE İN SİLİKO YAKLAŞIMLARLA İNCELENMESİ

Ayşe KAMAN[1], Burçin TÜRKMENOĞLU[2], Gülce TAŞKOR ÖNEL[3], İrem BOZBEY MERDE[4], Şule GÜRSOY[5], Esra DİLEK[6]

[1] *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Erzincan, Türkiye, kayse00aa@gmail.com*

[2]*Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Analitik Kimya Anabilim Dalı, Erzincan, Türkiye, burcin.turkmenoglu@erzincan.edu.tr*

[3]*Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Analitik Kimya Anabilim Dalı, Erzincan, Türkiye, gulce.onel@erzincan.edu.tr*

[4]*İnönü Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Farmasötik Kimya Anabilim Dalı, Malatya, Türkiye, irem.bozbey@inonu.edu.tr*

[5]*Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Biyokimya Anabilim Dalı, Erzincan, Türkiye, sule.gursoy@erzincan.edu.tr*

[6]*Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Biyokimya Anabilim Dalı, Erzincan, Türkiye, edilek@erzincan.edu.tr*

Giriş: Alzheimer hastalığı dünyada en sık gözlenen hastanın hafızasına ve bilişine zarar veren yaşa bağlı olan nörodejeneratif hastalıklardan biridir. Kolinerjik hipoteze göre sinir sisteminde öğrenme ve kolinerjik aktiviteyi artıran önemli bir nörotransmiter olan asetilkolin miktarının azalması Alzheimer hastalığına sebep olmaktadır. Asetilkolin sinir siteminde kolinasetiltransferaz enzimi tarafından sentezlenir, Asetilkolinesteraz (AChE) ve Bütirilkolinesteraz (BChE) enzimi tarafından hidroliz edilmektedir. Ve şu anda bulunan ilaçlar hastalığın semptomlarını azaltmak üzerinedir. Bu yüzden hastalığın ilerlemesini durdurmak için daha etkili ajanlar bulunması ihtiyacı günden güne önemi artan bir problem olmaktadır. Toplumun yaşlanması ile, önleyici stratejiler bulunmadığı sürece ileriki yıllarda Alzheimer hastası olan bireylerin sayısı ciddi şekilde artarak önemli bir problem haline gelecektir. Geçmişten itibaren bakıldığında piperazin türevi içeren bileşiklerin antidepresan, antiparaziter, anksiyolitik bozukluklar, antipsikotik ve antikonvülzan gibi daha birçok farmakolojik etkinliği bildirilmiştir. **Amaç:** Bu çalışmada literatürde bulunmayan yeni bir piperazin türevinin tasarlanarak sentezlenmesi, AChE enzimi üzerinde etkisinin incelenmesi ve *in siliko* yaklaşımlarla analiz edilmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Başlangıç maddeleri ile piperazin türevi bileşik senetezlenmiştir. Senetezlenen bileşiğin aktivitesinde kullanılan AChE enzimi hazır bir şekilde temin edilmiştir. ChE enzim aktivitesi, Ellman yöntemi esaslarına göre yapılmıştır. IC50 değerleri hesaplanmıştır. AChE enziminin standart inhibitörü olan Takrin için de aynı işlemler tekrarlanmıştır**.** Aktiviteleri belirlenen ve sentezlenen bileşik ile referans bileşik için *in siliko* ortamda moleküler docking çalışmaları yapılmıştır. **Bulgular:** Sentezlenen yapıların ^{1}H, ^{13}C NMR ve FT-IR spektrumları incelendiğinde karakteristik sinyaller ile bileşiklerin yapı karakterizasyonları açıklanmıştır. Hedeflenen ve yeni sentezi yapılan bileşiğin AChE inhibitörüne karşı aktivite çalışmaları sonucunda bu enzime karşı Takrinden daha güçlü inhibitör etki gösterdiği veriler sonucu anlaşılmıştır. Takrinin IC50 değeri 53.32 nM olarak ve **S5** bileşiğinin IC50 değeri 46.21 nM bulunmuştur.Moleküler docking analizinde bağlanma parametre değerleri kıyaslandığında serbest bağlanma enerjisi bileşik **S5** için -14.272 kcal/mol iken, Takrin için bu değer ise -9.888 kcal/mol'dür. **Sonuç ve Tartışma:** Çalışmalar sonucunda

sentezlenen bileşiğin yapısı ^{13}C-NMR, ^{1}H-NMR ve FT-IR spektroskopik yöntemlerinden yararlanılarak tayin edilmiştir. Bu bileşiğe ait *in siliko* yaklaşımlarla bağlanma modları ve bağlanma parametre değerleri hesaplanmıştır. Aktivitesi belirlenen ve sentezlenen bileşik (**S5**) ile referans bileşik (Takrin) için *in siliko* ortamda moleküler docking çalışmaları yapılmıştır. AChE hedefiyle hem *in siliko* hem in vitro etkileştirilen **S5** bileşiğinin sonuçları birbirlerini desteklemiştir.

Anahtar Kelimeler: Piperazin, moleküler docking, AChE, Alzheimer hastalığı
Teşekkür: Bu çalışma TUBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri kapsamında desteklenmiştir. (**Proje kodu:** 2022 yılı 2. Dönem- 1919B012216156).

Sözel Bildiri

METABOLİK PROFİL TESTİ: ENERJİ DENGESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

İlker Yusuf AKINCI*

**Tarım ve Orman Bakanlığı, Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü, Koyunculuk Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, Bandırma, Turkey, ilkeryusufakinci @gmail.com*

Özet: Hastalıkların neden olduğu ekonomik kayıplar ile birlikte ineklerin verimlerindeki düşüşler göz önüne alındığında, hastalıkların tanısı ve önlenmesi tedaviye kıyasla daha öncelikli bir konuma sahiptir. Süt ineklerinde geçiş dönemi doğumdan önceki ve sonraki üçer haftalık periyodu kapsamaktadır. Süt ineği işletmelerinin çoğunda görülebilen metabolik hastalıklar bu stresli dönemde ortaya çıkmaktadır. Süt ineklerinde metabolik ve beslenme bozukluklarının değerlendirilmesi ve önlenmesi için kandaki biyokimyasal parametrelerin analizleri gerçekleştirilerek metabolik profilin tespit edilmesi gerekmektedir. Metabolik profil testinde enerji statüsü, karaciğer fonksiyon parametreleri, protein dengesi ve mineral düzeyleri değerlendirilmektedir. Enerji dengesi hayvan sağlığı, laktasyon, ve reprodüktif performans üzerinde önemli bir etkendir. Geçiş döneminde negatif enerji dengesinde ineklerin hormonal ve organ fonksiyonları önemli derecede etkilenmektedir. Bu çalışmada metabolik profil testinde enerji dengesinin değerlendirilmesinde kullanılan parametrelere değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Metabolik Profil, Geçiş Dönemi, Süt İneği, Enerji Dengesi, Serum Biyokimya

Sözel Bildiri

CONTEMPORARY DIRECTIONS IN NURSING RESEARCH: A THEMATIC ANALYSIS AND SPECIAL FOCUS ON WOMEN'S HEALTH RESEARCH

Hatice BULUT*

** Süleyman Demirel University, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Division of Obstetrics and Gynecologic Nursing, Isparta, Turkey, hatice.phd.sheffield@gmail.com*

Introduction: This study presents a comprehensive thematic analysis of 116 nursing doctoral theses completed at various universities in Türkiye between 2020-2024. **Aim:** The aim is to systematically summarize current research trends in the field of nursing, the various patient groups focused on, the wide range of nursing interventions examined, and the main findings obtained. In addition to this general analysis, an in-depth focus was also given to research in the field of women's health. **Method:** During the analysis process, the title and abstract information of 116 doctoral theses were meticulously examined, and the topics, target audiences, implemented nursing interventions, and research methods used were divided into thematic categories. Following this general evaluation, a determined number of theses focused on women's health were subjected to a separate review, and original research trends and findings in this field were detailed. **Findings:** The general analysis showed that nursing theses span a wide spectrum of health problems and practices. The effectiveness of non-pharmacological methods for symptom management, educational-based interventions to improve patient compliance and self-care behaviors, psychological variables and interventions for these, and technology applications in health are prominent research areas. In addition, studies on improving nursing practices and health systems are also noteworthy. A special review on women's health revealed that theses in this field focus on the health needs of women in different life stages (pre-pregnancy, during pregnancy, post-pregnancy, gynecological cancers). In these studies, education supporting maternal and infant health, initiatives to increase reproductive health awareness, psychosocial support mechanisms, and the effectiveness of structured education programs for women were evaluated in detail. **Discussion and Conclusion:** This thematic analysis clearly demonstrates the multidisciplinary nature of doctoral research in the field of nursing and the intensive efforts to develop patient-centered care. The findings have the potential to guide clinical practices, enrich nursing education, and provide an important roadmap for future research. Studies in the field of women's health, both general and specific, provide significant contributions to the development of evidence-based nursing practices in this field and to the support of women's health and well-being.

Keywords: Nursing, Thematic Analysis, Nursing Practices, Women's Health

Sözel Bildiri

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE ERGENLERDE EKO-ANKSİYETE

Cansu Güler*, Aytuğ Türk**

**Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Muğla, Türkiye, cansuguler@mu.edu.tr*

****Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Muğla, Türkiye, aytugturk@mu.edu.tr*

Özet:İklim değişikliği, belirli bir bölgede belirli bir süre boyunca yağış ve sıcaklık gibi meteorolojik parametrelerde görülen nispeten istikrarlı değişiklikleri ifade eder. İklim değişikliğine bağlı hava sıcaklıklarındaki uç değişimler ve ekstrem hava olayları insan sağlığını doğrudan veya dolaylı olarak olumsuz etkilemektedir. Özellikle ergenler iklim değişikliğinin sonuçlarından oldukça fazla etkilenmekte bu durum ergenlerin anksiyete gibi olumsuz duygular yaşamasında etkili olmaktadır. Eko-anksiyete değişen iklimle ilgili kötü ve tehditkâr sorunlarla sürekli olarak çevrelenmekten dolayı insanların deneyimledikleri kaygıyı ifade eder. ABD'de 2019'de yapılan anket çalışması gençlerin %57'sinin iklim değişikliğinin kendilerini korkuttuğunu göstermektedir. Araştırmalar, ergenlerin çoğunun iklim değişikliği hakkında bir şeyler bildiğini, yetişkinlere göre daha ilgili ve endişeli olduğunu göstermektedir. Ergenlerin yetişkinlere kıyasla iklim değişikliğinin yıkıcı etkilerini daha yoğun bir şekilde deneyimleme olasılıkları, gelecek planları konusunda düşünmeleri ve küresel önlemlerin yetersiz kaldığını görmeleri iklim değişikliğine bağlı anksiyete hissetmelerinde etkili olmaktadır. Ayrıca ergenler birden fazla yaşam stresi ile karşı karşıyadır ve gelişim açısından daha savunmasızdır. Diğer taraftan iklim değişikliğine verilen bu duygusal tepki uygunsuz olmamakla birlikte anksiyete bozukluklarındakine benzer patolojik bir sorunun varlığına işaret etmez. Aksine bireyin iklim değişikliğine verdiği sağlıklı tepki olabilir. Çünkü anksiyetenin uyum sağlayıcı bir işlevi vardır. Anksiyete tehdide yaklaşıldığının sinyali olup o tehdide karşı uygun şekilde hazırlanmaya motive edici yönü vardır. Bu bakımdan anksiyete iklim değişikliği konusunda etkili eylemde bulunmaya teşvik edecek bir motivasyon kaynağı olarak hizmet edebilir. Diğer taraftan iklim değişikliğine yönelik anksiyete yönetilemediğinde ekolojik bir felç durumuna neden olarak ergenlerin etkili eylemde bulunmasını engelleyebilir. Eğer ki bu durum yönetilemezse ergenin uyku, çalışma ve/veya sosyalleşmesini etkileyecek düzeyde klinik bir tablo haline gelebilir.

Anahtar Kelimeler: İklim değişikliği, Ergen, Eko-anksiyete

Sözel Bildiri

TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİ BAĞLAMINDA YAŞLI İHMAL VE İSTİSMARI

***Şaziye AFŞEÖREN**
**Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Hizmet Bölümü, Konya, Turkey,saziye4270@gmail.com*

Giriş: Çocukluktan itibaren yaşamın her döneminde bireylere yüklenen belirli roller ve sorumluluklar vardır. Bu roller ve sorumluluklar, toplumsal cinsiyeti oluşturmaktadır. Toplumların çoğunda kadınlara ve erkeklere verilen sorumluluklar, kaynaklara erişim ve kaynaklar üzerinde kontrol ve karar alma fırsatları konularında eşitsizlik bulunmakta olup bu durum toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin temelini oluşturmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği bağlamında kadın ve erkek cinsiyetleri arasındaki farklılıklardan kaynaklanan avantajlar ve dezavantajlar yaşlanma sürecinde de etkisini göstermekte olup yaşlanma deneyimi her iki cinsiyet içinde farklı deneyimlenmektedir. Amaç ve Yöntem: Bu çalışma toplumsal cinsiyet eşitsizliği bağlamında yaşlı ihmal ve istismarını temel alan bir derleme araştırmasıdır. Araştırmanın amacı ise yaşlı ihmal ve istismarını her yönüyle ele alarak yaşlı nüfusun yaşadığı sorunları irdelemek, toplumsal cinsiyet eşitsizliği çerçevesinde yaşlı bireylerin maruz kaldığı ihmal ve istismarın boyutlarını anlamak ve bu ihmal ve istismarlara maruz kalan yaşlılarımızla ilgili nasıl önlemler alınıp bilinçlendirme çalışmaları yapılabilir, soruları üzerinden bir literatür araştırması yapmak ve önerilerde bulunmaktır. Tartışma ve Sonuç: İnsan ömrünün uzaması ve doğum oranının azalmasının etkisiyle dünyada ve ülkemizde yaşlı nüfus hızla artmakta bununla birlikte bazı sosyal problemler de yaşanmaktadır. Yaşlı bireyler yaşlılık döneminde değer ve statü kaybına uğramakta olup çevrelerine bağımlılıkları artar, ekonomik güçleri zayıflar ve toplumsal cinsiyetin de getirdiği kalıp yargılarla birlikte çeşitli sorunlar yaşamaktadırlar. Özellikle yaşlı ihmal ve istismarı önemli bir toplumsal sorun olarak karşımıza çıkmakta olup toplumsal cinsiyet eşitsizliği bağlamında yaşlı ihmal ve istismarı derinleşmektedir. Türkiye'deki hızlı yaşlanma süreci dikkate alındığında, yeni yaşlılık politikalarının üretilmesi de zorunlu hale gelmektedir. Yaşlıları toplumsal cinsiyetin getirdiği ihmaller ve istismarlardan koruyan kamusal düzenlemelere, sosyal destek politikalarına, toplumu bilinçlendirip eğitimini artırıcı çalışmalara ihtiyaç bulunmaktadır. Sorunun asıl çözümü ise her yaş döneminde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ile mümkün görünmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık, Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği, Yaşlı İhmali, Yaşlı İstismarı

Sözel Bildiri

İNKONTİNANS İLİŞKİLİ DERMATİT VE HEMŞİRELİK YAKLAŞIMLARI

Yusuf ARSLAN 1*, Handan ÖZDEMİR 2**

**Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Burdur, Türkiye*

ysf.21arsln@gmail.com

***Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Burdur, Türkiye*

hozdemir@mehmetakif.edu.tr

Özet:İnkontinans ilişkili dermatit, inkontinansı olan bireylerde idrar ve/veya dışkıya uzun süreli maruziyet sonucu gelişen bir tür irritan kontakt dermatittir. İnkontinans ilişkili dermatit; hastanın fiziksel, sosyal, psikolojik olarak yaşantısını etkilemesinin yanı sıra ve ekonomik, zaman ve iş gücü kayıplarına yol açar. Cilt bütünlüğünün korunmasında kapsamlı değerlendirmenin yapılması, erken tanı ve kanıta dayalı koruyucu stratejilerin kullanılması klinik uygulamada hayati önem taşımaktadır. Hemşireler, inkontinans ilişkili dermatitin tanılanması ve yönetiminde temel rol üstlenmektedir; bu roller arasında deri koruma protokollerinin uygulanması, hasta hijyeninin sağlanması ve risk altındaki bireylerin izlenmesi yer almaktadır. Ayrıca, inkontinans ilişkili dermatitin diğer deri problemleri, özellikle basınç yaralanmalarıyla ayırt edilmesi uygun bakım için kritik bir gerekliliktir. İnkontinans ilişkili dermatitin önlenmesi ve tedavisi benzerdir ve inkontinansı olan tüm hastaları hedeflemelidir. İnkontinansa bağlı dermatitin önlenmesi ve tedavisinde inkontinansı yönetmek ve yapılandırılmış bir deri bakımı uygulamak anahtar girişimlerdir. Bu girişimlerin uygulanmasında; standardize klinik rehberlerin oluşturulması ve uygulanması, yapılandırılmış hemşirelik protokolleri ve eğitim programlarının entegrasyonu bakım kalitesini ve hasta konforunu arttırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dermatit, İnkontinans ilişkili dermatit, Hemşirelik bakımı.

Sözel Bildiri

RUHSAL BOZUKLUĞU OLAN BİREYLERDE HAYVAN DESTEKLİ TERAPİ: PSİKİYATRİK BAKIMDA TAMAMLAYICI BİR YAKLAŞIM

Aytuğ Türk*, Cansu Güler**

**Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Muğla, Türkiye, aytugturk@mu.edu.tr*

****Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Muğla, Türkiye, cansuguler@mu.edu.tr*

Özet: Hayvan destekli terapi (HDT), bireylerdeki ruhsal, sosyal ve duygusal iyi oluşlarını geliştirmeyi amaçlayan, planlı ve yapılandırılmış bir müdahale yöntemi olarak tanımlanmaktadır. Ruhsal bozukluğu olan bireylerde konvansiyonel tedavi yaklaşımlarına ek olarak tamamlayıcı bir yöntem olarak değerlendirilen HDT, özellikle insan-hayvan etkileşiminin tedavi sürecindeki etkilerine yönelik araştırmalarda giderek daha fazla odak noktası haline gelmektedir.Bu derlemenin amacı, ruhsal bozukluğu olan bireylere yönelik gerçekleştirilen hayvan destekli terapilerin ruhsal bozukluğu olan hasta popülasyonu üzerindeki sonuçlarını inceleyerek; psikiyatrik bakım sürecindeki etkilerini, kullanılan terapi türlerini, hayvanların rolünü ve terapötik kazanımları literatür ışığında değerlendirmektir.Çalışma, hayvan destekli terapilerin ruh sağlığı alanındaki kullanımına ilişkin güncel ulusal ve uluslararası literatür taranarak yapılandırılmış bir derleme olarak tasarlanmıştır. Seçilen yayınlar, özellikle depresyon, anksiyete bozuklukları, bipolar bozukluk ve şizofreni gibi tanılara sahip bireysel ya da grup olarak yapılan müdahaleleri kapsamaktadır. Hayvan destekli terapilerin, ruhsal bozukluğu olan bireylerde anksiyete, yalnızlık, kaygı ve sosyal geri çekilme gibi semptomlarda azalma sağladığı; sosyal etkileşimi, yaşam kalitesini öz yeterliliği ve tedaviye katılımı artırdığı görülmektedir. HDT'nin nispeten yan etkisinin oldukça az, birey merkezli ve kolay uyarlanabilir bir müdahale oluşu, psikiyatrik bakımda önemli bir tamamlayıcı yaklaşım haline gelmesine yol açmaktadır. Ancak yöntemin daha yaygın ve güvenilir biçimde uygulanabilmesi için standart protokollere ve kontrollü çalışmalara ihtiyaç duyulması HDT temelli girişimlere yönelik geliştirilmesi gereken başlıca konular olarak karşımıza çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hayvan destekli terapi, tamamlayıcı tedavi, ruhsal bozukluk, ruh sağlığı hemşireliği, psikososyal müdahale

Sözel Bildiri

COVID-19 PANDEMİSİNİN GENEL CERRAHİ ACİLLERİNE ETKİSİ: OLGULAR ÜZERİNDEN TEK MERKEZ DENEYİMİ

Burak Güney[1], Mücahit Köse[2], Başar Uçaroğlu[3]

[1] Çerkezköy Devlet Hastanesi Genel Cerrahi Kliniği, Tekirdağ, Türkiye burakguney@zoho.com

[2] Saray Devlet Hastanesi Genel Cerrahi Kliniği, Tekirdağ, Türkiye mucahid_993@hotmail.com

[3] Kilis Devlet Hastanesi Genel Cerrahi Kliniği, Kilis, Türkiye b.ucaroglu@gmail.com

Giriş: Koronavirüs hastalığı 2019(Covid-19) enfeksiyonu, mikrovasküler trombozunda da dahil olduğu, virüsün sistemik enflamatuar etkilerine bağlı ekstrapulmoner patolojilere yol açabilir. **Amaç:**Covid-19 pandemisi Türkiye'yi Mart 2020'de etkilemeye başlamıştır ve Temmuz 2021 itibariyle sokağa çıkma kısıtlamasının kaldırılmasıyla normalleşme adımları atılmıştır. Bu çalışmada pandeminin bir ikinci basamak hastanede genel cerrahi kliniğine acil olarak konsülte edilen olgular üzerindeki yansımasına dair değerlendirmemizi paylaşmak istedik. **Yöntem:**Çalışmamızda, Kasım 2019–Nisan 2022 tarihleri arasındaki dönemde genel cerrahiye konsülte edilmiş olan pandemi servisine Covid-19 pnömonisi nedeniyle yatırılmış karın ağrılı bir hasta, yoğun bakım ünitesinden danışılan psoas hematomu mevcut 2 hasta ve mezenter iskemi ile karşılaşılan 4 hastanın olgu sunumları üzerinden Covid-19 pandemisinin etkili olduğu süreç ile öncesi ve sonrasındaki dönemlerde aynı tanılara rastlanma durumu retrospektif olarak incelenmiştir. **Bulgular:**Mide ülseri öyküsü olan, akut faz reaktanları yüksek ve muayenesinde rebound bulgusu izlenen, hafif pnömonisi mevcut 57 yaş kadın hastada cerrahi eksplorasyonda patoloji izlenmemiş olup ameliyat sonrasında klinikte dramatik iyileşme izlenmiştir. Yoğun bakıma pnömoni nedenli birbirine yakın zamanda yatırılan ve düşük molekül ağırlıklı Heparin başlanan, stabil psoas hematomu gözlenen 2 hastadan birinde santral femoral kateter uygulamasına ilişkin komplikasyon dışlanmış olup pandemi boyunca tapotman dahil solunum fizyoterapisi uygulayan ekibin bildirdiği benzer olguya rastlanmamıştır. Biri venöz tromboza bağlı olmak üzere 4 mezenter iskemi olgusuyla, çalışmanın incelediği dönem içinde yalnızca pandeminin en etkili hissedildiği 2020 yazını kapsayan zamanda karşılaşılması dikkat çekmiştir. **Tartışma ve Sonuç:**Yönetilen akut batın olgusu, Covid-19 ile ilişkili Erişkin Multisistemik Enflamatuvar Sendrom(MIS-A) olarak açıklanabilmektedir. Çalışmamızda, Covid-19'un mezenterik iskemi ve hematomla karşılaşma sıklığında artış ilişkisini bildiren literatürü destekleyen sonuçlar elde edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: covid, hematom, iskemi, mezenter, pandemi

Sözel Bildiri

PNEUMOTHORAX AFTER CENTRAL VENOUS CATHETER INSERTION: ANALYSIS OF 4-YEAR CASES

Burcu Ancın
Burdur Devlet Hastanesi, ancinburcu@gmail.com

Background: Central venous catheter (CVC) is a catheter that is inserted percutaneously into a large vein in the body. It is an invasive procedure commonly performed in intensive care units. The two main veins frequently used in this procedure are the internal jugular and subclavian veins. CVC placement is a procedure that facilitates resuscitation, nutritional support, and long-term vascular access. Pneumothorax is one of the most common mechanical complications during central venous catheter placement and occurs due to accidental puncture of the lung while the vein is being inserted.
Objective: In this study, central venous catheterizations causing iatrogenic pneumothorax in patients hospitalized in the intensive care units of … State Hospital were examined and treatment methods were discussed.
Methods: In this retrospective study, the demographic data, findings and treatment protocols of 17 patients who developed iatrogenic pneumothorax after central venous catheter insertion in a second-level state hospital between 2021 and 2025 were examined.
Results: A total of 391 internal jugular or subclavian vein catheterizations were performed in the intensive care units of … State Hospital over a 4-year period. The median age of the patients was 51 (range 23-105) years. 170 (43%) of the patients were male and 221 (57%) were female. Iatrogenic pneumothorax occurred in 17 patients (4%). Of the patients who developed pneumothorax, 1 underwent internal jugular (1 unguided, 0 USG-guided) and 16 underwent subclavian (12 unguided and 4 USG-guided) catheterization. Three of the 17 patients were followed up and 14 underwent tube thoracostomy.
Discussion: Pneumothorax is an expected complication immediately after central venous catheterization. Controlling cases with post-procedure chest radiographs is very important for diagnosis of this complication. In our study, all patients with pneumothorax were diagnosed with post-procedure chest radiographs and treated.
Conclusion: Despite the many benefits of CVC applications, it is necessary to be careful against pneumothorax.

Keywords: Thoracic Surgery, Pneumothorax, Central venous catheter

Sözel Bildiri

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN ATTITUDES TOWARDS EARLY DIAGNOSIS OF CERVICAL CANCER AND HEALTH BELIEFS AND ATTITUDES TOWARDS HPV VACCINATION OF MOTHERS LIVING IN RURAL AREAS

Mine GÖKDUMAN KELEŞ *, Sabriye UÇAN YAMAÇ **
Endam ÇETİNKAYA AK***

**Burdur Mehmet Akif University Bucak School of Health, Department of Midwifery,Burdur, Turkey, , mail: mgkeles@mehmetakif.edu.tr*

*** Burdur Mehmet Akif University Bucak School of Health, Department of Midwifery,Burdur, Turkey, , mail: suyamac@mehmetakif.edu.tr*

****Burdur Mehmet Akif University Bucak School of Health, Department of Midwifery,Burdur, Turkey, , mail: ecetinkaya@mehmetakif.edu.tr*

Background: Cervical cancer is a type of cancer associated with infection with the human papillomavirus (HPV). It is one of the most preventable and treatable types of cancer, and remains one of the most common causes of death among women.
Aim:: This study aims to investigate the relationship between rural mothers' attitudes towards early diagnosis of cervical cancer and their health beliefs and attitudes towards HPV vaccination.
Methods: The study is a cross-sectional study and was completed with 437 participants. The research data were collected “online” via Google form with the snowball sampling method between June 2024 and July 2024. The data were obtained using the Sociodemographic Characteristics Information Form, the “Health Belief Model Scale on Human Papillomavirus Infection and Vaccination” and the “Attitude Scale towards Early Diagnosis of Cervical Cancer”.
Results: The mean age of the participants was 41.1 ± 7.2 years, 79% were graduated from primary education, 12% had a family history of cervical cancer, 44% of the participants had pap_smear. The total mean score of the participants' Attitudes Towards Early Diagnosis of Cervical Cancer was 99.3 ± 19.6, Carolina HPV Vaccination Attitudes was 30.6 ± 12.5, and the mean score of Health Beliefs about HPV Infection and Vaccination was 34.5 ± 10.7. A positive correlation was found between Attitudes Towards Early Diagnosis of Cervical Cancer and Carolina HPV Vaccination Attitudes and Beliefs ($r1=0.291$; $p<0.001$). Similarly, a positive correlation was found between Attitude Towards Early Diagnosis of Cervical Cancer and Health Beliefs about HPV Infection and Vaccination ($r1=0.261$; $p<0.001$).
Conclusion: : As a result of the study, it was found that there was a positive correlation between the participants' positive attitudes towards cervical cancer screening and their attitudes towards HPV Vaccination Attitudes and Health Beliefs about HPV Infection and Vaccination.

Key words: Cervical Cancer, Rural Areas, Papsmear, HPV Vaccine.

Sözel Bildiri

YOĞUN BAKIMDA KOMPLIKE BIR PNÖMOKOK PNÖMONISI OLGUSU

Dr.Tuğba Dulkadiroğlu, Dr.Mehmet Selim Ay Şırnak

Şırnak Devlet Hastanesi Yoğun Bakım Ünitesi, Orcid:0000-0002-4241-846x drtubadogan@hotmail.com

Devlet Hastanesi Yoğun Bakım Ünitesi, Orcid:0000-0002-8749-4247 mselimay@yahoo.com

Özet: Serebral palsi ve irritabl barsak sendromu ile takipli 24 yaş erkek, evde bakım hastası. Dış merkeze son 2-3 gündür artan öksürük balgam, iştahsızlık ve halsizlik şikayetleri ile başvuruyor. AC grafisinde: bilateral yaygın yama şeklinde infiltrasyonları var, sPO2: 60 solunum sayısı 30/dk TA:100/50 mmHg. Hasta toplum kökenli pnömoni öntanısı ile YB'a kabul edildi.Hasta kaşektik görünümlü, bilinci konfü, GKS:10 SS:33 TA:100/50 VI:37,0 idi. Oksimask 4 lt/dk ile oksijenizasyonu sağlandı. CRP :22 mg/dL prokalsitonin:64 µg/L ve hafif lenfopenikti. Biyokimyası ve kliniği ABH ile uyumlu olan hafif KCFT yüksekliği olan hastaya IV kristalloid başlandı. Dış merkezde başlanan piperasinin-tazobaktam, klacid ve dekort tedavilerine oseltamivir de eklendi.Yatışının 3. Gününde ARDS kliniği ile entübe edilen hastanın mekanik ventilatörü VT:6 ml /kg, PEEP:10, İ/E: 1/1,5 SS:24 olarak ayarlandı. Sedatize edilerek takip edildi.FiO2 düzeyi 8 saat içerisinde %60'a düşürüldü.2 gün içerisinde FiO2 ve PEEP kademeli olarak düşürüldü. Sedasyonları da kademeli olarak kesildi. Beslenmesi 40 cc/saat olacak şekilde 1/1,1 kcal ürün ile verildi.Klaritromisin, dekort ve oseltamivir tedavileri 5. gününde stoplandı. Piperasilin-tazobaktam tedavisinin 10 güne tamamlanması planlandı. Entübasyonun 4. gününden itibaren spontan solunum denemesi yapılan hasta genel durumu uygun olmadığından ekstübe edilemedi. Alınan DTA kültüründe S.Pnömonia üremesi ile tedavisi levofloksasin ve teikoplanin olarak güncellendi. Yatışının 16. Gününde boynunda amfizem fark edilen hastanın çekilen akciğer grafisinde pnömomediastinum olduğu görüldü. Göğüs cerrahisi tarafından da değerlendirilen hastanın birkaç gün içerisinde amfizemi geriledi. Levofloksasin+teikoplanin tedavilerinin 7. ve yatışının 23. Gününde genel durumu kötüleşti. Septik şok olarak değerlendirilen hastada levofloksasin kesilip meropeneme geçildi, sıvı tedavisi optimize edildi ve vazopressör infüzyonu açıldı fakat hasta yatışının 30. gününde eksitus oldu.Bu olgu, hem altta yatan nörolojik ve beslenme sorunları hem de pnömokokal pnömoninin agresif seyri nedeniyle yüksek risk profiline sahip bir hastanın yoğun bakım sürecini yansıtmaktadır. Bu hasta grubunda uygun aşılama yapılması yoğun bakım yatışını azaltmada rol oynayabilir.

Anahtar kelimeler :pnömoni,ARDS, aşı

Sözel Bildiri

HIV VE ORAL SAĞLIK ÜZERİNE ETKİLERİ

Süleyman FAKİ*,Berfin Doğa ŞAHİN**

** Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi (MAKÜ), Burdur sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu, sfaki@mehmetakif.edu.tr*

*** Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi (MAKÜ) Araştırma Görevlisi, berfindogasahin@mehmetakif.edu.tr*

Özet: Kazanılmış immün yetmezlik sendromu (AIDS) immün sistemde bozulma ile karakterizedir ve etkeni human immunodeficiency virus (HIV)'dır. Virüs varlığında immün sistem aktivitesinde bozulma gözlenir. Bu etkiyi CD4 T lenfositlere kuvvetli afinite göstermesiyle gerçekleştirir. T- helper lenfositler (T4hücreleri) en fazla etkilenen hücreler olmakla birlikte monositler, makrofajlar, langerhans hücreleri, bazı nöronal ve glial beyin hücreleri de virüsten etkilenir. Virüsün en önemli bulaş yolları kan, kan ürünleri, plasenta ve menidir. Sanılanın aksine tükürük bulaş yollarından değildir. HIV-1 ve HIV-2 şeklinde iki tipi tanımlanan virüsün HIV-2 türü HIV-1'e benzemekle birlikte daha az virulanttır ve AIDS'e neden olması daha nadirdir. HIV-1 virüsünün üç alt grubu mevcuttur (M;N;O). En sık AIDS nedeni tip HIV-1-subgrup olarak tanımlanmıştır. HIV pozitifliği virüs ile temastan en erken 90 gün sonra ELİSA testi veya Western Blot Yöntemi ile belirlenebilir. HIV ile enfekte bireylerde ilk belirtiler oral kavite ve baş boyun bölgesinde görülür. Oral kavitede gözlenen bazı belirtiler şunlardır:Oral kandidiyazis: Ağız mukozası üzerinde sarı beyaz plaklar şeklinde kendini gösterir. Genellikle hastalığın ilk işaretidir.Oral tüylü lökoplaki: Sıklıkla dilin lateral yüzeyinde kendini gösteren, oral kandidiyazisten sonra en sık görülen oral mukoza lezyonudur.
Kaposi sarkomu: AIDS'in ilk bulgularından olan malign neoplazmdır.Non Hodgkin's lenfoma: Hiv pozitif hastalarda en sık görülen lenfoma çeşididir.Rekürrent aftöz ülserasyonlar: Sıklıkla nonkeratinize mukozada kendini gösteren ağrılı ülserasyonlardır. Hiv pozitif hastalarda sık tekrarlama eğilimindedir.Nekrotizan ülseratif gingivitis/periodontitis: Periodontal dokuların nekrotik yıkımı ile seyreden, ağrılı akut bir tablodur.
(LGE) Lineer gingival eritem: Hiv pozitif hastalarda görülen, diş etlerinin çizgisel tarzda iltihabıdır. Candida kaynaklı olarak meydana gelir.

Anahtar kelimeler: HIV, AIDS, oral mukoza, kandidiyazis,lökoplaki, NUG/NUP, lenfoma, LGE

Sözel Bildiri

DİJİTAL GÜLÜŞ TASARIMINDA SON GELİŞMELER

Süleyman FAKİ*,Berfin Doğa ŞAHİN**

** Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi (MAKÜ), Burdur sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu, sfaki@mehmetakif.edu.tr*

*** Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi (MAKÜ) Araştırma Görevlisi, berfindogasahin@mehmetakif.edu.tr*

Özet: Diş tedavisinin önemli bir kısmı, dişi fonksiyonelliğine kavuşturmanın yanı sıra estetik açıdan rehabilite etmektir ki bu, estetik diş hekimliğinin temelini oluşturur. Günümüz teknolojik gelişmeleri, bizlere çeşitli estetik tedavi seçenekleri sunmaktadır. Son yıllarda bilgi teknolojisindeki patlama sayesinde dijital çağa adım atmış bulunuyoruz ve artık birçok şey bilgisayarlar ve internet aracılığıyla yapılabiliyor. Diş hekimliği alanında da gelişmiş yazılımlar kullanılarak gülüşler yeniden tasarlanmakta ve bu sayede estetik diş hekimliği tamamen devrim geçirmektedir. Dijital gülüş tasarımı uygulamak amacıyla kullanabileceğimiz bazı uygulamalar şunlardır: Adobe Photoshop (Adobe), Microsoft PowerPoint (Microsoft Office, Microsoft), Smile Designer Pro (SDP) (Tasty Tech Ltd), Aesthetic Digital Smile Design (ADSD) (Dr. Valerio Bini), DSD App by Coachman (DSDApp LLC), Keynote (iWork, Apple, Cupertino, California, ABD), NemoDSD (3D), Exocad DentalCAD, Dijital SLR kamera.
Dijital gülüş tasarımı süreci şu şekilde işler: Ağız içi dijital tarayıcı kullanılarak üst ve alt çenenin dijital ölçüsü alınır. Bu şekilde hastanın dişleri tüm formlarıyla üç boyutlu olarak bilgisayar sistemine kaydedilmiş olur. Bu ölçüler, CAD/CAM işleme makinesine yüklenerek 3D baskı ile modellenir. Yüksek çözünürlüklü tam yüz profil fotoğrafları çekilir. Bu aşamada fotoğraf yüklemek yerine çok yeni bir sistem olan yüz tarayıcıları kullanabiliriz. Dişlerin, diş etlerinin, dudakların ve yüz kaslarının dinamik değişimlerini kaydeden videolar çekilir. Bu belgeler, gülüş tasarımının temel planını oluşturur. Elde edilen veriler DSD (Digital Smile Design) gibi bir gülüş tasarımı programına yüklenir. Dijital veri tabanında bulunan çeşitli diş şekilleri ve formları kullanılarak, estetik prosedür için dişler üst üste bindirilerek analiz yapılır. Düzenleme araçları kullanılarak, şablon diş fotoğraftaki dişin üzerine yerleştirilir ve en iyi estetik sonucu elde etmek için uyarlanır. Bu aşamada, hastanın kişisel tercihleri ve geri bildirimleri toplanır ve tasarıma dahil edilir. Yazılımda bulunan dijital cetvel, dişin gerçek zamanlı ölçülerini belirlemek için kullanılır. Ardından oluşturulan tasarımla ilgili tüm veriler 3D modele aktarılarak hastaya sunulur. Böylece tedavi sürecine hastanın aktif katılımı sağlanarak hasta beklentilerine maksimum düzeyde yanıt verilmeye çalışılır.

Anahtar Kelimeler: Dijital gülüş tasarımı, CAD/CAM, DSD, Exocad

Sözel Bildiri

COMPARATIVE CYTOTOXICITY OF MARINE RED ALGAE ON ESTROGEN RECEPTOR-POSITIVE AND TRIPLE-NEGATIVE BREAST CANCER CELLS

Elif Ince-Erguc[*], Unzile Yaman[*], Damla Kirci[**], Emine SukranOkudan[***]

** Izmir Katip Celebi University Faculty of Pharmacy Department of Pharmaceutical Toxicology, Izmir, Turkey elif.ince@ikcu.edu.tr*

***Izmir Katip Celebi University Faculty of Pharmacy Department of Pharmacognosy, Izmir, Turkey*

**** Akdeniz University Faculty of Aquaculture Department of Basic Sciences of Aquatic Products Department of Marine Biology, Antalya, Turkey*

Background: Marine red algae (Rhodophyta) are rich sources of bioactive compounds, and their potential cytotoxic effects have gained increasing attention in recent cancer research. **Aim:** This study aimed to investigate the cytotoxic activities of methanolic extracts obtained from three red algae species — Amphiroa rigida, Liagora viscida (collected from the coastal region of Antalya), and Laurencia obtusa (collected from Çanakkale) — against human breast cancer cell lines MCF-7 (estrogen receptor-positive) and MDA-MB-231 (triple-negative). Methods: Methanolic extracts were prepared and applied to MCF-7 and MDA-MB-231 cells at various concentrations. After 24-hour incubation, cell viability was assessed using the MTT assay.

Results: All extracts exhibited dose-dependent cytotoxicity. Amphiroa rigida showed moderate activity with IC_{50} values of 66 µg/mL for MCF-7 and 100 µg/mL for MDA-MB-231. Liagora viscida was more cytotoxic to MCF-7 cells (IC_{50} = 101 µg/mL) but showed very limited effect on MDA-MB-231 cells. Laurencia obtusa was the least potent, with IC_{50} values of 864 µg/mL (MCF-7)and 579 µg/mL (MDA-MB-231) Discussion and Conclusion: The findings suggest that Liagora viscida and Amphiroa rigida exhibit more selective cytotoxic effects on hormone receptor-positive breast cancer cells, particularly MCF-7. These results highlight the potential of red algal species as promising candidates for anticancer drug development.

Keywords: Red algae, Cytotoxicity, MCF-7, MDA-MB-231, Breast cancer, Marine natural products

Sözel Bildiri

THE USE OF STEM CELLS AND STEM CELL-DERIVED AGENTS IN PERIODONTAL THERAPY: CLINICAL STUDIES AND FUTURE PERSPECTIVES

Nazlıcan Aydın*, Meryem Köksalan, Osman Buğra Varol***, Mine Öztürk Tonguç*****

** Süleyman Demirel University, Faculty of Dentistry, Department of Periodontology, Isparta,Turkey,, nazlicanaydin@sdu.edu.tr*

*** Süleyman Demirel University, Faculty of Dentistry, Department of Periodontology, Isparta,Turkey,, meryemkoksalan@sdu.edu.tr*

**** Süleyman Demirel University, Faculty of Dentistry, Department of Periodontology, Isparta,Turkey,, osmanvarol@sdu.edu.tr*

***** Süleyman Demirel University, Faculty of Dentistry, Department of Periodontology, Isparta,Turkey,, minetonguc@sdu.edu.tr*

Abstract: Periodontitis is a chronic inflammatory disease that leads to the destruction of the periodontal supporting tissues, and is one of the most common causes of tooth loss worldwide. Although mechanical and surgical therapies are used in its treatment, they are insufficient in achieving complete regeneration. In recent years, stem cell-based therapies and stem cell-derived agents have emerged as promising approaches for periodontal regeneration. This study aims to evaluate the potential role of stem cells in periodontal regeneration and review recent clinical findings in the field. A literature review was conducted using randomized controlled trials, systematic reviews, and meta-analyses published in the last decade. Mesenchymal stem cells derived from bone marrow (BMSCs), adipose tissue (ADSCs), and dental pulp (DPSCs) were found to have regenerative potential in periodontal applications. Additionally, exosomes, microRNAs, growth factors, and genetically modified stem cells have demonstrated supportive roles in tissue regeneration. Carrier systems such as hydrogels have been shown to enhance the delivery, adherence, and differentiation of stem cells in the target tissues. Clinical studies reported that stem cell-based therapies improved clinical attachment levels, reduced probing depths, and enhanced bone fill. However, variability in methodology and heterogeneity among studies limit the ability to generalize the outcomes. In conclusion, stem cells and stem cell-derived agents show significant potential in periodontal therapy. While current evidence is encouraging, further clinical studies are necessary to confirm their efficacy and safety in routine clinical use.

Anahtar Kelimeler: Periodontitis, Mesenchymal Stem Cells, Periodontal Therapy, Periodontal Regeneration, Stem Cell Derived Agents

Sözel Bildiri

KOKLEAR İMPLANTLARIN TARİHÇESİ VE GÜNCEL TEKNOLOJİK GELİŞMELER

Bekir Büyükçelik*

** Isparta Şehir Hastanesi, Kulak Burun Boğaz Hastalıkları, Isparta, Türkiye, bekirbuyukcelik@hotmail.com*

Özet: Bu derlemede, koklear implantların tarihsel gelişimi, teknolojik evrimi, güncel uygulama yaklaşımları ve geleceğe yönelik potansiyel yönelimleri güncel literatür taranarak ele alınmıştır. Koklear implantlar, işitme cihazlarından yeterli fayda görmeyen, bilateral ileri veya çok ileri sensörinöral işitme kaybı olan hastalar için etkili bir tedavi seçeneğidir. Bu sistem, mikrofon tarafından alınan seslerin işlemci ünite ile elektrik enerjisine dönüştürülerek elektrotlara ulaştırılmasının ardından, skala timpaniye yerleştirilmiş elektrotlar aracılığı ile spiral ganglion nöronlarını stimüle eder. Koklear implant teknolojisinin temelleri 18. yüzyılda Luigi Galvani'nin elektrik ile sinirsel uyarım deneylerine kadar uzanmaktadır. Ancak modern anlamda ilk klinik uygulama, 1957 yılında Djourno ve Eyries tarafından gerçekleştirilen tek kanallı implant yerleştirmesiyle başlamıştır. Bu dönemde cihazlar oldukça ilkel olup yalnızca ritmik seslerin algılanmasını sağlamaktaydı. Günümüzde kullanılan modern implantlar Graeme Clark ve Ingeborg Hochmair tarafından geliştirilmiştir. 1990'lardan itibaren pediatrik implantasyonun da yaygınlaşmasıyla, koklear implant uygulamaları tüm dünyada hızla artmıştır. Modern elektrod dizileri, kokleanın anatomik yapısına uyumlu olacak şekilde daha esnek, ince ve atravmatik olarak tasarlanmaktadır. Bu sayede koklear travma riski azaltılmakta, özellikle düşük frekanslardaki rezidüel işitmenin korunması mümkün hale gelmektedir. Apikal yerleşimi optimize eden ve daha geniş frekans aralığını kapsayan diziler, işitsel performansı olumlu yönde etkilemektedir. Yeni nesil sistemlerde adaptif gürültü azaltıcı filtreler ve yönsel mikrofon sistemleri ile daha doğal ses algısı sağlanmaktadır. Cerrahi tekniklerdeki gelişmeler ile koklear implantasyon işlemi daha güvenli ve öngörülebilir hale gelmiştir. Minimal invaziv yaklaşımlar ve intraoperatif elektrofizyolojik ölçümler başarı oranlarını artırmaktadır. Kablosuz bağlantı teknolojileri sayesinde koklear implantlar artık mobil cihazlara bağlanabilmekte, kullanıcılar ses seviyesini uygulama üzerinden kontrol edebilmektedir. Ayrıca yapay zekâ destekli işlemciler, ortama göre otomatik ses seviyesi ayarlaması yaparak işitme konforunu artırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kulak Burun Boğaz Hastalıkları, Koklear İmplant, İşitme Kaybı, Yapay Zeka

Sözel Bildiri

USE OF PLATELET-RICH FIBRIN IN PERIODONTAL SURGERY

Berfin Ceren KARAKUŞ[1], Kerem HAYTA[1], Mine ÖZTÜRK TONGUÇ[1]

[1]Süleyman Demirel University, Faculty of Dentistry, Department of Periodontology, Isparta, Turkey

E-mails: berceka@hotmail.com, keremhayta97@gmail.com, mineperio@gmail.com

Background: Platelet-derived concentrates have gained increasing attention in recent years for their regenerative potential in periodontal therapy and oral surgery. Platelet-Rich Fibrin (PRF) and its modifications are autologous biomaterials that enhance healing through the sustained release of growth factors and a supportive fibrin matrix.
Aim: The aim of this review is to evaluate the types, preparation methods, and clinical applications of blood products containing platelet-derived growth factors such as PRP, PRF, L-PRF, T-PRF, A-PRF, and i-PRF in the field of periodontology. **Methods:** A literature review was conducted in databases such as PubMed, Scopus, Web of Science, and Google Scholar for studies published between 2005 and 2025. Eighty-five studies that met the inclusion criteria were included. **Results :**Platelet-rich fibrin and its derivatives have shown favorable outcomes in reducing postoperative pain and edema, promoting soft tissue healing, and minimizing the need for secondary surgical sites. L-PRF (Leukocyte- and Platelet-Rich Fibrin) and T-PRF (Titanium-Prepared Platelet-Rich Fibrin) offer advantages in long-term growth factor release and structural stability. A-PRF (Advanced Platelet-Rich Fibrin) contains a higher number of regenerative cells, while i-PRF (Injectable Platelet-Rich Fibrin) allows combination with graft materials due to its liquid form. Conclusion: PRF and its derivatives are biologically active, biocompatible, and cost-effective biomaterials that offer promising alternatives in periodontal regenerative procedures. However, standardization of preparation protocols and more long-term clinical studies are necessary to confirm their efficacy.

Keywords: PRF, Platelet-Rich Fibrin, Platelet Concentrates, Periodontal Regeneration, Periodontal Surgery

Sözel Bildiri

SAĞLIK ÇALIŞANLARININ SU TÜKETİMİNE YÖNELİK TUTUM VE DAVRANIŞLARININ İNCELENMESİ

Mustafa Fatih HAYIRLIOĞLU* Burak EZER Tunahan UYGUN*** Mehmet UYAR******

**Necmettin Erbakan Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Biyokimya ABD Konya, Türkiye mustafatih42@hotmail.com*

***SBÜ Beyhekim Eğitim ve Araştırma Hastanesi Tıbbi Mikrobiyoloji ABD Konya, Türkiye dr.burakezer@gmail.com*

****Hatay İl Sağlık Müdürlüğü Hatay, Türkiye drtunahan42@gmail.com*

*****Necmettin Erbakan Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı ABD Konya, Türkiye mehmetuyar@erbakan.edu.tr*

Amaç: Su yeryüzündeki tüm canlıların en temel kaynağıdır. İnsan vücudunun en önemli komponentlerinden birisi olan su yaşamın devamı için elzem olan kaynaklardan birisidir. Günümüzde bireylerin artan ihtiyaçları doğrultusunda su kaynaklarını kullanımı arasındaki fark nüfusun artışıyla doğru orantılı olarak artmaktadır. İklim değişikliğinin bir sonucu olarak su kaynaklarının gün geçtikçe azalması dünya üzerinde kalan suyun miktarından anlaşılmaktadır. Bu yüzden gelecek nesillere sağlıklı ve yaşanabilir bir dünya bırakabilmemiz için artık daha fazla su tüketimine dikkat etmeliyiz. Bu çalışmanın amacı NEÜ Tıp Fakültesinde görev yapmakta olan sağlık çalışanlarının su tüketimine yönelik tutum ve davranışlarının incelenmesine yönelik davranışlarını belirlemektir. **Yöntem:** Araştırmanın evreni NEÜ Tıp Fakültesi Hastanesi'nde görev yapmakta olan 22 yaş ve üzerinde hekim, hemşire ve diğer sağlık personeli (teknisyen, laborant, biyolog, kimyager) olmak üzere toplam 2000 çalışandan oluşmaktadır. Araştırmamız tanımlayıcı-kesitsel tipte bir çalışma olup, 96 kişiye anket uygulanmıştır. Anketin faktör sorgulama bölümünde kişilerin sosyodemografik özellikleri ile su tüketimi ile ilişkili bazı özelliklerini sorgulayan sorular, anketin fenomen sorgulama kısmında ise 16 maddeden oluşan Su Tüketim Davranışları Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde; t- Testi, Mann Whitney-U ve Kruskal-Wallis ve Anova Way testleri kullanılmıştır. Tüm değerlendirmelerde $p<0.05$ düzeyi anlamlı olarak kabul edilmiştir. **Bulgular:** Çalışmamıza 96 kişi katılmıştır. Katılımcıların yaş ortalaması 38,64±9,23 olarak bulunmuştur. Katılımcıların su tüketim davranışları ölçeğinden aldıkları toplam puanlara çeşitli sosyo-demografik özellikler açısından bakıldığında; erkeklerin toplam puan ortalamaları 97,92±9,94, kadınların ise 96,56±11,01'dir ($p=0,026$). Gruplar arası dağılım incelendiğinde teknisyenlerin daha dikkatli oldukları anlaşılmıştır. İstatistiksel açıdan önemli olmamakla beraber evli insanların bekar bireylere göre su tüketimine daha çok dikkat ettikleri görülmüştür. Çalışmamıza göre aylık gelir, eğitim durumu, aile yapısının su tüketim davranışları açısından önemli olmadığı görülmüştür. **Sonuç:** Çalışmamızın sonuçlarına baktığımızda kadınların su tüketim davranışları açısından daha olumlu davranış sergilediği görülmüştür. Günlük içme amaçlı su tüketim miktarı arttıkça ölçekten alınan puanların arttığı görülmüştür. Gelecekte su kıtlığı yaşanacağı düşüncesinin su tüketim davranışlarına ve bilincine pozitif yönde katkı yaptığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: su tüketimi, sağlık çalışanları, iklim değişikliği

Sözel Bildiri

TAM PROTEZLERİN ÜRETİMİNDE KULLANILAN DİJİTAL SİSTEMLER

Tuğçe Gül Elmas Alsını1

1Isparta Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi, Isparta, Türkiye, tugceglms@gmail.com

Giriş: Günümüzde tam dişsiz hastaların tedavisinde implant destekli protezler gibi alternatif tedavi yöntemleri mevcut olmasına rağmen, anatomik, fizyolojik veya maddi kısıtlamalar nedeniyle implant uygulamanın mümkün olmadığı hastalarda geleneksel tam protezler önemli bir tedavi seçeneği olmaya devam etmektedir. **Amaç:** Geleneksel yöntemle üretilen tam protezlerin yapımında çok sayıda klinik ve laboratuvar aşaması bulunmaktadır. Bilgisayar destekli tasarım ve bilgisayar destekli üretim (CAD/CAM) sistemlerindeki gelişmeler ve dijital teknolojilerin diş hekimliğinin pek çok alanında kullanılmaya başlanması hastaların tedavi sürecini ve tam protezlerin üretim yöntemlerini etkilemeye başlamıştır. Bu derlemenin amacı tam protezlerin üretiminde kullanılan dijital yöntemleri, konu ile ilgili son gelişmeleri, bu yöntemlerin avantaj ve dezavantajlarını anlatmaktır. **Yöntem ve Bulgular:** Tam protezlerin dijital teknikle üretiminde eksiltmeli (frezeleme) veya eklemeli olmak üzere farklı üretim yöntemleri kullanılabilmektedir. Eksiltmeli yöntemde polimerize edilmiş bloklar freze makinesinde kazınarak protezler üretilmektedir. Kullanılan sisteme bağlı olarak, önceden üretilmiş veya frezelenmiş dişler daha sonra protez kaidesine sabitlenebilmekte ya da protez kaidesi ve dişler tek bir bloktan üretilebilmektedir. 3 boyutlu (3B) baskı veya hızlı prototipleme olarak da bilinen eklemeli üretim ise protezi katman katman üreten teknikleri kapsamaktadır. **Sonuç:** Dijital sistemler kullanılarak üretilen tam protezlerin geleneksel yöntemle üretilen tam protezlerle kıyaslandığında hasta başında geçirilen sürenin ve randevu sayılarının azalması, polimerize edilmiş materyallerin kullanıldığı sistemlerde polimerizasyon büzülmesinin ortadan kalkması ve artık mononer riskinin azalması, iyileştirilmiş protez uyumu, verilerin dijital ortamda saklanması ve gerektiğinde tekrar kullanılabilmesi gibi pek çok avantajı bulunmaktadır. Dijital diş hekimliğinin hızlı gelişimi tam protezlerin üretiminde dijital sistemlerin kullanımının geleneksel üretim yöntemine bir alternatif olabileceğini ve bu tekniklerin kullanımının yaygınlaşabileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Tam Protezler, CAD/CAM Sistemler, Dijital Sistemler

Sözel Bildiri

KRONİK PROSTATİT/KRONİK PELVİK AĞRI SENDROMU TANI ALAN HASTALARDA FITOTERAPÖTİK TEDAVİLERİN KLİNİK ETKİNLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Sabri Aydemir*

** Isparta Şehir Hastanesi, Üroloji Kliniği, Isparta, Türkiye, dr.sabri.aydemir@gmail.com*

Amaç: Kronik prostatit/kronik pelvik ağrı sendromu (KP/KPAS) tedavisinde bitkisel tedavilerin etkinliğini değerlendirmek. **Yöntem:** Bu prospektif, randomize ve kontrollü çalışmada NIH kategori 3B KP/KPAS tanısı almış 98 hasta değerlendirildi. Hastalar başlangıçta 2 hafta antibiyotik (levofloksasin) ve alfa-bloker (tamsulosin) tedavisi aldı. Ardından iki gruba ayrılarak Grup A yalnızca tamsulosin, Grup B ise tamsulosin ile birlikte ardıç, civanperçemi, dikenli incir, aynı safa ve peryavşan ekstresi içeren bitkisel kombinasyon tedavisi aldı. Tedavi süresi toplamda 6 hafta idi. Semptomlar NIH-Kronik Prostatit Semptom İndeksi (NIH-CPSI) ile değerlendirildi. **Bulgular:** Her iki grupta semptomlarda anlamlı azalma gözlenirken, Grup B'de ağrı, işeme ve yaşam kalitesi skorlarında iyileşme daha belirgin ve istatistiksel olarak anlamlıydı ($p<0.001$). Klinik başarı oranı Grup A'da %62,5, Grup B'de %84 olarak tespit edildi. **Sonuç:** Bitkisel tedavi, alfa-bloker tedaviye ek olarak KP/KPAS hastalarında semptomların kontrolünde daha etkili olabilir. Fitoterapi alanında gerçekleştirilecek yeni çalışmalar, tedavisi güç ve kronik seyirli hastalıklar arasında yer alan kronik prostatit gibi durumlarda alternatif tedavi yaklaşımlarının etkinliğini ve potansiyel faydalarını ortaya koyma açısından önemli katkılar sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Kronik prostatit, fitoterapi, NIH-CPSI, pelvik ağrı, tamsulosin

Sözel Bildiri

NAZAL POLİPOZİS TEDAVİSİNDE MONOKLONAL ANTİKORLARIN KULLANIMI

Bekir Büyükçelik*, Hasan Yasan, Vural Akın *****

** Isparta Şehir Hastanesi, Kulak Burun Boğaz Hastalıkları, Isparta, Türkiye, bekirbuyukcelik@hotmail.com*

*** Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi, Kulak Burun Boğaz Hastalıkları, Isparta, Türkiye, dryasan@hotmail.com*

**** Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi, Kulak Burun Boğaz Hastalıkları, Isparta, Türkiye, vuralakin92@gmail.com*

Özet: Nazal polipli kronik rinosinüzit, eozinofiller, IL-4, IL-5 ve IL-13 gibi mediatörlerin rol oynadığı genellikle tip 2 inflamasyonla karakterize olan bir kronik rinosinüzit alt tipidir. Topikal kortikosteroidler ve endoskopik sinüs cerrahisi gibi geleneksel tedavilere rağmen, hastalıkta yüksek oranda nüks görülmekte ve bu durum daha ileri tedavi seçeneklerinin araştırılmasına yol açmaktadır.

Monoklonal antikorlar, özellikle tedaviye dirençli olgularda umut verici ajanlar olarak öne çıkmıştır. Bu biyolojik ajanlar, tip 2 inflamasyonun anahtar mediatörlerini hedef alarak etki göstermektedir. Dupilumab, IL-4 reseptör alfa'yı bloke ederek hem IL-4 hem de IL-13 sinyal yolaklarını inhibe eder. Nazal polipozis tedavisinde en kapsamlı çalışılmış biyolojik ajanlardandır. Klinik çalışmalar burun tıkanıklığı, polip boyutu ve yaşam kalitesi üzerinde anlamlı iyileşmeler göstermiştir. Mepolizumab, IL-5'e karşı geliştirilen bir monoklonal antikordur ve eozinofilik inflamasyonu azaltır. Yakın zamanda yapılan randomize kontrollü çalışmalar, nazal polip yükünde azalma ve cerrahi ihtiyacında düşüş sağladığını göstermiştir. Omalizumab, IgE'yi hedef alan bir monoklonal antikordur. Özellikle alerjik astım eşlik eden olgularda faydalı olduğu gösterilmiştir. Farklı birçok monoklonal antikor da güncel çalışmalarda nazal polipozis tedavisinde ele alınmıştır. Güncel kılavuzlar, uygun geleneksel tedavilere rağmen kontrol altına alınamayan, özellikle astım, NSAİD ile tetiklenen solunum hastalığı veya yüksek eozinofil yükü gibi eşlik eden durumları olan hastalarda biyolojik tedavilerin kullanımını önermektedir. Sonuç olarak, monoklonal antikorlar nazal polipozis tedavisinde kişiye özel, hedefe yönelik bir yaklaşımı mümkün kılmakta ve tedavi algoritmalarını değiştirmektedir. Devam eden klinik çalışmalar ve uzun dönem verileri, bu ajanların klinik pratikteki yerini daha da netleştirecektir.

Anahtar Kelimeler: Monoklonal Antikorlar, Nazal Polip, Kronik Sinüzit

Sözel Bildiri

NON-PHARMACOLOGIC MANAGEMENT OF FATIGUE IN INFLAMMATORY BOWEL DISEASES

Fatmanur İNCE ÖZGENEL 1*, Şafak Meriç ÖZGENEL 2**

** Eskisehir Osmangazi University, Health, Practice and Research Hospital, Meselik Campus, Eskisehir,Türkiye, fatmanur_ince@hotmail.com*

*** Eskisehir Osmangazi University, Health, Practice and Research Hospital, Department of Internal Medicine, Division of Gastroenterology, Meselik Campus, Eskisehir,Türkiye, mozgenel@ogu.edu.tr*

Abstract: Inflammatory bowel diseases (IBD) include two main diseases, Crohn's disease (CD) and ulcerative colitis (UC). IBDs are idiopathic, chronic diseases with periods of remission and relapses that develop as a result of dysregulation of the immune response to intestinal dysbiosis in genetically susceptible individuals. While clinical treatment usually focuses on gastrointestinal symptoms, fatigue, a serious symptom that significantly impairs quality of life and is seen even during remission, is not recognized by healthcare professionals in a timely manner. Studies report that fatigue reaches 86%, especially during relapse. The subjective, complex nature of fatigue can often make it difficult to manage. The determinants of fatigue are not limited to IBD-related factors but also include social factors, sleep and emotional disturbances, thus requiring a holistic approach to IBD patient care. In addition to pharmacological methods in the management of fatigue, non-pharmacological interventions are receiving increasing attention. There are many different interventions in the literature to manage IBD fatigue. These interventions aimed to eliminate or minimise the factors causing fatigue in IBD by using methods such as individual patient education, physical activity, psychotherapy, solution-focused therapy, cognitive behavioural therapy, aromatherapy, psychoeducational intervention, electroacupuncture, online education programme, nutrition programmes, omega 3 supplements. Such approaches contribute to a more holistic and patient-centred management of fatigue in IBD patients. This review evaluates the effectiveness of various non-pharmacological methods to fatigue in IBD. The findings provide guidance for both clinical practice and future research in this area.

Keywords: Inflammatory Bowel Diseases, Fatigue, Management of Fatigue, Care

Sözel Bildiri

VAGINAL MICROBIOTA AND ENDOMETRIOSIS: TREATMENT PATHWAYS AND THERAPEUTIC TARGETS

Tuğba DAĞDEVİREN1, Hayati BEKA2, Hassan BAGHERI3

[1] Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Tıp Fakültesi Histoloji Embriyoloji Anabilim Dalı, Tokat, dagdevirentuba@gmail.com

[2]İstanbul Arel Üniversitesi Tıp Fakültesi Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, İstanbul, hayatibeka@arel.edu.tr

[3]İstanbul Arel Üniversitesi Tıp Fakültesi Anatomi Anabilim Dalı, İstanbul, hassanbagheri@arel.edu.tr

Abstract: Endometriosis is an inflammatory and estrogen-dependent gynaecological disease characterised by endometrial-like tissue in the pelvic peritoneum, ovaries and rectovaginal septum in addition to the uterus. It affects approximately 5-10% of women of reproductive age and is often associated with pelvic pain and infertility. The disease is classified according to criteria adapted by the American Society for Reproductive Medicine (ASRM). Stage 1 is defined as minimal, stage 2 as mild, stage 3 as moderate and stage 4 as severe endometriosis. Each stage is characterised by the size and location of the lesions and tissue growth from minimal to severe stages. However, it is not associated with pain symptoms and risk of infertility. The aetiology of endometriosis is complex and there are several factors that cause the development of this disease. Although the exact cause is not known, genetic, immune, hormonal and environmental factors are thought to play a role in the development of the disease. The most widely accepted theory is the theory of retrograde menstruation. In recent years, it has become clear that endometriosis is influenced not only by hormonal and genetic factors, but also by changes in the vaginal microbiome. The human body, and the microbiota, which encompasses all microorganisms living within our body, has a great influence on our health. The microbiota, which plays a role in many vital functions from metabolic processes to the regulation of the immune system, can cause the emergence of various diseases if homeostasis is disrupted or altered. This process is called microbiota imbalance (dysbiosis). Vaginal microbiota, considered as normal and abnormal microbiota, are complex ecosystems consisting of more than 200 bacterial species influenced by genes, ethnicity and environmental and behavioural factors. Endometriosis is controlled by the immune regulatory functions of an impaired vaginal microbiota. Studies have categorised the microbiota as *Lactobacillus* dominant (LD, >90% *Lactobacillus* spp.) or non-Lactobacillus dominant (NLD, <90% *Lactobacillus* spp. and >10% other bacteria). Moreover, NLD microbiota have been reported to be associated with unfavourable reproductive outcomes. A healthy vaginal microbiota is defined by the presence of *Lactobacillus* and imbalances lead to pathologies such as bacterial vaginosis. For example, depletion of *Lactobacillus* species and overgrowth of (opportunistic) pathogenic bacteria in the reproductive tract microbiota is characteristic of bacterial vaginosis (BV), a common vaginal inflammatory condition. Several researchers have compared the uterine microbiota in healthy women with endometriosis and found that the uterine microbiota of healthy, asymptomatic women is most abundantly dominated by *Firmicutes, Bacteroidetes, Proteobacteria and Actinobacteria*. Ata et al. (2019) compared the vaginal, cervical and intestinal microbiota of women with stage III/IV endometriosis with healthy controls and found

a difference at the sex level. They stated that potentially pathogenic species including *Gardnerella, Streptococcus*, *Escherichia, Shigella* and *Ureaplasma* were increased in the cervical microbiota of women with endometriosis. They also reported that *Shigella* and *Escherichia* species were predominant in the faecal microbiota of the endometriosis group, and interestingly, *Atopobium*, a gynaecological pathogen, was not found in the vagina and cervix of the endometriosis group. On the contrary, Walther-António et al (2021) reported a high incidence of *Atopobium vaginae* in women with endometrial cancer. They suggested *that Atopobium* may facilitate intracellular *Porphyromonas* infection, leading to disruption of cell regulatory functions and carcinogenic trigger. They emphasised that *A. vaginae* has a lower incidence in women with benign gynaecological pathologies and that this may be a possible link through a different mechanism of action since endometriosis is also a benign gynaecological pathology. Hernandes et al (2021) also found that ectopic lesions have a higher microbial diversity compared to eutopic endometrium. In general, studies conducted so far have consistently shown that there are increases in bacteria and opportunistic pathogens associated with bacterial vaginosis and decreases *in Lactobacillus* in the reproductive system of women with endometriosis. A study in animal models has shown that *Lactobacillus gasseri* may have protective effects against endometriosis by reducing inflammation and inhibiting the development of ectopic endometrial cells.

Recent studies have revealed that modulation of the gut, vaginal and endometrial microbiome is effective on the development and progression of endometriosis. It is inevitable that endometriosis is a multifactorial disease and is affected by innate and adaptive immune activation, cytokine secretion, estrogen signalling and progenitor cell homeostasis. Although it remains unclear whether dysbiosis causes endometriosis or vice versa, these links seem promising in the search for diagnostic tools and treatment modalities. Microbiome modulation is considered as a new and promising approach in the treatment of endometriosis. Bacterial contaminations can trigger the altered inflammatory reaction observed in endometriosis by providing lipopolysaccharides (LPS). Furthermore, probiotic intervention, which is the administration of live microorganisms, may be an effective approach; probiotics, especially *Lactobacillus* species, may reduce inflammation and regulate the immune response by maintaining the balance of vaginal and intestinal microbiota. Prebiotics have been reported to increase microbial diversity by promoting the growth of beneficial microorganisms. Postbiotics may exert anti-inflammatory effects through microbial metabolites, while dietary interventions may suppress inflammation by favourably affecting the gut microbiota. Recently, it is also known that the use of broad-spectrum antibiotics prevents ectopic lesions, while metronidazole treatment significantly reduces inflammation and reduces lesion size, possibly reducing the presence of *Bacteroidetes*. Another suggestion that the microbiota may be associated with endometriosis is estrogen regulation. The gut microbiota is known to be involved in estrogen metabolism and it is a fact that gut microbial enrichment regulates systemic estrogen levels through the action of β-glucuronidase. Foods rich in omega-3 fatty acids, polyphenols and fibre may reduce inflammation by balancing the gut and vaginal microbiota, suggesting that anti-inflammatory treatment methods may also be effective . Finally, surgical interventions such as hysterectomy and laparotomy can be performed to address the direct anatomical effects of endometriosis, but these surgical procedures offer treatment options such as removal of adhesions between organs or removal of endometrial tissues.

Endometriosis is a disease associated not only with hormonal and genetic factors but also with imbalances in the vaginal microbiota. Modulation of the microbiome is emerging as a potential target for the treatment of endometriosis. Microbiome-orientated approaches such as probiotics, prebiotics and anti-inflammatory therapies may play an important role in the treatment of this disease. In the future, personalised treatment approaches targeting microbiome modulation may be developed. Furthermore, more extensive clinical studies should be conducted to better understand the role of imbalances in the microbiota in the onset and progression of endometriosis.

Keywords: Vaginal microbiota, endometriosis, microbiome therapy, bacteria, Lactobacillus

Sözel Bildiri

KALP VE DAMAR CERRAHİSİ HASTALARINDA YOĞUN BAKIM SONUÇLARI: MORTALİTE VE YENİDEN YATIŞ

Mert Arslangilay*, Önder Turgut Bozkurt, Ömer Faruk Rahman*****

** İzmir Bakırçay Üniversitesi Tıp Fakültesi,Kalp ve Damar Cerrahisi Anabilim Dalı,İzmir, Türkiye, marslangilay@gmail.com*

*** İzmir Bakırçay Üniversitesi Tıp Fakültesi,Kalp ve Damar Cerrahisi Anabilim Dalı,İzmir, Türkiye, drotb2002@hotmail.com*

****İzmir Bakırçay Üniversitesi Tıp Fakültesi,Kalp ve Damar Cerrahisi Anabilim Dalı,İzmir, Türkiye, omerrahman@windowslive.com*

Amaç: Bu çalışmada, bir üçüncü basamak yoğun bakımda izlenen kardiyovasküler cerrahi hastalarının klinik özelliklerinin, mortalite oranlarının ve yeniden yatış nedenlerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışmada, Ekim 2024 – Mart 2025 tarihleri arasında bir kalp ve damar cerrahisi yoğun bakım ünitesine yatırılan hastalar, dosya kayıtları aracılığıyla retrospektif olarak incelendi. Hastalar, yatış tipine göre acil ve elektif olmak üzere iki gruba ayrıldı ve yoğun bakım yatış nedenlerine göre kategorize edildi. Yoğun bakım sürecine ait mortalite oranları ile takip döneminde gelişen yeniden yoğun bakıma yatışlar kaydedildi. Ayrıca, cinsiyet ve yaş değişkenleri de çalışmada değerlendirilen parametreler arasında yer aldı.

Bulgular: Çalışmada değerlendirilen 340 hastanın 237'si (%69,7) erkek, 103'ü (%30,3) kadındı. Hastaların 42'si (%12,4) acil yatış olarak, 301'i (%87,5) ise planlı operasyon veya takip amacıyla yoğun bakıma yatırıldı.

Yatış nedenlerine göre yapılan sınıflamada, hastaların %56,2'si (191 hasta) kardiyak cerrahi veya büyük damar cerrahisi nedeniyle yoğun bakımda takip edildi. Arteriyel sistem hastalıkları nedeniyle opere edilenlerin oranı %20,9 (72 hasta), karotis arter cerrahisi sonrası takip edilenlerin oranı ise %14,4 (49 hasta) olarak belirlendi.

Yoğun bakım içi mortalite oranı %5,9 (20 hasta) olarak saptandı. Acil yatışı yapılan hastalarda bu oran, elektif yatışlara göre anlamlı olarak daha yüksek bulundu (p=0,025).

Takip süresince 43 hastanın (%16,47) yoğun bakıma yeniden yatışı gerçekleşti. Bu hastaların %34'ü (15 hasta) gözlem ve yakın takip amacıyla, %20,9'u (9 hasta) ise yara yeri veya insizyon problemleri nedeniyle yeniden yatırıldı. Ayrıca 13 hastanın, minör ya da majör operasyon gereksinimi nedeniyle yeniden yoğun bakım yatışı yapıldı.

Tartışma ve Sonuç: Çalışmamızda, kalp ve damar cerrahisi hastalarında yoğun bakım içi mortalite oranları kabul edilebilir düzeyde bulunmuş olup, acil yatışlar daha yüksek mortalite ile ilişkilendirilmiştir. Yeniden yatış nedenlerinin ise çoğunun takip ve cerrahi sürece bağlı gelişmiş ve basit müdahale ile giderilebilir sebepler olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Kalp ve damar cerrahisi, Mortalite, Yoğun bakım

Sözel Bildiri

GÜMÜŞ NANOPARTİKÜLLERİNİN İNSAN MEME ADENOKARSİNOMU (MCF-7) ÜZERİNDEKİ RADYO-DUYARLILIĞI ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA: İNKÜBASYON SÜRECİNE BAĞLI RADYASYON DOZU UYGULAMASI

Erdi BİLGİÇ * Elif Gözde GÖKKAYA *

Antalya Bilim Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, Döşemealtı, Antalya, 07110, Türkiye, erdi.bilgic@antalya.edu.tr

Antalya Bilim Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, Döşemealtı, Antalya, 07110, Türkiye, gozde.gokkaya@antalya.edu.tr

Özet:MN (Black Mulberry-*Moris Nigra*) yapraklarının indirgeyici ve kapsülleyici madde olarak kullanıldığı çalışmada, yeşil sentez yöntemi ile gümüş nanopartiküller (AgNP) elde edilmiştir. MN-AgNP'lerin oluşum kinetiği UV-vis spektrofotometresi ile, morfolojik özellikleri ise transmisyon elektron mikroskobu (TEM) ile belirlenmiştir. MN bitkilerinin sulu çözeltilerinde farklı molar konsantrasyonlarda (1, 2 ve 4 mM) $AgNO_3$ çözeltisi ile sentezlenen MN-AgNP'ler 424-436 nm aralığında yüzey plazmon rezonans (SPR) pikleri göstermektedir. Bu pikler AgNP'lerin tipik absorbans pikleridir. TEM görüntülerine göre molar konsantrasyona bağlı olarak artan boyutlarda gözlenen MN-AgNP'lerin 7-29 nm boyut aralığında ve küresel bir şekle sahip oldukları belirlenmiştir. MTT sonuçlarına göre ise AgNP'lerin konsantrasyona ve partikül boyutlarına bağlı sitotoksisite gösterdiği anlaşılmaktadır. MN-AgNP'ler ile inkübe edilen MCF-7 hücre hatlarının, inkübe edilmeyenlere göre hücre canlılığını daha fazla azalttığı gözlenmiştir. MN-AgNP ile 1; 1,5; 2 ve 4 saat inkübe edildikten sonra 6 MV X ışını ile ışınlanan hücrelerin sitotoksisitesinde farklılık gözlenmiştir. İlaç yüklemesinden 1 saat sonra yapılan ışınlamanın en fazla radyo-duyarlaştırıcı etkiye sahip olduğu ve bu sürenin nanopartikül boyutundan etkilendiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Moris Nigra*, Gümüş nanopartikül, MCF-7, Radyo-duyarlaştırıcı

Sözel Bildiri

GÜMÜŞ NANOPARTİKÜL KATKILI "KARA HEKİM KATRAN'IN" ANTİBAKTERİYEL ETKİLERİ

Erdi BİLGİÇ*, Sinem GÜRKAN, Arzu ÖZGEN ***, Fevzi AK *****

Antalya Bilim Üniversitesi, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Antalya, Türkiye erdi.bilgic@antalya.edu.tr

İstanbul Gelişim Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Uçak Bakım ve Onarım Bölümü, İstanbul, Türkiye, sgurkan@gelisim.edu.tr

İstanbul Gelişim Üniversitesi , Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, İstanbul, Türkiye, aozgen@gelisim.edu.tr

Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Alanya Ticaret ve Sanayi Odasi Meslek Yüksekokulu, Antalya, Türkiye fevzi.ak@alanya.edu.tr

Özet: Sedir ağacından elde edilen katranın Anadolu kültüründe yüzyıllardır tıbbi ve veterinerlik amacıyla kullanıldığı bilinmektedir. Bu çalışmada, ceviz yaprağı özütü kullanılarak sentezlenen katran kaplı gümüş nanopartiküllerin (AgNP'ler), Gram pozitif (S. aureus) ve Gram negatif (E. coli) bakterilere karşı antibakteriyel aktiviteleri test edilmiştir. Sonuçlar ceviz ve katranın ayrı ayrı antibakteriyel etki gösterdiğini, ancak antibiyotiklerle karşılaştırıldığında daha az etkili olduğunu göstermiştir. Ceviz özütü kullanılarak sentezlenen AgNP'ler daha güçlü antibakteriyel aktivite göstermiş, ancak yine de antibiyotiklerden daha az etkili olmuştur. Literatürdeki son çalışmalar, AgNP'lerin antibakteriyel etkinliğinin kütle konsantrasyonuna ve boyutuna bağlı olduğunu göstermektedir. Ancak yüksek konsantrasyonlar sitotoksisite riskini artırmaktadır. Bu çalışmada, katran ilavesinin sinerjistik etkisi AgNP'lerin antibakteriyel aktivitesini artırarak , hem Gram pozitif hem de Gram negatif bakterilere karşı antibiyotiklere benzer sonuçlar elde edilmiştir. Bu bulgular AgNP katkılı katranın potansiyel antibakteriyel ajan olarak değerlendirilebileceğini düşündürmektedir.

Anahtar Kelimeler: Katran, Kara Hekim, Gümüş Nanopatikül, Yeşil Sentez

Sözel Bildiri

DETERMINATION OF DISASTER AWARENESS PERCEPTION LEVELS OF SYRIAN REFUGEES IN TURKEY UNDER TEMPORARY PROTECTION

Aslı Sevim BAYBOZ*, Assoc. Prof. Dr. Mutlu TOKMAK**

** Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Burdur Faculty of Health Sciences, Department of Emergency Aid and Disaster Management, Burdur, Turkey, asatac@mehmetakif.edu.tr*

*** Gendarmerie and Coast Guard Academia Faculty of Security Sciences, Department of Security Sciences Ankara, Turkey, mutlu-tokmak@hotmail.com*

Abstract: Disasters are defined as natural or human-induced events that disrupt the normal flow of life in societies and can cause significant loss of life and property. Such events precipitate not only physical destruction but also the emergence of vulnerabilities at various levels of the social structure. Notably, migrant communities are among the most vulnerable groups in the face of disasters, due to a combination of factors including language, cultural, and socioeconomic disparities, as well as constrained access to resources and services. In this context, disaster awareness is critical for individuals to have accurate information, perceive risks, and develop appropriate behaviors before, during, and after disasters. Given Turkey's history of significant migration patterns and its topography, which is susceptible to natural disasters, it is imperative to assess the preparedness of vulnerable groups for potential hazards. The present study aims to contribute to social resilience and inclusive disaster management policies by evaluating disaster awareness of Syrian individuals in Turkey with temporary protection status.The survey model, a quantitative research method, was selected for this study. Data collection was conducted in Ankara between 2023 and 2024. The study's sample population comprised 396 Syrian individuals, who were selected through a simple random sampling method. Data were collected through the “Disaster Awareness Perception Scale” and “Personal Information Form” developed in 2018. The collected data were then subjected to a thorough analysis, employing a range of statistical techniques. These included descriptive statistics, such as percentage, frequency, arithmetic mean, and standard deviation. Additionally, t-tests and one-way analysis of variance (ANOVA) were utilized to examine potential differences within the study groups. The results of the analysis indicate that the participants generally have a good level of disaster awareness perception. A gender-based analysis was conducted, revealing that male participants exhibited a higher level of disaster awareness perception compared to female participants. Furthermore, it was observed that disaster awareness perception increased significantly with increasing education level. Furthermore, an increase in age and length of stay in Turkey was observed to create a positive trend in the level of disaster awareness.

Keywords: Disaster, Disaster Awareness, Migration, Temporary Protection

Sözel Bildiri

DÜŞÜNCE TARİHİ DERSİ ALAN HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN, 'DÜŞÜNCE' KAVRAMINA YÖNELİK METAFOR ALGILARININ İNCELENMESİ

Belgin ŞEN ATASAYAR 1*
1Öğr. Gör. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği AD., Samsun
belginsenatasayar@outlook.com

Giriş: Genel anlamda metafor; bireylerin kendilerini ve dünyayı algılamalarına, anlamalarına ve yapılandırmalarına yönelik bir modelleme veya güçlü bir zihinsel araçtır. Metaforların zihni harekete geçirerek düşünce üretmeyi kolaylaştırması, Düşünce Tarihi Dersi'nin amaçlarından olan düşünce kavramı üzerinde yoğunlaşılması ve bu kavramın anlaşılması açısından fayda sağlayacaktır diye öngörülmektedir. **Amaç:** Hemşirelik öğrencilerinin düşünce kavramına ilişkin sahip oldukları algıları, metaforlar aracılığıyla ortaya çıkarmayı amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomonoloji (olgu bilim) araştırma deseni kullanılmıştır. **Yöntem**: Araştırmanın evrenini, Orta Karadeniz Bölgesi'nde yer alan bir üniversitenin sağlık bilimleri fakültesi hemşirelik bölümünde öğrenim gören ve 2023-2024 eğitim öğretim yılı bahar döneminde seçmeli ders olarak okutulan Düşünce Tarihi Dersi'ni seçen 20 hemşirelik üçüncü sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Örneklem seçimine gidilmemiş, dahil edilme kriterlerine uyan 20 öğrenci ile çalışma tamamlanmış, evrenin tamamına ulaşılmıştır. Araştırma öncesinde ilgili üniversitenin Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan etik kurul izni ve ilgili fakülteden kurum izni alınmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin her birine düşünce kavramına ilişkin sahip oldukları metaforları ortaya çıkarmak için, "düşünce…..… gibidir;/ çünkü ……" ibaresinin yazılı olduğu bir kağıt verilmiştir. Öğrencilere ders süresi boyunca (2 saat) sadece bu kavram üzerinde yoğunlaşarak düşüncelerini dile getirmeleri istenmiştir. Elde edilen araştırma verilerinin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi, birbirine benzeyen verileri, belirlenen temalar/kavramlar çerçevesinde bir araya getirip, yüksek düzeyde anlaşılır olacak şekilde yorumlamaya dayanmaktadır. İçerik analizi beş basamakta (isimlendirme, tasnifleme, kategorize etme, geçerlik-güvenirliği sağlama ve verilerin dijital ortama aktarılması) gerçekleştirilmektedir. **Bulgular:** Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşları 19-25 yıl aralığındadır. Öğrencilerin %60'ı kadın, dersi isteyerek seçenlerin oranı %90 ve daha önce düşünce tarihi dersi almayan öğrencilerin oranı %100'dür. Öğrencilerin 'düşünce' kavramına yönelik ürettiği 14 farklı metafor, beş kategoride toplanmıştır. Bu kategoriler; kişi obje, geliştirici, gereklilik ve değişken olarak düşüncedir. Metafarlar ise; hemşire, yazar, anne, çocuk, çilingir, ağaç, çekmece, kas, vitamin, spor, hava, kıyafet, mevsimler ve bukalemundur. **Tartışma ve Sonuç:** Araştırma sonunda hemşirelik öğrencilerinin düşünce kavramını olumlu olarak algıladıkları, insan varlığının ayrılmaz bir parçası olarak gördükleri anlaşılmaktadır.

Anahtar kelimeler: Düşünce, Hemşirelik, Hemşirelik Öğrencisi, Metafor

Sözel Bildiri

VETERİNER HEKİMLİKTE ANATOMİK PREPARAT HAZIRLAMA TEKNİKLERİ

Ömer Gürkan DİLEK*
** Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Veterinary Medicine, Department of Anatomy, Burdur, Turkey, ogdilek@mehmetakif.edu.tr*

Abstract: Veteriner hekimlikte anatomik preparatlar, hayvanların iç yapılarının detaylı bir şekilde incelenebilmesi için önemli araçlardır. Bu preparatlar, eğitim, araştırma ve teşhis amaçlarıyla kullanılır. Anatomik preparatların doğru ve etkili bir şekilde hazırlanması, hem veteriner hekimlerin hem de öğrencilerin hayvan anatomisini anlamalarına yardımcı olur. Bu bildiride, veteriner hekimlikte yaygın olarak kullanılan anatomik preparat hazırlama tekniklerine ilişkin genel bilgiler derlenmiştir. Veteriner hekimlikte anatomik preparatlar hazırlamak için kullanılan başlıca teknikler şunlardır: Formalinle Koruma (Fiksasyon): Formalin, preparatların bozulmadan uzun süre korunabilmesi için en yaygın kullanılan fiksatif maddedir. Vücut dokularını sabitlemek için genellikle %10'luk formalin solüsyonu kullanılır. Diseksiyon (Kesim): Hayvanın anatomik yapısını incelemek için canlı ya da ölü hayvanlar üzerinde yapılan kesim işlemine diseksiyon denir. Diseksiyon, doğru anatomik yapıların görünür hale gelmesi için kritik bir adımdır. Boyama Yöntemleri: Anatomik yapıları daha belirgin hale getirmek için boyama teknikleri kullanılır. Genellikle hematoksilin-eozin boyama, organ ve doku hücrelerinin yapılarının netleşmesini sağlar. Dehidratasyon ve İnfüzyon: Doku örneklerinin su içeriği uzaklaştırılarak, organik çözücülerle işlem yapılır. Ardından, doku sertleştirilir ve mumla infiltre edilerek preparatlar hazırlanır. Mikroskopik Hazırlık: Küçük örneklerin detaylı bir şekilde incelenmesi için mikroskopik kesitler hazırlanır. Bu kesitler, doku özelliklerini ve hücresel yapılarını net bir şekilde görmek için kullanılır.

Anahtar Kelimeler: Anatomi, Preparat, Doku.

Sözel Bildiri

BİLİNÇ BULANIKLIĞI İLE BAŞVURAN HASTADA FOURNİER GANGRENİ, OLGU SUNUMU

Mehmet Cemre YEŞİL, Ahmet Yunus HATİP

Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi, Acil Tıp Anabilim Dalı, Isparta

Giriş: Nekrotizan fasiit (NF) cildin derin tabakaları ve subkutan dokuyu (fasya) tutan nadir bir enfeksiyondur. Birçok bakteri etken olmakla beraber (Grup A streptococcus, Clostridium perfringens, Bacteroides fragilis), Grup A streptococcus en sık saptanan etkendir. Fournier gangreni, eksternal genital sistemin nekrotizan fasiiti ile karakterize, nadir görülen ve ölümcül seyreden enfeksiyöz bir hastalıktır. Anorektal ve genitoüriner mikrotravmalar ve bölgenin yüzeyel enfeksiyonları Fournier gangreninin en yaygın nedenleridir. Biz olgumuzda bilinç bulanıklığı ile başvuran hastada saptadığımız fournier gangrenini sunmayı amaçladık.

Olgu Sunumu: Bilinen kolon ca, kalp yetmezliği ve hipertansiyonu olan 73 yaş erkek hasta tarafımıza 2 gündür olan genel durumda bozulma, bulantı şikayetleriyle getiriliyor. Hastanın vital bulguları; tansiyon:92/63 mmHg, SS: 17/dk, kalp atım hızı: 80/dk, ateş: 37˚C ve oksijen desteksiz SpO2: %98 olarak belirlendi. Fizik muayenesinde batın rahat defans ve rebound yoktu. Hastanın anal bölgesinde rektuma uzanmayan yaklaşık 4cm uzunluğunda 1 cm genişliğinde cilt altında olup cilt yüzeyine açılan ve siyah renkli olan ağrılı lezyonu mevcut. Hastanın genel durumu orta, bilinci konfüydü. GKS:15 idi. Elektrokardiyografisi normal sinüs ritmindeydi. Hastanın yapılan laboratuvar tetkiklerinde hemoglobin:9.0, platelet:494, wbc:15.3, crp:268, alt:7, ast:18.67, kreatinin:0.83, üre:34.53, potasyum:4.3, Na:136 venöz kan gazında pH:7.51, Hco3std:25.1 laktat:1.93 şeklindedir. Hastanın lökositozu ve crp yüksekliğini açıklayabilecek enfektif odağın anal bölgesindeki lezyon olabileceği düşünüldüğünden hastaya kontrastlı pelvis Bt çekilmiştir. Pelvik bilgisayarlı tomografisinde (BT) rektum duvar bütünlüğü yer yer seçilememiş olup bu düzeylerde cilt altına uzanan hava değerleri izlenmiştir. Cilt altı dokuda intergluteal bölgeye uzanan kirlenmeyle uyumlu dansite artımları ve hava değerleri izlenmiş olup enfektif proçesler açısından(Fournier gangreni?) klinik korele değerlendirilmesi önerilir şeklinde raporlanmıştır. Hasta genel cerrahi bölümüyle konsülte edilmiş ve hastanın fournier gangreninden dolayı genel cerrahi servisine yatışı uygun görülmüştür.

Tartışma: Fournier gangreni, genellikle polimikrobiyal etyolojili cilt, ciltaltı fasia dokusunun enfeksiyonu olmakla beraber karşımıza çıkan kutanöz belirtiler yalnızca "buzdağının görünen kısmıdır"; çünkü enfeksiyon epidermis ve fasya boyunca agresif bir şekilde yayılır. Bizim vakamızda da olduğu gibi Fournier Gangreni bazı klinik prezentasyonlarında cilt belirtileri, ateş, ağrı gibi klasik semptomlarının ön planda olmaması ya da bu belirtilerin başka sebebe bağlanması nedeniyle tanı koymak gecikebilir. Enfeksiyonun ilk aşamalarında görüntüleme yöntemleri klasik yumuşak doku hava bulguları yerine sadece ödem ile kendini gösterebilir. Fournier Gangreni tanı koymadaki zorluklara rağmen agresif seyri nedeniyle, acil debridmana, perioperatif sıvı resisutasyonu ve hızlı antibiyotik uygulaması gerekmektedir. Tüm bu yaklaşımlara rağmen Fournier Gangreninin mortalitesi %40 civarındadır.

Sonuç: Genel durum bozukluğu ile getirilen ve komorbid durumları olan özellikle yaşlı erkek hastalarda fizik muayene ve yapılan tetkikler sonrası enfektif süreçler düşünülüyor ise fournier

gangreni de ön tanılar arasında yer almalıdır ve klinik şüphe halinde tanıya hızla ulaşılıp agresif tedavi başlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Fournier gangreni, genitoüriner enfeksiyon, yumuşak doku

Sözel Bildiri

THE EFFECT OF DELAYED RELOCATION AFTER WEANING ON SOCIAL ADAPTATION, STRESS REDUCTION AND GROWTH PERFORMANCE IN CALVES – PRIMARY STUDY

Yunus Ahmet KARATEPE*, Engin ESEN, Faruk ÖZBEY***, İsmail İlker KOCAER****, Gökhan BOZKURT*****

*AtaSancak Acıpayam Dairy Farm, Denizli, Turkiye, akaratepe@atasancak.com.tr

** AtaSancak Acıpayam Dairy Farm, Denizli, Turkiye, eesen@atasancak.com.tr

***Adnan Menderes University, Animal Science Faculty, Department of Animal Nutrition, Aydın, Turkiye, fozbey@atasancak.com.tr

****Selcuk University, Veterinary Faculty, Department of Animal Nutrition, Konya, Turkiye, ilkerkocaer@atasancak.com.tr

*****Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Veterinary Faculty, Department of Obstetrics and Gynecology, Burdur, Turkiye, gbozkurt@mehmetakif.edu.tr

Background: Weaning is a critical period in the early life of farm animals, often associated with physiological and psychological stress due to abrupt changes in diet, environment, and social structure. One of the major contributors to this stress is the relocation or regrouping of animals shortly after weaning. These practices can lead to reduced feed intake, suppressed immune function, and impaired growth. The ability of animals to adapt to new social environments plays a crucial role in how they cope with such stressors. **Aim:** This study aimed to evaluate the effect of delayed relocation on stress reduction and growth performance in animals after weaning. The primary objective was to assess whether delaying group integration facilitates a more gradual social adaptation and enhances developmental outcomes, such as the birth weight double rate and average daily gain. **Methods:** The study comprised two groups, each consisting of 14 calves. In the experimental group, animals remained in individual pens for 18 days post-weaning before being introduced to a shared 80 m² socialization area. In the control group, animals were moved to the same type of area 9 days after weaning. Body weights were recorded before introduction into the social area, and average daily gain was calculated. Each animal was individually monitored to assess whether it had doubled its birth weight. **Results:** The experimental group exhibited a significantly higher daily live weight gain (0.747 kg) compared to the control group (0.620 kg) ($P<0.05$). Additionally, 100% of animals in the experimental group doubled their birth weight, while this rate was only 64% in the control group. **Discussion and Conclusion:** Delaying relocation after weaning appears to provide young animals with a more stable period for individual adaptation, supporting better social integration and reducing stress-related growth inhibition. The findings highlight the potential of modified weaning management strategies to enhance both performance and welfare in livestock systems.

Keywords: Weaning, relocation timing, social behavior, growth performance

Sözel Bildiri

INVESTIGATION OF THE PRESENCE OF BHV-1, BVDV, BRSV AND BPIV-3 IN CALVES SHOWING RESPIRATORY SYSTEM DISEASE SYMPTOMS IN THE WESTERN MEDITERRANEAN REGION

Mehmet KALE*, Yakup Sinan ORTA*, İbrahim Oğuz GAYAKER*, Kerim ÇELİK*, Sevinç KANT*

** Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Veterinary Medicine,, Department of Virology, Burdur, Türkiye, kerimcelikk@hotmail.com*

Background: Bovine respiratory system infections are a common problem worldwide, causing post-infection growth retardation, loss of condition, animal deaths, pneumonia and secondary infection. **Aim:** The aim of this study was to investigate the presence of BHV-1, BVDV, BRSV and BPIV-3 in nasal swap samples of calves of different breeds and sexes, younger than 6 months of age, showing respiratory system problems in the Western Mediterranean Region (Burdur, Isparta and Antalya). **Methods:** In the study, nasal swab samples were collected from calves with respiratory symptoms from 25 provinces of the Western Mediterranean Region; Burdur, Isparta, and Antalya. Samples were collected using BHV-1, BVDV, BRSV, and BPIV-3 antigen kits from BioX Diagnostics (Bio-X Diagnostics S.A.-38, Rue de la Calestienne PAE-5580, Rochefort, Belgique). The test was performed according to the procedures reported by the company. **Results:** In the study, 17 BRSV antigen positive and 8 BPIV-3 positive were found in total of 25 nasal swap samples taken from Burdur. 12 BRSV antigen positive and 3 BPIV-3 positive were found in total of 15 nasal swap samples taken from Isparta. 8 BRSV antigen positive and 7 BPIV-3 positive were found in total of 15 nasal swap samples taken from Antalya. **Discussion and Conclusion:** Bovine respiratory system infections cause significant economic losses. Economic losses due to respiratory system infections are quite high due to decrease in milk yield, treatment costs, death and culling of cattle. Many viral agents may play a role in the etiology of respiratory tract infections in cattle. In our study, it was concluded that the primary viral agents in respiratory system symptoms seen in calves are BRSV and BPIV-3. In this context, we recommend that viral vaccinations should be performed for the entire herd in cattle at 6-month or annual periods.

Keywords: Antigen, Nasal swap, Calf, BHV-1, BVDV, BRSV, BPIV-3

Sözel Bildiri

ANESTHETIC AGENTS IN MEDICINAL LEECHES

Emin Karataş[*], Merve Tunay[*], Meryem Tunç[**], Mustafa Ceylan[*]

** Isparta University of Applied Sciences Faculty of Eğirdir Fisheries, Department of Basic Sciences, Isparta, Türkiye, karatas.emin@outlook.com*

*** Süleyman Demirel University Faculty of Engineering and Natural Sciences, Department of Biology, Isparta, Türkiye*

Background: Anesthesia is commonly employed in medicinal leech research, particularly for procedures such as measuring body length, performing dissections, and assessing health status. However, the range of effective anesthetic agents available for these purposes remains limited. **Aim:** This study aims to discuss and present the most commonly used anesthetic agents in medicinal leech research and to provide recommendations for future investigations. **Methods:** The findings presented in this study are derived from an extensive review of the literature and laboratory experiments carried out at the author's home institution. **Results:** Research on medicinal leeches remains limited, and consequently, the range of anesthetic agents employed in such studies has also been relatively narrow. Among these, 2-phenoxyethanol is the most widely recognized and commonly used anesthetic. Other agents reported in the literature include ethanol and mephenesin (3-o-toloxy-1,2-propanediol). In addition to these substances, investigations conducted in our laboratory have demonstrated that clove oil and thyme oil may also serve as effective anesthetic agents for medicinal leeches. **Discussion and Conclusion:** Medicinal leeches are aquatic invertebrates that, despite their seemingly simple structure, possess highly complex and unpredictable physiological characteristics. These complexities contribute to the scarcity of research on leeches. Anesthesia serves as an essential tool in facilitating procedures such as length measurement, dissection, and health assessment in medicinal leeches. However, the anesthetic agents currently in use present a range of advantages and limitations. Accordingly, there is a clear need for further research in this area.

Key Words: 2-phenoxyethanol, ethanol, mephenesin, clove and thyme oil.

Sözel Bildiri

MORPHOLOGICAL DEFORMATION ISSUE IN MEDICINAL LEECHES AS A SIGNIFICANT THREAT FOR HIRUDOTHERAPY

Mustafa CEYLAN*

** Isparta University of Applied Sciences, Faculty of Eğirdir Fisheries, Department of Fisheries Basic Sciences, Isparta, Turkey, mustafaceylan@isparta.edu.tr*

Background: In line with the Regulation on Traditional and Complementary Medicine Practices (TCMP: GETAT) and in response to the declining natural populations, the practice of medicinal leech aquaculture is expanding rapidly. However, the prevalence of morphological deformities presents significant challenges, often undermining the economic viability of leech aquaculture attempts and posing substantial health risks during hirudotherapy. **Objective**: This study seeks to explore the underlying causes of morphological deformities in medicinal leeches, their prevalence across aquaculture facilities, and their broader implications for the industry. **Methods**: This study is based on both the author's laboratory experience and a systematic review of the literature. Key articles published in the field were examined, and findings from field and laboratory studies conducted by the author from 2009 to 2025 were incorporated to provide a comprehensive overview of the issue. **Results**: Morphological deformities in leeches are a common occurrence across all medicinal leech farms, varying in severity. While some producers report deformity rates of around 5%, others experience total stock loss due to these deformities and their associated secondary effects. Deformed individuals are typically characterized by vomiting of consumed blood, rapid mortality, and a consequent spread of deformity throughout the population. This results in significant hygiene challenges and production losses. **Discussion and Conclusion**: While the precise causes of these deformities have not yet been fully elucidated, inadequate feeding practices, coupled with mismanagement in leech farm systems, are suspected to be the primary contributing factors. Furthermore, a lack of fundamental knowledge regarding leech biology and improper care practices exacerbate the issue, leading to both economic losses and diminished employee morale. Most critically, the use of deformed leeches in hirudotherapy represents a serious health threat. Therefore, it is crucial to understand the origins of this problem and support research initiatives aimed at finding sustainable solutions.

Key Words: GETAT, Mortality, Feeding, Hygiene, Management

Sözel Bildiri

PERSISTAN POSTURAL-PERSEPTÜEL DIZINEZI HASTALARINDA OKÜLER COUNTER-ROLL TESTI ILE OTOLIT FONKSIYONLARININ DEĞERLENDIRILMESI

Asya Fatma Men1, Tuğba Yılmaz2

**Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Odyoloji Bölümü, İstanbul, Türkiye*

e-posta adresi: asyafatma.men@sbu.edu.tr

ORCID No: 0000-0003-0119-3986

***Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Sağlık Bilimleri Fakültesi, Odyoloji Bölümü, İstanbul, Türkiye*

e-posta adresi: tugba.emekci@sbu.edu.tr

ORCID No: 0000-0002-5222-7771

Giriş ve Amaç: Persistan Postural-Perseptüel Dizinezi (PPPD), sürekli baş dönmesi ve postüral instabilite ile karakterize edilen kronik bir vestibüler bozukluktur. Bu hastalıkta, otolit organlarının fonksiyonlarının değerlendirilmesi, semptomların anlaşılması ve yönetimi açısından önemlidir. Video Oküler Counter-Roll (vOCR) testi, başın lateral tilt hareketi sırasında oluşan torsiyonel göz hareketleri ile karakterize edilen bir vestibülo-oküler refleks yanıtıdır. vOCR'nin statik yanıtı, otolit organlarından utrikülün fonksiyonlarını değerlendirmek için önemli bir yöntem olarak kabul edilmektedir. Bu çalışmanın amacı, vOCR testi kullanılarak PPPD hastalarında utriküler fonksiyonların nasıl etkilendiğini araştırmak ve otolit disfonksiyonunun olası rolünü belirlemektir.

Yöntem: Çalışmaya PPPD tanısı almış, yaş ortalaması 45.62 ± 7.95 olan 11 hasta dahil edilmiştir. vOCR testi ile sağ ve sol utriküler fonksiyonlar değerlendirilmiş ve vestibüler yetmezliği belirlemek amacıyla elde edilen değerler sağlıklı kontrol grubuyla karşılaştırılmıştır. vOCR değerlendirmesi, baş ve gövdenin blok halinde 30° eğim pozisyonunda gerçekleştirilmiştir. Ölçümlerde üç ayrı kayıt alınmış ve değerlendirme sırasında bu üç kayıttan elde edilen sonuçların ortalaması kullanılmıştır. Sağ ve sol lateral tilt sırasında torsiyonel göz hareket dereceleri ve OCR asimetrisi hesaplanarak elde edilen sonuçlar sağlıklı kontrollerle karşılaştırılmış ve anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Bulgular: Bu çalışmada, PPPD hastalarında vOCR değerleri ve asimetri oranları incelenmiştir. Toplam 6 hastada sağ tarafta vestibüler yetmezlik tespit edilmiş ve %25 asimetri gözlenmiştir. Sağlıklı kontrollerle karşılaştırıldığında, bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0.001$). Beş hastada ise sol tarafta vestibüler yetmezlik tespit edilmiş ve %24 asimetri belirlenmiştir ($p < 0.001$). Ayrıca, PPPD hastalarının vOCR değerleri sağlıklı kontrollerle karşılaştırıldığında anlamlı şekilde düşük bulunmuştur ($p < 0.05$).

Sonuç:Bu bulgular, PPPD hastalarında vOCR değerlerinin sağlıklı kontrollere kıyasla belirgin şekilde düşük olduğunu ve vestibüler fonksiyon yetmezliğinin sağ ve sol tarafta asimetrik dağılım gösterebildiğini ortaya koymaktadır. vOCR testinin PPPD hastalarında vestibüler disfonksiyonun belirlenmesi açısından klinik olarak önemli bir araç olduğu düşünülmektedir.

Gelecekte daha büyük örneklem gruplarıyla yapılacak çalışmalar, bu bulguların klinik anlamını ve tedaviye etkisini daha iyi açıklayacaktır.

Anahtar Kelimeler: PPPD, ocular counter-roll, otolit organlar, utrikul.

Sözel Bildiri

STRATEGIES FOR ENHANCING RESEARCH CULTURE IN VOCATIONAL SCHOOLS

Belgin DİLMEN*
Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Burdur Health Services Vocational School, Burdur, Türkiye

Abstract: Fostering a robust research culture in vocational schools has become increasingly vital to align educational institutions with the demands of knowledge-based economies. This paper explores strategic approaches to developing research capacity and culture within vocational higher education institutions, particularly in the context of Turkish Vocational Schools. Despite their traditionally practice-oriented missions, vocational schools must now integrate research activities to remain relevant, support innovation, and contribute to regional development. Key strategies include the institutionalization of research through supportive policies, the establishment of research units, and the integration of research into curricula. Faculty development programs play a crucial role by equipping academic staff with the skills and motivation necessary for conducting and supervising research. Incentive systems, such as recognition, funding opportunities, and career progression tied to research output, are also essential to sustaining engagement. Furthermore, promoting collaborative projects with industry and universities enhances practical relevance and access to resources. Creating platforms for students to participate in research fosters early academic engagement and improves their problem-solving and critical thinking skills. A supportive administrative infrastructure, including reduced teaching loads and access to research databases, is necessary to enable faculty to engage in research effectively. Finally, a cultural shift within institutions is required to value research as integral to vocational education rather than an optional or peripheral activity. Such strategies collectively contribute to a more dynamic academic environment, empowering vocational schools to evolve beyond their traditional functions and actively participate in the knowledge production ecosystem. By embedding research into the institutional ethos, vocational schools can elevate their academic profiles and deliver greater societal impact.

Keywords: Research Culture, Vocational Education, Faculty Development, Institutional Strategies

Sözel Bildiri

BİTKİ GELİŞİM DÜZENLEYİCİLERİNİN BİTKİSEL ÜRETİMDEKİ ÖNEMİ VE İNSAN SAĞLIĞI ÜZERİNE ETKİLERİ

Emrah ACAR
Burdur Mehmetakif Ersoy Üniverstesi, eacar@mehmetakif.edu.tr

Özet:Bitkiler, büyüme ve gelişme süreçlerini yönlendiren doğal biyokimyasal maddelere ihtiyaç duyarlar. Bu maddeler, bilimsel literatürde 'Bitki Gelişim Düzenleyicileri (BGD)' veya 'Bitki Hormonları' olarak adlandırılmaktadır. Bitki gelişim düzenleyicileri; oksinler, giberellinler, sitokininler, absisik asit ve etilen başta olmak üzere beş ana grup altında sınıflandırılmaktadır. Bu hormonlar; hücre bölünmesi, uzaması, çiçeklenme, meyve tutumu, yaprak dökümü gibi birçok fizyolojik olayın düzenlenmesinde rol almaktadır. Özellikle modern tarım uygulamalarında, üretim verimliliğini artırmak, ürün kalitesini yükseltmek, hasat zamanını düzenlemek ve çevresel streslere karşı bitkilerin dayanıklılığını artırmak amacıyla bu hormonlardan yararlanılmaktadır.Bitkisel üretimde kullanılan hormonlar çoğunlukla doğal yapıya benzer şekilde sentezlenmiş olup kontrollü dozlarda ve doğru fenolojik dönemde uygulandığında üretim verimliliğini artırmakta, ekonomik kayıpları azaltmaktadır. Bununla birlikte, kamuoyunda zaman zaman hormon kullanımının insan sağlığına zarar verdiğine yönelik endişeler dile getirilmektedir. Ancak bilimsel araştırmalar, bitkisel hormonların insan ve hayvan hücrelerinde hormonel veya toksik etki göstermediğini ortaya koymaktadır. Bitkisel hormonlar, bitkiler tarafından doğal olarak da üretildiğinden, tarımsal üretimde kullanılan dozların insan sağlığı açısından risk oluşturmadığı, ulusal ve uluslararası otoriteler tarafından da kabul edilmiştir. Bu noktada esas risk, kontrolsüz, bilinçsiz ve aşırı hormon uygulamalarında ortaya çıkmaktadır.Sonuç olarak, bitki gelişim düzenleyicileri bilinçli, teknik bilgiye dayalı ve mevzuatlara uygun şekilde kullanıldığında hem bitkisel üretim açısından vazgeçilmez bir tarımsal girdi olmakta hem de insan sağlığı için herhangi bir tehdit oluşturmamaktadır.

Anahtar Kelimeler:Bitki hormonları, Bitki gelişim düzenleyicileri, Tarımsal üretim, İnsan sağlığı

Sözel Bildiri

COMPARATIVE EVALUATION OF THE BIOLOGICAL EFFECTS OF WHITE MULBERRY (*MORUS ALBA* L.) AND MULBERRY MOLASSES: SHOULD WE CONSUME THE FRUIT OR THE MOLASSES?

Zühal Bayrakçeken Güven
** Erzincan Binali Yıldırım University, Faculty of Pharmacy, Department of Pharmacognosy, Erzincan, Türkiye, zbayrakceken@erzincan.edu.tr*

Background: Mulberry molasses (pekmez) is one of the most widely consumed foods in the world, produced by boiling the fruit with water for hours. **Aim:** The aim of this study was to determine the antiproliferative effect and the inhibition of the enzyme tyrosinase by the aqueous extract of white mulberry (*Morus alba* L.) and the molasses obtained from these fruits. **Methods:** The antiproliferative effects were investigated using the MTT test on healthy L929 cells and on the A549, Hep3B and PC3 cancer cell lines. In the inhibition of the mushroom tyrosinase enzyme, L-tyrosine was used as a substrate and the results were expressed as equivalent to kojic acid (KAE/g extract). **Results:** Both the aqueous fruit extract and molasses did not affect the viability of healthy L929 cells in the concentration range of 20-800 µg/ml. aqueous extract showed a higher antiproliferative effect than molasses against cancer cells. At a concentration of 800 µg/ml, the aqueous extract reduced the viability of PC3 cells by 52.62 % and of Hep3B cells by 74.20 %. With molasses, these values were 20.14 % and 32.16 % respectively. The cytotoxic effect against A549 cells was as very low in both extracts. Against tyrosinase enzyme, aqueous extract showed 94.16 mg KAE/g extract, and molasses showed 56.42 KAE/g extract effect. **Discussion and Conclusion:** The results showed that molasses exposed to heat for a long time had lower cytotoxicity and tyrosinase enzyme inhibition than aqueous extract. Fruits can be a safe and effective source for pharmaceutical and cosmeceutical industries.

Anahtar Kelimeler: Mulberry, Molasses, Tyrosinase, Antiproliferative

Sözel Bildiri

SEROPREVALANCE OF LEISHMANIASIS IN DOG SHELTERS IN ANTALYA CITY CENTER

Metin ÇOMAK, Mehmet Çağrı KARAKURUM, Mehmet KARACA

Department of Internal Medicine, Faculty of Veterinary Medicine, Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Burdur, Türkiye

mkaraca@mehmetakif.edu.tr

Background: Leishmaniasis represents a complex of diseases with a clinical and epidemiological diversity. Approximately 350 billion people in 88 different countries are thought to be infected with *Leishmania spp*. Leishmmaniasis remains a severe public health problem and its burden is increasing. The disease is caused by a parasite belonging to the genus *Leishmania*. Human visceral leishmaniasis (HVL) is endemic along the Aegean and Mediterranean coasts, while it occurs sporadically in other regions of Turkey. A relationship between canine leishmaniasis (CanL) and HVL has been detected and dogs have been found to be the reservoir of *Leishmania infantum*. **Methods:** In this study, Canin Leismaniasis was investigated in dog shelters, veterinary hospitals and clinics of three (Kepez, Konyaaltı, Muratpaşa) districts of Antalya. **Results:** Blood specimens of 266 dogs, which were 6 months years old and older age of 6 months, were examined and total seropositive, seropositive of male dogs and seropositive of female dogs results were detected in 37 (%13.91) dogs, 22 (%17.05) male dogs, 15 (%10,95) female dogs, respectively. There was no clinical semptoms of 2 seropositive male dogs, and 1 seropositive female dog. Weight loss, skin ulceration around the nose, periorbital allopecia, keratoconjuctivitis, onychogryphosis, allopecia, opaque of hairs and weakness were observed of the other seropositive of 34 dogs. **Discussion and Conclusion:** As a result, in Antalya central dog shelters, hospitals and clinics in the presence brought leishmaniasis have been identified as seropositive. This data will be use in future studies of human and dogs. It could be used as a reference. We believe that symptomatic and asymptomatic dogs with the disease reservoir and captured people's identification is required in order seroprevalence study be undertaken jointly and regularly.

Key words: Antalya, dogs shelters, Canine Leishmania, Leishmaniasis, Seroprevalance.

Bu Araştırma Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü tarafından 2014-SBE-0234-YL-14 numaralı proje olarak desteklenmiştir.

Sözel Bildiri

RADYOİZOTOP TEDAVİLERİNDE DNA ZİNCİR KIRILIMLARININ HESAPLANMASINDA PYTHON KODU ÖRNEĞİ

Veli Çapalı1

1 Süleyman Demirel Üniversitesi, Tıbbi Görüntüleme Bölümü, Isparta, Türkiye, velicapali@sdu.edu.tr

Özet: Bu çalışmada, radyoizotop tedavilerinde meydana gelen deoksiribonükleik asit (DNA) tek zincir kırılmaları (SSB) ve çift zincir kırılmalarının (DSB) Python programlama dili kullanılarak hesaplanmasını yöneliktir. Geant4-DNA araç seti temel alınarak oluşturulan simülasyon algoritması, radyoizotopların DNA üzerindeki doğrudan ve dolaylı etkilerini mikrodozimetrik yaklaşımla modellemektedir. Geliştirilen model, kişiselleştirilmiş radyonüklid tedavi planlaması için kantitatif bir çerçeve sunmaktadır. Hesaplama sonuçları, radyasyon kaynaklı DNA hasarının mekanistik anlaşılmasına katkıda bulunmakta ve radyobiyolojik etkilerin daha doğru tahmin edilmesini sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: DNA, SSB, DSB, Radyonükleid, Python.

Sözel Bildiri

TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ PERSPEKTİFİNDEN AFETLER: BİBLİYOMETRİK BİR İNCELEME

Teslime ÇAKALOĞLU*, Sinem UTANIR ALTAY**

** Atatürk Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü, Erzurum, Türkiye, teslimec@atauni.edu.tr*

*** Ege Üniversitesi, Atatürk Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı, İzmir, Türkiye, sinem.utanir.altay@ege.edu.tr*

Background: Doğal afetler, toplumun tüm kesimlerini etkileyen yıkıcı olaylar olsa da, bu etkilerin bireyler üzerindeki sonuçları; cinsiyet, sosyoekonomik statü ve kırılganlık düzeyine göre farklılaşmaktadır. Kadınlar, afet öncesi, sırası ve sonrasında; bakım yükümlülükleri, kaynaklara sınırlı erişim, toplumsal cinsiyet rolleri ve karar alma mekanizmalarındaki temsiliyet eksikliği gibi nedenlerle dezavantajlı konumda yer almaktadır. Bu durum, kadınların afetlerden orantısız şekilde etkilenmesine neden olmakta ve afetlere karşı dayanıklılıklarının artırılması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, afet ve toplumsal cinsiyet ilişkisini inceleyen bilimsel yayınların sistematik olarak değerlendirilmesi, alandaki bilgi birikiminin haritalandırılması açısından önem arz etmektedir.
Aim: Bu çalışmanın amacı, 2020-2025 yılları arasında Scopus veri tabanında "kadın" ve "afet" anahtar kelimeleri ile yayımlanan bilimsel yayınları bibliyometrik analiz yöntemiyle inceleyerek, güncel araştırma eğilimlerini, en fazla katkı sağlayan ülkeleri ve tematik yönelimleri belirlemektir.
Methods: Araştırma tanımlayıcı nitelikte olup, bibliyometrik analiz yöntemi kullanılmıştır. Scopus veri tabanında "disaster" ve "woman" anahtar kelimeleriyle yapılan taramada 869 yayına ulaşılmıştır. Veriler RStudio yazılımı aracılığıyla analiz edilmiş; yayınların yıllara göre dağılımı, ülkeler, yayın kaynakları ve anahtar kelimeler değerlendirilmiştir.
Results: En çok yayın üreten ülkeler ABD (n=227), Japonya (n=110), Birleşik Krallık (n=110), Avustralya (n=83) ve Kanada (n=53) olarak tespit edilmiştir. Yayınlar en çok "International Journal of Environmental Research and Public Health" ve "International Journal of Disaster Risk Reduction" gibi dergilerde yer almıştır. Öne çıkan tematik kavramlar arasında "kırılganlık", "dayanıklılık" ve "toplumsal cinsiyet temelli risk" yer almaktadır.
Discussion and Conclusion: Kadın ve afet temalı çalışmaların son yıllarda artış göstermesi, bu alanın bilimsel ve politik gündemdeki önemine işaret etmektedir. Ancak gelişmekte olan ülkelerden sınırlı sayıda yayın yapılması, daha kapsayıcı, kültürel bağlamı gözeten ve toplumsal cinsiyete duyarlı afet araştırmalarına olan ihtiyacı ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kadın, Afet, Bibliyometrik Analiz, Toplumsal Cinsiyet, Afet Yönetimi

Sözel Bildiri

THE RESPONSE OF DAIRY COWS TO DIETARY ASPERGILLUS ORYZAE-ASPERGILLUS NIGER: A TWO-PHASE EVALUATION OF SUPPLEMENTATION AND WITHDRAWAL

Erinç ORAL*, Faruk ÖZBEY, İsmail İlker KOCAER*****

**AtaSancak Acıpayam Dairy Farm, Denizli, Turkiye, eoral@atasancak.com.tr*

*** AtaSancak Acıpayam Dairy Farm, Denizli, Turkiye, fozbey@atasancak.com.tr*

**** AtaSancak Acıpayam Dairy Farm, Denizli, Turkiye, ilkerkocaer@atasancak.com.tr*

Background: Enhancing feed efficiency and maintaining high milk yield are essential priorities in dairy production. Among microbial feed additives, *Aspergillus oryzae* and *niger* is a fungal direct-fed microbial that has been shown to enhance rumen fermentation by promoting cellulolytic microbial activity. This improvement in fiber digestion may lead to more efficient nutrient utilization and better overall productivity in dairy cows. **Aim:** This study aimed to evaluate the effects of *Aspergillus oryzae* and *niger* supplementation and its subsequent withdrawal on dry matter intake (DMI), milk yield, and feed efficiency (FE) in primiparous dairy cows under commercial conditions. **Methods:** The study was conducted on 667 clinically healthy multiparous Holstein cows with an average of 65-70 days in milk (DIM) at the beginning. All animals received a standardized total mixed ration (TMR). During the supplementation phase, which lasted 21 days, *Aspergillus oryzae* and *niger* were added to the ration. In the subsequent withdrawal phase, also lasting 21 days, the additive was wholly removed, and cows continued the basal TMR. DMI, milk yield, and feed efficiency (kg milk/kg DMI) were measured daily during both phases. **Results:** During the supplementation phase, cows consumed 20.45 ± 1.64 kg/day of dry matter, produced 38.62 ± 0.15 kg/day of milk, and had a feed efficiency of 1.9002 ± 0.15. During the withdrawal phase, DMI increased slightly to 20.95 ± 1.52 kg/day ($P = 0.014$), while milk yield declined to 38.03 ± 0.10 kg/day ($P < 0.001$). FE dropped significantly to 1.8217 ± 0.122 ($P < 0.001$), indicating reduced feed efficiency. **Discussion and Conclusion:** The significant decreases in milk yield and FE indicate a decrease, although DMI increased slightly after the end of supplementation. These findings suggest that *Aspergillus oryzae* and *niger* plays a functional role in maintaining optimal rumen activity and productive performance. The observed performance losses following withdrawal highlight the potential need for continuous supplementation in high-producing dairy herds to support efficiency and economic sustainability.

Keywords: *Aspergillus oryzae*, *Aspergillus niger*, dairy cow, feed efficiency, dry matter intake

Sözel Bildiri

ANTIDEPRESANLAR HAKKINDA YAPILAN ÇALIŞMALARIN ETKINLIĞI ÜZERINE BIR DEĞERLENDIRME: GEREKLILIK VE ARAŞTIRMA YÖNTEMLERI

Naz Doğuç1 Mukadder İnci Başer Kolcu,2,3

1Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi, 1. Sınıf öğrencisi, Isparta, Türkiye, nazcik11@gmail.com

2Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi ve Bilişimi AD. Isparta, Türkiye

3Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Isparta, Türkiye, incikolcu@gmail.com

Özet: Depresyon, günümüzde toplum genelinde yaygın olarak bilinen ve deneyimlenen bir hastalık haline gelmiştir. Bu doğrultuda, antidepresan reçetelerinin giderek yaygınlaştığı dikkat çekmektedir. Dolayısıyla, antidepresanların etkinliği, hekimler tarafından mutlaka bilinmesi gereken bir konudur. İlaçlara yönelik etkinlik çalışmalarının sonucu ne olursa olsun hekimlerce bilinmesi ve değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu derlemede, depresyon tedavisinde kullanılan ilaçlar hakkında yapılmış araştırmaların verileri tartışılacaktır.İlaç araştırmaları klinik çalışmalarda belirli aşamalara (Faz I-IV) ayrılmaktadır. Bu aşamalar Faz I çalışmaları, genellikle ilacın güvenliğini ve farmakokinetik özelliklerini küçük sağlıklı gönüllü gruplarında değerlendirirken; Faz II çalışmaları, ilacın etkinliğini ve doz yanıt ilişkisini depresyon tanılı küçük hasta gruplarında araştırır. Faz III çalışmaları ise geniş hasta gruplarında ilacın etkinliğini plasebo veya mevcut standart tedavilerle karşılaştırmalı olarak test eder. Bu aşamada sıklıkla kullanılan model, ilacın bir plasebo grubuyla ve/veya aktif bir karşılaştırıcı ile değerlendirildiği randomize kontrollü çalışmalardır. Faz IV çalışmaları, ilacın ruhsatlandırması sonrasında gerçek yaşam verilerini takip eder.Bu faz çalışmalarında elde edilen sonuçlar, literatüre oldukça farklı şekillerde yansımıştır. Bu farklılıkların en önemli nedenlerinden biri, “yayın yanlılığı” (publication bias) olarak adlandırılan durumdur. Bir çalışmanın sonucu pozitif değilse — örneğin test edilen bir ilacın anlamlı bir etkisi gözlenmemişse — o çalışmanın yayınlanmama eğilimi oldukça yüksektir. Bu durum, FDA’ya (Food and Drug Administration - Amerikan Gıda ve İlaç Dairesi) sunulan çalışmalar ile akademik dergilerde yayımlanan veriler arasındaki farklar üzerinden gözlemlenebilmektedir. Yapılan bir meta-analizde, FDA verileri kapsamında yapılan çalışmaların, Major Depresif Bozukluk (MDB) hastalarının tüm spektrumunu kapsamadığı ve tüm verilere tarafsız şekilde ulaşılamadığı için antidepresanlarla ilgili çalışmalardaki standart sapmaların net şekilde hesaplanamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Birçok çalışma, ilaç tedavisinin özellikle ileri düzey depresyon vakalarında, hafif ve orta düzey vakalara kıyasla daha etkili olduğunu öne sürerken, atıf yapılan meta-analiz bu yargının da yanlış olabileceğini, bu yanlışlıkta da söz konusu standart sapmaların rol oynayabileceğini savunmuştur.Bu derlemede taranan çalışmalar doğrultusunda, yapılan tüm çalışmaların ve verilerin erişilebilir olması ve negatif ya da pozitif tüm sonuçların değerlendirilmesi gerektiği görüşündeyim.

Anahtar Kelimeler: Depresyon, Antidepresan, Yayın Yanlılığı, İlaç Etkinliği, Plasebo Kontrollü Çalışmalar

Sözel Bildiri

TÜRKİYE'DE DEPREME MÜDAHALE ÇALIŞMALARININ GELİŞİMİNİN 1893 MALATYA, 1971 VE 2003 BİNGÖL VE 2020 SİVRİCE DEPREMLERİ ÖRNEKLERİ ÜZERİNDEN İNCELENMESİ

Tuğbanur ÇİÇEK*, Murat UTKUCU**

** Sakarya Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Afet Yönetimi Anabilim Dalı, Sakarya, Türkiye, tugbanur.cicek@ogr.sakarya edu.tr*

*** Sakarya Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Jeofizik Mühendisliği Bölümü, Sakarya, Türkiye, mutkucu@sakarya.edu.tr*

Background: Türkiye, coğrafik konumundan kaynaklı olarak sık sık afetlere maruz kalan bir ülkedir. Önemli ve oldukça diri fay hatlarının mevcudiyeti yüzünden depremler bu afetler arasında ilk üç sırada yer almaktadır. Anadolu Levhası'nın batıya doğru hareketini karşılayan Kuzey ve Doğu Anadolu Fay Zonları Türkiye'de deprem tehlikesinin en önemli kaynaklarını oluşturmaktadırlar.

Aim: Bu çalışmada DAFZ boyunca birbirine yakın konumlarda meydana gelmiş ve büyüklükleri deprem bilim açısından güçlü-büyük depremler olarak sınıflandırılan 1893 Malatya, 1971 ve 2003 Bingöl ve 2020 Sivrice Depremleri ve oluşturdukları afetlere odaklanılarak afet müdahale çalışmaları karşılaştırmalı incelenmiştir.

Methots: Söz konusu depremlerde afete müdahale çalışmalarının yazılı ve görsel kaynaklar aracılığıyla incelenmesiyle, yıllar geçtikçe depremlere müdahale çalışmalarının gelişimi müdahale çalışmalarının yönetimi, arama kurtarma çalışmalarında görev alan personelin uzmanlığı, malzeme tedariği ve lojistik alanındaki gelişmeler bağlamında yorumlanmıştır.

Results: Sonuç olarak, 1893 Malatya, 1971 ve 2003 Bingöl ve 2020 Sivrice depremlerindeki müdahale çalışmalarının hızı 2000'li yıllarla çok daha artan büyük gelişmeler gösterdiği belirlenmiştir.

Discussion and Conclusion: Doğu Anadolu Fay Zonu (DAFZ) üzerinde meydana gelen 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremleri gerek büyüklükleri gerekse oluşturdukları afetin büyüklüğü açısından Türkiye'deki deprem tehlikesinin tartışma götürmez kanıtlarını oluşturmuştur. Bu bağlamda Türkiye'de deprem tehlikesinin belirlenmesi ve zararlarının azaltılması çalışmalarının önemi açıktır.

Anahtar Kelimeler: Deprem, afet yönetimi, afete müdahale, kriz yönetimi

Sözel Bildiri

KONUŞMA SESI BOZUKLUĞU ILE İLGILI TÜRKÇE ÇEVRIMIÇI KAYNAK ÖRNEKLEMINDE KALITE VE OKUNABILIRLIK ANALIZI

Emel ARSLAN SARIMEHMETOĞLU 1*, Öykü Dila GÖKTAŞ 2* Sude ÇAKMAK 3*

[1] Ankara Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Dil ve Konuşma Terapisi Bölümü, Ankara, Türkiye, emel.arslan@ankaramedipol.edu.tr*

[2] Ankara Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Dil ve Konuşma Terapisi Bölümü, Ankara, Türkiye, oyku.goktas@std.ankaramedipol.edu.tr*

[3] Ankara Medipol Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Dil ve Konuşma Terapisi Bölümü, Ankara, Türkiye, sude.cakmak@std.ankaramedipol.edu.tr*

Amaç: Konuşma sesi bozuklukları (KSB); konuşma seslerini üretmede, algılamada ve/veya dili kurallarına uygun bir şekilde kullanmada yaşanan güçlükler sonucu konuşma anlaşılırlığının etkilenmesidir. KSB çocukları günlük iletişim, akademik başarı ve sosyal etkileşim gibi konularda etkileyebilir. Ebeveynler sağlık alanında bilgi edinmek için internete başvurmaktadır ancak çevrimiçi platformlarla ulaştıkları bilgilerin kalitesi ve okunabilirliği farklılık gösterebilmektedir. Bu çalışmada web sitelerinin kalitesinin ve okunabilirliğinin incelenmesi amaçlanmaktadır. **Yöntem:** Google arama motorunda "konuşma sesi bozukluğu " anahtar kelimesi kullanılarak erişilen ilk 50 web sitesi değerlendirilmiş ve 25 web sitesi analize dahil edilmiştir. Sitelerin içeriğinin kalitesi DISCERN ile değerlendirilmiştir. Bu ölçek, sağlık bilgisi içeren kaynakların bilgi sunumunun kalitesini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Okunabilirlik düzeyleri ise Çetinkaya Okunabilirlik İndeksi ve Ateşman Okunabilirlik İndeksi ile değerlendirilmiştir. **Bulgular:** Özel eğitim ve kişisel içerikli web sayfalarının %76,0 (n=19), üniversite, dernek ve hastane web sayfalarının ise %24,0 (n=6) olduğu saptanmıştır. Ateşman okunabilirlik analizi ortalaması 51,75±10,24 (min=29,93; max=72,19) ve Çetinkaya okunabilirlik analizi ortalaması 31,52±4,62 (min=20,55; max=43,00) olarak bulunmuştur. Ateşman ortalama sözcük sayısı 2,95±0,11 (min=2,60; max=3,21) ve ortalama cümle sayısı 10,92±3,32 (min=5,50; max=20,10) olarak belirlenirken, Çetinkaya ortalama sözcük sayısı 2,95±0,11 (min=2,60; max=3,21) ve ortalama cümle sayısı 10,92±3,32 (min=5,50; max=20,10) olarak tespit edilmiştir DISCERN ölçeğine göre, sitenin kalitesini genel anlamda değerlendirildiğinde (1-5 puan aralığında) web sitelerinin %11,6'sı 2 puan alırken, %37,2'si 3 puan, %9,3'ü ise 4 puan almıştır. **Sonuçlar:** İncelenen sitelerin genellikle özel eğitim siteleri ve kişisel siteler olduğunu, okunabilirlik düzeylerinin çoğunlukla orta zorluk- zor olarak sınıflandırıldığını ve kalitesinin orta düzeyde olduğunu göstermektedir. KSB ile ilgili web sitelerinde, kullanıcıların bilgiye kolay ulaşabilmesi için içeriğin okunabilirliğinin artırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Konuşma sesi bozuklukları, Okunabilirlik, İnternet, Sağlık Bilgisi

Sözel Bildiri

POZİTİF KAN KÜLTÜRÜ ŞİŞELERİNDEN UYGULANAN HIZLI ANTİBİYOTİK DUYARLILIK TESTİNDE KOMBİNASYON DİSKLERİ KULLANILARAK KARBAPENEMAZ KARAKTERİZASYONU YAPILABİLİR Mİ?

Tuğba Ayvalık Rüzgarkesen*
**Cizre Dr. Selahattin Cizrelioğlu Devlet Hastanesi, Tıbbi Mikrobiyoloji, Şırnak, Türkiye, tuubaayvalik@gmail.com*

Giriş: European Committee on Antimicrobial Susceptibility Testing (EUCAST) kan kültürlerinden (KK) antibiyotik direncinin erken tespiti için bildirdiği hızlı antibiyotik duyarlılık testi (HADT) ile Klebsiella pneumoniae veya Escherichia coli için 4-6-8 saat içinde karbapenem direncinin, hatta 6, 8, 16-20. saaatlerde karbapenemaz aktivitesinin tespit edilebildiğini bildirmiştir. Karbapenemaz karakterizasyonu fenotipik olarak kombinasyon disk testiyle yapılabilmektedir. Ancak 18-24 saatte sonuçlandığından hızlı yöntemlere ihtiyaç duyulmuştur.

Amaç: Bu çalışmada HADT'da kombinasyon disklerinin kullanılmasının pozitif KK'de karbapenemaz aktivitesinin yanında karbapenemaz karakterizasyonunun yapılabilmesini sağlayıp sağlamadığı araştırılmış, altın standart polimeraz zincir reaksiyonu (PZR) ile karşılaştırılmıştır.

Yöntem: Ağustos 2022-2024 tarihleri arasında Süleyman Demirel Üniversitesi Tıbbi Mikrobiyoloji laboratuvarına çeşitli servislerden gönderilen farklı klinik örneklerden K. pneumoniae ve E. coli olarak tanımlanan, PZR ile direnç geni tespit edilmeyen veya yalnızca bir Ambler sınıfına ait karbapenemaz direnç geni tespit edilen toplamda 117 izolat çalışmaya dahil edildi. Kan kültür şişelerine 1 mL 100-200 CFU/mL test edilecek bakteri süspansiyonu ve 5 mL steril koyun kanı eklenerek otomatize KK cihazında inkübasyona bırakıldı. Pozitif sinyal sonrası KK şişelerine kombinasyon diskleri kullanılarak HADT uygulandı (Şekil 1); 6, 8, 16-20. saatte zon çapı ölçümleri yapıldı, üretici firmanın önerileri doğrultusunda değerlendirildi (Şekil 2).

Bulgular: Bir adet blaVIM/IMP HADT ile 6. saatte, 1 adet blaOXA-48 HADT ile 6. ve 8. saatte uyumsuz bulunurken; 3 adet blaKPC HADT ile 6. saatte silik okuma sebebiyle belirsiz olarak yorumlanmıştır (Tablo 1). Hızlı antibiyotik duyarlılık testi sonuçları PZR ile karşılaştırıldığında, 6. saatte %95,7, 8. saatte %99,1 ve 16-20. saatte ise %100 uyumlu bulundu. Hızlı antibiyotik duyarlılık testi ile 6. ve 8. saatlerde %0,8 çok büyük hata tespit edilmişken, hiçbir saatte küçük ve büyük hata tespit edilmedi.

Tartışma Ve Sonuç: Sepsis gibi hasta yönetiminin hızlı yapılması gereken durumlarda karbapenemaz aktivitesinin ve karakterizasyonunun erken tespit edilmesi önem arz etmektedir. Sonuçta HADT'ın tüm saatlerde altın standart yöntem ile %95 üzerindeki uyumu ile klinik mikrobiyoloji laboratuvarlarında karbapenemaz aktivitesinin tespiti yanında karbapenemaz karakterizasyonunun yapılmasında kullanılabilecek bir yöntem olduğu görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Hızlı antibiyotik duyarlılık testi, Karbapenemaz, Kombinasyon disk testi

Sözel Bildiri

SAĞLIKTA YENİLİKÇİ ÜRÜNLER: FAYDALI MODEL ÖRNEKLERİNİN TANITIMI

Sabriye Nur BAŞER*, Nadiye BARIŞ EREN**

**Tarsus Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü Öğrencisi, Mersin, Türkiye, sabriye.baser22@gmail.com*

***Tarsus Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Mersin, Türkiye, nbariseren@tarsus.edu.tr*

Özet: Sağlık alanında yaşanan teknolojik gelişmeler, hasta bakım süreçlerini kolaylaştırmakta ve bireylerin yaşam kalitesini artırmaya yönelik yenilikçi ürünlerin geliştirilmesini teşvik etmektedir. Bu çalışmada, sağlıkta yenilikçi ürünlerden güncel faydalı model örneklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, Türk Patent ve Marka Kurumu'nun resmi internet sayfasında yer alan buluş başvuruları, "hasta" ve "bakım" anahtar kelimeleri kullanılarak taranmıştır. Tarama kapsamında, başvuru süreci tamamlanmış ya da devam eden çok sayıda buluş örneği belirlenmiş olup, bu çalışmada son beş yılı kapsayan sağlık bakım alanına yönelik faydalı model sonuçlarına yer verilmiştir. İncelenen buluşlar arasında; görme ve işitme engelli bireylerin güvenle tırnaklarını kesmelerini sağlayan "Akıllı Tırnak Makası", diyabetin en önemli komplikasyonlarından biri olan diyabetik ayağa karşı önlem almasına yönelik "Diyabet Hastaları İçin Geliştirilmiş Bir Ayna Yapılanması", bireylerin serumlara bağlı bağımlılığını azaltarak hareket özgürlüğünü artırmayı hedefleyen "Bir Medikal Serum Askılığı" ve cilt ile kateter arasında bariyer oluşturarak enfeksiyon riskini azaltmayı amaçlayan "Yeni Tip Santral Venöz Kateter" gibi yenilikçi tasarımlar yer almaktadır. Sonuç olarak, sağlık alanında geliştirilen faydalı modeller, bireylerin özel ihtiyaçlarına yönelik pratik çözümler sunmakta ve hasta bakım süreçlerini desteklemektedir. Bu tür yenilikçi ürünlerin yaygınlaştırılmasının, hem bakım kalitesini artıracağı hem de sağlık profesyonellerinin iş yükünü hafifleteceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Buluş, Faydalı model, Hasta bakımı, Sağlıkta yenilik

Sözel Bildiri

HEMŞİRELİK BAKIMINDA ELEŞTİREL DÜŞÜNMENİN ÖNEMİ

Nadiye BARIŞ EREN*

**Tarsus Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Mersin, Türkiye, nbariseren@tarsus.edu.tr*

Özet: Hemşirelik mesleği, yalnızca teknik bilgi ve becerilere dayalı bir uygulama alanı olmanın ötesinde; insani değerleri, etik ilkeleri ve duygusal zekâyı da içinde barındıran çok boyutlu bir disiplindir. Bu çok yönlü yapı, hemşirelik bakımını diğer sağlık disiplinlerinden ayıran temel unsurlardan biridir. Etkili bir hemşirelik bakımının sağlanmasında, mesleki bilgi kadar eleştirel düşünme becerisi de önemli bir yer tutmaktadır. Eleştirel düşünme, hemşirenin karmaşık klinik durumları analiz etmesini, uygun ve etkili çözümler üretmesini, hasta güvenliğini önceleyen kararlar almasını ve bütüncül bir bakım sunmasını sağlar. Aynı zamanda bireysel hasta ihtiyaçlarının doğru anlaşılması ve buna uygun müdahalelerin belirlenmesinde de kritik rol oynar. Bu yönüyle eleştirel düşünme, hasta merkezli bakımın temelini oluşturmaktadır. Hemşirelik öğrencilerinin bu beceriyi kazanması, bakım davranışlarının daha bilinçli, tutarlı ve etik temelli olmasına katkı sunmaktadır. Ancak yapılan araştırmalar, hemşirelik öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeylerinin istenilen seviyede olmadığını göstermektedir. Bu durum, mesleki eğitim sürecinde eleştirel düşünmenin yalnızca bir kavramsal bilgi olarak değil, aynı zamanda uygulamaya yönelik bir yetkinlik olarak ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu çalışmada, eleştirel düşünmenin hemşirelik bakımındaki rolü ve önemi vurgulanmakta, hemşirelik öğrencilerinin bu alandaki gelişiminin hasta bakım kalitesine olan etkisine dikkat çekilmektedir. Eleştirel düşünme becerisinin geliştirilmesi, yalnızca bireysel hemşirelik uygulamalarını değil, aynı zamanda sağlık sisteminde genel bakım kalitesini artırmaya da katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Eleştirel Düşünme, Etik, Hemşirelik Bakımı

Sözel Bildiri

POLYURETHANE HYDROGELS AND APPLICATIONS

Sibel BAKIŞ İLBAZ *, Birten ÇAKMAKLI**

**Department of Chemistry, Institute of Science and Technology, Burdur Mehmet Akif Ersoy University, 15100 Burdur, Turkey sybelbakis@gmail.com*

***Department of Chemistry Faculty of Art and Sciences Burdur Mehmet Akif Ersoy University, 15100 Burdur, Turkey bcakmakli@mehmetakif.edu.tr*

Abstract: Polyurethanes (PUs) consisting of urethane linkage (-N-CO-O) in the main chain are similar to peptide bonds in the structure of proteins . Due to this similarity, they have also been used as part of the human body, such as heart valves, intra-aortic balloons, temporary scaffolds and breast implants dialysis membrane [1]. Polyurethanes consists of soft and hard segment, which causes microphase separation in their structures. The soft segment is usually composed of oligodiol, polyester or polyether, while the hard segment is mostly composed of diisocyanates and chain extenders [2]. Hydrogels are cross-linked 3D polymeric structures. They have high water and biological fluid uptake capacity. The structure of polymeric hydrogel resemble soft tissue or a cell of the body [1,3]. Polyurethane hydrogels have non-toxicity. biocompatibility biodegradable and excellent mechanical property such as elasticity, strength and pore capacity. On the other hand, these hydrogels can shown new properties with different designs of polyurethane segments [3,4]. This review is about polyurethane based hydrogels and their applications.

Anahtar Kelimeler: Polyurethane, hydrogel, application.

Sözel Bildiri

COMPOSITES CONTAINING DISODIUM OKTABORAT (DOT)/ BORON NITRIDE (H-BN)

Ece ÇINARLIDAĞ*, Birten ÇAKMAKLI, Sevil SAVAŞKAN YILMAZ***, Ümit TAYFUN****, Saliha MUTLU*****

** Burdur Mehmet Akif Ersoy University Graduate School of Natural and Applied Sciences Department of Chemistry, Burdur, Turkey, ecemuracal@gmail.com*

*** Department of of Chemistry Faculty of Art and Sciences Burdur Mehmet Akif Ersoy University, 15100 Burdur, Turkey, bcakmakli@mehmetakif.edu.tr*

**** Karadeniz Technical University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Chemistry, 61080 Trabzon, Turkey, sevily@ktu.edu.tr*

***** Bartın University, Department of Basic Sciences, Faculty of Engineering, Architecture and Design, Bartın, Turkey, utayfun@bartin.edu.tr*

****** Department of Chemistry, Karadeniz Technical University, Trabzon 61080, Turkey,*

Background: Composites are blends of more than two substances with different properties, which at a certain proportion allow synergizing features (such as thermal, physicochemical and separation properties) in the resulting material in order to designed to achieve superior properties (1). DOT is a potential boron-based flame retardant additive due to it contains high amounts of boron. It is used as a raw material for the production of boron fertilizers in agriculture. DOT is also used as an additive in the processing of wood samples to increase their resistance to biological attack (fungi and insects) and flame retardant levels (2). Boron nitride has recently attracted great attention due to its many different good properties such as hardness, high thermal conductivity, high temperature stability, high corrosion resistance, dielectric breakdown strength, high melting point good resistance to oxidation and chemical inertness. That's why it is preferred in many different applications such as coatings, medical treatment, photocatalysis, optical storage optoelectronic devices and electrical insulation (3). **Aim:** The aim of this study is the characterization and synthesis of composite materials containing DOT/h-BN. **Methods:** Composites containing different amounts of DOT (PE/DOT, PE/PAN/Chi/DOT, PE/DOT/PAN/Chi/BN) were produced in micro-extruder. For comparison, composites without h-BN/DOT compounds (PE/Chi, PE/PAN/Chi) were also synthesized in micro-extruder. All the obtained composites were investigated structures with FT-IR. **Results:** The composites containing DOT/h-BN were obtained by micro-extrusion, Their structures were analyzed using ATR/FTIR spectroscopy, The appearance of characteristic peaks belonging to the components of the composite (h-BN, DOT, PAN, PE, and Chi) were confirmed that the composites have been obtained.
Discussion and Conclusion: As a result, Composites containing DOT/h-BN were obtained. When the mechanical tests of these composites are performed, Their usability in various application areas will be evaluated.

Anahtar Kelimeler: Composite, Chitosan, Polyacrilonitrile, Hexagonal boron nitride, Disodium octaborate

Poster Bildiri

ALFA-LİPOİK ASİTİN ANTİOKSİDAN ETKİLERİ

Serdal ÖĞÜT
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Aydın
serdal.ogut@adu.edu.tr

Özet: Alfa-lipoik asit (ALA), insanlar tarafından sınırlı miktarda karaciğerde doğal olarak sentezlenebilen bir enzimdir. Lipoik asit bir tiol bileşiktir ve lipit peroksidasyonunu engelleme özelliğine sahiptir. Lipoik asit takviyesi antioksidan korumayı arttırmaktadır ve bazı tedavi etme etkileri bulunmaktadır. Alfa lipoik asit, hem yağda hem de suda çözünme özelliğine sahip bir enzimdir. Reaktif oksijen türlerini ortadan kaldırabilen, endojen antioksidanların tekrar oluşmasını destekleyen ve siklosporin A kullanımıyla oluşan hipertansiyon ve nefrotoksisiteyi önleyebilen doğal bir antioksidan enzim olarak bilinmektedir. Alfa lipoik asitin hem okside olan formu hem de indirgenmiş formu, antioksidan aktivite sergiler. Alfa lipoik asit, dihidroaskorbik asidi (DHLA) askorbik aside çevirebilir ve bu direkt olarak C vitamininin ve dolaylı olarak E vitamininin tekrardan oluşumunu destekleyebileceği belirtilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Alfa-lipoik asit (ALA), antioksidan, beslenme

** Bu kongreye katılım desteği "TÜBİTAK 2224-B Yurt İçi Bilimsel Etkinliklere Katılımı Destekleme Programı" tarafından sağlanmıştır.*

Poster Bildiri

MOLECULAR IDENTIFICATION APPROACHES FOR *Lactococcus garvieae*: AN OVERVIEW

Yiğitcan TÜRKOĞLU*, İdil KESKİN*, Tuğba TEKER*

** Istanbul Atlas University, Faculty of Engineering and Natural Sciences, Department of Molecular Biology and Genetics, Istanbul, Türkiye, 210505001@st.atlas.edu.tr (YT), 210505009@st.atlas.edu.tr (İK), tugba.teker@atlas.edu.tr (TT)*

Background: *Lactococcus garvieae* is a Gram-positive, facultative anaerobic and catalase negative bacterium known to cause lactococcosis, which leads to significant mortality in rainbow trout and various symptoms in humans. The most frequently reported clinical case in humans is bacterial endocarditis, and the main risk factors for this syndrome include immunodeficiency, diabetes and cardiovascular diseases. In addition, *L. garvieae* can cause infections such as meningitis, septicemia, peritonitis and spondylitis. While the exact transmission mechanisms to humans are unclear, potential routes include the consumption of contaminated seafood, contact with infected water, or exposure through open wounds. Conventional diagnostic methods are often inadequate for differentiating *L. garvieae* from closely related taxa, and molecular methods are used for accurate identification of the species. **Aim:** The aim of this study was to review molecular diagnostic methods for the identification of the potential zoonotic disease agent *L. garvieae*. **Methods:** In this study, current academic research in academic databases was reviewed and molecular methods used in the diagnosis of *L. garvieae* were compiled. **Results:** Whole genome sequencing is a high-resolution method for the definitive diagnosis of *L. garvieae*, but its routine use remains limited due to its cost and complexity of analysis processes. Although PCR methods that target the 16S rRNA gene and the 16S-23S ITS regions can distinguish *L. garvieae* from taxa like *Enterococcus* and *Streptococcus*, they may fail to differentiate between *L. garvieae* and *L. petauri*. In contrast, multiplex PCR conducted with species-specific primers is promising for the species differentiation of *L. garvieae* from *L. petauri*. **Discussion and Conclusion**: The multiplex PCR approach enables specific and sensitive diagnosis of *L. garvieae* and *L. petauri* in a single reaction. It has the potential to be a valuable tool for faster diagnosis and routine screening of *L. garvieae* and *L. petauri* without the need for sequencing data.

Keywords: *Lactococcus garvieae*, Molecular Identification, 16s rRNA, 16S-23S Internal Transcribed Spacer (ITS), Multiplex PCR

Poster Bildiri

BAKTERİYEL SELÜLOZ-ZNO NANOKOMPOZİTLERİNİN KONTROLLÜ SALINIMI VE BİYOMEDİKAL POTANSİYELİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Ceyda Uğurel*, Erkan Ermiş, Şule Mergen**, Hamdi Öğüt***, Mehmet Cansev****

** Bursa Uludağ Üniversitesi, Proje Geliştirme ve Koordinasyon Ofisi, Bursa, Türkiye, ceydaugurel@uludag.edu.tr*

*** Bursa Uludağ Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıbbi Farmakoloji ABD, Bursa, Türkiye, mcansev@uludag.edu.tr*

**** Bursa Teknik Üniversitesi, Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi, Biyomühendislik Bölümü, Bursa, Türkiye, hamdi.ogut@btu.edu.tr*

Giriş: Bakteriyel selüloz (BS), yüksek saflığı, biyouyumluluğu, su tutma kapasitesi, gerilme mukavemeti ve kristallik derecesi sayesinde bitki selülozuna kıyasla üstün özelliklere sahiptir. BS, UV ışınlarına, aşırı pH koşullarına ve patojenlere karşı mikroorganizmaları koruyucu özellik göstermesinin yanı sıra, bu üstün nitelikleri sayesinde biyomedikal alanda BS tabanlı kompozit malzemeler için bir altyapı oluşturmaktadır. **Amaç:** Bu çalışmada, BS ile çinko oksit (ZnO) nanoparçacıklarının sentezlenerek biyouyumlu ve yara iyileştirme potansiyeline sahip yenilikçi bir nanokompozit oluşturulması hedeflenmiştir. Bu proje kapsamında, BS-ZnO'nun hücresel toksisite, yara iyileşmesi ve hücre göçü üzerindeki etkilerinin araştırılması amaçlanmıştır. **Yöntem:** *Komagataeibacter rhaeticus* ile sentezlenen BS membranları, çöktürme yöntemiyle üretilen ZnO nanoparçacıklarıyla %1-3 (w/w) oranlarında fonksiyonelleştirilmiştir. ZnO'nun salınım kinetiği, fosfat tamponlu salin (PBS) ortamında 7 gün boyunca UV-VIS spektrofotometre ile izlenmiştir. Biyouyumluluk değerlendirmesi, L929 fibroblast hücrelerinde MTT testi ile canlılık analizi üzerinden gerçekleştirilmiştir. Hücresel göç ve yara iyileşmesi, scratch assay yöntemi ile değerlendirilmiştir. **Bulgular:** ZnO konsantrasyonu arttıkça salınım oranı düşmüştür; %1 BS-ZnO, 7. gün sonunda %60 salınım gösterirken, %2 BS-ZnO'de bu oran %42'ye, %3 BS-ZnO'de ise %28'e gerilemiştir. Biyouyumluluk analiz sonuçlarına göre, hücrelerinin canlılığı açısından BS ve BS-ZnO yüzeylerinin düşük konsantrasyonlarda L929 hücrelerinin canlılığı açısından herhangi bir toksisiteye neden olmadığı gibi, ZnO içermeyen BS yüzeyi ile karşılaştırıldığında 48. ve 72. saatte proliferasyonu destekleyerek etkili bir yara iyileşmesi sağladığı gözlemlenmiştir ($p<0,05$). **Tartışma ve Sonuç:** ZnO katkılı BS nanokompozitleri, hem kontrollü salınım mekanizması hem de biyomedikal uygulamalar açısından umut vadeden bir yapı sergilemiştir. Özellikle düşük konsantrasyonlu BS-ZnO membranları, yara iyileştirme sürecini hızlandırırken hücre canlılığını koruyarak doku mühendisliği ve enfeksiyon önleyici biyomalzemeler için güçlü bir aday olarak öne çıkmaktadır.

Bu çalışma, Bursa Uludağ Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) Koordinatörlüğü tarafından THIZ-2023-1520 numaralı proje ile desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bakteriyel Selüloz, Çinko Oksit Nanoparçacık, Biyouyumluluk, Salınım, Nanokompozit, *Komagataeibacter rhaeticus*

Poster Bildiri

ANATOMI EĞITIMINDE ÖĞRETIM YÖNTEMLERI VE KAYNAKLARININ SISTEMATIK İNCELENMESI: GÜNCEL UYGULAMALAR VE ÖNERILER

Murat A. KUŞ
[a] *Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Health Science*

E-mail: *mkus@mehmetakif.edu.tr*

Giriş:Anatomi eğitimi, tıp ve sağlık bilimleri eğitiminin temel taşlarından birini oluşturmaktadır. Ancak, anatomik bilginin aktarılmasında kullanılan optimal öğretim stratejileri konusunda akademik tartışmalar devam etmektedir. Bu derleme çalışmasının amacı, anatomi eğitiminde kullanılan mevcut öğretim yöntemlerini sistematik olarak inceleyerek, alana yönelik kanıta dayalı öneriler sunmaktır..

Materyal ve Yöntem: Çalışmada, anatomi eğitiminde kullanılan geleneksel ve modern öğretim metodolojileri karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Literatür taraması, kadavra temelli öğrenme, prosection, plastinasyon, tıbbi görüntüleme teknikleri ve dijital öğrenme araçları gibi yöntemlerin avantaj ve dezavantajlarını değerlendirmek üzere tasarlanmıştır.

Bulgular: Kadavra Temelli Öğrenme: Yüzyıllardır altın standart olarak kabul edilen kadavra diseksiyonu, özellikle cerrahi disiplinlerde üç boyutlu anatominin kavranmasında kritik öneme sahiptir. Ancak, yüksek maliyet, uzun eğitim süresi ve etik kaygılar nedeniyle günümüz müfredatlarında kullanımı giderek azalmaktadır.

Alternatif Yöntemler: Prosection ve Plastinasyon: Zamandan tasarruf sağlaması ve daha az teknik personel gerektirmesi nedeniyle diş hekimliği ve sağlık bilimleri eğitiminde tercih edilmektedir. Radyolojik Anatomi: Klinik uygulamalarla entegrasyonu sayesinde, öğrencilerin görüntüleme becerilerini erken dönemde geliştirmelerine olanak tanımaktadır. Dijital Platformlar: Sanal gerçeklik (VR) ve artırılmış gerçeklik (AR) uygulamaları, öğrenci katılımını artıran ve uzaktan eğitime uygun çözümler sunmaktadır. Entegre Yaklaşımlar: Multimodal öğretim stratejilerinin (kombine diseksiyon, dijital araçlar ve klinik senaryolar), öğrenme çıktılarını anlamlı şekilde iyileştirdiği gözlemlenmiştir.

Tartışma ve Sonuç:Müfredat Tasarımı: Sistem temelli entegre müfredatlarda, her disipline özgü öğretim yöntemleri belirlenmelidir. Teknoloji Entegrasyonu: Dijital araçlar, kadavra eğitimini tamamlayıcı nitelikte kullanılmalıdır. Gelecek Araştırmalar: Yeni metodolojilerin uzun dönemli klinik performansa etkisini ölçen çalışmalara ihtiyaç vardır.

Keywords: Anatomi, Kadavra Diseksiyon, Multimodal öğrenme, Tıp

Poster Bildiri

DOĞUM YAPMIŞ BİR KÖPEKTE TORSİYO UTERİ OLGUSU

İREM DEMİR
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Doğum ve Jinekoloji Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye, iremdemir1@hotmail.com

Arka plân: Uterus torsiyonu, köpeklerde nadir görülen ve genellikle gebelik sırasında ortaya çıkan obstetrik bir komplikasyondur. Bu vaka raporunda, torsiyo uteri teşhisi konulan ve cerrahi müdahale ile tedavi edilen bir doğum yapmış köpeğin tanı ve tedavi süreci ele alınmıştır. **Amaç:** Bu çalışmanın amacı, doğum sonrası uterus torsiyonu gelişen bir köpekte klinik belirtiler, tanı ve tedavi sürecini detaylandırmaktır. **Yöntemler:** İki yaşında, 38,70 kg ağırlığında bir Cane Corso ırkı köpek, halsizlik, ateş ve doğum sonrası komplikasyon şikayetleriyle kliniğe getirilmiştir. Klinik muayene, kan tahlilleri, radyografi ve cerrahi değerlendirmeler sonucunda sol cornu uteride torsiyon tespit edilmiştir. **Bulgular:** Yapılan laparotomi sonucu sol uterin kornuda saat yönünün tersine 3 rotasyon saptanmış ve nekrotik dokularla birlikte ölü fetüsler çıkarılmıştır. Ovariohisterektomi yapılarak torsiyon düzeltilmiştir. Postoperatif dönemde destekleyici tedavi uygulanmış ve hasta klinik olarak stabil hale getirilmiştir. **Tartışma ve Sonuç:** Uterus torsiyonu nadir görülmekle birlikte, erken tanı ve cerrahi müdahale ile mortalite oranı azaltılabilir. Köpeklerde doğum sonrası komplikasyonların dikkatle izlenmesi, benzer vakaların başarılı yönetimi açısından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Köpek, Uterus Torsiyonu, Cerrahi Müdahale, Obstetrik Komplikasyon

Poster Bildiri

NOVEL HETEROCYCLIC AROYLHYDRAZONE: EXPLORING ITS BIOLOGICAL ACTIVITIES WITH *IN SILICO* METHODS

Tolga Acar YEŞİL*, Ömer DİLEK, Tahir TİLKİ*****

** Sinop University, Türkeli Vocational School, Department of Property Protection and Security, Sinop, Türkiye, tyesil@sinop.edu.tr*

*** Isparta University of Applied Sciences, Central Research Laboratory Application and Research Center, Isparta, Türkiye, omerdilek@isparta.edu.tr*

**** Süleyman Demirel University, Faculty of Engineering and Natural Sciences, Department of Chemistry, Isparta, Türkiye, tahirtilki@sdu.edu.tr*

Abstract: Heterocyclic compounds, which contain rings composed of atoms other than carbon, are essential building blocks in medicinal chemistry due to their versatility in interacting with biological targets. These compounds often exhibit a wide range of pharmacological activities, including anticancer, antimicrobial, and antioxidant effects. Aroylhydrazone compounds containing a hydrazone linkage attached to an aroyl group have garnered significant attention. Aroylhydrazones are widely studied for their potential as anticancer agents, as well as their antioxidant and antimicrobial properties, making them valuable candidates for drug discovery. In modern drug development, *in silico* studies have become an indispensable tool in evaluating the pharmacokinetic, pharmacodynamic, and toxicological properties of new compounds. These computational methods, including molecular docking, molecular dynamics simulations, and ADMEt analysis, allow researchers to predict how a molecule will interact with its biological targets. In this study, a novel compound containing an aroylhydrazone moiety and a heterocyclic core of pyridine, pyrimidine, or indole was synthesized (Figure 1) and characterized using spectroscopic techniques. The *in silico* ADMEt properties of the synthesized molecule were evaluated to assess its pharmacokinetic profile. Additionally, molecular docking and MD simulations were performed to investigate its potential biological activities, including anticancer, antioxidant, antibacterial, and antifungal properties. The findings suggest that the compound exhibits promising bioactive potential, warranting further experimental validation.

Keywords: Heterocyclics, Aroylhydrazone, Indole, Biological Activities, *In silico* methods.

Poster Bildiri

UYKU VE GHRELİN ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Asena Sude GÜNAYDIN*, Rahime ASLANKOÇ*

** Süleyman Demirel Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Fizyoloji Ana Bilim Dalı, Isparta, Türkiye, asenasude07@gmail.com*

** Süleyman Demirel Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Fizyoloji Ana Bilim Dalı, Isparta, Türkiye, asrahime@hotmail.com*

Özet: Ghrelin, mide fundusundan salgılanan, açlık hissini uyaran ve enerji homeostazında önemli bir rol oynayan bir hormondur. Beyinde hipotalamus üzerinde etkili olarak iştahı düzenler ve besin alımını artırır. Plazma ghrelin düzeyleri açlık dönemlerinde artış gösterirken, beslenme sonrası azalır. Bunun yanı sıra, son yıllarda yapılan araştırmalar, ghrelinin yalnızca metabolizma ve iştah düzenlenmesi ile değil, aynı zamanda uyku fizyolojisi ile de ilişkili olduğunu ortaya koymuştur.Uyku, homeostazın korunmasında kritik bir role sahiptir ve çeşitli hormonların düzenlenmesini doğrudan etkileyen bir süreçtir. Uyku süresi ve kalitesindeki değişimler, hormonal denge üzerinde belirgin etkiler yaratır. Kısa uyku süresine sahip bireylerde ghrelin seviyelerinin yükseldiği, buna karşılık leptin seviyelerinin düştüğü bilinmektedir. Leptin, tokluk hissini artırarak enerji alımını kısıtlarken, ghrelin tam tersi bir etki göstererek açlık hissini tetikler. Uyku süresindeki azalma, ghrelin seviyelerini yükselterek bireylerin iştahını artırabilir ve bu durum uzun vadede obezite riskinin artmasına yol açabilir.Hipotalamik-pitüiter-adrenal (HPA) aksı da uyku ve ghrelin arasındaki ilişkiyi düzenleyen önemli mekanizmalardan biridir. Uyku yoksunluğu, kortizol salınımını artırarak stres yanıtını tetikleyebilir ve bu durum ghrelin seviyelerinde yükselmeye neden olabilir. Stres ve uyku düzensizlikleri ile artan ghrelin seviyeleri, bireylerin gece açlık hissi yaşamasına neden olabilir ve özellikle yüksek kalorili gıdalara yönelim gösterebilir. Bu durum, gece yeme sendromu, duygusal yeme ve obezite gibi beslenme ile ilişkili sağlık sorunlarını tetikleyebilir.
Uyku süresi ve kalitesinin bozulması, sadece iştah regülasyonu üzerinde değil, aynı zamanda insülin duyarlılığı, glukoz metabolizması ve kardiyovasküler sağlık üzerinde de olumsuz etkilere yol açabilir. Uyku eksikliği olan bireylerde glukoz toleransının azaldığı ve insülin direncinin arttığı gözlemlenmiştir. Bu süreçler, metabolik sendrom, tip 2 diyabet ve kardiyovasküler hastalıkların gelişme riskini artırabilir.
Uyku ve ghrelin arasındaki ilişki, özellikle gece vardiyasında çalışan bireylerde ve uyku bozukluğu yaşayan kişilerde daha belirgin hale gelebilir. Vardiyalı çalışan bireylerde uyku düzensizliklerinin ghrelin seviyelerini etkileyerek açlık hissini artırdığı ve bu durumun kilo alımı ile ilişkilendirildiği gösterilmiştir. Uyku süresinin yetersizliği, uzun vadede obezite, metabolik bozukluklar ve hatta bilişsel işlevlerde bozulmaya yol açabilecek bir faktör olarak değerlendirilmektedir.Sonuç olarak, ghrelin ve uyku arasındaki etkileşim, beslenme düzeni, metabolik sağlık ve yaşam kalitesi açısından kritik bir öneme sahiptir. Uyku süresinin yeterli ve kaliteli olması, hormonal dengeyi koruyarak iştah kontrolü ve enerji metabolizmasının düzenlenmesine yardımcı olabilir. Uyku düzenindeki bozulmaların, ghrelin hormonunun

salınımını değiştirerek beslenme alışkanlıklarını ve metabolik sağlığı doğrudan etkileyebileceği unutulmamalıdır.

Anahtar kelimeler: Ghrelin, Uyku, İştah, Leptin, Metabolik Hastalıklar, Obezite

Poster Bildiri

HIPERISIN MOLEKÜLÜNÜN μ-OPIOID RESEPTÖR VE TELOMERAZ ENZIMI ILE ETKILEŞIMININ MOLEKÜLER DOKING ILE İNCELENMESI

Serkan ÇİFTÇİ[1], Buse DOĞAN[1], Seyit YÜZÜAK[1]

[1] Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Moleküler Biyoloji ve Genetik Bölümü

Özet: Hiperisin, *Hypericum perforatum* (Sarı Kantaron) bitkisinde bulunan ve antidepresan, antiviral ve antiinflamatuar özellikleriyle bilinen doğal bir bileşiktir. Farmakolojik açıdan önemli olan bu molekülün biyolojik hedeflerle olan etkileşimlerinin belirlenmesi, terapötik potansiyelini değerlendirmek açısından büyük önem taşımaktadır. Telomeraz enzimi, kanser hücrelerinde telomer uzunluğunu koruyarak hücresel ölümsüzlük sağladığı için kanser araştırmalarında önemli bir hedef olarak kabul edilmektedir. Öte yandan, μ-opioid reseptör, merkezi sinir sisteminde ağrı sinyallerinin iletiminde kritik bir rol oynadığı için ağrı yönetimi çalışmalarında yaygın olarak araştırılmaktadır. Bu bağlamda, Hiperisin'in bu iki biyomolekül ile olası etkileşimleri, yeni tedavi stratejilerinin geliştirilmesine katkı sağlayabilir.Çalışmada, Hiperisin'in üç boyutlu yapısı PubChem veritabanından elde edilerek NWChem yazılımı ile optimize edilmiştir. Optimizasyon işlemlerinin ardından, AutoDock 4.0 yazılımı ile Hiperisin'in her iki makromolekül ile etkileşimleri hesaplanmıştır.Elde edilen bulgular, Hiperisin'in telomeraz enzimi ile etkileşime girerek kanser tedavisinde potansiyel bir ajan olarak değerlendirilebileceğini ve aynı zamanda μ-opioid reseptörü ile etkileşime girerek ağrı yönetimi açısından terapötik önem taşıyabileceğini göstermektedir. Çalışmada gerçekleştirilen teorik hesaplamalar, ilerleyen süreçte yapılacak deneysel araştırmalara ışık tutarak, Hiperisin'in biyolojik aktivitesini daha kapsamlı bir şekilde ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Moleküler docking, Hiperisin, Telomeraz, μ-opioid reseptör.

Poster Bildiri

DOĞADAN GELEN ŞIFA: CAPPARIS SPINOSA'NIN SAĞLIKTA KULLANIMI VE BURDUR'DAKI YAYGINLIĞI

Rabiya Zeynep Süzen*, Dursun Gündoğdu*, İsmail Çakır*, Ali Kayboz*

** Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Biyoloji Bölümü, Burdur, Türkiye, 15100*

Özet:*Capparis spinosa L., 1753*, yaygın olarak kapari olarak bilinen, Capparaceae familyasına ait bir bitkidir. Akdeniz bölgesine özgü olan bu bitki, çalılık formunda büyür ve genellikle dikenli bir yapıya sahiptir. Akdeniz iklimine özgü sıcak, kuru yazlar ve ılıman kışlar olan bölgelerde, kuru iklimleri sever ve taşlı, kireçli topraklarda rahatça yetişir. Türkiye'nin güney kıyıları, Yunanistan, İtalya ve Kuzey Afrika gibi Akdeniz havzası ve sıcak iklimli diğer bölgelerde doğal olarak bulunur. Arkeolojik buluntular ve etnobotanik çalışmalar da Tarih öncesi Taş Devri dönemlerinde *C. spinosa* bitkisinin kullanımı doğrudan kanıtlanmasa da, bazı insanların bu dönemde bitkileri tıbbi ve besin amaçlı kullandığını göstermektedir. Bununla birlikte, kaparinin kullanımının en belirgin şekilde kaydedildiği dönemler, antik Mısır ve Roma dönemlerine ait yazılı kaynaklarla ortaya çıkmaktadır. Kapari, geleneksel tıpta sindirim sorunları, hazımsızlık ve mide şişkinliği gibi rahatsızlıklar için kullanılır. Ayrıca antioksidan özellikleri sayesinde bağışıklık sistemini güçlendirmeye ve vücudu serbest radikallerden korumaya yardımcı olduğu rapor edilmiştir. Ayrıca, karaciğer sağlığını desteklemek ve ödem (vücutta su birikimi) gibi durumları tedavi etmek için de kullanılmaktadır. Geleneksel olarak, bazı cilt sorunları ve yaraların tedavisinde de kullanılmıştır. Bu çalışmada *Capparis spinosa* bitkisinin sağlık alanında kullanım durumlarının belirlenmesinin yanı sıra Bu türün Burdur ilinde tüketim miktarı ve kullanım şekilleri hakkında bilgiler sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Fitoterapi, Fonksiyonel gıda, Antioksidan, Bağışıklık sistemi, Kırsal ekonomi

Poster Bildiri

BURDUR'DAKI GÖRÜLMEZ DÜŞMAN MERMER TOZLARI

İsmail Çakır*, Ali Kayboz*, Dursun Gündoğdu*, Rabiya Zeynep Süzen*
** Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Biyoloji Bölümü, Burdur, Türkiye, 15100*

Özet: Mermer, sert ve dayanıklı bir doğal taş olup, genellikle kalsiyum karbonat ($CaCO_3$) bileşiğinden oluşur. Jeolojik olarak, tortul karbonat kayaçlarının yüksek sıcaklık ve basınç altında metamorfizmaya uğramasıyla meydana gelir. Mermerin saflığına bağlı olarak beyaz veya farklı renklerde çeşitleri bulunur. Mermer ocakları, yer kabuğundaki mermer yataklarının çıkarıldığı alanlardır. Günümüzde hem antik hem de modern taş ocakçılığı teknikleri kullanılarak mermer elde edilmektedir. Burdur ili çevresinde çok sayıda mermer faaliyet alanı bulunmaktadır. Burdur ili açısından ekonomi ve endüstri alanında önemli potansiyeli bulunmaktadır. Ancak mermerin işlenme süreci, sağlık ve çevre açısından bazı riskler barındırmaktadır. İşletme süreçlerinde ortaya çıkan mermer tozu, kesme, öğütme ve işleme işlemleri sırasında oluşan ince parçacıklar, çevrede yaşayan insanlar ve özellikle işleme tesislerinde çalışan işçiler için ciddi sağlık sorunlarına yol açabilmektedir. Mermer tozunun suya karışması otoimmün hastalıklara yol açabilirken, gözler ve ciltle teması halinde alerjik reaksiyonlara, tahrişe ve kornea hasarına neden olduğu bilinmektedir. Uzun süreli maruziyet sonucu astım, bronşit, KOAH ve silikozis gibi solunum yolu hastalıkları gelişebilir. Ayrıca, solunabilir kristalin silika içeren mermer tozunun Akciğer kanserine kadar varabilen ciddi sağlık etkileri olduğu bilinmektedir. Bu çalışmada Burdur ili çevresinde bulunan Yarışlı Gölü, Burdur Gölü ve Salda Gölü'nün çevresindeki çok sayıda mermer ocağının, içme suyu ve atmosferdeki gazlar üzerinde oluşturduğu etkileri araştırma konusu haline getirilip, bu etkilerin hem Burdur halkının genel sağlığına hem de mermer ocaklarında çalışan işçilerin sağlık durumuna zararları sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Maden, Silikozis, Kalsiyum karbonat ($CaCO_3$), KOAH, Solunum Sistemi

Poster Bildiri

ROMATOİD ARTRİT GİBİ OTOİMMÜN HASTALIKLARDA GIDA TAKVİYELERİ, VİTAMİNLER, MİNERALLER VE ELEMENTLERİN ROLÜ

Fatma ŞENER*, Tülay ÇOBAN**

** Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 06110, Ankara, Türkiye fsnr84@gmail.com*

***Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi, Farmasötik Toksikoloji Anabilim Dalı, 06560, Ankara, Türkiye tulay.coban@pharmacy.ankara.edu.tr*

Giriş: Romatoid artrit, eklem ve bazı durumlarda ekstra-artiküler tutulum ile karakterize edilen kronik inflamasyon ile seyreden çok faktörlü bir otoimmün hastalıktır. Çeşitli çalışmalar, inflamatuar süreçte reaktif oksijen türlerinin neden olduğu oksidatif stresi önlemede ve/veya azaltmada bazı diyet vitaminleri ve antioksidan mikro besinlerin önemli bir rol oynadığını bildirmiştir. Romatoid artritin etiyopatogenezinde genetik ve çevresel risk faktörlerinin birçok kombinasyonunun otoimmün yanıtı tetikleyebileceği bildirilmiştir. **Amaç:** Vitaminler, mineral ve elementler ile bazı gıda destek ürünlerinin Romatoid artrit hastalarında kullanımında hastalığın seyrine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Online veri tabanlarından makaleler taranarak derlenmiştir. **Sonuç ve Öneriler:** Vitamin D ve omega-3 yağ asidi takviyeleriyle yapılan bir çalışmada farklı yaş gruplarındaki Amerikalılara, günlük vitamin D ve omega-3 yağ asidi takviyesinin veya yalnızca vitamin D uygulamanın otoimmün hastalık insidansını düşürdüğü görülmüştür. Doğal bir flavonoid olan quersetinle yapılan bir klinik çalışmada, quersetinin romatoid artrit hastalarında sabah tutukluğunu ve ağrıyı önemli ölçüde azalttığı bildirilmiştir. Geleneksel hastalık modifiye edici antiromatizmal ilaçlarla (DMARD'lar) tedavi gören aktif romatoid artritli hastalarda silymarin takviyesinin etkilerinin incelendiği iki kollu randomize bir çalışmada silymarinin hastalık aktivite endekslerini, sakatlık endeksini ve EULAR (European League Against Rheumatism) yanıtlarını, yalnızca geleneksel DMARD alan kontrol grubuna kıyasla önemli ölçüde iyileştirdiği bulunmuştur. Meta-analiz yöntemiyle serum Se düzeyleri ile romatoid artrit arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışmada romatoid artrit ile düşük serum Se konsantrasyonu arasında anlamlı bir ilişki olduğu gösterilmiştir. Yapılan çalışmalarda Vitamin D, Selenyum, Quersetin, ve Silymarin kullanımının romatoid artrit tedavisinde etkili olabileceğini göstermiştir. Romatoid artrit tedavisinde gıda destek takviyeleri, vitamin, mineral ve elementlerin potansiyel rolü umut verici görünmekle birlikte bu alandaki bilgilerin derinleştirilmesi ve klinik uygulamalara entegrasyonu için daha fazla bilimsel çalışma ve uzun vadeli klinik denemelere ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: Romatoid artrit, Selenyum, Vitamin D, Quersetin, Silymarin

Poster Bildiri

DEVELOPMENT OF ABL INHIBITORS TO BE EFFECTIVE AGAINST MUTANT SOD1-MEDIATED ALS

Ayben Erkan1, Belgin Sever2,3, Masami Otsuka3,4, Mikako Fujita3, Rumiana Tzoneva5, Halilibrahim Ciftci1,3,4,*

1Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Department of Molecular Biology and Genetics, Burdur, Türkiye, erkanayben7@gmail.com; hciftci@mehmetakif.edu.tr

2 Anadolu University, Faculty of Pharmacy, Department of Pharmaceutical Chemistry, Eskisehir, Türkiye, belginsever@anadolu.edu.tr

3 Kumamoto University, Faculty of Life Sciences, Medicinal and Biological Chemistry Science Farm Joint Research Laboratory, Kumamoto, Japan, mfujita@kumamoto-u.ac.jp

4 Department of Drug Discovery, Science Farm Ltd., Kumamoto, Japan, motsuka@gpo.kumamoto-u.ac.jp

5 Bulgarian Academy of Sciences, Institute of Biophysics and Biomedical Engineering, Department of Lipid-Protein Interactions, Sofia, Bulgaria, rtzoneva65@gmail.com

Background: Recent studies indicated that the activation of Abelson non-receptor tyrosine kinase (Abl, Abl1) was detected in mutant superoxide dismutase 1 (SOD1) transgenic Amyotrophic Lateral Sclerosis (ALS) mice models provoking neuronal death in ALS motor neurons. **Aim:** The aim of this study is to investigate the anti-ALS effects of Abl inhibitors (compounds **1-4**). **Methods:** Initially, we synthesized compounds **1-4** with good yield and high purity and characterized their chemical structures via ^{1}H NMR, ^{13}C NMR and HRMS. Compounds **1-4** were then tested against K562 chronic myeloid leukaemia (CML) cells at concentrations of 10 µM and 1 µM using the MTT assay, as Abl is a well-defined target of CML. **Results:** According to the results, the cytotoxic effects of compounds **1-4** were found higher than dasatinib and bosutinib. Among them, 4-((2,4-dichloro-5-methoxyphenyl)amino)-6-methoxy-7-(3-(piperazin-1-yl)propoxy)quinoline-3-carbonitrile (compound **3**) exhibited cytotoxic effects against K562 cells with 92.59% and 58.28% at concentrations of 10 µM and 1 µM, respectively compared to bosutinib (91.89% and 46.68%, respectively). **Discussion and Conclusion:** Compound **3** is a potential Abl1 inhibitor for future studies and the assays for compound **3** to evaluate its mutant SOD1-mediated anti-ALS effects are ongoing.

Keywords: ALS, Abl1, CML, Dasatinib, Bosutinib

Acknowledgement: This study was supported by Scientific and Technological Research Council of Turkey (TUBITAK) under the Grant Number 124N459. The authors thank to TUBITAK for their supports.

Poster Bildiri

THE ROLE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN NURSING

Nelson Chibuike ONYENEKE*, Joseph Okokon EFFIONG, Nida AYDIN*****

**Near East University, Faculty of Nursing, onyenekenelson.chibuike@neu.edu.tr*

*** Near East University, Faculty of Nursing, josephokokon.effiong@neu.edu.tr*

**** Near East University, Faculty of Nursing, nida.aydin@neu.edu.tr*

Abstract: Artificial Intelligence (AI) is playing a transformative role in modern nursing care by increasing efficiency in clinical decision-making, streamlining workflows, and enhancing patient outcomes. As AI advances, its role in nursing is projected to grow, paving the path for innovations that will transform care delivery and enhance health outcomes. AI-powered Clinical Decision Support Systems (CDSS) assist nurses by analyzing medical data and providing evidence-based recommendations. Virtual nursing assistants and AI-powered chatbots facilitate continuous patient monitoring, reducing nurse workload while improving patient engagement. Predictive analytics enables early detection of health deterioration, allowing for timely interventions that lower hospital readmission rates. Additionally, AI optimizes administrative tasks such as electronic health record (EHR) documentation and prescription management, minimizing errors and enhancing workflow efficiency. AI applications in telemedicine further improve healthcare accessibility by enabling virtual consultations and remote monitoring. Moreover, AI-driven robotics support physical nursing tasks, while AI-based mental health systems help mitigate nurse burnout and stress, ultimately contributing to better patient care and staff well-being. AI is a very important tool in contemporary healthcare since it increases productivity, reduces stress, human error, and grants assurance for a holistic patient care when applied together with nursing care. Furthermore, AI-powered clinical decision support systems provide nurses with real-time insights that improve diagnosis accuracy and treatment planning, but worries about the dependability of these systems and the possibility of bias remain important issues in the field. Despite these advancements, challenges such as data privacy, algorithmic bias, and ethical considerations must be addressed to ensure AI's responsible and equitable integration into nursing care. Ongoing research is necessary to evaluate AI's long-term implications and establish evidence-based best practices in nursing.

Keywords: Artificial intelligence, Nursing care, Patient care

Poster Bildiri

GÜMÜŞ VE BAKIR NANOPARTİKÜLLERİ İLE ONLARIN KOMBİNASYONUNUN GENOTOKSİK ETKİLERİNİN KOMET TESTİ İLE DEĞERLENDİRİLMESİ

Nafize Gül BOZKURT, Merve GÜNEŞ, Burçin YALÇIN, Emre YAVUZ, Doç. Dr. Murat AKARSU, Prof. Dr. Nuray KAYA, Prof. Dr. Bülent KAYA

Akdeniz Üniversitesi Fen Fakültesi, Biyoloji Bölümü, Antalya, Türkiye, gulbzkurtt@gmail.com

Amaç: Nanopartiküller boyutları 1-100 nanometre arasında değişiklik gösteren çok küçük boyutlu fiziksel ve kimyasal özellikler bakımından özelleşmiş parçacıklardır. Gıda, tarım, tıp ve elektronik cihazlar gibi birçok alanda farklı amaçlar için kullanılmaktadır. Endüstriyel alanda üretimleri artan nanopartiküller ekosistemde birikime sebep olabilmektedir. Bu birikim hedef canlı dışındaki diğer canlı türlerinde potansiyel olarak ekotoksikolojik riskleri ortaya çıkarmaktadır. Bu risk çevre için dikkate değer önemli bir oluşumu ortaya çıkarmaktadır. Metalik nanopartiküllerden olan bakır (Cu) ve gümüş (Ag) geniş ve güçlü ölçekte gösterdikleri antibakteriyel özellikleri sebebiyle geniş kullanım alanına sahiplerdir. Bu iki metal bir araya getirilmesiyle elde edilen Ag:Cu nanopartikülleri Ag ve Cu nanopartiküllerine göre daha fazla antibakteriyel etkinlik göstermekte ve bu nedenle uygulama alanlarının genişleyip artacağı tahmin edilmektedir. Fakat Ag:Cu nanopartiküllerinin biyolojik ve çevresel sistemlerde yola açacağı genotoksik etkiler hakkında bulanan veriler sınırlıdır. Bu veri sınırı bu bileşiklerin zararlı etkilerinin anlaşılabilmesi için daha fazla toksikoloji çalışmaları yapılması gerektirmektedir. **Yöntem:** Bu bağlamda bu çalışmada AgBr NP (51 nm), CuI NP (123 nm) ve 8:2 oranında Ag:Cu NP karışımının (54 nm) 4'er farklı dozunun (10, 25, 50 ve 100 ppm) genotoksisiteleri *Allium cepa* kök ucu meristem hücreleri *ve Drosophila melanogaster* hemositlerinde Tek Hücre Alkali Jel elektroforez Testi (KOMET) yöntemi araştırılmıştır. **Bulgular:** Çalışma bulgularına göre *Drosophila* KOMET analizi sonucunda AgBr tüm dozlarda, CuI ve AgCu çalışılan yüksek dozlarda (50 ve 100 ppm) genotoksisiteyi anlamlı düzeyde indüklemiştir. *A. cepa* KOMET analizi sonucunda ise AgBr 25, 50 ve 100 ppm dozlarında genotoksisiteyi anlamlı düzeyde indüklerken CuI ve AgCu'in tüm dozlarında genotoksisite indüklenmemiştir. **Tartışma ve Sonuç:** Bu çalışmada AgBr, CuI ve Ag:Cu NP'lerinin toksik etkileri iki farklı ökaryotik sistemde ortaya konmuştur. Elde edilen sonuçlar aynı konsantrasyona sahip aynı partiküller ile çalışma yapılmış olmasına rağmen farklı model organizmalar üzerinde farklı sonuçlar verebildiğini göstermekte ve bir maddenin genotoksisitesi araştırılırken farklı model organizmaların kullanımının önemini vurgulamaktadır. *D. melanogaster* ve *A.cepa*'da KOMET analizinin sonuçları karşılaştırıldığında sonuçların birbirini desteklediği gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Drosophila melanogaster, Allium cepa*, KOMET, Nanopartikül, Genotoksisite, Gümüş bromür, Bakır iyodür, Gümüş-Bakır

Poster Bildiri

GENETİK TEMELLİ OBEZİTE VE BESLENME YAKLAŞIMLARI

Büşra Deniz KİZİR
** Grup Florence Nightingale Ataşehir Hastanesi, Beslenme Diyet Kliniği ,İstanbul, Türkiye, busradeniz.kizir@florence.com.tr*

GİRİŞ-AMAÇ: Bu çalışma genetik temelli obezitenin yönetiminde bireyselleştirilmiş beslenme yaklaşımlarının tartışılması amaçlanmaktadır. Obezite, sendromik, monogenik ve poligenik olmak üzere üç temel genetik tipe ayrılmaktadır. Genetik yapıların bireyselleştirilmiş diyet müdahaleleri üzerindeki etkisi değerlendirilmiş ve Akdeniz diyeti, düşük yağlı diyet ve yüksek proteinli diyet gibi stratejilerin etkinliği incelenmiştir. Bireyselleştirilmiş beslenme uygulamalarında enerji dengesi, makro ve mikro besin bileşenleri, biyoaktif bileşenler ve metabolik yanıtlar dikkate alınacaktır. **GEREÇ-YÖNTEM:** Literatür taraması kapsamında 2005-2025 yılları arasında PubMed, Scopus ve Web of Science veri tabanlarında 'genetik temelli obezite', 'kişiselleştirilmiş beslenme', 'genetik polimorfizmler' ve 'beslenme müdahalesi' anahtar kelimeleri kullanılarak yapılan çalışmalar incelenmiştir. Çalışmaya dahil edilme kriterleri şunlardır: İnsanlarda yapılan çalışmalar, obezite ile genetik faktörler arasındaki ilişkiyi değerlendiren araştırmalar, kişiselleştirilmiş diyet yaklaşımlarının etkinliğini inceleyen çalışmalar. Veriler, obezite tipleri ve bu tiplerde uygulanan diyet müdahaleleri temelinde sınıflandırılmıştır. **BULGULAR:** 1. **Sendromik Obezite:** Nadir genetik mutasyonlar veya kromozomal anomaliler sonucu insülin direnci, hipogonadizm, hipotansiyon gibi endokrin sorunlarla beraber görülür. **Beslenme Müdahalesi:** Aşırı enerji alımını kontrol altına almak esastır. Porsiyon kontrolü uygulanmalıdır. Tokluk sinyallerini güçlendirmek için yüksek proteinli diyet önerilir. 2. **Monogenik Obezite:** Tek bir gen mutasyonu sonucu ortaya çıkar ve en sık etkilenen genler: LEP, LEPR, MC4R, POMC.
Leptin sinyali bozulduğu için iştah ve enerji dengesi doğrudan etkilenir. **Beslenme Müdahalesi:** İnsülin direncini azaltmak için yağ ve şeker kısıtlaması önerilir. Tokluk sinyallerini güçlendirmek için yüksek proteinli diyet verilebilir. Leptin ve iştah mekanizmalarını düzenlemek için destek olarak yeşil çay, resveratrol, omega-3, kurkumin gibi biyoaktif bileşenler kullanılabilir. 3. **Poligenik Obezite:** Birden fazla genin etkileşimi sonucu gelişir. Toplumda en sık görülen obezite tipidir (%90'dan fazla). **Beslenme Müdahalesi:** Günlük 500-1000 kcal enerji açığı yaratmak önemlidir. Akdeniz diyeti metabolik kontrol sağlar. Düşük yağlı diyet FTO gen varyantına sahip bireylerde etkili olabilir. **TARTIŞMA VE SONUÇ:** Sendromik ve monogenik tip obezitesi olan bireylerde iştah kontrolünü hedefleyen yüksek proteinli ve düşük glisemik indeksli diyetler etkili olabilir. Poligenik obezite tipinde ise çevresel faktörlerin etkisi daha belirgin olduğundan, Akdeniz diyeti ve düşük yağlı diyet müdahaleleri olumlu sonuçlar sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: genetik temelli obezite, kişiselleştirilmiş beslenme, genetik polimorfizmler ve beslenme müdahalesi

Poster Bildiri

BİR KÖPEKTE ÇOK SAYIDA İDRAR TAŞININ SİSTOTOMİ İLE UZAKLAŞTIRILMASI

İpek UZ1, Ahmet ÖZAK1

1 Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Cerrahi Ana Bilim Dalı, Samsun, Türkiye, ipekuz1903@gmail.com

Giriş: Ürolitiyazis, idrar yollarında bulunan idrar taşlarının, oluşum nedenleri ve etkilerini ifade eden genel bir terimdir. Ürolitiyazis tedavisinde cerrahi yöntemlerin kullanımına, hastanın klinik durumu, taş; türü, büyüklüğü ve konumu değerlendirilerek karar verilmektedir.
Amaç: Bu çalışmanın amacı dişi bir köpeğin idrar kesesinde bulunan idrar taşlarının klinik, ultrasonografik, radyografik bulguları ve cerrahi sonuçlarının sunulmasıdır.
Çalışma: Olgumuzu 8 yaşlı, kısır, dişi Golden Retriever köpek oluşturdu. İdrarda kan görülmesi (hematüri) ve yaklaşık 3 aydır idrar yaparken ağrı duyma (disüri) şikayetiyle gelen olguya yapılan fiziksel muayenede kaudal karın boşluğunda sert bir kitle palpe edildi. Ultrasonografik görüntülemede idrar kesesinde birden fazla hiperekojen alan görüntüleri tespit edildi. Radyografik görüntülemede ise idrar kesesinde radyo-opak idrar taşları ile uyumlu oluşumlar belirlendi. Yapılan idrar muayenesinde tespit edilen idrar taşlarının struvit olduğu anlaşıldı. Genel anestezi altında post-umblical ensizyon yapılarak abdominal boşluktaki idrar kesesine ulaşıldı. İdrar kesesine dorsalden vaskülarizasyonun en az olduğu bölgeden ensizyon yapıldıktan sonra yaklaşık 4X5 cm büyüklüğündeki ve 100 g ağırlığındaki 6 adet idrar taşı çıkarıldı. Post-operatif 5.günden itibaren disüri ve hematüri bulguları ortadan kalktı.
Tartışma Ve Sonuç: Köpeklerde idrar kesesinde idrar taşı olgularına sıklıkla rastlanmaktadır. Hastaların rutin dışı davranışlarını belirlemek erken teşhiste oldukça önemlidir. İdrar taşlarının tespit edilmesinde öncelikli ve non-invaziv görüntüleme yöntemlerinden radyografik ve ultrasonografik görüntüleme yöntemleri büyük önem taşımaktadır. Görüntüleme yöntemleriyle lokalizasyonu ve büyüklüğü belirlenen idrar taşlarının uzaklaştırılması için en uygun yöntemin belirlenmesi sağlanır. Boyutları büyük olan idrar taşları için sistotomi sıklıkla ve başarıyla uygulan bir yöntemdir. Bu tür olgularda nüks oluşabilme olasılığı nedeniyle hastanın belirlenen beslenme rutinin dışına çıkmaması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: İdrar Kesesi, İdrar Taşları, Ürolitiyazis, Sistotomi, Non-invaziv Görüntüleme.

Poster Bildiri

ERCP SONRASI OLUŞAN KOROZİV MADDE HASARI; NADİR BİR OLGU

Ekrem ÖZSÖZ, Neslihan YAPRAK BARIT, Ayşegül Şule ALTINDAL, Latif Emre ÖZDEMİR

Antalya Şehir Hastanesi, ekrem_ozsoz@hotmail.com

Özet: Koroziv maddeye bağlı üst hava yolu hasarları nadir görülmekle birlikte, ciddi solunum komplikasyonlarına yol açabilmektedir. Bu çalışmada, Endoskopik Retrograd Kolanjiyopankreatografi (ERCP) sonrası gelişen disfaji, stridor ve nefes darlığı şikayetleriyle değerlendirilen 76 yaşında kadın hastaya ait koroziv mukoza hasarı olgusu sunulmuştur. Fizik muayenede stridor ve yardımcı solunum kaslarının kullanımı gözlenmiş; fleksibl endoskopide epiglot ve vokal kord düzeyinde ödem ve granülasyon alanları tespit edilmiştir. Klinik durumu değerlendirilen hastaya, zor havayolu önlemleri alınarak acil trakeotomi uygulanmıştır. Postoperatif takiplerde hastanın solunumu belirgin şekilde rahatlamış, mukozal ödemde gerileme ve klinik iyileşme izlenmiştir. Yedinci gününde dekanülasyonu yapılan hasta, dokuzuncu günde komplikasyonsuz taburcu edilmiştir.

Literatür taramasında ERCP sonrası oluşan koroziv mukoza hasarına rastlanmamıştır. Özellikle epiglot, vallekula ve vokal kordlarda oluşan bu tip yanık benzeri hasarların, hava yolu yönetiminde zorluk yaratabileceği vurgulanmalıdır. Bildirilen bazı pediatrik serilerde benzer üst hava yolu hasarları solunum sıkıntısına yol açmış, ancak trakeotomi gereksinimi nadir olmuştur. Bu vaka, ERCP sonrası gelişen nadir ancak ciddi üst solunum yolu hasarının klinik yönetimi açısından önem taşımaktadır.

Sonuç olarak, ERCP sonrası gelişen stridor ve solunum sıkıntısı durumlarında koroziv madde teması olasılığı göz önünde bulundurulmalı; endoskopik değerlendirme sonrası hızlı ve multidisipliner bir hava yolu yönetimi planlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler:trakeotomi, koroziv

Poster Bildiri

1 KEDİDE BOYUNDAN ISIRILMA SONUCU ORTAYA ÇIKAN NON-AMBULATORİK TETRAPAREZİS

Halis HOŞAF*, Muharrem YILDIRIM, Taylan ÖNYAY****

** Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Cerrahi Anabilim Dalı hlshsf55@gmail.com*

*** Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Cerrahi Anabilim Dalı muharremy.1963@gmail.com*

****Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Cerrahi Anabilim Dalı taylan.onyay@omu.edu.tr*

Giriş: Spinal travma ile ilişkili yaralanmalar arasında omurilik kontüzyonları, vertebral kırık veya çıkık ve travmatik intervertebral disk herniasyonu bulunur. Köpeklerde ve kedilerde spinal travmanın yaygın nedenleri arasında motorlu taşıt kazaları, hayvan-hayvan veya insan-hayvan etkileşimleri, düşmeler ve ateşli silah yaralanmaları bulunur. Spinal travması olan hastalarda genellikle diğer hayati organlarında da eşzamanlı yaralanmalar vardır ve bu da hastanın yaşamını tehdit eden diğer yaralanmaların teşhisi için hızlı ve kapsamlı bir değerlendirme ve inceleme gerektirir. **Amaç:** Bu çalışmanın amacı Ondokuz Mayıs Üniversitesi Veteriner Fakültesi Eğitim, Araştırma ve Uygulama Hastanesi Cerrahi Anabilim Dalı'na boynundan kedi ısırması şikayeti ile getirilen bir kedinin klinik, radyografik ve tedavi sonuçlarının sunulmasıdır. **Olgu Sunumu:** 1 aylık, erkek, melez kedi kliniğimize 1 hafta önce boynundan ısırıldığı ve 2 gün önce tamamiyle ayağa kalkmayı bıraktığı şikayeti ile getirildi. Non ambulatorik tetraparezisi olan hastanın nörolojik muayenesinde tüm bacaklardaki refleks muayenelerinin abartılı olduğu fakat derin ağrı duyusunun bulunduğu görüldü. Yapılan radyografik incelemede hastanın atlantoaxial hiperfleksiyonu olduğu görüldü. Hastaya medikal tedavi başlandı. Tedavi süresince tek doz metilprednizolon (12.5 mg/kg) ve amoksisilin-klavunilik asit (25 mg/kg) uygulandı. Hasta 2 gün sonra lateral pozisyondan sternal pozisyona geçti. 3.günde ayakta durabiliyordu ama ataksisi vardı. 15.günde ise motorik fonksiyonlarında herhangi bir problem görülmedi ve taburcu edildi. **Sonuç ve Öneriler:** Servikal travma sonrası atlantoaxial hiperfleksiyonun etiyolojisi iyi bilinmektedir ve çoğu olguda sadece konservatif sağaltım yeterli olmaktadır. Hastanın klinik tablosu değerlendirildiğinde prognozunun şüpheli bulunmasına rağmen, sadece uygun bakım ve tedavi koşulları sağlandıktan sonra operatif girişime gerek kalmadan tam olarak iyileştiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Spinal travma, Atlantoaxial hiperfleksiyon, Tetraparezis

Poster Bildiri

SILVER NANOPARTICLE DOPED WOUND DRESSINGS: ANTIMICROBIAL ACTIVITY AND CLINICAL APPLICATIONS

Sena KOŞAR*, Dr. Öğr. Üyesi Şevkinaz DOĞAN**

** Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Chemistry, kosarsena15@gmail.com*

*** Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Cevat Sayılı School of Health, Department of Nursing, skonak@mehmetakif.edu.tr*

Background: Inflammation and delayed healing of open wounds is a risky situation. **Aim:** The aim of this study was to prevent inflammation and accelerate wound healing in open wounds. **Methods:** The aim of this study is to use a silver nanoparticle-added wound dressing to accelerate this process and to prevent factors such as infection in people with infected wounds caused by diabetes, who are constantly lying down. These nanoparticles provide a multifaceted effect on microorganisms by disrupting cell wall and membrane integrity, denaturing proteins and enzymes and inhibiting DNA replication**. Results:** Silver nanoparticles were obtained. Fiber was drawn as a wound dressing. Antibacterial activity was measured. **Discussion and Conclusion:** Antibacterial study was performed and desired results were obtained. However, more comprehensive clinical research is needed on safety, efficacy and biocompatibility.

Key Words: Silver Nanoparticles, Wound Dressing, Antibacterial

Poster Bildiri

KOMPLİKE MANDİBULA KIRIKLARININ MİNİMAL İNVAZİV TEKNİK İLE YÖNETİMİ: İKİ OLGU

Aynur KARACA*, Büşra ÇİL*, Barış Cem GEÇİCİ*, Hadil Ichraf SLAMI*, Cenk YARDIMCI*

**Ondokuz Mayıs Üniversitesi Veteriner Fakültesi Cerrahi Anabilim Dalı, Samsun, Türkiye*

ynrkaraca@gmail.com ,busra97.cil@gmail.com , barisgecicix@gmail.com , slami_hadil@yahoo.fr

cyardimci@omu.edu.tr

Giriş: Kedilerde mandibula kırıkları, diğer tüm kırıklara oranla bildirilen kırık olguların %16'lık bir insidense sahip olduğu bildirilmiştir. En yaygın etiyolojik faktörler trafik kazaları ve yüksekten düşmelerdir. Kedilerde maksillofasiyal travmalar, genellikle symphysis mandibula ayrılması, rostral, korpus ve kaudal mandibula ve/veya temporomandibular eklemi (TME) içeren lezyonlarla sonuçlanır. **Amaç:** Bu poster bildirisinde, açık rostral mandibula kırığı ve symphysis mandibula ayrılması tanısı konulan iki kedide, akrilik eksternal fiksatör tekniği ile stabilizasyon sağlanıp ek olarak oklüzyonun sürdürülmesi amacıyla kompozit dolgu ile maksillomandibular stabilizasyon uygulamalarının klinik ve radyografik değerlendirilmesi, postoperatif sürecin bildirilmesi amaçlandı. **Yöntem:** Çalışma materyalini, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Veteriner Fakültesi Eğitim, Araştırma ve Uygulama Hastanesi Cerrahi Ana Bilim Dalı'na trafik kazası sonucu mandibulada açık kırık gelişen ve maloklüzyon şekillenen iki kedi oluşturdu. Mandibula kırığının stabilizasyonu akrilik eksternal fiksatör tekniği ile yapıldı. Oklüzyonun korunması amacıyla da maksillomandibular stabilizasyon yapıldı. **Bulgular:** Klinik ve radyografik değerlendirmelerin sonucunda iki kediye açık rostral mandibula kırığı ve symphysis mandibula ayrılması tanısı konuldu. Rostral mandibula kırığına anatomik hizalanmayı sağlamak amacıyla akrilik eksternal fiksatör ile tedavi edilmesi planlandı. Eksternal fiksatör (ESF), kırığın stabilizasyonunda minimal invaziv bir yaklaşımla, mandibulanın aboral yüzeyinden mandibular kanala penetre olmadan ventral mandibulaya doğru yerleştirildi. Eksternal fiksatör stabilizasyonuna ek olarak oklüzyona destek sağlamak amacıyla maksiller ve mandibular canin dişlere kompozit dolgu materyali ile maksillomandibular stabilizayon (interdental ark) yapıldı. Postoperatif dönemde 4 gün süreyle faringostomi tüpü ile beslenme uygulandı. **Tartışma ve Sonuç:** Mandibula kırıklarında, dental oklüzyon ve çiğneme fonksiyonunun yeniden sağlanması, tedavi sürecinin başarısı için kritik bir rol oynamaktadır. Maksillofasiyal bölge lezyonlarının yönetimi karmaşık bir konu olup, bu bölgede şekillenen mandibula kırıklarında çeşitli stabilizasyon teknikleri bildirilmiştir. Açık mandibula kırığı olan iki kedide uygulanan akrilik ESF'nin postoperatif süreçte, yara bakımını kolaylaştırması internal fiksasyon yöntemlerine göre alternatif olduğu öngörülmektedir. Sonuç olarak, bu çalışmada açık rostral mandibula kırığı ve symphysis mandibula ayrılmasında, akrilik eksternal fiksatör kullanılarak gerçekleştirilen tedavi başarılı bir şekilde sonuçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eksternal fiksatör, Kompozit dolgu, Maksillomandibular, Mandibula, Minimal invaziv

Poster Bildiri

BİR KEDİDE SALTER HARRİS TİP-I KIRIĞI VE BİYOLOJİK OSTEOSENTEZ

Büşra ÇİL*, Hadil Ichraf SLAMI*, Cenk YARDIMCI*
**Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Cerrahi Ana Bilim Dalı, Samsun, Türkiye*

busra97.cil@gmail.com, slami_hadil@yahoo.fr, cyardimci@omu.edu.tr

Giriş: Kedilerde uzun kemik kırıklarının %10-20'sini tibia kırıkları oluşturmaktadır. Tibia kırıklarının %73'ü diyafizer, %20'si distal bölgede meydana gelir. **Amaç:** Bu çalışmanın amacı, distal tibia Salter Harris tip-I kırığının tanı, tedavi ve sonuçlarını sunmaktır. **Yöntem:** Çalışma materyalini, 8 aylık dişi Scottish Fold ırkı bir kedi oluşturdu. Yüksekten düşme sonucu sağ arka ekstremitede distal tibia Salter Harris tip-I kırığı tespit edildi. Pnöymotoraks nedeniyle başlangıçta konservatif tedavi önerildi. Ancak bir hafta sonra kırık uçlarının deplase olduğu belirlendi ve transartiküler hibrit eksternal fiksasyon (THESF) ile cerrahi sağaltım yapıldı. **Bulgular:** Hasta, 5. kattan düşme sonrası topallık şikayetiyle getirildi. Fiziksel ve hematolojik muayene bulguları normaldi. Radyografik değerlendirmede kırık doğrulandı. Preoperatif planlamanın ardından sınırlı açık yöntemle kırık uçları redükte edilerek eksternal fiksatör uygulandı. Hasta ilgili ekstremitesini postoperatif 1. Günde fonksiyonel olarak kullanmaya başlamıştır. Bu uygulama hem bandaj hem de egzersiz kısıtlaması gereksinimini ortadan kaldırır. Postoperatif 28. Günde röntgende gözlemlenen kallus oluşumu ve klinik muayene sonuçlarına göre eksternal fiksatör çıkarılmıştır. Hastanın ilgili ekstremitesinde topallık bulgusu gözlenmeyip, kırık hattının palpasyonunda da herhangi bir ağrı bulgusu belirlenmedi. **Tartışma ve Sonuç:** Kedilerde distal tibia kırıklarının sağaltımına ait çalışmalar incelendiğinde, günümüze dek birçok yöntem denenmiş olup; bunlar arasında intramedüller pin, plak, intramedüller pin-plak kombinasyonları, kilitli intramedüller pinler ve çeşitli eksternal fiksasyon konfigürasyonları uygulanmaktadır. Salter Harris kırıklarının tedavisinde ise en sık kullanılan yöntemin çapraz Kirschner pin yöntemi olduğu bildirilmiştir. Bölgenin anatomik zorlukları, distal kırıkların fiksasyonunu çoğu zaman ya mümkün kılmamakta ya da ciddi komplikasyonlara neden olmaktadır. THESF sistemi, uygulama kolaylığı ve biyomekanik avantajları açısından oldukça uygun bir alternatif olduğu öngörülmektedir. Sonuç olarak bu poster çalışmasında bir kedide distal tibia Salter Harris tip-I kırığının tedavisinde THESF'nin klinik ve radyografik sonuçları değerlendirilmiş ve olumlu bulgular elde edilmiştir. Dolayısıyla; distal tibia Salter Harris kırığı şekillenmiş olan kedilerde bu yöntem uygulanarak, konsolidasyon sürecinde herhangi bir fonksiyonel kısıtlama olmaksızın kırık iyileşmesinin sağlanabileceği öngörülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Biyolojik osteosentez, Hibrit, Kedi, Eksternal fiksasyon, Tibia

Poster Bildiri

BİR KÖPEKTE MAKSİLLOFASİYAL TRAVMA OLGUSU VE SAĞALTIMI

Zeynep SEMERCİ1*, Büşra ÇİL1, Ahmet ÖZAK1

1Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Cerrahi Anabilim Dalı, Samsun, Türkiye

** z.semerci.95@gmail.com, busra97.cil@gmail.com, aozak@hotmail.com*

Giriş: Maksillofasiyal travmalar, köpeklerde solunum fonksiyonlarını ve oküler yapıları etkileyen önemli yaralanmalara yol açmaktadır. Özellikle yüksek enerjili travmalar, os nasale ve arcus zigomaticus'un parçalı kırıklarıyla sonuçlanarak solunum güçlüğü ve bulbus oculi deplasmanı gibi komplikasyonlara neden olabilir. **Amaç:** Bu olgu sunumunun amacı, derin laserasyon yarası, os nasale ve arcus zygomaticus'un parçalı kırıkları ile maksilla kırığı bulunan bir köpekte maksillofasiyal travmanın cerrahi sağaltımını ve postoperatif sürecini paylaşmaktır. **Yöntem:** Çalışma materyalini, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Veteriner Fakültesi Cerrahi Ana Bilim Dalı'na travma şikayeti ile getirilen 6 aylık, dişi, melez ırk bir köpek oluşturdu. Hastanın fiziksel muayenesi tamamlandıktan sonra, genel anestezi altına alındı. Yara bölgesi operasyona hazır hale getirildi. Cerrahi müdahalede nekrotik dokuların debridmanı yapılıp serbest kemik fragmentleri uzaklaştırıldı. Nazal hava yolu açıklığını korumak amacıyla minimal invaziv yaklaşım uygulandı. Yumuşak dokular basit ayrı dikişlerle kapatıldı ve dren uygulaması yapıldı. İntraoperatif ve postoperatif süreçte multimodal analjezi uygulamalarına devam edildi. Postoperatif 12.saatte hasta yaş mama ile beslenmeye başladı. Hasta, postoperatif süreç boyunca düzenli klinik muayenelerle takip edildi. Uygulanan dren postoperatif 5. gün, dikişler ise 10.günde uzaklaştırıldı. **Bulgular:** Hastanın fiziksel muayene ve hematolojik değerlendirme sonuçları referans aralığındaydı. Postoperatif dönemde hastanın dispnesi düzelmiş ve solunum fonksiyonlarında belirgin bir iyileşme gözlendi. Postoperatif takip sürecinde enfeksiyon veya solunum komplikasyonu gelişmeyip, hastanın genel durumunun stabil olduğu gözlendi. **Tartışma ve Sonuç:** Bu olgu, maksillofasiyal travmaların erken dönemde doğru ve hızlı bir şekilde müdahale edilmesinin prognoz üzerinde belirgin bir etkisi olduğunu göstermektedir. Yapılan debridman, nekrotik dokuların ve serbest kemik fragmentlerinin uzaklaştırılması, ilerleyen dönemde oluşabilecek enfeksiyon ve komplikasyonların önüne geçilmesini sağlamıştır. Ayrıca, nazal hava yolunun korunması ve uygun dren uygulamasının solunum fonksiyonlarını hızla iyileştirerek hastanın genel durumuna katkı sağladığı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Arcus Zigomaticus Kırığı, Köpek, Maksillofasiyal Travma, Os Nasale Kırığı

Poster Bildiri

BİR KEDİDE İDİOPATİK DİL NEKROZU VE SAĞALTIMI

Zeynep SEMERCİ1*, Hadil Ichraf SLAMI1, Cenk YARDIMCI1
1Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Veteriner Fakültesi Cerrahi Anabilim Dalı, Samsun, Türkiye

**z.semerci.95@gmail.com, slami_hadil@yahoo.fr, cyardimci@omu.edu.tr*

Giriş: Kedilerde dil nekrozu nadir görülen bir patoloji olup, genellikle travma, enfeksiyon, vasküler bozukluklar veya toksik etkenlere bağlı gelişebilir. Ancak bazı olgularda altta yatan etiyoloji belirlenememektedir. **Amaç:** Bu olgu sunumunun amacı, nedeni belirlenemeyen dil nekrozu tanısı konulan bir kedide uygulanan sağaltımı ve sonuçlarını paylaşmaktır. **Yöntem:** Çalışma materyalini, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Veteriner Fakültesi Cerrahi Ana Bilim Dalı'na iştahsızlık ve ağız lezyonları şikayetiyle getirilen 7 aylık, erkek, melez ırk bir kedi oluşturdu. Yapılan klinik muayenede deri altı dokuda yaygın peteşiyel kanamalar, dil yüzeyinde gangren ve eksudatif akıntı tespit edildi. Genel anestezi altında ağız içerisindeki nekrotik dokular debride edildi. Oral beslenme sağlanamadığı için parenteral sıvı sağaltımı ve nazogastrik sonda ile beslenme protokolü uygulanmaya başlandı. Sistemik antibiyotik, nekrotik dokuların demarkasyonu amacıyla homeopatik ajan (tarantula cubensis ekstraktı) ve ağız antiseptiği kullanılmaya başlandı. **Bulgular:** Tedavi sürecinde nekrotik dokunun demarkasyonu ve granülasyon dokusu oluşumunun şekillendiği gözlendi. Nazogastrik sonda uygulamasının tedavinin başlangıcında rehidrasyonu desteklediği belirlendi. Tedavi başlangıcının 20.gününde hemogram muayenesinde, feline enfeksiyöz peritonitis ve anemi ile uyumlu bulgular saptandı. Hastaya kan transfüzyonu yapıldıktan sonra genel durumu giderek iyileşti ve oral beslenme tekrar sağlandı. **Tartışma ve Sonuç:** Dil nekrozu, hastaların oral beslenmesini ciddi şekilde engelleyerek besin alımını kısıtlar, bu durum genel durumun hızla kötüye gitmesine sebep olabilir. Dil nekrozu, vücutta enerji ve besin maddelerinin yetersiz alımına neden olarak sistemik işlev bozukluklarına yol açabilir. Ayrıca, dildeki nekrotik değişiklikler, enfeksiyon riskini artırarak sepsis gibi yaşamı tehdit eden durumların gelişimine zemin hazırlayabilir. Sonuç olarak, dil nekrozu tedavisinde erken müdahale ve uygun beslenme tedbirleri hastanın hayati fonksiyonlarının korunmasında kritik rol oynamaktadır.

Anahtar Kelimeler: İdiopatik Dil Nekrozu, Kedi

Poster Bildiri

BIOCHEMICAL SENSORS IN DETECTION OF ENVIRONMENTAL POLLUTANTS

Burcu Yeşilbudak
Çukurova University, Department of Biology, Adana, Türkiye, yesilbudak@gmail.com

Background: Practically all organisms have developed sensory systems to detect and react to a variety of environmental stimuli. In chemistry, medicine and other environmental disciplines, significant and diverse length scales are used for sensing, including macro, micro and nanoscale units. **Aim:** The objectives of this study are to describe the latest developments in the basic operation and fabrication processes of various sensors and to draw a series of conclusions about current sensor research based on these systems. **Methods:** Identification of chemical elements and biological structures has been an important first step in environmental, forensic, material science and biomedical sciences. To this end, this study examined advanced equipment to produce highly accurate and affordable sensors. **Results:** The studies reviewed have enabled organisms to develop important biochemical sensors even for low doses of pollutants. **Discussion and Conclusion:** This study supports the development of preliminary research outputs for studies against toxicity agents in the aquatic environment by regularly considering biosensors at critical vital values.

Keywords: Aquatic environment, Biochemical sensors, Sensory systems, Toxic agents

Poster Bildiri

METABOLIC ANALYSIS METHOD IN MAINTAINING CYTOCHEMICAL BALANCE IN SINGLE CELLS

Burcu Yeşilbudak
Çukurova University, Department of Biology, Adana, Türkiye, yesilbudak@gmail.com

Background: Glycosphingolipids play a vital role in the signaling process of the central nervous system in the cell membrane and for blood group antigens. Anabolic and catabolic processes of the cell can alter the functioning of cell components. Therefore, transmembrane signaling, apoptosis, Alzheimer's disease, diabetes, and neuronal functions are significantly affected by this situation. **Aim:** The purpose of this study is to concentrate on the applications and techniques for analyzing the metabolic activity of cells using powerful chemical cytometry methods. **Methods:** This study reviewed a collection of literature that explains how clinical findings in nervous system disorders that start in embryonic development are accompanied by changes in the structure of glycolipids. **Results:** In conclusion, it has been determined that chemical cytometry is a very powerful tool in addressing the responses and characteristic conditions accompanying cell differentiation observed in the exposure of an embryo to environmental factors during its development. **Discussion and Conclusion:** The results obtained in this study provide a literature review for other studies by examining different studies including directed and shotgun metabolic cytometry analyses used in the regular evaluation of critical vital endpoints in metabolic processes.

Keywords: Chemical cytometry, Glycosphingolipids, Metabolic activity, Signaling process

Poster Bildiri

THE ROLE OF MITOCHONDRIAL DNA QUANTITY AND QUALITY IN MULTISYSTEMS DISORDERS

Burcu Yeşilbudak
Çukurova University, Department of Biology, Adana, Türkiye, yesilbudak@gmail.com

Background: The major intracellular organelles that produce adenosine triphosphate (ATP) through oxidative phosphorylation are the mitochondria. Many multisystem disorders primarily affect organs that require a lot of energy and are primarily caused by mutations in mitochondrial DNA (mtDNA). **Aim:** This study aimed to compare the methods used to determine the heteroplasmy dynamics of individual mitochondrial DNA particles containing one or more nucleoids. **Methods:** In the method, individual mitochondrial particles stained were evaluated by laser-induced fluorescence detection for morphological structure, polymerase chain reaction (PCR) for relative amount of mutated heteroplasmy dynamics. **Results:** In general, it is important to reveal the many different mtDNA release mechanisms at the critical points of heteroplasmy in mitochondria that have been examined and collected in various studies. **Discussion and Conclusion:** There are inevitable technical difficulties in applying threshold values for heteroplasmy in collected mitochondria, such as the quality of the sample size. However, the technical comparisons of heteroplasmy examined with different techniques in this review will provide a priori information to other researchers.

Keywords: Adenosine triphosphate, Mitochondrial DNA, Multisystem disorders, Mutations

Poster Bildiri

AÇIK MANDİBULA KIRIKLARININ TİTANYUM MİNİ PLAK İLE SAĞALTIMI: 2 OLGU

Büşra ÇİL*, Aynur KARACA*, Tuğçe DOĞMUŞ*, Cenk YARDIMCI*

*Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Cerrahi Ana Bilim Dalı, Samsun, Türkiye

busra97.cil@gmail.com, ynrkaraca@gmail.com, tgckr.1997@gmail.com, cyardimci@omu.edu.tr

Giriş: Kedilerde mandibula kırıkları, tüm kırıkların %15-16'sını oluşturur. En sık symphysis mandibula ayrılması (%73,3) gözlenirken, bunu corpus mandibula (%16), processus condylaris (%6,7) ve processus coronoideus (%4) takip eder. Mandibula kırıklarının en yaygın nedenleri yüksekten düşme ve trafik kazalarıdır. Yüksekten düşmeler genellikle basit kırıklara, trafik kazaları ise daha ciddi maksillofasiyal yaralanmalara yol açmaktadır. **Amaç:** Bu çalışmada, travmaya bağlı şekillenen unilateral açık mandibula kırığının tanı, tedavi ve sonuçları iki kedi olgusu üzerinden sunulmaktadır. **Yöntem:** Çalışmanın materyalini; Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Veteriner Fakültesi Eğitim Uygulama ve Araştırma Hastanesi Cerrahi Ana Bilim Dalı'na getirilen, ilki bilinmeyen travmaya bağlı üzerinden zaman geçmiş ve non-union şekillenen açık corpus mandibula kırığı, ikincisi ise trafik kazası sonucu şekillenen açık rostral mandibula kırığı tanısı konulan olgular oluşturmuştur. Her iki kedi olgusunda, açık mandibula kırığının fiksasyonunu sağlamak için 1,9 mm'lik mini titanyum rekonstrüksiyon plakları kullanıldı. **Bulgular:** Klinik, radyografik ve bilgisayarlı tomografi değerlendirmelerinde açık mandibula kırıkları doğrulanmıştır. Preoperatif dönemde hastalar sıvı sağaltımı ile desteklenmiştir. Genel anestezi altında faringostomi yoluyla entübasyon sağlanmış, mandibula bölgesi aseptik olarak hazırlanmıştır. Mandibulaya lateral yaklaşım ile kırık fragmentleri uç uca getirilip, dental oklüzyon kontrol edildi ve 1,9 mm'lik mini titanyum plak ile fiksasyon sağlandı. Non-union olgusunda plak uygulamasının ardından otojen kansellöz greft uygulanmıştır. Her iki hastada postoperatif dönemde 4 gün süreyle faringostomi tüpü aracılığıyla beslendi.**Tartışma ve Sonuç:** Kedilerde mandibula kırıklarının sağaltımına ait çalışmalar incelendiğinde modifiye üç düğme tekniği, eksternal fiksasyon, hemiserklaj uygulamaları ve plak osteosentez yöntemleri bildirilmiştir. Mandibula kırıklarında plak osteosentez yönteminin diş kökleri ve mandibular kanala penetre olmadan uygulanması için mandibulanın daha ventral yüzeyinde konumlandırılması gerekmektedir. Aynı zamanda kırığın anatomik redüksiyonunun, dental oklüzyona uygun olduğunu değerlendirmek açısından faringostomi yoluyla endotrakeal entübasyon önem arz etmektedir. Titanyum miniplaklar ile maksillofasiyal kırıkların rijit internal fiksasyonu son yıllarda popülerlik kazanmakta olup çalışmamızda bildirilen iki farklı kedi olgusunda olumlu sonuçlar sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Kedi, Kırık, Mandibula, Oklüzyon, Plak osteosentez

Poster Bildiri

BACILLUS SUBTILIS' DEN ALKALEN PROTEAZ ENZİMİNİN SAFLAŞTIRILMASI VE SCHIFF BAZLARININ ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Tülay BÜYÜKOĞLU*, Şevkinaz DOĞAN **, Sercan ÖZBEK YAZICI*, İsmail ÖZMEN******

** Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Veteriner Hekimliği Temel Bilimleri Bölümü, Veterinerlik Biyokimyası Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye, tbuyukoglu@mehmetakif.edu.tr*

*** Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye, skonak@mehmetakif.edu.tr*

**** Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Beslenme Bilimleri Anabilim Dalı, Burdur, Türkiye, sozbek@mehmetakif.edu.tr*

***** Süleyman Demirel Üniversitesi, Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi, Kimya Bölümü, Biyokimya Anabilim Dalı, Isparta,, Türkiye, ismailozmen@sdu.edu.tr*

Giriş: Enzimler, biyolojik reaksiyonları hızlandıran ve çoğu endüstriyel süreçte kritik rol oynayan biyolojik katalizörlerdir. Alkalen proteazlar, yüksek pH değerlerinde etkinlik gösteren enzimler olup, deterjan üretimi, tekstil, gıda işleme ve biyoteknolojik uygulamalarda geniş bir kullanım alanına sahiptir. Bu enzimler, özellikle protein hidrolizini sağlama kapasitesi ile öne çıkar. Bacillus subtilis, alkalen proteazların üretimi için yaygın olarak kullanılan bir mikroorganizmadır. **Amaç:** Çalışmanın amacı, enzimin etkinliğini etkileyen faktörleri belirlemek ve endüstriyel uygulamalarda kullanımını optimize etmektir. **Yöntem:** Bu çalışmada, *Bacillus subtilis* türünden izole edilen alkalen proteaz enzimi kullanılmıştır. Enzim, kültür ortamından elde edilerek saflaştırılmıştır. Enzimin aktivitesi, standart protein belirleme yöntemleriyle ölçülmüş ve saflaştırma işlemleri için amonyum sülfat çökelmesi, jel filtrasyon ve iyon değişim kromatografisi teknikleri kullanılmıştır. Schiff bazlarının enzim üzerine etkisi, farklı konsantrasyonlarda yapılan inkübasyonlarla değerlendirilmiş, enzimin aktivite kaybı ve optimum pH, sıcaklık koşulları belirlenmiştir. **Bulgular:** Schiff bazlarının enzim aktivitesini farklı oranlarda etkilediğini göstermektedir. Enzim aktivitesindeki azalma, Schiff bazlarının enzimle etkileşimlerinin, enzimatik reaksiyon üzerindeki inhibe edici etkilerini ortaya koymuştur. Ayrıca, optimum pH ve sıcaklık koşullarında, Schiff bazlarının enzimin stabilitesini önemli ölçüde düşürdüğü gözlemlenmiştir. Enzim, belirli bir Schiff bazları konsantrasyonunda maksimum inhibitör etki göstermiştir. **Sonuç ve Tartışma:** *Bacillus subtilis*'ten elde edilen alkalen proteaz, endüstriyel uygulamalar için uygun özellikler taşırken, Schiff bazlarının enzimin aktivitesini artırıcı veya inhibe edici etkiler göstermesi, gelecekteki biyoteknolojik uygulamalarda kullanılabilecek potansiyel inhibütör veya aktivatörlerin geliştirilmesine yol açabilir. Sonuç olarak, alkalen proteazların biyoteknolojik uygulamalarındaki rolü daha da genişletilebilir ve Schiff bazları gibi küçük moleküllerin bu enzimlerin etkinliğini modüle etme potansiyeli, enzimi tasarlamak ve optimize etmek için yeni stratejilerin geliştirilmesine olanak tanıyacaktır. Bu çalışma, alkalen proteazların etkinliğini artırmaya yönelik yeni yollar açmakla birlikte, gelecekte yapılacak çalışmalarla daha fazla bileşiğin enzimlerin aktivitesine olan etkileri araştırılmalıdır.

Bu çalışma Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü tarafından desteklenmiştir (Proje No: 0080-NAP-09).

Anahtar Kelimeler: Bacillus subtilis, Alkalen proteaz, Schiff bazları, Enzim aktivitesi, Enzim inhibisyonu

Poster Bildiri

IMPACT OF LAMENESS ON REPRODUCTIVE PERFORMANCE AND MILK PRODUCTION IN DAIRY SAANEN GOATS

Gökhan BOZKURT*, Harun Çınar**

** Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Veterinary Faculty, Department of Obstetrics and Gynecology, Burdur, Turkiye, gbozkurt@mehmetakif.edu.tr*

*** Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Veterinary Faculty, Department of Surgery, Burdur, Turkiye, haruncinar@mehmetakif.edu.tr*

Background: In intensive dairy goat production systems, restricted mobility and suboptimal flooring hygiene conditions contribute to abnormal hoof growth and the development of hoof deformities. These factors increase the incidence of hoof disorders and lameness, which can negatively affect animal welfare, reproductive performance, oxidative balance, and milk production. **Aim**: This study aimed to investigate the effects of hoof disorders and associated lameness on oxidative stress parameters (total antioxidant status [TAS], total oxidant status [TOS], oxidative stress index [OSI]), reproductive hormones (progesterone and luteinizing hormone), fertility outcomes, postpartum complications, culling rates, and milk yield in intensively managed Saanen goats. **Methods**: The study was conducted on 200 clinically healthy Saanen goats aged between 2 and 5 years. The animals were allocated into two groups. The control group (n=100) comprised goats with a lameness score of 0 and regularly maintained hooves. The lameness group (n=100) consisted of goats with lameness scores of 1 or 2 and evident hoof deformities, without any recent hoof care. Estrus synchronization was performed in all animals using intravaginal sponges. Blood samples were collected at multiple time points for oxidative stress and hormonal analyses. Luteinizing hormone was measured every 8 hours between days 12 and 15, while progesterone was assessed on days 16, 20, and 30. Milk yield and reproductive outcomes were monitored throughout the study period. **Results**: Progesterone levels on day 20 were significantly lower in the lameness group (P=0.039), while OSI values on days 30 and 90 were significantly higher (P<0.05). Pregnancy and conception rates were lower in lame goats, and the culling rate was notably higher compared to the control group (7.14% vs. 3.65%; P=0.005). Moreover, the average milk yield per goat over 150 days was reduced by 15 liters in the lameness group. **Discussion and Conclusion**: Hoof disorders that result in lameness exert a detrimental impact on reproductive performance and milk yield in dairy goats. These findings underscore the importance of preventive hoof care practices for maintaining animal welfare, optimizing fertility, and enhancing productivity in intensive small ruminant production systems.

This study was supported by Burdur Mehmet Akif Ersoy University Scientific Research Project Unit. Project Number:0737-MP-21

Keywords: Lameness, hoof deformity, oxidative stress, fertility, milk yield

Poster Bildiri

EVALUATION OF COAGULATION PROFILE IN DOGS WITH EHRLICHIOSIS

Metin Koray ALBAY*, Şima ŞAHİNDURAN, Mehmet KARACA***, Mehmet Çağrı KARAKURUM******

**Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Veterinary Faculty, Department of Internal Disease, Burdur, Turkiye, mkalbayt@mehmetakif.edu.tr*

***Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Veterinary Faculty, Department of Internal Disease, Burdur, Turkiye, sahindurant@mehmetakif.edu.tr*

****Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Veterinary Faculty, Department of Internal Disease, Burdur, Turkiye, mkaracat@mehmetakif.edu.tr*

*****Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Veterinary Faculty, Department of Internal Disease, Burdur, Turkiye, mckarakurum@mehmetakif.edu.tr*

Background: Canine monocytic ehrlichiosis (CME) is an infectious disease caused by Ehrlichia canis, transmitted by ticks and commonly observed in tropical and subtropical regions. CME leads to various hematological and biochemical abnormalities, especially increasing the risk of bleeding tendencies and affecting the coagulation system. The pathological changes observed during the course of the disease complicate diagnosis and treatment. **Aim:** This study aimed to evaluate the changes in coagulation parameters in dogs diagnosed with CME, focusing on prothrombin time (PT), activated partial thromboplastin time (APTT), antithrombin-III (AT-III), and fibrinogen levels to better understand potential coagulation disorders. **Methods:** The study included two groups: ten dogs diagnosed with CME and ten healthy control dogs, differing in breed, sex, and age. CME diagnosis was confirmed using a rapid test kit and an indirect immunofluorescence antibody test (IFA). Blood samples were collected for hematological (RBC, WBC, Hb, HCT, PLT), biochemical (ALT, AST, albumin, total protein, glucose), and coagulation (PT, APTT, fibrinogen, AT-III) analyses. Statistical evaluations were performed using Minitab 16.0. **Results:** Significantly lower RBC, Hb, HCT, and PLT levels were observed in CME-infected dogs compared to the control group ($P<0.001$). Albumin levels were also significantly lower in the infected group ($P<0.001$). AST and ALT levels showed mild increases in the infected dogs, though not statistically significant. While PT, APTT, and fibrinogen levels tended to increase in the infected group, these changes were not statistically significant ($P>0.05$). However, AT-III levels were significantly reduced in the CME group compared to controls ($P<0.001$). **Discussion and Conclusion:** Pronounced changes in hematological parameters, particularly thrombocytopenia and anemia, were detected in CME-infected dogs. The decline in albumin levels was attributed to potential nephropathy and acute-phase responses. Although PT, APTT, and fibrinogen levels did not show significant statistical differences, their clinical relevance is noteworthy. The marked decrease in AT-III suggests impaired coagulation regulation. These findings emphasize the importance of assessing coagulation profiles in CME cases for improved diagnosis, prognosis, and treatment.

Keywords: Ehrlichia canis, dog, coagulation profile, thrombocytopenia, antithrombin-III

This study was supported by Burdur Mehmet Akif Ersoy University Scientific Research Project Unit. (Project Number : 0353-NAP-16)

Poster Bildiri

KANSER TEDAVİLERİNDE, BESİN VE İLAÇ ETKİLEŞİMLERİNİN TEDAVİ ÜZERİNDEKİ ROLÜ

MELİS DAMLA TURHAL

İstanbul Nişantaşı Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Beslenme ve Diyetetik Bölümü, melis.damla@hotmail.com, https://orcid.org/0009-0003-5386-5470

Özet: Kanser, dünya çapında prevalansı en yüksek hastalıklardan biridir. Kanser tedavilerinde yaygın olarak kullanılan cerrahi, radyoterapi ve kemoterapi gibi yöntemlerin yanı sıra daha az sıklıkla hormon tedavileri, immünoterapi ve hedefe yönelik tedaviler de kullanılabilmektedir. Bu tedavi yöntemleri tek başına veya kombine olarak uygulanmaktadır. Kanser tedavisinde beslenme de büyük öneme sahiptir. Besinler ilaçların farmakolojik özelliklerini etkileyen en önemli etkenlerden biridir. İlacın vücuttaki emilimini azaltabilir, arttırabilir veya geciktirebilirler. Bu nedenle beslenme planı yapılırken malnütrisyon ve kaşeksi riskinin yanı sıra besin-ilaç etkileşimi de göz önünde bulundurulmalıdır. Etkileşim sonucu ilacın farmakokinetik ve/veya farmakodinamik etkisi değişebilmekte, aynı zamanda besin ögesinden de beklenen etki alınmayabilmektedir. İlaçlar besinlerin emilimini, metalizasyonunu, dağılımını ve atılımını etkileyerek, hastanın beslenme durumunu bozabilmektedir. Ayrıca, besinler ve besin ögeleri de ilacın emilimini ve etkinliğini değiştirebilmektedir.
Besinler ve enteral ürünler, ilaçların emilimini önemli ölçüde azaltabileceğinden, bazı ilaçların aç karnına alınması gerekmektedir. İlaçların biyoyararlanımlarındaki değişiklik, tedavide başarısızlıkla sonuçlanabilmektedir. Kanser tanılı bireylerin kullandığı ürünleri uzmanlara danışmaktan çekinebileceği göz önünde bulundurulmalı ve kullanımları mutlaka detaylı bir şekilde sorgulanmalıdır. Bu ürünlere tedavide yer verilmesi planlanıyorsa önerilmeden önce mutlaka besin-ilaç etkileşimleri incelenip hastaya doğru bilgilendirme yapılmalıdır. Bir besin desteği, hastalığın prognozunu olumlu yönde etkileyecek olsa bile bireylerin bu destekle ilgili toksik doza maruz kalmadığından emin olunmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Kanser, Beslenme, Besin-İlaç Etkileşimi, Besin, İlaç

Poster Bildiri

BİR KEDİDE HİATAL HERNİNİN TANI VE TEDAVİ SÜRECİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Tuğçe DOĞMUŞ 1*, Şevket Eren TOMRUKÇU 2, Taylan ÖNYAY 3 ***

** Ondokuz Mayıs Üniversitesi/Veteriner Fakültesi, Cerrahi Ana Bilim Dalı, , Samsun, Türkiye, 1.tgckr.1997@gmail.com 2. taylan.onyay@omu.edu.tr*

*** Mentor Veteriner Kliniği/ Samsun, Türkiye, 3.sevketerentomrukcu@gmail.com*

Giriş: Hiatal herni distal özefagusun ve/veya midenin bir kısmının diyaframda bulunan hiatus özefagikustan torasik boşluğa hareket etmesine denilmektedir. Bu olguda hiatal hernisi olan 3 yaşlı erkek kedinin klinik tanı ve tedavi süreci değerlendirilmiştir. **Amaç:** Klinik süreçte geç fark edilen bir hiatal herni olgusunun tanı ve tedavi bulgularının paylaşılması amaçlanmıştır. **Yöntem:** Anamnez ve klinik muayene bulguları; kusma, regürgitasyon, anoreksi ve dispne olan hastada direkt ve indirekt radyografiler çekilerek hiatal hernia tanısı konuldu. Operasyon öncesinde planlama yapılabilmesi için hastanın bilgisayarlı tomografi görüntülemesi yapıldı. Aspirasyon pnömonisi bulunan hastanın genel durumu düzeltildikten sonra cerrahi girişim olarak hiatal plikasyon ve gastropeksi operasyonu yapıldı. **Bulgular:** Bu olgunun radyografik değerlendirilmesinde dorsal diyafram sınırının kraniyalinde yumuşak doku dansitesi görüldü. Cerrahi müdahelesinde intraabdominal organlarda anormallik gözlenmedi. Operasyon sırasında kardiyanın torasik boşluğa geçmiş olduğu fark edildi. Özefagus normal anatomik konumunda alındıktan sonra, plikasyonu yapılarak hiatustaki defekt kapatıldı. Midenin hareket sınırlandırılması için ensizyonel gastropeksi yapıldı.
Tartışma ve Sonuç: Bu olguda uzun süreli medikal tedaviye yanıt alınamadığı, kusma, kilo kaybı ve genel durum bozukluğunun önüne geçilemediği için cerrahi girişim uygulandı. Cerrahi girişim olarak plikasyon ve gastropeksi tekniklerinin birlikte uygulanmasından başarılı sonuç alındı. Hastanın postoperatif sürecinde, özefagus dilatasyonu nedeniyle platform beslenmesi gerekti.

Anahtar Kelimeler: Hiatal hernia, hernia redüksiyonu, hernia plikasyonu, gastropeksi

Sözel Bildiri

SIVI KÖPÜK SABUN, ALKOL, BORİK ASİT KARIŞIMI VE ANTISEPTİKTEN OLUŞAN FİKSASYON- PRESERVASYON SOLÜSYONU İLE TESPİT EDİLMİŞ KADAVRALARDA FARKLI SAKLAMA KOŞULLARININ ETKİSİNİN ARAŞTIRILMASI

Ayşe KÜLEY*, Ömer Gürkan DİLEK ** , Erkut TURAN***

** Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Health Sciences Institute, Department of Anatomy, Burdur, Turkey, aysekuley@gmail.com*

*** Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Veterinary Faculty, Department of Anatomy, Burdur, Turkey, ogdilek@mehmetakif.edu.tr*

**** Aydın Adnan Menderes University, Veterinary Faculty, Department of Anatomy, Aydın, Turkey, eturan@adu.edu.tr*

ÖZET

Kadavra, yaşam fonksiyonlarını kaybetmiş bir insan veya hayvan vücudunun eğitim ve araştırmalarda kullanmak için muhafaza edilir. Canlılığını kaybettikten sonra kadavrada iç ve dış organların yapısal ve biçimsel bozulmaları, kokuşma ve dokunun gerginliğini kaybetmesi, dokularda sertleşme gibi sorunlar meydana gelir. İdeal bir tespit solüsyonundan dokuları ve organları uzun süre koruması, diseksiyon için yeterli doku sertliğini sağlaması, organ ve dokuların doğal renklerini koruması beklenmektedir. Formaldehitin, çeşitli alanlarda kullanımının yanında insan sağlığına çok ciddi zararları vardır. Hem formaldehitin zararlarından korunmak hem de istenen özellikleri sağlayan tespit solüsyonları geliştirmek için çeşitli kimyasallar üzerinde çalışıldığı görülmektedir. Bu çalışmalar incelendiğinde formaldehit olmayan tespit solüsyonlarında tutulan kadavralarda belli başlı ortak sorunların görüldüğü belirlenmiştir. Bu sorunlar kadavranın genel anatomik yapısının değişmesine sebep olarak; uzun vadede eğitim materyali olarak kullanılmasına imkan vermemektedir. Bu çalışmada sıvı köpük sabun, alkol, borik asit karışımı ve antiseptic (benzalkoniyum klorür)'den oluşan fiksasyon-preservasyon solüsyonunu (SEFS) geliştirerek insan sağlığına zarar vermeyen, uzun süre anatomik formunu koruyup, üzerinde eğitim ve araştırma için çalışılabilen kadavralar hazırlamaya imkân sağlayan kolay hazırlanabilir, düşük maliyetli bir kadavra hazırlama yöntemine ulaşmak ve bu kadavraların diseksiyon derslerinde daha uzun vadede kullanılması hedeflenmektedir. Çalışmada 28 adet rat 4 eşit gruba ayrılarak kullanıldı. Kadavralar tespit edildikten sonra 3, 6 ve 9. Aylarda subjektif değerlendirmeyle birlikte sertlik ve renk yönünden analiz için örnekler alındı. Çalışmada gözlemsel incelemede I. Grup (SEFS+Sığır Jelatini SEFS solüsyonunda tutulan) ve II. Grup (SEFS+Agar Agar SEFS solüsyonunda tutulan) grupların anatomik formunu koruduğu, hacimsel olarak kaybın daha az olduğu belirlenmiştir. SEFS solüsyonunda tespit edilen kadavralar karşılaştırıldığında Agar Agarın Sığır Jelatinine göre daha etkin sonuçlar verdiği görüldü. III. Grup (SEFS+Sığır Jelatini kilitli poşette tespit edilen) ve IV. Grup (SEFS+Agar Agar kilitli poşette tespit edilen) Gruplarda renklerde bozulmalar olduğu, canlılığını kaybettiği görülmüştür. Diseksiyon sonrasında kilitli poşetlerde tutulan kadavralarda (III-IV. Grup) organlarda hacimsel olarak kaybın daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak subjektif ve objektif değerlendirmeler sonucunda ulaşılan bulgularda "ideal" tespit solüsyonunu oluşturma manasında doğru adımlar atıldığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kadavra, Polivinil alkol, Rat, Sıvı köpük Sabun, Solüsyon.

* Bu çalışma, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi (BAP, Proje Numarası: 0693-YL-21) tarafından desteklenmiştir.
**Bu çalışma, birinci yazarın ikinci ve üçüncü yazar danışmanlığında hazırladığı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Sözel Bildiri

INVESTIGATION OF THE EFFECT OF OPERATING VARIABLES ON THE PHOSPHATE REMOVAL AND RECOVERY PERFORMANCE OF MGAL LAYERED DOUBLE HYDROXIDE

Aziz Şencan[1]

1Süleyman Demirel University, Faculty of Engineering, Department of Chemical Engineering, 32260, Isparta, Türkiye

The effects of operating variables on the phosphate removal by MgAl layered double hydroxide (LDH) material have been intensively investigated in the literature. Despite many studies have shown that the removal of phosphate could be performed successfully under certain experimental conditions, generally the removal efficiency has been considered as a decision-making criterion to determine the optimum conditions. This study aimed to comprehensively evaluate the effect of various operating variables on the removal of phosphate from aqueous solutions by MgAl LDH by adopting a multi-criteria approach, including removal efficiency, desorbability of the phosphate-loaded material, dissolution of material components, structural stability, and characterization of the material. According to the results, the key operating variable influencing the removal process was determined as the initial pH. From the results, the main mechanisms involved in the removal process were proposed and the kinetics and thermodynamic parameters of the removal process were evaluated. Under the optimum experimental conditions (pH: 4.0, reaction time: 60 min., initial PO4-P concentration: 400 mg/L, initial adsorbent dosage: 5 g/L), the removal efficiency and the specific removal capacity were maximized at 83.7% and 69.3 mg PO4-P/g, respectively. and almost all of the phosphate removed could be easily recovered by using 50 mL NaOH solution (0.5 M). FT-IR, XRD, EDS, and ICP-OES analyses confirmed that the MgAl LDH retained its initial structural stability during the removal process under the optimized operating conditions.

Keywords: Layered double hydroxide, MgAl, phosphate, removal, recovery.